Utrecht University Library
Partner in Science
Universiteit Utrecht

Het leven van onzen heer en zaligmaker Jezus Christus en zijner maagdelijke Moeder Maria tot onderricht en stichting in den geest van den eerwaarden p. Martinus van Cochem

https://hdl.handle.net/1874/236527

NEG
Vak 13

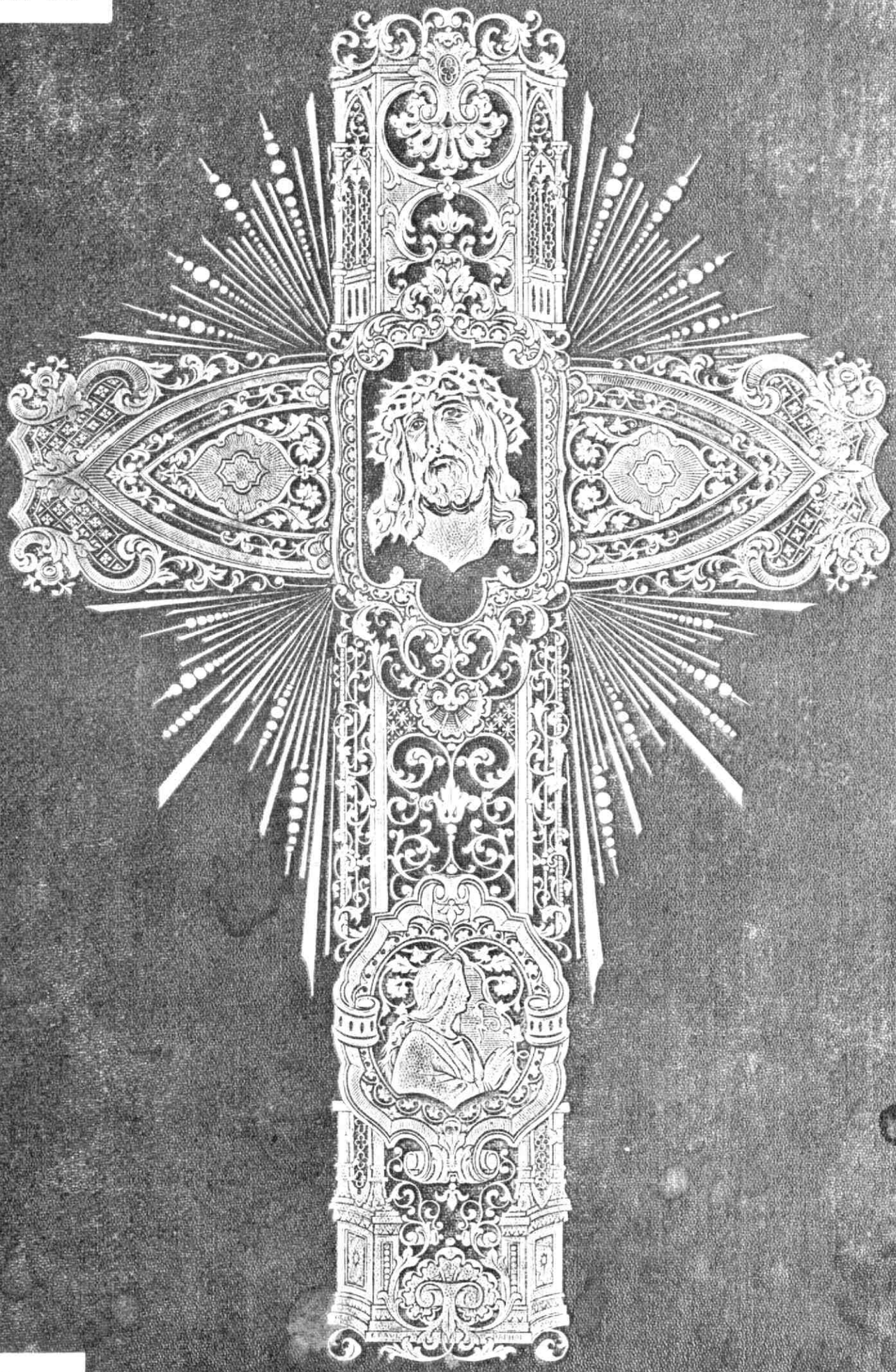

387

mm 13590

Leven van Jezus en Maria.

VERLOSSING, VREDE EN EEUWIG HEIL IN CHRISTUS DOOR MARIA.

VAR 13
384

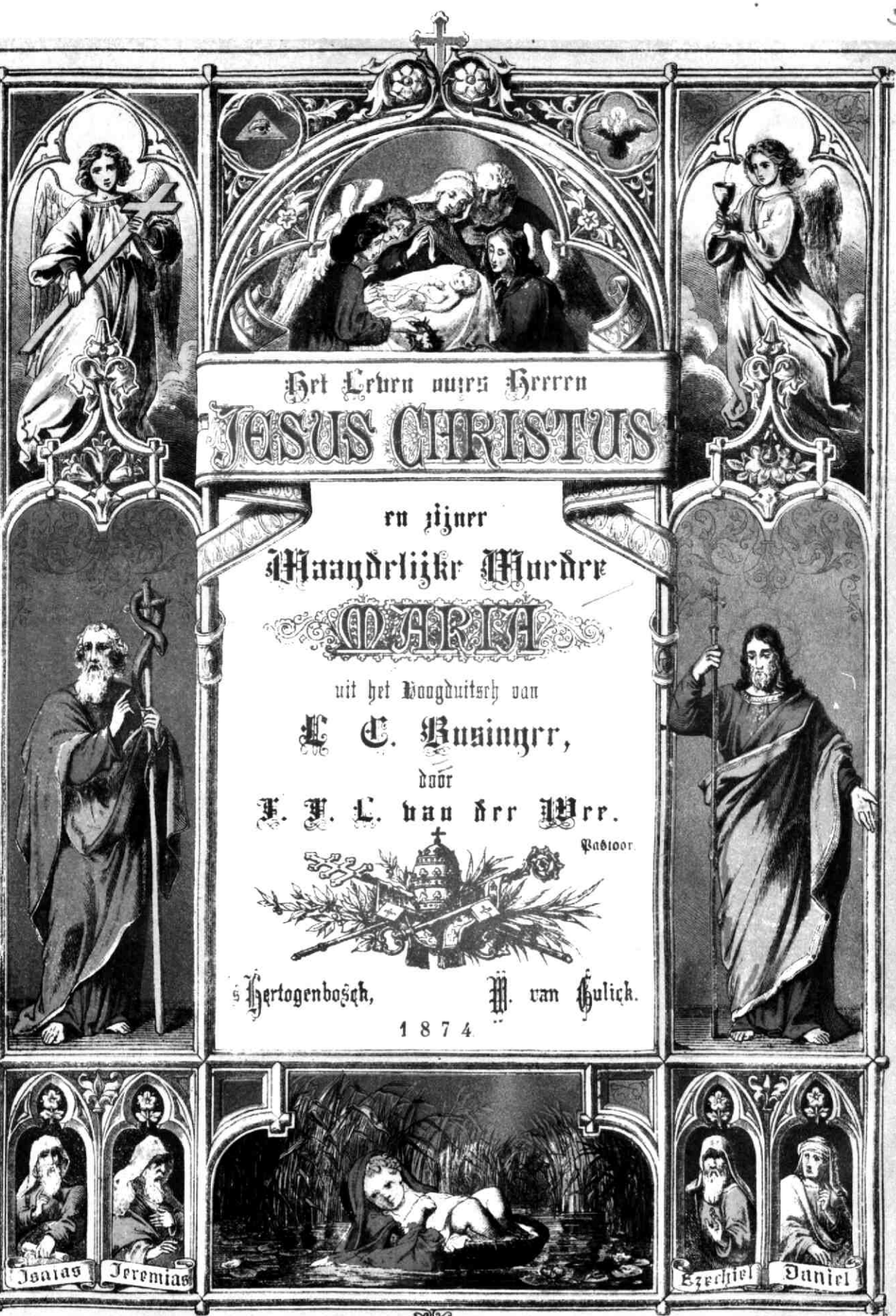

Het Leven onzes Heeren

JESUS CHRISTUS

en zijner

Waardelijke Moeder

MARIA

uit het Hoogduitsch van

L. C. Businger,

door

F. X. L. van der Wee.

Pastoor.

's Hertogenbosch, **W. van Gulick.**

1874

Druk P. W. v. d. Weijer, Utrecht.

BIBLIOTHECA
CONV. MEGE[illegible]
FR[illegible]

Familie-Register

Naam.	Gedoopt.	Gehuwd.	Gestorven.

Naam.	Gedoopt.	Gehuwd.	Gestorven.

van

.....

BIBLIOTHEEK UNIVERSITEIT UTRECHT
2949 802 3

Vak 13
387

HET LEVEN

VAN ONZEN HEER EN ZALIGMAKER

Jezus Christus

EN ZIJNER

MAAGDELIJKE MOEDER MARIA

TOT ONDERRICHT EN STICHTING

IN DEN GEEST VAN DEN EERWAARDEN P. MARTINUS VAN COCHEM,

BEWERKT DOOR

L. C. BUSINGER,
Regent van het Seminarie te Solothurn, weleer Pastoor te Arlesheim.

Met eene inleiding van Zijne Doorl. Hoogw. Dr. Karel Johan Greith, Bisschop van St. Gall,

en met de goedkeuringen van Zijne Eminentie Kardinaal Josef Othmar von Rauscher, Prins-Aartsbisschop van Weenen en van hunne Doorl. Hoogwaardigheden de Aartsbisschoppen en Bisschoppen van Salzburg, Munchen-Freisingen, Meintz, Augsburg, Paderborn, Trier, Eichstadt, Ermeland, Rottenburg, Cincinnati, Milwaukee, La Crosse, Chur, Bazel en St. Gall.

Uit het Duitsch in het Nederlandsch vertaald

DOOR

F. F. L. VAN DER WEE,
Pastoor te Reusel.

BIBLIOTHEEK
UTRECHT

's HERTOGENBOSCH,
W. VAN GULICK, Uitgever.
1874.

UTRECHT

AANBEVELING

van Zijne Eminentie Kardinaal Josef Othmar von Rauscher, Prins-Aartsbisschop van Weenen.

Bij het nalezen van Het Leven van Jezus en Zijner maagdelijke Moeder Maria door den Eerw. Heer Businger, regent van het Seminarie te Solothurn heeft men de overtuiging opgedaan, dat in dit werk de geheele H. Geschiedenis met benuttiging van de Overlevering in hare betrekking op het leven van den goddelijken Zaligmaker zeer doelmatig behandeld is, zoomede dat de zin en beteekenis van bijzondere gebeurtenissen toegelicht verschijnen, en valsche voorstellingen, die onder het volk verspreid zijn, eene behoorlijke wederlegging krijgen, en er gestreefd wordt naar bevordering van ware godsvrucht.

Het Prins-Aartsbisschoppelijk Ordinariaat hoopt, dat Busingers Leven van Jezus en Maria een Katholiek volksboek worde, en wenscht vurig dat het eene wijde verspreiding erlange en de rijkste vruchten van christelijk gevoel en leven voortbrenge.

Weenen 28 Februari 1873.

Het Prins-Aartsbisschoppelijk Ordinariaat.

AANBEVELING

van Zijne Excellentie Max. von Tarnoczy, Prins-Aartsbisschop van Salzburg, Primaat van Duitschland.

Uwe onderneming: De uitgave van het Leven van onzen Zaligmaker en Zijner Maagdelijke Moeder door L. C. Businger, eene uwer drukkerij waardige oplage is zeer prijzenswaardig, niet alleen om de hooge belangrijkheid van het onderwerp, maar vooral, hetgeen men in een werk van dien aard zoo zelden aantreft, omdat het om zijne, in verschillende opzichten, voortreffelijke behandeling zoo volkomen aan de tegenwoordige toestanden en behoeften beantwoordt, en door zijne bevattelijkheid en uitmuntende degelijkheid even algemeen toegankelijk en aantrekkelijk, als beschavend en stichtend is.

Dit werk heeft alle vooruitzicht van veel zegen te zullen verspreiden en moet dus iedereen, bijzonder de christelijke huisgezinnen ten zeerste aanbevolen worden.

Salzburg den 3 September 1873.

† MAXIMILIAAN JOSEPH,
Prins-Aartsbisschop van Salzburg.

AANBEVELING

van Zijne Doorl. Hoogw. Gregorius, Aartsbisschop van Munchen-Freisingen.

Met schoone werk: Het Leven van onzen Heer en Zaligmaker Jezus Christus en Zijner maagdelijke Moeder beveel ik te liever aan, omdat reeds de naam van Businger eene even waardige als bevallige en geestvolle behandeling van dit onderwerp verzekert. Moge dit werk in alle Katholieke huisgezinnen ingang vinden!

Bij dezen wensch voeg ik mijn aartsbisschoppelijken zegen voor U en uwe ondernemingen en blijf met de meeste hoogachting

Munchen den 19 November 1873.

Uw
Sig. †GREGORIUS,
Aartsbisschop van Munchen-Freisingen.

AANBEVELING

van Zijne Doorl. Hoogw. Willem Emmanuel, Vrijheer von Ketteler, Bisschop van Meintz, betrekkelijk Het leven van Jezus en Zijner maagdelijke Moeder Maria.

Met levendige belangstelling begroet Zijne Doorl. Hoogw. het genoemde Boek, omdat het naar inhoud en vorm zoo degelijk bewerkt is, in eene behoefte van den tegenwoordigen tijd voorziet, en zeer veel zal bijdragen tot onderricht en stichting van het volk. — Daarom heeft het Zijne Doorl. Hoogw. reeds in de Kerkelijke Courant en andere veelgelezene bladen warm doen aanbevelen en zal het bij voortduring blijven doen.

Overigens houdt Zijne Doorl. Hoogw. de beoordeelingen der in hun schrijven aangehaalde Hoogwaardige Bisschoppen over het werk zelve zoo belangrijk en gegrond, dat eene verdere beoordeeling, om ter aanbeveling er in te worden opgenomen, niet meer noodig schijnt.

Meintz den 28 Februari 1873.

Namens het Bisschoppelijk Ordinariaat te Meintz,
(Sig.) Dr. HEINRICH.

AANBEVELING

van Zijne Doorl. Hoogw. Pancratius, Bisschop van Augsburg.

Wij hebben het ter drukkerij van de Gebr. Karel en Nicolaas Bensinger te Einsiedeln verschijnende werk: Het Leven van onzen Heer en Zaligmaker Jezus Christus en Zijner maagdelijke Moeder Maria, door L. C. Businger, regent van het Seminarie te Solothurn met het grootste genoegen gelezen, en kunnen niet dan van harte wenschen, dat dit in de uitvoering zoo volkomen geslaagde werk, in zeer vele Katholieke huisgezinnen ingang moge vinden, om dáár dien zegen te verspreiden, waartoe zijn inhoud, naar onze innigste overtuiging, in de rijkste mate geschikt is. Gelijk het Titelblad het reeds laat vermoeden, is het eene aan de toestanden en eischen van onzen tijd beantwoordende omwerking van Het Leven en Lijden van Jezus, enz. van P. Martinus van Cochem, een werk, dat in den loop van nagenoeg twee eeuwen, in ontelbare Katholieke huisgezinnen, een waar huisboek geworden is en buitengewoon veel tot stichting en bevestiging van den Katholieken geest heeft bijgedragen. Overigens denke men niet, dat in deze nieuwe uitgaaf van het Leven van Jezus en Zijner maagdelijke Moeder van Cochems boek alleen wordt omgezet in een meer met onzen tijd strookenden schrijftrant; want het is veeleer eene volledige omwerking van het oorspronkelijke met wezenlijke uitbreiding van inhoud. Daartoe moet vooral gerekend worden het gedeelte, dat handelt over de algemeene voorbereiding tot de komst van Jezus of de grondslag van het verlossingswerk van Jezus, alsook dat andere, waarin de voortzetting van het verlossingswerk in de Kerk wordt uiteengezet. Ook wordt er rekening gehouden met den modernen, antichristelijken tijdgeest en de latere uitkomsten en stellingen der wetenschap, in zooverre dit noodig schijnt; daarbij is de taal volkomen zuiver en edel en in den waren zin van het woord populair, zoodat zoowel de meer als de minder beschaafde het boek tot het zijne kan maken. Hoewel er voortdurend aan des lezers onderricht wordt gedacht, is het geheel nochtans met een zoo verwarmenden adem van bevalligheid en godsvrucht doortrokken, dat men zich zeer dikwijls bij het lezen voelt aangedaan, en gedurig tot de meest nuttige overwegingen wordt aangezet.

De drukkers zelven hebben, en door de nieuwe uitgave van dit werk en zijne schoone uitvoering, hunne voor de Katholieke zaak reeds verkregen verdiensten nog vergroot. — Door de groote letter is de lezing voor het zwakste oog mogelijk gemaakt. Meer dan 500 illustratiën, die den tekst opluisteren, doen zien, dat de uitgevers geene kosten ontzien hebben, om aan het Katholieke volk een uitmuntend boek tot onderricht en stichting te bezorgen.

Moge de rechtmatige verwachting op eene talrijke deelneming vervuld worden.

Augsburg den 22 April 1873.

† PANCRATIUS,
Bisschop van Augsburg.

AANBEVELING

van Zijne Doorl. Hoogw. Dr. Conrad Martin, Bisschop van Paderborn.

Ook wij kunnen niet nalaten, u ten volle onze opperherderlijke erkentenis te betuigen voor het bij U verschenen prachtwerk: Het leven van onzen Heer en Zaligmaker Jezus Christus en Zijner maagdelijke Moeder Maria door L. C. Businger

De uitvoering van het werk is zijn verheven inhoud waardig, de geheele bewerking natuurlijk en bevattelijk, de taal krachtig en tevens edel. Alles werkt mede, om den christelijk geloovigen Lezer diep in de Levensgeheimen van den goddelijken Zaligmaker en Zijner onbevlekte Moeder in te leiden. Beschaafden en onbeschaafden, aanzienlijken en eenvoudigen, geestelijken en leeken zullen uit de vlijtige lezing van dit werk, dat waarlijk een huisboek en familiegoed verdient te worden, voor geest en hart het grootste nut putten.

Paderborn 25 November 1873.

(Sig.) † CONRAD,
Bisschop van Paderborn.

AANBEVELING

van Zijne Doorl. Hoogw. Matthias Eberhardt, Bisschop van Trier.

Het werk van den Heer regent Businger behoort tot dezulken, waaraan een Bisschop met waar genoegen zijne goedkeuring geven kan, en daarom verleen ik die bij deze vol gaarne.

Trier den 25 November 1873.

(Sig.) † MATTHIAS EBERHARDT,
Bisschop van Trier.

AANBEVELING

van Zijne Doorl. Hoogw. Philippus, Bisschop van Ermeland.

Ik kan niet nalaten mijne blijdschap te betuigen over de verschijning van het Leven van onzen Heer en Zaligmaker Jezus Christus door den Eerw. Heer regent Businger en mij aan te sluiten bij de menigvuldige aanbevelende goedkeuringen mijner medebroeders in de bisschoppelijke bediening. — Ongetwijfeld zal dit boek eene rijke bron van onderricht en stichting voor ons Katholiek volk worden, en ik zal niet in gebreke blijven het aan mijn onderhoorige geloofsgenooten aan te bevelen.

Frauenburg in Oostpruissen den 4 December 1873.

(Sig.) † PHILIPPUS.
Bisschop van Ermeland.

AANBEVELING

van Zijne Doorl. Hoogw. Frans, Leopold, Bisschop van Eichstädt.

Daar in onzen tijd de strijd om het geloof aan God en de geopenbaarde waarheid steeds voortduurt, wordt de overweging van het leven van Jezus Christus meer dan anders eene heilige plicht voor elken christen in 't bijzonder. Op Hem moeten wij het oog van onzen geest onafgebroken vestigen, opdat wij in het gewoel van dit leven niet van den eenig waren weg afdwalen. Daarom begroeten wij de bewerking van het Leven van onzen Heer en Zaligmaker Jezus Christus en Zijner maagdelijke Moeder Maria door L. C. Businger des te hartelijker, omdat het, door de ruimte van opvatting, warmte van bewerking en zuiverheid van taal, aan de grootheid der taak beantwoordt, en wij wenschen dat het voor duizenden en duizenden eene mijn van waarheid en eene opwekking van christelijke volmaaktheid moge worden.

Eichstädt op het feest van den H. Apostel Andreas 1873.

† FRANS LEOPOLD,
Bisschop van Eichstädt.

AANBEVELING

van Zijne Doorl. Hoogw. Karel, Josef von Hefele, Bisschop van Rottenburg.

Na genomen inzage spreken wij gaarne de overtuiging uit, dat Het Leven van onzen Heer en Zaligmaker Jezus en Zijner maagdelijke Moeder Maria door regent Businger en ingeleid door eene belangrijke voorrede van Dr. Greith, bisschop van St. Gall, (over de godsdienstige Schriften van Duitschlands verleden) volkomen geschikt is, om voor ieder in het bijzonder zoowel als voor geheele huisgezinnen, voor den aanzienlijken als voor den lageren stand, eene bron van veelvuldig onderricht, stichting en versterking in het geloof te worden. Vóór de geschiedenis des Heeren en Zijner maagdelijke Moeder is eene beknopte en bondige Geschiedenis van het O. T. geplaatst, om, wat de grondgedachte en het hoofddoel van het gansche werk is, klaar en duidelijk, en om zoo te zeggen handtastelijk aan te-toonen, dat Christus, de reeds van den beginne in het O. T. beloofde, honderden malen voorafgebeelde en aangeduide Verlosser en Zaligmaker, de uit liefde voor de menschen menschgeworden Zoon Gods is.

De geschiedkundige bewerking is overal op gelukkige en natuurlijke, gansch ongedwongen wijze, met stichtende opmerkingen verbonden, en in het eigenlijk geschiedkundige is ook de legende om haar stichtend en dikwijls hoog dichterlijk karakter veelvuldig ingelascht. Meerendeels wordt er echter de opmerking niet vergeten, dat wij daarbij slechts op het gebied der vrome vertellingen en niet op dat der eigenlijke geschiedenis staan.

De taal is edel, de uitvoering zeer schoon, de druk uitmuntend en vele der talrijke illustratiën zijn zeer fraai.

Rottenburg den 3den zondag van den Advent 1873.

(Sig) † KAREL, JOSEF V. HEFELE,
Bisschop.

AANBEVELING

van zijne Doorl. Hoogw. Joannes Baptista Purcell, Aartsbisschop van Cincinnati, Ohio.

Zooeven verscheen bij de Heeren Gebr. Karel en Nicolaas Benziger, drukkers van den H. Apostolischen Stoel te Einsiedeln, Nieuw-York en Cincinnati: Het Leven van onzen Heer en Zaligmaker Jezus Christus en Zijner maagdelijke Moeder Maria, geschreven door Regent L. C. Businger.

Cincinnati den 21 Juni 1873.

Dit werk, dat door de Bisschoppen van Duitschland en Zwitserland sterk aanbevolen en door de Katholieken van Duitschland hoog geacht wordt, hebben ook wij door eenen priester van onze kathedrale kerk laten onderzoeken en verleenen het insgelijks onze goedkeuring, en bevelen het aan onze eerwaardige Geestelijkheid en de Leeken van ons Aartsbisdom ten dringendste aan.

† J. B. PURCELL,
Aartsbisschop van Cincinnati, Ohio.

AANBEVELING

van zijne Doorl. Hoogw. Johann Martin, Bisschop van Milwaukee.

Voor alle heillievende zielen en bijzonder voor de christelijke huisgezinnen kunnen wij niet nalaten Het Leven van onzen Heer en Zaligmaker Jezus Christus en Zijner maagdelijke Moeder Maria door L. C. Businger ten zeerste aan te bevelen.

Daar toont zich Christus onloochenbaar, zoowel door de oorkonden der H. Schrift van het Oude en Nieuwe Testament, als in de Geschiedenis der Christelijke Kerk, als den wezenlijken Stichter en Voltooier van ons geloof.

Inderdaad, dit voortreffelijk werk verdient te recht den eeretitel van een echt Katholiek volksboek — zonder nog te letten op de grondige onderrichtingen, die het den aandachtigen lezer over de geloofs- en zedeleer mededeelt.

Wij vertrouwen dan ook, dat dit onderrichtings- en stichtingsboek zoo ernstig door het Duitsche Episcopaat in Europa aanbevolen, en zoo prachtig gedrukt, ook hier in America, in de Katholieke huisgezinnen de verdiende achting en opname zal vinden.

Milwaukee den 14 Juni 1873.

† JOHANN MARTIN,
Bisschop van Milwaukee.

AANBEVELING

van zijne Doorl. Hoogw. Michaël Heisz, Bisschop van La Crosse, America.

Na inzage genomen te hebben van het werk: Het Leven van onzen Heer en Zaligmaker Jezus Christus en Zijner maagdelijke Moeder Maria door L. C. Businger met eene inleiding van Zijne Doorl. Hoogw. den Bisschop van St. Gall, sluiten wij ons volgaarne aan bij het oordeel der Doorluchtige Aartsbisschoppen en Bisschoppen, die het den geloovigen reeds zoo dringend hebben aanbevolen.

La Crosse den 27 Juni 1873.

Sign. † MICHAËL HEISZ,
Bisschop van La Crosse.
America.

AANBEVELING

van zijne Doorl. Hoogw. den Wijbisschop van Chur.

De H. Paulus zegt: „Gezegend zij God „en de Vader van onzen Heere Jezus „Christus, die ons met allen geestelijken „zegen in den hemel gezegend heeft in „Christus, gelijk Hij ons vóór de grondlegging der „wereld in Hem heeft uitverkoren." Eph. I: 3. 4. „Want in Hem werd alles geschapen, wat in den „hemel en wat op aarde is..... en Hij zelf is „vóór allen, en alles bestaat in Hem, en Hij is „het Hoofd van het lichaam der Kerk." Coloss. I. 16—18. — Wat de H. Paulus in deze geheimvolle woorden beknoptelijk zegt, wordt in het werk: Het leven van onzen Heer en Zaligmaker Jezus Christus en Zijner maagdelijke Moeder Maria aan het christelijk volk klaar en aanschouwelijk voorgesteld. Daar wordt Jezus als de Stichter en Voleinder van ons geloof op eene onloochenbare wijze aangetoond. — Elke rechtzinnige ziel ontwaart daar, hoe Gods barmhartige Voorzienigheid, in de tijden vóór Christus, de wereld op den Verlosser voorbereidde, en door eene wonderbare leiding het uitverkoren volk in 't geloof aan den toekomstigen Verlosser bevestigd hield. Daar vinden wij de voorzeggingen der Heilige Profeten, die in de menschwording, in het lijden, den dood en de verrijzenis van Christus vervuld zijn. — Daar treden met beminnenswaardige duidelijkheid voor onze oogen die vooraf beeldingen, die nog duidelijker dan de woorden der Profeten onzen Verlosser verkondigen.

Het leven van Jezus Christus zelven is naar de verschillende verhalen der vier Heilige Evangelisten schoon en bevattelijk voorgesteld, de leeringen van Jezus zijn zeer passend met zijn daden verbonden en met schoone opmerkingen en onderrichtingen doorvlochten, zoodat de goddelijke Leeraar even levendig voor ons staat alsof Hij voor onze oogen handelde en leerde.

In het laatste deel, in de geschiedenis der christelijke Kerk, wordt wezenlijk treffend en schoon aangetoond, hoe Jesus in de Heilige Kerk voortleeft, voortwerkt en tot aan het einde der tijden werken en leven zal.

Die dit boek oplettend en waarheidlievend leest moet duidelijk inzien, dat Jezus niet alleen de oorsprong van al het geschapene is, maar ook de ware Messias, die gekomen is om de gevallen wereld wederom op te richten en te vernieuwen, dat zoowel de geheele menschheid, als iedere mensch afzonderlijk, slechts in Jezus het ware geluk kan vinden, dat eindelijk de grond en de oorzaak van elke ramp onder het menschdom alleen in de afscheiding van Jezus moet worden gezocht.

Moge het kostbare zaad, dat dit werk bevat; in zeer vele harten, die waarheid, troost en heil zoeken, vallen, en daar honderdvoudige vruchten voortbrengen.

Chur den 13 April 1872.

† CASPAR Bisschop van Antipatris.
i. p. Wijbisschop van Chur.

AANBEVELING

van zijne Doorl. Hoogw. den Bisschop van Bazel.

Gemis aan grondige en omvattende kennis der waarheden, feiten en geheimen van onzen heiligen godsdienst is een hoofdgebrek van onzen tijd, die zoo geheel en alleen aan de stoffelijke belangen is overgegeven, en is bovendien eene bron van onbeschrijfelijk nadeel voor het christelijk gevoel en leven. — Hij dus, die het onderneemt, door een degelijk geschrift den H. Godsdienst van Jezus Christus, inzonderheid, diens hoeksteen, het Verlossingswerk van Gods Zoon, voor het verstand en het hart van het volk genietbaar te maken, hij levert eene zegenrijke bijdrage tot heeling der zware gebreken van onzen tijd en tot bevestiging van Gods Rijk onder ons.

Zulk een werk hebben wij voor ons liggen. — Wij bedoelen: Het leven van onzen Heer en Zaligmaker Jezus Christus en Zijner maagdelijke Moeder Maria door Reg. C. Businger. De schrijver heeft in hetzelve bovengenoemde taak grondig en richtig opgevat en op voortreffelijke wijze uitgewerkt. — Het verdient den eeretitel van een echt katholiek volksboek, en wel onder drievoudig oogpunt, als geschiedenis als leer- en als godvruchtig leesboek. Immers het verhaalt, en wel in eene taal, die den stempel van goedigen eenvoud, verstandige duidelijkheid en edele waardigheid draagt, de verhevenste aller geschiedenissen, die geen menschenhart onverschillig laat, namelijk de hemel en aarde, tijd en eeuwigheid omvattende geschiedenis van Jezus en Zijn Rijk op aarde. Zeer juist worden bij het geschiedkundige grondige onderrichtingen over de geloofs en zedeleer volgens de verklaringen der H.H. Vaders en der Kerkelijke overlevering aangesloten; doch dat alles geschiedt volstrekt op geen droogen leertoon of alleen om het verstand te verlichten. — Integendeel heeft men alles, wat men in de waarheden en geheimen van Gods Rijk tot stichting van het hart en tot opwekking van den wil aantreft, doen uitkomen en den heilzoekenden lezer aangeboden, nu eens als lof en dank voor de goddelijke gaven, dan weder als een rouwmoedig gebed voor menschelijke ondankbaarheid en zonde, op een anderen keer als eene vurige smeekverzuchting om licht en kracht.

Uitvoering en taal beantwoorden aan den verheven inhoud en de stof van het boek. De woorden der H. Schrift zelve worden in rijke mate benuttigd, en het strekt het werk zelven tot eene wezenlijke verdienste, dat de tekst der vier HH. Evangeliën volledig en in treffende overeenstemming daarin is nedergelegd.

Het geheele boek ademt zuiveren godsdienstzin, en een vurige ijver voor de eer van God en het heil der onsterfelijke zielen stroomt er ons uit tegen. De rijke versiering met schoone platen, waarmede de uitgever het boek doet prijken, is juist geschikt om zijn leerrijken en stichtenden inhoud door de deur van het oog in den geest inteleiden, en onuitwischbaar in het hart te prenten.

Wij heeten dan, met hartelijke vreugde en innigen dank aan den Eerw. schrijver en aan de Heeren uitgevers, het voor ons liggend werk welkom, en wenschen van harte, dat het een lievelingsboek der christelijke huisgezinnen en van alle heilzoekende zielen worde.

Solothurn op 't feest van H. Kruisvinding 1872.

† EUGENIUS
Bisschop van Bazel.

AANBEVELINGEN.

Gezien het »Imprimatur" van den librorum Censor van het aartsbisdom van Utrecht, hebben wij goedgevonden onze goedkeuring aan deze vertaling van BUSINGER'S »LEVEN VAN JEZUS EN MARIA" te verleenen, zooals wij doen bij deze en de lezing daarvan aan de geloovigen als zeer nuttig aan te bevelen.

's Bosch 7 Mei 1875.

De Aartsbisschop Bisschop van 's Bosch
† J. ZWIJSEN.

Wij voegen volgaarne onze aanbeveling bij die van Z. D. H. Mgr. den Aartsbisschop Bisschop van 's Bosch.

Mechelen den 12 Mei 1875.

† VICT. AUG. CARD. DECHAMPS
Aartsbisschop van Mechelen

IMPRIMATUR.

Trajecti a/R. 1 Maii 1875.

J. H. WENSING
Emer. Prof. Libr. Cens.

Om den eigendom dezer Vertaling te verzekeren is aan de vereischten der Wet voldaan.

VOORWOORD VAN DEN VERTALER.

Het behoeft geen betoog, dat er, vooral in onze eeuw van louter stoffelijk genot, tal van arme weezen gevonden worden, die, om de geheele verwaarloozing hunner opvoeding, naar ziel en lichaam ongelukkig zijn en, helaas, veelal blijven.

Wel is waar heeft de liefdadigheid der geloovigen ten allen tijde over de geheele Katholieke wereld, en zeker niet het minst in ons dierbaar Nederland, de schoonste inrichtingen voor die ongelukkigen in het leven geroepen, die nu nog de rijkste vruchten dragen, ik heb de menigvuldige KATHOLIEKE WEESHUIZEN genoemd. Doch ondanks hun groot getal, voorzien die in verre na niet in de steeds klimmende behoefte, omdat bijna allen slechts dienen voor bepaalde plaatsen en vandaar moeten wij het nog altoos betreuren, dat zoo vele arme en wel bijzonder vrouwelijke weezen, vooral ten platten lande, maar ook in meerdere of mindere mate in plaatsen zelf, die het geluk hebben hunne eigene weeshuizen te bezitten, om de beperkende vereischten tot opname, van dit groot geluk verstoken blijven.

Bewogen met hun treurig lot, sprak ik daarover met liefdadige menschen, of er geene middelen zouden kunnen gevonden worden, om nog een katholiek meisjes-weeshuis ten nutte van het algemeen tot stand te brengen, en zie, mij werd tot dit doel eene belangrijke gift ter hand gesteld. Daardoor bemoedigd, meende ik de gansche zaak aan mijne geestelijke Oversten te moeten onderwerpen, die het plan volkomen goedkeurden en daaraan hunne bescherming beloofden, en wel met dit gunstig gevolg, dat reeds een uitgebreid en alleszins goed gelegen terrein is aangekocht en betaald, waarop de gebouwen, voor een katholiek meisjes-weeshuis, in deze parochie moeten worden opgetrokken.

Het doel daarvan is, KATHOLIEKE ARME WEEZEN UIT ALLE OORDEN DES LANDS tegen eene zeer matige bijdrage van weinige jaren op te kunnen nemen en hun eene echt godsdienstige en maatschappelijke opvoeding te geven, zoodat zij, bij het verlaten van het gesticht, ook in eigen behoeften kunnen voorzien. Zij komen onder uitsluitende leiding van religieuzen.

Zoodra die inrichting voltrokken is en ik hoop daarmede nog in den loop van dit jaar een begin te maken, zullen in uitvoerige prospectussen de voorwaarden tot opneming worden medegedeeld.

Dan, om dat alles onder Gods Zegen tot stand te brengen, worden nog aanzienlijke uitgaven gevorderd, die ik zonder ondersteuning niet kan dekken. Daartoe behoef ik de welbekende liefdadigheid van Neêrlands gegoede Katholieken. Aanvankelijk kwam bij mij de gedachte op, met vergunning der geestelijke Overheid, daartoe persoonlijk inzamelingen te gaan doen; doch mijne betrekking als pastoor dezer parochie maakt eene lange en gedurige afwezigheid niet wenschelijk; vooral echter ben ik daarvan teruggehouden door de gedachte, dat ik soms, onbekend met de behoefte der plaats, waar ik liefdegiften voor dit gesticht zou verzoeken, een liefdadig offer zou aannemen, dat ter plaatse zelve, om bijzondere omstandigheden, beter en noodzakelijker kan worden besteed.

Om mijn doel echter te kunnen bereiken, heb ik een ander en, naar het mij toeschijnt, zeer bescheiden en, voor den liefdadigheidszin van het katholieke Nederlandsche volk, zeer gemakkelijk middel beproefd, namelijk deze prachtuitgave van BUSINGER'S „LEVEN VAN JEZUS EN MARIA" in onze moedertaal, waarvan de baten geheel aan dit gesticht komen. De verspreiding daarvan onder het katholieke Nederlandsche volk wordt door de geestelijke Overheid hoogst wenschelijk geacht; mocht daaraan nu door algemeene deelneming een gunstig onthaal ten deel vallen, dan zou het reeds schoone baten voor het gesticht opleveren.

Daarom doe ik een beroep op den waren godsdienstijver van alle gegoede Katholieken met de bede, de verspreiding van hetzelve bevorderlijk te willen zijn; ik doe dit vooral thans met te meer vertrouwen, nu onze H. Vader Pius IX zelf bij gelegenheid van het Jubilé de geloovigen aanmaant tot het vlijtig beoefenen van alle soort van liefdewerken, en, voegt zijn H. er bij, opdat de vrucht der liefde zich wijder uitbreide en langer van duur worde zal het zeer dienstig zijn, dat de liefdegaven tot het steunen of oprichten van zulke gestichten gebruikt worden, waarvan men denkt, dat zij in dezen tijd het meest tot het lichamelijk en geestelijk heil bijdragen, wat meer is, zeer zeker zullen er vele brave zielen in ons katholiek Nederland worden aangetroffen, die, bewogen met het lot dier vele ongelukkige weezen, uit liefde Gods een steentje tot dat edel godsdienstig werk van naastenliefde willen bijbrengen. Welnu, zij die minstens DERTIG GULDEN, *voor België vijf en zestig francs* daartoe zouden willen bijdragen, worden niet alleen als BIJZONDERE WELDOENERS, maar ook als MEDEOPRICHTERS VAN HET KATHOLIEK MEISJES-WEESHUIS TE REUSEL in een daartoe opzettelijk aangelegd register in perpetuam rei memoriam opgenomen, maar ontvangen daarenboven van mij uit dankbare erkentelijkheid een present-exemplaar van dit werk met prachtband.

Natuurlijk wordt elke liefdegift, hoe gering ook, met dankbaarheid aangenomen.

Hiermede heb ik u met het doel mijner onderneming bekend gemaakt. Moge onder Gods zegen en uwe liefdadige medewerking het genoemde werk veelvuldige inteekenaren verwerven, en ik in staat gesteld worden een present-exemplaar aan vele mede-oprichters te mogen aanbieden, dan zal dit boek zelf het echt godsdienstig huiselijk leven wederom bij velen aankweeken en verlevendigen, en de baten er van een gesticht in het leven helpen roepen, waarin tal van arme weezen niet alleen een veilig schuiloord voor hunne bedreigde onschuld, maar tevens eene kweekschool voor hunne echt christelijke en maatschappelijke vorming zullen vinden.

Daarom zij deze zaak aan uwe christelijke liefde ten warmste aanbevolen door

uw bij voorraad dankbare broeder in J. C.

F. F. L. VAN DER WEE,

Pastoor.

REUSEL, (bisdom van 's-Bosch)

16 Juni 1875. (Dag der plechtige en algemeene toewijding der Katholieke geloovigen aan het H. Hart van Jezus.)

INLEIDING

OVER DE

KERKELIJKE GODSDIENSTIGE GESCHRIFTEN UIT DEN DUITSCHEN VOORTIJD.

Met is nauwelijks noodig, dat ik, een herhaald verzoek opvolgend, het werk: »Het Leven van Onzen Heer en Zaligmaker Jezus Christus en Zijner maagdelijke Moeder Maria," bij zijn naderend bezoek aan de Katholieke huisgezinnen en alle godvreezende geloovigen, met eene aanprijzende inleiding doe vergezeld gaan; want ik ben overtuigd, dat het belangrijke werk, hetwelk thans verschijnt, zelf het beste getuigenis zal geven, zoowel van zichzelven, als van de beide meesters, waarvan de een door het verhaal van de geschiedenis der goddelijke Openbaring, de ander door de prachtige illustratiën en den schoonen druk aan hetzelve eene blijvende waarde verzekerd hebben. — Met zulke voorrechten toegerust kan het in gansch Duitschland blijmoedig voor zijne lezers optreden en des te zekerder eene groote verspreiding verwachten, daar het onbetwistbaar, op een even grondige als bevallige wijze, in eene dringende behoefte van het christelijke volk voorziet, en dat wel juist in een tijd, waarop de grondslag der christelijke maatschappij, het huiselijk leven door ontelbare verderfelijke schriften ondermijnd en door aanslagen van de openbare macht uitgaande tot algeheele omverwerping voorbereid wordt.

Er was een tijd, en die is in 't geheel nog zoo lang niet voorbij, waarop couranten, novellen, romans, tijd- en vlugschriften van allerlei naam, strekking en vorm bij het volk schier onbekend waren. Sedert die dagen echter heeft zich eene teugellooze pers gevestigd, die met onvermoeide werkzaamheid de Pandoradoos aller anti-christelijke loocheningen en zedenbedervende elementen dagelijks over het volk uitstort, en de stroom der lasteringen tegen Gods waarheid en wet, tegen Christus en zijne Kerk, steeds gevoed en opgedreven uit de kolken der diepte, rolt over alle landen heen en zet op de eens bloeiende velden onophoudelijk zijne verwoestende massa's steen en slib neder, om alle planten, bloemen en vruchten van het oude, christelijke geloof, van vroomheid en voorvaderlijke zeden tot op den wortel uit te roeien. Welke kostbare schatten van goddelijke kennis, van troost en sterkte in het lijden, van bovennatuurlijke genade verloren gaan voor ontelbaren, die de bronnen van het levend water, dat in de goddelijke openbaring der menschheid toevloeit, verlaten, en bij de waterputten eener verwilderde pers met dood en vergiftigd water hun leer- en leesdorst zoeken te stillen; dat alles beklaagt de Kerk diep met duizenden stemmen, en daarom weet zij ook de verdiensten zoo hoog te schatten van hen, die moed en bekwaamheid bezitten, om zich tegen den losgebroken storm op te werpen en zijne woede te temmen door het opstellen van goede en degelijke volksschriften in christelijken geest, ten einde zoo de heerschende behoefte of liever de algemeen geworden leeslust te bevredigen.

Door de buitengewone beproeving, die volgens Gods ondoorgrondelijk raadsbesluit thans op de Katholieke Kerk en het gansche menschdom drukt, zien wij vooral het christelijk huisgezin geweldig getroffen en geschokt. Evenals de baren torenhoog opsteken en hier of daar tegen eene vuurbaak aanbruisen, wanneer een hevige storm de zee beroert, en de donkere onweêrsnacht de sterren des hemels bedekt, zoo ook verheffen zich in onze dagen de gevaren in reuzengestalte tegen al het bestaande en richten hun vereenigden aanval tegen den grondsteen der menschelijke maatschappij, tegen de eenheid en het bestaan van het familieleven. Immers de macht van den booze ziet het duidelijk in, dat de burgerlijke orde en de Kerk, innig met elkander verbonden, noodzakelijk moeten in duigen vallen, zoodra het haar gelukt, het christelijk geloof in het huisgezin te vernietigen, en daardoor dit in zichzelven te ontbinden.

Daarom hebben de zendelingen van den Antichrist dáár het eerst hun vernietigingswerk begonnen; de vuurvonken der meest verderfelijke leeringen, die vroeger (en ook hier slechts bij uitzondering) in de scholen der geleerden of bij de hoogere standen hun verderfelijk spel dreven, worden allengs aan den elektrieken draad eener anti-christelijke volkslitteratuur in allerlei richtingen over de maatschappij en ontelbare huisgezinnen verspreid, om overal, zelfs in de hutten der meest afgelegen dalen en bergen, het oud geloof door middel van het nieuwe ongeloof weg te knagen, de oude tucht en eerbaarheid te bespotten en de pest der hedendaagsche zedeloosheid in het vroeger daarvan gevrijwaarde christelijk huisgezin te verspreiden. En zij hebben hunne verleidingskunst niet zonder belangrijke gevolgen uitgeoefend. Wie kan de steeds voortgaande verwoesting van alle hoogere overtuigingen, en de anarchie der grondstellingen loochenen, waarin een zoo ontelbare menigte onzer tijdgenooten zelfs de onuitwischbare begrippen van het natuurlijk verstand omtrent God en onsterfelijkheid, omtrent deugd, recht en verantwoordelijkheid geheel en al verloren heeft? Wie kan de scharen van bedrogenen overzien, die de volheid van de eeuwige waarheden der goddelijke wijsheid verwisseld hebben met de ongeloovige leegte des geestes, die leidt tot volkomen verwildering van het gemoed, tot verstomping van plicht en rechtsgevoel, tot zoo groote afdwalingen en, reeds in deze wereld, om niet van de eeuwigheid te spreken, tot zoo vreeselijke misleidingen.

Wel is waar, heeft tot nu toe verre weg het grootste gedeelte des volks aan den geest der verleiding moedig wederstaan; maar het wordt toch onophoudelijk tot openbaren afval van het Christendom aangezocht, en legio heeten de boden des verderfs, welke hunne vliegende blaadjes, hunne vlugschriften, novellen, almanakken dagelijks aanbieden en aanprijzen. Daarmede bewerken zij in de christelijke huisgezinnen aanvankelijk de godsdienstige en zedelijke omwenteling, om daarna des te zekerder de kerkelijke en burgerlijke in de maatschappij te kunnen doorzetten. Maar nu is Hij, die zich als den Weg, de Waarheid en het Leven heeft geopenbaard, tot aan het einde der wereld niet slechts de eenige Zaligmaker der menschheid voor het eeuwige leven, en in zijn godsdienst en Kerk het onbedriegelijke onderpand der heiligste genaden en hoop; maar het goddelijke Christendom is ook voor het tijdelijk geluk van ieder in het bijzonder, van huisgezinnen en volken, en vooral thans om de toenemende algemeene ellende van dezen tijd, onmisbaarder dan vroeger, omdat het alleen in staat is den dieperen oorsprong der maatschappelijke wonden te heelen, de ontvlamde hartstochten en begeerten te stillen en de deels verscheurde, deels verbroken banden der huisgezinnen en der maatschappelijke orde te bevestigen en weder samen te binden, en zoodoende beiden voor een algeheelen ondergang te behoeden.

Zoodra de geest van ongodsdienstigheid en onverschilligheid het huisgezin eens beheerscht, wordt het middelpunt van het huiselijk leven weggenomen; zijne ledematen, ouders, kinderen en huisgenooten verliezen zin en smaak voor de vreugde van den huiselijken haard en gaan in

wijderen kring, ten einde zich in de verstrooiingen van wereldsche geneugten en lusten voor den verloren vrede schadeloos te stellen. Veelvuldig en gegrond is de klacht, dat het familieleven in ontelbare huishoudens is verloren gegaan, en dat de huiselijke haard niet langer het verzamelingspunt is der ledematen van het gezin, van onderlinge vreugde en uitspanning. Maar hoe kan bij zulk eene vervreemding en verwijdering der ledematen nog de eenheid van het gemeenschappelijk leven bestaan, hoe eene christelijke opvoeding der kinderen nog gelukken? Immers met de oude huiselijke godsvrucht en christelijke kindertucht moet ook de vrede en Gods zegen verdwijnen, en ligt hierin niet eene der voornaamste oorzaken, welke niet slechts het steeds toenemend zedebederf van het opgroeiend geslacht, maar ook den immer grooteren achteruitgang van de welvaart der huisgezinnen in allerlei kringen bevordert? — De afzonderlijke ledematen der christelijke huishouding verbreken reeds in vele streken den band van het huiselijk leven, zij loopen, evenals afgebroken zonnenstralen, verward en ongeregeld uit elkander in de gevaarlijke doolhoven van het wereldsch gewoel, waar dan ieder voor zich, zijne ongeregelde neiging volgend, op Zon- en Feestdagen bij de woelige menigte buiten op de groote wereldmarkt zijne genoegens zoekt en zoeken zal, indien in huis zelve geen geschikte band aanwezig is, om hem tegenover alle verleidingen aan den huiselijken haard te verbinden, met andere woorden, indien hem geen geschikt middel wordt aan de hand gegeven, om de feesturen tot zijne onderrichting en uitspanning op aangename wijze door te brengen. Tot de beste middelen hiertoe behoort ontegenzeggelijk allerlei uitspanningslectuur in christelijken zin en op onderrichtenden, opwekkenden en stichtenden toon geschreven, als ook geschiedkundige verhalen en novellen van gelijksoortigen aard, en vooral de geschiedenis van den christelijken godsdienst met zijn oneindig verheven waarheden, feiten en voorbeelden, die, evenals het dagelijksch brood van den Hemel geschonken, ondanks het veelvuldig gebruik nooit walging veroorzaken, maar het verlangen naar de geestelijke spijze der eeuwige wijsheid immer onverzwakt in de zielen der geloovigen onderhouden.

De behoefte aan zulke volksboeken, die in den huiselijken kring opwekking en onderricht, geloovige stemming en christelijk leven moeten bewaren en versterken, werd ook reeds van oudsher erkend, en de oversten en schrijvers der Kerk hebben dit nooit, naar de mate der behoefte en volgens de toenmalige toestanden, verwaarloosd. Wel is waar, was het christelijke volk van dien tijd nog niet in die mate zooals thans in de nevelvolle ruimte eener woelige en naar zingenot strevende wereld verspreid en niet zoo koortsachtig verzot op het doen en drijven der rustelooze menigte; het was toen meer gekeerd naar zijne naaste omgeving op aarde en naar Hem, die daar boven heerscht en, als de sterrenbeelden aan het hooge uitspansel, op zijn geloovig hart nederzag. Het leidde grootendeels een huiselijk leven, in wiens eentonigheid de groote herinneringsdagen der Wereldverlossing naar de opvolging der kerkelijke feesten eene verkwikkende afwisseling, eene zinvolle verscheidenheid en troostelijke opwekking aanbrachten.

In dien ouden tijd waren ook reeds de letterkundige voortbrengselen van wereldschen en godsdienstigen inhoud bestemd, om, verbonden met mondelinge vertellingen der huisgenooten, gilden, genootschappen en vereenigingen van allerlei aard, scherts, uitspanning en stichting te verschaffen. — Hoe zou ik, bij zoo eng begrensde ruimte, daarvoor ook slechts uit de geschiedenis der letterkunde van het Duitsche volk volkomen het bewijs kunnen leveren? Eene menigte volksschriften van wereldschen en geestelijken inhoud werden reeds toen ter tijd opgesteld en in om loop gebracht, ofschoon hunne vermeerdering en verspreiding door het eenige middel van overschrijving met zoovele bezwaren verbonden was. Op de burchten der adellijken werden de werken der meesters en minnezangers, oude kronijken en opwekkende geschiedenissen gelezen, terwijl men bedoelde boeken elkander mededeelde. Zij waren ook veeltijds in de gildenhuizen der

latere steden te vinden, waar buitendien steeds voor ieder eerzaam ambacht der onderscheidene handwerksgilden, het boekje van zijn oorsprong en ontwikkeling openlag, waarvan het begin grootendeels tot feiten van het Oude en Nieuwe Testament werd teruggebracht, om door deze hoogere verklaring aan het beschreven ambacht glans en achting bij het volk te geven. Men merkt nog heden ten dage met weemoedige aandoening in alle dergelijke boekjes op, dat een geest van godsdienstig geloof, tucht en ernstige strengheid, van onderlinge verbinding en huiselijk patriotisme, van de oude tijden overgeërfd, in die genootschappen leefde, die helaas, vroeger dan de lichamen zelf, welke het eens bezielde, met de andere goede invloeden is verdwenen, om voor het geestelooze en verwarde ontbindingssysteem en de oplossing van alle onderscheid van stand plaats te maken. Voorwaar, toen had de verstikkende lucht van het fabriek- en machinenwezen het gemoed onzes volks nog geenszins zoo geheel en al van zijn gevoel beroofd, en het zuchtte evenmin, gedrukt door een dampkring van ontkenning, onder een ondragelijk asthma.

Toen vloeiden, niet ongelijk aan de waterrijke bronnen van de bergen, in veelvoudige vertakkingen, de leeringen van het christelijk Geloof en de geschiedkundige herinneringen en overleveringen, veel frisscher en levendiger door het gezellige leven, en ademde het volk vrijer en genoegelijker in de lucht van den openbaren geest, die destijds nog in het algemeen christelijk was. Eene rijkgevulde zaal met oude overleveringen stond nog voor hetzelve open, waaruit het verkwikking en voedsel voor zijn gemoed in blijde en droevige oogenblikken putten kon. En die verkwikking en dat voedsel werden het door mondelinge vertellingen ook in de huiskamer of in gezelligen kring aangeboden. Later kwamen daar nog bij de gedrukte volksboeken; en wat het Duitsch verleden in overleveringen, in fabelen, in ernst en boerterij, in lieftallige onderrichtingen of ernstige vermaningen had overgeleverd, bleef door middel van schriftelijke aanteekeningen of mondelinge voordrachten eeuwenlang een gemeenschappelijk goed en erfenis van het volk, waaruit het steeds nieuwe krachten tot versterking van zijne goede gezindheid en van zijn christelijk leven putte.

Op dezen weg wandelde sinds den grijzen voortijd immer frisch »De gehoornde Sigfried" met andere geschiedkundige tafereelen en stukken van het groot Nibelungenverhaal ook onder het volk rond en vond toegang in de huizen; zelfs Artus en de helden van zijne Ronde tafel worden door menigerlei bewerking nog in de volksherinneringen levendig gehouden, evenals het leven van Keizer Karel den Groote volgens de mythische voorstelling van Turpin, de geschiedenis van de »vier Heemskinderen", van Roland en zijne gezellen en andere beelden uit den grooten Sagenkring beschreven. De veel verspreide »Gesta Romanorum" en de »Keizerskronyk" boden eene rijke stof tot novellen volgens den toenmaligen smaak, en tot bevallige geschiedenissen, die zelfs nog in eere waren, toen de beroemde Ridder van Montevilla in zijne reisbeschrijvingen der Aziatische Rijken en van het beloofde Land met zijne lotgevallen, ware en verdichte avonturen, het oog der Westersche volken naar het Oosten richtte, en hun van het H. Land, dat door onzen goddelijken Zaligmaker en Zijne Apostelen geheiligd en verheerlijkt was, wist te verhalen: hoe daar hunne voetstappen, in den harden steen afgedrukt, nog te zien zijn; hoe de rotsen dáár nu en dan nog weenen om de marteling des Heeren, waarvan zij eens getuigen zijn geweest; hoe zonderling het meer van Galilea, waarop Christus eens gewandeld heeft, golft en hoe wondervol het er uitziet; hoeveel wonders er op de H. Bergen van Palestina, te Bethlehem en Nazareth en op de Schedelplaats te zien is en nog steeds gebeurt. En aan die H. genadeplaatsen verbond zich de geschiedenis van het Oude en Nieuwe Testament met al hare uitverkoren mannen, al hare feiten, voorzeggingen en wonderen.

Ook vond de humor aan dit hartelijke gastmaal van volkslectuur zijn eigenaardig voedsel. Fortunatus met zijn »Säkel und Wunschhütlein" sprak voor iedereen den kinderlijken wensch uit, om snel en vlug als de gedachte door de wereld te gaan, en dan toch nog nooit een ledigen geld-

buil te bezitten, en hebben de »Stoompaarden" van onzen tijd ook nagenoeg de laarzen van zeven mijlen vervangen, zoo is onze sneltrein voor velen toch nog nooit snel genoeg, en de onverzadigbare hebzucht drijft ontelbaren naar den bedriegelijken Argonauten-tocht, naar het guldenvlies, dat immer verder voor hen wegvlucht.

De ons hier gegunde ruimte is veel te eng, om de menigvuldige soortgelijke boekjes ook maar met hun titel aan te geven; ook tegenwoordig blijven nog altoos bekend het »Steekboekje voor jonge lieden", de »edele Vinkenridder", »het vroolijke Lalenbuch of de Schildburgers" en vele anderen van gelijke richting, die werkelijke huispredikatiën vol boerterij bevatten, welke aan den geestigen humor der vreugde en der lachlust geen einde gunde. Deze volksschriften, welke veelal hun ontstaan aan oude overleveringen dankten, kregen een voor hun inhoud geschikten vorm, en daarom waren zij, ofschoon meer dan duizendmalen wederkeerende, steeds welkom. En daar zij onvermoeid met hunne leeringen alle standen doortintelden en door ontelbaren werden opgenomen en toegeëigend, bleven zij steeds even aantrekkelijk, onderwijzend en opwekkend. — De genius van verscheidene geslachten heeft ze steeds als de zijnen erkend; zij waren den besten immer welgevallig en de menigte liet ze nooit in de zee der vergetelheid wegzinken. Zoover de Duitsche taal reikt, waren zij overal door tijdgenooten geëerd en bemind, door de jeugd werden ze verslonden en door de ouden van dagen met de vreugde der wederherinnering ten voorschijn gebracht; geen stand was voor hun invloed uitgesloten, en terwijl zij de lichtende lamp in de lieve avondeenzaamheid van het vaderlijk huis vormden, waren zij destijds, neven het kerkelijk onderricht, grootendeels het eenige voedsel van den geest voor de ledematen der huisgezinnen.

En wat wij tot hier toe over de volksboeken van wereldschen inhoud gezegd hebben, geldt in nog hoogere mate van de godsdienstige schriften, welke in het boekenrek van het christelijk huishouden bewaard, in vrije oogenblikken ter hand genomen en gelezen werden. Het is wel opmerkenswaardig, dat reeds ten tijde der Carolingers eene duitsche bewerking van het leven van Jezus Christus volgens de vier Evangeliën werd ondernomen in dicht door Otfried van Weissenburg en in den nedersaksischen »Heliand", en in proza door een onbekende volgens de overeenkomst der Evangeliën van Tatiaan. Eene soortgelijke (de zoogenaamde Gorlitsche) verscheen in de twaalfde eeuw, en reeds in haar begin werd de Thora van Mozes in hare betrekkingen op de geheimen en daden van het Christendom dichterlijk bewerkt. Zeker waren in die tijden zulke boeken groote kostbaarheden, die hoogstens op aanzienlijke burchten, of in de schatkamers van beroemde stiften en kloosters gevonden en bewaard werden, en dus geene algemeene verspreiding konden verkrijgen. Doch naarmate het kloosterleven, evenals de ceder op den Libanon, zijne wortelen naar alle richtingen verspreidde, en in de veelvuldige kloosters als in zijne hoofd- en zijtakken zich vormde, begon ook de godsdienstige volksletterkunde zich rijker te ontwikkelen. Het was in de dagen, dat de godsdienstige geestdrift, nog door het ééne, katholiek geloof gevoed, als eene gloeiende zomerhitte over Europa hing, en legers en volken als een onweder naar het H. Graf van onzen Verlosser dreef, ten einde zich daar op de ongeloovigen te ontlasten. Daar was het, dat de Roomsche Pausen en Keizers vereenigd met de Heidenen om het H. Sion den bloedigen strijd gestreden hebben; daar dat alle christelijke volkeren vol geloof naar het heilaanbrengende wonderteeken van het H. Kruis opzagen, dat op Golgotha was opgericht, gelijk weleer in vooraf beelding de genezende slang van Mozes in de woestijn; daar dat de geheele christenheid met vurig vrome aandacht voor ieder dier geheiligde plaatsen nederlag, waarop de God-mensch onze schuld op zich genomen en gedragen, en in Zijn bitter lijden en dood voor ons boetend, wederom den hemel met de aarde verzoend heeft.

Door het licht van dit geloof beschenen en met den warmtegloed van zulke liefde doordrongen, ontloken de epische scheppingen der heerlijke sage van den H. Graal volgens zijn grondstam en

al zijne vertakkingen, waarin bezongen werd de godsdienst van Jezus en Zijne Openbaring, de Kerk in innig verband met het christelijk Priesterschap en met de vorsten en ridders, die geroepen waren het genadegeheim der verlossing voor de volken te bedienen, of tegen alle aanvechtingen der boozen te beschutten en te beschermen. Boven op den berg Salvaz werd in den verheven tempel Gods de wonderbare bokaal, waarin volgens eene vrome legende Josef van Ariamethea het H. Bloed, dat van het Kruis uit s' Heeren wonden op de met zonden beladen aarde vloeide, bewaard; aan een koor van uitgelezen priesters was er de hoede en verheerlijking van toevertrouwd; slechts vorsten en ridders van een rein en vlekkeloos leven mochten zich onder hen bevinden, om in dien dienst de hoogste eerekroon te winnen.

Niet minder werd het leven der maagdelijke Moeder Gods Maria toen en later door dichters en andere schrijvers tot stichting der geloovigen beschreven en verheerlijkt. Broeder Werner von Tegernsee was een der eersten, die in zijn Marialeven ter harer eere in de snaren der Duitsche dichterharp greep. — Hem volgde Walter von der Vogelweide; ook hij heeft »Zijnen Lof aan de reine zoete Maagd gezongen, uit wie ons de zon der gerechtigheid in Christus verscheen; Zij is de morgendeur, waardoor de Koning des Hemels is in- en uitgegaan. Evenals de zon straalt door glas, zoo bewaarde de reine Moeder-maagd Christus, die ons van de schuld verloste." De vrome Broeder Eberhard van Sax »wenschte gaarne met schoone woorden de heerlijke kroon te vlechten en in roode goudsieraden der Maagd der maagden een loflied te zingen; maar Zij is boven allen lof verheven, eene bloeiende bloem van kuische schaamte. Hemel en aarde loven haar als een wonder der natuur. Het vuur van den H. Geest heeft geheel haar wezen verlicht, en als uit een rein vat is uit haar de zon, die ons allen verlicht, te voorschijn getreden." Ook Meester Frauenlob zag de zaligste Maagd voor zijne dichteroogen. »Zij droeg de wonderkroon van twaalf heerlijk schitterende sterren op haar hoofd. De rijkste hemeldauw is op dezen akker Gods gevallen, en daarop is dan de bloem der hoogste waardigheid, die ons de vrucht des levens bracht, gegroeid. Langen tijd wachtten en smachtten de tortelduiven op de bloeiende Meimaand, die zij aanbracht, en Gods wijnberg droeg slechts dezen wijnstok, die waardig was de hemelsche druive volkomen te rijpen." Wat de voorafbeeldingen van den aartsvaderlijken tijd hebben aangeduid: de roede, die in Aaron's hand op nieuw bloeide, het braambosch op Horeb's heuvelen, dat midden in Gods vuur ongedeerd bleef, de heldinnen van Israël, de groote beelden der Profeten, en die van het Hooglied, kortom de gansche luister van het Oude en Nieuwe Verbond werd door Gotfried van Straatsburg, door Conrad van Wurzburg in zijne »Gulden Smidse" en door vele anderen aangewend, om daaruit voor de Gods Moeder eene schitterende kroon te vormen. Daarbij werden volgens apocrieve bronnen de geschiedenissen der kindsheid van Jezus, van sommige Apostelen, van Pilatus, van Judas, van Veronica van Balaam en Josaphat en anderen bewerkt en gelezen, evenzoo werd in het »Passionale", een verzameling van Heiligen-legenden aangelegd, waaraan de grootste verspreiding ten deel viel. Het getal van geestelijke of kerkelijke legenden, welke van de twaalfde tot de vijftiende eeuw in Duitschland geschreven en in omloop gebracht werden, is bijna onoverzienbaar, en er bestaat nauwelijks een Heilige, die niet in dicht of proza gevierd en op die wijze bij het volk bekend geworden is.

Worden nu deze en andere godsdienstige geschriften van dien tijd slechts naar den maatstaf der geschiedkundige critiek beoordeeld, dan zeker is er veel op aan te merken; doch zij vertoonen zich in een gansch ander licht, als men ze volgens den geest van den tijd, waarin ze verschenen zijn en volgens de bronnen beoordeelt, waaruit voor velen hunner de gedeeltelijke of geheele inhoud geput werd. Die tijd was hoog dichterlijk en vol vrome hartelijkheid, zooals te over bekend is; het koude van de redenerende critiek was daaraan geheel vreemd. — Daar er reeds in de eerste eeuwen, naast de echte Evangeliën der Apostelen, die de Kerk reeds vroeg-

tijdig beschermend onder haren bijbelschen canon opnam, ook apocrieve zijn ten voorschijn getreden, welke deels uit oude overleveringen, deels uit eigen dichting putten, werd Christus de Heer met zijne Apostelen, gelijk eens Theodorik, Artus en Karel de Groote tot het middelpunt van eenen kring van verhalen gemaakt, die aan de vrome verbeelding eene rijke stof tot menigvuldige voorstellingen aanbood. Men moet in velen dezer legenden noch eene nauwkeurige geschiedenis, noch eene wereld van handelingen en hartstochten zoeken; het zijn reine, opwekkende beelden van een stil tooneel, uit een geloovig, minnend en den Heiligen geheel toegewijd gemoed gevloeid, wier schrijvers, geheel van hun onderwerp vervuld en doordrongen, aan hunne waarachtige en warme gevoelens eene doodeenvoudige uitdrukking gaven en het als een onrecht beschouwden aan de geloovige richting van hun vroom hart de minste beperking te stellen. Uit zulken grond ontsproten vinden deze schriften door hunne liefdevolle hartelijkheid, hun rustigen en nederigen vorm en hun vroom gevoel ook in onze dagen nog eene vriendelijke opname. Wie heeft ooit in de gebedenboeken der middeleeuwen de vrome beelden, de eenvoudige onschuld, den ootmoed en kuischheid der H. Maagd Maria, het stille geduld op het gelaat der Martelaren, de rustige, hemelsche helderheid der Engelen en Heiligen-beelden beschouwd, zonder door de onopgetooide schuldeloosheid en den ootmoed dezer door de hand eens vromen kunstenaars gevormde beelden te worden aangetrokken? Wie heeft ze ooit beschouwd zonder deelneming, zonder eene diepe ontroering in zich te ondervinden? En dezelfde geest, die deze beelden schiep, heeft ook die godsdienstige gedichten, legenden en volksschriften geschapen, dezelfde geest van vroom geloof, innige godsvrucht en hemelsch verlangen. Die schrijvers waren naar hunne leef- en denkwijze niet ongelijk aan die nederige pelgrims, die met schelphoed en pelgrimsstaf op Jerusalem aantrokken, totdat zij aan het graf van den Verlosser mochten nederknielen, en dan, zich gelukkig achtende de H. aarde met hunne lippen te hebben aangeraakt, arm, zooals zij van huis gegaan waren, maar vol zaligen troost, naar hun verafgelegen vaderland wederkeerden. In deze schriften zochten die heldinnen der goddelijke liefde hare lafenis, die zich, in plaats van de heerlijkheden dezer wereld, eene eenzame kloostercel kozen, die bruiden des Verlossers, welke zonder te klagen over de ten offer gebrachte vreugde dezer wereld, waaraan zij geene behoeften hadden, in stille godsvrucht en vrome onderwerping geheel hare vreugde vonden in hunnen Zaligmaker, den eenigen Bruidegom aller eenzame en verlatene zielen; die met de H. Moeder Gods het Magnificat zongen en met oogen vol tranen onder het Kruis traden, om het zwaard van hooger zielelijden ook door haar hart te laten gaan; die eindelijk met de H. Cecilia het snarenspel der Engelen hoorden, en met de H. Teresia op de beemden van het Paradijs wandelden.

Aan den adem van een nieuwe lente gelijk wekten in den beginne der dertiende eeuw de H. Franciscus en Dominicus in de Kerk de kiem van het inwendig en werkdadig leven wederom op, en de orden, door hen gesticht, droegen het zaad van den eersten bloesem naar alle landen der Christenheid. De groote verandering, alsdan tot hernieuwing der Kerk ondernomen, werd door openbare Predikatiën ingeleid, die de Broeders Franciscanen en Dominicanen onder buitengewonen bijval op velden en weiden voor het volk hielden; tallooze afschriften werden er van genomen en in omloop gebracht. Eene menigte verhandelingen over God, de waarde der ziel, de deugden, het beschouwende leven, het H. Sacrament des Altaars enz. werden in de Duitsche taal geschreven en in handschrift verspreid. In de eerste plaats waren het de Franciscanen, die door hunne veldpreeken grooten roem verwierven en zegenrijk werkten. Onder hen muntte bijzonder uit Broeder Berchtold van Regensburg, die het grootste deel van Duitschland met zijne predikatiën vervulde, tot in Zurich en Bazel doordrong, leerende en boetvaardigheid verkondigende, en overal buitengewone vruchten bij het volk inoogstte. Zijn leermeester, Broeder

David van Augsburg schreef »over de zeven eerste Regelen der deugd, den Spiegel der deugd, het Leven van Christus, en over de vier Vleugelen der geestelijke overweging;" verder »over de aanschouwing van God, over de vier Trappen des gebeds" enz. Beiden, meester en leerling brachten, van heilige vervoering aangegrepen, door woord en schrift de in de eenzame cel opgegaarde goddelijke leering en H. geschiedenissen in de wereld, en spoorden het volk, dat ook toen reeds naar troost en stichting dorstte, onafgebroken tot de deugd aan, terwijl zij de ondeugd zonder toegeefelijkheid bestreden. Uit al hunne predikatiën en verhandelingen waait u een warme dichterlijke lucht tegen, die hen kenmerkt als waardige leerlingen van den H. Franciscus, naar wiens liederen en lofzangen, vol van welluidendheid en liefde tot God, zooals zijne eerste kloosterzonen ons melden, zelfs de vogelen des velds en de dieren van het woud met verrukking luisterden.

Toen destijds de verschillende sekten der Manicheërs en Catharren in westelijk Europa tegen de Kerk in opstand kwamen, en deze niet alleen in hare samenstelling en werkzaamheid, maar ook in de diepste grondleeringen van haar geloof over de H. Drievuldigheid, de Menschwording van den Zoon Gods en de Wereldverlossing met de grootste hardnekkigheid bestreden, zag zich de H. Dominicus aangewezen, zijne H. Orde tegenover de aanvallen dezer nieuwe heidenen te stellen en daaraan de zending toetevertrouwen om, door Gebed en Prediking, aan de in gevaar verkeerende Christenheid, genezing en redding te brengen. Immers toen de H. Kloosterstichter in het bosch bij Toulouse de hulprijke voorbede van Maria voor de in druk verkeerende Kerk inriep, hoorde hij de vermaning: »Gij weet, mijn Zoon, welke middelen God heeft aangewend, om het menschelijk geslacht te verlossen. Het eerste was de Groetenis, die de Aartsengel mij bracht, het tweede zijn bitter Lijden en Dood, eindelijk zijne heerlijke Verrijzenis en Hemelvaart en de zending van den H. Geest; deze geheimen als omsloten door de Engelsche Groetenis en het Gebed des Heeren, zijn mijn Rozenkrans; verkondig dien aan de afgevallenen, dit zal het begin hunner bekeering zijn." Onderwijzing met gebed verbonden was het geneesmiddel, dat ook in die dagen de Kerk redden en hare vijanden verstrooien moest. De H. Dominicus gaf aan den Rozenkrans den vorm, dien hij tot heden schier onveranderd behield. Hij bevat klaar en kort in zijne gebeden en geheimen den ganschen inhoud van het Evangelie en van het Leven, het Lijden en de Verheerlijking van Jezus Christus en zijner glorierijke Moeder, tot een wondervol geheel verbonden. De Broeders van de Predikheeren-Orde verkondigden en verklaarden dien aan het onwetend volk, en dit gebed zelve bezorgde het eene voortdurende en gemakkelijke herinnering aan de grootste feiten van het Christendom, bij wier overweging aan het hart tevens de beste gelegenheid werd geschonken tot overwegingen, vrome opwekkingen en voornemens. De menigvuldige bekeeringen, de schitterende overwinningen door de Kerk en de bewonderenswaardige gevolgen getuigden voor de hooge waarde van dit gebed. Reeds toen verzamelde zich het volk bij scharen om den Rozenkrans gemeenschappelijk te bidden, eene ontelbare menigte verdrong zich om de kansels, ten einde de verklaring van de geheimen te vernemen, hunne luide zuchten onderbraken de stille aandacht der tallooze menigte, en deze genaderijke uitwerkselen der vervlogen eeuwen beschouwende, kon de H. Alphonsus de Liguori getuigen: »Zoo snel stortten de muren van Jericho niet in puin, als de dwalingen op het gebed van den Rozenkrans verdwenen; het badwater van Jerusalem was niet zoo genezend voor lichamelijke ziekten als dit gebed voor den in de ziel gewonden zondaar. Ja, Eliseus heeft niet zoo vele gebeenten opgewekt, als de H. Dominicus door dit gebed in zonde en dwaling versteende zielen vermurwde en wederom tot het leven der genade terugriep."

Behalve de Rozenkranspreeken hielden de Broeders van de Predikheeren-Orde ook andere, naar vrije keus, over de waarheden en feiten van het Evangelie en over de geloofs- en zedeleer der Kerk. De beroemde Johan Tauler verwierf op zijne

Prediktochten overal de meest buitengewone gevolgen en zijne geschreven preeken, als ook zijn »Boek over de navolging van het arm Leven van Christus," bijzonder het medulla animae, of het boekje van de christelijke Volmaaktheid" vonden overal, niet slechts in de kloosters, maar ook in de leekenwereld, het gunstigste onthaal. En wie kent den beminnelijken Hendrik Suso niet, wiens boeken zooveel hartelijkheid, oprechte, vrome en blijmoedige godsvrucht ademen, en wier teederheid en welluidendheid alles van dien aard verre overtreft? Reeds bij de eerste verschijning noemt men hem »de verlichte Pater Amandus, en weet van zijne Schriften naar waarheid te roemen," dat ze alle, goede geestelijke onderrichtingen bevatten, als, hoe de mensch, wanneer hij zich van God tot het schepsel gekeerd heeft, wederom tot God, zijn eersten oorsprong, moet terugkeeren, hoe hij de gelatenheid moet beoefenen omtrent zichzelven en alle schepselen, alle vreugde, begeerlijkheid, wellust en gemakzucht dezer wereld en van zijn eigen lichaam afsterven, God steeds voor oogen houden, Hem zoeken en boven alles beminnen, zijn Lijden overwegen en, altoos meester van zichzelven, waarlijk nederig en gelijkmoedig blijven in alle doen en laten, in alle lief en leed — en vele andere kostelijke leeringen, die een beginnende en tot inkeer gekomen mensch bijzonder nuttig en dienstig zijn. Voor goedhartigen en verstandigen zijn ze tevens eene lichtrijke baak leidende tot de goddelijke waarheid en een betrouwbaren weg ter eeuwige zaligheid. Na Hendrik Suso volgden anderen, die met mattere stemming en minder begaafdheid de onderwijzende en stichtende letterkunde voor het volk met hunne schriften verrijkten, zooals Herman van Fritzlar met eene »Heiligenlegende," Otto van Passau met het boek »Over de vierentwintig Ouderlingen" of den »Gulden Troon der minnende Ziel;" wijders de onbekende schrijvers der boeken »Over de vierentwintig Harpen," »Over den Schatbewaarder of de Kast der ware Rijkdommen" en vóór de geloofsscheuring de beroemde Straatsburger predikant Johan Geiler met zijne predikatiën en het veel verspreide boek, »de Granaatappel, waarin hij de christelijke Zedeleer reeds nauwkeuriger op de H. Schrift grondvest. Met de uitvinding der boekdrukkunst was ook het middel geschonken, om de tot nu toe in handschrift bestaande werken veel gemakkelijker en goedkooper dan vroeger te vermenigvuldigen en nieuwe op te leggen en te verspreiden, welke weldaad der christelijke letterkunde ook goed te stade kwam. Kon het gulden boekje van Thomas van Kempen »Over de navolging van Christus" tot dan toe slechts in den oorspronkelijk latijnschen tekst gelezen worden, het werd nu in eene Duitsche vertaling door den druk voor het volk toegankelijk gemaakt, en reeds ten jare 1483 verscheen te Ulm met houtsnee platen het boek »Der Zielen kruidtuin", waaraan eene groote verspreiding ten deel viel. Het gelijkt op eene geschiedkundig leerstellige verdediging van het Christendom, verbonden met de voorstelling der voornaamste christelijke zedeleeringen naar de behoefte van den toenmaligen tijd. Dit werk handelt in vier deelen, over de Schepping, de Geboorte van Christus, en over het ongeloof; herhaalt de getuigenissen van de oude Sybillen en der heidensche schrijvers vóór Christus, bestrijdt de Joden, door een betoog uit het Oude Verbond en de Profeten, aantoonende, dat Christus, de ware Messias is en wederlegt hunne opwerpingen tegen den christelijken godsdienst; het spreekt over de Verlossing, het Vagevuur, en over het nuttige van het gebed en de offerande tot lafenis der overledenen, toont, door menigvuldige voorbeelden, het strafwaardige van den woeker jegens de armen, van den diefstal en van andere ondeugden aan en sluit in het vierde deel met de geschiedenis van den Antichrist, de verschijning van Elias en het laatste Oordeel. Naar een gelijksoortig plan is »de besloten Rozenkranshof aangelegd, die in twaalf boeken verdeeld, reeds vóór het jaar 1500 met vele schoone platen versierd in druk verscheen. Dit groot werk ontwikkelt, in gedurige verbinding met de heilige geschiedenis der katholieke geloofs- en zedeleer en der liturgie het wetenswaardigste, wat daarover in de toen aanwezige bronnen te vinden

was, en vormt op zichzelven een overtuigend bewijs, hoe de Kerk zich reeds in dien tijd onledig hield, met haren weetgierigen geloovigen een geschikt voedsel te bereiden en aan te bieden. In deze behoefte voorzagen ook op bevredigende wijze de preekboeken over de Evangelien van de Zon- en Feestdagen, de »Planariën" of Evangelieboeken, waarin verzameld waren de Epistels en Evangeliën van het gansche jaar met de gezangen en de orde der heilige Mis, de kennis der H.H. Oudvaders met eene menigte platen en andere levensbeschrijvingen van afzonderlijke Heiligen, mystieke en ascetische boekjes enz. Deze en andere vruchtplanten van onderwijzende en stichtende letterkunde groeiden in den uitgestrekten tuin der Kerk na den tijd der hervorming immer in ontelbare menigte aan, doch dier afzonderlijke bespreking ligt buiten het doel, dat wij ons hebben voorgesteld. Wij willen op dat uitgebreide bloemenveld ten slotte nog slechts bij een zegenrijken vruchtboom stilstaan, die evenzeer in schoonheid en overvloed als in zijne nimmer verouderde vruchtbaarheid zoo menig voortbrengsel van die soort verre overtreft, wij bedoelen daarmede het werk van P. Martinus van Cochem over »het Leven en Lijden van Jezus Christus en Zijner glorierijke Moeder Maria."

Deze waardige zoon van den H. Franciscus begon, zooals hij zelf verhaalt, in het jaar 1675 het zooeven genoemde boek te schrijven, een werk, waartoe hij zich sterk voelde aangedreven. De jammerlijke gevolgen der verwoestingen, welke de dertigjarige oorlog in steden en landen, bijzonder met betrekking tot de godsdienstige gevoelens en zeden des volks, had te weeg gebracht, waren tot wrange vruchten opgegroeid. Als een moedig held, vol ijver en liefde voor God, wierp zich P. van Cochem tegen den buiten zijne oevers getreden stroom des verderfs met zijne talrijke schriften op, die nog heden ten dage uitmunten door eene eenvoudige en natuurlijke taal, door rijke kennis van het menschelijk hart en der heilige geschiedenis en niet minder door levendigheid en duidelijkheid van voorstelling. Bij het schrijven van het werk, waarvan wij hier spreken heeft hij zich bediend van het beste der stichtelijke letterkunde uit vroegere dagen en vooral daarbij tot grondslag genomen de heilige Evangelien; ook verzamelde hij wat de H.H. Vaders en vrome kerkelijke schrijvers over het Leven en Lijden van Jezus Christus en Zijner glorierijke Moeder Maria mededeelen, en maakte zich hier en daar eveneens ten nutte, wat hij aantrof in de Veropenbaringen van de H. Brigitta of in die van de H.H. Gertrudis en Mechtildis. Zoo doende moest de inhoud van het boek buitengewoon rijk worden; daarbij is zijn schrijftrant eenvoudig, maar hartelijk; de voorstelling zeer duidelijk, levendig en aantrekkelijk, en aan de meeste hoofddeelen zijn buitengewoon liefelijke gebeden, vol van de teederste verlangens toegevoegd. Daarom ook vond dit werk reeds bij het leven van den Schrijver en ook later zoo groote verspreiding, dat het in bijna alle katholieke huizen gevonden werd. Nadat het bij den aanvang dezer eeuw, in den bekenden bloeitijd der kerkelijke paddenstoelen en waterbloemen gedurende meerdere jaren in misachting en vergetelheid was geraakt, hebben katholieke schrijvers van den tegenwoordigen tijd het wederom uit het stof der geel geworden boeken opgehaald, een nieuwen, meer met onzen tijd overeenkomstigen vorm geschonken en in onderscheidene uitgaven in den leeskring van het katholieke volk terug gebracht. De gedachtenlooze verlichtingsmanie heeft aan het boek van P. Martinus van Cochem herhaaldelijk het verwijt gedaan, dat het overladen is met verdichte sprookjes en twijfelachtige openbaringen; doch met hen, die op godsdienstige boeken alleen hunne verstandscritiek wenschen te oefenen, behoeven we niet te twisten, en hoe de zaak moet worden opgenomen, heeft de schrijver zelve in de voorrede van dit boek met deze woorden verklaard: »Nu en dan heb ik Christus of Maria sprekend ingevoerd. Als de woorden die ik Hun in den mond gelegd heb, niet in de H. Schrift gevonden worden, moeten ze niet verstaan worden, als hadden die Heiligen juist die woorden gesproken; neen, het wil alleen maar zeggen, dat zij zoo hadden kun-

nen spreken of een vroom christen kan zich voorstellen, dat zij zoo gesproken hebben. Ik heb mij van zulke samenspraken bediend, omdat zij er veel toe bijdragen, om aandacht, medelijden of geestelijke vreugde op te wekken. Want mijn hoofddoel bij het schrijven van dit werk was, om godvruchtige zielen door deszelfs lezing eene zooveel mogelijk volmaakte kennis van het Leven van Jezus en Maria te bezorgen en hen tot medelijden met het bitter Lijden en den Dood des goeden Zaligmakers op te wekken." Intusschen de verschijning van een »van Cochem onzer dagen," welken reeds mijn onvergetelijke leermeester Josef von Görres voor het Duitsche volk wenschte, is niets dan een eisch door de nood der tijden aan de letterkundigen gesteld. Want onderwijs en gebed zijn alleen in staat, het christelijke volk tot geloof en gerechtigheid terug te brengen, of beiden in hetzelve te bewaren, en onder Gods bijstand, mede te werken, om de christelijke wereldorde in de uit al hare grondslagen gewekene maatschappij te herstellen.

Onze Heer en Zaligmaker Jezus Christus is, zooals de H. Joannes leert, de goddelijke waarheid en genade tevens; en het onderwijs over Hem en zijn Verlossingswerk, grondig en geschiedkundig behandeld, heeft op 's menschen verstand en gemoed immer eene wegslepende kracht en werking. Christus is zoowel het middelpunt der Heilige Geschiedenis als van de geschiedenis der gansche wereld, en de duizende jaren, die Hem zijn voorafgegaan en gevolgd, kunnen zonder Hem noch verstaan noch verklaard worden, omdat zooals de Apostel leert, (Ephes I: 9. 10.) Gods verborgen plan en raadsbesluit door alle eeuwen heen gaat, ten einde de volheid der tijden te doen aanbreken en alles, wat in den hemel en wat op aarde is, in Christus te herstellen. Er bestaat daarom in de geschiedenis »eene regeling der Tijden" door God op eene bijzondere wijze bestemd en vastgesteld, om door afbeeldingen, feiten en voorzeggingen de verschijning van Christus in den loop der tijden in te leiden, Hem als den waren Redder en Verlosser der menschheid aante wijzen en de volken op zijne werkelijke komst voor te bereiden. En gelijk er tusschen de geschiedenis van het Oude Verbond en het Leven van Jezus, de innigste samenhang bestaat, die, ver buiten alle toedoen der menschen, door God alleen ontworpen en voltrokken kan worden, eveneens treedt er ten duidelijkste eene nauwe verbinding tusschen het Leven van Jezus en de verschijning en het leven der Kerk, die Hij gesticht heeft, aan het licht, en hij, wien God den vromen ijver en de geschiktheid verleende, om dezen wereld omvademenden boom der geschiedenis van Gods Rijk volgens de innerlijke verbinding zijner hoofd- en zijtakken en dier loten en bloemen in eene voor het volk verstaanbare en aantrekkelijke voorstelling te schilderen, hij bewijst aan de Kerk een grooten dienst, hij zal met zijnen arbeid het christelijke volk voor de brandwonden eener nuttelooze verlichting bewaren, en het heilig geloof versterken, den geest der tucht en des gebeds in hetzelve vernieuwen, zooals de godvruchtige P. Martinus van Cochem in zijne dagen met zoo groot gevolg gedaan heeft.

Deze is dan ook de beproefde meester, dien de schrijver van het voor ons liggend werk, de heer Regent L. C. Businger, bij de uitvoering van zijnen arbeid tot voorbeeld koos, en wiens boek hij aan het zijne ten grondslag legde. Zijn boek moest een Katholiek volksboek worden, maar een volksboek voor de negentiende eeuw. Het was hem duidelijk, dat, bij al de uitmuntendheid van zijn ouderen voorganger, diens voorstelling en schrijfwijze niet altoos moest nagevolgd worden, alsmede dat sommige subjectieve opvattingen der H. Schriftuur eenige wijziging vereischten. De groote omwentelingen der laatste twee eeuwen op allerlei gebied van wetenschap, van kerkelijk, staatkundig en maatschappelijk leven, hebben op de beschouwingen van het Katholieke volk van alle standen eenen machtigen invloed uitgeoefend; ook heeft de katholieke wetenschap sedert die dagen, menige zaak in 't leven geroepen, waarvan men ten tijde van van Cochem zelfs geen voorgevoel had; de wijze van de dwaling en het ongeloof te bestrijden is veel veranderd en heeft daarom ook eene andere wijze van verdediging

noodzakelijk gemaakt. Overigens ziet ieder in, dat er met eene bloote verandering van woorden en zinsneden geen Cochem redivivus kan ontstaan, hoewel sommigen in de laatste jaren de nieuwe oplagen van het gezochte werk als zoodanig in het licht zonden. Zonder de aldus verworven verdiensten in het geringste te willen verkleinen, heeft men toch in de eene en andere uitgave het »oude" en »nieuwe" meer slechts naast elkander geplaatst dan tot een nieuw geheel verbonden en daardoor het duidelijk overzicht en de eenheid benadeeld, of het oude Testament volkomen verwaarloosd en daardoor de geheele plant van zijn wortel afgescheurd. Doch onze schrijver heeft niet alleen aan dit gedeelte van het Oude Testament met recht zijne groote opmerkzaamheid gewijd, maar ook de afzonderlijke deelen, zoowel als de daarin uitgewerkte stoffen aan den draad der grondgedachten logisch met elkander verbonden en zóó werkelijk eenheid en overzicht tot stand gebracht. Het was bij het schrijven van dit werk onvermijdelijk, dat daarin naar het voorbeeld des ouden meesters mededeelingen uit minder zekere, deels zelfs onechte bronnen werden opgenomen; doch alles van dien aard, wat niet op de H. Schrift of op de eenstemmige overlevering der Vaders steunt, wordt niet als ontwijfelbaar vaststaande, als geschiedkundige waarheid opgegeven, maar slechts als eene, met de H. Schrift en Overlevering overeenstemmende mogelijkheid of waarschijnlijkheid. En bovendien wie zal aantoonen, dat alles, wat apocrief is naar zijne opteekening, ook tevens valsch is naar zijn inhoud? Doordien de schrijver met de H. Schrift, de kerkelijke Leer en Geschiedenis ook nog de rijke bron der legenden en vrome overleveringen op eene verstandige wijze heeft weten te benuttigen, heeft hij aan zijn werk een beduidenden voorrang verzekerd. Want, zooals hij zelf ergens opmerkt, al behooren die godvruchtige overleveringen niet tot het christelijk geloof, ze zijn toch door Heilige mannen bijeenverzameld, geschreven en nagelaten, opdat we ze met eerbied zouden overwegen. Eeuwen lang heeft het christelijk volk daarin stichting gevonden en er rijk voedsel uitgetrokken ter versterking zijner godsvrucht, van zijn christelijk geloof en leven. Wat eindelijk de voorstelling zelve betreft, de schrijftrant is geheel zuiver en edel en algemeen verstaanbaar, en tevens van dien aard, dat hij ook den beschaafden welgevallig moet zijn. De ontwikkeling der rijke stof geschiedt zeer natuurlijk, duidelijk en met warmte, en zonder de minste sentimenteele affectatie, terwijl de praktische toepassingen der leeringen en voorbeelden aan den kenner overal den bekwamen Meester verraden. En opdat aan de innerlijke waarde van dit boek ook het sieraad der kunst niet ontbreken zoude, hebben de Heeren Uitgevers geen offer gespaard, om het, bijzonder door rijke en voortreffelijke illustratiën, een aanzien te geven, dat hunne beroemde drukkerij, maar vooral den verheven inhoud en der Gode welgevallige bestemming van dit belangrijk werk waardig en passend is. Met zulke voorrechten versierd, moet het een blijvend en vruchtdragend godsdienstig huis- en handboek voor het katholieke volk worden, waaraan wij niet alleen in de huizen van den beschaafden stand, maar ook der minder bemiddelden toegang, gunstig onthaal en vlijtig gebruik wenschen. Want dit boek zal overal, waar het benuttigd wordt, de meest rijke, heilzame en troostvolle onderrichting en stichting verspreiden, den geloovigen op Zon- en Feestdagen, en in den heiligen tijd van den Advent en de Vasten in de verhevenste leeringen en voorbeelden stof tot de schoonste overwegingen aanbieden, het geloof aan de waarheden van het christendom in hen bevestigen, de liefde tot God en onzen Heer en Zaligmaker in hetzelven ontsteken, de godsvrucht tot de allerzaligste Maagd en Moeder Gods Maria in den druk dezer tijden tot heil der Kerk en der zielen bevorderen en op die wijze bijdragen, om door een even aantrekkelijk als nuttig onderhoud de familieleden bij elkander te houden, en door de gedurige vernieuwing van geloovige stemming, godsvrucht en zedetucht in vele huishoudens de verloren eenheid van het huiselijk leven tot heil der nakomelingschap te herstellen.

St. Gall den 25 November 1871.

Dr. Karel Johan Greith,
Bisschop van St. Gall.

EERSTE DEEL.

ALGEMEENE VOORBEREIDING

TOT DE

KOMST DES VERLOSSERS

OF VAN DE

WONDEREN EN OPENBARINGEN GODS

IN HET

OUDE VERBOND

TOT AAN DE

„VOLHEID DER TIJDEN."

IMPRIMATUR.

Ultrajecti, 1 Maii 1874.

J. H. WENSING,
Emer. Prof. Lib. Censor.

EERSTE HOOFDDEEL.

VAN GOD.

I.

Zoo lief heeft God de wereld gehad, dat Hij Zijnen eeniggeboren Zoon gegeven heeft, opdat een ieder die in Hem gelooft, niet verloren ga, maar het eeuwige leven hebbe. Joan III: 16.

In deze weinige woorden is geheel het Evangelie, d. i. de blijde boodschap besloten. Waarlijk een zoet, een troostvol Evangelie! De arme ongelukkige en om de zonde gevloekte wereld streeft te vergeefs naar geluk en waren vrede. Dan de eeuwige Vader ziet op de troostelooze wereld neder. Hij ontfermt zich over den mensch, dien Hij in zoo onuitsprekelijke liefde geschapen had. Maar de goddelijke rechtvaardigheid eischt strenge voldoening! En zie, de eeuwige Vader zendt Zijn eeniggeboren Zoon in de wereld, opdat Hij den geheelen last der zonden van de menschheid en hare rechtvaardige straf op zich neme. Gods Zoon komt in deze wereld, wordt mensch en plaatsvervanger van de menschheid voor den rechterstoel der eeuwige gerechtigheid, Hij lijdt en sterft — en de goddelijke rechtvaardigheid is voldaan, de liefde zegeviert en het gezang der Engelen klinkt door alle eeuwen heen: Vrede op aarde aan de menschen van Zijne goedwilligheid!

O aanbiddelijke liefde van God den Vader! O aanbiddelijke liefde van God den Zoon! U zij lof, eer en roem in eeuwigheid!

Beschouw nu, wie toch die zoo trouwe en liefdevolle God is. Doch, wie kan met zijn verstand het wezen Gods bevatten? Toen men een heidensch wijsgeer eens vroeg, wat God is, gaf hij tot antwoord: wat Hij niet is, weet ik; maar wat Hij is, weet ik niet. Gods natuur is oneindig: om die volmaaktelijk te kennen, moest men eveneens oneindig — of God zijn. Wij begrijpen zelfs de natuur van het vuur, het water en andere zaken niet; en hoe zouden wij dan Gods natuur, die zelfs voor de hemelsche Geesten ondoorgrondelijk blijft, kennen? Hij bewoont een ontoegankelijk licht. (1 Tim. VI: 16); daarom verzocht de oude wijsgeer Simonides een dag bedenkens, toen hem de tyran Hiero vroeg, wat God is. Daags daarna vroeg hij twee dagen, en ging steeds voort met het dagental te verdubbelen. Als nu de vorst hierover zijne bevreemding te kennen gaf, zeide hem Simonides: »Hoe meer ik over de zaak nadenk, des te donkerder schijnt ze mij toe."

De rede echter leert ons, dat God van zich zelven, dus oneindig volmaakt, eeuwig, onveranderlijk, alom tegenwoordig, oneindig wijs, almachtig, waarachtig, heilig, rechtvaardig, goed en barmhartig is, en dat Zijne Voorzienigheid alles bestiert en tot ons welzijn leidt; doch het geloof zegt ons bovendien, dat deze God, ofschoon één in wezen, drievuldig in personen is.

2. God is dus het volmaaktste wezen. Daarom zegt de Koninklijke Psalmist: De Heer is groot en hoogst lofwaardig en van Zijne grootheid is geen einde. Ps. 144 : 3. En voegt er de H. Thomas van Aquinen bij: alle goedheid, schoonheid, wijsheid en macht, die in de schepselen slechts ten deele aanwezig zijn, zijn in God, zonder de geringste onvolmaaktheid, in oneindige volheid vereenigd.

God is dus eene onuitsprekelijke zee van wezen en volmaaktheid. Deze heerlijkheid Gods mogen wij beschouwen en bewonderen; nimmer echter Zijne geheimen uit nieuwsgierigheid doorgronden, want die Gods heerlijkheid doorgronden wil, zal door zijne glorie verpletterd worden. (Spreuk. XXV: 27.)

De Heer verscheen eens aan Mozes in een brandend braambosch en zond hem naar zijn volk en naar koning Pharao. Toen zeide Mozes: »Als zij mij naar uwen naam vragen, wat moet ik hun dan antwoorden?" Alsdan sprak God, dit beteekenisvolle woord: „Ik ben, die Ik ben. Zeg aan de Kinderen Israels: Die is, heeft mij tot u gezonden." Wonderlijk antwoord! »Ik ben die Ik ben," d. i. de God, die alleen werkelijk en wezenlijk bestaat, terwijl de valsche afgoden der heidenen niet zijn, wat zij in de oogen hunner aanbidders schijnen, maar slechts hersenschimmen. »Ik ben die Ik ben," d. i. Ik ben het wezen, dat het oneindig zijn en leven en wel uit zich zelven heeft, het wezen, waarvan en waarin alle schepselen hun zijn en wezen bezitten, en zonder hetwelk zij in het niet terug zinken. »Ik ben die Ik ben," d. i. al wat ik ben, behoort volstrekt tot mijn wezen, en kan in eeuwigheid van Mij niet worden gescheiden, terwijl bij den mensch duizenderlei toevallige eigenschappen voorkomen, die niet tot zijn wezen behooren en daarom aan bestendige verandering onderworpen zijn. »Ik ben die Ik ben," d. i. Ik ben zonder verleden en zonder toekomst, altijd dezelfde en onveranderlijk, terwijl de mensch slechts dat is, wat hij in het verleden was en in de toekomst zijn zal, daar hem het tegenwoordige met bliksemsnelheid in de zee van het verleden stort. »Ik ben die Ik ben," d. i. het wezen, hetwelk alle diepten en geheimen van zijn eigen wezen kent, dus met volstrekt zelfbewustzijn datgene is, wat hij werkelijk is, terwijl Engelen en menschen niet slechts Gods wezen, maar zelfs hun eigen wezen nooit volmaakt kunnen doorgronden, daarom niet volmaakt, d. i. niet met bewustzijn, zijn, wat zij werkelijk zijn.

Doch genoeg. Erken, o mensch, uwe onmacht, om Gods Majesteit te bevatten. De Cherubijnen en Serafijnen bedekken hun gelaat en roepen vol eerbied en bewondering uit: Heilig, heilig, heilig is de Heer, de God van Sabaoth. Hemelen en aarde zijn vol van Zijne heerlijkheid. Zing ook gij dezen lofzang mede en aanbid met den diepsten eerbied uwen Heer en God.

3. Is echter deze God *één in wezen*, zoo is Hij toch *drievuldig in personen*. „Drie zijn het, die getuigen in den hemel: de Vader, het Woord en de Heilige Geest, en deze drie zijn één." (I Joan. V: 7). Maar als wij Gods wezen in het algemeen niet kunnen begrijpen, hoeveel te ondoorgrondelijker moet ons dan *het geheim der Allerheiligste Drievuldigheid* niet voorkomen!

Toen de groote kerkleeraar Augustinus eens aan het zeestrand wandelde, en in ernstige overpeinzing verzonken, het geheim der allerheiligste Drievuldigheid zich duidelijk trachtte te maken, bemerkte hij niet ver van den oever een goedig knaapje, dat een kuiltje in het zand maakte en daarin water uit de zee schepte. Verwonderd vroeg de Heilige aan het jongetje: »Wat doet ge daar?" »ik wil, zei het kind, de zee in dit kuiltje scheppen." Toen nu de Heilige met de eenvoudigheid van dit kind lachte, richtte het zich op en sprak: Zoomin ik de zee in dit kuiltje scheppen kan, zoo min is uw beperkt en bekrompen verstand in staat het oneindig geheim der Allerheiligste Drievuldigheid te bevatten. En bij deze woorden verdween het.

»Daarom zegt dan ook de Heilige bisschop Martinus: 's Menschen verstand kan het geheim der Heilige Drievuldigheid niet bevatten; geen nog zoo bespraakte tong kan daarover volledig spreken, en al schreef men er ook geheele boeken over en er de geheele wereld mede vulde; zoo kan toch de onuitsprekelijke wijsheid Gods niet uitgesproken worden."

4. Ofschoon derhalve dit geheim onbegrijpelijk is, kan men zich toch van sommige voorstellingen en gelijkenissen, die dit geheim verduidelijken, bedienen. Zoo b. v. zeggen de Heiligen en Godgeleerden: Terwijl de eerste persoon in de Godheid, namelijk de Vader, zich zelven kent en Zijn goddelijk wezen ziet en wel onvergelijkelijk klaarder dan de mensch zich in eenen spiegel ziet, zoo teelt Hij door deze kennis in zich zelven Zijn eigen beeld, dat aan Hem volmaakt gelijk is. Dit levende beeld, die levende kennis van zich zelven, is bij God niet zooals bij ons menschen, slechts eene voorbijgaande daad, maar eene blijvende *werkelijkheid*, het is *Zijn Zoon*, of de tweede persoon in de Godheid, waarvan de Apostel zegt: Hij is de lichtglans Zijner heerlijkheid en het afbeeldsel van Zijn wezen. (Hebr. I. 3.) Terwijl nu de Vader dezen Zijn Zoon ziet, bemint Hij Hem oneindig; want Hij ziet in Hem Zijne oneindige goedheid en al Zijne volmaaktheden. Eveneens, terwijl de Zoon den Vader ziet en diens oneindige schoonheid erkent, ontstaat in den Zoon eene oneindige liefde tot den Vader. Die liefde, die van den Vader en den Zoon uitgaat, is bij God niet, zooals bij ons menschen, slechts eene voorbijgaande daad, maar eene blijvende *werkelijkheid*, zij is de *Heilige Geest* of de derde persoon in de allerheiligste Drievuldigheid.

5. Deze drie goddelijke personen zijn evenwel God, en ofschoon zij ook niet *gescheiden* zijn, zijn ze toch van elkander *onderscheiden*. De Vader is van zichzelven van eeuwigheid. De Zoon is van eeuwigheid voortgebracht van den Vader en is met den Vader even eeuwig en gelijk in wezen. De Heilige Geest komt van den Vader en den Zoon te zamen voort.

Ieder der drie goddelijke personen, openbaart zich in bijzondere werken: de Vader in de werken der *almacht*, de Zoon in die der *wijsheid*, de Heilige Geest in die der *liefde*, zonder dat daarom de eene persoon van den anderen kan gescheiden worden. „Wij zien de Zon, zegt de H. Augustinus, aan den hemel loopen,

glinsteren en verwarmen; wij zien aan het vuur drie zaken: Beweging, licht, en hitte. Verdeel nu eens, als gij kunt, de Zon of het vuur! even zoo min kan de Drievuldigheid gedeeld worden".

Zoo ook wordt aan den Vader de Schepping, aan den Zoon de Verlossing, aan den H. Geest de Heiligmaking van iederen mensch toegeschreven; maar dit moet wederom niet zoo verstaan worden, alsof de andere personen bij ieder der drie werken niet hadden medegewerkt; want de drie goddelijke personen zijn maar één God, even eeuwig, even machtig, even wijs en even goed.

6. Deze drieëenige God leeft van alle eeuwigheid in eene onuitsprekelijke heerlijkheid en geluk. Noch waren de hemelen geschapen en bestonden er engelen, noch menschen, maar God was alleen in en met zichzelven. Toch genoot Hij hetzelfde oneindig geluk, dat Hij thans bezit, en al had Hij ook niets geschapen, dan zou Hij eveneens in den schoot Zijner Drievuldigheid alle geluk gehad hebben. „Gij zijt mijn God, want Gij hebt mijne goederen niet van noode."

Toch wilde die almachtige en in zichzelven zoo oneindig gelukkige God schepselen voortbrengen, om hun Zijne wijsheid en heerlijkheid te openbaren; Hij wilde redelijke wezens naar zijn evenbeeld scheppen, die met Hem eeuwig in zijne oneindige gelukzaligheid zouden deelen: Engelen en Menschen. God had aan deze schepselen geene behoefte, doch in vrije liefde wilde Hij, dat ook andere wezens in Hem gelukkig en zalig zouden worden.

Wat meer is, die liefderijke hemelsche Vader voorzag in Zijne alwetenheid, dat een deel der engelen in schrikkelijke verblindheid en snooden ondank tegen Hem zou opstaan en ook de menschen verleiden. Hij voorzag den geheelen treurigen val der eerste menschen en al die bittere ellende, waarin zich de menschen zouden storten. Maar van alle eeuwigheid was Hij ook bereid om Zijnen eeniggeboren Zoon tot verlossing van het menschdom te schenken. En van alle eeuwigheid bood zich de eeniggeboren Zoon uit vrije liefde aan, tot éénige offerande voor de menschen, ja tot het bloedig offer aan het kruis. Met vreugde en blijdschap zag de hemelsche Vader van alle eeuwigheid op Zijn Zoon neder en nam in Hem Zijn welbehagen; want Hij voorzag al de oneindige verheerlijking en al den oneindigen zegen, die door de verlossing over de wereld zouden komen; Hij voorzag de wonderbare heiligheid der maagdelijke moeder Maria en van zoovele navolgers van Jesus Christus; Hij voorzag, hoe de menschelijke natuur wederom zou verheven, en millioenen zouden worden kinderen van God en deelgenooten Zijner heerlijkheid; Hij voorzag, hoe de oneindige

liefde des Heiligen Geestes de wereld omvatten en zich eeuwig met haar verbinden zou, en hoe Hij zich, als een vruchtbaren regen over de aarde uitstorten en haar aanschijn vernieuwen zou. Hij zag al de wonderbare uitwerksels en vruchten, welke deze Heilige Geest in de harten der menschen zou voortbrengen, en al de deugden, volmaaktheden en verdiensten, waardoor de drieëenige God van de brave menschen zou worden verheerlijkt. Zoo moest dan, gelijk God het van alle eeuwigheid besloten had, de schepping der wereld tot stand gebracht worden.

7. Ontwaak dan, o mensch, bij de herinnering aan die eeuwige gedachten en raadsbesluiten Gods, aan die ontfermingen des Allerhoogsten, die van alle eeuwigheid zijn, — ontwaak ter blijde aanbidding! Stort uwe jubeltoonen en heilige lofzangen uit, al zijt gij ook niet in staat de geheimen van uwen Schepper ooit uit te spreken! Want, o Heer en mijn God, Gij zijt hooger dan de hemelen: Wat zou ik mij vermeten te ondernemen? Gij zijt dieper dan de afgrond aller afgronden: hoe zou de mensch U geheel kunnen kennen? Gij zijt langer dan de aarde, breeder dan de zee: hoe zou ik U kunnen bevatten? Uwe werken zijn wonderbaar en ieder uwer schepselen is een geheim: hoe zou ik het geheim van den Schepper zelven kunnen doorgronden? Het ware vermetel de verborgene afgronden Uwer wijsheid te willen ontdekken, maar in U, o Heer, gelooven, is vroomheid en U belijden is leven en eeuwige zaligheid! Daarom o mijn Heer en mijn God! werp ik mij in ootmoed voor U neder, en aanbiddend zeg ik met den man van uw Evangelie: Heer, ik geloof, kom mijn ongeloof te hulp, en met uwe Apostelen bid ik U: Vermeerder in ons het geloof. Mijn Heer en mijn God! ik belijd U als mijn Schepper en den Schepper van hemel en aarde, ik belijd U, als den Gever van mijn tijdelijk en eeuwig geluk, ik belijd U als de bron van alle goed — ik belijd U, als het begin en het einde, het Alpha en Omega. — Heer, moge ik in deze belijdenis leven, in deze belijdenis sterven, en schenk mij in uwe Vaderlijke goedheid, liefde en erbarming, opdat ik deze belijdenis met al uwe Engelen en Heiligen in de eeuwige gelukzaligheid eeuwig moge herhalen. Amen!

TWEEDE HOOFDDEEL.

SCHEPPING EN VAL DER ENGELEN.

1.

De H. Augustinus riep eens aanbiddend uit: „O Almachtige! uwe scheppershand is altoos een en dezelfde; zij schiep de Engelen in den hemel en de wormpjes op de aarde; zij is in genen niet verhevener en in dezen niet nederiger, want evenals geene andere hand een Engel scheppen kan, zoo kan ook geene andere hand een wormpje scheppen.

Toch wilde God in zijne wijsheid, dat er van het stofje tot den worm, en van den worm tot den mensch, en van den mensch tot de verheven Godheid eene reeks van schepselen bestond, waarvan het eene het andere overtreft en op de ladder der volmaaktheid het eene aan het andere grenst. Zoo wilde het de goddelijke orde. Boven op deze ladder nu der schepselen, zouden als de voornaamste en verhevenste de heilige Engelen staan, in hen zou Gods wonderbare almacht en heerlijkheid het meest geopenbaard worden. In den beginne schiep God hemel en aarde, d. i., zooals de H. Augustinus zegt: het onzichtbare en het zichtbare, het geestelijke en het lichamelijke. Tot de voor ons natuurlijk oog onzichtbare wereld behooren de Heilige Engelen, d. i. die edele, schoone, onsterfelijke en van God met de heerlijkste gaven versierde Geesten, die geen lichaam hebben.

2. Hunne schoonheid is zoo groot, dat God zelve Lucifer (onder het beeld van den Koning van Tyrus) aldus toespreekt: Gij waart het afdruksel mijner gelijkenis, vol van wijsheid en volmaakt in schoonheid, gij baaddet u in de zaligheden van het paradijs en ik had u met allerlei edele gesteenten bedekt (d. i. met alle gaven der natuur en der genade overladen.) Gij waart een uitgespreide overdekkende Cherubijn en ik had u gesteld op mijnen heiligen berg, volmaakt in uwe wegen van uwen oorsprong af, totdat er booze handel in u gevonden werd, want uwe schoonheid heeft u trotsch gemaakt. (Ezech. XXVIII: 12—17). — Deze schoonheid en heerlijkheid der Heilige Engelen vertoonde zich reeds in eene bloot aangenomen gedaante, zoo dikwijls zij aan de menschen verschenen. Zoo heet het bv. van den Engel, die aan Maria Magdalena en de andere Maria verscheen: Zijn gelaat was als een bliksemstraal en zijn kleed wit als sneeuw. (Matth. XXVIII: 3).

3. Deze Heilige Engelen zijn wezenlijk edele Geesten. Daar zij Gods aanschijn altoos zien,

kennen zij Zijne volmaaktheden veel beter dan wij, omdat wij die als in eenen spiegel, in het duistere, zien. — Het zijn dus Geesten van groote kennis, en het moet al, zooals de H. Schrift zegt, een zeer groot geheim zijn, dat voor de Engelen verborgen is, zooals b.v. de dag van het laatste oordeel; en omdat zij God beter kennen, dan wij, zoo beminnen zij Hem ook meer dan wij, en in deze liefde zijn zij oneindig gelukkig. De zuiverste heiligheid en vlekkeloosste rechtvaardigheid is hun gewaad, en in hen brandt de vlam der reinste liefde. Vermogend zijn zij in kracht, zoodat (IV Kon. XIX: 35.) een enkele Engel op eenen nacht 185,000 man van het Assyrische leger versloeg. — Zoo ook redde een Engel Tobias uit den muil van een visch; een Engel wentelde den steen van Jezus' graf, en het was ook een Engel, bij wiens aankomst de ijzeren deuren der gevangenis van den H. Petrus opensprongen.

4. God schiep eene ontelbare menigte van deze heerlijke, onsterfelijke, hemelsche Geesten, zoodat zelfs de H. man Job vraagt: wie kan Zijn leger tellen? en de Profeet Daniël (V: 10) antwoordt hem: Duizendmaal duizend dienden Hem, en tienduizendmaal honderd duizend stonden voor Hem.

Dan gelijk zon en maan in glans verschillen, en de eene ster de andere in schoonheid en kleurenpracht overtreft, zoo is er ook onderscheid tusschen de Heilige Engelen. — In eindelooze reeksen en schakeeringen overtreft de een den anderen in kennis en verstand, in heiligheid en liefde, in schoonheid en macht. De H. Schrift geeft negen koren van Engelen aan: 1. de Serafijnen; 2. de Cherubijnen; 3. de Tronen; 4. de Heerschappijen; 5. de Vorstendommen; 6. de Machten; 7. de Krachten; 8. de Aartsengelen; 9. de Engelen.

Wie kan in de geheimen dier wonderbare orde doordringen. O, Mochten wij toch op aarde deze schoone hemelorde navolgen! mochten de minderen in talenten, bekwaamheden en verdiensten, volgens Gods orde, evenals in den hemel, zonder nijd en ontevredenheid aan de meerderen onderdanig zijn! Mochten de meerderen in hunne verheffing, evenmin als de zalige Geesten, hun plicht verzuimen, de onder hun staanden niet verachten en bij begeving van bedieningen niet krenken! Dan voorzeker, dan zou Gods wil op aarde ook zoo geschieden als in den hemel!

„Laten wij daarom, zegt de H. Gregorius de Groote, ons iets van het onderscheid der hemelburgers eigen maken en ons door een edel streven om met hen te verkeeren, tot voortgang in de deugd ontvlammen! Het is toch zeker, dat er betrekking bestaat tusschen de verschillende leefwijze der brave menschen en de verschillende koren der Engelen. Door gelijkheid van leefwijze worden de menschen tot de rijen der Engelen verheven.

Velen van hen begrijpen slechts minder verheven waarheden doch zij verkondigen die onmiddellijk aan de broeders tot dezer welzijn. Zij vormen het koor der Engelen.

Sommigen worden door de goddelijke genadegaven zoo vervuld, dat zij in staat zijn zeer groote geheimen des hemels te bevatten en te verkondigen; waartoe behooren dezen anders dan tot het getal der Aartsengelen?

Anderen doen wonderen en machtige teekenen. Dezen staan in de rij der Krachten.

Anderen drijven door de macht van hun gebed booze geesten uit. Behooren zij niet tot de hemelsche Machten?

En zult gij hen, die om hunne uitstekende verdiensten anderen verre over-

treffen, niet onder de Vorstendommen rekenen?

Sommigen heerschen zoozeer over hun eigen wil, dat men ze als Goden onder de menschen zou kunnen noemen. Behooren zij niet tot het getal der Heerschappijen?

Anderen staan altoos in de vreeze Gods; hun verstand schouwt onafgebroken in God; daarom zetelt de Heer op hen, als op zijn troon, door hen oordeelt Hij anderen en deelt zijne gaven uit. Zijn zij niet de Tronen Gods?

Anderen zijn met eene zoo groote liefde tot God en den naasten vervuld, dat men ze terecht Cherubijnen noemen kan; want Cherubijn wil zeggen: de volheid der gerechtigheid, maar is de liefde niet de vervulling van de wet?

Anderen smachten van liefde, ontstoken als zij zijn door de helbrandende vlam der hoogere bespiegeling; zij zoeken in deze wereld niets, omdat hun geest immer boven al het vergankelijke zweeft. Zij branden van liefde tot God en weten ook anderen op eene wonderbare wijze met dit vuur te ontsteken. Waar anders behooren dezen, dan onder het getal der Serafijnen?

En nu, mijne geliefden, keert in u zelven terug, onderzoekt uwe gedachten en verdiensten, en ziet, of gij eene plaats onder het getal dezer hemelsche scharen verdient. Wee de ziel, die daarvan niets in zich bespeurt! Wee de ziel, die zich beroofd ziet van de heilige gaven, zonder daarover te zuchten!

5. Al deze verheven en onsterfelijke Geesten schiep Gód tot Zijne eer, ten dienste der menschen en tot hun eigen onuitsprekelijke gelukzaligheid. Hij wilde echter, dat zij deze gelukzaligheid ook eenigermate zouden verdienen door vrije liefde en vrije onderwerping. Daarom gaf Hij hun Zijnen wil te kennen en tevens de genade, dien te volbrengen.

En inderdaad erkenden de meesten hunner, dat zij geheel hun bestaan, hunne wonderbare schoonheid en onuitsprekelijk geluk alleen aan den Allerhoogste hadden te danken; daarom verhieven zij in vurige liefde en onbegrensde gehoorzaamheid hunne blikken tot Hem.

Doch anderen, door hunne eigen schoonheid verblind, gaven zich aan strafwaardige ijdelheid en hoogmoed over; het goddelijk licht begon langzamerhand in hun te verduisteren; de god-

WIE IS ALS GOD?

delijke liefde verkoelde allengskens in hunne harten; hun ijver voor de goddelijke gerechtigheid werd steeds geringer, en zoo kwamen zij eindelijk allen ten val.

Verneem thans, wat vrome en geleerde mannen ons, naar aanleiding van de H. Schrift, over de naaste oorzaak van den val der Engelen geleerd hebbe.

De drieëenige God besloot aan de hemelscharen bekend te maken, dat Hij nog andere redelijke wezens wilde scheppen, van eene lagere orde dan zij, maar evenals zij tot de kennis en liefde Gods en tot deelgenootschap aan Zijne eeuwige zaligheid geroepen, namelijk de menschen; dat de tweede Persoon van de H. Drievuldigheid zelve mensch zou worden, en dat de Engelen dezen Godmensch als hun Koning moesten erkennen. Alle Engelen moeten Hem aanbidden; want zijn zij niet alle dienstbare geesten, die tot dienst afgezonden worden om wille dergenen, die de zaligheid beërven zullen? (Hebr. I: 6 en 14). Tegelijk toonde hun de Heer vooraf de scharen der uitverkorene Heilige menschen, die het voorbeeld van Christus volgend, zelfs met de Engelen in deugd en geestelijke schoonheid zouden wedijveren, Hij toonde hun Gods Moeder, Maria, die in genade, verdienste en heerlijkheid verre boven de Engelen staan zou, en bijgevolg door hen als Koningin vereerd moest worden. Want er verscheen een groot teeken in den hemel: eene vrouw bekleed met de zon, en de maan was onder hare voeten, en op haar hoofd eene kroon van twaalf sterren. (Openb. XII: 1.)

Toen werden de getrouwe Heilige Engelen met innige vreugde vervuld; zij aanbaden de wonderbare raadsbesluiten Gods, en waren doorgloeid van vurige liefde tot Christus en Zijne maagdelijke Moeder.

Maar Lucifer, een der hoogste Cherubijnen, schitterend in glans en schoonheid als de morgenster, was er over gebelgd, dat de menschelijke natuur zoozeer zou worden verheven. Hij wierp zijnen blik op zijne wonderbare schoonheid en riep uit: Hoe, ik, een zoo verheven hemelvorst, zou mij aan een anderen onderwerpen of aan een geheel zwak menschenkind gelijk zijn? Ten hemel wil ik opstijgen, boven de sterren Gods mijnen zetel verheffen, boven de wolkenhoogten wil ik klimmen, gelijk worden aan den Allerhoogste (Isaias XIV: 13, 14). Zijne trotsche gedachten blies hij nog aan vele andere hemelsche geesten in, en er ontstond een groote krijg in den hemel (Openb. XII: 7), d. i. de ootmoedige Engelen streden door hunne onderwerping, hunne trouw en gehoorzaamheid tegen de hoovaardige, oproerige geesten. Michaël en zijne Engelen streden met den Draak (d. i. Lucifer); en de draak streed en zijne engelen; maar zij konden er niet tegen op, en hunne plaats werd niet meer gevonden in den hemel. (Openb. XII. 7, 8). Wie is als God? was het wachtwoord van Michaël en zijne getrouwen. Wie is als God? zoo klonk het door alle hemelen. En nedergeworpen werd hij, de groote draak, de oude slang, die de duivel en de satan genoemd wordt; en zijne engelen werden nedergeworpen met hem en de draak trok met zich in zijnen val het derde deel van de sterren des hemels, d. i. der hemelsche geesten. Hun val was zoo snel, zoo vreeselijk als de bliksem; die van den hemel valt. Immers Christus zegt zelve: Ik zag den satan als een bliksem uit den hemel vallen (Luk. X: 18) En waarheen? In den diepsten afgrond der hel; want de Profeet Isaias (XIV: 12, 15) zegt reeds: Hoe zijt gij uit den hemel gevallen, gij morgenster, ja ter helle zijt gij neergeworpen in 't allerdiepst des afgronds.

6. Vreeselijke oordeelen Gods! om eene enkele zonde van hoovaardij heeft God de Engelen uit den hemel geworpen. Van de gelukkigste schepselen als zij waren, zijn zij nu de ongelukkigste geworden. Zij, de schoonste, de verhevenste, die van God zoo innig geliefde wezens, zijn nu de verachtelijkste en eeuwig ongelukkigste. O zonde, wat zijt gij toch een groot kwaad! — »Schepsel" roept daarom bij deze overweging de beroemde bisschop Bossuet uit: »Schepsel, hoe groot gij ook zijt, en hoe volmaakt gij ook meent te zijn, denk, dat gij uit het niet zijt voortgebracht en uit u zelven niets zijt. Krachtens dezen oorsprong zijt gij altoos aan de zonde en daarom aan het eeuwig, oneindig ongeluk blootgesteld. Gij, hoovaardigen en oproerigen, neemt een voorbeeld aan den vader des opstands en der hoovaardij; ziet, wat eene enkele gedachte van hoogmoed in hem en al zijne aanhangers uitwerkte. Vluchten, o vluchten wij ons zelven; keeren wij in ons niet terug en laat God alleen onze steun en het voorwerp onzer liefde zijn."

7. Van deze verworpen en ongelukkige geesten verwijlen er nog velen onder ons. Want zoo schrijft de H. Paulus aan de Ephesiërs (VI: 11, 12) Doet de wapenrusting Gods aan, opdat gij bestand kunt zijn tegen de belagingen des duivels; want wij hebben den strijd niet tegen vleesch en bloed, maar tegen de Overheden en de Machten, tegen de wereldbeheerschers dezer duisternis, tegen de booze geesten in den luchthemel. Van God gescheiden, en door de martelingen van Zijn strafgericht gepijnigd, dwalen zij, als sterren buiten hunnen kring, rond, en terwijl zij in eindeloozen nijd en hoogen toorn verkwijnen, zoeken zij ook alle andere schepselen Gods van hun Schepper afvallig en oneindig ongelukkig te maken. Want de duivel is de vader der leugentaal en een menschenmoorder van den beginne (Joan. VIII: 44) en hij loopt rond als een brieschende leeuw, zoekende wie hij zal verslinden (1 Petr. V).

Maar de trouw gebleven Engelen verheugen zich thans in een oneindig geluk, en geheel en al aan den dienst van God gewijd, beijveren zij zich Zijne raadsbesluiten — bijzonder als bewaarengelen — ook aan ons menschen te volbrengen. Hun zij eer en lof bij God in den hooge! Daarom zullen wij met den H. Augustinus bidden: O God! onuitsprekelijk zijn Uwe ontfermingen jegens ons, terwijl Gij zelf Uwe Engelen tot onzen dienst hebt afgezonden; al wat onder de sterren is moet ons dienen, om tot U te komen, maar wat onder de sterren is, scheen U voor ons nog te gering; daarom hebt gij ook, wat boven de sterren is, de Heilige Engelen, tot onzen dienst gegeven. Daarvoor, o Heer, moeten Uwe Engelen U loven; alle uwe schepselen U danken, alle uwe Heiligen U prijzen. Amen.

DERDE HOOFDDEEL.

SCHEPPING DER WERELD. HET WERK VAN DEN EERSTEN DAG HET LICHT.

1.

Toen de onzichtbare Geestenwereld, de Engelen, waren geschapen; wilde God ook eene zichtbare wereld in 't leven roepen. Er moest nog een wezen ontstaan, dat verstand en liefde bezat, om, evenals de Engelen, God te kennen, te beminnen en in Hem onuitsprekelijk gelukkig te zijn. Dat wezen zou geen zuivere geest zijn; maar een zichtbaar hulsel, een lichaam bezitten, en ook dit lichaam zou, als werktuig van den verstandelijken en beminnenden geest, God dienen en daardoor gelukkig worden. Niet slechts de geestenwereld, maar ook de lichamelijke wereld zou in de oneindige gelukzaligheid van den Almachtige deelen, en daarom besloot Hij den mensch te scheppen.

Maar eerst en vooral wilde God voor dien mensch een zeer kostbaar woonhuis bereiden, waarin hij de ongeschapen wijsheid, goedheid, zorgvuldigheid, liefde en heerlijkheid Gods, als in eenen helderen spiegel, zou leeren bewonderen, aanbidden en looven. Dat woonhuis is het heerlijke wereldgebouw, d. i. de zichtbare hemel en aarde. Al wat daarin is, van de prachtige zon tot het kleinste hemellichaam, alsmede alle schepselen der aarde tot aan het kleinste wormpje in het stof: alles moest den mensch (deels voor zijn lichaam, deels voor zijne ziel) dienen en nuttig zijn — En de mensch zelve zou te midden dier zichtbare schepping, in dat prachtvol wereldgebouw, de Koning en Heer van alle zichtbare Schepselen, het meesterstuk van Gods wijsheid, goedheid en liefde, de afstraling en het evenbeeld Gods zijn.

Hoe wij de geschiedenis van het ontstaan en de voltooiing van het wereld-gebouw kennen? Uit de openbaring van God in de boeken van Mozes. God had reeds (zoo spreken beroemde Godgeleerden) aan onze stamouders in het paradijs het geheele scheppingswerk geopenbaard, en van de stamouders is die openbaring op hunne kinderen en kindskinderen overgegaan, doch veelzijdig verminkt. Alleen bij de Hebreën schijnt die overlevering onvervalscht bewaard gebleven te zijn tot aan Mozes toe, die 2500 jaren na Adam leefde en de geschiedenis der schepping schreef. Daarbij onderrichte hem God zelve — door eene wonderbare veropenbaring — omtrent de wonderen der schepping, hem met onfeilbare zekerheid zooveel verkondigend, als noodig was, om den mensch in het geloof aan den eenig waren God te bevestigen en in zijn hart bewondering en liefde jegens de onuitsprekelijke

wijsheid en goedheid zijns Scheppers te ontvlammen. Daarom zullen ook wij met kinderlijk geloof naar zijn verhaal *) luisteren.

2. *In den beginne schiep God hemel en aarde.* Toen namelijk het oogenblik daar was, waarop de Almachtige den mensch zijne toe-

*) Hoovaardige menschen zijn wel is waar reeds in vroegere tijden, maar bijzonder in onze dagen, tegen dit verhaal opgekomen, en hebben met roekelooze verwatenheid beweerd: Dit verhaal is in strijd met de natuurwetenschap, en is in 't oog van elken beschaafden man slechts eene fabel. Daar wij hier, Lezer, geen geleerd boek schrijven, maar slechts tot uwer stichting eenvoudig Gods wonderen verhalen, zoo kunnen wij onmogelijk al de opwerpingen, die sommige natuurvorschers tegen het verhaal van Mozes gemaakt hebben, wederleggen. Opdat gij echter door zulke opwerpingen nooit verontrust, of zelfs in het geloof aan de H. Schrift zoudt worden geschokt, behoort gij op de vier volgende waarheden goed te letten.

Vooreerst is het dezelfde hand van den almachtigen God, die zoo wel het onmetelijk wereldgebouw geschapen, als de H. Schriftuur (door uitverkoren mannen) geschreven heeft. Daarom staat het vooraf vast, dat het boek der natuur evenmin in tegenspraak kan zijn met het boek der H. Schrift, als de eenig ware God zich zelven kan tegenspreken. Als nu de natuurvorschers in het innerlijke van de natuur doordringen en de afzonderlijke voorwerpen toetsen en vergelijken, dan lezen en studeren zij daarmede in het boek der natuur, juist zooals de godgeleerden in het boek der H. Schriftuur, als zij er de verhalen van toetsen en verklaren. — Gelijk men nu ook reeds gezien heeft, dat sommige Godgeleerden (maar niet de H. Kerk), ondanks al hunne wetenschap, de H. Schrift verkeerd verstaan en valsch uitgelegd hebben, zoo kan het ook, en nog veel gemakkelijker, gebeuren, dat de natuurvorschers, als zij in het boek der natuur lezen, dwalen en geheel valsche beweringen voor-opstellen, hetgeen reeds daaruit duidelijk blijkt, dat groote natuurvorschers over de gewichtigste natuurverschijnselen zeer verschillende meeningen zijn toegedaan.

Ten tweede kan de natuurvorscher het wereldgebouw, en bijzonder de aarde met hare wetten slechts navorschen, zooals die thans is. Of de toestand der wereld vóór de schepping van den mensch en ook nog vóór den zondvloed in menig opzicht anders was, of wellicht toen ook nog andere wetten in de natuur werkten, daarover kan de geleerde slechts gissingen maken, en hij heeft bijgevolg geen recht om de bijbelverhalen over dat tijdperk als in strijd met de wetenschap te verklaren.

Ten derde kent de natuurvorscher slechts de natuurlijke ontwikkeling der dingen. Of God in zijne wonderbare almacht niet aan vele dingen op eene bovennatuurlijke wijze het bestaan gegeven heeft, hierover kan begrijpelijkerwijze de natuurwetenschap volstrekt niets weten. Als zich desniettemin de natuurvorscher ook met deze vragen bemoeit en daaromtrent uitspraak doet, dan staat hij buiten de natuurwetenschap, en spreekt niet meer als natuurvorscher. Vandaar komt het, dat menigeen, die, als natuuronderzoeker, een zeer beroemd en geloofwaardig geleerde is, veel als uitkomst der natuurwetenschap aangeeft, wat slechts een voortbrengsel zijner al te levendige verbeelding of van zijnen haat tegen den godsdienst is, en daarom, ondanks zijne bekwaamheid in zijn vak, hierin niet het geringste geloof verdient.

Ten vierde eindelijk stelt ons gerust het feit, dat velen der grootste natuurvorschers tevens de vroomste en geloovigste Christenen waren en bijgevolg de tegenstrijdigheid tusschen het boek der natuur en dat der H. Schrift, waarmede looze mannen ons willen beangstigen, in het geheel niet hebben opgemerkt. — Zoo was b.v. Copernicus, de vader der sterrekunde, een geloovig, vroom Christen. — Newton riep vol kinderlijk geloof uit: Ja, goddelijk is het gezag van Mozes, van de Profeten en Apostelen! Keppler besloot een zijner beroemde sterrekundige werken met dit hartroerend gebed: Ik dank U, Heer en Schepper, dat Gij mij door uwe Schepping verblijd hebt, daar ik over de werken uwer handen in verrukking werd gebracht. Heb ik in mijne nasporingen gedwaald, vergeef het mij dan genadig en barmhartig." Euler, de grootste rekenkundige van de 18e eeuw schreef zelf een boek over de „waarheid der goddelijke Openbaring tegen de opwerpingen der vrijdenkers." — N. Wagner bekend blijmoedig: „Bij de beschouwing der natuur ben ik nooit in mijn immer sterker en hechter wordend geloof aan de waarheden van de H. Schrift in verwarring geraakt." — G. Bischof beweert: „De onsterfelijke schrijvers van het scheppingsverhaal, zijn niet door natuurlijke waarneming, maar door goddelijke ingeving tot de waarheid geleid." Dezelfde overtuiging vinden wij bij de grootste fransche natuurkenners Deluc, Cuvier, Amperre en anderen, evenals bij de vermaardsten van Engeland. Indien nu zulke mannen, die zich in de wetenschap een onsterfelijken naam verworven hebben, zich in 't algemeen zoo geloovig en demoedig voor Mozes en de H. Schrift buigen, waarom zoudt gij u dan laten verontrusten door de beweringen van sommige natuurvorschers, die den godsdienst vijandig gezind zijn? Met mannen als Copernicus, Newton en Cuvier tot de „onwetenschappelijken en niet beschaafden" te behooren, is waarlijk geene schande!

komstige woning wilde bereiden, d. i. in het begin van allen tijd, schiep Hij hemel en aarde, d. i. Hij riep het stof in het aanzijn, waaruit de aarde en de hemel en alle hemellichamen bestaan, die wij boven ons zien. — God heeft de wereld van niets gemaakt, d. i. er was geene stof, waaruit Hij ze schiep. De Almachtige deed dit in zijne oneindige scheppingskracht. Daarom zegt dan ook de moeder der Macchabeën tot haar kind: Ik bid u, kind, aanschouw den hemel en de aarde en alles, wat daarin is, en weet, dat God ze uit niet gemaakt heeft, en dat het menschelijk geslacht op gelijke wijze is voortgebracht. (II Macchab. VII: 28).

Kon God nu de stof, waaruit het geheele wereldgebouw bestaat, op een enkel oogenblik uit het niet voortbrengen, zoo heeft Hij ook uit die stof op een enkel oogenblik kunnen vormen die schoone wereld, met hare heerlijke orde, die thans ons oog verrukt. Hij wilde haar echter die schoonheid en pracht, die zij thans bezit, langzamerhand en trapsgewijze, in den tijd van zes dagen, d. i. zes afzonderlijke tijdvakken, geven, opdat wij ook hierin de orde en oneindige wijsheid des Scheppers, die alles ter zijner tijd tot volkomenheid brengt, zouden kunnen bewonderen en prijzen.

Onmiddellijk na de schepping was de wereld woest en ledig en in dikke duisternis gehuld. Zij was dus oorspronkelijk niets anders, dan een vormlooze stofmassa, waarin de grondstoffen in bonte mengeling verzameld lagen. — Zoo zou zij ook gebleven zijn. — Dan Gods Geest zweefde over de wateren, d. i. over deze stofmassa, en blies haar de vatbaarheid in, om tot eene schoone, welgeordende wereld ontwikkeld te worden.

3. Nu sprak God in zijne Almacht: Het worde licht! en ziet, het was licht. En God zag, dat het licht schoon was, en hij noemde het licht dag en de duisternis nacht. O wonder! De Almachtige spreekt een nietig woord, en op hetzelfde oogenblik daagt uit alle deelen van de wereldstof, het licht te voorschijn als een bliksemstraal. — Dan hoe weinig denken wij aan dat wonder! Hoe zelden overwegen wij de weldaad van het licht! Het zonnelicht verlicht ons telken dage, en als dit in het avondrood ondergaat, hebben wij ontelbare middelen bij de hand, om het nachtelijk donker te vermijden. — Daarom denken wij zoo weinig aan den Gever van het licht. Maar de zieke, die in eenen langen, slapeloozen nacht naar de eerste straal van den opkomenden dag verlangt, of de gevangene, die in den duisteren kerker van licht beroofd is, of de blinde, die zijne oogen treurig opheft, zonder het zonnelicht te aanschouwen en zonder te zien, hoe schoon de schepping in haren kleurenpraal schittert; zij allen erkennen, beter dan wij, de weldaad van het licht. Zonder het licht ware alles in nacht en duisternis begraven. De bloem en de plant

keeren zich naar het licht, en zuigen het gretig in. — De bloem bederft en de boom verdort, als het licht hen niet verkwikt. En een mensch, die in het donker zit of in de mijnen werkt verliest zijne gezonde kleur en verbleekt als eene verwelkte plant.

Leer hieruit, Lezer, hoe de Schepper, door de kostbare gave des lichts, aan alles, wat op aarde is, bloei en leven schenkt. Maar herinner u ook, dat ook de ziel, zonder het bovennatuurlijk licht der kennis van den drieëenigen God, wegsterft; dat, evenals de planten hunne takken en bladeren naar het zonnelicht wenden, zoo ook wij ons hart, ons verstand en wil naar het goddelijk licht der openbaring moeten keeren. En bedenk tevens, hoe oneindig veel licht een enkel woord des Scheppers voortbracht. Duizenden en millioenen sterren zenden onafgebroken hun licht op de aarde. Reeds duizende jaren ontvangt de aarde van de zon een onmetelijken stroom van licht. De oppervlakte der zon bedraagt 118,140 millioenen vierkante mijlen en uit alle punten dezer oppervlakte stroomt het licht; wie kan het miriadenmaal miriaden van zonnestralen uitspreken? En toch heeft God de Heer ze geteld, en aan ieder dier stralen de grens aangewezen, die zij op aarde verlichten moesten! Maar nog is daarmede de bron van het licht niet uitgeput. Heeft de Schepper aan den mensch niet tallooze zaken ten gebruike gegeven, die door te verbranden, licht en warmte verspreiden; heeft Hij zelfs in den schoot der aarde niet onuitputtelijke massa's brandbare stof opgestapeld? Sluimert die lichtstof ook niet in den harden keisteen, en wordt die door het staal daaruit niet ten voorschijn gebracht? En ontstaat er geen vuur en licht, als er twee harde voorwerpen met elkander in wrijving komen? Eveneens zijn er planten en menigvuldige insecten, die des nachts licht van zich afgeven, zooals bv. de Joannes-beestjes, glimwormen, die in een schoonen zomernacht menigwerf bij duizenden, als gouden en zilveren sterretjes in allerlei kleuren op gras en struik schitteren. Ja zelfs de zee licht dikwijls bij nacht, en hare stille vlakte schijnt met duizenden flikkerende sterretjes bezaaid te zijn; dan schijnt de weg van het schip als een vuurgloed, en de visschen, die uit het water opspringen, glinsteren in bonten lichtglans. Het licht is dus over de geheele wereldruimte verspreid; maar haar wezen is nog nooit door eenig mensch gekend en begrepen. Doch zooveel weten wij zeker, dat lucht en warmte door den hemelschen Vader uit aanbiddenswaardige liefde voor ons menschen in den natuur gelegd zijn, en dat wij den goeden Schepper om hunne voortreffelijke werkingen veel te weinig dankbaar zijn.

4. Beschouw vervolgens wat een buitengewoon groote weldaad de warmte voor ons is. Zij is den mensch noodzakelijk tot bereiding van zijn voedsel en onontbeerlijk voor uitoefening van de meeste kunsten en bedrijven. Zij opent hem den schat, welken de Schepper in de diepte der aarde heeft weggelegd; want wat zouden goud en zilver, wat ijzer en lood, wat de andere kostbare metalen in den schoot der aarde ons baten, als God aan den mensch geen vuur en daarmede de warmte geschonken had, om ze te kunnen winnen, versmelten en bearbeiden? Ja de mensch heeft zich de warmte dienstbaar gemaakt, om met groote snelheid, zonder paard de landen, zonder zeilen de zee over te steken! Nog grootere wonderen werkt de warmte uit in het rijk der natuur. Want als een dichte sneeuwmantel veld en land bedekt; als de noordenwind ijskoud over de wintervelden blaast, wanneer de laat opkomende zon reeds in den vroegen namiddag hare matte stralen weder verbergt, en de vogelen stom, de insecten verdwenen zijn en alle leven als dood is — dan roept de eerste straal der warme lentezon alle slapende levenskiemen wederom wakker; de sneeuw smelt weg, het bosch wordt met frisch groen bekleed, het vogelenlied zingt Gode duizendstemmigen lof, ontelbare insecten snorren en gonzen door de warme lucht, alles verheugt zich in het nieuwe leven. Zoo groot is de weldadige, bezielende kracht der warmte!

Hieruit leeren wij, hoe God in Zijne goedheid het vuur en daarmede de warmte geschapen heeft, tot groot nut van den mensch, en

hoe alzoo alle schepselen verwarmd worden, en daardoor in het leven blijven. Maar herinner u ook, hoe het bovennatuurlijk vuur der liefde Gods voor het geestelijk leven onzer zielen eveneens volstrekt noodzakelijk is, en wij zonder hetzelve niets welgevalligs voor God doen kunnen.

5. Dan in de kracht des vuurs toont zich niet slechts Gods wijsheid en goedheid, maar ook Zijne vreeselijke majesteit en heerlijkheid. Hoe dikwijls is het vuur niet eene tuchtigingsroede in de hand des Almachtigen? Is het niet Gods schikking en toelating, als het vuur de huizen der menschen vernielt? Ligt de bliksemstraal niet in zijne hand, om die te zenden, waar Hij wil? Is het rollen van den donder niet eene waarschuwende en bedreigende roepstem Gods tot het hart der zondaars? Ook de aardbevingen, die naar de meening der geleerden uit het onderaardsche vuur ontstaan, en de vuurspuwende bergen, die het vuur met geweld uit hare ingewanden werpen, zijn even verheven, als schrikkelijke getuigen van de vreeselijke Majesteit Gods, die eens onder donder en bliksem op den berg Sinaï Zijne wet gaf. Dat alles moet ons het vreeselijk oordeel Gods te binnen brengen, hetwelk wij te gemoet gaan, indien wij deze Heilige wet niet betrachten.

O Almachtige en voor den onboetvaardigen zondaar verschrikkelijke God! Geef, dat wij toch niet doof zijn voor Uwe stem en den rollenden donder, maar vreezen voor de overtreding van Uwe Heilige Wet, en eenmaal niet onvoorbereid voor Uwen rechterstoel verschijnen.

6. Beschouw eindelijk de bovenmate liefelijke schoonheid, die zich aan ons in het kleurenspel des lichts openbaart. Het zonnelicht is in zich wit. Maar er bestaan middelen, om het licht in die zeven kleuren, die ons de regenboog in verwonderlijke schoonheid vertoont, te ontbinden. Ware het licht enkelvoudig en konde het niet in kleuren ontbonden worden, dan zouden ons alle voorwerpen, die het licht opvangen, zwart en al degene, die het terugstralen, wit voorkomen; en zoo zou de gansche natuur een eentoonig beeld van wit, grauw en zwart voorstellen. Nu echter ontbindt ieder voorwerp het licht in zijne kleuren, neemt er eenige van in zich op, kaatst andere in het oog terug, zoodat de geheele schepping in eene wonderbare verscheidenheid van kleuren pronkt. Zonder deze kleuren zou niets het menschelijk oog opwekken; maar door deze wordt het met duizende schoonheden betooverd, en terwijl het in begeestering het groene van het landschap en het blauwe van de zee beschouwt en over den gloed eener ondergaande zon of de pracht des noorderlichts verwonderd staat, verheft zich het oog der ziel dankbaar tot den Schepper des lichts, bij de gedachte, welke wonderbare, duizendvoudige werkingen, het woord voorbracht, dat de Almachtige sprak: Het worde licht! — Ja, het werd licht en God zag, dat het schoon was. Ook wij kunnen over zijne schoonheid slechts verwonderd staan en in diepe aanbidding Gods almacht bewonderend, roepen wij met den eerwaardigen kardinaal Bona uit:

»O goddelijke helderheid, o waar, ongeschapen licht, o eeuwige fakkel! Wee onze blindheid, als Gij onzen nacht niet verlicht! Wee onze laperigheid, die het oog van ons gemoed verduistert, zoodat wij Uw licht en Uwe waarheid niet kunnen zien! Ach, ook wij wandelen in het duistere, als Gij ons niet van boven met krachtige stem toeroept: Het worde licht! Dat licht verdrijve de groote zwarte wolk en den donkeren nevel, die de oppervlakte van ons hart bedekken! O Zend ons dat levenslicht, waarin wij dag en nacht mogen wandelen, totdat wij komen tot den vollen dag Uwer eeuwige helderheid, tot dat licht, dat Gij bewoont: het onvergankelijk, eeuwig licht." Amen.

VIERDE HOOFDDEEL.

SCHEPPING DER WERELD. HET WERK VAN DEN TWEEDEN DAG: DE LUCHT.

1.

Looft, mijne ziel, den Heer! want Hij heeft den hemel uitgespannen als het dekkleed eener tent en de volken daaronder heeft Hij gemaakt tot zijn wagen. Looft den Heer, gij hemelen der hemelen! (Ps. 103: 148). Nadat de Allerhoogste het schoone licht geschapen had, zeide Hij: Daar zij een uitspansel! En zie, over de nog vormlooze aarde welfde zich — als een onmetelijk koepeldak — de blauwe hemel, en terwijl het dichtere en vloeibare — de van het vaste land nog niet afgezonderde watermassa — omlaag bleef, steeg het andere deel als lucht naar de hoogte en vormde het uitspansel. Dàt was het werk van den tweeden dag.

Dit heerlijke uitspansel bestaat uit twee deelen, een beneden deel, dat uit lucht en een bovendeel, dat uit ether is gevormd, d. i. uit eene buitengewoon fijne en dunne stof, zoo fijn, dat zij de lucht ver in fijnheid overtreft en zoo dun, dat menig geleerde de met ether gevulde ruimte, als eene ledige ruimte heeft aangegeven. In die onmetelijke ruimte zweven de ontelbare hemellichamen, die even zoovele werelden zijn, en verkondigen de oneindige macht en grootheid Gods, zoodat wij, bij den aanblik van die hemelruimte, vol eerbied en aanbidding met den Engelenzang instemmen: **Gloria in excelsis Deo.** Eere in de hoogste hemelen aan God!

Beschouwen wij nu de lucht, hare eigenschappen en de verschijnselen in dezelve, dan erkennen wij dezelfde goddelijke almacht, wijsheid en goedheid, als bij de beschouwing van het licht.

De luchtkring strekt zich onmetelijk uit evenals eene grenzelooze zee en omvat als een machtig kleed de aarde. — De mensch kan wel de diepte der zee peilen, maar nog geen sterveling heeft de hoogte, waartoe de luchtzee zich uitstrekt, kunnen achterhalen. De Allerhoogste heeft die luchtzee met een liefelijk zachtblauw gesierd, wat voor ons oog even weldadig en aangenaam is, als het schoone groen der aarde. Hij heeft aan de lucht niet overal dezelfde dichtheid en warmte gegeven. — De lucht is nabij de oppervlakte der aarde dichter en warmer, daarentegen in hoogere streken fijner en kouder. Vandaar, dat slechts in lagere luchtstreken menschen, dieren en planten kunnen leven, en in hoogere niet meer tieren. Want beklimt men eenen berg van 10,000 voeten hoogte, dan valt de koude niet alleen lastig, maar gaat de ademhaling ook bezwaarlijk; en stijgt men nog hooger, dan komt zelfs het bloed uit neus en mond en de fijne openingen van de huid.

Reizigers verhalen, dat menigmaal in heete landen op een en denzelfden berg, bijna ter zelver tijd, alle vier de jaargetijden worden aangetroffen. Want terwijl de voet van den berg in den gloed der zonnenhitte smacht, pronkt het midden van den berg met het schoonste groen van een altijddurende lente en rijppen er het geheele jaar door de herfstvruchten; maar op zijnen kruin draagt hij het winterkleed in eeuwigen sneeuw en ijs gehuld. Ook dit wonderbaar schouwspel wordt door de ongelijke warmte der lagere en hoogere luchtstreken verklaard. Daarenboven hebben winden en wolken, regen en sneeuw en vele andere hoogst nuttige luchtverschijnselen hun ontstaan aan het verschil van warmte te danken.

Moeten wij dan Gods almacht, die den geheelen aardbol met eene zoo krachtige luchtzee omgeven heeft, niet bewonderen? en verkondigt dit werk van Gods almacht niet tevens, Diens goedheid en wijsheid?

2. Thans begrijpen wij hoe veelzijdig nut ons de lucht verzekert, bovenal voor ons lichamelijk leven, daar ze tot de bereiding van het bloed onvermijdelijk noodzakelijk is. Want slechts daardoor, dat een zeker bestanddeel der lucht (zuurstof ook levenslucht genaamd) zich met de verteerde spijzen in onze longen verbindt, ontstaat het levenswarme bloed, zoodat een mensch wiens longen ziek geworden zijn, allengs geen bloed meer kan bereiden, en daarom wegteert en sterft. Deze weldadige luchtsoort, de zuurstof, stroomt in ruime mate uit de groene planten, als zij door de zon beschenen worden; daarom het ons zoo goed doet, wanneer op eenen schoonen zomerschen dag in het landelijk groen wandelen. Dezelfde soort van lucht hebben ook de dieren van noode, en de meesten kunnen zonder lucht zelfs geen minuut lang leven. Ook de planten tieren zonder lucht niet, en bezitten daarom — in hunne bladeren en naden — eene menigte kleine luchtvaten, waardoor zij de lucht (doch niet de zuurstof, maar de koolstof) inademen.

Bedenk al verder, hoe zonder de lucht juist de heerlijkste gave Gods, het gehoor volkomen nutteloos ware; want alleen de schommelingen van de lucht veroorzaken den klank in ons oor, en in het luchtledige wordt in het geheel geen klank gehoord. Wij hebben het dus aan de lucht te danken, dat wij de bevalligheden van de muziek hooren en elkander onze gedachten, gevoelens en wenschen door de spraak kunnen mededeelen.

Hoe nauw is ook de samenhang tusschen lucht en licht; zonder de lucht ware slechts daar helder licht te hopen, waar de zonnestralen heen schieten, en overal elders dikke duisternis. Het licht van den dag kan ons niet opbeuren, indien de wolken de zonnestralen verbergen — geene schemering zou met haar prachtvol morgenrood de opkomende zon voorafgaan, noch de ondergaande volgen; plotselijk licht na de diepste duisternis van den nacht, en plotselijke duisternis na het helle licht van den dag, zou den verbaasden mensch moeten verrassen. Maar thans hebben wij het aan de lichtverspreidende lucht te danken, dat zich bij dag overal eene zachte, weldadige helderheid verspreidt, en dat de schemering langzamerhand de duisternis in licht en het helle daglicht in duisternis verandert en den dag eenige uren verrijkt.

O Heer, gij hebt alles zeer wijs verordend en Uwe vaderlijke goedheid is overal geopenbaard. Maar de mensch denkt zoo weinig aan U! Hij ademt de kostbare lucht in, en wordt er door vernieuwd en verlevendigd; maar gedachtenloos gaat hij zijnen weg en acht zijnen Schepper niet!

3. De lucht is in de hoogste mate bewegelijk: wordt ze warm, dan verdunt ze; wordt ze koud, dan krimpt ze in of verdikt. — Door die beweging ontstaan de winden, die, als ze zeer hevig zijn, storm genoemd worden en in staat zijn de sterkste boomen te ontwortelen. Maar gaat de storm tot orkaan over, dan kan deze geheele gebouwen doen ineenstorten, en op zee de grootste schepen reddeloos op klippen en rotsen werpen of in den afgrond begraven. Toont zich hierin 's menschen machteloosheid en de vreeselijke Majesteit van den Allerhoogste, zoo zijn van den anderen kant ook wederom de winden van onberekenbaar nut voor den mensch, en ver-

kondigen hem Gods oneindige vaderlijke goedheid. Want zij zuiveren de lucht van vuile en schadelijke dampen, zij vereenigen de wolken, zoodat op het verdroogde land een verkwikkende regen nederdaalt, zij temperen de hitte van den zomer, zij drijven de schepen voort, enz.

4. Als God het uitspansel schiep, steeg ook een deel van het aardsche water in wolken omhoog, en zoo zijn dan ook de wolken een werk van Gods vaderlijke goedheid. — Voortdurend namelijk stijgen uit de zee, uit de rivieren en moerassen dampen omhoog tot in de koudere luchtstreken, dáar worden zij door de koude saâmgetrokken en dicht gemaakt, d. i. van dampen in wolken veranderd. Zij verheffen zich soms tot eene hoogte van meer dan 30,000 voeten en nemen dikwijls de schoonste vormen aan. — Ook hebben zij menigmaal, naarmate zij tegen over de zon staan en haar licht terugkaatsen, de schoonste kleuren, zoodat het verrukte oog door den heerlijken aanblik niet kan verzadigd worden.

Wanneer nu deze dichtgeworden dampen, — door snelle wisseling van warmte en koude en uit andere nog niet gekende oorzaken — zich tot druppelen verzamelen, kunnen zij om hunne zwaarte in de lucht niet meer blijven en vallen dan als regen op de aarde neder. O wonderbare, hoogst wijze inrichting van den Schepper! Waren er wolken noch regen, dan bestond alleen de zee en een volkomen droog en dor land, waarop niets kon groeien, maar nu dragen de wolken op de vleugelen van den wind de vochtigheid uit de zeeën naar verre landen, waar anders alles van droogte moest versmachten, begieten de aarde met vruchtbaren regen en brengen aan bronnen en stroomen steeds nieuw voedsel. In den winter zijn ook de laagste luchtstreken koud, dan worden de regendruppelen tot sneeuw verdikt en vallen in zes- of twaalfstralige sterretjes neder, die de zaden en tengere planten tegen den vorst beschutten.

Worden soms in den zomer ook de middelste luchtstreken kouder dan gewoonlijk, dan bevriezen de regendruppels, zoodra zij uit de wolken vloeien, worden als ijskorrels vast te zamen gedrongen en vallen als hagel met stormachtig geweld op de aarde neder, waar zij dikwijls op enkele minuten de geheele hoop van den landman verwoesten; eene ernstige waarschuwing van den alheiligen en rechtvaardigen God, Zijne geschenken niet te misbruiken en deemoedig elken zegen van boven af te smeeken.

Ja, groote en wonderbare God! Ik erken U als de bron van allen zegen en van alle leven op aarde. Gij troont boven het uitspansel, en gebiedt aan de stormen, de winden maakt Gij tot Uwe boodschappers, en alle grondstoffen loven U in heilige lofzangen. Uw lof is boven aarde en hemel. Vuur, hagel, sneeuw, ijs en stormwind, die Uwe bevelen volbrengen, en alle wateren, die boven de hemelen zijn, zij moeten Uwen naam in eeuwigheid prijzen. Alleluja! Ps. 148.

VIJFDE HOOFDDEEL.

SCHEPPING DER WERELD. HET WERK VAN DEN DERDEN DAG: HET WATER EN DE AARDE MET HARE GEWASSEN.

1.

Jehova sprak wederom: Dat de wateren onder den hemel vergaderd worden in eene plaats, en dat het droog gezien worde, en het was alzoo. God noemde het drooge aarde, en de vergadering der wateren noemde hij zee.

Het water was aldus van het drooge afgescheiden en zoo ontstonden de zee, de bronnen, beken en rivieren. Wenden wij in de eerste plaats onze oogen op de zee, en zij noodzaakt ons Gods heerlijkheid en grootheid te loven. Want wie sloot de sluisdeuren der zee, toen ze uitbrak, toen ze uit den moederschoot te voorschijn kwam? Toen Ik haar brak door mijne verordening, en haar grendelen en deuren stelde, en zeî: tot hiertoe zult gij komen, verder niet! en hier zal uwer golven trots zich buigen! (Job. XXXVIII: 8, 10, 11). Ik heb der zee het oeverzand tot eindpaal gesteld, ten eeuwigdurend perk, dat zij niet overschrijden zal; haar golven mogen zich beroeren, hier schiet haar macht te kort! ofschoon ze onstuimig woeden, zij zullen het niet overschrijden. Dat heb Ik gedaan, dwaas volk, en gij wilt Mij niet vreezen. (Jeremias V: 22).

De zee omgeeft het vaste land van alle kanten en men heeft berekend, dat ze het twee derde deel van den aardbodem bedekt. Evenals op het land vindt men ook op den bodem der zee groote en kleine vlakten, hooge en lage bergen, afgronden, holen en grotten. De eilanden zijn niets anders als spitsen of bergruggen van hoog zeegebergte. Men vindt in de zee ook zoetwaterbronnen en planten, en ontelbare diersoorten leven in de zelve. Bijzonder merkwaardig zijn de zoogenaamde koraalriffen, die zich van den bodem der zee menigmaal tot boven den waterspiegel verheffen; zij zijn het werk van ongemeen kleine maar oneindig talrijke diertjes, polijpen genaamd.

De diepte der zee is verschillend, en op vele plaatsen is zij van 12,000 vademen en meer. Ofschoon het zeewater, bij eene kleine hoeveelheid beschouwd, geene kleur schijnt te hebben, is toch de gewone kleur, waarin zich de zee aan ons oog voordoet, groenachtig blauw, die trapsgewijze in eene wonderschoone mengeling met rood, geel en wit afwisselt, een kleurenspel,

dat in de spiegeling van het blauwe uitspansel op den veelkleurigen zeegrond zijne oorzaak heeft.

Met bijzondere ontroering beschrijven de zeevaarders het heerlijk schouwspel, dat de zee dikwijls des nachts door hare wondervolle lichten aanbiedt. Dan schijnt de zee, als stond zij van alle kanten in licht laaie vlam; iedere baar, die gebroken wordt, heeft een lichtgevenden zoom, en waar het schip de zee doorklieft, laat het eene vuurstreep achter zich. Millioenen kleine insecten en vischjes bewegen zich als glinsterende vonken op de oppervlakte van het water, verdwijnen wederom, of wentelen zich rond als de bliksem. Zulk licht krielt van oneindig veel zeewormpjes, polypen, die onder den spiegel der zee, evenals Joannes-wormpjes, lichten.

Erkennen wij in het kleurenspel en in het prachtige licht van de onmetelijke oppervlakte der zee eene flauwe afstraling en weerschijn van dat onuitsprekelijk, ontoegankelijk licht, waarin de Schepper van hemel en aarde en alle zeeën woont van eeuwigheid tot eeuwigheid.

Eene andere eigenschap van het zeewater is zijne ziltigheid en wel in diermate, dat een pond water dikwijls tot vier looden zout bevat. Daardoor heeft de goede God het water voor bederf willen bewaren.

Ofschoon niet zoo spoedig als zoetwater, bevriest toch ook soms in eenige streken het zeewater, ja aan de Noord- en Zuidpool is de zee met ontzaggelijke massa's eeuwig ijs bedekt en in den voorzomer ziet men dikwijls van de schepen, die uit Europa naar Amerika varen, drijvende ijsbergen van 2000 voet lang, 400 voet breed en die tot 200 voet hoog boven het water uitsteken. Als zij door de zon beschenen worden, schijnen die ijsblokken loutere tooverpaleizen te zijn.

Bij een zeestorm toont zich Gods grootheid en heerlijkheid vreeselijk, de baren verheffen zich dikwijls huizen hoog, slingeren de schepen met onweerstaanbare kracht in de hoogte en wederom in duizelige, verschrikkelijke diepte, zoodat hunne hooge masten, als dunne houtjes, tot splinteren van een vliegen. Dan ook gevoelt de trotsche, ruwe matroos, hoe de mensch als God boos is, volstrekt niets is; dan vouwt hij zijne handen tot een godvruchtig gebed, en wendt vol vertrouwen zijn oog tot de verhevene Maagd, welke de christenheid sedert eeuwen met het schoone lied Ave maris stella — Wees gegroet, Ster der Zee" — begroet!

Een merkwaardig zeeverschijnsel is de zoogenaamde Ebbe en Vloed. De zee wast namelijk alle 24 uren tweemaal van acht tot tien, ja zelfs in sommige streken tot twintig voet (Vloed) en valt wederom eveneens tweemaal (Ebbe). De was van het water duurt zes uren, en even zoo lang het vallen, en dat wassen en vallen geschiedt wel terzelver tijd aan de tegenovergestelde oevers. De oorzaak van dit verschijnsel ligt in de aantrekkingskracht zoowel van de maan als van de zon. Door ebbe en vloed wordt de zee telkens gezuiverd, en zoo zien wij hierin ook Gods wijsheid en goedheid.

2. Hadde God echter alleen het zeewater geschapen, dan ware daarmede voor menschen, dieren en planten niet genoegzaam gezorgd, want het zeewater is voor menschen en vele dieren niet drinkbaar en om zijne delfstoffelijke bestanddeelen voor de landplanten niet dienstig. Daarom heeft de Alwijze Schepper ook zoet drinkwater geschapen.

Het water namelijk, dat onophoudelijk als damp uit de zee opstijgt, is zuiver en vrij van zoutachtige bestanddeelen. Als wolken trekt het over de landen heen, totdat het, bijzonder in het gebergte en boschrijke streken, zich als sneeuw en regen ontlast, door de oppervlakte der aarde heendringt en zich onder de aarde langs menigvuldige aderen en kanalen bijeenverzamelt, om als bronnen, beken en rivieren voort te stroomen, menschen en dieren te drenken, en tuinen, weiden, velden, vlakten en wouden te verfrisschen. Naarmate deze wateren door verschillende delfstoffen of aardsoorten vloeien en daarvan bestanddeelen opnemen, bevatten zij genezende krachten. Vandaar de gezondheidsbronnen, staal-, zwavel-, zout- en andere baden, die der lijdende menschheid, dikwerf zeer nuttig zijn. Zelfs ontspringen dikwerf in streken, waar het water door onder-

aardsch vuur verwarmd wordt, warme en heete bronnen.

Openen wij het oor van onzen geest, en uit iedere bron, uit ieder beekje, en uit iedere rivier zal ons de vermaning toeklinken: zie, hoe wijs de Schepper mijne druppelen ten uwen nutte bijeengezameld heeft. Uit de verste verte heeft mij zijne hand langs verborgen en wonderbare wegen tot U geleid, om U te verkwikken, uwe leden te verfrisschen en uw oog te vermaken. Hij heeft al mijne druppelen geteld en iedere wending in mijnen loop heeft hij vooruit aangewezen; daarom vereenigen zich al de tonen van mijn geruisch tot een loflied op den driemaal Heilige.

3. Wenden wij nu ook onze opmerkzaamheid aan het andere werk, dat God op den derden dag der schepping het aanzijn gaf, namelijk de aarde, die God als woonplaats der menschen van de zee scheidde.

Wat is deze aarde vergeleken met de geheele wereld? Een zandkorreltje, een druppel aan eenen emmer! Ontelbare andere hemellichamen overtreffen in grootte ver onzen aardbol; en toch als wij eens bedenken, dat de oppervlakte van dezen aardbol 9,000,000 vierkante mijlen, *) en haar inhoud 2651 millioenen kubieke mijlen meet, dan moeten ook wij in aanbiddende bewondering uitroepen: Wie heeft de aarde gegrondvest? Wie heeft hare maten gesteld en over haar het meetsnoer getrokken? Hoe diep zijn hare zuilen gezonken en wie heeft haren hoeksteen gelegd? (Job. XXXVIII.) En de Profeten zullen ons antwoorden: De Heer, die de hemelen geschapen heeft, is God. Hij heeft de aarde gemaakt, Hij heeft ze geschapen en gevormd. Hij, de Heer, en geen ander. Hem behoort de aarde en haar omkring: al hare volheid heeft Hij gegrondvest, de hemelen zijn zijn troon en de aarde is zijne voetbank. Zijne hand draagt haar gewicht over de afgronden, en zijn vinger vat de eindpalen der aarde te zamen. Als Hij haren grondsteen legde, hebben de zonen Gods gejuicht, en het hemelslicht heeft Hem den morgen-Psalm toegejubelt. Hem zij eer en aanbidding.

De aardbol is niet volkomen dicht, maar inwendig met vele holten en groeven doorsneden, welker instorting, volgens de meening van vele geleerden, de aardbevingen veroorzaakt, terwijl

*) Europa heeft 168,000, Asië 883,000, Afrika 545,000, Amerika 668,000, Australië 160,000, zoodat het vaste land te zamen eene oppervlakte heeft van 2,424,000 vierkante mijlen; de zeeën tellen 6,856,000 vierkante mijlen.

anderen denken, dat die groeven en geheel het inwendige der aarde met vuur gevuld zijn. De oppervlakte wordt door ontzaggelijke rotsmassa's, de oorspronkelijke gebergten, bijeengehouden. Deze gebergten verheffen zich dikwijls tien tot twintig duizend voet boven de oppervlakte der aarde; ja, een der reuzenhoofden van het Himalayagebergte in Asië, de berg Everest, is 27,122 voet hoog.

De gebergten zijn voor ons van veel nut, zij zijn de voeders der bronnen, en zenden, jaar in jaar uit, hun rijkdom van water langs beken, rivieren en stroomen naar het vlakke land. Zij dragen veel bij tot zuivering van de lucht en dienen tot voortreffelijke bliksem-afleiders. In koude streken zijn zij eene beschutting tegen den scherpsnijdenden noordenwind en in heete landen temperen zij de gloeiende hitte van den zuidenwind. Zij breken de woede der orkanen, die soms vreeselijk en verwoestend over het vlakke land heenloeien; in hare laagten zijn ze met heerlijke wouden omgeven, die ons het noodige hout leveren en vormen vruchtbare heuvelen, waarop kostbaar voeder en genezende kruiden groeien, die hunnen liefelijken en krachtigen geur ver verspreiden. In den schoot der bergen vinden wij eene menigte nuttige delfstoffen, steenen, zouten, edele en andere metalen, die voor ons van onberekenbare waarde zijn.

Hoe majestueus staan zij daar de reusachtige bergtoppen! Dat eeuwige ijs, dat hen bedekt, is nog nooit door een menschenvoet betreden, de arend alleen omkranst ze in zijn vlucht, van die duizelige hoogte hoort men nooit eenig geluid. Hoe onbewegelijk, hoe hecht gevest zijn ze op de grondslagen der aarde, zoodat de stormen er vruchteloos sedert duizenden jaren om rondloeien.

Maar ziet! de Almachtige hand Gods wenkt, en nu beginnen de bergen te beven, te splijten en met onweerstaanbaar geweld rollen honderden en duizenden rotsmassa's huizengroot in het dal en begraven de menschen met alles wat zij sedert honderden jaren geplant en gebouwd hebben. Zoo werd ten jare 1806 het bekoorlijke dal van Goldau en Lowerz in het kanton Schwijtz door een bergval plotseling van een paradijs in eene kale woestijn veranderd en 457 menschen onder het puin begraven; — of het onderaardsche vuur splijt het gebergte; met hevigen donder rolt een vuurstroom uit zijn ingewanden en verwoest alles, wat het in zijnen loop aantreft. Zoo gebeurde het, dat ten jare 1822 op het Asiatisch eiland Java plotseling een berg zich opende, gloeiende massa's uitbraakte en in drie uren tijds 124 dorpen met meer dan 5000 menschen begroef.

Door zulke gebeurtenissen herinnert nu en dan de goede God de menschen, die Hem vergeten, aan Zijne almacht en straffende gerechtigheid. Wandel daarom voor God in heiligen eerbied en liefdevolle gehoorzaamheid, opdat ook in u die troostvolle voorzegging bewaarheid worde: Hij heeft om u Zijne engelen bevolen, u op hunne handen te dragen, opdat gij uwen voet aan geenen steen zoudet stooten.

4. Doch genoeg. De Heer had op den derden dag de heerlijke aarde gegrondvest. Doch Hij had besloten deze aarde met eene groene plantenwereld te bekleeden, en zoo betaamde het Hem, dat deze planten ook op den derden scheppingsdag, d. i. in het derde tijdvak der schepping tot het bestaan geroepen werden, juist omdat zij niet voor hun zelven bestaan, maar in den moederlijken grond vastgeworteld zijn en daaraan toebehooren. Daarom sprak nu de Heer in Zijne scheppingskracht: Dat uit de aarde jonge planten ontspruiten, zaad-zaaiende kruiden, vruchtgeboomte, dragende naar zijnen aard vruchten, welker zaad daarin zij over de aarde. (Gen. I : 11). Dan bekleedde zich de aarde met een heerlijk groen; een lente van onuitsprekelijke pracht lag over de gansche schepping verspreid; aan alle hoeken en kanten ontsproten tenger gras, kruiden en struikgewas; uit den moederschoot der aarde verspreidden duizenderlei bloemen hunnen welriekenden geur, en rezen vruchtboomen en wouden met een verwonderlijke groeikracht in de lucht

omhoog. Dan beschouwde de Schepper het werk Zijner handen en zag, dat het goed was.

Lof zij den Heer, den wonderbaren Schepper, die in een klein zaadkorreltje het plan van den geheelen boom gelegd heeft! Hij gebiedt aan de vochtigheid der aarde en de warmte, aan de lucht en het zonnelicht, dat zij gemeenschappelijk de geheimnisvolle kracht van het zaadkorreltje ontwikkelen en den majestueusen boom voltooien, die ons in de lente door zijne bloemenpracht verlustigt, in den zomer door zijn lommer verkwikt, in den herfst zijn rijk beladen oogst naar beneden buigt, om ons zijne vruchten aan te bieden, en ons in den winter met zijn hout verwarmt. O wonderbare Almacht van onzen God, die aan ieder der duizendvoudige soorten van vruchten den eigenaardigen smaak geeft en in hun zaad de kracht legt, opdat die bijzondere smaak bij iedere soort bewaard blijve! O oneindige rijkdom des Scheppers, die uit een en dezelfde zwarte aarde, duizenderlei zoo geheel en al verschillende planten en kruiden en bloemen, even verscheiden in kunstvolle teekening als in kleur en geur doet ontspruiten! De mensch heeft reeds over de 100,000 soorten van planten gevonden, en deze rijkdom der plantenwereld is over de geheele aarde verspreid, zoowel op bergen en steile rotsen, als op den bodem der zee, der rivieren, vijvers en zeeën.

Alzoo heeft de Allerhoogste alles tot nut en vreugde van den mensch ingericht, en hem op deze aarde een woonhuis bereid, bij wier aanblik wij met den H. Augustinus in aanbidding en bewondering moeten uitroepen: »O God, de gansche aarde is een boek, dat ons den onuitputtelijken rijkdom Uwer liefde verkondigt! Gij bezit de geheele schepping zonder die van noode te hebben. Gij beheerscht ze zonder inspanning; Gij vernieuwt ze, zonder ze uit te putten, niets is in staat de regeling Uwer inrichtingen in den hemel, op de aarde of in de hel te vernietigen. U zij daarom lof in eeuwigheid! Door Uwe goedheid werden wij geschapen; door Uwe gerechtigheid gestraft en door Uwe liefde wederom verlost. Wees het voorwerp onzer vreugde hier op aarde, daar Gij eens onze zaligheid zult zijn in het andere leven; mijne ziel zal U zoeken in de afbeeldsels Uwer schepping: geef, dat zij nooit moede wordt in het zoeken! Amen.

ZESDE HOOFDDEEL.

SCHEPPING DER WERELD. HET WERK VAN DEN VIERDEN DAG: DE HEMELLICHAMEN.

1.

Bijn, Lezer, de wonderen der lucht, de afgronden der zee, en de heerlijkheden der aarde, u niet voldoende om de almacht, wijsheid en goedheid van uwen Schepper te bewonderen, keer u dan naar boven, om in het onmetelijk hemelruim Gods rijkdommen te aanschouwen, en den jubel der aanbidding te hooren, die zon, maan en sterren hunnen Schepper brengen. Want nadat God reeds op den eersten dag van het scheppingswerk het licht had doen ontstaan, moesten thans de afzonderlijke hemellichamen geschapen worden, als de voornaamste bronnen van het licht voor de aarde. Daarom sprak God: Dat er lichten zijn in het uitspansel des hemels, om scheiding te maken tusschen den dag en tusschen den nacht; en dat zij zijn tot teekenen en tijds-bepalingen, en tot dagen en jaren, en dat zij zijn tot lichten in het uitspansel des hemels, om licht te geven op de aarde, en het was alzoo. Alzoo maakte God die twee groote lichten, dat groote licht tot heerschappij des daags, en dat kleine licht tot heerschappij des nachts; ook de sterren. (Gen. I: 14—16).

1. Wat vooreerst de zon betreft, wier grootte wij reeds beschouwd hebben (bl. 16), zoo weet, dat ze, evenals de aarde, een, in de onmetelijke wereldruimte zich vrij bewegende bol is, die, niet als de aarde, slechts in haar binninste vuur bevat, maar, volgens de uitspraak der sterrekundigen, een door en door gloeiende vuurkogel is, omgeven door eene eveneens gloeiende atmosfeer, door eene lichtzee.

Zal ik u nu eenigszins de heerlijkheid der zon beschrijven — de onuitsprekelijke schoonheid van dezen immer bewegelijken en kokenden vuurbol, — die hare stralen in bonte kleurenpracht over geheel het uitspansel en over de aarde zoo kwistig uitstort en alles met vreugde en leven vervult, zoodat, als ze des morgens de zomen der bergen vergult, zelfs de redeloosste schepselen, de lieve vogeltjes haar bij duizenden en millioenen tegen jubelen? O neen! vallen wij liever neder, en zeggen wij tot hunnen en onzen Schepper: O mijn God, o dierbare, liefdevolle zoete Heer en Vader! Hoe groot moet toch uwe schoonheid wel zijn, daar de zon in al hare pracht slechts eene schaduw Uwer heerlijkheid is! O zalig oogenblik, waarop ik U van aanschijn tot aanschijn aanschouwen zal! O Heer, laat mij toch nooit, nooit door de duisternis eener zware zonde van uw licht gescheiden worden!

2. Om de zon beweegt zich onze aarde in een onafgebroken loop, dien zij in 365¼ dagen, d. i. in een jaar voltooit. Op haren pelgrimstocht om de zon heeft de aarde een trouwe gezellin, de maan, die nagenoeg vijftig maal kleiner is dan de aarde, doch slechts ietwat over de 50,000 mijlen van haar afstaat, zoodat ze ons even zoo groot toeschijnt als de zon. Ook de maan heeft uit haar zelven geen licht, maar ontleent het van de zon en werpt het des nachts over de aarde, om in het donkere van den nacht eene liefelijke afwisseling te brengen. Dan ziet zij als als ware zij Gods oog in stillen glans op de sluimerende aarde neder: een zinnebeeld van de vaderlijke goedheid onzes Scheppers, die ook tijdens de duisternis over al het geschapene waakt. Hoogst merkwaardig is de drievoudige beweging van de maan, de eerste om zichzelve, d. i. om hare as, de tweede om de aarde (in 29 dagen en 12¾ uren) en de derde met de aarde om de zon. — Daar de maan haar licht van de zon krijgt, zoo wordt ze verduisterd, d. i. er ontstaat eene maansverduistering, als de aarde tusschen haar en de zon komt; maar komt de maan tusschen de aarde en de zon, dan ontstaat er eene zonsverduistering. — In de maan merkt men ook hooge bergen op, die de hoogste kruinen onzer bergen overtreffen, en dalen, die verscheidene mijlen breed zijn.

Evenals de aarde (in gezelschap van de maan) om de zon loopt en bijgevolg eene dwaalster of planeet is, zoo zijn er ook nog andere donkere hemellichamen of planeten, die hun licht van de zon ontvangen en op verschillende afstanden zich bijna cirkelvormig om de zon bewegen. De planeten — bijgevolg ook onze aarde — wentelen echter ook om zich zelven, waardoor de eene door de zon beschenen bolhelft dag, de van haar afgekeerde helft nacht geheeten wordt, en daardoor hebben de schepselen tijd voor den arbeid, om hun voedsel te zoeken, en voor de rust. Zulke planeten zijn er door de sterrekundigen reeds over de honderd ontdekt. De dichste bij de zon (8 millioenen mijlen van haar verwijderd) is Mercurius, die zich in 88 dagen om de zon beweegt. 16 millioenen mijlen van de zon loopt de planeet Venus, die niets anders is als onze morgen- en avondster, en hare baan om de zon in 224 dagen aflegt. — Onze aarde, als derde planeet is 20½ millioenen mijlen van de zon en draait om haar in 365¼ dagen, zoodat zij nu eens meer naar het hoogere of noordelijke, dan weder meer naar het lagere of zuidelijke deel der zon zich keert, waaruit de afwisseling van warmte en koude en de vier jaargetijden ontstaan, in welke de gewassen uitschieten, opgroeien, rijp worden, opdat daarna de natuurkrachten wederom uitrusten en zich vernieuwen kunnen. — Mars beweegt zich op eenen afstand van 31,000,000 mijlen van de zon om dit lichtmiddelpunt, en wel in 686 dagen. Nu volgen er nog meer dan 90 zeer kleine planeten, welke allen bijna even ver van de zon verwijderd zijn en in nagenoeg denzelfden tijd hunnen weg om de zon maken. — Vele geleerden zijn van meening, dat het stukken zijn van eene enkele groote planeet, die om onbekende oorzaken in den loop der tijden gebroken is. De afstand van de groote planeet Jupiter van de zon bedraagt 108,000,000 mijlen, en tot haren omloop heeft zij 12 jaren noodig. Saturnus is 197,000,000 mijlen van de zon verwijderd, en besteedt 29 jaren om zijn loopbaan af te leggen; Uranus, die 396,000,000 mijlen ver van de zon is, voltooit zijne baan om dezelve, in 84 jaren; en Neptunus, wier omloopstijd in 't geheel nog niet nauwkeurig bepaald is, bevindt zich op een afstand van 625,000,000 mijlen van de zon.

Verschillende dezer planeten hebben, evenals de aarde, op haren loop om de zon, ook haar trouwe reisgezellen, d. i. maanen; zoo heeft b.v. Uranus alleen acht maanen, die zich rondom hem, en gemeenschappelijk met hem, om de zon bewegen.

4. Behalve deze planeten (dwaalsterren) zijn er nog zoogenaamde kometen, ook staartsterren genaamd. Zij zijn met eenen dunnen, lichtgevenden nevel omgeven, die, bijzonder aan de van de zon afgekeerde zijde, menigmaal een lichten, doorschijnenden staart vormt, die dikwijls verscheidene millioenen mijlen lang is. — Zoo zou

de schoone komeet, die in het jaar 1811 verschenen is, met zijnen staart 22,000,000 mijlen gemeten hebben en slechts alle 3000 jaren zijn omloop volbrengen. — Het aantal kometen is zeer groot; zij verschijnen echter gewoonlijk maar voor korten tijd, komen dicht bij de zon en verdwijnen dan wederom in de eindelooze hemelruimte. Veel weet men van de kometen nog niet; de wederverschijning van sommigen is echter op het nauwkeurigst berekend.

Deze prachtvolle werken Gods moeten ons niet als schrikbeelden voorkomen; want zij doorloopen hunne regelmatige banen, en zijn daarom geene aankondigers van buitengewone straffen Gods. Maar zij noodigen ons uit om Dengene te verheerlijken, die ons, — door deze nog niet onderzochte, onmetelijke groote hemelsverschijnselen — zoo duidelijk laat vermoeden, hoevele wondere werken Hij geschapen heeft, die nog geen sterfelijk oog gezien, geen menschengeest doorgrond heeft.

5. Zoo gij nu echter meendet dat met deze aanwijzingen over de zon, de maan, de planeten en kometen de geheele heerlijkheid van het uitspansel is opgesomd: hoe zeer zoudt gij u dan bedrogen vinden! Weet veeleer, dat ons zonnestelsel, d. i. onze zon met alle de planeten en kometen, die zich in een kring van meer dan 4000 millioenen mijlen bewegen, — slechts een uiterst gering deel is van de gezamelijke hemellichamen. Soortgelijke zonnestelsels, doch nog uitgebreider, heeft God er op den vierden scheppingsdag, ontelbaar velen door het woord zijner Almacht doen ontstaan. Ja, de geleerden zijn van meening, dat de millioenen maal millioenen vaste sterren, die men des nachts aan den sterrenhemel, deels met het bloote oog, deels met verrekijkers ziet, of althans tot wier bestaan men met zekerheid besluiten kan, — dat al deze vaste sterren eveneens zonnen zijn, waarom zich in even onmetelijke kringen, gelijk om onze zon, talrijke planeten en kometen bewegen; en al deze millioenen malen millioenen zonnestelsels loopen om de groote middelpuntszon van het heelal (universum) die ons nog onbekend is.

Want de vaste sterren, die wij als kleine, blauwe, groene of violet kleurige sterren waarnemen, hebben allen, evenals de zon, haar eigen licht; en juist daarom, omdat zij niet, evenals de planeten, om de zon loopen, maar ons vast en onbewegelijk aan den hemel toeschijnen, worden zij vaste sterren genoemd. Zij zijn ontelbaar, en alleen op de lichtzee, die wij melkweg noemen, zouden er zich 4,000,000 zulke vaste sterren bevinden! Ze zijn van onze aarde zoo ver verwijderd, dat, volgens de berekening der sterrekundigen, het licht van de dichtstbijgelegen vaste ster, al doorloopt ze 2,500,000 mijlen in eene minuut, toch acht volle jaren van noode heeft, om op deze aarde te komen en hier gezien te worden, terwijl, naar hunne berekening, de stralen der verst afgelegen vaste ster eene reis zou moeten maken van meer dan veertig millioenen jaren, om voor ons hier zichtbaar te worden.

Als er van zulke onmetelijke afstanden sprake is, dan staat de menschelijke geest verbaasd en vraagt zich af: Hoe is het toch mogelijk, dat wij thans het licht dezer vaste sterren kunnen zien, wijl het toch, naar het verhaal der H. Schrift, slechts 6000 jaren geleden is, dat de sterren zijn geschapen?

Bij deze vraag moogt gij niet uit het oog verliezen, wat in de H. Schrift met gewisheid is aangegeven, en wat niet. — Dat er namelijk sedert de schepping van den mensch ongeveer 6000 jaar verloopen zijn, zegt de H. Schrift geheel bepaald; maar hoe lang die »zes dagen" van 's menschen schepping geduurd hebben, of het dagen van 24 uren, dan wel zes onmeetbare tijdvakken van millioenen jaren zijn geweest, *) hoeveel tijd er dus sedert de schepping van de aarde en den hemel verloopen is, dat zegt ons de H. Schrift nergens bepaald. Doch ook al houdt gij het met vele Godgeleerden, dat de »Zes dagen," werkelijk dagen van slechts 24 uren geweest zijn, en de aarde met al hare

*) Duizend jaren zijn voor uwe oogen als een dag. Ps. 89: 4.

hemellichamen niet meer dan sedert 6000 jaren bestaat, dan kan het toch niet betwijfeld worden, dat de Schepper door een woord Zijner Almacht, tegelijk met het bestaan van alle hemellichamen, ook de verlichting onzer aarde heeft kunnen bewerken. Hoe dwaas zijn toch al die wereldwijzen en natuurvorschers, die wanen den eeuwigen God en de onbegrijpelijke werking Zijner Almacht binnen den kring hunner zoo veranderlijke getallen en maten te kunnen beperken!

Maar wij zeggen het luide: wie moet Degene zijn, die deze myriaden van reusachtige hemellichamen geschapen, ze vrij zwevend in de hemelruimte geplaatst, en hun den eersten stoot tot hun omloop gegeven heeft, waarvan zij sedert duizende jaren nog geen haarbreed zijn afgeweken! Wie moet Degene zijn, die op myriaden van zonnen een buitengewoon vuur heeft ontstoken, dat zelfs bij ongehoorden afstand het felste licht en de grootste warmte kan voortbrengen! Wie moet Degene zijn, die met zoo oneindige wijsheid onze zon, vuur- en lichtbron en als het hart der gansche natuur, heeft geplaatst in het middelpunt onzer planetenwereld: niet te dicht bij de aarde, die anders verbranden, niet te ver van de aarde, die anders van koude verstijven zou! Waarlijk geheel het hemelgewelf is een spiegel, waarin Gods almacht, goedheid en schoonheid weerkaatsen, en met Koning David roepen wij uit: „De hemelen vertellen Gods eer, en het uitspansel vermeldt Zijner handen werk; dag aan dag stort overvloedig sprake uit en nacht aan nacht verkondigt wetenschap. Er is geene spraak, er zijn geene woorden, waar niet hun stem gehoord wordt, hun snoer gaat over heel het aardrijk uit, en hunne redenen tot aan het eind der wereld; waar Hij der zon eene tent heeft opgeslagen: Ziedaar, treedt Zij voort gelijk een bruidegom uit zijn slaapvertrek, rent vrolijk als een held, haar loopbaan in. (Psalm XVIII: 2—7) Eere zij God in den Hooge. Alleluja!

ZEVENDE HOOFDDEEL.

SCHEPPING DER WERELD. HET WERK VAN DEN VIJFDEN EN ZESDEN DAG: DE DIEREN.

Onder alles, wat de Heer geschapen had, bevond zich nog geen levend wezen, noch in de hemelruimte, noch in de diepte der zee, in bosch en vloed was het ledig en stil. Dan sprak God: dat de wateren krielen van een gewemel van levendige zielen, en het gevogelte vliege boven de aarde door het uitspansel des hemels. Alzoo schiep God de groote zeegedrochten, ook alle levend wriemelend gedierte, waarvan de wateren krielen, elk naar zijnen aard; en alle gevleugeld gevogelte naar zijnen aard; en God zag, dat het goed was, en God zegende ze, zeggende: groeit en vermenigvuldigt. Dat was de vijfde dag. Maar op den zesden dag schiep God alle gedierte op aarde, alle vee en alle gewormte. En God zag, dat het goed was. (Gen. I: 24, 25).

1. O liefelijk, opgewekt en wonderbaar leven, dat nu op eens in de lucht, in de diepte van het water en op alle punten van den aardbodem zich ontwikkelde! O bewonderenswaardige, heerlijke kleurenpracht! In den majestueusen paradijsvogel, wiens gevederte met al de kleuren van den regenboog schittert, en de trotsche pauw, die zijnen prachtvollen staart uitspreidt en in die duizende vogelen die zich nu bewegen door de lucht en door hun bont gevederte en hunne vroolijke vlucht het oog van den mensch verblijden. Ja, waar 's menschen oog dikwijls geen levend wezen ontdekken kan, daar vliegen menigmaal de vogelen bij duizenden rondom het daar eenzaam heenglijdend schip, dobberen lustig op de baren op en neer, en schijnen blijde, de menschen op hunne reize te mogen begeleiden. Wederom anderen, wellicht minder rijk in kleuren, verrukken daarentegen het oor van den mensch met hun zoet en liefelijk gezang; de doffe leeuwerik stijgt boven de stroomen in de hoogte en jubelt den Heere zijnen lofzang, en de onaanzienlijke nachtegaal zingt in de schoone lentenachten zijne zachte en vurige klaagliederen in bloemrijke boschjes, en wie kent en noemt en telt de honderden andere gevleugelde zangers, die, ieder volgens hunne wijze, hunnen Schepper loven?

En wie kent en noemt en telt de millioenen andere diertjes, die in de lucht omzweven, in blijden levenslust op hunne vleugelen drijvend, nu luide, dan zachtjes gonzend — van af de kleine — nauw merkbare mug, tot aan den pracht-

vollen vlinder, die den zoetsten honig uit de bloemen zuigt? Waarlijk, die vrome oude kloosterling had recht, toen hij bij deze beschouwing het volgende jubellied aanhief:

Hoe schoon is de natuur!
Wat wonder lieflijkheid,
Wat rijkdom en wat pracht
Heeft God op aard verspreid!
Wel kan uw oog, o mensch,
In al die schepslen lezen:
Hoe schoon, oneindig schoon
Moet niet de Schepper wezen!

2. Eveneens is ook in het water een rijk en veelsoortig dierenleven. Niet slechts in de zeeën van pool tot pool, maar ook in beken, rivieren en meeren wemelen ontelbare waterschepselen en verheugen zich in hun bewegelijk bestaan — van af de kleine vlugge forellen tot den walvisch, en van de levendige hagedis, die zich in de zon koestert, tot aan den met schubben bedekten krokodil, die zich in het modder van de stroomen wentelt. — Zijn lichaam, zoo spreekt God zelve van dit dier, is als gegoten schilden, nauw met schubben gesloten. — Het zwaard bereike hem, 't is niet bestand; noch lans, noch speer of spies. Het ijzer acht hij als stroo; en hij lacht met het drillen der lans. — De diepte doet hij borrelen als een ketel. De deuren zijns aangezichts, wie opent ze? Rondom zijne tanden is schrik. Achter hem licht zijn pad; het watervlak schijnt grijs geworden. (Job. 41). Naast dat buitengewone dier leven in het water de kleinste diertjes, zoo klein, dat men ze slechts met een vergrootglas kan zien. Ja in ieder waterdroppel is, zooals de natuurvorschers zeggen, eene kleine wereld van diertjes aanwezig, die allen, hoe klein ze ook zijn, toch hunne ledematen en organen hebben, zich bewegen, zich voeden en in het leven verheugen.

3. Wat moeten wij nu nog zeggen van die menigvuldige, buitengewone schoone dieren, zoo fijn van ledematen, die zich op den aardbodem bewegen! De hoogste bergtoppen, evenals de diepste dalen, dienen tot woonplaats voor ontelbare soorten van dieren; de onvruchtbaarste eilanden en de meest dorre zandwoestijnen hebben hun gedierte; ja vele dieren leven zelfs in de diepte der aarde, waaruit zij zelden of nooit naar hare oppervlakte komen. — Kortom, overal vindt gij leven; en evenals bij de planten heerscht ook in de dierenwereld, volgens lucht- en weergesteldheid, groote verscheidenheid. Het koude klimaat toont zich eenvoudig, zonder praal en behoeftig bij het voortbrengen van planten, zoo is ook het leven der hier voorkomende niet prachtige dieren eenvoudig en armelijk; toch voorziet het onoogelijke rendier de bewoners dezer streken bijna van alles, en verschaft hun ontelbare voordeelen. Hoe verder van de polen, hoe meer de diersoorten toenemen en hoe rijker en leniger, hoe fijner, zachter en schooner van kleur zij steeds worden. Ieder klimaat en ieder luchtstreek heeft ook wederom zijne eigene dieren, zooals die juist voor deze streek het meest geschikt en voor hare bewoners het nuttigst zijn. Zoo b.v. is, wat voor den Laplander het rendier is, de kameel voor de bewoners der dorre steppen en zandwoestijnen van Azië en Africa. Bij de brandendste hitte verdraagt deze dagen en weken lang den dorst, en brengt menschen en lasten door de vreeselijke woestijnen.

De mensch heeft in verre na nog niet alle diersoorten onderzocht, en toch zijn hem reeds over de 100,000 soorten bekend. En wat al geledingen van af den reusachtigen olifant en den trotschen leeuw tot aan het wormpje, dat zich onder onzen voet buigt!

4. Zoo waren dan ontelbare dieren geschapen; ieder in zijn soort schoon en volmaakt, — het een kruipend, het andere gaande, een derde huppelend of springend, een vierde zwemmend, een vijfde vliegend — alles vol leven en beweging. Slechts geen dezer aardsche schepselen

kende zijnen Schepper, geen enkel kon Hem met bewustzijn voor zijne schepping danken. Zij gevoelden niet, waartoe zij bestonden. Hij ontbrak nog, die ieder zijne plaats zou aanwijzen, die de bestemming en het doel der schepping erkennen en daarnaar alles regelen zou. — Dan sprak God: „Laat ons den mensch maken, naar ons beeld en gelijkenis; dat hij heerschappij hebbe over de visschen der zee, en over het gevogelte des hemels; en over het vee, en over de geheele aarde, en over al het kruipende gedierte, dat op de aarde kruipt. (Gen. I: 26). Als wilde Hij dus voor zich een plaatsbekleeder op aarde scheppen, een aardschen Koning een Heer der Schepping, voor wien al het geschapene bestaan zou. En deze Heer der aarde zou zijn de mensch. Van hem zingt David: „Wat is de mensch, dat gij zijns gedenkt? des menschen zoon, dat gij op hem acht slaat! Gij hebt hem een weinig minder gemaakt dan de Engelen, en hebt met eer en heerlijkheid hem gekroond! Gij stelt hem tot een Heer over het werk uwer handen; alles hebt Gij zijnen voeten onderworpen. Schapen en runderen, allen! ja, ook het gedierte des velds; 't gevogelte des hemels, en de visschen der zee, wat de paden des oceaans doorwandelt! Heer, onze Heer! hoe heerlijk is Uw naam over de gansche aarde! (Ps. VIII: 5—10).

Alvorens wij nu de schepping van den mensch gaan beschouwen, bewonderen wij nog eens Gods wijsheid, die alles in eene bekoorlijke orde tijdig regelt, en vergelijk tot dat einde de beide deelen van het geheele scheppingswerk, d. i. de drie eerste met de drie laatste scheppingsdagen.

Op den eersten dag schiep God het licht — maar op den vierden de voor den mensch zoo gewichtige lichtlichamen: zon, maan en sterren.

Op den tweeden dag werden de wateren der aarde van die der hemelen, d. i. van de lucht gescheiden. — Op den vijfden dag vervulde de Schepper de wateren der aarde met visschen en de lucht met vogelen van allerlei soort.

Op den derden dag trad het vasteland met hare planten ten voorschijn. — Op den zesden dag bekwam het zijne bewoners, de landdieren. En nu eerst, nadat die onmetelijke woonplaats trapsgewijze bereid, opgesierd en bezield is geworden, komt hij tot stand, voor wien alles bestemd is: de mensch!

ACHTSTE HOOFDDEEL.

DE SCHEPPING VAN DEN MENSCH.

Hoe nederig en eenvoudig zijn de woorden, waarmede ons de H. Schrift het wonderbaarste werk Gods, de Schepping van den mensch, die het meesterstuk en de kroon zou zijn der schepping, verhaalt! En God zeide: Laat ons den mensch naar ons beeld en gelijkenis maken. Alzoo maakte God de Heer den mensch uit het stof der aarde en blies op zijn aangezicht een adem van leven en de mensch werd eene levende ziel. Maar op den dag, dat God den mensch schiep, vormde Hij hem naar Gods beeld en gelijkenis; naar Gods beeld schiep Hij hem; man en vrouw schiep Hij ze, en God zegende hen en noemde hunne namen Adam" d. i. uit de aarde geboren. (Gen. I, II).

1. Wat is nietiger en gewoner dan het stof der aarde? En toch vormde God daaruit het schoonste en wonderbaarste beeld, het hoogste kunstwerk, het menschelijk lichaam. Nog lag het stijf en levenloos op de aarde, dan blies God de geestelijke ziel er in — en nu begon het zich te bewegen en op de aarde te leven. De spieren bekwamen op eens gevoel en bewegingskracht, het hart begon te slaan, het bloed stroomde door alle aderen, de zintuigen namen waar, het oog opende zich en zag met verrukking in de schoone schepping rond, en de mensch sprong op en stond daar als de afstraling van Gods Majesteit.

O groote en wonderbare God! in uwe ondoorgrondelijke raadsbesluiten hebt Gij van alle eeuwigheid besloten, dat uw Eeniggeboren Zoon eens in de volheid der tijden de gedaante van een mensch zou aannemen. Daarom, ter wille van dezen uwen Zoon, onzen Heer Jesus Christus, hebt Gij het menschelijk lichaam van den beginne af met schoonheid en waardigheid getooid, en zijne menigvuldige deelen zoo heerlijk bij elkander gevoegd, dat ieder afzonderlijk lidmaat van den mensch uwe wijsheid looft! Ja, van de 240 groote en kleine beenen, waaruit dit lichaam bestaat, is geen enkel doelloos. Zij zijn allen door uiterst taaie banden, die door krachtige spieren en gevoelige zenuwen bewogen en bezield worden, tot een krachtvol geheel verbonden, zoodat reeds de koninklijke Profeet David in verwondering uitriep: „Alle mijne beenderen, o Heer, zullen zeggen: wie is aan U, o Heer, gelijk?" Beschouwen wij verder den edelen stand van het menschelijk lichaam, zijne rechte houding en richting naar boven, het doel zijner bestemming. Op het gelaat drukken zich alle gewaarwordingen der

ziel uit, vreugde en smart, hoop en vrees, liefde en haat, zoodat men menigwerf uit de gelaatstrekken den innerlijken toestand der ziel kan beoordeelen. De hoogste plaats aan het hoofd nemen oog en oor in, als waren zij de wachters van het gansche lichaam.

Oog des menschen, wonderbare spiegel, waarin alle schoonheden en rijkdommen der prachtvolle wereld Gods (door middel van de millioenen lichtstralen, die van de afzonderlijke voorwerpen uitgaan en de verschillende vliezen en vloeistoffen van den oogappel doordringen) zich afspiegelen, zoodat de mensch op het binnenste vlies van het oog, het zoogenaamd netvlies, een afbeeldsel, als ware het eene fotographie van alle dingen, die hem omgeven, bezit! Wat een onschatbaar kleinood! Duizenden en duizenden voorwerpen, oneindig verschillend van gedaante, grootte, kleur en beweging, ja een geheele streek van verscheidene mijlen in omtrek, teekent zich in den kleinen cirkel van het oog af! Hoe buitengewoon klein moet dat beeldje zijn; en toch hoe volmaakt en getrouw! Zonder zich te vermengen, dringen de millioenen en nogmaals millioenen lichtstralen van al deze voorwerpen gelijktijdig door de zoo engen oogappel tot op het netvliesje, en verwekken door die verschillende gewaarwordingen, waaruit zich dan de ziel hare voorstellingen van de uitwendige voorwerpen vormt. En hoe vaderlijk wijs heeft de Schepper voor het behoud van dit kleinood gezorgd! Met welke verschansingen en beschuttingen heeft Hij het omgeven! Het oog is in de diepe holte met sterk gebeente omsloten; boschachtige wenkbrauwen overwelven het, die het stof en zweet, dat van het voorhoofd in de oogen zou loopen, afwenden. Als schuitdeuren openen en sluiten zich de licht beweegbare oogleden, en zachte oogharen, waarmede de oogleden omzoomd zijn, keeren het geringste stofje of mugje af, dat aan het oog nadeelig zijn kan.

Waartoe u dat kleinood, het oog gegeven is? Om dat alles, wat tot uwe levensbehoefte noodig is, te zien. Om u in alles, wat u vriendelijk en welwillend tegentreedt, te vermaken, en om u voor schade en onheil te bewaren; voornamelijk echter om de heerlijkheden der schepping waar te nemen en Dengene te looven, die de lichtstroomen in duizendkleurig tooisel over den rijkdom Zijner schepping uitstort. Hoe ondankbaar en strafwaardig zoudt gij dus zijn, als gij uw oog misbruikte, om uwe blikken nieuwsgierig en schaamteloos te laten rondgaan op eene wijze, die den alheiligen Schepper mishaagt. O bewaar uw oog; het is gelijk een venster, waardoor de zonde, als een dief en moordenaar, in uwe ziel binnensluipt, om ze te rooven en te vermoorden.

Moet hier nu nog de buitengewoon merkwaardige bouw van het menschelijk oor besproken en aangewezen worden, hoe de menigvuldige toonen, golfsgewijze door onze oorschelp in den zoogenaamden gehoorweg tot in de binnenste, op eene wonderbare wijze gebouwde kamerkens van het oor doordringen, en hier (evenals de lichtstralen op het netvlies van den oogappel) in het gehoorvlies de verscheidenste gewaarwordingen verwekken, zoodat wij met de grootste zekerheid de duizendvoudige klanken en tonen, van af het vreeselijk gerol van den donder tot aan het vroolijk gekweel der boschvogeltjes, op een en denzelfden oogenblik, in staat zijn waar te nemen en te onderscheiden? Of moeten de geheimen der spraakwerktuigen, de wonderen der menschelijke stem, nog verklaard en u aangetoond worden, door welke zenuwen, banden, spieren en kraakbeenen van het strottenhoofd, van de tong en lippen het ons mogelijk is, de veelsoortigste geluiden en tonen, waaruit de vele duizenden woorden onzer taal bestaan, voort te brengen en daardoor elkander al onze gedachten, gewaarwordingen en plannen even snel als gemakkelijk mede te deelen? O, Hij, die deze en de overige wondere krachten en zeer wijze inrichtingen van het menschelijk lichaam wilde beschrijven, hij zou een zeer lijvig boek moeten schrijven, en dan nog zou hij in verre na niet alles daarin kunnen beschrijven.

Hoezeer zijn daarom die menschen te beklagen, welke de rampzalige en godslasterlijke stelling heb-

ben opgezet: »De mensch staat werkelijk niet hooger dan het dier *), hij is niets anders dan een volmaakte aap"! O dwaasheid van die gewaande wereldwijzen! Van de eene zijde verheffen zij zich, in trotsche zelfvergoding, tot aan den hemel, van de andere zijde vernederen zij zich tot het redelooze dier, en vervullen alzoo het woord van den H. Geest: „Zij hebben zich voor wijzen uitgegeven en zijn dwazen geworden." (Rom. I: 22). „De mensch, hoe hoog in aanzien, als hij de (ware) wijsheid mist, is 't redeloos vee gelijk, en moet als dat vergaan." (Ps. 48:21).

Dan wij willen van het verhevenste aller schepselen wederom terugkeeren tot den heerlijken Schepper en met den H. Bernardus uitroepen: Welk een kunstenaar, op wiens wenk het leem der aarde en de geest des levens tot een zoo harmoniesch geheel samen vloeien! O mensch, aarde zijt gij, maar ook tevens geest, die u uit Gods mond is ingeblazen. Erken daarom uwe waardigheid! Gij hebt uw lichaam met de wereld gemeen; want het betaamt, dat hij, die tot Heer over al het lichamelijke bestemd werd, met hetzelve ook eenige gelijkenis hebbe. Maar gij hebt nog iets verhevener, de onsterfelijke ziel. Wat was, zonder deze, uw lichaam? Wat anders, dan een gevoellooze klomp? Want alleen uit de ziel komt de klare beschouwing der dingen, de kennis der stem, des geluids en alle overleg.

2. Zoo is er dan in den mensch iets, dat toch nog veel meer waarde heeft dan het, hoe kunstig ook samengevoegde, wonderbare menschelijk lichaam: de menschelijke ziel, naar Gods evenbeeld geschapen. O mensch wat is dat een voortreffelijk en zeer gewichtig woord: Gij zijt naar Gods evenbeeld geschapen! Verdiep u, zoover de menschelijke zwakheid dit vermag, in dit genadevolle woord, en overweeg, wat het zeggen wil: de ziel is een evenbeeld van God.

God is een Geest, d. i. een zich zelf bewust, onzichtbaar wezen, vol kracht en innerlijk leven. Deze geest Gods doorstroomt de geheele schepping, en geeft aan alles, wat ademt en leeft, adem en levenskracht; zoo zelfs, dat alles, wat zich thans in duizenderlei gedaante in het bestaan verheugt, door den dood zich zou oplossen en in het niet terugzinken, zoodra deze alle leven schenkende Geest Gods, zich daaruit terugtrok. De menschelijke ziel is ook een geest, die niet slechts zijn eigen, innerlijk, rijkgevormd leven bezit, maar tevens een kleine wereld doorstroomt en bezielt, namelijk het menschelijk lichaam, en wel zoo, dat dit lichaam met al zijne ledematen en krachten terstond tot dood en verstijving overgaat, als de ziel het verlaat.

*) Als gij deze en soortgelijke beweringen van sommige natuurvorschers hoort of leest, laat u dan toch niet bang maken! Van het begin der wereld zijn er menschen geweest, die verkeerde en dwaze dingen beweerd, en hunne bewering als „wetenschap en hooge wijsheid" uitgebazuind hebben. Neen niet de wetenschap zet zulke stellingen op, maar de ongeregelde verbeeldingskracht of de haat tegen den godsdienst, heeft mannen, die anders in hun eigenlijk vak ware geleerden zijn, tot zulke drogredenen verleid. Zoo beweert b. v. een natuurvorscher (Karel Vogt) „dat het zeer waarschijnlijk, ja zeker is, dat sommige dieren na verloop van vele eeuwen zich tot apen en deze langzamerhand zich tot menschen vervormd hebben" en in denzelfden adem zegt hij verder: „de menschenrassen, b .v. negers en kaukasiërs zijn in wezen zoo onderscheiden, dat ze onmogelijk van hetzelfde menschenpaar kunnen afstammen." Welke tegenspraak! De geloovige christen heeft diepen eerbied voor de ware, grondige wetenschap, maar dat is geene wetenschap, maar afdwaling des geestes! De ware natuurwetenschap leert ons veeleer, dat niet alleen de redelijke, vrije en onsterfelijke ziel, maar reeds het rechtop gaan, de naar verhouding korte arm, de eigenaardigheid van den voet, de groote en eigenaardig gevormde hersenen, de langzame groei, het vermogen van de spraak, van het lagchen, weenen enz.; — dat dit alles den mensch wezenlijk ook van de volmaaktste apen onderscheidt, en er daarom nergens, noch in de oudste, noch in de nieuwste geschiedenis, daarvan eenig spoor te vinden is, hoe een dier zich boven de grenzen van zijn aangeboren natuur, tot een mensch vervolmaakt heeft. Dit is de leer van vele en beroemde natuuronderzoekers.

Terwijl alles in de zichtbare schepping uit verschillende deelen is samengesteld, en zich wederom in zijne deelen kan oplossen en sterven, is Gods Geest één in zijn wezen, d. i. zonder eenige samenstelling, en daarom onsterfelijk en eeuwig. Ook de menschelijke ziel is eveneens een enkelvoudig wezen, dat nooit gedeeld of gescheiden worden, en bij gevolg nooit sterven kan, maar bestemd is voor een leven zonder einde, d. i. voor eene eeuwigheid.

De Schepper der wereld is oneindig gelukkig, en Zijn geluk kan door geene wisselvalligheden beneveld, of Hem ontroofd worden, en gij, o ziel, zijt ook gij niet eveneens daartoe geschapen, in dat onuitsprekelijk geluk uws Scheppers te deelen? Zoolang gij hier op aarde in uw lichaam des doods rondwandelt, kunnen vele wederwaardigheden u overkomen; maar zijt gij recht innig — met een vast geloof en trouwe kinderlijke liefde — met God verbonden, dan kunnen al deze wederwaardigheden u den inwendigen vrede en het geluk in God niet ontrooven, en in elk geval is voor u, zoo gij den strijd van dit aardsche leven zegevierend hebt doorgestaan, een geluk bereid, dat u in eeuwigheid niet meer zal ontnomen worden.

Steenen en planten weten niets van zichzelven en van de natuur, waarin zij bestaan; het dier heeft ook maar donkere gewaarwordingen en duistere voorstellingen. — Doch de eeuwige Geest, die alles geschapen heeft, kent met volstrekte helderheid zich zelven en alles wat Hij geschapen heeft, zoomede alle betrekkingen en verhoudingen der schepselen onderling en met hunnen Schepper. Wat voor duizenden jaren geschied is, en wat in tijd en eeuwigheid geschieden zal, — ja zelfs wat nooit was, en nooit werkelijk zijn zal, dat ziet Hij, als lag het afgewerkt voor zijn goddelijk oog.

Ook hierin o mensch, zijt gij een evenbeeld van uwen God! — Ook in u heeft Hij het kenvermogen gelegd, zoodat gij duidelijke voorstellingen van lichamelijke en geestelijke dingen, begrippen en oordeelen vormen, en al is het ook niet alles, toch zeer veel van dat gene wat in u, wat buiten en wat boven u is, kennen kunt. Ja zelfs, wat de toekomst zal geven, kan de ondervindingrijke en schrandere mensch soms raden of berekenen. En opdat de voorstellingen, beschouwingen en kennissen, die gij u in vroegeren tijd hebt verworven, niet spoor- en nutteloos zouden verdwijnen, heeft de Schepper u eene kracht geschonken, om alles in uwen geest, als in eene voorraadskamer, te bewaren: het herinneringsvermogen. Zelfs dingen en verhoudingen, die nooit werkelijk, maar bloot mogelijk zijn, kan de menschelijke geest zich voorstellen en tot rijk gevormde, prachtvolle beelden zich voorspiegelen: daartoe ontving hij de verbeeldingskracht of phantasie.

Doch gelijk Gods alwetenheid, volgens de menschelijke opvatting, nog niet de voornaamste zijner eigenschappen is, zoo kan ook onze wetenschap en kennis niet de hoogste der natuurlijke begaafdheden van de menschelijke ziel genoemd worden. God is de liefde. Daarmede hebben wij het hoogste en zoetste van God gezegd! Gelijk God zich zelven, als de volheid aller volmaaktheden, in grenzelooze liefde bemint, zoo omvat Hij ook met eene oneindige liefde de menschen en al het edele, groote, schoone en werkelijk goede in de menschelijke wereld. De geheele menschheid ligt aan het vaderlijk hart van God evenals het kind aan de borst zijner moeder. Door deze liefde treedt de Schepper in de innerlijkste betrekking tot zijn schepsel, en vormt dien wonderbaren, onuitsprekelijken zoeten band, die hemel en aarde met elkander verbindt? En de menschelijke ziel, ook zij, het evenbeeld Gods, bezit het vermogen om te beminnen. En door het bezit van de goederen des levens, voelt de mensch zich in verre na niet bevredigd. Zijn hart is voor alle medemenschen open, met een teeder medelijden gevoelt hij hunne smarten, en wenscht uit alle kracht, dat ook zij tot geluk en levenslust geraken, in hartelijke vriendschap sluit hij met andere menschen onverbreekbare verbindtenissen, en hij moet zich verheugen en jubelen over al het schoone, goede en edele in de menschheid. Bijzonder echter stelt 's menschen

hart zich open voor den hemelschen Vader. Al ligt er ook eene oneindige klove tusschen den Schepper en het schepsel; door de brandende liefde, waarmede gij u tot God wendt, legt gij eene brug over deze klove; want gij gevoelt u onrustig en zonder vrede, totdat gij rust in de liefde van uwen God gevonden hebt. Zoo gaat dan ook van de menschelijke ziel, door de liefde, een wonderbaar heilige band uit, die God en de geheele menschheid samen omvat, en datgene, wat anders gescheiden en afgezonderd zou leven, tot de innerlijkste eenheid verbindt. Wij aanbidden eindelijk in God, behalve Zijne alwetenheid en vaderlijke liefde, ook de almacht van Zijn vrijen wil. God wil, en wat Hij wil, geschiedt en bestaat. Geen macht kan Hem dwingen. De Eeuwige besluit in onbegrensde vrijheid, en wat Hij besloten heeft, volbrengt Hij met onweerstaanbare kracht. Hemel en aarde buigen zich voor Zijnen almachtigen wil en van de verhevenste Cherubijn tot aan het wormpje, dat op het blaadje zich beweegt, moet ieder schepsel zich aan Zijne raadsbesluiten onderwerpen. En zie, vol gunst en genade heeft de Schepper het zoo geschikt, dat ook de mensch in de almacht en vrijheid van Zijnen wil deelt, en zich ook alzoo als Gods evenbeeld betuigt. Want ook u gaf Hij den vrijen wil, waardoor gij in zeker opzicht, de eigen heer uwer beschikkingen zijt, en vrije keus hebt in uwe besluiten? Duizenderlei mogelijkheden doen zich aan uwen geest voor; en gij kiest deze of die in volle vrijheid. Duizenderlei levenswegen staan er voor u open; vrij slaat gij dezen of genen in, en hoeveel kan de kracht van den vrijen wil! De wildste dieren weet de mensch te breidelen, hij maakt zich alle elementen dienstbaar, buiten hare oevers tredende stroomen damt hij in een vastgemuurd vloedbed, en boven over de schuimende rivieren bouwt hij bruggen, van wier hoogte hij de machteloosheid van het ingetoomde element bespot. De mensch bouwt drijvende huizen met ijzeren wanden, en zonder vrees vaart hij daarmede, ondanks afgronden en zeemonsters, over de afgronden van den oceaan. De bergen openen hunne geheimste kamers voor het machtwoord van den mensch, en hunne donkere holen trekt hij met de snelheid van den wind in ijzeren wagens door. Gelijk het kind den vlinder met den strik, zoo vangt de mensch den bliksemstraal, die ongeregeld de lucht doorklieft, aan de stalen spits op en leidt dien schadeloos in de diepte der aarde. Ja zelfs blaast hij het doode metaal leven in, en maakt het tot gevleugelde dragers van zijne gedachten.

Erkent gij nu, o mensch, dat uw Schepper waarheid gesproken heeft, toen Hij uitriep: Laat ons den mensch naar ons evenbeeld en gelijkenis maken? Den Allerhoogsten gelijk, zijt ook gij een geest, eenvoudig in wezen, onsterfelijk, voor de eeuwigheid en zelfs voor een onuitsprekelijk geluk in de eeuwigheid bestemd; en gelijk God, draagt ook gij in u kennis, liefde en de kracht van den vrijen wil.

Maar God is drievuldig, dat wil zeggen één in wezen en drievuldig in personen. De Vader teelt van eeuwigheid zijnen ééngeboren Zoon, en de H. Geest komt voort van den Vader en van den Zoon. Zou nu de mensch ook in dit opzicht zich een evenbeeld Gods durven noemen? Met deze vraag staan wij voor een groot geheim; in heiligen eerbied en groote ootmoedigheid zullen wij die trachten te beantwoorden. Een beroemd bisschop, de groote Bossuet zegt: »het beeld der allerheiligste Drievuldigheid werpt een prachtigen weerschijn in 's menschen ziel terug: gelijk de eeuwige Vader, heeft zij het bestaan en de kracht; gelijk de eeuwige Zoon, heeft zij de kennis; gelijkde eeuwige Geest, heeft zij de liefde." Wat wil dat zeggen? De eeuwige kracht Gods teelt in zich van eeuwigheid voort oneindige kennis en wijsheid; uit die eeuwige kracht Gods en deze kennis en wijsheid samen stroomt van eeuwigheid oneindige liefde; die eeuwig teelende kracht Gods is de Vader; de van eeuwigheid voortgeteelde wijsheid is God de Zoon, en de van eeuwigheid uit de kracht Gods en de wijsheid voortgekomen liefde is God de H. Geest. Op gelijke wijze leeft in de menschelijke ziel de kracht des geestes, dat wil zeggen, de kracht van het denken en beminnen. Uit deze kracht des geestes worden voortdurend, in den loop van het menschelijke leven, talrijke kennissen geboren; maar uit deze kracht des geestes en uit de verkregen kennis tevens ontspruit velerlei liefde: liefde tot God, tot de schepselen en tot zichzelven. Die kracht des geestes nu in de menschelijke ziel is een afbeeldsel van God den Vader; de som van alle verkregen kennissen is een afbeeldsel van God den Zoon; en de som aller liefde van ons hart is een afbeeldsel van God den H. Geest. Daarom maakt gij het kruisteeken ter eere van den eeuwigen Vader op uw voorhoofd, als den voornamen zetel van de kracht des geestes; ter eere van den eeuwigen Zoon op den mond, als het voorname werktuig, waardoor wij onze kennissen in woorden uitspreken; ter eere van den H. Geest op het hart, als den zetel der liefde.

3. Dat is het beeld Gods, dat wij van nature bezitten, en dat ons zelfs door de zonde niet kan ontnomen worden. Immers, de onverliesbare en onvernietigbare natuur, die God ons gaf en schonk, deze voltooide de vrije bovennatuurlijke genade reeds in onzen stamvader Adam. Wat is toch de oorspronkelijke heiligheid, welke den mensch, als een vrije gave der genade, verleend werd, anders, als eene bovennatuurlijke lichtstraal, die het gansche wezen der ziel met onbeschrijfelijke schoonheid en heerlijkheid doorstroomde, en de menschelijke ziel zelve aan de goddelijke schoonheid en majesteit deelachtig, en voor de bovennatuurlijke bestemming der zalige aanschouwing Gods bekwaam maakte? Wat is de oorspronkelijke rechtvaardigheid, waarmede Adam door Gods genade werd verrijkt, anders, als eene gelukkige neiging van 's menschen vrijen wil tot God, tot Zijne waarheid, Zijne geboden, en een levendige afschrik voor de zonde en boosheid? Door deze genadevolle gesteltenis van den wil, die God in onzen stamvader bewerkte, nam deze deel aan Gods rechtvaardigheid.

Verder wat is de zoo lichte en volkomene heerschappij over alle schepselen, zooals God die oorspronkelijk aan Adam verleend heeft, wat is zij anders, als eene deelneming aan Gods koninklijke almacht? En daar God aan onzen stamvader zelfs onsterfelijkheid des lichaams en bevrijding van ziekte en van alle leed geschonken heeft, heeft Hij hem dan daarmede niet tot het volkomen evenbeeld van de onsterfelijke en gelukzalige Godheid gemaakt? O aanbiddenswaardige genade des Scheppers, die niet alleen al de krachten der natuur, maar ook al de rijkdommen Zijner bovennatuurlijke genade uitputte, alleen om den mensch, in zooverre dit mogelijk was, tot een volkomen evenbeeld des Scheppers te vormen!

Maar heelas! deze bovennatuurlijke gelijkenis van den mensch met God werd op eens vernietigd — door de zonde! Het witte kleed der onschuld werd verscheurd; de rechtvaardigheid van den wil ging verloren; de

bovennatuurlijke heerschappij over alle schepselen werd hem ontnomen en het menschelijke lichaam aan de sterfelijkheid en ontelbaar lijden overgeleverd. Door de genade der verlossing in Christus en de ijverige medewerking van den mensch kan deze verloren bovennatuurlijke gelijkenis met God wederom gedeeltelijk hersteld worden; want roept de Leeraar der Volken uit: „Wordt vernieuwd ten aanzien van den geest uws gemoeds, en doet den nieuwen mensch aan, die naar God geschapen is in gerechtigheid en heiligheid der waarheid. (Eph. IV: 23, 24). Luistert dus de mensch, door Gods genade gesterkt en opgebeurd, met een vastbesloten wil naar deze vermaning, en beijvert hij zich door gedurigen strijd om te gelijk met het kleed der onschuld, ook de oorspronkelijke rechtvaardige gesteltenis van den wil terug te krijgen, dan zal het hem soms gelukken, dat hij eene zekere vrijheid en verheffing van het lichaam boven het lijden, en eene wonderbare heerschappij over de natuur bekomt, zooals het leven van vele Heiligen in hunne martelaarsgeschiedenis, of in hun verkeer met de dierenwereld, ons aantoont.

4. Wenden wij nu, bij het slot dezer beschouwing, onze blikken nog eenmaal op de natuurlijke gesteltenis van den mensch, dan zullen wij blijmoedig moeten uitroepen: O genadige Vader, Gij hebt niet alleen het lichaam van den mensch tot een prachtvol kunststuk van de gansche schepping gevormd; Gij hebt niet alleen de menschelijke ziel tot een roemvol evenbeeld van U zelven verheven; maar Gij hebt den mensch ook tot Priester van de gansche Schepping gemaakt.

Maar ach! de geheele zichtbare schepping in hare schoone en buitengewoon rijke verscheidenheid, erkent haren Schepper niet, zij bemint Hem niet, en hare lofzangen tot den Allerhoogste, zijn, noch zelfbewuste, noch vrije bewijzen van liefde. In het menschelijk lichaam nu wordt de geheele zichtbare Schepping vertegenwoordigd. — Het delfstoffen-, het planten- en dierenrijk, lucht, aarde, vuur en water: van dat alles is iets in het menschelijk lichaam opgenomen. Het is de wonderbare vereeniging van alle rijken der natuur — een klein, maar getrouw afbeeldsel van het heelal, — de wereld in het klein *), maar het lichaam is met den menschelijken geest op het innigst verbonden. — Gelijk deze geest het lichaam in al zijne deelen en verrichtingen doordringt en bezielt, zoo neemt ook het lichaam volstrekt in alles, wat de ziel doet, in ieder harer gedachten, gevoelens en handelingen van den wil, zijn aandeel, omdat lichaam en ziel tot eene onverbreekbare eenheid van persoon zijn zamengevoegd. Als daarom de ziel God kent, als haren Heer en Schepper, als zij in vurige liefde en blijmoedigen dank Hem looft, als het hoogste goed, dan neemt ook het menschelijk lichaam — en in hetzelve de geheele natuurlijke wereld — aan dien lof van God wezenlijk deel. En zoo is het dan ook waar, wat wij boven gezegd hebben, dat de mensch de Priester is, van de geheele natuur, dat in den mensch de redelooze schepping als tot bewustzijn komt, en door hem, als haren tolk, den almachtigen Schepper kent en Hem aanbidt.

Doch waartoe nog verdere nasporingen over de hooge voorrechten en heerlijkheden van onze menschelijke natuur? Herinner u veeleer in ootmoed het woord van den Apostel: „En wat hebt gij, dat gij niet ontvangen hebt? En zoo ge het ontvangen hebt, wat beroemt ge u dan, als of ge het niet

*) De wereldbeschrijvers, zegt een voornaam geestelijk schrijver, zijn gewoon, gansche provinciën, rijken en landen, ja zelfs den geheelen aardbol in kleinen omvang op een vel papier af te teekenen, en wel met zulke kunst, dat men landstreken, die anders op eenen onoverzienbaren afstand van elkander liggen, met eenen enkelen oogslag volkomen kan overzien. Evenzoo heeft ook God het geheele scheppingswerk, in den mensch afgedrukt. Ja, wat meer is: in de ziel van den mensch heeft Hij hij zich zelven, als een afbeeldsel der Godheid en van de allerheiligste Drievuldigheid voorgesteld.

ontvangen hadt?" (1 Cor. IV: 7.) Breng dus met de woorden van den H. Franciscus van Sales den Allerhoogste uwe diepe hulde en bid uit den grond uws harten: »O afgrond van barmhartigheid en goedheid van mijn God! Hoe ben ik het toch waardig, dat Gij van alle eeuwigheid de oogen uwer wijze voorzienigheid op mij gevestigd, en U vernederd hebt, mij aan uwe heerlijkheid en uw evenbeeld deelachtig te maken! Groote God, hemelsche Vader! Gij zijt het begin en het einde van alle zaken. Daarom wil ik altijd uwe heerschappij erkennen en U naar de mate mijner krachten mijne hulde brengen. U alleen moet ik gehoorzamen! Laat dus eerder mijn gebeente door de vreeselijkste smarten verdorren en mijn gezicht verwelken, dan dat ik U ontrouw zou worden, en in den jongsten dag voor U niet zou kunnen bestaan. Amen.

5. Nadat Mozes ons verhaald heeft, hoe God in zes dagen de aarde met al hare sieraden gevormd en op het einde er van nog de kroon van de geheele schepping, den mensch geschapen heeft, voegt hij er dat beteekenis- en geheimnisvolle woord bij: „En God heeft op den zevenden dag gerust en heeft den zevenden dag gezegend en dien geheiligd." (Gen. II: 2, 3.)

Het zesdaagsche werk des Scheppers met den daarop volgenden goddelijken Rust- of Sabbatdag is de groote Godsweek: het oorspronkelijke- en toonbeeld der menschelijke week. Want gelijk de mensch zelf het evenbeeld van zijnen Schepper is, zoo zal ook zijn doen en laten, zijn arbeid en rust, een beeld van de goddelijke Schepping en de goddelijke rust zijn. Zes dagen zal de mensch werken en op den zevenden dag zal hij in den Heer uitrusten. Dat is de H. Wet des Allerhoogsten voor zijne kinderen. Wee daarom den mensch en het volk, die deze Wet, welke reeds haren grond in de Schepping heeft, niet meer achten, en den dag des Heeren onteerende, de goddelijke instelling verstoren! Daarmede scheuren zij zich van hunnen Schepper los, zij leggen open en vormelijk hunne eigenschap van Kinderen Gods af, zij verwijderen Gods zegen van zich; maar ook de Schepper zal zich met zijne genade aan hen onttrekken, en ze door groote straffen dwingen om tot de heilige en overoude instelling terug te keeren.

Wat voor soort van dagen de dagen der scheppingsweek geweest zijn, en hoe lang ze geduurd hebben, daarover zegt ons de H. Schrift niets; en als sommige geleerden meenen, dat die zes dagen, die de Schepping van den mensch voorafgingen, zes afzonderlijke groote tijdvakken van duizenden of zelfs millioenen jaren geweest zijn, dan is dit in het minst niet in tegenspraak met de H. Schrift, daar deze het woordje dag nog zeer dikwijls voor eene groote tijdruimte gebruikt. Overigens zal hij, die aan de onbegrensde Almacht van God gelooft, vastelijk overtuigd zijn, dat Hij ook het onmetelijk wereldgebouw, zooals het thans in zijne voltooiing voor ons staat, op een enkel oogenblik, of ook in een paar dagen van 24 uren, had kunnen scheppen, ofschoon de natuurvorschers berekenen, dat deze voltooiing duizenden of millioenen jaren gevorderd heeft. Zoudet gij b.v. aan een mensch, die met de nieuwste uitvindingen geheel en al onbekend is, eene photographie met verschillende portretten toonen, en hem vragen: hoe lang, meent ge wel, heeft de kunstenaar gewerkt aan dat beeld, dat, ondanks zijne geringe grootte, zoo opvallend gelijkend, en zoo fijn afgewerkt is? — dan zou hij zeker vele maanden of jaren raden. En toch was het binnen eenige seconden klaar! — Zoo kan het ook den Almachtigen Schepper goed gedacht hebben, op korten tijd al die heerlijke beelden van het heelal te voltooien, waartoe volgens de natuurvorschers millioenen jaren noodig zijn. Want het woord van den H. Petrus blijft eeuwig waar: „Voor God is een dag als duizend jaren," d. i. Hij kan op eenen dag volbrengen, wat duizend jaren schijnt te vorderen.

NEGENDE HOOFDDEEL.

VAN HET PARADIJS.

1.

Aangezien God zijn dierbaarste schepsel, den mensch, op aarde recht liefdevol wilde verzorgen, had Hij reeds vooraf de schoonste plaats tot een wonderschoonen hof ingericht, die het Paradijs of Eden genoemd werd. Daar stonden de heerlijkste boomen, die in eene eeuwige lente nooit ophielden te bloeien en den mensch uit hun donker loof de zoetste vruchten aanboden; in bonte kleurenpraal bloeiden de heerlijkste bloemen en vervulden de lucht met balsemgeur. De ruimte weergalmde van het liefelijkst gezang der bontgevederde vogelen. Eene bron, die zich in vier heldere stroomen verdeelde, besproeide den tuin, die in zijne schoonheid een beeld der onuitputtelijkste goedheid, liefde en minzaamheid Gods was. — En dit gelukkig verblijf, dat den mensch was aangewezen, zou voor hem nog maar een voorsmaak zijn van het eeuwig geluk en de hemelsche vreugde in de zalige aanschouwing Gods, waarvoor hij geschapen en door de mededeeling der bovennatuurlijke genade geroepen en bekwaam gemaakt was. De vier rivieren, die door het Paradijs stroomden, worden door de H. Schrift aldus genaamd: de naam des eenen is Phison, de andere heet Gehon, de derde is de Tiger en de vierde de Euphraat. Slechts de twee laatsten zijn nog op de oppervlakte der aarde aan te wijzen. Over het algemeen zijn vele H.H. Vaders en Godgeleerden van meening, dat de plaats van het Paradijs niet meer te vinden is, om de algeheele verandering, die de oppervlakte der aarde ten gevolge van den zondvloed heeft ondergaan. Toch is het niet onwaarschijnlijk, dat het in het schoonste gedeelte van Opper Asië lag.

2. God nu bracht Adam in dezen prachtvollen tuin, en Hij toonde hem daarin alle heerlijkheden, rijkdommen en schoonheden aan en gaf hem dit alles in vollen eigendom. Hij zou de Heer en Koning — evenals van de geheele schepping, zoo ook in het bijzonder van dezen wonderliefelijken grooten tuin zijn, en zich in het genot van al zijne kostbare goederen verlustigen. Slechts van eenen enkelen boom — den boom der kennis van goed en kwaad — zou hij niet eten, »anders moest hij sterven". Het werk, dat God onzen stamvader in dezen lusthof aanwees,

was volstrek niet moeielijk en zonder eenigen last; integendeel zou daardoor zijne vreugde verhoogd, zijn geluk vermeerderd worden. Ook bracht God alle dieren bij hem, en schonk hem de wondervolle kennis van ieders eigeschappen en tot welk doel hij ieder dier gebruiken zou, van af de reusachtige Olifanten en den trotschen Leeuw tot aan het nietigste diertje. En Adam gaf aan ieder den passenden naam, welke in de grondtaal nauwkeurig de natuur en de gesteltenis van ieder dier afzonderlijk aanduidde. — Allen lagen aan zijne voeten, of wandelden, huppelden, sprongen en fladderden vroolijk en welgemoed rondom hem heen; zelfs de wildste monsters, die thans ver van de menschen in eenzame woestenijen verblijven, beminden den mensch, verheugden zich in zijne nabijheid en onderwierpen zich vreedzaam aan zijne heerschappij, evenzoo ook alle andere elementen. En de mensch beminde wederkeerig alle schepselen; in allen immers zag hij Gods goedheid, liefde en minzaamheid, en erkende in ieder de sporen van Gods almacht en wijsheid.

3. Doch onder alle schepselen was er geen enkel aanwezig, dat den mensch gelijk was; volgens zijne edele natuur stond hij in het heelal alleen. Dan sprak de Allerhoogste: „Het is niet goed, dat de mensch alleen zij; Ik zal hem eene hulpe maken, hem tot een wederga." (Gen. II: 18). Daarom liet Hij een diepen slaap over Adam komen, en schiep Eva uit eene zijner ribben. En God bracht Eva, toen Adam ontwaakt was, bij hem; — eene vrouw van buitengewone groote bevalligheid en schoonheid. Nu was Adam niet meer alleen. Hij had eene gezellin, die even als hij, met heerlijke eigenschappen naar ziel en lichaam versierd was; die met hem de oneindige macht, wijsheid en liefde des Allerhoogsten kon erkennen; die met hem in de liefde Gods en in de vervulling van Zijnen allerheiligsten wil zou wedijveren, en voor dezelfde eeuwige gelukzaligheid bestemd was. Met deze gezellin was hij door de banden der natuur en der goddelijke genade ten nauwste verbonden, zoodat zij, gelijk ze maar een vleesch waren, ook maar een hart en een zin hadden, en elkander allerhartelijkst beminden. Nu was hun geluk volmaakt, en de Heer gaf hun Zijnen zegen en knoopte dezen onoplosbaar vast en heiligde denzelven. Zoo werd reeds het Huwelijk, hoewel nog niet tot de waardigheid van een Sacrament verheven, toch door God zelven geheiligd, en tot eene onverbreekbare eenheid verbonden.

4. Wie zou nu kunnen beschrijven hoe onschuldig en gelukkig de twee eerste menschen in het Paradijs leefden! In het bezit der bovennatuurlijke rechtvaardigheid en heiligheid, wisten zij, evenals de onschuldigste kinderen, van niets geen kwaad. Hun geest zag onbeneveld Gods wonderbare volmaaktheden en erkende Zijne onmetelijke liefde; hun wil was, evenals hunne zinnen en oogen, onbedorven en alleen op Gods wil gericht. Geene onreine begeerte benevelde hun hart. Bovennatuurlijke liefde was in hunne ziel gestort; daarom straalde hun inwendig van zoo onuitsprekelijk hemelsche schoonheid, dat zelfs Gods oog met welgevallen en teedere Vaderliefde op hun rustte, en de Allerhoogste zich verwaardigde, hen door Zijnen dagelijkschen omgang gelukkig te maken. Hij was immers hun Vader en zij zijne veelgeliefde kinderen! O zoete dagen van geluk in het Paradijs, toen nog geen vloek over de aarde lag, en de mensch, in onschuld en heiligheid, voor geen rechter behoefde te vreezen! O tijd van onuitsprekelijke vreugde, toen haat noch vrees, trouweloosheid noch zelfzuchtige arglist, zonde noch ellende, ziekte noch dood de zon van het aardsche geluk verdonkerde, toen loutere liefde, vreugde en geluk, hare woonstede op aarde had, en de hemelsche Koning, als een Vader met zijne kinderen, in den lusttuin rondwandelde! Diepe weemoed vervult ons bij deze herinnering, en heete tranen vloeien uit onze oogen, als wij bedenken, hoe dat geluk van het Paradijs voor altoos van de aarde verdwenen is.

Maar kan er dan, ook al is het aardsch

Paradijs verloren, nog niet ooit een geestelijk Paradijs in het hart van den mensch worden opgebouwd? Waar Gij, o God van heerlijkheid en allen troost, woont, daar is immers in waarheid het Paradijs. Gelijk nu de zonde U van de menschen verwijderd heeft, zoo trekt de kinderlijke liefde U wederom met onweerstaanbare kracht aan. Dat toch heeft ons Uw eeniggeboren Zoon duidelijk beloofd, toen Hij zeide: „Zoo iemand Mij lief heeft, zal mijn Vader hem ook lief hebben, en Wij zullen tot Hem komen, en ons verblijf bij Hem nemen. (Joan XIV: 23). Leer mij dus, o Vader, dat geheimnisvol geestelijk Paradijs in mijne ziel opbouwen. Laat mij steeds duidelijk inzien en begrijpen, hoe Gij de oorsprong zijt van al het goede, al het schoone, van alles wat gelukkig maakt, en slechts in U en in de onbegrensde overgeving aan U het Paradijs, gevonden kan worden! Weg van mij gij zoetsmakende, maar vergiftigde vreugde der zinnelijkheid: het Paradijs, dat gij den verblinden mensch voorspiegelt, is een met bloemen omkransde afgrond, vol ellende en tranen. Aan God wil ik mij vasthouden, in Hem rusten en in Zijne liefde verlustigen; dat zij mijn Paradijs! O Heilige Engel, bescherm mij, opdat ik dat Paradijs nooit meer verlieze!

TIENDE HOOFDDEEL.

OVER DEN TREURIGEN ZONDENVAL.

1.

Terwijl de lusthof van het Paradijs in onbeschrijfelijke heerlijkheid zijner zoo bevoorrechte bewoners waardig, liefelijk pronkte; stonden in zijn midden twee hoogst merkwaardige boomen van geheel verschillende soort, de boom des levens en de boom der kennis van goed en kwaad.

In den boom des levens had de Schepper de geheimvolle kracht gelegd, het lichamelijke leven van den mensch te verlengen, voor ieder ongeval en smart te bewaren en het steeds met nieuwe krachten, levenslust en welzijn te doorstroomen. Daarom zeggen de Godgeleerden: Indien Adam en zijn nakomelingschap van tijd tot tijd van de vrucht van dezen wonderboom gegeten hadden, dan zou hunne levenskracht nooit verzwakt, hunne gezondheid nooit gestoord, hunne jeugd nooit verwelkt en hun lichamelijke dood nooit hebben plaats gehad. Dan zouden de Engelen des hemels de menschen eens, na een buitengewoon lang en gelukkig leven — zonder ziekte of dood — uit de vreugde van het aardsch Paradijs in de heerlijkheden des hemels hebben overgebracht. — Ziedaar, eene voorafbeelding van het Allerheiligste Sacrament! Want gelijk het aardsch Paradijs met zijne liefelijkheid, met zijne vier rivieren en heerlijke vruchtboomen de katholieke Kerk met hare genaden, met hare vier Evangeliën en hare Heiligen verbeeldt, zoo is inzonderheid het Allerheiligste Sacrament des Altaars het middelpunt en het genaderijkste wonder der Kerk; ook daarvan staat geschreven: »die van dit brood eet, zal in eeuwigheid niet sterven."

Hoe geheel verschillend van dezen boom des levens was die andere, de boom der kennis van goed en kwaad, die eveneens in het midden van het Paradijs stond! Van alle boomen dezes hofs zult gij vrijelijk eten; maar van den boom der kennis van goed en kwaad, daarvan zult gij niet eten; want ten dage als gij daarvan eet, zult gij den dood sterven. (Gen. II: 16, 17). Zoo had God tot Adam gesproken. Even als uit den boom des levens lust, kracht en leven, zoo zou uit den boom van kennis wee, onmacht en dood voor de ongehoorzame menschen voortkomen. *)

*) Sommige Godgeleerden bemerken zeer scherpzinnig: Gelijk de slang, door Gods ondoorgrondelijke raadsbesluiten, meer dan de andere dieren voor de dood aanbrengende invloeden van den helschen geest bestemd was, zoodat de duivel zich van haar als van een werktuig bedienen, en tot verderf der menschen eenigermate van haar bezit konde nemen, evenzoo stond ook den duivel, door Gods toelating, de weg tot den boom van kennis, meer dan tot eenig anderen boom, open, om zich diens levenssappen en vruchten dermate toe te eigenen, dat ieder, die daar van at, in de hoogst ongelukkige geestelijke levensgemeenschap met den duivel trad en daardoor den geestelijken dood ten deel viel. Daarom waarschuwde de algoede God onze stamouders voor den onheilvollen boom.

Doch hoe is dat mogelijk? Waren dan niet alle planten van de gansche aarde, uit Gods heilige scheppende hand voortgekomen en daarom ook volgens hare natuur goed? Of was dan deze boom van kennis volgens zijne natuur kwaad en vergiftig? O neen, maar de ongehoorzaamheid, d. i. het vrijwillig genot van de verboden vrucht was kwaad. — Het verschrikkelijk onderscheid tusschen goed en kwaad, d. i. tusschen gehoorzaamheid en opstand, tusschen leven en dood, zou de mensch nooit bij treuriger ondervinding leeren kennen. God wilde door dat verbod den mensch in het gevoel zijner afhankelijkheid, onderwerping en dankbaarheid jegens den Schepper houden, en hem ook gelegenheid geven, door vrijwillige gehoorzaamheid eenigerlei wijze het geluk te verdienen, en alzoo het hem toebedeelde geluk nog te verhoogen. Tot hiertoe namelijk had God alles voor den mensch gedaan, maar de mensch nog niets voor God. God had hem met alle gaven der natuur en der genade verrijkt. Nu moest de mensch door zijn vrijen wil en gehoorzaamheid deze gaven zich persoonlijk toeeigenen en God ten offer brengen. Hij moest de gehoorzaamheid, de dankbaarheid en liefde tot zijnen Schepper beproeven en toonen. Hoe oneindig goed was dus Gods inzicht, en hoe licht de beproeving! Maar ach! ondanks dat alles, stond de mensch deze proef niet door.

2. Reeds lang loerde Satan met nijdige oogen, en zocht den mensch in zijn verderf te storten. Daarom verborg hij zich op zekeren dag in de gedaante eener slang, en sprak Eva, toen deze in de nabijheid van den boom van kennis ging wandelen, in menschelijke taal aldus aan: „Waarom heeft u God geboden niet van alle boomen van het Paradijs te eten?" O vloekwaardige sluwheid des verleiders! Met een waarom zocht hij zich ingang te verschaffen. Hij wil eerst aan Eva haar kinderlijk geloof aan Gods vaderlijke liefde ontrooven en twijfel in haar binnenste opwekken.

Eva antwoordde: Wij eten van de vrucht der boomen, die in het Paradijs zijn; maar van de vrucht des booms, die in het midden des hofs is, heeft ons God geboden, dat wij er niet van zouden eten, noch die aanraken, opdat wij niet misschien zouden sterven. (Gen. III: 2,3.)

Zie, hoe Eva reeds den twijfel in haar hart heeft toegelaten! »Misschien sterven," zeide zij, en toch had God volstrekt gezegd: »gij zult sterven". Zoo had dan reeds de helsche slang eene eerste overwinning op haar behaald. Daarom ging deze boosaardig voort: „Gij zult den dood geenszins sterven; maar God weet, dat ten dage, als gij daarvan eet, uwe oogen zullen geopend worden, en gij zult als Goden zijn, ken-

nende goed en kwaad. Als een vergiftigde pijl dringt ieder dier woorden der ongelukkige stammoeder in 't hart. Bij den twijfel aan Gods volstrekte waarachtigheid voegt zich de Hoogmoed: »gij zult als Goden zijn" en onmiddellijk komt er de begeerlijke zinnelijkheid bij; want daar zag de vrouw, dat die boom goed was tot spijze, en schoon voor de oogen, en dat hij een lust was voor het gezicht! Twijfel, hovaardij en zinnelijkheid: daarmede is de zonde reeds inwendig volbracht; nog maar één stap, en de opstand tegen God is ook uitwendig voltrokken. En Eva nam van zijne vrucht en at, en zij gaf ook haren man, en hij at. (Gen. III: 6)

3. Op dat oogenblik doorliep eene kille huivering de gansche schepping. Gods Engelen treurden, maar satan jubelde met helsche vreugde, om de verschrikkelijke overtreding der wet, waartoe hij den mensch verleid had. Want in deze enkele zonde, liggen alle andere zonden opgesloten, zegt de H. Augustinus. Daar is het de begeerigheid, wijl de mensch naar meer verlangde, dan hem voldoende was; daar de diefstal, wijl hij zich eene vrucht eigende, waarop hij geen recht bezat; daar de onmatigheid, omdat de mensch zich met de hem van God aangewezen kostbare spijzen niet te vreden was; daar de moord, omdat de mensch zich zelven in den dood stortte; daar de geestelijke echtbreuk, omdat de ziel zich van haren rechtmatigen bezitter afwende, en aan de vleierijen des duivels overgaf; daar de hoogmoed, omdat de mensch zich boven zijnen rang wilde verheffen; daar de ondank, omdat hij den wil van zijnen trouwsten weldoener wederstreefde; daar de heiligschennis of Godsroof, omdat het schepsel met zijnen Schepper gelijk wilde zijn; daar het geloof weggenomen, het vertrouwen en de hoop verwoest, de liefde vernietigd. Daar wederom is de heerlijke en genadevolle verbinding van het kind met zijnen hemelschen Vader verscheurd; daar eindelijk is het zegel, dat God zelve op den band zijner gemeenschap met den mensch in oneindige goedheid gedrukt had, verbroken. — Zoo groot, zoo vreeselijk, zoo dood aanbrengend was Eva's handeling en Adams deelname aan dezelve!

Bedenk het echter wel, o mensch, dat gij telkenmale, als gij een der goddelijke geboden overtreedt, en zonden doet, hetzelfde kwaad bedrijft als uwe stamouders. Daarom maak u niet boos noch klaag over hen, maar over uzelven, en zeg met den ootmoedigen Esdras: „O Heer, ik sta beschaamd voor U en in groote vrees; want sedert de dagen onzer vaderen, zijn wij in eene groote zonde gevangen, en om onze boosheid en om de boosheid onzer ouders zijn wij in slavernij en verwoesting gevallen. (I Esdr. IX.) Maar Gij, o Heer, wees ons genadig volgens de volheid Uwer barmhartigheid!

ELFDE HOOFDDEEL.

STRAF DER EERSTE ZONDE.

1.

God heeft de vrije keus tusschen leven en dood, lust of leed, zegen of vloek in de handen onzer stamouders gelegd. Hij zelve heeft ze verlicht en in alle wijsheid onderwezen; de rijkste genaden sierden en beschutteden hunne zielen; in hunne harten woonde de teederste dankbaarheid jegens den trouwsten Vader, en de vurigste liefde tot den Koning aller heerlijkheid en liefde. Hoe groot geweld moesten zij zich aandoen, om dien vierdubbelen, zoo heiligen en sterken band, waardoor zij aan God gebonden waren, te verbreken! Als zij desniettegenstaande dien door de zonde verbroken, en vrijwillig vloek en dood gekozen hadden, zonken zij oogenblikkelijk van de hoogte der genade in hunne eigen zwakheid en onmacht terug. De bovennatuurlijke genadegaven gingen voor hen verloren, en de voorrechten der natuur, die zij tegen God misbruikt hadden, werden verduisterd en verzwakt. De hun bedreigde geestelijke dood was voor hen werkelijkheid, en de straf der lichamelijke dood werd hun deel.

Nu gingen, zoo als Satan hun voorzegd had, hunne oogen open, maar op eene geheel andere wijze. Zij bemerkten, dat zij naakt waren. Nu zagen zij hunne lichamelijke en geestelijke naaktheid en onmacht. De ziel stond beschaamd voor het lichaam. Vóór de zonde, zegt de H. Chrysostomus, waren zij met eene wonderbare heerlijkheid omgeven, en daarmede beter gekleed, dan met het kostbaarst gewaad; maar nu verdween die heerlijkheid; de stamouders erkenden hunne zonde en schande, en waren over zich zelven beschaamd. Doch dat schaamrood was het morgenrood der verlossing. Dit schaamrood toonde, dat de menschen, na de zonde, hunne ellende gevoelden, omdat ze nog niet versteend waren, zooals de afgevallen Engelen, die zich over hunne zonden niet hadden geschaamd.

2. Dan, niet alleen voor elkander, maar veel meer nog schaamden zich de menschen voor God. Door gewetensangst gedreven, verborgen zij zich onder een vijgenboom, en bedekten hunne naaktheid met zijne bladeren. Toen zij den Heer in het Paradijs hoorden wandelen, verschrokken zij zeer en waren erg voor Hem bevreesd, en God riep tot Adam en zeide: „Waar zijt gij?" Deze antwoordde: „Ik hoorde uwe stem in den hof, en ik vreesde, want ik ben naakt; daarom verborg ik mij." De Heer zeide: „Wie heeft u te kennen gegeven, dat gij naakt zijt, tenzij gij gegeten hebt van den boom, van welken ik u gebood, dat gij daarvan niet eten zoudt?" O hadde nu Adam zijne schuld

maar openhartig en rouwmoedig beleden, dan ware zijne straf zekerlijk verzacht geworden. Doch ter zijner verontschuldiging zeide hij: „De vrouw, die gij mij gegeven hebt, die heeft mij van dien boom gegeven, en ik heb gegeten." En de Heer God zeide tot de vrouw: „Waarom hebt gij dit gedaan?" Zij antwoordde: „De slang heeft mij bedrogen, en ik heb gegeten." Alzoo wilde niemand de schuld hebben!

Dan sprak de Allerhoogste zijn vonnis uit, en zeide tot de slang: „Dewijl gij dit gedaan hebt, zoo zijt gij vervloekt onder alle de dieren der aarde; op uwen buik zult gij gaan, en stof zult gij eten alle de dagen uws levens;" maar zich bijzonder tot den duivel wendende, die de slang als werktuig misbruikt had, zeide de Heer: „Ik zal vijandschap stellen tusschen u en de vrouw; tusschen uw zaad en haar zaad; zij zal u den kop vermorzelen en gij zult hare verzenen beknagen."

Dan keerde zich de Rechter tot de ongelukkige stammoeder Eva, en zeide: „In smarten zult gij kinderen baren, en de man zal heerschappij over u hebben." Door groote smarten zal zij nu leeren, dat zij (als liggende onder het vonnis des doods) het recht van het moederschap verloren heeft, en dewijl zij den man verleid heeft, moet zij hem voortaan onderdanig zijn.

Maar God zeide tot Adam: „Dewijl gij geluisterd hebt naar de stem uwer vrouw, zoo zij het aardrijk om uwentwil vervloekt; met kommer zult gij daarvan eten al de dagen uws levens, ook zal het u doornen en distelen voortbrengen; in het zweet uws aanschijns zult gij uw brood eten; totdat gij wederkeert tot de aarde, waaruit gij genomen zijt; want gij zijt stof en tot stof zult gij wederkeeren. (Gen. III).

En aanstonds, nadat de Heer Adam en Eva met dierenvellen bekleed had, dreef Hij hen uit het Paradijs, op de ongastvrije aarde, om ze te bebouwen. En vóór het Paradijs plaatste God den Cherubijn met het vlammende zwaard, om den weg naar den boom des levens te bewaren. Eene godvruchtige overlevering zegt, dat God Adam op denzelfden dag en op hetzelfde uur uit het Paradijs verdreven heeft, waarop de tweede Adam, Jesus Christus, 4000 jaren later, hetzelve wederom door zijnen dood aan het kruis opende.

3. De Godgeleerden sommen zestien straffen op, welke om de zonde over de stamouders gekomen zijn: — 1. het verlies van het Paradijs; 2. het gemis van den gelukkigen onmiddellijken

omgang met God, 3. de berooving van kindschap Gods, 4. het verlies van het recht op den hemel, 5. de dood der ziel, d. i. de scheiding van God, en de daaruit volgende onmogelijkheid iets verdienstelijk goeds te doen; 6. de vlek der ziel; 7. de berooving van het hemelsch kleed der bovennatuurlijke genade en geestelijke schoonheid voor God; 8. de verduistering van het verstand; 9. het bederf en de begeerlijkheid des harten; 10 de opstand der zinnelijke driften tegen den geest; 11. de verzwakking van den wil ten goede; 12. het verlies der zachte heerschappij over de schepselen; 13. de opstand van alle elementen tegen den mensch; 14. de veroordeeling tot vermoeienden arbeid, 15. het ontelbaar lichamelijk lijden en geestelijke moeielijkheden, en 16. de dood des lichaams.

Zoo had dan de mensch, die lieveling en oogappel Gods, de kroon der schepping, zijn verheven standpunt niet lang bewaard. Een kwaadaardige roestvlek was aan die kroon gekomen, en had haren glans verduisterd. Nog altoos bleef de mensch een edelgesteente in de scheppingskroon, maar een edelgesteente, wier lichtstralende heerlijkheid verduisterd en wier waarde verminderd was. — Ook na de zonde was de mensch nog een afbeeldsel Gods; maar de bovennatuurlijke gelijkenis met God en het hoogere genadeleven had hij verloren. Nu werd, in plaats van de vreugde des Paradijses, moeielijkheid, kommer en ellende zijn deel, totdat eindelijk de verschrikkingen van den lichamelijken dood en de nog grootere van den geestelijken dood, waaraan hij zich had schuldig gemaakt, geboodschapt werden. — O ontzettende zonde — klaagt derhalve de II. Chrysologus — hoe zeer hebt gij toch alles veranderd! Vroeger was de mensch als koning over alle dieren gesteld, en water, aarde, lucht en vuur waren aan zijnen wil onderworpen, maar thans, nu hij een slaaf, een slaaf der zonde geworden is, thans vreezen de dieren en de elementen hem niet meer, als hunnen koning; hij moet ze duchten, en nauwelijks vermag hij thans door kunst iets over hen, terwijl hij ze vroeger door macht beheerschte.

4. Maar ach, met dat al is het ongelukkig geheim der zonde nog niet uitgeput. Het betreurenswaardigste is, dat zij zich niet bij de stamouders bepaalde, maar op hunne nakomelingen, op alle menschen overging.

Beschouw de wonderbare orde en de overeenstemmende samenwerking in geheel de geschapene natuur. Is van het geringste insect, van de laatste bloem des velds af, tot op de lichtvelden van de sterrenwereld, niet alles naar de wijste, volmaaktste wetten geregeld? Vanwaar dan de wanorde en tegenspraak bij de menschen »vanwaar die duisternis en dwalingen van onzen geest," die toch voor licht en waarheid geschapen is? Vanwaar de neiging van ons hart tot het vergankelijke, terwijl het zich toch voor een onvergankelijk genot bestemd gevoelt? Vanwaar de zedelijke onmacht van den wil, die toch in zich eene zucht draagt, zich met hooger kracht tot God en Zijne wet te verheffen? Vanwaar dat verschijnsel, dat ik het goede ken, het kwade veroordeel, de schoonheid der goddelijke zedewet bewonder, de waarheid liefheb, en des ongeacht het gekende goede niet doe, het kwade wel doe, en de slechte daad schaamteloos loochen? Vanwaar dat het zoete juk der gehoorzaamheid mij een zware last toeschijnt? Vanwaar die tegenspraak, die verkeerdheid, deze zoo zware wonde der ziel, waaronder zelfs een Apostel Paulus zuchtte en uitriep: „Ik ben onder de zonde verkocht; want het goede, dat ik wil, dat doe ik niet; maar het kwade, dat ik haat, dat doe ik. Ik zie in mijne leden eene andere wet, die de wet van mijn gemoed wederstreeft, en mij maakt een gevangene onder de wet der zonde." (Rom. VII.)

O ziet eens rondom u. Vanwaar de Godvergetenheid, de afgoderij, die het aanschijn der aarde duizenden jaren lang zoozeer verduisterde, de schanddaden, gruwelen en uitspattingen van vorsten en volken, de ongerechtigheden en verdrukkingen, roof, moord, godslastering en meineed? Vanwaar dat leger van allerlei ziekten en gebreken, die moorddadige oorlogen, die verwoestingen door

hongersnood, brand, overstrooming enz? Vanwaar eindelijk de onvermijdelijke dood, waartegen de menschelijke natuur zich volgens haar innerlijkst wezen verzet?

Hier gevoelt gij het diepe en schrikkelijke geheim der erfzonde! Want het laat zich nooit denken, dat de mensch zoo verminkt en ellendig uit de hand zijns almachtigen Scheppers voortkwam. — Dat streed tegen Gods wijsheid en goedheid. — Neen, uit Gods scheppende hand kwam al deze tegenspraak, die lichamelijke en zedelijke ellende niet, maar uit 's menschen boezem zelven, uit het misbruik van den vrijen wil onzer stamouders, uit de erfzonde ontsproot dit alles. Want de zonde der stamouders was de zonde van geheel het menschelijk geslacht. De geheele menschelijke natuur, de gansche menschheid was in Adam en Eva vervat, *) in hen is de geheele menschheid gevallen. De stamwortel der menschheid was door de zonde vergiftigd, de bron verontreinigd. Daarom moesten noodzakelijkerwijze ook de vruchten vergiftigd, de beeken troebel geworden zijn. Daarom zegt de Heilige Leeraar der Volken in zijnen Brief aan de Romeinen, (V.) dat door éénen mensch de zonde in de wereld gekomen is, en dat wij allen in den éénen mensch gezondigd hebben, en dat wij daarom allen in Adam sterven.

Hoezeer nu, o liefste Vader, heeft ook dit nieuw geslacht uwe gunst zoo ondankbaar en smadelijk misbruikt! In de plaats der ongelukkig geworden Engelen hebt gij in groote barmhartigheid het menschelijk geslacht geroepen en tot gelijke eer en geluk bestemd. Nu is ook deze tweede schepping van hare bestemming afgeweken, en van haren weg gegaan. Door satans list en boosheid is het gif der zonde van de eerste schepping ook in de tweede schepping gedrongen; en helaas, waar ik ook mijn oog werp op deze, eens zoo begenadigde, menschenwereld, overal zie ik ontaarding, tegenspraak, boosheid en ellende, zoodat ik met Job mag klagen: mijne ziel heeft een walg van het leven, en weenend met den H. Paulus uitroep: Ik ongelukkige mensch, wie zal mij van de wet der zonde en van het lichaam dezes doods bevrijden? Slechts dezelfde stem, die op de weemoedige vraag van den Leeraar der Volken het antwoord gaf, deze klinkt met zachten troost ook in mijn oor: De genade Gods door Jezus Christus onzen Heer.

*) Daartegen zijn wel is waar eenige geleerden opgekomen en hebben beweerd: het menschelijk geslacht, dat wezenlijk zoo verschillend is in lichaamsbouw, bijzonder van den schedel, in de huidkleur, in den haargroei en de spraak, kan onmogelijk van een en hetzelfde menschenpaar afstammen, vooral daar Amerika en Australie pas zeer laat ontdekt en die werelddeelen toch ook met menschen bevolkt zijn. Deze tegenwerping mag ons echter niet op het dwaalspoor brengen, daar wij het duidelijke woord der eeuwige waarheid voor ons hebben, en talrijke, zeer beroemde natuurvorschers zooals b. v. Linneus, Herschel, Oken, en bijzonder von Humbold bewezen hebben, dat die verscheidenheden der bijzondere zoogenaamde menschenrassen zich eerst in den loop der eeuwen hebben gevormd — dat Amerika, Australie en de eilanden van den Oceaan, deels door schipbreukelingen, deels ook op andere wijze met nakomelingen van het eenige stamouderenpaar bevolkt werden — en aldus alle volken van den aardbol van één menschenpaar konden zijn voortgekomen.

TWAALFDE HOOFDDEEL.

DE BELOFTE VAN DEN VERLOSSER.

1.

Alleen vrij geschonken Gods genade, genade in een Verlosser van boven kon den mensch uit den afgrond redden. Die verlossingsgenade viel den oproerigen Engelen niet ten deel, omdat zij, als zuiver geestelijke wezens, met volkomen boosheid gezondigd hadden en in den opstand volhardden. Maar de mensch was door verleiding en bijgevolg meer uit overijling, dan uit enkele boosheid gevallen, en heilig berouw had al spoedig na de zonde de goddelijke barmhartigheid afgesmeekt. Daarom had ook de hemelsche Vader, die 's menschen treurigen zondenval van eeuwigheid voorzien had, ook van eeuwigheid de verlossing besloten, om hierdoor, op eene veel meer wonderbare wijze, dan bij de schepping zijne rechtvaarheid en tevens ook zijne barmhartigheid en wijsheid te openbaren. De ééniggeboren Zoon Gods zou, in liefderijke afdaling en zelfsvernedering, met de goddelijke, ook de menschelijke natuur verbinden, een Zoon des menschen worden, en der goddelijke rechtvaardigheid, door een offer van oneindige waarde, alle schuld van het menschelijk geslacht overvloedig betalen. De allerheiligste Drievuldigheid voorzag de wonderbare heiligheid van den Zoon des menschen en zijner maagdelijke Moeder, alsmede de heerlijke werken, welke de genade van den Godmensch-Verlosser in zijne ontelbare Martelaren en uitverkorenen van het begin tot aan het einde der tijden zou uitwerken; deze onuitsprekelijke volheid van geestelijke rijkdommen, wezenlijk een eigendom van het menschelijk geslacht, zou der goddelijke rechtvaardigheid ter verzoening aangeboden worden, en de eeuwige Rechter wist, dat zijne Majesteit hierdoor veel meer zou worden verheerlijkt, dan dit door alle heilige werken der onschuldig gebleven menschheid, zonder de verlossing ooit mogelijk ware geweest. Daarom roept de H. Kerk blijmoedig uit: O gelukkige schuld van Adam, die ons zoodanigen en zoo grooten Verlosser verdiend heeft!

2. Zoo beloofde dan reeds de Almachtige God, in Zijne oneindige barmhartigheid, den Verlosser, en wel in den vloek zelve, dien Hij over Satan uitsprak: ik zal vijandschap stellen tusschen u en de vrouw, tusschen uw zaad en haar zaad, en zij zal u den kop verpletteren. Deze uitspraak was, wel is waar, voor de stamouders nog duister; zij konden slechts door een zwak voorgevoel het groote geheim bevatten, hoe eens in de volheid der tijden eene vrouw — de tweede Eva — den kop der helsche slang zou verpletteren, daar zij een Zoon zou baren, die door zijn Kruisoffer de heerschappij van Satan vernietigen, en de menschheid uit de helschen banden verlossen zou. — Des niettegenstaande hielden Adam en de beste zijner

nakomelingen in blij vertrouwen aan deze buitengewoon gewichtige en troostvolle belofte vast; zoodat nog 3000 jaren later de Psalmist van den toekomstigen Messias voorzegt: Gij zult op de slang en den adder treden, den leeuw en draak vertrappen. (Ps. 90. 12.)

Van nu af verwachtte de wereld haar toekomstigen Zaligmaker en Verlosser en de wonderbare vrouw, die den trotschen geest des afgronds overwinnen moest. Als een gouden draad toont zich deze hoopvolle verwachting, van den eersten Adam af, door de rij der eeuwen tot op de komst van den tweeden Adam, Jesus Christus. Steeds duidelijker treedt de oorspronkelijke belofte te voorschijn; de profetiën worden altijd duidelijker, de zinnebeelden aanschouwelijker, de goddelijke leidingen, waardoor de Verlosser der menschheid op zijne komst voorbereidt, immer rijker aan genade. — Door de Oudvaders, de Koningen en Profeten van Israël vormt zich de doorluchtige rij zijner voorvaderen tot een wondervollen stamboom van 4000 jaren, zooals geen aardsch heerscher er ooit een bezat.

Hebben wij nu in de eerste plaats op deze voorbereiding van Christus in het Oude Verbond ons oog gericht, dan is de noodzakelijke voorwaarde vervuld tot begrip van zijn genadenrijk leven in het vleesch, van zijnen 33 jarigen wandel op aarde. Dan zullen wij erkennen, hoe Christus het middelpunt der geheele wereldgeschiedenis is, op wien alles betrekking heeft, en wij zullen met den H. Paulus vol eerbied en bewondering uitroepen: O diepte van rijkdom der wijsheid en kennisse Gods. (Rom. XI. 33.)

DERTIENDE HOOFDDEEL.

OVER HET BOETELEVEN VAN ADAM.

1.

Heeren wij tot de geschiedenis der stamouders terug. — Op de vraag, waar zij na het verlies van het Paradijs gewoond hebben, kan geen bepaald antwoord gegeven worden. De godvruchtige Catharina van Emmerich verzekert, dat de ongelukkige stamvader het eerst de onherbergzame aarde betreden heeft bij den Olijfberg, en zij heeft in den geest gezien, hoe Adam en Eva in een hol van den Olijfberg getreurd en gebeden hebben. Andere godvruchtige schrijvers verhalen ons, dat onze eerste ouders toen noordwaarts naar Syrie zijn getrokken en hun vast verblijf genomen hebben in eene rotsholte, die nog heden ten dage aan de pelgrims getoond wordt, in de nabijheid van de latere stad Damascus. — Hier nu moesten zij het land in het zweet huns aanschijns bebouwen. Ruwe dierenhuiden waren hun kleed, boomvruchten en kruiden hun voedsel. — Hoe diep en smartelijk erkenden zij nu de zwaarte hunner zonde! Zij hadden God in het geluk vergeten; door ongeluk en smart moesten zij wederom tot God teruggebracht worden. Wat zij het bitterst beweenden, was, dat zij thans zoo ver van God moesten leven en dat zijn beminnelijk aanschijn hun niet meer verlichtte. Daarom beweenden zij dagelijks met elkander hunne gemeenschappelijke schuld en in stille overgeving bogen zij zich onder de straffende hand der goddelijke rechtvaardigheid; want zij hadden nog erger verdiend! Zoo leidden dan onze eerste ouders, gelijk de H. Augustinus en vele Kerkleeraars verzekeren, een streng en volkomen heilig boeteleven in veel vermoeienis en arbeid, onder een rouwmoedig smeken en overvloedige tranen, en gaven daardoor aan al hunne zondige nakomelingen een voorbeeld, hoe zij door boetvaardigheid weder tot hunnen God konden en moesten terug keeren. Eene schoone en leerrijke parabel verhaalt ons: Na den zondenval, had Adam met veel moeite een hof vol boomen en planten aangelegd, de aren zijner velden wiegelden in den glans der avondzon, de boomen stonden vol bloemen, anderen vol vruchten. De stamouders rustten op een heuvel, en beschouwden de pracht van het veld en het avondrood. Daar trad de Cherubijn uit het Paradijs, zonder zijn vlammend zwaard, op hun toe. Zijn gelaat was vriendelijk. »Ziet, zoo sprak Hij, ofschoon de vrucht niet meer van zelf, zoo als vroeger, voor u groeit, zoo verblijdt gij u toch des te meer, ze met veel moeite, zelf gewonnen te hebben Hoe liefelijk glinsteren de volle aren! Jehova, de Barmhartige, heeft u een middel gegeven, u zelven een Paradijs te bouwen."

Adam antwoordde: »Hoe groot is toch zijne goedheid, ook als Hij kastijdt! Maar vroeger was Jehova bij ons, zijn aanschijn verlichtte ons, en wij konden, als kinderen tot hunnen vader, van mond tot mond met Hem spreken. Dat zoet

verkeer is ons ontnomen; en wat gewerd ons daarvoor?" Het gebed, antwoordde de Cherubijn. Door den arbeid geeft Hij u het aardsche, door het gebed de hemelsche gave.

Ja, in het gebed was den mensch een zoete troost, eene vergoeding voor den vroegeren gelukkigen omgang met God gebleven. Ook nu nog kon Adam in het gebed op vertrouwelijke wijze met God spreken, Hem zijne beden en verzuchtingen opdragen; in het gebed hoorde hij de stem van den goeden Vader, die hem de vergiffenis zijner zonde verzekerde, en de troostvolle belofte van den Verlosser steeds wederom vernieuwde. Dat waren de vertroostingen, die als bevallige sterretjes in den donkeren nacht van zijn boetvaardig leven hier beneden flikkerden.

Laat u, Lezer, ook deze sterretjes door het ongeloof van onzen bedroefden tijd nooit ontstelen! Als duisternis u omgeeft en groote droefheid uw gemoed drukt, als gij de ellende en de armoede van het aardsche leven van alle kanten bitter ondervindt en een sterk verlangen naar eene andere schoonere wereld u onstuimig aangrijpt, O val dan neder en bid, — bid, gelijk een kind, recht vurig èn vol vertrouwen; zeg met Adam: „Mijn Verlosser komt", of met Job: „Ik weet, dat mijn Verlosser leeft," en het bittere harteleed zal in stille, gelukkige vreugde veranderen.

2. 't Was goed, dat Adam en Eva zich door het gebed, op het groote leed hadden voorbereid, dat nu over hen moest komen. In de blijde hoop bij de geboorte van hun eersten zoon, Cain, — of hij soms de beloofde Verlosser was — zagen zij zich al zeer spoedig bedrogen; Cain groeide als een ruw, wild mensch op. Toen hun daarom een tweede zoon, Abel, geboren werd, stelden zij op hem al hun vertrouwen, en werkelijk werd deze een zacht, godvruchtig en braaf jongeling, op wien God zelve welgevallig nederzag, toen hij aanbiddend met gevouwen handen voor zijn offeraltaar nederknielde; daarom steeg de rook van zijn offer ten hemel. — Hoe geheel anders was zijn broeder Cain! Zijn hart ontvlamde in toorn, omdat zij Gode offerande en hulde schuldig waren; droevig zag hij naar de aarde, en zoo was ook zijne offerande Gode niet aangenaam, en hare rook, in plaats van omhoog te stijgen, sloeg over de aarde heen. Toen grepen nijd en snoode haat tegen zijnen braven broeder Abel hem aan, en sloeg hij dezen dood.

Wie zou de onverklaarbare smart en het hartverscheurend weeklagen der stamouders kunnen beschrijven, toen zij hunnen lieveling in zijn bloed vonden liggen! O vloek der zonde! Nu erkennen zij eerst goed, dat satan niet alleen een leugenaar, maar een menschenmoordenaar is van den beginne. De doodsreutel van Abel en zijn verbleekt gelaat, zijn gebroken oog en de met bloed gedrenkte aarde bewezen hun Gods uitspraak: „Gij moet sterven." Nu sidderden zij bij de gedachte aan den eigen dood, die hun nog wachtte; en in het beeld van den tijdelijken dood hadden zij een voorgevoel van de verschrikkingen van den eeuwigen dood, waaraan zij alleen door een voortdurend leven van boetvaardigheid konden ontkomen.

En toch zou de moord van den rechtvaardigen Abel slechts een voorspel zijn der vervolgingen van allerlei aard, welke voortaan de goede en brave menschen op aarde, van den kant der goddelooze wereldkinderen zouden hebben te verduren: Abel opende de schitterende rij der Martelaren, welke door alle eeuwen heen den hemel met hun bloed moesten winnen. — Geheel bijzonder echter was Abels doodenoffer het eerste vooralbeeldsel van den verzoeningsdood van Christus, vooral omdat (zooals de godvruchtige Catharina van Emmerich in een geestverrukking zag) de rechtvaardige Abel juist in den omtrek van den Calvarieberg verslagen werd. Gelijk het bloed van dezen rechtvaardige van de aarde tot den hemel om wraak riep tegen den broedermoorder Cain, zoodat hij geene rust of vrede meer had, en onrustig en vluchtend ronddwaalde, zoo moest ook eens het bloed van den tweeden Abel, Jezus

Christus, van de aarde tot den hemel roepen, doch niet om wraak, maar om barmhartigheid voor de zondaars, opdat zij den verloren vrede des hemels zouden wedervinden.

3. Volgens eene godvruchtige overlevering gevoelden de stamouders over den dood van hunnen lieveling Abel zoo naamlooze smart, dat zij niet langer meer in het rotshol, waar hun de beide zonen geboren waren, konden wonen; maar zich eene andere woonstede in het dal ten westen van Damascus uitkozen. Dit dal heet heden ten dage nog het Dal van tranen, omdat de stamouders hier honderd jaren lang hun zoon Abel zouden hebben beweend. Nog heden ten dage toont men den vromen pelgrim het rotshol en het rustleger met de bron, waaruit Adam en Eva dronken. Hier gingen zij in hun boetvaardig leven voort, en ontvingen menigvuldige vertroostingen van God. Hier werd hun ook in de plaats van den braven Abel een ander zoon, de vrome Seth, geschonken. De nakomelingen van Seth, Oudvaders genaamd, dienden hunnen God langen tijd getrouw; zooals Enos, die het eerst den gemeenschappelijken eeredienst met gebeden en offeranden invoerde — en Henoch, die zulke genade bij God vond, dat hij niet stierf, maar levend in het Paradijs werd overgeplaatst. De meesten dezer Oudvaders bereikten een buitengewoon hoogen ouderdom, Adam 930, Seth 912, Mathusalem 969 jaren. — Zoodat Adam nog 56 jaren met Noë's vader, en Noë nog 58 jaren met Abraham leefde. De jaren waren toen zoo lang als nu; maar het menschdom was toen nog dicht bij zijnen oorsprong en daarom zoo krachtig; zij leefden eenvoudiger en matiger dan wij, en de aarde schijnt bovendien vóór den zondvloed, eene andere, veel gezondere gesteldheid gehad te hebben, — misschien ook heeft het genot van den boom des levens, die Adam weleer in het Paradijs ten dienste stond, tot aan de dagen van den zondvloed, zijne uitwerking gehad. In elk geval lag die lange levensduur der Oudvaders in Gods raadbesluiten, omdat hierdoor de goddelijke openbaringen, door mondelinge overleveringen van geslacht tot geslacht zeer gemakkelijk en zeker bewaard bleven. Maar ook Cain had nakomelingen, die hun vader waardig waren: gelijk de Cainieten zich door wereldlijke uitvindingen onderscheidden, deden zij dit nog meer door hunne boosheid en buitensporigheden, en werden daarom kinderen der wereld genoemd, terwijl de H. Schrift de kinderen van Seth den eeretitel van kinderen Gods geeft; twee partijen, zooals die door alle eeuwen heen tot in onze dagen toe, in stand gebleven zijn — de stad Gods en de stad des duivels, het leger van hen, wier geest en gemoed op God gericht is, en het leger van hen, die, in wereldsche beslommeringen verzonken, God vergeten.

4. Zoo had dan Adam vruchteloos vele honderde jaren op den Verlosser gewacht; maar duizenden jaren moesten nog tot aan zijne komst

voorbijgaan. De menschen moesten de algeheele ellende der zonde ondervinden en door bittere ervaring inzien, dat geen macht in de wereld, maar God alleen ze redden kon. Vernederd en gedwongen moesten zij des te vuriger om den Verlosser verzuchten.

En toch verloor Adam de hoop niet, en nog, toen hij op zijn doodsbed lag, vermaande hij zijne kinderen en kindskinderen tot deze standvastige hoop op den toekomstigen Verlosser der wereld. In ootmoedige onderwerping offerde hij de verschrikkingen en smarten des doods als zoenoffer aan de eeuwige rechtvaardigheid op, en stierf met een oprecht berouw in den ouderdom van 930 jaren. Zijn lichaam en dat van Eva werden, zooals de godvruchtige Catharina van Emmerich verhaalt, op den schedelberg bij Jerusalem begraven, zoodat het kruis van Jezus loodrecht boven den schedel van Adam te staan kwam. Dit bevestigen de oudste Kerkvaders, en zeer schoon schrijft daarover de H. Augustinus: »Wij houden het er terecht voor, dat dáár de geneesheer verheven werd, waar de zieke lag! dáár heeft de goddelijke barmhartigheid haar hoofd gebogen, waar de menschelijke hovaardij haar einde gevonden heeft, en het dierbaar bloed van Jezus is verlossend van het kruis op de asch des ouden zondaars neergedruppeld."

Ach, laat ook mijne dood eens aan den dood van dezen heiligen boeteling gelijk zijn! want evenals mijn stamvader Adam heb ik ook in hoogmoed, zinnelijkheid en menigerlei onrecht de wet van mijnen God overtreden — In de zonde ben ik Hem gelijk geworden, maar van de boetvaardigheid heb ik een afschrik. De wekelijkheid spiegelt mij voor, dat een rouwmoedig woord voldoende is; maar tot eene boetvaardige daad, tot vrijwillige versterving en onthechting kan ik niet besluiten. O hemelsche Vader, de schoone lentedagen van mijn leven heb ik in velerlei dwaasheden gesleten en niet aan U gedacht. Geef dus ook aan mijne oogen beken van tranen, om, evenals Adam, in heiligen rouw de zonden mijner jeugd te beweenen. Maar schenk ook aan mijnen wil de kracht, om door versterving en offervaardige onthechting, door getrouwheid in de vervulling der plichten van mijnen staat en door werken van naastenliefde mijne zonden af te boeten. O Maria, de tweede, maar onbevlekte Eva, de ware stammoeder der verlosten en de toevlucht aller zondaren, wees mijne voorspreekster! Amen.

VEERTIENDE HOOFDDEEL.

DE OUDVADER NOË EN DE ZONDVLOED.

1.

Christenen! Vragen wij naar de verdere lotgevallen van Adams nakomelingen, dan deelt ons de H. Schrift mede, dat ook de kinderen Gods, d. i. de nakomelingen van Seth, zich in den loop der eeuwen immer meer van God verwijderden, en zich met de kinderen der wereld, Cains nakomelingen verbonden, zoodat allengs gansch het menschelijk geslacht op de gruwelijkste wijze ontaardde. Geheel hun doen en laten was alleen op aardsche genietingen gericht; zij aten en dronken, zegt Jezus zelve van hun, en namen en gaven vrouwen ten huwelijk. — In korten tijd werd de aarde bevolkt. Er werden steden, vlekken en dorpen gebouwd, en allerlei kostbare vruchten geplant. Dit geslacht had velerlei kennissen en bekwaamheden opgedaan; maar daarneven bedreven zij allerlei ondeugden, ja zelfs de onnatuurlijkste gruwelen. Daarom zeide God: Nog 120 jaren, en Ik zal de menschen van den aardbodem verdelgen.

2. Doch midden onder dat goddeloos geslacht leefde nog een rechtvaardig en volmaakt man, de Oudvader Noë. Met diepen weemoed beschouwde hij het bederf zijner medemenschen, onder een vloed van tranen bad hij voor hen tot den Allerhoogste, en hij zelve vermaande, predikte, waarschuwde en dreigde. Doch te vergeefs. Dan zeide de Heer tot hem: Alles vleesches einde is gekomen voor mijn aangezicht; maak U eene ark van betimmerd hout, 300 ellen lang, 50 ellen breed, en 30 ellen hoog; want Ik, zie, Ik breng een watervloed over de aarde, om alle vleesch waar een geest des levens in is, van onder den hemel te verderven. Maar met U richt Ik mijn verbond op. (Gen. VI.)

Erkennen wij hierin de trouwe zorgvuldigheid des hemelschen Vaders voor de zijnen; al gaat ook de geheele wereld ten gronde, waakt toch zijn vaderlijk oog over den rechtvaardige; en ware deze met Daniël in den leeuwenkuil, of met de drie jongelingen in den vuuroven: hij weet ze door Zijne machtige hand te redden. Daarom al ziet gij ook rechts en lings de boosheid der menschen, ja zelfs uwe vrienden en verwanten zich met ondeugden en zonden bezoedelen en den breeden weg, die ten verderve leidt, bewandelen: O blijf toch op den smallen weg, aan uwen God onwrikbaar getrouw, dan mist gij zekerlijk uwe loon niet!

Als Noë den bouw der ark begon, zagen hem de menschen verwonderd aan en vroegen hem al spottend, wat hij daarmede voor had. Dan hij, met Gods geest vervuld, predikte hun op nieuw boetvaardigheid en verkondigde de dreigende straf. Toen lachten ze hem uit en gingen voort met te zondigen. — O betreurenswaardige toestand van den

mensch, die in onboetvaardige versteendheid volhardt en naar heilzame vermaningen niet luistert. Gij meent o mensch, roept de H. Paulus zulke versteenden toe, gij meent, dat gij het oordeel Gods zult ontvlieden? Veracht gij den rijkdom van zijne goedertierenheid en geduldigheid en langmoedigheid? Weet gij niet, dat Gods goedertierenheid u tot bekeering leidt? Doch tengevolge van uwe verstoktheid en uwe onboetvaardig hart, vergadert ge u een schat van toorn op den dag des toorns en der openbaring van het gerechtig oordeel Gods, die een iegelijk vergelden zal naar Zijne werken: hun, die door volharding in goede werken, heerlijkheid en eer en onbederfelijkheid zoeken, het eeuwige leven, maar hun, die wederspannig en ongehoorzaam aan de waarheid, gehoorzaam zijn aan de ongerechtigheid, (*zal*) toorn en verbolgenheid (*geworden*). (Rom. II. 3 8). Daarom roept de Psalmist allen zondaars toe: Heden, zoo gij Zijne stem hoort, verhardt uwe harten niet. (Ps. 94. 8.)

Maar bovendien ook dit nog. Noë moest honderd jaren lang, onder aller oog, aan de ark bouwen: De Heer had dit zoo gevoegd, opdat middelerwijl het menschelijk geslacht steeds tijd tot boetvaardigheid zou hebben, en allen erkennen zouden dat God wel haastig in het vergeven, maar slechts traag in het straffen is. Aanbiddenswaardige langmoedigheid van onzen God, hoe waar zijn de woorden van den wijzen Sirach: God is geduldig met de menschen, en barmhartig, als een herder, jegens al zijne schepselen. Hij ziet, hoe vermetel en boos hun hart is en hunne boeverij is Hem bekend; en toch biedt Hij hun volle vergeving aan, en toont hun den rechten weg. (Sirach. XVIII) Zoo werd dan ook in de dagen van Noë het woord des Predikers in de goddeloozen vervuld: Ofschoon de zondaar óók honderdmaal kwaad bedrijft, God zal hem met langmoedigheid verdragen. (Eccl. VIII. 12.)

3. Als nu na honderd jaren de ark voltrokken, en van alles, wat menschen en vee noodig hadden, voorzien was, ging Noë op Gods bevel in den ark met zijne vrouw, zijne zonen en hunne vrouwen, alsmede met dieren van elk hem bekend soort uit het gansche land, dat overstroomd moest worden, welke de Heer — door de Almacht van zijnen wil hem, vóórdat de zondvloed losbrak, toevoerde. Het was omstreeksch het jaar 1600 na de Schepping der wereld, in het 600ste jaar van Noë's leven. Doch zijne verstokte tijdgenooten waren vroolijk en lustig, aten en dronken, speelden en dansten en hielden in hunne wellusten den spot met Noë en de zijnen. Dan spoedig zou hunne wilde vreugde in bitter leed veranderd worden. De hemel bewolkte, onder hevige aardbevingen begon het te bliksemen en te donderen, te stormen, te regenen en te hagelen, dikke duisternis bedekte de aarde, alle bronnen en waterwellen der aarde braken los, en de sluizen

des hemels werden geopend. Overal vormden zich onstuimige beken en stroomen, en rolden rotsblokken en ontwortelde duizendjarige boomen met ontzettend geraas mede. Tusschen beiden doorkliefden vreeselijke bliksemstralen de duisternis, en verkondigde de rollende donder den toorn des Allerhoogsten. Het water klom zoo snel, dat niemand wist, waar te vluchten. De ongelukkigen! In hunne vertwijfeling klommen zij op de daken, op boomen, op hoogten, heuvelen en bergen; nu heffen zij hunne handen hemelwaarts, en smeeken om genade. Ach, het was te laat, en het woord van den H. Geest werd vervuld: „Wijl Ik geroepen heb, maar gij geweigerd hebt, Ik mijne hand heb uitgestrekt, maar niemand luisterde, en ge al mijnen raad verwerpt, en niet begeert mijn heilzaam onderricht, zoo zal Ik ook in uwen ondergang lachen, gij zult Mij roepen, maar Ik zal u niet hooren, gij zult Mij zoeken, maar niet vinden, omdat gij de tucht gehaat en den spot gedreven hebt met mijne strafbedreigingen. (Prov. I).

Schrikkelijk afbeeldsel van den grooten Oordeelsdag! Ook dan zullen de wolken des Hemels opengaan, en het teeken van den Zoon des menschen, het Kruis, dat nu van zoo velen veracht wordt, in hellen glans schitteren, en alle volken zullen van vrees en verwachting der dingen, die dan zullen gebeuren, vergaan. Wee u, wee u, mijne ziel, als ge dan voor den rechtvaardigen Rechter niet zult kunnen bestaan, en ook u dat verschrikkelijke woord zal worden toegeroepen: Het is te laat. O, laat dan die dag van angst, zooals de H. Hieronymus gedaan heeft, steeds voor uwe oogen zweven; dan ook zult gij, evenals de rechtvaardige Noë, uit den algemeenen ondergang gered worden en door alle eeuwigheid heen het offer van uwe blijden dank opdragen!

Wat nu echter diegenen betreft, die in den zondvloed omkwamen, mogen wij aannemen, dat niet allen voor eeuwig verloren gingen; want als de straffen losbraken, keerden velen in zich zelven terug, hadden berouw over hunne ondankbaarheid jegens den goeden en langmoedigen God en bekeerden. Zoo moest hun de rampspoed des vleesches tot boetvaardigheid dienen; Zij stierven verzoend met God en kwamen in het voorgeborgte der hel, waar ze, evenals al de rechtvaardigen van het Oude Verbond, tot aan den dood van Christus moesten wachten. Want de H. Schrift zegt ook uitdrukkelijk van Christus: „Hij kwam ook en predikte aan de geesten, die in de gevangenis waren, die eens ongeloovig waren geweest, toen zij Gods langmoedigheid wachtten in de dagen van Noë, terwijl de Ark vervaardigd werd." (I Pet. III: 19, 20).

4. Veertig dagen en veertig nachten lang had het geregend, en het water klom 15 ellen boven de hoogste bergen, zoodat alles, wat op aarde leefde, omkwam. Maar de Ark dreef veilig en heerlijk op de wateren; En al viel de regen ook bij stroomen op haar neêr en, al sloegen de onstuimige baren verwoed tégen hare wanden; Noë en de zijnen ondervonden geen enkel ongemak.

Erken in deze Ark een afbeeldsel van de Heilige Kerk! Christus is de stuurman, het Heilig kruis is de mast, Gods Geest spant de zeilen en de hemelsche Vader bepaalt de richting, zooals de H. Ambrosius leert. Wie zich altoos, als een waar Christen, in deze Kerk bevindt, wie altoos met dezen stuurman in verbinding staat, wie zich altoos aan dat roer vasthoudt, zal nooit vergaan; al breken ook vervolgingen en druk van allerlei aard over deze Kerk los, zij drijft in kalme heerlijkheid over de onstuimige baren heen, en redt allen, die zich aan haar vertrouwen. Duld daarom niet, o Heer, dat ik mij ooit van deze genadevolle Ark scheide; en breng in uwe overgroote barmhartigheid ook hen in dezelve, die nu nog buiten de Kerk zijn. Want niet slechts acht zielen, zooals in Noë's ark, o neen, allen, die van goeden wille zijn, vinden in deze ware Ark plaats en onderkomen.

VIJFTIENDE HOOFDDEEL.

NOË'S REDDING EN DANKOFFER. — DE TOREN VAN BABEL.

1.

Zoodra Gods raadsbesluiten vervuld waren en de straf over het zondige menschdom voltrokken was, liet de Heer, om het einde van den watervloed te bevorderen, een zoelen wind over de wateren waaien. Deze vielen dan van lieverlede, en in de zevende maand bleef de ark op den berg Ararat staan. Eenigen tijd later liet Noë een raaf uitvliegen, die niet terug kwam, omdat hij in vele krengen op het gebergte voldoend voedsel vond. Later zond hij eene duif uit; doch omdat zij geene plaats vond, waarop zij haren poot kon laten rusten, keerde zij dadelijk naar de ark terug. Eene tweede duif, die Noë zeven dagen daarna los liet, keerde met een groenen olijftak terug, zoodat Noë, op Gods bevel, nu met al de zijnen en met alle dieren jubelend en God dankend uit de ark trad. Hij was er een vol jaar in geweest. Hoe geheel veranderd lag thans de aarde voor hem! Van de bloeiende steden en dorpen geen spoor meer. Hooge bergen weggezonken, en dalen in reuzengebergten veranderd — droog land, waar vroeger water was, en onoverzienbare zeeën, waar vroeger bloeiende landschappen lagen uitgestrekt. Door deze wonderbare straf Gods, was, zooals aanzienlijke geleerden het er voor houden, de verhouding tusschen lucht, water, licht, kleur en damp en daarmede ook zeer veel in de natuur der planten, dieren en menschen, geheel veranderd, zoodat de natuurvorschers niet met volstrekte zekerheid kunnen bewijzen, wat zij ons van de wereld vóór den zondvloed mededeelen.

Dan Noë had nu geen tijd, om al die veranderingen te beschouwen. — Doordrongen van de innigste dankbaarheid en liefdevolle aanbidding, was hij er vooral op bedacht een altaar op te richten en daar den Heer een brandoffer op te dragen. Als nu Noë, zijne vrouw en zijn zonen Sem, Cham en Japhet en hunne vrouwen aanbiddend en dankzeggend voor den Heer knielden, verscheen hun de Heer en zegende hen en zeide: Ik richt mijn verbond op met U, en dat er geen zondvloed meer zijn zal om de aarde te verwoesten; en dit is het teeken des verbonds, hetwelk Ik stel tusschen Mij en tusschen u lieden:

Mijnen boog heb Ik gesteld *(in de wolken)*; en *(als)* deze boog zal gezien worden in de wolken, dan zal Ik gedenken aan mijn verbond, hetwelk is tusschen Mij en tusschen U, en tusschen alle levendige ziele onder alle vleesch. (Gen. IX.) En zie op hetzelfde oogenblik scheidden zich de wolken, de stralende zon trad te voorschijn, en tegenover haar verscheen in zevenkleurige pracht aan den hemel een wonderschoone regenboog.

2. Noë woonde voortaan met de zijnen aan den voet van den Ararat in Armenië. Daar onderwees hij zijne kinderen zorgvuldig in de heilige overleveringen en in den dienst des Heeren. Want hij zelve, die persoonlijk nog duizenden en duizenden tijdgenooten van Adam gekend had, was door onvervalschte overleveringen nauwkeurig over het oorspronkelijk geluk van den mensch in het Paradijs, over den zondenval en de belofte eens Verlossers onderricht geworden. Hij wist hoe Enos op Gods ingeving, den openbaren Godsdienst had ingevoerd, en hoe de wil des Allerhoogsten volbracht moest worden. Zoo was dan Noë, die oudvader, die alle heilige overleveringen der voorwereld als het ware onder het nieuwe menschengeslacht voortplantte en ze in het bijzonder aan zijne kinderen en kindskinderen mededeelde.

Dan de overgeërfde neiging tot het kwaad vertoonde zich al wederom spoedig. Cham reeds was een boosaardig, ruw en schaamteloos mensch, die zijn vader bespotte, toen deze eens — omdat hij de kracht van den wijn niet genoegzaam kende — beschonken en naakt in zijne tent lag. Daarom vervloekte Noë Cham en zijnen zoon Canaän en zijn gansch geslacht, terwijl hij Sem en Japhet, die hun vader kinderlijken eerbied bewezen hadden, zegende en zeide: „Gezegend zij de Heer, de God van Sem. God breide Japhet uit, en hij wone in Sem's tenten: en Canaän zij hem een Knecht!" (Gen. IX.) Bedenk eens, hoe letterlijk dit Testament van Noë vervuld is. De nakomelingen van Cham, de bewoners van het grootste deel van Africa zuchten tot op den huidigen dag in de duisternis der afzichtelijke afgoderij, van zedelijk verval en ellendige slavernij. Maar van Sem stamden Gods uitverkoren volk, de Israëlieten, bij wie in het Oude Verbond de ware godsdienst verbleef, en van wie het Christendom is uitgegaan. Het geslacht van Japhet is het machtigste en het meest verspreid geworden, en nog heden »woont het in Sems tenten," daar de Japheten meerendeels tot den waren godsdienst bekeerd zijn. Alzoo ligt de geheele wereldgeschiedenis in Noë's Testament opgesloten. Als gij nu, deze geschiedenis met diepen ernst nagaat, dan ontdekt gij daarin een overvloed van genadevolle geheimen en de heerlijkste voorafbeeldingen van Christus en zijn Rijk. Want is de ark een afbeeldsel van onze H. Kerk, dan erkent gij ook al dadelijk in die duif, die naar de ark terugkeerde, het zinnebeeld der goede zielen, die alleen bij den Zaligmaker en in de genadeschatten zijner Kerk troost vinden; terwijl de raaf, die buiten de ark zich met krengen voedde, den onboetvaardigen zondaar, die de Kerk van Christus verlaat, en in de arme, ledige wereld bevrediging zocht, voorstelt. — Maar de duif met het vredeteeken, den Olijftak, als een bewijs, dat de aarde droog en Gods straf voorbij is, is het zinnebeeld van den Vertrooster, den H. Geest, waarvan de Apostel schrijft: „Deze Geest betuigt aan onzen geest, dat wij kinderen Gods zijn." (Rom. VIII: 16.) Het bloedig dank- en zoenoffer van Noë, waarover zich de zevenkleurige regenboog uitspant, is een afbeeldsel van de bloedige offerande van Christus aan het Kruis, waaruit de zeven H.H. Sacramenten al hunne kracht en genadevolle uitwerking hebben. — En Noë zelve is een afbeeldsel van Christus. Gelijk die Oudvader het middelpunt tusschen de oude wereld van vóór den zondvloed en de nieuwe is, zoo staat Christus

aan de grensscheiding tusschen het Oude en Nieuwe Verbond. Gelijk in en door Noë geheel het menschelijk geslacht voor een algeheelen ondergang bewaard is, en hij zelve, door zijne drie zonen, de stamvader van een nieuw geslacht werd, zoo heeft Christus het menschdom van den eeuwigen dood gered, en is door zijne II. Apostelen, de stamvader van een nieuw geslacht, der kinderen Gods, geworden. En gelijk eindelijk Noë, door de kracht van den wijn bevangen, in zijne naaktheid voor Cham een voorwerp van bespotting, maar voor Sem en Japhet eene bron van zegen werd, zoo werd ook Christus, bij wijze van gelijkenis, door de overmaat zijner liefde bedwelmd, in zijnen smaad aan het kruis voor den Heiden eene dwaasheid, en den Joden eene ergernis, maar voor ons is Hij tot zegen en eeuwig heil geworden.

3. Zoo was dan Noë de nieuwe stamvader van geheel het menschelijk geslacht, hetwelk zich in de afstammelingen zijner zonen als Semieten, Chamieten en Japheten over de geheele aarde verspreidde. Slechts eens, toen in de volheid der tijden de geestelijke Stamvader van het menschelijk geslacht in deze wereld kwam, zien wij de drie groote volksfamiliën wederom bij elkander komen. Eene godvruchtige overlevering zegt ons namelijk, dat die II. Driekoningen, die uit het verre Oosten gekomen waren, om Jezus te aanbidden, niet de zonen van éénen stam, maar spruiten van drie verschillende groote volksfamiliën geweest zijn: Melchior, een nakomeling van Sem, Caspar van Cham en Balthassar van Japhet. Zoodat, volgens Gods wondervolle schikking, bij de wieg van den Wereldverlosser, de plaatsbekleeders der overal verspreide drie groote volksfamiliën, elkander weder in heilige eenheid hebben aangetroffen en alzoo hebben zij bevestigd zoowel de natuurlijke afstamming van geheel het menschelijk geslacht van den éénen lichamelijken stamvader, Noë, als ook de bovennatuurlijke afstamming van alle menschen uit den éénen geestelijken stamvader, Jesus Christus.

Alvorens echter de verspreiding van Noë's nakomelingen plaats had, waren zij uit het bekrompen, bergachtige Armenië zuidwaarts afgezakt in de onmetelijke groote en heerlijke vlakte van Senaar of Mesopotamië tusschen de rivieren de Tigris en Euphraat. — Toen zeiden zij — en wel, zooals vele Schriftverklaarders meenen, op aandrang van den geweldigen Nimrod, kleinzoon van Cham: Welaan laat ons eene stad voor ons bouwen, en eenen toren, welks opperste in den hemel zij, en laat ons onze namen beroemd maken. (Gen. XI). De stad moest tot vereenigingspunt voor alle volkeren, na hunne verspreiding in de verschillende landen, de toren daarentegen tot eene beschutting van het menschelijk geslacht tegen eenen herhaalden zondvloed, Gode ten trots, dienen. Bovendien wilde de sluwe en heersch-

zuchtige Nimrod, zooals de H. Augustinus verzekert, stad en toren tot een werktuig zijner geweldenarij benuttigen.

De trotsche overmoed dier menschen mishaagde den Allerhoogste, waarom Hij op eens hunne spraak, die tot dusverre over de geheele wereld eene en dezelfde was, *) verwarde d. i. in verschillende talen verdeelde, zoodat de bouwlieden elkander niet meer verstonden, en de verschillende volksstammen, ieder naar hunne taal, zich in alle werelddeelen verspreidden. De H. Kerkvader Epiphanius verhaalt, dat God den reuzenbouw, in zoover hij voltooid was, door vreeselijke aardbevingen en onweders grootendeels heeft verwoest. En de H. Hieronymus verhaalt, dat volgens oude overleveringen de toren van Babel ten tijde dat God hem vernietigde, reeds de ongeloofelijke hoogte van nagenoeg 10,000 voeten bereikt had, en dat men nog in zijnen tijd er overblijfselen van gezien had. De stad, waarin de toren gebouwd is en de talen verward zijn geworden, heette voortaan Babel of Babylon d. i. stad der verwarring. — De eerbiedwaardige Aartsvader Noë moest nog in zijnen hoogen ouderdom getuige zijn van al die merkwaardige gebeurtenissen, en zien, hoe ook het nieuwe geslacht zich steeds meer van God verwijderde, ja zelfs tot Afgoderij verviel, d. i., aan vergankelijke schepselen, levenlooze beelden zijne hulde bracht, die alleen aan den levendigen God toekomt. Toen verlangde hij naar den dood, en hij stierf 350 jaren na den zondvloed, in den ouderdom van 950 jaren.

*) Verschillende Kerkleeraars, als Origenes, Augustinus en Hieronymus, beweren, dat de oorspronkelijke taal de Hebreeuwsche geweest is, en dat alleen bij Heber, den achterkleinzoon van Sem en voorvader der Hebreeuwen, deze grondtaal bewaard gebleven is, omdat hij en zijn geslacht geen deel aan den torenbouw genomen hadden. — In vroegere tijden hield men de verschillende talen, die thans gesproken worden, als wezenlijk van elkander onderscheiden, en daarom meenden sommige geleerden, dat het onmogelijk is, dat al die volken, die zoo verschillende talen spreken, van een en denzelfden stamvader zouden zijn voortgekomen. Maar nieuwere taalvorschers hebben bewezen, dat steeds meerdere dezer verschillende talen elkander zeer gelijken en daarom met elkander slechts ééne taalfamilie uitmaken. Daarna heeft men in deze verschillende taalfamilien weder zooveel verwands gevonden, dat men beweren durfde, als zouden al deze taalfamiliën slechts verbasteringen van eenige weinigen taalstammen zijn. En in den jongsten tijd heeft men ook aangetoond, dat sommigen dezer taalstammen velerlei overeenkomst hebben en het dus zeer goed mogelijk, ja zelfs waarschijnlijk is, dat er oorspronkelijk maar eene, voor de geheele menschheid, gemeenzame grondtaal heeft bestaan.

ZESTIENDE HOOFDDEEL.

DE ROEPING VAN ABRAHAM.

De Vader oordeelt niemand, maar het gansche oordeel heeft hij aan den Zoon gegeven

1.

Raas vond de afgoderij — ook bij de nakomelingen van den edelen Sem, ja zelfs in de familie van Abraham, dien God, tot stamvader van zijn uitverkoren volk, de Israëlieten, had uitverkozen, ingang. Nu moest de Heer tot redding van het menschelijk geslacht, eene scheiding maken. Daarom verscheen Hij aan Abraham en zeide hem: „Ga gij uit uw land, en uit uwe maagschap, en uit uws vaders huis, en kom in het land, dat Ik u wijzen zal, en Ik zal u tot een groot volk maken, en in u zullen alle geslachten des aardbodems gezegend worden." (Gen. XII).

Deze groote en Heilige Oudvader, Abraham, omstreeks het jaar 2000 na de Schepping der wereld geboren, staat dus volgens den tijd juist in het midden tusschen den eersten Adam en den tweeden, Christus. Abraham was uit Ur in noordoostelijk Mesopotamië, naar de oorspronkelijke woonplaats der Chaldeërs in zuid-oostelijke richring Haran getrokken met zijnen vader Thare *) en met zijne vrouw Sara en met zijns broeders zoon Loth. En hier, waar Sara zelf de afgoderij huldigde, hier ontving Abraham Gods bevel, en welk een bevel? Het bevel om van alles, wat zijn hart lief en dierbaar was, te scheiden en naar een geheel vreemd land, langs gansch onbekende wegen te trekken; hij, een man van 75 jaren! Wat een bewijs van betrouwen op God, van gehoorzaamheid en offervaardigheid! Maar het is eene eigenschap der goddelijke leidingen, dat juist den bijzonderen vrienden van God, het hardste offer opgelegd, en alle banden, die ons anders aan de wereld binden, afgesneden worden. Daarom zegt de Zaligmaker: „Wie vader of moeder meer bemint dan Mij, is mijner niet waardig." Maar hoe troostrijk is ook de bijgevoegde belofte: „Een ieder, die huis, broeder, zuster, vader, moeder en akker om mijnentwil verlaat, zal het honderdvoudig bekomen en het eeuwig leven erven."

Wanneer dan de Heer van daag of morgen misschien ook van u groote en zware offers verlangt: denk aan Abrahams onbeperkte onderwerping, maar denk ook aan Abrahams loon.

*) De stamvaders van Abraham zijn: Sem, Arphaxad, Sale, Heber, Phaleg, Reu, Sarug, Nachor en Thare. Zijne familie stamt volgenderwijze af:

Thare.

1. Aram.	2. Nachor.	3. Abraham.
Loth.	Bethuel.	Isaac
	1. Laban. 2. Rebecca.	1. Esau. 2. Jacob.

Want Abraham onderwierp zich volmaaktelijk en onbeperkt aan Gods bevel. Hij verliet met Sara en Loth en met alle have zijne bloedverwantschap te Haran, om daarheen te trekken, waar God hem zou roepen; en de Heer leidde hem naar het land Canaän, in het aangename en vruchtbare dal van Mambre, in de nabijheid van Hebron. Daar wordt nog heden ten dage de eikenboom getoond, waaronder Abraham eens de drie Engelen als gasten zou hebben onthaald. In het land zelven woonden echter zeer goddelooze, geweldadige lieden, nakomelingen van Cham. De godvruchtige Aartsvader leefde in hun midden en hield zich onbevlekt van de gruwelen zijner omgeving. Ofschoon hij zijn verblijf in het dal van Mambre, nabij Hebron, gevestigd had, trok hij toch, naar den aard der rondtrekkende herdersstammen, met zijne kudden het land dan eens op- dan eens afwaarts; eenmaal zelfs, tijdens een hongersnood, kwam hij tot in Egypte; maar God beschermde en zegende hem overal en voerde hem steeds behouden naar zijne gewone woonplaats terug.

2. Abrahams rijkdom nam van jaar tot jaar toe, zoodat hij al spoedig een aanzienlijk getal knechten, kudden en tenten bezat. Loth eveneens. Dan zij scheidden, om des vredeswille, van elkander, en Loth kon de streek, die hij wilde, kiezen: hij nam de streek van den Jordaan, een zeer bevallig en waterrijk dal, als een Paradijs, waarin de steden Sodoma en Gomorrha lagen; en Abraham bleef in het bergachtige gedeelte van Canaän uit zucht voor den vrede, en zie, hij had inderdaad het beste deel verkozen, terwijl Loth zich door den uiterlijken glans en zijn eigenbelang had laten misleiden, zooals wij later zullen zien.

Abraham gevoelde een diep leed, omdat hij kinderloos was. Daarom zeide hij eens vol weemoed tot den Heer: „Zie, mij hebt gij geen kroost gegeven, en de knecht Eliezer, een vreemdeling, zal mijn erfgenaam zijn." Toen deed God hem naar buiten gaan en zeide: „Zie nu naar den hemel, en tel de sterren, zoo gij ze tellen kunt, zóó zal uw zaad zijn. Ik zal aan uw zaad al dat land geven van af Egyptens rivier tot aan den grooten rivier den Euphraat, en uwe vrouw Sara zal u eenen zoon baren." (Gen. XV.) — En nu openbaarde hem de Heer in een wondervol gezicht de toekomst van zijn volk: „Weet voor zeker, dat uw nakroost vreemdeling zal zijn in een land (Egypte), dat het hunne niet is; en men zal hen dienstbaar maken en verdrukken vierhonderd jaar. Maar dan zal Ik het volk, 't welk zij dienen zullen, ook richten; en daarna zullen zij uitgaan met groote have en wederkomen in dit land." (Gen. XV.) Hoe, Abraham moest de stamvader van een groot volk worden, — hij, die reeds bijna 100 jaren oud en nog kinderloos was? Doch hij rekende niet op zijn verouderd lichaam, en niet op zijne onvruchtbare vrouw, maar op de belofte van den Almachtige, die zelfs het doode levend kan maken. Daarom hoopte hij met vertrouwen tegen alle hoop in, en dit werd hem, zooals de H. Schrift verzekert, tot gerechtigheid aangerekend. Geef mij o Heer, ook zulk een rotsvast geloof, zulke zekere hoop, bevrijd mij van allen bedriegelijken schijn van menschelijke wijsheid, verleen mij ook met het H. geloof de gaven van wetenschap, wijsheid, raad en verstand, opdat mijn geloof steeds helderder, levendiger en volmaakter worde, en ik met den Psalmist kunne zeggen: „Uw woord is de lantaarn voor mijne voeten en het licht op al mijne wegen. Amen.

ZEVENTIENDE HOOFDDEEL.

DE OFFERANDE VAN MELCHISEDECH.

1.

Uit den omtrek kwamen koningen, ten getale van vijf, op zekeren keer in het land, dat Loth bewoonde, zij plunderden de steden Sodoma en Gomorrha en voerden ook Loth in gevangenschap mede. Nauwelijks was Abraham daarvan verwittigd, of hij — die reeds lang Loths eigenbaatzuchtige handelwijs vergeven had, — wapende zijne 318 knechten, overviel de vreemde koningen des nachts, versloeg ze, en redde Loth met zijne vrouw en al het volk. Een onbeschrijfelijk gejubel vervulde nu den ganschen omtrek; van alle kanten kwam men den overwinnaar blijmoedig te gemoet gesneld, en dankte hem voor de bevrijding van het volk. „Ook Melchisedech, koning van Salem ging hem te gemoet en bracht voor brood en wijn; want hij was Priester van den Allerhoogste, en hij zegende Abraham; maar deze gaf hem de tiende van Alles. (Gen. XIV.)

Welk een wonder en geheimnisvol verschijnsel is die Melchisedech! De H. Schrift spreekt nergens van zijne afstamming, van zijnen vader en moeder; zij verhaalt ons niet, hoe en door wien hij tot de priesterlijke waardigheid verheven is, zoodat de H. Paulus hem noemt den Hoogepriester zonder vader, zonder moeder, zonder geslachtslijst, noch begin van dagen, noch einde van leven hebbende, en niet naar het voorschrift eener vleeschelijke bestemming priester geworden." (Hebr. VII: 3).

Erkennen wij hierin een groot geheim! „Deze Melchisedech is een afbeeldsel van Christus," zooals de H. Paulus betuigt, terwijl reeds 1000 jaren vroeger de Psalmist van Gods Zoon profetiesch had uitgeroepen: „Gij zijt priester in eeuwigheid naar Melchisedechs ordening." (Psalm CIX: 4).

Want is Christus, de Heer, het ook niet beiden te gelijk, Koning en Priester! En is ook Hij

niet in zijne goddelijke waardigheid, zonder geslachtslijst, zonder begin en zonder einde? Bezit ook hij zijn Priesterschap niet zonder overdracht door menschenhand? — Melchisedech heet: Koning der gerechtigheid; Koning van Salem wil zeggen: Koning des vredes. Hoe wonderlijk is dus in dezen geheimnisvollen man den waren Hoogenpriester voorafgebeeld, van wien de Psalmist met vreugde uitroept, dat in hem barmhartigheid en waarheid elkander ontmoeten, gerechtigheid en vrede elkander omhelzen. (Psalm 84: 11).

Ja, de ware Melchisedech, d. i. de ware Koning der gerechtigheid is Jezus Christus, van wien de H. Joannes de Dooper verkondigde: „Zijne wan is in zijne hand, en Hij zal zijn dorschvloer uitzuiveren; en zijne tarwe zal Hij in de graanschuur verzamelen, maar het kaf zal Hij verbranden met onuitbluschbaar vuur. (Matth. III: 12.) Dan te gelijkertijd is Hij ook de ware Koning van Salem, d. i. de ware Vredevorst, die tot de zijnen zegt: „Vrede laat Ik u, mijnen vrede geef Ik u." (Joan. XIV: 27).

2. En welke is nu de offerande, die de oude Melchisedech opdroeg? Geen bloedig dierenoffer, maar eene Offerande van Brood en Wijn. De godvruchtige Catharina van Emmerich beschrijft deze Offerande zeer schoon. »Ze had," zegt zij, »plaats in het dal van Josaphat, op een heuvel. Boven een schoon altaar, was een lustprieël opgeslagen. De Koning van Sodom stond bij Abraham. Rondom was alles stil en plechtig. Melchisedech was rank en groot, buitengewoon ernstig en zacht. Hij had een lang sneeuwwit kleed aan, waarbij Abrahams wit kleed donker scheen. Hij was als glinsterde hij geheel en al. Hij deed eenen gordel met letteren om en plaatste eene witte gevouwen muts op zijn hoofd. Hij had lange en helder blonde haren, als lichte lange zijde; zijn baard was wit, zijn aangezicht schitterde. Alles was jegens hem vol eerbied. Nu trad Melchisedech bij het altaar, droeg brood en wijn op, zegende en brak het. Daarop deelde hij de spijs en drank aan de aanwezigen uit, en allen, die het brood ontvingen, waren verkwikt en tot God getrokken. O geheimvolle Offerande, waarin de onbloedige Offerande van het Nieuw Verbond, het H. Misoffer, wordt voorafgebeeld, waarvan de H. Paulus getuigt: Wij hebben een Altaar, waarvan zij, die den Tabernakel dienen, geen recht hebben om te eten, (Hebr. XIII: 10). Want is niet de kelk, dien wij zegenen, eene gemeenschap met het bloed van Christus, en het brood, dat wij breken, is het niet eene gemeenschap met het lichaam des Heeren? (I Cor. X: 16). Waar anders als hier, in het H. Misoffer, is Christus een Priester

in eeuwigheid volgens de Orde van Melchisedech? Zekerlijk heeft Christus zijn Hoogpriesterlijk Zoenoffer voornamelijk op eene bloedige wijze aan het Kruis opgedragen, en dit hoogwaardig Offeraltaar op Golgatha is en blijft het middelpunt der Genade en der Verlossing; maar welke gelijkenis heeft het offer des kruises met de offerande van Melchisedech? Bovendien is het Kruisoffer eene eenige Offerande, waarbij zich Christus maar eens als Priester en niet als Priester in eeuwigheid heeft gesteld. Maar hier, in het H. Misoffer, waar Christus onafgebroken door alle eeuwen heen, tot aan het einde der wereld, zijn Kruisoffer, zoomede zijn Priesterschap voortzet, en wel onder de gedaanten van brood en wijn: hier is de Offerande van Melchisedech, volgens de voorzegging van David, werkelijk vervuld.

Zóó wees de Heer Abraham en de vrome Oudvaders op den toekomstigen Verlosser; Hij onderrichtte hen met steeds duidelijkere voorafbeeldingen over het toekomend heil, en Gods Geest opende hun het geestelijke oog, opdat zij deze wonderlijke geheimen zouden kennen, en hun verlangen naar den Verlosser der wereld steeds levendiger en innerlijker zou worden.

ACHTTIENDE HOOFDDEEL.

DE BESNIJDENIS.

1.

Spoedig na Abrahams overwinning over de vijf Koningen verscheen de Heer hem andermaal en zeide: „Ik ben God de Almachtige; wandel voor Mij en wees volmaakt, en Ik zal mijn verbond geven tusschen U en tusschen Mij, een eeuwig verbond. En Ik zal Sara, uwe vrouw zegenen, en u ook uit haar eenen zoon geven, en gij zult zijnen naam noemen Isaac, en hij zal tot volken worden, en Koningen der volken zullen uit hem voortkomen." (Gen. XVII.) Tot teeken van dit verbond beval God aan Abraham de Besnijdenis: „Ieder kind van acht dagen zal besneden worden, van al wat mannelijk is, zoowel de ingeborene knecht van uw huis, als de gekochte zal besneden worden, en de onbesnedene van het mannelijk geslacht zal uit het volk uitgeroeid worden." (Gen. XVII.) Onverwijld en vol blijden dank onderging Abraham de smartelijke besnijdenis en ook al de mannen van zijn huis werden besneden.

2. Daarin hebben de Leeraars onzer H. Kerk een groot geheim, namelijk de voorafbeelding van het H. Sacrament des Doopsels erkend, en wel op de volgende vijf gronden: Vooreerst kregen Abrahams nakomelingen door de besnij-

denis een onderscheidingsteeken, waardoor zij, boven alle andere volken, als Gods uitverkoren volk moesten zijn aangeduid; zoo wordt ook den christelijken doopeling, het onuitwischbaar merkteeken van een medelid der heilige gemeente Gods, van de katholieke Kerk ingedrukt, volgens de verzekering van den H. Petrus (I Pet. II: 9). „Gij zijt een uitverkoren geslacht, een koninklijk Priesterdom, een heilig volk, een volk des eigendoms." Ten anderen was de besnijdenis, waarbij telkenmale op eene smartelijke wijze bloed vergoten werd, het teeken van het heilig verbond en het zegel van Gods dienstbaarheid, gelijk ook het doopsel het werkdadige teeken is der opneming in dat verbond, dat Christus door zijnen smartelijken en bloedigen kruisdood met het menschdom gesloten heeft, zoodat de Apostel uitroept: „Weet gij niet, dat zoovelen wij in Christus Jezus gedoopt zijn, wij tot zijnen dood zijn gedoopt en dienstknechten Gods zijn geworden?" (Rom. II: 3, 6). Ten derde verkreeg ieder nakomeling van Isaac door de besnijdenis een recht op het beloofde land Canaän, »dat van melk en honig overvloeit;" Eveneens verkrijgen wij in het Doopsel het recht op den Hemel, volgens de belofte van Christus: »Die gelooft zal hebben en gedoopt zal zijn, zal zalig worden." — Ten vierde was de besnijdenis van het Oude Verbond, welke in het geloof aan den toekomstigen Messias voltrokken werd, eene aanwijzing en voorbereiding tot de Verlossing van de Erfzonde door Christus in het H. Doopsel. — Gelijk zich eindelijk de Jood, door de uitwendige besnijdenis tot de inwendige besnijdenis van het hart d. i. tot het afleggen van alle onzuiverheid en boosheid, en tot getrouwe aanhankelijkheid aan Jehova en zijne Wet, verplichtte, evenzoo nemen wij ook, door het Doopsel, op ons de heilige verplichting, alle werken des doods te vermijden en Christus na te volgen, waartoe ons de Apostel met deze schoone en veel beteekenende woorden vermaant: „Ook hebt gij de besnijdenis, niet eene besnijdenis, die met de hand verricht is, maar de besnijdenis van Christus, daar gij met Hem begraven werdt in den Doop, waarin gij ook verrezen zijt. Indien gij dan met Christus verrezen zijt, zoo zoekt wat boven is, niet wat op aarde is; legt af onkuischheid, hebzucht, toorn, lastering, vuile taal, en doet aan, als uitverkorenen Gods, een hartelijk medelijden, goedertierenheid, nederigheid, zachtmoedigheid en langmoedigheid. Trekt uit den ouden mensch met zijne werken, en doet aan den nieuwen mensch onzen Heer Jezus Christus." (Colos. II: III).

NEGENTIENDE HOOFDDEEL.

ONDERGANG VAN SODOMA EN GOMORRHA.

1.

Ter zelver tijd als God met den trouwen Abraham een Verbond van Genade sloot, werd over de roekelooze Sodomieten en Gomorrheën het schrikkelijke vonnis zijner straffende gerechtigheid uitgesproken. De bewoners hadden door hunne gruwelijke ondeugden, voornamelijk door hun onnatuurlijken wellust, de heerlijke landstreek, die in pracht en vruchtbaarheid een Paradijs geleek, onteerd. Daarom zeide de Heer tot Abraham: „Het geroep van Sodoma en Gomorrha is zoo groot, en hunne zonde is uitermate zwaar geworden." Toen schrok de vrome Oudvader bij de gedachte aan de straf, waartoe de Heer over hen besloten had, en vol teeder medelijden sprak hij tot den Heer: „Zult Gij ook den rechtvaardigen met den goddeloozen verdelgen? Hoe, als er nog 50 rechtvaardigen in de stad waren, zoudt Gij die dan ook verdelgen? En de Heer zeide: Als Ik in Sodoma 50 rechtvaardigen vind, zal Ik om hunnentwil de gansche stad sparen. En Abraham vatte vertrouwen, en zeide: „Zie toch, ik heb mij onderwonden te spreken tot den Heer, hoewel ik stof en assche ben. Misschien zullen er van de vijftig rechtvaardigen vijf ontbreken, zult Gij om die vijf de gansche stad verdelgen? En de Heer zeide: Ik zal ze niet verdelgen, zoo Ik er 45 vind. Dan nam Abrahams vertrouwen toe: Wat, zoo er nog 40-, nog 30-, nog 20 rechtvaardigen gevonden worden? En de Heer antwoordde: Ik zal ze niet verdelgen om der twintigen wil. Dan zeide Abraham: Dat toch de Heer zich niet vertoorne. Wat, zoo er maar 10 gevonden worden? En de Heer zeide: Ik zal ze niet verdelgen om der tienen wil." (Gen. XVIII).

Alsnu erkende Abraham Gods oneindige barmhartigheid, maar ook zijne rechtvaardigheid; daarom moest hij nu bedroefd zwijgen, wijl er nog geen 10 rechtvaardigen in Sodoma waren. Leer hieruit, hoeveel de Voorbede van een Heilige bij God vermag. Erken, welk een zegen de rechtvaardigheid en onschuld van eenigen voor hun gansch land is. — Maar erken tevens, dat er eene grens bestaat, waar onze Engelenbewaarders en de Heiligen des Hemels zwijgend Gods oordeelen moeten aanbidden, en niets meer voor ons kunnen doen, als wij namelijk in de

onboetvaardigheid versteend blijven. Gelijk Abraham vol teeder medelijden schier als Middelaar tusschen de met vloek beladen Sodomieten en den vergramden Rechter optrad, zoo smeekte ook Christus de goddelijke erbarmingen over het gezamelijk met vloek beladen menschdom af. Abraham zonder gevolg, omdat ook de goddelijke rechtvaardigheid verzoend moest worden. — Christus met goed gevolg, omdat de vertoornde goddelijke Rechter zijn eigen Godmenschelijk leven ten offer bracht.

2. De Heer besloot in zijne barmhartigheid, twee Engelen in menschelijke gedaante naar Sodoma te zenden, om Loth en zijn huisgezin te redden. Als beiden s'avonds, de stad binnen traden, werden zij over de onnatuurlijke afschuwelijkheden van de Sodomieten gebelgd, en maakten aan Loth Gods raadsbesluit bekend. Toen ging Loth uit, en sprak met zijne schoonzonen, die zijne dochters zouden trouwen, en zeide hun: „Staat op, gaat uit deze plaats, want de Heer gaat deze plaats verdelgen." Maar hij was in de oogen zijner schoonzonen als schertsende, en zij bleven. Ja Loth zelf, traag van geloof en vol verkleefdheid aan zijne schoone bezittingen, scheen te talmen. Toen drongen de Engelen bij hem aan en zeiden: „Red uwe ziel en zie niet achter u om." (Gen. XIX). En zij namen hem bij de hand, en leidden hem en zijne vrouw en twee dochters buiten de stad.

Als nu de morgen aanbrak, en de zon pas opging, werden de goddelijke straffen over de vier steden, Sodoma, Gomorrha, Adama en Seboim vervuld. De hemel werd duister; donder van boven en brullend gekraak in de ingewanden der aarde vervulden allen met ontzetting. Plotseling openden de wolken hunnen schoot en een vuur- en zwavelregen viel van den hemel, en de aarde opende haren afgrond en braakte gloeiende steenen uit. Ach, nergens was er redding voor de van God vervloekten! In een oogenblik kwamen zij allen in den zwavelkolk om. — En de rivier de Jordaan, die door die vuurzee heenstroomde, vond geen uitweg meer, en zoo werd nu dat groote, weleer zoo bekoorlijke en het paradijs gelijkende dal in een poel van stinkend water, de doode Zee *) genaamd, veranderd; een eeuwig gedenkteeken van Gods straffende gerechtigheid jegens een ontuchtig geslacht, en een zinnebeeld der Hel. — Nog heden ten dage wordt in de nabijheid van die zee de zoutzuil aangetoond, waarin de vrouw van Loth veranderd werd. Toen zij namelijk Sodoma verliet, was haar hart nog steeds bij die goddelooze inwoners en hare verlaten goederen. Ook twijfelde zij aan de vervulling der woorden van den Engel. Daarom zag zij ongeloovig om, en op hetzelfde oogenblik werd zij in eene zoutzuil veranderd.

3. Maar o allerrechtvaardigste God! hoe zal het mij eens vergaan, als ik niet alleen, zooals de vrouw van Loth, twijfelend en aardschgezind,

*) Deze doode Zee, ook Zoutzee genaamd, is nagenoeg 4 uren breed en 15 lang, de laagste van alle zeeën, 1235 voet onder den middelbaren waterspiegel der zee. Haar water is slijmerig troebel en stinkend, zoodat geen vischje daarin leven kan. Opstijgende zwaveldampen verpesten de lucht in den omtrek, en op hare kale oevers treft men slechts nu en dan den boom aan, waaraan die Sodomsappelen groeien, welke reeds de Jood Josephus en de heidensche Romein Tacitus beschrijven; uitwendig schoon en bekoorlijk, is hij van binnen met asch gevuld.

maar den Sodomieten gelijkend met de afschuwelijke zonde van Onkuischheid bezoedeld ben? Ach, met ontzetting daal ik in den geest in de donkere diepte van de doode Zee neder; daar liggen ze op den bodem, de verteerde, de afzichtelijke geraamten dier ongelukkigen, die weleer hunne ledematen tot een werktuig van afschuwelijke zonde gemaakt hebben. Geen eervolle grafheuvel, maar zwavel en pek dekt reeds vierduizend jaar hun onwaardig gebeente. En hunne zielen? Zij branden in een zwavelpoel, die door geene stroomen van den Jordaan meer gebluscht kunnen worden. Een worm, die nimmer sterft, doorknaagt hun binnenste; een vuur, dat nooit verdooft, brandt in hunne ingewanden. Angst en vertwijfeling, gelijk aan den bangen, stenenden angst der stervenden, maar duizendmaal schrikkelijker, dan deze, pijnigt de van God vervloekten, sedert duizenden Jaren, en de helsche geesten roepen hun aanhoudend dat schrikwoord toe: »Eeuwig, eeuwig, geen Verlossing!" O onuitsprekelijk jammer, en waarom? Ach, om de Onkuischheid, om die hartstocht, waaraan zich in onze dagen zoo tallooze menschen als slaven overgeven. — Men dartelt in zondigen scherts, men zingt schaamtelooze liedjes, speelt met ontuchtige oogslagen en gebaren, en noemt dat vorming en fijne zeden. Men loopt als een beschonken in de netten der zonde, roemt op schandelijke genietingen, en denkt niet aan den eeuwigen zwavelpoel, van wiens rand de verblinden er intuimelen, en ik zelve? O Heer, gij kent mijne boosheid, en al mijne gedachten, woorden en werken liggen open voor U. O vreeselijke Rechter van levenden en dooden, treed met mij niet in het gerecht, volgens de strengheid uwer rechtvaardigheid, maar verlos mij volgens den overvloed uwer genade van de onzuiverheid in gedachten, woorden en werken! Laat mij de dwaasheid van den ontuchtige inzien. Evenals de aanlokkende Sodomsappel, zoo trekt hem de zondige lust, en belooft hem alle zoetigheid; maar opent hij de vrucht, dan is zij vergiftigd en vol onzalige bitterheid. Schep dus, o Heer, een nieuw hart in mij, en verleen mij, — door de voorbede der onbevlekte Maagd en Koningin des hemels, Maria, eene heilige, krachtige en standvastige liefde tot de schoonste aller deugden, tot de deugd van kuischheid. Amen.

TWINTIGSTE HOOFDDEEL.

ISAACS GEBOORTE EN OPOFFERING.

1.

Zooals de Heer het aan Abraham beloofd had, verkreeg hij van Sara een zoon, dien hij op den achtsten dag besneed, en noemde hem Isaac, d. i. zoon des lachs en der vreugde. Want wie beschrijft de vreugde van den H. Oudvader bij den aanblik van dat knaapje? Hoe rijk was nu zijn offer, zijn geloof, zijn vertrouwen op God beloond! En hoe zou hij nu nog, nadat hem God op eene zoo wonderbare wijze een zoon geschonken had, hebben kunnen twijfelen, dat niet ook de beloofde zegen in dezen zoon vervuld worden en uit hem den Wereldverlosser voortkomen zou?

Maar hem stond de laatste en zwaarste beproeving nog te ondergaan: „Neem uwen zoon, uwen éénigen, dien gij lief hebt, Isaac, en ga heen naar het land des gezichts, en offer hem daar ten brandoffer, op een der bergen, dien Ik u zeggen zal." (Gen. XXII) Zoo beval God aan Abraham. Wat een onbegrijpelijk, vreeselijk bevel! Ieder woord is een tweesnijdend zwaard, dat zijn vaderhart doorboort; doch Abraham toeft niet. Dien zelfden nacht nog staat hij op, maakt den ezel gereed, neemt twee knechten en Isaac mede. Als zij op den derden dag aan den voet van den berg Moria gekomen waren, legde Abraham het hout voor het Brandoffer op Isaac's schouderen, hij zelve droeg het vuur en het zwaard. Onderweg zeide Isaac tot zijnen vader: „Zie hier vuur en hout; maar waar is het Slachtoffer?" In stomme smart zag Abraham ten hemel, dan zeide hij: „God zal zich het slachtoffer voorzien, mijn zoon." Als zij op de plaats gekomen waren, richtte Abraham het Altaar, legde er het hout op, en nadat hij er zijn zoon Isaac op gebonden had, vatte hij het zwaard, om hem te offeren. Maar zie, de Engel des Heeren riep van den Hemel: „Abraham, Abraham, strek uwe hand niet uit tot den jongen, en doe hem niets; want nu weet Ik, dat gij Godvreezende zijt, daar gij uwen eenigen zoon Mij niet onthouden hebt." Toen hief Abraham zijne oogen op en zag achter zich een ram, die met zijne hoornen in de struiken was vastgeraakt; hij nam dien ram, en offerde hem ten brandoffer in zijns zoons plaatse. En de Engel zeide: „Ik zweer bij Mij zelven, spreekt

de Heer, vermits gij deze daad gedaan hebt, zal Ik uw zaad vermenigvuldigen als de sterren des Hemels en als het zand, dat aan den oever der zee is; en uw zaad zal de poorten Zijner vijanden bezitten, en in hem zullen alle volken der aarde gezegend worden." (Gen. XXII.) Ziedaar het loon der geloovige offervaardigheid! Neem dus o Heer, uit mijne ziel weg elke bekrompenheid van haat en zelfzucht en geef, dat ook ik, evenals Abraham, zonder te twijfelen of te talmen, U alles ten offer brenge, wat Gij van mij verlangt.

2. Nog vóór zijnen dood wilde Abraham aan zijn dierbaren zoon Isaac eene godvruchtige vrouw bezorgen, om zoo zijn nakomelingschap zuiver te bewaren; want de dochters in het land van Canaän waren erg bedorven. Zóó kreeg Isaac tot vrouw Rebecca, eene dochter van Bathuel en kleindochter van Nachor, een broeder van Abraham.

Abraham nu bezat nog geen vast eigendom in het land Canaän, maar trok alleen als vreemdeling zijn voordeel uit de weiderij. Daarom kocht hij den akker van Ephron den Cananeër, tegenover Mambre, voor 400 zilveren sikkels, tot grafstede voor zich en zijne vrouw Sara. Deze grafstede was dus het eerste bezit van Gods volk in het H. land. Hoe merkwaardig! Als de Joden, 2000 jaren later, door verwerping van den Messias, Gods zegen en tegelijk ook het H. land verbeurd hadden, werd voor het bloedgeld van 30 zilverlingen een akker tot begraafplaats voor de Heidenen gekocht; zoo was dan nu wederom eene grafstede het eerste eigendom der heidenen in Jerusalem, een teeken, dat het H. land hun spoedig weêr zou toekomen!

Toen Abraham nu in het 175ste jaar zijns ouderdoms stierf, werd hij naast zijne vrouw Sara, op zijn eigendom, tegenover Mambre, begraven, en Isaac genoot den zegen des Allerhoogsten.

3. Hoe eenvoudig en zonder aanmatiging is het uitwendige leven van deze Heilige Oudvaders. Zonder een stuk eigen gronds te bezitten, trekken zij, als wandelende vorsten, met hunne gezinnen en talrijke dienstknechten door de uitgebreide velden, gelegen tusschen het volkrijke Babylon en Egypte. Hun rijkdom bestaat in groote kudden vee: geiten, schapen, ossen, ezels en kameelen. Al naar het weiden van het vee dit vordert, verwisselen zij hunne woonplaatsen, breken hunne lichte tenten op, en slaan ze elders wederom neêr. Door dat omzwervend leven der Oudvaders wordt aangeduid, dat zij hier op aarde slechts pelgrims zijn, die de vervulling van heerlijke beloften eerst te gemoet gaan. Ook werd daardoor hun hart voor al te groote verkleefdheid aan de aarde en hare weekelijke genietingen — hunne lichaamskracht voor verslapping bewaard. De eenvoudigheid in spijs en drank zien wij ook aan de linzenpap, waarnaar Esau zoo verlangde, en

aan de soberheid, waarmede Abraham weleer de drie Engelen in menschelijke gedaante onthaalde: het vleesch van een pas geslacht kalf, versch onder de asch gebakken brood, boter en melk: daarin bestond de heerlijkste maaltijd! En toch waren deze Oudvaders Vorsten in den volsten zin van het woord, aan niemand, tenzij aan God onderworpen, vrije onbeperkte Vorsten! Zóó ging Abraham met andere Koningen verbintenissen aan, sloot naar believen oorlog en vrede en deed in macht en rijkdom voor geen der naburige kleine koningen onder.

4. Was het uitwendig leven dezer Oudvaders geheel en al zonder uiterlijken glans, des te genaderijker en geheimvoller was hun inwendig leven. Ja, in het leven van Abraham, Isaac, Jacob en Josef wordt het leven van den Wereldverlosser, in zijne viervoudige afstamming afgespiegeld, d. i. zijne geboorte uit de maagd Maria, zijn eerste verblijf in het Jodenland, zijne aanraking met de heidensche wereld, en eindelijk zijn openlijk optreden als Profeet, Koning en Priester.

Hier erkennen wij in Abraham eene Voorafbeelding van Maria; want Abraham was ten tijde, dat hem zijn zoon Isaac, de stamvader van talrijke volken, beloofd werd, in kinderloozen echt oud geworden, en het scheen hem onbegrijpelijk, hoe de goddelijke belofte in hem zou worden vervuld; daarom zeide hij: »Hoe zou eenen, die honderd jaren is, een zoon geboren worden, en Sara, die negentig jaren oud is, nog kinderen hebben?" (Gen. XVII.) Toch geloofde hij den Heer. — Ontving Maria ook niet soortgelijke belofte? »Zie, gij zult ontvangen en eenen Zoon baren, en gij zult zijnen naam Jesus noemen, en Hij zal in het huis van Jacob eeuwig heerschen. Was nu ook deze belofte niet onbegrijpelijk, daar Maria door hare belofte van zuiverheid vrijwillig van den zegen eener nakomelingschap had afgezien, zoodat zij verwonderd uitriep: »Hoe kan dit gebeuren, daar ik geenen man beken?" Toch onderwierp zich Maria geloovig aan het Woord van den Allerhoogste en zeide: »Zie, de dienstmaagd des Heeren, mij geschiede naar uw woord."

Toen nu de goddelijke belofte aan Abraham vervuld werd, bevond hij zich niet in zijne gewone verblijfplaats, in het dal van Mambre, maar als Vreemdeling in Gerara; hier werd hem Isaac geboren en op den achtsten dag besneden — juist zooals Maria haren ééniggeboren niet te Nazareth, maar op hare reis te Bethlehem ter wereld bracht en op den achtsten dag liet besnijden.

Vervolgens ook van Maria, werd evenals van Abraham, op denzelfden berg Moria het offer van den ééniggeboren zoon gevraagd; want op Moria, d. i. in den Tempel (die te Jerusalem op den berg Moria gebouwd was), werd Maria's hart door de woorden van Simeon over het goddelijk kind doorboord. Van Moria immers, d. i. van de koningsburgt van Herodes (die op den berg Moria stond) ging het bloedbevel uit, het goddelijk kind te dooden. Maria was aan Gods wil overgegeven en droeg reeds nu haar offer op. En gelijk de ram in den doornenstruik voor Abrahams zoon, zijn bloed vergoot, zoo deden het de kinderen van Bethlehem voor Maria's Zoon. — Eindelijk was het bij Moria, waar ook Maria met haren Zoon den berg beklom, en deze — de schouderen beladen met het offerhout, zelve gehoorzaam, geduldig en zwijgend als een lam, of veeleer gelijk Isaac zijn Voorafbeeldsel, ter slachtbank werd geleid. Ook Maria offerde op dezen berg, met onuitsprekelijke moedersmart en heilige overgeving aan God, haar ééniggeboren Zoon — maar zie, gelijk Abraham zijn Isaac, zoo ook krijgt Maria haar Jesus, na drie dagen, verheerlijkt door zijne verrijzenis terug.

EEN EN TWINTIGSTE HOOFDDEEL.

DE AARTSVADER JACOB.

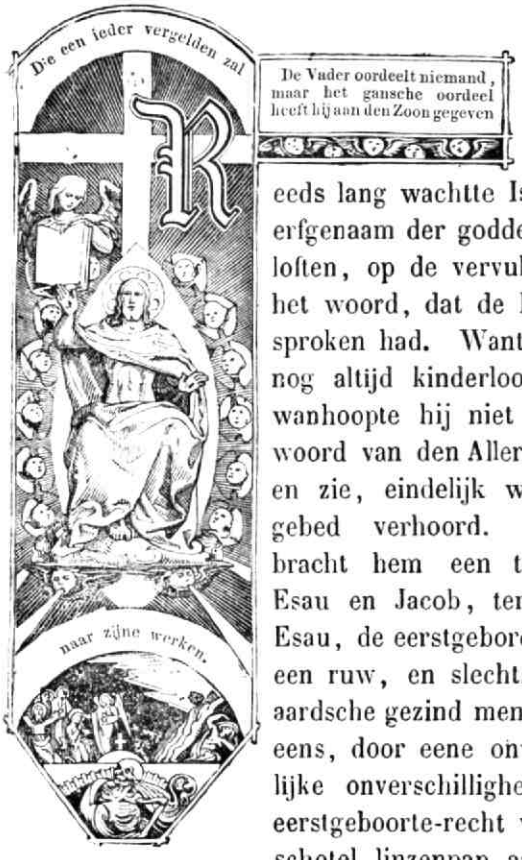

1.

Reeds lang wachtte Isaac, de erfgenaam der goddelijke beloften, op de vervulling van het woord, dat de Heer gesproken had. Want hij was nog altijd kinderloos. Toch wanhoopte hij niet aan het woord van den Allerhoogste; en zie, eindelijk werd zijn gebed verhoord. Rebecca bracht hem een tweeling, Esau en Jacob, ter wereld. Esau, de eerstgeborene, was een ruw, en slechts op het aardsche gezind mensch, die eens, door eene onvergeefelijke onverschilligheid, zijn eerstgeboorte-recht voor een schotel linzenpap aan Jacob verkocht: een afbeeldsel van die lauwe Christenen, die hun erfrecht op den Hemel, voor een aardsch genot, voor den lust van een oogenblik, om de eer of eene zondige echtverbintenis willen verliezen. Jacob daarentegen was zacht van inborst en den God zijns vaders volmaakt getrouw. Daarom ook had de Heer hem, in plaats van Esau, tot zoon der belofte uitverkoren, en, in plaats van Esau, zijns vaders zegen laten ontvangen, terwijl Esau — door eene list van zijne moeder Rebecca — dien zegen miste. Uit Jacobs nakomelingen moest de Verlosser geboren worden en hij moest het Geloof in den waren God, zoomede de Heilige overleveringen en goddelijke beloften voortplanten.

2. Als Esau zich bedrogen zag, werd hij boos op Jacob. Daarom zei Rebecca tot hem: »Maak u gereed, en vlucht naar mijnen broeder Laban, te Haran, in Mesopotamië." Isaac nu schonk aan Jacob, bij diens vertrek, zijn zegen en zeide: „De Almachtige zegene u, en make u vruchtbaar, en vermenigvuldige u, en Hij geve u den zegen van Abraham." (Gen. XXVIII.) Zóó vluchtte nu Jacob uit het beloofde Land naar het heidensch Mesopotamië, eenzaam en zonder andere have dan zijn reisstaf. Toen de nacht hem overviel, legde hij zijn hoofd op een steen, en sliep in. Nu zag hij in den droom eene ladder, die op de aarde stond, en met haar opperste tot aan den hemel reikte, en Gods Engelen klommen er op en af. Bovenaan stond de Heer en zeide: „Ik ben de God van Abraham, en de God van Isaac; het land, waarop gij slaapt, zal Ik uwen nakomelingen geven, en in u en in uw zaad zullen alle volken der aarde gezegend worden." Toen Jacob uit zijnen droom ontwaakte, zeide hij: »Waarlijk, de Heer is op deze plaats en ik wist het niet! hoe ontzaggelijk is deze plaats! 't Is niets anders dan het huis van God en de deur des hemels." — Een heerlijk afbeeldsel van onze christelijke Kerken! Want al is de Heer ook overal tegenwoordig, heeft Hij zich toch sommige plaatsen bijzonder uitgekozen, om ons daar zijne genaden overvloediger uit te deelen. Zoo onze kerken, waar

de zalige Engelen werkelijk opklimmen, om onze gebeden en offeranden voor den Allerhoogste te brengen, en wederom afdalen, om ons daarvoor de goddelijke genaden over te brengen; waar de Predikatien, de Heilige Missen en de H.H. Sacramenten zoovele sporten zijn, die ons van de aarde en hare ellende tot God verheffen. Vraagt gij mij nu, naar de geestelijke beteekenis van de ladder van Jacob, weet dan, dat de Godgeleerden haar eene viervoudige beduidenis toekennen. Voor-eerst was zij een zoete troost voor Jacob; gelijk de afdalende Engelen weder opklommen, zoo zou ook Jacob, onder de hoede van God en zijner Engelen, wederom in het land van belofte terugkeeren. —Ten tweede is de ladder van Jacob een beeld der goddelijke Voorzienigheid, die van uit den hemel met behulp der Engelen, de lotgevallen van alle menschen op aarde leidt. — Ten derde beteekent deze ladder het pelgrimschap der menschen op aarde; want wat is ons leven hier op aarde anders, dan een afwisselend opklimmen en afdalen — een afdalen naar de werken, en bezwaren en bekoringen van de wereld, en wederom een opklimmen tot den Heer, om in Hem troost en kracht en vergiffenis van de zonde te bekomen? Bij dat opklimmen en afdalen vergezellen ons de Engelen-bewaarders trouw en hulpvaardig, en boven op de ladder reikt ons de eeuwige Barmhartigheid hare krachtige vaderhand toe.— Eindelijk ten vierde, was de ladder van Jacob, die den hemel met de aarde verbond, een afbeeldsel van den grooten afstammeling van Jacob, van Jesus Christus, die door zijne twee naturen, de godheid en de menschheid, hemel en aarde, wederom vereenigt. Alleen hij, die zich aan deze ladder, d. i. aan Christus vasthoudt of daarop klimt, deze zal tot de waarheid en het eeuwig leven opklimmen, zooals Hij zelf gezegd heeft: „Ik ben de weg, de waarheid en het leven."

3. Vol vreugde en vertrouwen op God zette Jacob zijne reis voort en kwam gelukkig en behouden bij zijne bloedverwanten te Haran. — Daar nam hem Laban, Rebecca's broeder, vriendelijk op. Jacob diende hem verscheidene jaren getrouw, en hoedde, onder vele moeielijkheden en bezwaren, zijne kudde, totdat hij eindelijk Labans dochter, de schoone Rachel, tot vrouw bekwam. Ondanks 's menschen nijd, afgunst en trouweloosheid nam Jacobs welstand buitengemeen toe; want Gods zegen rustte op hem. Daarom trok hij, nadat hij twintig jaren in Mesopotamië verbleven was, met vrouw en kinderen, met zijne dienstboden en talrijke kudden naar Canaän terug. God vermurwde Esau's hart, zoodat hij wederom vriendelijk jegens Jacob werd. En Jacob smaakte het genoegen, zijn ouden vader nog in het leven aan te treffen en zijne laatste oogenblikken te verzachten, totdat deze eindelijk, uitgeput van krachten en ouderdom, in het 180ste jaar van zijn leven stierf en bij zijnen vader werd bijgezet.

TWEE EN TWINTIGSTE HOOFDDEEL.

JOSEF EN ZIJNE VERNEDERING.

1.

Al hadden ook de twaalf zonen, die God aan Jacob geschonken had, van God de verheven roeping ontvangen, de Stamvaders der twaalf stammen Israëls te worden, toch lieten zij, hunner uitverkiezing niet gedachtig, de boosheid in hunne zielen binnen dringen, en wandelden volgens de lusten van hun hart in velerlei zonden. Slechts Josef en Benjamin maakten om hunne onschuld den troost huns vaders uit; daarom beminde Jacob hen meer dan zijne andere zonen. Nu schonk hij eens aan Josef een kostbaar bontkleurig kleed. Om deze reden vieten Josefs broeders een heimelijken haat tegen hem op, vooral omdat hij hunne ondeugden met kinderlijke vrijmoedigheid en oprechtheid aan zijn vader bekend maakte. Deze haat werd nog grooter, toen Josef hun in de onschuld zijns harten een droom verhaalde, volgens welken hij eens, als koning, over zijne broeders zou worden verheven. »Wat," zeiden zij, »wilt gij onze koning worden?" En zij haatten hem nog meer. Josef zal om dien tijd nagenoeg 16 jaren oud geweest zijn. Nu zond zijn vader hem eens uit het dal van Hebron naar Sichem, om zijne broeders op te zoeken, die hier gewoon waren hunne kudden te weiden. Hij vond ze ten laatste te Dothain. Nauwelijks hadden zij hun broeder van verre gezien, of zij zeiden: »zie, daar komt de droomer aan! Laten wij hem dooden en in een kuil werpen en dan zeggen: een wild dier heeft hem verslonden; dan zal men zien, wat hem zijne droomen baten." Doch Ruben, de oudste, kwam hier tegen op en zeide: »doodt hem niet, maar werpt hem in dezen put." En dadelijk vielen zij op Josef aan, trokken hem zijne kleederen uit en wierpen hem in een ledigen waterput.

Terwijl zij nu zaten te eten, trokken Ismaëlietische kooplieden over den weg. Nu zeide Juda, de broeder van Josef: »Wat baat het ons, onzen broeder te vermoorden? 'T is beter hem aan de Ismaëlieten te verkoopen." Daarop trokken zij Josef uit den put en verkochten hem voor 20 zilverlingen aan heidensche Vreemdelingen. Toen nu Ruben, die zich intusschen verwijderd had, terugkwam, en Josef niet meer in den put vond, werd hij ontsteld en verscheurde zijne kleederen van droefheid en wanhoop. Doch de andere broeders namen den rok van Josef, doopten dien in het bloed van een geslacht geiten-

bokje, zonden dezen zóó naar hun vader en lieten hem zeggen: »Zie, of deze de rok van uwen zoon is of niet." Op dit gezicht scheurde Jacob met onbeschrijfelijke vaderlijke droefheid zijne kleederen en beweende zijnen zoon langen tijd.

2. Intusschen waren de Ismaëlietische kooplieden naar Egypte getrokken, en hadden Josef aan Putiphar, den overste der lijfwacht van koning Pharaö, verkocht. De vrome jongeling won spoedig de gunst van zijnen heer, zoodat deze hem over geheel zijn huis stelde; en van dan af zegende de Heer het huis van Putiphar om Josef's wille, en Putiphar erkende, dat de Heer met Josef was. Maar er hingen Josef nog andere beproevingen boven het hoofd. Putiphar's vrouw namelijk brandde van onzuivere liefde tot den beeldschoonen jongeling en schaamde zich niet hem tot zonde te willen verleiden; Maar de edelaardige jongeling sprak vol standvastigheid en heilige trouw: „Hoe zou ik dit groote kwaad kunnen doen en zondigen tegen mijnen God?" (Gen. XXXIX). Van nu af vermeed hij zorgvuldig den aanblik dezer vrouw. Doch zij greep hem eens bij zijn kleed en herhaalde hare zondige begeerte; maar Josef liet het kleed in hare handen en vluchtte. O Christen, dat die zielegrootheid van Josef u steeds voor oogen sta, zoo dikwijls de bekoring ook u aanlokt. Of zou dat, wat de joodsche jongeling kon, voor u onmogelijk zijn? „Hoe zou ik kunnen zondigen tegen mijnen God!" Deze gedachte aan de tegenwoordigheid van den Alheiligen God zal ook u voor de ontucht bewaren. Denk in dat geval aan het heerlijk loon, dat Josef — al was het dan ook eerst na eene driejarige vernedering — voor de overwinning op zich zelven, daarvoor verwierf. Zal uw loon kleiner zijn? O luister naar de goddelijke Belofte in het 2de en 3de Hoofddeel van het boek der Veropenbaringen: „Wie overwint, dien zal Ik geven te mogen eten van den boom des levens, die in het Paradijs van mijnen God is; Ik zal hem geven van het verborgen manna — hij zal met witte kleederen bekleed worden en met de schoonheid der morgenster zal Ik hem bekleeden. Ik zal hem maken tot een zuilsteen in den tempel van mijnen God, Ik zal hem geven met Mij te zitten op mijnen troon, gelijk ook Ik overwonnen heb."

3. Zoodra Putiphar's vrouw zich versmaad zag, veranderde hare onzuivere liefde in gloeienden haat. Zij riep de huisgenooten, toonde hun Josef's kleed, en beschuldigde hem van onzuivere voorstellen, die zij zelve hem gedaan had. Daarom liet haar echtgenoot, toen hij t'huis gekomen was, den onschuldigen jongeling vastgrijpen en in de gevangenis werpen.

Zóó zuchtte nu de edele Josef in de diepste vernedering. Doch de Heer was met hem en deed hem genade vinden bij den Opzichter der gevangenis, die zijne onschuld erkende, en hem daarom over alle gevangenen stelde. Toen kwamen ook twee voorname Hofbedienden, de Opperschenker, en de Opperbakker, in dezelfde gevangenis. Deze hadden er een merkwaardigen droom. En Josef, door God verlicht, verklaarde hun droom volgenderwijze: Na drie dagen zal de Opperschenker begenadigd en wederom in zijne vorige betrekking hersteld, maar de Opperbakker veroordeeld en gehangen worden. En zie, op den derden dag werd de uitleg bewaarheid.

DRIE EN TWINTIGSTE HOOFDDEEL.

JOSEF'S VERHEFFING.

1.

Drie volle jaren moest Josef in den kerker zuchten. Toen riep Pharaö, die twee raadselachtige droomen gehad, en van Josef's wijsheid gehoord had, hem voor zijnen troon, om hem de droomen, die alle Wijzen en Waarzeggers van Egypte niet konden verklaren, uit te leggen. Josef nu zeide: »Des konings droomen zijn een en dezelfde. God verkondigt aan Pharaö, wat Hij doen wil. Zie, er komen zeven jaren van groote vruchtbaarheid in geheel Egyptenland. Daarop volgen zeven jaren van zoo groote onvruchtbaarheid, dat men allen vroegeren overvloed vergeten zal. De koning stelle dus een wijzen en bekwamen man over Egypte aan; deze vergadere in de zeven vruchtbare jaren het vijfde deel van de vruchten in schuren, om tot voorraad te dienen in de zeven jaren van hongersnood."

2. Daarop zeide Pharaö: »Waar zoud en wij eenen man vinden, vol van den H. Geest en wijzer dan gij?" En hij stelde Josef over geheel zijn Huis, en over het gansche land en stak den koninklijken zegelring aan diens vinger, en bekleedde hem met een kleed van byssus, en hing hem eenen gouden ketting om den hals, en liet hem op zijn tweeden staatswagen rijden, en door een heraut voor hem uitroepen: „Deze is de opzichter van het gansche land, de Redder der wereld. Voor hem moeten alle knieën gebogen worden." Hierop gaf Pharaö aan Josef de dochter van den Opperpriester van Heliopolis (*Zonnestad*), Aseneth, tot vrouw, die hem twee zonen, Manasses en Ephraim, schonk.

Toen Josef voor Pharaö stond, was hij 30 jaren oud, en zie, wat hij voorzegd had, werd nauwkeurig vervuld. De overvloed van graan

geleek in de eerst volgende zeven jaren aan het zand van de zee; maar wanneer de zeven dorre jaren aanbraken, en het volk om brood riep, sprak Pharaö: gaat tot Josef, en doet wat hij u zeggen zal. Nu opende Josef overal de voorraadschuren, en verkocht het graan aan de Egyptenaren. Doch de schaarschte werd steeds grooter, en men kwam uit alle landen naar Egypte om bij Josef graan te koopen.

3. Ook in het land Canaän heerschte hongersnood, waarom Jacob zijne zonen naar Egypte zond, om graan te koopen. Alleen zijn lieveling Benjamin hield de grijze vader t'huis. Toen de tien broeders bij Josef in Egypte aankwamen, en zich voor hem diep tot aan den grond bogen, erkende hij ze dadelijk en herinnerde zijne droomen! Zijn edel broederhart had alle geleden onrecht reeds lang vergeven en klopte met vurig verlangen, de zijnen — na zoo lange scheiding — wederom op te nemen. Maar hij wilde hen eerst tot eene rouwmoedige erkentenis hunner vroegere misdaad brengen; daarom sprak hij hen ruw aan, en pas na eene lange beproeving, en nadat zij ook Benjamin uit het ouderlijke huis hadden medegebracht, en in Josef's tegenwoordigheid vol vermorzeling hadden uitgeroepen: »Wat wij thans lijden, hebben wij aan onzen broeder verdiend; wij zagen de zielesmart, waarmede hij ons smeekte, en hoorden er niet naar, daarom komt nu dat wee over ons," eerst toen maakte hij zich aan zijne broeders bekend. »Ik ben Josef, — riep hij onder luid snikken en weenen — Josef, uw broeder, dien gij naar Egypte gezonden hebt; vreest echter niet, want tot uw heil heeft God mij naar Egypte gezonden, op dat gij op aarde behouden bleeft en spijzen hadt om te leven. Spoedt u nu en snelt naar mijn Vader, en verkondigt hem al mijne heerlijkheid, en brengt hem naar mij met al de zijnen, opdat hij wone in het land van Gessen, en hij dicht bij mij zij." Ook Pharaö hoorde, wat er gebeurd was, en hij verheugde er zich over met al de zijnen. En Jacobs zonen, met rijke geschenken van Josef en Pharaö beladen, vertrokken vol vreugde naar hun vader om hem al het wonderbare, dat zij in het land van Egypte gezien hadden, te berichten.

Ja, wonderbaar, o Heer, zijn uwe wegen, en eindeloos prijzenswaardig is uwe wijsheid! Door den donkeren nacht der tegenspoeden voert Gij de uwen, en beproeft ze; maar hebt Gij ze goed bevonden, dan verheft Gij hen, en verblijdt hun hart met overvloedigen troost.

Daarom, o Heer, wil ik op U mijn vertrouwen stellen en Uwe vaderhand kussen, ook als zij slaat en wondt. Ik schenk mij geheel aan U, leid Gij de lotgevallen van mijn leven naar Uw welbehagen. — Om maar één zaak bid ik U: geef mij een sterk en edel hart, als aan uwen dienaar Josef, een rein en kuisch hart, een verzoenend en liefdevol hart. — Amen!

VIER EN TWINTIGSTE HOOFDDEEL.

DE KINDEREN ISRAËLS KOMEN NAAR EGYPTE.

1.

elke sterfelijke tong is in staat het gejubel van den grijzen vader Jacob te beschrijven, toen hem, — na zoo velerlei rampspoed — de blijde boodschap gebracht werd: »Uw zoon Josef, leeft?" Zijn geest ontwaakte als uit een langen diepen slaap, en hij zeide: 'T is mij genoeg, als mijn zoon Josef nog leeft, ik zal heengaan en hem zien, eer ik sterve. — Nadat hij nu God om verlichting en raad gebeden en des Heeren stem vernomen had: „Vrees niet van af te trekken naar Egypte, want Ik zal u aldaar tot een groot volk stellen, en met u zijn en uwe nakomelingen weder van daar terug voeren." (Gen, XXXXVI.), trok Jacob met al de zijnen naar Egypte; zij waren met inbegrip van Josef en zijne twee zonen, zonder Jacobs schoondochters, ten getale van zeventig zielen. Josef trok hen te gemoet en voerde ze als in zegenpraal in de koninklijke stad, waar Pharaö zelve hen vriendelijk ontving, en hun de schoonste en vruchtbaarste streek van Egypte, het land van Gessen, tot woonplaats aanwees.

2. Jacob leefde nog 17 jaren in dit land, en zijn geslacht vermenigvuldigde buitengewoon. Maar toen hij 147 jaren oud was en den dood voelde naderen, ontbood hij zijn zoon Josef met Ephraim en Manasses, nam beide kleinzonen voor zijne kinderen aan en zegende hen. Daarop liet hij ook zijne overige zonen bij zijn sterfbed komen, en voorzegde ieder hunner het lot van hun nageslacht en zegende ze. Maar vooral wendde zich Jacob tot Juda en zeide tot hem: „U, Juda! U zullen uwe broeders loven; uwe hand is op den nek uwer vijanden; uws vaders zonen zullen zich voor U nederbuigen. Een leeuwen-welp is Juda! van roof, mijn zoon, zijt gij hoog opgeschoten. Hij legt zich neder als een leeuw en als eene leeuwin, wie zal hem doen opstaan? De Scepter zal van Juda niet wijken, noch de aanvoerder van zijne lendenen, tot dat Hij komc, die gezonden moet worden, op wien de volken wachten. O mijn zoon! Hij bindt zijn veulen aan den wijnstok en zijne ezelin aan den wijnrank; Hij wascht zijn kleed in den wijn en zijnen mantel in druivenbloed; zijne oogen zijn schooner dan wijn, zijne tanden witter dan melk.

Zoo dan is Juda de uitverkoren onder zijne broeders, de belofte, die aan Abraham, Isaac en Jacob gedaan is, gaat op Juda en zijn stam over. Deze stam zal door edel krijgsgevoel, door onverschrokkenheid en dapperheid den leeuw gelijk zijn. De stam van Juda zal, na Josue's dood, de overige stammen van het Israëlitiesch volk voorgaan en ze ten zege leiden. (Jud. I.) Uit dezen zouden de toekomstige koningen van Israël, zou David, Salomon en de groote Aanvoerder van het volk uit de Babyloniesche gevangenis, Zorobabel, voortspruiten. Helden uit dezen stam zouden de groote overwinning op de Philistijnen, de Idumeërs, Moäbiten en Arabieren behalen; daarom zouden de andere stammen van het volk zich met eerbied en bewondering voor hem buigen.

Al deze toekomende heerlijkheid van Juda's stam had God aan den stervenden Jacob geopenbaard. Doch het brekend oog van dezen grooten Aartsvader had nog veel meer verheven en geheimvolle dingen gezien. Want zijne woorden hebben kennelijk niet slechts betrekking op den persoon en den stam van Juda, maar zeer bijzonder op den grootsten en verhevensten nakomeling van Juda, op Jesus Christus, die eens, volgens zijne menschelijke natuur, uit den stam van Juda moest voortkomen. Had Jacob, door God verlicht, in den geest gezien, hoe al zijne broeders zich vóór Jesus Christus, »den overwinnenden leeuw uit den stam van Juda" zouden buigen, en hoe Hij, als koning der Oudvaders en Profeten, der Apostelen en Martelaren, der Belijders, Maagden en van alle Heiligen zou worden aanbeden, — hoe Hij met het zegevierend wapen van het H. kruis al zijne vijanden overwint en onderdanen van zijn rijk maakt; hoe Hij wel is waar sterft, maar door zijn dood aan den dood zelven en aan Satan en de hel hunnen buit ontneemt, zoodat zijn dood op de rust van een overwinnenden leeuw gelijkt. Jacob zag in zinnebeeld hoe de heerlijke telg uit Juda's stam, de Verlosser der wereld, »Joden en Heidenen" aan den wijnrank binden zal, d. i. met zich en zijne H. Kerk verbinden; want Jezus zelf zegt: »Ik ben de wijnstok, gij de ranken". En de H.H. Vaders zeggen, dat de aan het juk gewone lastdragende ezelin het afbeeldsel der Joden, het nog ongetemde veulen, het afbeeldsel der Heidenen is. Aan den stervenden Oudvader werd de bloedige offerande op Golgotha en diens genadevolle uitwerking aangetoond; want het kleed van Christus, zeggen de Leeraars der Kerk, wat is dat anders, als zijn menschelijk lichaam, dat van zijn eigen bloed geheel en al doortrokken werd? En wat beteekent het overkleed van Christus anders, als zijne Kerk, die in zijn bloed zuiver gewasschen werd? Maar het merkwaardigste is de nauwkeurige aanwijzing van den tijd, waarop »de Gewenschte aller volken", d. i. de Messias, in deze wereld zou komen, namelijk dan, als de koningen van het volk van Israël niet meer uit den stam van Israël of uit hunne vrije keus voortkomen, maar vreemde vorsten het volk beheerschen zouden. En de eerste uitlandsche vorst der Joden was Herodes, ten wiens tijde Jesus geboren werd.

3. Nadat Jacob deze wondervolle voorzegging gedaan had, legde hij zich neder en stierf. Toen wierp zich Josef op zijns Vaders aangezicht, weende en kuste hem. Daarop liet hij hem balsemen en de Egyptenaren beweenden hem 70 dagen lang. Na dien tijd toog Josef met zijne broeders en de voornaamsten van het koninklijk hof naar Canaän en begroef Jacobs lijk te Hebron in de spelonk zijns vaders. Josef werd 110 jaren oud, en zag zijne kindskinderen tot in het derde geslacht. Toen zijn einde naderde, zeide hij tot zijne broeders: »Na mijnen dood zal God u bezoeken en u terugvoeren in het land, hetwelk Hij aan Abraham, Isaac en Jacob beloofd heeft." Daarop stierf hij, en zij balsemden hem en legden hem in eene doodkist.

4. Zoo wij nog eens op de H. Oudvaders terugzien, dan grijpt ons verbazing en eene heilige verwondering aan, om den geheimvollen samenhang tusschen de lotgevallen van hun leven en het leven van den Messias; want evenals in Abraham, zoo wordt ons ook in Isaac, Jacob en Josef het heilig afbeeldsel van Jezus Christus voorgesteld, en wel in Isaac het tweede

deel van het leven van den Verlosser der wereld, zijne volbrachte kinderjaren in het land der Joden. Ook Isaac was de »Zoon der belofte" evenals Jezus, gelijk Jezus ontvangen en geboren tegen den gewonen loop der natuur in; ook zijn naam, evenals de naam van Jezus, werd vooraf aan zijne ouders opgegeven, en ook de naam van Isaac beteekent, gelijk de naam van Jezus, blijdschap, en verkondigt vreugde. En gelijk Jezus in den tempel op den berg Moria door zijne moeder werd opgedragen, en in zijne plaats een paar tortelduiven geofferd, zoo werd ook Isaac op denzelfden berg Moria door de hand zijns vaders geofferd, doch in zijne plaats een ram geslacht.

In Jacobs leven wordt ons het derde deel van Jezus' leven(zijn verblijf in het heidensch Egypte en in het halfheidensche Galileä geopenbaard.*) Want hadde ook Simeon den Messias niet slechts de »Eer van Israël's volk", maar ook het »Licht tot verlichting der heidenen" genoemd, werd toch dit woord reeds bevestigd in de aanbidding der drie heidensche Koningen uit het Oosten. Niet Herodes, de dichstbijwonende, en als Vorst, de vertegenwoordiger van het joodsche volk, maar de Oostersche vorsten, als vertegenwoordigers der heidenen, ontvingen den zegen van het kindeken Jezus, gelijk ook niet de eerstgeboren Esau maar Jacob Isaacs zegen ontving; want de Idumeër Herodes, was, evenals zijn voorvader Esau, de stamvader der Idumeërs, geweldadig, ruw en aardschgezind! Gelijk het kindeken Jezus voor de gramschap van den teleurgestelden Herodes naar het heidensch Egypte vlucht, en daar woont en opgroeit, zoo was ook reeds Jacob voor den toorn van den teleurgestelden Esau naar het heidensche Mesopotamië moeten vluchten, en had daar, onder Gods bescherming, in vrede en veiligheid, zijn rijkdom vermeerderd. Evenals het kindeken Jezus, na den dood van Herodes, in 't H. land terug keert, maar, om den nog levenden Archelaus, niet naar Judeä, maar naar Galileä trekt, en dan te Nazareth woont, zoo was ook Jacob nadat Esau's toorn bedaard was, uit Mesopotamië teruggekeerd, maar had, uit mistrouwen, niet bij Esau, maar in Socoth en Salem zijn verblijf genomen.

De volmaakste voorafbeelding van Jezus — in zijn optreden als Priester, Profeet en Koning — is Josef, de zoon van Rachel. Rachel reeds is, evenals Sara en Rebecca, zoowel door hare uitgelezen schoonheid, als omdat ook zij, evenals Sara en Rebecca, van nature onvruchtbaar, haren zoon Josef slechts door eene bijzonder beschikking van God verkreeg, eene voorafbeelding van Maria, zoodat de H. Moeder Maria bij voorafbeelding in de drie moeders Sara, Rebecca en Rachel is aangeduid, gelijk haar zoon Jezus in de drie zonen Isaac, Jacob en Josef.

Josef hoedde de kudde zijns vaders: eene voorafbeelding van den goeden Herder, van den grootsten volksherder van het Nieuw Verbond, terwijl zijne broeders ons verschijnen als de vertegenwoordigers der Joodsche Hoofden, Priesters en Schriftgeleerden. Jacobs zonen haten hun broeder Josef om vierderlei reden: omdat hij hen van eene zeer slechte handeling beschuldigde, omdat hij de lieveling zijns vaders was, omdat hij het kostelijk bont kleed gekregen had, en omdat hij hun den droom zijner toekomstige verheffing mededeelde. Zoo haten ook de Hoofden van het Joodsche volk hun stambroeder Jezus, omdat hij hun hunne huichelarij en slechtigheid verwijt, omdat zijne wonderen Hem als eenen bevoorrechten lieveling van God doen kennen, omdat Hij in het bonte prachtgewaad van allerlei deugden schittert, en eindelijk omdat Hij in de duidelijkste bewoordingen zijne goddelijke waardigheid en volmacht openbaart, terwijl Hij zich zelven boven Mozes, Salomon, Jonas, ja zelfs boven Abraham stelt, en zich Gods Zoon noemt. Josef werd door zijnen vader uitgezon-

*) Galileä, het noordelijk gedeelte van Palestina, was door de Joden niet geheel en al veroverd en altoos nog voor het grootste gedeelte door heidenen bewoond, waarom dat land bij Matth. IV, 15 nog genaamd wordt het „Galileä der heidenen".

den om zijne broeders optezoeken, en, ofschoon hij hunne booze stemming kent, onderwerpt hij zich met volmaakte gehoorzaamheid en heilige liefde aan het vaderlijk bevel, en snelt uit het ouderlijke huis zijne dwalende broeders na, evenals de goede Herder, Jezus Christus, die aan zijn hemelschen Vader gehoorzaam en vol hartelijke liefde, van den hemel tot het zondige, menschelijke geslacht nederdaalt, en de verloren schapen van Israël's huis opzoekt.

Josef's broeders maakten opzettelijk het plan, Josef te dooden, gelijk het Joodsche Sanhedrin tot den moord van den Messias besloot. — Josef werd aangegrepen, van zijn bont kleed beroofd en in den put geworpen, dan aan Ismaëlitiesche kooplieden en door dezen aan den heidenschen Egyptenaar Putiphar overgeleverd; juist zooals Jezus door de Joden gevangen, gebonden, voor den Hoogenraad der Priesters en Schriftgeleerden gesleurd *) en hierop aan den heidenschen Romein Pilatus overgeleverd werd. Ruben had bewerkt, dat Josef in den put geworpen werd; doch het lag in zijne bedoeling niet, dat zijn onschuldig bloed zou worden vergoten. Toen nu Josef's overlevering aan de Ismaelieten had plaats gehad, verscheurde hij ook in wilde smart, van wanhoop zijne kleederen. Zoo was het ook Judas bedoeling niet, toen hij den Zaligmaker verraadde, dat men met Hem tot het uiterste zou komen; daarom verviel hij tot wanhoop en verhing zich. Evenals de heidensche Putiphar erkende, dat God met Josef en hem daarom goedgunstig was, zoo had ook Pilatus geheimen eerbied voor Jezus en wilde hem vrijlaten; maar evenals de booze vrouw van Putiphar, de edelaardige gemoedsstemming haars mans vergiftigde, terwijl zij Josef van hare eigene snoodheid beschuldigde, en hem aldus in het verderf stortte, zoo verijdelde ook de snoode Joodsche Synagoog de welwillendheid van Pilatus, terwijl zij den Zaligmaker beschuldigde van hare eigene oproerige gevoelens jegens den Romeinschen Keizer en zijn doodvonnis bewerkte. De Overste der gevangenis, waarin Josef zuchtte, erkende diens onschuld; riep ook niet de hoofdman der romeinsche kohort bij de kruiziging van Jesus geloovig uit: „Waarlijk, deze is de Zone Gods?" Van Josef in den kerker heet het: „En al de gevangenen, die in het gevangenhuis waren, werden in zijne hand gegeven." (Gen. XXXIX: 22). „Ook Jesus, in den kerker van het voorgeborgte der hel, toonde zich aan de geesten der Oudvaders, die in de gevangenis waren," (I Petr. III: 19.), als hun Koning en Bevrijder, zoodat Paulus uitroept: „Hij heeft de gevangenis gevangen gevoerd." (Eph. IV: 8.) Gelijk Josef in den kerker en later voor den koninklijken troon raadselachtige droomen met groote wijsheid en onfeilbare zekerheid verklaart en uitlegt, zoo geeft de goddelijke Leermeester aan zijne Apostelen en alle volken op de gewichtigste (voor heidenen en joden duistere) vragen, over het verledene, het tegenwoordige en het toekomende, de duidelijkste antwoorden. Josef in den kerker, naast den Opperschenker en Opperbakker, voorzegt aan gene zijne wederverheffing, aan deze zijne straf; zoo hing ook Jesus aan het kruis tusschen twee moordenaars, den een beloofde Hij het Paradijs, terwijl de andere verloren ging.

Gelijk al verder Josef, na eene driejarige gevangenschap, heerlijk bevrijd en verheven werd, en dien ten gevolge zoo wel zijne eigene familie, als de Egyptenaren, dus Joden en Heidenen, van hongersnood en ellende redde, zoo bezegelt ook de Zaligmaker door zijne heerlijke Verrijzenis ten derden dage zijn Verlossingswerk voor Joden en Heidenen. Voortaan neemt Hij zijne vijanden, als zij geloovig en rouwmoedig tot Hem komen, in genade op en spijst ze met het brood des eeuwigen levens in het Allerheiligste Sacrament. — En waarin bestond Josef's verheffing? Daarin, dat hij, aan de zijde van

*) Ook het Sanhedrin der Joden was een doorzijgende, waterlooze put geworden, nadat het de levendige bron der waarheid verlaten had.

koning Pharaö geplaatst, gesteld over gansch Egypte, gekleed met het byssusgewaad der Priesters, versierd met den koninklijken zegelring en de gouden halsketen, vereerd met den naam van »Verlosser der wereld" en uitgehuwelijkt werd met Aseneth, de heerlijke priesterdochter van Heliopolis (d. i. *Zonnestad*). Deze heerlijkheid van Josef toont ons in zwakke trekken de glorie van den verrezen Zaligmaker. Want ook Hem is alle macht gegeven, niet slechts over eene natie, maar over de volken van alle werelddeelen, over hemel en aarde. Ook Hij is in zijne allerheiligste menschheid verheven, gezeten aan de rechterhand Gods, waar Hij zelve in het »byssusgewaad der Priesters" op den troon zit, d. i. als de Opperpriester in eeuwigheid, die altoos de offerande zijner verlossing aan de goddelijke rechtvaardigheid opdraagt, en »versierd met den koninklijken zegelring" d. i. als de ware Koning van het menschelijk geslacht. Evenals aan den Egyptischen Josef, is ook aan den menschgeworden Zoon Gods »een naam gegeven boven alle namen, waarin alle knie moet gebogen worden van die in den hemel, op de aarde en onder de aarde zijn, en waarin men alleen kan zalig worden." Gelijk eindelijk de Verlosser van Egypte met Aseneth, de heerlijke priesterdochter uit de Zonnestad werd uitgehuwelijkt, zoo is Christus, de ware Verlosser der gansche wereld, met de Kerk, als de vlekkelooze dochter uit de hemelsche Zonnestad in onverbreekbaren bond vereenigd.

Daarom, Christus, zij U eer in den Hooge! wij loven U, wij prijzen U, wij aanbidden U, wij verheerlijken U en zeggen U dank om uwe groote heerlijkheid. Heere Jezus Christus, éénig-geboren Zoon, Zoon des Vaders! Gij, die wegneemt de zonden der wereld, ontferm U onzer! Gij, die wegneemt de zonden der wereld, verhoor onze smeekingen! Gij, die troont aan de rechterhand des Vaders, erbarm U onzer! Want Gij alleen zijt de Heilige, Gij alleen, de Heer, Gij alleen de Allerhoogste, Jezus Christus, met den H. Geest in de heerlijkheid van God den Vader. Amen!

VIJF EN TWINTIGSTE HOOFDDEEL.

DE LOTGEVALLEN VAN ISRAËLS KINDEREN IN EGYPTE. MOZES.

1.

Gelijk de Heer altoos getrouw is in zijne beloften, zoo werd ook in Egypte aan Israëls kinderen het woord vervuld, dat Hij weleer tot Abraham gesproken had: „Uwe nakomelingen zullen vermenigvuldigen als de sterren des hemels." In de 400 jaren van hun verblijf in Egypte werden Abrahams nakomelingen een zoo groot volk, dat er bij hunnen uittocht uit dat land onder hen 600,000 strijdbare mannen gevonden werden! Maar de Heer had tot Abraham ook nog een ander woord gesproken: „Uw nakroost zal vreemdeling zijn in een land, en men zal het dienstbaar maken en verdrukken." (Gen. XV: 13.) Ook dit woord werd vervuld. Want na Josefs dood begonnen de Koningen van Egypte zich voor het vreemde volk beducht te

maken, en om ze langzamerhand uit te roeien, noodzaakten zij hen tot harde klei- en steenwerken, ja stelden opzieners aan, die Israëls zonen met de zweep tot den arbeid dwongen.

Zie, hoe merkwaardig de Heer met zijn uitverkoren volk omgaat. Hij leidt hen door druk en harde slavernij. Dat is de gewone loop der goddelijke Voorzienigheid. Zijt gij tot groote zaken in Gods rijk bestemd, dan moet gij bevorens de school van het kruis doorloopen en gepletterd worden als het graan, voordat het tot eene smakelijke spijze kan worden bereid. Overigens sommen ons de Godgeleerden vier gronden op, waarom de Allerhoogste zijn volk in de slavernij van Egypte liet vallen. Vooreerst wilde Hij daardoor de Joden tegen elke vermenging met de Egyptenaren en hun afschuwelijken godsdienst bewaren. Dan moesten zij zich zelven van hunne algeheele onmacht bewust worden, al hun vertrouwen alleen op den Heer leeren stellen en des te vuriger om redding van boven verzuchten. Ook konden zij, die het leed der slavernij zoo diep gevoelden, zich barmhartige liefde jegens dienstboden, armen en vreemdelingen eigen maken. Eindelijk liet hun God de macht der heidenen recht duidelijk worden, opdat zij de overwinning des Heeren over dezelve te meer bewonderen en zich geheel aan Hem zouden overgeven. Dus waren de inzichten van den Allerhoogste zeer wijs en vol genade; maar het doel van de Egyptische Pharaö's slecht, dwaas en ijdel; want te midden der slavernij nam het Israëlitiesche volk buiten mate toe. Toen zeide Pharaö tot zijne dienaren: »Werpt elk hebreeuwsch knaapje, dat geboren wordt, in de rivier." Doch wat is de mensch, dat hij Gods arm wederstaat? Juist onder die knaapjes, die in het water geworpen moesten worden, was de toekomstige redder van Israël, en deze was Mozes.

2. Aan Jochabed namelijk, uit den stam van Levi, was een wonderschoon jongetje geboren. Dit verborg ze drie maanden lang, en toen ze het niet langer verbergen kon, vlocht ze een biezenkorfje, besmeerde het met pek, legde het kindje er in en plaatste het in het riet van de rivier de Nyl. En de zuster van het kind, Maria genaamd, stond van verre. — Nu voegde het God, dat de dochter van Pharaö zich kwam baden. Als zij het korfje en het daarin weenende kind bemerkte, riep zij vol medelijden uit: »Ach, dat is een van de hebreeuwsche kinderen." Tegelijk trad de zuster van het kind toe en zeide tot 's konings dochter: »Wilt ge, dat ik eene hebreeuwsche moeder roepe, om het kindje op te voeden?" zij antwoordde: »O ja, ga maar!" Vol vreugde haalde het meisje hare moeder. Pharaö's dochter zeide tot deze: »Neem dat kindje en breng het voor mij op; ik zal u uw loon geven." Jochabed voedde nu haar jongetje op, en toen het groot was bracht zij het bij Pharaö's dochter. Deze nam den jongeling als zoon aan en noemde zijn naam Mozes, d. i. uit het water verlost. Mozes nu groeide op en werd aan 's Konings hof

in al de wetenschappen der Egyptenaren onderwezen.

3. Als Mozes veertig jaren oud was, en de ellende der Israëliten zag, trok hij zich het lot zijner verdrukte broeders sterk aan. Daarom stond de Koning hem naar het leven. Maar Mozes vluchtte naar het land van Madian, en hoedde daar de schapen van den Priester Jethro, die hem zijne dochter Sephora ten huwelijk gaf.

Veertig jaren lang had Mozes in de eenzaamheid verwijld en menigmaal onder warme gebeden en tranen tot den Heer om de redding van zijn volk verzucht. Zie, toen verscheen hem eens de Heer op den berg Horeb, in eene vuurvlam, midden in een brandend braambosch, dat wel brandde, maar niet verbrandde, het zinnebeeld der godheid, die altoos werkt en in eeuwigheid niet verteerd wordt.

Toen zeide Mozes met verbazing: »Ik wil daar heen gaan en dat groot verschijnsel zien." Maar toen klonk de stem des Heeren tot hem uit het midden van het braambosch: „Nader niet tot hier, trek uwe schoenzolen van uwe voeten, want de plaats, waarop gij staat, is heilige grond. Ik ben de God uws vaders, de God van Abraham, Isaac en Jacob. (Exod. III: 4—6). Nu verborg Mozes zijn aangezicht vol eerbied. En de Heer zeide: „Ik heb zekerlijk de verdrukking mijns volks, dat in Egypte is, gezien en wil het redden. Maar u wil Ik tot Pharaö zenden, opdat gij Israëls kinderen uit Egypte voert, naar een goed en ruim land, overvloeidende van melk en honig, naar het land Canaän. (ib.) Toen zeide Mozes: Wie ben ik, dat ik tot Pharaö gaan zoude, en dat ik de kinderen Israëls uit Egypte voeren zou? En als de kinderen Israëls mij vragen: welk is de naam des Heeren. Wat zal ik hun dan zeggen? Toen zeide God: Ik ben, die Ik ben. Zoo zult gij zeggen tot de kinderen Israël's. Maar Mozes antwoordde: Zij zullen mij niet gelooven en niet luisteren naar mijne stem, als ik zeg: De Heer is mij verschenen. Alsnu werkte de Heer wonderen en teekenen voor zijne oogen en zeide: Ik zal met u zijn. Doch Mozes zeide wederom: Och Heer, ik ben niet bespraakt, en zwaar van mond en zwaar van tong. Maar de Heer zeide: wie heeft den mensch den mond gemaakt? ga henen; Ik weet, dat uw broeder Aaron welbespraakt is. Leg mijne woorden in zijnen mond; hij zal voor u tot het volk spreken; maar gij moet hem leiden in hetgeen God aangaat. (Exod. III: IV).

Thans nam Mozes zijne vrouw en zonen en den Staf Gods, waardoor de Heer wonderen en teekenen gedaan had, en hij vertrok uit Jethro's huis naar Egypte.

ZES EN TWINTIGSTE HOOFDDEEL.

MOZES VOOR PHARAÖ.

1.

Mozes trof zijn broeder Aaron reeds onderweg aan; hij verhaalde hem, wat de Heer gezegd en de wonderen, die Hij gedaan en de last, dien Hij hem had opgelegd. Beiden nu loofden de barmhartigheid des Heeren, omdat Hij zijn volk wilde bezoeken. En zoodra zij in Egypte waren aangekomen, verzamelden zij de ouderlingen van het volk Israëls, en Aaron droeg hun al de woorden voor, die God gesproken had; en Mozes deed wonderteekenen met den staf, en het volk geloofde en aanbad den Heer.

Hierop traden Mozes en Aaron, twee tachtigjarige grijsaards voor Pharaö en zeiden: Zoo spreekt de Heer van Israël: laat mijn volk trekken, opdat het Mij in de woestijn eene offerande opdrage. (Exod. VI). Maar Pharaö antwoordde vol hoogmoed: »Wie is de Heer, naar wiens stem ik hooren zou? ik ken geen Heer, en laat ook Israël niet trekken." Op Gods bevel gingen Mozes en Aaron ten tweedenmale naar Pharaö. Aaron wierp zijnen staf voor hem op den grond, en hij werd in eene slang veranderd. Pharaö ontstelde, maar zijn hart bleef versteend, en hij wilde het volk niet laten trekken.

2. Nu liet de Heer tien plagen over Pharaö en het gansche land komen. Aaron sloeg met zijn staf op de rivier de Nyl; toen werd al het water in bloed veranderd en stonk. Na zeven dagen strekte Aaron, op Mozes last, zijne hand uit over al de wateren van Egypte; toen kwamen ontelbare kikvorschen te voorschijn, bedekten het land en drongen in de huizen, gemakken, bedden en spijskamers der Egyptenaren. — Daarop werd het stof der aarde tot muggen, die menschen en vee plaagden, zoodat de Egyptische toovenaars zelve verschrikt uitriepen: Dit is de vinger des Heeren. Dan kwamen afschuwelijke vliegenzwermen in Pharaö's paleis en in geheel het land van Egypte, en door deze werd alles bedorven. Eene zware ziekte ontrukte den Egyptenaren een groot deel van hun vee, maar de kudden der Israëlieten bleven vrij. Mozes strooide asch hemelwaarts, en er ontstonden zweren en etterbuilen onder menschen en vee. Daarop strekte hij zijnen staf uit naar den hemel, en er viel hagel en vuur, zoodat al de velden der Egyptenaren verwoest werden. En de Heer zond eene menigte van sprinkhanen, die den grond bedekten, en alles vernielden, wat de hagel nog gespaard had. — Eindelijk strekte Mozes zijne hand ten hemel, en er ontstond gedurende drie dagen eene zoo schrikkelijke duisternis, dat de een den anderen niet kon zien, noch van plaats veranderen.

3. En Pharaö? Ach, de ongelukkige vertoonde

zich bij al deze plagen zoo juist het beeld van den versteenden en onboetvaardigen zondaar! Zoodra er eene nieuwe plaag gekomen was, werd hij met vrees vervuld, riep Mozes, beloofde huichelend alle goeds en smeekte om zijne voorbede. Maar zoodra hield de plaag, op het gebed van den trouwen dienaar Gods, niet op, of hij was telkens weer de oude Pharaö, en volhardde in zijnen spottenden trots: »Ik laat het volk niet trekken." Lezer, vraag u zelven eens af, of ook gij niet reeds meermalen, even als Pharaö, de geboden des Heeren en de inspraken van den H. Geest wederstaan, zelfs oogenblikkelijk in kruis en lijden beterschap beloofd, maar daarna wederom de vroegere lichtzinnigheid en strafwaardige boosheid gehuldigd hebt? — Bedenk het wel, de barmhartigheid des Heeren bezocht u door kruis en lijden; maar ook deze barmhartigheid, voor zooverre ze den afzonderlijken mensch gegeven wordt, heeft hare grenzen: overtreedt gij deze, dan valt gij onredbaar in de laatste, vreeselijke, ja eeuwige straf van God.

Erken verder in Pharaö, die het volk uit de slavernij niet wilde ontslaan, een beeld van den boozen geest, die de ziel, die zich eens aan hem, door eene doodzonde, tot slavin heeft overgegeven, met alle hardnekkigheid in zijne banden vasthoudt. O hoe moeielijk wordt het voor zulke ziel, zich uit de strikken van Satan, uit de banden eener jarenlange, zondige gewoonte los te maken!

Menigwerf schijnt de booze geest, evenals Pharaö, zijne heerschappij geheel te willen opgeven — de ziel begint zich reeds over hare bevrijding te verheugen — dan werpt satan haar nieuwe boeien aan, en zegt op spottenden toon: »De ziel, die mij behoort, laat ik niet trekken." Doch de wezenlijk rouwmoedige ziel wanhope niet! volhardt zij in gebed vol vertrouwen, in een gedurig en waardig gebruik der H. Sacramenten en in de vernieuwing harer goede voornemens, dan zal eindelijk de Allerhoogste, door Zijne onweerstaanbare macht den geest des afgronds bedwingen, gelijk Hij ook ten laatste door de tiende en vreeselijkste plaag, den Egyptischen Pharaö gedwongen heeft, Israël's kinderen te laten trekken. Amen.

ZEVEN EN TWINTIGSTE HOOFDDEEL.

DE SLAANDE ENGEL. — HET PAASCHLAM.

1.

Terwijl Mozes reeds voornemens was, van Pharaö te scheiden, verkondigde hij hem nog de laatste plaag, die de Heer over Egypte zou zenden: Den dood aller eerstgeborenen. Maar Pharaö bleef versteend en zeide tot Mozes: Ga van mij en wacht u, voortaan voor mijn aangezicht te verschijnen." Nu trad Mozes voor de kinderen Israëls en zeide: „Zoo spreekt de Heer: Op den tienden dag dezer maand *), neme ieder huisvader een eenjarig lam zonder vlek en beware het om het, tegen den avond van den veertienden der maand te slachten. Gij zult van zijn bloed nemen en het aan de beide posten en aan den bovendrempel uwer huizen strijken, maar het vleesch zult gij eten in denzelfden nacht, aan het vuur gebraden en ongezuurde brooden daarbij met wilde latuw. Gij zult van het lam geen been breken en er mag niets daarvan tot den morgen overblijven. Gij zult het aldus eten: met omgorde lendenen, met schoenzolen aan uwe voeten en met uwen staf in uwe hand, tot een teeken, dat gij tot den uittocht bereid zijt; en gij zult het met spoed eten, want het is het Phase, d. i. de doorgang des Heeren. En in den zelfden nacht zal Ik gerecht houden door geheel Egypte en alle eerstgeborenen van de menschen tot aan het vee verslaan. Maar voor U zal het bloed tot een teeken zijn aan uwe huizen; als Ik dat bloed zie, zal Ik voorbijgaan, en zal de verderfelijke plaag onder U niet komen." (Exod. XII).

*) Deze is de maand Nisan, die van den 16 Maart tot den 13 April duurt.

2. Dit voorschrift des Heeren zou niet slechts voor nu, maar voor alle volgende eeuwen bij Israël's kinderen gelden, en daarmede moest, tot eene eeuwige gedachtenis van den uittocht uit Egypte het Paaschfeest ingesteld worden. Want zoo had de Heer verder gezegd: „Deze dag zal U tot een gedenkdag zijn, en gij zult hem vieren als een feest des Heeren van geslacht tot geslacht met eeuwigen godsdienst. Van den veertienden der maand Nisan tot den een en twintigsten der zelfde maand aan den avond zult gij ongedeesemd brood eten; de eerste dag zal heilig en feestelijk zijn, en de zevende zal met dezelfde feestelijkheid gevierd worden; gij zult op dezelven geen werk verrichten. En als gij in het land komt, dat de Heer U

geven zal, onderhoudt dit gebruik, en als uwe kinderen tot u zeggen: wat is dat voor een godsdienst, dan antwoordt hun: Het is het offer van den voorbijgang des Heeren, toen Hij de Egyptenaren sloeg en onze huizen spaarde." (Exod. XII).

3. De kinderen Israëls bogen zich gehoorzaam voor Gods bevel, en als de nacht van den 14 Nisan was aangebroken, deden zij, zooals hun bevolen was: Reisvaardig, onder vurige gebeden en lofliederen, namen zij het Paaschlam. O waarlijk een allerheiligste nacht, waarin al de booze raadsbesluiten hunner vijanden te schande gemaakt, en de genadevolle beloften van den Allerhoogste vervuld zouden worden! o waarlijk, een gelukzalige nacht, waarin Israël's zonen uit de slavernij in de vrijheid der kinderen Gods zouden overgaan! O waarlijk heerlijke nacht, waarop de morgen der verlossing aanbreken, en de eerste stralen der morgenzon hun de oneindige erbarmingen Gods verkondigen zouden!

Hoe geheel anders was het in de huizen der Egyptenaren gesteld! Want — zoo heet het in het Boek der Boeken: „Zie, als zich eene diepe stilte verspreidde, en de nacht in het midden van zijnen loop was, dan viel Uw almachtig woord, van den hemel, van den koninklijken troon, als een gevreesd strijder, midden op het land des verderfs neder. Het kwam en vervulde alles met dooden. Want de Heer sloeg alle eerstgeborenen in het land van Egypte, van den eerstgeborene van Pharaö tot den eerstgeborene der gevangenen. De eene lag half dood hier; de andere daar. Heer en slaaf werden met dezelfde straf bezocht, en de gemeene man leed hetzelfde als de Koning, en er verspreidde zich een akelig gekerm, een klagend geween over den dood der kinderen, die men betreurde. Maar de kinderen der rechtvaardigen offerden in 't geheim, en besloten eenparig de Wet te onderhouden, en zongen de lofzangen der Vaderen." (Exod. XII. Sap. XVIII).

Nu was Pharaö's trots gebroken! Denzelfden nacht nog ontbood hij Mozes en Aaron en zeide: »Maakt u op, gaat uit het midden mijns volks, en neemt uwe schapen en uw vee, volgens uw verlangen, mede." En de Egyptenaren hielden aan bij het volk, om hen met spoed uit het land te doen heengaan en zeiden: »Wij allen zijn dooden!"

4. Wel is waar, was het Paaschfeest, de gedachtenis dezer wonderwerken Gods, het voornaamste en belangrijkste feest der Israëlieten; maar nog belangrijker is het om zijne geheimvolle betrekking op Jezus Christus. Want zegt de Leeraar der Volken uitdrukkelijk: Ons Paaschlam, dat geslacht is, is Christus. Eveneens vermaant de H. Petrus: Weet, dat gij zijt vrij gekocht met het dierbaar bloed van Christus, als van een vlekkeloos en onbesmet Lam. (I Pet. I. 18. 19). En had niet reeds de Heilige Ziener Isaiäs, op het Paaschlam der Nieuwe Wet, op Christus gewezen en uitgeroepen: Gelijk een schaap is Hij ter slachtbank gevoerd, en Hij is stom geweest als een Lam? (53). Joannes de Dooper heeft Hem als met den vinger aangewezen en gezegd: Zie het Lam Gods, dat wegneemt de zonden der wereld. En de H. Evangelist Joannes heeft in zijne verrukking de Hemelgeesten gezien, die met luider stemme Christus lof zongen en zeiden: „Het Lam, dat gedood is geworden, is waardig te ontvangen de macht en den rijkdom en wijsheid en sterkte en eer, en heerlijkheid en dankzegging in alle eeuwigheid." (Apoc. V. 12. 13.)

Zoo was het Pascha, of het Paaschlam van Israëls kinderen slechts de voorafbeelding van het waar Paaschlam, van Jezus Christus, en hier wordt voor ons oog een overvloed van genaderijke geheimen van het Nieuwe Verbond ontsloten. O aanbidt dat Paaschlam zonder vlek, dat geslacht en op het vuur gebraden is, d. i. Jezus Christus, den zondeloozen, die aan het Kruis opgedragen en door het vuur zijner barmhartige liefde tot ons zondaars verteerd werd! O aanbidt dit Paaschlam, dat een einde maakt aan de Egyptische slavernij en de Israëlieten tot hunnen uittocht naar het land van belofte gesterkt heeft, d. i. Jezus Christus, door wien satans heerschappij verbroken en de ingang in het gelukkige rijk der genade ons mogelijk geworden is! O aanbidt dat Paaschlam, wiens bloed aan de deuren der huizen de kinderen Gods voor den engel des doods bewaard heeft d. i. Jezus Christus, met wiens bloed wij de deuren onzer harten bestrijken, om van den eeuwigen dood bewaard te blijven. O aanbidt dit Paaschlam, dat niet slechts eens, bij den uittocht uit Egypte, maar door alle eeuwen der joodsche geschiedenis heen werd opgedragen d. i. Jezus Christus, die niet slechts zijne verzoenings-offerande heeft opgedragen, maar in het allerheiligste Misoffer door alle eeuwen heen tot aan het einde dit zijn offer hernieuwt, gelijk dit zoo roerend de H. Apostel Andreas betuigde, toen hij tot den Proconsul Egeäs sprak: »Ik offer telken dage aan den almachtigen God, niet den rook van ontbrande reukwerken en niet het vleesch van brullende stieren, maar het Lam zonder vlek, wiens vleesch door geheel het geloovige volk genuttigd wordt." Aanbidt dit Paaschlam, dat niet slechts opgedragen, maar als werkelijke spijs genuttigd worden moest d. i. Jezus Christus, die zich in het laatste Avondmaal ons niet alleen als eene gedurige offerande, maar ook als eene gedurige spijs onzer zielen in de H. Communie heeft nagelaten, en verlangt, dat wij allen aan die hemelsche spijs deelnemen, terwijl Hij zegt: „Zoo gij het vleesch van den Zoon des menschen niet eet, en zijn bloed niet drinkt, zult gij het leven in u niet hebben." (Joan. VI) — evenals ook de eerstgeborenen der ongeloovige Egyptenaren, die van het Paaschlam niet aten, en hunne huizen met diens bloed niet geteekend hadden, al te zamen omkwamen! O aanbidt dit Paaschlam, dat met ongedeesemd brood en bittere latuwkruiden genomen moest worden — d. i. Jezus Christus, die in het allerheiligste Sacrament slechts door menschen van een rein en ongedeesemd hart ontvangen, en eerst, na voorafgaande boetvaardigheid en bitter berouw over alle bedreven zonden, mag genuttigd worden!

ACHT EN TWINTIGSTE HOOFDDEEL.

UITTOCHT DER KINDEREN VAN ISRAËL UIT EGYPTE. — DOORTOCHT DOOR DE ROODE ZEE.

1.

De Israëlieten — eene buitengewone menigte van meer dan 600,000mannen, benevens hunne vrouwen, kinderen en ontelbare kudden vee, trokken jubelend en blijde uit het land der slavernij. Ook hadden zij Josef's beenderen medegenomen, om die in het graf zijns Vaders, in het land van belofte te begraven. God zelve geleide hen op eene wonderbare wijze — overdag door eene wolkkolom, die hen tegen de zonnenstralen beschermde, des nachts door eene vuurkolom, die hun in de duisternis verlichtte. O liefelijk zinnebeeld der goddelijke Voorzienigheid! geleid ook mij op mijne pelgrimsreize door het aardsche leven. Als de zon des geluks mij hare verlokkende stralen toewerpt, o beschut mij dan, goede Vader, tegen overmoed en zelfvertrouwen; maar als de duisternissen van den tegenspoed mij overvallen, laat dan uw vaderlijk oog, het licht der hemelsche vertroosting, over mij schijnen, opdat ik niet door kleinmoedigheid bezwijke.

2. Toen Pharaö echter vernam, dat de Israëlieten werkelijk uitgetrokken, en reeds aan den oever van de Roode Zee gelegerd waren, speet het hem, dit volk te hebben laten gaan, daarom zette hij hen met ruiters en krijgswagens na.

Wie beschrijft den schrik van Israëls kinderen! Vóór zich hadden zij de zee, rechts en links steile bergen en de woestijn, achter zich den vijand. Maar Mozes zeide: „Vreest niet; de Heer zal voor ulieden strijden en gij zult Gods grootste daden zien." (Exod. XIV.) Toen toog de wolkkolom in de hoogte en ging achter hen, en stond tusschen hun en de Egyptenaren. Voor dezen was ze donker en vreeselijk, zoodat zij den ganschen nacht door niet bij de Israëliten konden komen. Het volk Gods echter verlichtte ze des nachts; een zinnebeeld van den Godmensch in het laatste Oordeel, die den rechtvaardigen vriendelijk en onuitsprekelijk minzaam zal verschijnen. Nu strekte Mozes zijne hand uit over de zee, en zie, de wateren werden geklieft, en stonden van weerskanten als een muur, en de Israëlieten trokken er droogvoets door. De Egyptenaren zagen met verbazing en verwondering het buitengewoon heerlijk wonder van den alleen-waren God. Maar hun hart was versteend, en zij zetteden de Israëlieten tot in het midden der zee met ruiters en krijgswagens

na. Nu strekte Mozes andermaal, op Gods bevel, zijne hand over de zee uit, en zie, de torenhooge baren ontlastten zich en stroomden onder schrikbarend geraas samen, en het gansche leger van Pharaö met ruiters en krijgswagens werd in den afgrond begraven.

3. Zoo verlostte de Heer zijn uitverkoren volk uit de hand der Egyptenaren! Thans verhief zich Mozes en zong den Allerhoogste een loflied: »De Heer is mijne sterkte en mijn lof, Hem wil ik loven. De Heer is een krijgsheld. De wagen van Pharaö en zijn uitgelezen vorsten heeft Hij in den afgrond der zee geslingerd. Uwe rechterhand, o Heer, is verheerlijkt in macht; in de volheid uwer heerlijkheid verpletterdet Gij uwe vijanden en uwe gramschap verteerde hen als een stoppel. Voor uw volk waart Gij een geleider; Gij hebt ze verlost en voert hen in uwe macht tot uwe heilige woning. Gij zult hen brengen en planten op den berg uws eigendoms, dat uwe handen hebben toebereid; 't is, o Heer, het eigendom, dat uwe handen gevestigd hebben." — Ook Maria, de Profetesse en zuster van Mozes nam de pauken in de hand, en alle vrouwen van Israël volgden haar, en zij zong hun voor en zeide: »Laat ons den Heere lofzingen, want hoog, hoog is Hij verheven, het paard en zijn berijder wierp Hij in de zee!"

Herinneren u deze beide lofliederen van den grijzen Mozes en der van God vervulde Maria niet aan dat loflied van den grijzen Simeon in den Tempel en aan het heerlijk Magnificat der allerzaligste Moeder Gods, Maria, waarin zij de overwinning des Heeren over de machtigen der aarde en de wonderbare redding en verheffing der ootmoedigen vierde?

4. Doch erken met den H. Paulus in den wonderbaren doortocht door de roode zee eene voorafbeelding van den christelijken Doop. Gelijk Israël in dezen doorgang, uit het leven der slavernij tot het leven der vrijheid in God werd herboren, zoo worden ook wij in den doorgang door het genadevolle water des Doopsels, uit de slavernij van Satan tot kinderen Gods herboren. Maar gelijk Israëls kinderen ook na dezen doortocht, nog den grooten weg door de woestijn, onder ontelbare gevaren, hadden af te leggen, zoo blijven ook voor ons, na het Doopsel, de aanvechtingen van het vleesch en tallooze uitwendige vijanden der zaligheid te bestrijden. Doch gelijk Israël, zoo menigmaal het zich met kinderlijk vertrouwen en heilige liefde, tot Dengene, die het door de roode zee geleid had, wendde, uit alle gevaren gered werd, eveneens zal ook ons, zoo dikwijls wij ons de genade des Doopsels dankbaar herinneren en ons vol vertrouwen aan den Gever onzer Zaligheid aansluiten, kracht en redding uit iedere bekoring ten deel vallen.

Maar waaruit stroomt in het water des Doopsels zulke geheimvolle kracht en genade? Eenig en alleen uit het purperroode bloed van Jezus Christus, dat aan het H. kruishout gevloeid heeft. O liefderijke Verlosser, geleidt ons dan allen door de roode genadezee van uw dierbaar bloed, veilig en behouden, uit het dal van ons aardsch pelgrimschap, tot den heiligen berg, tot de gelukzalige woning, die gij ons bereid hebt. Amen.

NEGEN EN TWINTIGSTE HOOFDDEEL.

HET MANNA.

1.

él erkende de Heer, dat Israëls volk nog niet geschikt was, Gods volk te zijn; daarom besloot Hij, hen gedurende een veertigjarig heen- en weertrekken door de arabische woestijn, waar zij, ver van alle verstrooiing, met hun God alleen waren, tot Gods volk opteleiden, en dit door velerlei beproevingen en door heerlijke openbaringen zijner almacht, rechtvaardigheid en vaderlijke goedheid. Zoo kwamen zij dan in de woestijn. Zij reisden drie dagen en vonden geen water. Eindelijk ontdekten zij het bij Mara, maar het was bitter en onbruikbaar, zoodat het zwakgeloovige volk tegen Mozes begon te morren. Nu riep Mozes tot den Heer, die hem een houtgewas aanwees: hij wierp het in het water, en het werd dadelijk zoet en drinkbaar. In dit hout erkennen de Kerkvaders de kracht van het Kruis van Christus, dat alle bitterheden van dit leven verzoet.

En toen eene maand later de levensmiddelen begonnen te verminderen, morde het volk op nieuw tegen Mozes en Aaron, en zeide: »Ach, of wij maar in Egypte gestorven waren, toen wij nederzaten bij de vleeschpotten, en toen wij brood aten tot verzadiging! Waarom hebt gij ons in deze woestijn gevoerd, om deze gansche menigte door den honger te dooden?" Maar de Heer zeide tot Mozes: „Zie, Ik zal ulieden brood doen regenen uit den hemel." En zie, tegen den morgen zagen zij in den dauw der woestijn iets kleins, sneeuwwit als in een mortier gestoten, gelijk aan den rijm op aarde. Als de zonen van Israël dit zagen, riepen zij verwonderd uit: Manhu, d. i. wat is dat? En Mozes antwoordde: „Dit is het brood, dat de Heer u te eten gegeven heeft." Zij verzamelden blijmoedig, de een veel, de ander weinig; toen maten zij het, en zie, de een had niet meer of minder dan de andere, maar ieder zoo veel, als hij eten kon. Zij moesten het 's morgens vroeg voor zonnenopgang verzamelen. Van dit manna, dat de joden gedurende al de 40 jaren hunner reis door de woestijn aten, heet het in het Boek der Wijsheid XVI: 20.: „Aan uw volk, o Heer, hebt gij het voedsel der Engelen gegeven, zonder arbeid bereid, dat in zich bevatte alles wat aangenaam en bevallig is voor den smaak; want het schikte zich naar ieders wil, en het werd veranderd in het geen ieder verlangde.

2. Wij staan verbaasd over deze wonderbare

eigenschappen van het manna des Ouden Verbonds, maar zijn wij nog veel meer verbaasd over het groot geheim van het Nieuwe Verbond, waarvan het eene voorafbeelding was! Want gelijk de H. Apostel van het Joodsche manna schrijft: „Zij allen hebben dezelfde geestelijke Spijze gegeten tot een voorbeeld voor ons; (I Cor. X: 3, 6.); en de Zaligmaker zelve tot de Joden zegt: Uwe Vaderen hebben het manna gegeten; maar Ik ben het levend brood, die uit den hemel ben nedergedaald; zoo iemand van dit brood eet, hij zal in eeuwigheid leven." (Joan. VI: 49, 51.) Wie zou dan nog durven betwijfelen, dat het manna eene voorafbeelding is van het ware hemelbrood in het Allerheiligste Sacrament des Altaars? Want evenals de gedaante van dit Sacrament, zoo had ook het manna de kleur en den smaak van een zoet brood. Gelijk het manna den Joden eerst gegeven werd, nadat zij de vleeschpotten van Egypte verlaten hadden, en de roode zee waren doorgetrokken, zoo mag ook hij alleen het Brood des Levens nuttigen, die zich van de zondige wellust bekeerd heeft, en gedoopt is. Gelijk het manna in den vroegen morgen verzameld moest worden, zoo is ook ons tot het ontvangen van het H. Sacrament het morgenuur aangewezen. Gelijk het manna niet door arbeid verkregen, niet door gewone natuurkracht geteeld, maar op bovennatuurlijke wijze gevormd werd en dagelijks (al was het getal der gebruikers nog zoo groot) tijdens hunne reis door de woestijn vernieuwd werd, zoo wordt ook het hemelsche brood in het H. Misoffer op eene wonderbare wijze in de hand des Priesters gevormd, en zal onafgebroken zoo lang voortduren, totdat wij uit de woestijn van dit leven in het beloofde land der eeuwige Zaligheid binnentrekken. Gelijk niemand hunner, die het manna inzamelden, meer dan de andere ontving, zoo ontvangen ook alle Communiceerenden, het moge eene geheele hostie, of in eenige deeltjes gebroken zijn, evenveel, namelijk, den éénen, geheelen, onverdeelbaren Christus. Gelijk het manna zich naar iederen leeftijd en ieder geslacht schikte, allen overvloed van zoetigheid in zich besloot, en ieder daarin dien smaak en dat genot vond, hetwelk hij verlangde, zoo is ook de H. Communie voor rijken en armen, voor geleerden en ongeleerden, voor grijsaards en kinderen even genadevol en zaligmakend. De onwetende put daaruit wijsheid, de zwakke kracht, de bedrukte troost, de zieke verlichting, de vermoeide verkwikking, de dwalende raad; iedereen, wat hij voor zich noodig heeft en wenschen moet. Gelijk eindelijk de Joden het manna niet konden verklaren, maar met verwondering uitriepen: Manhu, d. i. wat is dat? zoo zullen ook wij nooit in staat zijn het H. Sacrament te begrijpen. Het is en blijft voor ons een eeuwig Manhu, een aanbiddenswaardig Geheim, gelijk zeker Communielied, zoo waar als schoon uitdrukt:

Jesus! Menschgeworden God,
Die niet in uw woord kunt falen
Gij rust hier in 't Sacrament;
Kan 't mijn geest niet achterhalen,
God der Waarheid! 'k tuig het nu,
Jesus ik geloof in U.

God van almacht, liefde en trouw!
'k Ben beschaamd om al mijn zonden,
Maar Gij, Heer, hebt ze uitgewischt
In het bloed van zooveel wonden,
Vol betrouwen kom ik nu,
Goede Jesus! 'k hoop op U.

God van liefde en opperst goed!
Gij wilt spijzen en ons drenken,
In 't geheim der hoogste min
Heel U zelven aan ons schenken,
Liefste Jesus! kom, kom nu,
Ach mijn ziel verzucht naar U.

'k Ben niet waardig, groote God!
Dat Gij ingaat in mijn harte;
Spreek, Heer! spreek een enkel woord,
En doorwond van liefde smarte,
Schrei ik: Jesus! kom toch nu,
Kom, o kom, ik smacht naar U.

'k Zal dan aan den heil'gen disch
U, mijn Jesus! gaan ontvangen,
U, mijn God, mijn' grooten God,
Aan mijn zalig harte prangen,
Goede Jesus! kom toch nu,
Kom, o kom, ik snel tot U.

(P. van der Ploeg. De Moeder Gods maand.)

3. Hoe goed en wonderbaar zich God voor Israëls zonen toonde, toch morden zij al weer spoedig schroomvallig en mistrouwend tegen Mozes, als hun iets ontbrak. Zoo te Raphidim, waar geen drinkwater was. Dan riep Mozes tot den Heer en zeide: „Wat zal ik dit volk doen? weinig feilt er aan, dat zij mij steenigen!" En de Heer antwoordde in zijne langmoedigheid: „Neem uwen staf, waarmede gij de rivier geslagen hebt, en sla op de rots, en er zal water uit dezelve uitgaan." (Exod. XVII.) Mozes gehoorzaamde, en zie, er ontsprongen stroomen water uit de rots, zoodat menschen en vee te drinken kregen. Ook hierin erkent de H. Paulus eene geheimvolle voorafbeelding; want de rots — zoo schrijft hij — was Christus (I Cor. X: 4.) Ja uit Christus stroomen de heerlijke wateren der zuivere leering en der genaden, waarvan Hij zelve uitriep: „Die gedronken zal hebben van het water, dat Ik hem geven zal, zal in eeuwigheid niet dorsten; maar het water, dat Ik hem geven zal, zal in hem eene bron worden van water, dat springt tot in het eeuwige leven." (Joan. IV: 13, 14.) Dan, gelijk het den Heer geviel, zich van Mozes met zijn staf te bedienen, om het water uit de rots te slaan, zoo bedient Hij zich in het Nieuw Verbond van den Priester en den Sacramenteelen Vorm, om de wateren der waarheid en der genade aan een ieder in het bijzonder te schenken. Ik echter roep uit het diepste van mijn hart met de Samaritaansche vrouw aan den put van Jacob: „O Heer, geef mij dat water, opdat ik niet meer dorste! Amen.

DERTIGSTE HOOFDDEEL.

GOD GEEFT OP DEN BERG SINAÏ AAN HET VOLK VAN ISRAËL DE TIEN GEBODEN.

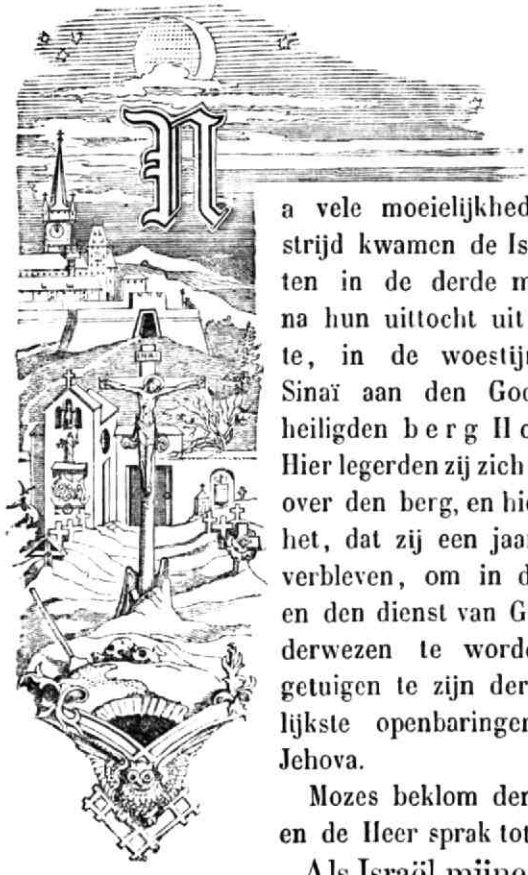

1.

Na vele moeielijkheden en strijd kwamen de Israëlieten in de derde maand, na hun uittocht uit Egypte, in de woestijn van Sinaï aan den Gode geheiligden berg Horeb. Hier legerden zij zich tegenover den berg, en hier was het, dat zij een jaar lang verbleven, om in de wet en den dienst van God onderwezen te worden en getuigen te zijn der heerlijkste openbaringen van Jehova.

Mozes beklom den berg en de Heer sprak tot hem: „Als Israël mijne stem hoort en mijnen bond bewaart, zult gij mijn eigendom zijn onder alle volken, een priesterlijk koningrijk en een heilig volk. Ga dan tot het volk, en heilig hen heden en morgen; want op den derden dag zal de Heer afkomen voor al het volk. En gij zult den berg rondom afperken voor het volk; want ieder die den berg aanroert, zal den dood sterven." (Exod. XIX).

Als nu de morgen van den derden dag was aangebroken, begon het te rooken, en te donderen, en te bliksemen, en eene zware wolk omhulde den berg. En uit de wolk klonk het geluid eener zeer sterke bazuine, zoo geweldig en vreeselijk als in het laatste Oordeel! En Mozes leidde het volk uit het leger, aan den voet des bergs Gode te gemoet. Toen klonk de stem des Heeren van den berg en sprak:

I. „Ik ben de Heer, uw God. Gij zult geene vreemde goden voor mijne oogen hebben. Gij zult U geene gesneden beelden maken. Gij zult die niet aanbidden of godsdienst aandoen. Want Ik de Heer, uw God, Ik ben een sterk, een ijverig God, die de misdaad der vaderen straft tot in het derde en vierde geslacht dergenen, die Mij haten, en die barmhartigheid doe bij duizenden dergenen, die Mij liefhebben en mijne geboden onderhouden.

II. Gij zult den naam van den Heer uwen God niet ijdel gebruiken.

III. Wees gedachtig, dat gij den Sabbath heiligt. Zes dagen zult gij arbeiden en al uw werk doen: maar den zevenden dag zult gij geen werk doen; noch uw zoon, noch uwe dochter, noch uw dienstknecht, noch uwe dienstmaagd,

noch uw vee; want in zes dagen heeft de Heer hemel en aarde gemaakt, en Hij rustte den zevenden dag. Daarom zegende God den Sabbathdag en heiligde denzelven.

IV. Eer uwen vader en uwe moeder, opdat gij lang moogt leven en het U welga in het land, dat de Heer u geven zal.

V. Gij zult niet doodslaan.

VI. Gij zult geen overspel doen.

VII. Gij zult niet stelen.

VIII. Gij zult tegen uwen naasten geen valsche getuigenis geven.

IX. Gij zult uws naasten huisvrouw niet begeeren.

X. Gij zult uws naasten goed niet begeeren.

2. Sidderend en bevend hoorde het volk Gods stem, en zag in den rookenden berg, in de donder- en bliksemslagen en het geluid der bazuinen, de vreeselijke Majesteit van den Allerhoogste. Daarom zeide het tot Mozes: »spreek gij met ons, en wij zullen luisteren; maar dat God niet met ons spreke, opdat wij niet sterven!" Nu beklom Mozes andermaal den berg en naderde tot het duister, waarin God was, en de Heer gaf hem nog velerlei voorschriften, godsdienstige, zedelijke en burgelijke wetten. — En Mozes bracht al de woorden van God aan Israëls zonen over; toen antwoordden zij met luider stemme en spraken: »Al de woorden, die de Heer gesproken heeft, zullen wij doen." En Mozes schreef al de woorden des Heeren in het Boek des Verbonds. Daarna richtte hij onder aan den berg een altaar op tot een brandoffer en twaalf gedenksteenen naar de twaalf stammen van Israël, en las het Boek des Verbonds voor het gansche volk. Als nu het volk den bond des Heeren bezworen had, nam hij het bloed van het offerkalf: de eene helft goot hij over het altaar, en met de andere helft besproeide hij het volk en zeide: »dit is het bloed des verbonds, dat de Heer met U gesloten heeft."

3. Overweeg en beschouw nu die wetgeving van Sinaï. — Was hetgene de Heer daar zelve beval, iets nieuws? O neen! Reeds had God deze wet in het Paradijs in het hart van den mensch geschreven, maar door de boosheid der menschen was dit oorspronkelijk goddelijk schrift in het menschelijk geweten uitgewischt en onleesbaar geworden." Daarom — schrijft de H. Augustinus — werd hun op Sinaï ook uitwendig weder voor oogen gehouden, wat zij inwendig in hun geweten zien moesten; en terwijl Gods stem van buiten aan hun oor klonk, werd de mensch in zijn binnenste terug gedreven."

Hieruit volgt, dat deze Wet des Heeren niet alleen voor de zonen van Israël, maar voor alle tijden en alle volken geldig was. Slechts de vooraf beeldende, godsdienstige verordeningen

d. i. de ceremoniëele wet is in het Nieuwe Verbond, waarin de afbeeldingen van het Oude Verbond vervuld zijn, opgeheven; maar de zedewet van Sinaï blijft eeuwig van kracht. Daarom zeide de goddelijke Leermeester: „Ik ben niet gekomen, om de Wet op te heffen, maar om ze te vervullen."

En hoe heeft Christus de Wet van het Oude Verbond vervuld! Door de liefde! De wet, op Sinaï onder donder en bliksem en vreeselijk bazuinengeschal aan de sidderende kinderen van Israël gegeven, was meer op de vrees gegrond, en betrof hoofdzakelijk het uiterlijk doen en laten der menschen. De Stichter nu van het Nieuwe Verbond verkondigde zijne Wet niet van de steile hoogten eens trotschen bergs, maar van het Kruis! De Zoon Gods, die uit oneindige liefde tot de menschen onze natuur had aangenomen, en nog stervende zijne armen uitgespannen hield, om alle menschen daarin op te nemen, wiens hoofd gebogen was, om ons den kus van vrede aan te bieden, — wiens hart doorstoken werd, om den zondaren de vlammen zijner oneindige liefde en barmhartigheid te openbaren: Deze is de Wetgever van het Nieuwe Verbond! en wat Hij verlangt, is voornamelijk de inwendige gehoorzaamheid, een van liefde brandend, menschen minnend hart, zuivere gedachten en eene onschuldige genegenheid: eene gehoorzaamheid in geest en in waarheid.

Dit is de vervulling van de Oude Wet en ook de vervulling van het Oude Verbond. Want dit bloed van het offerkalf, dat tusschen het altaar en het besproeide volk, d. i. tusschen God en de menschen verdeeld werd tot bekrachtiging van het wederzijds verbond, dit was slechts eene zwakke vooraf beelding van het allerheiligst, aanbiddelijk Bloed van Christus, waarin het Nieuwe Verbond bezegeld, en waarmede eveneens — tot een teeken van het verbond tusschen God en de menschen — deels het heilig altaar des kruizes, deels de aardbodem der menschen besproeid werd. Daarom roept de Leeraar der Volken blijmoedig uit: „Gene was een zinnebeeld van den tegenwoordigen tijd; want niet door bloed van bokken of stierkalven, maar door zijn eigen bloed is de Middelaar van het Nieuwe Verbond, Christus onze Hoogepriester, in het Heilige der Heiligen ingegaan, en heeft eene Eeuwige Verlossing gekregen" (Hebr. IX. 12).

4. Na de feestelijke sluiting van het Oude Verbond nam Mozes zijn broeder Aaron en Nadab en Abiu met zeventig van de Ouderen van Israël, en zij klommen op den berg en zagen den God van Israël en Zijne heerlijkheid. Toen was het onder hunne voeten als een kunstwerk van saffieren, en gelijk de hemel, als die helder is. Bij het aanschouwen van den Heer ontvlamden hunne harten, en zij hielden een vreugdemaal. — En Mozes klom op de kruin des bergs, en verwijlde daar veertig dagen en veertig nachten zonder spijs en drank. In deze eenzaamheid en geheimvolle onderhouding met God, ontving hij de onderrichtingen des Heeren over den bouw van het Tabernakel des Verbonds, over de inrichting van den godsdienst, en de twee steenen tafelen; waarop de vinger des Heeren de tien Geboden tot eene blijvende gedachtenis van het Verbond, wonderlijk gegrift had.

Intusschen echter — o onbestendigheid van het menschelijk hart! — vielen Israëls kinderen in eene buitengewoon zware zonde: zij goten een gouden kalf en aanbaden het en aten en dronken en dansten om het afgodsbeeld. Toen Mozes dit zag, ontstak hij in heiligen toorn en wierp de tafelen uit zijne hand, tot een teeken, dat Israël zijn Verbond met den Heer verbroken had. Daarop vernietigde hij het afgodsbeeld voor hunne oogen, en liet vele duizenden afgodendienaren nedersabelen.— Toen nu de Heer deze verzoening zag en het smeekend gebed zijns dienaars Mozes hoorde, erbarmde Hij zich wederom over het volk, en vernieuwde zijnen Bond, en gaf aan Mozes twee andere steenen tafelen, waarop Hij Zijne geboden geschreven had.

EEN EN DERTIGSTE HOOFDDEEL.

HET TABERNAKEL.

1.

Een priesterlijk koningrijk, een heilig volk moest Israël zijn. Daarom gaf God aan Mozes op den berg de nauwkeurigste voorschriften over den godsdienst, dien dit volk en zijne Priesters voor den Allerhoogste moesten onderhouden, en waardoor zij niet alleen in trouwe aanhankelijkheid aan hunnen God-koning gehouden, maar voornamelijk ook op het toekomstige Godsrijk in Christus moesten voorbereid worden. Daarom bepaalde God vooral eene plaats, waar Hij zijne heerlijkheid op eene bijzondere wijze openbaren, en de offeranden van het volk aannemen zou: het Tabernakel of de Heilige Tent. Om deze, naar Gods last, zeer waardig te bouwen en te kunnen opluisteren, verzocht Mozes van het volk allerlei geschenken in goud, zilver, koper, edelgesteente, rood en blauw purper, karmozijn en byssus, dekkleederen van geitenhaar, huiden en acaziahout. Zij brachten alles in overvloed met bereidwillige harten; uitgelezen kunstenaars, met Gods geest vervuld, waren de werklieden bij den bouw.

2. De gedaante van dit Tabernakel, dat men gemakkelijk kon oprichten en afbreken en, tijdens hunnen tocht door de woestijn, van de eene plaats naar de andere overbrengen, was een lang vierkant, dertig ellen lang, tien breed en tien hoog. Dit vierkant werd door een kostbaar voorhangsel in twee deelen afgedeeld: het Allerheiligste, tien ellen en het Heilige, twintig ellen lang.

Deze tent was gebouwd op pilaren van onbederfelijk acaziahout, die met goud overtogen waren, op zilveren voeten stonden en gouden kapiteelen droegen. Van binnen waren deze pilaren met kostbare voorhangsels, waarin de beelden van Cherubijnen geweven waren, uitwendig met vellen en dekkleeden van geitenhaar verbonden. — Rondom deze tent was een Voorplein, honderd ellen lang en vijftig breed. De vier zijden van dit voorplein waren afgezet met kolommen van vijf ellen hoog, en waren bij de twintig ellen lang en tien breed. Deze kolommen waren met geslagen zilver bedekt, hadden zilveren kapiteelen, en koperen voetstukken en waren met voorhangsels van getwijnden byssus verbonden.

In het Allerheiligste mocht geen sterveling komen, dan alleen de Hoogepriester, en zelfs deze nog maar ééns 's jaars, namelijk op den grooten boete- en verzoeningsdag, d. i. op den tienden dag van de zevende maand. Want in het diep geheimvol donker van het Allerheiligste stond de H. Ark of Bondskist, d. i. eene kunstig bewerkte kist van zuiver acaziahout, met het fijnste goud overtrokken, 2½ el lang, 1½ el breed en even zoo hoog. In deze kist waren drie heiligdommen: de tafelen der Wet

van Sinaï, de wonderbare staf van Aaron en een gouden Vat vol manna ter eeuwige gedachtenis. Op de bondskist was de genadetroon, d. i. een gouden verzoendeksel van 2½ el lang en 1½ breed op wiens beide zijden twee Cherubijnen met uitgestrekte vleugelen stonden. Boven dezen genade-troon openbaarde zich de heerlijkheid Gods in eene wonderbare wolk. Van hieruit geschiedden Gods openbaringen tot de kinderen Israël's en 's volks zuivering van zonden. In het Heilige, waar de Priesters dagelijks den H. Dienst verrichtten, stond de gouden zevenarmige Kandelaar, waarop altoos zeven lampen met den fijnsten olie brandden; het Reukaltaar, waarop iederen avond en morgen de zuiverste specerijen en kostbaarste reukwerken gebrand en als offeranden opgedragen werden; eindelijk de Tafel der Toonbrooden, waarop — naast gouden kelken met wijn — aanhoudend lagen twaalf ongedeesemde brooden van het fijnste tarwemeel, die elken Sabbathdag op de heilige plaats genuttigd en door nieuwe vervangen werden.

Op het Voorplein kwam het volk tot de godsdienstoefeningen te zamen. Hier stond het koperen brandoffer-Altaar, waarop de offerdieren geslacht en de spijsoffers verbrand werden — en niet ver van daar, was het koperen waterbekken, waar de Priesters vóór de heilige handelingen handen en voeten waschten. Het Voorplein was niet overdekt, terwijl over het Heilige en het Allerheiligste verschillende, deels kostbare tapijten hingen.

3. Beschouwen wij deze heilige tent der kinderen Israël's — de naauwkeurigheid, waarmede Jehova zelve alles in maat en gewicht, in stof en kleur verordend heeft — en de offervaardigheid van het Joodsche volk, dat tot de rijke en prachtvolle uitvoering *) van dezen reizenden Tempel zijne schatten gegeven had: — O dan begrijpen wij de zorg en heiligen ijver van onze Pausen en Bisschoppen in het bouwen en waardig versieren onzer christelijke Kerken; maar dan begrijpen wij ook de offervaardigheid onzer Voorvaderen in de christelijke middeleeuwen, die zich gelukkig achtten tot den bouw der heerlijke Dom- en andere kerken, hun goud en zilver, hun nesieraden en kostbaarheden, dikwijls zelfs het zwaar verdiende dagloon te mogen geven. Hoe blijde zullen zij nu zijn en jubelen daar boven in de hemelsche Kerk, zij, die eens hier op aarde zoo bezorgd waren, den Allerhoogste een waardig woonhuis te bereiden! Maar gaan wij nu eens met het oog des Geloofs in het inwendige van het Tabernakel: O welke geheimen en H. Symbolen van het Nieuwe Verbond verschijnen ons daar! Immers het geheele Tabernakel is eene voorafbeelding van

*) Alleen voor de goud- en zilverwerken werden meer dan 1,250,000 guldens besteed.

het Rijk van Christus op aarde, van de H. Kerk. Evenals de Ark des Verbonds, in het ondoordringbaar duister van het Heiligdom, als middelpunt van het Tabernakel, rustte met de goddelijke openbaring in de tafelen der wet, met de wonderbare genadespijs in het manna, en met den Aaronsstaf als zinnebeeld van het herders- en koningsambt; zoo is Jezus Christus, de godmenschelijke Leermeester, de Hoogepriester en koninklijke Herder, in het Allerheiligste Sacrament het middelpunt van Gods Rijk op aarde. — Rondom Hem zijn geschaard: de Christelijke Priesters, als de verkondigers zijner Openbaringen, als de uitdeelers zijner Genaden, als de plaatsbekleeders van zijn koninklijk Herdersambt, die gehouden zijn, Gods Kerk te bestieren en daarin orde en tucht staande te houden. Rondom de Priesters eindelijk: de Geloovigen. In den Zevenarmigen Kandelaar, die vóór het Allerheiligste brandde, zien wij het zinnebeeld van die »zeven Geesten, die altijd voor den Heer staan," waarvan reeds de Aartsengel Raphaël aan Tobias sprak, en dien de Evangelist Joannes gezien had, toen hij schreef: »En zie, een troon stond in den hemel, en voor den troon brandden zeven lampen, welke zijn de zeven geesten Gods." Deze kandelaar was tevens een voorafbeelding van den Christelijken tijd; de voorafbeelding der zeven gaven van den H. Geest, die de Kerk van Christus altoos vervullen, en van de zeven H.H. Sacramenten, waardoor aanhoudend het licht, de sterkte en de genade in het Christelijk hart overvloeien. En de Toonbrooden en de Kelk met wijn waren eene profetische heenwijzing op het geheim der hoogste liefde Gods, op het Allerheiligste Sacrament, waar Jezus Christus zelve, onder de gedaanten van brood en wijn, op het altaar van het Tabernakel des Nieuwen Verbonds tegenwoordig is. Eindelijk weten wij van de reukwerken, die op het Reukaltaar verbrand werden, dat zij een zinnebeeld van de aanhoudende gebeden der Heiligen zijn. »Ik zag, — zoo schrijft de H. Ziener Joannes, — en er kwam een Engel, en hij trad voor het Reukaltaar, en hij had een gouden wierooksvat, en hij legde van de gebeden van alle Heiligen op het gouden Altaar, en de rook van het reukwerk van de gebeden der Heiligen steeg voor God." — Maar wanneer zijn onze gebeden den Heere welgevallig? Als zij uit een boetvaardig en door het water van rouwmoedige tranen gezuiverd hart opstijgen. Dit werd den Joden beduid door het Brandoffer-altaar en het Waterbekken op het Voorplein van het Tabernakel.

TWEE EN DERTIGSTE HOOFDDEEL.

HET PRIESTERSCHAP DER ISRAËLIETEN.

1.

Ten tijde, dat de Israëlieten door de schandelijke godvergetenheid het gouden kalf hadden aanbeden, en Mozes — ter voltrekking der goddelijke straf aan deze booswichten — de Gode getrouw geblevenen te wapen riep, waren het de mannen van den stam van Levi, die onmiddellijk zijne roepstem volgden, en in heiligen toorn de afgodendienaars versloegen. Daarom zeide Mozes tot hen: »Heden hebt gij uwe handen den Heere gewijd, opdat de zegen over u kome." Het duurde niet lang, of dat woord werd vervuld, daar God den stam van Levi tot het Priesterschap verkoor, zoo zelf, dat Aaron en de eerstgeborenen zijner nakomelingen tot de waardigheid van Hoogepriester, de overige mannen van zijn gezin tot Priesters, en alle andere mannelijke nakomelingen van Levi (Jacobs zoon) tot medehelpers der Priesters en Levieten verheven werden.

2. De Priesters moesten een onberispelijken levenswandel leiden en zonder aanmerkelijke lichaamsgebreken zijn, en hunne afstamming uit het huis van Aaron kunnen bewijzen. Mozes zelve had de wijding aan Aaron en diens zonen toegediend. Met de priesterlijke gewaden uitgedoscht moesten zij aan veelsoortige offeranden, die Mozes voor hen opdroeg, deelnemen. Daarna werden zij met H. olie gezalfd, hun rechter oorlel, de duim van de rechterhand, en de groote teen van den rechtervoet met het bloed van een geofferd Ram bestreken: tot een teeken, dat zij geheel, van het hoofd tot aan de teenen, den Heere waren toegewijd. Deze offeranden en zalvingen werden zeven achtereenvolgende dagen herhaald, en gedurende al dien tijd moesten Aaron en zijne zonen, in de Tent verwijlen.

De priesterlijke kleeding bestond uit een licht onderkleed om de lendenen, uit een witten geweven rok, die van den hals tot aan de enkels hing, uit een veelkleurig gestikten gordel, en uit een hoofdzwachtel van byssus. De voornaamste ambtsbezigheid dezer priesters was: het verrichten van den godsdienst, en het onderwijs van het volk. Zij moesten de offerdieren slachten, 's morgens en 's avonds het reukwerk op het offeraltaar opdragen, de zeven lampen van den gouden Kandelaar, evenals het eeuwigdurend vuur op het brandofferaltaar van het voorplein onderhouden, wekelijks wijn en brood op de tafel der Toonbrooden vernieuwen, het volk zegenen, geschillen beslechten, de melaatschheid en andere onreinigheden beoordeelen, in huwelijkszaken en geloften rechtspreken, de heilige trompetten blazen om den Sabbath en Feestdagen aan te kondigen, de Boeken der Wet bewaren, op reis de Ark des Verbonds dragen, enz.

3. De Priesters werden in deze hunne ambtsbezigheid gewoonlijk door de Levieten ondersteund.

Want ook de Levieten waren door offeranden en besproeiingen met het reinigingswater, tot hunne heilige bediening plechtig gewijd, mochten echter het Heiligdom zelven niet betreden, maar alleen op het voorplein werkzaam zijn. Zij moesten de Heilige Ark bewaken, het Tabernakel opslaan, afbreken en zijne bestanddeelen en gereedschappen op de reistochten door de woestijn dragen, de Priesters bij het slachten der offerdieren en in de uitdeeling van het volksonderwijs helpen en den godsdienst door zang en snarenspel opluisteren.

Daar de stam van Levi uitsluitend tot den dienst des Heeren verkoren was, had God verordend, dat deze, bij de verdeeling van Canaän, geen bijzonder land zou bekomen, zooals de andere twaalf stammen *); maar de Levieten moesten in 35 afzonderlijke steden wonen, en de Tienden der veldvruchten van het geheele land hebben. Van deze tienden moesten zij echter wederom een tiende deel aan het huis van Aaron, d. i. aan de Priesters (waaraan 13 steden aangewezen werden) afstaan. Buitendien hadden de priesters hun aandeel in iedere offerande.

4. De Hoogepriester was het hoofd der Joodsche Kerk, en tevens als opperste Rechter het hoofd des volks. Ook zijne kleeding had de Heer aan Mozes tot in de kleinste bijzonderheden voorgeschreven. Hij droeg over het gewoon priesterlijk gewaad een hemelsblauwen rok tot aan de knieën, aan den boord hongen rondom 365 belletjes, opdat zich Israëls kinderen bij het schellen dezer klokjes zouden herinneren: Jehova vordert elken dag van hun leven eene getrouwe naleving van Zijne Wet. Boven dezen rok schitterde het Ephod, d. i. een prachtig schouderkleed, van een veelkleurig, heerlijk weefsel, dat op de schouderen met twee edelgesteenten versierd was. Op ieder waren de namen van zes stammen Israëls gegrift, tot herinnering, dat de Hoogepriester als het ware de zonden van al het volk op zijne schouders draagt, en voor hen om verzoening bidt. En op de borst droeg hij, bevestigd aan eene gouden keten, het groot vierkant borstschild, waarop in vier reien twaalf kostbare edelgesteenten met de namen der twaalf stammen glinsterden. Het hoofd van den Hoogepriester was gesierd met een hoofdzwachtel van byssus en de gouden voorhoofdplaat met de woorden: »Den Heere heilig."

Eens 's jaars — op den grooten Verzoeningsdag — moest de Hoogepriester in het Allerheiligste gaan en voor zich en het volk de groote verzoening doen. Buitendien moest hij ook in gewichtige en twijfelachtige aangelegenheden, het Heiligdom binnentreden; en hij droeg dan het borstschild met het geheimvol opschrift op de borst en daar openbaarde hem Jehova, door eene wonderlijke inwendige verlichting, zijnen wil. — Daarenboven had hij het oppertoezicht over den godsdienst en den schat van het Heiligdom, evenals de voorzittersplaats bij het hoogst gerecht.

5. Wie zou in dit, door den Heer zelfs verordend priesterschap, niet de vooraf beelding van het priesterschap der Nieuwe Wet erkennen? Want het is een en dezelfde God, die het Oude en Nieuwe Verbond gesticht heeft, het eerste tot voorbereiding en afbeelding van het laatste! — Daarom heeft de Katholieke Kerk, geleid door den geest Gods, ook voor het priesterschap van de Nieuwe Wet de plechtige wijding onder offerande en zalving, de verschillende kleederen, en ambtsverrichtingen voorgeschreven en talrijke rangen verordend. En was het 's Heeren wil zelve niet, gelijk in het Oude Verbond den boetvaardigen Aaron, zoo in het Nieuwe den Heiligen Boeteling Petrus tot eersten Opperpriester aan te stellen? Want evenals Aaron, uit vrees voor het volk, den Heer verloochende, terwijl hij het gouden kalf liet aanbidden, maar later door zijne trouw en heiligen ijver voor de H. Wet, die verloochening uitwischte, zoo heeft ook Petrus uit menschenvrees zijnen Heer verloochend, maar de drievoudige verloochening door de drievoudige belijdenis zijner liefde en door den brandenden ijver

*) Josef's stam werd voor twee stammen gerekend: Ephraim en Manasses.

voor het rijk van Christus wederom goed gemaakt.

O onuitsprekelijke waardigheid, o wonderbaar ambt van den Katholieken Priester! Hij heeft de rollen der Wet van het Oude Verbond voor te lezen noch te verklaren, maar hij moet in den naam van Christus het geloovige volk in de diepste geheimen der eeuwige wijsheid onderrichten. Hij moet het Manna niet bewaren, maar het ware brood des levens aan allen, die er naar hongeren, uitdeelen. Hij behoeft de zeven lampen van het Heiligdom niet te onderhouden; maar hij moet de zeven H.H. Sacramenten uitdeelen, en de zeven gaven van den H. Geest aan de onsterfelijke zielen bezorgen. Hij moet niet het bloote vooraf beeldende reukwerk, maar het heerlijk Psalmengebed van den Brevier telken dage als morgen- en avond-offerande den Allerhoogste voor de Christenheid opdragen. Hij behoeft de aanwezigheid der lichamelijke melaatschheid niet te verklaren, noch derzelver genezing; maar hij moet in den heiligen rechterstoel van boetvaardigheid door de wondervolle woorden van de absolutie de geestelijke melaatschheid der doodzonde genezen. Hem is niet opgelegd lammeren en rammen te slachten, en het bloed van kalveren en stieren tot zuivering van het volk te vergieten; maar hij bezit de macht, om Jezus Christus zelven, zoo waarachtig als Hij zich eens voor de zonde der wereld aan het kruis heeft opgeofferd, aan den hemelschen Vader op eene onbloedige wijze op te dragen. Als hij het Altaar beklimt, dan neemt hij als het ware de zonden van het volk op zijne schouderen en de belangen der geloovigen zijn in zijn hart neergelegd. Na de woorden van de H. consecratie ligt het vlekkeloos Lam voor zijne oogen op het altaar. Hij offert het bloed van dit gezegend Lam, als den kostbaarsten losprijs en het volmaakste Dank-, Lof-, Zoen- en Smeekoffer den Allerhoogste op. Engelenkoren zweven om het altaar en vereenigen hunne gebeden met de gebeden des priesters en met de verzoeningsgebeden van den eeuwigen Opperpriester Jezus Christus.

Want de alleen ware Opperpriester van het Nieuwe Verbond is en blijft Jezus Christus. De Katholieke priesters van elken rang zijn op aarde slechts zijne werktuigen en plaatsbekleeders. Hij heeft wezenlijk de zonden des volks op zijne schouderen genomen en op zijn voorhoofd de afstraling der hemelsche heerlijkheid, als de Eeniggeboren des eeuwigen Vaders, gedragen. Van Hem schrijft de groote Leeraar der Volken: „Hij trad het Heiligdom in, niet door het bloed van bokken en stieren, dat den mensch naar de ziel toch niet kon zuiveren, maar door zijn eigen bloed, en Hij heeft ons eene eeuwige verlossing bezorgd, — Hij, die heilig is en onschuldig, vlekkeloos en van de zondaars afgezonderd, hoo-

ger dan de hemelen, de volmaakte Hoogepriester in eeuwigheid. Daarom, heilige broeders, medegenooten van de hemelsche roeping, ziet op Jezus, den Hoogepriester onzer belijdenis. Alle Hoogepriester wordt, uit menschen genomen, voor menschen aangesteld, in de zaken bij God, om gaven en offers op te dragen voor de zonden; en niet neemt iemand zelf zich die eere, maar wie van God geroepen wordt, evenals Aaron. Zoo heeft ook Christus zich niet zelven verheerlijkt, om Hoogepriester te worden, maar die tot Hem sprak: Gij zijt mijn Zoon, Ik heb U heden verwekt, Gij zijt priester in eeuwigheid naar de orde van Melchisedech. Deze heeft, omdat Hij in eeuwigheid blijft, een eeuwigdurend priesterschap, weshalve Hij ook voor eeuwig zalig maken kan degenen, die door Hem tot God gaan, daar Hij altijd leeft, om voor ons te bidden. Want zoodanig een Hoogepriester betaamde ons, een die niet dagelijks noodig heeft, gelijk de priesters, eerst voor de eigene zonden slachtoffers op te dragen, daarna voor die des volks; want dit heeft Hij eenmaal *) gedaan; door zich zelven te offeren." De H. Paulus in zijnen brief aan de Hebreërs.

*) Door het H. Misoffer wordt de ééne offerande van Christus niet veelvoudig of verscheiden. Het is en blijft overal en ten allen tijde het onscheidbaar ééne, maar op verschillende tijden en op vele plaatsen openbaar en tegenwoordig gemaakte offer.

DRIE EN DERTIGSTE HOOFDDEEL.

GODSDIENST EN FEESTEN DER ISRAËLIETEN.

1.

Schoon ook werden, evenals het priesterschap, de gezamenlijke godsdienst van Israël's zonen en alle godsdienstige verrichtingen een afbeeldsel van het offer des Nieuwen Bonds, door God zelven verordend.

Dagelijks moesten op het Brandofferaltaar twee lammeren geslacht en verbrand worden; het eene s'morgens en wel zoo, dat het offerlam den geheelen dag door brandde, terwijl men gedurig enkele offerstukken van het geslachte lam bijlegde, het andere 's avonds, als offer gedurende den nacht; een zinnebeeld van den voortdurenden dank en bestendige toewijding aan God — maar ook een zinnebeeld van de offerande van het Nieuwe Verbond, dat op verschillende altaren dag en nacht, zonder ophouden wordt opgedragen. Evenzoo werden telken morgen en telken avond op het Reukaltaar den Heere kostbare specerijen ontstoken, en dit offer moest in den regel door

den Hoogenpriester zelven opgedragen worden.

Buiten deze voorgeschreven dagelijksche offeranden, hadden de Joden nog vele andere offers, bloedige uit het dierenrijk, en onbloedige uit het plantenrijk, b.v. meel of brood, de eerstelingen der vruchten, van den wijnstok, van den olijfboom enz. Voor de bloedige offeranden werden runderen, schapen, geiten en duiven gebezigd, hetzij als brand- of vrede- of zondenoffer. — De offeraar moest zijne hand op den kop van het offerdier leggen, en daarbij zijne zonden belijden, tot een teeken, dat hij zich zelven in de plaats van het offer stelde en daarin den Heere opdroeg.

De brandoffers waren het teeken der aanbiddende onderwerping en algeheele toewijding aan God. — Daarom moesten de dieren, welke geofferd werden, met uitzondering van het vel, geheel verbrand en hun bloed rondom het altaar uitgegoten worden, om aan te duiden, dat men geheel zijn wezen, zijn hart nl. met alle zinnelijke neigingen en begeerten aan den wil van God opofferde. Want het bloed is de voornaamste zetel van het dierlijk leven en daarom het zinnebeeld der ziel in het algemeen met hare zelfzucht en begeerlijkheid.

De Vredeoffers waren of Bid- of Dankoffers. Hierbij werd slechts een gedeelte van het dier verbrand; een gedeelte was voor de priesters, en het andere werd tot offermaaltijden gebruikt. — In deze heilige vreugdemalen, waarin de Israëliet van het offer, dat hij Jehova opgedragen had, zelve genieten en aldus een vertrouweling en dischgenoot van zijnen God mocht worden, lag de vooraf beelding der H. Communie.

Bij het Zondenoffer, dat of elk voor zich zelven, of de oudsten voor de overtredingen en zonden eener geheele gemeente opdroegen, werden eerst de hoornen van het brandofferaltaar met het bloed van het offerdier bestreken en het overige bloed aan den voet des altaars uitgestort; het Reinigingsoffer was een bijzonder soort van zondenoffer. Om namelijk zijn volk goed voor zonde te bewaren, had de Heer bevolen, dat sommige dieren, die om hunne hatelijkheid en natuurlijken afschuw een beeld der zonden zijn, zoo mede het lijk van eenen mensch, de melaatsche en de moeder na de geboorte van een kind, voor onrein gehouden en niet aangeraakt mochten worden. De Israëlieten moesten zich van deze wettelijke zuiverheid tot de inwendige zuiverheid en ware heiligheid verheffen. — Had zich nu iemand door onachtzaamheid of overhaasting aan eene wettelijke onzuiverheid schuldig gemaakt, dan moest hij een zuiveringsoffer opdragen en zich door de voorgeschreven afwaschschingen van de verkregen vlek bevrijden.

2. Vraagt gij nu, of door deze offers van het Oude Verbond de zonden weggenomen en de Israëlieten werkelijk gerechtvaardigd en geheiligd zijn, dan antwoordt hierop de H. Paulus: De wet kan nimmer de offeraars voltooien; want het is onmogelijk, dat zonden door bloed van stieren en bokken weggenomen worden. (Hebr. X). De zondaar werd slechts uiterlijk (burgerlijk en kerkelijk) verzoend, zoodat hij van het volk Gods en den waren Godsdienst niet was uitgesloten; doch inwendige rechtvaardigmaking kon hij slechts dan bekomen, als hij met zijn offer een waarlijk boetvaardig hart en een vast geloof aan de goddelijke beloften en dus ook aan den Messias, verbond. Dit uitwendige offer had slechts ten doel die gesteltenis en dat geloof op te wekken en te verlevendigen: de dood van het offerdier en het vergieten van het bloed herinnerde er den Israëliet aan, hoe hij zelve door de zonde den dood verdiend had, en zich nu van zijne zondige begeerlijkheid en zelfzucht moest losscheuren; en hoe in de volheid der tijden het beloofde slachtoffer alle zonden van het menschelijk geslacht in waarheid en werkelijkheid op zich nemen, en op het offeraltaar van het kruis verzoenen zou.

Zoo was de geheele, zoo beteekenisvolle en eerbiedwaardige Godsdienst der Joden, met zijn onafgebroken offers en ceremoniën, eene voortdurende vingerwijzing op het ware Offerlam aan het Kruis, en op het niet onderbroken onbloedig offer van het Nieuwe Verbond: een godsdienst,

welke de ware Israëlieten met heiligen eerbied en een vurig verlangen naar den beloofden Messias vervulde. — Maar bedenk nu: als de Israëlieten reeds hunne offers met zoo roerende nauwgezetheid en trouw opdroegen, en hun godsdienst met zoo heiligen eerbied bijwoonden, ofschoon dat alles slechts afbeeldsels en schaduwen waren, welken eerbied moeten wij dan niet hebben, wij, die de heerlijke vervulling aller beloften voor ons zien, en deel hebben aan het ware en aanbiddenswaardige offer van den Godmensch!

3. Nog plechtiger dan gewoonlijk was de Joodsche Godsdienst op die dagen en tijden, die de Heer zich geheel bijzonder had uitgekozen en geheiligd, namelijk den Sabbathdag, de Sabbathmaand, het Sabbathjaar, en in het Jubeljaar, zoomede op de vier hoofdfeesten van het Israëlietiesch volk. Want niet alleen moest de zevende dag, de Sabbath, maar ook de zevende maand, de Sabbathmaand, den Allerhoogste geheiligd zijn. De eerste dag dezer maand werd met bazuinengeschal aangekondigd, en heette daarom de dag des geschals. In deze maand vielen de meeste feesten. Nog gewichtiger was het zevende jaar, het Sabbathjaar. De Israëlieten mochten dat jaar noch zaaien, noch oogsten. Daarom beloofde hun de Heer, dat Hij hunne akkers en velden 's jaars te voren driedubbel zegenen zou. Wat de grond van zelf voortbracht, moest aan de armen en vreemdelingen gelaten worden, en die aan iemand anders iets schuldig was, mocht dat jaar niet tot betaling gemaand worden.

Het beteekenisvolste was het (na zeven weken van jaren, d. i. na zevenmaal zeven jaren invallend) vijftigste of Jubeljaar. Ook dan mocht er geen veldwerk verricht worden; alle Hebreeuwsche dienstboden, die zich uit nood verkocht hadden, herkregen hunne vrijheid; alle schulden werden kwijtgescholden en de verkochte landerijen kwamen kosteloos tot hunne vorige bezitters terug. Daardoor wilde de Allerhoogste de menschen herinneren, dat niet zij de eigenaars, maar slechts de gebruikers der landen waren; want zoo spreekt de Heer: „Mijn is het land, en gijlieden zijt vreemdelingen en pachters bij mij." (Lev. XXV. 23).

Rust in den Heere-vrijheid en verlossing: dit waren de eigenaardigheden van het Sabbath- en Jubeljaar, een voorsmaak van de toekomstige verlossing en eene troostvolle heenwijzing op het ware Jubeljaar in de volheid der tijden, waarin de godmenschelijke Vredevorst Jezus Christus alle doodschuld verzoenen, de aan de zonde en satan verkochten verlossen en de verlosten tot die eeuwige rust zoude voeren, waar ons een gelukkig vreugdemaal zonder moeite en last in het huis des Vaders bereid is. Daarom sloeg eens Jezus, als Hij op den Sabbath te Nazareth in de Synagoog leerde, het boek van den Profeet Isaias open, en las deze plaats: „De Geest des Heeren is

op Mij, daarom heeft Hij Mij gezalfd: om aan armen het Evangelie te prediken heeft Hij Mij gezonden, om te genezen die vermorzeld zijn van harte, om aan gevangenen loslating te verkondigen, en aan blinden het gezicht, om gewonden heen te zenden in vrijheid: om het jaar van 's Heeren welbehagen te verkondigen en den dag der vergelding. En als Jezus het boek had toegedaan, zeide Hij: Heden is de H. Schrift in uwe oogen vervuld." (Luc. IV: 22.)

4. Van het eerste der vier Joodsche hoofdfeesten, van het Paaschfeest hebben wij reeds gesproken (bl. 92) en aangetoond, welk eene voortreffelijke voorafbeelding van het christelijk Paaschfeest daarin moet worden erkend.

Zulk eene voorafbeelding vinden wij ook in het Joodsche Pinksterfeest *), dat tot een aandenken aan de Wetgeving op Sinaï is in gesteld, en waarbij de Eersteling-brooden den Heere geofferd werden. Want gelijk de Heer op Sinaï vijftig dagen na den uittocht uit Egypte onder donder en bliksem zijne Wet verkondigde en het volk van Israël plechtig als zijn uitverkoren volk erkende, zoo kwam vijftig dagen na de verrijzenis van Christus uit het graf — de H. Geest onder het geloei als van een aankomenden hevigen wind en in vuurvlammen over de vergaderde christengemeente, legde de Wet der genade in hun hart en bevestigde ze plechtig en wonderbaar voor al het aanwezige volk, als de Gemeente des Heeren. En de Heilige eerstelingen welke op dien dag den Heere werden opgedragen, waren die drieduizend, welke zich op Pinksterdag op het woord van Petrus bekeerden!

In de zevende maand werd het Loofhutten- of Oogstfeest gehouden. De plechtigheid duurde het geheele octaaf, d. i. zeven dagen lang en de achtste dag werd zoo plechtig als de eerste gevierd. Dit feest, dat in hutten van groene boomtakken gevierd werd, had de Heer verordend tot herinnering aan de reis der Israëlieten door de woestijn, alwaar het Heiligdom in tenten wonen moest. Eene beduidenisvolle heenwijzing op het H. Sacramentsfeest met zijn octaaf, waarop de groote processiën ons doen gevoelen, dat wij hier beneden, in de woestijn van het aardsche leven, slechts pelgrims zijn; waarop het uitgelezendste deel van den oogst, namelijk de gedaante van brood van het H. Sacrament, zijne hoogste verheerlijking vindt, en waarop dit Heiligdom zelve van het Nieuwe Verbond, namelijk het aanbiddenswaardig Sacrament midden onder bloemen en boomtakken in Gods vrije natuur rust.

De eigenaardigste feestplechtigheid der Joden was de groote Verzoendag, op den zevenden dag van de zevende maand, een algemeene Boete- en Feestdag. Evenals de Sabbath en andere Feestdagen, begon die op den vooravond, zoodra de sterren verschenen en duurde tot aan den avond van den Feestdag, als de sterren zich wederom vertoonden. Jaarlijks op dezen dag trad de Hoogepriester met reukwerk en het offerbloed van een jong rund in het Allerheiligste, en de Heer verscheen hem in eene wolk. Hierop sprengde de Hoogepriester zevenmaal het offerbloed tegen den genadenstoel, en keerde naar het voorplein terug, waar twee geitenbokken voor hem gebracht werden. De Hoogepriester wierp over hen het lot, wie van beiden »voor Jehova" en wie »voor Asasel" d. i. voor Satan bestemd was. Den bok, waarop het lot »voor Jehova" viel, droeg hij als Zondenoffer voor het volk op, trad andermaal in het Allerheiligste en besproeidde ook met dit bloed den genadenstoel. Op dat plechtige oogenblik, waarop de Hoogepriester in het Allerheiligste was en den Heer om verzoening voor Israël bad, mocht geen mensch in het Tabernakel zijn. Kwam hij er wederom uit, dan legde hij zijne handen op den geitenbok »voor Asasel," beleed de zonden van het volk en legde die als ware het een vloek op den kop van den bok,

*) Pentecoste of Pinkster d. i. de vijftigste dag na Paschen. Ook wordt het het Feest der weken genaamd, omdat het zeven weken na het Paaschfeest plaats heeft.

dan liet hij dien door een gereed staand man naar de woestijn leiden, tot een zinnebeeld, dat nu Israël's zonden weggenomen waren. Daarop bekleedde hij zich met de kostbaarste hoogepriesterlijke gewaden, en droeg voor zich en het volk op het Brandofferaltaar verschillende offers op. O christen, hoe duidelijk erkent gij hierin de profetische heenwijzing op den Verlosser der wereld, „die onze krankheid gedragen en onze smarten op zich geladen heeft, door wiens wonden wij genezen worden en die ons heeft vrij gekocht van den vloek, zelve een vloek geworden zijnde voor ons!" (Is. 53. Gal. III.)

5. Als God later Jerusalem tot zijne heilige stad had uitverkoren, moesten alle mannelijke Israëlieten naar deze vier hoofdfeesten gaan, terwijl alleen zwakken, zieken, grijsaards en kinderen beneden de twaalf jaren, hiervan waren uitgezonderd. Hoe verheven moet toch wel die bedevaart, die Israëls kinderen zoo menigmaal in het jaar naar het Heiligdom deden, geweest zijn! Wel werden zij op alle Sabbathdagen in Gods Wet onderwezen, en in latere tijden vereenigden zij zich op dezen Gode gewijden dag in hunne synagogen, om bij afwisseling de H.H. Psalmen te zingen en de Profeten en andere schriften van het Oude Verbond te hooren. Maar hoe onvergetelijk dieper en krachtiger was de indruk, als gansch Israël in David's stad om de Heilige woning verzameld was! Met welken jubel werden zij vervuld, als zij in de verte de torens der Heilige Stad aanschouwden! Nog heden ten dage, na zoovele eeuwen bestaat bij de onder alle natiën verstrooide Israëlieten het vurig verlangen naar Jerusalem, en de hoop, daar nog weder hunne feesten te kunnen vieren, is niet uitgedoofd. O hoe moeten wij dan vooral met heilige vreugde en zielenjubel onze feesten vieren! En hoe vurig behooren wij het huis des Heeren te beminnen, dat altoos in ons midden is, en waar Gods majesteit dag en nacht onder de gedaante van het H. Sacrament verblijft.

VIER EN DERTIGSTE HOOFDDEEL.

VERDERE LOTGEVALLEN DER ISRAËLIETEN OP HUNNEN TOCHT DOOR DE WOESTIJN.

1.

Ofschoon er reeds een vol jaar sedert den uittocht der Israëlieten uit Egypte vervlogen was, vertoefden zij nog altoos aan den voet van den berg Sinaï, waar zij intusschen in de wetten des Heeren en de godsdienstige verordeningen onderwezen waren. Nadat zij nu hier voor den eersten maal het jaarfeest van hun uittocht uit Egypte, namelijk het Paaschfeest, gevierd hadden, braken zij op en trokken naar de woestijn van Pharan.

Vier maanden later — na velerlei ontrouw en opstand tegen God en zijn dienaar Mozes, maar ook naar menige rechtvaardige tuchtiging van den kant des Heeren — kwamen de Israë-

lieten tot aan de zuidelijke grens van het land Kanaän. Toen zond Mozes twaalf bespieders in het land Kanaän, één van iederen stam, waaronder Josuë en Caleb. Dezen bespiedden het land veertig dagen. Daarna keerden zij terug en brachten van de vruchten des lands een wijngaardrank met rijpe druiven, die twee mannen aan eenen stok droegen, mede, alsook granaatappelen en vijgen. »Het land, zoo spraken zij, vloeit waarlijk over van melk en honig, maar het heeft ook sterke inwoners, de steden zijn groot en tot aan den hemel ommuurd, wij zagen reuzen, waartegen wij als sprinkhanen moesten opzien." Te vergeefs verscheurden Josuë en Caleb hunne kleederen en riepen: »Het land, dat wij doortrokken, is zeer goed; als de Heer ons genadig is, zal Hij er ons inleiden. Vreest het volk van dat land niet; want hunne bescherming is geweken, en de Heer is met ons." Israëls kinderen luisterden niet naar de stemmen dezer trouwe mannen, maar geloofden de boswichten, en zij weenden en jammerden: »Ach waren wij maar in Egypte gestorven of kwamen wij in deze woestijn maar om, ten einde niet door het zwaard onzer vijanden te sneven en onze vrouwen en kinderen gevankelijk te zien wegvoeren! Laat ons een aanvoerder aanstellen, die ons naar Egypte terugbrengt!" Nu verscheen de heerlijkheid des Heeren in het Tabernakel voor geheel het volk, en de Heer sprak tot Mozes: „Tot hoe lang zal dit volk Mij versmaden? Zie, Ik zal het vernielen, maar u wil Ik tot vorst over een machtig volk maken. Doch Mozes smeekte zoo dringend om genade voor de ondankbaren, dat God zeide: Ik heb het hun vergeven naar uw woord. Maar voorzeker, zoo waarachtig als Ik leef: zoo als zij gesproken hebben, zoo zal Ik hun doen. Hunne lijken zullen in deze woestijn blijven liggen. Allen die twintig jaren oud zijn en daarboven, en de wonderen gezien hebben, die Ik in Egypte en in de woestijn gedaan heb, zullen het land niet zien, dat Ik aan hunne Vaderen beloofd heb, geen enkele, behalve Caleb en Josuë. Veertig jaren lang zullen zij in de woestijn ronddwalen, naar het getal van veertig dagen die zij aan de bespieding van het land besteed hebben. Een jaar zal voor eenen dag gerekend worden en veertig jaren zullen zij hunne ongerechtigheden dragen." (Num. XIV). En op denzelfden oogenblik werden de tien bespieders met eenen plotselingen dood getroffen.

O Heilige God, gestrenge Rechter, hoe zal het mij vergaan, die reeds zoo menigmaal trouwloos met u gehandeld, en met buitengewone dwaasheid het land der eeuwige belofte vergeten of om tijdelijke genoegens, gering geschat heb! Straf mij niet volgens mijne misdaden, maar laat mij eens — na den moeilijken pelgrimstocht door dit ellendig leven, het gelukkige land, het hemelsch Kanaän, aanschouwen en genieten!

2. Kort daarop stonden twee honderd en vijftig van de aanzienlijksten en voornaamsten in Israël, met Core, Dathan en Abiron aan hun hoofd, tegen Mozes en Aaron op. »Waarom verheft gij u, zeiden zij tot Gods dienaren, waarom verheft gij u boven het volk des Heeren? De gansche gemeente is heilig, en de Heer is in het midden van hen." Ziedaar, de voorloopers dier volksverleiders en oproermakers, die tegen de van God gestelde overheid en tegen het door God zelf ingesteld priesterschap in opstand komen. Maar ziet ook Gods straffe! Want als Mozes en Aaron en gansch Israël den volgenden morgen voor het Tabernakel stonden, verscheen de heerlijkheid des Heeren, en plotseling scheurde de aarde en verslond de drie hoofden van den opstand met hunne tenten en al hunne bezittingen. De andere twee honderd en vijftig werden door Jehova's vuur verteerd. En als daags daarop eene groote menigte volks, die door de oproer-

makers verblind waren, om deze verschrikkelijke goddelijke straf morde, werd de Heer andermaal toornig en doode er veertien duizend zeven honderd. Vol priesterlijk medelijden snelde Aaron nu voort, nam het wierooksvat en offerde reukwerk. Hij stond tusschen de dooden en levenden en smeekte den Heer voor het volk, en de slaande engel rustte. Zoo openbaarde zich de vreeselijke gerechtigheid Gods en de verzoenende macht van het priesterschap.

Daags daarna nam Mozes op Gods bevel, twaalf dorre staven, en schreef op ieder den naam van den vorst uit een der stammen Israëls; maar op den staf van den stam van Levi schreef hij den naam van Aaron, en God zeide: »Dien Ik uit de stammen tot het priesterschap verkiezen wil, diens staf zal groen worden." En zie, daags daarop was de staf van Aaron groen, en bloemen kwamen uit de knoppen, tot een teeken, dat Aaron en de stam van Levi door God was uitverkoren. Die wonderstaf werd in de heilige Tente bewaard tot een altijddurend teeken voor Israël.

3. Eindelijk stonden de Israëlieten bij het begin van het veertigste jaar wederom aan de zuidelijke grens van Kanaän, van waar zij voor negen en dertig jaren de bespieders hadden uitgezonden. Het geslacht, dat uit Egypte getrokken was, was in de woestijn weggestorven en een nieuw geslacht opgegroeid. Maar ook aan dit geslacht ontbrak veelzijdig het vaste, onwrikbare geloof en de kinderlijke toewijding aan God. Daarom morden ook zij tegen Mozes en Aaron, toen het hun wederom eens aan water ontbrak, en wel in zoo snoode en ondankbare uitingen, dat Mozes zelve begon te twijfelen, of hun de Heer zijne barmhartigheden wel betoonen zou. Als hij daarom andermaal, op Gods bevel, op eene rots moest slaan, riep hij kleinmoedig uit: »Hoort gij nu rebellen, zal ik u uit deze steenrots water kunnen voortbrengen?" Toen sloeg hij tot tweemalen met zijn staf op de rots; en er kwam eene menigte waters uit. Maar de Heer sprak tot Mozes: „Omdat gij mijn woord niet volkomen geloofd hebt, zult niet gij, maar een ander dit volk in het land van belofte brengen." (Num. XX.)

Welke les voor u! Honderden en honderden malen voedt gij gedachten van mismoedigheid, liefdeloosheid en zondige zinnelijkheid in u, en als de stem des gewetens u daarover verwijtingen doet, dan zegt gij: o dat zijn kleinigheden! De Heer neemt het met ons zwakke menschen niet zoo nauw; hoe zou Hij zich om zulke zaken op mij vertoornen?" O bedrieg u niet! want groot zijn 's Heeren genaden, maar daarom zijne oordeelen ook streng. Slechts eens, en dien enkelen keer nog maar uit bovenmatigen kommer en overhaasting liet Mozes eene gedachte van mistrouwen in zijne ziel sluipen, en daarvoor werd hij gevoelig gestraft, zoodat hij het doel zijner vurigste wenschen, zijner jarenlange moeiten en strijden niet mocht zien. Heeft God zoo met zijn trouwsten dienaar, met zijn dierbaarsten vriend gehandeld, hoe durft gij dan, in zaken van uw geweten, zoo oppervlakkig en lichtzinnig handelen? O zorg, zorg toch, dat gij op den oordeelsdag niet moet uitroepen: »Wee mij, hoe zeer heb ik mij misrekend!"

4. Intusschen kwamen de Israëlieten aan den berg Hor. Mozes leidde, naar Gods bevel, Aaron en diens Zoon, Eleäzar daarheen; want hier moest Aaron sterven. Daarom trok deze, toen zij op den berg gekomen waren, zijn hoogpriesterlijk gewaad uit, en Mozes bekleedde daarmede Eleäzar. Toen Aaron nu verscheiden was, ging Mozes met Eleazar van den berg, en al het volk beweende den eersten Hoogepriester, Aaron, dertig dagen lang.

Zoo was dan Aarons verscheiden eervol en zacht; en ofschoon hij meermalen had gezondigd, zoo schouwen wij hem toch met gerustheid na, als hij, op Gods bevel, in heiligen tooi, met broeder en zoon op den berg Hor gaat, en daar voor ons oog verdwijnt. Want reeds de woorden van de H. Schrift »Hij zal tot zijn volk verzameld worden," doelen duidelijk op de vereeniging der ziel van Aaron met de zalig gestorvenen van zijn geslacht.

VIJF EN DERTIGSTE HOOFDDEEL.

DE KOPEREN SLANG. — BALAAM'S VOORZEGGING.

1.

De goddelijke straffen, welke over de trouwelooze bespieders, zoomede over Core, Dathan en Abiron met hunnen aanhang, gekomen waren, hadden de Israëlieten, althans velen onder hen, niet gebeterd. Maar weinige weken later, en wij zien ze wederom in wilden opstand tegen Mozes. »Waarom, zoo riepen die ondankbaren, waarom hebt gij ons uit Egypte geleid, om ons in de woestijn te laten sterven? Wij hebben een walg aan het Manna, die buitengemeen flauwe spijze!"

Om dezen gruwelijken ondank te bestraffen, zond de Heer Vuurslangen onder hen. Die van deze slangen gebeten werd, diens geheele bloed werd in korten tijd door het sterke vergif geheel bedorven en moest onder brandende smarten jammerlijk sterven.

Is deze giftslang van de woestijn niet een gruwelijk afbeeldsel van de zonde? Gelijk de Israëlieten een bovennatuurlijk brood, het kostelijke Manna, zoo hadden onze stamouders ook eens de rijkste, bovennatuurlijke gaven bekomen. De Allerhoogste had hen met al de heerlijkheid zijner genade gesierd. Maar in hunnen overmoed, waagden ook zij het, deze genaden gering te schatten, zij wilden nog meer: zij wilden »den Goden gelijk zijn!" Zoo werd de eerste zonde bedreven. Het was der helsche slang gelukt, den mensch het doodelijke gif te doen innemen. O hoe snel werd door dit slangengif der zonde, geheel de menschelijke natuur verwoest en bedorven! En zijn de gloeiende smarten, waaronder de Israëlieten in de woestijn zoo jammerlijk stierven, niet het beeld van alle oorlogen, opstanden, haat, tweedracht, van armoede, ziekte, dood, van gewetensknagingen, van wanhoop en van duizenderlei andere ellende, welke door dat slangengift der zonde, over het menschdom is losgebroken?

2. Betracht nu echter het wonderbaar geneesmiddel, dat God in zijne barmhartigheid der doodzieke, vergiftigde Israëlieten in de woestijn, zoodra zij rouwmoedig tot Hem terugkeerden, bereid had, en erken in dit geneesmiddel de geheimvolle heenwijzing op den waren Zaligmaker en Redder van allen, op Jezus Christus.

Maak eene koperen slang en stel die op eenen hoogen stang tot een teeken; en al wie gebeten is, en die aanziet, die zal in het leven blijven. Zoo sprak de Heer tot Mozes, en Mozes deed, zooals hem bevolen was; en zie, al die gebeten waren en de koperen slang aanzagen, werden genezen. Doch de eigenlijke geneeskracht lag niet in de koperen slang zelve, maar in 't geloof aan Christus, wier voorafbeelding ze was. Want zoo staat er in het Boek der Wijsheid geschreven. (XVI: 7.) „Die

(deze slang) aanzag, werd niet genezen door hetgeen hij zag, maar door U, den Zaligmaker van allen." De koperen slang was dus de voorafbeelding van den gekruisigden Zaligmaker, die ons van den beet der helsche slang geneest. Daarom zeide Jesus: „Gelijk Mozes in de woestijn de slang verhief, alzoo moet de Zoon des menschen verheven worden, opdat ieder, die in Hem gelooft, niet verloren ga, maar het eeuwige leven hebbe." (Joan. III: 14, 15.)

Hoe eigenaardig! Het geneesmiddel had volkomen dezelfde gedaante als de oorzaak van de ziekte; de Israëlieten waren door vuurslangen gewond, en het beeld van zulk eene slang was het geneesmiddel. Maar zoo gelijkend de gedaante was, zoo verschillend was het wezen! In het binnenste van iedere slang lag het schrikkelijk verwoestend gif. — De koperen slang daarentegen was geheel en al vrij van zulk gif; zij was op Gods last, door Mozes onder gebeden en zegenwenschen gereed gemaakt, dus rein, vlekkeloos en heilig. Zoo nam ook de Messias, die gekomen was, ons van den beet der helsche slang, van de zonde te genezen, de gedaante van een zondigen mensch aan, maar in zijne geheele menschheid, die door den H. Geest in den schoot der allerheiligste Maagd Maria was gevormd, was geen spoor van zonde te vinden, en aldus kon Hij ons van de zonde en den eeuwigen dood bevrijden.

O hoe troostrijk is dat verheven beeld! Overal treft ons oog in de huizen Gods, aan de straten, in onze kamers: Christus aan het kruis verheven. Al is ons hart nog zoo gewond en den dood nabij: O zien wij geloovig op het kruis; hierin is genezing en redding voor allen. Het straalt bloedrood van den Calvarieberg in den duisteren nacht van dit leven, opdat niemand de hoop verlieze. O heilig, o eerwaardig kruis, gij zijt mijn roem, mijne hoop in 't leven, gij zijt mijn toeverlaat in den doodsnood.

3. Als de Israëlieten hierop in het land van Moab kwamen, aan den Jordaan, die hen nog van het beloofde land scheidde, verschrok de Moabiten koning Balac, en hij liet een Profeet, met name Balaam, uit Syrië komen, die wel een geldzuchtig heiden was, maar toch nu en dan met goddelijke openbaringen bekend gemaakt werd — gelijk het in 't algemeen den Heere geviel, ook in heidensche landen Profeten te verwekken, die door hunne leeringen en voorzeggingen hunne volkeren voor algeheelen ondergang bewaren en op den Messias voorbereiden moesten.

De Koning leidde dezen Profeet Balaam op een hoogen berg en beloofde hem groote rijkdommen, als hij Israël vloekte en de Moabiten zegende. Maar zoo dikwijls Balaam zijnen mond opende, werd hij — tegen zijnen wil — genoodzaakt, het woord des Heeren te spreken en de Israëlieten te

zegenen. — „Hoe schoon, riep hij vol goddelijke geestdrift uit, hoe schoon zijn uwe tenten, o Israël! Zij zijn als boschrijke valleien, als hoven aan eene rivier, als tenten door den Heer geplant, als Ceders aan de wateren. De Heer is met Israël en al zijne vijanden zal Hij verpletteren. Ik zie een gezicht des Almachtigen; Ik zie Hem, maar niet nabij; eene ster treedt voort uit Jacob, een scepter komt op uit Israël; uit Jacob zal de Heerscher zijn. Maar dan zullen zij in schepen van Italië komen en de Assyriërs overwinnen en de Hebreërs verwoesten en ten laatste zullen ook zij ten verderve gaan." (Num. XXIV.)

Welke merkwaardige voorzegging! Want de Ster, die uit Jacob uitgaat, die Heerscher uit Israël, zooals er geen tweede is; wie is dat anders, als de toekomstige Messias, die zijn heerlijk rijk over de gansche wereld verbreiden, en alle heidensche rijken vernietigen zal? Maar na zijne dagen zullen de Romeinen van Italië komen en Jerusalem verwoesten, tot ook eindelijk zij, het laatste heidensch wereldrijk, ten gronde zullen gaan. Dus wilde de Heer niet slechts door de Oudvaders van het uitverkoren volk, maar ook door den mond van heidensche Profeten, anderhalf duizend jaren van te voren, op den toekomstigen Verlosser wijzen, op dat het getuigenis volkomen, en ons geloof aan den éénig-geboren des Vaders, onwrikbaar zij. Erken alzoo en neem ter harte, hoe menigvuldig de Allerhoogste zijne waarheid bevestigd heeft, en hoe onverschoonbaar zij zijn, die deze waarheid weigeren te gelooven!

ZES EN DERTIGSTE HOOFDDEEL.

DOOD VAN MOZES.

1.

De dagen van Israëls pelgrimschap waren, volgens Gods raadsbesluit, ten einde, en daarmede was ook het groote levensdoel van Mozes volbracht. God zelve maakte hem nu met zijn spoedig sterven bekend.

Daarom vereenigde Mozes nog eens zijn — al ware het dan ook wankelmoedig en ondankbaar, toch altoos innig geliefd volk, en sprak tot hen, als een stervende Vader tot zijne kinderen, het hartroerendst afscheid. Hij hield hun den zegen der gehoorzaamheid, even als den vloek der ongetrouwheid voor, en gaf het Boek der goddelijke Wet, dat hij zelve geschreven had, aan de Priesters over, om het in de Arke te leggen en op het Loofhuttenfeest al het volk voortelezen. Toen ging het oog van zijnen geest open, hij zag het heerlijke licht, dat in de verre toekomst over Israël en alle volken zou opgaan, en riep, op den toekomstigen Messias wijzend, uit: „De Heer zal u eenen Pro-

feet, als mij (d. i. den stichter van een nieuw Verbond verwekken). Dezen moet gij gehoorzamen, zoo gij dien niet gehoorzaamt, zult gij uit het volk uitgeroeid worden." Met Josuë, die reeds te voren als toekomstige aanvoerder aan het gansche volk was voorgesteld, trad Mozes nog eens in het Heiligdom van het Tabernakel. Daar verscheen hem de Heer in een Wolkkolom en verkondigde hem de toekomstige lotgevallen van Israël.

2. De H. Schrift verhaalt ons in de volgende, hartroerend eenvoudige woorden den dood van dezen getrouwen vriend Gods: „Mozes ging uit de vlakke velden van Moab naar den berg Nebo, en de Heer deed hem het gansche land zien, en zeide: Dit is het land, waarvan ik Abraham, Isaac en Jacob gezworen heb. Ik heb het u met uwe oogen doen zien, want gij kunt derwaarts niet over trekken. Alzoo stierf aldaar Mozes de knecht des Heeren, in het land van Moab, op den last des Heeren, en de Heer begroef hem in een dal, in het land van Moab, en niemand heeft zijn graf geweten, tot op dezen dag. Mozes nu was 120 jaren oud, toen hij stierf. Zijn oog was niet donker geworden en zijne tanden niet los, en zijn kracht niet vergaan. En Israëls kinderen beweenden hem in de vlakke velden van Moab dertig dagen. (Deut. XXXIV).

3. Doch zijn lof zal door alle eeuwen heen niet vergaan! De heilige schrijvers van het Oude Verbond prijzen zijne deugden; het Nieuwe Testament verkondigt zijnen lof, en de Kerkvaders aller eeuwen herdenken dezen grootsten onder al de Profeten, met eerbied; want hij was in al zijne levenslotgevallen de schitterende voorafbeelding van Jezus Christus — eene levendige Profetie op den toekomstigen Messias.

Want verschijnt ons Mozes als Wetgever van het Oude Verbond, zoo is Christus de stichter van het Nieuwe. Was Mozes de aanvoerder der Joden, Christus is de koning van alle volken. De Heer zeide tot Mozes: „Gij hebt voor Mij genade gevonden; van Christus: Dit is mijn welbeminde Zoon, waarin Ik mijn welbehagen genomen heb." Mozes had de afgoden der Hebreërs, Christus die van alle heidensche volken verbrijzeld. Mozes had door groote wonderen het Oude Verbond bevestigd, Christus door nog grootere het Nieuwe. Mozes had zijn volk uit de slavernij van Egypte verlost, Christus het geheele menschdom uit de slavernij van Satan vrijgekocht. Mozes had het land, dat van melk en honig overvloeit, voor de zijnen geopend, Christus heeft alle menschen, die van goeden wille zijn, den ingang in het land der eeuwige Zaligheid mogelijk gemaakt. Mozes werd reeds als een tenger wichtje aan den dood blootgesteld; Christus moest in zijne teederste kindschheid de woede van Herodes ontvluchten. Reeds als knaap was Mozes in alle wetenschappen der Egyptenaren sterk ervaren; de wijsheid van het 12jarig kind Jezus werd door de Joodsche Schriftgeleerden bewonderd. Mozes bleef veertig dagen en veertig nachten, zonder spijs op den berg, gevoed door Gods Woord, Christus even zoo lang in de woestijn. Mozes gaf den hongerigen in de woestijn het manna, Christus geeft ons in de woestijn van dit ellendig leven het waarachtige Brood des hemels. Mozes trok met zijn volk ongehinderd door de roode zee, Christus leidt zijne geloovigen wonderbaar door het water des Doopsels in het Rijk der kinderen Gods. Mozes heeft met zijnen staf de wateren der zee gescheiden, Christus heeft den wind en de baren der zee geboden. Mozes schitterde op den berg met hemelschen glans, zoodat de Israëlieten, toen hij terugkeerde, zijn aanschijn niet konden verdragen, Christus werd op den berg verheerlijkt en glinsterde, zoodat zijne Apostelen in aanbidding en ontroering ter

aarde vielen. Mozes had twaalf bespieders en zeventig ouderlingen tot medehelpers gekozen, Christus heeft twaalf Apostelen en zeventig leerlingen tot zijnen dienst verkoren. Mozes had Josuë, Christus Petrus tot zijn opvolger en plaatsbekleeder bij de Gemeente bestemd. Van Mozes staat eindelijk geschreven: „Geen mensch weet zijn graf tot op den huidigen dag, van Christus getuigt de Engel bij het graf: Gij zoekt Jezus den gekruisigden, hij is niet meer hier."

4. O Heilige en uitverkoren vriend des Allerhoogsten, wees gij nu bij Hem onze voorspreker en middelaar. Gij hebt in uwe getrouwheid nooit gewankeld; o bidt, dat ook wij altijd in het woord des Heeren vast gegrondvest blijven. Gij hebt met verheven mannenkracht en tevens in onschuldig kinderlijken eenvoud uwe groote levenstaak volbracht. O bidt, dat de mannelijke kracht en kinderlijke eenvoudigheid, die in onzen slechten tijd zoo zeer verloren gegaan is, ook in onze harten wederkeere. Gods geheimen waren u geopenbaard; o bidt, dat ook wij met eerbied en vreugde steeds dieper in de waarheden des geloofs ingaan, en zin en geest der Heilige Schriften zich voor ons openen. Gij hebt den Heer op den H. berg van aanschijn tot aanschijn gezien; o bidt, dat ook wij eens, uit dit tranendal, den eeuwigen berg bereiken, en daar boven van aanschijn tot aanschijn aanschouwen mogen, den Vader, die daar heerscht en met den Zoòn in de eenheid van den H. Geest, gelijkelijk God van eeuwigheid tot eeuwigheid. Amen.

ZEVEN EN DERTIGSTE HOOFDDEEL.

JOSUË, EEN VOORAFBEELDSEL VAN CHRISTUS.

1.

Des Heeren wil was het dan, dat niet Mozes zelve, maar Josuë Israël's volk in het beloofde land zou leiden. Daardoor moest worden aangetoond, dat de Wet van Mozes uit haar zelve geene zaligmakende kracht had, en niet in staat was, in het eeuwige Kanaän binnen te voeren, wier toegang de ware Josuë *) Jezus, de Zoon van den levenden God, ons geopend heeft. Na Mozes' dood, aanvaarde Josuë nu zijn ambt. Vooraf zond hij bespieders over de Jordaan om het land en de stad Jericho te verspieden. — Dezen namen hunnen intrek te Jericho bij Rachab, eene bijzit, en uit medelijden verborg deze de Joodsche bespieders, toen ze door de dienaren des konings van Jericho ter uitlevering werden opgeëischt, op het platte oostersche dak onder vlasstengels, terwijl zij zeide: ze zijn reeds bij het sluiten der poort, toen het duister werd, de stad weder uitgegaan. Daarop klom zij naar hare gasten en zeide: »ik weet,

*) De naam van Josuë beteekend hetzelfde als de naam van Jezus, namelijk Zaligmaker of Redder.

dat de Heer u heden dit land heeft gegeven; want sedert wij gehoord hebben, hoe de Heer de wateren der Roode zee voor uw aangezicht heeft droog gemaakt tot eenen doortocht, is verschrikking voor u lieden op ons gevallen; want de Heer, uw God, is de ware God boven in den hemel, en onder op de aarde. Nu dan, zweert mij toch bij den Heere, daar ik barmhartigheid aan u gedaan heb, dat ook gij lieden barmhartigheid doen en van den dood redden zult mijnen vader en mijne moeder, mijne broeders en mijne zusters, met alles wat zij hebben." Zij zwoeren het en bevolen haar, bij den intocht der Joden een Scharlaken draden snoer aan het venster te binden, om het huis te erkennen en derzelver bewoners te kunnen sparen. —

Op zulke wijze ontkwamen de verspieders en brachten verslag aan Josuë in het leger, terwijl zij zeiden: »Gewis heeft de Heer dat gansche land in onze handen gegeven, want alle de ingezetenen des lands zijn uit vrees voor ons (*als*) weggesmolten."

2. Toen bracht Josuë het volk aan de Jordaan. Het was in de maand Maart, ten tijde van den gerstoogst, wanneer de Jordaan het hoogst en breedste is, om den gesmolten sneeuw van het Libanon gebergte. En Josuë sprak tot de Priesteren: »Neemt de Arke des Verbonds op en trekt over aan het hoofd des volks." En zie, zoodra de Priesters in het water van den Jordaan getreden waren, vloeide het van hen af; maar het water, dat van boven kwam, bleef staan, en zwol hoe langer zoo meer, tot het als een berg gerezen was. Als nu de Priesters met de Arke des Verbonds midden in de Jordaan stonden, beval Josuë aan twaalf mannen, ieder eenen steen, ter plaatse, waar der Priesters voeten stonden, te nemen en ze daar, waar het leger zich moest opslaan, tot eene eeuwige gedachtenis neer te leggen. Ook liet hij in het midden der Jordaan, ter plaatse waar de Priesters stonden, twaalf steenen tot een aandenken oprichten. Nadat nu al het volk en eindelijk ook de Priesters met de Arke des Verbonds aan den tegenovergestelden oever gekomen waren, keerde het water van de Jordaan wederom terug en stroomde als vroeger.

3. Deze wonderbare overtocht van de Israëlieten door den Jordaan vermeerderde den schrik, die hun reeds was voorgegaan, en de koningen van het land van Kanaän verloren den moed. Nagenoeg drie uren van de Jordaan lag de sterke stad Jericho. Nu gelastte de Heer door Josuë het volk van Israël: Trekt de stad eens daags om, en doet dat zes dagen lang, en op den zevenden dag moeten zeven Priesters zeven trompetten nemen, die men in het jubeljaar gebruikt, en moeten voor de Arke des Verbonds gaan, en gij zult zevenmaal om de stad trekken en de Priesters de trompetten blazen. Zoo gebeurde het. En zie, op den zevenden dag, toen zij den zevenmaal om de stad getrokken waren, en het geschal der jubelbazuinen klonk, riep Josuë: »Heft het krijgsgeschrei op." Dan hief al het volk een geweldig krijgsgeschrei op, zoowel de krijgsscharen, die voor de Priesters gingen als het overige volk achter hun, terwijl de bazuinen tusschenin schetterden — en zie, op denzelfden oogenblik stortten de stadsmuren van Jericho in, en het volk klom in de stad en versloeg alles met de scherpte des zwaards, van den man tot de vrouw, van het

kind tot den grijsaard; want dit was de straf Gods over de stad Jericho om hare zonden. — Alleen het huis van Rachab, waaraan een Scharlaken draden snoer hing, bleef verschoond, met allen, die er in woonden, om dat zij de verspieders geherbergd en hun barmhartigheid bewezen had.

4. Leer hieruit, wat een geloof vol vertrouwen vermag! Omdat de Priesters en het volk het woord des Heeren onvoorwaardelijk geloofden, stonden de wateren der Jordaan vast als een muur, tot zoo lang Israël er doorgetrokken was, en stortten de stevige muren bij het geluid der bazuinen in. En ofschoon Rachab een buitensporig leven geleid, en ook nog door hare leugen (om de verspieders) eene dagelijksche zonde bedreven had, verdiende zij toch om haar geloof, zooals de Leeraar der Volken schrijft, gerechtvaardigd te worden. Zij is een levendig bewijs, dat zelfs de grootste zondaar bij God genade kan vinden, als hij van harte gelooft en God volgt. Rachab geloofde aan den God van Israël en zijne onbegrensde macht. Zij geloofde aan het goddelijk Woord, dat nu de tijd der straf over het zondige Kanaän gekomen was; en zekerlijk maakte zij op dat oogenblik het besluit, met den afgodendienst ook tevens haar ontuchtig leven vaarwel te zeggen. — Daarom werd zij gered en wel door het Scharlaken draden snoer, dat zij als een erkenningsteeken van uit haar venster liet afhangen. Dat roode snoer was, zoo als de H.H. Vaders bemerken, eene schoone voorafbeelding van het van 't kruis afdruipend bloed van Christus. Al degenen, welke — door het Geloof en de H. Sacramenten — met dit rood bloed van Christus geteekend worden, vinden redding en genade in den dag des Oordeels.

En merk nu wel het geheim der aanbiddenswaardige, goddelijke Barmhartigheid op: de begenadigde zondares Rachab, moest eene stammoeder van Hem worden, die in de volheid der tijden, op deze wereld kwam, om te zoeken en te redden, wat verloren was! Want deze Rachab huwde later met Salmon, uit den stam van Juda, uit welken echt Booz, de man van Ruth geboren werd. En de zoon van Booz was Obed, Davids grootvader. Aldus werd Rachab de oud-overgrootmoeder van David, en bijgevolg eene stammoeder van den Verlosser der wereld, die uit het geslacht van David ontsproot.

5. Op de tijding van Jericho's val verspreidde zich groote schrik onder de naburige volksstammen, en hunne koningen verbonden zich ten strijde tegen Josuë. Maar wie wil den Almachtigen en hem, waarmede de Heer is, wederstaan? Josuë zegevierde overal, waar hij kwam. Hij onderwierp eenendertig koningen en nam het land van Kanaän in, zoo als de Heer tot Mozes gesproken had. Nu verdeelde hij het land door het lot onder de stammen van Israël, en zij bewoonden het in vrede. Zóó waren de aloude beloften des Heeren vervuld! Het Tabernakel werd met de Arke des Verbonds in de stad Silo opgeslagen, en daar moesten de Israëlieten voor de Openbare Godsdienstplegtigheden bijeen komen. Wel bleven er nog menige vijanden te bevechten, en velen waren naar andere streken gevlucht, om, zoo mogelijk, later terug te keeren en de Israëlieten op nieuw te beoorlogen. God nu had dit in zijne groote goedheid en wijsheid zoo toegelaten, om van den eenen kant de Israëlieten tot aanhoudende waakzaamheid te noodzaken, opdat zij niet in dartele rust leven en wederom in boosheden en vergetelheid van God zouden vervallen, en van den anderen kant, om deze volksstammen tijd tot boetvaardigheid te geven.

Als Josuë nu oud geworden was, verzamelde hij nog eens alle Overheden en het gansche volk om zich heen, en vermaande hen, ter gedachtenis aan Gods weldaden en wonderen, aan de Heilige Wet getrouw te blijven. „Weest waakzaam en sterk, — zeide hij, — houdt alles, wat in de Wet van Mozes geschreven is, en wijkt daarvan noch ter rechter noch ter linker zijde. Vermengt u niet met de volken, die onder u zijn, en zweert niet bij den naam hunner

afgoden; dient en aanbidt die niet. Zoo gij volhardt in de Wet, zal u niemand kunnen wederstaan. Een van u zal duizend vijanden op de vlucht jagen, omdat God zelve voor u zal strijden; zooals hij beloofd heeft. Maar zoo gij in de dwalingen van deze volken wandelt, met hun huwelijken aangaat en vriendschap wilt sluiten, weet dan, dat de Heer, uw God, ze niet zal uitroeiien, maar zij zullen voor u kuilen en valstrikken worden, ten aanstoot en prikkel in uwe oogen, tot dat hij u, uit dat goede land, dat hij u gegeven heeft, verdrijven zal. — Zie, ik ga spoedig voort den weg van al het aardsche in, en gij zult ondervinden, dat geen dezer woorden vergeefs gesproken is, maar allen vervuld zullen worden." Zoo sprak Josuë met liefderijke vermaning en allen beloofden op nieuw den Heer getrouw te dienen. Ach, hadden zij het maar gedaan! Josuë stierf, toen hij 110 jaren oud was.

6. Welk een voortreffelijk man is deze Josuë! Daarom zegt de H. Geest van hem: „Josuë, de zoon van Nun, was een held in den strijd, de opvolger van Mozes in het Profetenambt, groot, zooals reeds zijn naam zegt, — een zeer groot helper van Gods uitverkorenen in de bestrijding der vijanden, opdat Israël zijne erfenis verkrijge. Hij was den Almachtigen gehoorzaam. Welken roem behaalde hij, als hij zijne handen ophief en tegen de steden zijn zwaard trok! Wie heeft „vóór hem zulken wederstand gedaan." Want de Heer heeft hem zijne vijanden aangebracht. Heeft hij in zijnen ijver de zon niet stilgehouden, zoodat een dag zoo lang werd als twee?" (Eccl. 46: 1—5.) Inderdaad zoo groot en levendig betrouwen op God bezat de edele held, dat, toen hij eens tegen de Amorrheërs vocht, en deze verslagen werden, hij uitriep: „Zon, beweeg u niet van Gabeon, en gij, maan, niet van het dal van Ajalon!" En zon en maan stonden stil,*) tot dat Israël's volk zich aan zijne vijanden gewroken had, zoo dat nog nooit van te voren of daarna een langere dag was, daar de Heer aan de stem van een mensch gehoorzaamde en voor Israël streed.

Maar ook, welk eene heerlijke vooraf beelding van Jezus Christus is Josuë! Reeds zijn naam Josuë beteekent, evenals de naam Jezus: Zaligmaker of Verlosser. Josuë had het Israëlietisch volk door de wateren van de Jordaan — en wel op eene wonderbare wijze — uit de woestijn in het beloofde land gebracht; ook Jezus wilde ons door het wonderdoende, geheimnisvolle water des Doopsels, uit het natuurlijke leven der zonde in het bovennatuurlijk leven der genade en van kinderen Gods tot de eeuwige Zaligheid brengen. En gelijk Josuë door zijne kloekmoedige volharding in den strijd Israël's vijanden ter neder geslagen had, zoodat het volk niets meer overig bleef, als met die vijanden geene vriendschap weer aan te knoopen. Zoo heeft Jezus door zijnen offerdood aan het kruis, onzen vreeselijksten vijand, den duivel overwonnen. O mochten ook wij nu met dezen onzen vijand weder geene gemeenschap maken, maar kloekmoedig tegen zijne sluwe verleidingen strijden, opdat de vruchten

*) Josuë sprak hier van de beweging der zon, zooals die aan ons oog toeschijnt. Eigenlijk stond op dien wonderbaren dag, die zes en dertig uren duurde, niet de zon stil, maar de aarde; zoodat de groote dienaar Gods over de geheele aardplaneet geboden, en deze aan hem gehoorzaamd heeft. Hieruit zien wij wederom, wat de mensch vermag, als hij met onvoorwaardelijk vertrouwen op God gelooft, en dat er voor God geen wonder te groot is, als Hij zijne dienaren helpen wil.

van Christus' offerdood aan ons niet verloren gaan! Opdat dit geschiede, verzuchten wij dan dikwijls tot God met den Eerw. Lodewijk van Grenada: »Zie, o Heer, het getal onzer vijanden! zie de valstrikken, die zij ons leggen! Wat zal er van ons worden, midden onder de vijanden, omringd van tegenwerkers, die den geest vervolgen en ons tot zinnelijken lust verlokken, wat zal er van ons worden, als Gij, onze steun, ons verlaat? Wat vermag het zwakke schepsel tusschen zoovele vijandelijke zwaarden? O Heer, plaats u aan onze zijde! O Heer, strijd voor ons en voer ons ter overwinning door de kracht van den allerheiligsten Naam uws Zoons, Jezus Christus." Amen!

ACHT EN DERTIGSTE HOOFDDEEL.

BESCHRIJVING VAN HET BELOOFDE LAND.

1.

Dat het land, waarvan nu de Israëlieten bezit genomen hadden, niet ten onrechte »het land, dat van melk en honig overvloeit," genoemd werd, bleek maar al te duidelijk; want het was schatrijk in allerlei voortbrengselen van de natuur. De vele prachtige weiden, waar runderen en schapen het best en sappigst voedsel in overvloed vonden, kwam der veefokkerij voortreffelijk te stade, en de buitengewoon menigvuldige zwermen van wilde bijen brachten in de boomen en rotskloven zoo veel honig, dat die in menigen streek letterlijk over de aarde vloeide. Het beloofde land heette Kanaän, omdat het God reeds aan den stamvader Abraham, als loon voor zijn trouw geloof, aan zijne nakomelingschap beloofd had. Het droeg echter den naam van Kanaän, wijl de meeste volksstammen, die bij den intocht der Israëlieten daar woonden,*) van Kanaän, den zoon van Cham afstamden. Wij noemen het 't Heilig land, omdat daar in den ouden tijd de eenige Tempel van den waren God met het Heiligdom van de Arke des Verbonds stond; omdat daar in de volheid der tijden de Zaligmaker Christus geboren werd, daar drie en dertig jaren leefde en de Verlossing van het

*) De voornaamste dezer volksstammen waren de Sidoniërs, Hethieten, Jebusieten, Amorrheërs, Philistynen en Amalecieten. — Daar al deze volksstammen, ondanks hunne beschaving en burgerlijken welstand, door den afgodendienst geheel en onherstelbaar verpest waren, had God de Israëlieten volkomen scheiding van hen, en hunne algeheele vernietiging aanbevolen.

menschdom volbracht; omdat daar de wieg der maagdelijke Moeder Gods Maria, van de meeste Apostelen en der eerste Heiligen stond.

Dit land is niet zeer uitgestrekt, hoogstens zeventig uren lang en veertig breed, maar door zijne eigenaardige ligging van andere landen schier geheel en al onderscheiden: zoo wilde het Gods raadsbesluit, dat Israël van alle andere volken der aarde zooveel mogelijk gescheiden zou leven, om in zijn schoot de kiem van het ware Geloof en des toekomstigen heils ongekrenkt te kunnen bewaren. Tegen het Oosten liggen het Arabisch gebergte en groote zandvlakten. In het Zuiden strekt zich de vreeselijke zandwoestijn tot aan Egypte uit; in het Westen wordt Kanaän door de Middellandsche zee begrensd; en in het Noorden vormt het gebergte van den Libanon, wiens hoogste toppen zich tot 12000 voeten boven de zee verheffen, een schier onoverkomelijken muur, — zoodat de Profeet Isaias met recht het H. Land bij eenen welomzoomden en door beschuttingswerken van alle kanten goed verzekerden wijnberg vergelijkt.

2. De reiziger, die heden ten dage dat land bezoekt, zal ongetwijfeld niet begrijpen, hoe men het over twee en drieduizend jaar een gezegend en beloofd land heeft kunnen noemen. Gebroken torens, verbrijzelde muren, ingestorte gewelven, aan wier overblijfselen ellendige hutten voor arme herders gebouwd zijn, — steenen en aarden hoopen waaruit distelen, doornen en schraal gras groeien, als voeder voor de op de puinen omzwervende geiten en schapen: dat is de aanblik, dien het H. land thans op vele plaatsen vertoont. De vloek, die sedert den schrikkelijken Godsmoord op het joodsche volk drukt, zoodat het zonder Vaderland, zonder Vorst, zonder Priester en zonder Offerande in de wereld omdoolt, deze vloek heeft ook dit eens, zoo schoone en gezegende jodenland getroffen!

Maar wie beschrijft de heerlijkheid van dit land, ten tijde, dat Israëls kinderen daarvan bezit namen? In het uiterste Noorden verheft het Libanongebergte zijne trotsche kruinen, en ziet verre over land en zee heen. Van den Libanon zeggen de dichters: Hij draagt op zijn hoofd den winter, omdat zijne hoogste toppen den meesten tijd met sneeuw bedekt zijn; op zijne schouders de lente; want beneden de sneeuwvelden pronken steeds groene dennenboomen, pijnboomen en de beroemde ceders van den Libanon, de hoogsten en schoonsten onder alle boomen op Gods aardbodem. Hun hout verspreidt een zeer aangenamen geur en is bijna onvergankelijk. Tegenwoordig nog staan er eenige zulke ceders, die acht tot negen voet in doorsnede hebben, en die er reeds gestaan moeten hebben ten tijde, dat koning Salomon ceders op den Libanon liet omhakken voor den Tempel te Jerusalem. In zijnen schoot draagt de Libanon den herfst; want beneden het naaldhout ziet men geheele bosschen van vijgen-, amandel-, citroen- en granaatboomen, met de edelste vruchten beladen. De wijn, die aan de zijwanden van den Libanon groeit, was reeds in den ouden tijd hoog geroemd. Aan de voet van den Libanon sluimert de zomer: in het zachte groen der weiden spreiden hijacinten, narcissen en de schoonste tuinbloemen hun liefelijken geur; en in deze rijke bloemenwereld wentelen zich de insekten in de bondste kleuren en slurpen uit de bloemkelken, het edele specerijenrijke sap; eene menigte kristalheldere beekjes vlieten langs met bloemen bekransde oevers naar de zee.

Ten zuiden van den Libanon verheft zich de, in de Heilige geschiedenis zoo menigmaal genoemde berg Carmel die — ofschoon maar 1200 voeten hoog, toch een der schoonste en merkwaardigste bergen van de wereld is. Die berg is zoo doorkliefd, dat men er over de duizend holen in telt, waarvan sommigen twintig tot dertig voeten lang zijn. Deze holen waren zeer dikwijls de toevluchtsoorden der vervolgde Profeten en andere braven, die in stille afzondering van de wereld wilden leven. Aan weelderigheid en rijke verscheidenheid van de plantenwereld geeft de Carmel aan den Libabon niet toe, zoodat zijne vruchtbaarheid in de H. Schrift spreekwoordelijk geworden is.

Ook zijn de vlakten van het land van Kanaän, die zich nu zuidelijk van deze twee

bergen uitstrekken, buitengewoon vruchtbaar. Zelfs de korte streken, die men als woestijnen aangaf, waren met heiden- en varenkruiden en menigvuldige grassoorten begroeid. — Het klimaat is voor die luchtstreek gematigd; de lucht gezond. De sneeuw bedekt zelfs in het wintersaisoen enkel de toppen der hoogste bergen. De regen valt gewoonlijk maar in den winter en lente, en wordt vervangen door den rijken dauw, die voor dat land een groote zegen is. Op het eind van Maart en April, als de sneeuw op de bergen smelt, begint reeds in de lagere deelen de oogst. De wijnlezing duurde van de maand Juli tot in November en vele boomen, b.v. de vijgenboom, droegen driemaal 's jaars vruchten!

3. Gansch Kanaän was in drie deelen verdeeld: Galilea in het Noorden, Samaria in het midden en Judea in het zuiden. Het heerlijkste van deze landen was Galilea. Groene valleien in den bondsten kleurentooi van welriekende bloemen wisselden met heuvels, waarop gansche wouden van olijf- en dadelboomen koelte schonken. De zang der vogelen die zich in de altoos groene boomen bij scharen ophielden, wedergalmde van alle kanten, maar het wemelde ook overal aan wild. Herten, reeën en hazen hielden zich hier op, en de dicht begroeide struiken dienden voor panters, evers en andere wilde dieren tot verblijf. Dan volgden bij afwisseling wederom de vruchtbaarste korenvelden en akkers met de kostelijkste specerijen beplant, die veeleer op eenen onafgebroken tuin geleken.

Van het Noorden vloeit door het land van Galilea de rivier, de Jordaan en vormt het meer van Genezareth of Tiberias, aan wiens oevers de Zaligmaker zoo menigmaal wandelde en waar Hij zich meerendeels ophield. De Jordaan stroomt wederom uit dit meer en ontlast zich eindelijk in de doode zee. Hoe prachtig waren de omstreken van het meer van Genezareth! Dit meer is zes uren lang en drie breed. Op zijne wateren heeft de Zaligmaker zoo menigmaal met Zijne leerlingen gevaren; daar heeft Hij zoovele wonderen gedaan en zoo dikwijls aan het vergaderde volk Gods woord verkondigd. De donkerblauwe oppervlakte van het water, die in het Westen tegen de groene met gras begroeide vlakte van Genezareth zoo schoon afsteekt, maar in het Oosten met een krans van steile bergtoppen omgeven is, moest eens in haren spiegel het allerheiligste gelaat voor Gods Zoon wederkaatsen, die zich in die landstreek, als een tweede Adam in zijn Paradijs, wilde ophouden. En waarlijk, die gansche omstreek verdiende bijzonder toen den naam van een Paradijs! Hier droegen wijnstokken, aan vijgenboomen geslingerd, druiven van twaalf pond zwaar en beziën bijna zoo groot als pruimen; en vijgen en andere vruchten van de uitgelezenste hoedanigheid rijpten het gansche jaar onder de liefelijkste zon. De joodsche geschiedschrijver Flavius Josephus schrijft van deze streek. »Er is geen gewas, dat het niet van nature in staat is voort te brengen. Men ziet hier eene menigte eiken, naaldhout en notenboomen, die ook zeer goed in koude landen groeien. Daarneven palm-, vijgen- en olijfboomen, die zeer gaarne eene weeke en zachte lucht hebben. Deze allen vinden hier, wat zij tot hunne voortplanting wenschen kunnen, zoodat het schijnt, als hadde de natuur, uit bijzondere voorliefde voor dat land, er een welbehagen ingevonden, hier de vreemdsoortigste zaken te vereenigen." Daarbij denke men zich nog dit schoone groote meer dat van visschen wemelde — en iedereen zal uitroepen: O gelukkig land, over wiens vlakten, valleien en heuvels, God zoo rijken zegen heeft uitgestort! maar nog oneindig gelukkiger, omdat zich Gods Zoon zelve, hier in menschelijke gedaante wilde ophouden!

4. Maar ook Samaria en Judea verheugen zich over zoo wonderbaren, goddelijken zegen. Ofschoon Judea bergachtiger is, was het toch rijk aan olievruchten en wijnranken; want niet ver van Bethlehem is het beroemde Druivendal, waaruit de bespieders van Mozes de druiven namen, die zij in de legerplaats brachten. Hier groeien de therebinten, welke bladeren hebben als de laurier en bloemen als de olijfboomen. In de heete zomerdagen druipt uit deze boomen een kostelijk, welriekend hars, wat zoo klaar en hel-

der is als wijn, en voor velerlei ziekten en wonden eene heilzame uitwerking heeft. — Ook hier vond men toen in groote menigte de dadelplanten, die in hunne kronen buitengewoon zoete en kostelijke vruchten dragen. Pomeransen, limoenen en vijgen van den keurigsten smaak, granaatappelen, babylonische citroenen, dadels, balsem, olie en honig had dit land in overvloed; zelfs vond men er de boomwol en de papyrusstruik. Eveneens was het rijk aan goud, zilver en andere edele metalen. Kanaän was dus wezenlijk een gezegend land. In hetzelve bloeiden over de 400 rijke en bevolkte steden, en deze waren de zetels van fijne beschaving, talrijke kunsten en van eenen uitgestrekten handel.

Dit heerlijke land, dat de Heer aan Israël's volk schonk, moest voor hen en ons allen eene voorafbeelding zijn, van dat nog oneindig schooner Kanaän, van het hemelsch vaderland, dat de Heer ons beloofd heeft, als wij hier op aarde trouw in zijnen dienst volharden. O moge Hij, die eens in dat aardsche land van belofte heeft omgewandeld, ons allen in het beloofde land zijner eeuwige heerlijkheid binnenleiden! Roepen wij daarom dikwijls met den H. Gregorius tot onzen geliefden Verlosser: „O Jezus, ontvlam mijn hart met een vurig, liefdevol verlangen naar het hemelsch vaderland, geen ongeluk brenge mij af van het doel mijner begeerte, geen oneven weg brenge mij op het dwaalspoor, geene liefkoozing van aardsch geluk verlamme mijn ijver. Want dwaas is de pelgrim, die, bij het zien van met bloemen bezaaide weiden, vergeet daar naar toe te gaan, waar zijn doel hem roept. Dat mijn geest met het innigst verlangen naar het hemelsch Kanaän zoeke, opdat deze zich eens in die zalige beemden moge verblijden! Amen.

NEGEN EN DERTIGSTE HOOFDDEEL.

ISRAËL TEN TIJDE DER RECHTERS. — SAMSON EN SAMUËL.

1.

Zoo lang Josuë leefde, bleven de Israëlieten den Heere getrouw, en volhardden in zijnen dienst. Maar toen Josuë gestorven was, vergaten hunne kinderen, die in het beloofde land waren opgegroeid, God en de wonderen, die Hij aan hunne Vaderen gewrocht had. Zij hadden, tegen het uitdrukkelijk gebod van God in, de heidensche bewoners van Kanaän niet geheel uitgeroeid, ja zelfs vriendschapsbanden en huwelijken met hun gesloten, en zoo werden ook zij spoedig tot den afgodendienst en de heidensche ondeugden verleid. Zij verlieten den alleen waren God en dienden den zonnengod Baal en de maangodin Astaroth. Dan vertoornde de Heer op het ondankbare, trouwelooze Israël, verwekte het talrijke vijanden en strafte het met oorlog en hongersnood. In dezen nood riepen de Israëlieten weder tot den Heer, en de Heer erbarmde

zich en verwekte van tijd tot tijd onder hen uitverkoren mannen, die hun volk op wonderbare wijze uit de slavernij der vijanden verlostten. Zoo dreef eens de vrome en deemoedige held Gedeon met 300 Israëlieten 135,000 Madianieten op de vlucht en vernietigde hun leger dermate, dat er maar 15,000 in hun land terugkeerden.

Deze Helden en Redders des volks werden Rechters genoemd; want zij spraken recht en gerechtigheid onder het volk, en hielden Gods Wet ongeschonden. De H. Geest zelve heeft hunnen lof verkondigd: „Ieder der Rechters is beroemd naar zijnen naam; hun hart is niet verdorven, en zij zijn van den Heer niet afgeweken. Hun aandenken zij in zegening, en hunne gebeenten zullen in hunne graven wederom bloeien. Hun naam blijve in eeuwigheid, de roem der heilige mannen blijve op hunne kinderen. (Eccl. XLVI: 13—15.) Nauwelijks echter was zulk een Rechter gestorven, of de Israëlieten vervielen weder in hunne oude ondeugden en de afgoderij, tot zoo lang God ze wederom op nieuw kwam tuchtigen. Zóó dobberde dat trouwelooze volk 400 jaren lang. Een treurig beeld van die steeds hervallende zondaars, die van daag berouw hebben over hunne zonden, maar reeds morgen weder de oude afgoden der zonden van gewoonte naloopen en al hunne goede voornemens vergeten!

De Rechters*) en Redders, die God in dien tijd — van Josuë tot aan de invoering van het koningschap, aan zijn volk zond, en die door zijne kracht tegen de heidensche vijanden van Israël zoo wonderbare heldendaden verrichtten, waren de vooraf beeldingen der Twaalf Apostelen, welke in de kracht van Christus het geheele Heidendom overwonnen hebben. De merkwaardigsten onder hen zijn Samson en Samuël.

2. Ondanks zijne menschelijke gebreken, is Samson eene voortreffelijke voorafbeelding van Jezus Christus. Reeds werd zijne ontvangenis op eene wonderbare wijze door een Engel aan de moeder bekend gemaakt, terwijl hij haar zeide: »Zie, gij zult ontvangen en een zoon baren, over wiens hoofd geen scheermes komen zal, want hij zal een Nazareër Gods zijn, en hij zal Israël aanvankelijk verlossen uit de handen der Philistijnen." — De Nazareërs namelijk bij de Joden legden de geloften af, dat zij wijn noch sterken drank zouden gebruiken, noch hun hoofd- haar laten scheeren — ten teeken hunner onthouding en losmaking van de ijdelheden der wereld.

De jonge Samson groeide op en Gods Geest was met hem. Reeds als jongeling schonk God hem zulke sterkte, dat hij met losse hand een

*) De namen dezer Rechters zijn: Othoniël, Aod, Samgar, Barac, Gedeon, Abimelech, Thola, Jair, Jephte Abesan, Ahialon, Abdon, Samson, Heli en Samuël.

leeuw aan stukken scheurde. Man geworden, verhief hij zich ten strijde tegen de Philistijnen, als ware hij een gansch leger, stak hunne graanvelden aan en verbrandde hunne wijnbergen en olijftuinen; en toen hem eens zijne eigene landgenooten en broeders in boeien geklonken aan de vijanden overleverden en de Philistijnen hem reeds juichend te gemoet gingen en zich verheugden, hun vreeselijksten vijand in handen te hebben, zie, toen verbrak hij zijne boeien als vlashalmen, greep een ezelskakebeen en versloeg er duizend vijanden mede. Ja, toen hij eens de Philistijnsche stad Gaza was binnengegaan, plaatsten zijne vijanden wachters aan de stadspoort en wilden hem 's anderen daags 's morgens verworgen. Maar Samson sliep tot middernacht rustig; toen stond hij op, verjoeg de wachters, nam beide vleugels van de poort met stijlen en grendels, droeg ze op den kruin van den nabij gelegen berg en liet zijn vijand beschaamd en verlegen achter.

Na menigvuldige soortgelijke heldendaden, liet Samsom zich, door eene, van de Philistijnen omgekochte vrouw, Dalila, misleiden en verklaarde haar, dat het geheim zijner wonderbare sterkte daarin lag, dat hij een Gode toegewijde Nazareër, en er daarom van af zijne kindsheid geen scheermes op zijn hoofd geweest was. — De trouwelooze vrouw wachtte nu tot Samson sliep; toen schoor ze hem de zeven haarlokken van zijn hoofd en riep in blijdschap uit: »De Philistijnen over u, Samson!" Samson ontwaakte en de kracht des Heeren was van hem geweken; de door Dalila ontboden Philistijnen, grepen hem, staken hem de oogen uit en wierpen hem met ketenen beladen in de gevangenis, waar hij nu den nederigsten slavendienst verrichten en een handmolen draaien moest.

Thans had hij tijd zijne zonden te verfoeien en te beweenen en in de bitterheid zijner ziel tot den Heer te verzuchten! doch middelerwijl groeiden ook wederom zijne haren aan, en zijne vroegere sterkte kwam terug. Nu gebeurde het, dat de hoofden der Philistijnen in den tempel van hunnen afgod Dagon vergaderden en een kostbaar offermaal hielden. En toen zij bij het feestmaal vroolijk geworden waren, lieten zij den blinden Samson halen, die voor hen spelen, en door zang en dans hen vermaken moest. Samson stond tusschen twee kolommen, waarop het gansche dak van den tempel rustte. Geheel het huis was vol mannen en vrouwen, en op het dak en boven in den tempel op de rondloopende gaanderijen waren bij de drieduizend menschen, die het feest bijwoonden en Samsons spel beschouwden. Toen bad Samson tot den Heer, greep de beide kolommen en zeide: »Mijne ziel sterve met de Philistijnen!" Dan verwrong hij de pilaren en het geheele huis stortte in en begroef Israël's vijanden, de hoofden met het volk.

Beschouw hier, hoe in het ganssche leven, strijden, lijden en sterven van Samson — zijne zonden uitgenomen — het Leven van den Verlosser der wereld op zoo wonderbare, in het oog vallende wijze was voorafgebeeld. Reeds door zijnen naam Samson, d. i. Zon, Gerechtigheid — was hij eene voorafbeelding van Christus, de ware zon der gerechtigheid. Ook werd de ontvangenis van Jezus Christus zijne moeder vooraf geboodschapt door een Engel. Ook van Jezus heet het: Hij zal een Nazareër zijn, en zijn volk van diens vijanden verlossen. Gelijk Samson door zijne eigene vrouw Dalila, zoo werd Christus van zijn eigen leerling en Apostel, van Judas verraden. Ook Christus werd van zijn eigen volk, geboeid aan Israël's vijand, den Romeinen, overgeleverd. Ook Christus werd door zijne vijanden op de smadelijkste wijze bespot, gehoond en tot den dood des kruizes vernederd. Maar — gelijk Samson door zijn grootmoedigen, vrijwilligen offerdood aan Israël's gezworen vijanden grootere schade berokend had, dan tijdens geheel zijn leven — zoo heeft ook Christus door zijn allerheiligsten offerdood de macht der hel gebroken en Satan's heerschappij verbrijzeld. Ook Christus werd, gelijk Samson in de stad Gaza, in 't graf gesloten en door wachters bewaakt, maar ook Hij stond na middernacht op, verbrak de poorten des grafs, de grendelen des doods en verrees — ter beschaming zijner vijanden — levend en zegepra-

lend op den eeuwigen berg, in de heerlijkheid zijns Vaders!

Gelijk Samson eene voorafbeelding van Christus was, zoo was Samuël eene voorafbeelding van den Voorlooper van Christus, van den H. Joannes den Dooper. Zijne moeder was kinderloos, en had den Heer lang en vurig om eene nakomelingschap gesmeekt. Toen werd haar Samuël geschonken. Reeds als een driejarig knaapje bracht zij hem bij den Rechter en Priester Heli in den tempel te Silo, om hem daar zelve aan den dienst des Heeren te wijden. Hier nu rijpte Samuël, in de stille afzondering des Tempels, tot eenen heiligen Jongeling, en werd na Heli's dood tot Rechter over Israël aangesteld. Tot aan zijn hoogen ouderdom regeerde hij zijn volk, en 's Heeren zegen rustte in die dagen op het volk. Toen het volk een koning wilde, zalfde hij, op Gods ingeving, Saül en later David, tot koning over Israël. Bij zijnen dood treurde het gansche land; en de H. Geest getuigt van hem: „Samuël de Profeet des Heeren is bemind geworden van den Heer zijnen God, hij heeft een nieuwe regeering ingesteld en hij zalfde de Vorsten zijns volks. Hij heeft de gemeente gevonnisd volgens de Wet des Heeren en hij is beproefd in zijnen trouw. Hij is getrouw bevonden in zijne woorden, omdat hij den God des lichts gezien heeft." (Eccl. XLVI: 16—18.)

Wie erkent hierin niet de voorafbeelding van Joannes den Dooper? Beiden, Samuël evenals Joannes, werden door hunne ouders van God afgebeden en vroegtijdig den Heere gewijd. Beiden sleten hunne jeugdige jaren ver van de wereld, en bereidden zich, in de eenzaamheid, tot hunnen staat; beiden zijn boetpredikers van hun volk geworden; zooals Samuël de laatste onder de Rechters en de Voorlooper van den grooten koning David was, zoo was Joannes de laatste onder de Profeten en de Voorlooper van den eeuwigen Koning, van Christus. Samuël zalfde David, Joannes doopte den Zaligmaker, en gelijk de H. Geest van Samuël getuigenis gaf, zoo ook de goddelijke Zaligmaker van Joannes, toen Hij zeide: „Voorwaar, Ik zeg u, hij is meer dan een Profeet, en onder allen, die van vrouwen geboren werden, is geen grooter opgestaan dan Joannes de Dooper." (Matth. XI: 9.)

VEERTIGSTE HOOFDDEEL.

ISRAËL VERLANGT EEN KONING. SAUL. DE SCHEPTER EN DE HEERSCHAPPIJ OVER ISRAËL KOMT AAN HET GESLACHT VAN JUDA. DAVID EN GOLIATH.

1.

Begeerden de Israëlieten eenen koning van Samuël, zooals dit reeds 400 jaren te voren Mozes voorzegd had, (Deut. XVII) dan geschiedde dit uit hoovaardij, uit verachting van God en zondige nabootsing der heidensche volken. Want tot nu toe had de onzichtbare God in den hemel, als koning alleen, de Israëlieten geregeerd. Hij had ze geleid, hun wetten gegeven, vonnissen geveld en voltrokken. Daarom mishaagde hunne begeerte den Profeet Samuël; en eerst, nadat God tot hem gesproken had: »Gehoorzaam aan de stem des volks, zalfde hij den uitverkoren Gods, Saul, zoon van Cis, tot koning.

Er was in Israël niemand zoo uitgelezen en geschikt als Saul, en van zijne schouderen af stak hij boven al het volk uit. Overigens was hij arm en nederig, uit het kleinste geslacht van den geringen stam van Benjamin, en ten tijde, dat Samuël hem tot koning over Israël zalfde, had hij juist met groote moeite de ezelinnen zijns vaders moeten zoeken en bezat geen stukje brood, geen enkelen penning gelds meer. Daardoor moest hij in nederigheid gehouden worden. En werkelijk hij toonde zich overgegeven en deemoedig voor den Heer, rechtvaardig en edel voor geheel het volk, sterk en dapper tegen de vijanden; want God had hem een wezenlijk koninklijk hart geschonken. Hij versloeg Israëls vijanden in verschillende gevechten, en verwierf zich aanzien en groote macht.

Maar op het toppunt van zijn glans werd hij overmoedig, en vergat den Heer. — Ondanks de vermaningen van den Profeet Samuël, begon hij 's Heeren geboden te verachten, greep eigenmachtig in de rechten van het priesterschap, en liet zelfs eens in zijnen toorn vijfentachtig priesters te Nebo vermoorden. Daarom had de Heer hem verworpen en besloten zijn rijk aan een anderen, die beter was dan hij, te geven.

2. Destijds weidde op de vlakte van Bethlehem een jong herder uit den stam van Juda de schapen zijns vaders Isaï of Jesse; 't was een schoone jongeling, gouden haarlokken omvlochten zijn hoofd, en uit zijne oogen straalde loutere onschuld; hij was vol levenskracht en gezondheid, vol vroolijkheid en immer opgeruimd. Het liefst hield hij zich — in de eenzaamheid van zijn herdersleven, met God bezig; hier zong hij tot lof van den Allerhoogste heerlijke loflieder en, en begeleidde die met de harp. De naam van den jeugdigen herder was David, en de loflieder en die hij op Bethlehems velden, gelijk in zijn later leven, zong, zijn de heerlijke Psal-

men, die nog heden ten dage in onze kerken gezongen en door het christelijke volk met vrome aandoening gebeden worden. De Profeet Samuël kwam bij dezen jeugdigen herder, den jongsten van acht broeders, goot olie over zijn hoofd en zalfde hem, op last van God, tot koning over Israël, nog bij het leven van Saul. Zóó begon nu de voorzegging vervuld te worden, die de Aartsvader Jacob meer dan zeshonderd jaren te voren gedaan had, toen hij stervend tot zijnen Zoon Juda sprak: „U Juda, zullen uwe broeders loven; uwe hand is op den nek uwer vijanden; uws vaders zonen zullen voor u nederbuigen. Deschepter zal van Juda niet wijken, noch de bevelstaf van uwe lendenen, tot dat Hij komt, die gezonden moet worden en Deze zalde verwachting der volken zijn. (Gen. XLIX: 8. 9.) De nederige jongeling uit den stam van Juda had niet vermoed, dat deze voorzegging hem en nog veel meer de verhevendste spruit zijner familie, Jezus Christus, gold. Hij begreep niet, wat hem thans overkwam; met eerbied en kinderlijk vertrouwen onderwierp hij zich aan den wil des Heeren, tot alles bereid, waartoe de Heer hem wilde gebruiken. Van dien tijd was Gods geest in hem.

Maar van Saul week Gods geest steeds meer, en hij verviel in diepe zwaarmoedigheid; een booze geest plaagde hem, zoodat hij menigmaal tot razernij en wanhoop verviel. Dan brachten zijne dienaren hem den jeugdigen herder David, om den Koning door zijn harpspel op te beuren. En David vond genade voor den Koning, zoodat hij hem aan zijn hof hield en zijnen wapendrager maakte. Dat hij echter van Samuël tot koning gezalfd was, wist Saul niet.

3. In dien tijde gebeurde het, dat de Philistijnen andermaal hunne strijdbare mannen in een oorlog tegen de Israëlieten legerden. In hun leger was de Reus Goliath, zes ellen en eene hand breed hoog, gewapend met een borstharnas, dat meer dan een centenaar woog, met koperen knieplaten, en een ijzeren schild boven de schouderen. De schacht zijner lans was als een weversboom. Deze kwam in de vallei voor het leger der Israëlieten, bespotte ze en riep: »Kiest onder U een man, die tot mij in tweegevecht kome. Verslaat hij mij, dan zullen wij uwe slaven zijn; maar versla ik hem, dan zult gijlieden onze slaven zijn en ons dienen." Zóó deed hij het 's morgens en 's avonds, veertig dagen lang. Toen David bij het leger kwam en hem hoorde, zeide hij: »Wie is die Philistijn, die onbesnedene, dat hij de slagorden des levenden Gods durft honen? Ik zal heengaan en strijden tegen hem." Saul zeide: »Gij zijt te jong, en hij een krijgsman van zijne jeugd." Maar David antwoordde: Ik, uw knecht weidde eens mijns vaders schapen. Kwam er een leeuw of een beer, en nam hij een ram van de kudde weg, dan ging ik hem achterna, en sloeg hem en ontrukte hem het ram uit zijnen muil; en als hij tegen mij opstond, greep ik hem bij zijnen baard, en versloeg en doodde hem. Daarom zal ik gaan en den smaad mijns volks wegnemen. De Heer, die mij gered heeft uit den klauw des leeuws en uit den klauw des beers, die zal mij ook redden uit de hand van dezen Philistijn." Toen zeide Saul: »Ga heen, en de Heer zij met u."

De koning deed nu David zijne wapenrusting aan; maar David kon met helm en pantser niet gaan. Daarom legde hij ze wederom af, nam zijn staf, koos vijf gladde steenen uit de beek, stak die in zijne herderstasch en ging met den slinger in de hand den reus te gemoet. Toen deze hem zag, sprak hij verachtend: »Ben ik dan een hond, dat gij met een stok tot mij komt? Welaan, kom, ik zal uw vleesch geven aan het gevogelte des hemels en aan het gedierte des velds." Maar David antwoordde: »Gij komt tot mij met een zwaard, en lans en spies, maar ik kom tot u in den naam des Heeren." Als nu de Philistijn naderde, greep David ijlings in zijne herderstasch, nam een steen en wierp dien met den slinger zoo hevig den Philistijn tegen het hoofd, dat deze op zijn aangezicht nederviel. David trad nu op hem toe, trok hem het zwaard uit de schede, en sloeg hem het hoofd af. Als de Philistijnen zagen, dat de sterkste onder hen dood was, gingen zij op de vlucht, maar de Israëlieten zetten hen achterna, versloegen velen en plunderden hunne legerplaats. Van dien tijd beminde Saul's zoon, Jonathas David van harte, en beiden sloten voor altoos een vriendschapsbond.

4. Saul, David en Goliath: hoe wonderbaar is hun lot, en hoe beteekenisvol voor den christen!

Saul is de vooraf beelding der joodsche kerk, der Synagoge en in het algemeen het beeld van het Israëlietisch volk. Gelijk Saul al zijne medeburgers in lichaamsgrootte, zóó overtrof Israël's volk alle andere volken in kennis Gods en genade. — Gelijk Saul zonder eenige verdienste, uit loutere genade door God tot koning over Israël was verkoren, zoo ook Israël tot Gods volk. Maar gelijk Saul allengs zoozeer ontaardde dat hij verviel tot hovaardij, haat en vervreemding van God, tot zelfs den moord der vijfentachtig priesters en tot vermetelen aanval op David, den gezalfde des Heeren; zoo ontaardde ook allengs het volk van Israël en de Joodsche kerk in zelfsgerechtigheid en huichelarij vervallen, steenigde de Profeten en vergreep zich eindelijk zelfs aan Christus, den Gezalfde des Heeren. Gelijk Saul van God verworpen en David in zijne plaats geroepen werd, zoo werd de Synagoog verworpen en trad de Christelijke Kerk in hare plaats. Maar gelijk toch juist één zoon van Saul de edele Jonathas, in de innigste vriendschap van David had gedeeld, zoo waren het ook zonen van de Synagoog (Paulus en de Apostelen) die door »Davids zoon", door Christus tot zijne vertrouwdste vrienden werden uitverkoren.

David is niet alleen de stamvader, maar ook de heerlijke vooraf beelding van Christus; want ook Christus was, evenals David, te Bethlehem geboren. Gelijk David een Herder was en met levensgevaar voor zijne schapen tegen de wilde dieren vocht, zoo noemde zich ook Christus zelve den goeden Herder, die zijn leven voor zijne schapen ten beste geeft. Gelijk David de jongste zijner broeders en van gewonen stand was, zoo wilde ook Jezus slechts voor een timmermans zoon gehouden worden, en in het verachtelijkste stedeken van Galilea, in Nazareth leven. — Geheel bijzonder echter is David door zijnen strijd met Goliath een vooraf beelding van Jezus Christus geworden.

Want Goliath, de reusachtige Heiden is het beeld van het heidendom en der goddeloozen in 't algemeen. Tot welke macht had zich in de dagen van Rome's wereldheerschappij het heidendom verheven! Beschaving en wetenschap, rijkdom en genot, het ruwe zwaard en de hoogste fijnheid der kunst: alles was aan het heidendom en der zonde dienstbaar geworden. En tegen dezen, de wereldbeheerschenden kolossus verhief zich Jezus! Gelijk Goliath met den stok van David, zoo spotte het heidendom met het kruis van Christus; maar met dezen staf des kruizes heeft Jezus Christus, door Zijne Heilige vijf wonden, satan, de goddeloosheid en al de macht van het heidendom omvergeworpen, en de zijnen uit de slavernij verlost. Daarom zij Hem lof, eer en dank in eeuwigheid! Amen.

EEN EN VEERTIGSTE HOOFDDEEL.

BEPROEVINGEN EN LIJDEN VAN DAVID. ZIJNE VERHEERLIJKING.

1.

Een afbeeldsel van Christus is David in zijne Uitverkiezing; maar hij is het nog meer in zijn Lijden en in zijne Verheerlijking. Als David Goliath overwonnen had, trokken de vrouwen van al de steden van Israël hem en koning Saul te gemoet, jubelden en zongen: »Saul heeft er duizend verslagen, maar David tienduizend." Van toen af werd Saul jaloersch op David, en zijne zwaarmoedigheid sloeg dikwijls over tot razernij. Als daarom David wederom eens voor hem op de harp speelde, greep Saul zijne lans en wierp ze naar David. Deze kon ontwijken, en de spies bleef in den muur steken. Alle smeekingen van Jonathas voor zijn vriend David waren vruchteloos. Soms liet zich Saul wel bevredigen, maar spoedig keerden gramschap en nijd wederom in zijn hart terug. David was nergens meer veilig. Hij moest in bosschen en woestijnen en op ontoegankelijke bergen vluchten, ja zelfs bij zijne gezworen vijanden, de Philistijnen zijn toevlucht zoeken; en werkelijk namen deze hem met de zijnen op.

Meermalen had David Saul kunnen dooden, maar hij deed het niet. Saul zette hem eens met drie duizend man na. David had zich met zijne mannen in een hol verborgen. Zonder dit te weten, gaat er Saul in, om te slapen. Toen Saul sliep, zeiden Davids mannen tot hem: »Dood hem," maar David antwoordde: »De Heer beware mij, dat ik de hand aan den gezalfde des Heeren sla." Hij sneed maar een stuk van Saul's mantel, en toonde hem dit later van verre. Een andermaal gebeurde het, dat Saul David vervolgde en zich op een heuvel neder legde en insliep. Toen ging David met zijn deelgenoot midden door het leger tot 's konings tente en vond hem slapend, en Abner zijn veldheer en het volk sliep rondom hem. Toen zeide Abisaï: »Heden heeft God uw vijand in uwe hand geleverd; ik zal hem dus met eene lans aan den grond vaststeken, en een tweeden zal hij niet van noode hebben." Maar David sprak: Zoowaar de Heer leeft, ik wil mijne hand niet uitsteken tegen zijnen Gezalfde." Daarna nam hij de spies en den waterbeker mede, en toonde die den volgenden morgen van den top eens bergs aan Saul, als een bewijs, dat hij in zijne tent geweest was.

Eindelijk nam Saul een schrikkelijk einde. In eenen strijd met de Philistijnen werd hij overwonnen, en zijne drie zonen, waaronder de edele Jonathas, sneuvelden. De vijandelijke boogschutters hadden Saul zelven zwaar gewond. Toen sprak Saul tot zijnen wapendrager: »Trek uw zwaard en doorsteek mij, opdat die onbesnedenen niet soms komen en mij dooden en bespotten." Maar zijn wapendrager wilde niet. Daarop stortte zich Saul zelve in zijn zwaard.

Zóó stierf Saul, de vervolger van David. Zóó zullen ook alle vervolgers van Christus, van zijne Kerk en van zijne Gezalfden

ten gronde gaan. Zóó ging ook Israël en bijzonder Jerusalem, dat Jezus vervolgd en gedood had, ellendig ten gronde.

Gelijk David, enkel omdat hij van God tot heerscher van Israël bestemd was, door Saul vervolgd werd, zoo ook Jezus van de Joden, enkel omdat hij zich als hun Messias en bovenaardschen koning verklaarde. Gelijk David uit zijn vaderland naar buitenlandsche vijanden moest vluchten, zoo ook Jezus reeds als kind naar de heidensche Egyptenaren. En gelijk David zijn aartsvijand Saul verschoonde, zoo bad ook Jezus nog aan het kruis voor al zijne vijanden en vervolgers.

2. Met diepe smart vernam David den dood van Saul en van zijnen vriend Jonathas; en, gedachtig aan de eenmaal zoo heerlijke eigenschappen des konings en aan zijne vriendschap met Jonathas, hief David dat roerend klaaglied aan, dat nog later door de Joden tot lof van hunnen eersten koning gezongen werd:

„O hinde Israël's! op uwe heuvelen zijn zij gestorven de helden! Hoe zijn de dapperen gevallen! verkondigt het niet te Geth, boodschapt het niet op de straten van Ascalon; dat de dochters der Philistijnen zich niet verblijden, der onbesnedenen dochters niet huppelen van vreugde! Gij bergen van Gelboë, dat dauw noch regen op u komen, en gij akkers der eerstelingen; want dáár werd het schild der helden ontheiligd, het schild van Saul, als ware hij niet gezalfd met olie! Zonder bloed der doorboorden, zonder merg der helden spande Jonathas nooit den boog; en het zwaard van Saul keerde niet ledig terug. Saul en Jonathas van elkâar zoo bemind, elkander zoo gevallig in hun leven; ook in hunnen dood zijn zij niet gescheiden! Sneller waren zij dan arenden, sterker dan leeuwen. Gij dochteren Israël's, weent over Saul, die u kleedde met scharlaken, met kostbaarheden, die met gouden kleinoodiën uw feestgewaad sierde. Hoe zijn de helden gevallen in den strijd? Jonathas is op uwe heuvelen doorboord. O mijn broeder Jonathas, om u ben ik bedroefd; boven alles waart gij mij lief; machtiger was mij uwe liefde, dan liefde der vrouwen. Gelijk eene moeder haren eeniggeboren zoon bemint, zóó beminde ik u. Hoe zijn de helden gevallen en verloren hunne oorlogswapenen? (II Reg. I: 19—27.)

Wie herinnert zich bij dit liefdevol klaaglied

van David niet de tranen, die Jezus bij het zien van zijne, ten ondergang gedoemde vijanden, der stad Jerusalem, geweend heeft en de roerende klacht, die toen over zijne heilige lippen kwam?

David werd nu in zijn dertigste jaar openlijk door het volk tot koning gekozen. Eerst door zijnen stam van Juda, spoedig ook door het gansche volk van Israël. Dit geschiedde bijna drieduizend jaren na de schepping der wereld, ietwat meer dan duizend jaren vóór Christus. Dadelijk zag hij naar eene schoone en waardige residentiestad uit, en veroverde tot dat einde Jerusalem, dat nog in het bezit van den Jebusieter was. Dáár bouwde hij zich op Sions rots eene sterke en onverwinbare burcht, de stad David's en rondom verhief hij de stad Jerusalem tot steeds grooteren glans.

Maar Jerusalem moest ook Gods residentiestad op aarde worden. De arke des Verbonds, in oorlogstijden nu hier dan daar gedragen, moest nu van Cariathiarim naar Jerusalem overgebracht en hier een bestendige en regelmatige eeredienst ingericht worden. Daarom liet David in de nabijheid van zijn paleis eene kostbare tent oprichten, en hierop de Arke des Verbonds in zegenpraal afhalen. Het was een plechtige optocht, — eene vooraf beelding van onze H. Sacramentsprocessie. Gansch Israël was bijeen. De hoofden der stammen in purper gekleed, de Hoogepriester in feestgewaad. Maar David had, uit eerbied voor God, de koninklijke sieraden afgelegd en zich, als een gewoon priester, in wit lijnwaad gekleed. 30,000 gewapende mannen en eene ontelbare volksmenigte gingen vóór de Arke des Verbonds. Zegeliederen en heilige Psalmen wisselden elkander af; nu klonken cymbalen, harpen en cithers, dan bazuinen- en trompettentoonen daar tusschen. Zoo dikwijls de dragers der Ark zes schreden hadden afgelegd, offerde David een os en een ram. Daartusschen danste hij vol vreugde vóór de Ark heen, en schaamde zich niet, voor al het volk van zijne vreugde te doen blijken. Het gejubel was onbeschrijfelijk! Zóó brachten zij de Ark des Heeren in de kostelijke tent, en nadat David Brand- en Zoenoffers had opgedragen, zegende hij het volk in den naam van den Heer der heerscharen.

Als David nu naar zijn huis terugkeerde, kwam Michol, de dochter van Saul en David's echtgenoote hem te gemoet, en zeide op spottenden toon: »Hoe is Israëls koning heden versierd, die voor het aangezicht zijner knechten en dienstmaagden gehuppeld heeft als een potsenmaker!" De trotsche vrouw had zich de kinderlijke vroomheid van haren koninklijken gemaal geschaamd. Doch hij zeide tot haar: „Voor het aangezicht des Heeren, die mij verkozen heeft boven uwen vader, gebiêdende, dat ik opperhoofd zijn zou over het volk des Heeren, wil ik vreugde bedrijven en nog nederiger worden dan ik geweest ben, en gering zijn in mijne oogen." (II Reg. VI: 21—22.) Tot straf nu harer trotschheid, werd Michol geen kind geboren tot den dag van haren dood toe.

Hoe hartroerend zijn die woorden van den vromen koning, en hoe beschamend voor zoovelen, die zich voor anderen schamen Gode eere te geven! Daarom zegt de H. Gregorius: »Ik bewonder David meer in zijnen dans dan in zijne gevechten; in deze overwon hij slechts zijne vijanden, maar dáár zich zelven," d. i. de natuurlijke ook brave menschen dikwijls aanklevende vrees, God en den godsdienst openlijk te belijden. En, als een zoo groot koning en held als David zich zijn God en godsdienst niet schaamt, waarom zoudet gij u dit dan schamen?

Davids hart was vol geloof, liefde en gehoorzaamheid jegens God, en daarom was de Heer ook met hem en zegende al zijne ondernemingen. David overwon in vele oorlogen zijne vijanden, de macht zijns rijks nam van dag tot dag toe, zijn volk was gelukkig en David verhief de trouwe deelgenooten van zijn vroeger lijden tot hooge eer.

In dat alles toont zich David de voorafbeelding van Jezus Christus. Gelijk David na doorgestaan lijden op den troon verheven werd en al zijne vijanden in den omtrek zegevierend

onderwierp, zoo werd ook Jezus, na zijn bitter lijden en dood, verheven en zit nu op den troon zijner heerlijkheid aan de rechterhand van Zijnen hemelschen Vader, en de volken heeft Hij door de Apostelen aan zijn rijk onderworpen. David was bij zijne troonsbeklimming dertig jaren oud; ook Jezus begon met zijn dertigste jaar zich als den goddelijken koning aan Israël te openbaren; en evenals David eens de weinige getrouwen, die hem in den tegenspoed niet verlaten hadden, met de hoogste eereambten van zijn rijk beloonde, zoo verheerlijkte ook Jezus zijne getrouwe leerlingen voor de geheele wereld.

O aanbidden wij den eeuwigen, alwijzen God, die het grijze verleden met de verwijderde toekomst op zoo wondervolle wijze verbonden en door Voorafbeeldingen en Voorzeggingen de wereld en bijzonder het joodsche volk op het heerlijk Middelpunt der Geschiedenis, op Jezus, den godmenschelijken Wereldvernieuwer, heeft voorbereid, en aan ons, Christenen juist in die eerbiedwaardige vooraf beeldende gedaante van het Oude Verbond de stelligste verzekering en waarborg gegeven heeft, dat Jezus van Nazareth waarachtig en wezenlijk de beloofde en vierduizend jaren lang door alle volken verwachte Verlosser der wereld is.

TWEE EN VEERTIGSTE HOOFDDEEL.

DAVID, DE HEILIGE BOETELING.

1.

Klaar en duidelijk zien wij Davids zedelijke grootheid in zijne onschuld, in zijn vertrouwen op God, in zijn heldenmoed, in zijne liefde tot zijn vijand, in zijn ijver voor Gods eer; leeren wij nu ook de zielegrootheid van den H. Boeteling kennen. — Want ook David, de uitverkoren vriend en dienaar Gods, was mensch en daarom niet beveiligd tegen de bekoring: zijn val is eene ernstige waarschuwing, dat wij steeds onze zwakke krachten mistrouwen en onze zaligheid in vrees en angst bewerken moeten.

David deed eens in den lentetijd eene wandeling op de tinne van zijn paleis, en beschouwde met trotsche blijdschap de heerlijke stad Jerusalem en den geheelen omtrek. Toen zag hij Bethsabee, de vrouw van Urias. Verblind door hare schoonheid, ontvlamde eene onzuivere begeerte in zijn hart, die hij niet dadelijk onderdrukte — en David viel in de verschrikkelijke zonde van echtbreuk! Daarom zegt de Wijze man niet te vergeefs: »Sla uwe oogen niet op eene vrouw, opdat hare schoonheid u niet ten val worde."

En bij de eerste verschrikkelijke zonde van echtbreuk voegde David de tweede van doodslag. Hij schreef namelijk aan zijn veldheer Joab, in wiens leger Urias diende: »Plaats Urias geheel vooraan in den strijd, opdat hij geslagen worde en omkome!" Zoo gebeurde het, en David nam Bethsabee tot vrouw.

2. Maar God wilde in zijne oneindige liefde zich over den zondaar ontfermen en zond hem

den Profeet Nathan, die hem — in eene treffende gelijkenis zijne zonden voorhield, en hem tot boetvaardigheid vermaande. Nu erkende David, door eene straal der goddelijke genade getroffen, de afschuwelijkheid zijner zonden; nu beleed hij onder heete tranen zijn gruwel, en in zijn hart ontwaakte een heilige geest van boetvaardigheid, waarin hij uitriep: „Ontferm U mijner o God! volgens uwe groote barmhartigheid, en volgens de grootheid Uwer barmhartigheden, delg mijne overtreding uit. Heer straf mij niet in Uwe verbolgenheid en kastijd mij niet in Uwe gramschap. Erbarm U mijner, o Heer, want mijn gebeente beeft. Asch eet ik als brood, en meng mijn drank met tranen, ik heb mij vermoeid van 't zuchten en mijn bed besproei ik iederen nacht met tranen, mijne oogen zijn van het grijnen duister geworden; ik ben onder mijne vijanden verouderd. Er is niets gezonds in mijn vleesch voor het aangezicht van uwen troon, en er is geen vrede in mijn gebeente voor het aangezicht mijner zonde; want mijne overtredingen zijn mij boven het hoofd gegaan, zij zijn gelijk een last mij zwaar, te zwaar geworden, en in het gejammer van mijn hart heb ik opgeschreeuwd. Mijne dagen verdwijnen als rook en mijne beenen verdorren als dood hout. Ik gelijk aan den pelikaan in de woestijn, ik ben als een uil in zijn nest geworden. De slaap is van mijne oogen geweken. Ik ben als de eenzame mus op het dak. Waar moet ik heengaan voor uwen geest en waar vluchten voor Uw aanschijn? uit de diepte roep ik tot U, o Heer, Heer hoor mijne stem. Dag en nacht strek ik mijne hand uit naar den Heer; mijne ziel wil niet getroost worden. Zal God dan eeuwig verwerpen en zich hiervoor niet laten verzoenen? zie, gelijk de oogen des knechts op de hand van zijnen Heer, en gelijk de oogen der dienstmaagd op hare gebiedster; zoo ziet mijn oog op den Heer, mijnen God, totdat hij zich mijner erbarme, — o leid mijne ziel uit den kerker; gelijk land zonder water, zoo dorst mijne ziel naar U. Maak mij den weg kenbaar, dien ik bewandelen moet en voer mijne ziel uit de droefheid; want ik ben Uw knecht: verlos mij, o God, van de bloedschuld, en wasch mij meer en meer van mijne ongerechtigheid; want zie, in ongerechtigheid ben ik ontvangen, en in zonden heeft mij mijne moeder ontvangen. Haddet Gij offers gewild, o ik had U die gegeven; maar brandoffers gelusten U niet. Een offer voor U is een bedroefde geest; een vermorseld en ootmoedig hart zult gij niet versmaden. O God! ja ik erken mijne overtreding, mijne zonde staat altijd voor mijne oogen, en onder de geeselroeden Uwer gerechtigheid buig ik mij, maar verwerp mij niet voor Uw aanschijn. Schep in mij, o God, een zuiver hart en vernieuw in mijn binnenste den rechten geest, want op U, o Heer, heb ik gehoopt en gezegd: gij zijt mijn God, mijn lot is in Uwe handen; verlos mij!

3. En de Heer versmaadde David's boetvaardigheid niet. Nathan onderhield hem andermaal en zeide: De Heer heeft uwe zonden weg-

genomen. O zoet, o onbeschrijfelijk zalig troostwoord in het oor van den zondaar! Daarom stortte zich nu ook Davids ziel in vreugdevolle, dankbare lofzangen uit: „Heer, open gij weder mijne lippen, en mijn mond zal Uwen lof vermelden! De Heer is genadig en barmhartig, langmoedig en van groote erbarming. Hij is niet altoos toornig. Hij heeft mij niet behandeld volgens mijne zonden en niet vergolden volgens mijne overtredingen. Volgens de menigte mijner ellenden heeft de vertroosting mijne ziel verheugd. Had de Heer mij niet geholpen, dan lag mijne ziel wel in de hel; de Heer heeft mij streng gekastijd, maar den dood niet overgegeven: mijne ziel is ontkomen als een vogel aan de strik des jagers; de strik is vernield, en ik werd verlost. Wat zal ik den Heer wedergeven voor alles, wat Hij mij gedaan heeft? Ik zal U eene offerande van lof opdragen en den naam des Heeren aanroepen, wat ik beloof heb, zal ik den Heere vervullen; want Hij heeft mijne banden verbroken! Mijne ziel, keer terug in uwe rust, want de Heer heeft U welgedaan. Hij redde mijne ziel van den dood, mijne oogen van de tranen, mijne voeten van den val; open mij de poorten der gerechtigheid: ik wil ingaan en den Heer danken. Dit is de dag, dien de Heer gemaakt heeft. Ik wil blijde en opgeruimd zijn. De hemel verheugt zich, en de aarde is blijde, de vlakte en alles wat er op is, is opgeruimd, alle boomen der wouden moeten juichen; liefelijk is de Heer jegens allen, en Zijne barmhartigheid gaat boven al Zijne werken. De Heer helpt de gevallenen, de gebogenen richt Hij op. Hij geneest de van harte geslagenen en verbindt hunne wonden.

Wijkt van mij gij allen, die boosheid doet; want de Heer heeft de stem van mijn geween verhoord; de Heer heeft mijne smeeking verhoord; de Heer heeft mijn gebed opgenomen; gelukkig degenen, wier ongerechtigheden ontslagen, en wier zonden bedekt zijn. Mijne zonden heb ik U bekend gemaakt en

mijne ongerechtigheid niet verborgen. Ik heb gezegd: Ik zal mijne boosheid den Heere belijden, en Gij hebt de goddeloosheid mijner zonden ontslagen. O smaakt en ziet, hoe zoet de Heer is, en zijne barmhartigheid gaat van geslacht tot geslacht."

Zoudt gij, Lezer, als gij tot uwen Nathan, d. i. tot den priester gaat, om door hem, in den naam van God, van uwe zonden gezuiverd te worden, zoudt gij dan een schooner gebed kunnen spreken, dan hier de heilige boeteling David reeds voor drie duizend jaren het u heeft voorgesproken? Zeg niet: »Zoo zwaar, als David heb ik niet gezondigd, en daarom behoef ik ook zoo strenge boetvaardigheid niet te doen." Want al is ook uwe zonde op zichzelve niet zoo schrikkelijk, als David's overspel en manslag, bedenk toch, dat er voor David nog geen Godmensch aan het kruis gebloed had, zooals voor u, dat David het beeld der Allerheiligste maagd Maria en van duizenden en millioenen Heiligen van het Nieuwe Verbond, als voorbeelden van deugd, nog niet voor oogen had, zooals gij — dat David de wonderbare genaden der H.H. Sacramenten en kerkelijke zegeningen nog niet toevloeiden, zooals u. Aan wie zooveel gegeven is als aan u, van dezen zal ook veel gevorderd worden!

4. Ofschoon aan David de schuld der zonde vergeven was, zou hij toch van de tijdelijke straf zijner zonden niet bevrijd blijven. Maar wie is in staat het hartroerend geduld, waarmede zich David onder de hand des Heeren boog, te beschrijven! Vooreerst ontnam hem God het kind, dat Bethsabee hem geschonken had, door den dood. Daarop brachten zijne overige zonen grooten smaad over het koninklijk huis, en veroorzaakten hun vader diepe smart. Eindelijk stond zijn eigen zoon Absolon tegen hem op, en zocht hem van den troon te verdrijven. Absolon was een beeld van schoonheid, zooals er in Israël geen te vinden was. Maar in dat schoone lichaam woonde eene valsche, eerzuchtige en met alle ondeugden bezoedelde ziel. Door list en vleierij wist hij zich de volksgunst te verwerven, zoo zelfs, dat, toen hij zich in Hebron tot koning liet uitroepen, bijna geheel het volk van David afvallig werd. Zelfs Achitophel, Davids raadsman, dien hij met eer overladen, en voor zijn toegenegensten vriend gehouden had, ging tot Absolon over, en verraadde zijnen Heer — hing zich echter later uit wanhoop op. Eene vooraf-beelding van den verrader Judas. Onder de getrouw gebleevenen onderscheidde zich Ethaï de Getheër, die (gelijk duizend jaren later Petrus tot Christus) tot David sprak: »Zoowaar de Heer leeft: op welke plaatsen gij, mijn Heer en koning, u ook bevinden moogt, hetzij in den dood of in het leven, daar zal ook uw dienstknecht zijn." Met deze getrouwen vluchtte David, voor het aangezicht van Absolon, uit de stad Jerusalem. Met bedekt gelaat en bloote voeten ging hij over de beek Cedron naar den Olijfberg en weende en bad, en ook zijne geleiders weenden en baden. En David zeide: „Vind ik genade in Gods oogen, dan zal Hij mij terugbrengen, spreekt Hij echter tot mij:

gij bevalt Mij niet, dan ben ik bereid. Hij doe, wat voor Hem goed is." Zie, toen verscheen hem Chusai, de Arachieter en troostte hem. Maar de maat van zijn lijden was nog niet vol. Op zijne vlucht werd hij van Semeï met steenen geworpen, en met smaadredenen achtervolgd. En toch erkende de heilige boeteling in Semeï een werktuig Gods tot zijne vernedering, en zeide met zachtmoedigheid: »Laat hem vloeken."

En Absolon trok met koninklijke pracht de hoofdstad in en vervulde Sion's burcht met schanddaden. Doch terwijl gansch Israël trouweloos werd en Absolon toejuichte, en zelfs David's trouwste aanhangers den moed verloren, bewaarde de edele koning zijn vertrouwen op God en hoopte op de hulp des Heeren.

5. En werkelijk God wilde zijn dienaar voor de bedrevene zonden zwaar kastijden, doch niet ten gronde richten. David had aan de overzijde van de Jordaan een leger bijeenverzameld, dat nu tegen Absolon optrok. Doch hij had zijne krijgers in trouwe vaderliefde scherp op het hart gedrukt: »Behoud mij mijn zoon Absolon." In Ephraïms wouden werd men slaags en David's krijgers behaalden de overwinning. Bij de 20,000 man van Absolon's leger vielen onder het zwaard, en nog veel meer kwamen in de moerassen van het woud om. Absolon zelve, op een muildier gezeten, wilde ijlings wegvluchten, maar bleef met zijne lange haren in de takken van een eik hangen, en het muildier ging onder hem weg. Toen kwam Davids veldheer Joab en doorstak zijn hart met drie lansen. Daarop wierp men zijn lijk in eenen kuil van het bosch, en steenen op zijn graf, tot een blijvend aandenken van schande voor dezen ontaarden zoon. En als nog heden ten dage Joden of Turken die plaats voorbijtrekken, toonen zij hunnen kinderen dat gedenkteeken der schande, rapen steenen op en werpen ze onder verwenschingen op den hoop.

Toen David de dood zijns zoons vernam, riep hij onder tranen uit: »O Absolon, mijn zoon Absolon, wie geeft mij, dat ik voor u sterve!" De teedere vader beweende de ziel van zijn kind, dat in zijne onboetvaardigheid zoo ellendig te gronde gegaan was! In zegepraal keerde hij nu naar Jerusalem terug en nam wederom bezit van zijn rijk. Het trouwelooze volk, zelfs Semeï, die hem gelasterd had, schonk hij vergiffenis.

Zoo was David, evenals in geheel zijn leven, ook in zijne boetvaardigheid eene voorafbeelding van Christus. Ook Christus, die de straf voor onze zonden op zich genomen had, werd van zijne eigene kinderen, van het uitverkoren volk, verworpen, en achter een roover gesteld. Ook Hij werd van zijne naaste vrienden verraden. Ook Hij besteeg, vergezeld van zijne Apostelen, den Olijfberg, bad en weende daar, en ook Hij werd dáár — evenals David door Chusai — door een Engel getroost. Ook Hij overwon zijne vijanden, en keerde als overwinnaar naar den hemel terug; maar ook Hij had over Jerusalems ondergang en de verblindheid van zijn volk bittere tranen geweend.

Dan, moge David ook voor ons een voorbeeld van boetvaardigheid zijn! O wij verblinden! wij zondigen — en bezoekt ons de Heer door tijdelijke straffen, dan roepen wij met groote verblindheid uit: Waar heb ik het aan verdiend? Met de lippen verklaren wij ons bereid boetvaardigheid te doen, maar dadelijk geven wij ons wederom aan de verlokkingen der zonden over en meenen voortaan de boetvaardigheid niet meer van noode te hebben. O Heilige Boeteling, laat het beeld van uw boetvaardig leven en uwe verootmoediging onder de hand Gods altoos voor onze oogen zweven, opdat ook wij het verloren rijk der onschuld en Gods vriendschap mogen weder bekomen, en het ons nooit meer laten ontnemen.

DRIE EN VEERTIGSTE HOOFDDEEL.

DAVID'S UITEINDE. — SALOMON BOUWT DEN TEMPEL TE JERUSALEM.

1.

David's vurigste verlangen van het oogenblik dat hij den troon beklommen had, was, den Heer een waardig huis, d. i. een Tempel te bouwen. Maar de Heer zeide hem: „Gij hebt veel bloed vergoten en zeer vele oorlogen gevoerd, daarom zult gij mijnen naam geen huis bouwen. Aan uwen zoon echter zal ik rust geven van al zijne vijanden in den omtrek; daarom zal hij Salomon (*de vreedzame*) heeten. Deze zal mijnen naam een huis bouwen, en Ik zal den Troon zijns Rijks in eeuwigheid bevestigen." Toen liet David zijn zoon Salomon bij zich komen, maakte hem met 's Heeren wil bekend en zeide: „Zoo heeft de Heer gesproken, dat gij Hem een huis bouwt, en zie, ik heb daartoe het noodige bereid, honderd duizend talenten goud en duizend maal duizend talenten zilver *) en erts en ijzer, dat niet te tellen is. Ook heb ik hout en steen voor allerlei behoeften bereid." Daarop gaf hem David het plan voor al de deelen des Tempels en de teekeningen voor al deszelfs meubelen en sieraden, zooals de Heer hem die, als een afbeeldsel van den geestelijken Tempel in het Nieuwe Verbond, had geopenbaard.

Als de oversten der stammen Israëls en de hoofden des volks dit gehoord hadden, gaven zij tot den bouw van Gods huis vijfduizend talenten goud en tienduizend talenten zilver en erts en ijzer en edelgesteente in groote menigte. En zij waren blijde en al het volk met hen, en zij droegen den Heer in grooten overvloed slacht- en brandoffers op voor gansch Israël, en tenzelfden dage aten en dronken zij vol vreugde voor het aanschijn des Heeren.

Welk schoon voorbeeld geven ons hier de vrome koning David en zijn volk! Hunne grootmoedige vrijgevigheid voor den Tempelbouw en de waardige versiering van Gods huis moet ook ons aansporen, al het mogelijke voor deze heilige zaak bij te dragen. Hoeveel overtolligs is er niet in onze woningen, in onze kleeding, in onze genietingen, dat wij zouden kunnen missen en aan Gods huis besteden! En hoe ruimschoots zou ons iedere zoodanige liefdegift beloond worden! — Of zijn misschien onze kerken in Gods oog geringer dan de Tempel te Jerusalem?

*) Het geheele bedrag, dat David en de hoofden des volks voor den Tempelbouw gaven, beloopt 5800 millioenen guldens! Groote geleerden hebben aangetoond, dat het bijeenbrengen van zulken buitengewone schat voor koning David zeer wel mogelijk is geweest, en dat voor den bouw van den zoo ongemeen kostbaren, grootschen Tempel van Salomon zulke som zeer zeker moest besteed worden. (Bible de Vence Tom. VI, pag. 301—319.)

2. Nadat koning David dit werk, het gewichtigste zijns levens in Salomon's handen overgedragen en hem de heilzaamste onderrichtingen en vermaningen gegeven had, ontsliep hij tot zijne Vaderen, en werd in de stad van David begraven, in den ouderdom van zeventig jaren.

David was ten allen tijde de trots en de eer van Israël; want hij had Israëls volk uit zijne nederigheid tot de hoogste macht verheven. Gods kracht had zich door hem in heldendaden en groote werken van allerlei aard uitgestort; maar zij stortte zich door hem ook uit in de goddelijke gezangen, de Heilige Psalmen, die hij onder Gods ingeving vervaardigd heeft. Wie kan zonder bewondering de honderd en vijftig Psalmen lezen, die de hoogste wijsheid en reinste godsvrucht in zoo onovertreffelijke schoonheid ademen! En in die heilige gezangen toont zich David ook als een door God verlichten Ziener, als Profeet; want vóór hem had niemand den toekomstigen Messias en zijn Rijk zoo duidelijk voorspeld. Hij zag in den geest het geheele Lijden van Christus van af het verraad van Judas, tot aan den Kruisdood op Golgotha: „Zelfs de man mijns vredes, op wien Ik hoopte, die mijn brood at, bedreef groote snoodheid tegen Mij. — Ja, als mijn vijand Mij gevloekt had, zou Ik het wel verdragen hebben. Maar gij, mijn dischgenoot, mijn leider, en mijn bekende, gij die met mij de zoetste spijzen naamt! Een vreemdeling ben Ik geworden voor mijne broeders. Zij hebben hunnen mond tegen Mij opengespard, gelijk een roofzieke en brieschende leeuw. Valsche getuigen zijn tegen Mij opgestaan; zij hebben onder zich mijne kleederen verdeeld, en het lot over mijn gewaad geworpen. Zij hebben mijne handen en voeten doorboord en al mijne beenderen geteld. Zij hebben mij gal tot spijs gegeven en in mijnen dorst gaven zij Mij azijn te drinken. Ik ben een worm en geen mensch, de spot der menschen en de verachting der volken. Allen die Mij zien, spotten met Mij en roepen: Hij heeft op den Heer gehoopt. Deze redde Hem nu! Hij verlosse Hem, daar Hij in Hem zijn welbehagen had. Mijn God, mijn God, waarom hebt Gij Mij verlaten? In uwe handen, o Heer, beveel Ik mijnen geest."

En David zag ook de Verrijzenis en Hemelvaart des Zaligmakers vooruit: „Gij zult mijne ziel niet in de benedenwereld laten, en uw Heilige zal het bederf niet zien. In de hoogte opvarend, voert Hij de gevangenen mede en geeft den menschen genaden. De Heer sprak tot mijnen Heer: zit aan mijne rechter hand."

Overwegen wij, hoe David zelfs de allerheiligste Offerande van de Nieuwe wet, het H. Misoffer, vooruit gezien, en dat met die korte, maar zoo beteekenisvolle en inhoudrijke woorden: Gij zijt de Priester in eeuwigheid, volgens de orde van Melchisedech, vooraf heeft aangekondigd,*) dan gevoelen Wij den onmetelijken rijkdom der geestelijke kennis van David, en erkennen, met hoeveel recht hij eens uitriep: Het geheimvolle en verborgene uwer wijsheid hebt Gij mij, o Heer, geopenbaard!

*) Christus is dus niet slechts eens op voorbijgaande wijze, namelijk bij zijn Kruisoffer, offeraar geweest, maar Hij is blijvend Priester in eeuwigheid, d. i. tot aan het einde der dagen. Deze voortdurende priesterlijke offerande van Christus moet echter in den zelfden vorm als de offerande van Melchisedech voltrokken worden, dus onder de gedaante van brood en wijn, wat alleen in de H. Mis geschiedt, waar Jezus door de handen van den priester zijn heilig Vleesch en Bloed voortdurend onder de gedaante van brood en wijn aan den hemelschen Vader opdraagt.

Zoo was dus deze begenadigde Koning de Stamvader, het Afbeeldsel en de Profeet van den toekomstigen Verlosser!

3. Zijn zoon, Salomon beklom niet alleen den koningstroon, maar hij trad ook in de voetstappen van zijnen godvruchtigen vader David, zoodat de Heer, nadat hij eens eene offerande had opgedragen, hem in den droom verscheen en zeide: „Begeer, wat zal Ik u geven? En Salomon antwoordde: Zie, Gij hebt mij koning gemaakt, en toch ben ik maar als een kleine jongen, zoodat ik niet weet uit te gaan en in te gaan. Geef mij dan een gehoorzaam en opmerkzaam hart. Deze bede beviel aan God, en Hij sprak tot Salomon: Omdat gij niet om een lang leven, noch om rijkdommen, maar om wijsheid gebeden hebt, zie, zoo geef Ik u een wijs en verstandig hart, dat er niemand geweest is vóór u, die u gelijk was, en niemand u gelijk na u zal opstaan. En ook waarom gij niet gebeden hebt geef Ik u; rijkdom en eere, zoodat er niemand u gelijk zal zijn onder al de koningen, alle uwe dagen." Hoe glansrijk is hier het woord van Christus bewaarheid: »Zoekt eerst het Rijk Gods en zijne gerechtigheid en al het overige zal u toegeworpen worden!" Want voortaan was Salomon groot en heerlijk, zooals niemand onder al de koningen der aarde.

4. Maar het grootste werk, dat hij ondernam was de bouw des Tempels, en wel op den Berg Moria, waarop eens Isaac's offerande had opgedragen moeten worden. 30,000 arbeiders waren met het vellen en bewerken van het noodige hout (Ceders van den Libanon) en 30,000 met het houwen der groote, kostbare vierkanten steenen bezig; hun dienden 70,000 lastdragers, en 3,300 opzichters stonden over de werklieden. De Tempelbouw werd begonnen 1012 jaren vóór Christus en duurde zeven jaren. De steenen en het hout werd reeds bewerkt naar de bouwplaats vervoerd, zoodat daar tijdens het bouwen geen slag van hamer of bijl of van eenig ander ijzeren werktuig gehoord werd.

De Tempel zelve moest geheel naar de wijze van het Tabernakel des Verbonds (zie bladz. 102) gebouwd worden, als ware het het vergroote en in steen uitgevoerde Tabernakel.

Het eigenlijke Tempelhuis was een langwerpig vierkant, van zestig ellen lang, twintig breed en dertig hoog en gelijk het Tabernakel in twee afdeelingen gescheiden: het Heiligdom en het Allerheiligste, gene veertig, dit twintig ellen lang. Het dak, zoo mede het bekleedsel van de muren van binnen, was van het kostbaarste cederhout, en de geheele Tempel van binnen met fijn goud bekleed. De vlakke muren echter en deuren waren met cherubijnen, palmen, bloemen en allerlei snijwerk versierd. In het Allerheiligste, dat door een buitengewoon kostelijk voorhangsel van het Heiligdom gescheiden was, rustte de Arke met de Cherubijnen. In het Heiligdom stond het gouden Reukoffer-altaar, daarneven ter rechter- en linkerzijde vijf gouden Tafelen voor de Toonbrooden en de Wijnschalen. Ook de overige gereedschappen, als de kelken, de wierooksvaten, vijsels enz. waren van het fijnste goud.

Rondom het Tempelhuis liep het groote zoogenaamde binnen-Voorplein voor de Priesters, met hooge muren omgeven — en eenige trappen lager, rondom het Voorplein het nog grootere Buiten-Voorplein voor het Volk. Aan den muur, die dit Voorplein omgaf, waren rondom heerlijke gaanderijen en zuilengangen met ontelbare woningen en cellen aangebracht, zoodat de Tempelbouw met de daaraan belendende groote gebouwen voor de schatten des Tempels, eene uitgestrekte rijk gebouwde stad geleek. — In het Priester-voorplein was het groot Brandoffer-Altaar, en het zoogenaamde Koperen bekken, d. i. een reusachtig groote metalen ketel, die op de ruggen van twaalf koperen runderen rustte, en wier water voor het wasschen

der priesters diende. In het Voorplein van het volk aan den ingang van den priester-hof stond de koperen koningsstoel, waarop ook Salomon bij de inwijding van den Tempel zijne zitplaats had.

5. Salomon had voor deze Tempelwijding de grootste toebereidselen gemaakt. Hij had alle stamhoofden en ouderlingen des volks naar Jerusalem beroepen, om de H. Arke des Verbonds uit de stad van David naar het huis Gods op Moria te begeleiden. Daartoe koos hij den tijd van het Loofhuttenfeest in het Rust- of Jubeljaar, zoodat Israël's mannen des te gemakkelijker veertien dagen lang in Jerusalem konden blijven. Priesters droegen de Arke des Verbonds en de Koning ging met gansch Israël voorop. Als de Ark in het Allerheiligste onder de vleugelen der Cherubijnen was geplaatst, stemden zij lofliederen aan onder het geschal van psalters, harpen, Cymbalen en andere snaarspelen; 120 trompetten schetterden daar tusschen, en uit de mond van duizenden en honderdduizenden weerklonk de jubelzang: „Looft den Heer, want Hij is goed, en zijne barmhartigheid duurt in eeuwigheid." Zie, toen vervulde eene wolk het huis des Heeren, en Gods heerlijkheid openbaarde zich. Nu stond Salomon van zijn koperen koningsstoel op, knielde voor al het volk, strekte zijne armen ten hemel en zeide: „Heer, God van Israël! niets is U gelijk, en de Hemelen der Hemelen kunnen U niet omvatten, hoeveel minder dit Huis! Toch heb ik het gebouwd, opdat gij het gebed der uwen dáár verhoort! Zoo merk nu op het gebed van uwen knecht en van uw volk Israël in deze plaats. Wanneer de Hemel zal toegesloten zijn, dat er geen regen is, omdat zij tegen U zondigen en zij bidden in deze plaats, wil hen dan verhooren en regen verleenen over uw land. En als er honger zal wezen in het land, of pest of brand, en iemand zijne handen uitbreidt in dit huis, wil hun dan wederom genadig zijn. Wanneer uw volk zal uittrekken ten oorloge tegen zijnen vijand, en zij bidden gewend naar dit huis, dat ik uwen naam gebouwd heb, hoor Gij dan hun gebed en handhaaf hun recht. En als zij tegen U zondigen, en Gij vertoornd hen aan hunne vijanden overgeeft, en zij gevangen worden weggevoerd in het land hunner vijanden, en zij boete doen in de plaats hunner ballingschap, en zij bidden tot U gewend naar den Tempel, dien ik U gebouwd heb, wil dan genadig zijn uw volk en al zijne misdrijven. En wanneer een vreemdeling, die niet van uw volk van Israël is, uit verre landen om uwen naams wille en in deze plaats bidt, doe dan naar alles, waarom die vreemdeling tot U roept, opdat hij ondervinde, dat uw naam over dit Huis is aangeroepen."

Nadat Salomon gebeden had, zie, toen viel er vuur van den hemel en verteerde het brandoffer ten aanzien van het gansche volk. En de Heer verscheen andermaal aan den Koning en zeide: „Ik heb uw gebed verhoord; Ik heb dit Huis geheiligd, en mijne oogen en mijn hart zullen altoos daar zijn, en op dengene letten, die daar bidt."

Hoe dwaas schijnen ons hierna die Christenen, die zeggen: »God is overal tegenwoordig. Ik kan in de stilte mijner kamer, in de vrije natuur Gods, in mijne werkplaats, of op het bureau evenzoo goed, of nog beter bidden, dan in de kerk, en ben dus ook zonder kerkbezoek een even goed Christen!" Neen, dat zijt gij zeker

niet. Want heeft God reeds den joodschen Tempel tot zijne bijzondere woonplaats uitgekozen, om op die plaats de gebeden der vromen, de boetezuchten der rouwmoedige zondaars en het hulpgeschrei der bedrukten op gansch bijzondere wijze te verhooren, hoeveel te meer geldt dit van onze katholieke kerken, waarin God niet alleen, als de oneindig altegenwoordige Geest, maar als de Menschgeworden God, als de God van ons Verbond en de godmenschelijke Verlosser woont! — O arme, beklagenswaardige Christenen, die theaterlucht, kamerdamp en herbergwalm verdragen, maar zich in de kerklucht onwel gevoelen!

VIER EN VEERTIGSTE HOOFDDEEL.

SALOMONS HEERLIJKHEID. ZIJN AFVAL EN DOOD.

1.

Als koning Salomon den Heer om wijsheid gebeden had, werd deze hem ook in de hoogste mate geschonken, zoodat de H. Schrift zegt: »Zijne kennis was zoo uitgebreid, als zand, dat aan den oever der zee is en zijne wijsheid was grooter dan de wijsheid aller kinderen van het Oosten en alle de wijsheid van Egypte, en hij vervaardigde drie duizend spreuken en zijne liederen waren duizend en vijf. Hij handelde ook over alle geboomte, van den ceder, die op den Libanon is, tot de hijsop, die aan den wand opschiet, zoomede over alle gedierte en over het gevogelte, en over de kruipende dieren en over de visschen." (III [Reg. IV: 29—33.) De Wijze man ook prijst Salomon's wonderbare wetenschap. „Gij zijt vervuld met wijsheid als een rivier en de geheele aarde ligt open voor uwe ziel. Gij hebt raadselen in eene menigte van gelijkenissen opgesloten, en geheel de aarde heeft uwe gezangen, uwe spreuken, uwe gelijkenissen en den uitleg, dien gij aan duistere zaken gegeven hebt, bewonderd. Uw naam heeft zich vermaard gemaakt tot op de verste eilanden." (Eccl. XLVII: 16—18.) Waarom had Salomon zoo groote wijsheid? Hij bekent dit zelve in nederigheid: „God heeft mij de genade geschonken om met groote wijsheid te spreken. Hij heeft mij de ware kennis gegeven van alles, om de gesteltenis der wereld en de krachten der elementen te weten, het begin, het einde en het midden der tijden, de veranderingen, welke de verwijdering en den terugkeer der zon veroorzaken, de veranderingen der jaargetijden, de omwentelingen der jaren en den stand der sterren, de natuur der dieren, het in-

stinct der beesten, de kracht der winden, de gedachten der menschen, en alles wat verborgen en onzichtbaar is." (Spr. VII: 15—21.)

2. Salomon kreeg te gelijk met deze wijsheid ook den zegen van den hoogsten rijkdom, onbegrensde macht, algemeene bewondering en van eene doorgaans vreedzame regeering. Van zijne rijkdommen kunnen wij ons een denkbeeld vormen, als wij weten, dat zijne jaarlijksche inkomsten — ongerekend de schattingen der arabische hoofden en de schier onberekenbare tolgelden van doorreizende handelslieden, — nagenoeg 24,000,000 guldens bedroegen.

Westwaarts tot naar Spanje en Oostwaarts tot naar Indië zond hij zijne Tyrische zeevaarders, en bekwam zoo alle drie jaren onmetelijke scheepsladingen van goud, zilver, elpenbeen, edelgesteente, zeldzame dieren, kostbaar hout en fijne specerijen. Salomon bouwde met schrandere berekening nieuwe handelssteden en zocht van zijne hoofdstad eene stapelplaats van vreemde karavanen te maken. Deze waren de hulpbronnen, waaruit hij de buitengewone sommen voor zijne prachtgebouwen putte. Het koninklijk paleis, dat hij bouwde, was in omvang, pracht en heerlijkheid maar weinig minder, dan de Tempel. Aan de muren schitterden twee honderd zeer groote en drie honderd ietwat kleinere krijgsschilden van louter goud. Daar stond de beroemde koningstroon van elpenbeen, met het fijnste goud belegd, en met veertien kunstig bewerkte leeuwen versierd. 's Konings tafelservies was geheel van goud, want zilver — zoo heet het — werd in zijne dagen niet geteld.

Gelijk over tallooze rijkdommen, zoo gebood ook Salomon over de uitgestrekste landerijen. Alle volken van den Euphraat tot aan de Roode Zee, waren hem onderworpen. Vele oostersche Vorsten waren hem schatplichtig en betuigden jaarlijks hunne afhankelijkheid, door geschenken in goud, kostbare gewaden, oorlogswapenen, specerijen, paarden en muildieren. In zijn eigen land heerschte Salomon onbeperkt, en alle stamhoofden en krijgsoversten volgden hem op zijn wenk. En in het buitenland genoot hij eene schier afgodische bewondering. Geheel de wereld, zegt de Heilige Schrift, verlangde naar Salomons aanschijn, om zijne wijsheid te hooren. Zoo kwam de Koningin van Saba met een groot gevolg en onmetelijke geschenken naar Salomon, om zijne wijsheid te hooren, zijne prachtige gebouwen te bewonderen en zijne voortreffelijke instellingen te leeren kennen. Hare verwachtingen werden verre overtroffen, zoo dat ze, verrukt van al de heerlijkheid, uitriep: »Gelukkig uwe lieden en gelukkig de knechten, die altoos voor U staan en uwe wijsheid hooren!"

Zoo regeerde Salomon zijn rijk en wel in den diepste vrede. De H. Schrift zegt: „Hij had vrede met alle vijanden rondom, en

Juda en Israël woonden zonder de minste vrees onder zijn wijngaard en vijgenboom, van Dan tot Bersabee, al de dagen van Salomon." Want niet door wapengeweld, maar door kunst, handel en nijverheid zocht Salomon de Aziatische rijken rondom zich tot een vreedzamen volksbond te vereenigen en die voor Israëls volk nuttig te maken.

3. Op zulke wijze is de naam »Salomon" d. i. Vredevorst, waarheid, en hij zelve de vooraf-beelding van Jezus Christus, den waren Vredevorst, geworden. In David, den krijgvoerenden koning, was meer de koninklijke waardigheid van Christus en zijne overwinning over de wereld en satan afgebeeld; maar in Salomon, den wijzen Vredevorst, doet zich Christus als Leeraar van hemelsche wijsheid en Drager van den alle geluk aanbrengenden vrede voor. Want, evenals Salomon, werd Jezus reeds als knaap van de wijsten in Israël om zijne wijsheid bewonderd. Evenals bij Salomon, zoo kwamen ook de Koningen en Wijzen uit het verre Oosten bij Jezus, om aan zijne voeten de schatting hunner aanbidding en rijke geschenken neder te leggen. En gelijk Salomon, heeft ook Christus een Tempel gebouwd, waarin niet slechts één volk, maar alle volken van den aardbodem en alle geslachten tot aan het einde der wereld, waarheid, stichting en troost zouden vinden: De Christelijke Kerk, een Rijk, dat niet door het zwaard, maar door de vreedzame macht der overtuiging, door liefde en heilig voorbeeld verbreid en in vrede bestuurd moet worden, volgens het woord van Christus: »Mijn vrede zij met u, Ik laat u mijnen Vrede."

4. Wat echter bij den waren, volmaakten en onzondigbaren Salomon, bij Christus, nooit gebeuren kan, dat gebeurde bij den Joodschen koning: »Zijne eigene grootheid strekte hem ten val" In hoogen ouderdom liet hij zich door zondige liefde voor heidensche vrouwen verstrikken, bouwde haar ten genoegen afgodsaltaren en verbrak daardoor het H. Verbond tusschen God en het volk van Israël. Aldus werd de veertigjarige, zoo roemvolle regeering van Salomon op het einde bezoedeld, en wat hij in hooge, heerlijke geestverheffing begonnen had, eindigde jammerlijk in wellust en dwaasheid, een waarschuwend voorbeeld voor alle geslachten!

VIJF EN VEERTIGSTE HOOFDDEEL.

SCHEURING VAN HET JOODSCHE RIJK IN HET RIJK VAN JUDA EN VAN ISRAËL. ELIAS, ELISEUS EN JONAS VOORAFBEELDINGEN VAN CHRISTUS.

1.

Die, tot straf voor Salomon's afval had de Heer gezegd: „Ik zal het Rijk aan uwen zoon ontnemen en het geven aan uwen dienstknecht; doch om David's, uwes vaders wil, laat Ik de twee stammen aan uwen zoon" Deze goddelijke straf had dadelijk na Salomon's dood plaats. Er stonden tien stammen van het Joodsche volk tegen zijn zoon, den onverstandigen en hartvochtigen Roboam op, kozen Jeroboam, vroeger Salomon's dienstknecht, tot hun koning,

en vormden het Rijk van Israël met de hoofdstad Samaria. De twee stammen Juda en Benjamin bleven alleen aan Roboam getrouw en heetten van nu af aan het Rijk van Juda met de hoofdstad Jerusalem.

Deze eigenmachtige scheuring der tien stammen van den, zij het ook onbuigzamen, toch rechtmatigen koning Roboam, is een afbeeldsel der scheuring van vele christelijke volken van de alleen rechtmatige Katholieke Kerk. Jerusalem bleef de hoofdstad van het Rijk van Juda. Daar stond de Tempel, waarin de Gode welgevallige offeranden moesten worden opgedragen. Daar was de Arke des Verbonds met hare heiligdommen. Daar was het door God ingestelde priesterschap. Evenzoo zijn en blijven alleen in de Katholieke Kerk, die haar middelpunt in den H. Stoel van Petrus, of in het primaat van den Roomschen Paus, dat is, den Bisschop der stad Rome heeft, de ware offerande, het door Christus ingestelde Priesterschap en de door Hem ingestelde Sacramenten.

De afgescheurde stammen vormden de meerderheid, en toch verdwenen zij, na eenige eeuwen, spoorloos, terwijl God met de twee stammen barmhartigheid had en ongeveer duizend jaren na de scheiding, — den Verlosser uit hun midden liet opdagen. Juist zoo gingen de sekten, welke zich in den loop der eeuwen van de Katholieke Kerk hadden losgescheurd (de Gnostieken, de Manicheën, de Arianen enz.) immer na korteren of langeren tijd ten onder, en de katholieke Kerk alleen trotseerde al de stormen van negentien eeuwen.

2. Israëls koningen verleidden hun volk tot afgoderij en tot al de gruwelen van het heidendom; helaas, ook verschillende koningen van Juda volgden hun slecht voorbeeld, en zoo drong het bederf van alle kanten door tot dat eenmaal uitverkoren volk Gods. Daarom verwekte God in beide rijken van tijd tot tijd hei-

lige mannen, om door woord en voorbeeld boetvaardigheid te prediken en tegelijkertijd door hun woord en levenslotgevallen op den Messias te wijzen. Deze waren de Profeten.

De eerste dezer profeten in het rijk van Israël, de machtigste van allen, een tweede Mozes, die met bovenmenschelijke kracht voor den waren godsdienst streed, was Elias. Door de koningen vervolgd, eenzaam en verborgen in de woestijn, het brood (olie en meel) der weduwe van Sarepta wonderbaar vermeerderend, de priesters van Baal ontmaskerend en beschamend, dooden opwekkend, boetvaardigheid predikend en de wolken des hemels gebiedend: in dat alles is Elias de Voorafbeelding van Christus, maar geheel bijzonder in zijne keus van Eliseus en in zijne Hemelvaart. Want gelijk Elias den onbeschaafden Eliseus van achter de ploeg weghaalde, hem tot zijn opvolger op aarde uitkoos, tot profeet zalfde en hem — bij zijn verscheiden — den eigen geest van kennis en ijver wonderbaar naliet, zoo heeft ook Jezus mannen van geheel gewone herkomst, zonder beschaving, van het vischnet of van de tollenaarsbank genomen, hen tot zijne plaatsbekleeders op aarde gekozen, tot profeten en priesters van de Nieuwe Wet gezalfd, en na zijn terugkeer tot den Vader over hen den goddelijken Geest uitgestort. En gelijk de dood niets op Elias vermocht, maar deze profeet, toen zijn uur gekomen was, op een vurigen wagen, met vurige paarden ten hemel voer, zoo had de dood ook geene macht op Christus, en als overwinnaar verhief zich de godmenschelijke Verlosser op schitterende wolken, in den lichtglans van begeleidende Engelenkoren, tot den troon des eeuwigen Vaders, van waar Hij op den grooten oordeelsdag komen zal, om ieder volgens zijne werken te vergelden, zooals ook van Elias geschreven staat: „Zie, Ik zende ulieden Elias, eer die groote en geduchte Dag des Heeren zal komen." (Mal. IV: 5.)

3. Ook Eliseus deed groote en heerlijke wonderen, en was — de boetprediker en zederechter, zoomede de trooster en redder van Israël in oorlog en hongersnood. Ons is hij bijzonder merkwaardig door de genezing van den Syrischen krijgsoverste Naaman. Als deze voor de tent van den profeet kwam, om van zijne melaatschheid genezen te worden, liet Eliseus hem door zijn knecht zeggen: »Ga heen, wasch u zevenmaal in de Jordaan en gij zult gereinigd worden." Naaman werd om dat antwoord boos, en zeide: »Waarom moet ik mij in de Jordaan waschen? Zijn dan de wateren van mijn land niet beter dan al de wateren van Israël. Ik dacht, dat de profeet zelve bij mij zou komen en mij genezen." Desniettemin trok hij af, waschte zich zevenmaal in de Jordaan en werd gezuiverd. Lezer, begrijp nu goed de diepe beteekenis van dit wonder. Naaman moest zich verootmoedigen en het uit

zichzelven krachtelooze Jordaan-water geloovig gebruiken; zoo verschijnt Christus niet persoonlijk, om ons te genezen, maar verwijst ons naar de H.H. Sacramenten, waarin Hij de bovennatuurlijke geneeskracht voor de melaatschheid en wonden onzer ziel gelegd heeft. De heidensche Naaman, moest zich in eene Joodsche rivier wasschen, ten teeken, dat de heidenen hunne redding niet uit zich zelven, maar uit een spruit van het Joodsche volk moesten vinden; het zevenmaal wasschen doelt op het zevental H.H. Sacramenten, waaruit wij kracht en reiniging voor onze zielen putten.

Zelfs na zijnen dood deed Eliseus nog wonderen; want toen men eens een lijk in zijn graf wierp, werd dit, op het oogenblik zelve, dat het „het gebeente van den gestorven Heilige aanraakte," wederom levend en ging op zijne voeten staan: — juist gelijk de zondaar in het Sacrament van boetvaardigheid, zoodra hij door de woorden van de absolutie met den voor ons opgeofferden Christus in aanraking komt, het geestelijke leven terug krijgt.

4. Omstreeks dien tijd leefde ook de profeet Jonas. Wie weet niet, hoe hem God naar de heidensche stad Ninivé zond, om daar boetvaardigheid te prediken en daardoor aan te duiden, dat ook Christus eens de Heidenen tot het Evangelie zou roepen? Jonas wilde zich aan Gods bevel onttrekken, en naar Tarsis in Spanje scheep gaan. Maar in den storm op zee beleed hij aan de scheepslieden zijne zonde en zeide: »Werp mij in de zee, dan zal het kalm worden." Zoo gebeurde het. Doch God liet een grooten visch komen, die Jonas levend verzwolg. Drie dagen lag Jonas in den buik van den visch en op den derden dag werd hij aan land gespuwd. Dadelijk begaf zich de profeet naar Ninivé, predikte boetvaardigheid, en de Ninivieten bekeerden zich en vonden genade. Christus nu heeft uitdrukkelijk geleerd, dat Jonas hierdoor zijne wonderbare Voorafbeelding geworden is. En inderdaad, evenals ten tijde van Jonas een geduchte storm op zee woedde, die door niets te bedaren was — zoo werden Gods straffen over de volken ten tijde van Christus vervuld; maar evenals, doordat de schuldige Jonas opgeofferd en in den afgrond der zee geworpen werd, de storm bedaarde en de stilte wederkeerde, zoo werd door het offer des doods van den onschuldigen Jezus de goddelijke wraakgerechtigheid verzoend en het tijdvak der genade geopend. Gelijk Jonas drie dagen in den buik van den visch geweest is, zoo lag ook de Zoon des menschen drie dagen in den schoot der aarde. Evenals men Jonas voor altoos verloren moest houden, maar hij toch ten derden dage uit de diepte der zee weder voor den dag kwam, zoo meenden ook de Joden na de kruiziging, dat Jezus nu voor altoos dood was — doch ten derden dage kwam Hij uit het graf levend te voorschijn. En gelijk nu eerst den heidenschen Ninivieten het woord des heils verkondigd werd, en wonderbare vruchten voortbracht, zoo wendden zich ook de Apostelen eerst na den dood en de verrijzenis van Christus, naar de heidenen, die zich bekeerden en boetvaardigheid deden.

O aanbiddenswaardige wijsheid Gods, welke door al deze Voorafbeeldingen op den Verlangde der volken, op den Messias, Jezus Christus wijsdet!

ZES EN VEERTIGSTE HOOFDDEEL.

ONDERGANG VAN ISRAËLS RIJK IN DE ASSYRISCHE GEVANGENSCHAP. JUDA IN DE BABYLONISCHE GEVANGENSCHAP.

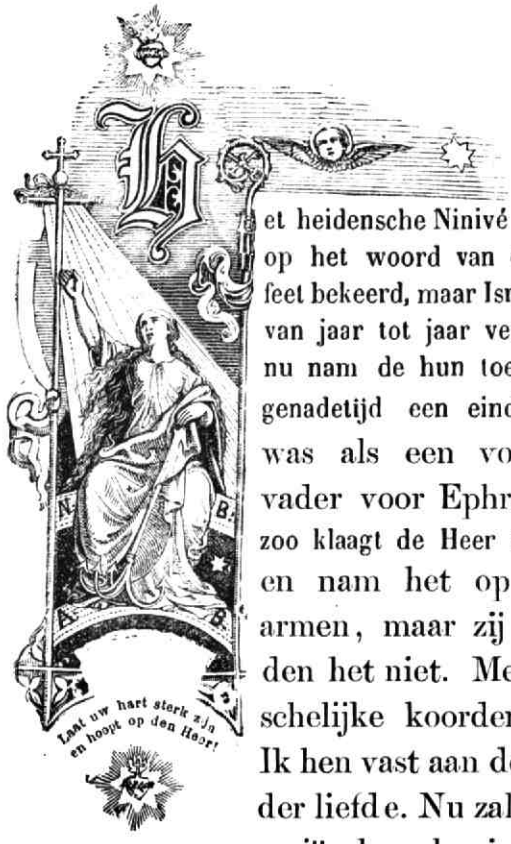

1.

Het heidensche Ninivé had zich op het woord van den profeet bekeerd, maar Israël werd van jaar tot jaar verstokter; nu nam de hun toegemeten genadetijd een einde! „Ik was als een voedstervader voor Ephraïm — zoo klaagt de Heer zelve — en nam het op mijne armen, maar zij erkenden het niet. Met menschelijke koorden hield Ik hen vast aan de zeilen der liefde. Nu zal de Assyriër hun koning worden, want zij willen zich niet bekeeren." (Ose. XI: 3—5.) Zoo gebeurde het ook ten jare 722 vóór Jezus Christus. De Assyrische koning Salmanassar kwam plotseling met een geweldig leger, veroverde de hoofdstad Samaria en voerde de bewoners van Israël's rijk met ketenen beladen naar Assyrië. De achtergeblevenen of wederom teruggekeerden, traden met de heidenen in verbond, en hun godsdienst was een mengsel van Joden- en Heidendom. Daarom werden zij — de Samaritanen, — door de bewoners van het rijk van Juda, steeds gehaat en veracht.

Overigens bevonden zich onder de Israëlieten in de Assyrische gevangenschap, nog altoos eenige godvreezende mannen, die den naam des Heeren en de beloften van een toekomstigen Verlosser trouw in hunne harten droegen, ja ook zelfs aan de rondom hen wonende heidenen verkondigden; zoo b. v. de vrome Tobias, wiens daden en heilige vermaningen aan zijnen zoon eeuwig gedenkwaardig blijven. Dan verreweg de meesten vermengden zich allengs met de heidenen, want de Heer had hen van voor zijn aanschijn verworpen en hunne namen uitgewischt; daarom kwamen de tien stammen nooit weder als één volk bijeen en ook nooit in hun land terug.

2. Nu was in het beloofde land alleen nog over het Rijk van Juda, d. i. de twee stammen van Juda en Benjamin, met hunne koningen uit het geslacht van David. Soms dienden zij den Heer en onderhielden zijne geboden; maar dikwijls waren ook deze koningen goddeloos en sleepten dan het volk met zich in de afgoderij. Deze wispelturigheden duurden 400 jaren, d. i. van Salomons dood tot het jaar 606 vóór Christus, toen vervuld werd, wat reeds de profeet Jeremias voorzegd had: (XXV: 8—11.) „Zoo spreekt de Heer: Overmits gij niet gehoord hebt naar mijne woorden, zoo zal Ik mijnen dienstknecht, Nabuchodonosor, koning van Babylon over dit land en al zijne inwoners zenden, en dit gansche land zal tot puinhoop, tot woestheid worden, en al deze volken zullen den koning van Babylon dienen, zeven-

tig jaren." — Nabuchodonosor kwam, veroverde Jerusalem en voerde den koning en het volk van Juda gevangen naar Babylon in Chaldea; later werd Jerusalem in puin gelegd, de muren omvergehaald en de Tempel verbrand.

En Jèremias, die dat alles voorzegd had, die eenzaam en bedrukt onder zijn volk had omgegaan, met eene keten aan den hals, en boetvaardigheid gepredikt, maar slechts vervloeking en misachting had ingeoogst — deze bleef nu terug, om die arme overgeblevenen van zijn volk te troosten en op Jerusalems puinhoopen te weenen. „Ach, roept hij uit, hoe treuren de wegen naar den berg Moria, wijl niemand meer ten feeste komt! Al de poorten der stad zijn verwoest, hare priesters zuchten, hare dochters zijn zonder sieraad, en zij zelve is met bitterheid overstelpt. O gij allen, die op den weg voorbijgaat, aanschouwt toch en ziet, of er eene smarte is aan mijne smart gelijk! Allen, die den weg overgaan, slaan van schrik in de handen, schudden hun hoofd en zeggen: is dat nu de heerlijke stad, die schoonheid ten toon spreidde, de vreugde van geheel de aarde?"

Nabuchodonoser was goed en minzaam voor de bannelingen te Babylon, maar dezen dachten altijd met vurig verlangen aan hun vaderland en de eens zoo heerlijke stad Jerusalem. „Wij zitten aan de rivieren van Babylon en weenen, als wij aan Sion denken; daar hebben wij aan de wilgenboomen onze harpen opgehangen. Die ons gevankelijk wegvoerden, eischen liederen van ons: zingt ons een loflied uit Sion's lofliederen! Hoe zouden wij in een vreemd land den Heere jubelzangen zingen? Vergeet ik u, o Jerusalem, zoo verdorre mijne rechterhand, mijn tong kleve aan mijn verhemelte, als ik u niet gedenke, als ik Jerusalem niet verheffe boven het hoogste mijner vreugden." (Psalm 136.)

De wonderbaarste en liefelijkste gestalte, die ons onder de Joden te Babylon tegentreedt is Daniël (zie Hoofdd. 53) met zijne drie vrienden, Ananias, Misaël en Azarias, alle drie van vorstelijken bloede, en in hoog aanzien aan het hof van den Babylonischen koning. Door zijne wijsheid, voorzeggingen, ontmaskering der babylonische afgodenpriesters, zijn ongedeerd te voorschijn treden uit den leeuwenkuil en eindelijk door zijn troostend verblijf bij zijne broeders tot aan het einde der verbanning: hierdoor is Daniël eene liefelijke voorafbeelding van Jezus. En zijne drie vrienden, die kloekmoedig geweigerd hadden, de afgoden te aanbidden, daarvoor dan in den vuuroven wonderbaar getroost en in het leven behouden werden, deze zijn eene voorafbeelding der christelijke Martelaars.

3. Eindelijk liepen de dagen der gevangenschap ten einde. In den loop dezer zeventig jaren had Gods volk zich de tuchtroede ten nutte gemaakt en was wederom van ganscher harte tot Jehova teruggekeerd. Met vurig verlangen traden zij hunne verlossing te gemoet en dachten aan de beloften van hunnen Messias. Ook vele heidenen (Babyloniers, Meden en Perzen) die destijds met de Joden in veelvuldige aanraking kwamen, leerden de dwaasheid van hunnen afgodendienst inzien, en vernamen uit den mond der Joden, wat zij reeds — hoe duister en verdraaid ook — van hunne eigene voorouders gehoord hadden, dat namelijk in de volheid der dagen de hemelen zouden opengaan en een Verlosser zou verschijnen.

Thans waren de inzichten des Allerhoogsten bereikt; daarom gaf hij aan den Persischen koning Cyrus, die middellerwijl het babylonische rijk veroverd had, in, het Joodsche volk vrij te maken, 536 jaren vóór Christus. Dien-

tengevolge sprak de Persische koning Cyrus: „De Heer, de God des Hemels heeft mij alle rijken der aarde gegeven, en Hij heeft mij geboden, dat ik Hem een huis bouwe te Jerusalem, dat in Judea is. Wie is nu onder u, van geheel zijn volk? Zijn God zij met hem! Hij trekke op naar Jerusalem, dat in Judea is, en bouwe het huis des Heeren, des Gods van Israël' Deze is God, die te Jerusalem is. Jubelend en verheugd trokken te gelijk over de 40,000 Joden met Zorobabel op naar hunne oude bezittingen, en bouwden met heilige vreugde den Tempel weder-om op. Maar de grijsaards, die den ouden Tempel van Salomon nog gezien hadden, weenden en jammerden, omdat hij in pracht ver achter den ouden stond. Tachtig jaren na den uittocht van Zorobabel, stond de H. priester Esdras, met vele Joden, die nog te Babylon gebleven waren, op, en zij togen eveneens naar het Joodsche land, en bouwden ook Jerusalems muren, met poorten en torens weder op. En Esdras en zijn heilige vriend Nehemias herstelden wederom den wettigen godsdienst en verzamelden de H.H. Schriften, die voortaan vlijtig voorgelezen en verklaard werden. Van af dien tijd keerden de bewoners van het rijk van Juda niet meer tot de afgoderij terug.

ZEVEN EN VEERTIGSTE HOOFDDEEL.

ESTHER EN JUDITH, DE VOORAFBEELDINGEN DER ALLERHEILIGSTE MAAGD MARIA.

1.

Ijl de heerschappij der Persische koningen zeer zacht was, bleven vele Joden onder hunnen schepter in het babylonische rijk. Onder anderen ook de vrome Esther met haren pleegvader Mardocheus. Eens zag koning Assuerus de schoone maagd, en vond in haar zulk welbehagen, dat hij ze koningin maakte. Mardocheus, die steeds voor haar welzijn trouw bezorgd was, hield zich dagelijks aan de deuren van het koninklijk paleis op.

Destijds was Aman eerste kamerheer en gunsteling van Assuerus. Het verdroot den trotschen en altoos schier afgodisch vereerden hoveling, dat Mardocheus voor hem niet knielde. Daarom haalde hij den koning tot het gruwelijk bevel over, door het geheele rijk alle Joden, van den knaap tot den grijsaard, vrouwen en kinderen te vermoorden. Er ontstond een groot geween en gejammer onder de Joden. Toen liet Mardocheus aan Esther weten, wat er was voorgevallen, opdat zij naar den koning zou gaan, en voor haar volk spreken.

Doch er bestond eene wet, dat niemand, en wel op straffe des doods, ongeroepen voor den koning mocht verschijnen. En toch waagde het Esther. 's Konings oogen bliksemden haar vonkelend van toorn tegen; maar toen zij van schrik in onmacht viel, werd 's konings hart vermurwd, ijlings stond hij van zijn troon op, hield de

koningin in zijne armen, en zeide: »Vrees niet, Esther, gij zult niet sterven. Deze wet is voor alle anderen, maar niet voor u gemaakt. Wat is uw verlangen? Al vraagt gij mij ook de helft van mijn rijk, gij zult het hebben." Zij antwoordde: »Heb ik genade gevonden in uwe oogen, schenk dan aan mijn volk het leven, want wij moeten vertrapt, gewurgd en uitgeroeid worden, omdat deze goddelooze Aman onze vijand is." Toen sprak een der hovelingen: »Zie, er staat bij Amans huis eene galg, van vijftig voeten hoog, die hij voor Mardocheus heeft laten oprichten." En de koning gelastte: »Laat er Aman zelven aan ophangen." Zoo stierf deze vijand van het Joodsche volk, nadat hij nog kort te voren Mardocheus — die den koning eens vroeger van eene samenzwering gered had — met koninklijke eer door de straten van de stad had moeten leiden. En Mardocheus werd nog denzelfden dag tot de waardigheid van Aman verheven en het bevel tegen de Joden onmiddellijk ingetrokken.

2. Wat is die koningin Esther? De voorafbeelding van Maria! In den onbeschrijfelijken glans harer maagdelijke onschuld en zielenreinheid heeft Maria zich het welbehagen van den hemelschen Koning — meer dan alle Engelen en Aartsengelen in den hemel en meer dan alle Heiligen op aarde — verworven, want onder alle stervelingen bleef zij alleen van de wet der erfzonde volkomen vrij, en geen schaduw der zonde ging ooit over hare maagdelijke ziel. Daarom heeft de Eeuwige ze tot zijne bruid verkoren en koningin des Hemels gemaakt. O zoete, o verheven Vorstin! Hoe groot is uwe macht! Door een enkelen blik van uw smeekend Moederoog ontwapent gij Gods strafgerechtigheid; en zijn wij, om onze boosheid, aan satan en de zonden verkocht en tot den eeuwigen dood bestemd, dan herinnert gij u, dat gij van ons geslacht zijt, dat wij uw volk, uwe kinderen zijn, en gij houdt niet op voor Gods troon te bidden, tot dat de hemelsche Koning zich onzer erbarmt, en ons zijne genade wedergeeft! En Mardocheus, de trouwe beschermer en hoeder van Esther, de redder des konings uit de samenzwering is de voorafbeelding van den H. Josef. Want ook de H. Josef heeft het goddelijke kind Jezus uit de belagingen van Herodes gered en was ten allen tijde de beschermer van Maria. Daarom is hij ook nu, naast Maria, in het hemelsch rijk tot de hoogste waardigheid verheven.

3. Doch niet slechts den te Babylon gebleven Joden, maar ook den in hun vaderland teruggekeerden verleende de Almachtige te dien tijde wonderbare bescherming door de hand eener vrouw, tevens eene troostvolle heenwijzing op Maria. Toen namelijk de assyrische veldheer Holofernes in 't Joodsche land gevallen was, en de stad Bethulië zoo nauw insloot, dat de ongelukkige bewoners zich reeds op genade en ongenade wilden overgeven,

ging Judith, eene beroemde weduwe, zoowel om haren rijkdom en schoonheid, als om haar heiligen levenswandel, tot de ouderlingen der stad, wekte hunnen gezonken moed op en maande hen aan tot Jehova te verzuchten. „Al wat gij zegt, antwoordden die mannen, is waar; doch bid gij voor ons, want gij zijt eene heilige vrouw." En Judith ging in hare kamer, wierp zich voor den Heer neder en smeekte om de redding haars volks. De Heer verhoorde haar gebed, en maakte ze tot een werktuig zijner straf over Holofernes en der redding van zijn volk. Moedig ging zij op het vijandelijk leger aan, en terwijl Holofernes sliep, sloeg zij hem het hoofd af. Als de Assyriërs daags daarop den bloedigen romp van hunnen veldheer zagen, namen zij ijlings de vlucht. En Judith toonde aan al het volk het hoofd van Holofernes en zeide: „Looft den Heer, die al degenen, die op Hem hopen, niet verlaat, en den vijand zijns volks door mijne hand gedood heeft." Toen zongen de Bethuliërs lofliederen en zeiden: „Gezegend zijt gij, o Judith, van den Heer, onder alle vrouwen op aarde, gij zijt de roem van Jerusalem, de vreugde van Israël, de eer van ons volk."

4. En wie is die vermogende voorspreekster en heldin Judith? Evenals Esther is ook zij eene voorafbeelding van Maria. Ja, Maria is die heldinne, waarvan reeds voor 6000 jaren was verkondigd: Zij zal zijn hoofd verpletten, — het hoofd van onzen gezworen vijand. In de stilte harer kamer te Nazareth, had zij om de eindelijke verlossing van haar volk gebeden. Toen trad de hemelbode tot haar, en zij werd het werktuig, waardoor de Allerhoogste den trotschen Lucifer vernederde, en de verlossing van zijn volk voorbereidde. Daarom heeft ook Maria, evenals Judith, haar zegelied aangeheven: „Magnificat — mijne ziel maakt groot den Heer, en mijn geest verheugt zich in God, mijnen Zaligmaker; omdat Hij de geringheid zijner dienstmaagd heeft aangezien; want groote dingen heeft Hij aan mij gedaan, Hij, die machtig is! En gelijk de Bethuliërs hunne heldin, zoo loven ook wij Maria, en onze lofzang klinkt sedert achtien honderd jaren en zal tot aan het einde der wereld klinken: „Wees gegroet Maria, gezegend zijt gij boven alle vrouwen! Gij, de zoetheid van ons leven en onze hoop, wees gegroet." En ook wij houden niet op tot Maria te roepen: „Bid voor ons, want gij zijt eene heilige Vrouw, eene onbevlekte Maagd en de Moeder onzes Heeren."

ACHT EN VEERTIGSTE HOOFDDEEL.

DE SCHEPTER WORDT VAN JUDA WEGGENOMEN: TEEKEN DER SPOEDIGE KOMST VAN DEN MESSIAS.

1.

Het Rijk der Persische koningen, onder wier opperheerschappij Gods volk, van Cyrus af, geleefd had, werd in het jaar 333 vóór Christus door Alexander den Groote vernietigd. Nu kwamen de Joden eerst onder het gezag der Egyptische, toen der Syrische koningen.

De ergste dezer Syrische koningen was Antiochus bijgenaamd Epiphanes, d. i. de Doorluchtige, welke van het jaar 175 tot 163 vóór Christus regeerde, en de Joden op de wreedaardigste wijze onderdrukte. Door list en geweld zocht hij hen van Jehova en zijne H. Wet afkeerig, en der heidensche afgoderij toegedaan te maken. En helaas! er waren er velen, die zich door de ongehoorde martelingen tot afval lieten bewegen. Maar des te standvastiger wederstonden ook de anderen. Wie denkt hier niet aan den 99-jarigen grijsaard Eleazar, en aan de zeven Macchabeësche broeders, met hunne heldhaftige moeder, die liever den vreeselijksten marteldood ondergingen, dan den alleen waren God en zijner Heilige Wet ontrouw te worden?

In dezen nood verwekte God voor het bedrukte volk een redder in den priester Mathathias en zijne vijf zonen, die Macchabeën en ook Asmoneën*) genaamd werden. Deze helden, gesteund door hemelsche heerscharen, streden met zulken leeuwenmoed, en zoo groot vertrouwen op God, voor godsdienst en vaderland, dat de Syrische veldheeren, na vele nederlagen, terugtrokken en het Rijk van Juda — onder de heerschappij der Macchabeën, wederom vrij en zelfstandig werd.

*) Macchabeën, d. i. Hameraars, om hunne dapperheid; Asmoneën, naar den naam van den overgrootvader van Mathathias. De vijf zonen van den laatste vielen de een na den ander in den heldenstrijd voor de vrijheid des volks, eerst Eleazar, toen Judas, daarop Joannes en eindelijk Jonathas. Nu was er maar één meer over, Simon. Deze behaalde schitterende overwinningen, zoodat het Joodsche land algeheele vrijheid van het juk der Syriërs verwierf en Simon, als Hoogepriester en Vorst volkomen onafhankelijke macht verkreeg, 141 jaren vóór Christus. Twee jaren daarna besloten de priesters en het volk, tot dankbaarheid aan Simon en zijn geslacht het Joodsche Vorstendom en Hoogepriesterschap erfelijk over te dragen, tot dat de Profeet onder hen zou opstaan. De oorkonden hiervan werden op koperen tafelen geschreven. (1 Macch. XIV: 41.) — Van dan af hadden de Joden, gedurende ongeveer honderd jaren hunne eigene Vorsten, en wel uit het geslacht der Asmoneërs. Deze volgen elkander volgenderwijze op: Simon's zoon was Joannes Hircanus I, wiens zonen waren Aristobulus I en Alexander; Alexanders zonen heetten Hircanus II en Aristobulus II. Eene kleindochter van den Macchabeër Hircanus II was Mariamne, welke later Herodes, den vorst der Idumeërs, huwde ter bevestiging zijner heerschappij over Judeä.

2. Doch dit geluk was van korten duur! De kleinzonen van de heldhaftige Macchabeërs leefden onderling in aanhoudende verdeeldheid. Broeders beoorloogden en vermoorden elkander. Eindelijk riep Hircanus II de Romeinen te hulp tegen zijn eigen broeder Aristobulus II. Zij kwamen, veroverden het land, en maakten omstreeks het jaar veertig vóór Christus een vreemdeling, den heidenschen vorst der Idumeërs, Herodes, koning van Judea.

Nu was de schepter van Juda weggenomen en wel voor altoos. Dus moest, volgens de aloude belofte, de tijd nabij zijn, waarop de Messias zou geboren worden, — de Verlosser van Israël en van alle geslachten der aarde, op wien de Profeten gewezen hadden.

Beschouwen wij in het volgende deze wonderbare heenwijzingen der Profeten op den Messias en op zijn Rijk!

NEGEN EN VEERTIGSTE HOOFDDEEL.

DE PROFETEN IN HET ALGEMEEN.

1.

Zoo menigmaal hebben wij in den loop der H. geschiedenis tot hiertoe door God begunstigde mannen aangetroffen, die — door de lotgevallen van hun leven en hunne werken, — op den toekomstigen Messias verwijzen en levendige voorafbeeldingen zijn van Christus, zooals b.v. Adam, Abel, Noë, Abraham, Melchisedech, Isaac, Josef, Mozes, David, Salomon enz. Maar nu zal hier, tot uwe stichting en versterking in het geloof, ook sprake zijn van zulke mannen, die — door hun woord en hunne schriften — vele eeuwen vóór Christus op Hem wezen, Hem vooruit aankondigden en daardoor de volken op zijne genaderijke komst voorbereidden. Men noemt die mannen, de Profeten, d. i. mannen Gods, waaraan de goddelijke Geest — in beteekenisvolle, wonderbare beelden en geschiedenissen, of door zuiver inwendige verlichting, — de verborgen dingen en de toekomstige lotgevallen, van Gods volk en andere volken, in het bijzonder van de christelijke Kerk, openbaarde en hen aandreef deze openbaringen, dan eens schriftelijk, dan eens mondelings, aan andere menschen wederom kenbaar te maken.

Deze bevoorrechte Zieners der toekomst, de Profeten met hunne leerlingen, zijn een der grootste, wonderbaarste verschijnselen in de geschiedenis van Gods volk. Zij zijn de levendige getuigen der verbinding van God in den hemel met de menschen op de aarde. Die hunne eerbiedwaardige gedaante zag, en hun wonderbaar woord hoorde, kon er niet meer aan twijfelen, of de koning des hemels was ook tevens de koning der

aarde; of Hij leidde de lotgevallen aller volken, en bijzonder van de Joden met rechtvaardigheid, wijsheid en vaderlijke goedheid en zou, in de volheid der tijden, door zijn éénig geboren Zoon, het aanschijn der aarde vernieuwen.

Het woord der Profeten was dikwijls scherp, snijdend en verpletterend als een tweesnijdend zwaard; en daarom stonden zij aan vreeselijke vervolgingen ten prooi. Daardoor zijn zij de voorafbeeldingen der vrome en heilige priesters van de Nieuwe Wet. Maar de strijders van God telden, als ware helden, al deze vervolgingen niet, en deden slechts, wat de Geest des Allerhoogsten hun had opgedragen. Hoe treffend is de schildering, die de H. Paulus van hen geeft. „Sommigen werden uitgerekt, de bevrijding niet aannemende, ten einde eene betere opstanding te verkrijgen. Anderen ondervonden bespottingen en geeselslagen en daarenboven boeien en gevangenis — werden gesteenigd, doorgezaagd, op de proef gesteld, stierven, door het slagzwaard ter dood gebracht, zworven rond in schapenvachten, en geitenvellen, gebrek lijdende, verdrukt, mishandeld, — de wereld was hunner niet waardig, — omdolende in woestijnen op bergen en in spelonken en holen der aarde. (Hebr. XI: 35—38.)

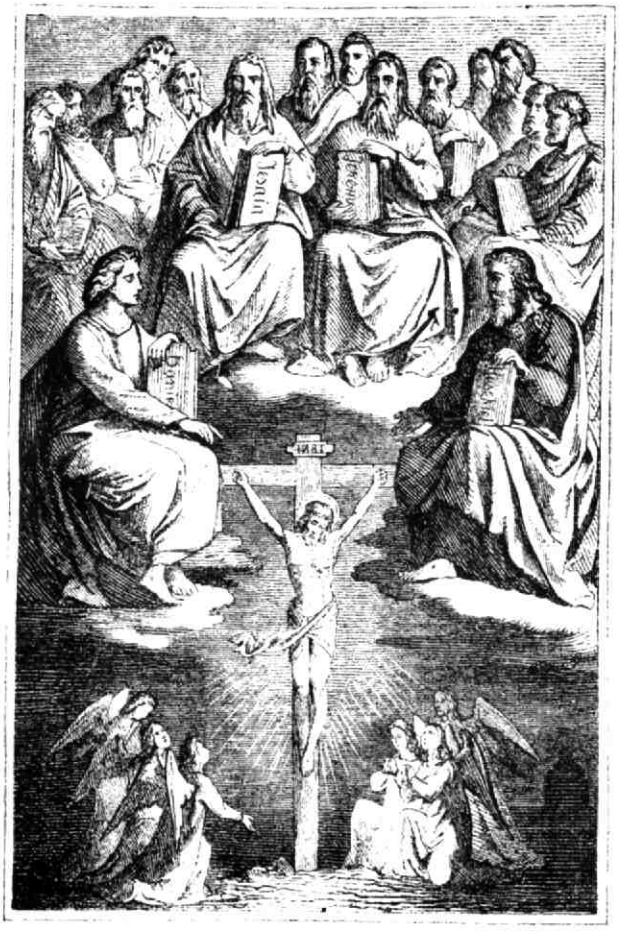

Zulke Profeten *) bezat het Joodsche volk menigvuldig; slechts het kleinste gedeelte heeft voorzeggingen opgeschreven of laten opschrijven. Onder hen echter, die hunne woorden — althans ten deele, — opgeschreven hebben, zoodat zij voor ons nog heden in de H. Schrift bewaard zijn, staan boven aan de vier groote Profeten, die men alleen daarom zoo noemt, omdat hunne schriftelijke voorzeggingen grooter en omvattender zijn, dan de Profetiën der twaalf kleine Profeten.

Hunne voorzeggingen over den toekomstigen Messias zijn zoo duidelijk en overeenstemmend dat de tegenwoordige Joden **) in hunne versteendheid daarvoor als het ware bevreesd zijn, en ze daarom in hunne Synagogen, òf in het geheel niet, òf maar bij gedeelten lezen. Ja er bestaat zelfs bij hen een bijzondere vloek over hen, die trachten, uit de voorzeggingen der Profeten den tijd der komst van den Messias te berekenen! Beschouwen wij thans de door God bevoorrechte Voorloopers van Jezus Christus, de Profeten afzonderlijk.

*) Neven de zestien Profeten hebben nog andere mannen Gods van het Oude Verbond, b.v. Mozes, David enz. goddelijke openbaringen der toekomst ontvangen en ze ter nedergeschreven. Maar omdat hunne schriften voor namelijk òf alleen geschiedenissen òf zedelijke onderrichtingen, òf den lof van God bevatten, en de voorzeggingen van toekomstige dingen niet hunne hoofdzaak is, telt men hen niet onder de eigenlijke Profeten.

**) Buxtorf. Synag. Jud. Cap. 3.

VIJFTIGSTE HOOFDDEEL.

DE PROFEET JESAIAS.

Niemand onder alle Profeten heeft de toekomstige geheimen van het Rijk van Christus zoo duidelijk gezien als Isaias en ze — als ware hij een Evangelist van de Nieuwe Wet — zoo duidelijk geschilderd. Van het jaar 759, heeft hij gedurende meer dan zestig jaren, als Profeet gewerkt, en werd door koning Manasses tot den marteldood veroordeeld. Van hem heet het in het Boek van Jezus Sirach: (Eccl 48: 25—28) „Isaias was de groote en getrouwe Profeet voor Gods aanschijn. In zijne dagen keerde de zon terug, en hij voegde verscheidene jaren bij het leven zijns konings. Door eene groote gave des Geestes zag hij het einde der tijden, en troostte degenen, die in Sion weenden. Hij voorzegde, wat moest gebeuren tot aan het einde der tijden, en verkondigde de meest verborgen geheimen der toekomst, voordat zij gebeurden. Hij zag vooraf den Voorlooper van Christus, Joannes den Dooper, en zeide: „Vertroost u, mijn volk, vertroost u, zoo spreekt uw God. Zijne boosheid zal een einde hebben, en zijne misdaden vergeven worden; want zie, er zal eene stem klinken van hem, die roept in de woestijn: Bereidt den weg des Heeren, maakt recht de paden van onzen God. Alle valleien zullen gevuld, alle bergen en heuvelen verlaagd worden; wat krom is, recht, en wat hobbelig is effen worden; want de heerlijkheid des Heeren zal zich openbaren. (Isa. 40: 1—5. Vergl. Matth. III.) Hij zag vooruit, uit welke familie en van wie de Messias zou geboren worden: „Een tak zal uit den stam van Jesse ontspruiten, *) die omgehakt zal worden, **) en eene bloem zal uit zijne wortel opgaan, en op Hem zal rusten de Geest des Heeren. In die dagen zal de wortel van Jesse tot een veldteeken zijn van alle volken. De natiën zullen tot Hem bidden en zijn graf zal heerlijk zijn. (Is. XI.) De Heer zelf zal

*) Jesse of Isai, was de vader van David, uit wiens familie de Messias stamde.

**) De familie van David was ten tijde der geboorte van Christus diep vernederd, als ware het een omgehakte stam.

u een teeken geven: zie, de maagd zal ontvangen en eenen zoon baren en noemen zijnen naam, Emmanuel d. i. God met ons. (Is. VII: 14. Vergl. Matth. I: 22).

De geboorte van dezen Emmanuel, d. i. van den Godmensch schildert Isaias met de woorden: „Een klein kind is ons geboren en een zoon is ons geschonken. Hij zal op zijne schouderen de heerschappij dragen, en Hij zal genoemd worden: de wonderbare, de raadgever, God, de sterke held, de vader der toekomende eeuw, de vredevorst. Hij zal op den troon van David zitten, en Hij zal zijn rijk bevestigen tot in eeuwigheid." (Isa. IX: 6—7) Dit wonderbare kind is de hoeksteen van den nieuwen heerlijken tempel, van het Rijk Gods op aarde. Want nadat reeds de Psalmist (117: 22—23.) met wonderbaar vooruitzicht van Christus gezongen had: „De steen, dien de bouwlieden verwierpen, is tot een hoofd des hoeks geworden; van den Heer is dit geschied, een wonder is het in onze oogen, — zoo voorzegt nu ook Isaias: Zie, ik ga tot grondslag van Sion een steen leggen, zoo spreekt de Heer, een beproefden steen, een kostbaren hoeksteen, die zal zijn een hechte grondslag. Die in Hem gelooft, behoeft niet te vreezen." (28: 26.)

En wat de Evangelist Mattheus ons verhaalt (IV: 12), dat Jezus na de bekoring in de woestijn, de stad Nazareth verlaten en een tijd lang zijne woning te Capharnaum aan de grenzen van Zabulon en Nephtali had opgeslagen, om ook deze volken op den nieuwen heerlijken tijd der genade opmerkzaam te maken, heeft de Profeet Isaias reeds 700 jaren te voren voor zegd met de woorden: „Veracht is het land van Zabulon, en het land van Nephtali; maar in die dagen zal het verheerlijkt worden, want voor het volk, dat in de duisternis wandelt, zal een groot licht opgaan; hun, die wonen in een land van schaduw des doods zal het licht opgaan." (Isa. IX.)

Hoe liefelijk beschrijft Isaias, als ware hij er ooggetuige van geweest, de teedere barmhartigheid van den Messias. „Zie mijn uitverkorene in wien Ik welbehagen schep, spreekt de Heer. Ik heb mijnen Geest aan hem gegeven. Hij zal het recht den volken stellen zonder geschreeuw. Het gekrookte riet zal hij niet verbreken, en het rookend lemmet niet uitdooven. Ik geef Hem u den volke ten verbond, den heidenen tot licht, om blinde oogen te openen, gevangenen te voeren uit den kerker, uit het gevangenhuis, die in het donker zaten." (Isa. 42.)

Dat Isaias in deze zijne schilderingen werkelijk den Messias, en geen ander vooraf beschreven heeft, heeft Christus zelve bevestigd, want: »als Jezus naar Nazareth gekomen was, ging Hij op een Sabbathdag in de Synagoge en stond op om te lezen. Toen werd Hem het boek van den Profeet Isaias overhandigd. En als Hij het boek ontrolde, vond hij de plaats (Is. 51), waar geschreven staat: „De geest des Heeren is op mij, daarom heeft Hij mij gezalfd, om aan armen het Evangelie te prediken heeft Hij mij gezonden, om te genezen, die vermorseld zijn van harte, om aan gevangenen loslating te verkondigen en aan blinden het gezicht te geven, om gewonden heen te zenden in vrijheid, om het jaar van 's Heeren

welbehagen te verkondigen en den dag der vergelding. En Jezus rolde het boek toe en zeide: Heden is deze schrift in uwe ooren vervuld." (Luc. IV: 16—21.)

Het wonderbaarste is de duidelijkheid, waarmede Isaias den lijdenden Zaligmaker vooraf gezien en geschilderd heeft. „Zie, er was geene gedaante aan Hem noch heerlijkheid. Hij werd veracht en van elk verworpen, een man van smarten, voor wien men het aangezicht bedekt, zoo versmaad was hij. Waarlijk Hij had onze ellende op zich genomen en onze smarten torschte Hij, en wij, wij hielden Hem voor een melaatsche, door God geslagen en vernederd. Maar Hij werd om onze overtredingen verwond, om onze ongerechtigheden verbrijzeld. De straf, die ons tot heeling strekken moest, was op Hem. Ons aller misdaad heeft de Heer op Hem gelegd. Hij werd opgeofferd, omdat Hij het zelf wilde en Hij deed zijnen mond niet open. Als een lam werd Hij ter slachting geleid, en als een schaap, dat stom is voor het aangezicht zijns scheerders. Hij is onder de boosdoeners gerekend. Hij heeft de zonden van velen gedragen en voor de overtreders gebeden. Doch als Hij voor de zonden zijn leven opoffert, dan ziet Hij eeuwig kroost." (Is. 53)

Hoe prachtig is eindelijk de schilderij, die Isaias van het nieuwe Jerusalem, d. i. van de toekomstige Kerk van Jezus Christus ons ontwerpt! „Opent uwe poorten, Jerusalem, en wordt licht! want uw licht komt, en de heerlijkheid des Heeren gaat over u open. Want zie, duisternis bedekt de aarde en donkerheid de volken; maar over u gaat de Heer op en zijne heerlijkheid schijnt in u. De volken wandelen in uw licht en de koningen in den glans, die van u is uitgegaan. Verheft rondom uw oog en zie: Zij allen verzamelen zich en komen tot u, zonen en dochters van alle kanten. De plaats der heidenen worde woest en ledig; maar voor Sion komt de Verlosser, voor hen, die van hunne boosheid bekeeren. Hij vernietigt den dood voor eeuwig en wischt de tranen van ieders aangezicht. Op dien dag zal men zeggen: Zie, dat is onze God, wij vertrouwen op Hem, en Hij helpt ons. Dat is de Heer, wij wachten op Hem en nu verheugen en verblijden wij ons in zijn heil. De zon zal u bij dag niet meer tot licht zijn, noch de glans der maan u des nachts beschijnen; maar de Heer zelve zal uw licht zijn. Uwe zon zal niet meer ondergaan, en uwe maan niet meer af; want de Heer zal uw eeuwig licht zijn en de dagen uws rouws hebben een einde. Maar zij, die zich aan mij bezondigen, spreekt de Heer: hun worm zal niet sterven en hun vuur niet uitdooven." (Is. 25, 59, 60 en 66.)

EEN EN VIJFTIGSTE HOOFDDEEL.

DE PROFEET JEREMIAS.

Hij was van zijne geboorte af tot Profeet gewijd en bestemd om omver te werpen, te vernietigen, om te verderven en wederom op te bouwen en te vernieuwen. Zie daar, — volgens de narichten van het boek Sirach (Eccl. 49: 9.) — de groote, verheven bestemming van den Profeet Jeremias. Daarom heeft hem God geestelijke heldenkracht verleend, zonder vrees voor koningen, vorsten en volken te staan, en hun Gods straffen te verkondigen. „Ik stel u heden tot eene bevestigde stad, zegt de Heer, en tot een ijzeren zuil, en tot een koperen muur tegen de koningen van Juda, tegen hare vorsten, hare priesters, en het volk des lands." (Jer. I: 18.)

Zoo had Jeremias van het jaar 629, over de 42 jaren, als Profeet en strijder Gods gestreden, en geleden, bedreigd en getroost, en op de puinen van Jerusalem in die hartroerende klaagliederen, die onze Kerk nog jaarlijks in de metten van de Goede Week zingt, zijne heilige smart uitgestort. Evenals Isaias, stierf Hij, martelaar. Doch de brandende liefde voor zijn volk, die hem gedurende zijn leven bezielde, doofde met den dood niet uit; in eene wonderbare openbaring zag hem Judas de Macchabeër als „een man van eerbiedwaardigen ouderdom, bewonderenswaardige gedaante en met groote heerlijkheid omstraald; en hij hoorde eene stem, die zeide: Deze is de vriend der broeders, van Israëls volk; hij is het, die zoo veel voor het volk en de geheele heilige stad bidt; Jeremias, de Profeet Gods." (II Macch. XV: 14.)

De meeste openbaringen, die dezen Profeet ten deel vielen, en die hij, uit naam van den Allerhoogste, aan het volk moest verkondigen, betreffen de straffen, welke over het trouwelooze volk en over Jerusalem hingen, en die namelijk ten tijde der verwoesting van Jerusalem door de Romeinen, op eene zoo in het oog loopende verschrikkelijke wijze voltrokken zijn: „Mijn volk heeft dubbel kwaad gepleegd. Mij den springader des levendigen waters hebben zij verstoten, om zich bakken uit te houwen, gebroken bakken, die geen water houden. Van ouds hebt gij mijn pik verbroken, losgereten mijne banden en zeidet: ik wil niet dienstbaar zijn. Kan eene jonge vrouw haren tooi, eene bruid hare versierselen vergeten? — Maar mijn volk heeft Mij vergeten, dagen zonder getal. — Te

vergeefs heb Ik uwe kinderen geslagen, die kastijding namen zij niet aan. Hun zwaard at de Profeten. Als een verwoede leeuw is hun geslacht. Daarom zult gij gewaar worden en ondervinden, hoe kwaad en bitter het is, den Heer, uwen God te verlaten. Zie, met u zal ik richten en de steunsels verbreken, waarop gij leunt, (Jer. II.) en Jerusalem in eenen steenhoop veranderen. Uwe lijken zullen liggen als mest op den akker, en als achter den maaier eene garve, die niemand opraapt. (Jer. IX.) De leeuw is opgekomen uit zijn struikenleger en der volken verdelger is opgekomen; zie, hij komt op als de wolken, als een verzengende wind, en als een dwarrelwind zijn zijne golven. Sneller dan adelaars zijn zijne paarden. Hij trekt op van zijne plaats, uw land tot eene woestijn te maken en uwe steden te verwoesten. Mijn hart, mijn hart, hoe stormt het. Want mijne ziel hoort de bazuin, — het oorlogsgeschrei. (Jer. IV.) De zonen en dochters van Israël sterven jammerlijke dooden; zij zullen niet beklaagd en niet begraven worden, maar zij zullen tot mest op het aardrijk zijn, en zij zullen door het zwaard en door den honger verteerd worden, tot spijze voor het gevogelte des hemels, en voor het gedierte der aarde. (Jer. XVI.) Elk zal het vleesch zijns naasten eten, (Jer. XIV.) en met eigen hand kookt de vrouw hare kinderen. (Ehz. IV: 10.)

Maar op den achtergrond dezer straffen ziet ook Jeremias den vreugdedag van den Messias, den tijd der genade, en van een eeuwig, nieuw verbond schitteren: „Zie, de dagen komen, spreekt de Heer, dat Ik aan David eene rechtvaardige spruite zal verwekken; als koning zal hij regeeren; Juda zal verlost worden en Israël veilig wonen; en dit is de naam, waarmede men hem noemen zal: Jehova, onze gerechtigheid. (Jer. XXIII: 5, 6.) Zie, de dagen komen, spreekt de Heer, dat Ik met het huis van Israël, en met het huis van Juda, een nieuw verbond zal sluiten. Dan doet de Heer een nieuw wonder op aarde. Eene vrouw zal een man omsluiten. En allen zullen mij erkennen,

zoo spreekt de Heer, van de kleinsten tot de grootsten. Ja, hun misdrijf zal Ik vergeven, en hunner zonde niet meer gedenken." (Jer. XXXI.)

Verder: „Eene stem is gehoord in Rama, geklaag en bitter geween. Rachel beweent hare kinderen, zij weigert getroost te worden over hare kinderen, omdat er geen meer over is." (Jer. 31, 15.) Daarmede heeft de Profeet den kindermoord te Bethlehem voorzegd, zooals de Evangelist Mattheus uitdrukkelijk verzekert.

Ook zag Jeremias, — zoo duidelijk als ware het een voldongen feit — het lijden en den verlossingsdood van den Messias, in den geest vooruit, en en sprak daarom in den naam van den lijdenden Zaligmaker: „Ik was echter als een argloos lam, dat ter slachting geleid wordt. Die aanslagen tegen Mij smeedden, zeiden: laat ons zijn lichaam aan het hout brengen en Hem verdelgen uit het land der levenden." (Jer. XI: 19.)

„O gij allen, die over den weg gaat, aanschouwt toch en ziet, of er eene smarte is aan mijne smart gelijk. (Thren. 1: 12.) — Al die over den weg gaan, klappen in de handen over Mij; zij fluiten en schudden hun hoofd; zij sperren hunnen mond open en knersen met de tanden." (Ib. II: 15, 16.)

Maar als Jeremias midden in deze klaagliederen, vol verrukking uitroept: „In die dagen zal men niet meer zeggen: ziet de arke van het verbond des Heeren; ja, zij zal niet meer opkomen in het hart, en men zal aan haar niet denken en niemand zal ze bezoeken — maar ter dier tijd zal men Jerusalem noemen: des Heeren Troon, en alle volken zullen tot haar vergaderd worden." (Jer. III: 16, 17.) — heeft hij toen niet een zienersblik geworpen in den Tempel van het nieuwe Jerusalem, en daarin dat aanbiddenswaardig Sacrament, dien waren Troon des Heeren, die in de plaats van de arke des verbonds gekomen is, gezien?

De getrouwste vriend en bestendigste deelgenoot van Jeremias was de Profeet Baruch, die zijns meesters voorzeggingen opschreef, en daarbij, onder ingeving van den H. Geest, nog andere voegde. Wonderlijk is de juistheid, waarmede Baruch de menschwording van Gods Zoon voorzegde. „Hij is onze God, en geen ander is met Hem te vergelijken. — Hij vond al de wegen der wijsheid uit. Hij verscheen op aarde en wandelde onder de menschen." (Baruch III.) Dat de Joden deze bron van alle wijsheid, dezen godmenschelijken Messias niet wilden erkennen, was hunne grootste misdaad, waarom zij van God verworpen werden. Ook dit voorzag Baruch, toen hij uitriep: „Hoe komt het toch, Israël, dat gij in het land uwer vijanden verstrooid zijt, dat gij verouderd zijt in een vreemd land en bezoedeld zijt als een lijk, gerekend tot degenen, die in het graf gedaald zijn. — Zie, gij hebt de bron der wijsheid verlaten." (Bar. III: 10—12.)

TWEE EN VIJFTIGSTE HOOFDDEEL.

DE PROFEET EZECHIEL.

Naast Isaïas bij uitnemendheid als de Profeet der toekomstige vertroostingen, als de Evangelist, d. i. de bootschapper van het goede en Jeremias als de prediker van Gods straffen beschouwd worden, Ezechiel vereenigt beiden te gelijk in het boek zijner voorzeggingen. Maar het punt, waarin ze alle drie samengaan, is het geheim van den toekomstigen Verlosser en zijner Kerk. — Ezechiel was een tijdgenoot van Jeremias, en, terwijl deze bijzonder in Judea profeteerde, was Babylon, waar toen de Joden in de slavernij der Chaldeen leefden, het tooneel voor de werkzaamheid van den Profeet Ezechiel.

Ook hij zag met Profetenblik in den druk en straffen der nabij zijnde en verwijderde toekomst; want: „Ik zag, en zie, eene hand werd tot mij uitgestoken, en zie, in dezelve was een boekrol, en Hij ontrolde die voor mijn aangezicht — en zij was beschreven op de voor- en achterzijde, en wat daarop geschreven was, waren treurliederen en gejammer, en weegeklag. (II: 9, 10.) Want zoo spreekt de Heer: Uw derde deel zal sterven door de pest en door den honger verteerd worden; de vaders zullen hunne kinderen eten, en de kinderen hunne ouders; — uw derde deel zal vallen door het zwaard; — en een derde deel zal Ik verstrooien onder de volken, naar alle winden. Ik de Heer, heb het gesproken" (V.)

Dan te midden der smarten, der verbanning en der eindelijke verwoesting, ziet Ezechiel den toekomenden Herder aller volken, en kondigt Hem als een nakomeling van David, onder den naam van David aan. „Zoo spreekt de Heer: zie, Ik, ja Ik zelf zal Mij aan mijne kudde laten gelegen liggen en zal ze opsporen. Ik zal de redder van mijne kudde zijn, en Ik zal over haar een' eenigen Herder verwekken, die ze weiden zal, David mijn dienstknecht; en Hij zal hun tot Vorst zijn in hun midden eeuwiglijk, en Ik zal een verbond des vredes met hen sluiten, dat voor hen een eeuwig verbond zijn zal. En Ik zal mijn heiligdom stellen in het midden van hen en mijne woonplaats zal onder hen zijn." (XXXIV, XXXVII.)

Dit Heiligdom zelve, d. i. de Kerk van Jezus Christus met hare rijkdommen van genade en waarheid, zag Ezechiel vooraf onder het beeld van een heerlijken Tempel, wiens geheimvolle, wonderbare bijzonderheden hij, in woorden vol verrukking en prachtvolle beelden, zoo uitvoerig beschrijft: (40—45), dat van hem in

het Boek van Jezus Sirach terecht, gezegd kon worden. (IIfd. 49, 10.) „Ezechiel zag de heerlijkheid van het heiligdom in gezichten en verkondigde het goede."

De ingang in dit Heiligdom, d. i. de opneming in het Nieuwe Verbond, geschiedt door het Doopsel. Dit Doopsel en zijne heerlijke uitwerksels, werden aan den Profeet geopenbaard, toen de Heer tot hem sprak: „Ik zal rein water op u sprengen, en gij zult rein zijn van al uwe onreinheden. En Ik zal u een nieuw hart geven, en een nieuwen geest zal Ik geven in het binnenste van u, en Ik zal het steenen hart uit uw lichaam wegnemen en geven u een hart van vleesch; en Ik zal mijn geest in uw binnenste geven, en Ik zal maken, dat gij in mijne geboden wandelt, en mijne rechten onderhoudt en betracht." (XXXVI.)

Ezechiel zag onder het beeld eens strooms de zegeningen van dit nieuw Heiligdom in haren langzaam toenemenden en gestadigen wasdom: „Wateren kwamen voort van onder den drempel des huizes aan de oostzijde. En het water vloeide ruim, en het raakte mij aan de enkelen — daarop tot aan de lendenen. Dan werd het eene beek, en de beek werd diep, en de wateren groeiden aan, en toen ik mij omkeerde, zie, zoo was er zeer veel geboomte aan den oever der beek, aan deze en aan gene zijde. En de stem zeide: al wat leeft en wemelt, blijft in het leven en gezond, waar de beek heenstroomt. Er zullen visschen in groote menigte in zijn, als groote zeevisschen; aan beide oevers zullen allerlei vruchtboomen groeien, en nooit zullen de vruchten ontbreken; omdat hare wateren uit de heilige plaats uitvloeien. Maar in hare putten en kuilen zal geen gezond water zijn; zij zijn tot zoutgroeven bestemd. Zoo spreekt God de Heer." (XLVII.)

De voltooiing van dit Nieuwe Verbond is de opstanding der dooden in den oordeelsdag, zooals dit in eene wonderbare openbaring aan den Profeet Ezechiel werd getoond: „De hand des Heeren kwam op mij en voerde mij naar buiten in het midden der vallei, en zie, zij was vol doode beenderen en hij voerde mij langs dezelve rond van alle kanten, en zie, er waren er bovenmate vele op de oppervlakte der vallei, en zie, zij waren geheel verdroogd. En de Heer sprak tot deze beenderen: Zie, ik zal pezen op u brengen, en vleesch over u doen opkomen, en met eene huid u overtrekken. En er geschiedde een geluid, en zie, er was eene groote beweging, en de beenderen naderden, been aan been, tot elkander. En ik zag, en zie, er kwamen pezen op hen en vleesch kwam op en hij toog een huid boven over dezelve heen, maar er was nog geen geest in hen. En de Heer sprak tot den Geest: kom aan van de vier winden, o Geest, en blaas deze dooden aan, dat zij wederom levendig worden. En er kwam geest in hen en zij herleefden, en zij stonden op hunne voeten, een groot, bovenmate groot heir." (XXXVII.)

Van de laatste lotgevallen en dood van dezen Profeet zijn ons geene stellige narichten overgeleverd. Volgens een onzeker verhaal zou hij den martelaarsdood gestorven en in het zelfde graf, waarin de beenderen van Sem en Arphaxad rustten, gelegd zijn.

DRIE EN VIJFTIGSTE HOOFDDEEL.

DE PROFEET DANIEL.

Al vinden wij in de H. Schrift over de lotgevallen der drie Profeten Isaias, Jeremias en Ezechiel maar zeer gebrekkige narichten, des te uitvoeriger wordt ons daar de merkwaardige levensgeschiedenis van den vierden, grooten Profeet, van Daniel, verhaald.

Uit Juda's stam en vorstelijke familie ontsproten, werd Daniel reeds in zijne prille jeugd — in zijn 10de tot 15de levensjaar, — gevankelijk naar Babylon vervoerd, om daar gemeenschappelijk met zijne heilige vrienden en tijdgenooten Ananias, Misael en Azarias, hofknaap van koning Nabuchodonosor te worden.

Het beleid en de edele kloekmoedigheid, waardoor hij, nog maar een jongeling zijnde, de onschuldige Susanna *) van de valsche aanklacht bevrijdde, en de roekelooze rechters ontmaskerde,

*) In de de kuische Susanna zien wij een afbeeldsel van de Christelijke Kerk. De twee ouderlingen, die de kuische vrouw wilden onteeren, zijn het Heidendom en het Jodendom. De Christelijke Kerk door beiden verdrukt, weigerde standvastig, zich door heidensch en joodsch bijgeloof te laten bezoedelen, en bleef de vlekkelooze, ongeschonden Bruid van Jezus Christus. Van daar de haat en de lasteringen, waarmede Heidenen en Joden deze Kerk vervolgden. Maar Daniel verhief zich, d. i. de door God verlichte Kerkleeraars, en verdedigden met kracht en wijsheid de „kuische Susanna" van het Nieuwe Verbond, d. i. de Kerk, tot eindelijk in de dagen van Constantijn den Groote de wereld erkende, dat de „beide Ouderlingen" verwerpelijke leugenaars waren, en de macht van Heiden- en Jodendom te gronde ging.

verwierf hem bij zijne landgenooten, de te Babylon in ballingschap levende Joden, groote vermaardheid. Doch toen hij kort daarop koning Nabuchodonosor den droom van het geheimzinnig standbeeld profetisch verklaarde, kwam hij ook aan het koninklijk Hof in groot aanzien en verheugde zich tot aan den dood van Nabuchodonosor, zoomede onder diens zoon en kleinzoon, de koningen Evilmerodach en Baltasser, in 's konings gunst.

Ook de medische veroveraar Darius, die de laatste vorsten der Chaldeen van den troon stortte, achtte Daniel hoog, en wel te meer, toen Daniel, nadat men hem om eene boosaardige beschuldiging in den leeuwen kuil geworpen had, midden onder de leeuwen wondervol behouden was gebleven. Als, na Darius' dood, diens neef, Cyrus, de drie groote wereldrijken der Babyloniers, Meders en Persen, onder zijnen schepter vereenigde, en den Joden den terugkeer naar hun vaderland toestond, werd Daniel de vriend en tafelgenoot des konings. Toen ontmaskerde de heilige profeet de bedriegerijen der priesters van Baal, doodde hun goddelijk vereerden draak en wierp de Baalskolom omver. Een, hierdoor veroorzaakte volksoploop, noodzaakte Cyrus, Daniel ten tweeden male den leeuwen te laten voorwerpen, uit wier klauwen hij echter, even wonderbaar, als den eersten keer, gered werd, en hij herwon op nieuw de volle gunst des konings.

Vermoedelijk stierf Daniel eenige jaren later, als een grijsaard van nagenoeg 90 jaren, te Babylon of Susa, nadat hij de geheele 70jarige gevangenschap der Joden had medegemaakt, dezen intusschen vertroost en gesterkt en hunnen toestand door zijn invloed bij de heidensche koningen veel verlicht had.

Zijne voorzeggingen zijn buitengewoon menigvuldig. Eerst verklaarde hij aan Nabuchodonosor het uit 4 verschillende metalen bestaande en door eenen kleinen steen verbrijzelde beeld, terwijl hij hem voorzegde: op de wereldheerschappij der Chaldeen (het gouden hoofd) zal het rijk der Persen onder Cyrus, (de zilveren borst), dan het Grieksch-Macedonisch rijk onder Alexander den Groote, (den buik van koper), en eindelijk het oostersch en westersch Romeinsche rijk volgen (de ijzeren en leemen schenkelen en voeten.) En de kleine steen van den berg, die het beeld verbrijzelt, is het Rijk van Jezus Christus: want „in die dagen zal de God des Hemels een koningrijk verwekken, 't welk in eeuwigheid niet verstoord zal worden; en dit koningrijk zal aan geen ander volk worden overgedragen, en het zal alle die koningrijken vergruizen en te niet maken, maar zelf zal het bestaan tot in eeuwigheid." (Dan. II: 44.)

Later verklaarde Daniel aan den koning den droom van den gevelden boom, terwijl hij hem profeteerde: Nabuchodonosor zou, tot straf zijner hoovaardij, door eene wonderbare straf Gods, van den troon gestoten, waanzinnig en tot een dier verlaagd, maar na zeven jaren wederom gezond en in zijne vorige heerschappij hersteld worden — wat alles letterlijk vervuld werd. —

Ook van den kleinzoon van dezen koning, den wekelijken en snooden Baltassar, voorzegde Daniel, terwijl hij hem het raadselachtige schrift verklaarde, dat tijdens een gastmaal eene geheimzinnige hand op den muur schreef: „Dit is het schrift, dat daar geschreven is: Mane, Thekel, Phares. Dit is de uitlegging der woorden; Mane: God heeft uw koningrijk geteld en er een einde aan gemaakt; Thekel: Gij zijt in de schaal gewogen, en te min bevonden; Phares: Uw koningrijk is verdeeld en den Meden en Persen gegeven. Want gij hebt u tegen den Heer des Hemels verheven, en men heeft de vaten zijns huizes voor u gebracht, en gij, en uwe rijksgroo-

ten, en uwe vrouwen, gij hebt uit dezelve wijn gedronken. En gij hebt uwe zilveren en gouden Goden, die niet zien, noch hooren, noch iets weten, daarbij geprezen; maar den God in wiens hand uw adem is en wien alle uwe paden zijn, hebt gij niet verheerlijkt. Daarom is dat uiterste einde, eene hand van Hem gezonden, en dat schrift geschreven. In dien zelfden nacht werd Baltassar, de koning der Chaldeen vermoord, en de Meder, Darius, verkreeg het koningrijk." (Dan. V.)

Al de groote wereldgebeurtenissen, die na de omverwerping der persische monarchie, tot op de laatste tijden der joodsche geschiedenis voorvallen en het verlangen des volks naar den Verlosser uit alle verdrukking, naar den Messias vermeerderen moesten, voorzag Daniel op de meest juiste wijze: »Ik verhief mijne oogen en ik zag een' Ram, die met zijne hoornen stiet naar het westen, noorden, en zuiden en geen der gedierten was tegen hem bestand. Terwijl ik hierop lettede, zie, zoo kwam er een geitenbok uit het westen, over de gansche aarde, en hij had een aanzienlijken hoorn tusschen zijne oogen, en hij kwam tot den ram, en liep op hem aan in de woede zijner kracht en hij versloeg den ram. En hij werd groot, buiten mate zeer, maar toen hij in zijne kracht was, werd de groote hoorn afgebroken en er kwamen vier andere aanzienlijke op in deszelfs plaats, naar de vier winden des hemels. En uit een derzelven kwam een hoorn voort, die van klein af uitnemend groot werd; tegen het zuiden en tegen het oosten en tegen het gewenschte land (Jodenland) en hij verhief zich tot aan den vorst des heirs, en hij ontnam hem het dagelijksch offer en wierp de woning zijns heiligdoms neder, 2300 dagen lang. Dan zal het heiligdom wederom gezuiverd worden. Toen hoorde ik eene stem, die riep en sprak: Gabriel, geef aan dezen het gezicht te verstaan. En hij kwam en sprak tot mij: Wees oplettend, menschenkind. De ram, dien gij daar gezien hebt, met zijne twee hoornen, zijn de koningen der Meden en Persen, maar de geitenbok is de heerschappij der Grieken en de groote hoorn tusschen zijne oogen, is de eerste koning. (Alexander de Groote, de Stichter van het Grieksch-Macedonisch wereldrijk.) Toen deze verbroken werd, stonden er vier op in zijne plaats, dit zijn vier koningrijken, die uit dat volk zullen opstaan, maar niet met zijne kracht; maar als hun rijk ten einde is, zal een koning opstaan, streng van gelaat en raadselachtig in zijn bedrijf; en hij zal sterk in kracht worden, doch niet in zijne kracht; hij zal de sterken dooden, en het volk der heiligen naar zijn welgevallen; dan zal hij zich in zijn hart verheffen — maar ten laatste zal hij verbroken worden zonder menschenhand. Maar het volk, dat zijn God erkent, zal blijven en daden volvoeren en door geringe hulp zal het opgeholpen worden." (Dan. VIII en XI.)

Hier moeten wij met bewonderenden eerbied Gods geest aanbidden, die door zijne profeten al deze dingen aan zijn volk zoo duidelijk en nauwkeurig vooraf verkondigde, om het in de toekomende dagen van druk te troosten en in het geloof te versterken. Na den dood van den machtigen koning Alexander verdeelden zijne vier veldheeren het rijk: Antipater kreeg Macedonie; Ptolemeus Egypte, Seleucus Syrie en het overige Oosten, Antigonus klein Azie. Uit een dezer vier hoornen of rijken, uit het rijk der Seleuciden, kwam door Gods schikking en niet door eigen kracht voort, de zoo groot geworden booswicht, Antiochus Epiphanes, de geesel der Joden, die 2300 dagen of nagenoeg zes jaren lang, d. i. van zijnen intocht in Jerusalem tot aan zijn vreeselijken dood, het heiligdom verwoestte. De »geringe hulp," waren de Macchabeërs, die door Gods kracht zoo wonderbare heldendaden verrichtten.

Doch de verwonderlijkste en gedenkwaardigste openbaring had Daniel, nadat hij lang in vurig

gebed voor God gebeden en gesmeekt had om de verlossing van het volk: „En zie, toen ik nog bad, toen kwam snellijk aangevlogen de man Gabriel en hij raakte mij aan ten tijde van het avondoffer, en hij onderrichtte mij en sprak: Daniel, gij man der verlangens, let nu op het woord en wees opmerkzaam op dit gezicht. — Zeventig weken zijn over uw volk verkort en over de heilige stad, om de overtreding te sluiten, en de zonden uit te delgen, en de ongerechtigheid te verzoenen, en eeuwige gerechtigheid aan te brengen en den Allerheiligste te zalven. Weet voorts en versta: van den uitgang des bevels om weder te keeren en Jerusalem op te bouwen tot aan Christus den vorst, zullen zeven weken en twee en zestig weken zijn. En na deze weken zal Christus gedood worden, en het volk, dat Hem loochenen zal, zal niet zijn zijn volk. En in deze eene week, zal hij er velen in het Verbond sterken en in het midden der week zal het slacht- en spijsoffer ophouden. En een volk met den komenden vorst zal stad en heiligdom verwoesten. In den Tempel zal de gruwel der verwoesting zijn en de verwoesting zal duren tot het laatste einde." (Dan. IX)

O groot, wonderbaar en letterlijk vervuld woord! Van af het twintigste regeringsjaar van koning Artaxerxes Longimanus, die aan zijn schenker Nehemias den last gaf, de stad Jerusalem weder op te bouwen, tot aan het dertigste levensjaar van Jezus Christus, d. i. tot aan zijn openbaar leven, verliepen juist 483 jaren of bij weken van jaren, dus in de zeventigste en wel »in het midden der week," bij gevolg nagenoeg drie jaren na het begin van zijn openbaar leven, werd Christus gedood en door zijn offer, de vroegere offeranden van het Oude Verbond vervuld en bewaarheid. Het godmoordende Joodsche volk werd van God verworpen, de heilige stad door de Romeinen verwoest en de tempel, tot op den huidigen dag »een gruwel der verwoesting".

Ten slotte denke men hier nog aan de profetie van Daniel over de Opstanding ten jongsten dage: „En velen dergenen, die slapen in het stof der aarde, zullen ontwaken. Dezen tot een eeuwig leven, en genen tot eeuwigen smaad en hoon; en die geleerd hebben zullen schitteren als de zonnenglans aan het uitspansel en die velen in de gerechtigheid onderwezen, als de sterren, eeuwig en altoos." (Dan. XII: 2, 3.)

VIER EN VIJFTIGSTE HOOFDDEEL.

DE TWAALF KLEINE PROFETEN.

nder de mannen, wier schriftelijke aanteekeningen korter zijn dan die der vier vorige Profeten, noemt de H. Schrift in de eerste plaats den Profeet Oseas (Hoschea). Behalve de goddelijke straffen voorzegt hij ook het ontstaan van een nieuw, geestelijk Israël, de christelijke Kerk: „Het getal harer kinderen zal zijn als het zand der zee, hetwelk niet gemeten of geteld kan worden; en de kinderen van Israël, en de kinderen van Juda zullen zich bijeenverzamelen, en zij zullen optrekken uit het land der verbanning; voorzeker groot zal de dag der nieuwe uitzaaiing zijn, (de nieuwe schepping in Christus.) (Os. I.) Om de zonde drukte de eeuwige dood op de menschen, maar de toekomende Messias zal, door zijnen dood den dood overwinnen, want: „Uit de hand des doods zal Ik hen verlossen, van den dood bevrijden. O dood Ik zal uwe dood zijn; o hel, Ik zal uw beet zijn!" (Os. XIII: 14.) De Joden zouden zich wel tegen het Rijk van den Messias verzetten, en daarom een verstoten volk worden; maar op het einde der tijden zouden ook zij zich tot Christus bekeeren: „Want de kinderen Israëls zullen vele dagen zijn, zonder Koning en zonder Vorst en zonder Offer en zonder Altaar en zonder Hoogepriester. En daarna zullen de kinderen Israëls zich bekeeren en zoeken den Heer hunnen God en David, hunnen koning (den nieuwen David, Christus); en zij zullen bevende komen tot den Heere, en tot zijne goedheid in latere dagen. (Os. III: 4, 5.)

Joël profeteert de ellende, die over Judea komen zal, onder het beeld van buitengewone zwermen van sprinkhanen, die alles vernielen, doch op den achtergrond ziet hij de barmhartigheid Gods, die — in den Messias — een nieuwen tijd van genade zal aanbrengen. „Zonen van Sion, verheugt en verblijdt u in den Heer, uwen God; want Hij geeft u de leer der gerechtigheid. En daarna, zegt de Heer, zal Ik mijnen geest over alle vleesch uitstorten, zoodat uwe zonen en dochters profeteeren. Ter zelver tijd zullen de bergen van most drijven en de heuvelen van melk wegvloeien; en er zal eene bron ontspringen uit het huis des Heeren, die de beek der doornen drenken zal." (Joël 2, 3.) Ook zullen zich

de Joden in de laatste dagen bekeeren: „En Ik hunne bloedschuld zuiveren, (den moord van den Messias), die Ik nog niet gezuiverd had, en de Heer zal op Sion wonen." (Joël III: 21.)

Amos beschrijft in vreeselijke trekken de verwoesting van het H. Land door de Romeinen — bijna 800 jaren vóórdat dit werkelijk gebeurde: „Ik haat, spreekt de Heer, Ik versmaad uwe feestdagen, en uwe verbods-dagen mag Ik niet rieken; Ik weet hoe veelvuldig uwe boosheden zijn, en hoe groot uwe zonden. Daarom dood Ik hen met het zwaard; zij zullen vluchten, maar geen vluchteling zal gered worden. Al daalden zij diep in het doodenrijk, van daar zou mijne hand hen weghalen; en al klommen zij op tot den hemel, van daar zou Ik hen doen nederdalen. En al verborgen zij zich op den top van den Carmel, van daar zou Ik hen uitspeuren en halen hen weg; en al verscholen zij zich van voor mijne oogen op den bodem der zee, van daar gebood Ik de slang hen te dooden. — Zie, de dagen zullen komen, spreekt de Heer, dat de ploeger den maaier, en hij, die den zaadbuidel draagt, den druiventreder zal vervangen; en de bergen zullen druipen van most. — Bereid u, o Israël en ga den Heer, uwen God te gemoet; want te dien dage zal Ik de wankelende hut van David weder oprichten, spreekt de Heer." (Amos IV, V, IX.)

De voorzeggingen van Abdias (Obadja) wegens de, den Joden wel stamverwante, maar toch zoo vijandig gezinde Edumeërs, hebben, volgens de verklaring van den H. Kerkleeraar Hieronymus, betrekking op de van ons gescheidene Christenen, de ketters, die zich verblijden over de schijnbare overwinning, die het ongeloof over de katholieke Kerk behaalt. — „Ten dage, dat de vreemdelingen (de ongeloovigen) het huis van Jacob gevangen namen, en zijne poorten (van Rome??) binnen kwamen, toen waart gij, o Edom, als een van hen. Neen, gij hadt in den dag uwen broeders uwe verachting niet moeten laten blijken, en gij hadt u niet moeten verheugen over de kinderen van Juda, ten dage huns ondergangs. Ik zal de wijzen uit Edom verdelgen; uwe vrienden en bondgenooten zullen zich van u meester maken en u bespotten. Maar voor de kinderen van Juda, d. i. voor de katholieke Kerk, is de dag des Heeren nabij, en op den berg Sion zal ontkoming zijn. Verlossers zullen op den berg Sion opstaan en Jacobs huis zal zijn erfgoed weder in eigendom bezitten, en eens zal het koningrijk des Heeren zijn."

Van Jonas zegt de H. Augustinus, dat hij niet zoozeer door woord, als wel door zijne lotgevallen Christus voorzegd heeft; en de goddelijke Zaligmaker vergelijkt zich met Jonas (Matth. XII: 39), zoodat wij in Jonas eene daadwerkelijke profetie van den Messias moeten erkennen, zooals dit in Hoofdd. 45 van dit boek (bl. 150) uitvoerig is aangetoond.

Micheäs (Micha) voorzegt, hoe de Heer, na dat Hij de volken gedurende 4000 jaren bezocht heeft — „ze tot eene kudde in éénen schaapstal zal samenbrengen. En de wegwijzer, hun koning, de Heer zal hun aan de spitse voorgaan. De berg van het huis des Heeren zal staan op den top der bergen, en verheven boven de heuvelen, en de volken zullen tot den-

zelven toevloeien. Want van Sion zal de wet uitgaan en het woord des Heeren van Jerusalem. Te dien dage, spreekt de Heer, zal Ik het afgedwaalde verzamelen, en het weggedrevene bij een vergaderen, al wat Ik voorheen bedroefde — die met moeielijkheden beladen zijn, maak Ik tot een machtig volk en de Heer zal op Sion's berg over hen koning zijn van dien tijd af in eeuwigheid. Wel is waar slaan zij met stokken op de kinnebakken der Rechters, daarom, o moordenaarsdochter, wordt gij verwoest. Toch zal Hij tot u komen, tot u, bewolkte toren, der dochters van Sion. En gij, Bethlehem Ephrata, al zijt gij klein onder Juda's duizenden, uit u zal mij voortkomen, die Israëls Heerscher zal wezen, wiens uitgangen zijn van ouds, van de dagen der eeuwigheid!" (Mich. II, IV, V.)

Nahum, die den ondergang der stad Ninive, als een afbeeldsel van den ondergang der godmoordende stad Jerusalem voorzegt, ziet in den geest het heerlijke tijdvak van den vrede Gods, dien de Messias, door zijne afgezanten, de Evangelisten, laat verkondigen: „Zie, op de bergen zijn de voeten eens heil-herauts, die vrede bootschapt, vier uwe feesten, o Juda *(Christelijke Kerk)*, en betaal uwe geloften." (Nah. I: 15.)

Habacuc ziet — door al het duistere van de verdrukking, die de Chaldeën over het volk Gods zullen brengen — het toekomstige, heerlijke licht: „Want eens zal de aarde vol zijn van de kennis der heerlijkheid des Heeren, gelijk de wateren het bed der zee bedekken. De Heer zal wonen in zijn heiligen Tempel; de gansche aarde zwijge voor Hem. (Hab. II: 14, 20.) Hij ziet ook werkelijk de vijanden van dit nieuwe rijk *(de geheime anti-christelijke genootschappen?)* en beschrijft ze in levendige kleuren: Hunne paarden zijn sneller dan panters, vuriger dan avond-wolven; zijn trotsche ruiterdrommen rukken aan van verre, zij vliegen, gelijk de adelaar stort op het aas! Hun gelaat is als brandende wind. Over koningen vieren zij triomf, en de vorsten worden hun ten spot. Zij vangen alles met de angel, trekken het in hun net, en verzamelen het in hun garen. — Daarover heerscht vreugde en zegengejubel. — Doch Ik zal blijde zijn in den God mijns heils. Hij maakt mij voeten als der hinden, en doet mij mijne hoogte bestijgen." (Hab. I, III.)

Sophonias (Sefanja) voorzegt het ware slachtoffer Jezus Christus en de straffen over Jerusalem om den Godsmoord: „Zwijgt voor het aangezicht des Heeren! want de dag des Heeren is nabij, want de Heer heeft een offermaal bereid. En ten dage des slachtoffers zal Ik Jerusalem met lampen doorzoeken, en men zal geschreeuw en gehuil en den klank van grooten moord hooren. Wee de verloste stad, die mijne gramschap wekt! (Soph I: III.) Maar zijn oog werpend op den genadetijd van den Messias en op het begin der christelijke Kerk, roept de Profeet vol vreugde uit: Jubel, o Israël, wees vroolijk en spring op van vreugde, dochter van Jerusalem; want ik laat onder u een arm, een behoeftig volk, dat op den naam des Heeren vertrouwt en in

zijn midden zal de Heer, de Koning van Israël wonen. (Soph. III.) Ook heeft Sophonias den laatsten oordeelsdag gezien, en het geschal der vreeselijke bazuin gehoord: „Die dag is een dag der verbolgenheid, een dag des angstes en der benauwing, een dag van jammer en ellende, een dag van wolken en nachtelijk duister, de dag der bazuine. Als blinden zullen de menschen daar heen gaan en hun zilver en goud zal hen in den dag van des Heeren verbolgenheid niet kunnen redden." (Soph. I: 15—18.)

Aggeus (Haggai) zet de Joden aan tot den wederopbouw van den Tempel, door de profetische belofte: „Nog een weinig tijds, dan zal Ik hemel en aarde beroeren, en dan zal de verlangde aller volken komen, en dan vervul Ik dezen Tempel met heerlijkheid, spreekt de Heer der heerscharen." (Agg. II.)

Zacharias (Sacharja) ziet de gansche schaar der Oudvaders, maar hij erkent, hoe zij allen slechts voorafbeeldingen van den Messias zijn. Hij ziet den intocht van Christus in Jerusalem, de instelling van het allerheiligste Sacrament des Altaars, het verraad van Judas, en het besteden der dertig zilverlingen, de wonden van Christus en derzelver vereering in de katholieke Kerk. „Hoor nu, Josea, gij Hoogepriester, gij en uwe vrienden, die voor uw aangezicht wonen; gij zijt voorafbeeldingen. Want zie, Ik zal mijnen dienstknecht, het Oosten doen komen, hij is de steen; Ik zal zijn graveersel graveren, spreekt de Heer der heerscharen en Ik zal de schuld van dit land uitdelgen op éénen dag. (Zach. III: 8, 9.) Zie, een man zal komen, zijn naam is het Oosten. Hij zal uit zijnen eigen grond ontspruiten en hij zal des Heeren Tempel bouwen. (Gods Rijk op aarde). Hij zal zich in heerlijkheid verheffen en hij zal zitten en heerschen op zijnen troon; ook zal hij priester zijn op zijnen troon. (Zach. VI: 12, 13.) Verheug u zeer, o dochter van Sion! juich Jerusalems dochter! Zie, uw koning komt tot u, de rechtvaardige, uw Zaligmaker. Hij is arm, en rijdt op een' ezel en op een jong ezelinnenveulen. Hij zal den volken vrede verkondigen, en zijne macht zal zijn van zee tot zee en van de rivieren tot aan het einde der aarde. — Want wat is zijn goed, en wat is zijne heerlijkheid? Het brood der uitverkorenen en de wijn, die maagden teelt. (Zach. IX.) En zij wogen mij mijn loon toe, dertig zilverlingen, een voortreffelijk loon, dat ik door hen ben waardig geschat, en ik wierp ze in het huis des Heeren voor den pottenbakker. (Zach. XI: 12, 13.) En ik zal over het huis van David den geest der genade en des gebeds uitstorten, en zij zullen op mij zien, dengenen dien zij doorstoken hebben. En men zal tot hem zeggen: Wat zijn die wonden in uwe handen? dan zal hij zeggen: Die zijn mij geslagen in het huis dergenen, die mij lief hadden. (Zach. XII: 10; XIII: 6.)

Malachias eindelijk (in het Hebreeuwsch Maleachi) is de verkondiger van een zuiver, altijddurend en overal gelijk offer van het Nieuwe Verbond, het H. Misoffer, wat reeds 500 jaren

te voren koning David in den geest gezien had, toen hij van den toekomenden Messias zeide: „Gij zijt priester in eeuwigheid volgens de orde van Melchisedech," d. i. gij zult niet slechts eens aan het kruis eene offerande, maar eene voortdurende offerande opdragen, en wel gelijk Melchisedech — eene offerande onder de gedaante van brood en wijn. — De eeuwig gedenkwaardige profetie van Malachias luidt aldus: „Ik heb geen welgevallen aan u, zegt de Heer der heerscharen, en Ik zal de offergave uit uwe hand niet aannemen. Want van den opgang der zon tot haren ondergang zal mijn naam groot worden onder de volken, en op alle plaatsen zal mijnen naam geofferd en een zuiver spijsoffer opgedragen worden. En snellijk zal tot zijnen tempel komen de Heerscher, dien gij zoekt, en de Engel des Verbonds, naar wien gij verlangt, en alle volken zullen u gelukkig noemen." (Mal. I, III.)

Zoo was dan de Messias, ofschoon nog niet in 't vleesch verschenen, toch reeds der menschheid nabij. Met verwonderlijke duidelijkheid hadden de Profeten zijn beeld vooruit geteekend, en het Rijk van den toekomenden Wereldverlosser, zijne geheimen, de schatten zijner genaden en lotgevallen verkondigd.

VIJF EN VIJFTIGSTE HOOFDDEEL.

JERUSALEM EN HET JOODSCHE VOLK TEN TIJDE DER KOMST VAN CHRISTUS.

1.

Laat wij nu de genadevolle komst van dien Heerscher, waarvan Malachias profeteerde, overwegen, moeten wij, ons de stad Jerusalem, zoomede den toestand en de openlijke verhouding van het Joodsche volk, waaruit deze Heerscher voortkwam en tot hetwelk Hij kwam, recht levendig voor den geest brengen.

Zooals reeds in Hoofdd. 48 beschreven werd, had de vreemdeling, Herodes zich meester gemaakt van den schepter van Juda; hij was een wreed, bloeddorstig huichelaar, die zich nu eens zóó aanstelde, als hadde hij voor den alleen waren God en den wettigen godsdienst der Joden den diepsten eerbied, dan wederom voerde hij den gruwel der afgoderij in, en liet de aanzienlijksten onder het joodsche volk, nu door list, een andermaal door openbaar geweld ombrengen. — Ja uit ijverzucht en bloeddorst, vermoordde hij, gelijk later de kinderen van Bethlehem, zijne naaste verwanten, zelfs verschillende van zijne eigene kinderen en hij maakte in het bijzonder al de afstammelingen der Macchabeësche Vorsten en Hoogepriesters uit den weg.

Het einde van dezen schandelijken koning was eene verzwering; wormen knaagden hem weg, en de smarten, die zijne ingewanden doorwoelden, waren zoo brandend, dat hij in woeste razernij naar een mes greep, om zich te doorsteken. Maar de verzwakte grijsaard was niet meer bij machte, zich een doodelijken steek te geven, — nog vijf dagen moest hij in onuitsprekelijke pijnen doorbrengen, tot dat hij eindelijk in wanhoop stierf — nadat hij de heerschappij over het Joodsche rijk onder zijne drie zonen, Archelaus, Herodes Antipas en Philippus verdeeld had.

2. Maar wie staat niet verbaasd, als hij hoort, dat deze goddelooze dwingeland — om zijne gedachtenis te vereeuwigen en de Joden te vleien — den Tempel van Jerusalem opbouwde, en wel met zoo buitengewone pracht, dat hij veel grooter en kostbaarder werd, dan Salomon's Tempel zelve? De Joodsche geschiedschrijver Flavius Josephus levert ons van dit gebouw de volgende grootsche beschrijving.

Herodes liet, om voor de vergrooting van den Tempel plaats te winnen, in het dal van den tempelberg Moria een muur optrekken van 400 voeten hoog en de ruimte tusschen dezen muur en den berg met puin en aarde aanvullen. De geheele muur bestond uit buitengewone sneeuwwitte marmerblokken. Op dezen grondslag verhief zich de Tempel platvormig — naar den buitenkant het Voorplein der Heidenen, omgeven met een marmeren muur, die vier stadiën, of eene halve romeinsche mijl lang was. Aan dezen muur waren verschillende poorten, kostbare lusthuizen, gaanderijen en talrijke hooge torens aangebracht, (»de tinnen des tempels"), van waar de priesters met bazuinen het teeken tot de dagelijksche morgen- en avond-offeranden en andere godsdienstige feestelijkheden bliezen. Dit voorplein mochten de heidenen betreden. Ook was hier de tempelmarkt, waar de offerdieren en andere offervoorwerpen, b.v. wijn, olie, meel en dergelijken te koop werden geboden en de geldwisselhandel gedreven werd. Binnen dit voorplein, en eenige trappen hooger, was het zoogenaamde Voorplein van Salomon of het Voorplein der Joden, eveneens met een muur omgeven, waaraan overdekte zuilengangen en talrijke woningen voor de tempelbedienaars gebouwd waren. Hier mochten zich alleen Israëlieten ophouden, en in dit Voorplein, leerde Christus zoo dikwijls en deed Hij wonderen. Van dit voorplein klom men wederom verschillende trappen hooger, en kwam in het Voorplein der Priesters, hetwelk Jezus nooit betrad, omdat alleen Joodsche Priesters en Levieten daar mochten ingaan.

Nog twaalf trappen hooger lag de eigenlijke Tempel, met het Heilige en het Heilige der Heiligen, geheel van sneeuwwitten marmersteen opgebouwd, zoodat de vreemdeling, die

den Tempel in de verte zag, een hoogen, met sneeuw bedekten en wonderlijk gevormden berg meende te zien. Het dak was van cypressenhout en geheel met dikke goudplaten gedekt.

De opbouw van dezen Tempel was reeds zestien jaren vóór Christus geboorte begonnen, en werd ten tijde van Christus, en nog bij de dertig jaren na zijne Hemelvaart voortgezet. Daarop zoodat de H. stad met recht genoemd kon worden: »Jerusalem, de koningin, die op de bergen troont."

Want Jerusalem verhief zich op drie bergen — Sion, Moria en Acra; — zoodat, van welke zijde men ook kwam, men tot de stad Gods moest opklimmen. Van af deze drie heuvelen genoot men een wonderschoon gezicht en

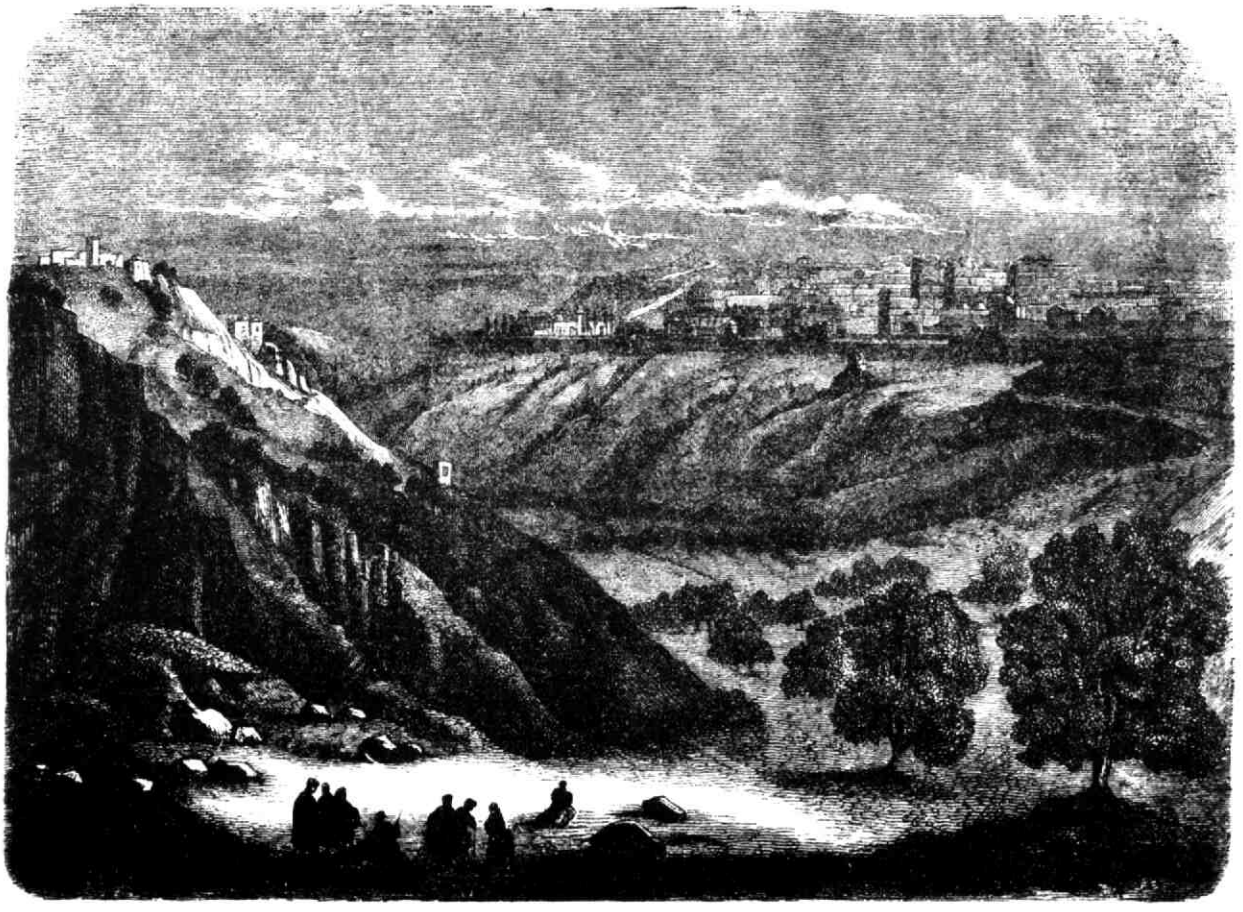

JERUSALEM EN DE OLIJFBERG.

wezen de Joden, toen zij eens tot Jezus zeiden: »Er is al 46 jaren aan dezen Tempel gebouwd, en gij wilt die in drie dagen optrekken?"

3. En toch was de vergrooting van den Tempel, niet de eenige bouw, die de prachtlievende Herodes uitvoerde; — verschillende steden liet hij van den grond af aan opbouwen en versierde bij name de hoofdstad Jerusalem met paleizen, burchten, torens en lusthuizen op zijn prachtigst

het verrukte oog kon van hieruit bijna over geheel het beloofde land ronddwalen. Van drie kanten was de stad met stijlopgaande dalen omgeven, ten Oosten door het dal van Cedron, ten Westen door het dal van Gêhon en ten Zuiden door het kale en woeste dal van Hinnom of Gehenna, hetwelk de Joden als eene plaats van vervloeking beschouwden, omdat hier weleer hunne voorvaderen aan den afgod Moloch hunne kinderen geofferd hadden. In dit dal zou Judas,

na zijn verraad wanhopend omgedwaald en zich eindelijk verhangen hebben. Het dal der beke Cedron of het dal van Josaphat scheidt den tempelberg van den daartegenover liggenden Olijfberg. Deze Olijfberg met zijne zachtklimmende vlakten en eenzame grotten, met zijne olijfboomen en bloemrijke dreven, was het lievelingsoord van onzen goddelijken Verlosser. Hier, waar het oog zich naar de zich stout verheffende gebouwen des Tempels en de H. stad verhief — maar beneden aan zijne voeten in het dal van Josaphat, waar zich de begraafplaatsen der Rechters, der Koningen, van Josaphat, Salomon en der voornaamste Joden in het geheimvol lommer der olijfboomen uitbreidden; hier hield de Zoon des menschen zich zoo gaarne op; hier bad Hij gansche nachten voor het nieuwe Jerusalem en den wonderbaren Tempel Gods, dien hij over het geheele menschelijk geslacht was komen welven. Van den Olijfberg werd Hij, in dien verschrikkelijken nacht — over de beek Cedron, door de stadswijk Ophla naar het paleis van Annas en Caïphas op den berg Sion gesleurd.

Ten tijde van Christus was Jerusalem in vier wijken verdeeld, ieder met afzonderlijke muren, torens en grachten ingesloten en met hooggelegen burchten versterkt. Van het Noorden kwam men schier gelijkvloers in de zoogenaamde Nieuwe Stad, de laagst gelegen, bijna alleen door handwerkslieden bewoonde wijk der stad, die met den aangrenzenden berg van Calvarie, — ten tijde van Christus — nog buiten de eigenlijke stad lag, en pas later met ringmuren omgeven werd.

Zuidoostelijk van hier kwam men op den tempelberg of Moria, in de zoogenaamde Salomonsstad, waar Jehova's Tempel met verheven majesteit troonde, met talrijke woningen van Priesters en Levieten omgeven. Ietwat hooger gelegen dan de Tempel stond het, door Herodes I gebouwde slot Antonia en daar zeer dicht bij het pretorium of de rechtzaal van Pilatus met zijne marmeren portalen en trotsche pleinen, waar de Romeinsche landvoogden gewoon waren recht te spreken. Aan de zuidelijke helling van den Moria, naar het dal van Cedron, vertoonde zich de kleine, door arme daglooners bewoonde voorstad Ophla.

Op de westzijde verhief zich, van den tempelberg door een diepen hollen weg gescheiden, op eenen heuvel het sterke slot Acra, rondom hetwelk de volkrijke Benedenstad gebouwd was.

Ten zuiden op het hoogst gelegen punt van geheel Jerusalem, verhief zich de zoogenaamde stad van David, op den berg Sion, en was, door eene zeer sterke brug met den tempelberg verbonden. Deze was de oudste wijk der stad, oorspronkelijk Salem genaamd, en door koning Melchisedech gebouwd. David, Salomon en andere koningen van Juda, en ook in lateren tijd Herodes hadden hier sterke sloten en prachtige paleizen gebouwd, die toen ter tijd wonderwerken genoemd konden worden. Hier had David zijne eerste residentie opgeslagen. Hier stond dat verrukkend paleis, waarin Salomon zijne heerlijkheid ten toon spreidde. Hier verhief zich het trotsche koninklijke slot van Herodes, rondom met wonderschoone tuinen, fonteinen en vijvers omgeven; hier zag men het huis van den Hoogepriester Caiphas; maar ook hier was het door God begunstigde huis, waarin Jezus met zijne leerlingen het laatste Avondmaal vierde en het Allerheiligste Sacrament instelde. Dit was dus de stadswijk der Koningen, Hoogepriesters en der voornaamsten van het volk.

De dalen, welke om de stadswijken liepen, waren met ontelbare woningen maar bijzonder met liefelijke tuinen en weelderige olijfboomen beplant, eenigen als bezaaid. Om de geheele stad liep eene gracht van 250 voeten breed, en de stadsmuren van wit marmer waren 30 ellen hoog.

Werkelijk was dus Jerusalem de koningin der steden van Israël, en zekerlijk stortte Jezus eens niet te vergeefs bittere tranen, toen Hij van den Olijfberg deze buitengewone, prachtvolle stad, met haren tempel, tinnen, torens en paleizen beschouwde en haren ondergang voorzegde: „Jerusalem, Jerusalem, indien ook gij erkendet, toch nog op dezen uwen dag, wat tot uwen vrede dient! (Luc. XIX: 42.)

Mijn Jezus, hebben deze tranen ook

mij niet gegolden? want ach! gelijk Jerusalem zich op zijn macht, rijkdom en aanzien verliet, en U verachtte, Uwe beloften gering schatte en het zoete juk Uwer gehoorzaamheid versmaadde, zoo steun ook ik, dwaze mensch, zoo dikwijls op mijne persoonlijke kracht en mijn vermeend aanzien, en acht noch Uwe vermaningen, noch Uwe beloften. O zoete Jezus, laat die tranen een dauw van hemelsche genade zijn, die weekmakend en bevruchtend op het trotsche en onvruchtbare Jerusalem mijner arme ziel nederdaalt!

4. Keeren wij ons nu van Jerusalems beschouwing tot de bewoners van deze weleer door God zoo bevoorrechte stad, dan zien wij daarin, ten tijde van Christus, naast den koning en den romeinschen landvoogd,*) de Hoogepriesters. Van Mozes tot op de dagen van koning Herodes, gedurende 1450 jaren, waren er achtervolgens 52 geweest, en allen uit Aarons geslacht gesproten. Maar toen Herodes aan de regeering kwam, stelde hij, naar willekeur als Hoogepriesters aan, die hij wilde en ontzette ze eveneens van hun ambt. De Hoogepriesters hadden nog altoos dezelfde verplichtingen in den Tempel als in de dagen van Mozes en waren ook de Voorzitters van den Hoogen Raad of Sanhedrin, d. i. van het Hoog Gerechtshof der Joden, waarin ten tijde van Christus vele Priesters, Levieten, Schriftgeleerden en Phariseën met Annas aan hun hoofd, zitting hadden.

Behalve dezen eigenlijken Hoogenpriester, werden ook de 24 voornaamsten uit de 24 priestergeslachten Hoogepriesters genoemd. Deze woonden niet allen te Jerusalem, maar alleen tijdens hunne dienstweek, die zij van tijd tot tijd in den tempel moesten doorbrengen. Ook de overige Priesters hadden nog dezelfde ambtsbezigheden, die hun door de wet op Sinai waren opgedragen, zij leidden namelijk met de Levieten in de menigvuldige Synagogen van het Joodsche land, den godsdienst op de Sabathdagen en lazen en verklaarden voor het volk de heilige Boeken.

In het leven van onzen goddelijken Zaligmaker is echter niet alleen sprake van de Levieten, Priesters en Hoogepriesters, maar ook van de Schriftgeleerden, Ouderlingen, Phariseërs, Sadduceërs en Herodianen.

Leeren wij ook dezen kennen.

De Schriftgeleerden waren de leeraars der wet en van den godsdienst, de uitleggers der heilige Schriften. Esdras namelijk had na de Babylonische gevangenschap eene eigene vergadering van zulke Schriftgeleerden ingesteld, die de hebreeuwsche, grieksche en andere talen verstonden. Deze mannen stonden bij het volk in het hoogste aanzien, zoodat dit meende, dat zij hunne leeringen door gedurige overlevering door Josuë, Phineës, Heli, Samuël, David, de Profeten en Esdras van Mozes zelven hadden. Werkelijk waren in vroegere tijden onder deze Schriftgeleerden vele zeer heilige en van God verlichte mannen, maar ten tijde van Christus waren zij, en wel door de Phariseërs, bedorven en onderling oneens, en in plaats van Gods Wet te onderzoeken, braken zij hun hoofd met de ongerijmste muggezifterijen, gaven allerlei menschelijke beweringen en fabeltjes voor Gods gebod uit, en verdienden dus te recht den blaam des Zaligmakers.

Onder het woord »Ouderlingen," verstaat de H. Schrift de wereldlijke Overheid, en de Rechters, die op iedere plaats uit de oudste en ervarenste mannen genomen werden. In elke stad bestond deze Raad uit 23 mannen, en van hen zeide eens de goddelijke Zaligmaker: »Wie tot zijnen broeder zegt: Raka, (d. i. wie zijnen evenmensch verwenscht), zal schuldig zijn voor den Raad, (d. i. zal voor den Rechter gebracht en gestraft worden.)

*) In 't jaar 6 na de geboorte van Christus, werd Archelaus, zoon van Herodes, als koning van Judea afgezet, en sedert zonden de Romeinen hunne Landvoogden, om Judea te regeeren. De zesde dezer landvoogden was Pontius Pilatus, die van het jaar 27 tot 36 het land bestierde, terwijl Herodes Antipas, een zoon van den kindermoordenaar, Vorst van Galilea was.

(Matth. V: 22.) Deze ouderlingen waren door Josaphat, den vierden koning van Juda, ingevoerd, en hadden van hem de vermaning ontvangen: »Ziet wel toe, hoe gij handelt; want gij bedient het recht, niet den mensch, maar den Heer." (II Par. XIX: 6) Helaas! velen dezer ouderlingen hadden, ten tijde van Christus deze vermaning van den vromen koning vergeten! Ook noemde men ouderlingen des volks de voornaamsten of de hoofden van ieder geslacht en van iedere familie.

Het grootste nadeel voor het volk waren de Phariseërs, die eenigerlei wijze eene bijzondere orde van Priesters en Leeken vormden, die, ten tijde van Christus bij de 6000 leden telde. Zij vastten veel, baden, zonder hunne oogen, armen of handen te bewegen, lange gebeden, gaven vele aalmoezen, en de tienden, niet alleen gelijk de Wet het voorschreef, maar ook van de onbeduidenste kruiden. Doch verreweg de meesten hunner deden dit alles slechts uit huichelarij, om van anderen gezien te worden, en bewezen door hunnen trots en hunne hartvochtigheid, dat de heilige liefde tot God en den naasten, niet in hun woonde. Het volk vereerde hen meerendeels als Heiligen, en hun woord had dikwijls grootere waarde dan dat van den Hoogenpriester. Dit aanzien wisten zij goed te gebruiken. Zij wisten in de vergadering der Schriftgeleerden, zoo wel als in den Hoogen Raad en in alle openbare aangelegenheden, zich heerschzuchtig te mengen, en woedden met blinden vervolgingsgeest tegen allen, die het met hen niet hielden, — de koningen moesten zich dikwijls voor hen beducht maken. Hunne schijnheiligheid was het doodend gift, dat ten tijde van Christus geheel het Joodsche volk had aangestoken. Nu echter is er voor God geen grooter en strafwaardiger kwaad, dan als men zijne Wet tot ijdelen trots misbruikt. Daarom sprak ook Jezus de hardste woorden tegen de huichelende Phariseërs, en daarom waren ook zij zijne bitterste vijanden.

Eene andere partij, die onder de Joden leefde, was die der Sadduceërs, meestal rijke, voorname vrijgeesten, die het voortbestaan der zielen na den dood, als ook de verrijzenis loochenden, het geloof aan Engelen, alsmede elke mondelinge overlevering verwierpen en alleen de geschreven Wet van Mozes — naar hunne eigene, willekeurige verklaring, — verbindend oordeelden. Ofschoon zij met de Phariseërs in bittere vijandschap leefden, maakten zij toch met hen gemeene zaak tegen den Zaligmaker, omdat ook zij, vleeschelijk gezind als zij waren, van den beloofden Messias slechts aardsche goederen en bevrijding van het Romeinsche juk verwachtten.

Zij hadden velerlei overeenkomst met de Herodianen. Dezen hielden den gruwzamen, afschuwelijken Herodes voor den beloofden Messias. Bijzonder hielden zij zich aan het koninklijk Hof van dezen vorst op en leidden een uitgelaten en woest leven, zoodat zij zich in hunne gesprekken en handelingen maar weinig van de Heidenen onderscheidden.

Eindelijk moeten wij onze aandacht nog vestigen op eene geheel bijzondere klas van menschen bij de Joden, op de Publicanen of Tollenaars. Deze Joden hadden de Romeinsche tollen en belastingen gepacht, en werden van hunne medeburgers, deels om hunne hebzucht en afpersingen, als »openbare zondaars" veracht, deels ook, omdat bij de Joden in het algemeen het Romeinsche juk en daarom ook de Romeinsche tollen en belastingen zeer gehaat waren.

Zoo zien wij dan, hoe ten tijde der geboorte van Christus het bederf van alle kanten onder het Joodsche volk, en onder alle klassen en standen, was doorgedrongen, zoodat de betergezinden onder hen, van ganscher harte naar de vervulling der oude Voorzeggingen, naar den Messias moesten verzuchten.

ZES EN VIJFTIGSTE HOOFDDEEL.

HET ROMEINSCHE RIJK TEN TIJDE VAN CHRISTUS.

1.

Bij de beschouwing van een zoo diep bederf van »Gods volk," de Joden, moet ons een gevoel van onuitsprekelijke dankbaarheid jegens den Verlosser, Jezus Christus uit zoo vreeselijke ellende aangrijpen.

Dit heilig dankgevoel zal echter nog toenemen, als wij het nog veel akeliger verval overwegen, waarin destijds de heidensche volken van alle werelddeelen zuchtten, namelijk de Romeinen, het machtigste volk der aarde. Onmetelijke landen waren aan dit volk onderworpen; geheel Italie, Zwitserland, Duitschland tot aan den Donau, Hongarije, Frankrijk, Spanje, Noord Afrika, Egypte, Griekenland, Turkije, Klein Azie en de landen tot aan den Euphraat; alles was aan den schepter van den Romeinschen Keizer onderworpen. In het midden van dat onmetelijk Rijk verhief zich hare trotsche hoofdstad, Rome, de gebiedster van den aardbol. Omstreeks het jaar 753 vóór Christus werd deze stad door de twee broeders Romulus en Remus gebouwd, en een tijd lang door Koningen geregeerd. Al spoedig verdreef men de Koningen en stelde twee Consuls of Burgemeesters, die jaarlijks gekozen moesten worden, in hunne plaats aan. Dezen regeerden dan ook bijna tot aan de tijden van Christus, als wanneer Rome van een gemeenebest een Keizerstaat werd. Julius Cesar namelijk, een zeer beroemd veldheer, was omstreeks het jaar 60 vóór Christus Consul en 15 jaren later, om zijne schitterende overwinningen, Imperator voor zijn leven geworden. Maar reeds in 't volgende jaar werd hij door de Romeinsche raadsheeren vermoord en trad Octavianus in zijne plaats. Deze Octavianus was in al zijne ondernemingen zoo gelukkig, en verhief Rome tot zulk aanzien, dat de raad en het volk hem feestelijk de keizerskroon en den naam van Augustus, d. i. de doorluchtige, gaven.

Als keizer was deze Octavianus Augustus schier almachtig; hij herstelde wederom den algemeenen wereldvrede, en regeerde eene halve eeuw, namelijk tot het jaar 14 na Christus. Onder hem had de algemeene volkstelling van geheel het Romeinsche Rijk (in het Jodenland door Quirinus) plaats, en onder hem werd Christus geboren.

2. Maar onder hem verviel ook de heidensche Romeinen-wereld in steeds diepere goddeloosheid. Want alle volken van dit onmetelijk rijk, uitgenomen de Joden, erkenden den eenig waren God, die hemel en aarde geschapen had, niet, maar bewezen aan vergankelijke schepselen, aan de sterren des hemels, het vuur, ja, zelfs aan sterfelijke menschen en redelooze dieren goddelijke eer, en aanbaden doode afgodsbeelden. Hun eeredienst bestond in dwaze of wellustige gezan-

CAESAR'S TRIOMFTOCHT.

gen, in dolle dansen, in eten en zwelgerij, en in afzichtelijke ontucht. Deze bontkleurige afgodendienst der heidensche volken had zijn middelpunt in Rome. Daar stond een tempel, het Pantheon, die aan »alle godheden" gewijd was; in dien tempel stonden bij de 300 afgodsbeelden, zooals die bij de verschillende natiën aanbeden werden, en elk een werd naar het gebruik en de zeden van het des betreffende volk vereerd. Maar juist daardoor verviel Rome in het afschuwelijkste ongeloof. De beschaafden namen geene enkele meer voor wezenlijke godheid aan! Intusschen werd het volk, dat zijn vroeger geloof aan de afgoden verloren had, door een niet verborgen, naamloos afgrijzen aangegrepen; allen hadden een voorgevoel van de verschrikkelijkheden der toekomst en van de naderende straffen, en door die toekomst met angstige spanning te achterhalen, vervielen zij in het donkerst bijgeloof; want — »waar geene afgoden meer zijn, daar regeeren de spoken" — zegt een beroemd schrijver. Op de dolzinnigste wijze zocht men het geweten te bevredigen, en de toekomende dingen vooraf te kennen, door tooverwoorden, amuletten, en talismannen, door voorspellingen uit de ingewanden van opgegravene lijken, van uitgehongerde of geworgde kinderen, uit de vlucht der vogelen of het eten van hoenderen, en door duizenderlei soortgelijke dwaasheden. Tot dat alles hielp Satan door verschillende begoochelingen trouw mede, totdat de godsdienstige verwarring, het on- en bijgeloof hun toppunt in de vereering van den duivel gevonden hadden.

3. Daarmede ging noodzakelijkerwijze de schandelijkste zedeloosheid gepaard. Leugen, bedrog, diefstal, ongevoeligheid, omkoopbaarheid, hoogmoed, zwelgerij, en allerlei ondeugden bereikten te Rome hun hoogste toppunt, met name echter de wreedheid en ontucht. De huwelijkstrouw werd in de werken der dichters en bij de openbare toneelspelen, evenals in de gesprekken van het gewone volk als eene dwaasheid uitgelachen, en de echtbreuk als eene godheid vereerd. De getrouwde vrouw was eene slavin geworden, en kon door haren man, die een ander werktuig voor zijn oogenblikkelijke lust zocht, om de nietigste redenen verstoten worden. Die onnatuurlijke ondeugden, waarom Sodoma en Gomorrha door het vuur des Hemels vernietigd waren, werden voor iets zeer geoorloofds gehouden, en door de aanzienlijkste Staatsmannen en Wijsgeeren zonder schaamte bedreven. Duizenden ongelukkige meisjes werden in openbare inrichtingen grondig tot de snoodste wellust opgevoed. Ja er waren in Rome zelfs tempels, waarin zich de jonge Romeinsche dochters geheel aan den dienst der wellust toewijdden, en waar de nachten in de schandelijkste ondeugden ter eere van zekere godheden werden doorgebracht.

Was het menschdom op zulke wijze tot dier vervallen, dan moest het door bloeddorstige wreedheid, ook nog tot een wild dier afdalen. Dit vertoonde zich bijzonder in de bloedige kampspelen der zwaardvechters. Deze vechters waren of booswichten of slaven of ook wel strijders van beroep en voor geld, en vochten in het amphiteater met elkander of met wilde dieren ten bloede toe. Gansche dagen en nachten kwamen de ontaarde Romeinen deze afzichtelijke spelen zien, waar duizenden menschen zich tegelijktijdig doodsloegen, zoodat men dikwijls door het bloed kon waden. Vóórdat de wedstrijd begon, trokken zij voorbij den zetel, waar de keizer zat en riepen: »Die naar den dood gaan, o keizer, groeten U." Als nu reeds een gedeelte doodelijk gewond was en het bloed bij stroomen vloeide, stonden de voornaamste Romeinsche vrouwen van hunne plaatsen op, stampten met de voeten en schreeuwden: »Nog meer, nog meer bloed!" en de spelen moesten op nieuw beginnen.

4. Aan het hoofd en als toongever van al die afschuwelijke laagheden zien wij de Romeinsche keizers zelven, namelijk Tiberius, Caligula en Nero, de opvolgers van den grooten Augustus. Dezen waren zoo afschuwelijke menschen, als waren zij lichamelijk van Satan bezeten! Zij telden het leven der burgers niets, en het ter dood brengen hunner tegenstanders zochten zij met duivelsche lust zoo langzaam, smartelijk

en vreeselijk mogelijk te maken. Het maakte hunne vreugde uit, zich in menschenbloed te baden en eens riep een hunner uit: »O hadde het Romeinsche volk maar een hoofd om het met eenen houw te kunnen afslaan!" zij traden alle zeden en wetten met voeten; met hunne eigene zusters leefden zij in bloedschande en met de voornaamste Romeinsche vrouwen in echtbreuk. De overwonnen volken werden door schattingen en belastingen ten bloede uitgezogen, om de noodige gelden voor de keizerlijke dwaasheden te leveren. Tiberius alleen verbraste aan zijne maaltijden voor bij de 200,000,000 guldens! Van de weelde, die hierbij ten toon gespreid werd, kunnen wij ons een denkbeeld vormen, als wij hooren, dat eens op één enkelen Romeinschen maaltijd 2000 gerechten verschillenden visch, en 7000 gerechten vogelen van het kostbaarste soort, werden opgediend; op de hoofdtafel pronkte eene buitengewone schotel, geheel gevuld met — hersenen van pauwen en fezanten en met tongen van de zeldzaamste zingende vogels! Daarbij werden de kostelijkste wijnen uit gouden vaten gedronken, en de vertrekken waren zoo weelderig met rozenbladeren bestrooid, dat men letterlijk op rozen gelegerd was.

5. Daarneven stond het beeld der jammerlijkste armoede — de slaven! Want bij de Romeinen, evenals bij de Heidenen in 't algemeen, geldt als stelregel, dat onder de menschen sommige voor de vrijheid, andere voor de slavernij bestemd zijn, en dat de laatste, de slaven, hoegenaamd geen recht hebben. Zulke ongelukkige menschen, die deels als slaven geboren, deels als krijgsgevangenen slaven gemaakt werden, waren ontelbaar in alle steden van het Romeinsche rijk. De stad Athene alleen telde 20,000 burgers en 200,000 slaven. Rome, dat ten tijde van keizer Augustus bijna 1,500,000 inwoners telde, bestond voor de helft uit slaven, wier toestand dikwijls slechter was, dan die der dieren. Men huivert, als men leest, hoe die ongelukkigen behandeld werden. Om de nietigste kleinigheid werden zij met roeden gegeeseld, of aan 't kruis geslagen. De voorname Romeinsche dame die door hare slavin de haar liet kappen, hield middelerwijl eene lange, spitse naald met sierlijken elpenbeenen heft in de hand, en zoo dikwijls de slavin hare zaken niet stiptelijk naar de luim harer meesteres deed, stak haar deze met de naald in hand, arm of aangezicht, zoodat het arme schepsel dikwijls met bloed overdekt was en toch nog niet den minsten zucht durfde slaken. Werd een Romein, — man of vrouw, — door zijne verbitterde slaven vermoord, dan moesten al de slaven des huizes, onverschillig of zij al dan niet schuldig waren, dit aan het kruis boeten; want voor de slaven was er geen gerechtigheid!

Wel is waar bestond er ook ten tijde van dit gruwelijk verval in het heidensch Rome, eene school van zoogenaamde Wijsgeeren, de Stoïcijnen, die zeer veel over deugd, zedelijkheid en menschenwaarde spraken, en die nog heden ten dage, door de vijanden van het Christendom hoog geroemd worden. Maar wat was hunne deugd? niets anders dan eene, grootendeels onware en gehuichelde verheffing boven smart en vreugde, vrees en hoop, haat en liefde; eene trotsche onverschilligheid voor geluk en ongeluk, waarmede desniettemin, volgens de uitdrukkelijke leer dezer wijsgeeren, de uitoefening der onnatuurlijke ontucht en van andere afschuwelijke ondeugden zeer goed vereenigbaar en bij gevolg geoorloofd was. Een even duidelijk als afschuwelijk bewijs voor de nietigheid der Stoïcijnsche deugd levert ons de veel geroemde Seneca. Zekerlijk had deze wijsgeer zeer beroemde en welklinkende spreuken gemaakt, en in zijnen dood (hij stierf als zelfmoordenaar) zien velen een bewijs van zijn onwrikbaren moed en bewonderenswaardige vastheid van karakter. Maar zij vergeten, dat dezelfde Seneca, aan zijn leerling Nero allerlei uitspattingen en wellusten toestond, dat hij zelfs, in een schrijven aan den romeinschen Senaat, diens moedermoord verontschuldigde, dat hij eindelijk de groote rijkdommen, die hij door afpersingen had bijeen geschraapt, aan keizer Nero aanbood, zoo deze hem zijne vriendschap weder schenken

en het tegen hem gevelde doodvonnis wilde intrekken. Zoodanig was het met de toenmalige heidensche deugd en zielengrootheid gesteld! De heidensche schrijver Plutarchus getuigt: »In ieder gezin zijn talrijke voorbeelden van vermoorde kinderen, moeders en vrouwen; de broedermoorden zijn ontelbaar, en het is eene uitgemaakte waarheid, dat een koning, om zijner eigene veiligheids wille, zijnen broeder moest ombrengen." En van de gewetenloosheid, waarmede te dier tijde de grondslag van het huisgezin, het huwelijk, behandeld en door willekeurige scheiding en verstooting der vrouwen geschonden werd, levert ons de H. Hieronymus een denkbeeld, als hij van een heidenschen Romein verhaalt, die zijne een en twintigste vrouw begroef, welke laatste twee en twintig verschillende mannen gehad had!

Zóó waren de toestanden in het romeinsche rijk en in 't algemeen in de heidensche wereld; de zwarte ondoordringbare nacht der goddeloosheid, der zonden en diepste ellende had zich over het aardrijk uitgestrekt, en alle menschelijke kracht was verbroken. — Zie, toen daagde het wondervol morgenrood van een nieuwen tijd, een tijd van hemelsche genade en goddelijke erbarming; want nu was aangebroken: „De volheid der tijden, waarin God besloot, zijn eeniggeboren Zoon in de wereld te zenden, opdat alles in Christus Jezus vernieuwd wordt." (Gal. IV: 4. Eph. I: 10.)

ZEVEN EN VIJFTIGSTE HOOFDDEEL.

DE VOLHEID DER TIJDEN.

Gedenkwaardig en alles beslissend tijdvak! De voorbereidingen, zoo wel der menschelijke boosheid, als der goddelijke genade waren gemaakt en de wegen, zoo wel tot volledigen ondergang van het menschelijk geslacht, als tot openbaring van het grootste geheim der goddelijke barmhartigheid waren bereid. Nu kon en moest de beslissing volgen!

De menschelijke boosheid had haar hoogste toppunt bereikt, al de banden, die het menschelijk geslacht verbonden, waren verbroken; al die edele kiemen in 's menschen hart — de liefde, het medelijden, de achting voor de menschelijke waardigheid, de eerbied voor het recht, de liefde voor de waarheid, de afschuw voor de ondeugd, — al deze kiemen waren aan het verstikken; nu was de tijd vervuld, nu moest de redding beginnen, zou niet het menschelijk geslacht zooals weleer in den zondvloed, te gronde gaan!

Elke menschelijke kracht en ieder goed, dat den sterveling eigen is, bleek ter redding ontoereikend. Het zwaard van den grooten Wereldveroveraar, het gulzig zingenot van het Oosten, de wetenschap der Egyptenaren, de kunst en zoogenaamde humaniteit der Grieken, de wijsheid der Romeinsche Wetgeving, alles, alles was uitgeput, en de menschheid was steeds dieper gezonken. Nu was de tijd vervuld,

nu moest de redding, en wel uit den hoogen Hemel aangebracht worden!

Gods volk had zijn geschiedkundige loopbaan voleind; de voorzeggingen over den Messias en zijn Rijk waren voor hetzelve immer duidelijker geworden; zijne vooraf beeldingen waren immer heller te voorschijn gekomen; de schepter was van Juda geweken, en wat nog altoos bij het Joodsche volk voor redding en verheffing vatbaar was, sloeg verlangend de oogen ten Hemel, en riep: »Daalt hemelen den Rechtvaardige! De aarde brenge Hem voort." Nu was de tijd vervuld, nu moest Hij verschijnen, de beloofde en voorafgebeelde Messias, de ware Koning van Davids stam, wiens heerschappij duurt van eeuwigheid tot eeuwigheid!

Ook de heidensche volken waren op zijne komst voorbereid. Van hun algemeenen stamvader Noë waren nog duistere overleveringen over de oorspronkelijke Messias-belofte bij hen over gebleven; de Joden die in Babylonie, Assyrie, Medie, Persie en Egypte met de heidenen in aanraking kwamen, hadden deze overleveringen in den schoot der heidensche wereld levendig gehouden; en door hunne heilige Boeken allerwegen op den toekomenden Vredevorst en Verlosser op nieuw opgewekt, zoodat ook de edele zielen in het Romeinsche rijk zich veelal aan de blijde hoop overgaven, dat het heil — een wonderbaar heil — van uit het Oosten over de geheele aarde komen zou. *) Nu was de tijd vervuld, nu moest de ware »Zoon Gods" nederdalen, en — als Beheerscher der elementen, als Heer over leven en dood, als God der boven- en benedenwereld, bovenal echter als God der heilige liefde — de valsche godheden te schande maken en hunne tempels vernietigen. En Gij kwaamt, o aanbiddenswaardige Godheid der liefde, ééniggeboren des eeuwigen Vaders! Gij daaldet van den hemeltroon af op de arme, arme menschenwereld, om alles te verlichten, te genezen, te troosten en te redden, wat zich geloovig en vol vertrouwen tot u zou wenden. En te midden der dikke duisternis van den nacht klonk op eens uit de hoogte des Hemels de blijde boodschap:

Gloria in Excelcis Deo!

Eere zij God in den hooge en vrede den menschen op aarde, die van goeden wille zijn!

*) De heidensche geschiedschrijvers Tacitus en Suetonius zeiden reeds: „Door geheel het Oosten en in 't algemeen op vele plaatsen heerschte de overtuiging, dat het in den raad van het noodlot besloten was, en in de oude boeken der priesters opgeteekend, dat in die tijden Spruiten uit het Jodenland de wereldheerschappij bemachtigen zouden." En de heidensche dichter Virgilius bezong dit ten tijde van keizer Augustus in merkwaardige verzen.

TWEEDE DEEL.

ONMIDDELLIJKE VOORBEREIDING

TOT DE

KOMST DES VERLOSSERS

OF OVER

MARIA, HARE VOOROUDERS

EN

HAREN BRUIDEGOM DEN H. JOSEF

TOT AAN

DE GEBOORTE VAN JEZUS CHRISTUS.

EERSTE HOOFDDEEL.

DE HEILIGE EMERENTIANA, MOEDER VAN DE HEILIGE ANNA.

1.

En de weinige rechtvaardigen, die nog op Gods beloften hoopten, verdubbelden vol verwachting en verlangend hunne vurige gebeden en verzuchtten in hartroerenden ijver tot den God hunner vaderen:

1.

O wijsheid uit den mond des Heeren!
Die aller dingen wezen kent,
Omvâamt en peilt van end tot end
Bij zacht en krachtig al regeeren,
Doordring ons hart, dat u erkent,
Kom ons den weg der wijsheid leeren.

2.

O Heer, de trouwe leidsman blijvend
Van 't huis van Isrêl en zijn volk!
In 't vuur verschienen aan uw tolk,
En hem de Wet op Sina schrijvend!
Verlos ons uit des afgronds kolk,
Den vijand met uw arm verdrijvend!

3.

O schoonste spruit van Jesses twijgen,
Naar wie het oog dier volken staart,
Eens biddend om U heen geschaard,
Bij aller vorsten nedrig zwijgen!
O toef niet langer daal op aard,
En kom de vrijheid ons verkrijgen!

4.

O sleutel Davids, die daar buiten,
En binnen Isrêls huis geboodt!
Geen, die er opent, waar gij sloot,
Noch waar g' ontsloot, vermocht te sluiten!
Dring in de schaduwen der dood,
Ontkluister Jacobs droeve spruiten!

5.

O licht van 't Oosten, dat de stralen
Der zonne van gerechtigheid
In u vereent en verder spreidt,
Kom op ons buigend voorhoofd dalen!
Verlicht wie in de duisterheid
Der schaduwen des doods verdwalen!

6.

O Heer en Koning der geslachten!
Gij, Heiland, God van Israël!
Gij hoeksteen van het voetgestel,
Waarop twee volken d' eenheid wachten!
O red die Ge in de leemen cel
Hebt toegerust met Englen krachten!

7.

O God, o Koning t' allen tijden
Wiens Wet ons bleef ten plicht gebod!
Der volken uitzicht in hun lot,
Hun hoop en vurig ziels verblijden!
O neig het oor, Heer, onze God!
Kom, Heere God, kom ons bevrijden.*)

Met deze en soortgelijke gebeden smeekten de vromen van dien tijd tot den Allerhoogste. En zie, hun gebed werd verhoord, en het woord klonk: „Dit zegt de Heer der heerscharen: nog een korte tijd, en Ik zal hemel en aarde bewegen, de zee en het drooge, en Ik zal alle volken bewegen, en dan zal de Verlangde aller volken verschijnen." De dag was gekomen, waarop de Heer zijn goddelijk raadsbesluit vervullen en het huis van David, zooals Hij beloofd had, wederom verheffen wilde.

2. Want de nakomelingen van David heerschten niet meer met glans en heerlijkheid; de kroon was hun afgerukt, en de schepter uit de hand genomen. Van Isaï's of Jesse's zoon, d. i. van David was niets meer dan een wortel overgebleven, die onschijnbaar en verborgen in de aarde rustte, en waaruit de Messias als een zwakke tak geheel verborgen moest voortkomen, zooals Isaïas voorzegd had: „Een tak zal uit Jesse's wortel voortkomen en eene bloem uit zijn wortel ontluiken." Het geslacht van David had alle aanzien voor de wereld verloren, en was tot diepe armoede vervallen, wat wij ook bijzonder uit de narichten van den geschiedschrijver Hegesippus zien. Toen namelijk de Romeinsche keizer Domitianus gehoord had, dat er nog afstammelingen van koning David in leven waren, werd hij naijverig en mistrouwend; zij moesten hem eens van den troon stooten. Daarom liet hij ze naar Rome brengen. Doch toen de keizer de spruiten uit dat weleer zoo doorluchtige koninklijke huis, arm en met verscheurde kleederen, voor zich zag, en als zij hem de door harden veldarbeid ruw geworden handen toonden, werd hij gerust, en liet wederom de zoo diep gevallen afkomelingen van David, met onverschillige verachting heengaan.

3. Toch schitterde in dat geslacht nog eene liefelijke ster, die door haren glans den geheelen hemel verblijdde. Zooals ons namelijk eene eerbiedwaardige overlevering*) verhaalt, leefde toen

*) A. Thijm, oude en nieuwe Kerstliederen IV.
De zeven strophen van dit lied zingt de H. Kerk op de zeven dagen, die den vooravond van het geboortefeest onzes Heeren Jezus Christus onmiddellijk voorafgaan; daardoor wil zij ons aan de oude beloften van den Messias, en aan het heilig verlangen, waarmede de ware Israëlieten Hem verwachtten, herinneren.

*) De H. Evangelisten zelve verhalen ons volstrekt niets bijzonders over de voorouders van Maria, en laten over het algemeen de gansche geschiedenis der jeugd van deze door God zoo bevoorrechte Maagd in heilige duisternis. Want zij beoogden slechts het allervoornaamste uit het leven, de leer, verlossingsdood en verheerlijking van Christus op te teekenen, en moesten zeer veel, zooals de H. Joannes uitdrukkelijk verklaart, aan de mondelinge overlevering overlaten. Dit alleen zeggen zij uitdrukkelijk, dat Maria uit het geslacht van David was. Maar voor het christelijk gemoed, dat zich met teedere liefde in de beschouwing van Jezus en Maria verdiept, is ook de geringste bijzonderheid uit het leven van Jezus en Maria belangrijk, en daarom danken wij die wijze en heilige mannen der christelijke oudheid, die deze mondelinge overleveringen verzameld, beschreven en ons — al is het dan ook niet als voorwerp van het christelijk geloof, dan toch ter eerbiedvolle overweging hebben nagelaten. Sedert eeuwen is het christelijke volk in deze overleveringen gesticht, zooals ook de katholieke priester stichting vindt in sommige in den brevier opgenomen overleveringen, al wordt daar ook door de geschied-

d. i. nagenoeg 77 jaren, voordat het eeuwige Woord op aarde verscheen en vleesch aannam, in het land van Galilea, eene vrome maagd uit het geslacht van David, Emerentiana genaamd. Zij was buitengewoon bevallig en liefelijk van gelaat en ongemeen schoon van gestalte, minzaam van zeden, rijk aan goederen en sterkte des geestes, maar nog meer trok de adel des harten en de glans der deugd Gods welbehagen op haar. Als eene welriekende en liefelijk geurige lentebloem bloeide zij in het midden der doornen. Zij diende den Heer in stille eenzaamheid en haar hart was eene zuivere vlam van begeerte en verlangen naar den Verlosser. Menigmaal verdiepte zich haar geest in de voorzeggingen der Profeten over den toekomenden Messias en zij verzuchtte met de bruid van het Hooglied: „Zegt mij toch, gij, dien mijne ziel bemint, waar gij op den middag weidt en uitrust! — Ik zoek u, dien mijne ziel lief heeft, ik zoek u, maar ik vind u niet!" Dan verdubbelde zij hare gebeden, vastte en legde zich de hardste boetewerken op, om het hart van haren God te vermurwen.

En zie, de Allerhoogste wilde aan zulk vurig smeeken niet langer wederstaan. Er moest vervuld worden, wat de Bruidegom in het Hooglied zegt: „Sta op, ijl, mijne vriendin, mijne duif, mijne schoone, en kom! want de winter is voorbij, de regentijd is over en de bloemen zijn verschenen in ons land. De stem der tortelduif heeft men gehoord. Sta op, mijne vriendin, mijne schoone, en kom!" Ja de barre winter der zonde zou thans een einde nemen. Emerentiana was onder de lentebloemen eene der bevalligste, en wat was haar gebed en verzuchtingen anders, dan de stem der tortelduif, die de naderende lente des geestes aankondigde?

Emerentiana leefde in de stad Sephor, in het bevallige, groote en vruchtbare dal van Zabulon in het land van Galilea, niet heel ver van Nazareth. Nagenoeg acht uren van daar verhief zich de berg Carmel met zijne talrijke grotten en holen, die steeds aan de vervolgden en kluizenaars een welkom toevluchtsoord aanboden. Op dien berg had de Profeet Elias een aantal leerlingen om zich vereenigd, om ze in Gods openbaringen te onderwijzen, en tot een heilig leven op te leiden. In de eenzame groeven van den berg leidden dus deze leerlingen, die men de kinderen der Profeten noemde, en bij het volk in hoog aanzien stonden, een vroom en beschouwend boeteleven en onderwezen ook anderen in de volmaakte naleving der goddelijke Wet. Zoo was de berg Carmel sedert eeuwen eene H. plaats, waarheen de vrome Joden dikwijls ter bedevaart gingen, om in de dagen van druk en goddeloosheid, troost, stichting en sterkte te putten. Ook Emerentiana kwam menigmaal op dezen H. berg, om haar hart in een gebed vol verlangen uit te storten. Hier dacht zij aan dien tijd, waarop Elias juist op dezen berg Carmel het afvallige volk weder met zijnen God verzoende, nadat het drie jaren en zes maanden niet meer geregend had, en waar de H. Profeet de beloofde Maagd onder de gedaante eener lichte wolk, die van de zee omhoog zweefde en den nabij zijnden regen verkondigde, in den geest vooruitzag. »Ach, — zoo zuchtte dan Emerentiana bij deze herinnering — ach, mijn volk is ook in deze dagen van den Heer, zijnen God afvallig geworden en kwijnt in gebrek aan geloof en in zonde weg. O Heer, laat de wolke des heils verschijnen, de bevallige, genadevolle wolk, waaruit de regen der verlossing nederstroome!"

4. Hoe beschamend voor ons, lauwe Christenen, is deze vurige liefdevlam van de godvruchtige maagd Emerentiana en van andere vrome zielen des Ouden Verbonds. — Ons is het bijna te veel, hem minstens alle zon- en feestdagen in zijnen H. tempel te bezoeken en vol

kunde aan getwijfeld. Daarom meenden wij ook deze schoone legenden over de voorouders van Maria in dit werk van godsdienstige stichting niet ter zijde te mogen leggen.

aandacht te groeten. Zij vermoeidden zich, in geheimvolle, duistere profetieën, den dag zijner komst en de wonderwerken zijner liefde uit te vorschen: — ons is dikwijls het dwaaste wereldsche onderhoud dierbaarder dan eene overweging of geestelijke lezing uit het leven van dezen Verlosser, hetwelk de Evangelisten duidelijk en met onuitsprekelijke schoonheid voor ons hebben opengeslagen! Zij jubelden in het binnenste hunner ziel bij het bloote voorgevoel der geestelijke schatten, die de Messias aan de behoeftige wereld brengen zou: — wij blijven koud, op het oogenblik zelf, dat Hij ons werkelijk zijne rijkste genaden aanbiedt, en ons hart ontwaart dikwijls geen spoor van vurig verlangen naar de liefde van Christus! Ontwaak, o ziel, ontwaak uit uwen slaap en roep met alle vurigheid des harten met den H. Kerkvader, Ephrem, uit: „O waar Licht, geef, dat ik naar u verlange, en stort in mijn hart een druppeltje heilige begeerte naar uwe genade! Moge mijn hart door de vlammen uwer liefde, als een dicht bosch door het vuur, ontstoken, en mogen mijne slechte gedachten, als doornen en distelen, verbrand worden! Schenk mij als Koning en God ruimschoots en zonder maat; geef mij in overvloed als een goedig vader! En al heb ik als een aardschgezinde, uwe genade verworpen, of stoot ik ze nog van mij af; o lesch toch, Gij, die de waterkruik met uwen zegen gevuld hebt, mijnen dorst met uwe genade en liefde. Verhoor, o liefdevolle, het gebed van uwen dienstknecht, die tot u smeekt. Gij, die de twee penningen der weduwe in den tempel geprezen en aangenomen hebt, neem ook de smeeking van uwen dienaar aan, opdat ik een tempel uwer genade worde, en uw licht mij altijd verlichte. Amen.

TWEEDE HOOFDDEEL.

HET HUWELIJK VAN DE H. EMERENTIANA MET STOLLANUS.

1.

Emerentiana ging zeer dikwijls naar den berg Carmel ter bedevaart. En hoemeer zij haar rein gemoed en helderen geest in de overweging der heilige liefde en harer onuitsprekelijke geheimen verdiepte, en hoe gemeenzamer zij met de eerwaarde bewoners van den berg, de grijze kluizenaars, de voorzeggingen der Profeten en de tot nu verschenen voorafbeeldingen van den Messias besprak, des te heviger ontvlamde in hare zuivere ziel het verlangen, »den grooten dag des Heeren" te zien, den »Opgang uit den Hooge" te begroeten en

zich met liefdevolle aanbidding te kunnen nederwerpen voor den gezegenden »Zoon van David", die de zware schuld en den drukkenden last der zonden van Adams kinderen moest wegnemen. Emerentiana wendde zich onder al de vrome vaderen van den berg met een geheel bijzonder vertrouwen tot den grijzen Archos. Deze had van zijne prilste jeugd tot aan zijn tachtigste levensjaar op die Gode gewijde plaats een buitengewoon boeteleven geleid, en was voor al zijne broeders een voorbeeld van volmaaktheid geworden. Ook verhief hij telken dage zijne verlangende blikken naar den hemel en wachtte met eene vurige begeerte op den troost van Israël, op den beloofden Messias. Zoo dikwijls hij hierover met Emerentiana sprak, ontbrandde zijne ziel in een wonderlijken liefdegloed en de vrome maagd luisterde dan met verrukking naar de door God ingegeven woorden, die van de lippen des eerbiedwaardigen grijsaards vloeiden. Na zulk een gesprek viel hem eens Gods openbaring ten deel: Juist deze maagd Emerentiana is door God tot stammoeder van den Verlosser der wereld bestemd.

Als Archos haar dit geheim kenbaar maakte, werd zij met heiligen schrik vervuld. Hare diepe ootmoedigheid liet haar niet toe aan zulke uitverkiezing te gelooven; en zelfs kon zij dit te minder begrijpen, omdat zij besloten was, haar leven in ongeschonden maagdelijkheid te slijten.

2. Maar Gods wegen zijn dikwijls geheel verschillend van de wegen en inzichten der menschen; en als het den Allerhoogste gevalt, hetgeen voor de menschen verborgen en nederig is, tot vervulling zijner raadsbesluiten te gebruiken, weet Hij alles met groote wijsheid en liefde daartoe voor te bereiden. Emerentiana bloeide steeds schooner, en veler oogen waren op de beminnenswaardige, rijke en deugdzame maagd gevestigd, om ze ten huwelijk te verlangen; doch zij kon maar niet besluiten, het maagdelijke leven te verlaten. Toen zij eindelijk haar achttiende jaar bereikt had, wilden hare bloedverwanten, dat zij met een deugdzamen man in het huwelijk zou treden. Nu ontstond er in de ziel van het edele meisje een groote strijd. Van den eenen kant erkende zij, hoe ze met diepen eerbied en heilige gehoorzaamheid de wenschen harer ouders en welmeenende bloedverwanten, moest opvolgen; van den anderen kant beschouwde zij de maagdelijkheid met haar schitterenden hemelglans, en de veelvuldige en zware plichten van den nieuwen staat slechts met bange bezorgdheid. Daarbij kwam nog de voorzegging van den eerwaarden vader Archos, die zij, ondanks alle inspanning van haren geest, niet vergeten kon. Wat moest zij nu doen? „Bij den Almachtige is wijsheid en doorzicht, bij Hem is raad en verstand." Gedachtig aan deze leer van Job, wendde zich Emerentiana in hare besluiteloosheid vol vertrouwen tot den Vader des lichts, verdubbelde hare gebeden en verzuchtte met den Psalmist: »Zend uwen geest af, opdat hij mij op den rechten weg geleide; neem, o Heer, den sluier van voor mijne oogen weg en verlicht mijne duisterheden, want Gij kent de wegen der godvreezenden."

Maar de schrandere maagd dacht ook aan de vermaning van Sirach, toen hij zeide: „Hoe schoon is het juiste oordeel van een grijs hoofd en de verstandige raad der ouden! Hoe schoon de wijsheid der bejaarden! De kroon der grijzen is veelvuldige ondervinding. Daarom doe niets zonder raad, dan zult gij u naderhand niet hebben te berouwen." Daarom wilde Emerentiana wederom naar den voor haar hart zoo dierbaar geworden heiligen berg Carmel gaan, om de vaders van den Carmel hunnen raad te verzoeken.

Zie, toen hadden Archos en twee zijner broeders een wonderlijke verschijning: zij zagen in vervoering een schoonen boom, waaruit twee heerlijke takken op groeiden; de eene tak droeg drie bevallige vruchten, de andere had er maar eene, maar een buitengewoon edele vrucht, wier uitwaseming hemel en aarde met aangenamen geur

vervulde. Te gelijker tijd werd hem door den Geest geopenbaard, dat deze boom de maagd Emerentiana was, en dat uit haar zoovele en edele vruchten zouden voortkomen. Emerentiana durfde zich tegen den duidelijk uitgesproken wil Gods niet verzetten. Met ootmoedige overgeving voegde zij zich naar het raadsbesluit van den Allerhoogste, en zoo werd zij dan — volgens den wil harer ouders en bloedverwanten, aan Stollanus, een godvreezend en rechtvaardig man uit den stam van Levi in het jaar 77 vóór de geboorte van Christus uitgehuwelijkt.

De beide echtelieden leefden met elkander in hunne geboortestad Sephor in trouwe liefde en eendracht, en God zegende het verbond, dat zij op zijn ingeven gesloten hadden.

3. Zoo weet het de hemelsche Vader altoos op zijn liefelijkst te schikken, dat zijne getrouwe kinderen het hun bestemde levensdoel gelukkig bereiken, en reeds hier op aarde daartoe komen, waartoe zij volgens de raadsbesluiten der eeuwige Wijsheid — komen moeten. Zijne vaderlijke hand grijpt de onbeduidenste levensverhoudingen der menschen aan, en ordent alle uitwendige omstandigheden zóó, dat ze — vroeg of laat — tot het einddoel leiden. Duizenden en millioenen menschen doorwandelen het aardsche dal, en Gods vaderlijk oog rust op ieder in het bijzonder, Hij leidt de lotgevallen en levenswegen van iedereen met aanbiddenswaardige wijsheid, en uit de zon van zijn liefdevlammend hart stroomen op ieder in het bijzonder zoo vele stralen der teederste en meest bezorgde vaderlijke liefde, als hadde Hij juist maar alleen aan dezen te denken — even gelijk de zon des hemels, als zij een deel der aarde beschijnt, dit zoo volmaakt verlicht, als bescheen zij de aarde op geene andere plaats, maar stortte zij haar licht over dit deel alleen uit.

Wat zegt gij dus, kleinmoedige ziel, en zijt in angstige besluiteloosheid en zorg, hoe en op welke wijze gij door dit aardsche leven komt? Vertrouw op den Heer, Hij kent uwen naam, Hij heeft u van eeuwigheid lief gehad en u een bijzonder einde bestemd, dat gij op aarde moet bereiken; zijn oog merkt u op, en zeker, zeker zal Hij al uwe levensverhoudingen zóó leiden, als het goed en noodig is, opdat gij tot dat einde geraakt, zooals gij ziet in de geschiedenis der vrome maagd Emeretiana. Doch leer van haar zelve drie zaken.

Vooreerst verlaat u, bij gewichtige levensvragen en in hare gevolgen gewichtige besluiten, niet op uw eigen verstand of zelfs op uwe eigene luimen en lust, maar neem uw toevlucht tot de goddelijke Wijsheid, zooals Salomon vermaant: »Wees niet wijs in uwe oogen en verlaat u niet op uwe schranderheid, maar heb vertrouwen op den Heer van ganscher harte, dan zal Hij uwe schreden goed geleiden, gij zult veilig op uwen weg wandelen en uwen voet niet stooten." Daarom smeek den Allerhoogste in uwe duisterheid en besluiteloosheid om raad, terwijl gij u, zooveel mogelijk in de eenzaamheid afzondert, uwe gewone gebeden verdubbelt, de H. Sacramenten ontvangt en andere godvruchtige werken verricht.

Ten tweede luister naar den raad van verstandige, godvreezende en zedenreine menschen, bijzonder naar den raad van diegenen, die door een lang leven rijke ondervinding hebben opgedaan, en keer u niet weerbarstig van hen af, als zij uwe eigene inzichten en plannen afkeuren, en u iets raden, wat u niet bevalt. Hoor ze aan, beproef en overweeg alles, wat zij u zeggen.

Ten derde wees aan uwe ouders en bloedverwanten oprecht gehoorzaam, en handel, ook als gij reeds volwassen en tot geene onbegrensde gehoorzaamheid meer gehouden zijt, niet lichtelijk tegen den raad of wil uwer ouders.

DERDE HOOFDDEEL.

GEBOORTE EN KINDERJAREN DER H. ANNA, DE GROOTMOEDER VAN ONZEN HEER JEZUS CHRISTUS.

1.

aarschuwend en onderrichtend had weleer de Engel Raphael aan Tobias, toen deze volgens Gods raadsbesluit Sara ten huwelijk moest nemen, gezegd: »Neem de maagd in de vreeze des Heeren, niet door de drift geleid, opdat gij zegen bekomt in de nakomelingschap." Tobias volgde de hemelsche vermaning en sprak in den bruidsnacht tot Sara: »Sta op, Sara, en laten wij God van daag en morgen en overmorgen bidden, want gedurende deze drie nachten verbinden wij ons met God, immers wij zijn kinderen der Heiligen, en kunnen niet te zamen komen, zooals de heidenen, die God niet kennen." Toen stonden zij op en baden te gelijk dringend, opdat hun gezondheid mocht verleend worden.

En eerst nadat zij de drie eerste nachten van hunnen huwelijken staat wakend en biddend hadden doorgebracht, bezegelden zij het verbond, dat zij »in de vreeze des Heeren" gesloten hadden. En daarop ontvingen zij ook den rijksten zegen des hemels en beleefden eer en vreugd in hunne kinderen en kindskinderen tot in het vijfde geslacht. Dit treffend voorbeeld van vrome stemming en kloekmoedige onthouding stond ook duidelijk en levendig voor de oogen van Tollanus en Emerentiana, toen zij den heiligen huwelijksbond sloten. Evenals die heiligen van vroegere dagen, waren ook zij in Gods welgevallige stemming, na lange en vurige gebeden, te zamen gekomen, en daarom ook ging hun huwelijke staat van Gods zegen vergezeld. Daar hun echt in den hemel gesloten was, leidden zij ook meer een engelachtig, dan een menschelijk leven — hunne dagen gingen in werken van liefde tot God en den naasten voorbij. Op alle hooge feestdagen begaven zij zich naar Jerusalem, ofschoon zij daaraan drie goede dagreizen besteden moesten. Voor de armen waren zij buitengewoon mildadig en troostten gaarne de bedrukten. Daarom waren zij bemind bij God en de menschen en voor alle toekomende eeuwen een voorbeeld van Gode gevallige echtelieden.

2. Toen de dagen gekomen waren, dat Emerentiana moeder zou worden, baarde zij eene dochter, die Ismeria *) genaamd werd. Hoe blijde was de gelukkige moeder! Hoe verheugd

*) Ismeria was de eene tak van dien wonderbaren boom, die drie vruchten droeg, want zij had uit haren echt met Eliud drie van God bevoorrechte kinderen: Elisabeth, Emne en Eliud. Elisabeth, met den joodschen priester Zacharias gehuwd, was de moeder van den H. Joannes den Dooper. — Anna was de tweede tak van den wonderboom; uit haar ontsproot slechts ééne vrucht, maar de liefelijkste en gezegendste van allen: Maria.

bracht zij den Heer het offer van hare met dankbaarheid vervulde ziel!

Maar de Heer, die in zijne wijsheid en barmhartigheid iederen beker der menschelijke vreugde met de noodige druppelen van bitteren alsem vermengt, en ook zijne heiligen niet van smarten verschoont, had der gelukkige moeder Emerentiana reeds de zware beproeving bereid, die haar weder van het toppunt van vreugde in het diepe dal der vernedering en heilige bezorgdheid leiden moest. Twintig jaren gingen voorbij, zonder dat zij van God met een tweede kind gezegend werd. Gelijk alle vrome zielen, die »met angst en vrees hunne zaligheid bewerken," vreesde ook Emerentiana, dat zij God door eene of andere ongetrouwheid beledigd en met zijne genade niet genoeg had mede gewerkt, en dat daarom God nu zijne belofte aan haar niet wilde vervullen. Zeker de smartelijkste toestand van eene heilige ziel. Gansche nachten stortte zij heete tranen, verdubbelde hare gebeden en aalmoezen, en verging van droefheid door vasten en andere boetewerken. Doch midden in dezen nacht van druk ging de ster van kinderlijk vertrouwen op God niet onder; en gelijk zij nu en dan met den geduldigen Job uitriep: „Al verbrijzelt mij de Heer, zoo als Hij begonnen is — al strekt Hij zijne hand uit en hakt mij om, zal ik toch het woord van den Alheilige niet tegenspreken" — zoo verhief zij ook weder van den anderen kant hare ziel in zalige hoop tot God haren Vader, en verheugd zong zij met den Psalmist: „Wie is als de Heer onze God? erbarmend ziet Hij op het nederige, verheft den arme uit het stof en laat de onvruchtbare wonen in het huis als vroolijke moeders der kinderen."

Toen eindelijk het uur sloeg, dat God van eeuwigheid als een uur van troost voor zijne dienares Emerentiana bestemd had, hoe bovenmate rijk werd toen al haar dulden en smeeken, hare volharding en hoop beloond! Een Engel des Heeren verscheen in wonderlijken hemelglans aan het vrome echtpaar en sprak: »Verheugt u! uwe tranen en gebeden heb ik voor het aanschijn des Allerhoogsten gebracht en uwe smeeking is verhoord; gij zult eene dochter ontvangen, die groot zal zijn voor God en de menschen, en de vrucht die uit haar moet voortkomen, zal tot troost zijn voor alle bedrukten. De Heer geeft u een teeken: de naam van het kind zult gij met gouden letteren aan het hoofd uwer slaapstede geschreven vinden." Toen verdween de Engel. Stollanus en Emerentiana stonden op en lazen aan het hoofd hunner legerstede in stralenschrift den naam: Anna, d. i. »genade Gods."

Gij gevoelt het blijde verlangen, waarmede het heilig echtpaar den dag verbeidde, waarop het woord des Engels vervuld moest worden. Eindelijk kwam die, en Emerentiana bracht — op eenen Dinsdag, zooals de overlevering zegt — het kind der belofte ter wereld; een wonderschoon dochtertje vol genade en aanminnigheid, dat dadelijk den naam van Anna kreeg, zooals de Engel het bevolen en met gouden letters opgeschreven had. Zoo was dan nu de moeder der allerzuiverste maagd Maria geboren! Geplant was nu de uitgelezen wijnstok, uit wiens rank, de druif des heils, wier allerzoetst bloed de geheele wereld verkwikt en ten eeuwigen leven verstrekt, moest voortkomen.

3. In de dagen der beproeving had Emerentiana de belofte gedaan: Bijaldien de hemel haar een tweede kind schonk, zou zij het naar Jerusalem brengen en daar aan den dienst des Allerhoogsten opdragen. Deze belofte waren Anna's ouders met teedere nauwgezetheid gedachtig, en daarom brachten zij hun dochtertje, toen het nauwelijks 3 jaren oud was, in de H. stad. Hier namelijk werden in een aan den tempel grenzend gebouw, talrijke meisjes van vrome ouders òf voor altoos, òf slechts voor den bestemden duur der belofte, onder toezicht van eerwaardige vrouwen, opgevoed en tot een godvruchtigen, deugdzamen levenswandel opgeleid. Zij voerden bij openbare godsdienstoefeningen de gezangen

uit, woonden de dagelijksche offeranden bij en hadden bepaalde uren, die zij aan het gebed en de overweging der H. Schrift wijdden. Den overigen tijd verrichtten zij allerlei handwerken, leerden het spinnewiel draaien, vlas en wol spinnen, fijn linnen en zijde weven, priesterlijke gewaden van goud en zilverstoffen zeer kunstig stikken en prachtige tapijten maken. — Onder deze godgewijde maagden leefde en schitterde nu Anna, als de maan onder de sterren, een voorbeeld van elke deugd. Geheel bijzonder vervulde hare maagdelijke ziel de deugd der liefde, het vurig verlangen naar den door de Profeten beloofden Verlosser der wereld. Nauwelijks had zij in de Boeken der heilige voorzeggingen gelezen, dat de Verlosser uit eene zuivere en onbevlekte maagd zou worden geboren, of haar hart ontvlamde van verlangen naar Hem. Hem en die hoog bevoorrechte Maagd te zien, dit was voortaan haar eenige wensch en daarop hadden al hare gebeden, al hare oefeningen van godsvrucht en vroomheid betrekking. Gelijk een sterke magneet al de kleine ijzerstukjes, die in zijnen omtrek liggen, aan zich trekt en met kracht beheerscht, zoo beheerschte ook deze ééne groote gedachte aan den Messias alle overige gedachten, wenschen en plannen der door God bevoorrechte maagd en verleende ook aan haar uiterlijk wezen zulken glans van bovennatuurlijke schoonheid en zachten ernst, dat de harten van al de gezellinnen harer jeugd in den tempel tot Anna getrokken werden.

O mochten degenen, die in onze dagen aan het hoofd van scholen en opvoedingsgestichten gesteld zijn, er zich goed aan laten gelegen liggen, de nog tengere en vatbare zielen hunner pleegkinderen op groote en heilige gedachten, op ernstige en verheven beelden te vestigen en aan hun gemoed een middelpunt te geven, dat alle geestelijke krachten van het pleegkind beheerscht en verlevendigt! Welke onberekenbare weldaad konden zij daarmede aan die jongelingen en jonge dochters bewijzen! Hoe gelukkig hun geest en hart voor latere verbrokkeling en bederf bewaren! Hoe zeer zouden dan de klachten van zoo vele ouders over de kinderlijke dwaasheid en lichtzinnigheid van hunne uit zulke gestichten huiswaarts keerende kinderen verstommen! En wat een kapitaal van zedelijke waarde, edelen ernst en geestelijke kracht zou hiermede voor de menschheid gewonnen worden!

4. Nadat Anna bij de twaalf jaar in den tempel had doorgebracht en de tijd harer belofte voorbij was, keerde zij, uit gehoorzaamheid, naar het ouderlijke huis terug, waar zij nu zelve in godsvrucht en allerlei deugden met hare godvruchtige ouders wedijverde en den avond huns levens door de teederste en opmerkzaamste kinderliefde verzachtte. Eenige jaren later werd Emerentiana ziek, en toen zij gevoelde, dat haar uur gekomen was, riep zij hare geliefde dochter aan haar sterfbed, en ontdekte haar het wonder geheim, hetwelk vader Archos haar eerst kenbaar gemaakt en later Gods Engel bekrachtigd had. Met stille ontroering aanbad Anna, op de mededeeling der stervende moeder, Gods raadsbesluiten, neigde zich toen, onder eenen vloed van tranen, over het gelaat harer veelgeliefde moeder, drukte minzaam den afscheidskus op haar voorhoofd, en Emerentiana gaf in de armen van haar kind den geest. Haar lijk werd te Sephor neven haren man begraven. Later bouwde de H. Keizerin Helena eene Kerk over dit graf, die echter, evenals de stad Sephor zelve, in den loop der eeuwen verwoest werd.

Hoe liefelijk geurt ons uit dit leven der H. Emerentiana en harer van God bevoorrechte dochter de bloem der godsvrucht, de ware vroomheid tegen! Deze leefden onder het Oude Verbond, het verbond der Wet — en gij, Christelijke lezer, gij leeft onder het Verbond der Genade, en weet misschien nauwelijks, waarin de ware godsvrucht bestaat! De H. Franciscus van Sales zij hierin uw leermeester. De godsvrucht, zegt hij, bestaat niet daarin, dat men zich strenge vasten en boetewerken oplegt, lange en vele mondgebeden verricht, vele en groote aalmoezen geeft, bij dat alles zou de ware, hartelijke godsvrucht nog kunnen ontbreken. Zij bestaat veelmeer daarin, dat men zich in gestadig liefdeverkeer met God houde, en uit vurige liefde tot

God alles doe, wat Hij en de H. Kerk, wat stand en beroep van ons vorderen. Voor den waarlijk godvruchtige is het ongetwijfeld eene eerste behoefte de gewone godsdienstoefeningen nauwgezet te verrichten, d. i. aan de Allerheiligste drievuldigheid dagelijks het Morgen- en Avondoffer met heilig liefdevuur op te dragen, de H. Mis zoo dikwijls mogelijk bij te wonen, de Sacramenten vlijtig te ontvangen enz. Maar dat alles is niet voldoende. Ook midden onder zijn dagwerk en in het verkeer met de menschen zal hij gedurig zijn hart tot God, in Wiens gestadige tegenwoordigheid hij leeft, aanbiddend verheffen, met godvruchtige schietgebeden den hemelschen Vader groeten en geloof, hoop en liefde als ook zijn verlangen naar het Rijk der Hemelen in zich vernieuwen. De natuur en al de zoo menigvuldige voorwerpen der schepping herinneren hem aanhoudend aan den prijzenswaardigen Schepper; alle menschen, alle evenbeelden Gods wijzen hem op hun heilig grondbeeld — en zóó is geheel zijn dagelijksch beroepsleven een groote spiegel, waarin hij voortdurend God ziet, en vol liefde met God verkeert.

Beschouw, roept Franciscus van Sales u toe, beschouw de ladder van Jacob, met de Engelen, die daarop op- en afklimmen, — deze is een trouw beeld der ware godsvrucht, — de beide zijden zijn het gebed, dat om Gods liefde smeekt, en de Sacramenten, waardoor wij die ontvangen. De sporten zijn de verschillende trappen der werkdadige liefde, waarop men van deugd tot deugd opklimt, terwijl men daarentegen afklimt door den naaste met goede werken te helpen en zijne zwakheden te verdragen, of door de beschouwing tot de innigste vereeniging met God omhoog klimt. En die zich op de ladder bewegen? Deze zijn engelen met menschelijke lichamen of menschen met engelenharten. — Uit hun straalt eeuwige jeugd, want zij zijn vol geestelijke kracht en beweegbaarheid in alle goed. Zij hebben vleugelen, om door heilig gebed tot God op te vliegen; maar ook hebben zij voeten om in vriendschappelijken omgang met de menschen te wandelen. Hun gelaat is opgeruimd en minzaam, omdat zij alle gebeurtenissen van dit leven met zachtmoedigheid en kinderlijke onderwerping aan God aannemen. De godsvrucht is het liefelijkste onder al het liefelijke, de koningin der deugden, de werkdadige liefde in hare volmaaktheid. Is de liefde te vergelijken met de melk, dan is de godsvrucht haar room; is zij een kostbaar edelgesteente, dan is de godsvrucht haar glans, die de menschen versterkt en den hemel verheugt.

O H. Anna, vereerenswaardige grootmoeder van mijn Verlosser, die reeds in uwe prilste jeugd altoos voor God met onuitsprekelijke liefde en gloeiend verlangen wandelde: Verwerf ook mij de genade der godsvrucht, opdat ik reeds hier op aarde smake, hoe zoet en liefelijk het is, met God te verkeeren, en mij daardoor voorbereide tot het aanschouwen van Gods aanschijn tot aanschijn in de gelukkige eeuwigheid. Amen.

VIERDE HOOFDDEEL.

HUWELIJK VAN DE H. ANNA MET JOACHIM.

1.

Nad Anna hare moederlijke raadgeefster, Emerentiana verloren, nu wierp zij zich met des te minder achterhoudenheid in de armen van hem, die de Vader en raadgever van alle hulpeloozen en wezen is. Zóó verwachtte zij kalm en geheel overgegeven in Gods H wil, wat de Heer met haar voor had, en bereidde haar hart tot een waardig vat der goddelijke genade. Toen eindelijk de tijd gekomen was, waarop Gods raadsbesluiten in haar vervuld moesten worden, huwde zij met Joachim, die ook Heli *) genoemd werd, een godvreezend en kuisch jongeling uit het geslacht van David te Nazareth.

Daar het nu van eeuwigheid in het raadsbesluit der goddelijke wijsheid lag, dat uit deze beide echtelieden het volmaakste en genadevolste onder alle schepselen in den hemel en op aarde, Maria, de maagdelijke Moeder Gods, moest voortkomen, zoo werd ook over dit huwelijks-verbond de rijkste overvloed van hemelsche genaden uitgestort, gelijk dit door den H. Geest aan de H. Brigitta werd geopenbaard: »Alle rechtvaardige en eerlijke huwelijken, die van de schepping des eersten mensch tot aan den jongsten dag zouden worden gesloten, heeft de almachtige God, voor wiens oogen de toekomst zoowel als het tegenwoordige open ligt, beschouwd; maar geen enkel zag Hij, dat in goddelijke liefde en eerbaarheid het huwelijk van Joachim en Anna evenaardde; want de Heer zelve heeft ze met zoo groote kuischheid verbonden, dat geen kuischere echt op aarde gevonden werd." Anna kon dus in waarheid zeggen, wat weleer Sara, de vrouw van den jongen Tobias, van haar zelve zeide: »Gij weet, o mijn God, dat ik nooit begeerlijken lust naar eenen man heb gehad, en dat ik mijne ziel zuiver bewaard heb van allen hartstocht. Ik heb mij nooit onder de spelenden gemengd, noch onder diegenen, die in lichtvaardigheid wandelen. En dat ik heb toegestemd eenen man te nemen, is in uwe vrees geschied, en niet uit vleeschelijke begeerte."

Joachim en Anna onderhielden en versterkten zich in de echtelijke kuischheid door gestadig verkeer en innerlijke liefdegemeenschap met God. Hun gebed geschiedde gemeenschappelijk, en op bepaalde uren van den dag. Driemaal 's jaars

*) De naam Heli is slechts de verkorting van Heliacim, en had dezelfde beteekenis als Joachim. De naam Heli, als vader van Maria, noemt ons de H. Lucas, die in zijn Evangelie III, 23—38, volgens de verklaring der meeste schriftuitleggers, het stamregister of den geslachtsboom van Maria beschrijft, terwijl de H. Mattheus zijn Evangelie begint met den geslachtsboom van den H. Josef. Hiernaar zijn beiden, Josef en Maria, afstammelingen van David. Josef een afstammeling van Salomon, den eerstgeboren zoon van David, en Maria eene afstammelinge van Nathan, den tweeden zoon van David.

reisden zij naar Jerusalem naar 's Heeren feesten, en menigmaal gingen zij naar den berg Carmel te bedevaart, om daar, in vereeniging met de vrome zielen van den omtrek, door psalmgezang en gebed den Heer te loven en de godvruchtige onderrichtingen der kluizenaars met kinderlijke leerzaamheid te aanhooren. O, hoezeer werden dan hunne harten tot vurig verlangen naar den dag des Heeren, naar de komst van den Messias en zijner maagdelijke Moeder ontstoken! Hoezeer keerden zij telkenmale gesterkt en op nieuw verlevendigd naar hunne beroepsbezigheden terug!

Want Anna was ook in getrouwheid van haren staat en in huiselijken vlijt het voorbeeld aller huismoeders; en terwijl haar echtgenoot zijne talrijke kudde verzorgde, was zij met het inwendige des huisgezins onvermoeid bezig, hield het oog over hetzelve en bewaakte en regelde met vriendelijken ernst den dagelijkschen arbeid.

En merk nu wel op, welk edel gebruik de H. Anna, met toestemming van haren man, van de tijdelijke goederen, die door zulken vlijt en den zegen des Hemels haar toestroomden, maakte. Het gezamelijke bedrag, werd jaarlijks in drie deelen afgezonderd. Het eerste deel offerde zij in den tempel tot het waardig vieren der feesten van den godsdienst en tot onderhoud der priesters; het tweede deel was het eigendom der armen, die in dit van God gezegend huis een vriendelijk toevluchtsoord, troost en lafenis vonden; en alleen het derde deel werd tot eigen levens onderhoud voor 't loopende jaar terug gelegd.

Beschouwen wij nog de vier beminnelijke deugden, in wier glans het H. echtpaar schitterde — hun echtelijke kuischheid, hun godsvrucht, hun vlijt, en hunne barmhartige naastenliefde — dan zien wij, dat Joachim en Anna, de hooge vereering, die hun het christelijk geloovig volk sedert zoovele eeuwen bewijst, volkomen waardig zijn, en dat bijzonder de H. Anna die sterke vrouw is, die koning Salomon in het boek der Spreuken beschrijft: „Wie vindt eene sterke vrouw? Hare waardij komt van verre, van de uiterste grenzen der aarde. Het hart haars echtgenoots vertrouwt op haar, en aan goederen zal het hem niet ontbreken. Zij doet hem steeds goed en nimmer verdriet aan alle de dagen haars levens. Zij zoekt naar wol en vlas, en werkt volgens de kunst harer handen; zij staat op als het nog nacht is, en deelt het verkregene uit aan hare huislieden, en de spijs aan hare maagden. Zij gordt hare lendenen met kracht en hare armen sterkt zij; ook des nachts wordt hare lamp niet uitgebluscht. Zij steekt hare hand uit naar den spinrok, en hare vingers vatten het spinnenwiel vast. Zij opent hare hand voor den arme en strekt hare handen uit naar den noodruftige. De sneeuwtijd boezemt haar geene vrees in voor haar huisgezin; want heel haar huisgezin heeft dubbele kleederen. Zij maakt voor zich tapijt-sieraad; wit lijnwaad en purper zijn haar gewaad. Haar echtgenoot is in eer en aanzien, als hij zit in de poorten met de oudsten des lands. Sterkte en eer zijn haar gewaad, en in den jongsten dag zal zij lachen. Zij opent haren mond met wijsheid en de wet der mildadigheid is op hare tong. Zij heeft acht gegeven op de gangen hares huizes, daarom komen hare kinderen omhoog en roemen haar zeer gelukkig en haar man prijst haar." (Spreuk. XXXI.)

2. Dan hoe vlekkeloos en heilig ook het leven van dit eerwaardig echtpaar was, zij mochten toch niet vrij blijven van kruis en lijden. Want

gelijk het goud in het vuur, zoo moet iedere menschelijke deugd in de vlammen van den tegenspoed beproefd en gelouterd worden; en gelijk Christus de doornenkroon wilde dragen en met den kelk der bitterheid gelaafd worden, zoo moesten ook zijne H. voorouders met zware verdrukking bezocht en hierdoor hunner verwandschap met Gods Zoon waardig gemaakt worden. De tegenspoed, waarmede beiden bezocht werden, bestond daarin, dat hun vurigst verlangen naar een kind twintig jaren lang onverhoord bleef. Wie meet de smart af, die de goede ouders daarover ondervonden? Wie telt de tranen, die zij daarom voor het aanschijn des Heeren gestort hebben? Want bemerk, dat namelijk in het Oude Verbond het voor de ouders, als de grootste smaad gold, kinderloos te blijven. Zulke ouders hieldt men als uitgesloten van de gelukkige hoop, Voorouders van den Messias te worden. Hun echt werd aangezien als van God verworpen en met den vloek van den Allerhoogste gebrandmerkt. Daarbij kwam nog, dat Anna van hare brave moeder Emerentiana vernomen had, welke edele vrucht zij zou dragen, wier schoonheid hemel en aarde met vreugde vervullen moest. Nu, zoo vreest zij, heeft God zijn besluit veranderd en om mijne onvolmaaktheid mij zoo groote genade niet waardig geacht. Daarom vernederde zich Anna in een onophoudelijk gebed voor God; en zooals weleer die Anna van het Oude Verbond, die later de moeder van den grooten profeet Samuel werd, over den smaad harer jarenlange onvruchtbaarheid weende, en onder bittere tranen voor het heiligdom des Heeren zuchtte: »Ik ben eene buitengewoon ongelukkige vrouw, en stort mijn hart uit voor den Heer. En als gij nu het leed uwer maagd aanziet, en mijner gedenkt en aan uwe maagd een kind schenkt, zoo zal ik het den Heere geven al de dagen zijns levens" — zoo zuchtte ook Anna, de vrouw van Joachim, om verlossing uit den smaad der onvruchtbaarheid. — Maar juist in deze herinnering van de moeder van Samuel lag ook een zoete troost voor beiden. »Laat ons, zoo sprak zij tot haren man Joachim, laat ons doen, gelijk Anna, de moeder van Samuel gedaan heeft; ga ook naar den tempel, en beloof voor 's Heeren aanschijn, wat deze beloofd heeft, wie weet, of niet dan de Heer zijn oor neigt naar onze smeekingen."

Joachim volgde vol vertrouwen op God den raad zijner vrouw en trok naar Jerusalem. Dan zie, hier juist wachtte hem de felste beproeving! Nauwelijks naderde de eerwaardige man den tempel, of hem trad een der aanzienlijkste priesters vol verachting en toornig te gemoet en zeide: »Hoe durft gij het bestaan, God een offer op te dragen, daar gij een onvruchtbaar, nutteloos mensch zijt? Maak u weg, om niet door uw offer de gramschap des Allerhoogsten te ontsteken." Zóó werd de grootvader van onzen Verlosser voor het gansche volk met smaad beladen. Zonder tegenspraak of klagen trok zich de edele lijder terug. Doch toen barstte hij, door onbeschrijfelijke smart vermeesterd, in een vloed van tranen los en riep met Job: „Wat is mijne sterkte, o Heer, dat ik het uithoude, geene rotsenkracht is mijne kracht, en mijn vleesch is niet van metaal! Mijne ziel walgt het leven, en gelijk een knecht verlangt naar de schaduw, en gelijk een daglooner verlangt naar het einde van zijn dagwerk, zóó verlangt mijne ziel naar het graf. Waar vind ik hem, die mij troost? Ga ik naar het Oosten — hij laat zich niet zien; ga ik naar het Noorden — ik zie hem niet."

Eindelijk stond Joachim op en begaf zich over den olijfberg naar Bethanie en van daar in de woestijn naar zijne herders, waar hij vijf maanden lang biddende en vastende verwijlde, zoodat niemand wist, waar hij gebleven was; want om de smart en de schande mocht hij niet meer voor de menschen verschijnen. Middelerwijl zat

Anna vol angst en kommer in haar huis, en gelijk Joachim van den priester, zoo moest zij van hare eigene dienstmaagd snoode verwijtingen over hare onvruchtbaarheid hooren. Maar toen het offer van haar vernederd en vermorzeld hart volmaakt bevonden werd, zond de Allerhoogste den Engel van vertroosting tot de diep bedroefden; en had het veel beproefde echtpaar in Job's klachten ingestemd, nu naderde het oogenblik, waarop zij ook met Job in bovenmatigen troost zouden juichen.

VIJFDE HOOFDDEEL.

JOACHIM EN ANNA VERKRIJGEN DEN ZEGEN DER BELOFTE.

1.

De nederige onderwerping in dagen van tegenspoed is de zekerste weg tot geluk, eer en allen voorspoed. Duizendmaal heeft de ondervinding deze gewichtige waarheid bevestigd! Zoo was het vele honderden jaren vóór de dagen van Joachim en Anna, gedurende de Assyrische gevangenschap gebeurd, dat twee vrome en zwaar beproefde zielen op hetzelfde uur — hoewel ook vele mijlen van elkander verwijderd — den Heer hun bitter leed klaagden. Het waren de zielen des oudvaders Tobias in Ninive en van Sara te Rages in het land der Mediërs.

Om het groot lijden, dat de Allerhoogste over Tobias had laten komen, werd deze zelfs door zijne eigene vrouw versmaad. Toen zuchtte de vrome lijder, zooals ons de H. Schrift verhaalt, en begon onder een vloed van tranen te bidden: „Heer, Gij zijt rechtvaardig, en al uwe oordeelen zijn vol billijkheid en al uwe wegen zijn slechts barmhartigheid, waarheid en gerechtigheid. En nu, o Heer, gedenk mijner, en neem geene wraak over mijne zonden, en herinner U niet mijne overtredingen, noch die mijner ouders; want omdat wij aan uwe geboden niet hebben gehoorzaamd en wij voor U niet oprecht gewandeld hebben, zijn wij voor allen ten spot en smaad geworden. En nu, o Heer, handel met mij volgens uwen wil en laat mijne ziel in vrede worden opgenomen; want het is mij beter te sterven dan te leven." (Tob. III.)

En in dezelfde ure, dat Tobias in Ninive zoo bad, gebeurde het, dat ook Sara te Rages in het

land der Mediërs in grooten druk tot den Heer smeekte. Want de hand des Heeren, die de zijnen beproeft, drukte loodzwaar op haar, zoodat zelfs eene harer dienstmaagden zich verhief en haar met spot- en smaadwoorden overlaadde. Toen begaf zich de diepbedroefde maagd naar hare eenzame kamer, at of dronk niet in drie dagen, maar volhardde in het gebed, terwijl zij met tranen tot God smeekte: Tot U, o Heer, wend ik mijn aangezicht, op U vestig ik mijne oogen, opdat Gij mij verlost van den smaad, waaraan Gij mij ziet blootgesteld, of dat Gij mij van de aarde wegneemt. (Tob. III.)

En de H. Schrift voegt er bij: Ter zelver ure is het gebed van beiden verhoord voor het aangezicht der heerlijkheid van den Allerhoogsten God. De Heer heeft beiden uit de verdrukking gered en hen met de zoetheid zijner vertroosting bezocht.

Even zoo gebeurde het ook bij Joachim en Anna. Terwijl hij in de woestijn op den berg Hermon tot God verzuchtte, en ter zelver ure zijne vrouw te Nazareth den Allerhoogste haren nood klaagde, werd beider gebed verhoord. Een Engel Gods, met glans en hemelsche schoonheid omstraald, stond plotseling voor Anna en zeide tot haar: »Uwe tranen en gebeden zijn tot voor Gods troon opgeklommen, ook zijn de verzuchtingen van Joachim verhoord. Daarom heeft de Allerhoogste mij gezonden, om u te troosten. De boodschap nu, die ik u breng, is deze: Sta morgen met het krieken van den dag op, en ga naar Jerusalem, om in den Tempel te offeren; dáár zult gij uwen man ontmoeten, want ook hij heeft dezelfde boodschap ontvangen, en ook hij zal naar den Tempel komen. Bij de gouden poort zult gij elkander ontmoeten, en uw offer zal worden aangenomen. En weet, dat uwe onvruchtbaarheid door den Allerhoogste werd vastgesteld, opdat de geheele wereld erkenne, dat hetgene uit u geboren zal worden, niet voortkomt uit de begeerlijkheid van het vleesch, maar een geschenk des hemels is. Want het zal gebeuren, dat gij den zegen der belofte verkrijgt; een heilig kind zult gij ter wereld brengen en deze zal Moeder worden van Hem, op wien de volken wachten, en haar naam zult gij noemen, zoo als u die zal worden kenbaar gemaakt."

Alsdan vervulde eene onbeschrijfelijke vreugde het hart der godvruchtige Anna. Zij sloeg hare oogen op — de Engel was verdwenen, maar op den muur stond met groote, schitterende letters de naam van Maria geschreven.

2. En gelijk de Engel het beloofd had, werd alles vervuld. Toen Anna te Jerusalem bij de gouden poort was aangekomen, trof zij haren man Joachim, die zooeven in den Tempel op last van den Engel, die ook hem verschenen was, zijn offer had opgedragen. Wat een gelukkig wederzien, na eene zoo lange en smartelijke scheiding! Hoe minzaam had de Engel der vertroosting hunne tranen gedroogd en de klachten hunner ziel in blijden jubel en dankbaren lof aan de eeuwige goedheid veranderd. Hoeveel hadden zich nu de vreugdedronken echtelieden te verhalen over al de droevige, maar ook over al de blijde en wondere gebeurtenissen in die dagen van scheiding! Hoe dankbaar verhieven zij, op hunne terugreis naar Nazareth, hunne harten tot den hemelschen Vader, en hoe hartroerend klonken nu hunne gemeenschappelijke dank- en jubelliederen!

3. Zie daar het loon van het geduld, dat ten einde toe volhardt! Waarin het eigenlijk wezen van dit geduld bestaat, leert ons de koninklijke Psalmist met de woorden: „Mijne ziel, wees Gode onderworpen, want van daar komt mijn geduld." Dus is het geduld, naar zijn innigst wezen, niets anders, dan eene onbegrensde, kinderlijke onderwerping van onzen wil aan den goddelijken wil, waarna de mensch, over wien een groot en voortdurend leed komt, met Job uitroept: „De Heer heeft

het gegeven, de Heer heeft het genomen; zooals het den Heere behaagt, zoo gebeurt het; de naam des Heeren zij gezegend. Hij, die begonnen is, verbrijzele mij, Hij strekke zijne hand uit en hakke mij om. Dit is mijn troost, dat Hij het is, die mij met smart bezoekt; het woord des Heeren spreek ik niet tegen!" Of meent gij soms, dat gij zulke onderwerping van uwen wil aan den Allerhoogste niet verschuldigd zijt? Wat zijt gij dan voor den Heer? Een schepsel uit het stof der aarde. Heeft misschien de Schepper, aan wien gij geheel en al in eigendom behoort, niet het onbeperkte recht met u te handelen naar zijn goeddunken? Wat zijt gij voor den Heer? Een arm, met zonden besmeurd wezen. Of staat het misschien der goddelijke strafgerechtigheid niet vrij, in druk en lijden u te laten gevoelen, hoe bitter en boos het is, zich tegen den wil van den Allerhoogste te verzetten? Wat zijt gij voor den Heer? Een kind: weet soms uw alwijze en algoede Vader niet beter dan gij, wat u tot uw wezenlijk geluk noodig is, en langs welke wegen gij uw doel het zekerst bereikt?

Trek het u dus sterk ter harte, het geduld te leeren. Wie opbruischt en bij wederwaardigheden toornig wordt, of hopeloos jammerklaagt, en de goddelijke hand, die den tegenspoed veroorzaakt heeft, miskent, die is gelijk aan een dwaas kind. In het geduld ligt groote wijsheid, zooals koning Salomon leert: „Die geduldig is wandelt in groote wijsheid."

De menschen wanen zich dikwijls groot en wijs, als zij veel weten te doen en hooge werkkracht bezitten; maar er is nog eene kracht, die hooger staat, dan de kracht tot werken — dat is de kracht tot lijden, waarom de wijze Salomon zegt: „Een geduldig man is beter dan een sterke." Ja die rustig weet te lijden en in overgeving aan God te volharden, is veel grooter voor God dan de sterke, die groote werken onderneemt en door zijn verstand en werkkracht veel tot stand brengt. Hoe menigmaal geraken dan die roemrijke en gelukkig gevoerde ondernemingen plotseling in 't riet — omdat de Heer de nederigheid der sterken door wederwaardigheden beproeven wilde, maar die niet behouden vond! Hij verstond alles wat hem eer en winst bezorgde, maar om zich kinderlijk aan den Heer des Hemels te onderwerpen en van zijne hand ook den kelk der bitterheid aan te nemen, dat verstond hij niet. Daarom verliet hem in dagen van tegenspoed de kracht en de wijsheid, en zijn werk viel in duigen. Hoeveel beter ware het hem geweest, indien hij, in plaats van groote kracht tot werken, zich meer kracht tot lijden, d. i. geduld verworven had!

Oefen u daarom vlijtig in deze zoo voortreffelijke school des geduld. Wordt niet boos, moedeloos of wanhopig als zich zware wolken aan den hemel van uw tegenwoordig geluk samenpakken en op den zonnenschijn stortregen volgt. O laat de moed niet zinken. Hij, die al de etterbuilen van zijn trouwen dienaar Job genezen en Hem van den meesthoop opgenomen heeft; die de vaderlijke tranen van den Oudvader Jacob gedroogd en hem den inniggeliefden en doodgewaanden zoon Josef met koninklijke eer weder teruggevoerd heeft; die de blindheid van zijn dienstknecht Tobias wederom ter rechter tijd weggenomen en voor het korte leed hem lange jaren van geluk geschonken heeft; die de kuische Susanna uit de handen harer lasteraars bevrijd, en haar de eer van haren naam, na de dagen van smaad, voor de geheele wereld heeft wedergegeven; die Daniel uit den leeuwenkuil en de H. drie jongelingen uit den vuuroven wonderbaar verlost heeft — meent gij misschien, kleinmoedige mensch, dat deze God, onze Vader gestorven of zijn vaderlijke arm verkort, of zijne barmhartigheid verminderd is? O vertrouw op Hem uit geheel uwe ziel, laat het aan Hem over, het uur uwer verlossing uit den rampspoed te bepalen, volhardt, ook al laat Hij u maanden en jaren lang wachten. Het loon zal daarom te rijker,

de troost te zoeter, de kroon te schitterender zijn, zooals geschreven staat in den Brief van den H. Jacobus: „Zalig de man, die de verzoeking verdraagt; want daar hij een beproefde is geworden, zal hij de kroon des levens ontvangen, die God beloofd heeft aan die Hem liefhebben." (I, 12).

ZESDE HOOFDDEEL.

DE ONBEVLEKTE ONTVANGENIS VAN MARIA.

1.

Eloovend aan de genadevolle belofte waren Joachim en Anna wederom te Nazareth gekomen. Wat de Engel hun, op Gods last verkondigd had, maakte voortaan het voorwerp uit hunner aanhoudende overweging, en was tevens de krachtigste spoorslag, zich steeds meer te heiligen, en elke onvolmaaktheid in hun in- en uitwendig leven af te leggen. Daarom, zooals aan de H. Brigitta geopenbaard werd, is het ook met geene menschelijke woorden uit te spreken, hoe heilig en eerbaar hun echtelijk leven was, en hoe kuisch en rein Maria, het gezegende kind der belofte, ontvangen werd. Geene onwaardige gedachte en geene zondige, vleeschelijke begeerte ontsierde het allerheiligste oogenblik dezer ontvangenis. Op dat allerheiligste oogenblik doorliep zeker eene blijde rilling de schepping — en hooger en hartelijker klonken de jubelzangen der hemelsche heerschaaren — en eene grimmige siddering doorwoelde de ongelukkige geesten van den afgrond; want op dat oogenblik werd het reine en vlekkelooze kindje ontvangen — het kindje, schooner dan alle Engelen en Aartsengelen, glorierijker dan alle Cherubijnen en Seraphijnen. — Maria, de glorie van de menschelijke natuur, en de verheerlijking der eerste Eva. — Maria, die den kop der helsche slang verpletteren, — Maria, wier vrucht de zware erfschuld verzoenen, de doodelijke wonde van het menschdom genezen en aan de gansche wereld het eeuwig leven brengen zou? H. Joachim en Anna, gelukkige ouders van het gezegend kind, weest duizenden malen gegroet! Uit u is de hemelsche roos, wier geur hemel en aarde verblijdt, de zuivere lelie onder de doornen, de bloem uit de wortel van het koninklijk geslacht van David, voortgekomen. Omdat gij kuisch en vlekkeloos in uwen huwe-

lijksstand bevonden werdt, is de allerzuiverste en onbevlekte maagd en Moeder Gods Maria u tot kind geschonken. Verwerft daarom voor alle christelijke echtelieden de kuischheid overeenkomstig hunnen staat! Ach, eene schandelijke zinnelust en eene onwaardige slavernij der vleeschelijke begeerte ontsiert zoo menig huwelijksbed, berooft de gehuwden van de geestelijke kracht en den zegen des hemels, en draagt de schuld, dat hunne arme kinderen met de giftkiem van latere ontaarding in dit leven komen. Heilig huwelijkspaar, Joachim en Anna, smeekt voor alle christelijke huisgezinnen den zegen der heilige liefde, de kuischheid des lichaams en de vrijheid des geestes af!

2. Maar hoe kunnen wij u de schoonheid der allerzuiverste ziel van Maria, die aanstonds op het oogenblik der genadevolle ontvangenis door de Allerheiligste Drievuldigheid geschapen werd, met waardige woorden beschrijven? — Van eeuwigheid stond het beeld van al de millioenen schepselen, die eens werkelijk zouden bestaan, voor het oog van God; maar uit die beelden straalde er een, om zijne onuitsprekelijke heerlijkheid, boven alle anderen uit; dit was het beeld van haar, die, volgens het eeuwig raadsbesluit voorbestemd was, in de volheid der tijden, de Moeder van God, van den Verlosser der wereld te worden. Wat de eeuwige Vader in zijne almacht, de Zoon in zijne wijsheid, de H. Geest in zijne liefde aan een schepsel ooit vermocht te geven, dat legden zij in de ziel van Maria, zoodat, toen deze allerheerlijkste ziel voor haren Schepper stond, ieder andere geschapene schoonheid voor dezen lichtglans verbleekte, en een godvruchtig geestelijk schrijver, die zich dikwijls in de beschouwing dezer onuitsprekelijk schoone ziel verdiepte, uitroept in verrukking: »Vat al den kleurentooi der bloemen, al de sierlijke beweegbaarheid der liefelijkste vogeltjes, al de stille pracht der zeeën en rivieren, al de majesteit der bergen, al de heerlijkheden der schepping en de stralen der morgenzon, al het zachte licht van maan en sterren, al den gouden glans der zon, alle bevalligheid van de schoonste kinderen der menschen, ja alle glorie der hemelsche heerscharen; vat al deze schoonheid in één eenig beeld te zamen, dan is dit beeld toch nog slechts eene matte afstraling van de schoonheid der ziel van Maria, omdat zij werd uitverkoren tot Moeder van den Koning der heerlijkheid!

3. En onder de heerlijkheden van Maria moet gij er van daag voornamelijk eene beschouwen: de heerlijkheid harer Onbevlekte Ontvangenis.

Sedert Adams zonde treedt ieder menschenkind met zonde besmeurd in dit leven. Op het eerste oogenblik van ons aardsch bestaan wordt de zware vlek der erfzonde op onze ziel gelegd, en hiermede sluipt gelijktijdig de kiem van den geestelijken opstand tegen God, der zinnelijke begeerlijkheid en van den lichamelijken dood in gansch ons wezen binnen; wij staan onder de heerschappij der zonde.

Dit is de algemeene Wet, die sedert Adam op de geheele menschheid drukt, en tot aan het laatste oordeel op allen drukken zal. Moge ook — door Gods genade — deze heerschappij der zonde, deze vloek der erfzonde wederom van de menschen worden weggenomen, er was en er is toch bij den aanvang des levens van ieder mensch een tijd, waarop de smaad der zonde op hem drukt; en de gevolgen van dezen donkeren en beklagenswaardigen tijd (de slechte neigingen en de heerschappij van den lichamelijken dood met al zijne voorboden) doen zich tot aan het einde van ons leven gelden en gevoelen. Maar één ziel onder allen, die leefden en nog zullen leven, *) maar één werd van deze algemeene Wet uitgezonderd; maar over één ziel heeft de zonde nooit — ook maar voor een enkel oogenblik — geheerscht; en deze ziel is die van Maria, het sieraad der menschheid, de vreugde der Engelen, de overwinnares van Satan! Zij is die vrouw, die de H. Evangelist Joannes in zijne verrukking zag:

*) Het spreekt van zelf, dat de allerheiligste menschelijke ziel van onzen Heer en Zaligmaker onder deze gewone zielen niet wordt gerekend.

„En er verscheen een groot teeken in den hemel: Eene vrouw bekleed met de zon, en de maan was onder hare voeten, en op haar hoofd eene kroon van twaalf sterren. En de groote draak, de oude slang, die geheel de wereld verleidt, trad voor de vrouw — maar hij overwon niet en nedergeworpen werd hij de groote draak. (Apoc. XII.)

Nu werd de oude belofte vervuld: »De vrouw zal den kop der slang verpletteren." Want wat is die slangenkop? Als ons de H. Schrift leert, dat door »de oude slang" de duivel zelve moet worden verstaan, dan is zijn kop duidelijk de eerste schakel in de onafzienbare keten der menschelijke ellende, welke Satan te weeg gebracht heeft, namelijk de eerste zonde van het menschdom, de erfzonde! Maria heeft reeds op het oogenblik harer Ontvangenis haren voet op dien slangenkop gezet, terwijl zij van elke vlek der erfzonde vrij en ongedeerd bleef.

Thans werd het woord van den Psalmist vervuld: „De Allerhoogste heeft haren zetel geheiligd. God is in haar midden, zij kan niet wankelen; God helpt haar in den vroegen morgen." (XLV: 5, 6.) Maria was uitverkoren, om in haren zuiveren moederlijken schoot, als in eene heerlijke woonplaats, Gods Zoon te dragen; daarom heeft de Heer reeds »in den vroegen morgen," d. i. op het eerste oogenblik van haar leven, bij hare ontvangenis, haar voor de erfzonde beschut en zuiver bewaard.

Nu werd het profetisch loflied uit den mond van Salomon vervuld: „Geheel schoon zijt gij, mijne vriendin, en er is geen vlek in U." (Hoogl. IV: 7.) Al is ook het, door de genade des Verlossers herboren menschenkind, zuiver en heilig, en al bewaart het zich door Gods genade van elke latere zonde zuiver, minstens ééns was toch zijne schoonheid door de erfzonde bezoedeld. Maar Maria is altoos en immer schoon en vlekkeloos geweest, omdat het den hemelschen Vader geviel zijne uitverkorene dochter ook van de erfzonde te bewaren.

Nu werd in zijn hoogeren, profetischen zin het heilig spreekwoord van den wijssten der koningen vervuld: „Vele dochters hebben zich rijkdommen vergaderd, maar gij gaat alle die te boven." (Prov. XXXI: 29.) Het Oude Testament toont ons wel eene schitterende schare van doorluchtige vrouwen, de bevallige Rebecca, de heldin Debbora, de kuische Susanna, de deugdzame Sara, de kloeke Judith, de vrome koningin Esther; maar Maria overschaduwt hun glans en al den rijkdom harer geestelijke schoonheid, omdat zij alleen, zelfs niet een enkel oogenblik, in de armoede der verwijdering van God gezucht heeft, maar reeds bij hare ontvangenis in Gods oogen veel liefe-

lijker was, dan alle heerlijkheid van het Paradijs, omdat zij de ware tempel Gods, het geestelijk rustbed van den H. Geest, de troon des Allerhoogsten, het koninklijk paleis der Allerheiligste Drievuldigheid was, en de volheid der hemelsche genade bezat. Daarom heeft ook later de Aartsengel haar met den beteekenisvollen groet vereerd: „Wees gegroet, gij vol van genade," d. i. de Schepper heeft u alle bovennatuurlijke voorrechten, waarmede Hij een schepsel kon versieren, geschonken, en bij gevolg ook de bevrijding van de erfschuld.

Als nu iemand vraagt: Waarom die wonderbare en geheel eigenaardige uitzondering van Maria? dan hoore deze hierop het onbedriegelijk antwoord des Engels: „Omdat het Heilige, dat uit u geboren zal worden, Gods Zoon genoemd wordt." (Luc. I: 35.) Dus alleen om Jezus, alleen met het oog op Jezus, alleen tot verheerlijking van Jezus, den koning der eeuwige heerlijkheid, werd Maria zoo uitnemend schoon van ziel, zoo voorbeeldeloos treffelijk uitgedoscht. O de dwazen, die wanen, dat de heilige katholieke Kerk den aanbiddenswaardigen Zoon Gods onteert en vernedert, als zij diens Moeder zoo hoog eert en om hare onbevlekte Ontvangenis looft! Integendeel, juist omdat deze Kerk met den teedersten, onbegrensdsten eerbied voor Christus, den Alheilige, doordrongen is, stuit het tegen haar gevoel, te denken, dat Hij de menschelijke natuur heeft aangenomen uit eene moeder, die door de schaduwe der zonde verduisterd was. Zeker kan Christus zijne woning nemen in eene ziel, die vroeger onder de heerschappij der zonde heeft gestaan; maar nooit en nimmer kan het den Alheilige betamen van eene zondares geboren te worden, d. i. zijn eigen wezen, zijne menschheid, die met de godheid op de onafscheidelijkste wijze verbonden is, uit eene moeder te ontvangen, die ook maar voor één enkel oogenblik door de zonde bevlekt is. Dus juist uit eerbied voor den Zoon eeren wij op zulke wijze de moeder — daar wij vooral ontwijfelbaar weten, dat dezelfde Verlosser, die den kinderen eerbied voor hunne ouders beveelt, het niet durfde verzuimen zijne eigene moeder op de hoogst mogelijke wijze te eeren, en het daarom onmogelijk kon dulden, haar — ook maar voor een enkel oogenblik — in de oneer der erfzonde te laten.

4. Verheugen wij ons dus over die onbeschrijfelijke schoonheid van de koningin des hemels en vieren wij met geloovige stemming en vromen ijver het feest harer onbevlekte Ontvangenis, dat jaarlijks op den 8 December in de katholieke Kerk gevierd wordt. Deze dag is een dag van eer en heiligen trots voor geheel het menschelijk geslacht, hetwelk op dien dag met zalige vreugde daarom jubelt, omdat althans één harer ledematen in onbevlekte zuiverheid schittert, omdat tevens de zuiver menschelijke natuur, ondanks de in haar ingedrongen ellende der zonde, nog voor zulke glorie en volmaakte schoonheid vatbaar is.

Wij vinden de sporen van dit feest reeds in de grijze oudheid. Reeds ten jare 500 werd de gedachtenis van Maria's ontvangenis, zooals wij uit het Typicon van den H. Sabas, met volkomen zekerheid weten, in de Oostersche Kerk feestelijk gevierd. Te Napels vond men een in marmer gebeiteiden kalender van het jaar 800, die bewijst, dat men toen ook hier reeds het schoone feest vierde. Te gelijker tijd treffen wij het aan in Spanje bij de Noormannen en spoedig daarop in Engeland. Een kalender, die ten jare 1253 door een kloosterbroeder in Schaffhausen geschreven werd, noemt het feest eveneens, en bewijst, dat de katholieken van Zuid-Duitschland en van het tegenwoordige Zwitserland — in liefde en vereering der allerheiligste, onbevlekte Moeder Gods — voor hunne broeders in de overige katholieke wereld niet onderdeden. Bij gevolg is de vereering van het genadevolle geheim der Ontvangenis van Maria niets nieuws, maar reeds in de christelijke oudheid gegrondvest; en de lasteringen onzer vijanden toonen slechts, hoe weinig zij met de overleveringen van de oudheid en de gedenkteekenen der geschiedenis bekend zijn.

En toch was het geloof aan de onbevlekte Ont-

vangenis van Maria nog geen eigenlijk geloofspunt, ofschoon het altijd en overal in de Kerk gehouden was; waarom nog menig christelijk gemoed daarover in duisterheid en onrust verkeerde, en vurig wenschte, dat de opperste, onfeilbare leermeester der Kerk, de H. vader te Rome, omgeven door de bisschoppen van de katholieke wereld, eene plechtige, geldige eindbeslissing mocht nemen. Dit deed de groote Pius IX. Zes jaren lang had men met onvermoeiden vlijt en nauwgezette zorgvuldigheid de vraag door de grootste godgeleerden en door alle bisschoppen van de wereld laten onderzoeken, en alle geloovigen tot bijzondere gebeden om den bijstand van den H. Geest uitgenoodigd. Eindelijk brak de groote en eeuwig gedenkwaardige dag, de 8 December 1854, aan. De Opvolger van Petrus stond in het schitterend gewaad van Opperpriester voor het altaar van den prins der Apostelen. Bij de 200 bisschoppen, aartsbisschoppen en kardinalen uit alle werelddeelen waren rondom hem geschaard, duizenden en duizenden vrome pelgrims verbeidden zijn woord. Toen verhief hij zich en sprak door de kracht des H. Geestes: „De leer, die houdt, dat de allerheiligste maagd Maria, van den eersten oogenblik harer ontvangenis af — krachtens een bijzondere genade en voorrecht van God, met het oog op de verdienste van Jezus Christus — van elke vlek der erfzonde vrij bewaard is, is door God geopenbaard, en moet daarom door alle geloovigen vast en standvastig geloofd worden. Die anders denkt, heeft zich van de eenheid der Kerk gescheiden, heeft schipbreuk geleden in het geloof en is door zijn eigen oordeel gedoemd."

Deze uitspraak werd door geheel de katholieke wereld met onuitsprekelijke vreugde opgenomen. Zij werd in alle landen met de schitterendste feesten ter eere van de onbevlekt ontvangene Moeder van God begroet, en de getrouwe kinderen van Maria zagen voortaan met klimmende liefde op hunne onbevlekte koningin.

5. Dierbare lezer, keer ook gij het oog uwer ziel tot Maria, die zonder vlek der erfzonde ontvangen is, en leer uit die aanschouwing, de hooge waarde der onschuld, en de bevrijding der zonde goed waarderen. Want al zijn wij ook met de erfzonde ontvangen en geboren, zoo heeft ons toch het groote en wonderbare Sacrament des Doopsels daarvan gezuiverd en ons bevrijding der zonde en onschuld verleend, zoodat ook ons hart een tempel werd van den drieëenigen God.

O gelukkige en benijdenswaardige ziel, die de onschuld des Doopsels bewaard, en het schitterend kleed der bovennatuurlijke, heiligmakende genade, waarmede zij in het Doopsel bekleed werd, door geene doodzonde bezoedeld heeft! Zij is een voorwerp van Gods bijzonder welbehagen, eene vriendin der engelen, een sieraad en genade voor de geheele Kerk. En, Gode zij dank, zulke zielen zijn er nog altoos in iederen stand en bij elk geslacht, buiten in de wereld en binnen in de kloostercel, in paleizen en hutten, in steden en dorpen. — Zielen die van den giftbeker der zonde ongedeerd gebleven zijn, zielen, waarop Satan te vergeefs de kunst zijner verleiding beproefd heeft, zielen, die door den glans der rijkdommen en der eer niet verblind, door den nood van tijdelijke ellende niet ter neêr geslagen, door de begeerlijkheid des vleesches niet geketend, door de verlokkingen eener ontaarde wereld niet zijn medegesleept, en van de liefde van Jezus Christus niet losgescheurd konden worden. — Maar de beminnenswaardigsten dezer zielen zijn dezulke, die de tengerste bloem van alle menschelijke heiligheid, de kuischheid tegen elke bezoedeling het volmaakst bewaard hebben. Waarlijk deze zijn engelen in den vleesche! Op haar gelaat zetelt eene onbeschrijfelijke bevalligheid; uit hare oogen straalt een zoo levendig en toch zoo zacht, wonderbaar licht, dat het, als eene geheimvolle macht, zelfs tot in de harten van hen die in den nacht der zonden liggen, doordringt en ze met schaamte en weemoed vervult; een hooge adel en tevens eene kinderlijk

onschuldige en beminnenswaardige eenvoud spreekt uit al hare handelingen en bewegingen, waardoor aller harten zich met eerbied naar hen getrokken gevoelen; hun geest is helder en vrij en buitengewoon gevat — even als het vischje in den helderen stroom — omdat deze zich in zijn eigenaardigst element (de bevrijding van de zinnelijke lusten) beweegt. Hun hart klopt altoos rustig en onbevreesd, omdat zij zich zelven in zalige vreugde bewust zijn, den sterksten vijand van den mensch, de zinnelijkheid des vleesches, door de genade van Christus te hebben overwonnen, en bijgevolg geen anderen vijand op aarde behoeven te vreezen. Gode zij dank zulke zielen zijn er nog op aarde!

En gij, christelijke lezer, vrome lezeres, behoort gij ook tot de schitterende schare van zulke zielen? Glinstert ook gij nog in den lichtglans van de onschuld uws doopsels? Zoo ja, werp u dan op uwe knieën neder, en dank den Almachtige, wiens genade u, zonder eenige verdienste uwerzijds, over den gapenden afgrond des verderfs heeft heen gedragen, en roep met den Psalmist uit: „Niet ons, o Heer, niet ons, maar uwen naam geef eer!" (Ps. 113, 1.) Heeft echter het bederf der doodzonde ook toegang tot uwe ziel gevonden, ween dan — gij hebt den kostbaarsten schat en het edelst kleinood verloren — ween, maar laat den moed niet zinken! Al kunt gij ook geen H. Joannes, Aloysius, Agnes en Cecilia meer zijn, — gij kunt toch door boetetranen in de heerlijke voetstappen van een H. Augustinus treden; gij kunt van eene groote zondares eene Maria Magdalena worden, die, ondanks hare vroegere zonden, het voorrecht ontving, met de onbevlekte Maagd en den engelachtig kuischen Joannes onder het kruis van den Verlosser der wereld te staan. O bedenk, dat Maria niet alleen de zonder vlek der erfzonde ontvangen koningin der maagdelijke zielen is, maar ook de toevlucht der zondaren en zeg met kinderlijk vertrouwen tot haar: O heilige en onbevlekt ontvangene Maagd Maria! Evenals het gevallen kind aan de borst zijner moeder, neem ik met tranen van berouw mijn toevlucht tot u — 't is nacht in mijne ziel, en het vuur der booze hartstochten heeft de bron mijner vreugde opgedroogd. Ik mag mij onder de schare der brave, onschuldige zielen, die u heden met jubelliederen begroeten en feestelijke leliekransen vlechten, niet mengen; daarom sluit ik mij boetvaardig en weenend bij die ongelukkigen, wier moeder en beschermster gij toch ook wilt zijn, bij de arme zondaars, aan. O Moeder, zie genadig op mij neder! Maak mijne noodwendigheden aan het aanbiddelijk kind, dat gij op uwe moederlijke armen draagt, bekend, en smeek voor mij, wat ik behoef; een grootmoedig vertrouwen op zijne genade, eene standvastige boetvaardigheid, een onwankelbaar geloof, volhardende hoop, en vooral het vuur eener sterke en teedere liefde. — O mijne machtige beschermster, leg de doopbeloften, die ik thans vernieuwen wil, voor zijnen troon en verwerf voor mij de kracht ze onverbreekbaar tot aan het einde mijns levens getrouw te bewaren.

6. Nadat ik, o mijn God, in uwe tegenwoordigheid overwogen heb, hoe ik op den dag van mijn H. doopsel aan u werd opgedragen en toegewijd, om uw kind te zijn; maar ondanks de in mijnen naam afgelegde plechtige beloften, mijne ziel zoo menigmaal wederom door de zonde ontsierd heb, keer ik eindelijk weder in mij zelven terug, en werp mij vol berouw en schaamte in de armen uwer oneindige barmhartigheid. Ootmoedig smeek ik u om genade, verschooning en erbarming, ja om algeheele kwijtschelding van mijne schuld door de verdiensten van het bitter lijden en dood van Jezus Christus, den Verlosser mijner ziel. En op Hem, als de eeuwige grondzuil mijner hoop steunend, bevestig en vernieuw ik het heilig verbond van trouw, dat bij het doopsel in mijnen naam, met u, o mijn God, gesloten werd.

Ik verzaak den duivel, der wereld en het vleesch, en vervloek hunne rampzalige inblazingen, ijdelheden en zinnelijke lusten voor geheel mijn tegenwoordig leven en de geheele eeuwigheid. En op u, o goede en meêdoogende Vader, gegrondvest,

wil, kies en besluit ik onherroepelijk, u nu en in alle eeuwigheid te dienen en te beminnen.

Tot dat einde geef, wijd en heilig ik u toe mijne ziel met al hare vermogens, mijn geest met al zijne krachten, mijn hart met al zijne neigingen, en mijn lichaam met al zijne zintuigen. Daarom verklaar ik luide, dat ik nooit eenig deel van mijn wezen zal misbruiken of tegen uwe allerhoogste Majesteit aanwenden. In de nederigheid des harten offer ik U mij zelven geheel en al op, om eeuwig uw goed, gehoorzaam, trouw kind te zijn, zonder mij ooit weder van u te verwijderen, of berouw over mijn besluit te gevoelen.

Maar ach, mocht door ingeving van den boozen vijand of door menschelijke zwakheid het mij overkomen, eenigerleiwijze in strijd met dit mijn besluit en heilige toewijding te handelen, dan verklaar ik mij van nu af aan en bij voorbaat daar tegen, en maak het oprechte voornemen, zoodra ik mijnen val indachtig word, met de genade van den H. Geest, op nieuw weder op te staan en onverwijld o God, tot uwe barmhartigheid, terug te keeren.

Dit is mijn wil, mijne meening, mijn onverbreekbaar en onherroepelijk besluit, dat ik nu, in uwe heilige tegenwoordigheid, o God, en ten aanzien van alle Engelen en Heiligen des hemels en voor het oog der heilige katholieke Kerk, zonder eenig voorbehoud en uitzondering maak en bevestig. Bezegel, o God, eeuwige, almachtige Vader, Zoon en H. Geest, goedgunstig dit mijn besluit, en gewaardig dit mijn hartelijk en innig offer aan te nemen, opdat het als een zoete geur tot U opstijge. En gelijk Gij mij de verlichting en den wil gegeven hebt U dit mijn offer mijner gelofte op te dragen, verleen mij eveneens de kracht en de genade, die ik noodig heb, om het ook werkelijk tot uwe eer en mijne zaligheid te volbrengen.

O allerheiligste Drievuldigheid, Gij zijt mijn God, de God van mijn hart, de God van mijn geest, de God van geheel mijne ziel. Daarom erken en aanbid ik U — zoo geschiede het nu en in alle eeuwigheid. Amen.

ZEVENDE HOOFDDEEL.

DE GEBOORTE DER ALLERHEILIGSTE MAAGD MARIA.

1.

Stel u nu het gevoel van het liefdevolle en moederlijk verlangen eens voor, waarmede de H. Anna het gelukkig oogenblik verbeidde, waarop het wonderkind het licht der wereld aanschouwen zou! Hare heerlijke, met al de schatten der goddelijke genade versierde ziel is reeds geschapen; het lichaam, dat die allerkostbaarste ziel moet opnemen, treedt zijne voltooiing te gemoet. Spoedig, spoedig zal de dag aanbreken, waarop de lofwaardige Moeder het vurig verlangde kind, dat zij nog onder haar hart draagt, van aanschijn tot aanschijn zal zien.

O gelukkige dag van verwachting! Steeds verdiept zich Anna meer in de beschou-

wing harer nederigheid, en vraagt zich zelve met onuitsprekelijken ootmoed af: »Van waar komt het toch, dat ik zulke genade in de oogen des Allerhoogsten gevonden heb, en dat de moeder van mijnen Heer, als mijn kind, onder mijn harte rust? In zonde ben ik ontvangen en uit mij moet de vlekkelooze en immer onbevlekte lelie ontspruiten! Ik ben eene arme, aardsche vrouw, en ik moet de moeder worden van de Koningin des Hemels! O groote barmhartigheid! O onvatbare, onverdiende gunst van mijnen God. Dan hoe meer de brave moeder Anna zich in die dagen van verwachting vernederde, des te vuriger werden hare gebeden en te brandender hare verlangens, des te rijker overstroomde de genade des hemels hare ziel, en des te meer werd het haar vergund de hooge bestemming van haar kind te kennen en in de geheimen der toekomst door te dringen.

Hoe geheel anders brengt zoo menige onzer moeders de dagen harer verwachting door! Zonder aan het haar door den hemel toevertrouwde onderpand te denken, haakt zij — ook gedurende den tijd harer moederschap — naar de verstrooiingen en ijdelheden der wereld — van een stillen terugkeer in haar zelve, van ernstige beschouwing der moederlijke waardigheid en verplichting, van verdubbelde gebeden, van dagelijksche en gedurige opoffering van haar kind aan den hemelschen Vader, uit wien alle leven voortvloeit. Ach, van dat alles weet zoo menige dwaze moeder niets! Haar levenswandel is in deze voor haar en haar kind, dat ze ter wereld moet brengen, zoo hoogst gewigtige dagen misschien nog lichtzinniger en darteler, dan vroeger, misschien ook geeft zij zich aan smartelijke zorgen wegens de toekomst over. Maar dat dit kind, van den eersten oogenblik van zijn bestaan in den moederlijken schoot eene onsterfelijke ziel heeft, een bijzonder voorwerp is van Gods vaderlijke zorg en door het vurig gebed en de vrome zegewenschen der moeder reeds vooraf tot de genade van het Doopsel moet worden voorbereid; daaraan denkt de moeder misschien in het geheel niet.

Arme moeder! Hoe onnoemelijk veel goeds kondet gij uw kind reeds voor zijne geboorte bewijzen! Gedurende de dagen van uw moederschap staat gij met uw kind op eene geheel bijzondere wijze in de innigste levensgemeenschap en vormt werkelijk met hetzelve maar één leven; zoo zeer zelfs, dat iedere edele gedachte, iedere vrome stemming, iedere christelijke zelfbeheersching, ieder offer van liefde ook op uw kind overgaan, en op diens geestelijken en zedelijken natuurlijken aanleg den heilzaamsten invloed moet uitoefenen. O bedenk het beslissend gewicht van die dagen, opdat, als het geboorteuur slaat, gij getroost kunt zeggen: »Ik heb het mijne met liefde en bereidwilligheid gedaan, de Heer doe nu in zijne barmhartigheid het overige."

2. Eindelijk sloeg dit gelukkige uur voor de H. Moeder Anna — het uur, waarop zij haar van God vervuld kind ter wereld brengen, en het morgenrood van het Nieuwe Verbond in vollen glans opdragen zou.

Lang genoeg had nu de nacht geduurd, de nacht van zonde en goddeloosheid, de nacht van dwaling en afgoderij, de nacht, door wiens duisternissen zelfs het uitverkoren volk Gods, de Israëlieten, zoo dikwijls waren overheerscht. Vol vurig verlangen hadden de weinige rechtvaardigen op aarde met den Profeet Isaias uitgeroepen: „Wachter, wat is er van den nacht. Wachter, wat is er van den nacht?" En heden wordt de voorzegging van den Profeet vervuld: „De wachter zegt: zie de morgen komt!" (Is. XXI: 11, 12.)

Ja verblijd u, menschelijk geslacht, de nacht verdwijnt en de dag breekt aan. Het morgenrood breekt door: het uur van Maria's geboorte is het slot van uw lijden en het begin van uwen troost; het einde van uwen nood en het begin van onsterfelijke vreugde.

En welke was nu dan de dag dier gelukkige geboorte? De oude legende verhaalt ons, dat een kluizenaar, die in zijne kinderlijke ziel

eene bijzondere godsvrucht voor Maria gevoed had, telken jare op den achtsten der Herfstmaand een geheel wonderlijk muzijk in de lucht, als waren het harmonieën van Engelen hoorde, een zoo aangenamen, zaligen jubelzang, dat het hem toescheen, als of zelfs het oor der uitverkorenen in het Rijk der Hemelen geen zoeteren klank kon hooren. Nu vroeg hij eens aan zijn Engelbewaarder, wat toch zulke jubelzang op dien dag te beduiden had, en hij kreeg ten antwoord: »Weet, dat weleer op dezen nacht de zoete Koningin des Hemels, Maria geboren werd. Daarover zijn de hemel en alle koren van hemelsche geesten in vreugde, en daarom stijgt er op dien lofwaardigen stond door al de tenten der zalige heerscharen een gejubel en muzijk op, haar ter eere, die nu verheven is boven de Engelen en Aartsengelen, boven de Seraphijnen en Cherubijnen."

Verder verhaalt de legende, dat in dien nacht de kamer, waarin zich de gelukkige moeder Anna bevond, met zulke heerlijkheid en zoo onbeschrijfelijken lichtglans vervuld werd, dat de vrome vrouwen van hare familie, die men geroepen had, van verrukking geheel en al buiten zich zelve waren, en het niet durfden wagen de met licht omstraalde moeder te beschouwen. En op eens weergalmden de jubelzangen der Engelen, om den dagenraad, waaruit de eeuwige geestelijke zon moest ontspruiten, de toekomende moeder van den Verlosser, te begroeten: — want op dit uur werd Maria geboren.

O allerliefst, beminnenswaardig kind, vol van genade, wees ook duizend en duizenden malen van mij gegroet! Ach, ware mijn hart nog zuiver en onschuldig, ware mijne tong rein en heilig, om u waardig te groeten en te loven! — Ik zie u in den geest, hoe gij — wel is waar als een onmondig kind — op de armen van uwe vreugdedronken moeder Anna ligt; maar ik erken tevens, hoe reeds in dit uur de volheid der genade over u is uitgestort, en hoe de hemelsche Vader op u, met grooter welbehagen dan op al het overige geschapene nederziet, omdat Hij u tot den Tempel van zijnen medezelfstandigen, éénigeboren Zoon heeft uitverkozen; ik zie in den geest, hoe reeds op het oogenblik uwer geboorte de geheele hemel vol liefde en lof tot u afdaalt, om zijne toekomstige Koningin te huldigen; ik hoor, hoe de lagere koren der H. Engelen vol verwondering en eerbied met den wijzen Zanger uitroepen: „Wie is zij, die daar te voorschijn treedt, als de opkomende dageraad?" (Hoogl. VI: 9.) En ik hoor, hoe de hoogste koren der zalige Geesten in vreugdevolle opgetogenheid antwoorden: »Deze is Maria, de dochter van David, de gezegende, de uitverkorene, de zuivere duif, de bloesem van Aaron's staf, de bloem uit Jesse's wortel, de tempel en troon der eeuwige Godheid." — Allerminnelijkst kind Maria, ook ik vereenig mijne stem met al die jubelzangen der hemelsche geesten, en herhaal met hart en mond: Wees gegroet, wees gegroet Maria!

Zoo begroetten ook de daar aanwezige godvruchtige vrouwen het kindje vol van genade, toen zij van hare verrukking waren bijgekomen. Vol blijdschap riepen zij den gelukkigen vader, den H. Joachim er bij; o blijdschap! vreugdedronken hief hij het kind in de hoogte, en droeg het dankbaar Gode op. Toen drukte hij het met den grootsten ootmoed en hartelijkheid tegen zijn vaderlijk hart en kustte het onder eenen vloed van liefdetranen.

3. Er was dus op dat genaderijk oogenblik van Maria's geboorte vreugde in den hemel en op de aarde. En die vreugde moest door alle eeuwen heen tot aan het einde der wereld blijven voortduren. — Daarom wil onze Moeder de H. Kerk ons jaarlijks door het feest van Maria's geboorte aan deze troostvolle gebeurtenis herinneren. Wij ontmoeten dat feest zeer vroeg bij de christenen van het Oosten, namelijk dadelijk na de derde algemeene Kerkvergadering, (te Ephese 431), waar tegen den ketter Nestorius werd besloten, dat Maria waarlijk de Moeder Gods is. Wij bezitten nog heden ten dage de preek, welke weleer de patriarch Proclus van Constantinopel, die in het jaar 446 gestorven is, op dien feestdag ter eere van Maria's geboorte gehouden heeft. Ten jare 1245 werd bij dit feest

nog een octaaf gevoegd; en van dien tijd wedijverden de verschillende volken der christenheid met elkander, om dit Maria-feest wezenlijk plechtig te vieren.

Derzelver hooge bediedenis is in de kerkelijke gebeden van dien dag zeer schoon en beteekenisvol uitgesproken. »Uwe geboorte, zoo jubelt de Kerk, uwe geboorte, o maagdelijke Moeder Gods, heeft aan de gansche wereld vreugde verkondigd; want uit u is voortgekomen de Zoon der gerechtigheid, Christus, onze God, die ons van den vloek verlost en den zegen gebracht, den dood overwonnen en ons het eeuwig leven geschonken heeft. Heden is het de geboortedag van de H. Maagd Maria, wier gezegend leven een lichtglans voor de geheele Kerk en alle eeuwen is. Laat ons daarom de geboorte der glorierijke Maagd Maria, die doorluchtige spruit uit Abraham's zaad, uit den stam van Juda, uit de nakomelingschap van David vieren. Zij heeft de waardigheid van Moeder verkregen, zonder den glans harer maagdelijkheid te verliezen. Laat ons daarom op zijn waardigst en met vreugde hare geboorte vieren, opdat zij voor ons bij den troon van den Heer Jezus Christus eene voorspreekster zij. Laat ons op dezen heiligen feestdag met geest en hart de hoogverheven Moeder Gods Maria, die ons heden uit het koninklijk geslacht verschijnt, lofzingen; want door haar is der geloovigen het heil der wereld verschenen!"

Evenzoo beteekenisvol en roerend zijn de beschouwingen en liefdegroeten van den kerkleeraar Augustinus, die de Kerk op dezen dag den priesters in den brevier te lezen aanwijst: »Allerliefsten, de gewenschte feestdag der gelukzalige en immer eerwaardige Maagd Maria is voor ons aangebroken. Daarom verblijdt zich onze aarde in hoogere vreugde, die met de geboorte van zulk eene heilige Maagd is verheerlijkt! Zij is de bloem des velds, waaruit de kostbare lelie der dalen ontsproten is. Door hare geboorte is de natuur onzer stamouders veranderd en de erfschuld vernietigd. In haar is de rampzalige voorzegging over Eva weggenomen: »Gij zult uwe kinderen in smarte baren." Want Maria heeft in de verrukking der vreugde den Heer ter wereld gebracht. Eva heeft gejammerd, maar Maria gejuicht. Eva heeft in haren schoot de tranen, Maria daarentegen de blijdschap der geheele wereld gedragen, omdat de eerste een zondig menschengeslacht, maar de laatste den Heilige en Onschuldige heeft voortgebracht. De moeder van ons geslacht heeft straf en leed over de geheele wereld gebracht, maar de moeder des Heeren heeft heil en zegen over al het geschapene uitgestort. Eva is de stichster der zonde, Maria de stichster der verdienste. Eva heeft dood en verwerping, Maria leven en zaligmaking aangebracht. Gene heeft gewond, deze genezen. Ter verzoening der ongehoorzaamheid verschijnt de gehoorzaamheid, ter wegneming der trouweloosheid, de getrouwheid. — Dat Maria nu juiche en jubele en hare ziel zich uitstorte in heilige lofzangen, omdat zij de Moeder van den Verlosser is. Dat nu alle koren der zaligen eenstemmig in hun jubellied juichen! Neem, o Maria, onzen lof en dankzeggingen aan, ofschoon zij zwak zijn en met uwe verdiensten in geene verhouding staan. Neem onze geloften aan, en bevrijd ons, door uwe voorbede, van onze schulden. Doe ons in de verzoening deelen."

Als wij deze taal der Kerk en van haren leeraar hooren en getuigen zijn van de geestdrift, waarmede onze, in God rustende vaderen het feest van Maria gevierd hebben, o hoe smartelijk valt ons dan de gedachte, dat de Kerk zich in onzen tijd genoodzaakt zag in verschillende streken dien schoonen feestdag af te schaffen of op den daarop volgenden zondag te stellen! Hoe smartelijk valt ons de gedachte, dat de hedendaagsche wereld, ondanks al haar spreken over en jacht naar tijdelijk gewin, en ondanks al de schitterende uitvindingen, zoo dood arm geworden is, dat zij die dagen niet meer, zooals vroeger, in rust en verheffing des geestes kan vieren! — Verdragen wij, wat niet te veranderen is! — Maar gij, Lezer, moogt nooit vergeten, dat, ondanks elke verplaatsing van den feestdag, de geboorte van Maria, volgens oudkerkelijke overlevering steeds op den 8 September heeft plaats gehad. Al zou

dus ook in het land, dat gij bewoont, deze dag zelfs geen geboden feestdag meer zijn, verzuim toch niet, voor zoover het u doenlijk is, denzelven wezenlijk plechtig te vieren. Hoe meer het door de Kerk aan uwen vrijen wil wordt overgelaten deze en dergelijke dagen niet te vieren, des te verdienstelijker en Gode welgevalliger zal uwe vrijwillige godsdienstoefening zijn, en hebt gij het u tot eer gerekend, den geboortedag van Maria altijd op recht waardige wijze te vieren, dan moogt gij met het volste vertrouwen hopen, dat zij door hare liefderijke voorbede ook u de genade zal verwerven, eens uwe geboorte in het Rijk der hemelen te vieren.

ACHTSTE HOOFDDEEL.

DE ALLERHEILIGSTE MAAGD ONTVANGT DEN NAAM VAN MARIA.

1.

Veertien dagen na de geboorte van hun kind, moesten haar Joachim en Anna, plechtig en onder verschillende gebeden en godsdienstplechtigheden, zooals dit bij de Joden gebruikelijk was, een naam geven. En zij gaven haar dien zoeten, beteekenisvollen naam, welken de allerheiligste Drievuldigheid zelve voor het kind bestemd en door een Engel aan de ouders bekend gemaakt had: den naam van Maria, zooals geschreven staat bij den H. Evangelist Lucas: „En de naam der maagd was Maria." Nu, moogt gij u, Lezer, met kinderlijke weetgierigheid aan de voeten der heiligen en kerkleeraars nederzetten en uit hun gezegenden mond zelf hooren, wat zij over de beteekenis, schoonheid en wonderkracht van dezen naam gehouden hebben.

»Maria, — zoo leert de H. Isidorus — heet licht of ook ster der zee; want uit haar is Christus, het licht der wereld, voortgesproten. In de Syrische taal beteekend Maria de Heerscheres, omdat zij den Heer van hemel en aarde ter wereld heeft gebracht."

»Maria, — zoo schrijft de H. Thomas van Aquinen, — beteekent ster der zee; want evenals de zeevaarders door de ster der zee naar de haven gevoerd worden, zoo komen de christenen, door Maria's moederlijke voorbede, tot de eeuwige heerlijkheid."

»Maria, — zoo zegt de H. Bonaventura — heet de bitterheid der zee; want Maria was in den geest met Christus, den koning der martelaren, in al zijne smarten ten nauwste verbonden en met Hem in eene zee van bitterheid gedompeld. Met den gevangene werd ook zij gevangen, met den bespotte werd ook zij bespot, met den gewonde werd ook zij gewond, met den gekruizigde werd ook zij gekruizigd, met den doorboorde werd ook zij doorboord."

En deze drievoudige beteekenis van den H. naam van Maria samenvattend, schrijft dezelfde kerkleeraar: »Maria heet de bitterheid der zee; bitter en vreeselijk is zij voor de helsche geesten. Maria heet ster der zee: zij is eene lichtende en troostende ster voor de menschen. Maria heet heerscheres: zij is eene heerscheres en koningin voor de hemelsche geesten en alle schepselen."

Door de heerlijkheid van dezen naam in verrukking gebracht, roept dezelfde H. Bonaventura ons toe: »Verheft u in den geest tot in den hemel! Al hebben de heilige uitverkorenen bij den troon Gods op deze aarde kronen gedragen of zijn ze onderdanen geweest, aan hun hoofd staat Maria de koningin der heiligen. Ziet rondom u heen op de aarde! gij ziet alle werelddeelen dezen naam vereeren, deze verhevene vrouw verheerlijken; gij ziet haar door koningrijken tot patrones verkiezen, vorsten hunne macht aan de voeten van Maria nederleggen. Daalt neder tot in de hel! de groote naam van Maria is tot in de diepte van de afgrond doorgedrongen en heeft de hel in verwarring gebracht. Denken wij alle tijden terug: wij zullen — na den naam van Jezus — geen grooteren en heerlijkeren vinden dan den naam van Maria!

Al is — zoo spreekt de H. Jordanus — al is een hart nog zoo versteend, al wanhoopt een mensch nog zoo sterk aan Gods barmhartigheid, als hij u, o teederste maagd Maria, maar noemt, dan zal de kracht van uwen naam op wonderbare wijze zijn verstokt hart verweken, en hem met nieuwe hoop bezielen, want gij boezemt den zondaren de hoop in, dat God hun vergeven zal."

»De aanroeping der H. namen van Jezus en Maria, — zoo bemerkt de godvruchtige Thomas van Kempen, — is een kort gebed, gemakkelijk te onthouden, liefelijk tevens voor de herinnering en in staat, hem, die het gebruikt, tegen al de vijanden zijner zaligheid te beschermen."

»Geen naam — schrijft de gelukzalige Canisius — is na den allerheiligsten en aanbiddelijksten naam van Jezus krachtdadiger en schitterender dan de naam van Maria. Om dezen naam verheugen zich de engelen en sidderen de duivels: bij het aanroepen van dezen naam verkrijgen de zondaars genade en sterkte tot alle goed."

Maar de vurigste en welsprekendste vereerder van den H. Naam van Maria is de H. kerkleeraar Bernardus: — »Terecht — zoo roept hij uit — wordt de maagdelijke moeder van God genoemd: Ster der zee. Want gelijk de ster hare stralen uitschiet, zonder haren glans te verduisteren, evenzoo heeft deze H. Maagd haren Zoon ter wereld gebracht, zonder hare maagdelijke zuiverheid te kwetsen. De uitschietende lichtstraal vermindert den glans der ster niet en de maagdelijkheid van Maria verloor niets door de geboorte van Jezus. Uit haar is voortgesproten die doorluchtige ster van Jacob, wier stralen den ganschen aardbol verlichten, wier glans aan den hemel schittert,

tot in de hel doordringt, de aarde verlicht, de harten doorgloeit, de deugden verlevendigt en vermeerdert en de harsttochten doodt. Maria is die voortreffelijke ster die over deze onmetelijke zee in deugden en verdiensten haar licht verspreidt.

O zondaar, als de golven en stormen van dit leven zoo rondom u heen woeden, dat gij geen vasten voet meer zetten kunt, wend dan uw oog niet af van den glans dezer ster! Als stormachtige bekoringen tegen u opdagen, en de rotsen der droefheid uw scheepje dreigen te verbrijzelen, zie dan op deze ster, roep Maria aan! Als de schuimende baren der hoovaardij, eerzucht en laster u willen verzwelgen, zie dan op deze ster, roep Maria aan. Als gramschap, hebzucht, vleeschelijke lust den vrede van uw hart schokken, zie dan op deze ster, spreek den naam van Maria uit! Als uwe zonden, gelijk dreigende monsters, zich voor u verheffen, als gewetensknagingen u folteren, als de verschrikkingen van het oordeel u met doodsangst vervullen, als donkere treurigheid u omvat, als gij u reeds op den rand der helsche wanhoop bevindt, schep moed, denk aan Maria, en gij zult bij u zelven ondervinden, hoe terecht geschreven staat: De naam der maagd is: Ster der zee; de naam der maagd is: Maria.

2. In het Hebreeuwsch luidt deze naam Mirjam, en beteekent volgens zijne afleiding, of de bedrukte, met smarten beladene, of de heerlijke, de prachtige, de heerscheres. — De eerste, die in de geschiedenis van het Oude Testament dezen naam gedragen heeft is de zuster van Mozes: »de bedrukte," omdat tijdens hare geboorte het droevig bevel van Pharaö werd uitgevaardigd, alle hebreeuwsche knaapjes in 't water te werpen; — de »heerlijke," als zij later aan het hoofd der Joodsche vrouwen door de roode zee trok, en aan den tegenovergestelden oever gekomen, met deze een heerlijk loflied zong: — hier, zoowel als daar eene sprekende voorafbeelding van Maria, de moeder van smarten onder het kruis en de heerscheres op den troon van haar goddelijken Zoon!

Heeft nu de eerwaardige naam van Maria reeds om zijne bevalligheid eene hooge beteekenis en waarde, ware het dan wel vermetel, daaraan ook eene bovennatuurlijke waarde, evenals aan onze heilige Sacramentaliën toe te kennen? Wat is b.v. geringer en nietswaardiger dan een waterdruppeltje? En toch weten wij, dat in dit waterdruppeltje, als het door het gebed der Kerk gezegend en wijwater geworden is, eene bovennatuurlijke kracht ligt voor ieder, die het geloovig en godvruchtig gebruikt. En wat is geringer en nietswaardiger dan twee lijnen, die elkander in een kruis doorsnijden? En toch weten wij, dat, als de priesters of de geloovigen zich van dit kruisteeken godvruchtig bedienen, daaruit een hemelsche zegen voortkomt. Zoo zijn ook vijf letters die den allerheiligsten naam van Jezus, of die, welke den naam van Maria vormen, op zich zelven geheel iets nietigs. Maar omdat de Allerhoogste juist deze vijf letters, als een onderscheidings- en erkenningsteeken, d. i. voor de namen van den Verlosser der wereld en zijner boven allen gezegende Moeder, heeft uitgekozen, gelooven wij met kinderlijk vertrouwen, dat in die twee hoogst verhevene namen, voor ieder, die ze godvruchtig uitspreekt en aanroept, eene geheimvolle kracht tot zaligheid der menschen ligt.

3. Met het oog hierop heeft onze Kerk het feest van den allerheiligsten naam van Maria ingesteld. Dit feest bestond in verschillende landen reeds lang, totdat het eindelijk ten jare 1684 door Paus Innocentius XI tot de geheele katholieke Kerk uitgestrekt en jaarlijks op den eersten zondag na Maria's geboorte werd vastgesteld. De aanleiding daartoe was wonderlijk en eerwaardig tevens.

De Turken, de aartsvijanden van Duitschland en der Christenheid, waren onder aanvoering van den vreeselijken Kara Mustapha, met 300,000 man zegevierend en verwoestend tot in Hongarije doorgedrongen. In Julij 1683 stonden zij voor het laatste bolwerk van Duitschland, voor de oude Duitsche keizerstad Weenen. In dezen druk noodigde Paus Innocentius XI alle Christenen uit, de bescherming des hemels, bijzonder

door de voorspraak van Maria, de »hulp der Christenen," af te smeeken. De belegering had reeds zestig dagen lang geduurd. De nood der Christenen had haar hoogste toppunt bereikt. Toen daagde hun de edele koning van Polen, Joannes Sobieski, ter hulp, zoodat nu het leger der Christenen 50,000 man sterk was. Maar wat was dit tegen 300,000 Turken? En toch waagde de heldenmoedige Christenschaar den slag. Het was den 12 September 1683, op welken dag in Oostenrijk het naamfeest van Maria gevierd werd. Er werd in het leger der Christenen met haast een altaar opgeslagen, waarop het onbloedig offer van het Nieuwe Verbond werd opgedragen. Met de diepste stilte knielden de duizenden christelijke krijgers rondom het altaar. De koning van Polen diende den priester, en ontving uit zijne hand de H. Communie. Met God bezield stond hij aan het einde van de Mis op, wendde zich naar zijne trouwe soldaten en riep: »Nu, met Jezus en Maria, voorwaarts ten strijde!" En onmiddellijk wierpen zich de scharen in den strijd onder de krijgsleus van: »Jezus en Maria." En zie, de roemrijkste overwinning werd behaald, Duitschland en de Christenheid waren gered! De trotsche Mustapha ontvluchtte, en met hem alles, wat het wreekend zwaard der Christenen ontkomen kon. Het vijandelijke leger viel met een ontzaggelijken buit in de handen der overwinnaars. Sobieski, de vrome held en dienaar van Maria begaf zich met zijne generaals en officieren vol godsvrucht naar de Kerk, dankte op zijne knieën de »hulp der Christenen," die haar naamfeest door zoo groote gunst en macht verheerlijkt had, en droeg van dan af tot aan zijnen dood steeds het beeld der H. Maagd op zijn hart. Dit was de aanleiding, het feest van den H. Naam van Maria als geboden feestdag over de geheele Kerk uit te strekken.

Heeft nu de Heer der heerscharen, op de aanroeping van den eerwaardigen naam van Maria Duitschland en de geheele Christenheid uit de handen der Turken en van het dreigend bederf willen redden, hoe zoudt gij, Lezer, dan nog, in het belang uwer ziel, aan de wondermacht van dezen naam durven twijfelen? Vier daarom jaarlijks met een godsdienstig gemoed, als een getrouw kind van Maria, het feest van haren naam. Verzuim nooit, in allen nood naar lichaam en ziel dezen doorluchtigen naam met godvruchtig vertrouwen uit te spreken en bid zeer dikwijls dit gebed van een godvruchtig geestelijk schrijver:

»O genadige maagd Maria! Ik arme zondaar roep u uit den grond mijns harten aan, en bid u door de heerlijkheid en kracht van uwen H. Naam, voor mij barmhartigheid te willen verwerven. Uw naam is eene toevlucht voor de zondaars, en een troost voor allen, die bedrukt van harte zijn. Help mij daarom, Maria, en troost mij in mijnen nood! O naam van Maria, de vreugde der Engelen, de troost der braven, de hoop der zondaars, u bemin ik, u loof ik, u eer ik uit geheel mijne ziel. U wil ik in mijn hart dragen, u wil ik in mijnen mond hebben, want door u hoop ik genade te verwerven en in al mijnen nood getroost te worden. O beminnelijke en zoete naam, als ik u hoor, verblijdt zich mijn hart, en als ik u uitspreek, zijt gij in mijnen mond zoeter dan honig. O goede, o genadige, o zoete maagd Maria, wees mijne hulp en troost in dit leven, maar bijzonder in mijn laatsten nood, als ik door den boozen vijand aangevallen en beangstigd word. O Maria, kom mij dan te hulp, en jaag door de kracht van uwen naam den vijand van mij weg. Als ik dan misschien uwen H. Naam niet meer kan uitspreken, bid ik u nu reeds met kinderlijk vertrouwen, mij te willen bijstaan en niet te verlaten, totdat ik mij in den hemel eeuwig verheugen en uw eerwaardigen naam met al de koren der zaligen kunne loven. Amen."

NEGENDE HOOFDDEEL.

DE OPDRACHT VAN MARIA.

1.

Op het heilig huisgezin rustte vrede en vreugde in den Heer. Maria ontwikkelde naar lichaam en ziel op de voortreffelijkste wijze onder de trouwe verzorging, die Joachim en Anna aan hun dierbaar kind besteedden, zoodat nergens een meisje van zulke bevalligheid, wijsheid en goedhartigheid werd aangetroffen, en allen, die het zagen, door dien blik gelukkig gemaakt en verrukt werden. De ouders beminden hun van God begunstigd kind met onbeschrijfelijke liefde; maar tegelijkertijd werd ook hun hart met heilige vrees vervuld, zoo dikwijls zij het goedige kind beschouwden en zich de goddelijke beloften herinnerden.

Zóó waren er drie jaren voorbijgegaan, en eindelijk was het oogenblik daar, waarop het godvruchtige ouderenpaar, hunne vroegere beloften gedachtig, het zoete kind naar Jerusalem brengen en daar den Heere voor den tempeldienst opdragen en toewijden moest, alwaar reeds de H. Moeder Anna zelve in hare kinderjaren was opgedragen. (bl. 196). Welke droevige reis voor de tot nu toe zoo gelukkige ouders — zeker niet minder smartelijk als de reis van den aartsvader Abraham, toen hij zijn zoon Isaac op den berg Moria moest gaan opofferen! Inzonderheid werd het hart der godvruchtige moeder Anna, zoo menigmaal zij aan de zoo nabij zijnde opdracht van haar kind dacht, met diepen weemoed vervuld. — Want ach, zij moest voor langen tijd — wellicht voor altoos — afscheid nemen van het kind, waaraan hare ziel met zoo onuitsprekelijke moederlijke liefde hing en aan wiens geluk aanbrengend verkeer zij nu drie jaren lang zoo geheel en al gewoon was! Zij moest scheiden van het grootste goed, dat zij op aarde bezat, van het licht harer oogen, van den troost en steun van haren ouden dag! Die oogen, waaruit hemelsche wijsheid en onschuldig kinderlijke eenvoud stroomden, zouden haar niet meer aanzien; dat goedig gelaat, waarover immer de helderste vrede Gods was uitgestort, zou zij niet meer zien en die wondervolle woorden, waarin zich nu en dan de volheid Gods van het uitverkoren meisje openbaarde, niet meer hooren! O hoe droevig en duister zou voortaan haar leven zijn! En hoe zou zij den aanblik van haar dierbaren echtgenoot, den reeds bejaarden Joachim, verdragen, als hij — eenzaam en kinderloos geworden — wel geen klaagtoon over zijne lippen zou laten komen, maar toch om het verloren kind des te dieper en knagender de smart in de ziel zou dragen?

En toch, ofschoon nooit een trouwer en liefderijker moederhart geklopt heeft, toch is de H. Moeder Anna bereid, het offer van haar kind aan den Allerhoogste te brengen. — Want zij

weet, dat de lieveling van haar hart niet haar onbeperkt eigendom, maar slechts een leengoed is, den ouders door den oppersten leenheer tot zoo lang toevertrouwd, als het zijner goddelijke Majesteit behaagt. — Zij weet, dat haar, nu vier jaren geleden, de goddelijke voorzienigheid het grootmoedig besluit tot die belofte heeft ingegeven, en thans derzelver vervulling verlangt; maar zij weet ook, dat de wegen dezer goddelijke voorzienigheid, ofschoon donker en vol geheimen voor ons sterfelijk oog, toch altoos tot een goed einde leiden. — Zij weet, dat de ouders in Gods handen slechts werktuigen zijn tot geluk hunner kinderen; dat zij dus niet zoozeer het eigen geluk en de eigene bevrediging, als wel alleen het ware geluk hunner kinderen moeten zoeken en behartigen — — en hoe kon nu de godvruchtige moeder het betwijfelen, dat haar dierbaar kind Maria in den tempel, onder de eerwaardige leermeesteressen, in den dienst van den Allerhoogste niet haar geluk zou vinden?

Daarom wankelen de heilige ouders dan ook geen enkel oogenblik in hun eindbesluit, en uit de diepte hunner ziel stijgt het gemeenschappelijk offergebed ten hemel: »Heer, eeuwig God, onbeperkt Gebieder over alles, wat wij zijn en hebben! Wij hebben het kind, dat Gij ons met onbeschrijfelijke genade geschonken hebt, door eene belofte aan uwen dienst gewijd. Het behoort U toe, en wij geven het U wederom terug onder dankbetuiging voor het geluk, dat wij in haren omgang genoten hebben. Ons hart wel is waar bloedt, als wij aan het offer denken; want met dit gelukkig kind verliezen wij alles, wat de dagen van onze aardsche pelgrimsreis verzoet heeft. Maar Gij, Heer, kunt de wonde onzer harten genezen; daarom handel met ons naar uw welgevallen in den overvloed uwer barmhartigheid. Uw naam zij in eeuwigheid geprezen!"

Op zulke wijze baden de heilige echtgenooten Joachim en Anna en dachten met aandoening aan die vrome Anna van het Oude Testament, die eveneens haar driejarig kind, den jeugdigen Samuel naar het tabernakel te Silo gebracht had, om hem den Heere toe te wijden.

Ofschoon Maria pas drie jaren en twee maanden oud was, bezat zij toch reeds, als het wonderkind der uitverkiezing, het gebruik harer rede; daarom kon zij, om de nabij zijnde scheiding, zeer goed de smart harer ouders afmeten, en, o hoe gaarne hadde zij hen opgebeurd, en dit bitter leed gespaard! Maar de Geest Gods, tot wiens bruid zij was uitverkoren, had haar ook zeker geopenbaard, dat dit leed tot groote vreugde zou leiden, en het beloofde offer opgedragen moest worden. Daarom brandde haar hart, door een vurig verlangen, zich eindelijk geheel en al aan God te geven, en met volkomen onthechting van de wereld, slechts voor Hem en zijn heiligen dienst te leven.

Zoodanig was de stemming, waarmede de drie heilige personen — Joachim, Anna en Maria — Nazareth verlieten om in den tempel te Jerusalem het offer te volbrengen.

2. Hier, christelijke ouders, wordt voor u eene school van wijsheid en eene bron van troost geopend, als soms de stem der goddelijke genade zich aan een uwer kinderen doet hooren en het in de eenzaamheid van het kloosterleven of tot de priesterlijke waardigheid geroepen wordt. — Gods wegen zijn wonder! Onze eeuw heeft plaats en verdraagzaamheid voor alles; maar niet voor priesters en kloosterlingen. — Alle standen en vrijwillige vereenigingen genieten de erkenning, bescherming en veelal zelfs de krachtdadige ondersteuning vanwege den modernen staat; maar in vele streken zijn de priesterlijke stand en de kloostervereenigingen vogelvrij verklaard. Den priester- en kloosterlijken staat door woorden en geschriften te vervolgen, door bespotting en leugentaal verachtelijk te maken, dien door laster aan den openbaren haat prijs te geven, door wetten en besluiten te belemmeren, door berooving zijner ledematen uit te roeien: dit is het dagelijksche werk van den tijdgeest. De industrieele zwendelaar, die ontelbare kleine bedrijven vernietigt, en millioenen toevertrouwde schatten verzwolgen heeft, mag zich in het paleis, dat hem het gerecht als zoogenaamd tuchthuis liet bouwen, de uitgezochste spijzen en de

fijnste wijnen laten brengen; de gelddief wordt, als een offer zijner ongeregelde neigingen, weemoedig beklaagd; de zelfmoordenaar, die zich zelven en zijn huisgezin ten onder gebracht heeft wordt »een ongelukkige, door den slag van het noodlot verbrijzeld mensch" genoemd; de straatroover wordt door den rechter zelven aan de genade van zijn vorst aanbevolen: voor allen, allen is de menschheid verschoonend, vol medelijden en barmhartig, alleen niet voor den priester, die zich aan het zielenheil van den zondaar heeft toegewijd — alleen niet voor den monnik, die het prediken en de heilige wetenschap tot zijne levenstaak gekozen heeft — alleen niet voor de kloosterdochter, die in stille verborgenheid voor de wereld bidt, of in hospitalen en armenhuizen den nood der ongelukkigen wil verzachten!

En toch beleven wij het wonderlijke schouwspel, dat zonen en dochters van gegoede, ja dikwijls van de rijkste en aanzienlijkste familiën, dat jongelingen en jonge dochters, voor wie de wereld met al hare genietingen open stond, de goddelijke roeping hooren en met evangelische kloekmoedigheid, den sterk gelaakten en vurig gehaten klooster- of priesterlijken staat aanvaarden. Evenals weleer Maria, willen ook dezen zich aan den Allerhoogste opofferen en aan den tempeldienst toewijden.

En hunne ouders? Ach, deze beklagen zeer dikwijls het besluit hunner zonen en dochters; zij noemen de gehoorzaamheid, waarmede hunne kinderen Gods roeping volgen, halstarrigheid; zij rekenen met aardsche getallen en kunnen het daarom niet begrijpen, hoe men afscheid kan nemen van de wereld, die toch zooveel belooft, en zich »levendig begraven;" zij meenen, dat men God ook in de wereld kan dienen, en het bijzonder hartvochtig en liefdeloos is, zich van zijne ouders los te scheuren. — O gij kortzichtigen! En als uwe dochter trouwt, als moeder van een eigen huisgezin zich dag aan dag al meer van u losmaakt, misschien onder het juk van een hartvochtigen echtgenoot in onwaardige slavernij zucht en den huwelijksband, dien gij u kind gevlochten hebt, beweent en verwenscht, zult gij dat lichter verdragen kunnen, dan als gij uwe dochter den vrede eener kloostercel gegund had? En de zoon, die als priester iederen dag voor u en de gansche familie bidt, en voor u nog bidden en het H. Misoffer opdragen zal, als gij al lang zult zijn gestorven, — de zoon, die voor het eenige, wat midden in de stormen en wisselvalligheden van het aardsche leven onveranderlijk bestaan blijft — voor de Kerk en hare H. waarheid — werkt en strijdt, om eenmaal aan de zegekroon der H. Apostelen deelachtig te worden: is soms deze uw zoon, als priester of monnik, er erger aan toe, voor u meer verloren, dan wanneer hij zijne dagen aan de vergankelijke goederen dezer wereld, misschien zelfs aan hare vergiftigde vreugden en ondeugden gewijd hadt? — O bezondigt u niet tegen Gods besluit! Laat aan uw kind in deze zoo heilige en gewichtige aangelegenheid zijn vrijen wil; er mocht anders eens een tijd komen, waarop Gods straf u daarvoor zwaar bezocht, en gij onder jammer en weeklagen zoudt moeten uitroepen: was ons kind toch nu maar in een klooster of in den H. priesterlijken staat! En als ook het offer en afscheid van het dierbaar kind eene diepe wond in uw hart slaat: ach, het is de laatste niet, die het in dit tranendal geslagen wordt! De Heer zal u troosten en zegenen, zooals hij eens de godvreezende ouders van Samuel — en zooals hij ook Joachim en Anna getroost heeft, toen zij hun innig geliefd, eenig kind, het bevallig meisje Maria in den tempel opdroegen.

3. Maar hoe zouden wij in staat zijn, het treffend en opvallend schouwspel, dat deze opdracht van Maria in den tempel aanbood, naar waarde te beschrijven? Oude legenden, zoowel als latere openbaringen, waarmede godvruchtige zielen begunstigd werden, zeggen hierover geheel merkwaardige dingen, die wij hier, tot stichting, in alle eenvoudigheid willen verhalen.

Toen de H. ouders met het kind te Jerusalem gekomen waren, namen zij bij hunne verwanten daar ter plaatse hun intrek en werden door hen allerhartelijkst ontvangen. Ten zelfden dage was ook de priester Zacharias uit zijne woonplaats Hebron naar Jerusalem gekomen.

Zacharias had Elisabeth, de nicht van de H. moeder Anna tot vrouw en stond dus in nauwe verwantschap met de H. Familie. Onder de priesters in den tempel bekleedde hij een voornamen rang. Deze Zacharias was heden zelf naar Jerusalem gekomen, om het kind Maria, van wier wonderbare heiligheid hij reeds veel gehoord had, in den tempel op te nemen.

Die opneming zelve had daags daarop, den 21 van wintermaand, plaats. Maria werd in feestelijken optocht naar den tempel geleid. In feestgewaad gekleede meisjes en jonge dochters met bloemkransen op het hoofd en brandende kaarsen in de hand openden den trein; daarop volgde Maria aan de hand harer ouders; de trein werd besloten door vele verwanten, als ook door eenige vrome priesters en Levieten. O hoe liefelijk was het, dit lofwaardig kind Maria te zien, daar heengaande in hare bescheidenheid en alles overstralende bevalligheid! Waarlijk, deze is de bruid, die de bruidegom in het Hooglied toeroept: „Hoe schoon is uw gang o koningsdochter." Deze is de uitverkorene, waarvan koning Salomon tot haren lof zegt: „Vele dochters hebben zich rijkdommen verzameld: gij hebt ze allen overtroffen." En de woorden die Maria bij dezen feestelijken optocht uit de diepte harer ziel gesproken heeft, staan bij den profeet Isaias opgeteekend: „Hartelijk verheug ik mij in den Heer, mijn geest verblijdt zich in mijnen God; dat Hij mij met de kleederen des heils bekleed, en met den mantel der gerechtigheid omhangen heeft; gelijk een bruidegom zich met de kroon siert, gelijk eene bruid zich tooit met hare kleinoodiën." (Is. 61: 10.) Nooit werd den Allerhoogste eene zoo heerlijke bruid gebracht, als Maria op dezen dag; nooit werd tot nu toe den hemelschen Koning een zoo dierbaar en heilig offer opgedragen, als de zelfopoffering van dit meisje. Want de vlekkelooze onschuld, de liefdegloed en nederigheid, waarmede thans Maria hare opdracht deed, had van het begin der wereld af nog in geene ziel gewoond. Daarom verheugden zich alle brave menschen, die aan dezen treffenden optocht deelnamen, of dien beschouwden; daarom ook jubelden van verrukking de H. Engelen, die rondom de koningin des hemels en de toekomstige Moeder Gods zweefden.

Zoo stelde zich de heilige optocht naar den tempelberg in beweging. Aan de zoogenaamde gulden tempelpoort kwam de eerwaardige priester Zacharias het kind der genade te gemoet treden, om het op te nemen en in den tempel te leiden. Joachim droeg de voorgeschrevene offers op en leidde toen de teedere maagd naar een plechtig versierd altaar, waar de opdracht van Maria, moest geschieden. Joachim en Anna met Maria de zuiverste aller maagden, die ooit dezen tempel betreden hadden in hun midden, knielden ootmoedig aan den voet des altaars neder. De H. ouders spraken met vurigheid en treffende overgeving aan God het offergebed uit, terwijl alle omstanders van aandoening en liefde weenden. De eerwaardige priester Zacharias, van zijne Levieten omgeven, trad met heiligen ernst en in plechtige stilte tot Maria en sneed haar eenige haarlokken af, die hij in het vuur verbrandde ten teeken, dat zij voortaan geen deel meer had met de wereld maar geheel en al aan den dienst des Heeren was toegewijd. Middelerwijl speelden de kinderen in wit gewaad op fluiten en harpen, terwijl eene schare van tempelmaagden jubel- en loflieder en ter eere van den Allerhoogste zongen. Maria lag gedurende dit alles in heilige verrukking voor het altaar neergeknield. Het was, als daalde de H. Geest over haar af. Geheel en al in Gods aanschouwing verzonken, offerde zij aan de allerheiligste Drievuldigheid haar lichaam en ziel, hare vreugden en lijden, het tegenwoordige en hare toekomst. — Werkelijk een allerheiligst offer, kostbaarder dan de offeranden van Abel, Noë, Abraham, Mozes, David en van alle heiligen van het Oude Testament, voor het aanschijn des Heeren welgevalliger, dan alle offergiften, die van het begin der wereld af opgedragen zijn, zoowel

om de heiligheid der offergift zelve als om het zuiver liefdevuur, waarmede ze werd opgeofferd.

O Maria, die nu als glorierijke koningin boven alle hemelen verheven zijt, gedenk dit allerheiligst offer in den tempel te Jerusalem en verwerf mij, bid ik u ootmoedig, de genade, dat ook ik mij zelven geheel en al en volmaakt, zoo als gij, en voor altijd, aan mijn lieven God moge opofferen. Ach, dikwijls reeds heb ik Hem mij zelven opgedragen, maar even zoo dikwijls heb ik mij wederom aan Hem onttrokken. Menigmaal heb ik geroepen: »O Jezus ik schenk U mijn hart," en ik heb inderdaad aan niemand minder dan aan Hem mijn hart geschonken. Aan alles wat liefelijk, en aangenaam en welgevallig is, wat mijne zinnen streelt en mijne hoovaardij prikkelt, heb ik plaats in mijn hart verleend; maar Jezus alleen, wien ik zoo menigmaal met de lippen mijn hart geschonken heb, heeft altoos moeten achterstaan. Doch nu doet mij die snoode ondankbaarheid van harte leed en gaarne zou ik heden, op den dag uwer heilige opdracht, o Maria, ook mij nog eens uit alle krachten aan God geven en opdragen. En omdat ik, om mijne groote zwakheid, niet in staat ben, dit na behooren te doen, bid ik u, Maria, dat gij u gewaardigt in mijne plaats mijn hart aan uw goddelijken Zoon op te dragen, opdat Hij het met Zijne liefde ontvlamme, met de schatten der hemelsche genade verrijke, en het zoo sterk aan zich verbinde, dat geene macht in leven en in dood mij Hem ooit weder kan ontnemen!

Nadat de heilige godsdienstplechtigheden in den tempel volbracht waren, moesten Joachim en Anna van hun zoo dierbaar kind afscheid nemen. O welke scheiding! Beiden waren reeds op jaren en hadden zeker gegronde redenen van vrees, dat zij den dag, waarop Maria naar het ouderlijke huis zou wederkeeren, niet meer beleven zouden. Daarom omhelsden en kusten zij hun geliefd kind met onuitsprekelijke aandoening, zegenden het dus evenals stervende ouders hunne kinderen zegenen en namen eindelijk van de bevoorrechte bruid des Heeren afscheid. De priesters brachten nu Maria in het voorhof der tempelmaagden en gaven haar aan de edele vrouwen van die plaats ter opvoeding en verzorging over.

Ter herinnering aan de aandoenlijke gebeurtenis van dezen dag hebben vele katholieke volken reeds lang op den 21 November het feest van Maria's opdracht in den tempel gevierd. Zij wisten, hoe belangrijk en beslissend voor het geluk der huisgezinnen de godsdienstige opvoeding van het kind en de vrome en offervaardige stemming der ouders is! Daarom is ook dit feest, (sedert 1585) ofschoon niet als geboden feestdag, tot geheel de roomsch katholieke kerk uitgestrekt, opdat zich jaarlijks op dezen dag alle godvruchtige vereerders en kinderen van Maria in den geest zouden vereenigen en onder de voorbede der genadevolle »tempelmaagd" voorbereiden, om eens glorierijk in den hemelschen tempel opgenomen te worden,

zooals dit zoo schoon in het kerkgebed van dit feest wordt uitgedrukt: »O God, die de H. maagd Maria, de woonstede van den H. Geest, op dezen dag in den tempel hebt willen laten opdragen, verleen, bidden wij u, dat wij door hare voorspraak eens in den tempel uwer heerlijkheid mogen opgedragen worden. Door Jezus Christus, uwen Zoon, onzen Heer, die met u leeft en heerscht in de eenheid van den H. Geest, God door alle eeuwen der eeuwen." Amen.

TIENDE HOOFDDEEL.

HET HEILIG LEVEN VAN MARIA GEDURENDE HAAR VERBLIJF IN DEN TEMPEL.

1.

Maria werd volgens de eerbiedwaardige legende, bij hare opname in den tempel aan de bijzondere zorg eener heilige profetes toevertrouwd. De Evangelist Lucas spreekt ons van haar, als van eene buitengewoon godvreezende weduwe, die ter dier tijde in den tempel van Jerusalem verbleef. Evenals de moeder van Maria, heette ook zij Anna, en stond, als eene van God bevoorrechte profetes in hoog aanzien. Zij was toen reeds meer dan 70 jaren oud. Aan deze eerwaardige profetes — zoo luidt de overlevering — werd Maria bij hare opname in den tempel bijzonder toevertrouwd; en ook Anna, nu de tweede moeder van Maria, voelde zich door eene openbaring van den H. Geest aangedreven, dit kind met bijzonderen eerbied en liefde op te nemen en het voortaan eene oprecht getrouwe leidster en meesteres te zijn.

O allerminzaamst en gezegend kind Maria, laat mij u in godvruchtige overweging beschouwen en nagaan, hoe gij in den tempel van Jerusalem de werken van godsdienstigheid verrichtet; laat mij u in den kring uwer tijdgenooten en tempelvrouwen in den geest navolgen, om uwe zachtmoedige verdraagzaamheid, uwe nederige vriendelijkheid, uw vlijt en leerzucht te bewonderen; laat mij u vergezellen in de eenzaamheid uwer cel, waar gij u in geheimvollen omgang met de zalige Geesten onderhieldt, en door hunne bemiddeling met goddelijke openbaringen vereerd werdt; laat mij, — in zoo verre aardsche bekrompenheid en behoefte dit vermag — o laat mij gevoelen, hoe de volheid der genade, die in u verborgen lag, zich van dag tot dag al heerlijker ontwikkelde, en hoe gij ook toenaamt in wijsheid en genade bij God en de menschen.

De H. kerkleeraars Hieronymus en Bonaventura schrijven over de dagorde van het uit-

verkoren meisje: »Van den vroegen morgen tot op de derde uur, d. i. tot 9 ure, bracht Maria in het gebed door; van de derde tot de negende uur hield zij zich bezig met handenarbeid en het lezen der H. Schrift. Dan woonde zij het avondoffer, dat dagelijks in den tempel werd opgedragen, bij, waarop haar een Engel gewoonlijk te eten bracht." — Zoo wisselde zich handenarbeid met geestelijk werk, het aardsch met het bovenaardsch af, en het gebed kruidde elken arbeid.

Wij hebben over den handenarbeid der tempelmaagden gesproken. Denken wij slechts aan het buitengewoon groot aantal priesters en Levieten, wier heilige gewaden allerkunstigst vervaardigd en allerzorgvuldigst onderhouden moesten worden; dan verder aan de ontelbare menigte voorhangsels van allerlei soort, van kostbare doeken enz. die tot versiering van den tempel bij de offeranden en andere godsdienstplechtigheden gebruikt werden: — en wij kunnen ons een denkbeeld van de menigvuldige werkzaamheden, die de godvruchtige tempelmeisjes te verrichten hadden, vormen. Met al die vrouwelijke werken, als spinnen, weven, breien, naaien en stikken wilde het zoo heilige kind Maria zich met den diepsten ootmoed onledig houden, al scheen haar ook soms het opgelegde werk nog zoo nietig en gering toe. Maria deed het steeds met vroolijken ijver, omdat dit alles voor het huis des Heeren, voor de eer van den Allerhoogste gedaan werd. Met nog grootere vreugde legde zich Maria met de andere tempelmaagden toe op den zang der Psalmen en Jubelliederen, wier verrukkelijke tonen, namelijk op de feestdagen, door de onmetelijke tempelwanden galmden. Maar haar liefste werk van den ganschen dag was het lezen van de H. Schrift en het onderwijs, dat de in de wet vergrijsde priesters gaven. O hoezeer brandde haar hart, als er gesproken werd over de oneindige majesteit van Jehova, en over de wonderwerken zijner barmhartigheid jegens Israël! Hoe vloeide hare ziel over van verlangen, als de voorzeggingen over den toekomstigen Messias besproken en op hare nabijzijnde vervulling gewezen werd! Hoezeer voelde zij zich gesticht en opgewekt, als de diepe zin en de geheimvolle beteekenis van die schier ontelbare godsdienstplechtigheden, welke den godsdienst van het Oude Verbond opluisterden, door de wijze leermeesters verklaard werd! — Zoo ging het jeugdig leven van Maria, in gebed, onderrichting en aanhoudende werkzaamheid voorbij.

2. Als wij dezen onvermoeiden en brandenden ijver, waarmede Maria haar werk verrichtte, overwegen en bedenken, hoe zij, als uitverkorene dochter van den eeuwigen Vader, met alle gaven der natuur en der genade versierd was, dan kunnen wij bij voorraad afmeten, hoe wondervol zij — onder zulke leiding der eerwaardige tempelvrouwen en priesters — in deugd, heilige wetenschap en allerlei nuttige bekwaamheden is vooruitgegaan, en werkelijk verhaalt ons de oude legende, dat de H. Maagd al hare medegezellinnen in kunstvolle handwerken verre heeft overtroffen. Ook getuigt van haren grooten kunstzin en wonderbare bekwaamheid, het ongenaaide en gestikte kleed, hetwelk zij volgens eene eerbiedwaardige overlevering — later voor het kindje Jezus gemaakt heeft, en dat, naarmate het kindje Jezus tot knaap en jongeling opgroeide, met Hem aangegroeid en grooter geworden is.

Alle lessen van wijsheid en alle overleveringen der H. geschiedenis, die Maria dag aan dag uit den mond harer leermeesters hoorde, vestigden zich onuitwischbaar in haren helderen geest en vereenigden zich tot een schat van heilige en hemelsche kennissen, zooals nog nooit in de ziel van eenig mensch was voorgekomen, zoodat zij toen reeds met recht de zetel der wijsheid genoemd mocht worden; daarenboven mag men niet vergeten, dat al de kennissen, die Maria langs den natuurlijken weg verwierf, door de voortdurende bovennatuurlijke openbaringen op eene wonderbare wijze vermeerderd en opgehelderd werden.

O beminnelijke voorbereiding van de toekomstige Koningin des hemels, van de uitverkorene Bruid Gods! Wij lezen van de oostersche koningen, dat, als zij zich eene voorname en uitstekende maagd tot gemalin gekozen hadden,

deze lang vóór haar huwelijk door de leermeesters van het hof en door wijze vrouwen in allerlei wetenschappen onderwezen en op de hooge waardigheid eener koningin voorbereid werd. — Eveneens wilde nu ook de hemelsche koning, de geest Gods, dat zijne uitverkorene bruid vooraf in de heilige tent gebracht en daar met het tooisel der wijsheid versierd werd, opdat zij van dag tot dag, gelijk in jaren en bevalligheid van gestalte, evenzoo in beminnelijkheid der ziel en hemelsche wijsheid zoude opgroeien. Daarom gelden ook van de allerheiligste Maagd en van den tempel van Jerusalem de woorden van de H Schrift bij Jezus Sirach: „Ik heb mijne woning gevestigd in de vergadering der heiligen, Ik heb mij verheven als de Ceder op den Libanon en de Cipres op den berg Sion. Ik ben opgegroeid als een palmboom van Cades en als een rozenstruik van Jericho. Ik groeide als een schoone olijfboom in het veld en als een ahorn aan het water. Ik heb een welriekenden geur verspreid, als de kaneel en als de kostbaarste balsem, en een aangename reuk als die van de fijnste mirre. Ik heb mijne takken uitgespreid, als een terebinth, en mijne takken zijn takken van eer en bevalligheid. Als een wijnstok droeg ik welriekende, zoete vruchten en mijne bloemen zijn een heerlijk gewas." (Eccl. XXIV: 16—23.)

3. Maar als het meisje, gedurende haar verblijf in den tempel zoozeer in heilige wijsheid, kennis en bekwaamheid is toegenomen en zich zoo beminnelijk ontwikkeld heeft, hoe moet het dan toch wel zijn toegegaan met haren wasdom in de deugd en iedere volmaaktheid. De heiligen Gods verhalen ons daarvan zeer voortreffelijke dingen, die wij met diepen eerbied moeten overwegen en behartigen. — Zoo schrijft de H. Kerkleeraar Alfonsus de Liguori: »Evenals een opkomende dageraad immer helderder wordt, zoo neemt Maria immer meer in elke volmaaktheid toe, en geene pen is in staat te beschrijven, hoe hare deugden, hare ootmoedigheid, hare stilzwijgendheid, hare versterving en zachtmoedigheid telkendage helderder schitteren." — De H. Joannes Damascenus noemt Maria: »een schoonen olijfboom, geplant in het huis des Heeren, besproeid door den H. Geest en van dag tot dag met den tooi van bloemen en vruchten rijk beladen." — De H. Kerkvader Hieronymus schildert deze bloemen en vruchten afzonderlijk, als hij schrijft: »Maria was onder hare gezellinnen de eerste in het opstaan, de nauwgezetste naleefster der goddelijke wet, de nederigste en volmaakste in de beoefening van elke deugd. — Nooit zag men haar boos, en ieder harer woorden verraadde de bevalligste zachtmoedigheid en gloeide van hemelsche liefde, zoodat men in alles, wat zij zeide, aan God herinnerd werd." — Eveneens getuigt de groote kerkleeraar Anselmus: »Maria sprak zeer weinig, was altoos ingetogen, lachte nooit luide en toonde nooit een prikkelbaar en onrustig gemoed. Zij beoefende het gebed, het lezen van de H. Schrift, het vasten en andere heilige werken met de grootste volharding." — Het schoonste beeld over de deugden van het door God bevoorrecht meisje levert ons haar groote vereerder de H. bisschop en kerkleeraar Ambrosius: »Zij was maagd — zoo schrijft hij — en niet enkel naar het lichaam, maar ook naar het hart, en heeft de zuiverheid van haar gemoed door geene schaduwe van zonde bezoedeld. Zij was ootmoedig in haar gemoed, gepast in haar spreken, schrander in hare denkbeelden, gierig op hare woorden, leerzuchtig in het lezen. Zij was vlijtig in het werk, bescheiden in hare gesprekken, en zocht voor geen enkelen mensch, maar voor God alleen haar hart bloot te leggen. Zij beleedigde niemand, beminde allen, eerde den ouderdom, benijdde niemand van haren leef-

tijd, vluchtte de ijdelheid en beminde den omgang met God, hare blikken draaiden niet naar alle kanten, geen harer woorden was uitgelaten, geen harer handelingen oneerbiedig; hare houding was niet lichtzinnig, haar gang niet dartel, hare stem niet weekelijk. Op deze wijze vervulde het meisje hare plichten met zoo teedere nauwgezetheid, dat zij niet zoozeer de leerlinge, dan wel — om het voorbeeld harer deugden — de leermeesteres van allen scheen te zijn."

4. Zeker heeft zich sedert de schepping der wereld, naast de aanschouwing van den driewerf heiligen God, voor de H. Engelen geen heerlijker schouwspel opgedaan dan de aanblik van het vereerendswaardigste hart van Maria en de duizendvoudige bloemen van deugden, die uit dezen kostbaren, heiligen bodem ontsproten zijn. Maar onder al deze deugden is zeker in de oogen van den Allerhoogste en van geheel het hemelsch hof geen beminnelijker en welgevalliger geweest dan de lelie der maagdelijke zuiverheid, die Maria — volgens de algemeene overlevering — in den tempel te Jerusalem haren goddelijken bruidegom beloofd had.

Zelfs de edelste vrouwen en heldinnen van vroegere eeuwen hadden geen voorgevoel van zulke gelofte. In het Oude Verbond werd de moederlijke waardigheid ver boven de maagdelijke zuiverheid geacht. Toen wisten de maagden van niets hoogers, dan rijk te worden in kinderen, en in vele klein- en achterkleinkinderen voort te leven. Maria was de eerste op aarde, die uit vrijwillige en onbeperkte liefde voor haren Schepper, het besluit nam, reeds op deze wereld een Engelen-leven te leiden, volgens de woorden van Christus: „Men zal noch huwen, noch uitgehuwd worden; maar men zal zijn als Gods Engelen in den hemel." (Matth. XXII : 30.) Maria zou aan het hoofd van dit doorluchtig, schitterend geslacht staan, waarvan de H. Geest zegt: „O hoe schoon is een kuisch geslacht in den glans der deugd, want zijne gedachtenis is onsterfelijk en het staat in eere bij God en bij de menschen en in eeuwigheid zegeviert het met de kroon der overwinning." (Sap. IV: 1, 2.)

De wereld met hare lusten mocht ook niet het geringste aandeel hebben in het lichaam, dat tot tempel van Gods Zoon bestemd was. — De ziel, die onder alle zoo begunstigd en uitverkoren was, wilde haar verlangen alleen op het eeuwig genot — de geheele kracht harer liefde — alleen op den onsterfelijken God vestigen.

Daarom bracht Maria, in dit gedenkwaardig uur, toen zij voor het heiligdom des tempels in verrukking verzonken lag, haar lichaam en ziel door eene plechtige gelofte den Heere ten offer! Volmaakte, ongerepte zuiverheid en vrijheid van elken vleeschelijken lust is de eigenschap der Engelen — eene bloem, die God het eerst alleen in den hemel geplant heeft. En Maria, de maagd der maagden, heeft deze bloem van uit den hemel op de aarde overgeplant, en sedert vervult zij den tuin der Kerk met haren geur. De immer maagdelijke Maria is de hemelsche koorgeleidster geworden; duizenden en duizenden der edelaardigste jongelingen en jonge dochters zijn haar nagevolgd, en hebben, met edelmoedige onthechting, lichamelijke schoonheid, rijkdom van het minnend gemoed, levensgeluk ja alles aan den hemelschen bruidegom ten offer gebracht. De immer maagdelijke Maria is de vorstin; eene met leliën bekransde schaar van dienaars en dienaressen is rondom haar opgedaagd, om haar te eeren, en den aangenamen geur harer maagdelijkheid na te volgen. De immer maagdelijke Maria is de zon: sinds haren opgang zijn duizenden en duizenden sterren in haren kring verschenen — zuivere, eeuwig aan God gewijde maagden, die een onmetelijken stralenkrans om haar vormen.

5. Hebt gij nu dit geheim der genade, dat

in Maria, tijdens hare opvoeding in den tempel voltrokken is, overwogen, o, keer dan thans weder uwen blik naar buiten en beschouw, hoe soms in de opvoeding onzer dochters en maagden zich geheel andere verschijnselen voordoen. Ook de meisjes onzer dagen worden in al het wetenswaardige onderwezen, hetzij in de scholen harer inwoning, of in opvoedingsgestichten, die men pensionaten noemt. Daar oefenen en spannen zij zich in van den morgen tot den avond. Zij leeren goed en schoon lezen, netjes schrijven, goed gestelde brieven en opstellen maken; zij leeren geschiedenis, aardrijkskunde, teekenen, muzijk, vreemde talen, houding en goede manieren in 't gezelschap, en allerlei fijne vrouwelijke handwerken. O hoe goed en prijzenswaardig is dit alles! En hoe gelukkig is de jonge dochter, als haar in de lente haars levens zulk een leertijd gegund wordt!

Maar is daarmede nu alles gedaan? Menig meisje meent het, en rekent zich tot de beschaafde, zeer beschaafde, fijn beschaafde klas, als zij oneerbare romans in hare eigene of zelfs vreemde taal weet te lezen, bevallige brieven te schrijven, fraai te zingen en allerlei fijn handwerk te verrichten. Groote en schadelijke dwaling! Eene jonge dochter moge dit alles kennen, en toch is zij misschien wezenlijk een ruw, gewoon en nietig wezen. Verstand, verbeelding en vlugge handen zijn de hoofdzaak niet, maar het hart! Als het hart in de dagen der jeugd niet is gevormd; als de jonge dochter niet geleerd heeft zich door de hartelijkste liefde aan Jezus aan te sluiten en uit liefde tot Hem en uit eerbied voor zijne H. wet hare zondige neigingen te overwinnen; als zij zich geene moeite gegeven heeft, om met de wereldsche kennissen ook nederigheid, zachte toegevendheid, hartelijke vergevensgezindheid, trouwe werkzaamheid, kinderlijke gehoorzaamheid en maagdelijke zuiverheid in hare ziel op te nemen — dan is al het andere maar een slecht vernis, dat spoedig wederom zal afvallen, als eenmaal de jaren der jeugd voorbij zijn en de dochter echtgenoote en moeder geworden is. Dan zal men zien, hoe de vroeger zoo ranke, zoo bevallige, zoo fijn beschaafde jonge dochter, van dag tot dag ruwer, eigenzinniger, hartvochtiger, trager, lastiger, behaagzieker en ontrouwer wordt, en dan zullen ouders en echtgenoot deze beschaving verwenschen, maar — te laat!

Gelukkig daarom die ouders, die het bij tijds begrepen hebben, dat in de opvoeding hunner kinderen beiden onafscheidelijk met elkander moeten verbonden zijn: beschaving van den geest en veredeling van het hart door godsdienst en ware zedelijkheid. Gelukkige ouders, die zich door uiterlijken schijn, wereldsch klatergoud, en gewetenlooze raadslieden niet laten verblinden, maar in de dagen, dat de opvoeding hunner opgroeiende meisjes aan eigen haard of in een vreemd opvoedingsgesticht moet worden voltrokken, het voorbeeld van Maria in den tempel te Jerusalem voor oogen houden. Zulke ouders zullen in hunne kinderen — evenals Joachim en Anna in Maria — den zegen voor hunnen ouden dag en den zoetsten troost in het uur des doods vinden.

ELFDE HOOFDDEEL.

DE H. MAAGD STAAT HARE DIERBARE OUDERS IN DEN DOOD BIJ.

1.

Terwijl de allerheiligste Maagd zich in den tempel te Jerusalem bevond, leefden Joachim en Anna in het stille Nazareth geheel en al afgezonderd van de wereld. Zij hadden immers niets meer, dat hun aan de aarde bond, dan het aandenken aan hun zoo dierbaar kind Maria, en zij wisten, dat zij zich alleen in den ijverigen dienst van God en in zijne liefde op eene geestelijke wijze met hunne heilige dochter vereenigen en ze in Gods hart wedervinden konden.

Slechts nu en dan, bij gelegenheid der hooge feestdagen kwamen zij — in zooverre het hunne hooge jaren met derzelver gebreken toelieten, — weder naar Jerusalem en mochten dan hunne dochter bezoeken. Want de woningen der maagden in den tempel waren niet zoo streng afgesloten, of het werd haren ouders van tijd tot tijd vergund, namelijk op de hooge feestdagen daar te komen. Wie nu zal de zalige gewaarwordingen der ouders beschrijven, als zij na eene lange scheiding weder hun heilig dochtertje mochten zien! — Hoezeer ontvlamde dan hun hart, als het meisje haren mond opende en stroomen van wijsheid en brandende liefde Gods over hare lippen vloeiden! Dan ontwaakte in het hart der ouders dat steeds vuriger verlangen, alleen maar meer voor God te leven en zich nooit meer van den tempel te moeten scheiden, om de zoete en hemelsche gesprekken met hunne dochter menigvuldiger te genieten. Daarom besloten zij, zooals de overlevering verhaalt, hunne laatste levensdagen in Jerusalem door te brengen en kozen hunne woning nabij den tempel.

2. Negen jaren lang had de uitverkorene maagd in den tempel gediend, en in nog rijkere mate, dan koning David, had zij ondervonden, hoe zoet en aangenaam het is te wonen in het huis des Heeren. Maar nu begon de heldere hemel in haar hart te bewolken. Zij kende in haar inwendig gebed, dat een zware slag haar boven het hoofd hing, en nu verviel hare ziel in diepe droefenis. Daar echter Gods wil de eenige leiddraad van haar leven was, onderwierp zij zich onmiddellijk aan den wil der voorzienigheid, en riep met haren koninklijken voorvader, David uit: „Mijn hart o God is bereid, mijn hart is bereid! Beproef mij, o Heer en bewaar mijne ziel door het vuur." (Ps. 56). Nu ontvangt zij de treurige boodschap: dat haar dierbare vader Joachim zijn einde nadert, en zijn verscheiden nabij is. De H. Maagd werd diep bedroefd; want ofschoon zij haren wil immer en in alle omstandigheden aan den wil van haren Schepper onderwierp, zoo koesterde toch haar hart, zooals dat van een wezenlijk braaf kind, de teederste gevoelens, en kon de smart over den nabij zijnden dood van een vader, dien zij zoo innig lief had,

niet onderdrukken. Zij gaf dus aan de natuur, wat der natuur behoort; maar ook aan de genade, wat der genade toekwam. Nogmaals vernieuwde zij hare overgeving aan den allerheiligsten wil van God en bad met al het vuur van haar hart: Sta toch, o Heer, uw trouwen dienaar in zijn sterfuur bij; daarop snelde zij naar het sterfbed van haren innig geliefden vader.

Treurig stonden de bloedverwanten en vrienden rondom den stervenden rechtvaardige. Maar op zijn gelaat straalde hemelsche vrede en bovennatuurlijke vreugde. Troostvol zag hij zijne ontbinding te gemoet. Hij stierf immers in het geloof en in de hoop zijner voorvaderen en hij verlangde naar het ware vaderland, dat God aan zijne dienaren beloofd had.

Als hij nu zijn einde voelde naderen, liet hij zich nog eens oprichten, om zijne dochter, volgens het gebruik der brave Israëlieten, nog zijn laatsten vaderlijken zegen te schenken. En zie, evenals weleer de oudvader Jacob, toen hij stervend zijne zonen zegende, op eene wonderbare wijze verlicht werd, en, in de verste toekomst ziende, ieders lotgeval vooruit zag, zoo werd ook het oog des geestes van den stervenden Joachim geopend en hij erkende op het oogenblik, dat hij zijne zegenende hand over Maria uitstrekte, duidelijker dan ooit de toekomstige heerlijkheid zijner dochter. Hij zag al den zegen, die in dat kind aan het menschdom geschonken was, en hij zag in den geest den Allerhoogste, die uit haar als wortel ontschieten en de aarde vernieuwen zou. Bij zulke aanschouwing van Gods geheimenis werd zijn gelaat nog meer verheerlijkt en in verrukking riep hij uit: »De Heer is wondervol en zijne barmhartigheid duurt van geslacht tot geslacht."

Toen werden de banden der natuur verbroken en zijne heilige ziel vertrok naar die plaats, waar hij met de overige rechtvaardigen van het Oude Verbond de vervulling moest afwachten.

3. Nauwelijks had Maria het rouwgewaad om haren overleden vader afgelegd, of haar werd ook het nabij zijnde einde harer heilige moeder geopenbaard. Toen ontlastte zich het liefderijke hart van het trouwste kind in smartelijken weemoed; zij viel gelijk het der gelukzalige Maria van Agreda geopenbaard werd — voor den Heer neder, bedekte haar aangezicht en smeekte voor hare moeder onder een vloed van tranen om de vertroostingen des hemels, maar voor haar zelve smeekte zij om sterkte en standvastigheid bij het verlies van diegene, die haar op aarde boven alles dierbaar geweest was. Wie is in staat de gemoedsstemming der allerheiligste maagd in dat uur des gebeds te beschrijven? Zij gevoelde met de vreeselijkste levendigheid den aanstaanden doodstrijd harer moeder; eene onmeetbare smart doordrong al de plooien harer ziel bij de gedachte, dat zij nu eene vader- en moederlooze weeze ging worden, en toch straalde in hare ziel, over al die duisternissen van rouw en schrik, de helderste zon van vreugde in God, en van algeheele, vertrouwvolle onderwerping aan zijn heiligen wil. — Ten laatste stond de maagd van haar gebed op, droogde hare tranen af, en begaf zich naar de woning harer heilige moeder.

Bij haren aanblik werd het oog der stervende met bovenaardschen glans verlevendigd en er had tusschen de twee uitverkorene zielen een zoo zoet en wonderlijk gesprek plaats, alsof de hemelsche koren bij afwisseling hunne psalmen zongen. O wat moeten dat wel voor zoete, verhevene, wondervolle woorden geweest zijn, welke die twee op dit scheidensuur tot elkander gesproken hebben? Woorden van vreugde, van aanbidding en lof Gods met het oog op de volheid der tijden en op den grooten, glorierijken dag der openbaring van Gods barmhartigheid in Christus. Woorden van liefde, die zich tot aan geene zijde van het graf uitstrekt en in alle eeuwigheid voortduurt. Woorden van troost, dien de Allerhoogste voor hen bereidt, die zich wederkeerig in zijn allerheiligst hart beminnen.

Langzamerhand hield die wondervolle samenspraak op — het oog der stervende begon te breken, de banden des lichaams werden ontbonden, en de ziel werd opgenomen in het gezelschap der heiligen en rechtvaardigen van het Oude Verbond.

4. O gelukkig, heilig ouderenpaar, Joachim

en Anna, aan wie het vergund was een zoo liefderijk trouw kind aan hun sterfbed te zien en in diens armen te sterven! En gelukkig alle ouders, die bij hunnen dood godvruchtige kinderen achterlaten! Dan het kind dezer heiligen was niet alleen een trouw, liefderijk en godvruchtig kind, het was de Moeder des levens zelve. Daarom moeten Joachim en Anna gelukkig genoemd worden, omdat het hun gegeven was, in de armen te sterven van haar, die eens in haren moederlijken schoot de bron van alle leven, den overwinnaar des doods zou dragen.

Maar ook voor ons is die teedere liefde, die Maria haren stervenden ouders bewees, buitengewoon troostrijk. Wij weten, dat deze machtige maagd niemand, die haar in 't leven vereerd heeft, in den dood verlaat. Onmiddellijk na dat oogenblik worden de boeken van den rechter geopend, en dan wordt op eens het raadsel opgelost, òf wij als kinderen Gods liefde waardig zijn, dan wel òf wij als voorwerpen van Gods gramschap voor alle eeuwigheid den vloek moeten dragen. In dat laatste, angstvolle oogenblik zal de helsche slang geene poging, geen list onbeproefd laten, om ons geloof aan 't wankelen te brengen en de liefde Gods in ons uit te dooven. Zij weet immers, dat haar gift tot in de eeuwigheid voortwerkt en dat hij door den eeuwigen dood verslonden wordt, die met het helsche vergif besmet sterft; maar in dat laatste, beslissende uur zal ook Maria de zijde niet verlaten van hem, die haar in zijn leven gediend heeft, of althans haar in dat laatste oogenblik nog vol vertrouwen en rouwmoedig om haren bijstand aanroept. Daarom zegt de H. Bernardus, dat Maria eene moeder van geheel bijzondere bezorgdheid is, en dat alle moeders te zamen voor hunne kinderen niet zoo veel zorgvuldige moederlijke trouw bezitten. Wil de Bruidegom — zoo schrijft hij — de deur reeds sluiten, dan wendt zij, als moeder des bruidegoms nog een goed vermogend woord aan. Wat zeg ik? Maria behoeft zelfs haren mond niet eens te openen; met een enkelen oogslag beweegt zij reeds, menschelijkerwijze gesproken, het hart van haren Zoon. Zij toont dat hart, waaronder de Zoon gerust heeft, en waar is de Zoon die bij dezen oogslag de moeder verloochent? Jezus ziet zijne moeder aan, en — hij die reeds als rechter wilde optreden, toont zich nog eens het lam der verzoening. Zij bidt en te midden der verstijvende doodskilte voelt de zondaar de weder levendig wordende vonken der goddelijke liefde. Natuur en genade geraken in strijd, of het hart meer van angst dan wel van berouw klopt. De tranen der oprechte boetvaardigheid vermengen zich met het doodszweet, en de zondaar sterft als een boeteling, terwijl hij onder den mantel der bescherming sterft van haar, die eene moeder van barmhartigheid, de toevlucht der zondaren is. — »Zoo klimt, — zegt de H. Augustinus, de zondaar tot Jezus op door Maria, langs welke de Verlosser tot hem is afgedaald."

O H. Maagd Maria, zoete moeder van barmhartigheid, ik smeek en bid u, bij de teedere en ongemeen werkdadige liefde, waarmede gij uwe heilige ouders, Joachim en Anna in den dood hebt bijgestaan, kom mijne arme ziel te hulp, als mijn laatste uur slaat, als de krachten mij begeven, als mijne tong uw zoeten naam niet meer kan uitspreken, als mijne brekende oogen uw beeld niet meer aanschouwen, en mijne ooren de teedervolle woorden »Jezus en Maria" uit den mond des priesters ten laatsten male hooren. Dan, o goede maagd, kom mij te hulp, verlaat mij niet in dat al beslissend oogenblik des doods. Nu reeds beveel ik u door uwe heilige handen en uwe moederlijke voorspraak mijn lichaam en ziel aan uw aanbiddelijken Zoon, mijn Heer en Zaligmaker Jezus Christus, aan wie lof en eer in eeuwigheid!

TWAALFDE HOOFDDEEL.

HUWELIJK VAN DE H. MAAGD MET JOSEF.

1.

asdom en lichamelijke zoowel als geestelijke ontwikkeling van den mensch gaan in het oosten veel sneller dan bij ons; en zoo was ook Maria, nadat zij elf jaren in den tempel doorgebracht en haar veertiende jaar bereikt had tot eene bloeiende dochter opgegroeid, die nu den tempel verlaten en met een jongeling van haren stam, volgens het voorschrift der wet, in het huwelijk treden zou. Als men de kuische, engelreine maagd deze boodschap bracht, verschrikte zij in haar hart. Gelijk eene duif in de eenzame rotsklove had zij, — voor de wereld verborgen en onbekend met hare gevaren — vol heiligen vrede in den tempel geleefd en zich alleen in de zoete gesprekken en den liefdevollen omgang met God en zijne engelen verheugd, maar nu klonk haar het woord van het Hooglied: „Sta op en kom, mijne duive, verscholen in de kloven der rotsen en steilten, toon mij uw gelaat, laat uwe stem in mijne ooren klinken." (Hoogl. II: 10, 14), d. i. de Heer sprak nu tot Maria: »O maagd, gij, die tot nu toe in stille eenzaamheid verborgen waart, kom nu te voorschijn, opdat de menschen uw gelaat zien en uwe stem hooren. Want ik heb u met zoo heerlijke genaden niet gesierd, om u altoos te verbergen, maar opdat gij voor de wereld verschijnen en door woord en daad van Mij getuigenis zoudt afleggen!

Maria sidderde echter bij de gedachte, dat zij in de groote, wijde wereld zou moeten komen — zij, de weeze, zij die hare maagdelijke zuiverheid aan haren Schepper beloofd had. Ach, zij vond immers evenals de duif, die Noë uit de ark gelaten had, niets, waarop zij in de ellendige wereld uitrusten, niets, waaraan zij zich verzaden kon! Daarom wendde zij zich tot hare eerwaardige opvoedster, de profetes Anna, en tot de priesters, aan wier leiding zij was toevertrouwd, en openbaarde hun het geheim harer ziel: hoe zij namelijk niet verlangde in de wereld terug te keeren, maar vast besloten was, altoos den Heer te dienen, en vrij van aardsche banden, een zuiver maagdelijk leven te leiden.

Hoe zeer stonden de priesters en de heilige pleegmoeder Anna over dit besluit verbaasd! Want ofschoon zij in het meisje iets hoogers vermoedden, toch was Maria voor hen een verzegeld boek. — Ook scheen hun het besluit tot aanneming van den maagdelijken staat in strijd met de wet, omdat men het in Israël voor zondig hield, het geslacht zijns vaders te laten uitsterven. Daar nu Maria de laatste spruit harer familie en bovendien erfdochter was, moest zij zich aan de wet onderwerpen en kon men hare bede niet toestemmen.

In dezen druk wendde zich Maria van de menschen tot den Allerhoogste en bracht het door bidden en zuchten, door tranen, vasten en boet-

plegingen zoover, dat de Heer haar in het inwendig gebed beloofde: Hij zou hare gelofte onder zijne hoede nemen, en haar een zoo heiligen en rechtvaardigen bruidegom geven, dat zij aan de wet van haar volk voldoen en toch hare gelofte onderhouden kon.

2. Middelerwijl hadden — zooals een eerbiedwaardig schrift verhaalt, — de priesters Jehova over den bruidegom, die aan het onschuldig meisje gegeven moest worden, geraadpleegd, en tot antwoord gekregen het woord van den Profeet Isaias: „Een reisje zal uit de wortel van Jesse voortkomen, en de Geest des Heeren zal op hem rusten." (Is. XI: 1, 2.)

Als nu de jongelingen uit het huis van David, die men, om naar hare hand te dingen, had uitgenoodigd, in den tempel verschenen waren, schreef de Hoogepriester voor, wat weleer Mozes op last des Heeren verordend had; hij liet ieder aanwezige een dorren amandeltak, waarop de naam des jongelings stond, geven, legde de gezamenlijke takken op het altaar voor het Allerheiligste neder en smeekte tot den Heer, dat Hij de tak van hem, die hij tot bruidegom van de maagd had uitverkoren, zou laten groen worden. Doch zie, toen de priester den volgenden dag in het heiligdom trad en naar de amandeltakken zag, was geen enkele groen geworden; een teeken, dat niemand hunner, die naar hare hand dongen, door God tot bruidegom der maagd bestemd was.

Nu onderzochten de priesters nauwkeurig, wie der weinige jongelingen uit het huis van David bij het dingen naar hare hand mocht hebben ontbroken, en zie, men bevond, dat een arm timmerman, de zoon van Jacob, uit het geslacht van David, Josef*) genaamd, was weggebleven. Van zijne prilste jeugd had hij in de vreeze Gods een zuiver en heilig leven geleid, en evenals de allerheiligste maagd had hij, door ingeving van den geest Gods, het besluit gemaakt de maagdelijke zuiverheid te bewaren, en ongehuwd te blijven. Nu moest hij op last van den Hoogenpriester in den tempel verschijnen; en zie, toen nu ook hij zijn amandeltak bracht, werd deze oogenblikkelijk groen en eene buitengemeen schoone bloem kwam aan den weleer dorren tak. Thans erkenden allen, dat deze kuische jongeling het was, aan wien de maagd volgens Gods raadsbesluit moest worden verloofd, wat dan ook, naar het volksgebruik, in de tegenwoordigheid der aanwezige verwanten geschiedde.

3. Dadelijk werden de noodige toebereidselen voor het bruiloftsfeest, dat naar Joodsch gebruik dikwijls pas vele maanden later plaats had, gemaakt.*) Waarlijk, eene heilige bruiloft. Want hier werd op wondervolle wijze de huwelijke staat met den maagdelijken verbonden, zooals dit de allerheiligste maagd zelve aan de H. Brigitta geopenbaard heeft, toen zij haar zeide: »Gij moet weten, dat Josef, alvorens hij met mij huwde, door den H. Geest wist, dat ik aan God de maagdelijkheid beloofd had, en zuiver was in gedachten, woorden en werken. Hij huwde mij dus met

*) Ofschoon Josef een arm timmerman was, kon hij zich toch op de aanzienlijkste afkomst beroemen, omdat de H. Evangelist Mattheus hem van koning David en van den patriarch Abraham doet afstammen. — Josefs vader heette Jacob en kwam uit Bethlehem van het geslacht van David door de linie van Salomon, terwijl Maria eveneens uit het geslacht van David, maar door de linie van Nathan, afstamde. Josefs broeder heet Cleophas of Alpheus. Ook de vrouw van dezen Cleophas, eene naaste bloedverwante van de moeder Gods, heet Maria, en wel ter onderscheiding van Josefs echtgenoote, Maria Cleophas. Deze Maria Cleophas was de moeder van Jacobus den minderen, van Judas Thaddeus, van Simon en Josef den rechtvaardige, die een der 72 leerlingen werd. Deze vier zonen van Cleophas, de neven van den H. Josef, worden in het Evangelie de broeders van Christus genoemd, omdat bij de Joden de naaste verwanten over het algemeen broeders en zusters genoemd werden.

*) Uitstekende schriftverklaarders van den nieuwen tijd zeggen, dat het eigenlijk huwelijk van de allerheiligste maagd met den H. Josef pas na hunne terugkomst van het bezoek bij hunne nicht Elisabeth heeft plaats gehad, en dat zij, toen Gabriël haar de hemeltijding bracht, nog maar de verloofde en niet de gehuwde van den H. Josef was. Ondanks de gewichtige bewijsgronden, die voor deze bewering worden aangevoerd, meenen wij in dit boek de gewone opvatting en overlevering te mogen volgen.

het doel, mij te dienen en mij voor zijne meesteres, niet voor zijne vrouw te houden. Ook wist ik door de verlichting van den H. Geest zeker, dat mijne maagdelijkheid door Josef niet zou worden geschonden, ofschoon ik, naar Gods wil, aan een man gehuwd werd."

Daar nu beiden door ingeving van den H. Geest wisten, dat zij ook in den huwelijken staat de gelofte van eeuwige maagdelijkheid zouden onderhouden, en hunne gelofte door het huwelijk niet geschonden maar zelfs gekroond zou worden, vierden zij hun huwelijk met onbeschrijfelijke vreugde, en wel — volgens eene oude overlevering — den 23 Januari.

O wie is in staat de schoonheid en beminnenswaardigheid der beide uitverkoren echtelieden te beschrijven, bijzonder de hemelsche bevalligheid van Maria, die wel is waar op haren trouwdag in 't oog der menschen als de bruid van Josef optrad, maar werkelijk de bruid was van den H. Geest. De godvruchtige Catharina van Emmerich schildert ons de gestalte der hemelsche bruid met de volgende woorden: »Zij had rijke, blondgele haren, verhevene en fijne wenkbrauwen, een zeer hoog voorhoofd, een groot oog, wiens blik evenwel schier altoos ootmoedig was neergeslagen. Hare neus was langwerpig recht en zeer fijn, de mond edel en liefelijk, de kin smal, de gang bevallig, zedig en statig." En eene andere godvruchtige zienster (Maria van Jezus) voegt er bij: »De lichaamsbouw was volmaakt schoon ontwikkeld, eenigszins grooter dan gewoonlijk bij jonge dochters van hare jaren. Haar bevallig gelaat was de trouwe spiegel der schoonste ziel, haar oog schitterde met de lieftalligste majesteit en onuitsprekelijke bevalligheid." —

Moeten wij ook het bruiloftstooisel, waarmede Maria op dezen haren dag van eer pronkte, vermelden, dan zullen wij ons aanstonds hare voorafbeelding van het Oude Verbond, de schoone heldin Judith herinneren, waarvan geschreven staat: »En zij legde haar boetekleed af, bestreek zich met de uitgezochste zalven, bracht hare haren in orde, tooide haar hoofd met eene diadeem, deed hare kostbaarste feestkleederen aan, en prachtige sandalen aan hare voeten en versierde zich met armbanden, gespen, oorringen en andere kostbaarheden. En omdat zij al dien tooi niet uit ijdelheid maar met een vroom inzicht aandeed, schonk de Heer haar een wondervollen glans, en vermeerderde hare schoonheid, zoodat zij in aller oogen onvergelijkelijk bevallig scheen."

Deze beschrijving geldt ook van Maria op haren trouwdag. Catharina van Emmerich schildert ons af, hoe zij in eene verwonderlijke openbaring de gelukkige bruid gezien heeft. Over een zeer schoon, rijk bewerkt en geborduurd onderkleed droeg Maria een hemelsblauwen mantel, die op de borst met een slot was vastgemaakt, de randen waren met gouden bloemen geborduurd. Haar haar was door de tempelmaagden met veel kunst opgeschikt en met witte zijden linten voorzien van parelen vastgebonden. Op haar hoofd droeg de dochter van David eene schoone kroon versierd met kostbare gesteenten.

Ook Josef, de bruidegom van Maria was op dezen dag op zijn feestelijkst uitgedost. Hij was toen, volgens de legende, ongeveer 33 jaren oud, en een goed gevormd, zeer schoon man. Want daar hij in heiligen bond vereenigd zou worden met haar, die schoon is als de maan, en uitverkoren als de zon, moest hij ook in lichamelijke en geestelijke schoonheid haar zoo nabij mogelijk gelijken en in hem tevens het woord van den Psalmist vervuld worden: »Schoon van gestalte zijt gij voor de kinderen der menschen, bevalligheid is over uwe lippen uitgestort, daarom heeft God u in eeuwigheid gezegend? Zóó was het uitverkoren bruidspaar, gelijk het zich op den bruiloftsdag, vergezeld van vele bloedverwanten, zoomede van Maria's meesteressen en gezellinnen, naar den tempel begaf, alwaar — tegen de gewoonte der Joden — een priester het huwelijk plechtig inzegende, daar het anders gebruikelijk was, dat slechts een der naaste bloedverwanten of der voornaamste bruiloftsgasten over de gehuwden een zegewensch uitsprak Nadat de priester een plechtig en vurig trouwgebed gesproken en alle aanwezigen met diepe aandoening

en luider stemme hun »Amen" gezegd hadden, stak de heilige bruidegom onder eerbiedigen groet den huwelijks- of trouwring *) aan den vinger der bruid, terwijl vroolijk Psalmengezang weergalmde, en op het offeraltaar vele lammeren geslacht en tot offeranden opgedragen werden.

Hierop begaven zich de nieuw gehuwden en al de genoodigde bruiloftsgasten naar het bruiloftsmaal, dat — volgens het verhaal van Catharina van Emmerich te Jerusalem bij den berg Sion in een huis, dat men dikwijls voor zulke omstandigheden huurde, gehouden werd. Naar het joodsch gebruik duurden de feestelijkheden zeven dagen lang, doch met zulke eerbaarheid en wezenlijk geestelijke vreugde, dat ook God en de engelen daarin zeker hun welbehagen namen.

De kerk nu, waarvoor alles vol beteekenis en eerwaardig is, wat op de zoo gezegende Moeder Gods betrekking heeft, hernieuwt sedert vele eeuwen op den 23 Januari de blijde herinnering aan deze gebeurtenis door het feest van Maria's huwelijk.

4. Aan het slot van dit verhaal, moeten wij, nog eene vraag beantwoorden, die misschien reeds van den beginne bij u is opgekomen. Waarom wilde de goddelijke voorzienigheid, dat Maria trouwde, en was het niet waardiger en voor Maria eervoller geweest, indien zij toen reeds door hare tijdgenooten als eene zuivere maagd erkend ware, in plaats van den schijn eener gewone getrouwde vrouw te moeten hebben?

De leeraars der kerk bewonderen in dit raadsbesluit der goddelijke voorzienigheid eene groote wijsheid, terwijl zij daartoe vijf redenen bijbrengen.

Vooreerst moest reeds op den drempel van het Nieuw Verbond — door het heilig en vlekkeloos huwelijk van Josef en Maria de geestelijke verheffing en heiliging van den huwelijken staat in 't algemeen voorbereid worden. Want in het verloop van vierduizend jaren vóór Christus had het huwelijk bij de heidenen en zelfs in het Jodendom veel van zijne oorspronkelijke waardigheid verloren; de ware, geestelijke grondslag van het huwelijk werd door de meeste menschen geheel en al miskend, en het zinnelijke en vleeschelijke werd daarbij voor hoofdzaak gehouden. Toen nu de Verlosser in de wereld kwam om alle menschelijke levensstanden te heiligen, was het ook begrijpelijk, dat Hij den huwelijken staat uit zijne ontaarding wederom verheffen en tot zijne oorspronkelijke waardigheid en heiligheid terug brengen zou. — Hoe passend en wijs was het dus, juist bij den aanvang van het tijdvak der genade het kuisch en zoo heilig huwelijk van Josef en Maria voor te stellen en daarop werkelijk te wijzen, dat geen zinnelijke lust en vleeschelijke neiging, maar de geestelijke liefde, die op wederzijdsche achting en eerbied

*) Deze ring wordt nog heden ten dage in de kerk van den H. Laurentius te Perugia in Italie bewaard en den volke getoond.

der echtgenooten gegrond is, de ziel en de hoofdzaak van het huwelijksleven is!

Ten tweeden wilde Jezus, zooals de H. Paulus in zijnen brief aan de Hebreën leert, in alles aan ons gelijkvormig worden, behalve in de zonde. Daarom wilde Hij ook, als een zwak kind, evenals andere kinderen der menschen den schijn aannemen, als hadde Hij de hulpvaardige ondersteuning eens beschermers en pleegvaders van noode.

Ten derden moest door het huwelijk van Maria met Josef voor den helschen geest het geheim der menschwording van Christus verborgen worden, terwijl hij in Maria eene wezenlijk gehuwde vrouw, en daarom in haren Zoon, niet den beloofden »Zoon der maagd" kon zien.

Ten vierden moest Maria in de menigvuldige kwellingen haars levens en bijzonder op de vlucht naar Egypte in den H. Josef een trooster, een steun en tegen de boosheid der menschen een trouwen en sterken beschermer hebben.

Eindelijk moeten wij ten vijfden overwegen, dat de maagdelijke geboorte noodzakelijkerwijze onder de schaduw eener huwelijksverbinding verborgen moest zijn, wilde de allerheiligste maagd voor schande en slechte opspraak bewaard blijven. Hierover schrijft de H. Bernardus zeer schoon: »Hoe zouden de Joden de zwijgende, en nog in den schoot zijns moeders verborgen waarheid geloofd hebben, die zij later, als zij in den tempel luide sprak en werkte, verachtten"? Immers, de ongeloovige en steeds tot tegenspraak geneigde Phariseën en Schriftgeleerden hadden zeker het diepe geheim der maagdelijke geboorte geloochend, en ongetwijfeld zelfs de steeniging van Maria, als van eene gevallene vrouw geeischt, als zij bij de geboorte van haar kind niet gehuwd geweest was.

Daarom loven wij, o goddelijke voorzienigheid, uwe wijsheid en de wonderbare wegen, waarop gij uwe uitverkorenen tot hun doeleinde leidt. Vele zaken komen ons wel is waar — en dikwijls langen tijd in een ondoordringbaar geheim gehuld en aan het menschelijk verstand onverklaarbaar voor: — maar in de geschiedenis der Heiligen hebben wij den troostelijken borgtocht, dat uwe vaderlijke goedheid en wijsheid alles ten beste voor hen, die u lief hebben, laat gedijen. O laat dat troostrijk en schoon geloof dan bijzonder in ons werken, als gij zware en smartelijke offers van ons verlangt en uwe hand ons op geheimvolle en ruwe wegen door den nacht van tegenspoed en ongelukken heen leidt!

DERTIENDE HOOFDDEEL.

HET HEILIG LEVEN VAN MARIA EN JOSEF TE NAZARETH.

1.

Nadat de dagen van het huwelijksfeest voorbij waren, nam Maria met diepe aandoening en vurigen dank afscheid van den tempel, die haar nu nagenoeg twaalf jaren gehuisvest had, van de tempelmaagden, van hare eerwaardige pleegmoeder en meesteres Anna, en van de oude godvruchtige priesters, wier onderricht over de wet en de profeten zij met bijzondere voorliefde genoten had. Met den zegen dier mannen Gods verrijkt, trokken de nieuw gehuwden naar Nazareth, om nu daar hun vast verblijf in het kleine fraaie huisje te

nemen, hetwelk aan de H. ouders Joachim en Anna had toebehoord.

De eerste en gewichtigste zorg, die de bruid Gods op het harte lag, was: den H. Josef het geheim harer gelofte van eeuwige maagdelijkheid mede te deelen. O wie is in staat de nederigheid, de heilige beschroomdheid en de aandoenlijke liefde te bevatten, waarmede zij hem van deze gelofte kennis gaf. »O laat het u, — zoo zal zij gesmeekt hebben, — laat het u niet tegenstrijden, wat ik den Heere beloofd heb! Mijn maagdelijk lichaam moet ongeschonden blijven, dan alleen zal mijne ziel u met H. liefde te inniger en trouwer beminnen. Wij zijn uit koninklijken stam gesproten: geen zinnelijk, laag genot moet ons de koninklijke waardigheid ontrooven. Ik wil u met alle nederigheid als mijn echtgenoot en gebieder eeren; slechts eene zaak verzoek ik u, dat gij mij toelaat, mijne gelofte trouw en onverbreekbaar te houden.

Dan hoe zeer stond Maria verbaasd en ontgloeide haar hart van dankbaarheid en blijdschap, als de H. Josef haar antwoordde, dat ook hij reeds sinds vele jaren op ingeving Gods dezelfde gelofte had afgelegd, en alleen uit gehoorzaamheid aan het voorschrift der wet en van den Hoogepriester in den echt getreden was. Bovendien had hij zich van den beginne af de liefde van eene zoo uitstekende maagd geheel en al onwaardig gerekend, en daarom was het hem genoeg, als hij haar geheel zijn leven een trouwe vriend, een broeder en een dienstvaardig medegezel mocht zijn. Toen kon Maria den Allerhoogste niet genoeg bedanken, dat Hij haar vertrouwen zoo wonderlijk bekroond en haar een zoo H. echtgenoot geschonken had.

2. Telken dage leerde zij nieuwe deugden in hem bewonderen; zijne nederigheid, zijn kinderlijk eenvoud, zijne liefde Gods en maagdelijke onschuld vervulde de H. Maagd met steeds hoogeren eerbied en teedere liefde. Maar ook de H. Josef zag dag voor dag al beter, welk onschatbaar kleinood hem de Allerhoogste had toevertrouwd. Op alles, wat de maagdelijke echtgenoote sprak of deed, lag eene hemelsche bevalligheid en eene bovennatuurlijke wijding; de aanhoudende liefdegemeenschap met God gaf aan haar gelaat eene zoo wonderbare, heilige uitdrukking, dat ook Josef's hart steeds meer tot liefde Gods ontstoken werd, en hij te recht voor Maria de woorden, die zijn koninklijke voorvader Salomon van de hemelsche wijsheid gesproken had, gebruiken mocht: »Ik gaf haar de voorkeur boven alle koningrijken en tronen, en hield den rijkdom voor niets, bij haar vergeleken. Want goud en edelgesteente is, met haar vergeleken, slechts nietig zand, en zilver tegen haar in waarde als slijk. Ik beminde haar meer dan gezondheid en schoonheid en koos haar mij tot licht; want haar glans is onuitbluschbaar. Alle goed is mij toen met haar te gelijk gekomen en ontelbare eer door hare hand. Ik heb haar lief gehad, uitgezocht en mij tot bruid gekozen; want ik heb bevonden, dat in hare vriendschap goed vermaak, in hare redeneeringen wijsheid en in de deelname aan hare gesprekken roem gelegen is. Zoo werd ik een minnaar harer schoonheid, want haar omgang met God verheerlijkt haren adel en de Heer aller dingen heeft ze lief. Ik heb ze als gezellin mij toegevoegd, want haar omgang heeft niets bitters en haar gezelschap niets afkeerigs, maar vermaak en vreugde. Ik wist wel, dat zij mij in hare rijkdommen zou laten deelen en bij zwaarmoedige gedachten troosten. Om harentwil zal ik roem, eer en onsterfelijkheid bij het volk verwerven, en bij allen, die na mij zijn zullen, in eeuwig aandenken blijven." (Sap. VII.) Was er wel ooit een bruidegom op aarde, die deze schoone woorden van de H. Schrift met zoo volkomen recht op zich en zijne bruid kon toepassen, als de H. Josef, die uitverkoren vriend en gelukkige minnaar van Maria?

3. Als wij nu het huiselijk leven der H. echtgenooten nagaan, dan moeten wij vooral hunne vrijwillige armoede en onbaatzuchtige werkzaamheid bewonderen.

Naar het voorbeeld harer ouders had Maria, onmiddellijk na de terugkomst in hare geboorteplaats, hare erfenis in drie deelen verdeeld. Het eerste besteedde zij, met toestemming van haren echtgenoot, aan den tempel te Jerusalem; het

tweede deelde de »Moeder van barmhartigheid" onder de armen en noodlijdenden uit; en alleen het derde gedeelte bestemden de H. echtgenooten tot hun eigen gebruik. Trouwens Maria was door God tot Moeder van Hem verkoren, die zelf nog zoo veel niet bezat, om er zijn vermoeid hoofd op neer te leggen; daarom had haar ook nu reeds de goddelijke Geest zoo groote liefde voor de armoede ingestort, dat zij in spijs en drank, in kleeding en gemakken des levens alleen het allernoodzakelijkste bezitten en haar hart van alle verkleefdheid aan de goederen dezer wereld volkomen zuiver wilde bewaren.

De H. Josef oefende het bedrijf van timmerman uit in eene werkplaats, dicht bij het huisje van de H. Familie, waarvan de plaats nog op dezen dag wordt aangetoond. — Hier werkte hij met noesten vlijt den geheelen dag door; hij maakte timmerwerk en verschillende landbouwgereedschappen enz. Wat de H. Familie van deszelfs opbrengst voor hunne beperkte behoefte niet gebruikte, werd dadelijk aan den arme gegeven.

Maria ook was den ganschen dag door nooit zonder bezigheid. Ofschoon van koninklijken bloede deed zij toch de eenvoudigste en nederigste huiswerken met verwonderlijke nederigheid en trouwe nauwgezetheid. O wonderbaar schouwspel voor de Engelen in den hemel, hunne Koningin en Meesteres, de toekomende Moeder Gods te zien, hoe zij het spinnewiel draaide, vlas en wol spon, de kleederen voor haar en haren man maakte, den eenvoudigen maaltijd bereidde, en met eigen hand water putte! Want evenals wel eer hare stammoeder, de vrome en bevallige Rebecca, zich niet schaamde, met de kruik naar de bron te gaan, om water te putten, rekende het ook Maria niet beneden hare waardigheid, zelfs naar de bron te gaan, water te putten en in eene steenen kruik naar huis te dragen; en nog tot op den huidigen dag wordt te Nazareth de zoogenaamde »Maria bron" aangewezen, waaruit volgens overoude overlevering Maria placht te putten.

4. Alzoo was het leven der H. echtgenooten te Nazareth het liefelijkste voorbeeld voor alle christelijke echtelieden. H. godsvrucht, die zich namelijk ook in gemeenschappelijk gebed toonde, kuischheid overeenkomstig hunnen staat, waardoor de echtelieden den bijzonderen zegen des hemels over hunne nakomelingschap verwierven, teedere eerbied, waarmede de gehuwden zich wederkeerig als kinderen Gods en tempels van den H. Geest beschouwden, trouwe liefde, die niet zoo zeer uit vleeschelijke toegenegenheid, dan wel uit persoonlijke hoogachting en onderwerping aan Gods wil voortkomt, genoegzame bescheidenheid en gemeenschappelijke werkzaamheid. O als deze deugden wederom tot alle huisgezinnen toegang vonden, hoe geheel anders zou het dan met ons geslacht gesteld zijn! — Het grootste kwaad van onzen tijd is niet gelegen in het gering loon der handwerkslieden, niet in de verdrukking en afpersing van den armen man door geldzuchtige en sluwe woekeraars, zelfs niet in de vervolging onzer H. Kerk door goddelooze regeeringen: neen daarin ligt het grootste kwaad niet! Dat alles zijn zeker zaken, die wij diep moeten betreuren, maar het ergste zijn ze niet. Het ergste en vreeselijkste is de verontchristelijking van het huwelijk, het verbreken der H. banden, waardoor de gehuwden onverbreekbaar met elkander moeten verbonden zijn, de ontbinding van het familieleven.

Evenals het eeuwig Woord met de menschelijke natuur, Christus zich onafscheidelijk met de Kerk vereenigd en met onbegrensde liefde voor dezelve heeft opgeofferd en met haar nu en in alle eeuwigheid verblijft, zoo moeten man en vrouw met H. onverbreekbare, offerwillige liefde met elkander verbonden zijn. — Daarom noemt de Apostel het huwelijk een groot geheim in Christus en in de Kerk," een sacramenteel afbeeldsel der vereeniging van Christus met de Kerk. — Ach, hoe zeldzaam zijn heden ten dage de echtelieden, die deze waarheid in hare algeheele uitgestrektheid vatten en ter harte nemen! En vandaar hoe vele ongelukkige, met zonden en vlek beladene huisgezinnen! neemt gij althans, christelijke echte-

lieden, die nu deze beschrijving van Josef's en Maria's leven gelezen hebt, neemt gij dit aandoenelijk voorbeeld ter harte. Christelijke man, als u soms uw handwerk en de armoede van uwen levensstaat zwaar mocht vallen en de duivel der zinnelijke genietingen, de lichtzinnigheid en ontevredenheid aan uwe deur aankloppen: o denk dan aan den vromen, stillen, trouwen timmerman van Nazareth en zorg, dat ook uwe vrouw u van dag tot dag hooger achten en vuriger beminnen moge.

Christelijke vrouw, als uwe huiselijke bezigheid u soms al te eentonig en vermoeiend toeschijnt, en het geweten u zegt, dat gij van hoovaardij, behaagzucht, nieuwsgierigheid en praatzucht niet geheel en al meer vrij zijt: denk aan de zwijgende, onvermoeide, nederige, en liefdevolle huisvrouw van Nazareth, en vermeerder in u den rijkdom van onschuld, offerwillige goedheid des harten en ware godsdienstigheid, opdat uwe beminnenswaardigheid van dag tot dag in de oogen van uwen man toeneme.

Den vrede van God over alle echtelieden, den geestelijken omgang van den H. Josef en Maria bevorderen, en zich de zoete beelden uit dat heerlijke familieleven zich steeds voor oogen stellen!

VEERTIENDE HOOFDDEEL.

HET GEHEIM DER MENSCHWORDING VAN DEN ZONE GODS.

1.

Tot nu toe hebben wij de twee heilige en eerwaardige namen van Maria en Josef zoo dikwijls uitgesproken; thans moeten wij van het heiligdom opklimmen tot het allerheiligste, d. i. tot dien derden naam, die van Maria en Josef niet kan gescheiden worden, tot den lofwaardigsten naam van Jezus. In dit zoo wonder en glorierijk geheim in het geheim der menschwording van Gods Zoon, moet gij nu ingeleid worden, want van dit geheim gaat al de glans uit, waarmede de namen van Maria en Josef schitteren, en alle vereering, welke wij de zoozeer bevoorrechte echtgenooten van Nazareth bewijzen, heeft haren grond alleen daarin, dat zij in Gods hand de uitverkoren vaten en werktuigen waren bij de menschwording van Gods Zoon. Maria, als de waarachtige Moeder van dezen menschgeworden Zoon Gods. — De H. Josef, als de maagdelijke echtgenoot van deze Moeder en als voedstervader van haar goddelijk kind.

Een verheven, aanbiddelijk geheim, waarvoor zich alle knieën in den hemel en op de aarde buigen. Daarom heeft de H. Kerk het schoone en beteekenisvolle gebruik ingevoerd, dat telkens in de H. Mis. als bij het Credo de woorden: Et incarnatus est de spiritu sancto d. i. »En Hij is mensch geworden van den H. Geest" en in het laatste Evangelie de woorden: »Et Verbum caro factum est; d. i. »En het Woord is vleesch geworden" gebeden worden, de priester en de vergaderde geloovigen vol ootmoed hunne knieën tot op den grond buigen — — ten

teeken, dat bij de overweging van het geheim der menschwording van Christus het menschelijk hart zijne ongenoegzaamheid gevoelt, om waardig aan dit geheim te denken, en het menschelijk verstand zijne onmacht erkent, dit geheim te begrijpen, want vragen wij, waarin de genadevolle menschwording van Gods Zoon bestaat, dan moeten wij vooral vasthouden, dat dit een H. geheim van het geloof is. — Het haarklievend verstand van den ongodsdienstigen mensch vindt hier niets als verwaande raadsels en akelige tegenstrijdigheden; en het is alleen aan het geloovige hart, dat met een vroom kinderlijk gevoel en in biddende gemoedstemming deze vraag doet, gegeven, het hooge antwoord te begrijpen. Want hoe zou de ongeloovige mensch, die gewoon is, alles naar maat en gewicht te berekenen, die geenerlei werking erkent, wier oorzaak hem niet duidelijk en volkomen blijkt, en die meent, in de wetten, waarnaar het aardsche en geschapene bestaat en werkt, de grenslijn te hebben ontdekt, waar buiten alleen het ledige Niet ligt: hoe zou zulke mensch het begrijpen, als men hem zeide: »De oneindige, ongeschapene, eeuwige Zoon van den hemelschen Vader heeft de eindige, in den tijd geschapene menschelijke natuur aangenomen en wel in den maagdelijken moederschoot van Maria onder medewerking van den H. Geest; de twee naturen, de goddelijke en de menschelijke hebben zich nu in den Godmensch Christus op onafscheidbare wijze, toch zonder wederzijdsche vermenging of opheffing, tot eenheid van persoon verbonden, opdat voortaan alle menschen, door hunne deelneming in Christus weder kinderen Gods en erfgenamen van het Rijk der Hemelen kunnen worden gemaakt. — Hoe zou het beperkt, menschelijk verstand in staat zijn zoo iets te begrijpen? En toch is juist hierin de grondslag van alle christelijk geloof gelegen! En het geloof is bij uitnemendheid eene goddelijke gave. Laat ons dus nu onder den bijstand dier genadegave, vol eerbied stap voor stap voorwaarts treden, om ons het geheim der menschwording van Christus steeds nauwkeuriger en duidelijker voor den geest te stellen.

2. Eerst en vooral moeten wij vragen: Wie is die Christus die voor de zaligheid der wereld mensch geworden is? Is Hij waarlijk en wezenlijk Gods Zoon, of is Hij maar een uitstekend mensch, wien goddelijke verlichting en goddelijke genade op eene bijzondere wijze zijn ten deel gevallen? O wordt niet boos, dat hier in een godsdienstig boek, zulke ongodsdienste vraag gedaan wordt! Daarom is de vraag niet gedaan; gij hebt ze immers reeds lang in uw geloovig hart beantwoord, als gij met Petrus uwen lieven Heer en Zaligmaker toeroept: »Gij zijt de Christus, de Zoon van den levendigen God!" maar het antwoord op deze vraag, het welk u hier zeer nauwkeurig, duidelijk en verstandig zal worden gegeven, dit antwoord is voor u, dit antwoord moet gij ernstig overwegen en getrouw bewaren — tot uwe eigene stichting, tot bevestiging van uw geloof, maar ook tot onderrichting en wederlegging der ongeloovigen.

Wie is Hij dus, die voor ons is mensch geworden? En de H. Evangelist Joannes zal u hierop antwoorden: „In den beginne was het Woord, en het Woord was bij God, en het Woord was God. Dit was in den beginne bij God. Alles is door hetzelve geworden; en zonder hetzelve is niets geworden, dat geworden is. In hetzelve was leven, en het leven was het licht der menschen. En het licht schijnt in de duisternis, en de duisternis nam het niet op. Het ware licht was *dat*, hetwelk iederen mensch verlicht, die komt in deze wereld. Hij was in de wereld, en de wereld is door Hem geworden, en de wereld heeft Hem niet gekend. Hij kwam in zijn eigendom, en de zijnen namen hem niet aan. Doch zoo-

velen Hem aannamen, aan die gaf Hij macht om kinderen Gods te worden, hun, die in zijnen naam gelooven, die niet uit bloed, noch uit den wil des vleesches, noch uit den wil eens mans, maar uit God geboren zijn. En het Woord is vleesch geworden en heeft onder ons gewoond." (Joan. I: 1—5, 9—14.)

In deze verhevene woorden schildert ons de Evangelist Dengene, die uit de allerheiligste Maagd Maria de menschelijke natuur wilde aannemen: — het is het eeuwige Woord, d. i. de wijsheid van den hemelschen Vader, die wijsheid, die van eeuwigheid is, die niet de Vader zelfs is, maar van eeuwigheid bij en in Hem is, die in de volmaakste levensgemeenschap tot Hem staat, en door wie de eeuwige Vader, alles, wat bestaat, geschapen heeft. Wie kon dat anders zijn, als de ééniggeboren Zoon Gods, één in wezen met God? Deze Zoon Gods is niet alleen een persoonlijk, levend wezen, maar Hij bezit ook het leven, de bron des levens in Zich zelven; Hij is het leven en de wijsheid zelf, en daarom ontspruit alle hooger geestelijk leven en alle licht van ware en heilige kennis bij joden en heidenen uit Hem. Want, al had zich ook de menschheid door de zonde van God afgescheiden, toch was van den beginne af de Verlosser beloofd, en werd het menschdom tot deze verlossing voorbereid — door de openbaring der goddelijke wijsheid en heiligheid in de patriarchen, profeten en andere door God verlichte mannen. Maar het wonen en werken der goddelijke wijsheid onder de menschen gedurende de 4000 jaren van voorbereiding was nog niet persoonlijk zichtbaar. Nu eerst, in de volheid der tijden, moest het in een zichtbaar lichamelijk wonen overgaan, en wel daardoor, dat juist deze goddelijke wijsheid, dit eeuwig Woord, deze Zoon van God de menschelijke natuur aannam, — zooals dit de H. Evangelist in de zoo zinrijke stelling uitdrukt: »En het Woord is vleesch geworden, en heeft onder ons gewoond."

Overdenk nu zelf, of het de H. Joannes beter en duidelijker had kunnen uitdrukken, dat Degene, die in de volheid der tijden tot zaligheid der menschen onze natuur heeft aangenomen, waarlijk de Zoon van den levenden God is! Ja, heeft Christus zelve niet op de ondubbelzinnigste wijze zich den waarachtigen Zoon Gods genoemd? Hij zeide tot Nicodemus: „Zoo lief heeft God de wereld gehad, dat Hij zijn eeniggeboren Zoon gegeven heeft, opdat een ieder, die in Hem gelooft, niet verloren ga, maar het eeuwige leven hebbe." (Joan. III: 16.) Hetzelfde bevestigt Hij, als Hij voor geheel het volk zegt: „Ik en de Vader wij zijn één." (Joan. X: 30.) Met deze woorden heeft Christus zijn goddelijk wezen zoo duidelijk uitgesproken, dat de Joden Hem wilden steenigen, omdat Hij »zich zelven God maakte." En dit herhaald getuigenis heeft Christus plechtig en openlijk voor den Hoogepriester bekrachtigd: „Zijt gij de Christus, de Zone Gods des Gezegenden?" (Mark. XIV: 61.) had Caiphas Hem gevraagd, en Jezus antwoordde hem zonder achterhouding: „Ik ben het." (Ib. 62.)

Wel is waar, zijn de boosheid der menschen en de hoovaardij van de wijzen dezer wereld tegen dit getuigenis van den Zaligmaker opgekomen en hebben gezegd: »Hij was een dweeper, die zichzelven bedroog." O gij huichelaars! Gisteren nog noemdet gij Hem een uitstekend, edel mensch, den wijzen leermeester, den grooten Nazarener — en van daag houdt gij Hem voor een dweeper, die zichzelven bedroog: hoe rijmt dat? Gij noemt Hem een dweeper om het getuigenis, dat Hij van zijn goddelijk wezen aflegt. Maar zegt u dan de onwederlegbare geschiedenis niet, dat deze Christus zijn getuigenis, door de grootste, ten aanzien van geheel het volk bewerkte en daarom volstrekt onloochenbare wonderen bekrachtigd heeft? O, die stormen en zeeën gebiedt, die zieken, lammen, doofstommen en blindgeborenen met een enkel woord geneest, die

reeds verrotte dooden tot het leven verwekt; hoe kan het getuigenis van zulken woenderdoener betwijfeld worden!

Daarom hebben de H. Apostelen, de ooggetuigen zoowel van het getuigenis als van de wonderen van Jezus Christus onbeschroomd de godheid van hunnen Meester beleden en dit hun geloof met hun eigen bloed bezegeld. Wat Petrus weleer tot zijnen Heer gezegd heeft: »Gij zijt de Christus, de Zoon van den levendigen God," dat heeft hij later openlijk voor geheel het volk verkondigd en het toegeroepen: »Hem, den oorsprong des levens hebt gij gedood!" (Hand. III: 15.) En in den aanvang van zijn tweeden brief looft hij Christus, als onzen God en Zaligmaker. — De H. Paulus noemt Jezus »den eenigen Zoon Gods, in Wien en door Wien alles geschapen is, en in Wien de geheele volheid der godheid lichamelijk woont." Dit geloof van de H. Prinsen der Apostelen is het geloof van geheel de christelijke Kerk geworden en gebleven, en al waren er ook in iedere eeuw ongelukkige geesten, die uit hoovaardij op hunne vermeende wetenschap de goddelijke heerlijkheid van den beminden Verlosser geloochend en daardoor groote ergernis gegeven hebben, dan denken wij aan het woord van Christus: »Het is noodzakelijk dat er ergernissen komen; nogtans wee dien mensch, door wien de ergernis komt!" (Matth. XVIII: 7.)

3. Zoo belangrijk het echter is, dat wij onverzettelijk de waarachtige godheid van Hem gelooven, die voor ons is mensch geworden, zoo belangrijk is het ook, zijne waarachtige Menschwording zonder den minsten twijfel aan te nemen, en nooit te vergeten, dat de Zoon Gods niet slechts een schijnlichaam, zooals de oude dwaling der Doceten beweerde, maar een waarachtig menschelijk lichaam, en tevens ook eene waarachtige menschelijke ziel (wat de Apollinaristen loochenden) aangenomen en met zijne goddelijke natuur op eene onafscheidelijke wijze verbonden heeft. »Het is beiden eene dwaling, zegt de H. Cyrillus van Jerusalem, den blooten mensch in Christus te vereeren, of God alleen te noemen zonder de menschheid. Als Christus enkel God is en de menschheid niet heeft aangenomen, dan zijn wij niet verlost.*) Men aanbidde Hem dus als God, maar men geloove ook, dat Hij mensch geworden is. Want het is noch nuttig, Hem mensch te noemen en de godheid uit te sluiten, noch heilzaam de menschheid van de belijdenis der godheid te scheiden!" Wij erkennen dus in Christus niet alleen den Zoon Gods maar ook den Zoon des menschen — Dengene, die de geheele menschelijke natuur heeft aangenomen en aan ons in alles is gelijk geworden, met uitzondering alleen van de zonde. Wij erkennen, dat hij wezenlijk een aardsch, menschelijk lichaam heeft aangenomen, waarin hij honger, dorst en behoefte tot slaap gevoelde, juist als andere menschen, zoodat de Apostel Paulus uitroept: „Wij zijn uit zijn vleesch en van zijn gebeente." (Eph. V: 29.) Wij erkennen, dat hij wezenlijk eene menschelijke ziel heeft aangenomen, waarin Hij vreugde en droefheid, vurig verlangen en rechtmatigen toorn ondervond, evenals andere menschen — eene ziel, die bij het graf van Lazarus ontstelde en in den hof van Olijven bedroefd werd tot den dood — eene ziel, die voor verbazing en bewondering vatbaar, die zachtmoedig, ootmoedig en gehoorzaam was tot den dood des kruises. Vandaar komt het, dat er van den wasdom en de ontwikkeling van Jezus Christus sprake kan zijn, zooals later uitvoerig zal worden beschreven.**)

4. De beschouwing van dit groot geheim zou nu zeker onzen geest in de war kunnen brengen gelijk ook werkelijk vele menschen voor dit ongehoord wonder ongeloovig terug schrikten en uitrie-

*) Want is Christus geen wezenlijk mensch, dan is Hij volgens de natuur niet onze broeder, bij gevolg ook niet onze plaatsbekleeder bij de gerechtigheid Gods, door zijne verzoening. — Is Christus geen wezenlijk mensch, dan kon Hij ook niet werkelijk lijden en sterven, en bijgevolg ons ook niet verlossen.

**) Zie III deel, 15 Hoofddeel. — De wasdom van Christus.

pen: Dat woord is hard en wie kan het aanhooren?" (Joan. VI: 62). Is dat niet eene miskenning van God? Hoe, de eeuwige, aanbiddelijke godheid zou zich zoo diep vernederen, om met het ellendig menschdom in de innigste verbinding, in persoonlijke levensgemeenschap te treden — — de godheid, waarvan in het boek der Psalmen geschreven staat: »Hoog boven alle volken is de Heer, boven de hemelen is zijne heerlijkheid? (Ps. 112. 4). En ware zoo onbegrijpelijke miskenning van God niet daarenboven een geheel en al onnoodig werk? Of had de Almachtige, voor Wien niets onmogelijk is, niet nog andere, minder opvallende, veel eenvoudigere en daarom ook geschikter middelen en wegen, om het gevallen menschdom te verlossen, dan juist de zending en menschwording van zijn eeniggeboren Zoon? Was niet een enkel woord uit den mond van den hemelschen Vader, een woord van genade en barmhartigheid voldoende geweest, om het menschelijk geslacht van schuld en straf te bevrijden? Waarom dan, in stede van dat eenvoudig woord, zulk eene volheid van onbegrijpelijke wonderen? En ligt in die wonderen, die met de menschwording van Gods Zoon onafscheidelijk verbonden zijn, niet de grootste tegenstrijdigheid opgesloten? De Zone Gods is mensch geworden; wil dat niet zeggen: de oneindige eeuwigheid is beperkte tijd geworden — de zoo heerlijke almacht is tot verachtelijke machteloosheid afgedaald — de goddelijke majesteit is in menschelijke nietigheid veranderd — de onsterfelijke God is door de wet des doods verwonnen — de Alomvattende, dien hemel en aarde niet kunnen insluiten, ligt in de nietige gestalte van een klein kind gevangen? ja waarlijk, dat is een hard woord en wie kan het aanhooren?

Oppervlakkige menschen kunnen zeer gemakkelijk op een enkel uur honderd zulke vragen doen, en daardoor den schijn aannemen, als waren zij de wijste menschen van de wereld; maar zij die zoo spreken en de menschwording van Gods Zoon betwijfelen, vergeten in hunne gewaande wijsheid drie gewichtige zaken. —

Vooreerst vergeten zij, dat er volstrekt geene sprake is van eene vermenging en oplossing van de goddelijke natuur in de menschelijke, maar alleen van eene vereeniging der beide naturen in Christus. Onze H. Godsdienst leert ons geenszins: De Zone Gods heeft opgehouden God te zijn, de onsterfelijke is sterfelijk geworden en zijne goddelijke Majesteit en Almacht zijn in zijne menschheid verloren gegaan, dat ware ongetwijfeld eene tegenstrijdigheid en godslastering; maar hij leert: De heerlijkheid van Gods Zoon heeft zich met de nederigheid van de menschelijke natuur vereenigd en 33 jaren lang onder de gedaante van een sterfelijk mensch als het ware verborgen, om daarna, na de heerlijke verrijzenis en hemelvaart, juist die menschelijke natuur voor alle eeuwigheid te verheerlijken en onsterfelijk te maken en daardoor ook voor de menschen den toegang tot eeuwige heerlijkheid en onsterfelijkheid open te stellen.

Ten tweeden vergeten deze Christusloochenaars, dat God niet alleen oneindig genadig en barmhartig, maar ook oneindig heilig en rechtvaardig is, en dat aan die goddelijke rechtvaardigheid noodzakelijkerwijze een genoegzaam zoenoffer voor de onmetelijke zondenschuld moest opgedragen worden, zou de mensch wederom met God verzoend worden. Wel is waar had zich de goede God in Zijne almacht ook door andere middelen zulk een zoenoffer kunnen bereiden; maar te recht zeggen de kerkleeraars, dat de menschwording van Gods Zoon onder al deze middelen juist het werkzaamste, het meest geschikte en in zooverre dan ook het noodzakelijke middel geweest is.

Ten derden vergeten die ongelukkige menschen, dat, wat in hunne verblinde oogen eene miskenning van God schijnt, met ons wezen het volmaakst overeenstemt. — Want Gods wezen is de goedheid. Nu is het der goedheid eigen, zich aan anderen mede te deelen, en het is der hoogste goedheid eigen, zich zoo volmaakt mogelijk mede te deelen. Bijgevolg heeft God zich zelven geenszins miskend, maar geheel en al overeenkomstig zijne goddelijke waardigheid en wezen gehandeld, toen Hij zich aan de menschelijke natuur

mededeelde, terwijl Hij met dezelve in levensgemeenschap trad.

Beschouw dus nu, hoe de Almachtige door Zijne menschwording niet alleen overeenkomstig zijne goedheid, maar ook overeenkomstig zijne wijsheid handelde, terwijl gij onderzoekt en nagaat:

5. Waarom Gods Zoon, om ons te verlossen, juist onze menschelijke natuur wilde aannemen. Waarin bestaat onze verlossing? In deze twee zaken, dat de mensch uit de slavernij des duivels en der zonde verlost en tot kind van God en tot deugd zou worden verheven. De goddelijke wijsheid heeft beiden het best door de menschwording bereikt. — Overwegen wij op de eerste plaats de verlossing uit de slavernij des duivels en der zonde.

De duivel had over éénen mensch — onzen eersten vader Adam — de overwinning behaald; bijgevolg moest hij weder door éénen mensch overwonnen worden. Maar de bloote mensch, door de zonde verzwakt en van geene waarde, kon zulke overwinning niet behalen. Vandaar wilde Gods Zoon mensch worden, om door de nederige gehoorzaamheid van den Zoon des menschen de trotsche ongehoorzaamheid van den mensch te verzoenen en den duivel te overwinnen. Hierover schrijft de H. Ambrosius zeer schoon: »Hij wilde als een menschenkind in windsels gebonden worden, opdat gij, o mensch, van de banden des eeuwigen doods zoudt worden bevrijd; de tranen van dit menschenkind moeten de vlekken van uwen zondigen toestand afwasschen."

Wij weten dus, dat de hoovaardij de eigenlijke grondslag en de kern van elke zonde is. Vandaar wilde Gods Zoon zich, door de menschwording op eene onuitsprekelijke wijze vernederen, opdat door het gedurig opzien naar Christus aan den mensch elke grond tot trotsche zelfverheffing zou worden ontnomen, zooals geschreven staat: „Want die gezindheid zij in u, welke ook in Christus Jezus was, die in Gods gedaante zijnde, het geenen roof achtte aan God gelijk te zijn, maar zich zelven ontledigte, de gedaante van een dienstknecht aannemende, verschijnende in de gelijkheid aan menschen, en in zijn uiterlijk bevonden wordende als een mensch. Hij vernederde zichzelven, daar hij gehoorzaam was tot den dood, en wel den dood des kruizes. Daarom heeft ook God Hem verheven, en Hem een naam geschonken, die boven allen naam is; opdat voor den naam van Jezus alle knie zich buige van die in den hemel, die op de aarde, en die onder de aarde zijn, en alle tong belijde, dat de Heere Jezus Christus is in de heerlijkheid van God den Vader. (Phil. II: 5—11.)

Eindelijk moest hierdoor ook den mensch de hooge waardigheid van zijne natuur zoo diep mogelijk worden ingeprent, opdat hij deze waardigheid voortaan niet meer door zonde en ondeugd bezoedele. — Daarom zegt de H. Augustinus: »Omdat God ons in de gedaante van een wezenlijken mensch verschenen is, heeft Hij ons getoond, welken hoogen rang onder alle geschapene wezens de menschelijke natuur inneemt." En de H. Paus Leo de Groote roept ons toe: »Erken, o christen, uwe tegenwoordige waardigheid, en nadat gij aan de goddelijke natuur deelachtig geworden zijt, wacht u voortaan door slechten levenswandel tot vroegere laagheid weer te keeren." De van het juk des duivels en der zonde bevrijde mensch moest nu tot kind van God en tot heiligheid des levens verheven worden: hoe had ook dit de hemelsche Vader volmaakter kunnen bewerken, dan door de menschwording van zijn eeniggeboren Zoon. Daar Gods Zoon onze natuur aannam, zijn wij werkelijk zijne broeders — maar als zijne broeders ook kinderen Gods en erfgenamen van het Rijk geworden, zooals de H. leeraar der volken, Paulus aan de Galatiërs schrijft: „Gij allen zijt zonen Gods door het geloof in Christus Jezus. Want toen de volheid des tijds gekomen was,

zond God zijnen Zoon, geworden uit eene vrouw, geworden uit eene wet, opdat Hij hen, die onder de wet waren, zoude vrijkoopen, opdat wij de aanneming tot kinderen verkrijgen zouden." (Gal. III: 26, IV: 4, 5.) — En de H. Ambrosius zegt: »Hij kwam op deze aarde, opdat wij in den hemel zouden komen. Hij vond geene plaats in de herberg, opdat wij plaats zouden vinden in de menigvuldige woningen van zijn hemelsch Rijk."

En in deze eeuwige woningen komt ook dan eerst de verloste mensch, als hij wandelt in den glans der drie heilige sterren — in den glans des geloofs, der hoop en der liefde. Nu leert ons de H. Augustinus: »Opdat de mensch gelooviger tot de waarheid opklimme heeft de eeuwige waarheid zelve de menschelijke natuur aangenomen, en is dus de diepste en onverzettelijkste grond van ons geloof geworden. En om ons hart tot blijde hoop op te wekken, was het eveneens noodzakelijk, dat ons de oneindigheid der goddelijke liefde voor den mensch kenbaar werd; maar deze liefde heeft zich daardoor het heerlijkst kenbaar gemaakt, dat Gods Zoon zelf zich verwaardigde, met onze menschelijke natuur te huwen. Gevoelt gij u nu te zwak, om God om zich zelven te beminnen, schenk Hem dan minstens voor deze oneindige, voorkomende liefde, uwe wederliefde."

Het heilig voorbeeld der patriarchen, de lessen der wijsgeeren, de vermaningen der profeten: dit alles was niet voldoende, om den mensch op het pad der deugd en tot een heilig leven terug te brengen. Daarom wilde nu de Allerhoogste zelf de menschelijke gedaante aannemen en ons voorlichten. Uit zijn godmenschelijken mond zou nu het menschdom de heilige wet der ware zedelijkheid hooren, zijn godmenschelijk woord zou ons de heerlijkheid der deugd verkondigen, zijn heilige levenswandel zou ons in alle voorvallen en verhoudingen des levens een voorbeeld zijn, opdat wij in de gelukkige vereeniging met God tot aan ons verscheiden naar de eeuwigheid zouden kunnen volharden. Daarop wijst ons de Apostel als hij de nieuwbekeerden vermaant: „De nacht is voorbij gegaan, en de dag is nabij; laat ons dan de werken der duisternis afleggen, en doet den Heere Jezus Christus aan. Doet aan een hartelijk medelijden, goedertierenheid, nederigheid, zachtmoedigheid, langmoedigheid. En de vrede van Christus juiche in uwe harten, en het woord van Christus wone overvloedig onder u in alle wijsheid. Al wat gij doet in woord of werk, doet het alles in den naam van den Heer Jezus Christus." (Rom. XIII: 11, 14. Coloss. III: 12, 15, 16), d. i. met het oog op Christus en zijn voorbeeld.

Zie, dit heeft uw Verlosser door zijne menschwording bedoeld! Dat alles heeft Hij om uwentwil gedaan, opdat uwe ziel van den dood zou vrijgekocht, en het ware, bovennatuurlijke leven deelachtig worden!

O groote, goede en barmhartige God, o God van liefde en oorsprong van alle genade, ik bewonder en loof U, en wensch, dat alle engelen en heiligen des hemels U loven, om het zoo heerlijk en genadevol geheim uwer menschwording!

En u, o allerheiligste en vlekkeloosste maagd Maria, bruid van den H. Geest, u breng ik met eerbied en kinderlijke liefde mijne gelukwenschen, omdat de Allerhoogste uwen maagdelijken moederschoot tot het heiligdom heeft uitgekozen, teneinde daarin het geheim zijner menschwording te voltrekken. O maagd, o koningin, o bruid van God, gedenk, dat gij in het oogenblik, waarop gij tot moeder van mijnen Verlosser verkoren werd, ook mijne moeder geworden zijt. Wend daarom nooit het oog uwer moederlijke barmhartigheid van mij af en bid voor mij, opdat ik de verdiensten der menschwording van het eeuwig Woord niet verlieze. Amen.

VIJFTIENDE HOOFDDEEL.

DE VOORBEREIDING VAN MARIA TOT HET GEHEIM DER MENSCHWORDING VAN DEN ZONE GODS — EN ONZE VOORBEREIDING IN DEN ADVENT.

1.

Nu moeten wij beschouwen, hoe de hemelsche Vader — ter uitvoering van dat onuitsprekelijk geheim der menschwording — van alle eeuwigheid de maagd Maria als het zuiverste en allerwaardigste werktuig heeft uitverkoren. Is dit zoo, dan mogen wij zeer goed van de vrome mannen Gods van vroegere tijden aannemen, wat zij over de voorbereiding van Maria in hunne overwegingen vermoed en ons beschreven hebben.

Hoe dichter namelijk het genadevolle oogenblik naderde, waarop het eeuwig geheim te dien tijde èn zichtbaar beginnen èn in de menschheid vervuld worden zou, des te menigvuldiger en duidelijker werden de openbaringen, waaraan de Allerhoogste de allerheiligste maagd deelachtig maakte. Hoe langer zoo duidelijker gevoelde en erkende haar geest, dat de beloofde en gewenschte Messias geen bloot mensch, maar een hemelsch, ja goddelijk wezen zijn moest. Zij ging steeds dieper in den zin en beteekenis der oude voorzegging, haar verlangen naar den grooten en heerlijken dag van dezen Messias werd steeds grooter en vuriger, en immer hartelijker smeekte zij met de vrome oudvaders: »Dauwt, hemelen, den Rechtvaardige, gij wolken, regent Hem af! De aarde opene haren schoot en brenge den Verlosser voort! Hij kome de beloofde dag, waarop de waarheid en de barmhartigheid elkander ontmoeten, waarop de gerechtigheid en vrede elkander op aarde omhelzen!"

Zoo smeekte weleer Maria op hare knieën omstreeks middernacht. En zie, toen ging haar geestelijk oog open, en duidelijker, dan ooit een der heilige zieners en Profeten, zag zij nu het geheim der allerheiligste Drievuldigheid. De onuitsprekelijke betrekkingen van den Vader tot den Zoon en den H. Geest, den aanbiddelijken band der Eenheid, die de drie goddelijke Personen omsluit, en de vurige liefdestroomen, die uit het hart der drie goddelijke Personen op de arme menschenwereld vloeien; dat alles stond met gezegende helderheid voor het oog des geestes van de zuivere Maagd. Zij zag den Vader, wiens eeniggeboren Zoon zij ontvangen zou; den eeniggeboren Zoon Gods, die in haar zoo kuischen schoot de gedaante van den mensch wil aannemen; den H. Geest, die het onuitsprekelijk geheim in haar zal uitwerken.

En aanstonds vertoonde zich een ander beeld aan haren geest. Zij zag de eerste ouders van het menschelijk geslacht, Adam en Eva, in hunne oorspronkelijke heerlijkheid, in het schitterend gewaad der bovennatuurlijke genade Gods; zij erkende de helderheid van hunnen geest en de volheid hunner wonderbare kennis; zij werd verrukt over den schat van liefde, waarmede deze

twee stamouders hunnen Schepper beminden; zij bewonderde de macht, die hun over alle schepselen der aarde gegeven was. — Daarop verduisterde plotseling eene donkerheid, als de schaduwe eener voorbijtrekkende wolk, hunne gedaante, en als de wolk voorbij was, kon zij geen spoor meer van de vorige heerlijkheid der eerste ouders ontwaren. Alle bovennatuurlijke glans was van hun verdwenen, hunne kracht gebroken, en uit hun hart vloeide een donkere stroom, die tot aan hunne voeten opzwol. — Waar nu de donkere stroom heen liep, daar werd alle leven vergiftigd en alle vreugde in rouw en weeklagen veranderd. En Maria hoorde het weeklagen van alle einden der wereld, het weeklagen van den verslagen Abel, en het weeklagen van hen, die door den zondvloed verslonden waren, en het weeklagen der door hunne meesters als honden met zweepen voortgedrevene slaven, en het weeklagen van die in den strijd sneuvelden, en het weeklagen van hen, die men aan de afgoden offerde, en het weeklagen der kinderen, die van hunne vaders gewurgd waren, en het weeklagen der aanzienlijke vrouwen, en het weeklagen der wijsgeeren, die als dwazen geworden waren, en het weeklagen der in wanhoop stervenden. — Toen verhief zich uit dien afgrond van groote ellende eene stem, en de stem werd immer luider en luider, en riep en weergalmde van alle kanten der aarde: Heer, red het werk uwer handen, Heer, erbarm u over het werk uwer handen, Heer, zend, dien Gij zenden wilt!

Alsnu werd Maria's hart met een onuitsprekelijk medelijden vervuld, en zij vereenigde hare stem met de stem der weeklagenden en riep uit: Heer red het werk uwer handen, Heer erbarm U over het werk uwer handen, Heer, zend, dien Gij zenden wilt! o Heer, gedenk mijn vader, Abraham en mijn vader David, en laat de dagen onzes jammers ten einde gaan. Laat de ster uit Jacob, waarnaar de volken zoo verlangen, opgaan! Laat de bloem uit Isai's wortel bloeien. Op dat oogenblik van hooge begeerte en vurig verlangen voelde Maria in haar hart de verzekering, dat haar wensch nu bevredigd en haar gebed verhoord werd, en dat de Verlosser der geheele wereld nabij was. Thans was de tooi van Gods bruid volbracht! Het vuur der liefde, dat uit die wonderbare beschouwing ontbrandde, had het maagdelijk hart met dien glans van hemelsche schoonheid overgoten, die haar tot werktuig der menschwording — in zooverre een schepsel zijnen schepper waardig zijn kan — waardig maakte: Thans werd het uitverkoren vat voorbereid, waaraan de Eeniggeboren des Vaders zou worden toevertrouwd!

2. En nu wil de H. Kerk, dat ook wij allen op gelijke wijze als Maria — tot de geestelijke opname van Gods Zoon worden voorbereid. Want niet alleen ter wille van de allerheiligste Maagd is Gods Zoon mensch geworden, maar ter wille van geheel het menschelijk geslacht, en in het geluk, dat Maria genoot, moeten allen, die van goeden wille zijn, deelen, als zij op eene geestelijke wijze — door het geloof en de liefde — den Verlosser der wereld in zich opnemen.

Wel is waar kan nu die geestelijke opneming het geheele jaar door geschieden; maar het Kerstfeest, waarop wij jaarlijks de genaderijke volvoering der menschwording vieren, bevat voor ons dan eene geheel bijzondere genade, waarop wij op dezen dag tot opname van den menschgeworden Zoon Gods bij uitnemendheid in staat gesteld worden. Opdat echter deze groote en buitengewone genade van het Kerstfeest ons dan ten deel valle, moeten ook wij — evenals Maria en alle Heiligen van het Oude Verbond — op eene bijzondere wijze ons daartoe door boetvaardigheid, verlangen en verdubbeld gebed voorbereiden.

Dit is de beteekenis van den H. tijd van den Advent. — Advent wil zooveel zeggen als komst en de vierweeksche adventtijd is, in den zin der kerk, de voorbereiding tot Kerstmis d. i. tot het feest der komst van Christus. — Gedurende dien tijd moeten wij ons dikwijls in den geest terugplaatsen in de tijden vóór de ge-

boorte van Christus, in die tijden, toen de duisternis van het afgodendom de geheele aarde overdekte, toen het heilig vuur van Gods liefde in de harten der meeste menschen was uitgedoofd en de akelige koude van den haat en de verwijdering van God heerschte. En wijst ons ook het jaargetijde vóór Kerstmis niet op zulke beschouwingen? Het leven der natuur is uitgestorven, ruwe winden kondigen den naderenden sneeuw en wintervorst aan, en de lange nachten den zegenpraal der duisternis over het licht: — dat alles in een zinnebeeld van dien tijd van vierduizend jaren van geestelijke en zedelijke duisternis!

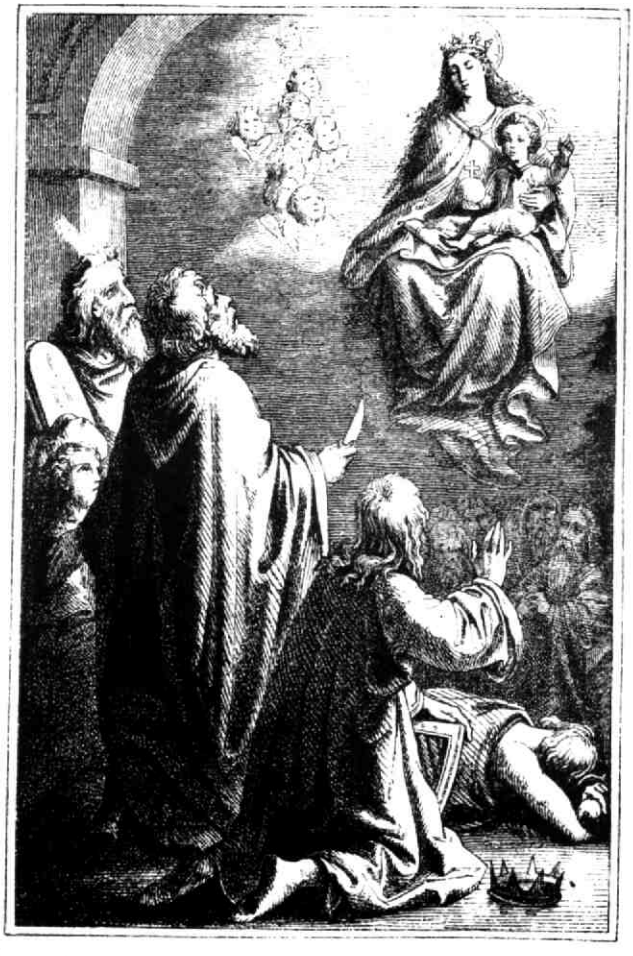

Maar gelijk dan toch in dat donkere jaargetijde ook nog niet alle licht is uitgedoofd en de levenskracht van de natuur in 't verborgen voor de aanstaande lente voortwerkt, zoo schijnt ons ook in die vierduizendjarige tijdruimte een troostvol schemerlicht tegen, en wordt ons een geheimvol geestelijk leven geopenbaard: namelijk de vurige verzuchting der edele harten in het Joden- en Heidendom naar de toekomende lente der volken, naar den Verlosser. Zoo moeten ook wij gedurende de vierweekschen Adventtijd in ons het gevoel van een heilig verlangen opwekken en ons door ootmoedige belijdenis van onze zondige ellende en boetvaardigheid, tot de komst van den verzoener, tot den kerstdag voorbereiden. — Daarom roept ons de H. Kerk bij den aanvang van den Advent de ernstige vermaning van den H. Paulus toe: »Broeders, het is thans de ure om uit den slaap te ontwaken; want nu is onze zaligheid naderbij, dan toen wij geloovig werden. De nacht is voorbij gegaan, en de dag is nabij. Laat ons dan de werken der duisternis afleggen en de wapenen des lichts aandoen. Laat ons als bij dage betamelijk wandelen, niet in brasserijen en dronkenschap, niet in ontucht en onkuischheid, niet in twist en nijd, maar doet den Heere Jezus Christus aan, en verzorgt het vleesch niet tot begeerlijkheden." (Rom. XIII. 11—14.)

Om deze stemming van ootmoedigheid en boetpleging in ons op te wekken en te onderhouden verbiedt de Kerk in dien tijd de openbare, luidruchtige vermakelijkheden, danspartijen, enz., als ook plechtige bruiloften. Op de zondagen van den Advent, zoomede op de dagen in de week, waarop geen feest van een Heiligen valt, blijft de blijde lofzang Gloria achter, en begeeft zich de priester in paarsch misgewaad, d. i. in de kleur van rouw en boetvaardigheid, naar het altaar. — Met dit gevoel van boetvaardigheid, rouw en heilige verwachting naar Christus stemmen ook de Evangelien der vier Advent-zondagen overeen: — het Evangelie van de tweede komst van Christus ten oordeel, — het Evangelie van den heiligen en boetvaardigen man in de woestijn, die den weg des Heeren bereidt, — het Evangelie van Joannes, die in nederige vreugde op Christus wijst, — het Evangelie van den »Doop der boetvaardigheid tot vergeving der zonde." Doch de schoonste en aandoenlijkste plechtigheid in den Advent is

de Rorate of de gulden Mis, die in sommige groote katholieke plaatsen tijdens den Advent dagelijks in den vroegen morgen gedaan wordt. Deze Rorate of gulden Mis wordt aldus genaamd, omdat ze begint met de woorden van den Profeet Isaias: »Rorate — dauwt, Hemelen den Rechtvaardige! — Wolken regent Hem af! De aarde opene haren schoot en brenge den Verlosser voort!" Woorden van verlangen dier eerwaardige Patriarchen van het Oude Verbond naar den Verlosser. Nog heden ten dage is het bijwonen van deze Rorate of gulden Mis eene lievelingszaak van het volk in echt katholieke streken. Nog is het nacht; nauwelijks heeft de kerkklok het teeken gegeven, of men ziet van alle kanten en van de verst afgelegen gehuchten menigvuldige wandelende lantaarnen: Dat zijn de fakkels der godvruchtigen, die familiesgewijze naar Gods huis stroomen, om daar gemeenschappelijk met den eerwaardigen priester aan het altaar — hun verlangen naar de komst des Heeren, naar de genade van het kerstfeest door godvruchtige gebeden en aandoenlijke gezangen uit te storten. O wie ooit van dat treffend schouwspel getuige is, die moet aan de parabel van de wijze Maagden denken, die ter rechter tijd hunne lampen in de hand namen en den Bruidegom te gemoet gingen.

Sta ook gij dan op, Lezer, en bereid u tot de ontvangst van den hemelschen Bruidegom! Neem ter harte de treffende woorden van den H. Ephrem, die ons toeroept: »Verheft u in den Geest, en looft den Heere, gij alle verlosten! Bereidt u voor tot zijn loon, gij zonen des lichts. Luistert naar de genadevolle stem van onzen Verlosser: »Komt, gezegenden mijns Vaders, en bezit het Rijk, dat voor u bereid is." Dat niemand onzer van deze gelukkige erfenis beroofd worde! Snelt daarom uwen Zaligmaker te gemoet, want Hij staat voor de deur; het licht van het licht daalt tot ons af, om ons het licht der eeuwige zaligheid mede te deelen. De eeuwig geborene des Vaders bezoekt ons met zijne genade en wordt aan ons gelijk, opdat wij door Hem aan God gelijk en kinderen Gods worden!" — »Jezus Christus is voor ons geworden de weg des levens, vol licht en hemelschen glans, opdat wij in dit licht tot zijn hemelschen Vader opwandelen. Laat ons nu reeds den weg, dien de Heer ons getoond heeft, bewandelen!"

Laten we de lampen van ons hart met den olie van godvruchtige oefeningen van boetvaardigheid vullen, opdat wij — niet gelijk de dwaze, maar gelijk de wijze Maagden — den Bruidegom onzer zielen afwachten. Laten we den ouden slaap der zonden van onze oogen schudden; laten we naar de hemelsche glorie van onzen Verlosser opzien en Hem blijmoedig tegen gaan. De nacht is voorbij en de dag is aangebroken: Jezus Christus is de dag onzes levens! Op dan, met kinderlijke liefde Hem te gemoet! Want allen, die Hem liefhebben, en op Hem wachten, zal Hij met den olijftak van den eeuwigen vrede, die in de tenten zijner eeuwige heerlijkheid bloeit, omwinden."

Laten we met verlangen op de komst des Heeren, die we spoedig vieren, wachten. Laten we voor Hem nedervallen en Hem aanbidden; want ons, die vroeger bij God geen welbehagen vonden, wordt nu door Hem genade bewezen, en wij, die arme zondaars geweest zijn, verkrijgen nu door Hem verlossing en rechtvaardigmaking. En wij, die verstrooid, naakt en stof der aarde geweest zijn, wij worden nu in den schoot der aarde, in het zichtbaar rijk van God op aarde vereenigd, bekleed met het kleed des heils en geroepen tot erfgenamen Gods."

Op dan, Allerliefste, sieren we met de bloemkransen des gebeds en der goede werken de deuren van ons hart, opdat het worde eene heilige kribbe, waarin de Schepper en Koning van het heelal zijne menschwording op eene geestelijke wijze vernieuwt."

ZESTIENDE HOOFDDEEL.

DE GROETENIS DES ENGELS.

1.

De voorbereiding van Maria was volbracht. Zij schitterde nu met onuitsprekelijke schoonheid, als het Paradijs, dat de Allerhoogste voor Zijn eeniggeboren Zoon, den tweeden Adam, tot lusthof bestemd had; zij was nu gesierd met bovennatuurlijken rijkdom, als de troon waarop de Zone Gods, gedurende de eerste negen maanden van Zijn aardsch leven wilde rusten; zij was nu volgens den wil des Allerhoogsten, als de voltrokken Arke waarin de Redder van het menschelijk geslacht, de Noë van het Nieuw Verbond kan ingaan; zij was nu als de met pracht en heerlijkheid, de volbouwde Tempel waarin de grootste geheimen gebeuren, hemel en aarde elkander den kus van vrede geven en het grootste werk onzer vrijkooping en van den algemeenen wereldvrede moest worden ten einde gebracht.

Te dier tijde kan Maria haar 16 jaar zijn ingetreden. Toen knielde zij, terwijl de H. Josef in zijn werkhuis aan het werk was, in hare kamer, beschouwend, biddend en brandend van H. verlangen naar den Verlosser der wereld neder. En zie, plotselings wordt de stille kamer met een wonderbaren lichtglans vervuld. Het van eeuwigheid bestemde oogenblik was aangebroken, de hemelen gaan open en nu had het wonder aller wonderen plaats, dat de H. Evangelist Lucas ons volgender wijze verhaalt: — »In de zesde maand *) nu werd de Engel Gabriel door God gezonden naar eene stad van Galilea met name Nazareth tot eene maagd, die ondertrouwd was aan eenen man met name Josef, uit het huis van David; en de naam der Maagd was Maria. En de Engel kwam tot haar binnen, en zeide: „Wees gegroet gij vol van genade! De Heer is met u; gij zijt de gezegendste der vrouwen! — Zij hem gehoord hebbende ontstelde op zijne rede, en peinsde, wat voor eene begroeting deze mocht zijn. En de Engel zeide tot haar: „Vrees niet, Maria, want gij hebt genade gevonden bij God: zie gij zult in uwen schoot ontvangen en eenen Zoon baren, en zijnen naam zult gij Jezus heeten. Deze zal groot zijn, en de Zoon des Allerhoogsten genoemd worden: en de Heere God zal Hem den troon geven van David Zijnen vader; en Hij zal heerschen over Jacobs huis in eeuwigheid, en Zijn koningrijk zal geen einde hebben." En Maria zeide tot den Engel: Hoe zal dit geschieden, dewijl ik geenen man bekenne? En de Engel antwoordde en zeide tot haar: „De H.

*) Dat wil zeggen zes maanden van den dag af der ontvangenis van den H. Joannes den Dooper.

MARIA BOODSCHAP.

Geest zal over U komen, en de kracht des Allerhoogsten zal u overschaduwen; en daarom ook zal het Heilige, dat uit U zal geboren worden, Gods Zoon genoemd worden." En zie, Elisabeth uwe bloedverwante, ook zij heeft een zoon ontvangen in haren ouderdom, en deze maand is voor haar, die onvruchtbaar heet, de zesde; want geen ding zal bij God onmogelijk zijn. (Luc. I: 26—38.)

Wie is toch die wondervolle, heerlijke afgezant, die aan de Maagd te Nazareth den groet des Allerhoogsten en de onuitsprekelijke belofte overbrengt? Een Engel: want gelijk een slechte engel de eerste moeder Eva tot ons bederf misleid had, zoo moest nu een goede Engel met de tweede, zondelooze Eva het werk onzer zaligheid inleiden en voorbereiden. Een Engel; want behaagde het den goeden God de oude beloften van den Messias, door de aanzienlijkste menschen, door H. Patriarchen en Profeten te laten verkondigen, dan betaamt het, dat de laatste dezer beloften en daarom het slot van het Oude Verbond aan een Engel wordt opgedragen. Een Engel; want gelijk de Apostel Paulus leert (Hebr. I: 14), »zijn de Engelen tot dienst afgezonden geworden om wille dergenen die de zaligheid beërven zullen. Een Engel; want de engelen hadden van den beginne af het vurigst verlangen naar den Verlosser, door wien de afval der kwade engelen hersteld en de hemelsche woningen met verloste zielen van menschen gevuld moesten worden. — En wat voor een Engel is het? De aartsengel Gabriel, wiens naam »kracht Gods" beteekent. Gabriel; want het betaamde, dat ook een der voornaamste hemelvorsten tot de voornaamste en onder alle dochteren der aarde uitverkorene gezonden werd. Gabriel, want had hij, zes maanden vroeger, de geboorte van den voorlooper van Christus aangekondigd, dan moest hij nu ook zelf de komst des Heeren aankondigen. — Gabriel; want had hij reeds voor meer dan vijf eeuwen, aan den Profeet Daniel den toekomstigen dag des heils, den grooten en zoo heerlijken dag beloofd, dan moest hij nu ook de vervulling dezer belofte, het aanbreken van een zoo heerlijken dag boodschappen.

Merk nu wel op, indien een der voornaamste hemelvorsten met zalige vreugde naar Maria snelt, om haar vol eerbied en seraphijnsche liefde te huldigen en te loven, toen zij nog als een arme meisje op de aarde woonde: — hoe zou het u dan tot zonde aangerekend worden, als gij u dikwijls voor dien troon van heerlijkheid nederwerpt, waarop deze maagd nu verheven is, om ze te loven en liefdevolle hulde te bewijzen?

2. En hoe zeer moet die eerbiedige liefde tot Maria in u ontvlammen, als gij ieder woord des Engels zorgvuldig overweegt!

Ave — Wees gegroet! De schriftverklaarders zeggen ons, dat het woord Ave was de morgengroet der Ouden, en zooveel beteekende als: »verheug u, leef gelukkig!" en bevatte eene aanwijzing op den naam Eva, d. i. »moeder van alle levenden." De eerste stammoeder had zich dezen naam onwaardig gemaakt, terwijl zij door de zonde den dood over hare kinderen bracht; maar de tweede stammoeder, Maria, is de moeder van het ware leven geworden, daar zij Dengene ter wereld bracht, die van zichzelven zeide: »Ik ben het leven."

Ave! o troostvolle morgengroet, waarmede de hemelsche gezant, na den 4000-jarigen nacht der zonde, het menschdom begroet en daarmede het verlangd aanbreken van den nieuwen dag verkondigt! Ave, zoo klonk het uit den mond des Aartsengels; en nauwelijks had hij dit woord gesproken, of het werd door alle hemelen herhaald en duizenden en nogmaals duizenden Engelen zongen met Gabriel: Ave, Ave, Ave Maria! Gedenk, o Christen, dezen morgengroet, met H. godsvrucht zoo dikwijls gij in de lente of den zomer de vogelen des hemels hoort, hoe zij, hoog in de lucht zwevend, door hun jubellied den opkomenden dageraad begroeten. Hun groet is een zinnebeeld, hun groet is de in het redelooze schepsel achtergebleven echo van dien morgengroet, dien Gabriel aan den waarachtigen dageraad, de allerheiligste Maagd, gebracht heeft! —

Ave Maria! Gedenk, Christen, dezen hemelschen groet, zoo menigmaal gij, — alleen of in de vergadering der geloovigen — de maagdelijke Moeder Gods vereert, en stel u telkenmale zeer levendig voor, hoe de Aartsengel Gabriel, als hemelsche koorleider, aan het hoofd van al die menschen, die Maria groeten en loven, staat, en den groet en lof der menschen blijmoedig aan de koningin des hemels overbrengt. — Ave Maria! Spreek dezen troostvollen groet uit, Christen, als gij in droefheid verzonken ligt en met den geduldigen Job mocht uitroepen: »Mijne ziel is des levens moede." (Job. XII: 1.) Gij zijt immers een kind van Maria; welaan: Ave, verblijd ook u, met uwe glorierijke Moeder! Wend u vol vertrouwen tot haar, en smeek, dat zij, de moeder van het waar, schoon, gelukzalig leven, ook voor u blijden levensmoed en sterke levenskracht bij haren goddelijken Zoon verkrijge!

3. **Gratia plena** — Gij vol van genade! Wij lezen in de H. geschiedenis van meerdere groote en beroemde mannen, dat zij vol van genade waren; maar hoezeer heeft de volheid van genade van Maria in glans en heerlijkheid al de genaden van andere Heiligen overtroffen! Ook de sterren in het firmament zijn een licht; maar wat is hun lichtglans vergeleken bij de maan, als ze met heerlijke pracht haar vol licht over de aarde uitstort? Zoo is Maria onder alle geschapene wezens de genadevolle in een geheel eigenaardigen en alles overtreffenden zin. De geheele volheid van Gods welbehagen en Zijner zegeningen rusten op haar. Gij vol van genade! De godgeleerden onderscheiden drieërlei genade: de heiligmakende (habitueele) genade, de werkelijke (actueele) genade, en die genade, die ons niet zoo zeer tot ons eigen, als wel tot heil van anderen gegeven is. Deze drievoudige genade bezat Maria in de hoogste mate.

Maria, schitterend in het gewaad der heiligmakende genade! — Door het H. Sacrament des Doopsels stroomt een bovennatuurlijke glans in onze ziel en verlicht en verheerlijkt die dermate, dat ze in het oog van den eeuwigen Schepper zelven welgevallig wordt. En volhardt de ziel getrouw in Gods wet, oefent zij zich vlijtig in het gebed en de overweging, maakt zij zich menigmaal aan de Sacramenten en andere middelen ter zaligheid deelachtig, dan vermeerdert zij van dag tot dag dezen wondervollen lichtglans, en de inwendige mensch schittert met steeds toenemende geestelijke schoonheid. — Deze bovennatuurlijke voortreffelijkheid en schoonheid der ziel, deze lichtglans, die den geheelen inwendigen mensch doorstroomt en hem welgevallig en beminnelijk in Gods oogen maakt, is de heiligmakende genade. — Met dit van goud schitterend, koninklijk gewaad werd Maria reeds van den eersten oogenblik haars levens bekleed; dit was van den kant van God een vrijwillig geschenk, En met dit geschenk der heiligmakende genade werkte Maria ieder uur van haar leven — door geloof, hoop, liefde en onbegrensde gehoorzaamheid — zoo getrouw mede, dat deze genade ook door hare persoonlijke verdienste van uur tot uur toenam en allen geestelijken lichtglans der overige schepselen in zoo groote mate overstraalde, dat zij, zooals de H. Kerk leert, eenigermate waardig werd tot woning van Gods Zoon te worden gemaakt — wat anders nooit eenig sterfelijk schepsel, wat noch Serafijnen, noch Cherubijnen ooit verdiend hadden. In dezen zoo verheven en voortreffelijken zin moeten wij het woord des Engels opvatten, dat hij tot Maria sprak: »Gij, vol van genade!"

Maria gebiedend over alle rijkdommen der werkelijke genade! — Het moet namelijk wel overwogen worden, dat dit allervoortreffelijkst geschenk van God, hetwelk wij »genade" noemen, niet slechts een toestand van bovennatuurlijke schoonheid en kracht uitwerkt, maar deze kracht ook in bijzondere gevallen en verhoudingen tot wezenlijke werkelijkheid leidt, zoodat alle natuurlijke krachten van den inwendigen mensch naar het goede getrokken en tot deugdzame handelingen in staat gesteld worden. Deze geheimvolle kracht van boven, waardoor ons verstand verlicht, ons hart tot liefde en geestdrift voor alle goed ontvlamd, de christe-

lijke deugd in 't harte gelegd en gemakkelijk gemaakt, en eindelijk de wil tot daadwerkelijke volbrenging van het goede gesterkt wordt — deze kracht noemt men de werkelijke genade. Denk aan David: welke genaden van verlichting legt hij in de Psalmen niet bloot. Denk aan Daniel: zijn hart was zóó door vurige liefde ontstoken, dat de Engel des Heeren zelf hem den »man der heilige verlangens" noemde. Denk aan de Profeten: hoe wonderbaar werd hun wil gesterkt en gestemd om — door alle hinderpalen en vervolgingen heen — de hun opgelegde goddelijke zending te vervullen! En al deze H. mannen hebben de hun verleende werkelijke genaden door trouwe medewerking, tien- ja honderdvoudig vermeerderd. Maar wat is Salomon, wat Daniel, wat alle Profeten, als wij ze met Maria vergelijken? Nooit ontving een geschapen geest zulke bovennatuurlijke verlichting tot kennis van alle goddelijke geheimen; nooit werd in een geschapen hart zulke volheid der zuiverste en brandendste liefde gestort; nooit werd de wil van een schepsel ten goede zoo bevestigd en met zoo heerlijke kracht tot vervulling van Gods wet verrijkt. In dezen zoo verheven en voortreffelijken zin moeten wij, het woord des Engels opvatten, dat hij tot Maria sprak: »Gij vol van genade!"

Maria, uitstekend door overvloedige genade tot heil der menschen! Deze derde soort van genade bezaten reeds vóór Maria de Profeten, de wonderdoeners en bezitten nog heden ten dage de Priesters, de verlichte leeraren des geestes en nog meer anderen. Als de Profeten van het Oude Verbond de geheimen der verste toekomst zagen en aan het volk Gods verkondigden — als de Priesters door het sacramentele woord de zonden vergeven en de natuurlijke offergaven in het allerheiligste lichaam en bloed van Christus veranderen — als verscheidene Heiligen verbazende wonderen doen, als van God bezielde predikers en schrijvers met bovennatuurlijke kracht de harten der geloovigen weten aan te grijpen en ze voor waarheid en deugd te ontvlammen, dan is dat alles genade, doch niet zoo zeer eene genade tot hunne eigene heiliging dan wel genade tot welzijn der overige menschen. En ook in dit opzicht is Maria de koningin van alle begunstigden! Wie kan het betwijfelen? Aan de Profeten, Priesters en Leeraars der geesten is het door den Vader des lichts gegeven, de hemelsche waarheid in de harten van velen toegang te verschaffen; en de allerheiligste Maagd werd het gegeven, de eeuwige waarheid zelve, de bron aller wijsheid aan geheel het menschelijk geslacht te schenken!

Aan de wonderdoeners is de macht verleend, door hun gebed zieken te genezen, bedroefden te troosten, die in gevaar zijn te redden, en zondaars te bekeeren: maar wie zou al die millioenen wonderlijk genezenen, getroosten, geredden en bekeerden kunnen tellen, die hunne redding aan de »machtige Maagd" d. i. aan hare alvermogende voorbede bij den troon van den goddelijken Zoon danken? In dezen zoo verheven en voortreffelijken zin moeten wij het woord des engels opvatten, dat hij tot Maria sprak: »Gij, vol van genade!"

4. **„Dominus tecum, benedicta tu in mulieribus.** — De Heer is met u, gij zijt de gezegendste der vrouwen!" Hier vraagt het christelijke hart: Heeft dan de Heer niet reeds tot Josuë gezegd: »Zie, gelijk Ik met Mozes was, zoo wil Ik ook met u zijn?" en tot Gedeon: »De Heer is met u, den dappersten der mannen?" en tot Jeremias: »Ik ben met u?" en tot Paulus: »Vrees niet, want Ik ben met u?" Hoe en op welke wijze is dan de Heer met Maria?

Antwoord: Op de waarachtigste, innerlijkste en heerlijkste wijze, die men maar denken kan! Niet slechts krachtens zijne alomtegenwoordigheid en almacht, zooals met alle schepselen; niet slechts krachtens zijne werkelijke genade, zooals met allen, zelfs met den zondigen mensch; niet slechts krachtens zijne heiligmakende genade, zooals met de braven en rechtvaardigen; niet slechts met zijn buitengewonen, wondervollen bijstand, zooals met de uitverkoren mannen en heldinnen Gods. Niet slechts op zulke wijze is de Heer met Maria maar krachtens de van alle eeuwigheid

vastgestelde menschwording van Gods Zoon in den maagdelijken moederschoot van Maria, waardoor de Zoon Gods — uit het wezen van Maria zelve dit allerheiligst lichaam, dat voor ons gekruizigd is, en dat bloed wilde aannemen, hetwelk het christendom door alle tijden heen als losprijs voor de schulden der wereld, aanbidt! Laat mij dus, o allerzaligste Maagd, de onuitsprekelijk innige verbinding, die de Heer met u gesloten heeft loven! De hemelsche Vader is met u — en wel zooals de teederste vader met zijne eenige dochter door de onverbreekbaarste liefde verbonden is. De Zoon Gods is met u — en wel gelijk het kind met zijne natuurlijke moeder, wier innigste gevoelens, neigingen en gemoedstemming het reeds met de moedermelk, zoo sterk en onverstoorbaar heeft aangenomen, dat het met zijne moeder als tot één leven is opgegroeid. De H. Geest is met u — en wel gelijk de bruidegom met zijne zoo dierbare, onder duizenden uitverkorene bruid, gelijk de Koning met de Koningin, die hij door het huwelijk tot gelijke geboorte en deelname aan de heerlijkheid van zijnen troon verheven heeft. De Allerheiligste Drievuldigheid is met u — en wel gelijk de zon met de maan, die uit hare lichtzee de rijkste stroomen opneemt, tot hare eigene heerlijkheid en verlichting der aarde! Maar ook gij, o Maria, waart toen reeds onafscheidelijk met den Heer verbonden! Zijn aandenken heeft u van de vroegste jaren uwer kindsheid niet verlaten. Op Hem waren alle uwe gedachten, de neigingen van uw hart en al het streven uwer ziel gericht. Ten allen tijde was het uw zoetst genoegen en de aangenaamste bezigheid, zijne troostrijke beloften te overwegen, zijne volmaaktheden te beschouwen, zijn lof te verkondigen en zijne wet na te gaan, zoodat gij ook in dit opzicht de groetenis des Engels Dominus tecum onvergelijkelijk waardiger waart, dan eenig ander schepsel.

Daarom, o allerheiligste Maagd Maria, gedenk ik ook uwer altijd met eerbied, zoo dikwijls ik den Heer aanbiddend loof. Is dat zonde of dwaasheid? O als het den Heere zelven behaagde, onafscheidelijk bij u te zijn — in den stal te Bethlehem, in Egypte, in den tempel te Jerusalem, op de bruiloft te Canaän, op Golgotha en thans in de zaligheid des hemels; wie zou het mij dan euvel durven duiden, als ik u, o Maria, in den geest naast mijn zoo lieven Jezus plaats en slechts in gezelschap van de moeder voor den Zoon gewoon ben te verschijnen?

Gij zijt de gezegendste der vrouwen! Ja haalt uit het verleden van al de zoo edele vrouwen en maagden, die van Eva tot op Maria's tijden op aarde geleefd hebben, de doorluchtige Sara, de zorgvuldige en schrandere Rebecca, de schoone Rachel, de offerwillige dochter van Jephte, de H. profetenmoeder Anna, de wijze Abigail, de bevallige Noëmi, de getrouwe Ruth, de heldin Debora, de kloeke Judith, de smekende Esther, de kuische Susanna; — haalt de roemwaardige heldinnen van het christendom tot op den huidigen dag aan, en brengt daar in den geest nog uit de toekomst bij alle deugdzame en heerlijke vrouwen en maagden tot aan het einde der wereld: welke ontelbare schaar! En onder die allen munt er één uit, boven allen verheven, als de glorierijke Koningin van haar geslacht, Maria!

En waarom is Maria de gezegendste van haar gansch geslacht? Omdat het haar alleen gegeven was, de voortreffelijkheid aller levenstoestanden van het vrouwelijk geslacht in zich te vereenigen; de vlekkelooze onschuld en argeloosheid eener maagd, de getrouwheid eener echtgenoote, de waardigheid eener moeder en opvoedster, en de vrijheid van geest eener weduwe. Waarom is Maria de gezegendste van haar gansch geslacht? Omdat zij alleen van den vloek, dien God in het Paradijs over de zondige stammoeder en geheel haar geslacht had uitgesproken, bevrijd werd. In Maria was geene onderwerping aan de heerschappij des vleesches en de begeerte van eenen man; zij behoefde hare maagdelijkheid niet aan de waardigheid van moeder ten offer te brengen; zij had haar aanbiddelijk kind zonder zinnelijke besmetting ontvangen en zonder smarten ter wereld gebracht. In het gansche leven van Maria vindt men geen spoor van zwakke toegeefelijkheid en

weekheid; zij alleen was van den vloek, die het wezenlijke geslacht getroffen heeft, uitgezonderd!

Waarom is Maria de gezegendste van haar gansch geslacht? Omdat zij Dengene moest ter wereld brengen, die in deze wereld kwam, om den ouden vloek in zegen te veranderen. O groote, hemelsche zegen van Maria's moederschap! Moeder zijn is vreugde; moeder zijn van een zoon is bijzondere vreugde; moeder zijn van een zoon, die tot hooger aanzien, misschien tot de koninklijke waardigheid geroepen is, is de grootste vreugde. Maar wat is alle moederschap bij het geluk van Maria, die moeder moest worden van Hem, voor wien alle knieën, in den hemel, op de aarde en onder de aarde buigen! Hoe onvergelijkelijk meer dan Judith, de verwinnares van Holofernes, verdient Maria dien lof van Achior en der mannen van Bethulië: »O dochter, gezegend zijt gij door den Heer boven alle vrouwen op aarde; want heden heeft Hij uwen naam zoo verheven, dat uw lof nimmer uit den mond der menschen wijkt! Door God zijt gij gezegend in al de tenten van Israël; want onder alle volken die uwen naam zullen hooren zal men om uwentwille den God van Israël verheerlijken." (Judith XIII, XV.)

Loof gij dan ook, mijne ziel, deze zoo gezegende der vrouwen, en roep met de vrouw van het Evangelie: Zalig, Heer, de schoot, die U gedragen heeft, en de borsten, die Gij gezogen hebt. (Luc. XI: 27.) Zalig en gezegend onder alle vrouwen!

5. Nadat wij nu den persoon van den hemelschen afgezant beschouwd, en ook de beminnelijke, rijke en diepe beteekenis van zijnen groet overwogen hebben, laten wij den inhoud zijner goddelijke boodschap met vrome opmerkzaamheid onderzoeken. Wat heeft hij dan verkondigd? Niets minder dan het herstel van den vrede tusschen God en den mensch, de vernietiging des doods, de vernieuwing van het leven! En Hij, die dat alles met groote macht en heerlijkheid bewerkt, zal Maria's Zoon zijn: de Zoon Gods, want »Hij zal de Zoon van den Allerhoogste genoemd worden;" en Zoon des menschen tevens, want »God zal Hem den troon zijns vaders David geven — dus een Godmensch. Hij zal vooral tot de verloren schapen van Israël komen; maar zijne heerschappij zal den geheelen aardbol omvatten, »aan zijn rijk zal geene grens, en geen einde zijn." Thans wordt vervuld, wat Gods Zoon reeds duizend jaren te voren door den mond van den koninklijken zanger uitsprak: »Als koning ben ik gesteld over Sion. De Heer heeft tot Mij gezegd: Gij zijt mijn Zoon; Ik heb u heden (d. i. van eeuwigheid af) verwekt. Eisch van Mij, zoo geve Ik u volken ten erfdeel, en des aardrijks einden tot bezitting. (Ps. II: 6—8.)

O merk op, hoe getrouw de Heer is in zijne beloften, en, hoe oneindig wijs en wonder in derzelver vervulling. Thans brengt Hij ten uitvoer, wat Hij aan koning David beloofd en door de Profeten gesproken heeft. — Davids troon wordt op zijn puin opgetrokken, maar niet als een troon van aardsche heerlijkheid en majesteit, niet als een troon, om welken maar een enkel volk, een machtig Jodenrijk moet worden gegrondvest — maar als een veel hoogere troon, wiens heerlijkheid geestelijk en bovenaardsch is; als een troon, om welken alle volken en natiën vereenigd worden! Op dezen troon zal een afstammeling uit het huis van David zitten; maar geen koning, wiens macht op aardsche wijsheid, op rijkdom en de kracht van zijn zwaard steunt, maar een koning die zijn rijk op waarheid, liefde en offervaardigheid grondt. En deze koning, uit Davids huis, zal in eeuwigheid nooit meer van den troon afdalen, doch eeuwig in het huis van Jacob heerschen.

God had zijnen dienaar David groote dingen beloofd: en zie, hoe Hij nu nog veel grootere geeft! De meeste Joden wachtten slechts op een aardsch koning, die hun van het hatelijk juk der Romeinen bevrijden, en een buitengewoon machtig Hebreëenrijk, zooals ten tijde van David, vestigen zou. Maar Gods beschikking is ontwikkeling en vooruitgang! De hemelsche Vader heeft reeds hier op aarde den mensch een waardig en verheven doel gegeven, en het menschdom moet van eeuw tot eeuw dat doel nader bijkomen —

al is het ook langs wegen, die ons beneveld oog soms in 't geheel niet begrijpt. Het goede oude moet niet terugkeeren: het betere en volmaakter moet komen! God is niet de Schepper en Heer van slechts één volk, maar van het geheele menschdom. De grenzen der natien moeten vallen, de afsluiting der afzonderlijke volken moet verbroken worden, alle volken moeten maar een eenig groot huisgezin Gods, een groot Godsrijk vormen. En de wereldkoning, die over dat Godsrijk heerscht, is de Godmensch Jezus Christus!

En zie, in eene stille kamer te Nazareth moet, door middel eener arme, hebreeuwsche Maagd, ten tijde eener algemeene vervreemding, van de grootste ellende en het diepste verval, het werk, dat de wereld geheel en al veranderen, heiligen en gelukkig maken zal, beginnen! — Leer hieruit, vol moed op den Heer vertrouwen, ook als de tijden zeer slecht worden en zich nergens eenige schemering van hoop vertoont. Denk: de hand des Almachtigen grijpt soms juist in de dikste duisternissen, en zie — het wordt klaar lichte dag! Zijn woord klinkt dikwijls juist in het midden van den woedenden storm, en zie, er volgt eene groote stilte! O laat Hem begaan! Hij weet zich van de geringste middelen tot het verhevenste doel te bedienen, en op de neteligste paden wandelt hij met kalme majesteit zijn doel te gemoet.

6. Zoo gebeurde het hier! Of wie hadde ooit een arm meisje, dat eeuwige maagdelijkheid beloofd had, voor een bekwaam werktuig der menschwording van Gods Zoon kunnen houden? En toch heeft de Heer juist deze maagd uitgekozen, om daardoor de oude profetieën over eene maagdelijke moeder te vervullen en de heerlijkheid zijner wondermacht bekend te maken.

De H. Geest zal over u komen en de kracht des Allerhoogsten zal u overschaduwen; en daarom ook zal het heilige, dat uit u zal geboren worden, Gods Zoon genoemd worden.

Een geheim, waarvoor de trotsche rede verschrikt en verward terugdeinst, maar dat het geloof in ootmoed en bewondering aanbidt! De maagd blijft ongehinderd en ongeschonden; door de kracht en de onmiddellijke werking van den Allerhoogste wordt zij, zonder menschelijk toedoen, moeder; de Zoon Gods neemt uit haar maagdelijken moederschoot werkelijk de menschelijke natuur aan; maar de aard en wijze, hoe dit menschelijk lichaam van den Verlosser, door de werking van den scheppenden Geest, uit het maagdelijk bloed van Maria gevormd wordt, is een geheim! Daarom zegt de H. Bernardus zeer schoon: »De Aartsengel Gabriel gebruikt op goeden grond het woord overschaduwen, om aan te duiden, dat de hemelsche Vader den aard en de wijze der menschwording van Zijn eeniggeboren Zoon in ondoordringbare schaduwen en geheimvol duister hullen wilde."

De eenige vraag, die de geestelijke leeraars in dit geheim hebben trachten op te lossen, heeft betrekking op het woord des Engels: De H. Geest zal over u komen. Waarom de H. Geest? Waarom wordt de wonderlijke ontvangenis van het lichaam van Christus bij uitnemendheid als een werk van den H. Geest aangegeven? Hierop geeft de H. Thomas een drievoudig antwoord. — Vooreerst is de menschwording van Christus de hoogste openbaring der goddelijke liefde; de H. Geest nu is juist de liefde des Vaders tot den Zoon en des Zoons tot den Vader. Ten tweeden is de verlossing door Christus een werk van genade en de grondslag van alle overige genaden; de uitdeeling nu der genade is altoos het werk van den Geest Gods. — Ten derden is het doeleinde der menschwording van Christus geen ander, als onze heiligmaking en aanneming tot kinderen Gods door de deelname aan Christus. Nu is het de H. Geest, die ons heiligt, en de goddelijke Meester zegt uitdrukkelijk, dat alleen, wat uit den Geest geboren is, geest is en tot aanneming van kinderen Gods brengt.

Bewerk dan ook in mij, o verheven Geest Gods zulke heiligheid en de gelukkige volharding in de aanneming tot kind van God tot aan het einde mijns levens! Daar echter de grondslag van alle heiligheid het geloof, het nederig, onveranderlijk, rotsvast geloof in Christus is, bevestig mij door uwe genade in dat geloof. — Zie, mijn hart is bereid: stort steeds overvloediger de genade des

geloofs in hetzelve, opdat noch inwendige twijfel, noch de lasteringen der goddeloozen ooit in staat zijn mij van Hem te scheiden, dien ik thans geloovig als mijnen Heer en Koning aanbid, en eens als mijn Zaligmaker van aanschijn tot aanschijn hoop te aanschouwen. Amen.

ZEVENTIENDE HOOFDDEEL.

HET ANTWOORD VAN MARIA.

ij hebben den groet en de boodschap des Engels gehoord en overwogen: maar hoe heeft Maria beiden opgenomen en beantwoord? Daarop antwoordt ons de H. Evangelist Lucas in drie woorden: eerstens schrikte Maria om het woord des Engels en peinsde, wat voor eene begroeting deze mocht zijn. Tweedens heeft zij, nadat haar de Engel de waardigheid eener moeder Gods beloofd had, dadelijk gevraagd: »Hoe zal dit geschieden, dewijl ik geenen man bekenne?" En ten derden heeft zij, op de verklaring van den Engel, met groote nederigheid geantwoord: »Ziehier, de dienstmaagd des Heeren, mij geschiede naar uw woord!" — Let hier wel op den zin en de beteekenis van ieder dezer drie evangelische woorden.

1. (Maria) hem gehoord hebbende, ontstelde op zijne rede, en peinsde, wat voor eene begroeting deze mocht zijn. De Evangelist zegt uitdrukkelijk, dat zij bij het hooren der boodschap en niet op het gezicht van den afgezant ontstelde. Bij gevolg moet men aan die uitlegging, die zegt: Maria is ontsteld, omdat haar de Engel in de gedaante van een bevalligen jongeling verschenen is, geen gewicht hechten. Want weten wij uit het leven van vele heiligen, dat hun menigmaal hemelsche geesten zijn verschenen, om hun goddelijke leer en troost te brengen, dan mogen wij er niet aan twijfelen, of de zoozeer bevoorrechte Koningin aller heiligen was van hare prilste jeugd aan de verschijning van Engelen gewoon. Wat haar ontsteltenis veroorzaakte was ook niet het gezicht eens Engels, maar veeleer diens woorden — woorden van hulde en den eerbiedigsten lof. Hoe kon Maria, die met buitengewonen ootmoed zich voor het nietigste en geringste kind der menschen hield, hoe kon zij zoo heerlijken lof verdienen? Lag in die begroeting des Engels niet een soort van vleierij opgesloten? Maria wist, dat vleierij de gevaarlijkste strik voor de menschelijke deugd is, en dat zich zelfs de geest des afgronds soms in een geest des lichts vertoont, om ons te mis-

leiden. En was ook niet de eerste moeder Eva juist door de vleierij van dezen geest misleid, toen hij haar toefluisterde: »Gij zult als Goden zijn." (Gen. III : 5). Daarom ontstelde de tweede, wijzere stammoeder, Maria, en pas, nadat de Engel haar herinnerd had, dat niet zoozeer hare verdienste, als wel de goddelijke genade dezen groet uitwerkte (»Gij hebt genade gevonden bij God"), berustte zij, en stemde er in toe, de boodschap te aanhooren.

H. ontsteltenis, lofwaardige schroomvalligheid van den christelijken ootmoed! Hoe zeldzaam is zij onder ons, dwaze menschen te vinden! Hoe spoedig gelooven en vertrouwen wij, als een vleier onze eigenliefde weet te prikkelen en ons schoone en zoeten loftuitingen toezwaait! De wijsheid van kalme overpeinzing verdwijnt, omdat ons de nederigheid van zelfkennis ontbreekt. Hoe menig jongeling is van den koninklijken weg der deugd afgeweken, en in de netten der valsche, huichelende verlichting, in de strikken der geheime genootschappen gevallen, omdat hij niet bestand was den vleienden lof, die men aan zijne talenten, inborst en bestemming gaf, in zijne nietigheid te doorzien en nederig af te wijzen! Wij hebben het zelfs beleefd dat mannen, eerbiedwaardig om hunne jaren, na een langen in wetenschap en deugd doorgebrachten levensloop door zoodanige strikken ten val gebracht werden! Maar gij bijzonder, christelijke maagd, wees op uwe hoede, en keer ontsteld terug, zoodra uwe schoonheid en beminnelijkheid geprezen wordt: zoodanige nederige ontsteltenis is het veiligste middel, de strikken, die slechte en wellustige menschen uwe maagdelijke onschuld leggen, te ontgaan.

2. „Hoe zal dit geschieden terwijl ik geenen man bekenne?" Zoo vroeg Maria, nadat de Engel haar de waardigheid eener moeder Gods beloofd en verkondigd had. Dit is het eerste woord, wat ons de H. Evangelisten uit den mond van Maria hebben overgeleverd, en hoezeer is het eener moeder Gods waardig! Teedere maagdelijkheid, verhevene sterkte van geloof, en heldhaftige vastheid van karakter treden ons uit deze woorden te gemoet.

Teedere maagdelijkheid! Maria had de wondervolle boodschap gekregen; de grootste geheimen, die het aanschijn der aarde vernieuwen, en de geheele wereld veranderen moesten, zijn haar geopenbaard; zij heeft gehoord, dat zij zelve, volgens Gods raadsbesluit, dat uitverkoren vat, en het zoo bevoorrechte werktuig dezer geheimen is. Maar de gedachte aan al die eer kon haar hart niet boeien; bij dat alles denkt zij voornamelijk en op de eerste plaats aan ééne zaak: aan hare gelofte van eeuwige maagdelijkheid! Dit is hare eerste, hare het naast aangelegene, de gewichtigste gedachte! Gebeure, wat er wille, — slechts eene zaak mag niet gebeuren: de beloften van haren maagdom mag niet geschonden worden!

Merk hieruit op, dat de liefde tot de maagdelijke zuiverheid bij Maria, het geestelijk middelpunt van geheel haar bestaan was, — de rijkste schat, op wier bewaring zij voor alles en tot elken prijs bedacht was. O gelukkige christelijke maagd, die zoo teeder gevoel, zoo geestdriftige zorg voor hare onschuld in 't hart bewaart! En — Gode zij dank — ofschoon de verleiding van alle kanten loert, zijn er toch altoos nog zulke maagden, op wier voorhoofd de koninklijke diadeem der heilige onschuld schittert, en in wier blikken, woorden en gebaren de bekoorlijkheid der maagdelijke schaamte woont.

Verhevene sterkte van geloof! Maria vraagt niet, hoe zou dat wonder en alle voorgevoel overtreffend werk, de menschwording van den Zoon Gods, mogelijk zijn? Zij vit niet over den onmetelijken omvang en den eindeloozen duur van het Rijk van den Messias, dat de Engel aankondigt. Zij twijfelt niet het minst aan het, hoe onmogelijk dan ook schijnend herstel van den troon van David. — Zij gelooft eenvoudig weg als een kind! Slechts over datgene, wat haar persoonlijk aangaat, bidt zij om oplossing: Hoe zal (niet: hoe kan) dat geschieden, dewijl ik geenen man bekenne?

Heldhaftige vastheid van karakter! »Hoe zal dat geschieden, dewijl ik geenen man

bekenne?" Zie, hoe kinderlijk kalm en onbevangen, maar ook hoe mannelijk, onbuigzaam en vastbesloten Maria deze vraag doet!

Zelfs komt het bij haar in de verte niet op, het offer dat zij den Heere beloofd heeft, terug te nemen. De Engel biedt haar de waardigheid van Moeder Gods, de kroon eener koningin des hemels aan; doch Maria denkt er nog niet eens op, om aan deze eer haar eenmaal voor God genomen besluit, de maagdelijkheid ten offer te brengen. Ja zij was vast besloten, aan alle haar door den Engel verkondigde onderscheiding vaarwel te zeggen, als zij de parel van haar wezen, den maagdom daarbij moest opgeven. Welke onbuigzame vastheid in de nederige, vreesachtige Maagd — — en welke beklagenswaardige, veile toegevendheid bij zoo menige, anders hoovaardige en zich voorbarig tegenkantende vrouw, die haar grootsten schat, de maagdelijke onschuld, om de linsenbrei eener zoogenaamde »Verzorging" d. i. van een door wellustige verleiders voorgespiegeld huwelijk prijs geeft!

Kloekmoedige maagd Maria, wees mijne Leermeesteres, en verwerf mij de genade van standvastigheid, opdat ook ik in het besluit, dat ik na rijp overleg in Gods H. tegenwoordigheid gemaakt heb, onverbreekbaar volharde, en mij nooit noch door verlokkingen, noch door moeielijkheden en offers van het erkende goed late aftrekken!

3. Nadat Gabriel eindelijk aan de H. Maagd de verheven verklaring gedaan, en haar den aard en de wijze, hoe dat groot geheim — zonder schennis harer maagdelijkheid, — vervuld zou worden, had aangeduid, klinkt uit haren mond dat eeuwig gedenkwaardig en allerheiligste Fiat, d. i. het geschiede. „Zie de dienstmaagd des Heeren, mij geschiede naar uw woord!" — Zij wordt door den Engel als Moeder van den Allerhoogste geprezen, maar zij noemt zich, in het diep bewustzijn harer nederigheid, de dienstmaagd des Heeren!

Fiat — »mij geschiede naar uw woord!" Groot, verheven fiat, vergelijkbaar met de onmetelijke kracht en beteekenis van dat fiat in den beginne der tijden, toen de Schepper der wereld sprak: fiat lux, »het worde licht!" Gelijk toen de nog in de duisternis van den chaos begravene kiemen der heerlijke schepping naar het almachtig fiat verlangden, waardoor zij uit het donkere graf verlost en tot heerlijke ontwikkeling in den glans van het hemellicht geroepen werden, zoo verlangde nu de gevallen Adam met zijne in het voorgeborchte wachtende kinderen, zoo verlangden alle Patriarchen en Profeten, zoo verlangden Abraham, David en alle zielen der rechtvaardigen naar het fiat der Maagd. Want op het zelfde oogenblik, dat Maria met dit »fiat" hare toestemming uitsprak, begon de Menschwording van Gods Zoon. De Zoon des Allerhoogste daalde van den troon der eeuwige heerlijkheid *) in den maagdelijken schoot van Maria neder, een lichtstroom uit Gods hart stortte zich over de nu Moeder Gods wordende Maagd uit, en de H. Geest bewerkte in haar dat onuitsprekelijk geheim. Thans echter klonk door alle hemelen het jubellied der zalige heerscharen. „Het woord is vleesch geworden, en wij aanschouwen zijne heerlijkheid, eene heerlijkheid als des eeniggeborenen van den Vader, vol genade en waarheid." (Joan. I: 14.)

4. Begrijpt gij nu, Lezer, waarom de katholieke Kerk ons de gedurige herhaling van de

*) De nederdaling van Gods Zoon moet gij echter niet zoo opvatten, als hadde Hij nu den Hemel verlaten en opgehouden, als God in de heerlijkheid des Vaders en des H. Geestes te wonen. Zoomin als de ster, die op aarde zichtbaar is, en daarmede als ware het voor ons menschelijk oog begint te zijn, daarom van het firmament wijkt; — zoomin als onze gedachte, wanneer die in woorden wordt uitgedrukt en dan in de harten der toehoorders of van een ver verwijderden lezer woont, daarom belet wordt, in onzen geest te blijven, zoomin is het eeuwige Woord, de Zoon Gods, door zijne menschwording verhinderd geworden met zijne goddelijke alomtegenwoordigheid hemel en aarde te vervullen.

engelsche groetenis, het zeer dikwijls en vurig bidden van het »Wees gegroet" zoo dringend aanbeveelt? Dit gebed is niet slechts eene verheerlijking van de allerheiligste Maagd, maar tevens ook de liefelijkste en krachtdadigste herinnering aan het geheim der menschwoording van Christus; en daarom verblijdt zich ieder katholiek christen bij het luiden van het Ave Maria-klokje, als hem dit 's morgens vroeg, 's middags en 's avonds tot gebed roept.

Het middagluiden geschiedt sedert het jaar 1471, toen de christenen bij Belgrado — onder aanroeping van Maria eene even groote als wonderlijke overwinning op de vijanden der christenen, de Turken, behaalden. Nog veel ouder is het Ave Maria-klokje 's morgens en 's avonds; want het dagteekent van Paus Urbanus II ten jare 1095. En opdat dit schoone driemaal herhaalde gebed in het christendom te algemeener en blijmoediger zou worden gebeden, hebben de plaatsbekleeders van Christus, de Pausen van Rome, aan allen, die het dagelijks bidden een Aflaat van 100 dagen, en maandelijks eens (mits men de H. Sacramenten waardig ontvange) een vollen Aflaat verleend. Een waarlijk schoon en treffend schouwspel, als op het luiden van het Ave Maria-klokje de landman op het veld, de moeder bij de wieg van haar kind, de werkman op straat, de geleerde in zijne studiekamer, de bedelaar in zijne hut, en de vorst in zijn paleis, — als die allen nederknielen, en met H. eerbied de menschwording van Christus en de glorie zijner allerheiligste Moeder gedenken! Ten tijde onzer edele en gelukkige voorouders had men het voor eene groote zonde gehouden, dat godvruchtig gebruik achter te laten. Tegenwoordig is dat in vele streken geheel en al anders: De Ave Maria-klok is stom, en in derzelver plaats klinkt de schrille fabriekklok, en dikwijls zeer dicht daarneven — de hongerklok!

Maar gij, christen, gij moet u dat gebed nooit schamen; en al knielt gij ook ter voorkoming van spotternij, niet op de openbare straat neder, ontdek althans, zoodra het lieve Ave Maria-klokje luidt, nederig uw hoofd, en zeg met den Engel, Wees gegroet Maria. Zeg het echter altijd — hetzij in den Rozenkrans of anders — met godvruchtige aandacht en niet, gelijk zoovelen gewoon zijn, zonder oplettendheid en godsvrucht, zoodat ook nog heden Maria ontstellen en vragen moet, wat dat dan toch voor eene begroeting is!

De kerk heeft nog een tweede gedenkteeken tot gedurige herinnering aan de hemelsche begroeting en de Menschwording van Christus opgericht: namelijk het Feest van Maria's boodschap. Een verheven en beteekenisvolle dag, een feestdag, waarop wij ons niet alleen om de heerlijke uitverkiezing van Maria verheugen, maar ook het wezenlijk begin onzer verlossing vieren d. i. de werkelijke komst van Gods Zoon in deze wereld als de Zoon des menschen. Jaarlijks wordt dit dubbele feest den 25 Maart gehouden, omdat, volgens eene overoude overlevering en het getuigenis van den H. Augustinus, op dezen dag de begroeting van Maria door den Engel plaats had. — Als daarom in lateren tijd ook dat feest op vele plaatsen op den Zondag is moeten gesteld worden, dan geldt daarvan, wat wij hier boven (blz. 214) over de verplaatsing van het feest van Maria's geboorte gezegd hebben. — Hoe oud eerbiedwaardig dit feest is, kan men daaruit afleiden, dat reeds Paus Gelasius I in het jaar 492 daarvan melding maakt, en de H. Kerkvergadering van Toledo in het jaar 656 dit feest bij uitnemendheid noemt: »het feest der Moeder Gods."

ACHTTIENDE HOOFDDEEL.

HET BEZOEK VAN MARIA.

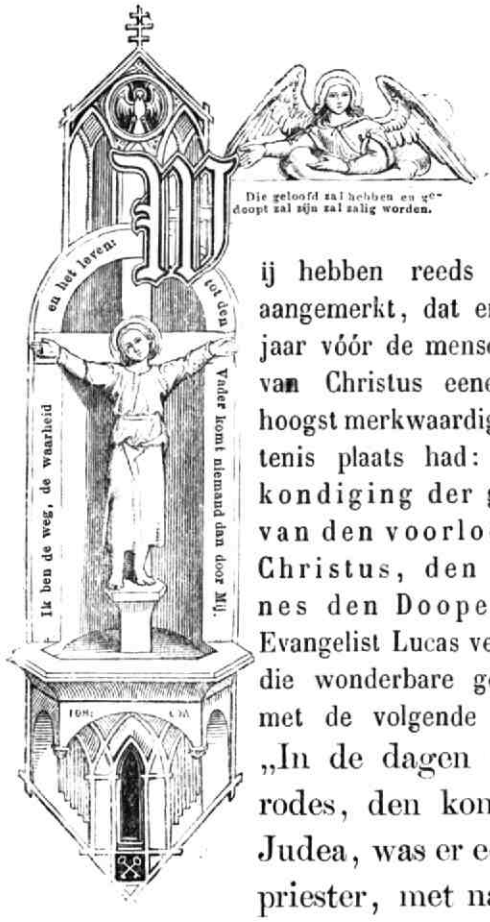

1.

ij hebben reeds hierboven aangemerkt, dat er een half jaar vóór de menschwording van Christus eene andere, hoogst merkwaardige gebeurtenis plaats had: De aankondiging der geboorte van den voorlooper van Christus, den H. Joannes den Dooper. De H. Evangelist Lucas verhaalt ons die wonderbare gebeurtenis met de volgende woorden: „In de dagen van Herodes, den koning van Judea, was er een zeker priester, met name Zacharias, van de beurt van Abia; en zijne huisvrouw was uit de dochters (d. i. afstammelingen) van Aaron, en haar naam was Elisabeth. En zij waren beiden rechtvaardig voor God, wandelende in al de geboden en voorschriften des Heeren, onberispelijk. En zij hadden geen kind, dewijl Elisabeth onvruchtbaar was, en zij beiden verre op hunne dagen gekomen waren. — Nu geschiedde het, terwijl hij, naar de orde van zijne beurt, voor God in priester-bediening was, dat hij door het lot, volgens de gewoonte van het priesterdom, bestemd was geworden, om te reukofferen; en hij ging in den tempel des Heeren. En de gansche menigte des volks was buiten, biddende in het uur des reukoffers. En hem verscheen een Engel des Heeren, staande ter rechterzijde van het reukaltaar. En Zacharias ontstelde, toen hij hem zag, en vreeze overviel hem. Doch de Engel zeide tot hem: Vrees niet, Zacharias! want uw gebed is verhoord, en uwe huisvrouw Elisabeth zal u een zoon baren, en gij zult zijn naam noemen Joannes; en blijdschap zal hij voor u wezen en verheuging, en velen zullen zich over zijne geboorte verblijden: want hij zal groot zijn voor den Heer; noch wijn, noch sterken drank zal hij drinken; en met den H. Geest zal hij vervuld worden, terwijl hij nog wezen zal in den schoot zijner moeder; en vele van de kinderen Israëls zal hij bekeeren tot den Heer hunnen God; en hij zelf zal Hem vooratgaan in Elias' geest en kracht, om de harten der vaderen (d. i. der H. Patriarchen) terug te

voeren tot de kinderen en de ongehoorzamen tot de wijsheid der rechtvaardigen om den Heere een gereed volk te bereiden. En Zacharias zeide tot den Engel: Waaruit zal ik dit weten? want ik ben een oud man, en mijne huisvrouw is verre op hare dagen gekomen. En de Engel antwoordde en zeide tot hem: Ik ben Gabriel, die voor Gods aangezicht sta, en ik ben gezonden om tot u te spreken, en u deze blijde boodschap te brengen. En zie, gij zult zwijgende zijn en niet kunnen spreken tot op den dag toe, dat dit zal geschieden, daarvoor, omdat gij niet geloofd hebt aan mijne woorden, welke vervuld zullen worden op hunnen tijd. — En het volk stond te wachten op Zacharias, en zij verwonderden zich over zijn vertoeven in den tempel. Toen hij nu uitgekomen was, kon hij niet tot hen spreken; en zij begrepen, dat hij een gezicht gezien had in den tempel; en hij zelf wenkte hun dit toe; en hij bleef stom. En het geschiedde, toen de dagen van zijnen dienst vervuld waren, dat hij weg ging naar het huis. Na die dagen nu ontving Elisabeth, zijne huisvrouw, en zij hield zich vijf maanden lang verborgen, zeggende: Omdat de Heer aldus aan mij gedaan heeft ten dage dat hij neder zag, om mijnen smaad onder de menschen weg te nemen." (Luc. I: 5—25).

Volgens de legende hield Zacharias zijn gewoon verblijf in de overoude stad Hebron, de graftede der H. Patriarchen Abraham, Isaac en Jacob en den lateren koningszetel van David, eer hij Jerusalem veroverd had. — In deze merkwaardige bergstad,*) eenige uren zuidelijk van Jerusalem, in het bergachtig gedeelte van Judea, leefde de priester Zacharias met zijne huisvrouw Elisabeth. Deze was, evenals Maria, eene kleindochter van de H. Emerentiana, **) vandaar beide zusters-kinderen. Dus stamt ook Elisabeth, langs moeders zijde, van David af; hare moeder was de godvruchtige Ismeria uit de familie van David, terwijl haar vader Eliud een Aaroniet was. Ofschoon de beide echtelieden Zacharias en Elisabeth op zoo hoogadelijke en doorluchtige afkomst mochten roemen, leidden zij toch maar een zeer eenvoudig, geheel verborgen, Gode welgevallig leven; en slechts zelden, d. i. als de priesterlijke bediening hem riep, verliet hij zijne verborgen woonplaats, om naar Jerusalem in den tempel te gaan en daar zijne bediening te verrichten.

Bij zulk eene gelegenheid, toen Zacharias in de gouden schotel, die boven het reukaltaar stond, de H. reukwerken moest opdragen — het was in den loop der maand September, zooals de christelijke overlevering zegt — werd hem in den tempel de wondervolle boodschap door den Aartsengel Gabriel gedaan. Merk hier echter tevens op het groot onderscheid tusschen Zacharias en Maria. Aan beiden boodschapt de Engel wonderen en onbegrijpelijke dingen. Maria gelooft en verzoekt slechts om de oplossing van ééne zaak: op welke wijze zij de gelofte der maagdelijkheid met het beloofde moederschap zou kunnen vereenigen? Zacharias mistrouwt en verlangt een teeken, en zie, tot straf, omdat hij niet onvoorwaardelijk aan de goddelijke belofte gehoor geeft, wordt hem de gave van het lichamelijk gehoor benomen;***) en de tong, die den ver-

*) Sommigen zeggen, dat Zacharias even buiten de stad Hebron, in de nabijheid van het gehucht Jutta gewoond heeft.

**) Zie bladz. 190. Het huwelijk van den Aaroniet Eliud en Ismeria uit den stam van David was niet tegen de wet van Mozes. Want huwelijken tusschen aanverwanten van verschillende geslachten waren dan slechts verboden, als de bruid erfdochter was, zooals b.v. Maria.

***) Want uit de omstandigheid, dat de geburen en verwanten met Zacharias door teekenen spraken, heeft

metelen twijfel had uitgesproken, verstomt! Op gelijke wijze had weleer Mozes (zie blz. 114) het woord des Heeren mistrouwd, en werd daarom van den ingang in het land van beloften uitgesloten. Zoo straft de lieve God in zijne heiligste en uitverkorene dienaren zelfs het geringste mistrouwen!

Zulke bestraffing echter sluit de genade en vriendschap Gods niet uit; op hetzelfde oogenblik, toen Zacharias gestraft werd, ontving hij de genadevolle en wonderbare belofte van eenen zoon, en deze zoon moest juist Joannes heeten, d. i. »zoon van genade, geschenk van barmhartigheid." Deze Joannes zal groot zijn voor den Heer — groot door zijne heiligmaking in het lichaam zijns moeders, groot door zijn ootmoed en zijne boetvaardigheid, groot door zijne maagdelijke zuiverheid, groot door zijne innemende predikatien als voorlooper van Christus, groot door zijne voorzeggingen, groot eindelijk door zijnen marteldood! Hij zal gelijk zijn aan den grootsten Profeet, aan Elias — gelijk door zijne strenge levenswijs in de woestijn, door zijne armoede en verachting der wereld, door zijnen moed en verachting van den dood en door zijn vurigen ijver, zoodat Christus zelf hem noemt de brandende en lichtende lamp, (Joan. V: 35.) terwijl Jezus Sirach van Elias zegt: „Hij voer op als een vuur en zijn woord brandde als eene fakkel." (Eccl. 48, 1.)

Welke verrukkelijke boodschap voor Elisabeth! Nauwelijks had zij de wonderbare belofte — het eindelijk verhooren harer jarenlange, vurigste wenschen — vernomen, of zij zondert zich zelfs van hare bekenden en naaste bloedverwanten af, niet zoo zeer uit schaamte, omdat zij pas op haren hoogen leeftijd moeder geworden is, als wel, om in de stille eenzaamheid God te bedanken, dat Hij de onvruchtbaarheid, die bij de Joden als de grootste smaad voor eene gehuwde vrouw werd aangezien, van haar had weggenomen — en ook om door vrome overweging en verdubbeld gebed zich zelve en het kind, dat onder haar hart rustte, te heiligen.

2. Maar de Geest Gods, die de bevoorrechte moeder Elisabeth in zulke mate op de trappen der godsdienstigheid en volmaaktheid steeds hooger verhief, had daarbij nog een ander, geheimvol doel. Zij moest, naast Maria, onder al de kinderen der menschen op aarde, de eerste zijn die van de Menschwording van Gods Zoon kennis droeg, en den Verlosser der wereld mocht begroeten, nog voordat Hij ter wereld gekomen was! Op deze genade moest Elisabeth, onder de leiding van den H. Geest, zich vijf maanden lang in stille afzondering voorbereiden.

Eindelijk moest haar in de zesde maand *) de onuitsprekelijke genade ten deel vallen. „In die dagen, zoo schrijft de H. Lucas, stond Maria op en ging met spoed naar de bergstreek, naar eene stad van Juda. En trad in het huis van Zacharias en groette Elisabeth." (Luc. 1: 39, 40.)

Omstreeks het Paaschfeest, wilde de H. Josef naar Jerusalem gaan. Op ingeving van den Geest Gods besloot Maria haren echtgenoot naar Jerusalem te vergezellen, en dan van daar uit, in gezelschap van een godvruchtigen verwante, nog tot Hebron te gaan. Het was eene lange en moeielijke reis, door Galilea, Samaria en bijna geheel Judea. Maar als gedragen op de vleugelen der liefde ging Maria met verwonderlijke gemakkelijkheid aan de zijde van haren echtgenoot over berg en dal; de overmaat van zalige liefde die in hare ziel brandde, deed haar alle ongemakken vergeten. Onophoudelijk waren de twee H. personen in hemelsche beschouwing

men met grond aangenomen, dat de godvruchtige man ook een tijd lang niet alleen het gebruik der tong, maar ook het gehoor verloren heeft en dus doofstom geweest is.

*) 't Was op het einde van Maart of in het begin van April, eenige dagen nadat de Aartsengel Gabriel aan de H. Maagd hare uitverkiezing tot Moeder Gods geboodschapt had.

verdiept, of onderhielden elkander met godvruchtige gesprekken en loofden den Heer. Hemelsche heerscharen begeleidden op onzichtbare wijze het eeuwig Woord, dat thans, in den maagdelijken moederschoot, den eersten pelgrimstocht op deze wereld deed en voor den eersten keer naar buiten gedragen werd in het heelal tot heilsbegeerige zielen. Hoe zou een sterfelijke mond in staat zijn uit te drukken met welke godsvrucht en verheerlijkenden eerbied Maria den Zoon des eeuwigen Vaders in haren schoot droeg! Noch David noch andere mannen Gods in het Oude Verbond hadden ooit de H. arke des Heeren met zulken eerbied vergezeld, als nu Josef zijne maagdelijke echtgenoote Maria, die levende arke des Heeren, die den kostbaarsten schat van hemel en aarde droeg. Want ofschoon Josef niet wist welk heiligdom zij onder haar hart verborg, zag hij toch, hoe uit geheel haar wezen, eene wonderbare heiligheid straalde. Al haar doen en laten, hare woorden en gebaren geleken meer op die van een Engel dan van een mensch Hoe zou ook Josef zoo dicht bij de Zon van gerechtigheid hebben kunnen zijn, zonder door haar vuur te ontgloeien? En daar hij den spiegel aller heiligheid steeds voor oogen had, moest hem dat schouwpel zeker met onbeschrijfelijk geluk vervullen.

Zoo kwamen dan eindelijk de H. pelgrims op den vierden dag te Jerusalem. Hier moest nu Josef ter viering van het Paaschfeest, dat zeven dagen duurde en reeds begonnen was, achter blijven. *) Nadat echter Maria, de H. plaats, het geliefkoosd verblijf harer jeugd, godvruchtig bezocht en den Heere haar dankgebed had opgedragen, reisde zij in gezelschap van een godvruchtig bloedverwant verder naar Hebron, waar het huis van Zacharias op een eenzamen heuvel stond.

Door den Geest Gods verlicht en aangezet, kwam haar de godvruchtige Elisabeth reeds van verre te gemoet. Maria erkende haar oogenblikkelijk, snelde op haar toe, en ontmoette ze bij eene bron, die nog heden ten dage aan de pelgrims als een H. gedenkteeken wordt aangetoond. Met stille, onuitsprekelijke vreugde omhelsden de H. vrouwen elkander. Maar zie, nauwelijks had Maria het woord der begroeting uitgesproken, (— en merk hier de beminnelijke nederigheid op van de Koningin des hemels, die zich niet vooraf laat groeten, maar met kinderlijken eenvoud zelve het eerst groet —) of het geestelijk oog van Elisabeth wordt op eene wonderbare wijze geopend en hare minzaamheid wordt op eens in diepen, aanbiddenden eerbied veranderd. — — „En het geschiedde, zegt de Evangelist, als Elisabeth den groet van Maria hoorde, dat het kindje opsprong in haar lichaam; en Elisabeth werd vervuld met den H. Geest; en zij riep uit met luider stemme en zeide: Gij zijt de gezegendste der vrouwen, en gezegend is de vrucht uws lichaams! En van waar *geschiedt* mij dit, dat de Moeder mijns Heeren tot mij komt! Want zie, toen de stem van uwen groet in mijne ooren kwam, sprong het kindje in vreugde op in mijn lichaam. En zalig zijt ge, die geloofd hebt, dewijl vervuld zullen worden de dingen, welke u van wege den Heere gezegd zijn." (Luc. 1: 41—45.)

Zie, welke onmetelijke en wondervolle genade over Elisabeth en het kindje, dat zij onder haar hart draagt, wordt uitgestort! Nu wordt vervuld, wat den grijzen priester Zacharias in den tempel over zijnen beloofden Zoon was aangekondigd: »Met den H. Geest zal hij vervuld worden, terwijl hij nog wezen zal in den schoot zijner moeder." Op dat oogenblik werd Joannes van de erfzonde gezuiverd en met het geestelijk prachtgewaad

*) Verschillende geestelijke leeraars zijn van meening, dat de H. Josef de H. Maagd tot Hebron heeft vergezeld, waarom op schilderijen, die het bezoek van Maria voorstellen, ook gewoonlijk de H. Josef aan hare zijde te zien is.

der heiligmakende genade bekleed. Op dat oogenblik voelt hij de nabijheid van den godmenschelijken vriend, wiens wegen hij eens bereiden moet. Op dat oogenblik stroomt de volheid van genade, die dat kindje ten deele viel, ook in de ziel van de moeder. Zij ziet het geheim van het Evangelie, de Verlossing van het menschelijk geslacht, en erkent in Maria de Moeder van Gods Zoon. Van waar komt al die genade? Zeker geheel en al van Jezus! Maar van welke middelen heeft Hij zich daartoe bediend? Dit zegt ons de H. Evangelist met de woorden: Als Elisabeth den groet van Maria hoorde. Zóó was dan de H. Maagd reeds op dat oogenblik de middelares der eerste genade ter zaligheid. De Zaligmaker had zich van hare voeten bediend, om het eerste kind der genade op te zoeken. Hij had zich van haar groetend woord bediend, om Elisabeth met het licht van zijn goddelijken Geest te vervullen. Zie, dat is de houding van Maria van den aanvang van het Verlossingswerk tot aan het einde der tijden; middelares der genade ter zaligheid! Daarom zegt de groote kanselredenaar Bossuet: »Daar ons God eens door de H. Maagd Jezus Christus heeft willen schenken, blijft Hij ook bij deze verordening en zal nooit meer tot uitdeeling zijner gaven een anderen weg inslaan, omdat Hem de ingeslagene nooit berouwen kan."

Maak hieruit de gewichtige en heilzame leering op, dat gij nooit anders tot de tafel des Heeren nadert, als na eerst Maria hartelijk te hebben aangeroepen. O dan zal u deze moeder van zaligheid ook zeker de genade verwerven, dat gij, zooals weleer Joannes, de onder de gedaante van brood verborgene tegenwoordigheid van uwen Zaligmaker met zalige vreugde, aanbiddende verrukking en overvloedige genadegunsten gevoelt! — En merk nog eene zaak wel op: „En Elisabeth werd vervuld met den H. Geest; en zij riep uit met luider stemme en zeide: Gij zijt de gezegendste der vrouwen, en gezegend is de vrucht uws lichaams." Dus komt de onmiddellijke verbinding der verheerlijking van Maria en der aanbidding van Christus van den H. Geest zelven voort. En waarom heeft Elisabeth deze vereeniging zoo luide uitgeroepen, — waarom anders dan dat ze door alle eeuwen heen in den mond der Verlosten zou weergalmen?

* * *

Maar klim nu nog hooger op! Elisabeth's lofzang verstomt; doch de Koningin des hemels verheft daarentegen hare stem, en — volgens het evangelisch verhaal — klinkt uit haren mond dien zoeten lofzang, dien de kerk sedert 18 eeuwen steeds met blijden jubel heeft nagezongen en tot aan het einde der wereld nazingen zal.

Magnificat — Mijne ziel verheft den Heer! want alle eer, die mij ten deel valt, en

alle genade, die mij doorstroomt, is niet mijne verdienste, maar het werk van den oneindig Barmhartige. Daarom verheft mijne ziel den Heer.

En verheugd heeft zich mijn geest over God, mijnen Zaligmaker. Gelijk het kindje zich in den moederschoot verheugd heeft en opgesprongen is, zoo verheug ik mij in God, mijnen Zaligmaker; want alleen in Hem — en niet in de goederen, genietingen en eer der wereld — is vreugde en ware blijdschap des geestes. Want de vreugde des vleesches moet met het vleesch ten gronde gaan. Daarom zij het verre van mij, mij in iets anders te verheugen of te beroemen, dan alleen in God, mijnen Zaligmaker.

Omdat hij neder zag op de nederigheid zijner dienstmaagd — En omdat ik, als een schepsel zijner handen mijne zwakheid erkende, heeft Hij mij tot een vat Zijner genade uitverkoren. O rampzalige Eva, die uwen oorsprong vergat en u in hoogmoed verheffende aan de goden gelijk wilde zijn: hoe zijt gij voor allen een vat van bederf geworden! Maar mij heeft Hij ten zegen voor allen gemaakt, en „zie, van nu af zullen alle geslachten mij zalig noemen!" Een hemelvaart is daarmede begonnen, Elisabeth heeft den lofzang voortgezet en zoo zal dit het waarmerk voor allen zijn, die door alle tijden heen mijn goddelijken Zoon aanhangen: dat zij ook mij zalig noemen — zalig noemen, niet om mijnentwille, maar om Hem, die mij met genade overladen heeft.

„Dewijl Hij groote dingen aan mij gedaan heeft, de Machtige, en heilig is Zijn naam." Hij heeft mij van den beginne der dagen geheiligd, en met de maagdelijkheid de moederlijke waardigheid in mij vereenigd; boven alle Engelen en Aartsengelen, boven Cherubijnen en Seraphijnen heeft Hij mij verheven en Dengene mij wezenlijk tot kind gegeven, voor wien de heuvelen zich aanbiddend nederbuigen. Zóó groote dingen heeft Hij aan mij gedaan, als de almacht en heiligheid des Eeuwigen maar ooit aan een schepsel doen kunnen. Dan niet alleen aan mij heeft de Almachtige en Heilige groote dingen gedaan.

„Zijne barmhartigheid is van geslachte tot geslachte, voor degenen, die Hem vreezen." Want ik zie in den geest, hoe de kinderen der menschen van Oost en West, van Noord en Zuid te zamen stroomen om Hem te aanbidden, dien ik onder mijn harte draag; en ik zie, hoe van Hem het licht der waarheid uitstraalt, dat den nacht van hunnen geest verlicht, en de troost, die hunne harten gelukkig maakt, en de kracht, die hun ter gerechtigheid versterkt, en het leven, dat hun tot gelukkige onsterfelijkheid doordringt. Ik zie de nieuwe, de genadevolle tijd aankomen, en ik zie de wonderen van barmhartigheid, die in duizenden en millioenen harten worden uitgewerkt — maar ook de straf der gerechtigheid, die over allen, die in de hoovaardij huns harten het rijk van den Zoon des menschen tegenwerken, zal komen. Ja „kracht heeft Hij uitgeoefend door zijnen arm; hoogmoedigen in de gedachten huns harten heeft Hij verstrooid; machtigen heeft Hij afgezet van den troon, en geringen heeft Hij verheven; nooddruftigen heeft Hij met goederen overladen, en rijken heeft Hij ledig weggezonden! De afgoden zal Hij van hunnen troon storten, de macht des zwaards zal Hij breken, den hoogmoed der wijsgeeren zal Hij vernederen, en die op hunne rijkdommen bouwen zal Hij te schande maken. De armen en eenvoudigen zal Hij tot verkondigers van Zijn woord uitkiezen, de verdrukte vrouwelijke kunne zal Hij verheffen uit hare nederigheid en de slavenketenen verbreken. Ik zie in het midden van zijn Rijk een boom des levens ontspruiten, een wonderbrood, en daaraan zullen zich allen verzadigen, die belast en beladen zijn en naar den Verlosser verzuchten.

„Hij is Israël, zijnen dienstknecht te hulp gekomen, indachtig zijner barm-

hartigheid; (gelijk Hij gesproken had tot onze vaderen) met Abraham en zijn zaad in eeuwigheid." (Luc. I: 47—55). Hij zal den smaad van Israël wegnemen en de argeloozen en geloovigen van zijn volk afzonderen. Hij zal aan dezen de macht geven, een nieuw, heerlijk Israël te grondvesten, dat zich zal uitstrekken tot aan de eindpalen der aarde — een rijk van waarheid en genade, zoodanig dat het heil aller natiën van Israël uitgaat, opdat de oude belofte met heerlijkheid vervuld worde!

* * *

Zoo zong Gods bruid! Met welken eerbied en opgetogenheid heeft Elisabeth wel naar dezen wonderlijken lofzang geluisterd en hoe innig gelukkig heeft zij zich, de drie maanden lang, die Maria bij haar doorbracht, gevoeld! want drie volle maanden, d. i. tot aan de bevalling van Elisabeth, bleef Maria — volgens het verhaal van den Evangelist — in dat huis. Juist zoo lang verbleef weleer de arke des Verbond in het huis van Obededom, den Getheër, en Obededom en geheel zijn huis werd om de arke gezegend. Welke volheid van genade heeft dan wel de waarachtige Ark des Heeren, de Moeder Gods, Maria, aan de H. familie te Hebron, en bijzonder aan den toekomstigen Voorlooper des Heeren gebracht! Want is reeds bij den eersten groet van Maria het kindje in den schoot zijns moeders opgesprongen en Elisabeth met den H. Geest vervuld, wat heeft dan wel de driemaandelijksche, aanhoudende tegenwoordigheid van Maria bij Elisabeth uitgewerkt!

Dit bezoek en verblijf van Maria bij Elisabeth, en het groot geheim der genaden, die daarbij geopenbaard zijn, hebben onze H. Kerk zoo belangrijk toegeschenen, dat zij tot dankbare herinnering een eigen feest instelde, het feest van Maria's bezoeking, dat jaarlijks den 2 Juli gevierd wordt. De eerste en voornaamste bewonderaar van dit feest is de H. Bonaventura, die in het jaar 1263 diens plechtige viering in alle kloosters der orde van den H. Franciscus beval. De algemeene invoering volgde pas omtrent het jaar 1385 door Urbanus VI, die in die dagen van grooten druk der Kerk zijne oogen vol vertrouwen tot de maagdelijke Moeder Gods verhief en haar smeekte: gelijk weleer haar bezoek bij Elisabeth zoo heerlijke uitwerking gehad had, zoo mochte ook de invoering van het feest harer bezoeking der verdrukte Kerk heil brengen!

3. Nadat Maria drie maanden lang hare nicht Elisabeth met trouwe toegenegenheid alle liefdediensten bewezen had, brak de tijd aan, dat zij afscheid nemen en weder naar haren geliefden echtgenoot den H. Josef terugkeeren moest. Voor Elisabeth echter — „werd, zooals de H. Lucas verhaalt —, de tijd om te baren vervuld, en zij baarde eenen Zoon. En hare geburen en bloedverwanten vernamen, dat de Heer zijne barmhartigheid grootelijks aan haar betoond had, en zij verheugden zich met haar. En het geschiedde op den achtsten dag, dat zij kwamen om het kind te besnijden; en zij noemden het naar den naam zijns vaders, Zacharias. En zijne moeder nam het woord en zeide: Volstrekt niet! maar hij zal Joannes heeten. En zij zeiden tot haar: Niemand is er in uw maagschap, die met dezen naam genoemd wordt. En zij wenkten zijnen vader toe, hoe hij wilde, dat hij zoude genoemd worden. En hij vroeg om een schrijfbordje en schreef, zeggende: Joannes is zijn naam. En zij verwonderden zich allen. En terstond werd zijn mond geopend en zijne tong ontbonden en hij sprak, God lovende. En vreeze kwam er over al hunne geburen; en over de gansche bergstreek van Judea werden al deze dingen ruchtbaar. En allen, die ze ge-

hoord hadden, dachten er over na, zeggende: wie zal toch dit kind eens zijn? Want ook de hand des Heeren was met hem. En Zacharias, zijn vader, werd vervuld met den H. Geest; en hij profeteerde, zeggende:

Gezegend zij de Heer, de God van Israël, omdat Hij zijn volk bezocht en verlossing heeft gewrocht, en een reddingshoorn d. i. een machtig toevluchtsoord voor ons opgericht in het huis van David, zijnen dienstknecht, gelijk Hij gesproken had door den mond van zijne heilige aloude profeten, redding van onze vijanden, en uit de hand van allen, die ons haten; om barmhartigheid te doen aan onze vaderen, en gedachtig te wezen aan zijn heilig verbond, aan den eed, dien Hij zwoer aan Abraham, onzen vader, dat Hij ons zou geven, dat wij, uit de hand onzer vijanden verlost, Hem zonder vreeze dienen, in heiligheid en gerechtigheid voor Hem, al onze dagen. En gij kind, een profeet des Allerhoogste zult gij genoemd worden; want gij zult den Heere vooratgaan, om Zijne wegen te bereiden, om aan Zijn volk kennis des heils te geven ter vergiffenis hunner zonden door de groote barmhartigheid van onzen God, door welken ons de Opgaande uit den hooge bezocht heeft, om te verlichten die in duisternis gezeten zijn en in schaduwe des doods, ten einde onze voeten te richten naar den weg des vredes." (Luc. 1: 57—79). Door zulke wondere gebeurtenissen en voorzeggingen heeft de hemelsche Vader de geboorte van hem verheerlijkt, dien Hij als voorlooper van zijnen Zoon had uitverkoren, den H. Joannes den Dooper.

NEGENTIENDE HOOFDDEEL.

ZWARE BEPROEVING VAN DEN H. JOSEF.

1.

Maakten wij in het vorige hoofdstuk melding van de wondere gebeurtenissen te Hebron en van de geboorte des voorloopers van Christus, nu keeren wij in den geest wederom naar Nazareth terug, om hier getuigen te zijn van de bittere droefheid des H. Josefs, maar ook van zijne rechtvaardigheid en zegepraal.

Er waren nagenoeg vier tot vijf maanden verloopen, sedert de gezegende Maagd des Heeren de vrucht van den H. Geest in haren schoot droeg. Haar toestand kon zelfs voor het argelooze oog van haren kuischen Bruidegom niet meer verborgen blijven. Ach, wie is in staat de onuitsprekelijke smart, die deze waarneming in de ziel van den nauwgezetten trouwen man

veroorzaakte, te beschrijven? Wat moet hij denken? Waartoe moet hij besluiten? Welke uitvlucht moet hij kiezen? Duizenderlei gedachten en vermoedens dringen zich aan zijnen geest op; wat is het juiste? — Doch hooren wij, wat ons de H. Evangelist Mattheus uit die dagen verhaalt: „Als Maria ondertrouwd was aan Josef, werd zij, vóór hun samenkomen, bevonden bevrucht te zijn uit den Heiligen Geest. Josef nu, haar man, daar hij een rechtvaardige was en *toch* niet wilde haar in opspraak brengen, was van zin in 't geheim van haar te scheiden." (Matth. I: 18—20.)

Bij dit verhaal doen zich voornamelijk drie vragen voor: 1. Waarom heeft Maria den H. Josef en haar zelve den grooten kommer niet bespaard, door hem de ware toedracht der zaak en de hemelsche gunst bekend te maken? 2. Waarom wilde de goede God zijn trouwen dienaar eene zoo smartelijke beproeving laten overkomen? 3. Waarom besloot de H. Josef zijne echtgenoote te verlaten, en hoe moeten wij hierin zijne »rechtvaardigheid" verstaan?

2. Eerstens schijnt het ons toe, dat de H. Maagd maar een enkel woordje had behoeven te spreken, en dan had zij haren echtgenoot den grootsten kommer gespaard; en verbaasd vragen wij, waarom zij dat woordje, dat ons in gelijke omstandigheden dadelijk op de lippen gelegen zou hebben, niet heeft uitgesprokken? Maar als wij ons de nederigheid, het beleid, en de algeheele overgeving van Maria aan God herinneren, dan is onze twijfel dadelijk opgelost.

Het geheele geheim, dat in Maria gewrocht is, was een werk van God, het wondervolste, heiligste werk Gods, zonder eenig menschelijk toedoen hoegenaamd: hoe zou het nu de nederigste Maagd bestaan door woorden van menschelijke berekening in dat werk Gods in te grijpen? Teedere ootmoedigheid! Nauwgezet stilzwijgen! Maria is de Maagd des Heeren: dan alleen als Hij beveelt, mag zij spreken en handelen, vooral in eene aangelegenheid, die de Allerhoogste tot hiertoe zoo wonderlijk geleid en oogenschijnlijk aan zich had voorbehouden. Maria is de nederige Maagd, op wie de Heer in zijne barmhartigheid heeft neêrgezien; hoe mocht zij den sluier der wondervolle gunst, zonder goddelijken last, opheffen en de haar ten deel gevallene waardigheid kenbaar maken?

Maar Maria is ook de wijze Maagd: Hoe zou zij woorden spreken, die klaarblijkelijk haar doel niet bereiken? Of ligt het vermoeden niet voor de hand, dat de pijnlijke onzekerheid uit het hart van den H. Josef toch niet zou zijn geweken, al had ook Maria het woordje, dat onze menschelijke berekening van haar verlangt, gesproken en haren echtgenoot met de wonderlijke toedracht der zaak bekend gemaakt? Eene bekendmaking, die alle menschelijke ondervinding en begrip zoo oneindig te boven ging, moest noodzakelijk door eene goddelijke bekrachtiging geloofwaardig gemaakt worden.

En op deze bekrachtiging wachtte de H. Maagd vol vertrouwen en met algeheele overgeving aan God. Zij wist immers, hoe Gods liefde op zoo wonderbare wijze het geheim van haar moederschap Gods aan de H. Elisabeth en dezer kind in den moederschoot had geopenbaard. Waarom zou Hij dat nu ook niet ter rechter ure aan den H. Josef openbaren? Dit uur wilde de aan God overgegevene Maagd gelaten afwachten, ook al wondde het zien van haren bedrukten echtgenoot haar gevoelig hart met nog zoo onuitsprekelijke smart. Leer ook gij hieruit van Maria de deugd van nederige, wijze en geheel al op God vertrouwende stilzwijgendheid! Hoe weinig nauwgezet zijt gij soms in uwe gesprekken en mededeelingen, die alleen uwe eer voor de menschen beoogen! Hoe menigmaal spreekt gij, zooals het u de luim van het oogenblik ingeeft, zonder u eerst ernstig af te vragen, of uw gesprek ook volgens Gods H. wil is! Ach, hoe zult gij u misschien in de eeuwigheid menig uwer woorden, die gij nu lichtzinnig en ondoordacht spreekt, moeten berouwen! Ja hoe dikwijls hebt gij nu reeds reden, u over vele uwer woorden en gesprekken te be-

rouwen — terwijl gij zeker nog nooit in het geval gekomen zijt, dit over een nederig en op God vertrouwend stilzwijgen te moeten doen! Hemelsche leermeesteres, leer ons ter rechter tijd zwijgen en spreken.

3. Op de tweede vraag: Waarom wilde de goede God zijn trouwen dienaar eene zoo zware, en voor zijn geweten zoo gevaarlijke beproeving laten overkomen — geven ons de geestelijke leeraars de volgende antwoorden:

Vooreerst moest de H. Josef reeds van den beginne ondervinden, dat met zijne hooge waardigheid eens voedstervaders van Hem, die gekomen was, om ons door zijn bitter lijden te verlossen, bitter lijden en rampspoeden onafscheidelijk verbonden zijn. Hij moest worden voorbereid op den tegenspoed bij de vlucht naar Egypte, bij het smartelijk zoeken naar het twaalfjarig kind Jezus en op zoo vele andere wederwaardigheden, die het christelijke gemoed in het leven van den H. Josef ontdekt, ook al maakt de H, Schrift er geene melding van.

Ten tweeden moest hij de hooge waardigheid eens voedstervaders van Christus door getrouwe onderhouding zijner rechtvaardigheid in zware beproeving, voor zoo verre hij daartoe in staat was, als ware het van den beginne verdienen.

Ten derden moest hij reeds bij de vestiging van Gods Rijk op aarde er oplettend op gemaakt worden, hoe ook tusschen H. personen, die in Gods Rijk eene aanzienlijke plaats bekleeden, (door gebeurtenissen, toestanden en schikkingen, die op den oogenblik onbegrijpelijk schijnen), misverstand kan komen — misverstand, dat ons niet behoeft te ontstellen — misverstand, dat alleen door langmoedig geduld en een wezenlijk christelijke handelwijze kan worden overwonnen, en ook ongetwijfeld ter rechtertijd zal worden overwonnen, als wederkeerig — gelijk bij Maria en Josef — de ware, nederige, christelijke liefde aanwezig is.

Ten vierden moest ons in den H. Josef een meester der christelijke wijsheid gegeven worden — van die wijsheid, die langzaam is in het oordeelen. Hoe menige gebeurtenis of toestand is voor ons in het menschelijke leven raadselachtig en onverklaarbaar — omdat bijzondere omstandigheden of oorzaken, die alles verklaren en in het helderste daglicht plaatsen, voor ons beneveld oog verborgen zijn! Lezer, aan deze menschelijke bekrompenheid en ongenoegzaamheid moet gij altoos denken; dan zult gij in uwe oordeelvellingen niet met overhaasting te werk gaan. Hadde de H. Josef in die dagen van druk aan al de wonderbare gunsten van Maria, waarvan hij reeds getuige geweest was, gedacht, en zich de profetie van het Oude Verbond over eene »maagdelijk Moeder" herinnerd, dan zou hij mogelijk op de wezenlijke verklaring gekomen zijn, en juist in Maria de hoogbevoorrechte maagdelijke Moeder hebben kunnen ontdekken. Maar God schikte het zoo, dat dit alles voor hem verborgen bleef. — Juist opdat Josef voor ons een leermeester zou worden van die wijsheid, die, bij voorkomende tegenstrijdigheid, die ze oogenblikkelijk niet kan oplossen, haar oordeel zoo lang mogelijk schorst.

Ten vijfden eindelijk moest juist deze onwetendheid van den H. Josef voor alle toekomende geslachten eene bron van de troostrijkste zekerheid zijn, zooals later juist het ongeloof van den H. Apostel Thomas voor de christenheid een steun van geloof geworden is. Ware de H. Josef alleen uit den mond van Maria over haren toestand onderricht en hadde hij die mededeeling zonder verder aangenomen, dan had men hem later van lichtgeloovigheid kunnen beschuldigen en die mededeeling betwijfelen. Nadat wij echter getuigen van zijne onzekerheid en twijfel geweest zijn, en dan zien, hoe op eens — ten gevolge eener wonderlijke verschijning van den Engel — elke opkomende twijfel verdwijnt, dan moet ook ons geloof aan het bovennatuurlijk moederschap van Maria bevestigd worden!

Wees er niet om geergerd, dat de hemelsche Vader zoo bange onzekerheid en grooten druk over den H. Josef heeft laten komen, maar zeg integendeel: wat gij doet, Heer, is altoos wijs en wel gedaan, tot verheerlijking van uwen naam en tot heil uwer schepselen!

4. Maar ook daarom moogt gij u niet ergeren, dat Josef op het punt stond zijne echtgenoote heimelijk te verlaten, integendeel moet gij juist hierin de rechtvaardigheid van den dienaar Gods erkennen. Waarom wil hij zijne vrouw verlaten? O zeker niet uit grammoedige opgewondenheid! De H. Josef bemint in dien stond Maria met zoo teedere en eerbiedvolle liefde als op den dag van zijn huwelijk. De wet echter van het Oude Verbond belast (volgens de verklaring van den H. Hieronymus) het verlaten en verstoten eener ontrouwe vrouw. — Maar gelooft Josef dan aan eene ongetrouwheid van Maria? Volstrekt niet; maar wat hij met zijne oogen ziet kan en mag hij niet loochenen: zijne vrouw is Moeder. Hoe is dat gekomen? Dat weet Josef niet, daarover veroorlooft hij zich ook geen oordeel, geen argwaan! Maar de uiterlijke omstandigheden zijn van dien aard, dat hij, als trouw Israeliet, in zijn geweten verplicht is, die wet van het Oude Verbond op Maria toe te passen. En onmiddellijk — hoe zeer ook het minnend hart hem bloedt — neemt hij het besluit ze op te volgen. Doch hoe? Naar het voorschrift der edelmoedigste en teederste liefde. Hij wil Maria verlaten, maar slechts in 't geheim, d. i. door eenen scheidbrief, zooals die bij de Joden gebruikelijk en geoorloofd was, en waarin de reden van scheiding niet behoefde opgegeven te worden. Daardoor had hij zich zeker in het oog der wereld als een lichtzinnig en hartvochtig man aangesteld, die zijne vrouw, en in zulken toestand, zonder gewichtige redenen verliet. Maar de edele, goede man wilde liever den schijn van hartheid en trouweloosheid op zich laden, dan zijne vrouw in slechten dunk brengen.

Begrijpt gij nu de handelwijze van den H. Josef? Gewetenshalve is hij aan de strenge wet gehoorzaam, maar hij vervult die met offerwillige liefde. Daardoor heeft hij de zware beproeving op de schitterendste wijze doorgestaan: wijs in oordeel — onverzettelijk getrouw aan de H. wet — offerwillig in de liefde; dat is de rechtvaardigheid van den H. Josef, die voortaan door alle eeuwen verdient geprezen te worden! Dat is de zegepraal, die hij behaald heeft.

5. Het loon echter der overwinning bestond daarin, dat de bittere smart nu op eens in den zoetsten troost veranderd werd. Hierover schrijft de H. Mattheus (I: 20—24): „Doch terwijl hij dit dacht *te doen*, zie, zoo verscheen hem in den droom een Engel des Heeren en zeide: Josef, zoon van David, schroom niet, Maria, uwe vrouw, tot u te nemen, want wat in haar geboren is, is van den heiligen Geest. En zij zal eenen Zoon baren, en gij zult zijnen naam heeten Jezus. Want hij zal zijn volk zalig maken van hunne zonden. — Dit nu geschiedde alles, opdat vervuld zou worden, wat van den Heere gesproken is door den Profeet, die zegt: Zie, de Maagd zal bevrucht worden en eenen Zoon baren, en men zal zijnen naam heeten Emmanuel; 't welk, overgezet zijnde, is: God met ons. — Josef nu uit den slaap opgestaan zijnde deed zooals de Engel des Heeren hem bevolen had, en nam zijne vrouw tot zich," d. i. hij hield diegene, die hij reeds in den geest verlaten had, wederom bij zich; hij sloot den bond, dien hij reeds in den geest verbroken had, wederom op nieuw.

Welke geheimen van genade liggen er in de dood eenvoudige woorden van het bijbelsch verhaal opgesloten! Hoe wordt de zwaar beproefde man nu bovenmate begunstigd, daar hem de Engel de boodschap zijner verhevene waardigheid brengt, (de waardigheid eens voedstervaders van Christus) van eene waardigheid, waaraan de belanglooze, nederige man zelfs in de verste verte nooit had durven denken! O hoe schatrijk is hij nu op eens geworden! Nog maar eenige uren geleden lag op Maria den schijn van ontrouw en der grootste

overtreding van de wet. Arme en van smart verteerde man! En nu? Maria is onder alle schepselen de uitverkorene des Heeren. Maria is de beloofde Moedermaagd, Maria is de wezenlijke Moeder van den Messias — (dat alles weet nu de H. Josef uit den mond van den Engel) — en deze Maria is zijn eigendom, zijne wezenlijke vrouw! En deze Messias is zijn voedsterzoon! Een onmetelijke rijkdom, welks waarde en beteekenis, wij in het volgende hoofddeel zullen overwegen.

TWINTIGSTE HOOFDDEEL.

DE VERHEVENE WAARDIGHEID EN WONDERLIJKE MACHT VAN DEN H. JOSEF.

(*Uit het feest van den H. Josef* 19 *Maart.*)

1.

De H. Schrift vat den lof van den H. Josef in deze korte woorden te zamen: „Hij was rechtvaardig." Welke diepe en veel omvattende beteekenis echter deze woorden hier hebben, d. i. hoe onuitsprekelijk volmaakt de rechtvaardigheid van Josef was, en welke volheid van heiligheid en geestelijke schoonheid in zijne ziel lag opgesloten, dat beduidt ons de H. Schrift slechts, als zij ons verhaalt, dat hij de Bruidegom van Maria en de Voedstervader van Christus geweest is. »Wilt ge weten, schrijft de H. Bernardus, hoe verheven Josef is, overdenk dan maar dit ééne punt, dat de Heer hem tot bruidegom van Maria en Voedstervader van Christus, en tot medewerker van zijne grootste geheimen op aarde bestemd heeft.

Of hoe laat het zich denken, dat de H. Geest door den zoo nauwen band des huwelijks een ander hart met Maria verbonden heeft, als hetgene in deugd haar 't meest gelijk was? Het huwelijk immers bevestigt de innigst mogelijke levens- en goederengemeenschap, zoodat, volgens de verklaring van Christus, de twee gehuwden maar één persoon uitmaken, en bijgevolg de H. Josef ook in de waardigheid en den schat van genade van Maria wezenlijk deelde. Is nu Maria, volgens de leer der Heiligen, het volmaaktste schepsel, dat ooit in den uitgebreiden kring der schepping verschenen is — is zij het glorierijkste wonder van Gods almacht, — heeft zij in onschuld en zuiverheid alle maagdelijke zielen, in levendig geloof de Patriarchen, Apostelen en Martelaren, in vurigheid en liefde de Cherubijnen en Seraphijnen overtroffen; wat moet hij dan wel geweest zijn, die onder alle stervelingen alleen waardig bevonden werd, haar als echtgenoot en beschermer harer onschuld ter zijde gesteld te worden!" Daardoor, zegt de H. Joannes Damas-

cenus, heeft de H. Josef eene waardigheid verkregen, waar boven niets hooger gedacht kan worden." Het laat zich denken, welke volheid van hemelschen zegen, uit deze innige betrekking tot Maria, over den H. Josef moest worden uitgestort. — Zooals wij reeds vroeger gezegd hebben, lezen wij in de H. Schrift, dat de Arke des Verbonds drie maanden lang in het huis van Obededom gebleven is, en dat de Heer hem en zijn huis daarom met den rijksten zegen heeft begunstigd. Welnu, Maria is de arke van het Nieuwe Verbond! Zij verborg werkelijk in zich het »Allerheiligste": niet het aardsche manna, maar Jezus, den eeuwigen Wetgever zelven. — Deze arke nu van het Nieuwe Verbond, namelijk Maria, werd aan den H. Josef toevertrouwd; ze woondé onder zijn dak, niet slechts drie maanden, maar vele jaren: wie kan de hemelsche genadeschatten begrijpen, die Josef daardoor ten deel vielen? Op welke meer voorbeeldelooze eer mocht hij zich roemen, de wezenlijke Obededom van het Nieuwe Verbond!

2. Met deze waardigheid eens bruidegoms van Maria was echter ook het voorrecht van Josef verbonden, den vader van Christus te heeten en in zekeren zin ook te zijn. — De H. Schrift zelve geeft hem op verschillende plaatsen den eeretitel van »vader van Christus" — een eeretitel, die hem boven alle Profeten, Apostelen en Heiligen verheft. — »Want, zoo vraagt de H. Basilius — wie heeft ooit onder alle Heiligen en Engelen de eer gehad, den vader van Gods Zoon te heeten? Dienaren en vrienden Gods werden zij genoemd; er is echter maar een, onder allen maar een, de Vader van Jezus Christus, gelijk er maar eene, onder alle dochters van Eva, maar eene, de Moeder van Jezus was."

Wel is waar zegt gij op goede gronden, dat de H. Josef niet naar het vleesch de vader van Jezus Christus geweest is. Maar daarop antwoorden u de schriftverklaarders: Ten gevolge der verordening Gods moet men hem te recht voor den vader des Zaligmakers houden; want als bruid en echtgenoote heeft zich Maria geheel en al aan den H. Josef gegeven, zij is zijn eigendom geworden, en dien tengevolge ook met haar het kind der genade, dat uit haren maagdelijken moederschoot geboren werd. Daarom worden ook de voorouders van den H. Josef door de Evangelisten met volle recht als de voorouders van den Verlosser der wereld aangegeven. — O met welken aanbiddelijken eerbied beijverde zich Josef, aan zijne waardigheid van vader te beantwoorden, en hoe gelukkig gevoelde hij zich in zijne verhevene bediening. »Welk geluk voor hem, zegt de H. Bernardus, den Verlosser der wereld niet alleen te aanschouwen, maar ook de woorden der wijsheid en genade van de lippen van dat kind des hemels te hooren, het aan zijn hart te drukken, op zijne armen te dragen en te liefkoozen, te voeden en te beschermen, en door dat alles deelachtig te worden aan die onuitsprekelijke geheimen, die voor de wereld

nog verborgen lagen!" Een vrome Simeon kan van verrukking nauwelijks tot zichzelven komen, en wil nu gaarne sterven, omdat hem het geluk den Zaligmaker te zien en Hem op de armen te houden — ook maar voor een enkelen keer in zijn leven is ten deel gevallen. En dat geluk kan de H. Josef in veel hoogere mate geheel zijn leven lang genieten. Jezus is niet slechts altijd in zijn bijzijn, hij kan Hem niet alleen op zijne armen dragen: Hij staat hem zelfs in zijn werk bij, en is hem gehoorzaam en onderdanig!

Daarmede heeft de verhevene waardigheid van den H. Josef zijn toppunt bereikt. »O wonder van verheffing, roept hier de godvruchtige Gerson uit, o onvergelijkelijke waardigheid! De Moeder van God, de Koningin des hemels noemt u haren Heer, en de menschgeworden Zoon Gods noemt u zijnen vader en is u gehoorzaam" Wat kan men hier op aarde wel zoo groot, zoo hartroerend, zoo verheven en gelukkig denken? Hij, aan wiens wenken later winden en zeeën gehoorzaamden, op wiens bevel de booze geesten vluchtten, op wiens woord de zwaarste ziekten ophielden, op wiens stem zelfs de dooden uit het graf te voorschijn kwamen: Hij is aan het werk zijner handen onderdanig en dient Josef als een gehoorzaam Zoon. — Wat moet ik het meest bewonderen, of wel den ootmoed van Hem, die aldus gehoorzaamt, of de onuitsprekelijke waardigheid van hem, waaraan die gehoorzaamheid bewezen wordt?

Josef van Egypte had gedroomd, dat zon, maan en elf sterren zich voor hem neerbogen. Hoe schitterend is deze droom in den H. Josef vervuld! Jezus, de zon der eeuwige gerechtigheid, Maria, die schoon en uitverkoren is als de maan, en de naaste vrienden van Jezus, de elf getrouwe Apostelen, die glinsteren als de sterren: zij allen bogen met eerbied en minnende gehoorzaamheid voor den H. Josef neder.

3. Heeft nu echter de Allerheiligste Drievuldigheid den H. Josef reeds op aarde tot zoo hooge bediening en zulke alles overtreffende waardigheid geroepen: hoe groot moet dan toch wel de glorie zijn, die in den hemel voor den Bruidegom van Maria, voor den Voedstervader van Christus bereid is! Zoo rijke vergelding heeft de Zaligmaker zelfs voor het geringste werk van naastenliefde en voor den kleinsten dienst, dien men aan een zijner minste medebroeders bewijst, beloofd: welk loon moet Hij dan voor hem in het rijk der zaligen niet hebben weggelegd, die voor Hem gedurende zijn godmenschelijk leven op aarde zorgde en waakte, werkte en leed!

Op zijne reistochten wijzende, sprak weleer de jonge Tobias, nadat hij van de lange reis in zijns vaders huis was teruggekeerd: »Vader, welk loon zullen wij hem geven, en waarmede kunnen zijne weldaden naar verdienste beloond worden? Hij heeft mij gezond heen en weer geleid, en mij van de verslinding van den visch gered. Verzoek hem daarom of hij van alles, wat is medegebracht, de helft wil aannemen." — Zou nu de Zaligmaker, nadat Hij zijn aardsch verlossingsleven volbracht had, en tot zijnen hemelschen Vader was teruggekeerd, jegens zijnen vroegeren, trouwen beschermer op aarde zich minder dankbaar hebben getoond? — Daarom zegt de H. Bernardus, dat Josefs eeretroon in den hemel boven alle Apostelen, ja boven alle koren van hemelsche geesten verheven staat; want nimmer hadde het betaamd, dat hij, die na Maria den Zaligmaker het naaste was, nu in de heerlijkheid des hemels meer dan anderen van Hem verwijderd zou zijn.

4. Gij Lezer, moet deze heerlijkheid van den H. Josef niet slechts bewonderen, maar er u ook om verblijden, en daarover in uw hart een zoet en troostvol vertrouwen gewaar worden. Want verzoekt iemand bij den troon van een vorst om eene gunst, en heeft hij een beschermer en voorspreker, dien de vorst hoogacht en bemint, dan is de verzoeker reeds vooraf zeker verhoord te zullen worden. — Welnu, de H. Josef is deze uw beschermer en voorspreker, hij, dien God reeds op aarde zoo wonderbaar verheven en thans in den hemel met de hoogste heerlijkheid gekroond heeft. Hem, zegt de H. Thomas, is het gegeven, ons in elk voorval en in elke wederwaardigheid bij te staan, en allen, die tot zijne voorspraak hunne toevlucht nemen, te beschermen. Of zou de Zalig-

maker, die op aarde aan zijne geringste wenschen gehoorzaamde en zijnen bevelen onderdanig was, hem nu in den hemel een verzoek kunnen weigeren?

Zijne grootste vereerster, de H. Teresia geeft ons het schoonste getuigenis over de kracht der voorspraak van den H. Josef. »Ik heb, zegt ze, den H. Josef tot patroon gekozen; ik heb mij hem altijd dringend aanbevolen, en ik herinner mij niet, hem ooit tot nu toe te vergeefs te hebben gesmeekt. Ik kan, zonder verbazing niet aan de genaden denken, die mij God op zijne voorspraak verleend, en aan de gevaren naar lichaam en ziel, waaraan hij mij onttrokken heeft. Ik weet bij ondervinding, dat hij in elken nood hulp verleent, alsof de Heer wilde toonen, dat Hij hem, nadat Hij hem op aarde onderdanig geweest is, ook in den hemel niets kan weigeren. Andere personen, die ik eveneens op mijn goeden Beschermheilige in hunnen nood wees, hebben hetzelfde ondervonden, en ik ken ook niemand, die hem wezenlijk en met volharding vereêrt, die niet de schoonste vorderingen in de deugd gemaakt heeft. Dat alles deed in mijne ziel het verlangen ontstaan, dat ik toch de gansche wereld bewegen mocht, eene innige godsvrucht tot dezen zoo grooten Patriarch te hebben. Daarom verzoek ik allen, die soms aan mijne woorden geen geloof hechten, in den naam van God zelven de proef te nemen: ongetwijfeld zullen zij er de voordeelen van ondervinden."

Beschouwen wij zoodanige en soortgelijke getuigenissen van de verlichtste en heiligste zielen, dan begrijpen wij, waarom Paus Pius IX, in overeenstemming met de Vaders van het Vaticaansch Concilie, door een plechtig decreet den H. Josef Beschermheilige van de gansche kerk heeft verklaard en bevolen, dat voortaan zijn naam in de H. Mis en de geestelijke getijden bijzonder aangeroepen en daardoor zijne machtige voorspraak ten gunste der van alle zijden zoo zwaar beproefde Kerk afgesmeekt zou worden.

Gaat tot Josef — zoo sprak weleer Pharao tot de Egyptenaren, die om brood riepen. Gaat tot Josef — kan men nog met veel meer recht tot iederen christen, die zich in druk bevindt, zeggen. Josef van Egypte kon immers alleen aardsche korenschuren ontsluiten; maar voor den voedstervader van Jezus staan de schatkamers des hemels ten dienste, en zijne trouwe voorspraak dringt niet slechts door tot voor den troon van een sterfelijken Pharao, maar tot voor den troon van den onsterfelijken Koning der koningen.

5. Gene Pharao had er echter nog deze andere woorden bijgevoegd. En doet wat hij u zeggen zal. Een gewichtig en behartigendswaardig woord ook voor ons! Want om aan de werkelijke voorspraak van den H. Josef, zooals de H. Teresia, deelachtig te worden, is het niet genoeg, hem slechts te bewonderen, te prijzen en aan te roepen; maar gij moet doen, wat hij u zegt, doen, wat zijn voorbeeld u leert.

Gaat dan tot hem, jongelingen en jonge dochters, gaat tot Josef, en beveelt de lente uws levens, uwe jeugdige jaren aan zijne voorspraak — opdat hij den vuilen worm der onkuischheid, die de lentebloesem in zoo menig menschelijk hart al knaagt en verwoest, nooit bij u late komen. Maar doet, wat Josef u zegt: leeft afgetrokken en bescheiden, zooals hij, onderhoudt zooals hij, alleen vriendschappelijke omgang met onschuldige menschen; bidt en werkt, zooals hij. Dan zal hij uw getrouwe voorspreker zijn; en evenals hij, gelijk eene lelie, onder Israëls zonen bloeide en geen vlek zijn engelzuiver hart bezoedelde, zult ook gij, onder zijne hoede, als een kuisch, krachtig, voor God en de menschen beminnenswaardig geslacht opgroeien.

Gaat tot Josef, christelijke echtgenooten. Maar voordat gij u smeekend tot den hemelschen Josef wendt, bezoekt eerst den rechtvaardigen Josef op aarde; bezoekt hem in den kring van zijn huisgezin en let er wel op, of uw huiselijk leven met het zijne overeenkomt. Josef en Maria leven volkomen eendrachtig, daar werd men geen onvriendelijk oogslag gewaar, daar hoorde men geen hard, pijnlijk woord, nooit werd er in dat verblijf van vrede gemord of geklaagd. Zij zijn wel arm in aardsche goederen, maar rijk in tevredenheid, rijk in vertrouwen op God en hemelsche liefde. Hunne hand is aan den arbeid, maar hun

hart bij God. De zorg voor het hun toevertrouwde kindje Jezus is hunne vreugde, zijn gelukkig gezelschap maakt hun geluk uit. De stille, rustige avond-uren worden in vertrouwelijke, godvruchtige gesprekken doorgebracht, en voor elke vreugde van den dag stijgt hun dank als een heilig avondoffer ten hemel. — Beijvert u, christelijke echtelieden, uw leven naar dit voorbeeld in te richten; roept dan den H. Josef aan, en weest verzekerd, dat hij de trouwe beschermer van uw huis zijn zal.

Gaat tot Josef, gij die hier met kruizen en wederwaardigheden bezocht zijt: Hij zal u troost en blijden, sterken moed verwerven. Maar onderzoekt vooraf zijn eigen leven. Ook daar wisselden vreugde en leed elkander af, de Heer heeft hem door velerlei kruizen beproefd, maar hem altoos ter rechter ure wederom getroost en opgebeurd. Josef is ongerust — zoo schrijft de H. Kerkvader Chrysostomus — als hij het gezegend lichaam van Maria aanschouwt; maar een Engel des Heeren troost hem, en verandert zijnen kommer in de grootste vreugde. Met een gewond hart gaat Josef te Bethlehem in het ruwe jaargetij van huis tot huis, en vreeselijke smart vervult hem, als hij overal aan geslotene deuren komt en alleen eenen stal tot onderkomen aan zijne van God begunstigde Bruid kan aanwijzen; maar de hulde, die goedhartige herders en machtige koningen aan zijn kind brengen, biedt hem eene rijke schadeloosstelling voor den geleden smaad. Herodes en geheel Jerusalem zweren tegen het leven van het kind zamen, en de zwaar beproefde vader moest naar een vreemd land de vlucht nemen; maar de liefde des Heeren openbaart zich ook op de wonderlijkste wijze aan den pelgrim, totdat hij weder door Gods trouwe vaderhand in zijne geboorteplaats werd teruggeleid. Nog grootere smart maakte zich van zijn hart meester, toen hij drie dagen lang den dierbaren Zoon vermiste; maar het uur van het gelukkig wedervinden in den tempel slaat ook. Josef erkent in alles Gods leiding; daarom volhardt hij in vertrouwen en geduld, en zoowel vóór den troost als voor de bezoeking brengt hij den Heere het offer zijner dankbaarheid. Doet ook gij, bedrukten en met zorg beladenen, doet ook gij zoo; roept dan in uwe kruizen den H. Josef aan, en hij zal, als een vermogend helper, u kracht en troost van den hemel verwerven.

Gaat tot Josef, gij allen die u zelven en al de uwen met uwen handenarbeid voedt! Gij staat in uw bedrijf met hem gelijk, hij zal u dan ook gaarne bijstaan, als gij de stille nederigheid, den onverdroten ijver en getrouwheid in het werk van den timmerman van Nazareth navolgt.

Gaat tot Josef, gij allen, die het ongeluk hebt, den Heer door eene zware zonde te verliezen! Evenals hij Jezus drie dagen lang vol zorg en harteleed heeft opgezocht, zal hij ook u met berouw en boetvaardigheid den Zaligmaker leeren opzoeken, en door zijne voorspraak in dat moeielijk werk ondersteunen — indien ook gij evenals Josef, een vurig verlangen naar den Zaligmaker hebt.

O gaan wij allen tot Josef en smeeken wij voor ons zijn vermogenden bijstand af in het alles beslissend uur des doods! Want reeds sedert eeuwen roept de christenheid hem werkelijk niet te vergeefs als bijzonderen Patroon der stervenden aan. Hen vooral — als zij hem wezenlijk in hun leven vereerd hebben — staat hij met zijne hulp bij, en gelijk zijn eigen einde onuitsprekelijk gelukkig was, toen hij in de armen van Jezus en Maria stierf, zal ook ons einde gelukkig zijn. — Dan immers scheiden wij getroost en gesterkt, vergezeld en beschermd door

Jezus, Maria en Josef!

O, H. Josef! in uwe gelukzalige handen, waarmede gij bij uw huwelijk de hand uwer maagdelijke bruid naamt, en later het kindje van genade gedragen hebt, beveel ik mijn lichaam en ziel, nu en in het uur van mijnen dood. En gelijk gij het allerheiligste huisgezin hebt voorgestaan, smeek ik u vol vertrouwen, ook mijn huisgezin te willen bijstaan en mijne huishouding te leiden, mij te willen helpen, om mijnen tegenwoordigen staat volmaakt naar Gods welgevallen te onderhouden, opdat ik eens gelukzalig sterven en met u in het huis van God eeuwig moge leven. Amen

Gebed van de Kerk. Wij bidden U, Heer,

dat wij door de verdiensten van den Bruidegom uwer Allerheiligste Moeder geholpen worden, opdat, wat wij door ons zelven niet kunnen verkrijgen, ons door zijne voorspraak geschonken worde. Die leeft en heerscht met God den Vader in de eenheid van den Heiligen Geest, God door alle eeuwen der eeuwen. Amen.

* * *

Bid hier, Christen, tot uwe stichting en als eene geheel en al bijzondere voorbereiding tot een gelukzalig uur van sterven, het godvruchtig en krachtig gebed, dat een eerwaardig kloosterling van Maria Einsiedeln over meer dan tachtigjaren ter eere van den H. Josef gemaakt heeft. Het luidt aldus:

H. Josef, die niet alleen uit uw volk, maar uit geheel het menschelijk geslacht zijt uitverkoren, om Voedstervader van onzen Verlosser te zijn, die voor ons het Offerlam voor onze zonden hebt opgevoed, Zijn leven tegen de vervolgingen van den wreeden Herodes door de vlucht naar Egypte in veiligheid gebracht hebt, om Zijn bloed tot op den grooten Verzoendag te sparen; die in de troostelijke tegenwoordigheid van uw goddelijk Voedsterkind en uwer zuiverste Bruid den geest gegeven hebt, maar nu zoo dicht nabij Gods troon staat, erbarm, erbarm u mijner! Ach als het voor mij avond gaat worden, als het laatst en beslissend uur aanbreekt, H. Josef, sta mij dan bij, gewaardig u dan van uwen troon op mijn sterfbed neer te zien; zie dan op mij af met dat trouwe en waakzame oog, waarmede gij in dien tijd op uw goddelijk voedsterkind gezien hebt. Zie op mij neder, wanneer de gezworene vijanden mijner ziel op mij aanvallen, en op nieuw het bloed, dat voor mij vergoten is, willen belagen. Zie dan neder en bescherm mij tegen het geweld der bekoringen, die zelfs voor den rechtvaardige in zijn stervensuur zoo vreeselijk zijn. Zie op mij neder, als ik uit vrees voor den Rechter in angstzweet wegsmelt, en wend u dan tot uwen verheerlijkten pleegzoon, die aan de rechterhand des Vaders in glorie zit, en spreek voor mij. Bid voor mij om de gave van een volmaakt berouw over al mijne zonden, om vergiffenis en genade. En Hij, die u op aarde onderdanig was, zal u niets weigeren, om uwentwil zal Hij mij genadig zijn — Zie op mij neder, wanneer ik in den doodsstrijd lig, en laat mij maar één druppeltje van die zoetigheid proeven, waarmede u de tegenwoordigheid van Jezus en Maria op uw sterfbed verkwikt heeft. Verlaat mij niet, Patroon der stervenden! Verlaat mij niet in dat gevaarlijk uur, waarop eene enkele fout het eeuwig ongeluk na zich sleept. Verhoor mijn gebed, o groote Heilige! Bid voor mij, bid voor mij in mijn laatst oogenblik! Dat mijn laatste woorden zijn:

Jezus! Maria! Josef!

DERDE DEEL.

GEBOORTE,

KINDSHEID EN JONGELINGSJAREN

VAN

JEZUS CHRISTUS.

EERSTE HOOFDDEEL.

MARIA EN JOSEF REIZEN NAAR BETHLEHEM.

1.

Van Jerusalem naar het Zuiden reizend, ontmoet de pelgrim, na een weg van nagenoeg twee uren, de overblijfselen van die heilige en lofwaardige plaats, van dat oord van bevoorrechting en genade, waar het geheim der menschwording het eerst geopenbaard, en de Zaligmaker der wereld geboren zou worden: de oude koninklijke bergstad Bethlehem.

Zij prijkte op eenen heuvel, wier hellingen met heerlijk plantsoen van olijf- en vijgenboomen bedekt waren, terwijl zich rondom in de vallei weelderige weilanden uitbreidden. De stad zelve bood den pelgrim, die haar van Jerusalems zijde binnen trad, een verrukkelijk schoon gezicht, en het uitzicht, dat men van de stadsmuren genoot, was onbeschrijfelijk schoon en rijk. Naar het Noorden zag men tot in het Terebinthendal, waar David Goliath verslagen had; — naar het Oosten vertoonden zich aan het oog van den reiziger de wateren van de doode zee, en brachten deze Gods vreeselijke straffen in herinnering; naar het Zuiden zag men de oud eerbiedwaardige stad Hebron en de streek, waar Zacharias en Elisabeth woonden, en de H. Joannes de Dooper het eerste levenslicht aanschouwde; naar het Westen eindelijk zweefde het oog over de vijvers en tuinen van Salomon, en rustte op de bergen, die door de baren van de middellandsche zee bespoeld werden.

De oude koningstad lag dus in eene verrukkelijk schoone streek, en was voor de vrome Joden dubbel eerwaardig; zoowel om hare geschiedenis, als om de glorierijke voorzegging, die over deze stad gedaan was.

Immers in Bethlehems vlakte had Rachel, de vrouw van den Patriarch Jacob haren tweeden

zoon ter wereld gebracht, en hem Benoni d. i. zoon van smarten genoemd, terwijl de vader hem Benjamin heette, d. i. zoon mijner rechterhand: eene voorafbeelding van Christus, die in zijne nederigheid werkelijk een »Benoni," een man van smarten, maar in zijne verheerlijking, als de ware Benjamin, door alle eeuwen »aan de Rechterhand zijns Vaders" troont.

In Bethlehems vlakte stierf onder smarten de schoone Rachel, de voorafbeelding van Maria, en nog heden ten dage wordt haar graf*) door Christenen, Joden en Turken met diepen eerbied bezocht.

In Bethlehems vlakte gaf Ruth, de edele arenlezeres, het treffend voorbeeld van kinderlijke trouw jegens hare schoonmoeder Noëmi, en daarvoor verdiende zij de stammoeder van den Verlosser der wereld te worden.

In Bethlehems vlakte eindelijk weidde David in zijne jongelingsjaren de kudden zijns Vaders. Bethlehem was de geboortestad van dezen uitverkoren man, en heet daarom ook de stad van David. Vroeger was haar naam Ephrata d. i. de vruchtbare; later werd zij Bethlehem, d. i. de stad des broods, genoemd.

Over deze gedenkwaardige stad in den stam van Juda was — meer dan 700 jaren vóór Christus — de voorzegging gedaan: „Gij, o Bethlehem Ephrata, land van Juda! Gij zijt wel klein onder de vorsten van Juda: doch uit u zal uitgaan een vorst, die mijn volk, Israël besturen moet, wiens uitgangen zijn van ouds, van de dagen der eeuwigheid!" (Micheas V: 1. Matth. II: 6.)

Hier dus, te Bethlehem, de geboortestad van dien David van het Oud Verbond, moest de David van het Nieuw Verbond, de Koning boven alle koningen, Christus Jezus geboren worden: zoo had het Gods wijsheid van alle eeuwigheid vastgesteld.

2. Maar hoe zou dit goddelijk raadsbesluit ten uitvoer gebracht worden? De tot moeder van den Verlosser der wereld verkorene Maagd woonde immers vier dagreizens ver van Bethlehem! Toen schikte het God, dat de Romeinsche wereldheerscher, Keizer Augustus zelf het werktuig ter vervulling van de oude Profetie zou zijn. „En het geschiedde in die dagen, dat er van Keizer Augustus een gebod uitging, dat de gansche wereld opgeschreven zou worden. En allen gingen, om zich te laten opschrijven, een iegelijk naar zijne stad." (Luc. II: 1—3). De trotsche heiden wilde door eene algemeene volkstelling over geheel het Romeinsche rijk (waaraan ook de Joden onderworpen waren) zijn troon verheerlijken en openlijk bekend maken, wie zijne schatplichtige onderdanen waren. Omdat ook de stadhouder van Judea deze volkstelling doen en gelasten moest, dat alle Joden zich naar de hoofdstad van hunnen stam zouden begeven, moeten deze ten laatsten duidelijk inzien en erkennen, dat nu ook de laatste schijn hunner vorige heerlijkheid verdwenen en de tijd aangebroken was, waarop de Scepter van Juda weggenomen en de beloofde Messias gezonden zou worden. Als Josef dit bevel vernam, werd hij zeer bedroefd, en deelde met een beklemd hart deze tijding aan de allerheiligste Maagd mede. Want ofschoon het voldoende was, dat hij alleen naar zijne geboorteplaats Bethlehem ging, om zich daar te laten opschrijven, was hij toch bevreesd voor zijne vrouw, haar medenemen, durfde hij nauwelijks, omdat hare verlossing iederen dag verwacht werd; en ze in dien staat alleen te laten, liet hem zijne liefde, eerbied en teedere bezorgd-

*) Een godvruchtig pelgrim van onzen tijd schrijft over dit graf: Deze plaats is in zeker opzicht de eigenaardigste in de wereld. Hier is eene vrouw op hare reis onder weg gestorven en begraven en haar graf wordt reeds vijfendertig honderd jaren bewaard en vereerd, en wel tegelijk door vereerders van drie godsdiensten; 't is niet denkbaar, zoo iets aan het toeval alleen toe te schrijven; er moet eene geheimvolle rede toe bestaan, dat God het aldus geschikt heeft — misschien omdat Rachel, de moeder van den Egyptischen Josef, tevens eene voorafbeelding van Maria was. Bezoek bij Sem, Cham en Japhet door Alban Stolz.

heid voor haar welzijn niet toe. Maar Maria die Josefs onrust zag, erkende onmiddellijk dat het Gods H. wil was te zamen naar Bethlehem te gaan. Want zij herinnerde zich de voorzegging van den Profeet Micheas, en wekte daarom haar maagdelijken echtgenoot op tot algeheele en vertrouwelijke onderwerping aan Gods wil. De gedachte, Hem spoedig met hare oogen te zien, in hare armen te sluiten, aan haar hart te kunnen drukken, die nu nog onder haar hart verborgen rustte: deze gedachte deed haar alle moeielijkheden van de lastige reis vergeten en vervulde haar met onbegrijpelijke kloekmoedigheid.

3. De dag tot de afreis werd dus bepaald, de H. echtgenooten voorzagen zich van het noodzakelijkste; want zij wisten, dat zij gedeeltelijk door onherbergzame streken moesten trekken. Daarbij naderde het ruwe jaargetij, en de voorboden van den winter verschenen. Gure dagen en koude nachten wisselden elkander af; de hemel was in donkere wolken gehuld, en de ruwe herfstwinden huilden door de toppen van de hooge terebinthen. De gansche schepping was reeds begonnen haren tooi af te leggen en als het ware te treuren: en toch nu juist moest de heerlijkste bloem in Israël, de tak uit de wortel van Jesse ontspruiten!

De H. Maagd ging op een lastdier zitten; en Josef nam den toom, en ging — met den reisstok in de hand — voorop. Een wonderlijke pelgrimstocht! De oneindige Zoon Gods in den schoot eener maagd opgesloten; — de maagd zoo onuitsprekelijk rijk in schoonheid en genade, dat de eeuwige Schepper zelf met oneindige liefde en welbehagen op haar neerzag; — een arme timmerman, tot de hoogste waardigheid op aarde verheven; — en Engelenscharen, den tocht vergezellend en den nog ongeboren Godmensch door wonderschoone lofzangen verheerlijkend! Zoo trok de maagdelijke Koningin met haar H. begeleider nederig en onbekend voor het oog der menschen voort, en het wondergeheim bleef voor de hoovaardigen verborgen, zooals dit nog tot op dezen stond voor de vleeschelijke wijsheid verborgen is.

Van Nazareth liep de weg — tusschen vijgen- en andere vruchtboomen, die nu echter reeds van hunnen praal ontdaan waren, — in de onafzienbare vlakte van Esdrelon. — Deze vlakte strekt zich meer dan zestien uren ver uit, tot aan de bergen van Samaria, die zich in de donkere verte vertoonen. In dat dal had weleer Holofernes zijn leger neergeslagen, maar door de hand der heldhaftige Judith van Bethulie zijnen dood gevonden: thans trok Maria, de ware Judith, door deze streken om door de geboorte van haren Zoon de wereld van den wreedsten vijand, van satan, te bevrijden. — Op een ander jaargetij was deze vlakte een paradijs, met koornvelden bezaaid en in den groenen dos van ontelbare boomen pronkend; thans was zij kaal en eentoonig, en ofschoon de weg gelijk en goed was, was hij toch buitengewoon vermoeiend, omdat het oog niets opbeurends ontwaarde.

De reizigers kwamen voorbij den berg Thabor, waar de leerlingen eens den Heer in zijne verheerlijking zouden zien; — dan voorbij de stad Naïm, waar later Jezus, de Heer des levens, den zoon eener weduwe van den dood verwekte; — en daarna kwamen zij in het vijandelijk Samaria, wiens bewoners de Joodsche gebruiken met afgoderij vermengden en met de Joden in de bitterste vijandschap leefden, en inzonderheid hen vervolgden, die naar Jerusalem gingen, om daar in den tempel den waren God te aanbidden. De weg werd allengs ruwer en steenachtiger; zij waren tot in het eigenlijk gebergte gekomen. De moeielijkheden en bezwaren vermeerderden. — De H. Maagd ging dikwijls te voet, en gedurig moest zij rusten. Soms namen zij hunnen intrek bij goede lieden, die zij van vroeger kenden — meerendeels arme, godvruchtige herders, die zonder diepe aandoening deze twee H. personen niet konden aanschouwen, en bijzonder over de wonderbare zedigheid en wijsheid der H. Maagd diep verbaasd stonden. Bij anderen daarentegen, namelijk bij rijkere lieden werden de beide pelgrims dikwijls met harde woorden bejegend en zonder verkwikking weggezonden.

Zoo geschiedde het, gelijk de vrome legende verhaalt, dat zij op een scherp kouden nacht

door een lang dal, niet ver van Sichem, trokken, en de H. Maagd van de lange reis zoo vermoeid was, dat zij niet verder kon. Op het oogenblik, dat zij dit den H. Josef kenbaar maakte, bleef het lastdier onder een ouden hoogen Terebinthboom staan, in wiens nabijheid eene bron was. Hier rustten ze uit, Josef hielp zijne vrouw van het lastdier, en maakte voor haar eene rustplaats onder den Terebinth gereed. Deze was zelf

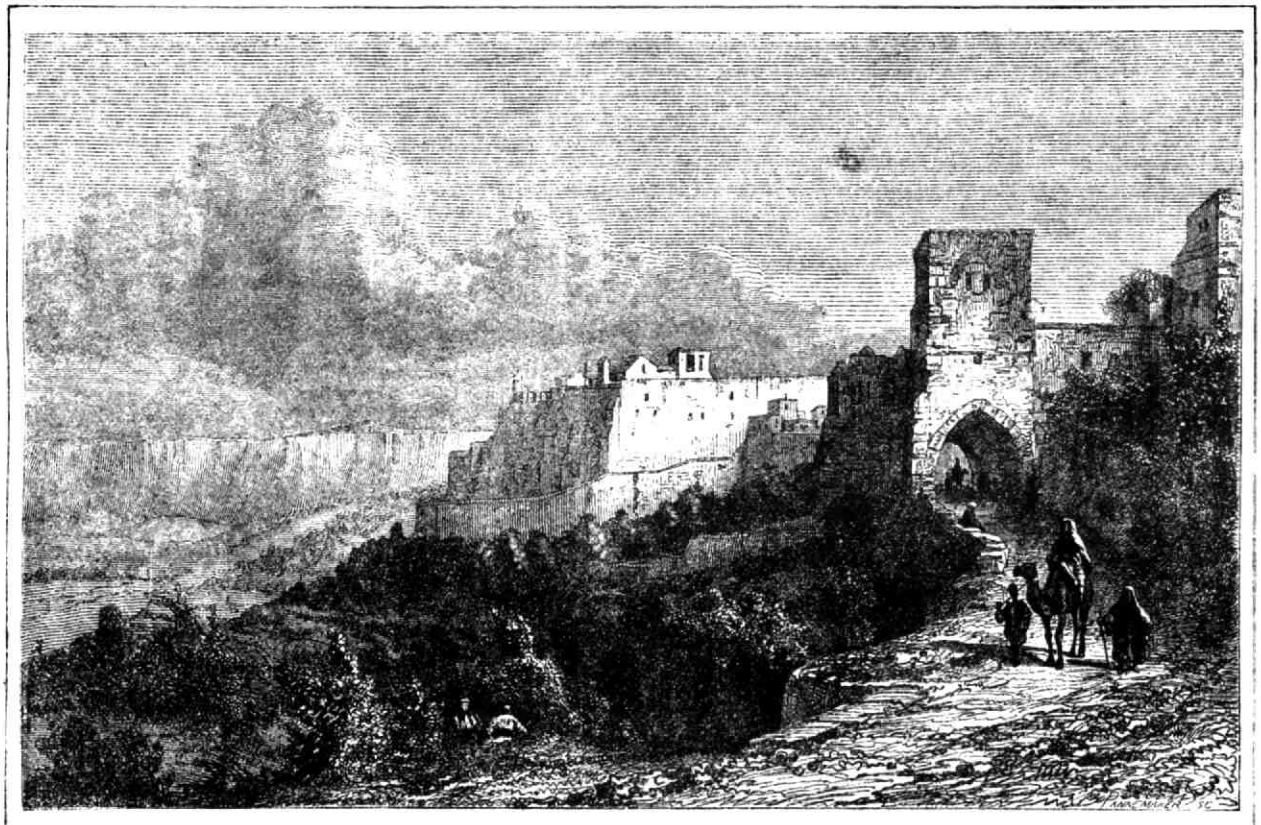

BETHLEHEM.

een overoude, merkwaardige boom. Toen Abraham naar Chanaän trok had hij reeds onder dezen boom den Heere een altaar gebouwd, en de goddelijke belofte gekregen. (Gen. XII: 6, 7.) Hier had Jacob, toen hij naar zijn vaderland terug keerde, de afgodsbeelden van Laban begraven. (Gen. XXXV: 4.) Onder dezen boom was Abimelech koning gezalfd. (Jud. IX: 6.) Ook Josuë had onder dezen boom het tabernakel met de arke des Verbonds laten opslaan en het vergaderde volk de afgodsbeelden doen afzweren. (Jos. XXIV.) Thans legde zich Maria, de wezenlijke arke des Verbonds onder dezen boom neder en rustte. Zij leed geduldig en met volle overgeving aan Gods wil. Doch de H. Josef was zeer bedroefd, omdat hij de lasten zijner allerdierbaarste bruid niet kon verminderen, en trachtte haar met de teederste deelneming te troosten. Maria echter bad inwendig tot God, dat haar deze koude niet zou schaden. Zie, toen openbaarde haar de Heer, in eene wonderlijke verrukking, het grootste geheim, dat onder dezen uitverkoren boom reeds voltrokken is, en den geheelen samenhang met haar eigen leven en de toekomstige werken van den Verlosser. Met hemelschen troost vervuld, gevoelde zich Gods Moeder op nieuw versterkt; het vuur der goddelijke liefde, dat in haar hart wonderlijk ontvlamde, doorliep ook haar lichaam, zoodat zij God met luiden jubel begon te loven. Zij verkwikten zich nu nog met eenige spijzen, dronken uit de bijgelegen bron en zetteden toen hunne reis verder voort.

Eindelijk na eene reis van bijna acht dagen, bereikten zij de H. stad Jerusalem en eenige uren later beschouwden zij de eerwaardige koningstad Bethlehem.

4. Josef en Maria barstten in luiden jubel uit, toen zij de vorige woonplaats hunner voorouderen, der koningen van Juda, aanschouwden. Een goddelijk licht doorstraalde den geest van den vromen, eenvoudigen man en vol heilige vervoering riep hij uit: »Wees gegroet, Bethlehem Ephrata, want uit u zal de Heerscher over Israël, wiens uitgang van eeuwigheid is, voortkomen!" Nu was voor hem de zin dezer voorzegging ten eenemale ontsluierd, en Gods inzichten, die hen in die dagen naar Bethlehem geroepen hadden, stonden duidelijk voor zijnen geest. Onder godvruchtige overwegingen en Psalmengezang naderden zij de stad van den westerkant, alwaar Bethlehem tegen de vlakte afdaalt.

Eerst en vooral, — zoo verhaalt ons de eerwaardige Catharina van Emmerich — naar het Romeinsch belastingshuis, waar allen, die aankwamen, zich dadelijk moesten aanmelden, om opgeschreven te worden. Het was het oude huis van David, en stond eenige minuten buiten de stad, nu het ambthuis van de romeinsche belastings-mannen. Hier nu kwamen Maria en Josef, om in de eerste plaats aan 's keizers bevel te voldoen, alvorens zij aan onderkomen en verkwikking dachten. Daar waren vele romeinsche en joodsche ambtenaren, die zich met het opschrijven en de belasting onledig hielden; soldaten, die de orde handhaafden, en een gedrang van allerlei volk uit alle streken en standen, van wie ieder, omdat het reeds avond was — gaarne de eerste zou hebben willen zijn. Het ging er zeer woelig toe. — Ieders geslachtsregister werd opengeslagen, en dan de belasting bepaald. Eindelijk kwam ook de beurt aan Josef en Maria. Nadat zij, volgens het voorschrift opgeteekend waren, werden zij ontslagen. Ach, niemand dacht er aan, dat de eeuwige Voorzienigheid het gebod des keizers benuttigde, om haar eeuwig raadsbesluit ten uitvoer te brengen, dat nu de voorzeggingen der Profeten gingen vervuld, en de Messias te Bethlehem in het land van Juda geboren, en dat daar zelfs zijn naam in het openbaar register opgenomen zou worden, om der wereld de letterlijke vervulling der voorzeggingen plechtig aan te kondigen!

5. Het schijnt ons hard toe, dat Josef en Maria in dat ruwe jaargetij eene zoo verre, moeielijke en lastige reis moesten ondernemen; en toch genoten zij daarbij, ondanks alle uitwendige wederwaardigheden, in het binnenste van hun hart den zoetsten vrede — omdat zij geheel en al aan den wil van God waren overgegeven.

Een groot en zeer schoon voorbeeld voor ons allen! De ware godsvrucht van een christelijk huisgezin en van elken dienaar Gods toont zich nooit schitterender, dan in de stipte vervulling van Gods wil en in de gehoorzaamheid jegens geestelijke en wereldlijke overheid om God. Daarom zeide reeds de wijze man: Zij, die getrouw zijn in zijne liefde, zullen Hem gehoorzamen. (Sap. III: 9.) De zielen namelijk, die God trouw beminnen, zijn met alles te vreden, wat God wil, en worden daardoor zielen »naar Gods hart". Dat is het, wat God zoo dringend van ons verlangt, als Hij zegt: »Zoon, geef mij uw hart," d. i. uwen wil. Het offer van onzen eigen wil is Gode het aangenaamst, omdat wij niets bezitten, dat ons dierbaarder is.

Sommigen, — zegt de H. Alfonsus de Liguori — stellen al hunne heiligheid in werken van boetvaardigheid, anderen in dikwijls te communiceren, anderen in vele mondgebeden. En de H. Thomas zegt, dat de volmaaktheid niet bestaat in deze zaken, maar in de volmaakte onderwerping aan Gods wil. Werken van boetvaardigheid, gebeden en communiën zijn in zooverre goed en van waarde, als ze ons tot vereeniging met den goddelijken wil helpen; maar de volmaaktheid en heiligheid zelve bestaan alleen in de vervulling van datgene, wat God verlangt: Gods wil is uwe heiligmaking, leert ons de Apostel. Zelfs de onverschilligste werken, die men verricht, om Gode

te behagen, en omdat God ze van ons hebben wil, worden daardoor geheiligd en verdienstelijk gemaakt. Het is de grootste troost voor allen, die een moeielijken en lastigen staat hebben, bijzonder voor christelijke echtgenooten! Want nergens wordt de ware liefde tot God heerlijker door bewezen, dan dat wij in lijden en wederwaardigheden aan den allerheiligsten wil van God zijn overgegeven, en allen druk — als een geschenk van Gods hand — gewillig en dankbaar aannemen. O daarin is een onuitsprekelijke zegen gelegen! In die school van het kruis leeren wij die wonderbare bovennatuurlijke wijsheid, die de kinderen Gods van de kinderen dezer wereld onderscheidt. »Zoo gij, zoo heet het in het gulden boekje over de navolging van Christus (II Boek, 12 Hoofdd. 5.), »zoo gij het kruis gaarne draagt, zal het u dragen; immers als gij u daaraan gewillig onderwerpt, verandert de last der kwelling in vertrouwen op de goddelijke vertroosting. Aan velen komt het woord hard voor: »Verloochen u zelven, en neem uw kruis op en volg mij na." (Luc. IX: 23.) Maar veel harder zal het u zijn, dat laatste woord te hooren: »Gaat van Mij, vervloekten, in het eeuwig vuur! (Matth. XXV: 41.) Die nu gaarne het woord van het kruis hoort en volgt, heeft dan voor de uitspraak der eeuwige verdoemenis niet te vreezen."

Of zou er iets verstandiger kunnen zijn dan de algeheele berusting van het schepsel in den wil van zijn alwijzen, almachtigen en besten Schepper? Niemand immers kan met zoodanige wijsheid afmeten, wat ons wezenlijk ten heil dient, tenzij God; niemand kan met zoodanige almacht alle uitwendige toestanden en levenslotgevallen ten beste leiden, tenzij God; en niemand met zoo teedere liefde in alles ons welzijn bevorderen. — Gods wijsheid, almacht en goedheid: ziedaar de drievoudige, onverbreekbare borg, dat alles wat God wil, steeds in ons voordeel is, en dat alles wat Hij ons laat overkomen — voor- en tegenspoed, geluk en ongeluk, gunst van vrienden en haat van vijanden — dat dit alles tot ons welzijn gedijt. O hoevele zaken komen ons heden nog voor als een groot ongeluk, als eene betreurenswaardige ramp — en later zullen wij erkennen, dat het loutere genade en barmhartigheid Gods was!

In dezen geest beschouwden Maria en Josef hunne moeielijke reis — en moest niet werkelijk daardoor dat geheimvol, reeds van eeuwigheid vastgesteld goddelijk raadsbesluit — de geboorte van den Zaligmaker der wereld in de stad van David — bereikt worden? Daarom waren zij overgegeven aan den wil van den Allerhoogste: tot een voorbeeld voor ons allen in de verschillende toestanden van deze aardsche pelgrimsreis.

O bidt voor ons, Josef en Maria, opdat ook wij geen offer, geene wederwaardigheid schuwen, die de Heer ons oplegt. Bidt voor ons, opdat wij vol ootmoed en vertrouwen ons hoofd buigen, zoodra het den Heere behaagt, ons met rampen en moeielijkheden te bezoeken. Bidt voor ons, opdat wij onze inzichten en wenschen altijd aan de beschikkingen van onzen wijsten en besten Vader ondergeschikt maken en opofferen. Want het is zeer gemakkelijk, ten dage van geluk en voorspoed, waarop als het ware de Schepper zijn schepsel ter wille staat, Hem te belijden en Zijnen naam te loven. Maar op het oogenblik, dat Hij van ons offers verlangt, die met onze zinnelijke natuur en eigenliefde strijden, dan zich, evenals Josef en Maria, aan Zijn allerheiligsten wil zonder talmen en klagen onderwerpen, en met een kloekmoedig hart uitroepen: Gelijk de Heer het gebiedt, zoo geschiede het, dat heet in God gelooven en Zijn allerheiligste naam eeren — niet enkel met de lippen, maar met de daad en in waarheid!

TWEEDE HOOFDDEEL.

MARIA EN JOSEF VINDEN IN BETHLEHEM GEENE HERBERG.

1.

Toen Josef en Maria van het belastingshuis waren teruggekomen, hadden zij den heuvel geheel beklommen en waren Bethlehem binnen gegaan. Dadelijk traden zij de bij den ingang der stad gelegen algemeene herberg binnen. Dit was een groot gebouw met vele woningen, hoven en stallen, zooals men er nu nog dergelijke in het Oosten, ter opname van gansche karavanen van reizigers met hunne lastdieren aantreft. Hier nu werden anders alle vreemdelingen opgenomen; maar voor Josef en Maria was er, — gelijk de Evangelist zegt — geene plaats in de herberg, (Luc. II: 7.) misschien omdat men voorname en rijke gasten verwachtte — zoodat men het arme echtpaar met ruwheid afwees.

Josef was over deze smadelijke bejegening diep bedroefd, vooral om zijne maagdelijke echtgenoote, die erg vermoeid was. Daar hij echter in Bethlehem geboren was en daar nog bloedverwanten had, hoopte hij zeker in 't een of ander huis gastvrije opneming te vinden, en besloot — terwijl zijne vrouw onder den vrijen hemel een weinig rustte — bij bloedverwanten en vrienden naar een onderkomen om te zien. Doch deze wilden hem nauwelijks kennen, en wezen hem eveneens onder allerlei uitvluchten en verontschuldigingen af.

O hoe diep griefde hem deze teleurstelling! — »Ach, zeide hij met weemoed tot Maria — onze vrienden en bloedverwanten kennen ons niet! Wij zullen ons dus naar vreemden wenden; misschien wordt ons daar eene deur bij goedhartige menschen geopend, waar wij dit het minst vermoeden." Zij trokken van straat tot straat door de stad, van deur tot deur, maar niemand toonde eenig gevoel voor hunne dringende bede. Zóó kwamen zij aan het andere einde van het stadje. De angst van den H. Josef klom met ieder oogenblik; want de nacht viel reeds in, met onbeschrijfelijke droefheid hoorde hij de lichte zuchten, die uit het hart van de geheel en al uitgeputte Maagd voortkwamen. O wreede inwoners van Bethlehem! gij stoot de Moeder van den Messias van uwe deuren weg! (De Zoon des menschen) kwam in zijn eigendom, en de zijnen namen Hem niet aan (Joan. I: 11)! Hij, Wien de hemelen behooren, vindt op deze aarde geen plaatsje. — Ze zingen en jubelen in Bethlehems huizen, eten en drinken, en de Zaligmaker van de gansche wereld staat aan de deur.

O hoe gaarne — zoo meent de christelijke ziel — hoe bereidwillig en blijde hadde zij Hem opgenomen, — en ze denkt niet, dat die Jezus nog tot op den huidigen dag niets anders verlangt, dan in onze harten zijn intrek te nemen, dat Hij reeds zoo menigmaal door Zijne genade en inwendige inspraken, alsook door de vermaningen zijner Priesters — ingang tot onze zielen verlangd heeft, en dat wij — in onze zinnelijkheid en zelfzuchtige verblinding — Hem nog tot op

dit uur geweigerd hebben te herbergen! — En zij denkt er niet aan, dat, zoo dikwijls zij een arm kind, een gebrekkig mensch, een hulpeloozen grijsaard, aan wien zij verlichting en troost verschaffen kan, van zich afstoot, de goddelijke Zaligmaker het beschouwt, als hadde zij Hem zelven geweigerd te herbergen!

Leer dus uwe ongevoeligheid des harten en ondankbaarheid jegens Jezus rouwmoedig erkennen; maar leer ook — uit het voorbeeld der H. Familie — aan de gemakken des levens, als de nood zich voordoet, grootmoedig vaarwel zeggen, en leer inzonderheid niet veel verwachten van de wereld en van hare trouw en dankbaarheid. —

Zeer vele menschen zijn nu eenmaal zoo, dat zij met eens anders leed geen medelijden hebben; zijn zij zelf gelukkig en geborgen, dan kunnen zij vreemden nood niet begrijpen. Gewen u, over deze ellende van de menschelijke natuur u niet te verwonderen, en bouw nooit onbeperkt op menschelijke hulp en dank, zelfs niet eens op de trouw uwer vrienden en bloedverwanten, anders zoudt gij soms bitter kunnen worden te leur gesteld.

2. Als de nood op 't hoogst gekomen was, herinnerde zich Josef, dat oostwaarts van de stad eene eenzame grot was, waar de herders dikwijls hunne schapen tegen weder en wind plachten te beschutten. Misschien — zeide hij tot Maria — staat deze grot nu ledig, en geeft ons de rots, wat de menschen ons weigeren, eene vreedzame schuilplaats."

Maria was geheel en al aan de heilige beschikkingen van God overgegeven, en de wondervolle zielenvrede, die over haar schoon, maagdelijk gelaat verspreid lag, stortte ook zachten troost in Josefs hart. Spoedig hadden zij de stadsmuren achter zich en gingen de grot binnen.*) Ze ligt naar het oosten, aan den voet van een kleinen heuvel, die met therebinthen en ceders begroeid was. De overoude lommerrijke boomen spreidden hun beschermend bladerendak ver over den ingang der grot, en verschaften beschutting tegen storm en onweder. De grot verdeelde zich nog in vele zijgrotten en holen, zooals die in de bergen van dit land veel voorkomen, maar binnen was niets te vinden, dan een weinig hooi en stroo, dat de herders hadden daargelaten, en op den achtergrond was eene houten krib, waarin anders het voeder voor het vee gelegd werd.

Dit was het paleis, dat de eeuwige Koning des hemels en der aarde voor zijn ééniggeboren bereid had, om daar voor de zaligheid der wereld te worden geboren! Dit was de eerste tempel der Christenheid, waar den Godmensch de eerste hulde moest worden gebracht! Nauwelijks waren Maria en Josef deze ellendige schuilplaats binnen getreden, of zij werden met hemelschen troost vervuld. De maagd viel dadelijk op hare knieën en dankte den hemelschen Vader voor de gevondene schuilplaats. En Josef maakte de noodzakelijkste toebereidselen, om voor zijne heilige gezellin, een rustbed in gereedheid te brengen. Met teedere zorgvuldigheid richtte hij de grot zoo bewoonbaar mogelijk in, spreidde biesen over den grond, en legde er eenige vloerkleederen, die zij medegebracht hadden, over. Voor zich zelven maakte hij in een der aangrenzende zijgrotten eene rustplaats.

3. Beschouw nu het merkwaardig onderscheid

*) Reeds in de eerste eeuw stond boven deze grot eene kapel, die door Constantijn den Groote in eene aanzienelijke kerk werd herbouwd. Omstreeks het jaar 550 liet de oostersche keizer, Justinianus ook deze wegbreken, en trok nu op die zoo heilige plaats een zoo heerlijken, kostbaren tempel op, als zelfs Jeruzalem er destijds geen bezat. Deze tempel heeft den storm van 13 eeuwen doorgestaan en bestaat nog op dit oogenblik. Naast het hoog altaar leidt een wenteltrap naar de grot der geboorte. Deze is 30' lang 12' breed en 9' hoog, een in marmer gevatte serpentijnsteen, en eene eertijds met edelgesteenten bezette ster met het opschrift: „Hier werd Jezus Christus uit de Maagd Maria geboren", duidt de plaats der geboorte aan. Uit de hoofdgrot leidt een gang naar meerdere grotten, waarvan de grootste diegene is, welke weleer de H. Hieronymus bewoonde, en waar hij zijne onsterfelijke verklaringen van de H. Schrift schreef. Met deze kerk is een Franciscanenklooster verbonden.

tusschen de woonstede van den eersten en die van den tweeden Adam. De Allerhoogste had het Paradijs met eigen hand en buitengewoon schoon geschapen, om den eersten mensch bij zijne intrede in de wereld op te nemen, en opdat deze daarin allen rijkdom en lust zou genieten! Maar voor de menschheid van zijn ééniggeboren Zoon, den tweeden Adam, heeft Hij een armen stal ter opname bestemd. Waarom dat? Heeft misschien de eeuwige Vader zijn eigen Zoon minder lief gehad, dan den eersten Adam? In tegendeel! Daaruit volgt, dat de ellendige woonplaats, die Hij zijn ééniggeboren aanwees, den rijkdom van het Paradijs aan innerlijke, geheimvolle waarde zoo verre overtreft als de liefde van God tot zijn eeuwigen Zoon zijne liefde tot Adam moest overtreffen.

Hierin ligt het geheim over de waarde der heilige armoede opgesloten. De wereld, o in eeuwigheid begrijpt ze dit niet. Zij jaagt naar rijkdom, glans en pracht, zij loopt en zwoegt en tobt zich af, om goud en zilver op een te stapelen, en heeft geen medelijden met of veracht dengene, wien dat niet gelukken wil. Het woord van de kribbe en het kruis, de leering over de heilige armoede, is haar eene dwaasheid. Maar die edele en heilige harten, die, zooals de groote volksleeraar Paulus, alle aardsche goederen voor drek en vuilnis houden, alleen om Christus te winnen, die hunne rijkdommen aan de armen uitdeelen, den vorstelijken mantel met de ruwe monnikspij en hunne paleizen met de arme kloostercel verruilen, — en die armen, die hunne armoede gelukkig noemen, en het stukje brood, dat zij in het zweet huns aanschijns verdiend hebben, onder blijde dankzegging genieten, deze begrijpen de onmetelijke, innerlijke waarde der heilige armoede.

En waarin bestaat dan deze waarde der heilige, d. i. der christelijk verdragen en wezenlijk benuttigde armoede? Zij bevrijdt ons van de betreurenswaardige, hartstochtelijke verkleefdheid aan dingen, die vergankelijk zijn als de rook en verwelken als de bloemen, die daarom der onsterfelijke ziel niet waardig zijn, en hare wenschen en verlangens van de eeuwige goederen afwenden, om ze op de nietige en slechte te stellen.

Zij bewaart ons van den aanhoudenden, pijnlijken angst, hartstochtelijk beminde goederen te verliezen; zij bespaart ons de onbeschrijfelijke smart, van datgene gescheiden te worden, waarin het hart zijn eenig geluk en zaligheid gezocht had.

Zij behoedt ons tegen den bespottelijken hoogmoed, tegen de vrouwelijke weekheid, beklagenswaardige ongevoeligheid des harten en tegen de nimmer rustende zucht naar genot, die met den rijkdom zoo dikwijls vereenigd zijn, dat de Zaligmaker zelf uitriep: »Gemakkelijker gaat een kameel door het oog eener naald, dan een rijke in het Rijk der Hemelen."

En heeft de armoede ons op zulke wijze van de verkleefdheid aan het aardsche en vergankelijke verlost, dan verheft en wekt zij het hart op tot beschouwing der geestelijke goederen, die hier in de Kerk voor ons zijn weggelegd, en daar in de zalige eeuwigheid voor ons bewaard worden. Zij teelt dien gelukkigen vrede, die kostbare gerustheid, die de heiligen in kerkers en op de pijnbank bezielde, zoodat zij grimlachend op alle beloften en bedreigingen nederzagen. Zij ontsteekt in den arme, die hier op aarde niets als God bezit, eene brandende liefde tot dien God en eene onbegrensde onderwerping aan Hem. Zij verwekt eindelijk in het hart dat schoon, sterk en alles overwinnend verlangen naar het Rijk der Hemelen — dat heimwee naar het ware vaderland, dat het onderpand der uitverkoring is: Zalig, die arm van geest zijn!

Daarom heeft de tweede Adam, in plaats van het Paradijs, den armen stal verkozen. Daarom heeft Hij de heilige armoede van Bethlehem tot Golgotha, van de kribbe tot aan het kruis, tot zijne onafscheidelijke gezellin uitverkozen en van zijne geboorte tot aan zijnen dood niet zooveel eigendom willen bezitten, dat Hij er zijn mat hoofd op kon nederleggen.

Op dezen armen Jezus in zijne kribbe moet gij, arme mensch, uwe blikken werpen, en u verheugen, dat de Koning der eeuwige heerlijk-

heid uw levensgezel, uw standgenoot wilde zijn. Laat den rijke zijne goederen en benijd ze hem niet. Vroeg of laat worden toch al zijne rijkdommen in ellendige, brandende kolen veranderd, terwijl gij, met de ééne kostbare parel der armoede, u de eeuwige zaligheid koopt. Is uwe hut ook al bekrompen en zonder eenig sieraad, de stal van uwen Verlosser was toch nog armer. En zie, in uw doodsuur zal uwe enge hut verlicht en uitgebreid worden in de oneindigheid des hemels — terwijl het pronksieraad van den goddeloozen rijke voor den kerker ineenkrimpt, waaruit in alle eeuwigheid geene verlossing meer is. O hoe snel gaat al het aardsche voorbij, en hoe oneindig lang is de eeuwigheid!

Maar ook gij, welgestelde landman, rijke koopman, ook gij moet op den armen Jezus in zijne kribbe nederzien, en in aanbidding en heilige vrees het besluit nemen: arm te worden van geest, d. i. iedere hartstochtelijke verkleefdheid aan de aardsche goederen uit uw hart te verbannen en uwe rijkdommen zoo te bezitten, alsof gij ze niet bezat. Dit zult gij dan het zekerst tot stand brengen, als gij u dagelijks van een gedeelte uwer rijkdommen ontdoet, en ze aan Christus in den arme geeft.

Zeg niet: ik ben vader eens huisgezins, ik heb talrijke kinderen, en mag dus hun goed niet aan den arme verspillen. Hoe, dat zou eene verspilling zijn, wat gij aan noodlijdenden besteedt, en het zou ook geen zegen over geheel uw huisgezin brengen, wat gij uit naam van geheel uw huisgezin op het altaar der naastenliefde offert? Hoe, gij hebt de vaderlijke macht over de uwen, en gij zoudt ook niet, krachtens deze macht, voor God en de menschen het recht hebben, over een klein gedeelte uwer tijdelijke goederen ten gunste der armen te beschikken? Zeg ook niet: Ik zal goed doen, als ik ga sterven en in mijn testament zal ik de armen gedenken. Zeker is zulke beschikking eene goede zaak; maar de gift van den levende is in het oog van den hemelschen Vader onvergelijkelijk kostbaarder, dan de aalmoezen des stervenden, die toch niets van al zijne tijdelijke bezittingen naar de eeuwigheid kan medenemen. Geef daarom nu, in uw leven, dan oogst gij den zegen in 't leven, den dood en de eeuwigheid.

O gelukkige handel, als wij drek en vuilnis (d. i. aardsche goederen) geven, om daarvoor het zuivere goud van hemelsche genaden en eeuwige belooning in te ruilen! — Hoe zoudt gij toch het heilig Kerstfeest waardiger en zegenrijker kunnen vieren, dan als gij juist in dien bijzonderen tijd van genade ook bijzondere rijke aalmoezen uitdeeldet, arme kinderen kleeddet, of aan weeshuizen en hospitalen in uwe nabijheid rijke geschenken gaaft?

DERDE HOOFDDEEL.

DE GEBOORTE VAN ONZEN ZALIGMAKER JEZUS CHRISTUS.

1.

Met een zuiver hart en een geloovig kinderlijk gemoed, moeten wij nu die wonderlijke gebeurtenissen van dien zoo heiligen nacht overwegen, zooals ons die in den glans der H. Schrift en in de veropenbaringen van bevoorrechte zielen worden voorgesteld.

Met heilige verrukking knielde de hooggezegende Maagd voor de kribbe neder. Het bovennatuurlijk licht, waarin zij de goddelijke geheimen begreep, schitterde immer helderder en rijker, en nog nooit had zij den hoogsten, driemaal heiligen God in zijn wezen zoo volmaakt aanschouwd, als nu. — Nogmaals werd het groote geheim der menschwording van het eeuwig Woord voor haren geest gebracht, en zij erkende den diepen grond, waarom de ééniggeboren Zoon van den almachtigen Vader vleesch wilde aannemen, en waarom juist op die wijze de gevallen menschelijke natuur wederom tot hare oorspronkelijke waardigheid teruggebracht, ja ver boven dezelve verheven, en den vloek der zonden, die op de geheele aardsche schepping lag, uitgewischt moest worden. Toen sidderde haar ootmoed voor het verhevene van het oneindig geheim, een menschgeworden God ter wereld te brengen en dien als moeder te voeden en te verzorgen. Zulk een ambt achtte zij zich geheel onwaardig, omdat zij enkel eene dienstmaagd des Heeren wilde zijn. — Maar juist de nederigheid vermeerderde de wondervolle begunstiging en geestelijke verheffing van haar wezen. — Zij was als geheel verlicht en schitterde met zoo geestelijke en lichamelijke schoonheid, dat zij zelfs geen aardsch schepsel meer scheen te zijn. Zij had met de handen kruislings op de borst, hare oogen ten hemel geslagen, en haar geest was geheel en al in de godheid verslonden.

2. Zie, tegen middernacht nam ook de uiterlijke lichtglans in de grot toe. De steenen van het gewelf en der muren verdwenen bij de naderende glorie. De hemel ging open en talrijke hemelsche heerscharen daalden van den troon der allerheiligste Drievuldigheid op de aarde neder, om het woord van den H. Geest te vervullen: »Alle Engelen Gods zullen Hem aanbidden." — Want op dit oogenblik trad de Koning der koningen, schitterend als de zon, uit zijn bruidsvertrek. De Zoon Gods was als mensch geboren, en lag, in de

volheid van het hemelsch licht schitterend, en alle glorie van Maria en Engelen overstralend als een wonder liefelijk kindje voor zijne Moeder. Maria echter was nog altoos in heilige verrukking verzonken.

3. Het kind van genade begon zich echter te bewegen en te weenen. Toen ontwaakte Maria uit hare verrukking. O onbeschrijfelijke, zalige moedervreugde bij het zien van haar kind! O eerbiedvolle en allernederigste onderwerping bij het zien van haren Heer en Koning! O vurige aanbidding bij het lichamelijk aanschouwen van haren God en Schepper. Plat ter aarde nederliggende kuste zij de heilige voeten van het kindeke. — Hij immers was haar God en Schepper. Onder diepe buiging kuste zij de heilige handen van het kind — Hij immers was haar Heer en Koning. En dan stond zij op en drukte met de gevoelens der zaligste moederlust warme kussen op den mond van het kind — want deze God en Schepper, deze Koning en Heer was immers in waarheid haar eigendom, haar kind, haar allereigenst kind geworden. O, zoo roepen ook wij met den eerwaardigen Lodewijk van Grenada uit: Koningin des hemels, deur des hemels, tempel van den H. Geest, stoel der eeuwige, ongeschapen wijsheid — maak ons uw godvruchtig en teeder gevoel kenbaar, dat uw hart, bij het zien van zoo vele en zoo heilige geheimen, overstroomde. Hoe waart gij te moede, als gij Dengene, die de hemelen en de grondzuilen der aarde ondersteunt, in uwe armen droegt? Wat dacht gij, toen gij zaagt, hoe Hij als een zwak en bevend kind weende, wiens gelaat de hemelsche geesten met lust en zaligheid vervult? Wat werd gij gewaar bij de gedachte, dat gij, onder alle vrouwen, die geboren zijn, de eenigste waart, die tot Moeder van den Messias, en daardoor tot Koningin des hemels verkoren zijt? Met welke gevoelens aanschouwdet gij Hem, wiens eerste blik op aarde zoo liefderijk op uw moederlijk gelaat rustte? Hoe godvruchtig draagdet gij u zelve als een vrijwillig offer aan Hem op, die zich tot zoenoffer voor de gansche wereld wilde opofferen!

Middelerwijl was ook de H. Josef in de zijgrot, waar hij het genadevol geheim in den geest gezien had, van zijne knieën opgestaan en kwam nu bij het kind. Hij viel in de diepste aanbidding voor hetzelve neder, dan begon hij zich te verheugen en onder tranen van vreugde den Allerhoogste te loven. Hij nam het kindje in zijne armen, en sloot het vreugdedronken aan zijn hart. Zijne ziel kon nauwelijks al den jubel, die haar doorstroomde, begrijpen. —

En nu wikkelde Maria het kindje in windsels, die zij medegebracht en gereed gemaakt had, en legde het in de met hooi gevulde kribbe.

4. Gaan ook wij nu in den geest aan de zijde van het met genade vervulde paar. Beschouwen en aanbidden wij, wat zij met zoo onuitsprekelijke aandoening beschouwd en aanbeden hebben.

Wie is Hij, die daar naast het redelooze vee in een armen stal ligt, en wien tevens alle koren van zalige geesten lofzingen? Wie is Hij, die zich onder ellendig hooi verbergt, en tegelijk de hemelen verlicht? 'T is een kindje naar den vleesche, een kindje in de krib; maar Hij is groot in de hemelen, waar de sterren Hem dienen en de Engelen met zege- en jubelliederen Zijnen lof verkondigen; Hij is groot op aarde, waar Herodes om Zijne geboorte siddert, en met hem gansch Jerusalem. O arme stal, gelukzalig verblijf van den Allerheiligste! O hoeveel glorierijker, dan alle kasteelen der koningen, en heerlijker, dan alle vorstelijke paleizen! Hier weent een kind — en dat weenen en klagen heeft grootere waarde, en is zoeter, dan elk aardsch muzijk, dan de gezangen der hemelsche heerscharen. — Hier wordt de lichtglans der glorie van den eeuwigen Vader in windsels gewikkeld, en de verzadiging der Engelen met eenvoudige melk gevoed. O gelukkige geboorte van eenen God in het vleesch, waardoor de geboorte van alle menschen hernieuwd, hunne ellende verzacht, hunne gevangenis geëindigd en de schuldbrief van de veroordeelde natuur vernietigd wordt — zoodat ieder, die tot den geestelijken dood geboren werd, nu bij machte is, wederom tot het eeuwig leven geboren te worden. Want aan allen, die U aannemen, geeft Gij de macht, kinderen Gods te worden. Wezenlijk Gij zijt een barmhartig kindeke, wien alleen de barmhartigheid tot kind schiep. Gij zijt niet voor u zelven, maar voor ons geboren; want Gij hebt ons welzijn, niet uw voordeel door uwe geboorte gezocht. Daarom hebt Gij u zoo diep vernederd om door uwe vernedering de diep gevallenen op te heffen, en ons te verheerlijken. — O genadevolle, heilige nacht, waarin de hemel tot de aarde afdaalde en aan het menschdom — als het zekerste onderpand der goddelijke barmhartigheid — de hemelsche Koning als menschenkind geschonken werd!

5. En dit genadevolle geschenk zal voortdurend door alle eeuwen vernieuwd worden. Wat in dien zoo heiligen nacht der gansche wereld ten deel viel, daaraan zal voortdurend ieder mensch in het bijzonder deelen, daar het barmhartig kindje tot op den huidigen dag niets anders verlangt als in 't hart van elken mensch op eene geestelijke wijze geboren te worden. Waarlijk nutteloos en te vergeefs ware voor u de geboorte van het eeuwig Woord in de stal van Bethlehem, nutteloos en te vergeefs het Kerstfeest met al zijne pracht, als Christus niet ook in uw hart herboren werd. Overweeg daarom, waarin die geestelijke geboorte van Christus bestaat.

Als de zondige mensch een ernstigen blik op de vervlogene jaren van zijn aardsche pelgrimsreize werpt, en met schaamte en huivering nagaat, hoeveel kostbaren tijd hij in ijdele, vergankelijke beuzelarijen verkwist, en met hoe schandelijke vlekken van hebzucht, zingenot en hoovaardij hij zijne onsterfelijke ziel bezoedeld heeft; — als hij onderzoekt en berekent, wat hij uit zuivere liefde tot God en voor zijne eeuwige zaligheid gedaan heeft, en dan weinig of in 't geheel niets vindt; — als hij zijne onmacht en ellende duidelijk inziet, en het hem, met het oog op de menigvuldig gevormde maar niet ten uitvoer gebrachte besluiten, klaar en helder wordt, dat hij zich in 't geheel niet meer uit den afgrond kan opheffen, zoodat hem het verleden en de toekomst in dikke en vreeselijke duisternis gehuld toeschijnen; — en als dan plotseling eene straal van bovennatuurlijk licht door die duisternis heen dringt, en de ongelukkige in dien glans het godmenschelijk hart van Jezus met de afgronden zijner trouwe liefde, barmhartigheid en overvloedige genaden aanschouwt — en als hij de stem van den goeden herder hoort: »Vertrouw, volg Mij na, Ik heb u geholpen en Ik zal u helpen;" als de zondaar op dit oogenblik zijne armen verlangend en vol vertrouwen naar dat allerheiligste hart uitstrekt en roept: »Heer, red mij, ik verga — Heer, ik geloof, dat Gij de Christus, de Zoon van den levenden God zijt; — Heer ik vertrouw op uwe hulp; laat mij aan de schatten van genade, die Gij in uwe Kerk hebt nedergelegd, deelachtig worden. — O Heer, ik wensch en verlang u te beminnen uit al de krachten van mijne ziel; — als hij dan, sterk in ge-

loof, hoop en liefde, moedig opstaat, met het heilig besluit, den strijd des geestes tegen de wellusten van het vleesch standvastig te strijden, en in den geest en naar het voorbeeld van Christus te wandelen: —— dan is Christus geestelijkerwijze in den mensch herboren, en dan is het ook wezenlijk kerstnacht in de ziel van den mensch geworden!

Ook bij deze geestelijke geboorte heerscht jubel en buitengewoone dankbaarheid. Ook bij deze geboorte verheugen zich de Engelen des Hemels en verkondigen der ziel hemelschen vrede. Want, voert die ziel eenmaal vastberaden uit, wat zij, vol vertrouwen op Christus, heiligs en en goeds besloten heeft, is het vleesch aan den geest en de geest geheel en al aan Christus onderworpen, dan komt ware, onverstoorbare rust in de ziel, en met onuitsprekelijk geluk ondervindt zij de waarheid van Gods woord: »Leert van Mij! want ik ben zachtmoedig en nederig van harte; en gij zult ruste vinden voor uwe zielen; want mijn juk is zoet en mijn last is licht." (Matth. XI: 29.)

Wilt gij nu, — zegt de H. Bonaventura — Christus op zulke wijze in uw hart doen geboren worden, dan moet gij eerst »Maria" worden. Want het woord Maria heeft drieërlei beteekenis: eene bittere zee, eene lichtende ster, eene meesteres. Wees ook gij eene bittere zee door de smart van het berouw; eene lichtende ster door het stichtend voorbeeld van een braven levenswandel, een kloekmoedig beheerscher van uwe zinnen, vleeschelijke begeerten, gedachten, woorden en werken. Zijt gij op zulke wijze »Maria" geworden, dan laat zich de Heer gaarne uit u op eene geestelijke wijze geboren worden, en gelijk Maria in den heiligen nacht, zult ook gij ondervinden, hoe zoet de Heer is. Ja waarlijk, Hij is zoet, als Hij door heilige overweging gevoed, in het bad van godvruchtige tranen van berouw en liefde gewasschen, in de zuivere windsels van kuische begeerten gewikkeld, in de armen der christelijke sterkte gedragen, met de kussen van een vroom verlangen geliefkoosd en eindelijk in de krib van een liefdevol hart gelegd en daarin verwarmd wordt.

6. Minzaam kindeke Jezus, laat mij die zoetigheid ook proeven! Stoot mij niet terug. Ik ben wel is waar een arm zondaar, — maar zijt Gij dan niet juist om des zondaars wille op de aarde gekomen en mensch geworden? Ik werp mij daarom vol vertrouwen voor Uwe kribbe neder, en loof U in heilige aanbidding, zooals U Josef en Maria eens aanbeden hebben. — O laat mij hier voor Uwe kribbe wederom kind, een goed, argeloos en onschuldig kind worden! Verbreek mijnen trots, smelt allen haat in mijn hart, vernietig elken onzuiveren lust — o laat mij wederom kind worden!

Wees van mij gegroet, armoede van mijnen Verlosser! In die armoede hoop ik de schatten der hemelsche genade te vinden: Wees van mij gegroet, tranen in de oogen van het pas geboren kindje. In U moeten mijne zonden afgewasschen worden. O allerliefst kindeke Jezus, gedenk, hoe Gij in dezen heiligen nacht reeds zoo menigen zondaar tot een nieuw leven verwekt en met het kleed der heiligmakende genade versierd hebt. Gedenk de duizenden, in wier harten Gij op eene geestelijke wijze werd herboren en laat Kerstmis voor mij niet vruchteloos voorbijgaan.

O allerheiligste, zuivere, vlekkelooze Maagd Maria, bid voor mij, opdat ik heden een druppeltje uit de zee van genade verwerve en uw minzaam kindje thans ook zijn intrek bij mij neme. O H. goede en getrouwe Josef, maak uw aanbiddelijk voedsterkind met mijne ellende bekend, opdat het met de oogen zijner barmhartigheid op mij nederzie. O H. Engelen, die in dien genaderijken nacht het zoete lied van den vrede des hemels gezongen hebt, vereenigt uwe smeekingen met de mijne, opdat ook voor mij dat lied waarheid worde, en de vrede uit het hart van het kindje Jezus in mijn arm en onrustig hart stroome.

De inwoners van Bethlehem hebben hunne herbergen voor U gesloten: Zie o Jezus, ik open U met een vurig verlangen mijn hart tot herberg. Gij hebt den vuilen stal niet versmaad: versmaad dus ook mijn hart niet. O Jezus ik leef voor U; o Jezus, ik sterf voor U; o Jezus, U behoor ik toe in leven en in dood. Amen!

VIERDE HOOFDDEEL.

BESCHOUWING OVER EENIGE MERKWAARDIGE OMSTANDIGHEDEN BIJ DE GEBOORTE VAN ONZEN LIEVEN HEER EN ZALIGMAKER.

erkelijk is het eene zeer troostrijke en aangename bezigheid, in aanbidding en beschouwing bij de kribbe van het kindeke Jezus te verwijlen, daarom, Lezer, zal het u wel niet hinderen, als wij die H. plaats niet zoo spoedig verlaten, maar zorgvuldig zelfs de kleinste bijomstandigheden van dit groot geheim overwegen. Want niets is hier toeval. Alles, zelfs het geringste, is door de eeuwige Wijsheid zoo vastgesteld, en heeft daarom zijn diepen zin en heilige beteekenis.

1. Of was het wellicht bij toeval, dat de Messias niet in de eigenlijke woonplaats zijner ouders, maar op reis, gedurende hun pelgrimsreis, ter wereld kwam? Geenszins! Christus wilde niet slechts in de eerwaardige stad van David, te Bethlehem geboren worden, om de oude voorzeggingen te vervullen, en zich als den waren David, als den heerlijken koning van het Nieuwe Verbond bekend te maken, maar Hij wilde ons daardoor ook aan de gewichtige en veelal vergeten waarheid herinneren, dat de mensch hier op aarde in 't algemeen geen blijvende woonplaats heeft, en dat geheel zijn leven op aarde slechts eene reis, een korte pelgrimstocht naar het ware, eeuwige vaderland is. — Groote dwaasheid van de menschen. Hoe stapelen zij buitengewone hardsteenen op elkander, en bouwen kasteelen en paleizen, en rusten niet, voor dat zij alles met rijke sieraden, en allerlei gemakken hebben ingericht? Dan verheugen zij zich met grooten hoogmoed over hunne kostbare woning en kleven er hun hart zoo hartstochtelijk aan vast, als konden zij door de geheele eeuwigheid daar verblijven. — Maar zie, nu komt er een ongeluk of zelfs de dood — — en men draagt hen stil en koud naar het enge graf op het kerkhof!

O lief kindeke Jezus, reeds een pelgrim in den schoot uwer moeder, doe mij altoos gevoelen, dat ik een vreemdeling en een pelgrim ben, die deze aarde doortrekt!

2. In een stal, waar anders de herders hunne schaapskudden plaatsten — in eene grot, waarin wellicht reeds zijn voorvader, als herdersknaap zijne kudde gedreven en zijne liederen van den goeden herder gezongen had — daar wilde het kindje Jezus geboren worden.

En met alle recht! Hierdoor moest reeds in het uur zijner geboorte het menschdom bekend gemaakt worden, dat Hij de goede herder is, die het verloren schaapje opzoekt en zijn leven voor de kudde ten beste geeft. — Tusschen twee rede-

looze dieren, een os en een ezel *) moest — volgens de oude overlevering — zijne eerste rustplaats zijn: ten teeken dat het menschdom van zijne oorspronkelijke waardigheid tot het dier was afgedaald, en alleen door Hem wederom verheven en veredeld kon worden. —

En zie ik eerst de tranen, die het kindeke Jezus, in dezen kouden, vuilen stal vergoten heeft, dan denk ik aan dit wanschapen beeld en harteleed, dat die menschen Hem aandoen, die zijn allerheiligst Sacrament in een koud, liefdeloos en met doodzonden besmeurd hart durven ontvangen.

3. Heeft Christus ons op dit allerheiligste Sacrament, dat Hij in het laatste uur van zijn aardsch leven, in den avond vóór Hij den Golgotha beklom, heeft ingesteld — niet reeds wonderbaar gewezen en als ware het den menschen beloofd, terwijl Hij dadelijk na zijne geboorte in eene kribbe gelegd wilde worden? O mijne ziel, beschouw met heiligen eerbied de geheimvolle overeenkomst tusschen de kribbe en het tabernakel. De kribbe is immers de plaats, waar der kudde het voeder wordt voorgelegd. Christus dus in de kribbe, wat wil dit anders beduiden en zeggen, als: Christus ons voedsel, Christus het brood des levens, Christus het hemelsch Manna, Christus waarlijk onze spijs en drank? En als het kindje Jezus van uit de kribbe zijne armpjes uitstrekt en ons zijne teedere handjes toereikt, ligt dan niet reeds de teedere uitnoodiging op zijne tong: „Komt tot Mij, allen die vermoeid en beladen zijt, Ik zal u verkwikken: die mijn vleesch eet en mijn bloed drinkt, blijft in Mij en Ik in hem." (Matth. XI: 28. Joan. VI: 57.)

4. En overwegen wij nu, wanneer de Verlosser der wereld wilde geboren worden. Onder keizer Augustus. d. i. in dien tijd, dat de volken hechter dan ooit te voren of later — door den band eener gemeenschappelijke heerschappij onderling verbonden waren. Was deze eenheid der wereld onder de heerschappij des Romeinschen Keizers niet het zinnebeeld der nieuwe geestelijke eenheid, waarin de volken van alle landen en talen onder hun waren koning, Jezus Christus, moesten worden vereenigd? Ja allerzoetst en machtig kind, reeds in de kribbe »rustte de heerschappij op uwe schouderen", terwijl de hemelsche Vader U alle volken der aarde in eigendom gaf, zooals er geschreven staat: „Ik geef u de volken der aarde tot erfenis." (Ps. II: 8). Hoe zoo? Dit hadt Gij duidelijk genoeg gezegd, toen Gij uw hemelschen Vader bad: »Laat allen, die Gij mij gegeven hebt, een zijn, gelijk Wij een zijn", (Joan. XVII). De geestelijke eenheid en innige verbroedering van alle menschen en volken, en wel onder uwen stedehouder en plaatsbekleeder, den Bisschop van Rome lag in de raadsbesluiten uwer wijsheid en barmhartigheid. En dit moest het menschdom reeds door den tijd uwer geboorte bekend gemaakt worden, terwijl Gij juist in de dagen van den romeinschen Wereldheerscher onder ons verscheent.

5. In het jaar van den algemeenen wereldvrede wilde het kind Jezus geboren worden, om ons aan te duiden, dat nu ook de vrede tusschen den Schepper en het schepsel wederom zou hersteld, en allen, die van goeden wille zijn, den vrede deelachtig zouden worden. Er was namelijk in de stad Rome een oude tempel, die aan den God Janus was toegewijd, en wiens deuren gesloten moesten worden, als de oorlog geeindigd was, en vrede en eendracht tusschen de volkeren hersteld zouden worden. Merkwaardigerwijze had dit onder Keizer Augustus plaats; de bloedige oorlogen hielden voor eenen tijd op en de tempel van Janus kon gesloten worden: een zeer liefelijk, beduidend zinnebeeld van den genadevollen, hemelschen vrede, die thans de aarde gelukkig maken zou. Want nu verscheen Emmanuel, de vredevorst en hoorden de menschen het gezang uit den hooge: „Vrede aan de menschen op aarde van zijne goedwilligheid." (Luc. II: 14.)

6. Het kindeke Jezus wilde midden in den

*) „Een os kent zijnen meester, en een ezel zijns heeren kribbe." (Is. I: 3).

winter geboren worden, d. i. eenige dagen nadat de zon in den winternacht is weggezonken, en dan langzaam wederom aan den hemel begint te klimmen, om zich naar ons te keeren, wanneer het rijk des lichts over de duisternis in de natuur de overhand begint te krijgen. Een troostelijk teeken! Want gelijk alle natuurleven van de zon kracht en opwekking krijgt, zoo ook het menschdom alleen van de geestelijke zon, d. i. van de verbinding met God. Het menschdom echter had door de zonde hare verbinding met God verbroken, de geestelijke zon was van haar geweken, en deze begon eerst weder in Christus tot het menschelijk geslacht te naderen en door hare stralen licht en opwekking en een rijk leven te verspreiden! Daarom wilde onze goede Zaligmaker juist in dit jaargetij verschijnen, waarop jaarlijks de heidenen in Rome ter eere van de weder »zegenvierende zon" openbare spelen hielden — de zoogenaamde natales invicti sc. solis.

7. Op den zelfden grond heeft ook het eeuwig Woord den Zondag — volgens een oude griecksche overlevering — als zijn geboortedag in den vleesche uitverkoren. Want de Zondag is de eerste dag van de week. En op den eersten dag der scheppingsweek had de Heer gezegd: „Het licht worde!" Daarom was deze dag des lichts en der zon, de gezegende, eeuwig lofwaardige dag, waarop Hij in de wereld kwam, die later van zich zelven zeide: „Ik ben het licht der wereld: die Mij navolgt, wandelt niet in de duisternis." (Joan. VIII: 12). — O kind vol glans en heerlijkheid, laat uwe stralen diep in mijn geest en hart doordringen. Ach, er is nog zoo menige duisternis, die mij verhindert, mij zelven, mijn eeuwig einde, en den weg, die daar heenleidt, duidelijk te kennen. Ik hoor wel is waar de woorden der waarheid en des levens, maar juist omdat de ziel, waarin zij ingaan, in nog zooveel donker gehuld is, kan ik die woorden niet levendig genoeg vatten en verstaan, en blijft mij veel, wat uwe heiligen in gelukkige klaarheid voor de oogen zweefde, een onopgelost raadsel. Eeuwig, ongeschapen licht, ware zon des geestes, verlicht mij steeds meer en meer!

8. Maar waarom, o Jezus, hebt Gij dan het uur uwer duisternis, den donkeren middernacht tot het uur uwer geboorte gekozen? Zeker om geene andere reden, als om ons de weldaad uwer menschwording goed aanschouwelijk te maken. Hoe dichter en ondoordringbaarder de duisternis is, des te blijder richten zich de blikken van den reiziger naar het licht, dat hem van verre tegenschijnt. De duisternis van den middernacht was het zinnebeeld van den geestelijken toestand der menschheid. Van God gescheiden en aan zich zelven overgelaten, had de menschelijke natuur in het heidendom haar eigen weg gezocht en was in al de gruwelen der afgoderij en van den dienst des satans vervallen. Toen het bederf zich steeds verder uitbreidde, toen zelfs de braafsten aan het menschdom begonnen te wanhopen en de nacht des geestes zijn toppunt bereikt had — ging de hemel open; een wonderbaar licht verspreidde zich over een land, te midden der drie bekende werelddeelen gelegen, en het »licht van het licht" werd in menschelijke gedaante geboren. Overweeg nu, of er wel een geschikter uur ware geweest, om de genadevolle beteekenis der geboorte van het kindeke Jezus uit te drukken, dan juist de donkere middernacht?

Wees daarom gegroet, o H. middernacht, uit welks schoot zulk licht is voortgesproten! Wees gegroet, teedere vredevolle nacht, waarin de hemelboden het einde der 4000-jarige ellende en het herstel van den gelukkigen vrede aangekondigd hebben! Wees gegroet, verheven, plechtige nacht, glansrijker dan de helderste middag: Want in u is dit groot geheim geopenbaard, dat de Engelen sedert duizenden jaren verlangd hebben te zien! — O heilige, genadevolle nacht! Moge het licht, dat uit uwen schoot is voortgekomen, mij door de duisternissen des levens geleiden, in de verschrikkingen van mijnen doodsnacht troosten, en voor den eeuwigen nacht bewaren! Amen.

VIJFDE HOOFDDEEL.

WONDERLIJKE GEBEURTENISSEN IN DEN HEILIGEN NACHT.

1.

De H. Apostel Paulus leert, dat in den naam van Jezus Christus, den Godmensch, alle machten in den hemel, op de aarde en onder de aarde moeten gebogen worden. Want Hij opende door zijn H. kruis de geslotene deuren des hemels, zoodat de ruimte van gelukzaligheid, die door den val van Lucifer en zijnen aanhang ledig geworden was, wederom met de zielen der rechtvaardige menschen wordt aangevuld. Hij nam zegenend den vloek weg, die op het menschelijk geslacht, en ook daarom op de geheele aarde drukte. Hij verbrijzelde de macht der hel, en zegevierend ontnam Hij van de geesten des afgronds de vierduizendjarige heerschappij over de ongelukkige nakomelingen van Adam. Daarom, kon het ons niet bevreemden, dat er in dit genaderijke uur zijner geboorte eene geheimvolle, wonderbare beweging in den hemel, op de aarde en in de jammervolle ruimte van de hel ontstond. Terwijl de helsche machten in dit uur sidderen en beven, verheugen zich hemel en aarde en brengen den nieuwgeboren Koning blijde hunne hulde. Die koning is immers waarlijk de Godmensch. God van den hemel, mensch van de aarde. Hemel en aarde deelen in Hem, en daarom zien wij bij de kribbe de afgevaardigden des hemels en de plaatsbekleeders der aarde.

Van deze afgevaardigden des hemels zingt de katholieke Kerk op het H. feest van kerstnacht: »Heden heeft zich de koning des hemels verwaardigd uit eene Maagd geboren te worden. Daarom verblijden zich de Engelenscharen, omdat voor het menschelijk geslacht het eeuwig heil verschenen is." Dit had reeds de Psalmist voorzegd, toen hij zeide: »Sion zal het hooren en zich verblijden. (Ps. 96: 8.) En alle Engelen Gods zullen Hem aanbidden." O wie is in staat dit gejubel van Sion, van het hemelsch Jerusalem te beschrijven! O wat een onuitsprekelijk vreugdefeest werd daarboven in de ruimten der eeuwige gelukzaligheid gevierd, toen de hemelsche Vader den Cherubijnen en Serafijnen en allen koren van zalige Geesten openbaarde, dat de Verlosser der wereld geboren was! Met welke verrukking daalden zij naar de aarde neder, om voor de kribbe van den pasgeboren Koning des hemels hunne hulde te brengen. Met de liefelijkste gezangen, zooals er sedert de schepping des hemels geen aangenamer gehoord waren, loofden zij het kind der genade, en verheerlijkten zijne oneindige barmhartigheid.

2. Middelerwijl toog er een uit de vreugdedronken koren der Engelen naar de herders, om ook hun de blijde boodschap te verkondigen. De H. Evangelist Lucas verhaalt ons deze wonderbare gebeurtenis volgender wijze: »En er waren herders in datzelfde oord, wakende en de nachtwachten houdende over hunne kudden. En zie, een Engel des Heeren

stond bij hen, en Gods lichtglans omstraalde hen, en zij vreesden met groote vreeze. En de Engel zeide tot hen: vreest niet! want zie, ik verkondig u eene groote blijdschap, welke voor het gansche volk zijn zal. Heden is U een Zaligmaker geboren, welke is Christus de Heer, in Davids stad. En dat zij u het teeken: Gij zult een kindeken vinden in doeken gewonden, en liggende

in eene kribbe. — En plotseling was daar bij den Engel eene menigte van het hemelsch heir, God lovende en zeggende: Eere in de hoogste *hemelen* aan God, en op aarde vrede aan de menschen van *zijne* goedwilligheid." (Luc. II: 8—14.)

In Bethlehems velden namelijk werden de kudden van lammeren, schapen en runderen geweid, die voor de dagelijksche offeranden in den tempel te Jerusalem bestemd waren, en de herders, die ze hoedden, waren meerendeels godvruchtige, nederige en kinderlijk eenvoudige mannen, die met vroom verlangen op de komst van den Messias wachtten.

Eene oude overlevering verhaalt ons, dat er onder deze herders bijzonder drie waren, die door hunne godsvrucht en vurige liefde en de onschuld van hunnen levenswandel boven alle anderen uitmuntten, en in dit heilig middernachtsuur zich met zeer vrome en vurige gesprekken over den Messias onledig hielden. — Deze drie heeft de hemelsche Vader — onder al de millioenen menschen van den aardbol — verkoren, uit naam van het gansche menschdom, als de afgezanten en plaatsbekleeders der aarde, aan den Godmensch het eerste offer hunner aanbidding en aan de maagdelijke Moeder Gods hunne vereering te brengen.

O welke uitverkiezing, welke gunst! Hen die arm waren in geld en goed, in vorming en wetenschap, maar daarentegen rijk in liefde en verlangen, in onschuldig en geloovig kinderlijk ge-

voel, heeft de Allerhoogste tot zulk een eereambt uitverkoren, opdat het woord van den Psalmist vervuld worde: »Uit den mond der kinderkens en zuigelingen hebt Gij uwen lof bereid." (Ps. 8: 4.)

De goede herders geloofden in ootmoed en eenvoud des harten aan het woord van den hemelschen boodschapper. Nog sloegen zij hunne blikken hemelwaarts en luisterden naar het gezang der Engelen. Toen verdween allengs de lichtglans, die de zalige Geesten omstraald had, en de hemelsche liederen hielden op. Alleen sterren schitterden nog liefelijk aan den donker blauwen hemel en fonkelden met wondervolle pracht, als verheugden zij zich ook in dezen H. nacht, en als wilden zij ook heden op eene geheel bijzondere wijze hunnen schepper verheerlijken. De herders zagen elkander verwonderd aan en zeiden: »Laat ons doorgaan tot Bethlehem, en deze zaak zien, die geschied is, welke de Heer ons heeft bekend gemaakt. (Luc. II: 15.) IJlings namen zij eenige herdersgeschenken, om ze het kindeke te vereeren, want zij konden wel denken, dat het zeer arm moest zijn, omdat de Engel hun gezegd had, dat zij het in eene kribbe zouden vinden. Zij begaven zich dan op weg en kwamen onder zoete gesprekken bij de grot. Nog nooit was een Hoogepriester met zulke vrees en eerbied in den tempel te Jerusalem het Allerheiligste binnengetreden, als deze vrome herders den stal te Bethlehem. Zij traden met ontdekte hoofden en gevouwen handen in de grot, vielen met den diepsten ootmoed op hunne knieën voor de kribbe, bogen hunne hoofden tot op den grond en aanbaden het kindeke. En hunne harten werden met zoo groote liefde en godsvrucht tot het aanminnig kind ontstoken, dat ze van blijdschap weenden en den grond met zoete tranen besproeiden. De legende zegt, dat hierop de goede herders hunne fluiten en schalmeien namen, en daarop ter eere van het lief kindeke — zoo goed ze maar konden — godvruchtige liederen speelden. Zij konden maar niet verzadigd worden, het goddelijk kind te aanschouwen en het door aanbidding en liefkozing te huldigen Eindelijk stonden zij op, en offerden de medegebrachte geschenken, die de allerheiligste Maagd met hartelijken dank aanvaarde. Daarop namen zij onder lof- en dankgebeden afscheid. Maar Maria bewaarde alles, wat er gesproken was in haar hart.

3. Zoo heerschte er dan jubel en vreugde in den hemel bij de gelukzalige Geesten; jubel en vreugde op aarde bij de vrome herders — maar ook jubel en vreugde in het voorgeborgte der hel. Want vele geestelijke leeraars zeggen ons, dat de hemelsche boodschappers in dit heilig middernachtsuur ook naar die plaats werden afgezonden, waar de H. Oudvaders en Profeten en alle gestorven rechtvaardigen van het Oude Verbond op de komst van den Verlosser wachtten. »Vrede en vreugde ook aan u — zoo klonk op eens de blijde boodschap — vrede en vreugde ook aan u, die zoo vurig en vol liefde verlangd hebt, den dag des Heeren te zien! De Beloofde is verschenen, de Verwachte is er, en het Kindeke is geboren, op Wiens schouderen de heerschappij rust. Nog een luttel tijds en gij zult den verwinnaar van dood en hel in het rijk der eeuwige gelukzaligheid in zegepraal navolgen." Troostrijke boodschap, woorden van zaligheid en genade! Nu wordt de voorzegging van den profeet Isaias vervuld: »Het volk, dat in de duisternissen wandelde, heeft een groot licht aanschouwd; hun die wonen in een land van schaduw des doods is het licht opgegaan." (Is. IX: 2.)

De eerste vader Adam jubelde en juichte: immers nu was de tweede Adam verschenen, die den vloek van den eersten ophief, en de groote schuld afloste. De vrome Oudvaders jubelden en juichten; immers uit hun geslacht was de groote Koning, die den schepter over Israël en al het volk der aarde voerde, voortgekomen. De Profeten jubelden en juichten, want nu werden de beloften van vorige eeuwen vervuld. — Alle rechtvaardigen jubelden en juichten, en ofschoon zij nog niet waardig waren, den Verlangde aller volken in 't vleesch te aanschouwen, verhieven zij toch hunne harten met blijde hoop en zij

loofden en aanbaden het kindeke, wien de macht en heerlijkheid in den hemel, op de aarde en onder de aarde gegeven is.

4. Zeer vernuftig en hartroerend is het verhaal der oude legenden over de vreugde, welke zich zelfs bij redelooze dieren over de geboorte van den Wereldverlosser openbaarde. Niet slechts zijn de os en ezel, die stomme dieren bij de kribbe neergevallen en hebben op hunne wijze den Schepper aanbeden, maar de lammeren in 't veld zijn begonnen op te springen, en de vogelen des hemels, als op een zonnigen lentemorgen te jubileeren; wonder schoone bloemen zijn ontloken en welriekende bloesems in de wijnbergen bij Bethlehem. Op vele plaatsen zijn bronnen uit de aarde ontsprongen; zoo b.v. eene bron in de stad Rome, aan de overzijde van de rivier, de Tiber, waaruit, in plaats van water, een heldere, geurige olie voortkwam, en wel in zoo groote hoeveelheid, dat die zich tot in den Tiber uitstortte, ofschoon menigeen daarvan geschept had. Op deze plaats werd later, ter eeuwige gedachtenis aan dit wonderlijk voorval, eene kerk gebouwd »aan de H. Maria over den Tiber" genaamd, de eerste openbare kerk van Rome, en die nog heden, om deze gebeurtenis, fons olei, d. i. de oliebron genoemd wordt. Zoo had zich dan bij de geboorte van onzen lieven Zaligmaker die wonderlijke vreugde, die door den Psalmist was voorzegd, zelfs over de levelooze natuur uitgestort: »Dat de hemelen zich verblijden en de aarde vroolijk ten reie ga! dat de zee bruische met hare volheid. Dat de velden van vreugde opspringen, met al wat daarin is; dat al 't geboomt der bosschen juiche voor het aangezicht des Heeren, want Hij komt." (Ps. XCV. 11—13).

5. Maar zelfs in de heidensche wereld en in het rijk van satan kondigde deze pas geboren Koning in dien nacht zijne komst door merkwaardige teekenen aan. Toen namelijk te dier tijde de Romeinen hun keizer Augustus de goddelijke eer wilde bewijzen, ontbood deze de Sibyllen *) van den Tiber, en vroeg haar of hij deze eer mocht aannemen. Het was omstreeks den middag. Toen zag de Sibylle naar den hemel en ontdekte rondom de zon een gouden kring, in wiens midden eene maagd, die een aanminnig knaapje op haren schoot droeg.

De waarzegster toonde dit aan den Keizer en zeide: »Dit knaapje is nog grooter dan gij, val neder en aanbid het." Nu viel de keizer op zijne knieën, aanbad het kind, en liet ter zijner eere op het romeinsche raadhuis een altaar oprichten met het opschrift: ara primogeniti Dei, d. i. altaar van den eerstgeboren God, waar ter plaatse later tot een eeuwig aandenken eene kerk gebouwd werd, die nog heden ten dage Ara coeli d.i. »Altaar des hemels" genoemd wordt.

De vrome legende verhaalt, dat ten tijde der geboorte van Christus op vele plaatsen de bliksem in de heidensche tempels geslagen is, zoodat de afgodsbeelden nedervielen en verbrijzeld werden; en inzonderheid, dat vele orakels, waaruit de duivelen voorzeggingen gedaan hadden, voor altoos stom zijn gebleven. Toen reeds gevoelden zij de geweldige macht van Hem, die gekomen was, om de heerschappij van satan te vernietigen.

Wij zien dus, hoe de geboorte van den Zaligmaker der wereld in den geheelen omvang der schepping, eene groote, wondervolle beweging deed ontstaan: Hoe kunnen wij nu nog verwonderd staan, als wij zien, hoe blijde en feestelijk deze genadevolle geboorte in alle landen van de christenheid tot op dezen dag toe gevierd wordt?

---

*) Zoo heetten bij de heidenen, bijzonder bij de Grieken en Romeinen, maagden, die in strenge onthouding leefden, volgens het volksgeloof in nauwe verbinding met de godheid stonden, en daarom waardig geoordeeld moesten worden met geheimvolle openbaringen te worden begunstigd. Hare voorzeggingen stonden, bijzonder in Rome, in zulk aanzien, dat ze als romeinsche staatsorakels gevraagd werden, zoodra deze stad eenig gevaar dreigde.

ZESDE HOOFDDEEL.

OVER DE CHRISTELIJKE PLECHTIGHEID VAN HET KERSTFEEST.

1.

Wellicht meent ge, christelijke Lezer, dat er onder al de feesten van het katholieke kerkelijk jaar geen zoo schoon, zoo troost- en vreugdevol is als het Kerstfeest, weet dan, dat reeds de oude eerwaardige leeraars der Kerk juist uwe overtuiging deelden; zoodanig zelf, dat de H. Chrysostomus dit feest genoemd heeft het feest aller feesten. Daarom jubelt heden de H. Kerk en zingt vol vreugde: »Heden is ons de ware vrede van den hemel afgedaald; heden zijn de hemelen over de geheele wereld honigvloeiend geworden; heden is voor ons de dag der oude en steeds nieuwe verlossing en de eeuwige gelukzaligheid aangebroken; heden is ons de Koning des hemels van de maagd geboren, om die verloren waren tot het Rijk terug te brengen; heden zingen op aarde de Engelen, en verheugen zich de Aartsengelen; heden verblijden zich de rechtvaardigen en roepen: Eere zij aan God in den Hooge! Alleluja!

Laat u dus, door deze gevoelens van heilige, dankbare vreugde geheel doordringen, bijzonder in het H. middernachtuur zelven, waarop gij misschien het geluk hebt de zoo plechtige godsdienstoefening in uwe parochiekerk bij te wonen. Gelukkig uur! Aandoenlijke, hartroerende godsdienstplegtigheid van onze H. Kerk! Hoe klinken de klokken plechtig en ernstig door de nachtelijke stilte —— als afgezanten Gods, die nog heden aan de geloovige gemeente het grootste heil verkondigen, gelijk weleer aan de herders te Bethlehem! Het huis Gods schittert van licht. Nooit rolt de orgeltoon voller en majestueuzer langs de geweide gewelven; nooit klinken de H. gezangen blijder en opwekkender; nooit heft de priester aan het altaar het »Gloria in excelsis" met meer aandoening en verrukking aan; nooit valt bij de H. Consecratie — waarna het altaar werkelijk eene kribbe wordt — de vergaderde gemeente gelooviger en godvruchtiger op de

KERSTMIS.

knieën; maar ook nooit stroomt de genade Gods rijker en heilzamer in de harten van alle braven, als bij deze nachtelijke godsdienstplechtigheid.

Immers nog in onze dagen bereidt men zich in goede en waarlijk christelijke huisgezinnen zoo zorgvuldig mogelijk in het nachtelijk uur door gemeenschappelijk gebed, godvruchtige lezing en stichtende gesprekken — tot deze godsdienstoefeningen voor. *) En al zijn er ook in elke gemeente eenige ongelukkige en diep gevallene menschen, die zoo zeer alle liefde tot Jezus en alle dankbaarheid voor zijne genadevolle menschwording verloren hebben, dat zij die kostbare uren in dwaasheden en buitensporigheden misbruiken, zult gij u toch door hun voorbeeld niet op het dwaalspoor laten brengen, maar daarentegen in stille afzondering of wel in den kring van uw huisgezin, geest en hart op de verheven geheimen bereiden, die in de nachtelijke godsdienstoefening gevierd worden.

Want deze eerste der drie H. Kerstmissen in het donkere, nachtelijke uur — wordt gevierd ter gedachtenis van de geboorte van Christus in het vleesch; de tweede bij de eerste schemering van den dageraad doelt op de geestelijke geboorte van Christus in de harten der menschen; de derde eindelijk, op klaarlichten dag, wijst op de eeuwige geboorte van den Zoon uit den schoot van zijnen hemelschen Vader.

2. En omdat op dezen dag de Zoon Gods als een onmondig kind in deze wereld gekomen is, werd deze van oudsher als een bijzondere vreugdedag voor brave, onschuldige kinderen gehouden, en hun door het maken eener kribbe en van een Kerstboom vreugde bereid.

*) In de eerste tijden van het Christendom had dat vroom nachtwaken (vigiliën), die nachtelijke voorbereiding voor alle hooge feestdagen plaats. Maar toen in vele streken lauwheid en lichtzinnigheid de overhand kregen, en de gemeenschappelijke, nachtelijke vigiliën tot buitensporigheden misbruikt werden, vond de kerk het goed, ze te verbieden en alleen de vigilie van Kerstmis te behouden.

Gelukkig christelijk huisgezin, waar nog zooveel kinderzin en vrome hartelijkheid woont, dat de ouders er zich nog aan laten gelegen liggen de geboorte van het kindeke Jezus aan hunne kinderen door een kribbeke goed aanschouwelijk en stichtend voor te stellen! Een paar ruwe steenen, hier en daar met mos bekleed, verbeelden den heuvel; takken van most of hulst tusschen de steenen gestoken, zijn de terebinthen en ceders van den heuvel, waarop — op eenige zaamgevoegde planken — de stal gebouwd wordt.

Boven den stal schittert de goude ster; de aan de takken vastgemaakte lichtjes zijn de Engelen in stralenglans, een roodgemaakte, van onder met mos bedekte steen nabij den stal is de vervallen herderstoren, aan wiens voet een paar schaapjes weiden. En in den stal zelven ligt het kindeke Jezus in de kribbe op hooi en stroo, rechts staan Maria en Josef, lings os en ezel, en ook de drie vrome herders, die het kindeke aanbidden, ontbreken niet. — O blijdschap van de onschuldige kinderen, als eindelijk de deur van de geheimvolle kamer, waar vader en moeder of een bekwaam bloedverwant dat kribbeke bereid hebben, open gaat! O zoete tranen van den vader, als hij van bezijde staande hoort, hoe de vrome moeder de luisterende kinderen het kribbeke uitlegt, en hun met moederlijke welsprekendheid veel, zeer veel weet te verhalen van de onuitsprekelijke liefde van het kindeke Jezus voor alle brave kinderen, van zijn buitengewoon groote armoede, van de teederheid en goedheid der lieve Moeder Gods, van de getrouwheid des H. voedstervaders en van de zalige vreugde der goede herders! Op dat oogenblik worden allen, die daarbij tegenwoordig zijn, vader en moeder en de grootere leden van het huisgezin, allen worden wederom kinderen, en daarom ook deelachtig — — aan het hemelrijk van den vrede der ziel! En in de ziel der onschuldige kinderen wordt de gedachtenis aan zulken kerstnacht nooit uitgewischt, en als zij al lang volwassen en ver van het ouderlijk huis verwijderd zijn, en de kerstavond aankomt, dan zullen zij in stille aandoening de zoo lang vervlogen uren

van den kerstnacht gedenken, en dankbaar de ouders zegenen, die hun zulke vreugde bereid hadden.

Wil echter de vreugde der kinderen op kerstavond volkomen zijn, dan mag naast het kribbeke den kerstboom ook niet ontbreken! In de takken schitteren de lichtjes en daartusschen hangt het bekoorlijk lokaas der kleinen: vruchten, speelgoed en andere geschenken, al naar de gegoedheid der ouders. Deze geschenken heeft het kindeke Jezus zelf werkelijk voor de kinderen bereid. Want van dat kindje schrijft immers de Apostel, dat door hetzelve alles gemaakt is, wat op aarde bestaan en wezen heeft. En de liefde der ouders, die deze geschenken doet, en de onschuldige vreugde, die daardoor in het kinderlijk hart wordt opgewekt, en de kinderlijke dankbaarheid, welke de kleinen hunnen goeden ouders bewijzen: is dat ook geene genade van het kindeke Jezus? — En merk nu goed de diepe en heerlijke beteekenis van den kerstboom op, en zijt gij zoo gelukkig huisvader of huismoeder te zijn, verzuim dan zeker niet, uwe kinderen deze beteekenis in bevattelijke woorden te verklaren. De kerstboom met zijne lichtjes en menigvuldige geschenken is een zinnebeeld en gelijkenis van Jezus Christus, den waren boom des levens. De boom in het Paradijs had den mensch den dood aangebracht — maar Christus bracht ons leven, licht en overvloedige genade.

O zoet kindeke Jezus, ware boom des levens, laat mij altijd onder uwe schaduw rusten, laat mij door uw licht verlicht, en met de vruchten uwer genade verzadigd worden — totdat de dag aanbreekt, waarop ik geene zinnebeelden of gelijkenissen meer behoef, maar U zelven in uwen hemelglans van aanschijn tot aanschijn mag aanschouwen. Amen!

ZEVENDE HOOFDDEEL.

HET GODDELIJK KINDEKE WORDT BESNEDEN EN JEZUS GENOEMD.

Als de achtdagen vervuld waren, dat het kind zou besneden worden werd zijn naam genoemd »Jezus," welke genoemd was door den Engel, voor dat Hij in den *moeder* schoot ontvangen werd. (Luc. II : 21.) Zie daar de korte en eenvoudige woorden, waarmede de Evangelist Lucas eene buitengewoon gewichtige, beteekenisvolle en aan geheimen zeer rijke gebeurtenis verhaalt. Want het goddelijk kindeke wilde zijn zoo heerlijken naam Jezus, d. i. Verlosser, niet anders als in de smartelijke opoffering van zijn allerheiligst bloed verdienen, inwijden en bevestigen en daarmede het nieuwe wereldjaar, het verbond der genade openen. Dat alles moet nu met een geloovig hart overwogen, en in de eerste plaats de bloedige besnijdenis, dan de naam Jezus, en ten slotte de beteekenis van het nieuwe jaar beschouwd worden.

1. Wat de besnijdenis betreft, weet, dat de Heer zelf in het Oude Verbond ze heeft voorgeschreven, en wel om drie redenen: Voor eerst als een teeken van het Verbond en de uitverkiezing voor zijn volk; ten tweeden, als eene zinnebeel-

dige vermaning tot de geestelijke besnijdenis van het hart en de bestrijding van de onzuivere lusten des vleesches; en ten derden tot eene ootmoedige herinnering, dat reeds het pasgeboren kind een zondaar is, en dus van rechtswege zijn leven — »dat in den bloede is" verbeurd heeft.

Deze besnijdenis was eene zeer smartelijke verwonding van het knaapje, waarom de teerhartigste Moeder Maria met bange vrees het uur te gemoet zag, en reeds vooraf de smart van haar dierbaarst kind in haar moederlijk hart gevoelde. Met het aanbreken van den dag — zoo als de godvruchtige Catharina van Emmerich beschrijft — had de besnijdenis plaats. Er waren in de grot te Bethlehem lampen ontstoken en verschillende brave lieden uit de buurt, namelijk herders, waren gekomen, om in de heilige handeling te deelen. De Moeder van Jezus was zeer bedroefd; zij zelve had de doekjes gereed gemaakt, om het bloed op te vangen en de wonden te verbinden. Nadat de priester de besnijdenis volbracht had, sprak hij het voorgeschreven gebed: »Gelooft zij de Heer, onze God, die zijne geliefden van den moederschoot af geheiligd heeft, die ons zijne wet in 't vleesch gedrukt en zijn Zoon geteekend heeft met het teeken van zijn H. verbond, tot opname in den zegen van onzen vader Abraham!" — waarop de omstanders de woorden baden van den Psalmist: »Heil aan hem, dien Gij hebt uitverkoren en tot uwen Zoon aangenomen." De teedere tranen der Moeder van smarten bleven vloeien, terwijl het eerste bloed van haar goddelijken Zoon voor de vergiffenis der zonden stroomde. Zij mengde hare tranen met de tranen van het onschuldig Lam.

Maar waarom die tranen? Waarom wilde het onschuldig kind Jezus zich aan eene wet, die alleen voor de zondaars gegeven is, onderwerpen en laten besnijden? Daarop antwoorden de Godgeleerden het volgende: Vooreerst wilde de Zaligmaker hierdoor bewijzen, dat Hij wezenlijk een menschelijk lichaam had, en niet slechts een schijnlichaam, zooals latere dwaalleeraars meenden. Ten tweeden wilde Hij de van God zelven uitgegane wet en instellingen van het Oud Verbond openlijk en plechtig erkennen. Ten derden wilde Hij zijne afstamming van Abraham naar het vleesch voor de geheele wereld bekend maken. Ten vierden gaf Hij ons door de besnijdenis een voorbeeld van de nauwgezette en stipte gehoorzaamheid aan al de voorschriften der Kerk, zelfs dan als deze iets van ons verlangt, dat der zinnelijke natuur zwaar valt, of eene ijdele, uiterlijke plechtigheid schijnt. Ten vijfden wilde Hij zijn bitter lijden, waardoor Hij ons verlost heeft, reeds op den dag, waarop Hij den naam »Jezus" d. i. Verlosser, ontving, met bloedstorting beginnen. Ten zesden wilde Hij het juk der wet van het Oude Verbond dragen, om ons daardoor van dezelve te bevrijden, zooals in den brief van den H. Paulus aan de Galatiers, geschreven staat: »God zond zijnen Zoon, — geworden onder de wet, opdat Hij hen, die onder de wet waren, zou vrij koopen." (Gal. IV: 4.) Eindelijk en hoofdzakelijk wilde Hij, door zich als een gewoon zondaar aan de wet te onderwerpen, zich openlijk als dengene toonen, die de zonden der wereld op zich neemt — als plaatsbekleeder van geheel het zondig menschdom. Gods Zoon had in zijne menschwording en geboorte slechts in 't algemeen de gedaante van een mensch aangenomen; maar hier in de besnijdenis de gedaante van een zondaar, van een plaatsbekleeder aller zondaren, om als zoodanig den vloek te dragen en de groote misdaad van allen te boeten.

O Jezus, daarvoor zij U dank gezegd door alle eeuwen! Met teeder medelijden en vurige liefde begroet ik U, als mijn bloedbruidegom, die zich op den eersten oogenblik van zijn leven, zoo wel als op den laatsten door het bloed heeft willen verbinden! O Zoon der gerechtigheid, hoe schittert Gij bij uwe opkomst en uwen ondergang — in de grot te Bethlehem en op Golgotha — in bloedig purper! Een rooskleurige dageraad kondigt een avondregen aan: — wat beteekent de bloedige dageraad uwer besnijdenis anders, dan dat uw bloed aan den avond van uw leven, als een regen uit al de aderen van uw lichaam stroomen zal? — O lief kindeke Jezus, hoe zijt Gij in uwe

besnijdenis te moede geweest! Ach, zeker dacht Gij toen ook aan de menigvuldige schaamteloosheid en onzuiverheid, waarmede de kinderen der menschen zich zoo schandelijk bezoedelen, en badt Gij ook voor die ongelukkigen tot uwen naam »Jezus" genoemd. Van waar komt die zoete, wonderbare Naam? Gij weet het. Menschen hebben dien niet uitgevonden, geen eindige geest heeft dien bedacht, ook de aarde heeft dien niet voortgebracht: zijn oorsprong is goddelijk!

hemelschen Vader om erbarming. Uwe oneindige liefde zij dus gezegend, en U zij dank gezegd voor al de smarten naar lichaam en ziel, die Gij, bij uwe besnijdenis, voor ons zondaars wildet onderstaan.

2. Als nu het kind besneden was, werd zijn

En nadat deze verheven, geheimvolle naam in den schoot der allerheiligste Drievuldigheid overlegd en bepaald was, ontving een hemelvorst den last, dien aan de wereld te verkondigen, en wel vóór allen aan de uitverkorene Maagd Maria: Zie gij zult .... eenen Zoon baren, en

zijnen naam zult gij Jezus heeten. (Luc. I. 31). — dan aan den H. Jozef: Gij zult zijnen naam Jezus heeten; want Hij zal zijn volk zaligmaken van hunne zonden. (Matth. I. 21.) — Ja, dit is de beteekenis van den naam Jezus: de Redder! De Redder uit de diepten eens afgronds, waaruit anders geen verlossing mogelijk was; de Redder van den vloek, die sedert 4000 jaren op de gansche schepping lag; de Redder van het juk der zonde en van de slavernij des duivels, waarin alle hoogere kracht van de menschelijke natuur verbroken was; de Redder uit de duisternis des geestes, uit de versteendheid des harten, en de onmacht van den wil; de Redder van den eeuwigen dood, waartoe wij allen om de zonden veroordeeld waren: — dit beteekent de naam Jezus! Daarom roept de eerwaardige Lodewijk van Grenada vreugdedronken uit: »Wees geprezen, gelukkige dag, waarop ons deze naam verkondigd is! De Heer heeft reeds vóór dezen dag menigen Jezus, d. i. menigen Redder in de wereld gezonden; maar zij waren slechts Redders van het lichaam en 't vleesch, van huizen, goederen en landerijen; niemand was bij machte het kostbaarste, namelijk de ontsterfelijke ziel, van den druk der zonde, en van de heerschappij des duivels te redden. Voor zoodanige redding moest een nieuw, geheel eigenaardig en godmenschelijk Redder gezonden worden, en deze ééne is Jezus, Christus de Heer, hooggeprezen in eeuwigheid!"

Jezus! dit is de naam, waarvan de Bruid in het Hooglied tot haren geliefden Bruidegom spreekt: Uw naam is een uitgegoten olie. (Hoogl. I. 3.) Daarom begroet de honigvloeiende kerkleeraar Bernardus Uwen naam met de van liefde brandende woorden: »O gezegende naam! o olie, die over de geheele aarde wordt uitgestort! Hij werd van den hemel over Judea uitgestort, en van Judea stroomde hij over den geheelen aardbol, en van de aarde dringt hij zelf door tot in de hel, zoodat in de naam van Jezus alle knieën gebogen worden, in den hemel, op de aarde en onder de aarde! Wat treffende overeenkomst bestaat er tusschen den olie en den naam des Bruidegoms! De olie heeft drie eigenschappen: Hij verlicht, voedt en geneest. Hij onderhoudt het vuur, voedt het vleesch en hij verlicht de pijn. Zóó dient hij tot licht, spijs en geneesmiddel. — Zóó verlicht ook de naam van Jezus, als Hij verkondigd — zoo voedt Hij, als Hij overwogen — zoo verzacht en geneest Hij, als Hij wordt aangeroepen. Want van waar anders over den geheelen aardbol, dat zoo plotselinge licht des geloofs, dan omdat de naam van Jezus verkondigd werd? En wat voedt het gemoed krachtiger, wat sterker de deugd, wat onderhoudt de goede zeden, wat bevordert de kuische bewegingen, wat vervult de ziel met zulke zoetigheid en zoo moedvolle kracht, als de naam van Jezus, wanneer die godvruchtig wordt nagegaan en overwogen? En is iemand onzer bedroefd, of kleinmoedig, of in gevaar, of in zonde: — zie, zoodra de naam Jezus in zijn hart en van daar in zijnen mond komt, wijkt voor het opgaande licht alle droefheid, en Hij bezielt den benauwden en den zondaar met een nieuw leven. De spijs der ziel is draderig als ze met den olie van den zoeten naam niet is begoten — zij is zonder deze kruiderij onsmakelijk — wat gij ook ooit schrijven moogt, het bemoedigt mij niet, als ik er den naam Jezus niet in lees; wat gij ook moogt verklaren of zeggen, het wekt mij niet op, als ik den naam Jezus niet hoor. Jezus is honig voor den mond, welluidendheid voor het oor, balsem voor het hart. Draag dien naam altoos in uw hart, want hiertoe vermaant u de hemelsche Bruidegom zelf, als Hij in het Hooglied zegt: »Leg mij als een zegel in uw hart, als een zegel op uwen arm." (Hoogl. VII: 6.)

O dwaze mensch, dat ik mij tot dusverre van zoo menigen zoeten troost beroofd heb, terwijl ik het verzuimde, den allerheiligsten naam Jezus godvruchtig uit te spreken, te overwegen en aan te roepen! Ach, geheel andere namen hielden soms mijne ziel bezig. En welke ellendige winst hebben zij mij gebracht! — o gezegende naam van mijnen Jezus, U zal ik voortaan in druk en

moedeloosheid gedenken, U zal ik in het uur der bekoring aanroepen, U zal ik in alles, wat ik doe, spreek en schrijf, verheerlijken!

En dan ook zal al de zegen en de wonderbare kracht, die in dezen glorierijken naam verborgen ligt, over mijn doen en laten worden uitgestort. Of twijfelt gij soms, mijne ziel, en meent ge, dat er in de vijf letters van dezen naam zoo bijzondere kracht niet kan liggen? Hoe, in de vijf ellendige kiezelsteentjes, die de herdersknaap David op Goliath geslingerd heeft, lag zoo hooge kracht, dat de geweldige reus daarmede op den grond geworpen werd; en de vijf letters van den naam, dien de H. Drievuldigheid zelve ons verkondigd heeft, zouden zonder kracht zijn? Gelijk aan de H. Sacramentaliën, zijn wel is waar ook deze vijf letters eigenlijk maar een uitwendig teeken; maar zelfs in dit teeken, als het met geloof en vrome godsvrucht gebruikt wordt, ligt geheimvolle, hooge werking. Want zoo heeft het de mond der eeuwige waarheid zelve verkondigd: In mijnen naam zullen zij booze geesten uitwerpen; nieuwe talen zullen zij spreken; slangen zullen zij opnemen; en hebben zij iets doodelijks gedronken, het zal hun niet schaden; aan kranken zullen zij de handen opleggen, en zij zullen gezond worden. (Marc. XVI: 17, 18) en wederom: Al wat gij den Vader in mijnen naam zult vragen, dat zal Hij u geven. (Joan. XV: 16). En de groote volksleeraar schrijft: Hij vernederde zich zelven, daar Hij gehoorzaam was tot den dood, en wel den dood des kruises; daarom heeft ook God Hem verheven, en Hem eenen naam geschonken, die boven allen naam is, opdat voor den naam van Jezus alle knie zich buige van die in den hemel, die op de aarde en die onder de aarde zijn. (Phill. II: 8—10). Ja de Prins der Apostelen verzekert ons uitdrukkelijk: In niemand anders is de zaligheid; want er is onder den hemel geen anderen den menschen gegeven naam, door welken wij moeten zalig worden. (Hand. IV: 12).

De Apostelen en de eerste christenen hebben met zoo onwrikbaar geloof dezen naam aangeroepen, en een zoo wonderlijk voordeel in de aangelegenheden van lichaam en ziel daaruit getrokken: waarom is dit bij ons anders geworden? Gij weet u zelven niet te raden en te helpen — en gij vergeet den naam van Jezus godvruchtig uit te spreken, en daarin licht en raad te vinden! Gij zijt om een verlies zoo kleinmoedig geworden dat onoverwinbare droefheid uwe ziel gevangen houdt, en gij komt niet op de gedachte door den zoeten naam van Jezus uwe ziel wederom vrij en blij te maken! Gij wordt door bekoringen geplaagd, en gij denkt er niet aan, in den naam van Jezus de overwinning over de duistere machten te behalen!

Gij zijt ziek en stelt in de bekrompen kunst van sterfelijke geneesheeren onvergelijkelijk grooter vertrouwen dan op den naam van den onsterfelijken Zaligmaker! Ja het valt zelfs menigen priester niet in, als hij uren lang de zieken bezoekt en troost, met apostolisch geloof den naam van Jezus over hen aan te roepen en ze in dien naam te zegenen!

O verhef u, christelijke ziel, tot dat heerlijk geloof der eerste christenen; vertrouw op de nimmer opdroogende, nimmer verouderende kracht van den naam Jezus en gelijk die naam overwinning aankondigend en lichtend boven de deur van het nieuwe Wereldjaar staat, dat Christus door zijne menschwording geopend heeft, begin dan ook op den huidigen dag, op den feestdag der besnijdenis van uwen Verlosser het nieuw burgerlijk jaar in den allerheiligsten naam van Jezus.

3. Of kan men op het eerste uur van het nieuwjaar wel een geschikteren groet uitdenken dan: Geloofd zij Jezus Christus in alle eeuwigheid! Op den huidigen dag immers is ons die zoo kostbare naam gegeven en aan de wereld verkondigd — als ware het 't beste nieuwjaars geschenk. Daarop wees reeds Isaias, toen hij in profetischen geest uitriep: Een

kind is ons geboren, een Zoon is ons gegeven en zijn naam zal zijn: Vader van den toekomenden tijd. (Is. IX: 6.) En de Apostel bevestigt deze profetie, als hij schrijft: Indien er in Christus een nieuw schepsel is, zijn de oude dingen voorbij gegaan, en zie, het is alles nieuw geworden. (II: Cor. 5: 17.) Dus kan de overgang van het oude tot het nieuwe, zal het ons geluk aanbrengen, slechts in Jezus Christus en onder aanroeping van zijn allerheiligsten naam plaats hebben. Gelijk derhalve de brave Christen met Kerstmis zijn hart in dank en liefde voor den Zaligmaker geopend heeft, zoo wendt hij zich heden tot vrienden en bloedverwanten met den blijden wensch: Gelukzalig Nieuwjaar! d. i. Hij wenscht uit den grond van zijn hart, dat al zijne vrienden mogen deelen in de in Christus verschenen genade, in de op nieuw geopenbaarde menschgewordene liefde, en in alle geestelijke en lichamelijke weldaden, die het goddelijk Kind aan de wereld gebracht heeft. Want eeuwig waar blijft het woord: Zoekt eerst het Rijk Gods en zijne gerechtigheid d. i. de bovennatuurlijke genade in Christus, en dit alles d. i. ook elke natuurlijke gave, die voor het aardsch leven noodzakelijk is, zal u toegegeven worden. (Matth. VI: 33.) Ja, o goed kind Jezus, zoo bovenmate rijk in genade en erbarming, doe mij heden en het geheel nieuwjaar door in de volheid uwer zegeningen deelen — mij en al mijne dierbare vrienden en bloedverwanten. Ik leg in uwe zoo milddadige hand alles — geluk en ongeluk, vreugde en leed — alles, wat dit nieuwjaar mij brengen zal — Lieve Jezus, ik kom op het eerste morgenuur van dit nieuwjaar voor den troon uwer kribbe: Gij moet de eerste zijn, wien ik mijne wenschen uit. Ik wensch U van ganscher harte, dat geen mensch U in den loop van dit jaar door zonde en ondeugd beledige. Ik wensch van harte dat alle menschen U beter mogen kennen, vuriger beminnen en oprechter dienen Ik wensch van harte, dat de ongeloovigen en dwalenden zich tot Uw licht wenden en de zondaars zich bekeeren. Ik wensch van harte, dat Uw Rijk ons toekome en Uwe heerschappij zich in de harten van alle menschen bestendige. Ik wensch van harte, dat Uw allerheiligste wil geschiede op aarde, als in den hemel. Lief kindeke Jezus, neem mijne wenschen welgevallig aan en zooals ik nu dit nieuwjaar in U heb begonnen, in geloof aan Uwe hartelijke liefde tot U, verleen nu mij en allen, die mij bijzonder aangaan, de genade, dat wij het geheele jaar door, met onverbreekbare trouw aan U gehecht blijven, opdat, als eens het laatste van de ons verleende aardsche jaren zal zijn afgeloopen, dan voor ons moge aanbreken het groote onvergankelijke nieuwjaar in de gelukzalige eeuwigheid. Amen.

ACHTSTE HOOFDDEEL.

DE WONDERBARE ROEPING DER HEILIGE DRIE KONINGEN UIT HET OOSTEN.

De Vader oordeelt niemand, maar het gansche oordeel heeft hij aan den Zoon gegeven

1.

Rijke en machtige koningen ontmoeten wij zoowel als arme voor de wereld onbekende herders bij de kribbe van den Verlosser der wereld. Gelijk genen door een Engel, zoo werden dezen door eene wonderbare ster van den hemel ter aanbidding van het goddelijk kind geroepen. Van deze wonderster, die in de volheid der tijden, in de »dagen van den grooten koning" verschijnen moest, werd reeds 1500 jaren vóór Christus in het vierde boek van Mozes gesproken. De merkwaardige geschiedenis luidt aldus: Ten tijde, dat de Israëlieten door het land van Moab naar Canaän wilden trekken, riep koning Balac een heidenschen profeet, met name Balaam, om het Israëlietische volk te vervloeken. Doch de Heer dwong den valschen profeet tegen zijnen wil het volk te zegenen. En Balaam verhief zijne stem en in de verre toekomst schouwende, sprak hij: Ik zie Hem, maar niet nu; ik aanschouw Hem, maar niet nabij; eene ster treedt voor uit Jacob, een schepter komt op uit Israël, en zal de aanvoerders van Moab slaan en al de kinderen van Seth verpletteren. — Uit Jacob zal de heerscher uitgaan. (Num. XXIV: 17, 19.)

In deze profetie erkenden de heidenen, dat er eens een machtig koning uit het Joodsche volk zou geboren worden, die hen en geheel het land onder zijne heerschappij zou brengen. — Langzamerhand wel is waar vergaten velen, zooals het der menschelijke lichtzinnigheid eigen is, de wonderbare voorzegging; maar eenige edele en voorname mannen, die in de sterrekunst goed ervaren waren, namen die kennis sterk ter harte; de gedachte aan den toekomstigen grooten Heerscher vervulde hun hart met eerbied en verlangen, en daarom stelden zij — zooals de oude overlevering meldt, — er eenigen uit hun midden aan, die op zekere tijden den berg Victorialis beklimmen, de sterren waarnemen, en waken en bidden moesten dat God de beloofde ster zeer spoedig zou willen laten opgaan. Doch die mannen stierven, zonder de ster gezien te hebben; maar het heilig verlangen stierf met hen niet uit; dit was — door het verhaal der ouders — op hunne kinderen en kindskinderen verschillende eeuwen lang overgegaan, zoo zelfs dat de vrome wachters zich altijd op den berg Victorialis bevonden.

Zie, nu gebeurde het in den heiligen Kersnacht, dat in de lucht boven het Joodsche land, eene nieuwe ongewone ster van een onbeschrijfelijk schoonen lichtglans opging. Wel is waar zijn vele geleerden van gevoelen, dat deze ster eigenlijk slechts een hoogst merkwaardige, edoch natuurlijke verbinding en vereeniging van verschillende sterren geweest is; doch, daar deze geleerden zelven onderling het over de nadere gesteldheid van deze ster en den tijd harer ver-

schijning zeer oneens zijn, oordeelen wij het passend, bij de oude, eerwaardige overlevering en de godvruchting meening der H. Kerkvaders te blijven en te gelooven, dat de almachtige Schepper tot verheerlijking der eerste komst van zijn goddelijken Zoon op aarde, eene geheel nieuwe, bijzondere ster geschapen heeft, zooals wij immers ook in het Evangelie van den H. Mattheus lezen, dat, bij de tweede komst van Christus om de wereld te oordeelen, »het teeken van den Zoon des menschen aan het firmament verschijnen zal." De Kerkvaders, namelijk de H. martelaar Ignatius, en ook de schrijver van het overoude »Boek van Seth", zeggen dan ook dat de ster, die aan de vrome Wijzen op den Victorialis verschenen is, schooner dan zon, maan en alle andere sterren geweest is. Midden in de ster zag men de gedaante van een buitengewoon schoon kind, met eene gouden kroon op het hoofd, en een kruis in de handen.

2. Alsdan begaven zich verschillende vrome Oosterlingen op reis, om dezen nieuwen Koning op te zoeken en te vereeren. Inzonderheid echter waren het drie aanzienlijke Vorsten van het Oosten, Melchior, Caspar en Balthazar, die zich hiertoe door Gods geest voelden aangedreven. Zij waren in de sterrekunde en andere wetenschappen goed ervaren, waarom men hen ook de drie Wijzen of Magen noemt; ook zij waren met de voorzegging van Balaam nauwkeurig bekend, en verlangden vurig naar den beloofden Koning. Toen nu deze voorname vorsten in den H. Kerstnacht, ieder in zijn land, den loop der sterren beschouwden, en verlangend en biddend — zooals hunne voorouders sedert eeuwen — naar het onmetelijk firmament schouwden, zagen ook zij die wonderbare ster boven het Joodsche land, en erkenden dadelijk door goddelijke verlichting, dat nu de zoo lang verwachte ster der belofte was opgegaan.

Liefelijk wonder! Heerlijk gedenkteeken van Gods barmhartigheid, die niet alleen het Joodsche volk, maar ook de Heidenen, onze voorvaders ter aanbidding van den Koning des hemels geroepen heeft: — de Joden in de geloovig vrome Herders te Bethlehem, de Heidenen in de drie Wijzen uit het Oosten; de Joden door Engelen, als boden der bovennatuurlijke openbaring, de Heidenen door eene ster, als zinnebeeld der natuurlijke openbaring. Daarom roept de H. Leo in zijne preek over het H. Driekoningen-feest met godvruchtige ontroering uit: »Allerliefsten, verheugt u in den Heer! Ja ik zeg u wederom: verheugt u! — want kort na het geboorte-feest van Christus is het feest zijner verschijning gekomen en Hij, dien de Maagd op dien dag ter wereld gebracht had, is op dezen dag door de wereld erkend. Toen hebben de hemelen Gods heerlijkheid verkondigd, en het geluid der waarheid is over de geheele wereld gegaan, terwijl de Engelen den herders de geboorte van Christus bekend gemaakt en de ster de Wijzen naar de kribbe geleid hebben. — Daarom laat ons, allerliefsten, in de drie Wijzen het begin van onzen roep tot het geloof erkennen en met een blij hart het begin van deze schoone hoop vieren: want van dezen tijd af, zijn wij, die heidenen waren, begonnen de eeuwige heerschappij in te gaan."

Onbeschrijfelijk was de vreugde der drie vorsten, toen zij met hunne lichamelijke oogen de lichtende ster zagen, en met de oogen des geestes — door inwendige veropenbaring Gods — erkenden, dat nu het verlangen hunner Vaderen vervuld en de morgenster der verlossing, de Messias, wezenlijk verschenen was. Maar de vreugde huns geloofs moest zich nu door daden toonen. Daarom besloten zij onmiddellijk op reis te gaan, en den pasgeboren Koning — ondanks de moeielijke, meer dan honderd uren verre reis, midden in den winter — in het land der Joden op te zoeken en te aanbidden.

Met het oog hierop zegt de H. Leo: »Dezelfde, die hun de ster als een teeken gegeven had, gaf hun tevens den moed, om datgene op te zoeken, wat Hij hun had leeren kennen" — of zoo als de H. Fulgentius zegt: »Dezelfde, die in de kribbe lag, lichtte in de hemelen, en Hij die den Wijzen uitwendig licht zond door de ster, verlichtte hen inwendig door zijne inspraak."

Zóó trokken dan de vrome vorsten — ieder in zijn vaderland — op, en namen kostelijke geschenken mede, om ze den pas geboren koning te offeren. Ieder hunner had nog aanzienlijke vrienden of bloedverwanten bij zich, en daarenboven kameeldrijvers en soldaten in hun gevolg; lieden van verschillende stammen — verschillende kleur en kleederdracht — zoodat nu het woord van den profeet Isaias vervuld werd: »Sta op, vertoon u glansrijk, Jerusalem, want uw licht komt, en de heerlijkheid des Heeren gaat over u op, want zie, duisternis bedekt de aarde, en donkerheid de volken; terwijl de Heer over u opgaat, en zijne heerlijkheid u bestraalt. Doch de volken wandelen in uw licht, en de koningen in den glans, die voor u daagde. Hef op uwe oogen, en zie in het rond; die allen verzamelen zich en komen tot u; van verre heen komen uwe zonen, en aan hunne zijde uwe dochters. Dan zult gij de volheid zien en uw hart zal verwonderd staan en zich verwijden, als der zeeën menigte zich tot u gekeerd heeft en de macht der volken tot u gekomen is. Driften van kameelen zullen u bedekken, dromedarissen van Madian en Epha: al die uit Saba komen, offeren goud en wierook en vermelden des Heeren lof. (Is. LX: 1—6.)

Toen alles gereed was, stelde zich de stoet in beweging en zie, het licht, dat zij in het vaderland gezien hadden, begeleidde hen als eene lichtster en trouwe reisgezel op den geheelen pelgrimstocht. De vrome vorsten waren in godvruchtige gemoedsstemming; met zalige aandoening zagen zij onafgebroken naar den lichtenden hemelbode op, en onderhielden elkander met H. gesprekken en lofzangen. Zij trokken door afgelegene streken, zandige woestijnen zonder weg of pad; als stormwinden gingen de kameelen en dromedarissen vooruit, en het woestijnzand stoof in dikke wolken onder hen op. Kwamen zij door eene stad of dorp, dan zagen de bewoners de eigenaardige pelgrims met verwondering en verbazing aan; maar niemand wilde van den pasgeboren koning, naar wien de vreemdelingen vroegen, iets weten.

3. Op den twaalfden dag eindelijk zagen zij, na ontzaggelijke moeite en bezwaren, in de verte de H. stad Jerusalem. O hoe blijde begroetten zij die plaats, het doel, zooals zij meenden, hunner reis! Want hier, in de wijd beroemde hoofdstad van het Joodsche land, dachten zij den pasgeboren koning van Israël te vinden. Doch zie, op eens verdwijnt de ster uit hun oog. De vorsten ontstelden, en het scheen hun geen goed voorteeken. Toch besloten zij naar het koninklijk slot van Herodes te gaan. In al de straten, die zij doortrokken, ontstond een groote volksoploop; de bewoners zagen hen uit alle huizen en vensters met nieuwsgierige verwondering na; want sedert jaren was het niet gehoord, dat drie koningen gelijktijdig met zoo groot gevolg in de stad gekomen waren.

Herodes ontving de vreemdelingen, naar den uiterlijken schijn, zeer vriendelijk, leidde ze in de koninklijke zaal, en vroeg hen naar het doel hunner vermoeiende reis. — Toen antwoordde hem de oudste en eerwaardigste der drie en zeide: »Wij zijn uit het verre Oosten gekomen, om den pasgeboren koning der Joden te aanbidden; want wij hebben zijne ster, waarop onze vaderen reeds sedert eeuwen wachtten, gezien en in den wonderlijken glans dezer ster zijn wij en de overigen naar hier gekomen. En gij, o koning, gelief ons nu te zeggen, waar de pasgeboren Heerscher over Israël woont."

Lezer, let hier wel op het onwankelbaar geloof van deze vrome Heidenen aan Gods openbaring. Zij vragen niet lang, of de Beloofde geboren is, maar zeggen kloekmoedig en zonder wankelmoedigheid, terwijl zij zonder den minsten twijfel op de goddelijke belofte bouwen: Waar is Hij geboren? — Hoezeer ontstelde de trotsche, argwanende, wreede tiran op deze onverwachte tijding! Doch hij verborg zijne ontsteltenis, zoo goed mogelijk, en antwoordde den koninklijken vreemdelingen: »Uwe vraag is zeer gewichtig en vol beteekenis; maar gij zijt zeker erg vermoeid

van de lange reis, en hebt behoefte aan verkwikking. Daarom rust u met de uwen uit en ter gelegener ure zal ik uwe vraag beantwoorden." Toen gingen de koningen heen en deden wat Herodes hun gezegd had.

Deze nu belegde dadelijk eene vergadering van Hoogepriesters en Schriftgeleerden, om hun de onverwachte tijding en de merkwaardige vraag der Oosterlingen mede te deelen. — Deze waren spoedig bijeen. Zij droegen hunne priesterlijke kleeding en borstschilden, en in hunne hand de boekrollen der wet en profeten. Hillel, de Grootmeester en zachte Wijze, was voorzitter van dit Synedrium. In denzelfden raad zat ook Rabbi Samnas of Simeon, de profetische grijsaard en Rabbi Hakkana, de zoon van Nehumia ben Hakkana. Deze had een merkwaardig boek, »de onthulling der geheimen" genaamd, over den Messias geschreven, en in de laatste jubelweek vóór Christus de profetische uitspraak gedaan: »nog vijftig jaren en Israëls koning, waarop de volken wachten, zal verschijnen!" En in zijn stervensuur zeide hij tot zijnen zoon: »Heil u, Hakkana, want uw oog zal den dag des Heeren zien." Al deze merkwaardige woorden van den edelen Nehumia werden nu vervuld, en zijn zoon, Hakkana was thans, als medelid van den raad, getuige van de wondervolle roeping der Oostersche koningen. Als nu de Schriftgeleerden de boekrollen der Profeten geopend hadden, zeiden zij tot Herodes: Als Degene verschijnt, die komen moet, dan is zijn uitgang van Bethlehem in het land van Juda; want aldus staat er geschreven in het boek van den Profeet Micheas: »Gij toch, o Bethlehem Ephrata, al zijt gij klein onder Juda's duizenden, uit u zal mij voortkomen, die Israëls Heerscher zal wezen; wiens uitgangen zijn van ouds, van de dagen der eeuwigheid. (Mich. V: 2.)

Toen werd Herodes andermaal zeer onrustig en bloeddorstige gedachten kwamen in zijn hart op. Zijn besluit stond vast. Sterven moest het hebreeuwsch kind, al had het ook duizend levens! Dadelijk, doch in het diepst geheim, liet hij de drie koningen bij zich komen en polste hen met de meest mogelijke zorg uit: waar en onder welke omstandigheden hun de ster verschenen was. — Daarna stond hij op en zeide andermaal met gehuichelde vriendschap: »Er is in de heilige boeken van mijn volk zeker sprake van den Heerscher over Israël, dien gij zoekt; begeeft u dus zuidwaarts, naar de stad Bethlehem, en ondervraagt zorgvuldig naar het kind; en als gij het zult gevonden hebben, boodschapt het mij dan, opdat ook ik kome en het aanbidde." (Matth. II: 8).

O lief kindeke Jezus, hoe diep moet u toch deze afschuwelijke huichelarij van den bloeddorstigen Herodes wel gesmart hebben! Want Gij zaagt immers in zijn hart en wist, dat hij slechts daarom de plaats uwer geboorte wilde kennen, om U te dooden! Ach, hoe vroegtijdig zijt Gij uw bitter lijden begonnen! Welk snood welkom viel U van het menschdom, dat Gij toch zoo onuitsprekelijk lief hadt, ten deel! Gij kwaamt in uw eigendom — en niemand der uwen nam U in eene fatsoenlijke menschelijke woning op! Het werd aan de Joden, uw uitverkoren volk door de Oostersche koningen ter kennis gebracht, dat de lang verwachte Messias geboren was — en in plaats van zich daarover te verheugen, ontstellen zij: en hun Koning neemt koelbloedig het besluit, U door bloedigen moord uit den weg te ruimen! O Jezus, heden wil ik mij met de H. Driekoningen vereenigen, om U, door het huidige feest op eene waardige wijze te vieren — eenige vergoeding voor die gruwelijke beleedigingen aan te bieden.

4. Overwegen wij daarom de beteekenis van dit eerwaardig feest, en waarom het zelfs in de kerkelijke taal het feest der verschijning heet. Op dezen dag namelijk wordt de drievoudige verschijning van onzen lieven Heer en Zaligmaker gevierd, d. i. vooreerst de dankbare herinnering, dat de Zoon van den levenden God zich ook aan onze voorvaderen, de Heidenen heeft geopenbaard, en wel door eene wonderster; ten tweeden de gedachtenis, dat Hij zich aan de Joden door de stem des hemels, die Hem den welbeminden Zoon des eeuwigen Vaders verklaarde bij den doop in den Jordaan, heeft bekend gemaakt;

ten derden de gedachtenis van het eerste wonder te Cana in Galilea, waar Christus door de verandering van water in wijn den leerlingen zijne waardigheid en almacht getoond heeft. Deze drie geheimen viert de H. Kerk sedert den grijzen ouderdom onder den gemeenschappelijken naam van »Epiphanie" d. i. der »verschijning onzes Heeren Jezus Christus", en wel als een zeer hoog en eerwaardig feest met eene Octaaf, onder welke geen ander feest van Heiligen gevierd mag worden, ja zelfs als een dankfeest van den eersten rang. — Of moet op den huidigen dag niet uit alle landen der christenheid aanbidding en dank ten hemel stijgen, voor de ons ten deel gevallene roeping ter zaligheid in Christus? Welk nut zou ons de menschwording van Gods Zoon hebben aangebracht, zoo Hij maar als Messias der Joden verschenen ware, en alleen Abrahams kinderen deel in Hem gehad hadden? Maar nu zien wij heden met dankbare vreugde omhoog naar de ster des hemels, die voor de Heidenen verschenen is: Deze is immers onze ster, de lichtende ster onzer hoop, de glorierijke borg, dat ook wij, dat alle volken en natiën ter zaligheid in Christus uitverkoren waren.

O verheven ster vol van de diepste en genaderijkste beteekenis, zinnebeeld der goddelijke barmhartigheid en minzaamheid voor de menschen, die voor alle menschen verschenen is: O moge ook ik in uwen lichtglans wandelen en nooit door het dwaallicht van bedriegelijke hoop van U worden afgetrokken! O kloeke geloofshelden van het Oosten, H. Driekoningen, verwerft mij de genade, standvastig zooals gij, op het erkend heilig doel af te gaan en het gelukkig, zooals gij, daar boven, in het eeuwig huis des Heeren te bereiken!

NEGENDE HOOFDDEEL.

HOE DE H. DRIE KONINGEN HET KINDEKEN JEZUS GEVONDEN EN AANBEDEN HEBBEN.

1.

Nauwelijks hadden de H. Driekoningen van Herodes afscheid genomen en Jerusalem verlaten, of zie, zij zagen wederom op eens den heerlijken reisgezel en wegwijzer, de liefelijke wondersterr. Bij dat zien begon geheel het godsdienstig gezelschap, met vreugde en jubelzangen, den hemelschen koning, die hun in genade zoo klaarblijkelijk genegen was, te loven; en met klimmend verlangen snelden zij naar Bethlehem voort. Al spoedig zagen zij op den berg de oude torens en muren der eerwaardige stad van David. Als zij de stad binnen trokken, werden zij wederom door vele nieuwsgierigen omringd, en alles stond over den vreemdsoortigen, prachtvollen stoet verwonderd. Doch de ernstige Wijzen sloegen er geen acht op. Zij bleven onafgebroken de ster aanschouwen, die haar licht steeds schitterender in stroomen van prachtige kleuren scheen uit te storten, totdat ze eindelijk bezijden Bethlehem boven den heuvel der grot bleef stilstaan.

Nu wisten de Wijzen, dat hier de plaats was, waar de pasgeboren Koning woonde. — Wel stonden zij verbaasd, toen zij geen ander huis, dan een ellendige grot zagen; wel konden zij niet begrijpen, hoe Hij, wiens heerlijkheid de

hemel verkondigd had, hier in de donkere grot kon verborgen liggen. Maar de hemelbode kon hen toch niet misleiden! Daarom zagen zij met onuitsprekelijken eerbied op de grot; en Gods geest verlichtte hen inwendig over de vrijwillige zelfvernedering en de aanbiddelijke ootmoedigheid van het allerheiligst kindeke, zoodat zij in hun hart ontstelden bij de gedachte, zoo dicht bij den allerhoogsten Koning te staan, en oogenblikkelijk voor Hem te verschijnen.

Zij reinigden en kleedden zich op hun best, brachten hunne geschenken in orde en maakten zich zoo ootmoedig en eerbiedvol mogelijk gereed om waardig voor het hemelsche kind te verschijnen, zooals dan ook nog heden ten dage, naast de groote kerk te Bethlehem, eene kapel en het altaar ter eere van de H. Driekoningen te zien is, op dezelfde plaats, waar zich de koningen hadden gereed gemaakt, alvorens in de grot te gaan. Zie, dicht bij dit altaar is ook nog de put (die nu droog is), waaruit toen de dienaren der koningen, voor zich en hunne dieren water geput hadden.

2. Nadat het gansche gezelschap zich alzoo had voorbereid, gingen zij met onuitsprekelijke godsvrucht en hartelust de grot binnen. Maria zat op een kleed en had het kindeke Jezus in eenen breeden sluier op den schoot; de H. Josef zag met stille en zalige aandoening op zijne maagdelijke echtgenoote en haar allergezegendst kind, en verblijdde zich in de eenvoudigheid van zijn trouw hart, dat aan het arme en door de bewoners van Bethlehem zoo snood verachte kindeke Jezus zoo hooge eer ten deel viel.

Geheel en al door dit schouwspel overweldigd, vielen de wijze Ouderlingen voor het kindje op hunne knieën neer, en waren niet in staat een enkel woord te spreken. Doch in hun hart klonk het van aanbidding en lof, van hymnen en psalmen, zoeter en welluidender dan de gezangen van David.

O allerliefst, hoogst gezegend kindeke, wat mogen die vrome door den H. Geest verlichte koningen in hunne sprakelooze godsvrucht tot U wel gezegd hebben! Hoezeer zullen zij uwe eeuwige heerlijkheid in den schoot van den hemelschen Vader bewonderd, uwe almacht in de schepping aanbeden, uwe onvatbare wijsheid met verbazing aangezien en — in vereeniging met de negen koren van zalige Geesten — uwe oneindige Godheid geloofd hebben! En als ze dan wederom op uwe arme menschelijke gedaante, op uwe zwakke handjes en voetjes zagen en bij zich zelven overwogen, hoe de onbegrensde, barmhartige liefde tot de zondaars de Majesteit van Gods Zoon tot zulke vernedering gebracht heeft: o welke blijken van dankbaarheid en vurige liefde zijn dan uit het heiligdom van hun hart tot u niet opgegaan! En gij, o maagdelijke Moeder van dit kind, de beminnelijkste en liefde waardigste aller vrouwen, hoezeer zal uw teedere blik het hart der Oostersche pelgrims met kuische verrukking vervuld hebben. Gij stond daar voor

hen, vol van genade, de uitverkorene boven alle schepselen, de Koningin van Cherubijnen en Serafijnen, de wonderbare Moeder van uw eigen Schepper, schitterend van bevalligheid en maagdelijke teederheid. — Onverklaarbare moedervreugde doorstroomde uw hart, als gij thans niet slechts arme herders, maar voorname koningen ter huldiging en aanbidding voor uw kind zaagt. O Maria, de gedachtenis aan deze uwe moedervreugde vervult ook mijn hart met vreugde en jubel. De armoede en verlatenheid van het kindeke Jezus had immers in die twaalf dagen uw moederlijk hart zoo dikwijls met onuitsprekelijke droefheid vervuld: hoe gaarne gun ik het u dan, dat de hemelsche Vader u op dat uur zoo troostrijke vergoeding bereid heeft.

Ook in uw geluk, H. Josef, eerwaardige en gezegende voedstervader van mijnen Verlosser, neem ik het innigste en hartelijkste deel! Met welken eerbied hebben zich de koninklijke Oosterlingen ook voor u neer gebogen, daar zij wisten, dat gij door den Allerhoogste tot voedstervader van zijn éénig geboren Zoon en tot maagdelijken Bruidegom van de Koningin des hemels waart uitverkoren! Beiden stonden immers duidelijk voor hunne oogen: de waardigheid uwer uitverkoring — en de nederige bescheidenheid en kinderlijke eenvoud van uw hart. Daarom werd bij dit schouwspel voor hunnen geest het nieuwe groote geheim van het Christendom ontsluierd, namelijk het geheim van kinderlijk gevoel en ware ootmoedigheid!

Zóó lagen de H. koningen geruimen tijd op hunne knieën in stille, zalige beschouwing, en de hemelsche Vader vervulde hunne harten met zoo vurige gevoelens van aanbidding tot het kind in de kribbe — en van eerbied voor Maria en Josef, dat het hun voorkwam, als waren zij reeds aan deze ellendige aarde onttogen en de vreugden der hemelsche zaligheid ingegaan.

3. Eindelijk stonden zij van hunne verrukking op, en nadat zij met den hoogsten eerbied de voetjes en handjes van het goddelijk kind gekust hadden, openden zij hunne reiskoffers, en namen de schatten en legden die met gebogen knieën en hoofden, als offers van aanbidding voor de kribbe van den hemelschen Koning neder: Goud, wierook en mirre.

Met deze offergiften en geschenken bekrachtigden deze wijze koningen van het Oosten ook uitwendig alle hulde, die zij reeds inwendig aan het kind Jezus betoond hadden. Want, volgens Oostersch gebruik, waren zulke offergiften het zinnebeeld van vrijwillige onderwerping en ootmoedige erkentenis. — Verblijd u dus, met het kind Jezus; niet slechts arme, verachtelijke en onwetende herders, maar ook de wijzen en koningen dezer wereld buigen voor Hem, en erkennen zijne heerschappij als die van den Koning der koningen.

En merk nu de diepe, geheimvolle beteekenis dezer drie geschenken op. Goud is het koninklijke onder de metalen en beteekent de koninklijke waardigheid; wierook wijst op de goddelijke natuur en de priesterlijke waardigheid; mirre is de bittere specerij, die tot balseming van gestorven menschenlijken gebezigd werd, en herinnert aan de wezenlijke menschheid van Christus, die zich voor ons in zijn bloedigen kruisdood opoffert. — Dus beteekende de opdracht van dit drievoudig offer even zoo veel, als hadden de vrome koningen gezegd: »Wij erkennen, o wondervol kind, en aanbidden allerootmoedigst uwe goddelijke Majesteit, uwe koninklijke Macht, uwe priesterlijke Waardigheid maar ook het wezen van uw menschelijk lichaam, dat zich voor de zonden der wereld door den dood heeft opgeofferd."

Bovendien beteekent goud de zuivere liefde, mirrhe de bitterheid des lijdens, wierook de aanbiddende onderwerping. — Wanneer nu de drie koningen, gelijk de overlevering zegt, dit alles op den dertienden dag, d. i. op den tweeden vrijdag na Christus geboorte, Hem opofferden; lag daarin dan niet eene beteekenisvolle, profetische aanwijzing op dien H. vrijdag, waarop hij zijn aanbiddelijk offer aan den hemelschen Vader, met de zuiverste liefde, met de diepste bitterheid en naamlooste smart, maar ook met de volmaakste onderwerping wilde opdragen; en daardoor alle

liefdeloosheid, allen wellust en hoovaardij van het zondig menschdom uitwisschen?

Nog beteekent het goud de liefde, de bittere mirre daarentegen de versterving der zinnen, en de wierook, de heilige, ten hemel klimmende godsvrucht. Bijgevolg wilden de door God verlichte Wijzen met hun drievoudig offer ons leeren en zeggen: »Wilt gij waardig voor uwen Verlosser verschijnen, dan moet dit geschieden uit H. liefde, met groote versterving en hemelsche godsvrucht.

Eindelijk beteekent nog het goud de aalmoezen, waarmede wij den nood der armen verlichten, de bittere mirre het vasten, en de wierook het gebed — zoodat de drie H. mannen ons onderwijzen en zeggen: Drie trappen leiden tot de zalige aanschouwing van het kind Jezus, d. i. tot het hemelrijk: Bidden, vasten en aalmoezen geven!

Waarlijk edele geschenken, kostelijke offeranden, zooals nooit oudvaders of koningen in het Oude Verbond met zoo heilig vuur hadden opgedragen! — Maar hoe bevallen deze kinderlijke nederigheid en zinrijke hulde der wijze koningen aan het lief kindeke? Hij zag met zijn aanminnig oogje vriendelijk op hen neder, stak zijne handjes naar hen uit, en liet zich zoo blijde van hen kussen dat zelfs Gods Moeder daarover ten hoogste verwonderd stond. Met die kussen vergeldt Hij hun tevens overvloedig de drie geschenken; want voor het goud gaf hij hun zijne ware goddelijke liefde, voor den wierook de genade der hemelsche godsvrucht, en voor den mirre eene standvastige boetvaardigheid en het geduld.

4. De vrome koningen hadden nu het doel van hun verlangen en het einde van hunnen pelgrimstocht bereikt. Zij hadden met hunne lichamelijke oogen Jezus, den Verlosser der wereld gezien, Maria, de gezegende onder alle vrouwen en den H. Josef, den voedstervader van Christus gegroet. Zij hadden hunne geschenken geofferd en daarvoor 's hemels zegen en wonderbare verlichting ontvangen. Na een langdurig onderhoud met Maria en Josef, namen zij eindelijk afscheid, en wilden geheel in stilte en zonder opzien naar Jerusalem terugkeeren, om Herodes bericht te geven. Doch zie, te middernacht, toen de koningen in hunne tenten op uitgespreide kleeden sliepen, verscheen hun plotselings een Engel, die hun zeide: »Staat dadelijk op en trekt naar uw land, doch niet over Jerusalem, maar door de woestijn; want Herodes mag uw aanschijn niet meer zien, en geen woord uit uwen mond hooren." — Gehoorzaam en zonder nieuwsgierig naar de oorzaak van dit bevel te vragen, staan de koningen onmiddellijk van hunne legerstede op, laten de tenten afbreken, de lastdieren pakken, en snellen op hunne kameelen en dromedarissen naar hun land, langs den weg, dien de Allerhoogste hun had aangewezen. Na eene lange en moeielijke reis kwamen zij in hun land terug, en verkondigden aan allen, wat zij gehoord en gezien hadden, en hoe wonderbaar zij door de ster waren geleid.

Zij leidden een zeer godsdienstig leven, dachten onophoudelijk aan het bevallig kind en zijne maagdelijke Moeder, en putteden uit die herinnering geheel hun leven lang onuitsprekelijke vreugde en zoetigheid. Een oud schrijver zegt, dat, na de Hemelvaart van Christus, de H. Thomas in het Oosten gekomen is en de drie Koningen gedoopt heeft, waarop zij nog in hun ouden dag het Evangelie gepredikt, als bisschoppen veel ter eere Gods gedaan en eindelijk in den hoogsten ouderdom door een H. dood het loon voor hun geloof hebben geoogst. Hunne H. lichamen kwamen eerst naar Constantinopel, daarna naar Milaan, en eindelijk door keizer Frederik Barbarossa naar Keulen, waar zij nog heden ten dage in groote eer gehouden worden.

5. En gij, Lezer, leer drie zaken van deze vereerenswaardige koningen van het Oosten. In de eerste plaats gehoorzaam ook gij dadelijk, onbeperkt en offerwillig aan de stem der genade, die u tot Jezus roept: want wat hebt gij — ook dan zelfs als wetenschap, rijkdom, eer en zinnelijk genot uw aandeel waren — wat hebt gij voor waren, onvergankelijken, en uwer onsterfelijke ziel waardigen troost, als gij Jezus Christus niet gevonden hebt?.. — Leer u dus voor al die

hooggezegende plaatsen, waar de ster van een eeuwig licht in liefelijken glans schittert, d. i. voor het tabernakel van het allerheiligste Sacrament des Altaars met geloovige godsvrucht buigen: O de Majesteit van Gods Zoon is onder den sluier der gedaante van brood niet meer verborgen, dan ze het was voor de oogen der Drie Koningen onder de gedaante van een arm en machteloos kind! — Leer eindelijk van hen, na uwe bekeering niet meer naar uwen vorigen weg, niet meer naar Herodes terug te keeren: en uw Herodes, merk dit goed op, die u door zijne voorspiegelingen reeds bedrogen heeft, en u nog geheel en al in het verderf storten wil, is de doodzonde! O bid voor mij, H. Koningen, dat ik uw voorbeeld diep in mijn hart griffe! En nu o allerheiligste en lofwaardigste Vader in den hemel, neem ook mijn offer met dezelde liefde en welgevallen aan, als Gij het drievoudig geschenk, dat de Wijzen uit het Oosten aan het lief kindeke Jezus gegeven hebben, aannaamt. In plaats van mirre offer ik aan uwe oneindige Majesteit het allerheiligst lichaam van mijnen Verlosser, met al het lijden en de verstervingen, die Hij aan het zelve heeft ondergaan. Ik offer U op den bitteren mirre van al zijne tranen, welke Hij van de kribbe tot aan het kruis gestort heeft, om de onboetvaardige versteendheid, en de zondige zelfverblinding van zoovele ongelukkige zondaars, die aan de verdiensten van Christus geen deel willen nemen en eeuwig verloren gaan. Ik offer U op den bitteren mirre zijner snoode gevangenneming, zijner vreeselijke geeseling, zijner smadelijke doornenkroning en kruisdraging.

In plaats van den wierook offer ik aan uwe oneindige Majesteit de allerheiligste en gezegende ziel van Jezus Christus met al den gloed harer onuitsprekelijke liefde en vereering. Ik offer U op het geurig reukwerk van al de vurige gebeden waarmede U de ziel van Christus op aarde verheerlijkt heeft. Ik offer U op de kostbare specerijen harer nederigheid, geduld en gehoorzame onderwerping, wier geur als een zeer aangenaam reukwerk tot U is opgestegen.

In plaats van goud offer ik aan uwe oneindige Majesteit, uw ééniggeboren, voor ons mensch geworden, goddelijken Zoon, met al de genaden en verdiensten, welke deze onze Verlosser voor ons arme zondaars in zich besluit. Ik offer U de sieraden der godmenschelijke deugden en volmaaktheden, wier beschouwing de Engelen en Heiligen in den hemel in verrukking brengt. Ik offer U op het goud der koninklijke waardigheid van Christus, krachtens welke niet alleen herders en koningen maar alle knieën voor Hem in den hemel, op de aarde en onder de aarde moeten gebogen worden. Dat alles, hemelsche Vader, breng ik U met een godvruchtig hart ten offer, en bid U, door de overvloedige volheid van genade van dit offer, alle zondaars te willen vergeven, de vreugde van alle godvruchtige navolgers van Jezus te vermeerderen en ons tot de eeuwige vreugde van het hemelsch Paradijs te roepen. Amen.

TIENDE HOOFDDEEL.

HET KIND JEZUS WORDT IN DEN TEMPEL OPGEDRAGEN. DE ZUIVERING VAN MARIA OF LICHTMIS.

1.

einige weken na het vertrek der H. Driekoningen, waren, zooals de H. Evangelist Lucas verhaalt, de dagen der zuivering van Maria volgens de wet van Mozes vervuld. Elke Joodsche moeder namelijk, die een zoon ter wereld gebracht had, moest op den 40sten dag in den tempel verschijnen, om onder offerande, zegening en gebed de wettelijke zuivering te bekomen, daar ze tot dan toe onzuiver verklaard en buiten den tempel gesloten werd. De wet wilde, dat zoodanige moeder een eenjarig lam tot brandoffer, en daarenboven nog eene duive of tortelduive, als offerande voor de zonde opdroeg. Behoorde echter de moeder tot de klasse der armen, dan kon zij volstaan, in de plaats van het lam, eene tweede duif of tortelduif te offeren.

Bovendien beval de wet, dat alle eerstgeborenen in den tempel vertoond, den Heere geofferd, en, indien het jongentje, niet van den stam van Levi was, met vijf zilveren sikkels vrijgekocht werd. Dit had de Heer bevolen, ter aanhoudende herinnering aan dien nacht, waarin de slaande engel alle eerstgeborenen van Egypte gedood, maar die van Israël gespaard had.

't Is duidelijk, dat de H. Maagd en Moeder Gods Maria van beide deze wetten geheel en al vrij was, zoowel van de wet der vrijkooping als van die der zuivering. Want de H. Hilarius bemerkt te recht: »Als de Zoon eens konings en de erfgenaam eener kroon van elken last en dienstplichtigheid, waartoe de overige landskinderen gehouden zijn, is uitgezonderd; met hoeveel meer recht was dan Jezus Christus, de ééniggeboren Zoon van den hemelschen Vader en de Verlosser der wereld niet vrij van elke verplichting om zich af te koopen?" — Verder had Maria niet op menschelijke wijze, maar door de werking van den H. Geest ontvangen en door een wonder gebaard, en zij was door de zoo heilige baring niet onrein geworden, maar veeleer door den Gever aller zuiverheid nog meer geheiligd. En toch wilde de allerheiligste Maagd zich aan de wet onderwerpen en met de gewone moeders gelijk staan. Zij kende immers de geheimvolle beteekenis van haar opgaan naar den tempel: den hemelschen Vader moest een offer, rijker dan allen, die tot nu toe in den tempel gedaan waren, worden opgedragen — een offer, dat zijner oneindige Majesteit volkomen waardig was. Nu wilde zij haar ééniggeboren als een morgenoffer opdragen, Hem, die eens als avondoffer de goddelijke gerechtigheid verzoenen en Adams met zonden beladen geslacht van den eeuwigen dood verlossen moest. En ook zij wilde — gelijk haar goddelijk kind — door de ootmoedige en vrijwillige onderwerping aan de wet, ons allen een schitterend voorbeeld van gehoor-

zaamheid nalaten, opdat zich voortaan niemand te groot, te heilig of te beschaafd zou achten, om zich aan de wetten der Kerk te onderwerpen.

2. De H. Moeder maakte zich dus met haar maagdelijken gemaal gereed om naar Jerusalem te gaan. Nogmaals bezochten zij de grot der kribbe, om van deze H. plaats van genade afscheid te nemen. Nogmaals baden zij vurig op de plek, waar het goddelijk kind geboren was, en dankten den hemelschen Vader uit het binnenste huns harten, voor al de weldaden, die Hij hun en der geheele wereld op deze plaats bewezen had. Zij kustten de eerwaardige steenen, die het H. lichaam van hun kind had aangeraakt, en stortten tranen van aandoening bij de gedachte aan de vele, zoo wonderbare en onuitsprekelijke voorvallen in de grot. Ach, hoe smartelijk viel het hun, zich van deze arme grot te scheiden, die de Allerhoogste zelf tot geboorteplaats voor zijnen Zoon uitgekozen, en de H. Geest door zoo heerlijke wonderen van genade tot een heiligdom voor alle eeuwen gewijd had.

Met het aanbreken van den dag begaf zich de H. Familie op reis. Maria zat op het lastdier, en had het goddelijk kind, dat ze in den sluier gewikkeld had, op haren schoot. Josef leidde het dier, en verblijdde zich in stille, zalige vreugde, dat hij waardig bevonden was de beschermende leidsman van den Allerheiligste en de trouwe bewaarder van den kostbaarsten schat in hemel en op aarde te zijn. Zóó trokken zij langzaam den heuvel af, waarop Bethlehem lag. Tranen kwamen hun in de oogen, toen zij overdachten, welk groot geluk deze oudeerwaardige stad van David was overkomen, en hoe weinig hare inwoners dit hadden erkend. — Ach, toen was er — met uitzondering van eenige vrome herdersgezinnen, — geen enkel mensch, die den pasgeboren Koning de verschuldigde eer bewees. Niemand bekreunde zich om het bevallig, genadevol kind. Maria alleen drukte het aan haar liefdewarm hart. Doch wat de menschen in hunne hartvochtigheid en verblinding verzuimden, dat trachtte het redeloos schepsel te vergoelijken. Want zie, evenals op de reis van Nazareth naar Bethlehem, hield ook hier het dier op eens onder een ouden terebinthenboom, die langs den weg stond, stil; de boom neigde en boog de uitgestrekte takken over zijnen Schepper heen, als wilde deze Hem zijne hulde bewijzen. — Maria rustte wat onder den boom; toen stelde zich de H. stoet op nieuw in beweging en spoedig stonden zij voor Jerusalems poorten.

Overwegen wij hier de schoone en beteekenisvolle woorden, waarmede de eerwaardige Lodewijk van Grenada het kindje Jezus en zijne goddelijke Moeder bij hunne intrede in Jerusalem begroet: »Treed dan binnen — spreekt hij — o Maagd, en breng uw lief kindje in de stad. O kind, zie hier deze groote stad, die Gij eens met zoo groote wonderen zult verheerlijken. Hier zult Gij het grootste en wonderbaarste werk verrichten, grooter en heerlijker dan zelfs de schepping van het heelal. Want het is der Almacht lichter eene wereld te scheppen, dan ze te verlossen. Zie, o liefderijke zuigeling, hier is het slagveld, waarop Gij dien buitengewonen reus Goliath bestrijden zult: met vijf steenen, d. i. met de vijf wonden van uw allerheiligst lichaam en met de lans van uw H. kruis zult Gij hem verslaan. Hier zult Gij hem overwinnen, hier het hoofd afslaan, hier hem van zijnen prooi ontdoen, hier den dood door den dood dooden, en de zonden door de straf der zonden verdelgen. Zie hier de strijdplaats, waar Gij eens als de sterke held zult optreden; bezie die goed en meet nauwkeurig hare lengte en breedte, opdat Gij die goed kent. Thans wordt Gij op de teedere armen der Maagd daar heen gedragen — maar dan zult Gij zelf optreden en het kruis met den vloek, die daarop rust, er heen dragen. Hef uwe zachte, onschuldige oogjes op naar dien berg voor de stad; daar moet Gij geven en ontvangen; Uw leven geven, den zegepraal ontvangen! Daar zult Gij door uwen dood het rijk der zonde vernietigen en de vorsten der duisternis naar buiten werpen. O hoe zeer zal dit offer van het huidige verschillen! Heden wel is waar wordt Gij ook opgeofferd, maar dadelijk wederom vrijgekocht. Maar daar wordt Gij opgeofferd en moet ge zelf de

vrijkooper zijn; heden wordt Gij met vijf zilveren stukken afgekocht; maar daar zult Gij de wereld met uwe vijf H. Wonden vrijkoopen; heden wordt Gij op de armen van Simeon opgedragen, maar daar zult Gij u zelven aan de armen van het kruis opdragen; — heden, lief kind, zult Gij als een morgenoffer, maar dan als een avondoffer opgedragen worden."

3. Stil en onopgemerkt trok de H. Familie door de straten van Jerusalem tot aan den tempel. Doch reeds van verre kwam hun de eerwaardige, grijze Priester Simeon te gemoet. De H. Geest had hem geopenbaard, dat hij den dood niet zou zien, voordat hij Israëls troost, den beloofden Messias had aanschouwd. Door H. verlangen aangedreven kwam de van God verlichte man op den huidigen dag reeds vroeg naar den tempel, en zoodra hij bij den ingang de H. Familie ontmoette, erkende hij, door ingeving van den H. Geest, onmiddellijk, dat dit het kind der belofte was, want Maria kwam hem voor als met een wonderlijken lichtglans omstraald, en het goddelijk kind schitterde in zijn oog vol hemelsche schoonheid.

De H. Maagd werd naar de plaats geleid, waar gewoonlijk de wettelijke zuivering der moeders geschiedde. O, allerzuiverste, onbevlekt ontvangene Bruid van God, die zuiver waart vóór de geboorte van Christus, zuiver in de geboorte en zuiver na de geboorte. — O Maagd, die alle hemelsche geesten in heiligheid overschaduwt, wat hebt gij wel gedacht, toen gij daar stondt als eene gewone zondares, en als de armste vrouw twee duifjes voor een zuiveringsoffer opdroegt? Gij wist zeker, dat er geene vlek in U was; en toch vernederdet gij U met de hartelijkste ootmoedigheid in den afgrond uwer nietigheid, terwijl gij overdacht, dat eenig en alleen Gods overvloedige vrije genade U zoo genadig van den zondigen toestand van andere kinderen der menschen bewaard heeft! — In zulke nederige gedachten verzonken, stond Maria voor het zuiveringsaltaar, middelerwijl de Priesters de voorgeschrevene gebeden en zegeningen over haar verrichtten, en de twee duifjes — het eene tot brand — het andere tot zoenoffer slachtten. Aan dien gang naar den tempel en de aller lofwaardigste nederigheid van Maria tijdens hare zuiverings-offerande moet gij, christelijk katholieke moeder, denken, als gij, eenige weken na de geboorte van uw kind, wederom voor den eersten maal Gods tempel betreedt. Want, al is de zuiverings-offerande van het Oude Verbond in de Kerk van Christus niet meer verplichtend, toch bestaat nog tot op onze dagen het even aandoenlijk als beteekenisvol gebruik van den zoogenaamden kerkgang der kraamvrouwen. De eerste uitgang eener moeder, na hare bevalling, is ter kerke, naar het huis des Heeren. Daar spreekt de priester de schoone, door de kerk uitgekozene zegeningsgebeden over haar uit; en zij bidt met teedere moedertrouw de genade des Allerhoogsten over haar pasgeboren kind af, en terwijl zij het kleine offergeld op het altaar legt, denkt zij met godsvrucht aan het armmoedige duivenoffer, dat Maria in het uur harer zuivering heeft opgedragen.

4. Nadat de plechtigheid der zuivering was afgeloopen, leidde de grijze Simeon de allerheiligste Moeder met haar kind naar het altaar, waar de opdracht en vrijkooping van den eerstgeborenen plaats had. Zij legde het kindeke op de offertafel. Een bovennatuurlijk licht scheen den ganschen tempel te vervullen: thans immers was Gods heerlijkheid waarlijk in het heiligdom, en het oog des geloofs zag den hemel daarover open staan, en eene zeestraal zich van den troon der allerheiligste Drievuldigheid over het kind van genade uitstorten. Op dat oogenblik werd de voorzegging van den Profeet Aggeus vervuld: »Nog eenmaal en dit in weinig tijds dan zal Ik den hemel en de aarde en de zee en het drooge beroeren. En Ik zal alle volken beroeren, en de verlangde aller volken zal komen, en Ik zal dit huis met heerlijkheid vervullen, zegt de Heer der heerscharen, en de latere heerlijkheid des huizes zal grooter zijn dan de vroegere, op deze plaats zal ik vrede geven." (Agg. II: 7—10).

Maria nu had dezen verlangden vredenvorst op

hare armen, en droeg het kind aan den hemelschen Vader op. God was nu lichamelijk in dezen tweeden tempel gekomen, en daardoor werd deze tempel veel meer verheerlijkt, dan toen God in het Oude Testament in eene lichtende wolk nederdaalde, en den tempel met zijnen glans vervulde. Dien God, wien hemel en aarde niet bevatten, omvatten de teedere moederarmen van Maria, en Hij was als een klein kind in de groote ruimte van den tempel.

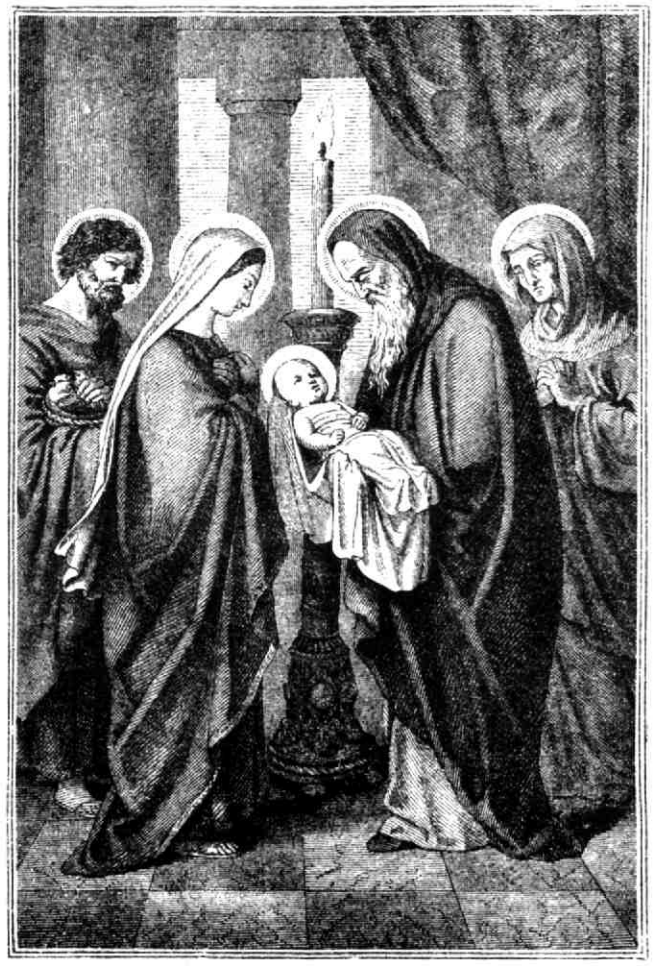

Overweeg nu, Lezer, en betracht het goed: De moeder des Heeren van dezen tempel, van wien geschreven staat: »Mij is de hemel en Mij is de aarde en hare volheid" — zij is — in vrijwillige armoede — aan die hebreeuwsche moeders van de laagste volksklasse gelijk geworden, die op den dag harer zuivering zelfs geen lam, maar slechts een paar duiven konden offeren! Dus wilden ons hier Jezus en Maria wederom een voorbeeld hunner liefde voor de armoede geven. De muren van uw huis, Heer, schitteren van goud en zilver: maar Gij, o Heer van dit huis, gaat in uw heiligdom, gedragen op de handen eener arme Maagd!

Bij de plechtigheid der opdracht waren verschillende priesters tegenwoordig. Een hunner nam het kind uit de armen der Moeder in zijne handen, verhief het boven de offertafel, zag opwaarts ten hemel en sprak de voorgeschrevene gebeden en zegeningen, waarop de ouders van Jezus de vijf zilveren stukken offerden, en daarmede hun zoon vrijkochten en wettiglijk aflostten.

5. Nu was aan elk kerkelijk voorschrift voldaan, de offers waren opgedragen en de plechtigheid afgeloopen, nu mocht ook de grijze Simeon aan het vurig verlangen van zijn hart voldoening geven. O hoe verlangend had hij dat oogenblik verbeid! De H. Evangelist verhaalt van hem: »En zie, daar was een mensch in Jerusalem, die tot naam had Simeon, en deze was rechtvaardig en godvreezend, verwachtende de vertroosting Israëls, en de H. Geest was in hem. En hij had een antwoord ontvangen van den H. Geest, dat hij den dood niet zou zien, voordat hij eerst den Christus des Heeren gezien had. En hij kwam door den geest in den tempel. En toen het kind Jezus door zijne ouders werd binnen gebracht om met Hem te doen naar de gewoonte der wet, nam hij het in zijne armen, en loofde God, en zeide: Nu laat gij, Heere uwen dienstknecht heenengaan in vrede naar uw woord; want mijne oogen hebben uw heil gezien, dat gij bereid hebt voor het aangezicht van al de volken, een licht ter openbaring voor de Heidenen, en een luister voor uw volk Israël." (Luc. II: 25—32).

Wie zou in staat zijn de gedachten van dezen eerbiedwaardigen grijsaard uit te spreken en de zalige vreugde van zijn hart te schilderen, als hij thans zijne menigvuldige gebeden en vurige ver-

zuchtingen, het voorwerp van zijn jarenlang en brandend verlangen verhoord, als hij den Messias met zijne lichamelijke oogen zag! Met welke gevoelens van brandende liefde stak hij zijne bevende armen naar het aanminnig kind, naar dezen allerhoogsten schat van God uit! Waarlijk, de tranen van dezen edelen in God geheel verslonden man, zijn vroom, vreugdedronken gelaat ten hemel geheven, en de heete kussen, die hij vol eerbied en aanbidding op de lippen van het kindeken drukte: dit alles was een dankoffer, — zoo zuiver, zoo waar en Gode welgevallig, als ooit een in het Oude Verbond was opgedragen. Gij hebt wel recht, o gelukkige grijsaard, dat gij wenscht ontbonden te worden en deze aarde te verlaten. Want wat kon die ellendige aarde u nog aanbieden, nadat gij de zoetigheid van uwen Zaligmaker zoo onmiddellijk gesmaakt hadt? En hoe kon de dood u nog afschrikken, nadat gij met den Gever en Hersteller des levens een zoo innerlijken en onverbreekbaren bond gesloten hadt? O moge ik ook mijn stervensuur zoo rustig en getroost te gemoet zien! En moge ook ik dan — gelukkig gemaakt door het genadevolle bezoek van mijnen Verlosser in de H. Communie — met een blij vertrouwen het gezang van Simeon aanheffen: Nu laat gij, Heere, uwen dienstknecht heenengaan in vrede; want mijne oogen hebben uw heil gezien!

Dit heil in Christus beteekent Simeon als een licht ter openbaring der Heidenen. Hij herinnerde zich namelijk de oude voorzegging van den Profeet Isaias, die, op den toekomstigen Messias wijzende, had uitgeroepen: Zie, tot een licht der Heidenen heb ik u gemaakt, opdat gij het oog van den blinden opent, en de gevangenen uit kerker en duisternis verlost — en de volken zullen in uw licht wandelen. (42. 60.). Dit heerlijk, wonderbaar licht ziet nu Simeon, dit lofwaardig licht looft de van ouderdom verzwakte grijsaard met de vurige geestdrift eens jongelings, op dit gelukkige licht wijst hij alle toekomstige geslachten.

Vandaar, dat het feest, hetwelk de kerk tot gedachtenis aan deze gebeurtenis heeft ingesteld en voorgeschreven, niet alleen het feest der opdracht van Jezus of wel van Maria's zuivering, maar ook van Maria Lichtmis genoemd wordt. De kaarsen, die dien dag gezegend, ontstoken en in plechtige processie omgedragen worden, zijn juist het zinnebeeld van Christus, het waarachtig licht des hemels, dat plechtig door Simeon erkend en als het heil en de heerlijkheid van zijn volk geprezen was.

Maar als van dit hemelsch licht de heerlijkheid uitstroomt en het heil, hoe komt het dan, dat Simeon zich nu tot Maria wendt, en haar moederhart wondt met de woorden: »Zie, Deze is gesteld tot val, en tot opstanding van velen in Israël, en tot een teeken, dat wedersproken zal worden, — (ook door uwe eigene ziel zal een zwaard gaan) opdat uit vele harten de gedachten zich openbaren? (Luc. II: 34—35). Ach, dat is de profetie van dit ongelukkig feit, dat de H. Evangelist Joannes honderd jaren later verhaalt met de woorden: »Het licht schijnt in de duisternis, en de duisternis nam het niet op." (Joan. I: 5.) d. i. wilde het niet begrijpen. Allen, die van goede wille waren en met vermorzeling over hunne dwalingen in de duisternissen van het ongeloof, over hun dwaalgeloof en boosheden treurden, ontvingen genade, zich tot het licht in Christus te wenden, uit de schaduwen des doods op te staan en kinderen Gods te worden. Zij daarentegen, die hunnen nacht des geestes licht, en hunne verblinding wijsheid noemden, stonden vol hoovaardij en gramschap tegen het licht in Christus op, spraken Hem tegen, en verwierpen Hem: van nu af werd de nacht van hunnen geest nog donkerder en hun val nog dieper en verschrikkelijker dan vroeger.

O Maria, lieve Moeder van smarten, hoe zeer heb ik medelijden met u om deze profetie van Simeon, die gij nooit meer vergeten kunt, en u voortaan elke moedervreugde verbitteren moet! Maar anders kan het toch ook niet zijn: als de volmaakste onder de volmaaksten moest gij met Christus, uwen Zoon, door de innigste levensge-

meenschap verbonden zijn; gelijk nu uw goddelijke Zoon zijn bitter kruis en al de schrikkelijke wonden, die Hem eens geslagen zouden worden, onafgebroken voor oogen had, en ze reeds vooraf in den geest leed, zoo moest ook gij, zijne hooggezegende Moeder, uw lijden bestendig voor oogen zien, om ook eens in zijne oneindige glorie op de volmaakste wijze te deelen.

Staakt dus uwe klachten, zieken, armen en bedroefden! De hemelsche Vader behandelt u immers op dezelfde wijze, als Hij zijn oneindig dierbaren Zoon en diens Moeder behandeld heeft. De knecht houdt het geneesmiddel, dat een vader voor zijn innig geliefden zoon bereidt, voor zeer goed: hoe zoudt gij het geneesmiddel van aardschen tegenspoed als te bitter verwerpen, terwijl toch de hemelsche Vader ze voor Zijne twee hoogst uitverkorenen gereed gemaakt en hun voorgezet heeft?

6. En op dien gedenkwaardigen dag, dat het goddelijk kind in den tempel te Jerusalem als het licht der wereld erkend werd, moesten niet alleen de mannen, maar ook de vrouwen hunne plaatsvervanging hebben. Daarom verhaalt de H. Evangelist Lucas verder: »En er was eene profetesse Anna, eene dochter van Phanuël, uit den stam van Aser. Deze *vrouw* was verre op hare dagen gekomen, en had van haren maagdom af, zeven jaren met haren man geleefd. En zij was eene weduwe van 84 jaar, welke niet week uit den tempel, met vasten en bidden *God* dienende nacht en dag. Ook zij, terzelfder ure, *daar* verschijnende, loofde den Heere, en sprak van Hem tot allen, die Israëls verlossing verwachtten. (Luc. II: 36—38.) O die gelukkige edele weduwe, die waardig bevonden werd, de eerste onder alle vrouwen van Jerusalem, den Messias te zien en te erkennen, nadat ze reeds in vroegere jaren waardig bevonden was, de meesteres en opvoedster van Maria in den tempel te zijn! Waarom viel haar wel zoo groote genade ten deel? Vooreerst om hare onthouding — zooals geschreven staat: »Zalig die zuiver van harte zijn, want zij zullen God zien." Ofschoon namelijk Anna na den dood van haren man nog in den bloei harer jeugd, en zooals gewoonlijk de jonge dochters uit den stam van Aser, buitengewoon schoon was, scheen het haar toch verre verdienstelijker in onthouding en afzondering te leven, dan ten tweeden male in het huwelijk te treden. Ten tweeden om haar vurig verlangen naar den beloofden Rechtvaardige — zooals geschreven staat: »Zalig die hongeren en dorsten naar de rechtvaardigheid, want zij zullen verzadigd worden." — Ten derden eindelijk om haar bidden en vasten, zooals dit de goddelijke Zaligmaker zelf zoo nadrukkelijk en dringend zijnen leerlingen bij Matth. XVII had aanbevolen. Want het vasten doodt het vleesch, maar het gebed verheft den geest; het vasten heiligt het lichaam, het gebed zuivert den geest; het vasten breidelt de hartstochten, het gebed vervult het hart met goede begeerten; het vasten spant de snaren en stemt ze, maar het gebed speelt het snarenspel en ontlokt aan de ziel de zoetste harmonie; het vasten zuivert het hart van ondeugden, het gebed versiert het met deugden; door het vasten overwint de mensch den duivel, door het gebed zelfs den Allerhoogsten. Anna volhardde in die heilige oefeningen tot op haar 84ste levensjaar, en zie, nu viel haar daarvoor een zoo rijk loon ten deel!

Als Maria en Josef de merkwaardige gezegden uit den mond van Anna en Simeon gehoord hadden, stonden zij er over verwonderd, dat de H. Geest reeds nu al de heerlijkheid van hun kind wilde bekend maken. Alle vier loofden Gods barmhartigheid, waarop de ouders van Jezus afscheid namen van Simeon en Anna en terstond naar hunne woonplaats te Nazareth terug keerden.

O Jezus, licht der wereld, die heden plechtig en openlijk in den tempel te Jerusalem voor mij wildet opgedragen worden: geef mij iets van den geest dier vier H. personen, die getuigen van die opdracht mochten zijn. Geef mij de nederigheid van Maria, de vrome eenvoudigheid des

harten van Josef, de vurigheid van Simeon en den boetenijver van Anna, — opdat ik, gelijk zij, in den glans van uw hoogheerlijk licht wandele, en eens in het hemelsch Jerusalem, in den onvergankelijken tempel uwer eeuwige heerlijkheid opgenomen worde. Amen.

ELFDE HOOFDDEEL.

DE VLUCHT NAAR EGYPTE EN DE MOORD DER ONNOOZELE KINDEREN TE BETHLEHEM.

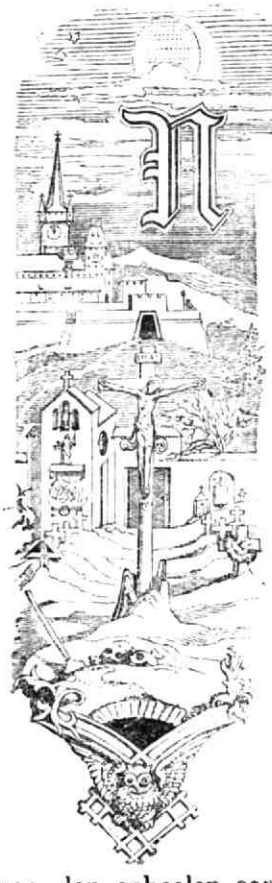

1.

Niet lang mocht de H. Familie in rust en vrede te Nazareth wonen. Want de merkwaardige berichten over het wonderkind van Bethlehem, dat door Herders en Koningen aanbeden en in den tempel te Jerusalem opgedragen was, vlogen van mond tot mond, en spoedig erkende de argwanende en heerschzuchtige Herodes, dat dit kind de Messias was, dien de Joden verwachtten, om hen van het juk van den romeinschen vreemdeling te bevrijden en zijn rijk over den geheelen aardbol uit te strekken. Van den anderen kant zag hij, dat hij door de Oostersche koningen was teleurgesteld; want sedert hun bezoek te Jerusalem was reeds een geruime tijd vervlogen, en Herodes had alle hoop, dat zij nog bij hem zouden aankomen, opgegeven. Toen gaf hem de helsche geest het zwart en afschuwelijk besluit in, tot verzekering van zijnen troon, alle jongetjes te Bethlehem en in den omstreek te laten vermoorden. En daar hij den ouderdom van het kindeke Jezus niet nauwkeurig wist, en toch zijn doel tot elken prijs en volkomen zeker wilde bereiken, moesten niet alleen de pasgeboren zuigelingen, maar ook de jongentjes tot den ouderdom van twee jaren gedood worden. Zoo, meende hij, zou hem het Messiaskind in geen geval ontsnappen.

Doch wat vermogen alle, hoe slim en vermetel ook uitgedachte plannen der booswichten, als de Heer des hemels besloten heeft, de zijnen te beschermen en te redden? Zie, zoo verhaalt de H. Mattheus II: 13, 14, zoo verscheen aan Josef in den droom een Engel en zeide: Sta op, en neem het kind en zijne moeder met u, en vlucht naar Egypte, en wees aldaar, tot dat ik het u zeggen zal; want Herodes gaat het kind zoeken om het te dooden. — Wat is dit voor een harde, smartelijke last, dien hier de trouwe voedstervader van Christus ontvangt! Thans, midden in den nacht moet hij opstaan — hij en de maagdelijke echtgenoote, en het teedere kind — en zij moeten alles verlaten — vaderland, verwanten, vrienden en bekenden — om langs onbekende wegen naar een ver, vreemd land te trekken! Doch Josef weigert niet. Gewoon zich onbepaald naar den wil van den hemelschen Vader te voe-

gen, staat hij ijlings van zijn bed op, gaat naar Maria, en deelt haar Gods bevel mede.

En Maria? Zeker doorboort die onverwachte last haar moederlijk hart; en toen zij op haren geliefden zuigeling zag, die zoo rustig aan hare zijde sliep, en dien zij nu moest wekken om uit hun land te vluchten en eene lange en gevaarvolle reis te ondernemen, kwamen ongetwijfeld heete tranen uit hare trouwe moederlijke oogen. Maar zij denkt aan het zwaard, dat Simeon haar voorzegd had; zij denkt aan het woord, dat zij zelve weleer in het genaderijk uur aan den Aartsengel geantwoord had: »Zie, de dienstmaagd des Heeren, mij geschiede naar uw woord." Thans komt het er op aan, dat H. woord getrouw te blijven. Daarom beurt zich de maagdelijke Moeder op, geene tegenspraak, geene klachte komt over hare lippen. Spoedig brengt zij het onmisbaarste voor de reis bij elkander, en midden in den donkeren nacht verlaten zij het huis des vredes om naar Egypte te reizen.

2. Naar Egypte? Maar waarom juist naar dit land? De eerste rede toont ons de H. Evangelist zelf: het woord des Heeren moest vervuld worden, dat door zijn profeet Oseas verkondigd was: »Uit Egypte heb ik mijnen Zoon geroepen." (Os. XI: 1.) Herinneren wij ons, hoe geheel het leven en lijden van onzen dierbaren Verlosser reeds vele eeuwen vooraf, door de eerwaardige Profeten van het Oude Verbond beschreven, ja zelfs hunne geringste omstandigheden voorzegd waren.*) Daardoor wilde de H. Geest de gemoederen tot den dag der genadevolle komst van Christus voorbereiden, en een onwrikbaren grondslag aan ons geloof geven. Immers, ware de Christus, wiens leer de Apostelen verkondigd en wiens wonderbaar leven de Evangelisten beschreven hebben — ware die Christus voor de wereld eene geheel nieuwe, onverwachte verschijning geweest, dan liet het zich begrijpen, dat velen Hem het geloof zouden weigeren. Maar nadat, van de dagen van Mozes af, vrome en met God vervulde mannen, gedurende duizend jaren lang — de goddelijke voorzeggingen over den toekomstigen Messias beschreven en alle levensomstandigheden van den Beloofde aan het volk bekend gemaakt hadden. Nadat de Joden op iedere bladzijde hunner H. Schrift aan den Messias herinnerd werden, zoodat nog heden hunne Rabbijnen en Schriftgeleerden verzekeren, dat het geheele Oude Testament in zijn diepste beteekenis niets anders is dan eene doorloopende profetie van den toekomstigen Verlosser, en nadat nu in dien Christus, dien de Apostelen en Evangelisten aan de wereld verkondigd hebben, al die voorzeggingen van het Oude Testament zoo letterlijk en klaarblijkelijk mogelijk vervuld zijn: — hoe beklagens- en strafwaardig is dan niet de verblindheid van hen, die desondanks den Messias niet willen erkennen en de waarheid des heils verwerpen.

Eene tweede reden, waarom de Zoon des menschen in de dagen zijner kindsheid naar Egypte wilde vluchten, is deze, dat Christus vooral de Messias en Koning van het Israëlietische volk is. Als dusdanig wilde Hij, dat er tusschen zijn leven op aarde en de lotgevallen van zijn volk een geheimvol verband en gelijkheid zou bestaan, waarop zoo menigmaal door de geestelijke Leeraars gewezen wordt. — Zoo had b. v. dit Israëlietisch volk de jaren zijner kindsheid, verre van het beloofde land, in Egypte doorgebracht, en daarom wilde ook Christus een gedeelte van zijne kindsheid in Egypte doorbrengen.

Eindelijk was het misdadige Egypte, met zijn afschuwelijk afgodendom, dat tot den laagsten dierendienst, ja tot den gruwelijken duiveldienst was weggezonken, de eigenlijke plaatsbekleeder van het heidendom — en moest, volgens de onnaspeurlijke raadsbesluiten der goddelijke barmhartigheid het schouwtoneel van den heerlijkste n zegepraal van Christus en zijner H. Kerk worden. Juist, omdat Hij dit land met zijne werkelijk zichtbare tegenwoordigheid vereerde, daar als kind zijn verblijf nam en de volheid van zijnen zegen over dat ongelukkige land uitstortte, wilde Hij den diepen en geheimvollen grond tot die wonderbare verandering leggen. Daarom zegt de

*) Zie bladz. 157—175.

H. Paus Leo: »De Verlosser wilde naar Egypte gedragen worden, opdat dit volk, dat in den alouden waan van het bijgeloof verkeerde, reeds nu door de verborgene genade tot het toekomstig heil zou worden aangeduid! O hoe heerlijk heeft zich dit heil in de volgende eeuwen geopenbaard! Het verblijf van het kindeke Jezus in Egypte was het zaad der genade: en de opvolgende glorie van het christelijk Egypte, zijne beroemde christelijke scholen, zijne roemrijke geleerden, zijne standvastige martelaars, de vrome kluizenaars in zijne woestijnen en de duizenden zijner H. monniken, wat zijn zij anders dan de geestelijke oogst van dit geheimvolle zaad? Wij kunnen ons een denkbeeld over den rijkdom van dezen oogst vormen, als wij het woord van den H. Chrysostomus overwegen: »De sterrehemel schittert niet door zoo onderscheidene koren van lichtende sterren, als Egypte in bontkleurigen deugdenpraal zijner ontelbare monniken en Gode gewijde Maagden." En de H. Augustinus leert ons de wonderbare genadewerking van het verblijf van Christus in Egypte, als hij ons het woord van een nog anderen schrijver mededeelt, die met het oog op de groote Heiligen van Egypte had uitgeroepen: Egypte is werkelijk het evenbeeld des Hemels en het huis Gods voor de geheele aarde geworden.

3. Naar dat land van Egypte nu moest de allerheiligste Familie voor de lagen van Herodes vluchten. Het was middernacht, toen Josef en Maria met het goddelijk kind Nazareth verlieten. Rondom lag alles in rustigen slaap. — Eene weemoedige stilte heerschte in de geheele schepping. De H. Maagd — met het kindje op hare armen zat op den vrouwenzadel van het dier, hetwelk reeds eenige malen hun trouwe geleider geweest was. In twee korven hangend aan de zijden van het dier bevonden zich eenige wollen dekens, de noodzakelijkste kleederen, eenige broden en gedroogde vruchten en een lederen zak met water. Zoo trokken zij langzaam en voorzichtig den heuvel af, waartegen Nazareth ligt.

Maar waarheen moesten zij zich nu wenden? De gewone weg naar Egypte had hun wederom over Jerusalem en Bethlehem geleid; maar hoe zouden zij dien in hunne vrees voor Herodes durven kiezen? Daarom verlieten zij de gewone heirbaan, vermeden alle steden en openbare herbergen, en trokken door Galilea, Samaria en Judea langs eenzame, van menschelijke woningen verwijderde, moeielijke voetpaden. Dikwijls moest de moeder Gods met het kind van het dier afstappen en lang te voet gaan. Dikwijls brachten zij den nacht onder den vrijen hemel door, of leden honger en dorst, en de gezegende onder alle vrouwen voelde zich soms van vermoeienis en ellende zoo uitgeput, en bij het zien van haar onschuldig, vervolgd kind in zoo bittere droefheid verzonken, dat het haar voorkwam, alsof nu reeds de voorzegging van Simeon in haren geheelen omvang vervuld werd. — Lieve Moeder van smarten, ach, dit alles

is nog maar een begin van uw lijden: Wat zult gij dan eerst een leed in uw allerheiligst hart gevoelen, als gij met uwen Jezus den Calvarieberg beklimmen en getuige van zijnen doodsangst zijn zult?

Eindelijk kwam de H. Familie te Gaza aan de grenzen van het Joodsche land. Nu waren zij de lagen van Herodes wel ontkomen, maar nieuwe gevaren stonden hen te wachten. Pas buiten Gaza lag voor hen de onmetelijke arabische zandwoestijn open, die zij nu (nagenoeg drie weken lang) moesten doorreizen. Deze woestijn is een uitgestrekt, woest graf, bezaaid met beenderen van menschen en dieren, die hier door den dood werden achterhaald. Want deze droge zandzee is gevaarlijker en onveiliger dan de stormachtigste zee: waar van daag vlak land is, pakt misschien de storm in de volgende uren geheele heuvels en bergen van zand op elkander, zoodat dikwijls gansche karavanen daaronder onredbaar begraven worden. Niets als zand en lucht, zoover het oog reikt! En treft men nu en dan in die gloeiende zandzee groene plaatsten, waarop vruchtdragende dadelboomen aan den oever van opwellende bronnen den reiziger tegenlachen, dan zijn deze oasen de verzamelplaats van wilde dieren, die hier hunnen dorst lesschen.

Zoodanig was de streek, die de Zoon des menschen reeds als een onmondig zuigeling moest doortrekken. Welke verandering! Nog zeer onlangs van vreugdedronken herders aanbeden, van koningen geprezen, in den tempel te Jerusalem als het licht der wereld erkend — — en heden door de geheele wereld verlaten, voortvluchtig, midden in de verschrikkingen van de woestijn!

4. Intusschen was in Jerusalem de onrust van den wreedaard Herodes van dag tot dag geklommen; aan de vlucht der H. Familie had hij in de verste verte niet gedacht, en meende, den gevreesden »Heerscher over Israël" nog ter rechter tijd onder de overige jongetjes van Bethlehem met zijn moordbevel te treffen. Thans moest het helsche plan, dat hij reeds vroeger had beraamd, worden uitgevoerd! Hij had reeds zoo vele moorden op zijn hart*), dat hem het gejammer der onnoozele kinderen van Bethlehem, die hij besloten had te dooden, niet kon ontstellen. — De legende verhaalt, dat de listige dwingeland, om zich het bloedig werk gemakkelijker te maken, alle moeders van Bethlehem en omliggende plaatsen had uitgenoodigd, zich met hunne jongetjes tot aan den ouderdom van twee jaren naar het ambtshuis van Bethlehem te begeven, om daar een genadegeschenk voor hunne kindertjes te ontvangen. Hoezeer zullen zich de argelooze

*) Herodes had zelfs zijne eigen drie zonen laten vermoorden, zoodat de Heidensche keizer Augustus te Rome zelf dien gruwel verachtte en spottend de opmerking maakte: „Hij wilde liever het varken dan het kind van Herodes zijn", — omdat namelijk de Joden geen varkens slachtten.

moeders wel op dezen dag verblijd, en zich en hunne kinderen op het best opgeschikt hebben, om voor den koning of zijnen plaatsbekleeder waardig te verschijnen! Hoe vroolijk en vol zalige hoop begaven zij zich, toen het uur gekomen was, met hunne zuigelingen naar het ambtshuis! Jammerlijke teleurstelling! Nauwelijks waren de moeders in het voorhof vereenigd, of de deuren werden achter hun toegegrendeld, de moordknechten van Herodes storten zich naar buiten, overvallen de weêrlooze vrouwen, rukken de kinderen uit hunne armen, en worgen, doorsteken of verpletteren ze tegen den grond. — Denken wij hier eens aan de verschrikkelijke ontsteltenis der verraschte moeders. Zeker moet dit alles aan menigeen, als een bloote, verschrikkelijke droom zijn voorgekomen. Maar toen zij van alle kanten het bloed zagen stroomen, en het gekerm en den doodsreutel der kinderen hoorden, ontwaakten zij uit hunne bedwelming, erkenden het onmetelijke leed, wat de booze vorst over haar bracht, en hieven een zoo jammerlijk, hartverscheurend weeklagen aan, dat zeker meer dan een der aan moord gewone knechten van Herodes zich had mogen erbarmen. Nu werd de klacht van Jeremias vervuld: »Eene stem werd in Rama gehoord, geween en veel gekerm. Rachel*) beweende hare kinderen; en zij wilde niet vertroost worden, omdat zij niet meer zijn." (Matth. II: 18.)

Ach, gij arme, met bitterheid gestrafte moeders van Bethlehem, denkt gij nu misschien aan die arme, met bitterheid gelaafde moeder, die, nog maar weinige maanden geleden, aan uwe deuren aangeklopt en om gastvrije herberging gebeden had, omdat haar uur gekomen was? Gij zaagt haar leed en tranen, gij hoordet hare weeklacht, maar toen gevoeldet gij geen medelijden, en die moeder moest voor haar en haar kind in de grot een onderkomen zoeken.

Beschouwen wij in het ongeluk der moeders van Bethlehem het raadsbesluit der goddelijke rechtvaardigheid; maar in het lot der vermoorde onnoozele kinderen het geheim der goddelijke barmhartigheid. Want waarlijk, deze kinderen, die na een zoo kort lijden, als de eerste martelaars voor Christus, onder het getal der uitverkorenen werden opgenomen, zijn niet te beklagen, maar te benijden en gelukkig te prijzen. De overvloedige genade van Christus had aangevuld, wat hun aan verstand en vrijen wil bij hunnen dood voor Jezus ontbrak. En in hun bloed gedoopt, zijn zij nu werkelijk deelachtig geworden aan het beloofde genadegeschenk, namelijk aan die heerlijkheid, die de Zoon des menschen bereid heeft voor hen, die Hem in kruis en dood navolgen.

Een vroom geestelijke van onzen tijd*) voegt aan het verhaal over den kindermoord te Bethlehem eene even ware als treffende vermaning toe, die ook wij, ernstig moeten overwegen. — De oude Herodes — zegt hij — is gestorven; die wreedaard, die niet terugdeinsde, eene geheele schaar van onnoozele kinderen te dooden, leeft niet meer. En toch, christelijke ouders, moet gij op uwe hoede zijn! Want helaas, vindt niet ieder kind hoe onschuldig ook, zijnen Herodes, die wel niet naar zijn bloed, maar wel naar zijne deugd, naar zijne onschuld, naar den hemel in zijn hart staat en daarna zal trachten dat onschuldig kind door verleiding geestelijk te dooden? Daarom, christelijke Moeder, als gij met trots en zalige blijdschap op uw goed, en in zijne onschuld thans nog zoo beminnenswaardig kind nederziet — denk aan diens toekomst! Wie zal de Herodes, wie de Herodias van uw kind zijn en het leven zijner ziel belagen? O christelijke Moeder, vouw zeer dikwijls met oprechte godsvrucht uwe handen over het hoofd van uw kind en bid: »O God, bewaar dit onschuldig kind voor de lagen der boozen; doe

*) Rachel, wier graf in Bethlehems velden, nabij het dorp Rama is, werd als de patrones, de beschermende geest van Bethlehem gehouden. De profeet ziet in den geest deze Rachel uit haar graf komen, en weenend en kermend over het ongeluk harer pleegkinderen, de hoogten der bergen betreden.

*) Dr. Hirscher. Leven van Maria.

mij weten, als de verleider rondsluipt; geef mij en dit kind ter juister tijd de genade der vlucht." — Wee u, zorgelooze Vader, dwaze, verblinde Moeder, als gij voor uw onschuldig kind niet bidt en waakt! Wee u, als gij misschien zelf, in plaats van met hetzelve te vluchten, den moordenaar te gemoet gaat, terwijl gij het ten toon stelt en naar openbare gezelschappen brengt! Uw Herodes zal zeker niet in een met bloed bevlekt gewaad, maar veeleer in schoonen tooi en met een vriendelijk gelaat verschijnen. — Slechts in eene zaak zal hij den ouden Herodes gelijken: in huichelarij!

TWAALFDE HOOFDDEEL.

WONDERE VOORVALLEN OP DE VLUCHT NAAR EGYPTE.

enden wij nu onze blikken weder naar de H. Familie op hunne moeite- en gevaarvolle reis door de woestijn van Arabie. Bij den ingang van deze verschrikkelijke woestijn had — weleer een Engel Gods de tranen eener verstotene moeder, Hagar afgedroogd en eene rijke waterbron doen ontspringen om haren versmachtenden zoon Ismaël te verkwikken. Hier had een ander Engel den voor Jesabel vluchtenden en versmachtenden Profeet Elias getroost en hem onder de asch gebakken brood gegeven, dat den Profeet zoo wonderlijk versterkte, dat hij den langen weg door de woestijn tot aan den berg Horeb zonder andere spijs aflegde. Maar de Heiligen, die zich nu hier bevonden, waren meer dan de Profeet, meer dan Hagar en Ismaël! Daarom waakte de Allerhoogste zeker ook met de grootste zorg over deze allerheiligste Familie, en zijne Engelen moesten haar helpen, als alle menschelijke hulp ontbrak. Daarom mogen wij gewis ook de aandoenlijke legenden, die ons over de wonderen Gods in die dagen door oude schrijvers zijn overgeleverd, met een vroom hart nagaan, al hebben zij ook geene aanspraak op evangelische zekerheid.

Zoo wordt ons verhaald, dat op zekeren dag de H. Familie aan den voet van een donkeren berg was aangekomen, en nergens een pad, dat over den berg leidde, had kunnen vinden. — In dezen nood zagen zij smeekend ten hemel, — en zie, wilde dieren, die anders in de woestijn verstrooid leefden, verlieten op Gods bevel hunne schuilhoeken en kwamen rondom de H. Familie staan. Deze dieren, voor wier vreeselijk gebrul anders de reizigers sidderen, naderden nu vriendelijk de H. personen, als wilden zij zich tot hunnen dienst aanbieden; als wegwijzers liepen zij vooruit, en Josef met de maagd en het kind volgde werkelijk hun spoor en vond gelukkig het pad door het gebergte.

Een anderen keer, als zij tot diep in den

nacht waren doorgegaan en reikhalzend naar een onderkomen verlangden, waar zij zich van de vermoeienissen der reis hadden kunnen verkwikken, zagen zij in de verte een licht, dat hen in den donkeren tegen scheen; zij volgden den schijn, en spoedig zagen zij zich — voor een roovershol, waar anders voorbijtrekkende reizigers en karavanen werden uitgeplunderd. Het opperhoofd der roovers kwam naar buiten, en wierp bloeddorstige blikken op de sidderend naderenden. Toen hij echter het goddelijk kind op de armen der bevallige maagd zag, was het hem, alsof een lichtstraal van hetzelve uitging en, als een pijl, zijn hart doorboorde. Op eens was hij veranderd en een teeder medelijden maakte zich van zijn hart meester. Hij leidde de pelgrims in het hol, waar zijne vrouw de gasten hartelijk en vriendelijk opnam en met allerlei spijs en drank verkwikte. Maria echter was bijzonder verheugd over deze welkome gelegenheid, om haar zoo dierbaar kind goed te verzorgen. Zij baadde het, waschte zijn linnen en droogde het aan het vuur, dat in de hut brandde. Met stille aandoening en onuitsprekelijke verwondering over de lieftalligheid en bescheidene zachtmoedigheid der maagd zagen haar de roover en zijne vrouw aan, en als ze haar werk volbracht had, verzocht haar de rooversvrouw, te willen toestaan haar eigen melaatsch kind in het water, waarin het kindje Jezus gebaad was, te wasschen. O wonder! nauwelijks was het jongetje, dat geheel en al met melaatschheid overdekt was in het water gezet, of het werd zuiver en volkomen van die vreeselijke ziekte genezen. — Des anderen daags 'smorgens bood de rooversvrouw aan de allerheiligste Maagd de beste levensmiddelen, die zij bezat, voor onder weg, en de man vergezelde de H. Familie nog een eind ver, en bracht ze op den rechten weg. Toen hij eindelijk afscheid van hen moest nemen zag hij nog eens met groote vermorzeling op het aanminnig kind, en zeide het: »Gedenk mijner als Gij in uw land komt." — De overlevering nu zegt, dat de goedhartige rooverman niemand anders geweest is, als die Dismas, de goede moordenaar, die dertig jaren later, naast Christus aan het kruis hangende tot Hem zeide: »Gedenk mijner, als Gij in uw rijk komt." Verder verhaalt de legende zeer veel over de vreugde, welke de redelooze schepselen betoonden, als hun Heer en Schepper op de armen van de Koningin des hemels hen voorbijging. Zoo gebeurde het soms, dat een zeer bevallige en zoete muzijk in de lucht werd gehoord, en het hart der heilige pelgrims, dat zooeven in diepen kommer verzonken lag, met troost en genoegen vervulde; als ze dan naar de geheimvolle zangers omhoog zagen, waren het gansche drommen van wonderschoone, bontgekleurde zangers, die daar jubelden en zich om hunnen hemelschen koning verblijdden.

En een andermaal gebeurde het dat, als de wegen geheel en al onder gewaaid waren, en de H. Familie radeloos naar weg en richting zocht, op eens rechts en lings langs hen Jerichorozen in bonte kleurenpracht uit het zand der woestijn ontstonden en hun een heel eind wegs eene bloemenstraat vormde. — Ook wordt verhaald, dat, als Maria en Josef door honger en dorst gekweld werden, zeer dikwijls plotseling een dadel- of palmboom langs hunnen weg stond, voor hen zich vol eerbied neigde, en den top met de sappigste vruchten zoo diep neerboog, dat ze zich daaraan konden laven. Op zulke wijze gebeurde, wat de Profeet verkondigd had: »De woestijn en het dorre land zullen zich verheugen, en de wildernis zal van vreugde huppelen; want bloeien zal ze als eene lelie. Ja bloeien zal ze, bloeien en huppelen en juichen." (Is. XXXV: 1, 2.).

Maar ook die andere voorzegging werd nu vervuld: »Zie, de Heer zet zich op eene lichte wolk en is in aantocht naar Egypte. De afgoden van Egypte zullen beven voor zijn aangezicht en het hart der Egyptenaren zal in hun binnenste smelten." (Is. XIX: 1.) Want nauwelijks had de H. Familie bij het verlaten van de woestijn den Egyptischen bodem betreden, of de afgoden van het land begonnen de kracht van het goddelijk kind te voelen, en te erkennen, dat hunne heerschappij nu geëindigd was. Op vele plaatsen stortten hunne

beelden in de tempels en op openbare plaatsen in elkander, zooals dit zeer geloofwaardige schrijvers van den ouden tijd getuigen. Daarover ontstelde het blinde heidensche volk en verviel in de grootste moedeloosheid. Maar juist deze moedeloosheid was het begin des heils voor Egypte! De onmacht van het bijgeloof, dat tot nu toe heerschte, begon zich te openbaren en daarmede ontwaakte in het hart het vurig verlangen naar iets beters, naar de kennis van die waarheid, die nooit faalt — naar dat wonderbaar licht, waarin alleen de menschelijke geest zijne rust en de oplossing van twijfel vindt. En dit licht is Christus de Heer!

DERTIENDE HOOFDDEEL.

HET VERBLIJF DER H. FAMILIE IN EGYPTE.

1.

De H. Familie is volgens de overlevering der kerkleeraars, toen ze in Egypte gekomen was, recht naar de groote stad Heliopolis, d. i. zonnestad, getrokken. Deze stad was eene der prachtigste van Egypte en daarom bijzonder merkwaardig, dat ze eenen Joodschen tempel bezat, waarin de godsdienst, juist als in Jerusalem gehouden werd. De Hoogepriester Onias had dezen tempel gebouwd, toen hij gevlucht was; en al spoedig hadden zich vele uitgewekene Joden rondom denzelven neergezet. Hier hoopten Josef en Maria, bij hunne landgenooten, de eerste hulp en ondersteuning te vinden; daarom kozen zij ook deze stad voor hunne woonplaats. Beschouwen wij nu, wat de vrome legende over hun leven en lotgevallen tijdens hun verblijf in Egypte heeft nagelaten.

Nadat de H. Familie te vergeefs aan vele deuren van de heidensche zonnestad had aangeklopt om huisvesting te bekomen, vonden zij eindelijk in het vervallen muurwerk van eenen ouden afgodstempel een onderkomen. De H. Josef richtte de kleine plaats zoo bewoonbaar mogelijk in, en was in zijn kinderlijk hart innig verblijd, toen hij na eenige dagen het werk voltooid had en hij de allerheiligste Maagd met het goddelijk kind in de voor hen in orde gebrachte woning kon brengen. Ach, het was eene recht armoedige plaats, en hoe rijk aan lijden en ontberingen was het leven, dat de Heiligen hier nu anderhalf jaar lang leidden! De H. Josef ging wel om werk uit, en vond het ook eenigszins als timmerman; maar dit was ook maar voor de noodzakelijkste levensbehoeften niet toereikend. Doch de H. Maagd stond hem trouw bij. Tijdens haar verblijf in den tempel te Jerusalem had zij tapijten en vele andere kostbare werken leeren maken. Thans kwam haar dit goed te stade. Van lieverlede leerde zij eenige medelijdende Joodsche vrouwen kennen, die in de nabijheid der stad woonden, en haar allerlei vrouwelijk werk bezorgden. Zoo werkte Maria, terwijl de H. Josef buitenshuis bezig was, den

ganschen dag door, en dikwijls tot diep in den nacht, in hare eenzame woning. Naast haar lag het kind Jezus in eene wieg, en de hemelsche vrede, die van het aanminnig gelaat van het goddelijk kind haar tegenstraalde, troostte haar te midden der verlatenheid en ellende van haren toestand. En nu werd de voorzegging van den profeet Isaias vervuld: »Te dien dage zal er voor den Heer een altaar zijn 't midden van Egyptenland." (Is. XIX: 19.)

Zooals we gezegd hebben, had zich de H. Maagd door hare nederige en voorkomende houding en liefderijke vriendelijkheid het vertrouwen van verschillende buurvrouwen gewonnen. Menigmaal viel het gesprek op de wondere teekenen des tijds, den ondergang der afgoden, het verval hunner tempels en het stilzwijgen der orakels. Dan nam de Moeder der eeuwige wijsheid met een heilig verlangen zulke gelegenheden te baat, het hart dezer vrouwen tot den allerhoogsten en alleen waren God te verheffen. Zij toonde haar de nietigheid der afgoden, die oogen hebben en niet zien, ooren en niet hooren, onderrichtte haar over de boosheid en arglist der duivelen, en sprak met zoo hemelsche lieftalligheid en geestdrift, dat verschillende tot den waren God terugkeerden. Want evenals van haren goddelijken Zoon, ging ook van haar eene goddelijke kracht uit, die aller harten wonderbaar verkwikte en genas. —

Zelfs kwamen sommige afgodische priesters, door hetgeen zij van de H. Familie zagen en hoorden, tot nadenken, verlieten den vloekwaardigen dienst hunner machtelooze afgoden, deden boetvaardigheid over hunne zonden en begonnen den alleen waren God te aanbidden.

Toch zou het der H. Familie ook in Egypte niet aan vervolgingen ontbreken! Vele heidenen, wier hart aan den ouden bijgeloovigen waan vastgekeetend lag, waren kwaad en gebelgd op de H. Vreemdelingen, hielden hen voor spionnen en toovenaars, en brachten het door hunne vervolgingen zoo ver, dat de teedere en vredelievende Moeder Gods besloot, met haar echtgenoot en kind de zonnestad te verlaten, en een ander verblijf te zoeken.

Zoo kwamen zij te Memphis, de oude hoofdstad van het land, en van hier — omdat zij nergens een onderkomen vonden — in een arm dorpje Mathara (Matarna) genaamd. Daar leden zij in den beginne groot gebrek aan goed drinkwater. In haren nood wendde zich de H. Maagd tot den hemelschen Vader, en zie, terwijl zij nog weenend bad, ontsprong aan hare rechterzijde, uit den dorren zandigen grond eene rijke bron van frisch drinkwater, dat tot op den dag van heden nog den naam draagt van Maria-bron. Spoedig werd alles rondom de bron groen, en de tot nu toe onvruchtbare zandvlakte langzamerhand heerlijk tuinland.

Ook hier beijverde zich de H. Josef voor de maagdelijke Moeder en haar kind eene woning op te slaan, waarin zij nu eenige jaren verbleven. Het kindje Jezus, dat zich volgens zijne menschelijke natuur, evenals andere menschen slechts langzamerhand lichamelijk en geestelijk wilde ontwikkelen, groeide tot vreugde zijner ouders op, en hierover schrijft de H. Thomas van Villa Nova: »Wie is in staat den liefdegloed van het maagdelijk moederhart te schilderen, als zij haar lief kindje aanschouwde, wanneer het in hare nabijheid speelde, ze met zijn bevallig gelaat aanlachte, en dan wederom van het spel — met nog onzekeren tred — in de armen der overgelukkige moeder vloog!" Zachtjes aan bewees het kind zijne ouders zeer oplettend en voorzichtig allerlei kleine diensten. »Ik zag ook, zoo verhaalt de godvruchtige Catharina van Emmerich, ik zag ook in den geest, hoe Jezus den eersten keer voor zijne Moeder water haalde. Maria lag geknield in hare woning te bidden, als Jezus met een emmer naar de bron sloop en water haalde, het was de eerste maal. Maria was diep bewogen, toen zij Hem zag terugkomen, en altoos neergeknield blijvende, smeekte zij Hem zoo iets niet meer te doen, om niet in het water te vallen. Jezus zeide haar, dat Hij voorzichtig zou zijn, maar dat Hij verlangde voor haar water te mogen halen, zoo dikwijls zij het noodig mocht hebben. De menigvuldige, leelijke beesten die men in het land dik-

wijls ontmoet, deden Hem geen het minste leed, ja toonden zich met Hem gemeenzaam. Ik zag Hem zelfs met slangen spelen."

2. Op die wijze leefde de H. Familie — volgens de meening van verschillende Schriftverklaarders — eenige jaren in ballingschap, ver van hun H. geboortegrond, als arme vreemdelingen. En, Lezer, wat is geheel uw leven op aarde anders dan een ballingschap? Nu en dan valt het u zwaar en smartelijk, dat hier op aarde uw waar vaderland niet is. De menschen begrijpen u zoo weinig, en ook hun doen en laten schijnt u dikwijls zoo onbegrijpelijk, zoo grillig veranderlijk, en als een spel van het blinde toeval toe. Uw hart verlangt naar helderheid en licht, naar liefde en geluk; en ach, al uwe kennis is duister, uwe wetenschap brokwerk, de liefde der menschen zoo veranderlijk, en het geluk zoo onbestendig. — Nu ja, hier ook zijt ge zeker niet te huis, en zeer heilzaam en noodzakelijk is het, als gij er u ernstig en levendig van overtuigt, dat gij hier op aarde maar een doortrekkend pelgrim zijt — in den diepsten grond van uw wezen — en niet voor dit aardsche leven geschapen.

Maar nu zijt ge, volgens Gods H. beschikking in dit aardsch leven geplaatst, nu moet gij hier in uwen staat en in uw huisgezin werken, nu moet gij hier zoo lang volharden, totdat gij door uwen Schepper in het ware vaderland terug geroepen wordt; — en het ware een erg afdwalen, als gij u, gelijk zoovele onverstandige menschen doen, slechts onder aanhoudend klagen aan Gods raadsbesluit wildet onderwerpen. Zeker is het leven hier op aarde in zich zelven zeer ellendig en met duizenderlei tegenstrijdigheden en rampspoeden doormengd. Indien gij het echter goed weet aan te leggen, dan zult ook gij — evenals de H. Familie tijdens hun ballingschap in Egyptenland — Gods zoeten troost ondervinden. Want waarlijk, de hemelsche Vader wil zich reeds hier op aarde niet geheel en al aan zijn schepsel onttrekken en verbergen; en al kunnen wij Hem ook, tijdens onze aardsche pelgrimsreize, *niet* van aanschijn tot aanschijn zien, toch treffen wij overal de sporen der Godheid, de sporen der goddelijke barmhartigheid, wijsheid en liefde aan, en juist daarin bestaat de kunst van 't leven: deze goddelijke sporen hier op aarde met een vroom hart op te zoeken en ons daarin te verheugen.

Leer en beoefen dus deze kunst. In dezen ganschen kring der natuur, waar ooit uw blik zich wendt, vindt gij de liefelijke sporen van uw hemelschen Vader. Het wormpje in het stof en de dauwdroppelen aan de grashalmen, evenals de glinsterende zon aan het hemelruim en de millioenen vonkelende sterren, zij allen verhalen u de Almacht, Wijsheid en Goedheid van uwen God, en de pracht van het vaderlijke huis, dat u daar eens te wachten staat. Ieder vriendelijke blik, die uit het oog van een goed mensch uw hart treft, ieder onderrichtend woord dat uit den mond van een wijzen mensch in uw oor klinkt, ieder voorbeeld van deugd, dat u in het leven van H. menschen tegenkomt, wat is dat anders als een spoor van God, een geschenk van uw hemelschen Vader, een vriendelijk blijk, dat Hij uwer gedenkt en over u waakt? Wend dan verder uwen blik naar het Rijk der genade, naar de Kerk. Elke hemelsche waarheid, die u verkondigd wordt, elke H. zegening, die gij krijgt, elk H. sacrament, dat u wordt toegediend, elk H. Misoffer, dat gij moogt bijwonen, is een onderpand van de geheimvolle, genaderijke tegenwoordigheid van uwen God. O verdiep u steeds meer en meer in dit schoone, zaligmakende geloof; gewen uw geestelijk oog overal uwen hemelschen Vader te vinden, te aanschouwen en te beminnen; dit was de kunst der lieve heiligen! Daardoor verzoetten zij de dagen van hun aardsche ballingschap, en daardoor bereidden zij hunne zielen voor tot het gelukzalig wederkeeren naar het vaderland, naar Gods aanschouwing van aanschijn tot aanschijn.

VEERTIENDE HOOFDDEEL.

TERUGKOMST VAN DE H. FAMILIE UIT EGYPTE.

1.

In Egypte had de hemelsche Vader der H. Familie menig wonderbaren troost verleend. En toch viel hun het verblijf onder het afgodisch heidenvolk van dag tot dag lastiger. Het zien van den afschuwelijken afgodendienst en de hemeltergende, onnatuurlijke ondeugd vervulde hun gemoed met huivering en schrik en zij voelden in hun hart een steeds grooter verlangen naar hun vaderland. Doch zie, nadat Maria en Josef op zekeren dag zeer bedroefd geweest waren en met groote smart over den langen duur van hunne ballingschap uit het H. land met elkander gesproken hadden, verscheen des nachts de Engel des Heeren in den droom aan Josef en zeide hem: »Sta op, en neem het kind en zijne Moeder met u, en trek naar het land van Israël. Want zij zijn gestorven, die het kind zochten te dooden." (Matth. II: 20.)

Ja, gestorven was de bloeddorstige vervolger van het lieve kindeke Jezus — een huiveringwekkenden dood, in jammer en wanhoop gestorven! Eene ongewone ziekte namelijk was te dier tijde Herodes overvallen, eene brandende koorts verteerde zijne ingewanden, een onverzadigbaar verlangen naar spijs kwelde hem en elke genieting vermeerderde den brand. Zijne voeten waren dik gezwollen, en walglijke wormen kwamen uit de verrotting van den onderbuik. Bij de ellende van het lichaam kwamen nog de verschrikkingen der ziel, de folterende gedachte aan die tijden, waarop hij den eenen gruwel op den anderen, den eenen moord op den anderen gestapeld had. En de herinnering aan de straf Gods in de eeuwigheid. In deze hellesmart, die de vijand van Christus reeds hier op aarde naar lichaam en ziel ondervond, wilde hij zich zelven om 't leven brengen, doch zijne dienaren hielden hem hiervan terug. Eindelijk blies hij zijne zwarte ziel in razernij en wanhoop uit. Zoo stierf Herodes, de eerste vijand en vervolger van Jezus Christus.

Ook zijne zonen — Aristobulus, Alexander en Antipater — waren van het wereldtooneel verdwenen, en wel op het moordbevel van hun eigen vader. De vervolgers van den Zaligmaker waren weg, en nu klonk uit den mond van den Engel de zoo lang verwachte blijde tijding: »Sta op, neem het kind en zijne moeder met u, en trek naar het land van Israël." Een zoet en buitengewoon troostvol woord voor den lang en zwaar beproefden voedstervader van Christus! Dadelijk stond hij op, dankte den hemelschen Vader voor de verlossing uit het land der heidenen, en snelde naar Maria, om ook haar de blijde boodschap mede te deelen. Hij vond haar op hare knieën biddend, zooals dit »uitverkoren vat van godsvrucht" zeer dikwijls het grootste deel van den nacht in gebed en beschouwing van hemelsche zaken doorbracht. »Wees gegroet — zoo sprak de vreugdedronken Josef tot zijne maagdelijke echtgenoote — wees gegroet, gij zuivere, de Heer is met u en zijne genade is dezen nacht over ons geopenbaard. Verheug en verblijd u, want de dagen van onze ballingschap zijn ten einde en de goddelijke barmhartigheid voert ons naar het land onzer vaderen terug. Sta op, o Maagd, en laat ons nu alles, wat tot de afreis noodig is, in gereedheid brengen." Toen begon zich ook Maria te verheugen en den Heer te danken.

2. De godvruchtige Catharina van Emmerich geeft ons eene buitengewoon liefelijke beschrijving van het vertrek der H. Familie uit Egypte. »Des anderen daags 's morgens — zoo verhaalt de zienster — nadat het besluit tot hun vertrek bekend was geworden, kwamen er vele lieden zeer bedroefd afscheid nemen en hun alle soorten van geschenken brengen in kleine kastjes van schors. Deze menschen waren oprecht bedroefd. Er waren eenige Joden bij, doch voor het grootste deel bekeerde heidenen. De Joden, die in dit land woonden, waren zoodanig in afgoderij vervallen, dat zij bijna niet meer kenbaar waren. Ook werden er gevonden, die het vertrek der H. Familie met vreugde vernamen, want zij beschouwden hen als toovenaars, die den voornaamste der booze geesten tot hunnen dienst hadden. — Ik zag onder de brave lieden, die hun geschenken brachten, moeders met hare kinderen, die de speelmakkers van Jezus geweest waren. Als Josef de noodwendigste dingen op den ezel gepakt had, begaven zij zich, van al die vreemden vergezeld, op weg. Eindelijk namen de begeleiders een hartroerend afscheid. Het kind Jezus, Maria en Josef hadden, om zich tegen de zon te beschutten, een breed stuk dunne schors in de gedaante eener schijf op het hoofd, dat met een lint onder de kin was vastgebonden. Jezus had zijn klein bruin kleedje aan, (dat de allerheiligste Maagd voor Hem gemaakt had) en droeg schoenen van schors, die Josef voor Hem vervaardigd had. Maria droeg voetzolen. Zij was dikwijls ongerust, omdat het kind Jezus moeielijk door het brandend zand kon gaan; zeer dikwijls zat Hij op den ezel, terwijl Maria en Josef aan zijne zijde gingen.

O allerliefst kind, hoe duidelijk zie ik U in den geest met den kleinen stok in de hand daar heen wandelen, nu eens aan de hand van Maria, dan van Josef! Ach, ik zie in den geest de stille tranen, die U nu en dan langs de wangen rolden, om de pijn van uwe gewonde, bloedende voetjes. Ach ik hoor in den geest die bedroefde zuchten, welke honger, dorst en vermoeienis U op deze lastige terugreis afpersten. Maar ik zie ook het hemelsch geduld, waarmede Gij de smarten leedt en ze den goddelijken Vader als een zoenoffer voor de weekelijkheid der menschen opdroegt. O Jezus, hoezeer hebt Gij mij toch bemind! Hoeveel hebt Gij toen reeds voor de zaligheid mijner onsterfelijke ziel geleden en verdragen! — En ik, ongevoelige, ondankbare, weekelijke mensch, ik heb zoovele jaren van mijn leven laten voorbij gaan, zonder ooit ernstig aan die oneindige liefde en barmhartigheid te denken! En hoe menigmaal — als de plicht van mijn staat vervuld moest worden, of ik anderen nuttig behoorde te zijn — hoe menigmaal en hoe spoedig heb ik mij om lichamelijke vermoeienis of pijn verschoond gehouden en den plicht van mijn staat of der liefde verzuimd. O van liefde brandend, kloekmoedig kind, kom mijne wee-

kelijkheid te hulp. Genees en bevrijd mijne ziel van hare slechte gewoonten en lauwheden, versterk mijn hart en wil — opdat ik standvastig den weg bewandele, dien Gij mij hebt aangewezen, en het werk volbrenge, dat Gij mij hebt opgelegd!

3. Eindelijk kwam de H. pelgrimsstoet aan de grenzen van Egypte en ging Gaza, de eerste Joodsche stad, binnen. Nu was de voedstervader van Jezus Christus voornemens, naar Bethlehem te gaan, om met den Messias in de stad van zijn doorluchtigen voorvader, koning David, zijne woning te vestigen. »Maar hoorende, dat Archelaus in Judea regeerde in de plaats van Herodes, zijnen vader, vreesde hij derwaarts te gaan." (Matth. II: 22). Na den dood van Herodes *) werd namelijk zijn rijk onder zijne drie zonen verdeeld. Archelaus behield Judea Samaria, en Idumea, Herodes Antipas (de latere moordenaar van Joannes den Dooper en verachter van Christus) bekwam Galilea en Perea; Philippus het overige Palestina. Archelaus nu was even wreed als zijn vader, en liet dadelijk na zijne troonsbeklimming, 3000 Joden, die om het Paaschfeest vergaderd waren, doodslaan. Pas tien jaren later verkreeg het volk van den romeinschen Keizer de afzetting van den dwingeland, waarna het een romeinsch wingewest onder romeinsche Stedehouders of landvoogden werd.

Toen nu de voedstervader van Christus te Gaza de boosheid en den bloeddorst van dezen Archelaus vernam, werd hij andermaal zeer ontsteld, en vreesde voor het goddelijk kind, tot wiens beschermer hij was uitverkoren. De hemelsche Vader verhoorde echter de smeeking van zijn trouwen dienstknecht, en terwijl Josef sliep zond Hij hem andermaal zijnen Engel, die hem dit deel van het H. land toonde, waarheen hij trekken moest. In den droom — zoo meldt de H. Mattheus, II: 22 — onderricht zijnde vertrok hij naar de streken van Galilea, waar namelijk Herodes Antipas vrij zacht bestuurde. Dadelijk onderwierp zich de H. Josef aan het welkome bevel, en zooals de H. Evangelist v. 23 verder verhaalt — daar gekomen zijnde woonde hij in de stad, Nazareth genoemd: opdat vervuld zou worden wat gesproken is, door de Profeten: Hij zal een Nazareër genoemd worden.

Een Nazarener! d. i. de inwoner van een ellendig en door geheel het Joodsche land veracht stadje, — opdat de vrijwillige vernedering en grenzelooze zelfverloochening van den Koning des hemels zijnen aanbidders en navolgers door alle eeuwen heen voor oogen staan, en hen reeds de bijnaam van hunnen koning aan de gronddeugd van het christendom, aan de ootmoedigheid herinneren zou! Een Nazarener! d. i. de Gode gewijde, Gode toegeheiligde (zie bl. 129) en in onthouding levende — zooals geschreven staat: »Ik heilig mij zelven voor hen, opdat ook zij geheiligd zijn in de waarheid." Een Nazarener! d. i. de tak, de bloem — zooals voorzegd is: »Er zal een tak uit de wortel van Jesse voortkomen en eene bloem uit zijne wortelen schieten! (Is. XI: 1.) d. i. een behoeder en beschermer van allen, die tot Hem hunnen toevlucht nemen. Deze viervoudige beteekenis heeft het woord »Nazarener", en daar deze beteekenis in onzen lieven Heer en Zaligmaker volkomen vervuld is, wilde Hij — overeenkomstig de raadsbesluiten der eeuwige wijsheid te Nazareth wonen.

De H. Familie begaf zich dus, zoodra zij de boodschap van den Engel ontvangen had, van Gaza op reis naar Nazareth. Wie zal de vreugde beschrijven der zoovele jaren lang verbannenen, toen zij wederom in de verte den dierbaren geboorteplek, de geliefde vaderstad aanschouwden, toen zij de welbekende straten doortrokken, hunne arme hut binnentraden en vrienden, bekenden en aanverwanten, na eene zoo lange scheiding, wederom mochten groeten. O welke zoete tranen van liefde, dank en vreugde hebben zij toen niet gestort! Zij jubelden op dat oogenblik in de zaligste vreugde en hun hart stortte zich in heilige dankzegging uit, omdat de Heer hen uit het vreemd land terug gevoerd en naar het zoo vurig verlangde, innig dierbare vaderland terug gebracht had. —

*) Zie bladz. 175.

4. Christelijke lezer, moge voor u ook eens dit uur van jubel slaan! want ook uw aardsche pelgrimstocht zal misschien vroeger, dan gij nu meent, — zijn einde bereiken, en dan ook moet gij naar het vaderland, naar het eeuwig ouderhuis terugkeeren. Richt daarom ook, zooals de H. Laurentius Justinianus ons vermaant, uw oog reeds nu zeer dikwijls op die hoogte daarboven, waar de hemel, ons waar vaderland, ons wenkt. Daar is alles groot, volmaakt, zeer verblijdend en gelukkig. Groot is immers de glansrijke stad Gods, het hemelsch Jerusalem met de tallooze woningen, die de Koning der heerlijkheid voor de zijnen bereid heeft. Dit vaderland is volmaakt, en door geene scheiding meer te verliezen; want de ziel is onsterfelijk, onsterfelijk evenzoo het eenmaal verrezen en met de ziel in verheerlijking vereenigd lichaam van den mensch. Zeer verblijdend is daar de zoete eendracht der hemelburgers, waar elk vroeger onderscheid van rijk en arm, van aanzienlijk en nederig is opgeheven, en allen in ongestoorde liefde te zamen wonen. Gelukkig is dit vaderland, omdat in het aanschouwen der eeuwige heerlijkheid, en in het bezit der oneindig schoone Godheid, elk verlangen der ziel bevredigd is. Dit vaderland is gevrijwaard tegen elken vijand, ver van elke smart, bewaard voor onrust, vrij van allen dood. Daar is niets meer wat aan ontbinding en bederf zou kunnen onderhevig zijn; want in hetzelve is alles met het waar, het overvloeiend, het eeuwig leven doortrokken, alles straalt in het licht des vredes. Dit vaderland behoeft geen zonneglans of maneschijn, want de oneindige heerlijkheid Gods verlicht het en haar licht is het Lam Gods, dat de zonden der wereld wegneemt. — Vervult het gezicht van dit vaderland u met vurig verlangen? Welaan, laat u dan in de dagen van uw pelgrimschap door de moeielijkheden van den weg niet afschrikken of verlammen! Zonder strijd behaalt niemand de kroon, en eerst na ballingschap kan men het vaderlijke huis binnentreden. Verdraag en zwijg

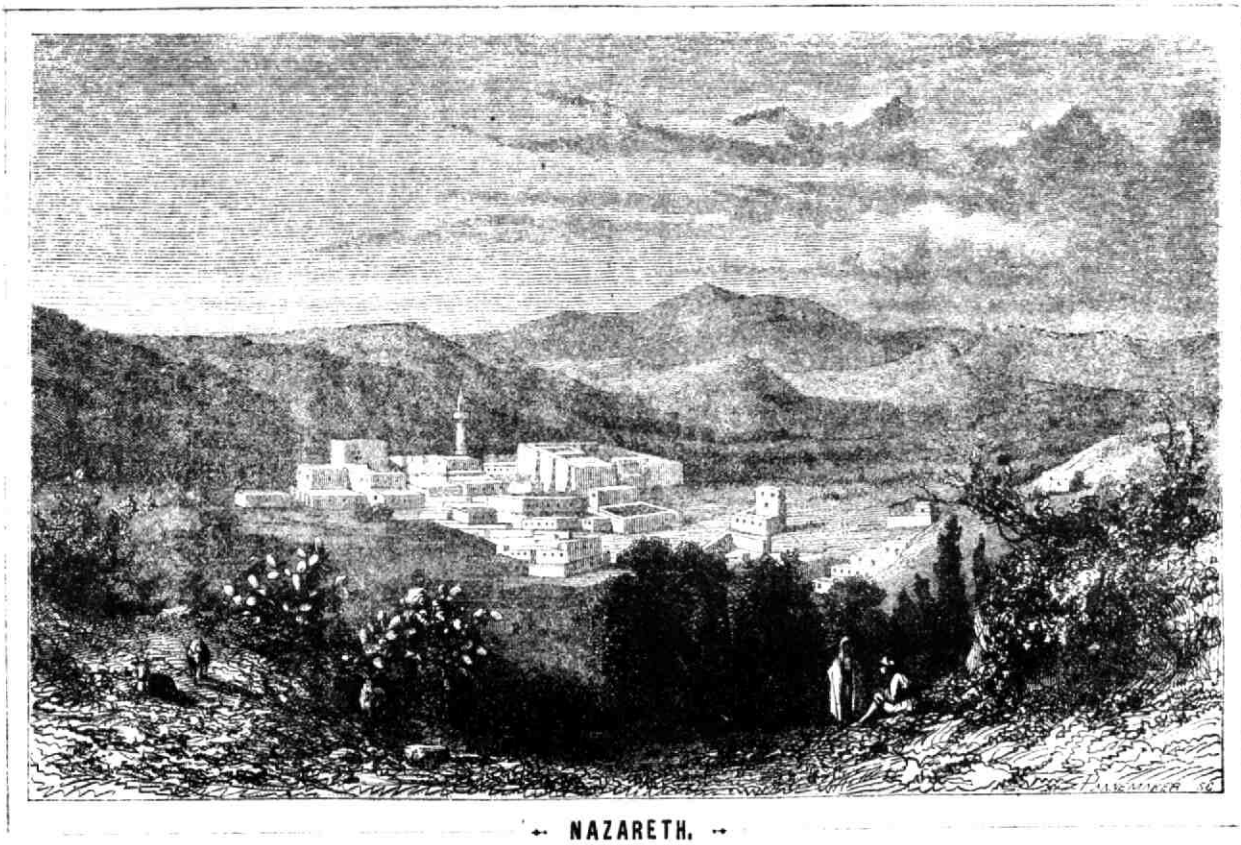

— NAZARETH. —

strijd en lijd. Alleen hij, die zegevierend door al die bekoringen, die God iedereen naar de mate zijner krachten heeft toebedeeld, is heengegaan, zal tot het gelukkig bruiloftsfeest van het eeuwig Woord worden opgenomen.

O Maria, hemelkoninginne, opperste en voornaamste van die gelukzalige bewoners van het vaderlijke huis, ik bid u om de vreugde, die gij op het oogenblik van uwe intrede in de geboorteplaats Nazareth ondervondt, wil mij een alles overwinnend verlangen naar het hemelsch vaderland verwerven; en wil mij in het uur des doods door uwe voorbede beschermen, opdat de vijand mijner zaligheid geen deel in mij hebbe, en ik dan die zaligheid, die voor mij bewaard is, niet verlieze. Amen.

VIJFTIENDE HOOFDDEEL.

DE WASCHDOM VAN HET KIND JEZUS.

1.

Gelijk het H. Evangelie ons uitvoerig de aanleiding tot de vlucht naar Egypte en den terugkeer naar Nazareth verhaalde, zoo deelt het ons uit de geschiedenis der jeugdige jaren van Jezus Christus nog drie dingen mede: Ten eersten den geleidelijken waschdom van het kind, ten tweeden zijne Paaschreis naar Jerusalem en ten derden zijne gehoorzaamheid aan Maria en Josef.

En het kind groeide op — zoo schrijft de H. Evangelist Lucas — in sterkte, zijnde vol van wijsheid, en de genade Gods was in Hem. (II: 40.) En Jezus nam toe in wijsheid en jaren, en in genade bij God en menschen. (52.)

Letten wij hier goed op het verschil der twee naturen in Christus. Want beide zijn in onzen lieven Heer en Zaligmaker ten nauwste en onafscheidelijk vereenigd: de wezenlijke Godheid en de waarachtige menschheid. Volgens zijne goddelijke natuur kon Christus ongetwijfeld op geenerlei wijze toenemen of groeien. Van den eersten oogenblik zijner Ontvangenis tot op het uur zijner Hemelvaart droeg Hij in zich den oneindigen rijkdom van Gods Almacht, Wijsheid en Liefde, en had bijgevolg reeds als klein kind alle slechts denkbare wonderen kunnen doen. Als mensch daarentegen wilde Christus in alles aan ons gelijkvormig worden, met uitzondering alleen van de zonde, die ook blijkbaar niet tot het wezen van de menschelijke natuur behoort. Hij wilde niet slechts een menschelijk lichaam aannemen, om het door zijne Godheid te bezielen, en daarin den glans en majesteit zijner Godheid te verbergen, zooals sommige dwaalleeraars der oudheid beweerd hadden; maar Hij wilde op het oogenblik zijner menschwording ook eene waarachtige menschelijke ziel aannemen, dus een menschelijk kenvermogen, een menschelijk hart en een menschelijken wil in zich dragen,

opdat Hij, als onze wezenlijke medebroeder met ons in volmaakte levensgemeenschap zou staan en ons daardoor kunnen verlossen. En omdat de menschelijke natuur nu eenmaal zoo gesteld is, dat lichaam en ziel zich slechts langzamerhand ontwikkelen, wilde ook onze goede Verlosser, als Zoon des menschen, zich ontwikkelen, d. i. groeien en toenemen, zoo in jaren, als in wijsheid en genade bij God en de menschen.

Wij moeten ook zeker zonder den minsten twijfel aannemen, dat de Godheid in Christus zijne menschheid doordrongen, verlicht en doorstraald heeft en dit niet slechts eens, namelijk bij zijne verheerlijking op den berg Thabor; maar altijd en ieder oogenblik van zijn leven op aarde. Op welke wijze echter de menschelijke natuur van Christus — zonder vernietiging van haar wezen — — door de goddelijke Majesteit boven zich zelve verheven, voltooid en verheerlijkt is, en in hoeverre deze menschelijke kennis, kracht en genade van Jezus Christus — zooals die zich uitwendig voor het oog der menschen slechts langzamerhand ontwikkeld heeft — ook inwendig in zichzelve voor ontwikkeling vatbaar geweest is; dit alles is een geheim en kan door geen menschelijk verstand bevat en begrepen worden. En zoo iets is ook volstrekt niet noodzakelijk! Maar wel is het noodzakelijk, dat gij Jezus Christus als den waarachtigen Zoon des menschen en tevens als den waarachtigen Zoon Gods met een geloovig hart erkent, lofprijst en bemint, zooals Maria en Josef Hem in dien tijd erkend, lofgeprezen, en met de meeste hartelijkheid bemind hebben.

2. Het was hun immers gegeven de gelukkige toeschouwers en getuigen van dien geheimvollen waschdom van Christus in zijne menschheid te zijn. Dag aan dag zagen zij, hoe de lichamelijke gestalte van het kind Jezus zich in kracht en schoone bevalligheid ontwikkelde, hoe op zijne gelaatstrekken de innerlijke wijsheid en goedheid des harten zich steeds liefelijker afteekenden, en de inwendige waardigheid en heiligheid — zoowel in spreektoon, als in elke uitwendige houding immer helderder te voorschijn traden.

En nu weet ge, dat er reeds voor gewone ouders geen grooter en reiner geluk bestaat, dan getuigen te zijn van den groei en de gelijktijdige ontwikkeling van hun kind; want deze ontwikkeling is werkelijk iets goddelijks; zij is de geleidelijke ontwikkeling van die kiem, waaruit het evenbeeld Gods van den mensch gevormd wordt. O hoe schittert dan ook het oog des vaders, als hij ziet, hoe zijn kind van dag tot dag beminnelijker, vatbaarder, sterker en minder vreesachtig wordt — hoe het nu eens door een verrassend, wijs, passend woord, dan door eene edele, grootmoedige handeling blijken van zijne geheimvolle ontwikkeling in zijn binnenste geeft. O hoe klopt het moederhart van onuitsprekelijke vreugde, als zij bemerkt, hoe het langzaam aan helder en steeds helderder

wordt in den geest van het kind, hoe zijn streven om zich welgevallig te maken aan zijne lieve moeder immer met meer bewustzijn, zijn doen en laten met meer welvoegelijkheid en overleg geschiedt! Wat zou het vader- en moederhart dan nog grooter en gelukkiger kunnen wenschen?'

Maar wendt gij nu van zulke gewone ouders uwe beschouwing tot Maria en Josef, dan moogt gij niet vergeten, dat de natuur van hun kind, de menschheid van Christus — juist omdat die zonder bederf der zonde, en tot de innigste levensverbinding met de Godheid bestemd was — reeds op zichzelve de allervoortreffelijkste en heerlijkste menschheid was, zoodat zelfs Adam in het paradijs noch in schoonheid des lichaams, noch in helderheid van geest, noch in goedheid des harten de voortreffelijkheid der menschelijke natuur van Christus had bereikt. Vandaar kunt gij u een denkbeeld vormen van de onuitsprekelijke blijdschap, die de van God bevoorrechte ouders ondervonden, zoo dikwijls hunne blikken op het heerlijk kind rustten, zoo dikwijls zij zich met Hem onderhielden. Hoe minzaam was Hij voor andere kinderen, hoe voorkomend jegens volwassenen, hoe eerbiedig voor oude lieden, hoe mildadig en vol medelijden voor den arme, hoe gehoorzaam aan zijne ouders! Hoe stilzwijgend op zijn dagelijksch werk, hoe kalm en onverdroten! Hoe kinderlijk eenvoudig en wijs tevens in zijne vragen en antwoorden, hoe bescheiden, rondborstig en vol waardigheid! Doch bijzonder op die oogenblikken, dat het kind Jezus, gemeenschappelijk met Josef en Maria Gods lof zong en zijne ziel in vrome gebeden uitstortte. Wat hebben toen die gelukkige ouders wel ondervonden, welken gloed van heilig vuur werden zij alsdan in hun hart gewaar! En dit hun geluk moest van dag tot dag toenemen, naarmate de volmaaktheid der menschelijke natuur van Jezus zich van dag tot dag duidelijker vertoonde d. i. naarmate Hij opwies en toenam in wijsheid en genade voor God en menschen.

3. O Jezus, laat ook mij opgroeien en toenemen in wijsheid en genade, in kennis en zedelijke kracht, in mildadigheid en kloekmoedigheid, in de eenvoudigheid der duif en de slimheid der slang, in vriendelijke toegevendheid en heiligen ernst, in kuischheid, matigheid en ijver voor alle goed. Hierin immers bestaat mijne levensplicht. Want, al is ook de menschelijke natuur door de zonde veelzijdig bedorven, en van de jeugd af tot het kwade geneigd, toch liggen in onze ziel vele heerlijke gesteltenissen en kostbare kiemen, die, — met Gods bijstand — aangekweekt, gezuiverd, en ontwikkeld moeten worden.

Er wordt in een oud boek verhaald, hoe een stervende vader aan zijnen zoon geene andere erfenis had nagelaten als een goed gesloten kistje. Toen de vader begraven was, verbrak de zoon het ijzeren beslag van het kistje, maar vond er niets anders in dan eenige stukken metaal, die door den roest verteerd en met vuilnis bedekt waren. Dan werd hij zeer bedroefd en wierp het kistje met al, wat er in was, in eenen hoek. Al spoedig was de karige voorraad levensmiddelen opgeteerd en de jongeling geraakte in grooten nood, mismoedig haalde hij eindelijk het kistje wederom uit den hoek, om het aan eenen oud kleederkooper voor eenige centen te verkoopen. Maar daar hij eerst de stukken van stof en vuiligheid wilde zuiveren, zie toen ontdekte hij dadelijk aan de metaalstukken die hij afwiesch en afvreef, lichtende en schitterende punten — ieder oogenblik nam de glans toe — en als het werk, na eenige uren, was afgeloopen, toen lagen voor het oog van den hoogverbaasden, verrukten jongeling de heerlijkste schatten van goud, paarlen en edelgesteenten!

Dit is de geschiedenis van de menschelijke ziel. Beijvert gij u met gepasten vlijt, de onzuivere grondstoffen, die zich daaraan vastgezet hebben, te verwijderen, en de in de ziel verborgene goede krachten nauwkeurig op te sporen, te oefenen en daardoor te volmaken; o hoe rijk zal die arbeid dan beloond worden! Zeker is dat werk niet licht, noch in een enkel uur afgeloopen. Op het goud van het kenvermogen heeft zich eene zekere neiging tot dwaling en leugen als een walgelijk vuilnis, neergezet; het diamant der

heilige schaamte is met het stof van onzuivere begeerten bedekt; de offerwillige naastenliefde is door het kopergroen der zelfzucht ingevreten en de levendige werkkracht en lust tot den arbeid is erg door den roest der traagheid beschadigd. Hier, hier is uw werk — een moeielijk, maar rijk beloond werk! Verlies geen moed: God helpt den ijverigen en moedigen! Alleen langs dezen weg, alleen door zulken noesten arbeid, maar ook alleen door zoodanige hulp van God, zijn de Heiligen heilig geworden. — Zeker zijn er vele menschen, die ijverig in de weer zijn, om hunne geestvermogens te ontwikkelen en zich van dag tot dag rijkere en uitgebreidere kennissen in wereldsche wetenschap te verschaffen. Zij bezoeken met lofwaardigen ijver de gehoorzalen van beroemde meesters. De scholen der wetenschap bloeien; maar de school der deugd staat ledig. De kracht van den geest wordt regelmatig opgewekt, verzorgd en bevorderd; maar de rijkdommen van het hart worden door ontelbare menschen volstrekt geene oplettendheid waardig geoordeeld, alles richt zich naar het licht der verlichting en wetenschap; maar om de heilige warmte der christelijke liefde en deugd bekommeren zich zoo weinigen.

Wees dus van het getal dier weinigen! O hoe gelukkig zult gij u dan gevoelen, als niet slechts uw geestelijk oog van dag tot dag helderder, en uwe kennis rijker, maar ook uw hart steeds zuiverder en reiner, uwe zedelijke kracht immer vrijer, machtiger en werkzamer wordt. — Laat geen dag, geen uur nutteloos voorbijgaan, 't is uw levensplicht de kostbare schatten, die de Allerhoogste in uwe menschelijke natuur gelegd heeft, te ontwikkelen, te benuttigen en op zulke wijze te doen groeien en toenemen in wijsheid en genade voor God en de menschen. Nog eens, het werk is groot, de strijd moeielijk, en de duivel ijverig in de weer, om ons te verlammen en in onverschilligheid en zorgeloosheid te doen inslapen. O ontwaak, laat u niet omwinden, werk en strijd; aan werktuigen ontbreekt het u niet, gij hebt de wapenen bij de hand: gebed, godvruchtige lezing, ontvangen der H. Sacramenten, het voorbeeld van Christus en zijne lieve Heiligen. O denk altoos aan de vermaning, die de Leeraar der volken aan de Ephesiërs gegeven heeft: »Laat ons opgroeien en toenemen in Christus, ons opperhoofd, opdat wij niet meer kinderen zijn, geslingerd en rondgevoerd worden met iederen wind der leering door de boosheid der menschen; maar laat ons voortschreiden tot een volwassen man, tot de ouderdomsmate van Christus' volheid." (Eph. IV).

ZESTIENDE HOOFDDEEL.

HET TWAALFJARIG KIND JEZUS IN DEN TEMPEL.

1.

Bij de Joden was het voorschrift, dat ze driemaal 's jaars (met Paaschen, Pinksteren en het Looverhuttenfeest) te bedevaart moesten gaan naar hun heiligdom, den tempel te Jerusalem, om daar God gemeenschappelijk te aanbidden en zich openlijk en plechtig als het volk des Heeren te vertoonen. — Eveneens verlangt ook de Heer in het Nieuw Testament, dat wij ons niet moeten tevreden stellen, verborgen in het stille kamertje te bidden, maar dat wij ook van tijd tot tijd, d. i. minstens op alle Zon- en feestdagen in het huis des Heeren bijeen komen, en door gemeenschappelijk gebed en deelneming aan de allerheiligste offerande, ons als de gemeente van Christus toonen.

De H. Schrift zegt ons van de ouders van Jezus, dat zij zich volgens geweten aan elke wet van het Oud Testament onderwierpen, en bij name alle jaren met Paaschen naar Jerusalem te bedevaart gingen. — Eer het kind Jezus den ouderdom van twaalf jaren bereikt had, mocht Hij hen zeker op die H. reis niet vergezellen, omdat de weg van Nazareth naar Jerusalem drie volle dagreizen duurde. Maar wat zal Maria toen, bij hare tehuiskomst van de bedevaart, aan haar dierbaarst kind wel verhaald hebben over de H. stad Jerusalem, over de heerlijkheid des tempels, over de leeringen en onderwijzingen der Priesters, over het zoetluidend Psalmengezang, over de buitengewoon rijke offeranden, die in den tempel werden opgedragen, over de godsvrucht, die nog bij zoovele vrome, oudgeloovige Israëlieten op die feestdagen zich vertoonde! En hoe zal het kind Jezus altijd naar die verhalen zijner lieve Moeder met gespannen aandacht en hartelijke vreugde geluisterd hebben!

Christelijke moeder, bestaat er tusschen u en uw kind wel een zoeter en heilaanbrengender gesprek, dan als gij het verteilt van den hemelschen Vader, van den lieven Jezus, van onze kerken en godsdienstplechtigheden, die daar plaats hebben? O dartel met u kind niet zooveel, verhef u! wek in uw hart, geloof, eerbied en liefde op. Waar het hart vol van is, daar spreekt de mond van. Spreek met u kind gedurig over God, over de wonderen der schepping, over de H. Geschiedenis, inzonderheid over Christus, de kerk en den godsdienst. Dan zal uw kind ook worden opgewekt en het in hem verborgen, godsdienstig verlangen ontwaken; het zal met belangstelling naar u luisteren, en zijn hart zal zich dikwijls in stilte met hetgeen het gehoord heeft bezig houden. Christelijke moeder, uw kind is u van God geschonken; gij moet het naar God terug brengen en zijne zinnen en verlangens van zijne jeugd af op Hem richten!

Toen eindelijk Jezus den ouderdom van twaalf jaren bereikt had, en het Paaschfeest aanstaande was, mocht en moest Hij ook zijne ouders op

de H. bedevaart vergezellen. Met de grootste vreugde hadden Maria en Josef dezen dag te gemoet gezien. Ook het kind was blij, en ofschoon de weg lang en moeielijk was, stapte Hij toch rustig en opgeruimd aan de zijde zijner ouders heen; 't was immers ter verheerlijking van zijn hemelschen Vader, en ter gedeeltelijke openbaring zijner Godheid, dat Hij deze reis ondernam! Zij deden den weg onder vurige gebeden en godvruchtige gesprekken. Toen hun eindelijk de gouden tinnen van den tempel tegenschitterden, werd het gelaat van het goddelijk kind van vreugde als verheerlijkt en vreugdedronken hief Hij met zijne ouders het gezang van den Psalmist aan: »Hoe liefelijk zijn uwe woningen, Heer der heerscharen! Mijne ziel versmacht, ja bezwijkt van verlangen naar de voorhoven des Heeren. Mijn hart en mijn vleesch roepen uit tot den levendigen God. (Ps. 83: 2, 3.) Eene enkele zaak heb ik van den Heer gevraagd; daar zal ik steeds naar trachten; dat ik mag wonen in des Heeren huis al de dagen mijns levens." (Ps. 26: 4.)

Nauwelijks waren de H. Pelgrims Jerusalem binnengetreden, of zij begaven zich naar den tempel. Welke gewaarwordingen zijn er toen wel in het hart van Maria ontstaan? Als zij hier in die buitengewoon groote voorpleinen van den tempel gansch Israël vergaderd zag, — die buitengewone, zich bewegende en biddende menigte, dan zag zij steeds wederom met eerbied en verrukking op haren Zoon en zeide in haar hart: »Dit kind is uw koning, die offeranden zal Hij voltooien, dit heiligdom zal Hij uitbreiden, en eenen tempel bouwen, waarin niet alleen het Joodsche volk, maar alle volken en natiën zullen bidden." Maar wie zou de gedachten kunnen zeggen, die hier den Geest van het kind Jezus vervulden! Alle leed, dat dit volk Hem eens zou aandoen, de smaad, waarmede de stad Jerusalem Hem buiten hare poorten zou stooten — maar ook de gruwel der verwoesting, die daarom over de stad en dezen tempel zou komen; dit alles lag klaar en duidelijk voor het oog van het goddelijk kind.

De plechtigheden van het Paaschfeest, waaraan de H. Familie deelnam, duurden zeven dagen. Gedurende dien tijd werd op eene bijzondere plaats van den tempel de H. Schrift voorgelezen, besproken en door de Wetgeleerden aan het volk uitgelegd; daar werden plechtige offeranden opgedragen, gemeenschappelijke gebeden verricht; — en al hadden de Joden — zoowel die van het H. Land, als die onder de heidensche volken verstrooid leefden — in de gewone Synagogen hunner inwoning, voldoende gelegenheid, elkander te stichten en in de waarheid van den godsdienst te onderrichten, gevoelde zich toch de ware Israëliet, als hij — omgeven van duizenden en honderd duizenden zijner geloofsgenooten, in Jerusalem was en voor het uitverkoren heiligdom zijne gebeden en offeranden kon opdragen, geheel anders opgewekt, gesticht en voor God en godsdienst bezield, als te huis.

Dit juist is de zegen der bedevaartplaatsen! Zeker kan God overal aanbeden worden, in de nederige dorpskapel zoo goed als in de prachtigste kerken. Hij is overal dezelfde. Het majestueuse der godsdienstoefeningen, het woord Gods uit den mond van beroemde predikanten, het zien dier ontelbare scharen van pelgrims, die in gemeenschappelijke godsvrucht met ons bidden, hunne zonden beweenen, hunne belangen aan God voorstellen: dit alles wekt ons geheel anders op, dan dat wij nog zoo godvruchtig de gewone godsdienstoefeningen bijwonen. Vandaar zien wij ook de katholieken jaarlijks in onoverzienbare pelgrimstochten naar de beroemde bedevaartsplaatsen stroomen — naar het H. Graf te Jerusalem, naar het graf van den prins der Apostelen te Rome, naar Lorette in Italie, naar Compostella in Spanje, naar het graf der H. martelaars van Gorcom in Nederland, naar Kevelaar, Scherpenheuvel, Halle enz. En bewijzen de tallooze, wonderbare gebedsverhooringen op die plaatsen niet, dat God, evenals Hij sommige tijden, als bijzondere, heilige feesttijden heeft uitverkoren, zoo ook sommige plaatsen, als plaatsen zijner genade en barmhartigheid heeft willen uitkiezen? — Hij dus, die met een zuiver

BID VOOR ONS, H. MOEDER GODS!

inzicht en eene godvruchtige meening zonder verwaarloozing zijner huiselijke plichten of die van zijnen staat, zulke bedevaart doet, verdient zeker geene afkeuring; zoo iemand handelt in den geest van het Christendom. — En al sluipen er ook al misbruiken in, daarom mag men de bedevaarten op zichzelven nog geen bijgeloof of misbruik noemen — evenmin als de jaarlijksche feesttochten der Joden van het Oude Verbond naar den tempel te Jerusalem, ofschoon ook toen reeds de boosheid van sommige menschen de bedevaart tot zonde misbruikte.

2. Maar de bedevaart, die Maria en Josef met hun kind naar Jerusalem ondernomen hadden, moest hun een verschrikkelijk leed berokkenen: het verlies gedurende drie dagen. De H. Schrift verhaalt ons deze gebeurtenis met de volgende woorden: »En als zij, de dagen volëindigd hebbende, terugkeerden, bleef het kind Jezus in Jerusalem achter; en zijne ouders wisten het niet; doch vermoedende, dat Hij onder het gezelschap was, gingen zij eene dagreize ver, en zochten Hem onder de bloedverwanten en de bekenden, en dewijl zij Hem niet vonden, zoo keerden zij naar Jerusalem terug, Hem opzoekende. (Luc. II: 43—45).

Hier moeten wij voornamelijk de vier volgende punten overwegen. Vooreerst, hoe is het toch mogelijk geweest, dat zoo trouw bezorgde ouders, hun innigst geliefd kind zonder hunne schuld konden verliezen; ten tweeden hoe groote en diepe smart Maria en Josef om dit verlies ondervonden; ten derden waarom het goddelijk kind zijnen ouders die droefheid wilde veroorzaken, en eindelijk, welke heilzame en troostrijke leering het zwaar beproefde en christelijke hart uit dit geheimvol voorval moest trekken. —

Als de Joodsche pelgrims hunne terugreis van Jerusalem naar huis aanvaardden, waren zij gewoon zich in verschillende groepen te verdeelen; mannen en vrouwen, jongelingen en jonge dochters gingen afzonderlijk; de kinderen konden zich aansluiten, bij wie zij wilden. Voordat nu de pelgrimstochten zich naar Galilea in beweging stelden, had het kind Jezus zich, met vergunning zijner ouders, bij eenige bloedverwanten gevoegd, en de H. voedstervader was nu in de vaste verbeelding, dat Jezus met deze verwante vrouwen, onder het oog van Maria, zou huiswaarts trekken, terwijl Maria van haren kant er niet aan twijfelde, of haar dierbaar kind was bij het reisgezelschap der mannen, aan de zijde van den H. Josef. Zoo gingen beiden met hunne groep rustig en onbezorgd door tot Machmas ongeveer 4 uren ten noorden van Jerusalem waar het eerste nachtverblijf gehouden moest worden. Hoe verlangend wachtten de liefdevolle ouders het avonduur af, waarop zij, in Machmas aangekomen, hunnen Jezus hoopten te zien!

Het avonduur kwam. Dan hoe verbaasden en schrikten de ouders, als zij, toen ze bij elkander kwamen, het verlangde goddelijk kind niet vonden! Zij zagen elkander stil en stijf met den grootsten weemoed aan; ieder gaf in zijne ootmoedigheid zich zelven de schuld en jammerde over de nalatigheid, Jezus niet onder hun oog te hebben gehouden! Hoe zouden zij, in dien toestand, aan rust of nachtverblijf hebben kunnen denken! De bedrukte ouders klopten bij ieder pelgrimshuis in Machmas aan, ondervroegen verwanten en kennissen — maar alles te vergeefs! Toen gingen zij, ofschoon het reeds nacht geworden was, wederom naar Jerusalem terug, dwaalden door alle straten en stegen der stad, meldden zich bij alle huizen aan, waar zij maar ergens den vermisten hoopten te vinden — doch alles te vergeefs! Zoo ging de tweede dag, de tweede nacht en de morgen van den derden dag voorbij.

Christelijke Lezer, stel u de moeder van smarten in hare droefheid recht levendig voor oogen, hoe zij vol angst en beklemd van harte, naar alle kanten heen gaat, hoe ontelbaar dikwijls zij den zoeten naam van haar goddelijk kind roept, als zij kinderen van zijne jaren in de straten van Jerusalem bij elkander ziet, en dan telkenmale, als hare hoop verijdeld is, met onverklaarbare, moederlijke smart naar den hemel staart en den Almachtige haar leed klaagt! Met de Bruid van het Hooglied zal de smartvolle Maagd hebben uit-

geroepen: »Ik ben opgestaan en rondgegaan door de stad in de straten en wijken; ik zocht Hem, dien mijne ziel lief heeft; ik zocht Hem, maar vond Hem niet. Ik bezweer u, gij dochters van Jerusalem! Zoo gij mijnen geliefde vindt, wat zult gij Hem te kennen geven? dat ik krank ben van liefde. Ik ben mijns beminden en naar mij is al zijn verlangen." (Hoogl. III. V. VII).

Maar geene der »dochters van Jerusalem" kan de jammerende Moeder over haar zoo innig dierbaar kind eenig naricht geven, en met ieder oogenblik nam de door het hart snijdende angst van Maria toe.

De H. Schrift verhaalt van de moeder van den jongen Tobias, dat, toen haar zoon van zijne reis langer uitbleef, dan de ouders gehoopt hadden, ze in ongeneeselijke droefheid verviel en in vertwijfeling uitriep: »Ach mijn zoon, waarom hebben wij u zoo ver op reis laten gaan, u, het licht onzer oogen, den staf van onzen ouderdom, den troost van ons leven, de hoop van onze nakomelingschap. In u hadden wij alles te gelijk, wij hadden u nooit van ons moeten laten heengaan." (Tob. X: 4. 5.).

Haar man wilde haar troosten, maar de »bekommerde Moeder — zoo zegt ons het boek Tobias — kon niet getroost worden, zij liep naar buiten, zag in 't rond en ging op alle wegen, langs waar zij hoopte, dat haar zoon kon terug komen." Ondervond nu deze moeder zoo diepe smart, wat moest dan de gezegende moeder van onzen lieven Heer en Zaligmaker ondervinden? Immers geen menschelijk hart heeft ooit zoo trouwe, teedere, vurige liefde in zich omgedragen, als de liefde van Maria voor haar goddelijk kind — en nu was het voorwerp dezer liefde haar ontnomen! Nooit heeft een menschelijk hart zoo gelukkige verrukking genoten, als het hart van Maria bij het zien van haar goddelijk kind — en dit kind was haar nu op eens ontroofd! Ach, waar zou dat lief kind nu toch wel zijn? Zou nu reeds de profetie van Simeon over het zwaard, dat het moederhart doorboren zou, in zijne geheele scherpte vervuld worden? Was soms het kind in de handen gevallen van Archelaus, den zoon van den kindermoordenaar Herodes? Of wilde Hij zich nu reeds aan zijne ouders onttrekken, om in Jerusalem zijne roeping als leeraar des volks en Verlosser van het menschdom te volbrengen? Hadden zich soms de ouders door eene of andere onachtzaamheid of onvolmaaktheid den toevertrouwden schat onwaardig gemaakt, en was Gods Zoon wederom van deze met zonden bezoedelde aarde naar het rijk van zijn hemelschen Vader wedergekeerd? Met zulke en soortgelijke bange twijfelingen werd nu het hart der maagdelijke Moeder Gods onophoudelijk gefolterd.

En nu kan de vraag opkomen: Waarom heeft dan het genadig en gehoorzaam kind Jezus zijne H. ouders in zoo diepe droefenis willen brengen? Waarom heeft Hij hun zijne verwijdering en derzelver oorzaken niet te voren medegedeeld? Ook dit is een geheim, waarin wij — zooals in zoovele geheimen uit het leven en lijden van onzen Heer — hier op aarde nooit met volkomen helderheid kunnen zien. Toch ontwaart het kinderlijk geloof eenige beweeggronden die den Zaligmaker aanleiding gegeven hebben, tegenover zijne zoo dierbare ouders aldus te handelen. Of ware het vermetel te zeggen: Christus wilde door de driedaagsche, onverwachte verwijdering van zijne ouders, dezen het onmetelijk geluk, zulk eenen hemelschen schat te bezitten, nog gevoeliger maken? ongetwijfeld waren te dier tijde Maria en Josef van de levendigste gevoelens van dankbaarheid doordrongen, omdat hun de Zoon van den levenden God was toevertrouwd. Maar ieder menschelijke deugd is voor volmaking vatbaar, en zoo was de onverdiende tijdelijke scheiding van het kind Jezus een krachtig middel, het liefdevuur der H. ouders nog sterker te ontsteken, en hunne dankbaarheid voor dit hun toevertrouwd kind des hemels te vervolmaken. — Ware het vermetel te zeggen: Christus wilde, omdat Hij zich te Jerusalem aan de gehoorzaamheid jegens zijne ouders scheen te onttrekken, hen over zijn tweevoudige natuur en

hemelsche zending onderrichten? Wij moeten namelijk in Christus, in zijne H. menschheid twee handelingen goed onderscheiden: het zuiver menschelijke, als zijn eten, gaan, werken, uitrusten en dergelijken, en het godmenschelijke, als leeraren, zich openbaren, wonderen doen, Apostelen roepen, zich in den verlossingsdood opdragen, enz. Met betrekking tot de zuiver menschelijke handelingen, wilde zich Jezus geheel en al aan zijne maagdelijke Moeder Maria en den H. voedstervader Josef onderwerpen, en aan de jeugd van alle eeuwen het treffendst voorbeeld van volmaakte gehoorzaamheid nalaten. — Maar met betrekking tot de godmenschelijke handelingen mocht Christus niet aan sterfelijke menschen gehoorzaam zijn, maar alleen aan Dengene, die Hem gezonden had, namelijk den hemelschen Vader. Dit moest Maria bij deze gelegenheid duidelijk erkennen, zooals het haar ook later, op de bruiloft te Cana op het hart gedrukt werd. — Ware het eindelijk vermetel, met den H. Ambrosius te zeggen: door deze driedaagsche smartvolle scheiding van haren Zoon, moest Maria op die andere, nog veel smartelijkere driedaagsche scheiding voorbereid worden, als de Verlosser, door de rockelooze Joden gedood in het graf der steenrots drie dagen opgesloten zou worden?

En ons biedt de ernstige beschouwing dezer geschiedenis zeer zachten, zoeten troost in de droefheid aan. Het gebeurt zoo dikwijls dat het eene leed na het andere ons overkomt; eene smartelijke ziekte werpt ons op het ziekbed, — vrienden, die wij voor onveranderlijk trouw hielden, verraden ons — dierbare bloedverwanten rukt de onverbiddelijke dood van onze zijde weg — ons werk en onze ondernemingen mislukken — ofschoon ons hart zich aan geene zware zonden schuldig kent, is het toch vol angst, dor en verlaten — de vroegere vreugde in ons werk verdwijnt — de gedachte aan Gods straffen vervult ons met onbeschrijfelijken angst, — met een woord: de Zaligmaker schijnt zich ten eenemaal aan ons onttrokken, ons voor altijd verlaten te hebben. O zwaar beproefde ziel, sta op, en zie naar Maria en Josef, hoe ook zij, de heiligste en van God de meest begunstigde zielen, drie lange dagen in dezelfde verlatenheid zuchtten. Als de Heer het goed, heilzaam en noodig geoordeeld heeft, zelfs deze meest uitverkorenen aldus te bezoeken en te beproeven, hoe moogt gij dan klagen? O zie op Maria en Josef. De verwijdering van Jezus duurt maar een kort tijdje, — spoedig zal hij zich ook weder met zijne oneindige liefde en toegenegenheid voor de menschen aan u vertoonen en Hij zal u voor die dagen van druk rijkelijk weten schadeloos te stellen, als gij die in stilte, met vertrouwen op God doorgebracht en de bezoeking trouw doorgestaan hebt.

3. Maar waar was dan het kind Jezus in die drie dagen? In den tempel te Jerusalem. En het geschiedde, zoo meldt ons de H. Lucas, na drie dagen, dat zij Hem vonden in

den tempel, zittende in het midden der leeraars, hen hoorende en hen vragende. En allen, die Hem hoorden, waren verbaasd over zijn verstand en zijne antwoorden. (Luc. II: 46, 47.)

Er was, zooals wij reeds gezegd hebben, in den buitengewonen tempelbouw te Jerusalem ook een voorplein, waar de Wet- en Schriftgeleerden bijeen kwamen, om de boeken der H. Wet en Profeten voor te lezen en over den zin en de beteekenis voor het vergaderde volk te raadplegen. Het stond den toehoorderen vrij hunne vragen en twijfelingen voor te stellen en opwerpingen te maken. In deze leerschool bracht het kind Jezus een groot deel van die uren door, gedurende dewelken de diepbedrukte ouders Hem zochten. Ach, zij dachten er niet aan, dat Hij nu reeds, in het huis zijns Vaders, eene hoogere zending te volbrengen en zijn volk tot het heil had voor te bereiden! Zij dachten er in 't geheel niet aan, dat Jezus, — terwijl hun hart door de duisternis der bitterste droefheid omgeven was — stralen van zijn goddelijk licht in de harten van vele Israëlieten en hunner wetgeleerden uitstortte, en hun een gedeelte van die goddelijke heerlijkheid en wijsheid, die Hij onder de menschelijke gedaante verborgen droeg, openbaarde! — Want ongetwijfeld werd in die dagen in den tempel de hoogst gewichtige vraag, die alle gemoederen in Israël bezig hield — de vraag naar den Messias — besproken. Het meerendeel der Schriftgeleerden kan wel van gevoelen geweest zijn, dat de beloofde dag des heils nog niet verschenen, en de Messias ook nog niet gekomen was; want de Profeten hadden Hem immers als een Koning der heerlijkheid afgeschilderd, die op den troon van David zitten, zijn volk redden, en het voor alle volken verheerlijken zou — maar nu zuchtte toch Israël in zoo diepe vernedering, dat er aan geene verheffing te denken viel. Toen stond op eens het kind Jezus op, dat tot nu toe bescheiden en stilzwijgend onder het volk gezeten had, trad voor de wetgeleerden, en verzocht met buitengewone nederigheid om de vergunning, eene vraag te mogen voorstellen. Aandoening en eerbied maakten zich van alle aanwezigen meester, toen zij het heerlijk kind aanschouwden, dat zoo bescheiden en kinderlijk onbeschroomd tot de vergrijsde Leermeesters opzag, en op wiens gelaat eene zoo wonderbare teederheid en goddelijke Majesteit lag uitgestort. Het kind Jezus plaatste zich in den kring der Ouden en zeide — zooals men uit de tijdsomstandigheden mag afleiden en geestelijke leeraars te kennen geven — nagenoeg het volgende:

»Gij zijt de leermeesters in Israël, en aan u zijn de voorzeggingen over de heerlijkheid van den Messias verkondigd. Maar mij dunkt, dat de Profeten niet alleen over de heerlijkheid, maar ook over de vernedering gesproken hebben van Hem, die gezonden moet worden, of noemt Hem de Psalmist niet den hoeksteen, dien de bouwlieden verworpen hebben? En zegt de Profeet Sophonias niet: Jubel, Israël, verheugt en verblijdt u, dochters van Jerusalem, want ik laat onder u een arm en behoeftig volk over, dat op den naam des Heeren vertrouwt, en te midden van dit arm en behoeftig volk zal de Heer, de Koning van Israël wonen? En staat er in het boek der voorzeggingen van Zacharias niet geschreven: Jubel, gij dochter van Jerusalem! Zie, uw Koning komt tot u, de Rechtvaardige, uw Zaligmaker. — Arm is Hij, en Hij rijdt op eene ezelin? — En spreekt de ziener Isaias niet van den Messias, als hij uitroept: Zie, Hij heeft geene gedaante en geene schoonheid. Hij is de verachtste en minste onder de menschen, een man van smarten, die zijn aangezicht van smaad bedekt; als een schaap wordt Hij ter slachtbank geleid, en Hij zwijgt als een Lam voor hem, die het scheert? En is het de klacht van den Messias niet, die in de klaagliederen van den Profeet Jeremias staat opgeteekend: O Gij allen die langs den weg voorbijgaat, geeft acht en ziet of er eene smart gelijk aan mijne smart is?"

»Daarom komt het mij voor, o Leermeesters in Israël, dat de Beloofde reeds zeer goed onder

ons kan zijn verschenen, daar de tijden zeer slecht zijn, en alle heerlijkheid van Israël geweken is en de vreemdeling op den troon van David zit."

»Of wat dunkt u van den grooten dag, die voorzegd is? Loopen de zeventig jaarweken van den Profeet Daniel niet zachtjes aan ten einde, zoodat er maar eenentwingtig jaren meer aan ontbreken? En is de schepter van Israël thans niet van het huis van Juda weggenomen, zooals Jacob van de dagen van den Messias had voorzegd! En is niet reeds de ster opgegaan, die Balaam had aangekondigd? Gij zelven immers hebt nu twaalf jaren geleden die wonderbare tijding uit den mond der Oosterlingen gehoord, die in uwe stad kwamen en zeiden: Geboren is de koning der Joden, want wij hebben zijne ster gezien en zijn gekomen, Hem te aanbidden. Gij zelven hebt den priester Simeon en de profetes Anna nog gezien, die in dezen tempel eene merkwaardige getuigenis van den Messias hebben afgelegd. Ook kent gij Zacharias uit den priesterstam van Abias, die ten dage, dat zijn zoon Joannes besneden werd, de verlorene spraak herkregen en voorzegd heeft, dat deze zijn zoon den weg van den Messias zou bereiden."

»Deze en andere dergelijke zaken zijn u niet onbekend, want niets van dit alles is in het geheim geschied, maar de kennis daarvan weêrgalmde over geheel het Joodsch gebergte. — Daarom geloof ik, dat ook thans op Israëls volk en al zijne leermeesters de woorden van den Psalmist passen: Als gij heden zijne stem hoort, verhardt uwe harten niet." (Ps. 94: 8.)

Deze en dergelijke gezegden kan het kind Jezus in den tempel te Jerusalem gesproken hebben. — Met ieder woord, dat uit zijnen mond kwam, nam de verbazing en de verwondering van allen, die Hem hoorden, toe. Uit de scharen van het aanwezige volk, zoowel als uit de reien der wetgeleerden ontving het bevallig kind blijken van eerbied en hulde. En al mochten zich ook sommigen der oude Schriftgeleerden ergerlijk en ijverzuchtig tegen de geestdriftige goedkeuring, die het kind ten deel viel, verzetten, verstomden toch hunne boosaardige tegenwerpingen zeer spoedig tegen de vereenigde stemmen van lof en erkentenis.

4. Op dit oogenblik kwamen de ouders bij den tempel. Heden was het de derde dag, dat zij het kind zochten, en hunne droefheid was op zijn hoogst geklommen. Thans traden zij den tempel binnen. Welk schouwspel! Het lieve kind Jezus, dat zich anders zoo nederig verborgen hield, en overal zichzelven verootmoedigde, hier, in den kring der geleerden zittend, hen aanhoorend, vragend en onderwijzend, als de grootste onder alle Leermeesters in Israël! Dit alles scheen der allerheiligste Maagd en den H. Josef een droom.

Dan zoodra de lieve Zaligmaker hen bemerkte, stond Hij uit den kring op en snelde vol kinder-

lijke liefde het H. paar te gemoet. Het uur des Heeren was voorbij, — de hemelsche zending — in zooverre zij Hem nu reeds te beurt was gevallen, — was vervuld, Gods Zoon had gedaan, wat zijner bediening was; nu behoorde hij weder als Zoon des menschen, in gehoorzaamheid en ootmoed, aan zijne zoo geliefde ouders. O vatte en beschrijve, wie daartoe in staat is, de blijde trilling en het zielenjubel van Maria en Josef! Zelfs de H. Evangelist gevoelt, dat geene menschelijke beschrijving hier voldoen kan. Daarom schildert hij het onuitsprekelijk gelukkig wedervinden met de eenvoudige woorden: En toen zij Hem zagen, stonden zij verwonderd. En zijne Moeder zeide tot Hem: Kind, waarom deedt Ge ons alzoo? Zie, uw vader en ik zochten u met smarte. En Hij zeide tot hen: Waarom zocht gij Mij? Wist gij niet, dat Ik in de dingen mijns Vaders moet wezen? En zij begrepen het woord niet, dat Hij tot hen sprak. (Luc. II: 48—50.)

Ligt soms in de woorden, die Jezus tot zijne allerheiligste moeder sprak, eene berisping? Volstrekt niet, maar eene rechtvaardiging zijner handelwijze en eene onderrichting. — Maria had er zich, gedurende haar stil afgetrokken leven te Nazareth, aan gewoon gemaakt, in Jezus op de eerste plaats slechts haar kind te beschouwen. Zij had wel is waar geen enkel oogenblik vergeten, dat dit kind ook wezenlijk Gods Zoon was; maar hoe en op welke wijze deze Zoon Gods optreden en zijne zending vervullen zou, daarvan had zij nog geene heldere kennis; maar slechts donkere gewaarwordingen. En heden zocht het hemelsch kind het geestelijk oog zijner begenadigde Moeder van zijne aardsche natuur hooger op zijne goddelijke natuur en hemelsche bestemming te richten. In datgene, wat zijns vaders is, d. i. in den dienst der waarheid, gerechtigheid en heiligheid — in datgene, wat zijns vaders is, d. i. overal, waar zich de gelegenheid voordoet, het van den hemelschen Vader losgescheurde menschdom wederom tot zijnen oorsprong en laatste einde terug te brengen — in datgene, wat zijns vaders is, d. i. vooral in het middelpunt van dat Rijk, dat zich de hemelsche Vader onder de Joden gevestigd had ter voorbereiding tot dat hoogheerlijk Rijk der genade in Christus, dus in den tempel te Jerusalem, dáár moet de Godmensch zijn en werken — ook al wordt daardoor aan de aardsche natuur zijner zoo geliefde Moeder droefheid en hartzeer veroorzaakt. Daarom zeide Jezus met een blik vol hemelschen ernst en met de teederste kinderliefde: Weet gij dan niet, dat Ik in de dingen mijns Vaders moet wezen? Zeker vatte Maria het geheim, dat in deze woorden lag, ook thans nog niet volkomen; maar wat haar hart begreep, dat was haar voldoende: zij geloofde, vertrouwde, beminde en aanbad met al het vuur harer ziel!

ZEVENTIENDE HOOFDDEEL.

DE H. FAMILIE TE NAZARETH.

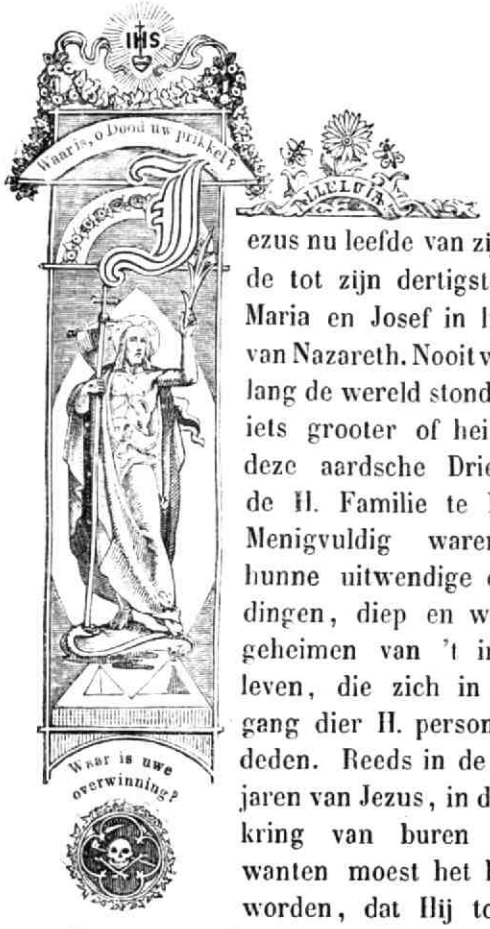

Jezus nu leefde van zijn twaalfde tot zijn dertigste jaar bij Maria en Josef in het huisje van Nazareth. Nooit was er zoolang de wereld stond op aarde iets grooter of heiliger dan deze aardsche Drieëenheid, de H. Familie te Nazareth. Menigvuldig waren zeker hunne uitwendige ondervindingen, diep en wonder de geheimen van 't inwendige leven, die zich in den omgang dier H. personen voordeden. Reeds in de jeugdige jaren van Jezus, in den engen kring van buren en verwanten moest het bevestigd worden, dat Hij tot val en opstanding voor velen gesteld was. Maar de H. Lucas vat de geheele tijdruimte van achttien jaren in de eenvoudige woorden te zamen: En Hij was hun onderdanig — en zijne Moeder bewaarde al deze dingen in haar hart. En Jezus nam toe in jaren en wijsheid en genade bij God en menschen. (Luc. II: 51, 52.) In deze weinige woorden hebben wij een even getrouw als inhoudvol en teeder beeld van de H. Familie te Nazareth. Zij schilderen ons in duidelijke grondtrekken den trouwen Vader, de beminnende Moeder, den gehoorzamen Zoon.

1. Een man van onwrikbare trouw zal wel geprezen worden, en die zijns Heeren wachter is, zal verheerlijkt worden. (Prov. 28: 27.) Zoo zingt de Kerk op den feestdag van den H. voedstervader Josef. Josef was het hoofd der H. Familie. Moeder en Zoon waren aan zijne zorgen vertrouwd, met zijn handenarbeid moest hij hen voeden en kleeden, voor nood en ongemak bewaren, tegen boosheid en onkunde beschermen. Een hoogst dierbare schat was hem ter hand gesteld, een kostbaar kleinood toevertrouwd. Met welken eerbied en liefde moesten die zijn hart vervullen! Hoe menigwerf dankte hij God, dat hij Maria en Jezus de zijnen mocht noemen! Hoe gaarne hadde hij zijn leven voor hen ten beste gegeven! — En hij moest dat ook ten beste geven, doch niet door zijn bloed te storten, zooals later de martelaars, maar door elk uur, elk oogenblik van dit leven tot hunnen dienst te besteden, al de krachten van lichaam en ziel onbeperkt voor hun welzijn op te offeren. Nog had de H. Paulus niet gesproken, nog had hij den christelijken huisvader dit groote voorbeeld, Christus den Heer zelven niet voorgesteld, en niet van den echtgenoot gevorderd, dat, gelijk Christus zich voor zijne geliefde Bruid de H. Kerk heeft opgeofferd, ook hij zich voor zijne vrouw en huisgezin geheel en al moest opofferen. Doch de H. Josef vervulde dezen plicht dat zijn zuiver en edel hart zoo gaarne aan de inspraken der goddelijke genade beantwoordde, en hij vervulde dien dag aan dag eene lange reeks van jaren. Hij weet wel, dat hij den Zoon des Allerhoogsten in zijn huis heeft; maar daar-

om verwacht hij van God geene tijdelijke rijkdommen, hij mort niet tegen de Voorzienigheid, hij eischt van Hem geene wonderen, hij wil het den Engelen niet overlaten om Zijn en Hunnen Heer in zijne gedaante van slaaf te voeden. O neen! Josef acht zich buitengewoon gelukkig, dat eene zoo groote en heilige taak hem ten deel gevallen is, hij rekent ongetwijfeld op Gods bescherming en zegen; maar hij slaat ook zelf ernstig de hand aan 't werk, hij bidt, maar verzuimt daarom zijn werk volstrekt niet. — Gebed en arbeid en beiden uit liefde; zie daar de geschiedenis van zijn dagelijksch leven in het huisje te Nazareth! En om zijnen plicht, als hoofd des huisgezins en plaatsbekleeder van den hemelschen Vader, geheel en al aan vrouw en Zoon te vervullen, leidt en regelt hij ook het geheele huishouden. Hij beveelt, doch niet om zijnen, maar om Gods wil te volbrengen. Hij bestiert zijn huis, doch niet naar luim en willekeur, maar volgens de wet des Heeren. Het Woord des Heeren, zooals hij het in zijn hart hoort, is zijn leiddraad. Josef kent en gevoelt zich elk uur als een werktuig in de hand van den hemelschen Vader.

En als nu zijne taak vervuld en de tijd gekomen was, dat Jezus de volheid der jaren bereikend zijn leerambt zou beginnen, werd Josef weggenomen. Hij sterft in de armen van Jezus en Maria. Hij geeft zijne ziel rechtstreeks over in de handen van zijn goddelijken Voedsterzoon, die tevens zijn Verlosser en Rechter is. Hij werd slechts voor een kort tijdje bij zijne vaderen verzameld in het voorgeborgte der hel, om daarna met Jezus te gelijk zijnen intocht te houden in de heerlijkheid des hemels, in het eeuwig vaderland van den Zoon des timmermans.

Welk schooner voorbeeld, christelijke huisvader, kan er voor u zijn, dan dit leven en deze dood? Ook u heeft God onsterfelijke, door Hem oneindig beminde zielen, zijne kinderen toevertrouwd. Zij behooren Hem nog meer dan u, voor Hem moet gij ze voeden, beschermen en opvoeden. God heeft u deze taak opgelegd, Hij wil u, zoo gij die trouw vervult, daarvoor beloonen, maar de moeielijkheden zullen niet achterwege blijven. Ook uwe trouw moet op de proef gesteld worden, al is het dan misschien ook niet op dezelfde wijze als die van den H. Josef. Wees God dankbaar, als Hij uwe taak verlicht, als de natuurlijke gevoelens van uw hart overeenstemmen met uwen plicht, als de Heer u met tijdelijke goederen gezegend heeft en de zorg voor de uwen, u eene vreugde, een zich dagelijksch hernieuwend genot is. Maar laat den moed niet zinken, als gij met gebrek en armoede te kampen hebt, als gij het onderhoud van uw huisgezin in het zweet uws aanschijns moet zoeken. Hoe zwaardere arbeid, hoe rijkere loon! Laat den moed niet zinken, als uwe huisgenooten geheel en al verschillen met die van den H. Josef, als vrouw noch kinderen heilig en beminnenswaardig zijn, maar misschien voor u een last, eene bron van velerlei kommer en zware zorgen zijn. Herinner u, dat gij de plaats van den hemelschen Vader bekleedt, die zijne zon over goeden en kwaden laat opgaan. Hij heeft u dien last opgelegd, of Hij heeft het in zijne wijsheid en goedheid ten minste toegelaten, dat gij dit kruis op u zoudt nemen. Tot Hem kunt gij dus uw toevlucht nemen, op zijne beloften kunt gij rekenen, want Hij is getrouw en Hij zal uw loon zijn, indien ook gij trouw bevonden wordt aan uw woord en plicht, indien gij voor deze zielen bidt en werkt, indien gij tot hun dienst en welzijn in ootmoed en armoede de dagen en krachten van uw leven besteedt. Gods wil is uw steun, Gods genade uw vertrouwen, Gods belofte uw troost; op u past werkelijk het woord van Jezus: Wie een zoodanig kind in mijnen naam ontvangt, ontvangt Mij, en wat gij aan één van deze mijner geringste broeders doet, dat hebt gij aan Mij gedaan. (Matth. 18 en 25.) Hoe blijde zult ook gij eens aan den avond van uw leven op uw volbracht dagelijksch werk met zijne zorgen en moeiten terugzien, hoe vreedzaam zult gij, terwijl uwe kinderen in het leven blijven, in het huis uws vaders ingaan, hoe gelukkig zullen u de woorden in de ooren klinken: Zeer wel, gij goede en getrouwe dienstknecht; om-

dat gij over weinig getrouw zijt geweest, zal ik u over veel stellen. (Matth. XXV: 21.) Eer en bemin den H. Josef, beschouw dikwijls zijn voorbeeld, beveel u en de uwen dagelijks in zijne bescherming aan, neem in tijden van bekooring, nood en gevaar uw toevlucht tot zijne voorspraak en hij zal u zeker tot uw einde brengen.

2. De voedstervader, Josef is het hoofd van de H. Familie, Maria derzelver hart. En wat vinden wij in dat hart? De H. Lucas antwoordt: »en Maria bewaarde al deze dingen in haar harte" (v. 51) — in het hart, dat zich reeds te voren had uitgestort in de woorden: »Mijne ziel verheft den Heer, en verheugd heeft zich mijn geest over God, mijn Zaligmaker." Van hare jeugd in den tempel te Jerusalem, daarna in het stille huis te Nazareth, was haar hart vol van liefde, haar geest altijd bezig met de goddelijke woorden en beloften, hare ziel immer verzuchtend naar de komst des Heeren. Maar thans, nu haar oog zich dag aan dag baadde in de liefelijke gestalte van het vleeschgeworden Woord, nu haar oor zich verzadigde in den wondervollen klank van zijne bekoorlijke stem, nu Jezus' doen en laten het aanhoudend voorwerp harer verhoogde beschouwing was, nu bewaarde zij ieder woord van zijne lippen goed, en plaatste elke aandoening en beweging van zijn godmenschelijk leven en wezen, als een kostbaren schat, in haar harte. — En dit opgetogen hart vol van die gedachte stoorde in geenen deele de vervulling harer huiselijke plichten, Jezus hield haar hart en hare handen gelijkelijk bezig. De geheele dertig jaren lang was Maria huismoeder, haar huisgezin niet groot maar arm. Wij vinden daar, zegt de godvruchtige Lodewijk van Grenada, noch knecht, noch meid; Maria is nooit ledig, zij bidt of werkt, zij naait, bereidt wol of spint, zij kookt een eenvoudigen maaltijd of verricht ander werk van eene geringe dienstmaagd. Want zij, die nu alle Engelen in den hemel dienen, had op aarde geene dienstbode. Zij is alleen in de kamer, alleen in de keuken, alleen in de werkplaats, overal tot werken gereed, en dient als de armste dienstbode, opdat haar leven aan het leven van Hem gelijkvormig zij, die van zich zelven zegt: »De Zoon des menschen is niet gekomen om gediend te worden, maar om te dienen." (Matth. XX: 28).

Wat echter dezen vermoeienden en eentoonigen loop van het dagelijksch leven in eenen hemel veranderde, was de dagelijks zich vernieuwende, dagelijks toenemende liefde van haar zuiver en God minnend hart. Het hart van Maria zocht zijne verstrooiing niet in nutteloos spreken, zij had geene behoefte aan kennissen of vriendschappen van buiten, zij was rijk genoeg in huis, in haar zelve, of veel meer nog in haren Heer en God. Maria bleef vreemd aan en verre van de wereld, zij sprak weinig, haar hart had te veel bezigheid. Die veel te denken heeft, kan weinig praten! En daar nu haar Jezus toenam

in jaren, alsmede in wijsheid en bevalligheid voor God, hoe moet Hij dan wel hebben toegenomen in de oogen en in het hart zijner Moeder!

Christelijke huismoeder, gij kunt zeker die stille, zedige, nimmer rustende werkzaamheid, die altoos aangroeiende liefde, dat ieder oogenblik toenemend innig zielsgeluk het diepst vatten, het best verstaan. Ook gij zoekt uw geluk niet in de wereld, het voorwerp uwer gedachten en gesprekken is niet het doen en drijven der menschen, uw hart is alleen geopend voor het hemelsche, groot genoeg voor het eeuwige, en toch is het vol, want het geluk uwer geliefden, het tijdelijk en eeuwig welzijn van uwen echtgenoot, Gods beschikking over het tegenwoordige en de toekomst uwer kinderen houdt uwe gedachten en zorgen, uw hart en handen vroeg en laat bezig. Wel u, indien ook gij vreugde in uwe kinderen geniet, indien hunne dankbare toegenegenheid u troost, en hunne gewillige gehoorzaamheid u ondersteunt, indien gij hunne woorden en werken als blijde herinnering in uw sidderend hart kunt wegleggen, indien gij getuige moogt zijn, hoe Gods gunst en genade zich openbaren, hoe zijne kennis en liefde zich ontwikkelen in de onschuldige zielen der kinderen! En dit schoone werk zal zeker niet mislukken, als gij slechts uw eigen hart bewaakt en vormt, als gij uwe kinderen niet daarom alleen lief hebt, omdat zij de uwen en om zoo te zeggen een gedeelte van u zelve zijn, maar vooral, omdat zij kinderen Gods zijn, omdat uw hemelsche Vader ze u geschonken heeft, omdat Hij zich in hen aan u openbaart, omdat gij ze voor Hem vormt, in wiens liefde zij met u hunne zaligheid zoeken en vinden moeten. Zóó zal uw hart u niet verleiden, uw gevoel u niet hinderen in het groot en heilig werk der opvoeding; daarbij zult gij veeleer nauwgezet te werk gaan, gij zult evenals Maria, veel nadenken, overwegen, bepeinzen en bidden; en terwijl gij uwen man en uwe kinderen tot God leidt, zult gij zelve tot Hem naderen; terwijl gij den grondslag tot de heiligheid uwer geliefden legt, zult gij zelve heilig en zalig worden. En als gij misschien ook al veel te strijden hebt met de verleidelijke wereld, die u uwe kinderen ontrukken wil, als gij naast het zaad van het goddelijk leven ook het onkruid van den ouden Adam in het hart van uwen man en uwe kinderen ziet opschieten, dan zult gij uwe eigene zwakheid niet vergeten, en des te dikwijlder en met des te meer vertrouwen tot Maria uwe toevlucht nemen, gij zult haar dagelijks uwen man aanbevelen, haar bidden de moeder uwer kinderen te zijn, en gij zult ook die kinderen opleiden tot liefde en vertrouwen jegens die Moeder, die de oude slang den kop verpletterd heeft, die langer leeft en meer vermag dan gij.

3. En Jezus was hun onderdanig. Hij, de Koning der Koningen, leefde achttien jaren lang in het bekrompen huisje, onder het armmoedige dak van den timmerman te Nazareth. En Hij was ook de timmermanszoon, de gewillige en werkzame helper van zijn grijzen voedstervader, de ijverige en bedaarde dienaar zijner maagdelijke Moeder. Zoodra het de krachten zijner teedere jaren toelieten, schrijft de godvruchtige Lodewijk van Grenada, ging Hij met Josef in de werkplaats; nu eens slijpte Hij voor hem den bijl, dan hielp Hij hem de lijn trekken, een andermaal verzamelde Hij spaanderen, of bewees soortgelijke diensten. Dan hielp Hij wederom zijne geliefde Moeder, Hij bereidde den armmoedigen disch, regelde dit of dat in het woonvertrek. Op elken wenk van vader of moeder lettend, trachtte Hij al hunne wenschen te voorkomen. Zijne wijsheid en macht wendde Hij thans alleen daartoe aan, om al hunne bevelen ten stipste te volbrengen. Achttien jaren lang gehoorzaam in de verborgenheid van een stil bergdorp, sedert achttien eeuwen gehoorzaam in de duisternis van het verlaten tabernakel: ziedaar wat Jezus gekozen heeft, als het meest dienstig voor de eer zijns Vaders, als het gewichtigste voor de zaligheid van het menschdom!

Christelijke jongelingen en jonge dochters, deze is dan ook de weg, langs welken gij uw verheven doel bereiken kunt. — Groot zijn misschien uwe plannen en gedachten voor de toekomst, schitterend de verwachtingen en uitzichten, die de wereld u aanbiedt, — menigvuldig en veel belovend, de

gaven en talenten, de voorrechten van geest en lichaam, waarmede de Schepper u heeft toegerust. En uw hart is zeker edel genoeg om te gevoelen, dat gij dit alles niet enkel in uw eigen voordeel en belang moogt aanwenden. 'T is uw voornemen voor God en uwen medemensch te leven en te werken. Maar gij kunt niets grooters doen, niets beters willen, dan Jezus uw God en Zaligmaker gewild en gedaan heeft, die tot zijn dertigste jaar op aarde zijnen ouders onderdanig geweest is en zijn zoo kostbaren tijd alleen daartoe heeft aangewend om de groote leer van gehoorzaamheid te beoefenen, en ze door Zijn voorbeeld, in plaats van door woorden te verkondigen.

De leer der stille, ootmoedige, arme gehoorzaamheid is het geheim des levens, alleen in haar is heil voor de jeugd, heil voor het huisgezin, heil voor de volken. Wat den mensch groot en gelukkig maakt, is niet zijn uiterlijke glans, niet zijn aanzien bij de menschen, niet zijne uitwendige werkzaamheid, maar de grootheid zijner inwendige zielskracht, de grootheid zijner liefde, die verkregen en bewaard wordt, door dagelijksche zelfverloochening, en de volle waarde dezer verloochening ligt in hare verborgenheid. — Op de gehoorzaamheid steunt het geluk van het huisgezin en van elk harer leden, de inwendige vrede, het uiterlijk aanzien, de zegen van boven. — De groote massa menschen blijft ten allen tijde arm, zonder beroemdheid en aan anderen onderdanig. Hoe grooter het getal van hen is, die naar ongebondenheid, eer en rijkdom streven, des te algemeener het misnoegen en de onrust, des te menigvuldiger oorlog en opstand onder de volken. Vrede en welvaart zullen te meer verzekerd zijn, hoe grooter het aantal van hen is, die het leven van den Zaligmaker tot hun leven, zijn deel in deze wereld tot hun deel kiezen. Niet de fijne staatkundigen noch de gelukkige oorlogvoerders, niet de onderzoekende geleerden noch de groote speculanten maken het geluk en de ware grootheid der natiën uit, maar de vlijtige landbouwer, de werkzame en in zijne stille beroepsbezigheid zedige burger. Daarom was ook ten alle tijde de zegen zoo groot van die genootschappen, die het leven van hunnen Zaligmaker navolgende, zijne voorbeelden van vrijwillige armoede, nederige verborgenheid en onverbreekbare gehoorzaamheid tot aan onze dagen hebben voortgezet.

Christelijke jongeling en jonge dochter, volgt ook gij dan de voetstappen van den Zaligmaker, die voor ons de weg, de waarheid en het leven is. Ziet niet naar de voorbeelden, betrouwt de beloften niet, volgt niet de grondstellingen der wereld, want de wereld vergaat met haren luister; maar die de wil Gods doet, blijft in eeuwigheid.

VIERDE DEEL.

JEZUS

IN ZIJN HEILIG LEERAMBT.

I.

ONMIDDELLIJKE VOORBEREIDING.

EERSTE HOOFDDEEL.

DE BOETPREDIKING VAN JOANNES AAN DE JORDAAN.

(Matth. III: 1—12; *Marc. I:* 1—8; *Luc. III:* 1—20.)

In het vijftiende jaar nu der regeering van keizer Tiberius, toen Pontius Pilatus landvoogd was van Judea, Herodes viervorst van Galilea, zijn broeder Philippus, viervorst van Iturea en de landstreek van Trachonitis, en Lysanias viervorst van Abilene, onder de Hoogepriesters Annas en Caïphas, geschiedde 's Heeren woord tot Joannes, den zoon van Zacharias, in de woestijn. En hij kwam in de gansche omstreek der Jordaan, eenen boetdoop predikende tot vergeving der zonden. Want deze is het, van wie er geschreven staat in het boek der *God* spraken van Isaias, den Profeet: Zie ik zend mijnen Engel voor uw aangezicht, die uwen weg zal bereiden voor u henen: de stem eens roependen in de woestijn: *) Bereidt den weg des Heeren, maakt zijne paden recht! Alle dal zal aangevuld, en alle berg en heuvel zal geslicht worden. En de kromme *wegen* zullen tot rechte worden; en de oneffene tot effene wegen, en alle vleesch zal het heil Gods aanschouwen.

Joannes nu had een kleed aan van ka-

*) Daarom werd Joannes met den leeuw, den koning der woestijn vergeleken, en omdat de H. Marcus zijn Evangelie met de optreding van Joannes begint, kreeg hij den leeuw tot zinnebeeld.

melshaar en een ledernen gordel om zijne lenden, en sprinkhanen en wilden honig at hij. Alsdan liep Jerusalem tot hem uit, en gansch Judea, en de gansche landstreek om de Jordaan, hunne zonden belijdende.

Toen hij nu vele der Phariseërs en Sadduceërs tot zijn doopsel zag komen, zeide hij tot hen: Gij adderen-gebroedsel, wie heeft u bewezen, dat gij den toekomstigen toorn ontvliedt? Brengt dan vrucht voort, der bekeeringe waardig! En wilt niet zeggen bij u zelven: Wij hebben Abraham tot vader! Want ik zeg u, dat God machtig is, om uit die steenen *daar* kinderen voor Abraham te verwekken. Want reeds ligt de bijl aan den wortel der boomen; alle boom alzoo, die geene goede vruchten voortbrengt, zal uitgehouwen en in het vuur geworpen worden.

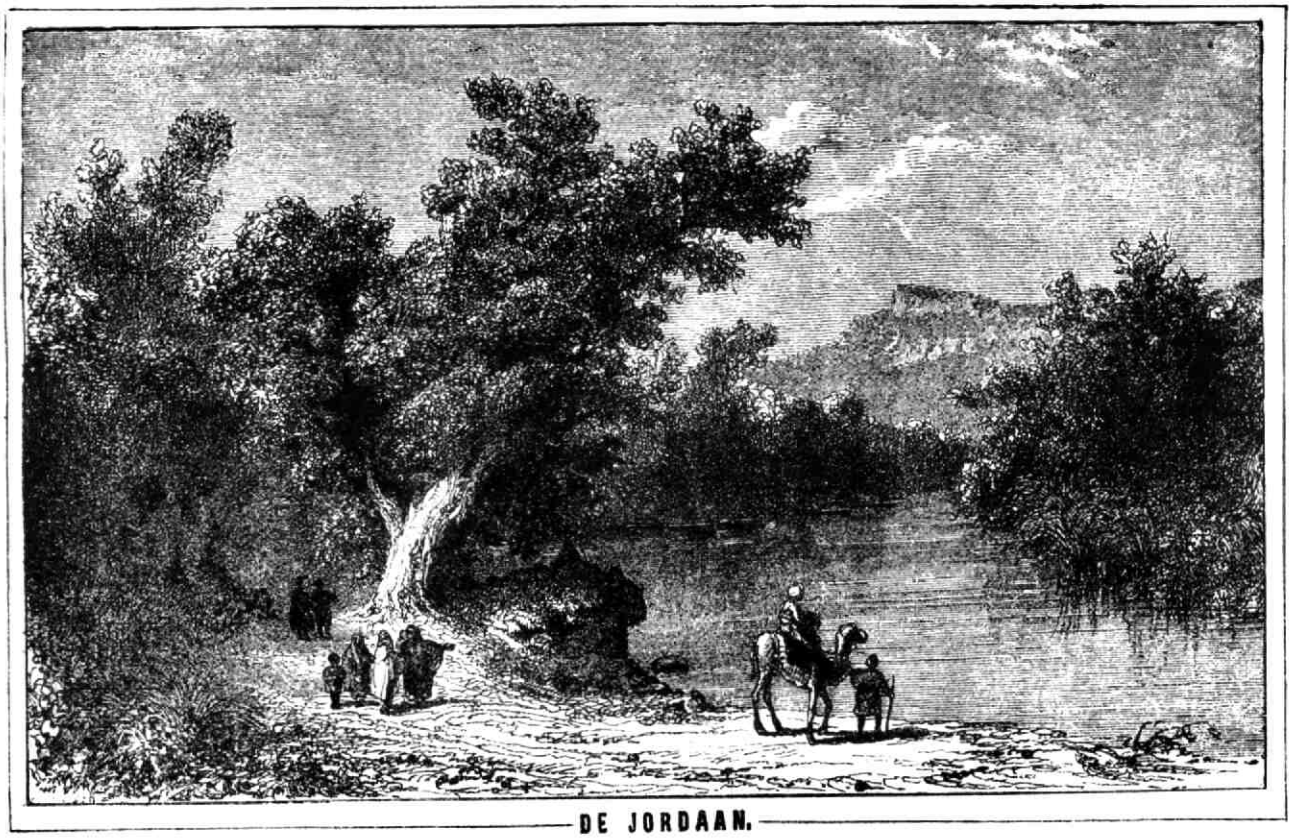

DE JORDAAN.

En de scharen vroegen hem, zeggende: wat zullen wij doen? En hij antwoordde en zeide tot hen: wie twee kleederen heeft, geve *er een* aan die er geen heeft; en wie spijzen heeft, doe even eens. En er kwamen ook Tollenaren om gedoopt te worden. En zij zeiden tot hem: Meester! wat zullen wij doen? En hij zeide tot hen: vordert niets meer af, dan u bevolen is. Ook krijgslieden vroegen hem, zeggende: En wij, wat zullen wij doen? En hij zeide tot hen: Doet niemand overlast noch onrecht aan; en weest te vreden met uwe bezoldiging.

Als nu het volk weende, en allen in hunne harten van Joannes dachten, of hij niet misschien zelf de Christus ware, nam Joannes het woord op en zeide tot allen: Ik, ik doop ulieden met water; maar er zal een komen, die sterker is dan ik, wiens schoenriem ik niet waar-

dig ben te ontbinden; deze zal u doopen met den Heiligen Geest, en met vuur; zijn wan is in zijne hand, en hij zal zijne dorschvloer uitzuiveren; en de tarwe zal hij verzamelen in zijne schuur, maar het kaf zal hij met onuitbluschbaar vuur verbrandden. Hij dan ook nog vele andere vermaningen doende, verkondigde aan het volk de blijde boodschap.

Wij ontmoeten dus bij den aanvang van Jezus, openbaar leven, den H. Joannes den Dooper, dien merkwaardigen, om zijne nederige eenvoudigheid en verslondenheid in God zoo verheven man, dien de hemelsche Vader zelf tot voorlooper van zijn goddelijken Zoon bestemd had. Van zijne prilste jeugd had hij in de woestijn geleefd, zooals de H. Lucas uitdrukkelijk zegt: »Hij bleef in de woestijn tot aan den dag zijner optreding voor Israël". Want zooals de oude overlevering meldt, waren zijne ouders vroegtijdig gestorven, en was hij zelf in de grot, waarin hem zijne H. Moeder Elisabeth tijdens den kindermoord van Herodes gevoerd had, door eenen Engel des Heeren op eene wonderdadige wijze gespijsd en opgevoed. Verwijderd van alle menschen, omgeven door de woeste schoonheid en eentonige majesteit der woestijn, uitwendig geleid en onderwezen door den Engel Gods, inwendig verlicht door dien hoogheerlijken Geest, die hem reeds in den schoot zijner moeder, bij het bezoek der maagdelijke Moeder Gods te Hebron, doorstroomd en bezield had. Onbekend met de gebeurtenissen der wereld, schouwde hij des te dieper en helderder in de geheimen des hemels en in de toekomstige lotgevallen van Gods Rijk op aarde. Zóó groeide Joannes op tot man, rijk in diepe wonderbare kennis, in zedelijke kracht, in onbuigzamen moed en heiligheid des levens.

Met zijn dertigste jaar trad hij openlijk aan den oever van de Jordaan op. Alles stond verbaasd. Niemand had hem tot hiertoe gekend of ook maar gezien. Onbekend waren zijne herkomst en geboorteplaats. Zijn verschijnen was dus de plotselinge verschijning van een Engel uit den hoogen hemel en de voorzegging van den Profeet Malachias werd vervuld: »Zie ik zend mijnen Engel, die den weg bereidt voor mijn aangezicht." (Malach. III: 1.) En op drieërlei wijze bereidde Joannes den weg des Heeren en volbracht de bediening eens Voorloopers van Christus: door zijne boetprediking, door zijn Doopsel en door zijne verwijzing op den in Jezus van Nazareth verschenen Messias.

1. Wat is Boetvaardigheid? Het rouwmoedig bewustzijn van eigen schuld, de bereidwilligheid, deze zelf — zoo verre ons dit mogelijk is — af te lossen; en het ootmoedig verlangen naar den Redder, in wien en door wien alleen zulke aflossing mogelijk is. Zonder zulk eene boetvaardigheid was de verlossing van het menschelijk geslacht onmogelijk. In de eerste plaats moest de aarde van hare buitengewone schuld doordrongen zijn en naar den Verlosser van boven verzuchten; dan eerst kon de hemel geopend worden. Daarom had God vierduizend jaren lang de menschen tot zoodanige boetvaardigheid aangespoord en het bewustzijn van schuld opgewekt. En daarom zond Hij thans, nu de volheid der tijden gekomen was, den grootsten aller Profeten, den H. Joannes, om — al de vermaningen, waarschuwingen en strafpreken van al de Profeten als in eene groote waarschuwende en strafpredicatie te zamen vattend — hun werk te voltooien en het menschdom voor de verlossing rijp te maken. Phariseërs en Sadduceërs komen naar de Jordaan en hooren deze wonderlijke preek. De voorkomende genade heeft gewerkt: het »slangengebroedsel" heeft in Joannes den weg ter zaligheid d. i. tot Christus gevonden. Daarom vermaant hij het nu ook ernstig door werken van boetvaardigheid met de genade getrouw mede te werken, en zich niet enkel met Abrahams afkomelingsschap te troosten. En de boetvaardigheid, die Joannes met zooveel aandrang en kracht predikt, predikt hij nog veel nadrukkelijker door het voorbeeld zijner eigene boetvaardigheid. Zijne woning is eene naakte grot; zijne kleeding een ruw gewaad en eene dierenhuid; zijn voedsel wilde honig en sprinkhanen; zijn drank het water van de

Jordaan, zijn dagelijksch werk is de boetprediking, zijne nachtrust gebed en overweging.

Wat zegt ge hiervan, Lezer? Vergelijk met de getrouwheid van dezen onschuldigen, van den reeds in den schoot zijner Moeder geheiligden boeteling Joannes, het gedrag van zoovele christenen. Welke wekelijkheid in kleederen! Welke uitgaven in de bemeubeling hunner huizen! Welke gemakken in hunne nachtrust! Welke weelde in spijs en drank! Hoe kan zulke wekelijkheid den gevallen mensch, den zondaar betamen? Hoe kan die aan den vriend van den met doornen gekroonden, met azijn en gal gelaafden Jezus passen? Hoe kan ze hem betamen, die dagelijksch bidt: »Heer leid ons niet in bekoring" terwijl juist in zulke wekelijkheid de grootste bekoring tot zonde gelegen is. Dit zijn ernstige, zeer ernstige vragen, die niemand gaarne hoort, en waarover duizende christenen lachend heenstappen. Zeker verontschuldigen velen hunne wekelijkheid daarmede, dat hun stand eene zekere weelde vordert, maar zij bedenken niet, dat de rijke en voorname man die van goeden wille is en eene wezenlijk boetvaardige neiging bezit, middelen en wegen genoeg vindt, om zijne zinnen in 't geheim te versterven en ten opzichte van zijn eigen lichaam in spijs, drank, kleeding enz. eene heilzame gestrengheid te onderhouden.

DE BOETPREDIKING VAN JOANNES.

2. De H. Joannes verbond met de boetprediking den Doop als een uitwendig teeken van inwendige gesteltenis tot boetvaardigheid. Gelijk de mensch, die zich wascht, daardoor twee dingen belijdt, vooreerst dat hij besmeurd is, en ten tweeden, dat hij zuiver wenscht te worden; zoo beleed ieder doopeling in de Jordaan, dat hij de inwendige afwassching van de vlek der zonde van noode had, en vurig verlangde door de genade der verlossing in Christus aan zijne ziel zoo gezuiverd te worden, als hij door het doopwater aan het lichaam gereinigd werd. Dit is de diepe beteekenis van het Doopsel van den H. Joannes. Zij is eene schuldbekentenis en tevens de uitdrukking van het inwendig verlangen naar zuivering en verlossing — alsmede eene zeer geschikte en werkdadige voorbereiding tot Christus. En toch is het slechts eene voorbereiding! Het doopsel in Christus kon eerst den boetvaardigen mensch werkelijk van de zonde zuiveren, omdat alleen in dit doopsel de ziel aan het verzoeningsbloed van Christus deelachtig wordt. Het Doopsel van Joannes was maar een afbeeldsel: Christus eerst »doopt met den H. Geest en met vuur" d. i. met dien Geest, die in de gedaante van vurige tongen over de Apostelen nederdaalde, met dien goddelijken Geest, die het verstand verlicht en het hart doorgloeit, met dien Geest, die de menschelijke ziel zóó van vlek en zonde zuivert, als de vuurvlam het metaal van zijn bezinksel. Tot dien doop van vuur en geest in Christus moest de doop van Joannes voorbereiden.

3. Doch bedenken wij hier nu, hoe de volksscharen, die met eerbied naar de woorden van

den woestijnprediker luisterden, met verbazing vervuld werden, toen hij hun plotseling op een nog veel verheveneren prediker wees, op eenen, wiens schoenriemen hij niet waardig was te ontbinden — op het Lam Gods, dat de zonden der wereld wegneemt — op den van God gezondene, die van den hemel afstamt — op den Rechter, die met goddelijke majesteit de wan in de hand houdt, en de goede menschen naar het hemelsch vaderland brengt, maar de boozen tot het eeuwig vuur veroordeelt. Welke getuigenis voor Christus uit den mond van den man, dien geheel het volk als den grootsten onder de Profeten vereerde! Zóó werd de opmerkzaamheid van het volk krachtdadig op Christus gevestigd en de harten en gemoederen op Hem voorbereid; zóó werd de Verlosser der wereld, bij den aanvang van zijn openbaar werkzaam leven, door den geloofwaardigsten en aanzienlijksten man, aan het volk van Israël voorgesteld, en bij hetzelve als de beloofde Messias ingeleid.

TWEEDE HOOFDDEEL.

DE DOOP VAN JEZUS CHRISTUS.

(*Matth. III*: 13—17; *Marc. I*: 9—11; *Luc. III*: 21—23.)

Alvorens nu Christus als de Messias optrad, wilde Hij zich als den plaatsbekleeder van het zondig menschdom, als het Lam, dat de zonden der wereld op zich neemt, openbaren. Dit had onze lieve Heer en Zaligmaker daardoor bewerkt, dat Hij zich zelven vernederde, en evenals elk ander zondig mensch zich aan den Doop van Joannes onderwierp.

En het geschiedde, dat Jezus in die dagen van Nazareth, *eene stad* van Galilea naar de Jordaan tot Joannes kwam, en Hij liet zich van Joannes doopen in de Jordaan. Doch Joannes liet Hem niet toe, zeggende: Ik, ik moet door U gedoopt worden, en Gij komt tot mij? Doch Jezus antwoordde en zeide tot hem: Laat het nu toe; want zoo betaamt het ons, alle gerechtigheid te vervullen. Toen liet hij Hem toe!

Jezus nu gedoopt zijnde, klom terstond het water uit. En zie, de hemelen werden voor Hem geopend, en Hij zag den Geest Gods nederdalen, als eene duive, en op Hem komen. En zie, eene stem uit de hemelen sprak: Deze is mijn welbeminde Zoon, in wien Ik mijn behagen heb gesteld.

En Hij, Jezus, was, toen Hij aanving, omtrent dertig jaren *oud zijnde*, naar men meende, een zoon van Josef.

Volgens die oude overlevering was het op Nieuwjaarsdag, dat onze goddelijke Verlosser

van zijne dierbaarste Moeder, Maria, van den H. voedstervader Josef en van de arme timmermanshut te Nazareth in Galilea afscheid nam, om zijne openbare werkzaamheid te beginnen, en naar Judea te gaan. — Op den zesden dag, d. i. den 6 Januari, kwam Hij te Ennon aan den Jordaan, waar Joannes doopte. Hoe zal de H. Dooper den lieven Zaligmaker met liefde, eerbied en aanbidding te voet zijn gevallen, toen hij Hem hier voor den eersten maal persoonlijk aanschouwde, en door goddelijke ingeving erkende! En hoezeer zal hij verschrokken zijn, toen de Allerheiligste zich dermate vernederde, dat Hij, als een gewoon zondaar, van hem wilde gedoopt worden! Dan Jezus wist zeer goed, wat Hij deed. Met groote wijsheid had hij besloten, zijne openbare werkzaamheid juist zóó en niet anders te beginnen. Want vooreerst wilde Hij ons daardoor toonen, dat elke deugd met de zelfvernedering beginnen moet; ten tweeden, dat het Sacrament des Doopsels de deur tot het Rijk Gods op aarde zijn zou; ten derden, dat hij waarlijk in de plaats van het zondig en heilbehoevend menschelijk geslacht getreden is, en het werk der verlossing daardoor begint, dat hij diens schuld op zich neemt. Door zijnen Doop in de Jordaan wilde Christus het Doopsel in 't algemeen heiligen; en gelijk hij op 't eind van zijn aardsch leven, in het laatste avondmaal, de voorafbeelding van het Oud Testament door de zaak zelve d. i. het Paaschlam door het allerheiligst Sacrament des Altaars vervangen heeft, zoo wilde Hij reeds nu, bij het begin van zijne openbare werkdadigheid, in de plaats van het voorafgebeelde Doopsel van het Oud Testament het Sacramenteel Doopsel van het Nieuw Testament instellen.

De wondervolle verschijning, die bij het Doopsel van Christus plaats had, is het beteekenisvolle zinnebeeld van de genade der verlossing. Christus vernedert zich, en Hij wordt op hetzelfde oogenblik verheerlijkt. Zóó wordt iedereen, die in Christus en naar het voorbeeld van Christus zich zelven vernedert, ook in Christus verheven. Aan Christus wordt de uitwendige Doop voltrokken, en ter zelver tijd wordt de hemel boven Hem geopend. — Zóó wordt ook telkenmale boven iederen mensch de hemel geopend op het oogenblik, dat hij het uitwendig teeken van een H. Sacrament waardig ontvangt, en de onzichtbare bovennatuurlijke genade daalt in zijne ziel. Tot nu toe was de hemel gesloten. Thans wordt hij geopend, ten teeken, dat nu het Rijk Gods gekomen is. Tot dusverre stond het menschelijk geslacht onder Gods strafgerecht, maar in Christus wordt Gods gerechtigheid verzoend en de mensch een kind van God, in wien Hij zijn behagen heeft. Tot nu toe was de hemelsche waarheid omsluierd in zinnebeelden en gelijkenissen en maar ten deele geopenbaard, en wat Gods Geest aan de Oudvaders en Profeten had bekend gemaakt, was, om zoo te zeggen, slechts de uiterlijke schets van dat wonderbaar, geheimvol schilderij, waarin,

volgens het getuigenis van den Leeraar der volken, zelfs de Engelen hun genoegen vonden te schouwen. Maar in Jezus Christus moest de hemelsche waarheid vleesch en bloed aannemen, en zoo vol en helder, als dit het sterfelijk oog maar ooit vermocht te beschouwen, moest dit hoogheerlijk geheim ons geopenbaard worden. Daarom treedt reeds bij den Doop van Christus in de Jordaan juist het diepste en ondoorgrondelijkste van alle geheimen, dat der allerheiligste Drievuldigheid voor de geheele wereld te voorschijn. De hemelsche Vader spreekt verstaanbaar van den hemel het woord van getuigenis en bevestiging over zijn ééniggeboren Zoon: Gods Zoon zelf staat daar in menschelijke gedaante en wordt gedoopt; en de H. Geest verschijnt in de gedaante eener duive, en zweeft zichtbaar over den Gedoopten.

DERDE HOOFDDEEL.

JEZUS VAST VEERTIG DAGEN LANG IN DE WOESTIJN EN WORDT DOOR DEN DUIVEL BEKOORD.

(*Matth. IV*: 1—11; *Marc. I*: 12, 13; *Luc. IV*: 1—12.)

Heeft de Zoon des menschen ons van de slavernij des vleesches en des duivels willen verlossen, dan was het ook zeer passend en behoorlijk, dat Hij vooraf voor zijn eigen persoon vleesch en duivel overwon. Beiden heeft Hij in de woestijn gedaan: door zijn veertigdaagsch vasten zegevierde Hij over de zinnelijkheid des vleesches; en door de drievoudige afwijzing van den helschen verleider toonde Hij zich den overwinnaar des duivels. De H. Evangelisten verhalen ons die merkwaardige gebeurtenis volgenderwijze:

En Jezus, vol van den Heiligen Geest, keerde terug van de Jordaan, en werd door den Geest geleid naar de woestijn, om beproefd te worden door den duivel. En Hij was met de wilde dieren. En toen Hij veertig dagen en veertig nachten had gevast, en niets in die dagen had gegeten, had Hij daarna honger. En de bekoorder toegetreden zijnde, sprak tot Hem: Indien Gij Gods Zoon zijt, zeg dan, dat deze steenen brooden worden. Doch Hij antwoordde en zeide: Er staat geschreven: De mensch leeft niet van brood alleen, maar van alle woord, dat uitgaat uit Gods mond. Toen nam de duivel Hem op naar de heilige stad Jerusalem, en stelde Hem op de tinne des tempels, en zeide tot Hem: Indien Gij Gods Zoon zijt, werp u naar beneden; er staat immers geschreven: Want Hij heeft zijne Engelen aangaande U een bevel gegeven, en op de handen

zullen zij U nemen, opdat Gij niet soms uwen voet aan eenen steen mocht stooten. En Jezus antwoordde en sprak tot hem: Daar staat ook geschreven: Gij zult den Heer, uwen God niet beproeven. Wederom nam de duivel Hem op naar een zeer hoogen berg, en toonde Hem al de koningrijken der wereld en hunne heerlijkheid, en zeide tot Hem: U zal ik al deze Macht geven en de heerlijkheid dezer *koningrijken*; want mij zijn ze overgegeven, en ik geef ze, aan wien ik wil. Indien Gij dan nedervalt en mij aanbidt, zullen zij alle de uwen zijn. Toen antwoordde Jezus en zeide tot hem: Ga weg, Satan! want er staat geschreven: Den Heer, uwen God zult gij aanbidden, en Hem alleen dienen. En de duivel alle beproeving volbracht hebbende, week van Hem voor een tijd. En zie, de Engelen kwamen toe, en bedienden Hem.

Het veertigdaagsch verblijf van Christus in de eenzaamheid der woestijn is eene vermaning voor ons allen. Ook wij moeten telkenmale, als wij ons in een bijzonder gewichtigen levenstoestand bevinden, of als ons eene nieuwe, groote plicht wordt opgelegd, ons, zoo mogelijk, te voren van de menschen en het geraas der wereld afzonderen, en in stille eenzaamheid door overweging en gebed voorbereiden. Zóó hebben het wijze en godvruchtige menschen ten allen tijde gehouden. — Veertig jaren lang bereidde zich Mozes in de woestijn, als schaapherder, tot bevrijding van zijn volk voor, en veertig dagen lang op den berg Sinaï tot de ontvangst der wet. Veertig jaren lang moest het volk van Israël zich in de woestijn voorbereiden, om Gods volk te worden; en veertig dagen lang bereidde er zich Elias op voor, Gods openbaringen te ontvangen. Zoo wilde ook de Zoon des menschen, gedurende veertig dagen, in de woestijn zich op zijn leerambt voorbereiden, en als de veertig dagen voorbij waren, kwam de bekoorder. Maar waarom werd het den onzuiveren geest toegestaan, den Allerheiligste te naderen, en waarom onderwierp zich Christus aan de bekoring? De beantwoording dezer vragen toont ons de aandoenlijke liefde van den Verlosser voor het menschdom en moet ons met dankbaarheid en vurige wederliefde tot Hem vervullen. Want vooreerst wilde Hij als plaatsvervanger van het zondig menschdom ons in alles gelijk worden en in zijn eigen persoon, alle wee en smart van het menschdom, alle lichamelijke en geestelijke droefheid ondervinden. Ten tweeden wilde Hij ons, door zijn voorbeeld, toonen, hoe ook wij — kalm, onbevreesd, beslissend en in de kracht van Gods woord — in de bekoring des duivels moeten handelen, om ze te overwinnen. Ten derden is Christus de nieuwe Adam. Onze tweede stamvader wilde tegenover den ongelukkigen tweestrijd der stamouders met

de slang van het Paradijs een wedstrijd stellen, de oude nederlaag door zijnen zegenpraal goedmaken en de macht van den helschen bekoorder voor alle verlosten breken. Daarom zien wij ook, dat er tusschen die eerste bekoring van het menschelijk geslacht in het Paradijs en die van den Verlosser in de woestijn de grootste overeenkomst bestaat. Onze eerste ouders werden tot vleeschelijken lust verleid; naar de verboden vrucht, die zoo »schoon was in het oog en zoo goed voor den smaak" moest hunne begeerte opgewekt worden. Zóó ook de tweede Adam, Christus· Hij moest niet vasten, maar genieten. Onze eerste ouders werden tot de zinnelijkheid der oogen bekoord; ook die boom, die God zich maar alleen, onder alle in het Paradijs aanwezige planten had voorbehouden, moest hun eigendom worden. Zóó ook de tweede Adam: Al de glans en heerlijkheid der wereld werd Hem aangeboden. Onze eerste ouders werden tot de hoovaardij des levens verleid; zij moesten den goden gelijk worden. Eveneens de tweede Adam. Tot roem en verheerlijking van zijn eigen persoon moest Hij zich van de tinne des tempels afwerpen. Dit is de bekoring onder hare drie voornaamste gedaanten, bekoring tot zondig genot, tot onrechtvaardig bezit, tot trotsche zelfverheerlijking. In elk dezer drie gedaanten werd de zonde, waarin onze eerste ouders zoo schandelijk gevallen waren, door den tweeden Stamvader roemrijk overwonnen, en zoodoende ook aan alle verlosten de kracht verleend, ze te overwinnen.

O schoon, heerlijk loon aan den overwinnaar! De hemelsche heerscharen dalen neder om Hem met hulde en eerbied te dienen. Denken wij aan dat loon, in het uur van bekoring! De duivel belooft u al wat schoon is; maar geloof hem niet; hij is de vader der leugentaal, en zal u, zoodra gij in zijne strikken gevallen zijt, spottend uitlachen. Onrust, schande en gewetensangst zal uw aandeel zijn. Volhardt gij echter in het uur van bekoring standvastig, dan zullen de hemelsche Geesten ook tot u afdalen; de geest van inwendige vertroosting, de zalige vreugde in den Heer, de gegronde hoop op de hemelsche kroon der overwinning!

VIERDE HOOFDDEEL.

HET GETUIGENIS VAN DEN H. JOANNES DEN DOOPER. DE EERSTE LEERLINGEN VAN JEZUS CHRISTUS.

(Joan. 1: 19—51).

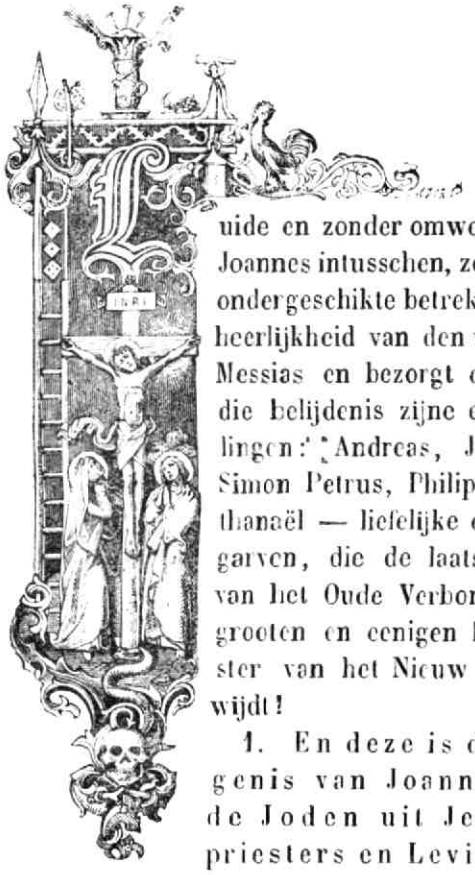

Luide en zonder omwegen belijdt Joannes intusschen, zoowel zijne ondergeschikte betrekking als de heerlijkheid van den verschenen Messias en bezorgt dezen door die belijdenis zijne eerste leerlingen: Andreas, Joannes en Simon Petrus, Philippus en Nathanaël — liefelijke eerstelingsgarven, die de laatste Profeet van het Oude Verbond aan den grooten en eenigen Hoogepriester van het Nieuw Testament wijdt!

1. En deze is de getuigenis van Joannes, toen de Joden uit Jerusalem priesters en Levieten tot hem afzonden, om hem te vragen: Wie zijt gij? En hij beleed en loochende het niet; en hij beleed: Ik, ik ben de Christus niet. En zij vroegen hem: wat dan? zijt gij Elias? En hij zeide: ik ben het niet. Zijt gij de Profeet? en hij antwoordde: neen! zij zeiden dan tot hem: wie zijt gij? opdat wij een antwoord geven aan die ons gezonden hebben: wat zijt gij van u zelven? Hij zeide: Ik ben de stem eens roepende in de woestijn: Maakt den weg des Heeren recht! gelijk Elias, de profeet, gezegd heeft. En de afgezondenen waren uit de Phariseërs. En zij vroegen hem en zeiden tot hem: wat doopt gij dan indien gij de Christus niet zijt, noch Elias, noch de Profeet? Joannes antwoorde hun, zeggende: Ik doop met water, maar midden onder u staat, dien gij niet kent: Hij is het, die na mij komen zal, die vóór mij geworden is, wiens schoenriemen ik niet waardig ben te ontbinden. Dit geschiedde te Bethanië over de Jordaan, alwaar Joannes was doopende.

Des anderen daags zag Joannes Jezus tot zich komen, en zeide: ziedaar het Lam Gods, ziedaar die de zonde der wereld wegneemt! Deze is het, van wien ik zeide: Na mij komt een man, die voor mij geworden is, omdat Hij eer was dan ik. En Ik, ik kende Hem niet; maar *toch* opdat hij in Israël geopenbaard zoude worden, daarom ben ik gekomen, met water doopende. En Joannes gaf getuigenis zeggende: Ik heb den Geest zien nederdalen, als eene duive, uit den hemel, en hij bleef op Hem. En ik, ik kende Hem niet; maar die mij gezonden heeft om met water te doopen, deze heeft tot mij gezegd: Op wien gij den Geest zult zien nederdalen en op Hem blijven, deze is het, die doopt met den H. Geest. En ik heb het gezien, en heb getuigd, dat deze de Zone Gods is.

Met de grootste ootmoedigheid weet Joannes zich geen anderen naam te geven als »de stemme

des roependen in de woestijn." En toch had hij zich met recht en billijkheid een Profeet mogen noemen: Christus zelf had hem als »Profeet en nog meer dan een Profeet" aangeduid. Met recht en billijkheid had hij zich Elias *) mogen noemen: Christus zelf had hem zoo genoemd: en de engel had reeds bij zijne geboorte voorzegd, dat hij in den geest en de kracht van Elias den Verlosser der wereld zou voorgaan. Maar hij zelf noemt zich slechts eenen adem, eene stemme. Met des te minder achterhouding verheft en looft de ootmoedige man den Messias zelven, en toont Hem aan als den beloofden Verlosser der wereld met de hartroerende en beteekenisvolle woorden: »Ziedaar het Lam Gods, dat de zonden der wereld wegneemt."

2. Des anderen daags stond Joannes wederom *daar*, en twee van zijne leerlingen. En op Jezus ziende, die daar wandelde, zegt hij: ziedaar het Lam Gods! En de twee leerlingen hoorden hem spreken, en zij volgden Jezus. Jezus nu zich omkeerende, en ziende, dat zij Hem volgden, zegt tot hen: Wat zoekt gij? En zij zeiden tot hem: Rabbi, (wat overgezet zijnde, gezegd is: Meester!) waar woont Gij? Hij zegt tot hen: komt en ziet. Zij kwamen en zagen, waar Hij zijn verblijf had, en bleven dien dag bij Hem. En het was omtrent de tiende ure. Andreas nu, de broeder van Simon Petrus, was één van de twee, die het van Joannes gehoord hadden, en Hem gevolgd waren. Deze vindt het eerst zijnen broeder Simeon, en zegt tot hem: wij hebben den Messias gevonden, (wat overgezet zijnde is: de Christus). En hij bracht hem tot Jezus. En Jezus hem aanziende zeide: Gij zijt Simeon, de zoon van Jona, gij zult Cephas genaamd worden, 't welk overgezet wordt: Petrus.

Den volgenden dag wilde Hij weggaan naar Galilea; en Hij vindt Philippus. En Jezus zegt tot hem: Volg mij! Philippus nu was van Bethsaïda, de stad van Andreas en Petrus. Philippus vindt Nathanaël, en zegt tot hem: Dien, van wien Mozes in de wet geschreven heeft en de Profeten, dien hebben wij gevonden, Jezus, Josefs zoon, van Nazareth. En Nathanaël zeide tot hem: Kan er uit Nazareth iets goeds zijn? Philippus zegt tot hem: kom en zie! Jezus zag Nathanaël tot zich komen, en zeide van hem: ziedaar in waarheid een Israëliet, in wien geen bedrog is! Nathanaël zegt tot hem: van waar kent Gij mij? Jezus antwoordde en zeide tot hem: vóór dat Philippus u riep, terwijl gij onder den vijgenboom waart, zag Ik u. Nathanaël antwoordde Hem, en zeide: Rabbi, Gij zijt de zone Gods, Gij zijt de Koning van Israël! Jezus antwoordde en zeide tot hem: Omdat ik u gezegd heb: Ik zag u onder den vijgenboom, gelooft gij; grooter dan dit zult gij zien. En Hij zegt tot hem: Voorwaar voorwaar, zeg Ik u lieden: Gij zult den hemel geopend zien, en de engelen Gods opklimmende en nederdalende op den Zoon des menschen.

Onder de talrijke leerlingen, die zich om Joannes den Dooper geschaard hadden, verdienen vooral die vijf onze vereering, die zich het eerst aan den Verlosser der wereld aansloten, Andreas, Joannes *) en Simon, wien de Heer reeds bij de eerste ontmoeting den beteekenisvollen naam van

*) De Joden verwarden de eerste met de tweede komst van Christus Daar nu door den Profeet Malachias voorzegd was, dat Elias „vóór den grooten en schrikkelijken dag des Heeren" d. i. voor de tweede komst van Christus ten oordeel, van het Paradijs zou wederkeeren, om den weg des Heeren te bereiden, meenden de Joden, dat thans, toen Joannes de eerste komst van Christus aankondigde, voor Elias het uur zijner wederkomst was aangebroken.

*) De meeste kerkvaders zijn van gevoelen, dat deze tweede Joannes, wiens naam niet genoemd wordt, geen ander is, als de latere Evangelist Joannes zelf, die deze gebeurtenis heeft verhaald.

Petrus, steenrotsman, gaf; dan Philippus en Nathanaël; welke laatste (zooals het er vele kerkvaders voor houden) later tot de waardigheid van Apostel verheven en Bartholomeus bij genaamd werd. O gelukkige eerstelingen van den goddelijken Meester, die van nu af tot zijn bijzonderen dienst geroepen zijn! O gelukkige eerstelingen des geloofs, die het woord van Christus zoo argeloos en vol vertrouwen in hun hart hebben op- en aangenomen! Hoe verstandig en wijs hebben zij gehandeld, zich met hart en geest gevangen te geven, en ontwijfelbaar te gelooven, daar waar de eeuwige wijsheid zelve zegt: »Voorwaar, voorwaar ik zeg u!" Nog heden klinkt dit woord van den onfeilbaren godmenschelijken Leermeester in zijne kerk, en helaas! verblinde menschen meenen, zich te vernederen, als zij zich aan dit woord onderwerpen! Treedt ergens een lichtvaardig mensch, een gewetenloos oppervlakkig schrijver, een laffe vleier, een hoovaardig lasteraar, een laag oorblazer bij hen ook op en verzekert hij hen: »Voorwaar, voorwaar ik zeg u" hoe spoedig en bereidwillig gelooven zij dan aan zijn woord! Maar de Bruid van Christus, de H. Kerk, wier woord door wonderen en teekenen bekrachtigd, door het bloed der H. martelaren bezegeld, en door wetenschap en ervaring duizendvoudig bevestigd is: daaraan weigeren zij te gelooven! Welke dwaasheid! H. eerstelingen des geloofs, bidt voor mij, dat ik mij altijd zoo trouw en innig aan den goddelijken Meester en Zijne kerk aansluite, als gij u weleer aan Hem hebt aangesloten!

VIJFDE HOOFDDEEL.

JEZUS OP DE BRUILOFT TE CANA IN GALILEA.

(*Joan. II*: 1—13.)

Galilea, het vaderland van den Zoon des menschen, moest van zijn eerst wonder getuige zijn, terwijl Hij hier, bij gelegenheid van een feestmaal, het water in wijn veranderde. In dit eerste wonder was de geheele aard van Jezus werking, als in eene profetische vooraf beelding, aangeduid en uitgesproken: Christus is niet gekomen, om den inhoud van het Oud Testament te vernietigen, en nieuw te scheppen, maar om het te veredelen en te volmaken; Hij is niet gekomen, om de menschelijke natuur met hare neigingen en begeerten te dooden, maar om die, door bovennatuurlijke genade te zuiveren, te verheffen en te volmaken. Zóó heeft Hij bij de bruiloft van Cana, dien kostelijken wijn, niet van niets, als iets geheel nieuws geschapen, maar alleen het geringe, zwakke, aardsche element des waters, in een hooger, krachtig en geestrijk element veranderd.

En op den derden dag*) was er eene bruiloft te Cana van Galilea, en de moeder van Jezus was aldaar. Ook Jezus nu en zijne leerlingen werden tot de bruiloft genoodigd. En toen er wijn ontbrak, zeide de Moeder van Jezus tot Hem: Zij hebben geenen wijn. En Jezus zegt tot haar: Wat heb ik met u te doen, vrouw! Mijne ure is nog niet gekomen. Zijne Moeder zegt tot de dienaren: Doet al, wat Hij u zeggen zal! Nu waren aldaar om de reiniging der Joden zes steenen kruiken geplaatst, houdende ieder twee of drie metreten. Jezus zegt tot hen: Vult de kruiken met water! En zij vulden ze tot boven toe. En Jezus zegt tot hen: Schept nu en brengt het aan den hofmeester! En zij brachten het. Als nu de hofmeester het water proefde, dat wijn was geworden, en hij wist niet van waar die was, maar de dienaren, die het water geschept hadden, wisten het wel, zoo riep de hofmeester den bruidegom, en zeide tot hem: Ieder mensch zet eerst den besten wijn op; en wanneer ze goed gedronken hebben, alsdan den minderen; maar gij hebt den besten wijn tot nu toe bewaard.

*) d. i. Na Christus' vertrek van Bethanië naar Galilea.

Dit begin zijner teekenen maakte Jezus te Cana van Galilea, en Hij openbaarde zijne heerlijkheid, en zijne leerlingen geloofden in Hem. Daarna kwam Hij af naar Capharnaum, Hij, en zijne Moeder en zijne broeders, en zijne leerlingen; en zij bleven aldaar niet vele dagen.

Bij den eersten oogslag schijnt het gedrag van Jezus jegens zijne gezegende Moeder hard en liefdeloos. »Wat heb Ik met u te doen, vrouwe?" Zijn dit geene onvriendelijke woorden uit den mond van Hem, die zijne Moeder anders zoo liefderijk en vol eerbied behandelt? Doch wij moeten den zin en de beteekenis dezer woorden goed vatten. Wonderen doen is wezenlijk eene openbaring van Gods Zoon en niet van den Zoon des menschen, d. i. Christus heeft niet uit kracht zijner menschelijke, maar alleen zijner goddelijke natuur wonderen gedaan. Daarom wendt Hij zich niet als Zoon tot zijne Moeder, maar als God tot zijn schepsel, tot de »vrouwe," en leert ze juist daardoor, als Hij het verzochte wonder doet, dat Hij het niet als haar Zoon, maar alleen als God doet. Dan reeds op het oogenblik zelf, dat Christus zijne Moeder aldus leert, is hare teedere voorspraak ook reeds verhoord; dit weet Maria met ontwijfelbare zekerheid, waarom zij ook de dienaren vermaant: »Doet al, wat Hij u zeggen zal."

Uit het wonder, dat Jezus onmiddellijk na dit gesprek met zijne allerheiligste Moeder gedaan

heeft, volgen vijf zeer schoone, beteekenisvolle en troostrijke leeringen:

Vooreerst, dat de Zaligmaker eene eerbare vreugde, zooals die in familiekringen of in gezelschap van vroolijke vrienden plaats heeft, niet alleen niet afkeurt, maar zelfs door zijne genadevolle tegenwoordigheid heiligt; ten tweeden, dat de opgeruimden echter niet moeten nalaten, den goddelijken Zaligmaker in hun vroolijken kring te noodigen, d. i. dat zij de vreugde met een vroom en dankbaar aandenken aan Hem en in zijnen geest genieten, en bij scherts en spel de wet der liefde en der christelijke welvoegelijkheid niet buiten de deur sluiten; ten derden, dat Christus — ofschoon Hij zelf altoos maagd gebleven en den maagdelijken staat hoog geprezen heeft, toch den huwelijken staat de grootste eer aandoet, terwijl Hij bij de sluiting van het huwelijk te Cana tegenwoordig zijn en daar zijn eerst wonder doen wil; ten vierden, dat echter het bruidspaar niet vergeten moet, den goddelijken Zaligmaker tot sluiting van hunnen huwelijksband te noodigen, d. i. dat zij slechts in zijnen naam, volgens de voorschriften zijner Kerk en onder aanroeping van zijnen zegen den huwelijken staat aangaan; ten vijfden, dat de maagdelijke Moeder Gods Maria, eene zeer getrouwe, medelijdende en krachtige voorspreekster voor alle noodlijdende, hulpbehoevende menschen is, en dat wij niet alleen in den nood onzer ziel, maar ook in lichamelijke en aardsche aangelegenheden, tot haar, als tot eene barmhartige Moeder onzen toevlucht moeten nemen.

De H. Evangelist Joannes sluit zijn verhaal over het wonder te Cana met de woorden: »Dit begin zijner teekenen maakte Jezus te Cana van Galilea (bij gevolg heeft Hij later nog een grooter aantal wonderen gedaan) en Hij openbaarde zijne heerlijkheid (zie hier de beteekenis der wonderen), en zijne leerlingen geloofden in Hem (ziedaar het nut der wonderen!")

Wat het getal van Jezus wonderen betreft: wie is in staat die op te sommen? Hij heeft wonderen gedaan aan de geesten, aan de hemellichamen, aan de menschen, aan de redelooze schepselen op aarde. Hij heeft de Engelen zijne boodschappers gemaakt, de duivelen uitgedreven, de zon verduisterd, den stormen geboden, de baren der zee bedaard, water in wijn veranderd, zieken van allerlei soort genezen, zondaars bekeerd, graven geopend, rotsen doen barsten en dooden tot het leven verwekt. Jezus heeft zijne wondermacht in al de krachten der natuur, in alle schepselen geopenbaard.

En wat hebben al die verbazende wonderen van Jezus voor eene beteekenis? Zij »openbaarden zijne heerlijkheid" als die van den Zone Gods. — Want wat zijn wonderen? Werken, die de bloote kracht der natuur te boven gaan, en daarom door geen schepsel, het zij mensch, engel of duivel uit eigen macht gedaan kunnen worden. Het zijn openbaringen van de goddelijke Almacht. Zeker hebben ook de Profeten van het Oude Verbond wonderen gedaan, doch niet door eigen macht, maar alleen in de kracht van God, zoo als zij zelven ootmoedig beleden. Maar Christus heeft zijne wonderen uit eigen, goddelijke macht gedaan, gelijk Hij zoo ondubbelzinnig getuigt met de woorden: Want gelijk de Vader de dooden opwekt en levend maakt, alzoo maakt ook de Zoon levend wie Hij wil. (Joan. V: 21.) Elk wonder is dus eene openbaring van de goddelijke almacht en heerlijkheid, en onbedriegelijk, omdat het een goddelijk getuigenis is voor de waarachtigheid van Hem, die het wonder doet, eene bevestiging zijner leer.

Omdat nu Jezus voor het oog zijner leerlingen het eerste wonder te Cana deed, »geloofden zij in Hem." Dit is het, wat de wonderen onder het menschdom bewerken moeten: Het geloof in Christus! Hoe had anders de leer van Christus, die aan het verstand ondoorgrondelijke geheimen voorlegt, en aan de menschelijke hartstochten zoo onverbiddelijk den oorlog verklaart, ingang en opname bij de menschen kunnen vinden, als die niet ten aanzien van de geheele wereld, door volstrekt onloochenbare wonderwerken van den leermeester bevestigd ware geworden? Dan immers zou, zooals de H. Augustinus zoo juist opmerkt, deze opneming der leer van Christus zelfs van den kant

der in ongeloof, bijgeloof en ondeugd verzonken menschen het grootste wonder geweest zijn!

En welk verstandig mensch, die vrij is van vooroordeelen, zou deze wonderen van onzen lieven Zaligmaker, zooals de H. Evangelisten ons die verhalen, kunnen in twijfel trekken? De H. Evangelisten hebben de wonderen in den tijd beschreven, dat er in het Joodsche land nog vele menschen leefden, die Christus persoonlijk gekend hadden. Nu echter waren de meesten dezer Joden juist de bitterste vijanden van Christus. Hoe spoedig zouden zij dus tegen deze overeenstemmende wonderverhalen der Evangelisten zijn opgekomen, en de H. schrijvers gelogenstraft hebben, als zij onwaarheid hadden verhaald? En heeft niet Jezus zijne wonderwerking in de Apostelen en eerste christenen, alsook in zijne uitverkorenen, door alle eeuwen heen voortgezet, zooals de kerkelijke geschiedenis op de onloochenbaarste wijze verzekert? Waarlijk, die de wonderen van Christus in twijfel zou willen trekken, die zou gevolgelijk elk feit, dat ons de wereldgeschiedenis uit vroegere eeuwen mededeelt eveneens in twijfel moeten trekken.

Daarom verblijdt zich de christen, dat de leer van zijn goddelijken Meester, niet slechts door de voorzeggingen van het Oud Testament, niet slechts door hare innerlijke schoonheid, overeenstemming en voortreffelijkheid, niet slechts door het getuigenis van vele millioenen martelaren, maar ook door talrijke, onloochenbare wonderen, als waarachtig goddelijke leer bevestigd werd, en daarom is hij ook bereid met Gods genade liever goed en bloed op te offeren, dan eene enkele leering van het Evangelie van Christus en zijner H. kerk zich te laten ontnemen. O Jezus, laat mij getrouw verkleefd blijven aan, en leven en sterven in uwe troostvolle openbaring! Amen.

II.

DE LEERINGEN EN WERKEN VAN JEZUS CHRISTUS SINDS HET EERSTE PAASCHFEEST NA ZIJNEN DOOP IN DE JORDAAN TOT HET TWEEDE PAASCHFEEST.

ZESDE HOOFDDEEL.

JEZUS OP HET PAASCHFEEST TE JERUSALEM. HIJ DRIJFT DE KOOPERS EN VERKOOPERS UIT DEN TEMPEL, ONDERWIJST NICODEMUS, ONTVANGT WEDEROM GETUIGENIS VAN JOANNES. DE GEVANGENNEMING VAN JOANNES.

(*Matth. XIV:* 3—5; *Marc. VI:* 17—20; *Luc. III:* 19—20; *Joan. II:* 13—25; *III:* 1—36.)

1.

Uw ijver, Heere, voor uw huis heeft u verteerd! En het Paaschfeest der Joden was nabij, en Jezus ging op naar Jerusalem. En Hij vond in den tempel diegenen, die ossen en schapen en duiven verkochten, en de wisselaars *daar* zittende. En toen Hij uit koorden eene soort van zweep gemaakt had, dreef Hij allen uit den tempel, ook de schapen en de ossen; en het geld der wisselaars stortte Hij uit, en de tafels wierp Hij omver. En tot hen, die de duiven verkochten, zeide Hij: Neemt die dingen weg van hier, en maakt het huis mijns Vaders niet tot een verkoophuis! Zijne leerlingen nu herinnerden zich, dat er geschreven stond: De ijver voor uw huis heeft mij verteerd.

Geloof toch niet, dat Jezus zonder beteekenis en door een bloot toeval bij het begin van zijn optreden en ook wederom bij het slot van zijn openbaar werkend leven *) de plaats der godsdienstoefening, den tempel te Jerusalem, van onteering zuivert: daarin ligt eene ernstige vermaning en eene zinnebeeldige voorbeduidenis; — de vermaning namelijk, dat wij vooral Gods tempel in eere houden,

*) De H. Evangelisten verhalen ons namelijk van een dubbel optreden van Christus tegen den tempelschenners met het eerste Paaschfeest na zijnen Doop en ook nog 's maandags in de Lijdensweek.

en daar tot geen ander doel als tot aanbidding van den Allerhoogste en tot het ontvangen zijner leer en genade moeten bijeenkomen; gelijktijdig wilde hierdoor de goddelijke Meester als in een beteekenisvol zinnebeeld, er op wijzen, dat Hij voornamelijk gekomen is, om den godsdienst der Joden en der Heidenen van zijne onvolmaaktheid, bezoedeling en verkeerdheid te zuiveren, en het menschdom tot waardige aanbidding van God in geest en waarheid op te leiden. Maar ook de tegenspraak, die Jezus bij dit zijn eerste optreden ondervond van den kant der Joden, is een zinnebeeld: zooals heden, zullen ook de meesten hunner den Messias, evenals in den aanvang, tot aan het einde van zijn werkend leven met hoovaardij en ongeloof tegen spreken!

2. De Joden namen dan het woord op en zeiden tot Hem: Welk teeken toont Gij ons, dewijl Gij deze dingen doet? Jezus antwoordde en zeide tot hen: Breekt dezen tempel af, en in drie dagen zal Ik hem oprichten. De Joden zeiden dan: Zes en veertig jaren is er aan dezen tempel gebouwd, en Gij, gij zult dien in drie dagen oprichten? Doch Hij sprak van den tempel zijns lichaams. Toen Hij dan van de dooden was opgestaan, herinnerden zijne leerlingen zich, dat Hij dit zeide, en zij gaven geloof aan de Schrift, en aan het woord, dat Jezus gesproken had.

Terwijl Hij nu te Jerusalem was op het Pascha gedurende het feest, geloofden velen in zijnen naam, zijne teekenen ziende, die Hij verrichtte. Doch Jezus zelf vertrouwde zich niet aan hen, omdat Hij allen kende, en omdat Hij niet noodig had, dat iemand getuigenis gave van den mensch; want zelf wist Hij, wat in den mensch was.

Zooals Christus zelf te kennen geeft, bevatten de aangehaalde woorden over de verwoesting en wederopbouw van den tempel eene voorzegging over zijnen dood en zijne verrijzenis ten derden dage. Zulke voorzeggingen heeft de Heer, gedurende de drie jaren van zijn leerambt er vele gedaan. Hij heeft den aard en de wijze van zijnen dood, zijne verloochening door Petrus, zijn verraad door Judas, het lijden zijner Apostelen, den kruisdood van Petrus, de lotgevallen der kerk en Jerusalems verwoesting voorzegd; en al deze voorzeggingen van toekomstige gebeurtenissen zijn letterlijk vervuld. Daarom zijn ze, evenals de wonderen, eene schitterende bevestiging der leer van Jezus Christus; want evenals de wonderen eene openbaring zijner goddelijke almacht zijn, zijn de voorzeggingen eene openbaring zijner goddelijke alwetendheid.

3. En er was een mensch uit de Phariseërs, met name Nicodemus, een overste der Joden. Deze kwam tot Jezus bij nachte en zeide tot Hem: Rabbi! wij weten dat Gij als Leeraar van God gekomen zijt; want die teekenen, die Gij verricht kan niemand doen, tenzij God met Hem is. Jezus antwoordde en zeide tot hem: Voorwaar, voorwaar, zeg Ik u: zoo iemand niet op nieuw geboren wordt, hij kan het Rijk Gods niet zien. Nicodemus zegt tot Hem: Hoe kan een mensch geboren worden, als hij een oud man is? Kan hij wel andermaal in den schoot zijner moeder ingaan, en herboren worden? Jezus antwoordde: Voorwaar, voorwaar zeg Ik u: Zoo iemand niet herboren wordt uit water en den H. Geest, hij kan het Rijk Gods niet ingaan. Wat uit het vleesch is, is vleesch, en wat uit den geest geboren is, is geest. Verwonder u niet, omdat ik u gezegd heb: Gij lieden moet op nieuw geboren worden. De wind waait waar hij wil; en zijn geluid hoort gij wel, maar gij weet niet, van waar hij komt, of waar hij henen gaat, alzoo is een iegelijk, die uit den geest geboren is. Nicodemus antwoordde en zeide tot Hem: Hoe kunnen deze dingen geschieden? Jezus antwoordde en zeide tot hem: Gij zijt een leeraar in Israël en kent toch deze dingen niet? Voorwaar, voorwaar

zeg Ik u: Wij spreken wat wij weten, en wij getuigen wat wij gezien hebben; doch gij lieden neemt onze getuigenis niet aan. Indien Ik u lieden aardsche dingen gezegd heb, en gij niet gelooft; hoe zult gij dan gelooven, als Ik u hemelsche dingen zeggen zal? En niemand is opgestegen ten hemel, dan Hij, die uit den hemel is nedergedaald, de Zoon des menschen, die in den hemel is. En gelijk Mozes in de woestijn de slang verhief, alzoo moet de Zoon des menschen verheven worden; opdat ieder, die in Hem gelooft, niet verloren ga, maar het eeuwig leven hebbe. Want zóó lief heeft God de wereld gehad dat Hij zijn ééniggeboren Zoon gegeven heeft, opdat eenieder, die in Hem gelooft, niet verloren ga, maar het eeuwige leven hebbe. Want God heeft Zijnen Zoon in de wereld niet gezonden, opdat Hij de wereld zoude oordeelen, maar opdat de wereld door Hem zou behouden worden. Die in Hem gelooft wordt niet geoordeeld; maar die niet gelooft, is al reeds veroordeeld, omdat hij niet gelooft in den naam des éénigeboren Zoons van God. Dit nu is het oordeel: dat het licht in de wereld is gekomen, en de menschen de duisternis meer hebben lief gehad dan het licht, want hunne werken waren boos. Want al wie kwaad doet, haat het licht, en komt niet tot het licht, opdat zijne werken niet berispt worden; maar die de waarheid doet, komt tot het licht, opdat zijne werken openbaar worden, dewijl zij in God gedaan zijn.

Gewichtige en beteekenisvolle woorden! De geleerde Nicodemus verlangde naar wetenschap, en wat hij bij den Zaligmaker zocht was juist alleen wetenschap. Want hij hield Hem maar voor een nieuwen, buitengewonen leeraar. Doch Jezus verklaart hem, dat in het nieuwe Rijk Gods de wetenschap in verre na de hoofdzaak niet is, maar de geheele vernieuwing van den mensch in Christus, de verandering en verheffing van den bloot natuurlijken mensch in een bovennatuurlijken mensch des geestes — door de verdiensten van den kruisdood van Jezus Christus in het H. Doopsel. Nicodemus hoort deze hooge, beteekenisvolle woorden, zonder ze te begrijpen. En toch neemt hij ze leerzaam in zijn hart op, denkt daar, ook na zijn afscheid van Jezus, ernstig over na, totdat hem derzelver beteekenis duidelijk en steeds duidelijker werd, en geloof, hoop en liefde in zijn hart ontstaan. Den langzamen wasdom des geestes van den edelen man duidt ons de Evangelist Joannes zeer schoon aan, als hij verhaalt, hoe Nicodemus twee jaren later ten tijde van het Looverhuttenfeest, toen de Priesters en Phariseërs den Zaligmaker wilden veroordeelen, Dezen voor den ganschen raad in bescherming durfde nemen, en hun toeriep: »Oordeelt onze wet wel een mensch, tenzij zij hem eerst verhoord hebbe, en wete wat hij doet?" (Joan. VII: 51.) Dit was hier zeker nog een angstvallig en beschroomd optreden ten gunste van den goddelijken Meester. En toch ontving Nicodemus hiervoor zijne loon: van af dit oogenblik werd zijn geloof zoo bevestigd, dat hij bij den dood van Christus elke vrees aflegde, en door de openbare en offerwillige deelneming aan zijne begrafenis, een evenzoo aandoenlijk als moedig getuigenis voor den Verlosser der wereld aflegde. De Kerk vereert Nicodemus als een Heilige; want volgens oude overlevering veroordeelden hem de Phariseërs en Joodsche Priesters als aanhanger van den Gekruizigden, wierpen hem uit den raad, verbanden hem uit de stad Jerusalem en spraken den banvloek tegen hem uit; maar Nicodemus was verheugd, voor den naam van Jezus versmading te lijden.

4. Hierna kwam Jezus en zijne leerlingen in het land van Judea; *) en aldaar verbleef Hij met hen, en doopte. Ook Joannes doopte *toen* te Ennon, nabij

*) d. i. van uit de hoofdstad Jeruzalem in de omliggende streken van Judea.

Salim, omdat aldaar veel water was; en men kwam en liet zich doopen, want Joannes was nog niet in de gevangenis gezet. Doch er ontstond van *den kant* der leerlingen van Joannes een geschil met *sommige* Joden over de reiniging. En zij kwamen tot Joannes en zeiden tot hem: Rabbi! die bij U was over de Jordaan, van wien gij getuigen gegeven hebt, zie, deze doopt, en allen komen tot hem. Joannes antwoordde en zeide: Een mensch kan niets nemen, tenzij het hem gegeven is uit den hemel. Gij zelven zijt mij getuigen, dat ik gezegd heb: Ik ben de Christus niet, maar ik ben vóór Hem uitgezonden. Die de bruid heeft is de bruidegom; doch de vriend desbruidegoms, die *daar* staat en hem hoort, verblijdt zich zeer om de stem des bruidegoms. Deze mijne blijdschap dan is vervuld geworden. Hij moet grooter worden, maar ik kleiner. Die van boven komt is boven allen; die van de aarde is, is van de aarde, en spreekt van de aarde. Die van den hemel komt is boven allen, en wat hij gezien en gehoord heeft, dat getuigt hij; en niemand neemt zijne getuigenis aan! Die zijne getuigenis aangenomen heeft, heeft bezegeld, dat God waarachtig is. Want Hij, dien God gezonden heeft, spreekt de woorden Gods; want niet met mate geeft God den Geest. De vader heeft den Zoon lief, en heeft alles in zijne hand gegeven. Wie in den Zoon gelooft, heeft het eeuwig leven, doch wie niet gelooft in den Zoon zal het leven niet zien, maar de toorn Gods blijft op hem.

Een duidelijk en oprecht getuigenis voor den Zaligmaker! De van God vervulde Dooper ziet in den geest het gansche werk van Christus. Hij ziet, hoe het van God vervreemd menschdom hem in Christus als Bruid weder teruggevoerd, hoe de aarde met den hemel weder vereenigd, hoe de schepping met haren Schepper wederom verbonden zou worden. Is Joannes zelf nu de vriend, die den godmenschelijken Bruidegom tot de Bruid brengt, d. i. het menschdom op den Verlosser voorbereidt? Zijne bediening duurt maar zoolang, als de Bruidegom komt; dan treedt hij ootmoedig af. Daarom is hij niet bedroefd, als zijne ijverzuchtige leerlingen op des meesters eer hem melden, dat ook Jezus *) aan de Jordaan als Dooper is opgetreden. Dan is de H. Joannes in de woestijn een voorbeeld van bevallige ootmoedigheid, die gaarne in zijne bescheidene, ondergeschikte betrekking blijft, en nijd noch ijverzucht kent, maar ook een voorbeeld van die onwrikbare, met ware ootmoedigheid zoo innig verbondene, evangelische sterkte.

5. Doch Herodes, de Viervorst, door hem beripst, zijnde over Herodias zijns broeders huisvrouw, omdat hij haar getrouwd had, en over al het booze dat Herodes gedaan had, voegde bij alles nog dit, dat hij Joannes liet gevangen nemen en geboeid in den kerker sloot. Want Joannes zeide tot Herodes: het is u niet geoorloofd, uws broeders huisvrouw te hebben. Herodes nu belaagde hem en wilde hem dooden, maar kon niet. Want Herodes vreesde het volk, dewijl zij hem voor eenen Profeet hielden, en hij vreesde Joannes, wetende, dat hij een rechtvaardig en heilig man was, en hij bewaakte hem; en als hij hem gehoord had, deed hij veel, en hij hoorde hem gaarne.

Is dit niet opmerkelijk? Joannes, de arme, weerlooze gevangene is onverschrokken en onwrikbaar en roept den koninklijken echtbreker in zijn geweten: »Het is niet geoorloofd." En deze een hoogst aanzienlijk Heer en machtig Koning op den troon, is overal vol vrees; hij vreest voor

*) Jezus was niet gewoon persoonlijk te doopen, maar door zijne leerlingen. Een oude overlevering zegt, dat Christus alleen zijne allerheiligste Moeder Maria, en de vier voornaamste Apostelen — Petrus, Andreas, Joannes en Jacobus — met eigen hand gedoopt heeft.

Herodias, hij vreest voor het volk, hij vreest voor Joannes! Hoe komt dit? Joannes is sterk in God, zijnen Heer, en in het bewustzijn der vervulde plicht; Herodes is zwak en bevreesd om het verwijt van zijn geweten. — Kloekmoedige Joannes, verwerf voor hen allen, die waarheid, deugd en recht erkennen, ook den kloekmoedigen zin, daarvoor in te staan en voor de wereld op te treden, zonder menschelijke vrees, zonder ommezien op tijdelijke schade, verachting en vervolging. Uw kloekmoedig woord in de gevangenis is voor het nieuwe Rijk Gods vruchtbaarder en heilzamer geweest, dan al uw invloed op Koning Herodes het had kunnen zijn, als gij zijne koninklijke genade door veile toegevendheid gekocht had: bid voor ons, opdat wij die leer diep ter harte nemen!

ZEVENDE HOOFDDEEL.

JEZUS EN DE SAMARITAANSCHE VROUW AAN DE BRON VAN JACOB.

(*Joan. IV*: 1—42.)

aar het Lam, dat geslacht en wederom is opgestaan tot het onsterfelijk leven — naar het Lam Gods op den H. Berg, uit wiens hart de bron van hemelsche wijsheid en genade voor alle verlosten ontspringt — naar het offerlam, dat voortaan noch op Sion noch op Garizim, maar overal opgedragen, en in geest en waarheid aanbeden zal worden; richten wij daarheen onzen blik en overwegen wij eerbiedig de beteekenisvolle woorden, waarmede Christus aan de bron van Jacob dit geheim verkondigd heeft!

Toen dan Jezus vernam, dat de Phariseërs gehoord hadden: Jezus maakt en doopt meer leerlingen dan Joannes (ofschoon Jezus *zelf* niet doopte, maar zijne leerlingen), zoo verliet Hij Judea, en ging wederom naar Galilea. En Hij moest door Samarië gaan. Hij komt dan aan eene stad van Samarië, Sichar genaamd, nabij het landgoed, 't welk Jacob gaf aan zijnen zoon Josef. Aldaar nu was de bron van Jacob.

Jezus dan, vermoeid van de reis, ging zoo zitten aan de bron. Het was omtrent de zesde ure. Er komt eene vrouw uit Samarië, om water te putten. Jezus zegt tot haar: Geef mij te drinken! (want zijne leerlingen waren naar de stad gegaan, om spijs te koopen.) Die Samaritaansche vrouw dan zegt tot Hem: Hoe vraagt Gij, daar ge een Jood zijt, te drinken van mij, die eene Samaritaansche vrouw ben? Want de Joden houden geene gemeenschap met de Samaritanen. (Vgl. blz. 151) Jezus antwoordde en zeide tot haar: Indien gij de

gave Gods kendet, en *wist* wie Hij is, die tot u zegt: Geef Mij te drinken, — gij zoudt Hem wellicht gevraagd hebben, en Hij zou u levend water hebben gegeven. — De vrouw zegt tot Hem: Heer, Gij hebt niets, om mee te putten, en de put is diep. Vanwaar hebt Gij dan dat levend water? Zijt gij grooter dan onze vader Jacob, die ons den put gegeven heeft en zelf daaruit dronk, en zijne zonen en zijn vee? Jezus antwoordde en zeide tot haar: Al wie van dit water drinkt zal wederom dorsten, doch wie gedronken zal hebben van het water, dat Ik hem geven zal, zal in eeuwigheid niet dorsten. Maar het water, dat Ik hem geven zal, zal eene bron worden van water, dat springt tot in het eeuwig leven. De vrouw zegt tot Hem: Heer, geef mij dat water, opdat ik geen dorst hebbe, noch hier moet komen om te putten.

Jezus zegt tot haar: Ga heen, roep uwen man, en kom hier! De vrouw antwoordde en zeide: Ik heb geen man. Jezus zegt tot haar: Gij hebt te recht gezegd: Ik heb geen man. Want gij hebt vijf mannen gehad, en dien gij nu hebt, is uw man niet; dit hebt gij naar waarheid gezegd.

De vrouw zegt tot Hem: Heer! Ik zie, dat Gij een profeet zijt. Onze vaderen hebben op dezen berg aangebeden, en gijlieden zegt, dat te Jerusalem de plaats is, waar men aanbidden moet. Jezus zegt tot haar: Vrouw! geloof Mij, de ure komt, dat gij noch op dezen berg, noch te Jerusalem den Vader aanbidden zult. Gijlieden aanbidt, wat gij niet kent; wij aanbidden wat wij kennen, omdat het heil uit de Joden is. Maar de ure komt en is nu daar, dat de ware aanbidders den Vader zullen aanbidden in geest en waarheid; want ook verlangt de Vader zulke aanbidders. God is een geest, en die Hem aanbidden, moeten Hem aanbidden in geest en waarheid. De vrouw zegt tot Hem: Ik weet, dat de Messias komt. *Hij* die Christus genoemd wordt. Als die dan zal gekomen zijn, zal Hij ons allen verkondigen. Jezus zegt haar: Ik ben het, die tot u spreekt.

Beschouw hier wel de ootmoedigheid en begeerte naar heil van de arme zondares. Nauwelijks had Jezus haar getoond, dat Hij als Profeet, haar binnenste doorschouwt, of zij denkt maar alleen meer aan het heil harer ziel, aan de ware vereering Gods. Zij beproeft het met geen enkel woordje, zich wegens het verwijt, dat de Heer haar gedaan had, te verontschuldigen. Daarom vindt zij ook zoo groote genade, en ontvangt uit den mond van den goddelijken Leermeester

zoo heerlijke openbaringen. Dit is het loon van de werkelijke en oprechte gehoorzaamheid na goede vermaningen!

En terstond kwamen zijne leerlingen; en zij verwonderden zich, dat Hij met eene vrouw sprak. Niemand echter zeide: Wat vraagt gij? of: wat spreekt Gij met haar? De vrouw liet dan hare waterkruik staan, en ging naar de stad, en zeide tot die menschen: Komt, en ziet een mensch, die mij alles gezegd heeft, wat ik gedaan heb! Zou deze niet de Christus zijn? Zij gingen dan de stad uit en kwamen tot Hem.

Ondertusschen baden Hem de leerlingen, zeggende: Rabbi eet! Doch Hij zeide tot hen: Ik heb eene spijze te eten, die gij niet weet. De leerlingen zeiden dan tot elkander: zoude iemand Hem te eten gebracht hebben? Jezus zegt tot hen: Mijne spijs is, dat Ik den wil doe van Hem, die Mij gezonden heeft, dat Ik zijn werk volbrenge. Zegt gij niet: Nog vier maanden en de oogst komt? Zie, Ik zeg u: heft uwe oogen op, en aanschouwt de velden, hoe zij al reeds wit zijn tot den oogst. En de maaier ontvangt loon en verzamelt vrucht voor het eeuwig leven, opdat en de zaaier en de maaier te zamen zich verblijden. Want hierin is de spreuk waar: Een ander is de zaaier, en een ander de maaier. Ik heb u uitgezonden om te maaien wat gij niet gearbeid hebt; anderen hebben gearbeid, en gij zijt tot hunnen arbeid ingegaan.

Uit die stad nu geloofden velen der Samaritanen in Hem, om het woord der vrouw, die betuigde: Hij heeft mij aldus gezegd, wat ik gedaan heb. Toen dan de Samaritanen tot Hem gekomen waren, verzochten zij Hem aldaar te blijven. En Hij bleef aldaar twee dagen. En nog veel meerderen geloofden in Hem om zijn woord. En zij zeiden tot de vrouw: wij gelooven nu niet *meer* om uw zeggen; want zelven hebben wij gehoord en weten, dat deze waarlijk de Zaligmaker der wereld is.

Zie, hoe ook de verachte, beruchte, half heidensche Samaritanen tot het heil in Christus geroepen zijn, en reeds velen in Hem gelooven! Zie, hoe eene zondige vrouw waardig geoordeeld wordt, om eene der eerste het grootste geheim van het Rijk uit den mond van den Verlosser te hooren! Hieraan erkent gij den getrouwen Herder, die gekomen is, om te zoeken wat verloren was; den Barmhartige, die om der zondaren wille gekomen is, den oneindig goede, die zijne armen ook naar u uitstrekt en u genade bewijzen wil! Twee korte dagen zijn voor zeer veel Samaritanen voldoende, een zoo volmaakt geloof te bewerken, dat zij bereids in Christus den Verlosser der wereld erkenden! Daarom verblijdt zich de goddelijke Meester, en voorzegt zijnen Apostelen den grooten geestelijken oogst onder de heidenen, waartoe zij geroepen zijn te gaan, terwijl Christus zelf door zijn Verlossingsbloed aan het kruis, het eigenlijk geheimvol zaad tot dien oogst zal zaaien. — Verheugd ziet Hij vooruit, hoe de tempel op Sion op eene wonderlijke wijze uitgebreid zal worden tot een tempel voor alle volken en natiën — tot een geestelijken tempel, wiens eerwaardige voorpleinen zich over alle werelddeelen zullen uitstrekken — tot een geestelijken tempel, waarin Joden en Heidenen, onder de ééne wet der waarheid en genade in Christus zich vereenigen; en reeds hoort Hij de millioenen gebeden, die voortaan over den ganschen aardbol in geest en waarheid den Allerhoogste worden opgedragen!

ACHTSTE HOOFDDEEL.

DE EERSTE PREDIKING VAN JEZUS CHRISTUS IN ZIJNE VADERSTAD NAZARETH. HIJ GENEEST DEN ZOON VAN DEN KONINKLIJKEN BEDIENDE TE CAPHARNAUM EN HERHAALT DE AAN PETRUS EN ANDREAS, JACOBUS EN JOANNES REEDS GEDANE ROEPING. WONDERE GENEZINGEN.

(*Matth. IV:* 12—35; *VIII:* 14—17; *Marc. I:* 14—39; *Luc. IV:* 14—44; *Joan. IV:* 43—54.)

1.

an Samaria begeeft zich de goddelijke Leermeester naar Galilea. Schier met dezelfde verachting als op Samarie, zien de bewoners van Judea ook op Galilea. Maar juist daarom heeft ook de Heer, die het nederige uitkiest, om het hoovaardige te beschamen, Galilea tot zijn vaderland en het schouwtooneel van zijne gewone werkzaamheid voorbestemd. Overigens toonden zich de Galileërs, hoewel ook vleeschelijk gezind, en onbestendig, toch over 't algemeen voor Gods woord vatbaar, en vol welwillendheid en eerbied voor den Zoon des menschen. Na die twee dagen nu, toen Jezus gehoord had, dat Joannes was overgeleverd, ging Hij heen, en keerde in de kracht des Geestes naar Galilea. Toen Hij dan in Galilea gekomen was, ontvingen Hem de Galileërs, daar zij alles gezien hadden, wat Hij te Jerusalem op het feest verricht had; want ook zij waren op het feest gekomen. — En Hij predikte het Evangelie van het Rijk Gods, zeggende: De tijd is vervuld en het Rijk Gods is nabij gekomen. Bekeert u, en gelooft aan het Evangelie. En goed gerucht van Hem ging uit door geheel de omstreek. En Hij leerde in hunne Synagogen, en werd door allen hooggeprezen. En Hij kwam te Nazareth, waar Hij opgevoed was. — En Hij ging, naar zijne gewoonte, op den Sabbathdag in de Synagoog, en Hij stond op, om te lezen. En Hem werd het boek van den Profeet Isaias toegereikt. En toen Hij het boek had opengedaan, vond Hij de plaats waar geschreven stond: De Geest des Heeren is op Mij, daarom heeft Hij Mij gezalfd: om aan armen het Evangelie te prediken, heeft Hij Mij gezonden, om te genezen die vermorzeld zijn van harte, om aan gevangenen loslating te verkondigen, en aan blinden het gezicht; om gewonden heen te zenden in vrijheid; om het jaar van 's Heeren welbehagen te verkondigen, en den dag der vergelding. En het boek toegedaan hebbende, gaf Hij het aan den dienaar weder, en ging zitten; en aller oogen in de Synagoog waren op Hem gevestigd.

En Hij begon tot hen te zeggen: Heden is deze Schrift in uwe ooren vervuld. En allen gaven Hem getuigenis, en waren verwonderd over de aangename woorden, die uit zijnen mond voortkwamen. En zij zeiden: Is deze niet de zoon van Josef? En Hij zeide tot hen: Voorzeker zult gij Mij dit spreekwoord toevoegen: Geneesheer, genees u zelven! Al wat wij gehoord hebben, dat in Capharnaum is geschied, doe dat ook hier in uwe vaderstad. En Hij zeide: Voorwaar, zeg Ik u: Geen Profeet is aangenaam in zijne vaderstad. In waarheid zeg Ik u: Er waren vele weduwen in Israël, in de dagen van Elias, toen de hemel drie jaren en zes maanden lang gesloten bleef, als er groote hongersnood gekomen was over de gansche aarde; en tot geene van haar werd Elias gezonden, dan naar Sarepta in Sidonië, tot eene weduw-vrouw. En vele melaatschen waren er in Israël, onder Eliseus, den Profeet. En niemand hunner werd gereinigd, dan Naäman, den Syriër. En allen in de Synagoog werden met toorn vervuld, als zij dit hoorden; en zij stonden op, en dreven Hem buiten de stad, en voerden Hem tot op den top des bergs, op welken hunne stad gebouwd was, om Hem van boven neder te werpen. — Maar Hij ging midden door hen heen en vertrok.

Deze snoode en buitengewoon beleedigende handelwijze van de Nazareners tegen den Zoon des menschen had een tweevoudigen grond. Vooreerst hunne vleeschelijke voorstelling van den Messias, dien zij hielden voor een machtig koning vol pracht en heerlijkheid, en dien zij daarom in den armen timmermans zoon niet wilden erkennen. Dat was het gevaarlijk bedrog, waarin voor het grootste gedeelte het volk van Israël gevallen was. Ten tweeden waren de inwoners van Nazareth ijverzuchtig op hunne medeburgers, en wilden Hem den roem en de onderscheiding, die Hem reeds op vele plaatsen was ten deel gevallen, niet gunnen zooals dit nog heden ten dage bij de medeleden van een en den zelfden stand, bij de inwoners van een en dezelfde plaats gewoonlijk geschiedt. O gelukkige en beminnenswaardige menschen, die goed en groot genoeg zijn, om zich van ganscher harte in de voortreffelijke bewijzen en onderscheidingen hunner makkers te verblijden, en in plaats van de schitterende en in gevolgen rijke werkzaamheid van anderen, door ellendige bedilling te ondermijnen, ze door oprechte erkentenis te bevorderen!

2. En de stad Nazareth verlaten hebbende, kwam Hij en woonde te Capharnaüm, aan het meer gelegen, op de grenzen van Zabulon en Nephtalim. En Hij leerde hen aldaar op de Sabbathdagen, opdat vervuld zou worden, wat gesproken is door Isaias, den Profeet: Het land van Zabulon en het land van Nephtalim, op den zeeweg over de Jordaan, het Galilea der Heidenen het volk, dat in de duisternis zat, heeft een groot licht gezien: en hun, die gezeten waren in een land van de schaduwe des doods een licht is hun opgegaan. Van toen af begon Jezus reeds te prediken, en te zeggen: Bekeert u, want het rijk der hemelen is genaderd.

Capharnaüm het middelpunt van het werkdadig leven van onzen goeden Verlosser, was de rijkste, grootste en vroolijkste stad van Galilea, gelegen aan den oever van het meer van Galilea, daar waar de Jordaan zich in het zelve uitstort. Dat deel van Galilea, waarin Capharnaüm lag, heette Opper-Galilea, ook wel het Galilea der Heidenen, omdat het aan Phenicië grensde, en door vele Heidenen bewoond was. Daarentegen lag Nazareth in het zoogenaamde Beneden-Galilea.

3. Jezus kwam dan wederom te Cana van Galilea, alwaar Hij het water tot wijn had gemaakt. En er was een zeker hofbeambte, wiens zoon ziek lag te Capharnaüm. Deze gehoord hebbende, dat Jezus uit Judea in Galilea gekomen was, ging tot Hem, en verzocht Hem, dat Hij wilde afkomen, en zijnen zoon genezen; want

hij lag op sterven. Jezus zeide dan tot hem: Als gij lieden geene teekenen en wonderen gezien hebt, zoo gelooft gij niet. De hofbeambte zegt tot Hem: Heer kom toch af, eer mijn zoon sterft! Jezus zegt tot Hem: Ga, uw zoon leeft. De mensch geloofde het woord, dat Jezus tot hem gesproken had, en ging heen. — En terwijl hij reeds afkwam ontmoetten hem zijne dienstknechten, en boodschapten hem, zeggende, dat zijn zoon leefde. Hij vroeg hen dan naar de ure, waarin hij beter geworden was. En zij zeiden tot hem: Gisteren te zeven uren heeft de koorts hem verlaten. De vader bemerkte dan, dat het die ure was, waarin Jezus tot hem zeide: uw zoon leeft! En hij geloofde, hij, en geheel zijn huisgezin. Dit tweede teeken deed Jezus wederom, toen Hij uit Judea in Galilea gekomen was.

Let hier op de almachtige kracht van Christus' woord! Een adem van zijn mond, eene lichte beweging zijner lippen, een enkel woordje: en de zieke, die vele uren van den Zaligmaker verwijderd wegkwijnt, wordt door dat woord op eens gezond! Zoo spreekt Hij dagelijks, door den mond zijner priesters, een woord, een geheimvol, almachtig woord: — en de aardsche offergiften op het altaar zijn in eens in een bovenaardsch manna, in het brood der Engelen veranderd! O mijn Zaligmaker, geef, dat men ook altijd van mij, evenals van den hofbeambte in waarheid zeggen kunne: »Hij geloofde het woord, dat Jezus tot hem gesproken had."

4. En Jezus langs het meer van Galilea wandelende, zag twee broeders, Simon genaamd Petrus, en Andreas zijnen broeder een net in het meer werpende; want het waren visschers. En Hij zeide tot hen: volgt Mij, en Ik zal u visschers van menschen doen worden. Zij nu verlieten terstond de netten en volgden Hem. En van daar voortgegaan zijnde zag Hij twee andere broeders, Jacobus, *den zoon* van Zebedeus en Joannes zijnen broeder, die in het schip met hunne vader Zebedeus hunne netten vermaakten; en hij riep hen. En zij lieten hunnen vader Zebedeus in het schip met de huurlingen, en volgden Hem.

Petrus, Andreas en Joannes hadden reeds vroeger de roeping van Christus gevolgd, zonder Hem echter aanhoudend te vergezellen, wat eerst na hunne verkiezing tot het eigenlijk Apostelambt geschiedde. Te voren kwamen en gingen zij volgens de ingeving van den Geest en het bevel van Christus.

5. En zij komen binnen Capharnaum, en terstond ging Hij op de Sabbath-dagen in de Synagoog, en leerde hen. En zij stonden verbaasd over zijne leering; want Hij leerde hen als macht hebbende, en niet gelijk de Schriftgeleerden. En er was in hunne Synagoog een mensch met een onreinen geest; en hij schreeuwde zeggende: wat hebben wij met U te doen, Jezus, de Nazarener! zijt Gij gekomen om ons te versterven? Ik weet, wie Gij zijt: de Heilige Gods. En Jezus bestrafte hem zeggende: verstom, en ga uit van den mensch! En de onreine geest hem *als* van een scheurende en zeer hard schreeuwende, ging uit van hem. En allen stonden verwonderd, zoodat zij onder elkander vroegen, zeggende: wat is dit toch? welk is deze nieuwe leer? want met macht gebiedt Hij ook aan de onreine geesten, en zij gehoorzamen Hem. En het gerucht van Hem ging aanstonds uit in de gansche landstreek van Galilea.

Dat in de dagen van den Verlosser der wereld het getal bezetenen zoo buitengewoon groot was, behoeft ons niet te verwonderen. De hel voelde het namelijk goed, dat het einde harer heerschappij gekomen was. Daarom verzamelde zij nog eens al hare krachten, om den godmenschelijken overwinnaar nog eens te trotseeren, zooals dit ook nog heden ten dage in heidensche landen, waar het christendom pas gepredikt wordt, gewoonlijk gebeurt. En de goede God liet aan deze machte-

looze woede van de onreine geesten toe, om van den eenen kant den mensch zijne diepe vernedering door de zonde goed te doen gevoelen, en van den anderen kant den Zoon des menschen te verheerlijken en diens macht over de hel voor de gansche wereld te openbaren.

6. En terstond gingen zij de Synagoog uit; en zij kwamen in het huis van Simon en Andreas, met Jacobus en Joannes. De schoonmoeder nu van Simeon was met zware koortsen bevangen. En zij baden voor haar. En Hij trad toe en over haar *heengebogen* staande, gebood Hij aan de koorts, en richtte haar op, haar bij de hand vattende. En de koorts verliet haar terstond. En oogenblikkelijk stond zij op, en bediende hen.

En toen het avond was geworden, en de zon was ondergegaan, brachten allen, die kranken hadden aan verschillende kwalen, ze tot Hem. En Hij legde aan ieder *hunner* de handen op en genas hen, opdat vervuld zou worden wat gesproken was door Isaias, den Profeet, die zegt: Hij heeft onze krankheden genomen en onze ziekten heeft Hij gedragen. Ook booze geesten gingen er van velen uit, schreeuwende en zeggende: Gij zijt de Zoon Gods! En hij bestrafte hen en liet hen niet toe te spreken, omdat zij wisten dat Hij de Christus was.

De schoonmoeder van den H. Petrus, die door Christus op wonderdadige wijze genezen is, heette Concordia; en hare dochter, de vrouw van Simon Petrus heette Perpetua. De laatste had den H. Petrus een kind geschonken, met name Petronilla. Perpetua en Petronilla stierven als heiligen, gene als martelares, deze als onbevlekte Godgewijde Maagd.

7. En zeer vroeg opgestaan zijnde, ging Hij uit, en begaf zich naar eene woeste plaats; en Hij bad aldaar. En Simon ging Hem achterna, en zij die met hem waren. En toen zij Hem gevonden hadden, zeiden zij tot Hem: Allen zoeken U. En de scharen kwamen tot bij Hem, en zij hielden Hem tegen, dat Hij niet van hen zou weggaan. Doch Hij zeide tot hun: Laat ons in de naast gelegen vlekken en steden gaan, want ook aan de andere steden moet Ik het Evangelie van het Rijk Gods verkondigen, want hiertoe ben Ik gezonden. En Jezus ging geheel Galilea rond, leerende in hunne Synagogen, en predikende het Evangelie des Rijks, en genezende alle ziekte en alle krankheid onder het volk. En de roep van Hem ging uit in geheel Syrië. En zij brachten tot Hem allen, die kwalijk vaarden, van verschillende krankheden en smarten bevangen, en bezetenen van den duivel, en maanzieken, en verlamden, en Hij genas hen. En Hem volgden vele scharen van Galilea, en van Decapolis, en van Jerusalem, en van Judea, en van over de Jordaan.

Was dit alles niet eene duidelijke en troostvolle heenwijzing, dat Christus gekomen was, om de heerschappij der zonde, en juist daardoor ook allen jammer en menschelijke ellende weg te nemen, en dat gelukkige Rijk te stichten, waar geen traan meer geweend wordt? Want wat zijn ziekte, droefheid en alle lichamelijke en geestelijke gebreken anders, dan het treurig gevolg der zonde? Daarom, arme, zwaarbeproefde, zieke man, ware het van u zeer wijs gehandeld, indien gij u vooral van de zonden zocht te ontlasten. Dan zou ook zeker in de meeste gevallen uwe lichamelijke ellende weggenomen, of altans verzacht worden. Niets is duidelijker en eenvoudiger! Doch de duivel, die den mensch noch tijdelijk, noch eeuwig geluk gunt, tracht hem ten opzichte van deze waarheid te verblinden. Vandaar komt het, dat duizenden menschen in hunnen nood er volstrekt niet aan denken, zich in de eerste plaats — door berouw en belijdenis — van de zonden te bevrijden, maar liever gansche jaren lang aan de raadgevingen van bedriegelijke vrienden, aan machtelooze artsenijen, en aan de dienstbetooningen van listige menschen zich toever-

trouwen. Zóó blijven zij èn in de zonde èn in de aardsche droefheid; en aan hunne ellende komt geen einde. — Doch gij, christelijke lezer, moet vooral, als nood en ongeluk over u komen, boetvaardig aan uwe zonden denken, en dan vol vertrouwen opzien tot den godmenschelijken Geneesheer en Redder, Jezus Christus. Dan zullen de natuurlijke genees- en hulpmiddelen den zegen van boven en daardoor de gewenschte geneeskracht bekomen.

NEGENDE HOOFDDEEL.

DE WONDERBARE VISCHVANGST.

(*Luc. V*: 1—11.)

Jezus Christus is niet slechts de Almachtige, die ontelbare wonderen en teekenen doet, maar ook de Alwijze, die aan alles, wat Hij doet zijne diepe beteekenis geeft voor het tegenwoordige of voor de toekomst. Zoo bevatten al de werken en wonderdaden van Christus tevens ook eene onderrichting of eene voorzegging, en wanneer het christelijke hart zich het een of ander wonderwerk van Christus herinnert, denkt het er gaarne over na, welke de geestelijke bediedenis van dit wonder wel mag geweest zijn.

En het geschiedde, terwijl de scharen op Hem aandrongen, om het woord Gods te hooren, dat Hij stond aan het meer van Genezareth. En Hij zag twee schepen aan *den oever van* het meer liggen; en de visschers waren er uitgegaan en spoelden de netten af. En Hij ging in het eene schip, dat van Simon was, en verzocht hem, een weinig van land af te steken. En Hij zat neder en leerde de scharen uit het scheepje. En toen Hij ophield met spreken, zeide Hij tot Simon: Steek af naar de diepte, en werp uwe netten uit ter vangst. En Simon antwoordde en zeide tot Hem: Meester, den ganschen nacht door hebben wij gearbeid en niets gevangen: doch op uw woord zal ik het net uitwerpen. En toen zij dit gedaan hadden sloten zij eene groote menigte visschen in, en hun net scheurde. En zij wenkten hunne medegezellen, die in het andere schip waren, dat zij zouden komen en hen helpen; en zij kwamen. En zij vulden beide de schepen, zoodat ze bijna zonken. En Simon Petrus, dit ziende viel neder aan de knieën van Jezus, zeggende: Ga uit van mij! want ik ben een zondig mensch, o Heer! Want hij was van verbaasdheid bevangen, *hij* en allen, die met hem waren, om de vischvangst, die zij gedaan hadden. En evenzoo Jacobus en Joannes, de zonen van Zebedeus, die Simons gezellen waren. En Jezus zeide tot Simon: Vrees niet! Van nu aan zult gij menschen vangen.

DE WONDERLIJKE VISCHVANGST.

En toen zij de schepen op het land hadden gebracht, verlieten zij alles, en volgden Hem.

Tweemaal heeft de Verlosser door de handen zijner Apostelen eene zoo wonderbare vischvangst bewerkt. Hier en na zijne verrijzenis. De Apostelen, die Christus tot menschenvisschers bestemd en uitverkoren had, moesten in dit wonderwerk erkennen, hoe zij eens, als zij in den naam van Jezus de netten van het goddelijk woord zouden uitwerpen, ontelbare, onsterfelijke zielen voor het Rijk der hemelen zouden winnen. Zij zelven immers waren noch vermogende, noch geleerde, noch voor de wereld aanzienlijke lieden, maar slechts arme visschers, die door eigen kracht niets hadden kunnen uitwerken. Doch in de wonderbare vischvangst voorzegt hun de goddelijke Meester, wat zij eens door zijne kracht en met zijnen zegen zullen volbrengen. En om ze in die troostrijke hoop op de kracht van zijnen zegen te bevestigen, herhaalt Hij de voorzegging op gelijke wijze, d. i. door eene wonderbare vischvangst, nog kort voor zijne hemelvaart. Maar waarom deed de goddelijke Zaligmaker de wondervolle vischvangst bijzonder door de handen van den H. Petrus? Waarom deed Hij bijzonder aan hem de merkwaardige voorzegging: »Voortaan zult gij menschen vangen?" Waarom koos Hij van de twee scheepjes, die aan den oever lagen, juist dat van Simon Petrus, om daarin te prediken? Door dit alles, zeggen de H. vaders, wilde de Heer openlijk de geheel bijzondere uitverkoring en glorierijken voorrang van den H. Petrus boven zijne medeapostelen aantoonen en doen zien, hoe Hij zelf in het scheepje van Petrus, d. i. in de Roomsche Kerk door alle eeuwen heen de onfeilbare waarheid verkondigt.

Evenmin als het dus den overigen Apostelen, medehelpers van den H. Petrus, geërgerd heeft, dat de Heer zich bijzonder van zijn scheepje bediend, zich tot hem gewend, en door zijne handen de wonderlijke vischvangst bewerkt heeft, evenzoomin ergert het den medehelpers en opvolgers van Petrus, den Bisschoppen, en achten zij zich beleedigd of teruggesteld, omdat aan den opvolger van Petrus, den Paus, de opperste leiding van het scheepje der H. Kerk is toevertrouwd, omdat bijzonder door den stoel van Petrus de waarheid des heils verkondigd wordt, en de zending van hen allen, die als Missionarissen »menschen vangen" d. i. tot het Rijk van Christus brengen, van het middelpunt der katholieke eenheid d. i. van den H. Vader te Rome uitgaat.

TIENDE HOOFDDEEL.

DE LAMME. DE TOLLENAAR, MATTHEUS. OVER HET VASTEN.

(*Matth. IX*: 1—7; *Marc. II*: 1—22; *Luc. V*: 17—39.)

1.

Krankheid des lichaams, geestelijke ellende, onwetendheid en zonde: al die distelen en doornen van ons tranendal schenen ten tijde van Christus slechts daarom te bestaan, opdat Hij daaraan zijne goddelijke wondermacht toonen, en daaruit lust, opgeruimde sterkte en zielengeluk zou kunnen laten voortkomen.

En het geschiede op een der dagen, dat Jezus in het scheepje ging, overvoer en in zijne stad Capharnaum kwam. En als men vernam, dat Hij in huis was, vergaderden er velen, zoodat zelfs de plaats bij de deur hen niet meer bevatten kon. En Hij zat te leeren, ook zaten *daar* Phariseërs en Wetgeleerden, die gekomen waren uit alle vlekken van Galilea en Judea, en uit Jerusalem. En de kracht des Heeren was er, om hen te genezen. En zie, daar kwamen er tot Hem, die eenen verlamden brachten, welke door vier op een bed gedragen werd. En zij zochten dien binnen te brengen, en voor Hem neder te leggen. En daar zij, van wege de schare, niet vonden langs welken kant zij hem konden binnen brengen, zoo klommen zij op het dak, en ontblootten het van tichelen; en eene opening gemaakt hebbende, lieten zij het bed neder, waarop de verlamde lag, in het midden voor Jezus. En Jezus hun geloof ziende, zeide tot den verlamde: Heb betrouwen, zoon! uwe zonden worden u vergeven. — En de Schriftgeleerden en Phariseërs begonnen te denken, zeggende: Wie is deze die aldus spreekt en godslasteringen spreekt? Wie kan zonden vergeven dan God alleen? En Jezus door zijnen Geest het aanstonds wetende, dat zij zóó bij zich zelven dachten, zegt tot hen: Waarom denkt gij aan iets kwaads in uwe harten? Wat is gemakkelijker tot den verlamde te zeggen: De zonden worden u vergeven? of te zeggen? sta op, neem u bed op, en wandel? Doch opdat gijlieden moogt weten, dat de Zoon des menschen macht heeft om op aarde zonden te vergeven, sprak Hij tot den verlamde: Ik zeg u: Sta op, neem uw bed op, en ga naar uw huis! En oogenblikkelijk stond hij op, nam zijn bed op, waar hij op gelegen had en ging naar zijn huis, God verheerlijkende. En verbazing beving allen, en zij verheerlijkten God, die zoodanige macht aan de menschen gegeven had. En zij werden vervuld van vrees, zeggende: wij hebben heden wonderbare dingen gezien! Zoo iets hebben wij nog nooit gezien!

In de genezing van den verlamde geeft ons Jezus eene nieuwe krachtdadige vermaning, dat wij bij lichamelijk lijden vooral op de genezing en zuivering der ziel bedacht zouden zijn. Daarom ontbied, zoodra ge ernstig ziek zijt, den plaatsbekleeder en gevolmachtigde van Christus, den Priester, opdat hij het woord der verzoening ook over uw zondige ziel uitspreke: »uwe zonden worden u vergeven": Welk woord in den mond van een sterfelijk mensch! En zoo dikwijls de katholieke priester het uitspreekt, moesten wij daarover, als over eene godslastering, verschrikken, zoo wij niet wisten, dat Gods Zoon zelf hem daartoe de volmacht gegeven en gezegd heeft. »Wiens zonden gij vergeeft, dien worden ze vergeven!"

2. En Hij ging wederom uit naar het meer, en al het volk kwam tot Hem, en Hij leerde hen. En in het voorbij gaan zag Hij eenen Tollenaar met name Levi Mattheus *den zoon* van Alpheus, aan het tolhuis zitten. En Hij zeide tot hem: volg Mij! En hij stond op, verliet alles en volgde Hem. En Levi richtte in zijn huis een groot gastmaal voor Hem aan. En het geschiedde, terwijl Hij aan tafel zat, dat vele tollenaars en zondaren mede aanzaten met Jezus en zijne leerlingen; want er waren velen, die Hem ook volgden. En de Schriftgeleerden en Phariseërs ziende, dat Hij at met de tollenaren en zondaars, zeide tot zijne leerlingen: Waarom eet en drinkt gij en uw Meester met de tollenaren en zondaars? En Jezus dit hoorende, antwoordde en zeide tot hen: De gezonden hebben geen geneesmeester van noode, maar de zieken. Doch gaat heen, en leert wat het is: Barmhartigheid wil Ik, en geen offer; want Ik ben niet gekomen om rechtvaardigen, maar om zondaars te roepen tot bekeering.

De tollenaars waren de verachtelijkste klasse van menschen bij de Joden, zoowel, omdat zij bij de invordering van den tol, dien zij van de romeinsche regeering gepacht hadden, vele onrechtvaardigheden bedreven, alsook omdat de Joden de romeinsche heerschappij en cijnsplichtigheid over 't algemeen slechts met hevigen toorn verdroegen. Onbedachtzaam braken de Phariseërs en Schriftgeleerden den staf over de tollenaren, omdat hunne onrechtvaardigheid wereldkundig was. Daarbij dachten zij niet aan hunne eigene, hoewel voor 't menschelijke oog verborgene, doch even strafwaardige ongerechtigheden. Hoe vele christenen doen juist hetzelfde! Wij veroordeelen openbare schelmen en bedriegers, en houden ons zelven voor geheel redelijke, rechtschapene lieden, maar bedenken niet, dat wij ons door voorbarige, overdrevene, liefdelooze en lasterlijke oordeelvellingen over de medemenschen dikwijls aan onredelijkheid en onrechtschapenheid schuldig maken. Want hoe dikwijls verzwakken, ondermijnen of ontrooven

wij eer en aanzien aan onze tegenpartij en mededingers, door dubbelzinnige, listige of hevige gesprekken! En nu is eer en aanzien minstens een even waardvol goed en eigendom, als geld en handelsgoederen; en daarom is hij, die zich daaraan vergrijpt, even zoo onredelijk en onrechtschapen, als de gewone schelm en bedrieger.

3. Nu kwamen de leerlingen van Joannes en de Phariseërs, die vasten hielden en zeiden tot Hem: Waarom vasten de leerlingen van Joannes en *die* van de Phariseërs dikwijls en doen gebeden, en vasten uwe leerlingen niet, maar eten en drinken? En Jezus zeide tot hen: Kunnen dan de vrienden des Bruidegoms treuren, en de bruiloftsvrienden vasten, zoo lang de Bruidegom bij hen is? Zoo langen tijd zij den Bruidegom bij zich hebben, kunnen zij niet vasten. Doch er zullen dagen komen, dat de Bruidegom van hen zal weggenomen worden; en dan zullen zij vasten in die dagen.

Hij zeide ook eene gelijkenis tot hen: Niemand zet eenen lap van een nieuw kleed op een oud kleed, want de nieuwe lap past niet op het oude kleed, *maar* maakt het een brokwerk, want die *nieuwe lap* neemt aan het kleed zijne heelheid af, en erger wordt de scheur. Ook doet men geen nieuwen wijn in oude zakken; anders bersten de zakken, en de wijn loopt uit, en de zakken gaan verloren. Maar nieuwen wijn doet men in nieuwe zakken, en beiden worden behouden. En niemand, die ouden *wijn* gedronken heeft, wil terstond nieuwen; want hij zegt: De oude is beter.

O wijsheid, mildadigheid en menschlievendheid van den Verlosser! De tijd, waarop zijne uitverkoren leerlingen niet slechts gedeeltelijk, maar geheel en al herschapen en vernieuwd worden in de kracht van den Pinkstergeest, die tijd zal ook komen. Daarom wil Hij hen, die eenvoudig en argeloos naar galileesche zeden waren opgegroeid, niet ontijdig met nieuwe voorschriften, en werken van godsvrucht en versterving, waartoe de wet niet verplichtte, ontmoedigen en in verwarring brengen. Is eenmaal geheel hun geestelijk inwendig leven, door den Geest van boven veranderd, dan zullen ook de uitwendige werken, die bovendien thans noch beteekenis noch waarde hebben, van zelf volgen. — Merk hier wel op, dat wij zacht, verstandig en menschlievend met de kinderen en al de ons toevertrouwden moeten omgaan, ze nooit door ontijdige en al te strenge eischen ontmoedigen, maar steeds de verhoudingen, gewoonten en trappen van beschaving op eene verstandige wijze in aanmerking behooren te nemen. Het eene is niet geschikt voor allen — en alles moet zijn tijd hebben! Er is een tijd van vasten en H. boetoefening, maar er is ook een tijd van onschuldig vermaak, en van dankbaar, blij genot der geschenken Gods. Hebt gij kinderen of dienstboden, leg hun nooit al te zware lasten op en verbitter hun dit ellendig, aardsch leven niet onnoodig door zwartgalligen ernst en overdrevene gestrengheid! O weiger hun ter goeder ure geene onschuldige vreugde! Maar zorg goed, dat hierbij de grenzen der christelijke betamelijkheid en matigheid nooit overschreden, en God, de Gever van alle goede gave, nooit door dwaasheid of liefdeloosheid van de vroolijken worde beleedigd. Vreugde en scherts zijn slechts eene specerij van het aardsche leven, evenals men die bij den maaltijd slechts karig en bij goede keus gebruikt, zoo mogen ook vreugde, scherts en spel nooit de hoofdzaak worden.

III.

DE LEERINGEN EN WERKEN VAN JEZUS CHRISTUS VAN HET TWEEDE PAASCHFEEST NA ZIJNEN DOOP IN DE JORDAAN TOT AAN HET DERDE PAASCHFEEST.

ELFDE HOOFDDEEL.

DE ZIEKE IN HET BAD VAN BETHSAÏDA. — JEZUS GETUIGT ZIJNE GODHEID.

(*Joan. V:* 1—47.)

1.

Hierop was er een feest der Joden, en Jezus ging op naar Jerusalem. Te Jerusalem nu is het *zoogezegde* Schaapsbad, in het Hebreeuwsch bijgenaamd Bethsaïda, hebbende vijf gaanderijen. In deze lag eene groote menigte van kranken, blinden, kreupelen, lammen, wachtende op de beweging des waters. Een Engel des Heeren nu daalde van tijd tot tijd in het bad neder en het water werd bewogen. En die, na de beweging des waters, het eerst in het water nederkwam, werd gezond, van welke krankheid hij ook bevangen was. En aldaar was een zeker mensch, die zijne krankheid al acht en dertig jaren lang had. Toen Jezus dezen had zien liggen, en verstond, dat hij reeds langen tijd krank was, zeide Hij tot hem: Wilt gij gezond worden? De kranke antwoordde Hem: Heer, ik heb geen mensch, die mij, wanneer het water bewogen wordt, in het bad werpe; want terwijl ik kom, gaat een ander vóór mij er in. Jezus zegt tot hem: Sta op, neem uw bed op, en wandel! En terstond werd die mensch gezond; en hij nam zijn bed op, en wandelde. En het was Sabbath op dien dag. — De Joden zeiden dan tot hem, die genezen was geworden: Het is Sabbath, het is niet geoorloofd uw bed te dragen. Hij antwoordde hun: Die mij heeft gezond gemaakt, die heeft het mij gezegd. Neem uw bed op, en wandel! Zij vroegen hem dan; wie is die mensch, die tot u gezegd heeft: Neem uw bed op, en wandel? Doch de genezene wist niet, wie Hij was; want Jezus

was geweken uit de schare, welke zich op die plaats bevond. — Daarna vindt Jezus hem in den tempel, en zegt tot hem: Zie, gij zijt gezond geworden, zondig nu niet *meer*, opdat u niet wat ergers overkome! Die mensch ging heen, en gaf den Joden bericht, dat het Jezus was, die hem had gezond gemaakt. Daarom vervolgden de Joden Jezus, omdat Hij deze dingen op den Sabbath deed.

Al het overige doet die huichelaars niet aan! De menschlievendheid van den Zaligmaker, die zich de ziekten aantrekt, waaraan zij sedert jaren medelijdenswaardig onderhevig zijn, — zijne almacht, die den ongenecsbare op een enkel oogenblik zóo volmaakt genezen heeft, dat hij het bed, waarop hij tot dan toe gekluisterd lag, nu met zijnen sterken arm kan dragen, — de blijdschap van den genezene, die nu uit de slavernij der ziekte, aan zichzelven en de menschelijke maatschappij is teruggegeven, dat alles doet hen niet aan, maar alleen de schijnbare overtreding van de Sabbathwet! Daaraan erkennen wij de Phariseërs van alle tijden — ook de onzen zijn blind voor al het waarlijk goede, groote en nuttige, dat de Kerk, hare getrouwe dienaren en hare kloosters sedert eeuwen gedaan hebben en nog doen, en weten slechts met argusoogen de werkelijke of schijnbare gebreken daarin op te sporen! — Doch Christus treedt in zijne gansche grootheid en majesteit voor de huichelaars, terwijl Hij zich nu met duidelijke woorden als den Zoon van den levenden God openbaart, die niet enkel over den Sabbath, maar over tijd en eeuwigheid, over levenden en dooden macht heeft.

2. Doch Jezus antwoordde hen: Mijn Vader werkt tot nu toe, en Ik werke. Hierom dan zochten de Joden Hem nog meer te dooden, omdat Hij niet alleen den Sabbath brak, maar ook God zijnen Vader noemde, zich gelijk makende aan God. Jezus antwoordde dan, en zeide tot hen: Voorwaar, voorwaar, zeg Ik u: De Zoon kan van zich zelven niets doen dan hetgeen Hij den Vader ziet doen; want al wat die doet, dat doet ook de Zoon desgelijks, want de Vader heeft den Zoon lief, en toont Hem alles, wat Hij zelf doet; en grootere werken, dan deze, zal Hij Hem toonen, opdat gij U verwondert. Want gelijk de Vader de dooden opwekt en levend maakt, alzoo maakt ook de Zoon levend, wie Hij wil. Want de Vader oordeelt niemand, want het gansche oordeel heeft Hij aan den Zoon gegeven, opdat allen den Zoon eeren, gelijk zij den Vader eeren. Wie den Zoon niet eert, eert den Vader niet, die Hem gezonden heeft. Voorwaar, voorwaar zeg Ik u: Wie mijn woord hoort en geloof geeft aan Hem die Mij gezonden heeft, hij heeft het eeuwige leven, en komt in het oordeel niet, maar is overgegaan uit den dood in het leven! Voorwaar, voorwaar zeg Ik u: De ure komt en is nu daar, dat de dooden de stem van den Zoon Gods zullen hooren, en die *haar* gehoord zullen hebben, zullen leven. Want gelijk de Vader het leven heeft in zich zelven, zoo heeft Hij ook aan den Zoon gegeven het leven in zich zelven te hebben; en Hij heeft Hem macht gegeven om gericht te houden, omdat Hij een menschenzoon is. Verwondert u hierover niet! Want de ure komt, dat allen, die in de graven zijn, de stem van den Zoon Gods zullen hooren; en zij zullen *hunne graven* uitgaan, die het goede gedaan hebben, tot de opstanding des levens, maar die het kwade gedaan hebben, tot de opstanding des oordeels. Ik kan van Mij zelven niets doen, gelijk Ik hoor, zoo oordeel Ik; en mijn oordeel is gerechtig, omdat Ik niet mijnen wil zoek, maar den wil van Hem, die Mij gezonden heeft.

Indien Ik van Mij zelven getuigenis geve, is mijne getuigenis niet waarachtig. Er is een ander, die van Mij getuigenis

geeft; en Ik weet, dat de getuigenis, welke Hij van Mij geeft, waarachtig is. Gij hebt tot Joannes gezonden, en hij heeft der waarheid getuigenis gegeven. Doch van een mensch neem ik de getuigenis niet; maar Ik zeg dit, opdat gij moogt zalig worden. Hij was de brandende en lichtende lamp; en gij hebt u voor een oogenblik in zijn licht willen verblijden. Maar ik heb eene getuigenis, grooter dan *die van* Joannes; want de werken, die de Vader Mij gegeven heeft om ze te volbrengen, die werken zelven, die Ik doe, getuigen van Mij, dat de Vader Mij gezonden heeft. En de Vader, die Mij gezonden heeft, Hij zelf heeft van Mij getuigenis gegeven. Gij hebt noch zijne stem ooit gehoord, noch zijne gedaante gezien; en Zijn woord hebt gij niet in u blijvende, want Hem, Dien Hij gezonden heeft, dien gelooft gij niet. Gij onderzoekt de schriften, omdat gij meent, dat gij in haar het eeuwige leven hebt; en die zijn het, die van Mij getuigen; en *toch* wilt gij niet tot Mij komen, om het leven te hebben. Eere van menschen neem ik niet; maar Ik ken u, dat gij de liefde tot God niet in u hebt. — Ik ben gekomen in den naam mijns vaders en gij neemt Mij niet aan; zoo een ander komt in zijn eigen naam, dien zult gij aannemen. Hoe kunt gij gelooven, *gij*, die eer van een elk ander neemt, en de eer niet zoekt, die van God alleen komt. Meent niet, dat Ik u zal aanklagen bij den Vader; uw aanklager is Mozes, op wien gij uwe hoop gesteld hebt. Want indien gij Mozes geloofdet, gij zoudt wellicht ook Mij gelooven; want van Mij heeft hij geschreven. Doch als gij zijne schriften niet geloofd, hoe zult gij Mijne woorden gelooven?

Dit is de groote, duidelijke, heerlijke zelfopenbaring van den Zoon Gods en van den Zoon des menschen!

Als Zoon Gods is en werkt Hij slechts in en met den eeuwigen Vader, wel is waar zelfstandig in zijn goddelijken Persoon maar onafscheidelijk van den Vader volgens de goddelijke natuur, d. i. in de Almacht, Wijsheid en Liefde, die Hij als de Ééniggeboren des Vaders, van eeuwigheid uit Hem ontvangen heeft.

En als Zoon des menschen is Hem niet alleen de macht over de elementen, over de ziekten en booze geesten gegeven, maar ook nog eene hoogere; ja zelfs de hoogste macht: de dooden op te wekken en de wereld te oordeelen. En de Zoon des menschen zal niet eerst in den jongsten dag de dooden opwekken, maar reeds nu vele overledenen van de doodsbaar en uit het graf te voorschijn roepen — als inleiding tot dit groot schouwspel op het einde der wereld.

En het algemeen oordeel der wereld is Hem, den Zoon des menschen, om drie redenen gegeven. Vooreerst betaamt het, dat Hij het menschelijk geslacht oordeele, die in zijne eigene menschelijke natuur alle hoogten en diepten van het menschdom werkelijk gemeten, en alle moeielijkheden en beproevingen van het menschelijk leven geleden heeft. Ten tweeden moest Hij, die in zijne allerheiligste menschheid de offerande der verlossing opgedragen heeft, ook in zijne menschheid ten oordeel zitten over diegenen, die zich dit offer ten nutte gemaakt of het verworpen hebben. Ten derden verdiende de allerdiepste vernedering en zelfverloochening, waaraan zich de Zoon des menschen onderworpen heeft, ook de grootste verheffing en verheerlijking als wereldrechter. — En aan de rechtvaardigheid van dezen rechter zal niemand kunnen twijfelen, omdat de Zoon des menschen — als altijd, zoo ook op den dag des oordeels — slechts in de volmaakste overeenstemming met de godheid zal handelen. Dan, op dien grooten, hoogheerlijken dag zullen Hem alle menschen zonder uitzondering als den Zoon van den levenden God moeten erkennen, — en wel diegenen, die Hem nu de hulde weigeren, tot hunne wanhoop; maar diegenen, die nu in Hem gelooven, tot hun heil, terwijl hun dan het oordeel niet tot verdoemenis

ten deel valt, maar zij van den dood des lichaams en uit het graf tot het waarachtig leven, de eeuwige gelukzaligheid zullen opstaan. Dit is de groote, duidelijke, heerlijke zelfopenbaring van Gods Zoon en van den Zoon des menschen! Aan getuigenissen en bewijzen voor de waarheid dezer zelfopenbaring van Christus kan het den Joden niet ontbreken. Joannes de Dooper had van Hem getuigd; de H. Schriften hadden Hem vooruit aangekondigd; bijzonder had Mozes over Hem geschreven, en als zijne voorafbeelding gewerkt. De wonderen, die Hij deed, kenmerkten Hem. Ja de hemelsche Vader zelf had bij den Doop in de Jordaan, Hem als zijn welbeminden Zoon verklaard. Ondanks al deze getuigenissen keerden zich de Joden, d. i. hunne aanvoerders, raadgevers en Priesters van Hem, den zoo geloofwaardigen gezant des hemelschen Vaders, af, om zich — lichtgeloovig en dwaas in de armen van eigenmachtige bedriegers te werpen, die den algeheelen ondergang van het Rijk door de Romeinen zullen veroorzaken! Wordt dit niet door alle eeuwen bij velen, die op hoogere beschaving en wetenschap roemen, herhaald? Aan Christus en zijne Kerk weigert men hoovaardig te gelooven, en werpt zich in derzelver plaats in de armen van marktschreeuwers en zelfzuchtige bedriegers!

TWAALFDE HOOFDDEEL.

DE LEERLINGEN VAN JEZUS PLUKKEN EN WRIJVEN KOORNAREN OP DEN SABBATH. — CHRISTUS GENEEST VELE ZIEKEN.

(*Matth. XII:* 1—21; *Marc. II:* 23; *III:* 1—12; *Luc. VI:* 1—11.)

1.

Enhetgeschiedde op een tweeden eersten Sabbath, dat de Heer door het gezaaide ging. En zijne leerlingen, honger hebbende, begonnen, al voortgaande, de aren te plukken, en te eten, ze wrijvende met de handen. En eenige der Phariseërs dit ziende, zeiden tot Hem: Zie, uwe leerlingen doen wat niet geoorloofd is te doen op den Sabbath. En Jezus antwoordde hun en zeide: Hebt gij ook dat niet gelezen, wat David deed, toen hij gebrek had, en hij en die bij hem waren, honger hadden? Hoe hij ging in het huis Gods ten tijde van den Hoogepriester Abiathar, de toonbrooden nam en at, en gaf aan degenen, die met hem waren, welke te eten niet geoorloofd is, dan aan de Priesters alleen. Of hebt gij in de wet

niet gelezen, dat op de Sabbathdagen de Priesters in den tempel den Sabbath breken, en *toch* onschuldig zijn? En Hij zeide tot hen: De Sabbath is om den mensch gemaakt, en niet de mensch om den Sabbath. En indien gij wist, wat het is: Barmhartigheid wil Ik, en geen offer, nooit zoudt gij de onschuldigen veroordeeld hebben, want de Zoon des menschen is Heer ook van den Sabbath.

De gestrengheid der Wet van het Oude Verbond moest in het Nieuwe Verbond voor den geest der liefde en vrije kindschap van God wijken, zooals dit de Heer bij verschillende gelegenheden en ook bij de boven verhaalde beschuldiging der Phariseërs, te kennen geeft. Daarom is ook aan den Christen op Zondagen veel meer geoorloofd, dan aan de Joden op de Sabbathdagen vergund was; in het bijzonder alles, wat de eer van God, de liefde van den evennaaste en de nood vorderen; zoo b.v. het versieren van Kerken en Altaren, de ziekendienst, het handenwerk van dienstboden en van den arme in 't algemeen, voor zooverre zij daartoe geen anderen tijd kunnen vinden, of zij, ten opzichte hunner meesters, niet zonder groot nadeel mogen weigeren. Hoe zachter echter de wetgeving van Christus en zijner Kerk, met betrekking tot lichamelijke heiliging van den Zondag is, des te getrouwer en oprechter viert de ware Christen de geestelijke heiliging van den Zondag door verdubbeld gebed, het godvruchtig bijwonen der godsdienstoefeningen en het ontvangen der H. Sacramenten, als ook door werken van christelijke barmhartigheid.

2. En het geschiedde, vandaar voortgegaan zijnde, op nog eenen anderen Sabbathdag, dat Hij in de Synagoog ging en leerde. En zie er was aldaar een mensch, wiens rechterhand dor was. De Schriftgeleerden nu en de Phariseërs sloegen Jezus gade, en vroegen Hem: Is het geoorloofd op den Sabbath te genezen? opdat zij iets mochten vinden, waarvan zij Hem konden beschuldigen. Doch Hij kende hunne gedachten. En Hij zeide tot den mensch, die de dorre hand had: Richt u op, en ga in het midden staan! Toen zeide Hij tot hen: Is het op den Sabbath geoorloofd goed te doen of kwaad te doen? Een leven te redden of te dooden? Doch zij zwegen. En Hij zeide tot hen: Welk mensch zal er onder u wezen, die één schaap heeft, en als dit op den Sabbath in den put valt, het niet zal aangrijpen en *daaruit* heffen? Hoeveel is niet een mensch beter, dan een schaap? Het is dan geoorloofd op den Sabbath goed te doen! En Hij zag hen in het rondmettoornaan, tevens zich bedroevende over de verblindheid van hun hart, en Hij zegt tot dien mensch: Steek uwe hand uit! En hij stak *haar* uit; en zij was wederom gezond, gelijk de andere.

En nu, Christen, beschouw ook uwe hand, beschouw ze ernstig en oprecht. Is zij ook niet eenigszins lam en dor in de oogen van God? De hemelsche Vader heeft u die gegeven, opdat ze arbeide, weldoe en als eene zuivere, onbevlekte hand zich tot het gebed verheffe. Treed nu met haar ernstig in 't gericht! Legt gij ze ledig en traag in den schoot, sluit ge ze koud en ongevoelig in den nood uwer medemenschen, bezoedelt gij ze door onkuischheid en onrechtvaardigheid, schaamt gij u voor de menschen ze biddend tot God op te heffen: waarlijk, dan is ook uwe hand geestelijk verdord! — O goede en genadevolle geneesheer Jezus Christus, spreek uw almachtig woord ook over mijne met zonden bezoedelde hand uit, opdat zij gereinigd worde, en ik ze eens in de ure des doods getroost en zonder schaamte den Priester moge toereiken om met den H. olie gezalfd te worden!

3. En de Phariseërs werden vervuld van razernij, en, uitgegaan zijnde, hielden zij aanstonds met de Herodianen raad, en besproken onder elkander tegen Hem, hoe zij Hem zouden kunnen ombrengen. Doch Jezus, dit wetende ver-

trok met zijne leerlingen van daar naar het meer. En veel volk van Galilea en Judea volgde Hem, en van Jerusalem en van Idumea, en van over de Jordaan; ook die uit den omtrek van Tyrus en van Sidon, eene groote menigte, gehoord hebbende, wat *werken* Hij verrichtte, kwamen tot Hem. En Hij zeide tot zijne leerlingen, dat Hem een scheepje moest ten dienste staan, om de schare, opdat zij Hem niet verdringen zouden. Want Hij genas er velen, zoodat allen, die kwalen hadden, Hem overvielen, om Hem aan te raken. En de onreine geesten, als zij Hem zagen, vielen voor Hem neder, en riepen, zeggende: Gij zijt de Zoon Gods! En Hij gebood hun scherpelijk, dat zij Hem niet bekend zouden maken, opdat vervuld zou worden, wat gesproken is door Isaias, den Profeet, die zegt: Ziehier mijn dienstknecht, dien Ik verkoren heb, mijn geliefde, in wien mijne ziel behagen heeft; Ik zal mijnen Geest op Hem leggen, en Hij zal den volkeren het recht verkondigen. Hij zal niet twisten noch schreeuwen, noch zal iemand op de straten zijne stemme hooren. Een geknakt riet zal Hij niet breken, en een rookend lemmet niet uitdooven, tot dat Hij het recht uitleidt ter zegepraal, en op Zijnen naam zullen de volkeren hoopen.

DERTIENDE HOOFDDEEL.

HOE CHRISTUS DE TWAALF APOSTELEN VERKIEST, EN HUN HEILZAME VERMANINGEN EN ONDERRICHTINGEN GEEFT.

(*Matth. X*: 1—42; *Marc. III.* 13—19 *VI.* 7—13; *Luc. VI*: 12—16; *IX*: 1—6.)

I.

In het geschiedde in de dagen dat Hij uitging naar den berg om te bidden. En Hij bracht den nacht over in het gebed tot God. En toen het dag geworden was, riep Hij zijne leerlingen; en Hij koos er van hen twaalf *uit*, die Hij ook Apostelen, *zendboden* noemde, om met Hem te zijn en, opdat Hij hen zoude uitzenden om te prediken. En Hij gaf hun de macht om de ziekten en krankheden te genezen, en om de booze geesten uit te werpen, *namelijk*: — Simeon, aan wien Hij den bijnaam gaf van Petrus, — en Jacobus, den zoon van Zebedeus, en Joannes, den broeder van Jacobus, en aan deze *twee* gaf Hij de namen Boänerges, dat is, zonen des donders, en Andreas, en Philippus en Bartholomeus, en Matheus, en Thomas, en Jacobus, den zoon

van Alpheus, en Thaddeus, en Simeon den Cananieter, en Judas, den Iscarioter, die Hem ook geleverd heeft.

In het twaalftal Apostelen vinden de Leeraren der kerk eene geheimvolle aanduiding over het ambt der Apostelen: zij immers waren geroepen; den driemaal H. God, d. i. de almacht des Vaders, de wijsheid des Zoons, en de liefde van den H. Geest aan de volken der vier werelddeelen te verkondigen! En van ieder waren de getallen 3 en 4, uit welker vermenigvuldiging het getal 12 ontstaat, als bijzonder beteekenisvolle getallen aangezien: 3, het getal der allerheiligste Drievuldigheid, als het goddelijk getal; 4, het getal der werelddeelen, der jaargetijden, en van den leeftijd der menschen, als het menschelijk getal. Daarom wordt ons het goddelijk menschelijke van onzen H. Godsdienst, namelijk de geheimen der zaligheid en derzelver uitdeelers, d. i. de Sacramenten en de Apostelen in de verbinding van deze twee veelbeteekende getallen voorgesteld. Ook geeft ons zelfs de H. Schrift in het twaalftal zeer schoone en zinrijke aanduidingen over de waardigheid en de taak der Apostelen, zij zijn de geestelijke stamvaders van het christendom, gelijk de 12 zonen van Jacob de stamvaders der Joden waren: zij zijn de zendboden des Heeren, ter geestelijke navorsching van den aardbol, evenals de 12 bespieders, die Mozes naar het land van Canaan gezonden had; zij zijn de twaalf edelgesteenten in het borstschild van den Hoogepriester, d. i. de doorluchtigen, die onmiddellijk uit het hart van den goddelijken Hoogepriester Jezus Christus de hemelsche wijsheid geput hebben; zij zijn de 12 sterren in den stralenkrans van die vrouw (de Bruid van Christus de Kerk), die Joannes in de geheime Openbaring beschrijft; zij zijn de 12 hoogheerlijke grondsteenen van de nieuwe stad Gods, de 12 poorten van het hemelsch Jerusalem, waaruit het nieuw geestelijk leven over de gansche wereld gevloeid is.

Overdenkt nu het christelijk hart deze hooge waardigheid en voortreffelijkheid der Apostelen, dan vraagt het verwonderd, hoe het toch mogelijk geweest is, dat ook een zoo schandig boos-wicht, als Judas de Iscarioter, door den Alwetende en Alheilige tot die waardigheid is verheven? Zóó iets heeft Jezus om drie redenen gedaan. Vooreerst wilde Hij zijne menschlievende barmhartigheid en onmetelijke liefde op iederen trap en in iedere gedaante openbaren, dus ook jegens den snoodste aller menschen. Verder wilde Hij de zijnen, vooral de huisvaders en kerkoversten, troost en onderrichting nalaten voor het geval, dat ook hun dit jammerlijk lot overkomt, door eigen vrienden en naaste bloedverwanten verraden, onteerd en verkocht te worden. — Eindelijk wilde Hij het menschelijk leed in elke, zelfs in de afzichtelijkste gedaante op zich nemen, en den kelk der bitterheid tot op den bodem ledigen, zoodat geen menschelijke rampspoed kan bedacht worden, of onze lieve Heer en Zaligmaker heeft ze onderstaan.

2. Deze twaalf zond Jezus uit, twee en twee. En Hij gebood hun, dat zij niets zouden medenemen op den weg, dan alleen een staf. Zij zouden met voetzolen geschoeid zijn. — En Hij gebood hun zeggende: Slaat niet den weg in tot de Heidenen, en treedt niet binnen in de steden der Samaritanen; maar gaat liever tot de verloren schapen van het huis van Israël. En *daar* gaande zoo predikt en zegt: Het Rijk der Hemelen is genaderd! Geneest kranken, wekt dooden op, reinigt melaatschen, drijft booze geesten uit! Voor niet hebt gij het ontvangen, geeft het voor niet. Bezit noch goud, noch zilver, noch *koper* geld, noch brood in uwe gordels, noch reiskorf, noch twee onderkleederen, noch voetzolen, noch wandelstok; want de arbeider is zijnen kost waardig.

En in wat stad of dorp gij moogt ingegaan zijn, onderzoekt, wie daarin waardig is; en blijft daar, tot dat gij die *plaats* uitgaat. En als gij in het huis ingaat, zoo begroet het, zeggende: Vrede zij dezen huize! En als het huis het waardig is, zal uw vrede daarover komen;

doch is het dat niet waardig, zoo zal uw vrede tot u terug keeren. En wie dan ook u niet hebbe ontvangen, en niet gehoord naar uwe woorden, gaat dat huis of die stad uit, en schudt het stof van uwe voeten af. Voorwaar, zeg Ik u: Verdragelijker zal het voor 't land der Sodomeërs en Gomorreërs zijn, op den dag des oordeels dan voor die stad.

Zie ik zend u als schapen te midden van wolven. — Weest dan voorzichtig gelijk de slangen, en argeloos gelijk de duiven; maar neemt u in acht voor de menschen; want zij zullen u overleveren aan rechtbanken, en in hunne Synagogen zullen zij u geeselen. En ook voor Landvoogden en Koningen zult gij gebracht worden om mijnentwil, tot eene getuigenis voor hen en voor de Heidenen. Doch als zij u zullen overleveren, weest dan niet bezorgd, hoe of wat gij spreken zult; want het zal u *in* gegeven worden in dien stond, wat gij spreken moet. Niet gij toch zijt het, die *dan* spreekt, maar het is de Geest uws Vaders, die spreekt in u. De broeder nu zal zijnen broeder ter dood overleveren, en de vader zijnen zoon; en kinderen zullen opstaan tegen hunne ouders, en hen dooden. En gij zult gehaat wezen bij allen om mijnen naam. Doch wie volhard zal hebben ten einde toe, die zal zalig worden. En wanneer zij u vervolgen zullen in de ééne stad, zoo vlucht naar de andere; voorwaar zeg Ik u: Gij zult de steden Israëls niet afreizen, tot dat de Zoon des menschen komt *ten gerichte over Jerusalem.*

Een leerling is niet boven den meester noch een dienstknecht boven zijnen heer; het is voor den leerling genoeg, dat hij zij gelijk zijn meester, en voor den dienstknecht *dat hij zij* gelijk zijn Heer. Hebben zij den vader des huisgezins Beëlzebub genoemd, hoeveel te meer zijne huisgenooten? Vreest hen dan niet; want niets is er bedekt, dat niet ontdekt, noch *iets* verborgen, dat niet geweten zal worden. — Wat Ik u zeg in het duister, zegt dat in het licht; en wat gij hoort in het oor, predikt dat op de daken. En weest niet bevreesd voor hen, die het lichaam dooden, doch de ziel niet kunnen dooden; maar vreest veeleer hem, die én ziel én lichaam kan verderven in de hel. Worden niet twee musschen voor een penning verkocht? En *toch* zal één van haar niet op de aarde vallen, zonder uwen Vader. En van ulieden zijn de hoofdharen allen geteld. Vreest dan niet! Beter dan alle menschen zijt gij. Een iegelijk nu, die Mij belijden zal voor de menschen, dien zal Ik ook belijden voor Mijnen Vader, die in den hemel is; maar die Mij verloochend zal hebben voor de menschen, dien zal Ik ook verloochenen voor Mijnen Vader, die in den hemel is. — Meent niet, dat ik gekomen ben, om vrede te brengen op aarde; Ik ben niet gekomen om vrede, maar om het zwaard te brengen. Want Ik ben gekomen, om tweedracht te verwekken tusschen een mensch en zijn vader, en tusschen de dochter en hare moeder, en tusschen de schoondochter en hare schoonmoeder, en eens menschen huisgenooten zullen zijne vijanden wezen. Wie vader of moeder meer bemint dan Mij, is Mijner niet waardig; en wie zoon of dochter bemint boven Mij, is Mijner niet waardig; en wie zijn kruis niet opneemt en Mij volgt, is Mijner niet waardig. Wie zijn leven gevonden heeft zal het verliezen; en wie zijn leven zal verloren hebben om mijnentwil, zal het vinden. — Wie u ontvangt, ontvangt Mij; en wie Mij ontvangt, ont-

vangt Hem, die Mij gezonden heeft. Wie een Profeet ontvangt, omdat hij een Profeet is, zal het loon eens Profeten ontvangen; en wie een rechtvaardige ontvangt, omdat hij rechtvaardig is, zal het loon eens rechtvaardigen ontvangen. En al wie alleenlijk een beker koud water aan één van deze geringsten zal te drinken gegeven hebben, omdat hij een leerling is, voorwaar zeg Ik u: Hij zal zijn loon niet verliezen.

Evenals een veldheer, die op den vooravond van eenen slag zijne generaals en hoofdofficieren om zich vereenigt, hun het krijgswoord geeft, het plan van den slag mededeelt en ieder zijne stelling in den beslissenden strijd aanwijst, zoo heeft hier de goddelijke Zaligmaker zijne Apostelen om zich vereenigd, om ze voor te bereiden, te onderrichten en aan te moedigen. Want de grootste en bloedigste, maar ook de meest beteekenende en roemrijkste veldtocht moet nu geopend worden — die veldtocht, die aan den vadsigen, bedriegelijken vrede der zonde een einde maken, en den waren, door God beloofden, gelukkigen vrede der kinderen Gods aanbrengen moet. — Het rijk, dat vernietigd moet worden, is in een 4000-jarig bestaan sterk en onmetelijk geworden, en de vorst, die het bestiert en verdedigt is Lucifer. Het heidensch bijgeloof, de Phariseesche hoogmoed, de wellust, leugen, bloeddorst en alle hartstochten van het menschelijk hart en alle scharen van den helschen afgrond zijn zijne trawanten. Dezen vijand wil Christus ter nederslaan, hem den buit ontnemen, en op de puinhoopen zijner heerschappij een nieuw rijk stichten: het rijk der waarheid, gerechtigheid en liefde. Waarlijk, een veldtocht, zoo groot, zoo beduidend en zoo roemrijk, als sedert de stichting der wereld niet gevoerd is en tot aan den laatsten oordeelsdag nooit meer gevoerd zal worden!

En de twaalf Apostelen zijn de generaals van den Godmenschelijken veldheer. O Wonderbare krijgsleus, die Hij hun geeft en die niet hun alleen, maar — volgens zin en geest — ook hunnen opvolgers in den H. strijd, den bisschoppen en priesters geldt! Het eerste wat Hij hun aanbeveelt, is de H. armoede, de eenvoudigheid en bescheidene tevredenheid. Dit moet zeker iets hoogst gewichtig zijn, en in het geheim der apostolische armoede moet wel een groote zegen en een geheel bijzondere waarborg voor de zegepraal liggen, dat de Veldheer, Christus zijnen generaals in de eerste plaats daarover spreekt, Hij, die zelfs zooveel eigendom niet bezat, dat Hij er zijn hoofd op kan nederleggen! Het tweede is de welwillende menschlievendheid die groet, zegent en weldoet, zelfs in het huis van den vijand. Het derde is de Evangelische sterkte, die voor Koningen noch Machthebbers schrikt, maar ten einde toe volhardt, als volharding haar van nut kan zijn. Het vierde is de Evangelische wijsheid, die toegeeft, wijkt en ontvlucht, waar volhouden vruchteloos zou zijn. Het vijfde is het ootmoedig geduld met het oog op de vernedering van den goddelijken Meester. Het zesde is het onbegrensd vertrouwen, op Dengene, die zijne geringste schepselen zich met oneindig vaderlijke getrouwheid aantrekt, en bijgevolg ook zeker zijn uitverkoren dienaren, den aanvoerders in den H. strijd steeds behulpzaam ter zijde zal staan. Het zevende eindelijk is de blijde hoop op de zegekroon, waarmede de veldheer hen, die trouw en moedig onder zijne vanen gestaan, en Hem zonder schrik voor de menschen beleden hebben, op den grooten triomfdag verheerlijken zal. Dit is de groote dagorder van den Godmenschelijken Opperbevelhebber aan zijne Generaals, het overoud en eeuwig nieuw wetboek der christelijke priesters van elken rang!

Maar ook het overoud en eeuwig nieuw wetboek der geloovigen, waarin hunne plichten jegens de Priesters vervat zijn. Zij moeten hunne zielzorgers met eerbied en liefde opnemen, als Christus den Heere zelven, wiens afgezanten en gevolmachtigden zij zijn. Want die hen niet opneemt, maar oor en hart voor hunne woorden sluit, dezen zal het in den oordeelsdag schrikkelijker gaan dan den inwoners van Sodoma en

Gomorra. Maar die ze opneemt en ondersteunt, die deelt werkelijk in al hunne verdiensten en in het loon, dat aan den Priesters zelven als aan de Profeten en Leeraars der waarheid beloofd is. De geloovigen moeten met minzame welwillendheid in de tijdelijke behoeften hunner zielzorgers te gemoet komen, want »de arbeider is zijn kost waardig." Eindelijk moet het den Priester niet ten laste gelegd, noch hun tot misdaad aangerekend worden, als Gods woord strijd en scheiding onder de geesten veroorzaakt. De leugentaal, wereldgezindheid en de menschelijke hartstochten zullen zich tegen de leer van het kruis en tegen de geheimen van Gods Rijk verzetten; maar de oorzaak van dit verzet en van dezen strijd ligt noch in Gods woord, noch in diens verkondigers, maar in de boosheid van die menschen, die oogen hebben en niet zien — ooren en niet willen hooren.

VEERTIENDE HOOFDDEEL.

DE BERGREDE.

(*Matth. V*: 1. *VII*: 29; *Luc. VI*: 17—49.)

1.

Onmiddelijk na de dagorder, die de Godmenschelijke veldheer zijnen Apostelen, en in hen der gansche leerende kerk had medegedeeld, maken ons de Evangelisten die tweede dagorder bekend, die dezelfde goddelijke Meester, als de wet van het nieuw verbond van den berg aan het gansche menschdom verkondigde, d. i. de Bergrede. Zoet als het geluid der harp klinkt het woord van deze zoo verhevene, zoo heilige en menschlievende rede, als een menschelijk oor ooit gehoord heeft. Dit woord is duidelijk en eenvoudig, evenals de taal van een onschuldig kind — en eerbiedwekkend, wonderlijk en vol majesteit, als het geluid der bazuinen op Sinaï. De hoogten en diepten van de menschelijke ziel, hare verhevene waardigheid en diepen val, de vreeselijke grootheid van den Almachtige, en zijne oneindige mildadigheid en vaderlijke goedheid, de rechtvaardigheid van den Alheiligen rechter en de inschikkelijkheid van den Barmhartige: dat alles openbaart ons deze Bergrede, en leidt hem, die ze met geloovigen eerbied in zich opneemt, tot de reinste menschlievendheid en de hoogste volmaaktheid, tot de edelste naastenliefde en de zuiverste liefde Gods. Verstomt, gij leeraren der wijsbegeerte van Egypte, Griekenland en Rome! Gelijk de glans der sterren voor de lichtzee van de zon, zoo verbleekt al uwe wijsheid voor deze rede op den Galileeschen berg, en den Leeraar van Nazareth behoort de zegepalm!

En Jezus met de Apostelen *van den berg*

afgekomen zijnde stond op eene vlakke plaats, en *bij hem* eene schare van zijne leerlingen, en eene groote menigte volks van gansch Judea, en van Jerusalem, en van de zeekust van Tyrus en Sidon, die gekomen waren, om Hem te hooren, en om genezen te worden van hunne ziekten, ook die van onreine geesten gekweld waren, werden genezen. En de gansche schare zocht Hem aan te raken, omdat er eene kracht van Hem uitging, en allen genas.

Jezus nu de scharen ziende klom *wederom* den berg op, en toen Hij zich had nedergezet, kwamen zijne leerlingen tot Hem: En zijnen mond geopend hebbende, leerde Hij hen, zeggende:

2. Zalig zijn de armen van geest, want hunner is het rijk der Hemelen!

Zalig zijn de zachtmoedigen, want zij zullen de aarde bezitten!

Zalig zijn zij, die treuren en weenen; want zij zullen vertroost worden, en lachen!

Zalig zijn zij, die hongeren en dorsten naar de rechtvaardigheid, want zij zullen verzadigd worden!

Zalig zijn de barmhartigen, want zij zullen barmhartigheid verwerven!

Zalig zijn zij, die van reinen harte zijn, want zij zullen God zien!

Zalig zijn zij, die vrede stichten, want zij zullen kinderen Gods genoemd worden!

Zalig zijt gij, wanneer de menschen u gehaat hebben, en wanneer zij u hebben afgescheiden, en smaadlijk bejegend, en uwen naam, als een booze verworpen, om den Zoon des menschen; verblijdt u te dien dage, en juicht! want zie, uw loon is groot in den hemel: want desgelijks deden hunne vaders aan de Profeten.

Teeder en hartroerend begin van deze Rede! Hij die zoo spreekt, is immers om niets anders in deze wereld gekomen, dan om den menschen het verloren geluk terug te brengen en ze wederom met den hemel te verzoenen. Maar daarom ook moest het Evangelie, dat Hij verkondigt, juist het tegendeel van die leer zijn, die hemel en aarde gescheiden had. De wereld prijst de rijken, de machtigen, de hoovaardigen, de volgens de aarde gelukkigen, zalig. — Christus de armen, de vervolgden, de ootmoedigen en weenenden. Christelijke Lezer, neem het ter harte, welke tegenspraak er bestaat tusschen de leer van Christus en die van den geest der wereld, en hoe gij onmogelijk beiden te gelijk kunt dienen, maar u — óf voor Christus — óf voor den geest der wereld moet besluiten!

En wederom is armoede het eerste, wat Christus, gelijk zooeven aan zijne Apostelen en hunne opvolgers, hier zijnen leerlingen en allen geloovigen op 't harte drukt. Armoede in den

geest, d. i. die H. armoede, die niet zoozeer daarin bestaat, dat wij niets bezitten, dan wel, dat ons hart zich aan niets aardsch hecht, en de geest vrij en ledig van de hartstochtelijke liefde tot aardsche goederen, naar de onvergankelijke rijkdommen der waarheid, genade en zaligheid in Christus streeft. In deze H. armoede en vrijheid des geestes alleen is reeds al het goede, heilige en waarachtig gelukkige opgesloten: de bescheidene zachtmoedigheid, de teedere vreedzaamheid, de kuischheid van lichaam en ziel, de honger en dorst naar de rechtvaardigheid, het gelukkig treuren over eigen zonden, zoowel als over de dwalingen der medemenschen, de sterkte in de vervolgingen; dat alles is in en met de H. armoede reeds gegeven.

3. En juist daarom ook moet volgens de uitdrukkelijke leer van den H. Paulus — in de gierigheid en in het hartstochtelijk streven naar de goederen dezer wereld, de wortel van alle boosheid en van elk ongeluk gezocht worden! Vandaar dat verschrikkelijk woord van den goddelijken Meester:

»Maar wee u, gij rijken, want gij hebt uwen troost al weg!"

»Wee u, gij verzadigden, want gij zult hongeren!"

»Wee u, die thans lacht, want treuren zult gij en weenen!"

»Wee, wanneer de menschen u geprezen hebben, want desgelijks deden hunne vaderen aan de valsche profeten!

4. Nu wendt de goddelijke Leermeester zijne blikken van de schare zijner Leerlingen op de naast Hem staande Apostelen, die Hij heeft uitverkoren, om het zedelijk bederf der aarde te genezen, overal de blijde boodschap te verkondigen, de hemelsche genade en geheimen ter zaligheid uit te deelen en daardoor behouders van het menschdom te worden. Gij zijt het zout der aarde: zoo nu het zout smakeloos geworden is, waarmeê zal het gezouten worden? Het deugt tot niets meer, dan om buiten geworpen en van de menschen vertreden te worden. Gij zijt het licht der wereld: eene stad, die boven op een berg ligt, kan zich niet verborgen houden; ook steekt men geene lamp aan en zet haar onder de korenmaat, maar op den kandelaar, opdat zij schijne voor allen, die in het huis zijn: zoo schijne uw licht voor de menschen, opdat zij uwe goede werken zien, en uwen Vader, die in den hemel is verheerlijken.

5. Bij deze vermaning aan de Leeraars en Profeten van het Nieuw Verbond gedenkt ook Jezus de vroegere Profeten en het Oud Verbond in 't algemeen. Dit verbond moet niet verbroken of vernietigd, maar veeleer uitgebreid, vervolmaakt en geheiligd worden, terwijl thans de ceremonieële wetten, die op Christus moesten wijzen en voorbereiden, hunne vervulling bereikt hadden, en bijgevolg vervallen moesten, maar de zedewet van het Oud Testament in Christus zijne nieuwe bevestiging (op den grondslag der liefde) verklaring en voltooiing heeft.

Meent niet, dat Ik gekomen ben om de Wet of de Profeten af te schaffen; Ik ben niet gekomen om *ze* af te schaffen, maar om *ze* te volmaken. Want voorwaar, zeg Ik u: totdat hemel en aarde vergaan, zal er niet één Jota of één stip van de wet vergaan, totdat alles geschiede; wie dan één van die geringste geboden verbroken, en de menschen aldus geleerd zal hebben, zal een geringste genoemd worden in het Rijk der Hemelen. Doch wie ze gehouden en geleerd zal hebben, die zal groot genoemd worden in het Rijk der Hemelen. Want Ik zeg u: Indien uwe gerechtigheid niet overvloediger is, dan die der Schriftgeleerden en Phariseërs, zoo zult gij in het Rijk der Hemelem niet ingaan.

6. De algemeene grondstelling, dat in het Nieuw Testament de wet van het Oude niet wordt afgeschaft, maar uitgebreid, vervolmaakt en geheiligd, deze grondstelling verklaart nu de Zalig-

maker in bijzonderheden en wel vooreerst in de vijf hoofdpunten over de verzoeningsgezindheid, de kuischheid, de trouw- en eenvoudigheid in de gesprekken, de toegevendheid en de liefde voor de vijanden.

Gij hebt gehoord, dat tot de ouden gezegd is: Gij zult niet doodslaan, en wie doodslag begaat, zal schuldig zijn voor het gerecht. Doch Ik zeg u: Al wie zich vertoornt op zijnen broeder, zal schuldig zijn voor het gerecht. En wie tot zijnen broeder zegt: Raca! zal schuldig zijn voor den Raad. En wie zegt: Gij dwaas! zal schuldig zijn voor de Gehenna des vuurs. Zoo gij dan uwe gifte naar het altaar toebrengt, en aldaar u herinnert, dat uw broeder iets heeft tegen u; laat uwe gifte daar vóór het altaar, en ga u eerst verzoenen met uwen broeder; en dan *weer* gekomen, zult gij uwe gifte offeren. Stem met uwen tegenstander spoedig overeen, terwijl gij *nog* met hem op den weg zijt,*) opdat niet soms de tegenstander u overlevere aan den rechter, en de rechter u overlevere aan den dienaar, en gij in de gevangenis geworpen wordt. Voorwaar, zeg Ik u: Gij zult daar niet uitkomen, tot dat gij den laatsten penning betaalt.

Zie nu eens, hoe Christus aan de gewichtigste verhoudingen des levens een geheel nieuwen, volmaakten vorm geeft, en wel vooreerst doordat Hij voor den afzonderlijken mensch zijne eer en persoonlijke waardigheid veel hooger stelt, dan die in het Oud Testament gesteld was, zelfs de geringste beleediging is veel scherper verboden en wordt strenger bestraft, wat de Zaligmaker bij wijze van vergelijking door de drie trappen van het gericht aanduidt. Het lager gericht of de vergadering der 23 rechters, het Hoogst gericht van het Sanhedrin of de Hooge Raad der 72 Rechters, en eindelijk het gericht der hel. Reeds het louter inwendig, vrijwillig verlangen naar wraak zal gestraft worden, nog veel meer ieder woord van verachting, zooals b. v. Raca, gij deugniet; maar het allermeest de uitdrukkingen van volkomen haat en afschuw, zooals b. v. gij dwaas, gij booswicht.

7. Gij hebt gehoord, dat tot de oude gezegd is: gij zult geen overspel doen. Doch Ik zeg u; al wie eene vrouw aanziet, om haar te begeeren, heeft reeds overspel met haar gedaan in zijn hart. Indien nu uwe rechter oog u ergert, ruk het uit, en verwerp het van u; want het is beter voor u, dat één uwer leden verloren ga, dan dat geheel uw lichaam in de hel geworpen worde. En indien uw rechter hand u ergere, houw haar af, en werp haar van u; want het is beter voor u, dat één uwer leden verloren ga, dan dat geheel uw lichaam ter helle ga. Voorts is er gezegd: wie zijne vrouw verstoot, die geve haar een scheidbrief. Doch Ik zeg u; al wie zijne vrouw verstoot, uitgenomen uit hoererij, maakt, dat zij overspel doet; en wie eene verstootene trouwt, doet overspel.

Zie, hoe de Zaligmaker het huisgezin in zijnen grondslag, namelijk in het huwelijk en de huwelijkstrouw op nieuw grondvest en heiligt! Voortaan is het huwelijk onverbreekbaar, of het zou in echtbreuk moeten gesloten zijn, d. i. dat een der echtgenooten reeds door een vroeger, nog rechtens bestaand huwelijk gebonden ware. Voortaan kan noch wereldlijke noch geestelijke macht meer een rechtmatig gesloten huwelijk scheiden. Voortaan weten de gehuwden, dat zij onder de zwaarste zonden verplicht zijn, de huwelijkstrouw niet alleen met de daad, maar ook in hunne gedachten en oogslagen heilig te houden. — Ja zij mogen zelfs de zwaarste offers *)

*) d. i. Zoolang gij nog onder de levenden wandelt, omdat, als ge zonder verzoening sterft, u het goddelijk gericht in het vagevuur of zelfs in de hel ten deel valt.

*) Volgens de eenstemmige verklaring der kerkvaders, moet de vermaning, het rechter oog uit te rukken, de

niet schuwen, om de naatste gelegenheid tot vrijwillige, overspelige gedachten en begeerten te ontvluchten. Welke verklaring van den huwelijken staat!

8. Ook hebt gij gehoord, dat tot de ouden gezegd is: Gij zult geen meineed doen, maar den Heere uwe eeden houden. Doch Ik zeg u, in 't geheel niet te zweren; noch bij den hemel, want het is de troon van God; noch bij de aarde, want het is de rustbank zijner voeten; noch bij Jerusalem, want het is de stad des grooten Konings; noch bij uw hoofd zult gij zweren, want gij kunt niet één haar wit of zwart maken, maar uw woord zij: ja, ja; neen, neen; wat daar nog bij komt, is uit den booze.

Zie, hoe hier de Verlosser het handelsverkeer der menschen heiligt, terwijl Hij trouw en geloof onder de menschen zoo hoog plaatst, dat Hij aan het eenvoudig christelijk jawoord de kracht van den eed toekent! Zeker wordt hierdoor — met het oog op de menschelijke onvolmaaktheid — de gerechtelijke eed, alsook in 't algemeen de met waarheid en volle zekerheid afgelegde eed, voor zooverre die in gewichtige aangelegenheden noodzakelijk is, niet verboden. — Maar de Zaligmaker verwerpt met allen ernst de dwaasheid der Phariseërs, die slechts dien eed, die bij God, den Schepper gezworen werd, voor geldig en van kracht hielden, terwijl zij het geoorloofd beschouwden, den eed, die op den naam van bloote schepselen gedaan werd, te verbreken.

9. Gij hebt gehoord, dat er gezegd is: oog voor oog, en tand voor tand. Doch Ik zeg u, geen wederstand te bieden aan den kwaaddoener; maar mocht iemand u op de rechter wang geslagen hebben, keer hem ook de andere toe; en die met u voor het gerecht wil gaan, en uw onderkleed nemen, laat hem ook den mantel, en wie u dwingen mocht duizend schreden *met hem te gaan*, ga er nog twee andere *duizend* met hem. Geef dengene, die *iets* van u vraagt, en keer u niet af van hem, die van u leenen wil; en die u het uwe ontneemt, vraagt het hem niet terug; en gelijk gij wilt, dat de menschen u doen doet ook gij hun desgelijks.

Beschouw, hoe hier de Verlosser den christelijken staat heiligt, terwijl Hij diens grondslag, het strenge recht, door de christelijke liefde volmaakt en verklaart en den zijnen inprent, om des vredes wille zelfs van hun goed recht af te zien, waar dit in minder gewichtige zaken zonder aanmerkelijke schade voor zich en anderen geschieden kan.

10. Gij hebt gehoord, dat er gezegd is: Gij zult uwen naaste liefhebben, en uwen vijand zult gij haten! Doch Ik zeg u, u die dit hoort: Hebt uwe vijanden lief, doet wel aan die u haten, zegent die u vloeken, en bidt voor hen, die u vervolgen en belasteren; opdat gij kinderen moogt zijn van uwen Vader die in den hemel is, die zijne zon doet opgaan over goeden en kwaden, en regenen doet over rechtvaardigen en onrechtvaardigen. Want indien gij lief hebt die u lief hebben, wat loon zult gij hebben? Doen ook de tollenaars dat niet? Ook de zondaars hebben lief, die hen lief hebben. En indien gij uwe broeders alleen groet, wat doet gij dan voortreffelijks? Doen ook de Heidenen dat niet? En indien gij wel doet aan hen, die u weldoen, wat dank hebt gij? Want ook de zondaars doen dit. En indien gij leent aan hen, van wie gij hoopt weder *te leen* te ontvangen, wat dank hebt gij? Want ook de zondaars leenen aan zondaars, opdat zij gelijkelijk weder *te leen* ontvangen. Maar hebt uwe vijanden lief; doet wel, en geeft te leen, zonder iets daarvan te hopen. En groot zal uw loon wezen, en gij

---

rechter hand af te houwen enz. niet letterlijk worden opgenomen, maar alleen in den zin, dat men over 't algemeen de zwaarste offers moet doen, om de naaste gelegenheid tot doodzonde te vermijden.

zult kinderen zijn van den Allerhoogste; want Hij is goedertieren over de ondankbaren en boozen. Weest dan barmhartig, gelijk uw Vader barmhartig is. Weest volmaakt, gelijk uw hemelsche Vader volmaakt is.

Zie, hoe hier de goddelijke Verlosser de menschelijke maatschappij in 't algemeen heiligt, terwijl Hij den band, die alle menschen omvat, de natuurlijke liefde, door heenwijzing op den hemelschen Vader en het loon in het ander leven, tot eene bovennatuurlijke liefde verheft, en het schuim der zelfzucht, dat zich zoo gaarne op het goud der liefde zet, uitbrandt. O hielden de menschen zich bij deze grondregels, waarop de Zaligmaker zijn Rijk gebouwd heeft, hoe veilig waren dan de afzonderlijke personen, hoe innig verbonden de huisgezinnen, hoe geregeld het handelsverkeer, hoe vreedzaam het staatsleven, hoe gelukkig de geheele menschelijke maatschappij! Dan waren wij allen maar één lichaam, doortrokken en bezield met den Geest van Jezus Christus, in waarheid eene gemeente van Heiligen! En dan waren al die brandende vraagpunten opgelost, die het menschdom in vijandelijke legers verdeelen, en hunne beste krachten in nutteloozen strijd verslinden!

11. Nu gaat de goddelijke Leermeester over tot de drie voornaamste werken van christelijke liefde, namelijk tot het geven van aalmoezen, bidden en vasten. Vooral onderwijst Hij hen, dat deze drie werken dan alleen waarde voor God en het Rijk der Hemelen hebben, als die niet om den lof der menschen, maar uit liefde tot God en met de hoop op goddelijk loon gedaan worden. Want de grondslag van alle wezenlijk goed is de zuivere beweegreden, de goede meening.

Ziet toe, dat gij uwe gerechtigheid niet doet voor de menschen, om van hen gezien te worden; anderszins zult gij geen loon hebben bij uwen Vader, die in den hemel is. Wanneer gij dan een aalmoes geeft, bazuin *het* dan niet voor u uit, gelijk de huichelaars doen in de Synagogen en op de straten, om door de menschen geëerd te worden; voorwaar, zeg Ik u: Zij hebben hun loon *al* ontvangen. Maar als gij eene aalmoes geeft, dat uwe linkerhand dan niet wete, wat uwe rechter doet, opdat uwe aalmoes in 't verborgen zij, en uw Vader, die in 't verborgen ziet, zal het u vergelden.

En dit niet eerst in den dag des oordeels, want — volgens het getuigenis van den H. Paulus — zal de Heer het verborgene der duisternis aan het licht brengen, en de raadslagen der harten openbaren; en alsdan zal een iegelijk zijn lof geworden van God. (I Cor. IV: 5.) Neen reeds op aarde zal de Heer uwe aalmoezen zegenen en het duizendvoudig in uw lichaam en ziel, in uw huisgezin en in geheel uwe huishouding beloonen, zooals duizende voorbeelden en de dagelijksche ondervinding bewijzen. O die stille, verborgene, geheimvolle zegen, die zich over al die goede menschen uitstort, die barmhartigheid aan hunne noodlijdende medebroeders bewijzen. Christelijke lezer, maak u dien zegen deelachtig, zoo veel u dit mogelijk is. Hebt gij veel, geef dan ook veel. Wees niet gierig met uwe goederen; aalmoezen zijn een kapitaal, dat bij de hemelsche schatkist op woekerrente wordt uitgezet! — Hebt gij weinig, geef dan ook van dat weinige gaarne, en gedenk, hoe de Zaligmaker het penningske van de arme weduwe te Jerusalem verheerlijkt heeft. — Geef in stilte en in 't verborgen — ofschoon het soms ook raadzaam zijn kan, bij sommige gelegenheden, tot opwekking van anderen, de werken van naastenliefde in het openbaar te doen.

12. En wanneer gij bidt, zult gij niet zijn gelijk de huichelaars, die houden van in de Synagogen en op de hoeken der straten staande te bidden, om van de menschen gezien te worden; voorwaar, zeg Ik u: Zij hebben hun loon *al* ontvangen. Maar gij, wanneer gij

bidden gaat, treedt in uwe binnenkamer, en de deur gesloten hebbende, bidt uwen Vader in het verborgen; en uw Vader, die in het verborgen ziet, zal het u vergelden. En als gijlieden bidt, wilt dan niet veel spreken, gelijk de Heidenen; want zij meenen, dat zij om hunne vele woorden verhoord zullen worden. Wilt dan niet aan hen gelijk worden; want uw Vader weet, wat gij noodig hebt, vóórdat gij Hem bidt. Zoo dan zult gij bidden: Onze Vader, die in de Hemelen zijt! Uw naam worde geheiligd! Uw rijk kome! Uw wil geschiede, gelijk in den Hemel, zoo ook óp aarde! Geef ons heden ons dagelijksch brood! En vergeef ons onze schulden, gelijk ook wij vergeven onze schuldenaren! En leid ons niet in bekoring, maar verlos ons van den kwade! Amen.

Want indien gij de menschen hunne misdrijven vergeeft, dan zal uw hemelsche Vader u ook uwe misdrijven vergeven; maar indien gij den menschen niet vergeeft, dan zal ook uw Vader u uwe misdrijven niet vergeven.

Een allerheerlijkst gebed heeft de goede en barmhartige Heer den zijnen nagelaten, een gebed vol aandoenlijken eenvoud, zoete welluidendheid en diepe beteekenis, een gebed, dat alle gebeden, die ook van de heiligste menschen zijn uitgedacht, verre overtreft! De Zoon van den levenden God heeft het ons zelf gegeven; 't is bijgevolg eene gedachtenis, die Hij zijnen geliefden heeft nagelaten! Reeds achtien eeuwen lang hebben het onze voorvaderen in vreugde en leed, in jammer en jubel gebeden; 't is bijgevolg ook eene ontegenzeggelijk zeer eerbiedwaardige gedachtenis onzer voorvaderen! De Apostelen, de martelaars en kerkvaders, de doorluchtige keizers en koningen van het Christendom, de wijsgeeren en godgeleerden, zoowel als de onwetenden, de rijken zoowel als de armen, zij allen hebben het op dezelfde wijze gebeden; 't is bijgevolg een H. band, die alle Christenen omvat, een kostbaar bewijs der christelijke eenheid! — Zie, christelijke Lezer, met welken eerbied, godsvrucht en blijdschap uw hart vervuld moet zijn, als gij het gebed des Heeren bidt! Opdat gij het echter ten allen tijde met verstandige meening en vurige liefde bidt, moet gij het hier, in de even vrome als krachtige omschrijving van den H. Franciscus en andere lieve Heiligen overwegen:

Onze Vader, allerheiligste Schepper, Verlosser en Trooster, algemeene Vader van alle menschen, die daarom juist mijne broeders en zusters zijn, die in den hemel zijt, onder de Engelen en Heiligen, die gij tot de kennis uwer volmaaktheid verlicht en tot de liefde uwer oneindige schoonheid ontsteekt, en met onuitsprekelijke gelukzaligheid vervult! Uw naam worde geheiligd!

onze geest en ons verstand worde verlicht, opdat wij van dag tot dag duidelijker inzien de breedte uwer weldaden, en de lengte uwer beloften, en de hoogte uwer majesteit, en de diepe afgronden uwer gerechtigheid, — en wij in deze kennis uwe heerlijkheden lofprijzen! Uw rijk kome! opdat Gij hier op aarde in ons heerscht door uwe waarheid en genade, en ons eens opvoert tot uw hemelsch rijk, waar wij U van aanschijn tot aanschijn zien, U volmaakt beminnen en U in de eeuwige zaligheid genieten zullen! Uw wil geschiede, gelijk in den hemel, zoo ook op aarde! terwijl wij ons ootmoedig en vol vertrouwen voor de ondoorgrondelijke raadslagen uwer wijsheid buigen en U in vreugde en leed danken; terwijl wij U uit al onze krachten lief hebben en onzen naasten als ons zelven, omdat dit de geheele wet en uwe wil tot onze heiligmaking is! Geef ons heden ons dagelijksch brood, en alles, wat ons in de dagen van onze aardsche pelgrimschap, tot lichamelijk en geestelijk leven, en tot getrouwe vervulling van onzen staat noodig is! En vergeef ons onze schulden! door uwe barmhartigheid en de oneindige verdiensten van het bitter lijden en den dood onzes Heeren Jezus Christus, door de voorspraak van de allerheiligste Maagd Maria en van alle lieve Heiligen — gelijk ook wij vergeven onze schuldenaren! En omdat wij door eigen kracht niet in staat zijn, geheel en volmaakt te vergeven, verleen ons dus, de vijanden te beminnen, voor hen te bidden, en hun goed te bewijzen om uwentwille. En leid ons niet in bekoring; laat ons tegelijk de vijanden onzer zaligheid en hunne kunstgrepen kennen en standvastig bestrijden, opdat wij noch het tijdelijk, noch het eeuwig verderf ten prooi vallen; maar verlos ons van den kwade, van verleden, tegenwoordig en toekomend leed en ellende Amen! Het zij zoo, het geschiedde zoo door uwe genade, zoo wil ik ten einde toe in geloof, hoop en liefde volharden! Vermaant ons nu de goede Verlosser dit en soortgelijke gebeden in de stille binnenkamer te doen, dan wordt hierdoor toch het gemeenschappelijk gebed bij openbare godsdienstoefeningen en godsdienstige vergaderingen (waarvan zoowel in het Oud als Nieuw Verbond zoo menigmaal gesproken wordt) niet uitgesloten. Het een moet men doen, en het ander niet laten; maar beiden in geest en waarheid, d. i. niet bloot uitwendig en met de lippen, maar inwendig en met het levendig bewustzijn van Gods alheilige tegenwoordigheid! Daarop wijst ook Christus met de vermaning: niet op de vele woorden een dwaas vertrouwen te stellen. 'T is de geest, die levend maakt, de geest van H. eerbied, kinderlijke liefde en van onbegrensd vertrouwen op God, en de langere gebeden, die de christenen gewoon zijn Gode op te dragen, hebben dan alleen waarde, als ze van dezen geest uitgaan, daarmede bezield zijn. Maar tot zulk aanhoudend gebed vermaant ons niet alleen het gebod van Christus, maar ook zijn voorbeeld in de woestijn en op den berg, alsook het voorbeeld zijner Apostelen en van alle Gods lieve Heiligen.

13. En wanneer gij vast, toont dan geen treurig gezicht, gelijk de huichelaars *doen*; want zij mismaken hunne aangezichten, om zich als vastende aan de menschen te vertoonen. Voorwaar, zeg Ik u: zij hebben hun loon *al* ontvangen. Maar gij, als gij vast, zalft uw hoofd en wascht uw aangezicht, opdat gij den menschen niet toeschijnt te vasten, maar aan uwen Vader, die in het verborgen is. En uw Vader, die in het verborgen ziet, zal het u vergelden.

14. En wederom komt de goddelijke leermeester op de armoede van geest terug. Ach hoe duidelijk doorschouwt Hij de menschelijke natuur en hare gebrekkelijkheid, en hoe nauwkeurig weet Hij, dat de mensch, dikwijls zonder het zelf te willen erkennen, eene zeer buitensporige neiging in zich draagt, aardsche goederen te verkrijgen en in eigendom te bezitten. Het schepsel vertrouwt zijnen Schepper, het kind is bang van de goedheid en vrijgevigheid zijns vaders af te hangen, en wil, door opeenstapeling van aardsche goederen, zich zelven voor de toekomst verzekeren. Een snood vergrijp, dat juist

het wezen van het christendom — geloof, hoop en liefde — vernietigt. Daarom vermaant de Verlosser zoo ernstig:

Vergadert u geene schatten op de aarde, waar roest en mot ze verderven, en waar dieven ze uitgraven en stelen, maar vergadert u schatten in den hemel, waar noch roest, noch mot *ze* verderft, en waar geen dieven uitgraven, noch stelen, want waar uw schat is, daar is ook uw hart. De lamp van uw lichaam is uw oog. *) Indien uw oog zuiver is, dan zal geheel uw lichaam verlicht zijn; maar indien uw oog kwaad is, dan zal geheel uw lichaam duister wezen. Indien dan het licht, dat in U is, duisternis is, hoe groot zal de duisternis zelve wezen? Niemand kan twee Heeren dienen; want hij zal of den éénen haten en den anderen lief hebben, of den éénen voorstaan en den anderen verachten: gij kunt niet God dienen en Mammon: Daarom zeg Ik u: weest niet bezorgd voor uw leven, wat gij eten, noch voor uw lichaam, waarmede gij u kleeden zult; is het leven niet meer dan het voedsel, en het lichaam meer dan de kleeding? Aanschouwt de vogelen des hemels, dat zij niet zaaien, noch maaien, noch in schuren vergaderen: en uw hemelsche Vader voedt ze *toch*; zijt gij lieden niet veel beter dan zij? En wie van u kan met bezorgd te zijn, één elle aan zijne lengte toevoegen? en waarom zijt gij zoo bezorgd voor kleeding? Beschouwt de lelieën des velds, hoe ze groeien: zij arbeiden niet of spinnen niet: En Ik zeg u, dat zelfs Salomon in al zijne heerlijkheid niet gekleed was gelijk één van deze. Indien nu God het kruid des velds, dat heden is, en morgen in den oven geworpen wordt, alzoo kleedt, hoeveel te meer *zal Hij* u *kleeden* gij klein geloovigen? Weest dan niet bezorgd zeggende: wat zullen wij eten, of wat zullen wij drinken, of waarmede zullen wij ons kleeden? want dit alles zoeken de Heidenen, want uw Vader weet, dat gij dit alles noodig hebt. Zoekt dan eerst het Rijk Gods en zijne gerechtigheid, en dit alles zal u toegegeven worden. Weest dan niet bezorgd voor den dag van morgen, want de dag van morgen zal bezorgd zijn voor zich zelven, elke dag heeft genoeg aan zijn eigen kwaad.

15. Niet minder dan de armoede van geest en het kinderlijk vertrouwen is ootmoedigheid, liefde en eendracht der zijnen voor den Verlosser eene aangelegenheid des harten. Daarom waarschuwt Hij zoo dringend voor het kwetsen dezer liefde door hoogmoedige en eigenmachtige vitterij:

Oordeelt niet, opdat gij niet geoordeeld wordet! Veroordeelt niet en gij zult niet veroordeeld worden; spreekt vrij en gij zult vrij gesproken worden. Geeft en u zal gegeven worden; eene goede, en neergedrukte, en geschudde, en overloopende maat zal men in uwen schoot geven; want met dezelfde maat, waarmede gij gemeten zult hebben, zal u terug gemeten worden.

En Hij zeide tot hen ook eene gelijkenis: Kan een blinde wel eenen blinde

*) Christus bedoelt het oog, dat niet genoeg ziet, en steeds meer wenscht, als de zetel der hebzucht, dat juist ook daarom de zinnelijkheid der oogen genoemd wordt.

leiden? Vallen zij niet beiden in den kuil? Een leerling is niet boven den Meester; maar volmaakt zal alle *leerling* zijn, indien hij is gelijk zijn Meester. En wat ziet gij den splinter in het oog uws broeders, en bemerkt gij niet den balk in uw eigen oog? Of hoe kunt gij tot uwen broeder zeggen: Broeder! laat mij den splinter uit uw oog trekken, daar gij zelf den balk, die in uw oog is, niet ziet? Gij huichelaar, trek eerst den balk uit uw eigen oog, en dan moogt ge toezien, om den splinter te trekken uit uws broeders oog. —

Geeft het heilige niet aan de honden, en werpt uwe paarlen niet voor de zwijnen, opdat zij ze soms niet vertreden met hunne voeten, en zich omkeerende u verscheuren.

16. Vraagt, en u zal gegeven worden; zoekt, en gij zult vinden; klopt, en u zal open gedaan worden. Want al wie vraagt, verkrijgt; en wie zoekt, vindt; en wie aanklopt, dien zal worden open gedaan. Of welk een mensch is er onder u, die als zijn zoon hem om brood vraagt, hem een steen zal geven? Of als hij om een visch vraagt, hem eene slang zal geven? Indien gij dan, die toch boos zijt, goede giften weet te geven aan uwe kinderen, hoeveel te meer zal uw Vader, die in den hemel is, goede dingen geven aan hen die er om vragen? Alles dan, wat gij wilt dat de menschen u doen, doet ook gij hun zoo; want dit is de Wet en de Profeten.

17. Gaat in door de enge poort; want wijd is de poort, en ruim is de weg, die ten verderve leidt; en velen zijn zij, die daar langs ingaan. Hoe eng is de poort, en *hoe* nauw de weg, die ten leven leidt! En *hoe* weinigen zijn zij, die hem vinden!

18. Den aardschgezinden mensch mishaagt deze leer over de enge poort en den smallen, moeielijken weg, die ten hemel leidt. Zij zouden wel gaarne het Rijk der Hemelen hebben, maar ook tevens de lusten van hun bedorven hart bevredigen. En ach, wat het beklagenswaardigst is: nooit ontbreekt het aan leeraars, die deze verkeerde neigingen van den mensch streelend te gemoet komen. Onder het masker van menschlievendheid, en in naam der verlichting komen zij tegen de ernstige grondstellingen van het Evangelie op, en roepen met honingzoete woorden: »God is de reinste liefde, en loutere goedheid; daarom juist heeft Hij de wereld zoo wonderschoon gebouwd en zoo buitengewoon rijk versierd, opdat wij ze met lust genieten en een vroolijk leven leiden zouden. Daarom geniet, waarin gij genoegen hebt, en veracht de droefgeestige waarschuwingen dier zwarte mannen, die het menschelijk leven en zijne behoeften en rechten niet kennen! Hoe groot is het getal van hen, die in woord en schrift aldus spreken! Ach het zijn rampzalige Profeten, wier woord ten verderve leidt! Daarom waarschuwt de getrouwe Zaligmaker:

Wacht u voor de valsche Profeten, die in schaapskleederen tot u komen, maar inwendig roofzuchtige wolven zijn. Aan hunne vruchten zult gij ze kennen: plukt men wel druiven van doornen, of vijgen van distels? Zóó brengt alle goede boom goede vruchten voort; maar de slechte boom brengt slechte vruchten voort. Een goede boom kan geene slechte vruchten voortbrengen, noch een slechte boom goede vruchten voortbrengen. Alle boom, die geene goede vruchten voortbrengt, zal uitgehouwen en in het vuur geworpen worden. Aan hunne vruchten dan zult gij ze kennen. — De goede mensch brengt uit den goeden schat zijns harten, het goede voort; en de kwade mensch brengt uit den kwaden schat, het kwade voort.

Want uit den overvloed des harten spreekt de mond.

En wat noemt gij Mij: Heere, Heere! en doet niet, wat Ik u zeg? Niet ieder, die tot Mij zegt: Heere, Heere! zal ingaan in het Rijk der Hemelen; maar wie den wil doet mijns Vaders, die in den hemel is, hij zal ingaan in het Rijk der hemelen. Velen zullen op dien dag tot Mij zeggen: Heere, Heere! hebben wij niet door uwen naam geprofeteerd, en door uwen naam duivelen uitgedreven, en door uwen naam vele wonderen gedaan? En dan zal Ik hun betuigen: Nooit heb Ik u gekend! gaat weg van Mij, gij werkers van ongerechtigheid!

19. Een ieder dan, die tot Mij komt, en deze mijne woorden hoort en ze *ook* doet, Ik zal u toonen, wien hij gelijk is. Hij is gelijk aan een mensch, die een huis bouwde, die diep uitgroef, en de grondvesten legde op de steenrots. Toen er nu een watervloed kwam, en de stroomen afkwamen en de winden waaiden, en tegen dat huis aanstormden, kon het dit niet doen wankelen, en het viel niet in; want het was gegrondvest op de steenrots.

En een ieder die deze mijne woorden hoort, en ze niet doet, zal gelijk zijn aan een dwaas man, die zijn huis op het zand zonder grond vest; en de regen viel, en de stroomen kwamen *af*, en de winden waaiden en stormden aan tegen dat huis, en het viel in, en groot was zijn val.

Deze gelijkenis is het slot der Bergrede. Eene hartroerende gelijkenis! Zij bevat de levensgeschiedenis van elken mensch. Wij allen vermoeien ons van af onze jeugd, wij bedenken en overleggen, wij wenschen en streven, wij leeren en werken — waarom? Iedereen wil het gebouw van zijn geluk optrekken. Maar hoe verschillend bouwen de menschen! Sommigen gronden het op zingenot, rijkdom, kunst en wetenschap, op eer en aanzien bij de menschen. Bij hunnen bouw denken zij aan alles, maar niet aan Christus en zijne H. wet. En zie het gebouw van hun geluk rijst hoog en stout, en velen bewonderen en benijden den gelukkigen bouwmeester. Jaren gaan heen. — Maar nu ontstaan er plotseling stormen: uitwendige, ongelukkige voorvallen, of ook de gevolgen van eigene, langzaam toegenomene boosheid. En zie! het gansche gebouw van geluk door den zondaar opgetrokken valt in puin, en de vroegere vrienden gaan hem nu met verachting of althans met afschrik voorbij. — De andere grondvesten hunnen bouw op het woord Gods en de nauwgezette inachtneming van zijne H. wet. Het gebouw rijst langzaam en onmerkbaar, maar veilig en onwrikbaar. Want zie, de stormen van ziekte, ouderdom, uitwendige rampen en eindelijk van den dood breken los, maar het geluk van den deugdzame houdt stand, de avond van zijn leven is als een heerlijke zonnenondergang in den zomer, en het gebouw zijner gelukzaligheid duurt van geslacht tot geslacht in alle eeuwigheid!

20. En het geschiedde, toen Jezus deze woorden geëindigd had, dat de scharen verwonderd stonden over zijne leering: want Hij leerde hen als macht hebbende, en niet gelijk hunne Schriftgeleerden en de Phariseërs.

Zeker een groot onderscheid! De rede der Schriftgeleerden was armzalig, was een woordentwist; maar de goddelijke Zaligmaker besprak de grootste vragen van den tijd en de eeuwigheid. De Schriftgeleerden spraken, maar hun leven was in strijd met hunne woorden; de Zaligmaker was echter het schitterend voorbeeld van alles, wat Hij anderen predikte! De Schriftgeleerden zochten alleen hunnen roem bij de menschen, maar Christus de verheerlijking van Zijnen hemelschen Vader en de zaligheid der menschen. Het woord der Schriftgeleerden was koud en zonder leven, omdat het alleen uit het verstand voortkwam; maar de Zoon des menschen sprak uit de volheid van zijn hart, en met de diepste overtuiging, nadat Hij een ganschen nacht eenzaam in het gebed doorgebracht en Zijne menschlievende goedheid aan

de ongelukkigen bewezen had. Daarom drong Zijn woord met hemelsche kracht door in de harten van allen, die van goeden wille waren, en ontstak in hen het vuur der heilige geestdrift.

Groote, wondere, aanbiddelijke Leermeester! op mijne knieën nedergeworpen dank ik U voor ieder uwer woorden. Ik neem ze met een kinderlijk geloof aan en wil ze in vreugde en droefheid, nu en in het uur van mijnen dood houden. Want het zijn woorden des eeuwigen levens voor allen die van goeden wille zijn. Druk ze diep en steeds dieper in mijn hart! Doordring geheel mijn wezen, mijn verstand en hart met hunne goddelijke kracht! Doe ze ook werkzaam worden in teedere liefde en in menschlievendheid, in kloekmoedige onthechting en in onschuld des levens.

VIJFTIENDE HOOFDDEEL.

JEZUS GENEEST DEN MELAATSCHE EN DEN DIENSTKNECHT VAN DEN HOOFDMAN TE CAPHARNAÜM.

(*Matth. VIII:* 1—13; *Marc. I:* 40—45; *Luc. V*: 12—16; *VII*: 1—10.)

1.

Toen de mensch van de eerste bron des levens was afgescheurd, was ziekte en dood zijn deel. Dit was het loon der zonde. In ziekte en dood heeft de zonde haar eigenlijk wezen geopenbaard, en als ware het, hare lichamelijke uitdrukking gevonden, zoodat het kranke en zieke lichaam het sprekend zinnebeeld der met zonde bevlekte ziel is geworden. Dit geldt inzonderheid van Melaatschen. Waarlijk een beeld van ellende! De innigste levenskracht, het bloed is aan volkomen bederf onderhevig, en omdat het geheele lichaam uit het bloed gevormd wordt, is het lichaam van den melaatsche in al zijne ledematen met ongeneeselijke, kankerachtige zweren aangedaan en biedt een zoo vreeselijk gezicht, dat de melaatsche Joden reeds daarom — zelf afgezien van het gevaar van besmetting — zich niet in de steden mochten ophouden, maar ver van de menschen hun jammerlijk bestaan moesten rekken. In het beeld van den melaatsche ontmoet gij den zondaar! De innigste levenskracht van de ziel is het geloof, waaruit de rechtvaardige leeft, en alle goed voortkomt. In den zondaar nu is het geloof óf door het vergif van het bijgeloof of ongeloof bedorven, óf althans verzwakt, krachteloos en dood. Daarom is het geheele geestelijk leven het verderf ten prooi. Krachteloosheid en volkomen onmacht voor alle bovennatuurlijk goed is begonnen. De onsterfelijke ziel, die heerlijk en vlekkeloos uit Gods scheppende hand is voortgekomen, is het voorwerp van afschuw in de oogen van God en de H. Engelen, en voor de medemenschen eene bron van besmetting geworden. Wie kan ze ge-

nezen en redden? Niemand dan de geneesheer, die van den hemel gekomen is. Om nu het arm, zondig menschelijk geslacht te troosten en het op handtastelijke wijze te doen zien, dat Hij de macht en den wil heeft, het menschdom van de melaatschheid der zonden te bevrijden, geneest Hij in zijne wonderkracht, ook de melaatschheid des lichaams, zooals ons de H. Evangelisten volgenderwijze verhalen:

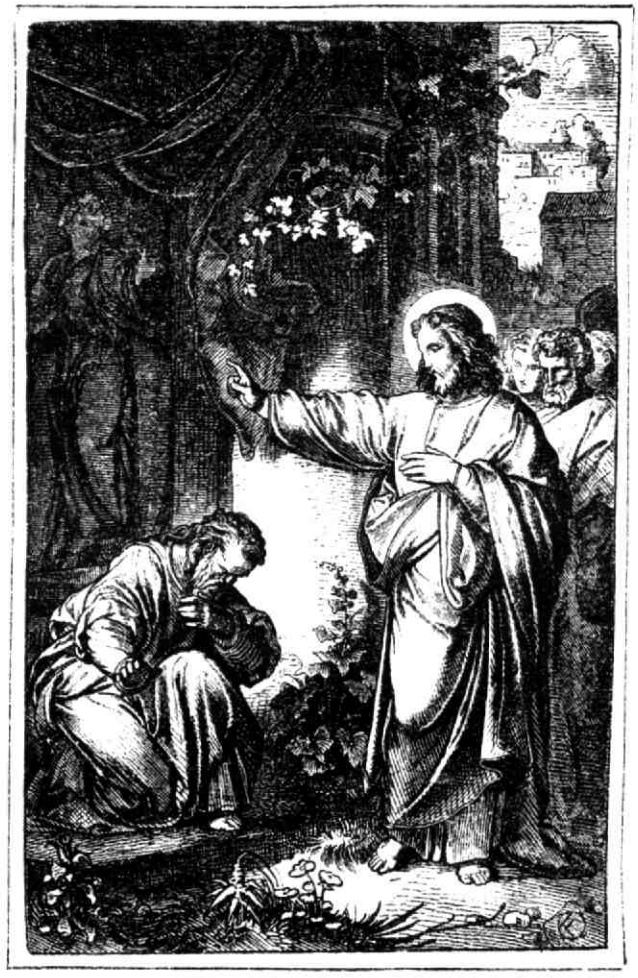

Toen Jezus nu van den berg was afgekomen, volgden Hem vele scharen volks. En zie, er was een man vol melaatschheid. En als hij Jezus zag, viel hij op zijn aangezicht, en bad Hem, zeggende: Heere, indien Gij wilt, Gij kunt mij reinigen! En Jezus zich over hem erbarmende, strekte zijne hand uit, raakte hem aan en zeide tot hem: Ik wil, word gereinigd! En terstond ging de melaatschheid van hem weg, en hij werd gereinigd. En Hij bedreigde hem, en deed hem aanstonds weggaan, en zeide tot hem: Zie toe, dat gij het aan niemand zegt! Maar ga heen, vertoon u aan den opperpriester, en offer voor uwe reiniging, wat Mozes bevolen heeft, tot eene getuigenis voor hem. Doch hij uitgegaan zijnde, begon het te verkondigen, en de zaak te verbreiden, zoodat Hij niet meer in het openbaar de stad kon ingaan, maar buiten op eenzame plaatsen bleef en bad. Doch de mare aangaande Hem liep *destemeer* rond, en vele scharen vloeiden samen van alle kanten, om *Hem* te hooren en van hunne krankheden genezen te worden.

2. Toen Hij nu al zijne woorden ten aanhooren des volks voleindigd had, ging Hij Capharnaüm binnen. En een dienstknecht van zekeren Hoofdman, was ziek en lag op sterven, *een* die hem dierbaar was. En van Jezus gehoord hebbende, zond hij tot Hem eenige Ouderlingen der Joden, en bad Hem en zeide: Heer, mijn dienstknecht ligt te huis aan eene verlamdheid, en lijdt zware pijnen. Zij dan bij Jezus gekomen zijnde, baden Hem dringend, tot Hem zeggende: Hij is waardig, dat Gij hem dit doet; want hij heeft ons volk lief, en de Synagoog heeft hij voor ons gebouwd. Jezus zeide: Ik zal komen, en hem genezen. En Jezus ging met hem. En toen hij reeds niet verre meer van het huis af was, zond de Hoofdman van *zijne* vrienden tot Hem, zeggende: Heer geef u de moeite niet; want ik ben niet waardig, dat Gij onder mijn dak ingaat; daarom heb ik ook mij zelven niet waardig geacht, om tot U te komen! Maar zeg het met

een *enkel* woord, en mijn dienstknecht zal gezond worden. Want ook ik ben een mensch, onder de macht *van anderen* gesteld, *en wederom* krijgsknechten hebbende onder mij; en ik zeg tot dezen: Ga, en hij gaat. En tot een anderen, kom, en hij komt. En tot mijnen dienstknecht: Doe dat, en hij doet het. En Jezus, dit gehoord hebbende, was verwonderd, en zich omkeerende, zeide Hij tot de scharen die Hem volgden, voorwaar zeg Ik u: Zelfs in Israël heb Ik zoo groot een geloof niet gevonden. Doch Ik zeg u, dat velen van het Oosten en het Westen zullen komen en aanzitten met Abraham en Isaac en Jacob in het Rijk der hemelen; maar de kinderen des Rijks zullen uitgeworpen worden in de duisternis daar buiten; aldaar zal geween zijn en gekners der tanden. En toen de afgezondenen in het huis terug kwamen vonden zij den zieken dienstknecht gezond, en hij genas in die *zelfde* ure.

Hoe helder en groot is het geloof van dezen Hoofdman, en hoe roerend eenvoudig spreekt hij het uit! Christus is Heer en Koning van alle elementen, van gezondheid en ziekte; en evenals de krijgslieden aan hunnen krijgsoverste, zoo gehoorzamen de elementen aan hunnen koning, Christus. Dit was de geloovige overtuiging van een Heiden, van den romeinschen Hoofdman, nadat hij eenmaal van de leering en wonderwerken van Christus gehoord had! Welke beschaming voor de Joden — en voor menig Christen!

ZESTIENDE HOOFDDEEL.

JEZUS VERWEKT DEN JONGELING VAN NAÏM.

(*Luc. VII:* 11—18.)

De dood zelfs is aan Christus onderworpen, en waar alles reddeloos verloren schijnt, en de mensch voor zijne eigen onmacht schrikt en troosteloos nedervalt, daar verschijnt de Zoon des menschen in zijne wonderkracht, beurt op en troost. En zie, de droefheid verandert in blijde verheerlijking!

En het geschiedde, dat Hij daarna ging naar eene stad, genaamd Naïm; en met Hem gingen zijne leerlingen en eene groote schare. Als Hij nu de poort der stad naderde, zie, zoo werd er een doode uitgedragen, een eenige zoon zijner moeder, en deze was eene weduwe; en eene groote schare uit de stad was met haar. En de Heer, haar ziende, werd van medelijden over haar bewogen en zeide tot haar: Ween niet! En Hij trad toe, en raakte de lijkbaar aan (de dragers nu stonden stil), en Hij zeide: Jongeling! Ik zeg u, sta op! En de doode zat overeind, en begon te

spreken. En Hij gaf hem aan zijne moeder. En vreeze beving allen, en zij verheerlijkten God, zeggende: Een groot Profeet is onder ons opgestaan! en: God heeft zijn volk bezocht! En deze spraak over Hem ging uit over geheel Judea, en in de gansche omstreek. En aan Joannes gaven diens leerlingen bericht van dit alles.

De H. Evangelisten maken van drie wondervolle dooden-verwekkingen, die de Zaligmaker deed, melding. Eerst verwekte Hij den jongeling van Naïm, toen de dochter van Jaïrus, den overste der Synagoog, eindelijk Lazarus. De dochter was zooeven gestorven; de jongeling werd reeds naar het kerkhof gedragen; en Lazarus lag al vier dagen in het graf: Christus kan ook den geestelijk doode, den zondaar, uit elken trap zijner geestelijke ontbinding en verrotting weder tot het bovennatuurlijk leven verwekken, mits de zondaar slechts den roep der voorkomende genade volge! Christus verwekt den dooden jongeling op het zien der weenende moeder; de dochter uit medelijden met den diep bedroefden vader; Lazarus uit hartelijke deelneming in het ongeluk zijner zusters. Ziedaar de menschlievendheid van onzen goeden Verlosser en leer ook gij van Hem, u altoos medelijdend te erbarmen over allen, die weenen en klagen. Maar gelijk Christus' medelijden geene vruchtelooze, maar eene werkdadige was, zoo moet gij u ook niet te vreden stellen, bij het zien van eens anders nood te zuchten. De Apostel Jacobus schrijft:

Als een broeder of zuster naakt is, en het dagelijksch voedsel ontbeert, en iemand van u tot hen zegt: Gaat in vrede, warmt en verzadigt u! Maar gij hun niet geeft, wat voor het lichaam noodig is, wat zal dat baten? (Jac. II: 15, 16.) Dus niet alleen met vriendelijke woorden, maar door werken en de daad, door hulpverleening, aalmoezen en zooals het u maar mogelijk is, moet gij uw christelijke medelijden toonen.

ZEVENTIENDE HOOFDDEEL.

DE LEERLINGEN VAN JOANNES VRAGEN JEZUS, OF HIJ DE MESSIAS IS. — JEZUS VERHEERLIJKT JOANNES EN BETREURT HET ONGELOOF DER JODEN.

(*Matth. XI*: 2—30; *Lucas VII*: 19—35.)

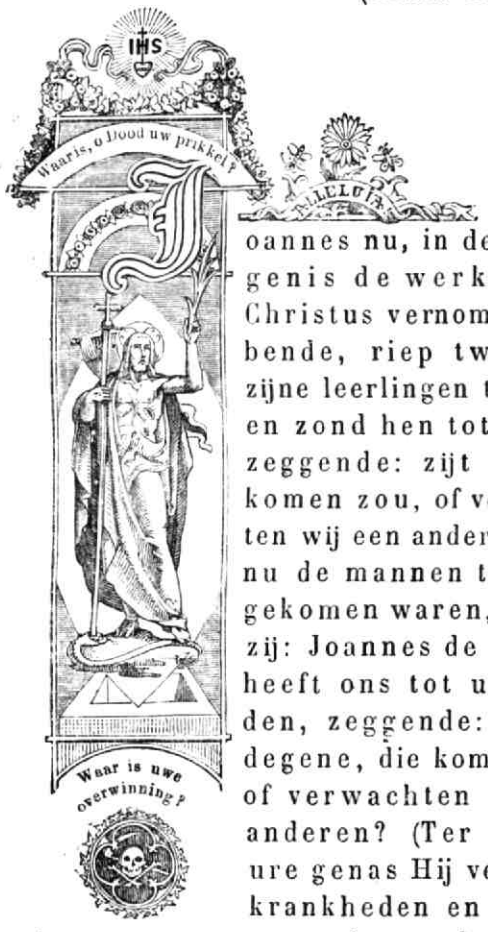

1.

Joannes nu, in de gevangenis de werken van Christus vernomen hebbende, riep twee van zijne leerlingen tot zich, en zond hen tot Jezus, zeggende: zijt gij, die komen zou, of verwachten wij een anderen? Als nu de mannen tot Hem gekomen waren, zeiden zij: Joannes de Dooper heeft ons tot u gezonden, zeggende: zijt gij degene, die komen zou, of verwachten wij een anderen? (Ter zelfder ure genas Hij velen van krankheden en kwalen en booze geesten en gaf aan vele blinden het gezicht). En hij antwoordde en zeide tot hen: Gaat heen en boodschapt aan Joannes wat gij gehoord en gezien hebt: blinden zien, kreupelen gaan, melaatschen worden gereinigd, dooven hooren, dooden verrijzen, aan armen wordt het Evangelie verkondigd. En zalig is hij, die zich aan mij niet zal geergerd hebben!

En als men u, christelijke Lezer, vraagt, wie gij zijt — durft gij dan ook, voor alle antwoord, op uwe werken wijzen? Toonen uwe werken u een nauwgezet huisvader, eene trouwe huismoeder, een gehoorzaam kind, een waar katholiek? Joannes had zijne leerlingen alleen om hunnentwille naar Jezus gezonden; hij immers had reeds bij den doop van Christus de stemme Gods gehoord, en den Verlosser der wereld erkend; maar de leerlingen moesten uit den mond van Christus zelven de groote boodschap des heils vernemen, en daardoor tot Christus gebracht worden.

2. En toen de boden van Joannes waren weggegaan, begon Jezus tot de scharen aangaande Joannes te zeggen: om wat te zien zijt gij uitgegaan naar de woestijn? *om* riet *te zien*, dat door den wind bewogen wordt? Maar om wat *dan* te zien zijt gij uitgegaan? *om* een mensch *te zien* met zachte kleederen gekleed? zie, die in een kostelijk kleed *gaan* en in weelde *leven*, zijn in de huizen der koningen. Maar om wat *dan* te zien, zijt gij uitgegaan *om* een Profeet *te zien?* Ja, zeg Ik u, en meer nog dan een Profeet *hebt gij gezien.* Deze is het van wien geschreven staat: zie Ik zend mijnen Engel voor uw aangezicht die uwen weg zal bereiden voor u henen. Want Ik zeg u: onder de kinderen der vrouwen is niemand grooter Profeet.

dan Joannes de Dooper, doch de kleinste in het Rijk Gods, is grooter dan Hij. Van de dagen nu van Joannes den Dooper af tot nu toe lijdt het rijk der hemelen geweld, en geweldigen rooven het. Want al de Profeten en de Wet hebben tot aan Joannes toe voorzegd. En als gij het wilt aannemen, hij is Elias die komen zou. Wie ooren heeft om te hoo-

baar. Zij geleken dwaze kinderen, die altoos gelijk willen hebben, en in kinderlijken overmoed kwaad worden, als hun het spel in alles niet meègaat.

En al het volk, dat Jezus hoorde, ook de Tollenaars hebben God gerechtvaardigd, en lieten zich doopen met den doop van Joannes. Doch de Phariseërs en Wetgeleerden hebben, tegen zich zel-

KOMT ALLEN TOT MIJ, DIE VERMOEID EN BELADEN ZIJT. EN IK ZAL U VERKWIKKEN.

ren, die hoore!

Joannes de Dooper is in zooverre de Elias, als hij aan de eerste komst van Christus op aarde vooraf gaat, en diens wegen bereidt gelijk Elias de tweede komst van Christus ten oordeelsdage zal vooraf gaan.

3. Doch de Phariseërs en Schriftgeleerden waren noch voor den strengen ernst van Joannes, noch voor de menschlievendheid van den Verlosser vat-

ven, den raad Gods veracht en lieten zich niet van Hem doopen. En de Heer zeide: waarbij dan zal ik de menschen van dit geslacht vergelijken? En waaraan zijn zij gelijk? Zij zijn gelijk aan kinderen, die op de markt zitten, en elkander toeroepen en zeggen: wij hebben voor u op de fluit gespeeld en gij hebt niet gedanst; wij hebben een treurlied opge-

zongen, en gij hebt niet geweend Want Joannes de Dooper kwam, at geen brood en dronk geen wijn; en gij zegt: Hij heeft een boozen geest in. De Zoon des menschen kwam, at en dronk; en gij zegt: ziedaar, een vraat, een wijndrinker, een vriend van Tollenaars en Zondaars! Doch de wijsheid is gerechtvaardigd geworden van al hare kinderen, (d. i. erkent en opgenomen van allen, die waarlijk een kinderlijk hart hebben en van goeden wille zijn).

Toen begon Hij de steden, waarin zijn meeste wonderen geschied waren, te verwijten, dat zij zich niet bekeerd hadden. Wee u, Corozaïn, wee u, Bethsaïda! Want indien in Tyrus de wonderen geschied waren, die geschied zijn in u, overlang zouden zij in haren-kleed en asch zich bekeerd hebben. Doch Ik zeg u: het zal voor Tyrus en Sidon verdragelijker zijn op den dag des oordeels, dan voor u. En gij Capharnaüm! zult gij tot den hemel toe verheven worden? Tot de hel toe zult gij nederdalen! Want indien in Sodoma de wonderen geschied waren, die geschied zijn in u, het zou gebleven zijn tot op dezen dag. Doch Ik zeg u, het zal voor het land van Sodoma verdragelijker zijn op den dag des oordeels dan voor u.

In dien tijd nam Jezus het woord op en zeide: Ik loof U, Vader, Heer van hemel en aarde! dat gij deze dingen voor wijzen en verstandigen verborgen, en ze aan kleinen geopenbaard hebt; ja, Vader! *Ik loof U*, dat het U alzoo behagelijk is geweest. Alles is Mij overgegeven door Mijnen Vader, en niemand kent den Zoon dan de Vader; noch kent iemand den Vader dan de Zoon, en hij, wien de Zoon het wil openbaren. Komt tot Mij allen, die vermoeid, en beladen zijt, en Ik zal u verkwikken. Neemt mijn juk op u, en leert van Mij! want Ik ben zachtmoedig en nederig van harte; en gij zult ruste vinden voor uwe zielen; want mijn juk is zacht en mijn last is licht.

ACHTTIENDE HOOFDDEEL.

DE BEKEERING VAN DE H. MARIA MAGDALENA.

(*Luc. VII*: 36; *VIII*: 3.)

Lieve Jezus, mijn Verlosser! Wonder en lofwaardig, mildadig enbarmhartig zijt Gij in alles, wat Gij den ellendigen kinderen der menschen gedaan hebt! Gij hebt de zieken genezen, en melaatschen gezuiverd, die onder de macht der helsche geesten zuchtten, verlost, ja zelfs de dooden tot het leven verwekt. Doch in ééne zaak hebt Gij uwe mildadige barmhartigheid en wonderkracht nog veel lofwaardiger bewezen: in de vergeving der zonden! —

Als ik dit bedenk, en mij voor den geest breng, hoe Gij geheel en al ontstelde zielen genezen, van de schandelijke slavernij des duivels verlost, van den geestelijken dood tot het heerlijk leven van kinderen Gods verwekt, en met de zoetste banden der liefde tot U getrokken en onverbreekbaar met u verbonden hebt. — O dan, allerliefste en minzaamste Jezus, dan ook, werp ik, arme zondaar, mij weenend voor uwe voeten neder, en kus die met de eerbiedigste liefde en een geloovig vertrouwen. Wat moet ik u zeggen? Al mijne ellende en de ontelbare gebreken van mijn hart liggen voor U open: genadige, barmhartige Jezus, ontferm U mijner!

De eerste mensch, van wien wij in de Evangelien lezen, die eenig en alleen om hare onsterfelijke ziel naar Jezus gekomen, om ontferming en verlossing der zonden gesmeekt heeft, is Maria Magdalena. Zij was de zuster van Lazarus en Martha. Oude verhalen zeggen, dat haar vader een Syriesch vorst geweest is, en in het joodsche land drie groote bezittingen had. Een te Jerusalem, een te Bethanië, en een te Magdalum aan het meer van Galilea. Vandaar was de bijnaam van Maria: de Magdaleneres. Zij was groot en welgebouwd van lichaam, en buitengewoon schoon van gelaat. Maar lichamelijke schoonheid en groote rijkdommen zijn een gevaarlijk goed, en Magdalena bezweek voor de verleiding. Bij kostbare maaltijden, weelderige spelen en wellustige danspartijen werd haar hart door de ketenen der zonde omkneld, en wederkeerig was zij voor anderen eene valstrik. De schandelijke levenswijze hunner zuster was voor de maagdelijke Martha en voor Lazarus een onuitsprekelijk harteleed. Al hunne vermaningen waren vruchteloos, en de losbandige zondares scheen met iederen dag meer uitgelaten en versteender te worden.

En toch ontstond er in de verborgen diepte van haar hart iets geheimzinnigs, dat haar te midden harer lusten en vreugden benauwd en treurig maakte. »Maria wat is er van u geworden? En als dat alles eens voorbij is, wat zal er dan van u komen?" Deze stem klonk luide en steeds luider in haar hart. Ach, zij bezat zoo veel, zoo velen vleiden haar op de meest mogelijke wijze, en schenen haar met de vurigste liefde te beminnen. En toch gevoelde zich de zondares arm en verlaten, en een onuitsprekelijk verlangen verteerde haar hart, terwijl haar geweten door de gedachte aan de ontelbare zonden gepijnigd werd. Nu was de tijd van ontferming daar! »Komt allen tot Mij, die vermoeid en beladen zijt!" Deze troostrijke vermaning was tot in het oor en het hart der zondares doorgedrongen: zij had die gevolgd en werd gered!

En iemand van de Phariseërs verzocht Hem, dat Hij met hem wilde eten. En Hij trad het huis van den Phariseër binnen, en zat aan. En zie, eene vrouw, welke in de stad eene zondares was, vernomen hebbende, dat Hij in het huis van den Phariseër aanzat, bracht een albasten flesch met zalf; en van achteren, bij zijne voeten staande, begon zij zijne voeten nat te maken met hare tranen, en met de haren van haar hoofd droogde zij die af, en zij kuste zijne voeten, en zalfde ze met de zalve. Toen nu de Phariseër, die Hem genoodigd had, dit zag, sprak hij bij zich zelven, zeggende: Indien deze een Profeet was, zou Hij wel weten, wie en hoedanig eene, de vrouw is, die Hem aanraakt, dat zij eene zondares is. En Jezus nam het woord op, en zeide tot hem: Simon, Ik heb u iets te zeggen. En hij zeide: Meester, zeg het! Zeker schuldeischer had twee schuldenaars; de eene was vijfhonderd denariën schuldig, en de andere vijftig. Daar zij niet hadden om te betalen, schonk Hij het aan beiden. Wie *van hen* dan heeft Hem het meest lief? Simon antwoordde en zeide: Ik meen, aan wien Hij het meest geschonken heeft. En Hij zeide tot hem: Gij hebt juist geoordeeld. En zich keerende tot de vrouw, zeide Hij tot Simon: Ziet gij deze vrouw? Ik ben in uw huis ge-

komen: water voor mijne voeten hebt gij niet gegeven; maar deze, met hare tranen maakte zij mijne voeten nat, en met hare haren droogde zij ze af. Geen kus hebt gij Mij gegeven; maar deze, van dat zij binnen kwam, heeft niet opgehouden mijne voeten te kussen. Gij hebt mijn hoofd niet gezalfd met olie; maar deze heeft met zalve mijne voeten gezalfd. Daarom zeg Ik u: Hare vele zonden worden haar vergeven, omdat zij veel heeft lief gehad; maar hij, wien minder vergeven wordt, heeft minder lief. En Hij zeide tot haar: Uwe zonden worden u vergeven. En zij, die mede aanzaten, begonnen bij zich zelven te zeggen: Wie is deze, die ook zonden vergeeft? En Hij zeide tot de vrouw: uw geloof heeft u behouden; ga heen in vrede!

En het geschiedde vervolgens, dat Hij steden en dorpen doorreisde, predikende en verkondigende het Evangelie van het Rijk Gods. En de twaalf waren met Hem; ook eenige vrouwen, die van booze geesten en krankheden genezen waren. Maria, genaamd Magdalena, van welke zeven geesten waren uitgevaren, en Joanna, de huisvrouw van Chusas, hofmeester van Herodes, en Susanna, en vele anderen, welke Hem dienden van hare goederen.

Zie degene, welken alle legioenen van hemelsche geesten dienen, laat zich op zijne vermoeiende wandelingen door de steden en dorpen van Judea, van eenige goedhartige vrouwen dienen. Wat een treffend voorbeeld der inschikkelijkheid van Christus! — maar ook van vrouwelijke offerwilligheid. — Moge deze offerwilligheid, als een bloesem van het vrouwelijk geslacht, in den kring der christelijke maagden en huismoeders, steeds onderhouden en beoefend worden! Moge de vrouw, die met de goederen des geluks gezegend is, zich nooit te beschamen hebben, bij het zien van vrome dienstmaagden en arbeidsters, die het zich tot eene eer rekenen, Christus en de dienaren zijner Kerk en de godvruchtige ondernemingen met hunne spaarpenningen te hulpe te komen!

NEGENTIENDE HOOFDDEEL.

GENEZING VAN EENEN BEZETENEN, DIE BLIND EN STOM IS. DE LASTERINGEN EN HET ONGELOOF DER PHARISEËRS.

(Matth. XII: 22—45; Marc. III: 20—30.)

rankzinnigheid, bezetenheid, gulzigheid en dronkenschap, volksopruiing en al wat slecht is werd den Verlosser ten laste gelegd, en wel door zijne eigen landgenooten en naaste verwanten. — Hoe zoudt gij u dus kunnen kwellen en plagen, als men ook u soms een onverdiend verwijt doet! Verdraag met Christus en gij zult ook ter goeder ure met Christus verheerlijkt worden!

En zij komen te huis; en wederom kwam er eene schare samen, zoodat zij zelfs *hun* brood niet konden eten. En toen de zijnen het gehoord hadden, gingen zij uit om Hem te vatten; want zij zeiden: Hij is dolzinnig geworden.

Toen werd er voor Hem een bezetene gebracht, die blind en stom was; en Hij genas hem, zoodat hij zag en sprak. En al de scharen verbaasden zich *daarover* en zeiden: Zou deze niet de zoon van David zijn?

Doch de Phariseërs, dit hoorende, en de Schriftgeleerden, die van Jerusalem waren afgekomen, zeiden: Hij heeft Beëlzebub *in* en drijft de booze geesten niet uit, dan door Beëlzebub, den overste der booze geesten. Maar Jezus, hunne gedachten kennende, riep hen tot zich, en zeide tot hen in gelijkenissen: Alle koningrijk, dat tegen zich zelf verdeeld is, zal verwoest worden; en alle stad of huis, dat tegen zich zelven verdeeld is, zal geen stand houden. En hoe kan de Satan den Satan uitdrijven? En indien de Satan tegen zich zelven is opgestaan, en de Satan den Satan uitdrijft, zoo is hij tegen zich zelven verdeeld. Hoe zal dan zijn rijk stand houden? Dan heeft het een einde. En indien Ik door Beëlzebub de booze geesten uitdrijf, door wien drijven ze uwe zonen dan uit? Daarom zullen zij uwe rechters zijn. Doch indien ik door den Geest Gods de booze geesten uitdrijf, dan is ook het Rijk Gods tot u gekomen. Of hoe kan iemand in het huis van den sterke gaan, en zijn huisraad wegrooven, tenzij hij eerst den sterke gebonden hebbe? En alsdan zal hij zijn huis uitplunderen.

De Zaligmaker is gekomen om Satan zijnen buit te ontnemen, en de onder zijne heerschappij zuchtenden te verlossen. Hoe kon Hij dat anders, dan door den vorst der hel zelf ter neder te werpen. Dus Christus is niet in de kracht van Satan, maar juist tegen Satan opgetreden.

De godslasterlijke verblinding der Schriftgeleerden alleen kon dit loochenen. Maar juist die akelige loochening en boosaardige verwisseling der kracht van Gods Geest met de kracht van den helschen geest maakt elk geloof in Christus, en daarmede ook elke bekeering juist onmogelijk en kan in zooverre noch nu, noch hiernamaals vergeven worden; daarentegen schijnt de meer ondoordachte misslag van het volk tegen den Zoon des menschen nog eerder vergiffenis te verdienen.

Die niet met Mij is, is tegen Mij, en die niet met Mij vergadert, verstrooit. Daarom voorwaar zeg Ik u: Al de zonden zullen van de kinderen der menschen vergeven worden, en de lasteringen, waarmede zij gelasterd zullen hebben; maar wie den Heiligen Geest zal gelasterd hebben, zal in der eeuwigheid geene vergiffenis hebben, maar schuldig wezen aan eene eeuwige zonde. Want zij zeiden: Hij heeft een onreinen geest. En al wie een *laster*woord zal gezegd hebben tegen den Zoon des menschen, het zal hem vergeven worden; maar wie *het* gezegd zal hebben tegen den Heiligen Geest, het zal hem niet vergeven worden, noch in deze wereld, noch in de toekomende, òf, maakt den boom goed, en zijne vrucht goed; óf, maakt den boom slecht, en zijne vrucht slecht; want aan de vrucht wordt de boom gekend. Gij adderengebroedsel, hoe kunt gij spreken wat goed is, daar gij kwaad zijt? Want uit den overvloed des harten spreekt de mond. De goede mensch brengt uit den goeden schat goede dingen voort; en de kwade mensch brengt uit den kwaden schat kwade dingen voort. En Ik zeg u: Van alle ijdel woord, 't welk de menschen zullen gesproken hebben, zij zullen rekenschap daarvan geven op den dag des oordeels. Want uit uwe woorden zult gij gerechtvaardigd, en uit uwe woorden zult gij veroordeeld worden.

Deze strenge rede van den goddelijken Meester hitst de Phariseërs op, en zij eischen van Hem, dat Hij zijn recht tot zulk optreden door een wonder bekrachtigt. Doch Hij wijst hen op het grootste zijner wonderen, op de verrijzenis.

Als toen namen eenige der Schriftgeleerden en Phariseërs het woord op, zeggende: Meester! wij willen een teeken van U zien. Hij antwoordde en zeide tot hen: Een boos en overspelig geslacht vraagt een teeken, en geen teeken zal hun gegeven worden, dan het teeken van Jonas, den Profeet. Want gelijk Jonas, drie dagen en drie nachten geweest is in den buik van den walvisch, alzoo zal de Zoon des menschen in het hart der aarde zijn drie dagen en drie nachten. De Niniviters zullen in het oordeel opstaan met dit geslacht, en het veroordeelen, omdat zij zich bekeerden op de prediking van Jonas; en zie, meer dan Jonas is hier! De koningin van het Zuiden zal in het oordeel opstaan met dit geslacht, en het veroordeelen, omdat zij kwam van het einde der aarde, om Salomons wijsheid te hooren; en zie, meer dan Salomon is hier! Doch als de onreine geest van den mensch is uitgegaan, zoo gaat hij om door dorre plaatsen, rust zoekende, en vindt haar niet. Dan zegt hij: Ik zal terugkeeren in mijn huis, waarvan ik ben uitgegaan. En *daar* gekomen, vindt hij het ledig, uitgeveegd en versierd. Dan gaat hij heen, en neemt met zich zeven andere geesten, *nog* boozer dan hij zelf, en zij gaan in en wonen aldaar; en de laatste *toestand* van dien mensch wordt erger dan de eerste. Zóó zal het ook gaan met dit boos geslacht.

De Joden waren in hunnen stamvader, Abraham tot Gods volk uitverkoren, terwijl de overige heidensche volken onder de heerschappij van

Satan bleven. Maar nu verwerpen de Joden den Messias, het doeleinde hunner uitverkoring, het sieraad, den glans en de heerlijkheid van hun volk. Zoo keeren zij onder de heerschappij des duivels terug, veranderen hunne uitverkoring in verwerping, en op die wijze is hunne boosheid nog zevenmaal erger geworden, dan die der Heidenen.

TWINTIGSTE HOOFDDEEL.

DE MOEDER EN DE BROEDERS VAN JEZUS.

(*Matth. XII*: 46—50; *Marc. III*: 31—35; *Luc. VIII*: 19—21.)

De Joden hadden hunne uitverkoring verijdeld, en daarom was de natie, als dusdanig, onder de romeinsche heerschappij te niet gegaan. Doch Christus had enkelen uit het midden dezer natie uitverkoren, om ze tot geestelijke stamvaders van een nieuw, over alle werelddeelen verspreid, onsterfelijk volk te maken. Dit volk van uitverkorenen is de eigenlijke familiekring van den Verlosser. Tot deze groote familie behoort Jezus veel meer, dan tot den beperkten familiekring, waaruit Hij, volgens zijne H. Menschheid, ontsproten was. De medeleden van dezen bovennatuurlijken familiekring noemt Hij zijne Broeders en Zusters, omdat zij, door het geloof en de werkende liefde, met Hem ten nauwste verbonden, kinderen van den hemelschen Vader, en medeërfgenamen van het Rijk der Hemelen geworden zijn. Hij noemt ze zijne Moeder, omdat ze geroepen zijn, door woord en voorbeeld het Evangelie van Christus steeds verder te verspreiden, en bijgevolg ook Christus in de harten der ongeloovigen en zondaars als ware het te doen geboren worden. O onwaardeerbaar geluk, tot deze familie Gods op aarde, tot dat zoo heerlijk broederschap van Christus te behooren!

Terwijl Jezus nog sprak tot de scharen, kwamen zijne moeder en zijne broeders en zochten Hem te spreken. En zij, buiten staande, konden niet bij Hem komen, wegens de schare. En zij zonden tot Hem, en lieten Hem roepen. En er zat eene schare volks om Hem henen; en zij zeggen tot Hem: Zie, uwe moeder en uwe broeders staan buiten, en verlangen naar U. Doch dengene, die Hem dit zeide, antwoordt Hij, zeggende: Wie is mijne Moeder, en wie zijn mijne broeders? En zijne oogen rondom slaande op hen, die om Hem henen zaten, en zijne hand naar zijne leerlingen uitstekende, zeide Hij: Ziedaar, mijne moeder en mijne broeders! Want al wie het Woord Gods hoort, en den wil doet van mijnen Vader, die in

den Hemel is, die is mijn broeder, en zuster, en moeder.

De christelijke ziel weet, dat de Zaligmaker noch broeders, noch zusters in den letterlijken zin van dit woord gehad heeft, omdat Zijne allerheiligste Moeder Maria altijd Maagd gebleven is. Onder het woord »Broeders" moeten hier volgens het Hebreeuwsch spraakgebruik zijne naaste bloedverwanten verstaan worden, zooals wij reeds vroeger *) verklaard hebben.

»Wie is mijne moeder, en wie zijn mijne broeders?" Stem bij deze woorden de dwaze gedachte niet toe, als hadde Hij, van wien geschreven staat, dat Hij zijne ouders onderdanig geweest is, en die nog stervend aan het kruis voor zijne zoo innig geliefde Moeder bezorgd was, hier zijne Moeder en naaste bloedverwanten geringschattend behandeld, of zelfs verloochend; als schaamde Hij zich hunne armoede en geringheid. O neen, hier geldt het veeleer voor al het volk te toonen, dat Hij, als Leeraar der hemelsche wijsheid en als hoogste Wetgever, niet enkel een Zoon des menschen, maar de van den hemel nedergedaalde Zoon Gods is, die niet slechts tot troost van een beperkten kring van lichamelijke bloedverwanten, maar tot zaligheid van alle menschen en van alle volken de menschelijke gedaante heeft aangenomen.

*) Bladz. 233 aanm.

EEN EN TWINTIGSTE HOOFDDEEL.

DE SCHEEPSPREDIKING.

(*Matth. XIII*: 1—53; *Marc. IV*: 1—34; *Luc. VIII*: 4—18.)

1.

Op den berg Tabor heeft Christus de wet van Gods rijk van het Nieuw Testament verkondigd, en wel in duidelijke en eenvoudige woorden, omdat de kennis dezer wet allen ter zaligheid noodzakelijk is. In het scheepje op de zee van Genezareth verkondigt Hij nu de geschiedenis van dit Nieuw Rijk, deszelfs begin, waschdom, verborgenheid, waarde en einde op den dag des oordeels. Doch deze toekomstige lotgevallen van de Kerk zijn juist de »geheimen van het Rijk', en daarom verkondigt ze de goddelijke Meester in gelijkenissen, wier diepe beteekenis alleen voor de geroepenen en ingewijden duidelijk wordt.

Op dien dag ging Jezus het huis uit, en zat neder aan het meer, en wederom begon Hij te leeren. — En er verzamelden zich tot Hem vele scharen volks en uit *al* de steden liep men naar Hem toe, zoodat Hij in het scheepje ging en *daar* zich nederzette. En de gansche menigte stond op den oever. En Hij leerde hun vele dingen in gelijkenissen, en in zijne leering zeide Hij tot hen: Hoort toe! zie een zaaier ging uit om te zaaien. En

terwijl hij zaaide, viel een deel langs den weg, en de vogelen des hemels kwamen, en aten het op. En een ander deel viel op den steengrond, waar het niet veel aarde had, en het sproot terstond uit, omdat het geen diepte van aarde had; doch toen de zon was opgekomen, verschroeide het, en omdat het geen wortel had verdorde het. En een ander deel viel onder de doornen, en de doornen schoten op, en verstikten het, en het gaf geene vrucht. En een ander deel viel in de goede aarde, en het gaf vrucht, die opschoot en groeide; en het eene bracht dertig op, het andere zestig, en het andere honderd *voor een.* En Hij zeide: wie ooren heeft om te hooren, die hoore!

En toen Hij alleen was, vroegen Hem die twaalf, die met Hem waren, welke deze gelijkenis was, en zeiden tot Hem: waarom spreekt Gij tot hen in gelijkenissen? En Hij antwoordt en zegt tot hen: omdat het ulieden gegeven is, de verborgenheden van het Rijk der Hemelen te kennen: maar hun, die buiten zijn *d. i. die niet vatbaar en niet van goeden wille zijn*, is het niet gegeven, maar hun gewordt alles in gelijkenissen. Want die heeft, dien zal gegeven worden, en hij zal overvloed hebben, maar die niet heeft, dien zal ook ontnomen worden, wat hij heeft. Daarom spreekt Ik tot hen in gelijkenissen, omdat zij ziende niet zien, en hoorende niet hooren, noch verstaan, opdat zij niet soms zich bekeeren, en hun de zonden vergeven worden. En vervuld wordt aan hen de voorzegging van Isaias, die zegt: Hoorende zult gij hooren, en niet verstaan; en ziende zult gij zien, en gij zult niet inzien. Want verstokt is het hart van dit volk, en met hunne ooren waren zij hardhoorend en hunne oogen sloten zij dicht, opdat ze niet soms zouden zien met hunne oogen, en hooren met hunne ooren, en verstaan met hun hart, en zich bekeeren, en Ik hen mocht genezen. Maar uwe oogen, zalig zijn ze, omdat zij zien, en uwe ooren, omdat ze hooren. Want voorwaar zeg Ik u: vele Profeten en rechtvaardigen hebben begeerd te zien wat gij ziet, en zij hebben het niet gezien, en te hooren wat gij hoort, en zij hebben het niet gehoord.

Wil dan nu de goddelijke Meester, dat de Joden zijn woord niet verstaan, en daarom verloren gaan? Integendeel: maar zij hebben zijne duidelijke en goed vatbare reden veracht, en zich bijgevolg, door eigene boosheid, onwaardig gemaakt Gods woord te verstaan. Doch de getrouwe leerlingen leidt de Meester door vatbare onderrichtingen in den zin der gelijkenissen in.

En Hij zeide tot hen: Weet gij deze gelijkenis niet? En hoe zult gij *dan* al de gelijkenissen verstaan? Gijlieden dan, hoort de gelijkenis van den zaaier. Het zaad is het woord Gods. En die langs den weg *zijn gezaaid*, zijn zij, die het hooren; daarop komt de duivel en neemt het woord uit hun hart weg, opdat zij niet gelooven en zalig worden. En die op de rots, zijn zij, die als zij het gehoord hebben, met vreugde het woord aannemen; doch zij hebben geenen wortel; maar zij gelooven *slechts* voor een tijd, en in een tijd van beproeving en vervolging worden zij terstond geërgerd en vallen af. En wat in de doornen viel, dat zijn zij, die *het woord* gehoord hebben; doch de zorgen, en rijkdommen en vermaken des levens komen binnen, en verstikken het woord, en het wordt onvruchtbaar. En wat in de goede aarde *viel*, dat zijn zij, die het woord hooren en verstaan, hetzelve in een goed en braaf hart behouden, en vrucht voortbrengen in lijdzaamheid, en het eene geeft honderd, het andere zestig, het andere dertig voor een.

2. Ziet hier de aanvangende kiem van Gods

Rijk op aarde: het Woord van Christus! De beginselen van het Rijk zijn niet merkbaar, verborgen, evenals een zaadkorreltje, dat in de aarde gelegd is; maar in zijne ontwikkeling zal het een licht worden, dat den geheelen aardbol verlichten zal.

En Hij zeide tot hen: Niemand steekt eene lamp aan, en bedekt haar met eenig vat, of zet haar onder de korenmaat, of onder een bed; maar hij zet haar op den kandelaar, opdat de inkomenden het licht kunnen zien. Want er is niets verborgens, dat niet openbaar moet worden; noch iets verholens, dat niet bekend moet worden, en in het openbaar komen. Zoo iemand ooren heeft om te hooren, die hoore!

3. De Kerk zal zich, evenals het zaadkorreltje onophoudelijk in den loop der tijden en eeuwen ontwikkelen. En al kwamen ook talrijke vijanden, zoo in- als uitwendige tegen haar op, *zaden van onkruid*, zal zij toch opgroeien tot eenen boom, die de geheele wereld overlommeren zal! Want in haren schoot draagt zij de kiem des levens: de goddelijke waarheid en de goddelijke genade. Dit bovennatuurlijk element zal het menschdom doordringen, evenals de zuurdeesem, die het meel doortrekt, doet rijzen en smakelijk maakt.

En Hij zeide: Zoo is het Rijk Gods, gelijk of een mensch het zaad in de aarde werpt, en slaapt en opstaat, nacht en dag, en het zaad ontkiemt en opschiet, terwijl hij niet weet *hoe*. Want van zelve brengt de aarde vrucht voort: eerst den halm, vervolgens de aar, vervolgens het volle graan in de aar. En wanneer de vrucht zich aanbiedt, terstond slaat hij er de sikkel in, omdat de oogst daar is.

Eene andere gelijkenis stelde Hij hun voor, zeggende: Het Rijk der Hemelen is gelijk geworden aan een mensch, die goed zaad gezaaid had op zijnen akker. Doch terwijl de menschen sliepen, kwam zijn vijand en zaaide onkruid midden onder de tarwe en ging heen. Toen nu het kruid was opgeschoten en vruchten droeg, toen vertoonde zich ook het onkruid. En de dienstknechten van den huisvader kwamen en zeiden tot Hem: Heer! hebt gij geen goed zaad gezaaid op uwen akker? Vanwaar heeft hij dan onkruid? En Hij zegt tot hen: Een vijandig mensch heeft dat gedaan. En de dienstknechten zeiden tot Hem: Als ge wilt, gaan wij heen en verzamelen het. En Hij zeide: Neen! opdat gij het onkruid verzamelende niet soms tegelijk daarmede ook de tarwe ontwortelt. Laat beide opgroeien tot aan den oogst. En in den oogsttijd zal Ik tot de maaiers zeggen: Verzamelt eerst het onkruid, en bindt

het in bossen om te verbranden, maar brengt de tarwe bijeen in mijne graanschuur.

En Hij zeide: Waarmede zullen wij het Rijk Gods vergelijken, of door welke gelijkenis zullen wij het afbeelden? *Het is* gelijk een korrel mostaardzaad, die, als zij in de aarde gezaaid wordt, het kleinste is van al de zaden, die op aarde zijn; en wanneer zij gezaaid is, schiet zij op, en wordt het grootste van al de moeskruiden, en maakt groote takken, zoodat de vogelen des hemels komen en onder zijnen lommer kunnen wonen.

Eene andere gelijkenis sprak Hij tot hen: Het Rijk der Hemelen is gelijk aan zuurdeeg, 't welk eene vrouw nam en kneedde onder drie maten meel, totdat het *meel* geheel gezuurd was. En door vele zulke gelijkenissen sprak Jezus tot hen het woord, gelijk zij het konden hooren. En zonder gelijkenis sprak Hij tot hen niet, opdat vervuld zou worden wat gesproken was door den Profeet, die zeide: Ik zal mijnen mond openen in gelijkenissen; Ik zal uitspreken wat verborgen was van de grondvesting der wereld af Maar afzonderlijk aan zijne leerlingen verklaarde Hij alles. Alstoen zond Jezus de scharen *van zich* weg, en ging naar huis. En zijne leerlingen kwamen tot Hem en zeiden: Verklaar ons de gelijkenis van het onkruid des akkers! En Hij antwoordt en zegt tot hen: Die het goede zaad zaait, is de Zoon des menschen; de akker is de wereld; het goede zaad, dit zijn de kinderen des Rijks; het onkruid zijn de kinderen des boozen, en de vijand, die het zaaide, is de duivel; de oogst nu is de voleinding der wereld, en de maaiers zijn de Engelen. Gelijk dan het onkruid verzameld en door het vuur verbrand wordt, zóó zal het zijn in de voleinding der wereld. De Zoon des menschen zal zijne Engelen uitzenden, en zij zullen uit zijn Rijk verzamelen al de ergernissen en degenen, die ongerechtigheid doen; en zij zullen hen werpen in den oven des vuurs; daar zal geween zijn en gekners der tanden. Alsdan zullen de rechtvaardigen blinken, als de zon in het Rijk huns Vaders. Wie ooren heeft om te hooren, die hoore.

4. De bovennatuurlijke rijkdommen der waarheid en genade ter zaligheid, die Christus in zijn Rijk op aarde, in de Kerk heeft nedergelegd, hebben de meeste waarde, ja zijn het eenig waarachtige goed. Kunst noch wetenschap, geld noch goed, eereplaatsen noch zinnelijke genoegens, kunnen met deze hemelsche goederen vergeleken worden. O mocht ook gij, christelijke Lezer, bereid zijn voor deze goederen alles op te offeren, zoo als het de martelaren en alle Heiligen Gods gedaan hebben? Want zoo spreekt de Verlosser:

Het Rijk der Hemelen is gelijk aaneen in den akker verborgen schat, welken iemand vond en verborg; en van vreugde daarover gaat hij heen, en verkoopt alles wat hij heeft, en koopt dien akker.

Nog is het Rijk der Hemelen gelijk aan eenen koopman, die naar schoone paarlen zocht. En toen hij eene kostbare parel gevonden had, ging hij heen, en verkocht alles wat hij had, en kocht haar.

5. En nog is het Rijk der Hemelen gelijk aan een sleepnet, dat in de zee was uitgeworpen, en allerlei soort van vischen bijeen haalde. En toen het vol was trokken zij het op, en neêrgezeten op den oever, zochten zij de goede *vischen* uit *en deden ze* in korven; maar de slechte wierpen zij weg. Zoo zal het zijn in de voleinding der wereld. De Engelen zullen uitgaan, en de boozen afscheiden uit het midden der rechtvaardigen, en hen werpen in den oven des vuurs; daar zal geween zijn en gekners der tanden. Hebt gij dit alles verstaan?

Zij zeggen tot Hem: Ja! — Hij zegt tot hen: Daarom is ieder Schriftgeleerde, die in het Rijk der Hemelen onderwezen is, gelijk aan eenen huisvader die uit zijn schat voortbrengt nieuw en oud. — En het geschiedde, toen Jezus deze gelijkenissen geeindigd had, dat Hij van daar vertrok.

Christelijke Lezer, neem bijzonder het laatste dezer geheimen, wel ter harte! Die eens den »schat in den akker" gevonden, maar in dwaasheid verspild heeft, — die eens de »kostbare parel" gekocht, maar door lichtzinnigheid en zorgeloosheid weder verloren heeft, d. i. die zich eens de genade ter zaligheid in Christus verworven, maar later weder veracht heeft, welk ander lot staat dezen rampzalige te wachten, zoo hij in zijne lichtzinnigheid volhardt, dan het lot der »slechte visschen?" Ook hij zal weg geworpen, voor alle eeuwigheid weggeworpen worden. O vat en versta ook gij goed het woord van Christus! Benuttig den gevonden schat der christelijke waarheid, bewaar de parel der goddelijke genade als uw kostbaarst kleinood, werk rusteloos en onverdroten, zoo lang het dag is, aan het werk uwer heiliging, opdat ook gij op den dag des oordeels »nieuw en oud" uit uwen schat kunt voortbrengen en onder de rechtvaardigen opgenomen worden.

TWEE EN TWINTIGSTE HOOFDDEEL.

DE STORM OP HET MEER.

(*Matth. VIII:* 18—27; *Marc. IV:* 35—40; *Luc. VIII:* 23—26.)

Bewijst onze H. katholieke Kerk, door haren oorsprong, haren bovennatuurlijken rijkdom, en onophoudelijken groei, dat zij het Rijk Gods op aarde is, dan zal ze toch ook wel van de stormen der vervolging niet verschoond blijven, omdat zij te midden der boosheid van de wereld geplaatst is. Maar ook midden in den storm zal zij niet wankelen noch ten onder gaan. Onafscheidelijk aan het reddingsanker, dat Christus is, vastgebonden, is de arke van het Nieuw Testament tegen wind en baren bestand; en juist ter rechter ure, als, volgens menschelijke berekening, alles verloren schijnt, gebiedt Christus den vervolgers der Kerk op te houden. Dit is de geheimvolle, troostrijke beteekenis van het wonder, dat de Zaligmaker in den zeestorm gedaan heeft.

En te dien dage, als het avond geworden was, en Jezus vele scharen om zich henen zag, zeide Hij tot zijne leerlingen: Laat ons oversteken naar de andere zijde van het meer! En een zeker Schriftgeleerde trad toe, en zeide Hem: Meester! Ik zal U volgen, waar Gij ook moogt henen gaan. En Jezus zeide tot hem: De vossen hebben holen, en de vogelen des hemels nesten; maar de

Zoon des menschen heeft niet, waar Hij het hoofd kan nederleggen. En een ander van zijne leerlingen zeide tot Hem: Heere, sta mij toe eerst *nog* heen te gaan en mijnen vader te begraven. Doch Jezus zegt tot hem: Volg Mij, en laat de dooden de dooden begraven. (Vgl. Hfd. XXXVII.)

En zijne leerlingen lieten de scharen van zich en namen Hem mede, zooals Hij *daar* was in het schip; er waren ook nog andere schepen met Hem. En terwijl zij voeren, viel Hij in slaap. En zie, er ontstond een grooten storm op het meer, zoodat het scheepje overdekt werd van de golven, en zij in gevaar waren. Hij zelf nu was in het achterschip, slapende op het hoofdkussen. En zijne leerlingen kwamen tot Hem, wekten Hem, en zeiden: Meester! bekommert het U niet, dat wij vergaan? Heere! behoed ons, wij vergaan! En Jezus zeide tot hen: waarom zijt gij zoo bang, gij kleingeloovigen? Toen stond Hij op, bestrafte den wind, en zeide tot het meer: Zwijg, verstom! En de wind hield op, en er kwam eene groote kalmte. En Hij zeide tot hen: Waar is uw geloof? En zij waren van vrees bevangen en in verwondering: en zeiden tot elkander: Wie is toch wel deze, daar Hij ook aan winden en meer bevel geeft, en zij Hem gehoorzamen?

DRIE EN TWINTIGSTE HOOFDDEEL.

DE TWEE BEZETENEN IN HET LAND DER GERAZENERS.

(*Matth. VIII:* 28—34; *Marc. V:* 1—20; *Luc. VIII:* 26—39.)

En zij voeren naar de landstreek der Gerazeners, welke *gelegen* is tegenover Galilea. En toen Hij uit *het schip* aan land gegaan was, kwam Hem een zeker man*) uit de grafsteden te gemoet, die reeds sedert langen tijd met eenen onreinen geest bezeten was. En hij droeg geen kleed, en verbleef niet in een huis, maar had zijne woonplaats in de grafsteden, en was zeer woest,

*) De H. Mattheus verhaalt nog van eenen tweeden bezetene, die zich bij den ongelukkige, van wien Marcus en Lucas verhalen, had aangesloten, en met dezen Jezus is te gemoet gekomen.

zoodat niemand langs dien weg kon voorbijgaan. En zelfs met ketenen kon niemand hem meer binden. Want menigmaal, als hij met voetkluisters en ketenen geboeid was, had hij de ketenen verbroken, en de voetkluisters verbrijzeld, en niemand vermocht hem te temmen. En altijd, dag en nacht was hij in de grafsteden, en op de bergen, schreeuwende en zichzelven slaande met steenen. En toen hij Jezus van verre zag, liep hij *toe* en aanbad Hem. En met eene forsche stem schreeuwende, zeide hij: Wat heb ik met U te doen, Jezus, Zoon Gods, des Allerhoogsten? Zijt Gij hier gekomen, om vóór den tijd ons te pijnigen? Ik bezweer U bij God, pijnig mij niet.*) Want Hij gebood den onreinen geest, dat hij van den mensch zoude uitgaan. Jezus nu vroeg hem, zeggende: Hoe is uw naam? En hij zeide: Legioen is mijn naam! Want er waren vele booze geesten in hem gevaren. En zij baden Hem zeer, dat Hij hen toch niet buiten die landstreek zou uitdrijven, en hun niet zou gebieden, naar den afgrond *der hel* te varen. Nu was aldaar eene kudde van vele zwijnen, die weidden op den berg. En de geesten baden Hem, zeggende: Indien Gij ons van hier uitdrijft, zend ons in de kudde zwijnen, opdat wij in deze mogen varen. En terstond liet Jezus hen *dit* toe. En de onreine geesten uitgevaren zijnde, voeren in de zwijnen, en de kudde stortte zich met groot geweld van boven neder in het meer — omtrent twee duizend, — en zij versmoorden in het meer.

In deze gruwelijke gebeurtenis, die aan het ongeloof eene zinnelooze dwaasheid schijnt, erkent de christelijke ziel een groot geheim: het geheim van de macht der hel en van de macht van Christus. Omdat de mensch, door de zonde, tegen den Alheilige is opgestaan, is hij, door de goddelijke straf, onder de macht van den onreinen geest gevallen — hij zelf, en in hem ook de overige zichtbare schepping, wier koning hij was. En wat een vreeselijke macht de helsche geest, zoowel over het redelooze schepsel, als over het geheel lichamelijk leven van den mensch kan uitoefenen, indien God in zijne ondoorgrondelijke raadsbesluiten dit toelaat, toont ons het schouwspel der bezetenen van Geraza. Maar voor de macht van Christus siddert en stort de macht van Satan ineen. Hij is gekomen, om de menschelijke ziel weder tot hare oorspronkelijke waardigheid te verheffen, en dan slaat Hij zelf zijne woning in haar op, en maakt ze tot eenen tempel zijner heerlijkheid. En de duivel, die uit de zielen der uitverkorenen verdreven is, ziet zich verbannen in den kring dier rampzaligen, die — evenals de onreine, knorrende varkens — van God, geloof en deugd, van geest en onsterfelijkheid niets willen weten. Het lot dier ongelukkigen is in dat der zwijnen van Genezareth zinnebeeldig voorgesteld.

En de hoeders, ziende, 't geen gebeurd was, namen de vlucht, en gaven kennis in de stad en op het land van alles ook van *het gebeurde met* die bezeten waren geweest. En zie, de gansche stad ging uit, om te zien wat er geschied was. En zij kwamen tot Jezus, en vonden den *mensch*, van wien de booze geesten waren uitgevaren, gekleed en goed bij zijn verstand aan de voeten van Jezus zitten; en vreeze beving hen. En ook die het gezien hadden, verkondigden hun, hoe hij van het Legioen was hersteld geworden, en hoe het met de zwijnen was toegegaan. En de gansche menigte van de landstreek der Gerazeners verzocht Hem, dat Hij van hen wilde weggaan, want zij waren van groote vrees bevangen. En Hij ging in het schip en keerde terug. — En toen Hij in het schip ging,

*) De ongelukkig bezetene spreekt deze woorden niet, maar de duivel uit hem, of de overste dezer booze geesten. De bezetene is hierbij het onwillekeurig werktuig.

begon *die mensch* van wien de booze geesten waren uitgevaren, Hem te bidden, dat hij bij Hem mocht wezen. Doch Jezus stond het hem niet toe, maar zeide tot hem: Ga naar uw huis tot de uwen, en maak hun bekend, wat groote dingen de Heer aan u gedaan heeft, en *hoezeer* Hij zich over u ontfermde. En hij ging heen, en begon te verkondigen in Decapolis, wat groote dingen Jezus aan hem gedaan had; en allen waren *er over* verwonderd.

VIER EN TWINTIGSTE HOOFDDEEL.

JEZUS GENEEST DE BLOEDVLOEIENDE VROUW EN VERWEKT DE DOCHTER VAN JAÏRUS VAN DEN DOOD.

(*Matth. IX*: 18—36; *Marc. V*: 21—43; *Luc. VIII*: 40—56.)

1.

Ligt soms in de wonderwerken die de levensgeschiedenis van Jezus ons in eenen adem openbaart, slechts een dood aandenken aan eene vervlogene gebeurtenis? O neen, maar een zeer zachte troost voor bedrukten en noodlijdenden van alle tijden — een zeker onderpand van zijne aanhoudende barmhartigheid. Geloof en vertrouwen! De arm van Pengene, die voor achtien eeuwen de ongeneeselijke zieken door een enkel woord, ja door de aanraking alleen zijner kleederen gezond gemaakt, en de dooden den adem des levens weder ingeblazen heeft — zijn arm is nog niet verkort, en zijne barmhartigheid nog niet verminderd.

En toen Jezus in het schip wederom naar de overzijde van het meer was overgetrokken, verzamelde zich tot Hem eene groote schare, — want zij waren allen Hem verwachtende. — En Hij was aan het meer. En zie, er kwam een man, wiens naam was Jaïrus, en deze was een overste der Synagoog. En valt, Hem ziende, aan zijne voeten neder, en bidt Hem zeer dat Hij in zijn huis wilde komen, zeggende: Mijne dochter ligt op haar uiterste: kom, en leg haar de handen op, opdat zij behouden worde en leve. En Hij ging met Hem heen; en eene groote schare volgde Hem, en zij drongen Hem.

En eene vrouw, die *al* twaalf jaren lang eene bloedvloeiing had, en veel had geleden van vele geneesheeren, en heel haar vermogen *daaraan* te koste gelegd had, en geene baat had gevonden, maar veeleer erger geworden was; *deze* van Jezus gehoord hebbende, kwam, onder het volk, van achteren, en raakte zijn kleed aan; want zij zeide: Als ik ook maar zijn kleed heb aangeraakt, ik zal genezen zijn. En terstond was de bron

van haar bloed opgedroogd, en zij gevoelde aan haar lichaam, dat zij van de kwaal genezen was. En Jezus in zich zelven terstond de kracht erkennende, die van Hem was uitgegaan, keerde zich om tot de schare, en zeide: wie heeft mijne kleederen aangeraakt? Toen nu allen het ontkenden, zeide Petrus en die met hen waren: Meester! de scharen dringen en drukken U, en Gij zegt: wie heeft Mij aangeraakt? Doch Jezus zeide: Iemand heeft Mij aangeraakt, want Ik weet, dat er van Mij eene kracht is uitgegaan. En Hij schouwde in het rond, om haar te zien, die dit gedaan had. De vrouw nu, bewust van hetgeen aan haar geschied was, kwam vreezende en bevende, en viel voor Hem neder, en verklaarde in tegenwoordigheid van al het volk, om welke reden zij Hem had aangeraakt, en hoe zij terstond was genezen. En Hij zeide tot haar: Dochter! uw geloof heeft u gezond gemaakt; ga heen in vrede, en wees genezen van uwe kwaal.

Bedenk hier, christelijke Lezer, hoe het u niet slechts vergund is, het kleed van den goddelijken Meester, maar zelf zijn Allerheiligst Sacrament, zoo menigmaal gij communiceert, aan te raken! Welke genade zou Hij u bij die troostrijke aanraking kunnen weigeren, als gij daarom met liefde en vol vertrouwen bidt?

2. Terwijl Hij nog spreekt, komen er *uit het huis* van den overste der Synagoog en zeggen: uwe dochter is gestorven; wat valt gij den Meester nog lastig? Doch Jezus het woord hoorende, dat daar gesproken werd, zegt tot den overste der Synagoog: vrees niet, geloof maar en zij zal behouden worden. En toen Hij aan het huis gekomen was, liet Hij niemand met zich binnen gaan dan Petrus en Jacobus en Joannes, en den vader en de moeder van het meisje. En zij komen in het huis van den overste der Synagoog; en Hij ziet het misbaar, en weenenden en luid jammerenden. En Hij ging binnen, en toen Hij de *treurpijpers* gezien had, en het misbaarmakend volk, zeide Hij, waarom maakt gij misbaar en weent gij? Het meisje is niet gestorven, maar slaapt! En zij belachten Hem, wetende, dat zij gestorven was. Doch Hij, nadat Hij allen had doen uitgaan, neemt den vader en de moeder van het meisje en hen, die bij Hem waren mede, en gaat binnen, waar het meisje lag. En de hand vattende, zegt Hij tot haar: Talitha Kumi dat is, vertaald: Meisje *Ik zeg u*, sta op! En haar geest keerde weder en

dadelijk stond het meisje op en wandelde, want zij was twaalf jaren oud, en hare ouders stonden verbaasd met groote verbazing. En Hij gebood hun zeer, aan niemand te zeggen, wat er geschied was; en Hij zeide dat men haar te eten zou geven. En de mare hier van ging uit door geheel dat land.

Christelijke vader, diep bedroefde moeder, die den geestelijken dood van uw kind, de dwalingen eener verwaande dochter, den trots van een uitgelaten zoon beweent, ook in uw hart moet deze mare doordringen. O wanhoopt niet! vloekt uw ongelukkig kind niet! Doet veeleer zoo als de Joodsche overste der Synagoog Jaïrus gedaan heeft: Valt Christus te voet, en bidt Hem dringend en aanhoudend — jaren lang, als het moet — dat Hij ook in uw huis moge komen en het geestelijk gestorven kind tot het leven der genade weder opwekken. Doet zelf de werken van boetvaardigheid, die het dolend kind op dit oogenblik nog versmaadt; doet zelf de gebeden, die de ontaarde zoon in de bedwelming zijner hartstochten nog verzuimt: Tranen, werken van boetvaardigheid en gebeden van christelijke ouders voor hunne kinderen kunnen zeker, zeker niet verloren zijn!

VIJF EN TWINTIGSTE HOOFDDEEL.

WONDERBARE GENEZING VAN TWEE BLINDEN EN EEN BEZETENEN. HERHAALD OPTREDEN VAN JEZUS CHRISTUS IN ZIJNE VADERSTAD NAZARETH.

(*Matth. IX*: 27—38; *XIII*: 54—58; *Marc. XI*: 1—6.)

1.

En als Jezus van daar voortging, volgden Hem twee blinden, roepende en zeggende: ontferm U onzer, Zoon van David! En toen Hij in huis gekomen was, kwamen de blinden tot Hem. En Jezus zegt tot hen: Gelooft gij, dat Ik u zulks doen kan? Zij zeggen tot Hem: Ja, Heere! Toen raakte Hij hunne oogen aan, zeggende: u geschiede naar uw geloof. En hunne oogen gingen open. En Jezus dreigde hen zeggende: ziet toe, dat niemand het wete! Doch zij, uitgegaan zijnde, maakten Hem bekend in geheel dien landstreek.

Als dezen nu uitgegaan waren, zie, zoo bracht men voor Hem een stommen mensch, die van een boozen geest bezeten was. En toen de booze geest was

uitgedreven, sprak de stomme, en de scharen verwonderden zich, zeggende: Nooit is het zoo in Israël gezien! Doch de Phariseërs zeiden: Door den overste der booze geesten drijft Hij de booze geesten uit.

Dezen zoo gruwelijken als zinneloozen laster heeft Christus reeds eens allerbondigst wederlegd (vgl. bl. 419). Toch herhalen hem de Phariseërs even onbeschaamd, als hadden zij van de wederlegging niets gehoord! Daarom verwonder noch vertoorn u, christelijke Lezer, als de boosaardige Phariseërs onzer dagen voor den tienden en hondersten maal onrechtvaardige klachten en lasteringen tegen Christus en zijne H. Kerk herhalen, die hen reeds lang en allergrondigst zijn wederlegd. Hartstocht maakt blind- en vergeetachtig.

2. En in zijne vaderstad gekomen zijnde volgden Hem zijne leerlingen. En toen het Sabbath geworden was, begon Hij in de Synagoog te leeren. En velen Hem aanhoorende, waren verwonderd over zijne leering, zeggende: van waar heeft Deze dit alles? en welke is die wijsheid, die Hem gegeven is? En *vanwaar* zulke *wonder*krachten, die door Zijne handen geschieden? Is deze niet de zoon van den timmerman, de zoon van Maria? een broeder van Jacobus en Josef en Simon en Judas? (vgl. bl. 421). Zijn ook zijne zusters niet allen hier bij ons? Van waar heeft dan deze dit alles? En zij ergerden zich aan Hem. Doch Jezus zeide tot hen: Een Profeet is niet ongeëerd dan in zijn vaderstad, en in zijn huis, en bij zijne maagschap! En Hij deed aldaar niet vele wonderen, om hunne ongeloovigheid; behalve dat Hij aan weinige kranken de handen oplegde, en hen genas. En Hij verwonderde zich om hun ongeloof.

En Jezus ging al de steden en vlekken rond, leerende in hunne Synagogen, en predikende het Evangelie des Rijks, en genezende alle ziekte en alle krankheid. En de scharen ziende, had Hij deernis met hen, omdat zij gedrukt waren, en *daar* lagen als schapen, die geen herder hebben. Alsdan zegt Hij tot zijne leerlingen: De oogst is wel groot, maar weinigen zijn de arbeiders; bidt dan den Heer des oogstes, dat Hij arbeiders in zijnen oogst uitzende!

En het geschiedde, toen Jezus geeindigd had, Zijne twaalf leerlingen te vermanen, dat Hij van daar wegging, om in hunne steden te leeren en te prediken. En zij gingen uit, trokken rond door de vlekken en predikten het Evangelie, dat zij zich zouden bekeeren. En vele booze geesten wierpen zij uit, en zij zalfden met olie vele kranken en genazen hen.

Evenals destijds de Apostelen, zalven nog heden de priesters, op last van den goddelijken Meester, de zware zieken met olie. Kan die olie, door de wonderkracht van Christus, de zieken van hunne lichamelijke machteloosheid bevrijden, zoo geeft de Sacramentele zalving vooral sterkte aan de ziel tegen de verschrikkingen van den doodstrijd, zuivering van zonden, ook zeer dikwijls verlichting in de smarten en soms volkomen genezing. Zeker een minzaam blijk der menschlievendheid van onzen Heer, die ons op het verschrikkelijkste oogenblik van ons leven zoo milden troost verleent. Zeker een voortreffelijk geneesmiddel, waarnaar de waarachtig geloovige in zijne ziekte met alle vurigheid verlangt! O goede Heer Jezus, laat mij zonder dat kostbaar genadevol Sacrament niet sterven!

ZES EN TWINTIGSTE HOOFDDEEL.

DE ONTHOOFDING VAN JOANNES.

(*Matth. XIV*: 1—13; *Marc. VI*: 14—29; *Luc. IX*: 7—9).

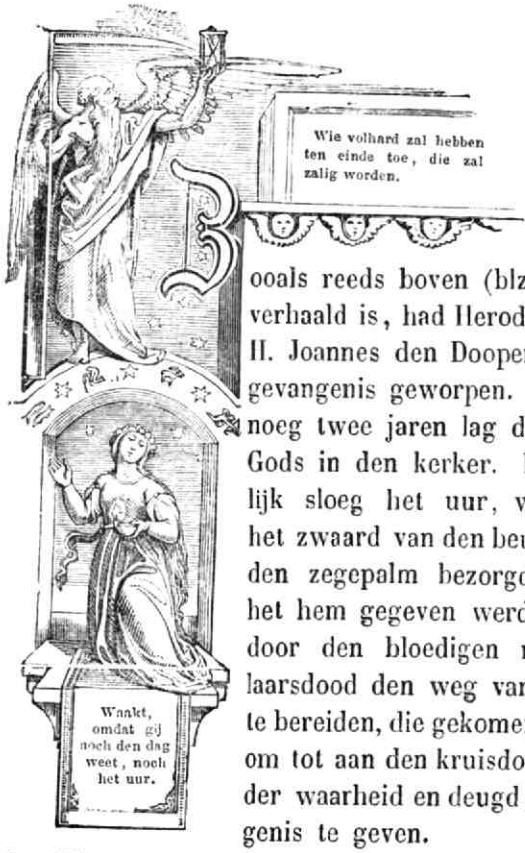

Zooals reeds boven (blz. 377) verhaald is, had Herodes den H. Joannes den Dooper in de gevangenis geworpen. Nagenoeg twee jaren lag de man Gods in den kerker. Eindelijk sloeg het uur, waarop het zwaard van den beul hem den zegepalm bezorgde, en het hem gegeven werd, ook door den bloedigen martelaarsdood den weg van Hem te bereiden, die gekomen was, om tot aan den kruisdood toe der waarheid en deugd getuigenis te geven.

In dien tijd hoorde Herodes, de Viervorst, de faam van Jezus — want zijn naam was openbaar geworden; — en hij hoorde alles wat door Hem verricht werd. En hij was twijfelmoedig, omdat er door sommigen gezegd werd: Joannes is verrezen van de dooden — en door sommigen: Elias is verschenen — en door anderen: Een van de oude Profeten is verrezen. — Als Herodes dit hoorde, zeide hij: Joannes heb ik onthoofd, doch wie is deze, van wien ik zoodanige dingen hoor? En hij zocht Hem te zien. En hij zeide tot zijne dienaars: Deze is Joannes de Dooper, hij is opgestaan van de dooden, en daarom werken die krachten in hem!

Want hij, Herodes had *dienaars* afgezonden en Joannes gevangen genomen, en hem in den kerker geboeid om Herodias, de vrouw van zijnen broeder Philippus, omdat hij haar getrouwd had. En toen er een geschikte dag gekomen was, de geboortedag van Herodes, gaf deze zijn verjaarmaal aan de rijksgrooten en de krijgsoversten, en de aanzienlijksten van Galilea. Toen nu Herodias' dochter was binnen gekomen en in het midden voor allen gedanst had, en behaagd had aan Herodes, en aan hen, die mede aanzaten, zeide de koning tot het meisje: vraag van mij wat gij wilt, en ik zal het u geven? En hij zwoer haar: wat gij ook vragen mocht, ik zal het u geven, al ware het de helft van mijn rijk.

En zij ging uit en zeide tot hare moeder: wat zal ik vragen? En deze zeide: het hoofd van Joannes den Dooper! En zij aanstonds met spoed binnengegaan zijnde tot den koning, vraagde, zooals zij door hare moeder vooraf onderricht was en zeide: Ik wil, dat gij mij terstond hier geeft, op een schotel, het hoofd van Joannes den Dooper! En de koning werd

bedroefd; doch om den eed, en om hen, die mede aanzaten, wilde hij haar geen smart aandoen; maar hij zond een scherprechter uit, en beval, dat men zijn hoofd op een schotel zou aanbrengen. En *deze* onthoofdde hem in de gevangenis, en bracht zijn hoofd aan op een schotel; en hij gaf dit aan het meisje, en het meisje gaf het aan hare moeder. En toen zijne leerlingen dit vernomen hadden, kwamen zij, en namen zijn lichaam weg, en legden het in een graf.

Zoo stierf de laatste en grootste Profeet van het Oud Verbond, en sloot die roemwaardige reeks van martelaren des ouden Testaments, welke de Profeet Isaias geopend had. Het christendom viert jaarlijks op den 29 Augustus de plechtige gedachtenis van zijnen triomf, en door alle eeuwen heen tot aan het einde der tijden zal de naam van Joannes den Dooper geloofd en verheerlijkt worden van al degenen, die in ootmoedigheid, zuiverheid van zeden, getrouwheid aan zijne plichten van staat, en onwrikbare kloekmoedigheid de ware grootheid en de hoogste volmaaktheid van de menschelijke natuur erkennen!

ZEVEN EN TWINTIGSTE HOOFDDEEL.

JEZUS SPIJST VIJF DUIZEND MENSCHEN OP WONDERLIJKE WIJZE.

(*Matth. XIV:* 13—21; *Marc. VI:* 30—44; *Luc. IX:* 10—17; *Joan. VI:* 1—14.)

Even als Jezus onmiddellijk vóór het eerste Paaschfeest van zijne openbare werkzaamheid bij de bruiloft te Cana water in wijn veranderd, daarop onmiddellijk vóór het tweede Paaschfeest, vol liefde en barmhartigheid met tollenaars en zondaars in het huis van Mattheus gastmaal gehouden heeft, zoo zien wij thans, onmiddellijk vóór het derde Paaschfeest, hoe Hij het brood zegent en wonderdadig vermenigvuldigt, en daaraan de belofte verbindt van dat aanbiddelijk brood, hetwelk Hij op den vooravond van het vierde Paaschfeest aan de zijnen geven en der Kerk voor alle tijden nalaten zal. — In dezen door God vastgestelden samenloop gevoelt gij, Christelijke Lezer, de onuitsprekelijke waardigheid van het christelijk Paaschmaal, van het allerheiligst Sacrament des Altaars; maar tevens ook hoe aan alle gebeurtenissen in het leven van

Jezus eene geheimvolle beteekenis ten grondslag ligt. Hoe meer gij door godvruchtige lezing, overweging en gebed u in de levensgeschiedenis van den Verlosser verdiept, des te duidelijker zal deze geheimvolle beteekenis zich aan uwe ziel vertoonen, en uw hart met vreugde vervullen!

Toen Jezus dit nu hoorde, *namelijk de onthoofding van den H. Joannes den Dooper*, ging Hij van daar weg. En de Apostelen keerden terug en verzamelden zich bij Jezus, en verhaalden Hem alles wat zij gedaan en *wat zij* geleerd hadden. En Hij zeide tot hen: Komt afzonderlijk naar eene eenzame plaats, en rust een weinig uit! Want die kwamen en die gingen, waren velen; en zij hadden zelfs geen tijd om te eten. En zij gingen in het schip, en voeren over het meer van Galilea, waaraan de stad Tiberias ligt, naar eene woeste plaats in de eenzaamheid van Bethsaïda.

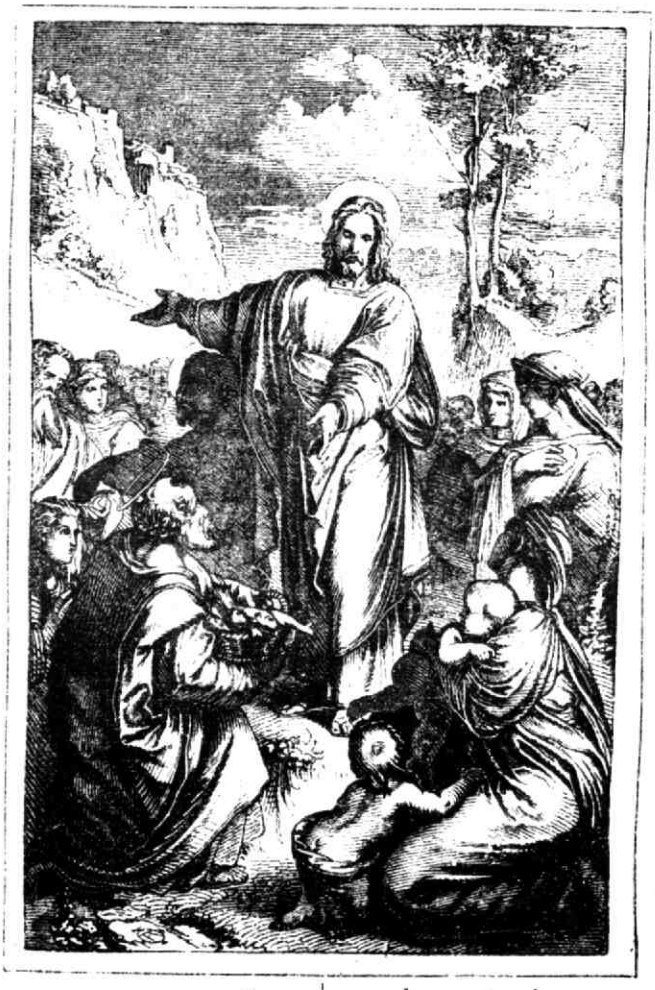

En zij zagen hen weg gaan, en velen, die de teekenen gezien hadden, die Hij aan de kranken deed, vernamen het, en te voet uit al de steden liepen zij derwaarts samen, en kwamen hen voor. En uitgaande, zag Jezus eene groote schare en Hij had medelijden met hen, omdat zij waren als schapen, die geenen herder hebben. Jezus ging dan op den berg en aldaar zat Hij neder met zijne leerlingen. Het Pascha nu, het feest der Joden, was nabij. En Hij begon hun veel te leeren, en sprak tot hen over het Rijk Gods, en die genezing van node hadden genas Hij. De dag nu begon te dalen. En de twaalf traden toe en zeiden tot Hem: Eene woeste plaats is deze, en het uur is reeds voorbij. Zend de scharen weg, opdat zij heen gaan naar de naaste dorpen en vlekken, hunnen intrek nemen en spijze vinden. Doch Jezus zeide tot hen: Zij hebben niet noodig om heen te gaan; geeft gij hun te eten! En zij zeiden tot Hem: Laat ons heengaan en voor 200 denariën brood koopen, en wij zullen hun te eten geven. Jezus dan zijne oogen opheffende en ziende, dat er eene zeer groote menigte tot Hem kwam, zeide tot Philippus: Van waar zullen wij brooden koopen, opdat deze mogen eten? Doch Hij zeide dit, om hem te beproeven; want Hij wist zelf wel, wat Hij doen zoude. Philippus antwoordde Hem: Voor 200 denariën brooden is hun niet genoeg, opdat ieder een weinig krijge.

Een van zijne leerlingen, Andreas, de broeder van Simon Petrus zeide tot Hem: Er is één jongen hier, die vijf gersten brooden heeft en twee vis-

schen; maar wat is dit onder zoo velen? En Hij zeide tot hen: Brengt ze Mij hier.

Verregaande bekrompenheid der Apostelen! Hoe arm aan liefde en geloof! De 5000 mannen met hunne talrijke vrouwen en kinderen, die Jezus in de woestijn gevolgd hebben, moeten nu bij het vallen van den avond heengaan, ieder voor zich zelven zorgen en zien, hoe ze geholpen kunnen worden! En dat die menigte anders, dan met klinkende munt kan geholpen worden, dat Hij, die de gansche natuur met al haren rijkdom uit niets geschapen heeft, en jaarlijks met een paar zaadkorreltjes millioenen vruchtschoven laat groeien en den horen van zijnen vruchtbaren zegen over de geheele schepping uitstort, — dat Hij ook hier met een enkel woord helpen kan, dat valt hun in 't geheel niet in. Hoe zeer gelijken wij liefdelooze, arme van geloof, en alles naar maat en gewicht berekenende menschen op die twaalf mannen!

En Hij gebood hun, dat zij allen zouden doen aanzitten, bij wijze van gezelschappen, op het groene gras. Er was veel gras nu op die plaats. En zij zaten aan bij partijen van honderd en van vijftig. En Jezus nam de vijf brooden en twee visschen, en opziende naar den hemel, zegende Hij, en Hij brak de brooden, en gaf ze aan zijne leerlingen, opdat zij hun die zouden voorzetten; ook de twee visschen deelde Hij voor allen, zooveel zij wilden. En zij allen aten en werden verzadigd. Hierop zeide Hij tot de leerlingen: Verzamelt de overgeschoten brokken, opdat zij niet verloren gaan. Zij verzamelden dan, en vulden twaalf korven met brokken van de vijf gerstenbrooden, welke hun, die gegeten hadden, waren overgeschoten. Zij nu die gegeten hadden, waren vijfduizend mannen, vrouwen en kinderen uitgenomen. Toen die menschen dan het teeken gezien hadden, dat Jezus verricht had, zeiden zij: Deze is waarlijk de Profeet, die in de wereld komen moet.

Uitstekende heerlijkheid van den Verlosser der wereld! Hoe rijk aan liefde en wonderkracht! De bedrukte huisvader en de arme huismoeder, ieder ongelukkige en hulpbehoevende wende zich tot dezen almachtigen en goeden Heer, doch met een onbegrensd vertrouwen en een vast geloof: Zeker, de Heer zal zijnen dienaar niet verlaten; maar door zijnen hemelschen zegen daar hulp verleenen, waar de mensch met zijne inspanning en spaarzaamheid te kort schiet! — »Ik wil toch zien, wie het eerst moede is, gij Heer, met uwen zegen, of ik in het geven van aalmoezen!" Zóó riep eens in heilige opgetogenheid de Patriarch van Alexandrië, Joannes de Aalmoezenier uit, omdat de Heer hem altoos zoo wonderlijk met tijdelijke goederen zegende.

ACHT EN TWINTIGSTE HOOFDDEEL.

JEZUS WANDELT OP HET MEER EN GEBIEDT TEN TWEEDENMALE DEN STORM. OOK PETRUS WANDELT OP HET MEER.

(*Matth. XIV*: 22—34; *Marc. VI*: 45—53; *Joan. VI*: 15—24.)

Jezus dan verstaan hebbende, dat zij komen zouden om Hem weg te voeren en Koning te maken, noodzaakte Hij zijne leerlingen terstond in het schip te stijgen, opdat zij Hem vooruit zouden gaan naar de overzijde van het meer, naar Bethsaïda, terwijl Hij zelf het volk zou wegzenden. En toen Hij het volk had weggezonden, vluchtte Hij wederom, en klom op den berg, om in de eenzaamheid te bidden. Toen het nu avond geworden was, gingen zijne leerlingen afwaarts naar het meer. En in het schip geklommen zijnde, kwamen zij over het meer naar Capharnaüm. En het was al reeds duister geworden en Jezus was niet tot hen gekomen maar Hij was alleen op het land. Het scheepje nu werd midden in het meer geslingerd door de golven, want de wind was tegen, en het meer verhief zich, naardien er een hevige wind waaide. En Jezus zag, dat zij met groote moeite *voort*roeiden.

Toen zij dan ongeveer vijf en twintig of dertig stadiën ver geroeid hadden, *bijna een uur* kwam Hij omtrent de vierde nacht wake bij hen, wandelende op het meer, nabij het schip, en Hij wilde hen voorbij gaan. Zij nu, Hem ziende wandelen op het meer, werden ontsteld, zeggende: het is een spook! En zij schreeuwde van vrees. Want zij zagen Hem allen, en ontstelden. En terstond sprak Hij met hen, en zeide tot hen: weest gerust Ik ben het! vreest niet!

Petrus nu antwoordde en zeide: Heer! indien Gij het zijt, beveel mij dan tot u te komen op het water. En Hij zeide: Kom! En Petrus van het scheepje afgeklommen zijnde, wandelde op het

water, om tot Jezus te komen. Doch den hevigen wind ziende, werd hij bang. En toen hij begon te zinken schreeuwde hij, zeggende: Heere, behoud mij! En Jezus terstond zijn hand uitstrekkende, greep hem, en zeide tot hem: Gij klein geloovige! waarom hebt gij getwijfeld?

En toen Hij *met Petrus* bij hen in het schip geklommen was, hield de wind op. Zij nu, die in het scheepje waren, stonden uitermate zeer verbaasd bij zich zelven, want zij hadden niet gelet op *het wonder van* de brooden, want hun hart was blind. En zij kwamen en aanbaden Hem, zeggende: waarlijk Gij zijt Gods Zoon! En terstond was het schip aan land, en zij kwamen in den streek van Genezareth, en legden *daar* aan.

Dit wandelen van den Zoon des menschen op de baren van het stormachtig meer is een buitengewoon verschijnsel: de woede der elementen buigt zich onder zijne voeten. Doch zie, ook Petrus wandelt op het meer: ook voor den sterfelijken mensch buigt zich de macht der elementen, als hij met onwrikbaar geloof en vurige liefde als ware het één geworden is met Christus! Hartroerende liefde van den leerling die zoo vurig naar den goddelijken Meester verlangt! Heerlijk geloof van den man der steenrots, die zelfs de laatste reddingsplank verlaat, en zich geheel en al, zonder eenige achterhouding den Heere toevertrouwt. Doch zie, de Pinkstergeest, de geest van volharding is nog niet over Petrus gekomen! Daarom begint zijn vertrouwen wederom te wankelen, en ook op het zelfde oogenblik zijn voet. Gelooven en met vasten tred zelfs op het onstuimig meer wandelen. — Twijfelen en te gelijk zinken: eene groote veel beteekenende leering!

NEGEN EN TWINTIGSTE HOOFDDEEL.

JEZUS HET BROOD DES LEVENS. BELOFTE VAN HET HEILIG SACRAMENT DES ALTAARS.

(*Joan. VI*: 22; *VII*: 1; *Marc. VI*: 54—56.)

Looft den Heer, maakt groot en verheerlijkt zijnen Naam, aanbidt Hem in zijn Heilig Huis! — Waar is dan dit H. huis des Heeren, het huis van den Oneindige, wien Hemel en aarde niet kunnen bevatten? Dit is het tabernakel onzer altaren! Hier woont de Heer, de Godmensch, wiens genoegen het is, te zijn bij de kinderen der menschen. Hier woont Hij in het geheim zijner liefde, als het waarachtig brood des levens, hetwelk Hij op den vooravond van zijn bitter lijden en dood in de eetzaal te Jerusalem ingesteld, maar een jaar vroeger, in de Synagoog te Capharnaüm beloofd heeft. Lees, Christen, de gedenkwaardige woorden dezer belofte, die de leerling van liefde, Joannes ons in zijn Evangelie bewaard heeft, lees die met bijzondere godsvrucht, dankbaarheid en liefde: het zoetste geheim ligt in die eerbiedwaardige woorden opgesloten!

Des anderen daags de schare, die aan de overzijde van het meer stond, dewijl zij gezien had, dat geen ander scheepje daar geweest was behalve één, en dat Jezus niet met zijne leerlingen in het scheepje was gegaan, maar zijne leerlingen alleen waren vertrokken, — (doch er waren andere scheepjes van Tiberias aangekomen nabij de plaats, waar zij het brood gegeten hadden na 's Heeren danken.) — Toen dan de schare gezien had, dat Jezus daar niet was, noch zijne leerlingen, klommen zij in de scheepjes en kwamen naar Capharnaüm om Jezus te zoeken. — En toen zij Hem aan de overzijde van het meer gevonden hadden, nadat Hij *met zijne leerlingen* uit het scheepje gegaan was, herkenden zij Hem terstond, en zeiden tot Hem: Rabbi! wanneer zijt Gij hier gekomen? Jezus antwoordde hun en zeide: Voorwaar, voorwaar, zeg Ik u: Gij zoekt Mij, niet omdat gij teekenen hebt gezien, maar omdat gij van de brooden hebt gegeten, en verzadigd zijt geworden. Werkt, niet om de spijs die vergaat, maar om de spijs, die blijft tot in het eeuwig leven, welke de Zoon des menschen u geven zal; want dezen heeft God de Vader bezegeld.

Zie hier, hoe de wijsste Leermeester het volk van de aardsche spijze op eene hemelsche, van het natuurlijk brood op een bovennatuurlijk wijst en voorbereidt! Dit was het doel der wonderdadige vermenigvuldiging van brooden, die Hij daags te voren gedaan had: gevoel en begrip der

Zijnen voor het hemelsch manna van het Nieuw Testament te openen.

Zij zeiden dan tot Hem: wat moeten wij doen om de werken Gods te werken? Jezus antwoordde en zeide tot hen: Dit is het werk Gods, dat gij gelooft in Hem, dien Hij gezonden heeft. Zij zeiden dan tot Hem: welk teeken *) doet Gij dan, opdat wij het zien en U gelooven? Wat werkt Gij? Onze vaderen aten het manna in de woestijn, gelijk er geschreven staat: Brood uit den hemel gaf Hij hun te eten. Jezus zeide dan tot hen: Voorwaar, voorwaar, zeg Ik u: niet Mozes heeft u het brood uit den hemel gegeven, maar mijn Vader geeft u het ware brood uit den hemel; want het brood Gods is dat, 't welk uit den hemel nederdaalt en leven geeft aan de wereld. Zij zeiden dan tot Hem: Heere! geef ons altijd dat brood!

En Jezus zeide tot hen: Ik ben het brood des levens, die tot Mij komt zal niet hongeren, en die in Mij gelooft, zal nimmer dorsten. Maar Ik heb het u gezegd: Gij hebt Mij gezien, en nochtans gelooft gij Mij niet. Al wat de Vader Mij geeft, zal tot Mij komen; en hem, die tot Mij komt, zal Ik niet buitenwerpen; want Ik ben van den hemel nedergedaald, niet om mijnen wil te doen, maar den wil van Hem, die Mij gezonden heeft. En dit is de wil des Vaders, die Mij gezonden heeft, dat Ik niets van al wat Hij Mij gegeven heeft, late verloren gaan, maar het opwekke ten jongsten dage. En dit is de wil mijns Vaders, die Mij gezonden heeft, dat een iegelijk, die den Zoon ziet en in Hem gelooft, het eeuwig leven hebbe; en Ik zal hem opwekken ten jongsten dage.

Dat is juist het doel van het Allerheiligste Sacrament des Altaars: ons zoo innig mogelijk met Christus te verbinden, zoodat wij deelnemen aan zijn Godmenschelijk leven en nooit verloren gaan, maar voor tijd en eeuwigheid met Hem verbonden blijven!

De Joden morden dan over Hem, dat Hij gezegd had: Ik ben het levend brood, dat uit den hemel ben nedergedaald. En zij zeiden: Is deze niet Jezus, de zoon van Josef, wiens vader en moeder wij kennen? Hoe zegt deze dan: Ik ben uit den hemel nedergedaald? Jezus antwoordde dan en zeide tot hen: Mort niet onder elkander! Niemand kan tot Mij komen, tenzij de Vader, die Mij gezonden heeft, hem trekke; en Ik zal hem opwekken ten jongsten dage. Er staat geschreven in de Profeten: En zij zullen allen onderwezenen van God zijn. Een iegelijk, die van den Vader gehoord en geleerd heeft, komt tot Mij. Niet, dat iemand den Vader gezien heeft, dan Hij, die van God is: deze heeft den Vader gezien. Voorwaar, voorwaar, zeg Ik u: die in Mij gelooft, heeft het eeuwig leven.

Want alleen de waarachtig geloovige, d. i. hij die van den hemelschen Vader de gaven des geloofs ontvangen heeft, en daarmede getrouw werkt, kan het brood des hemels waardig — en daarin ook werkelijk het onderpand van het eeuwig leven ontvangen.

Ik ben het brood des levens. Uwe vaderen aten het manna in de woestijn, en sterven: dit is het brood, hetwelk uit den hemel nederdaalt, dat, zoo iemand daarvan eet, hij niet sterve. Ik ben het levend brood, die uit den hemel ben nedergedaald; zoo iemand van dit brood eet, hij zal in eeuwigheid leven. En het brood, dat Ik geven zal, is mijn vleesch, voor het leven der wereld.

*) De zinnelijke en zelfzuchtige Joden zijn met de eenmalige vermenigvuldiging der brooden van gisteren niet te vreden, maar willen een blijvend wonderteeken van Christus, gelijk aan het manna, tot onderhoud van het lichamelijk leven.

De Joden streden dan onder elkander, zeggende: Hoe kan deze ons zijn vleesch te eten geven? Jezus zeide dan tot hen: Voorwaar, voorwaar, zeg Ik u: Tenzij gij het vleesch van den Zoon des menschen eet en zijn bloed drinkt, zult gij het leven in u niet hebben. Die mijn vleesch eet en mijn bloed drinkt, heeft het eeuwig leven, en Ik zal hem opwekken ten jongsten dage. Want mijn vleesch is waarlijk spijs, en mijn bloed is waarlijk drank. Die mijn vleesch eet en mijn bloed drinkt, blijft in Mij, en Ik in hem. Gelijk de levende Vader Mij gezonden heeft, en Ik leef om den Vader, zoo zal ook hij, die Mij eet, om Mij leven. Dit is het brood, dat uit den hemel is nedergedaald; niet gelijk uwe vaderen het manna (*vgl. bl.* 96) aten, en stierven: wie dit brood eet, zal in eeuwigheid leven. Dit zeide Hij in de Synagoog, leerende te Capharnaüm.

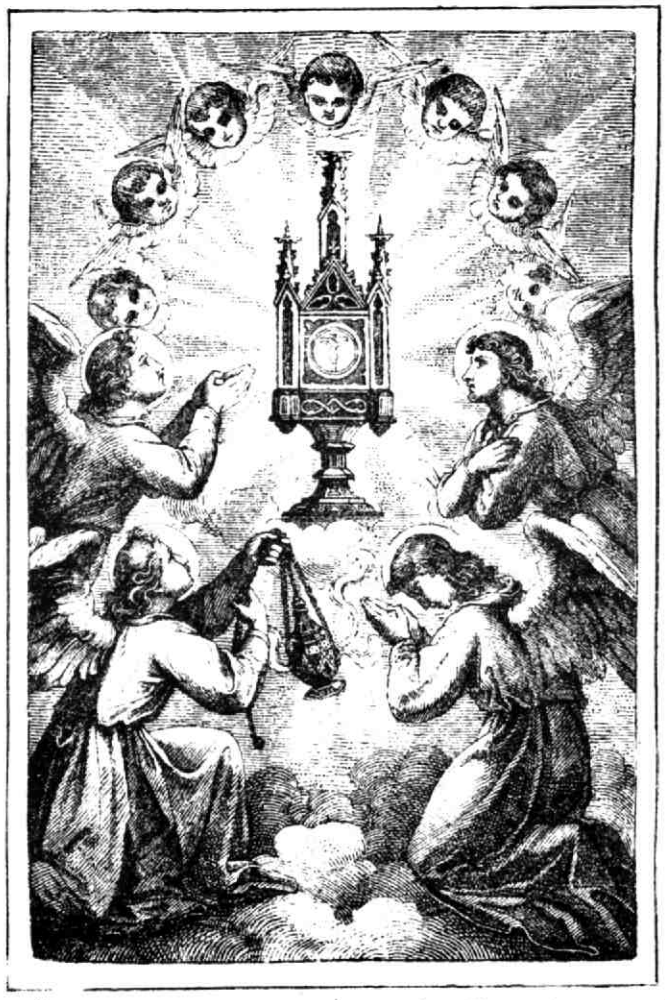

Met de duidelijkste en voor geene twee beteekenissen vatbare woorden heeft hier de goddelijke Meester het allerheiligste Sacrament des Altaars beloofd. Wel is waar beweren de dwaalleeraars: »het vleesch van Christus eten en zijn bloed drinken", deze woorden moeten hier niet letterlijk maar alleen zinnebeeldig genomen worden, en willen niets anders zeggen dan: In Christus gelooven en Hem beminnen. Doch dit is eene valsche uitlegging; want, vooreerst heeft de uitdrukking: »het vleesch van eenen mensch eten" in de Hebreeuwsche en alle oostersche talen, als het zinnebeeldig gebruikt wordt, zeker nooit den zin: »In dezen mensch gelooven en Hem beminnen" — maar juist omgekeerd: »hem haten, vervolgen, lasteren." Zoo heet het b. v. in het boek Job: waarom vervolgt gij mij als God en verzadigt gij u aan mijn vleesch, *Job XIX*: 22 en in Psalm XXVI: 2. Als degenen, die mij schaden doen, naderen, om zich met mijn vleesch te voeden enz.

Ten tweeden behoefde Christus het »geloof aan zijn vleesch en bloed" d. i. aan zijne menschheid in 't geheel niet te eischen. Daaraan geloofden de Joden volkomen, omdat zij die met hunne oogen zagen. Hadde de Zaligmaker hun alleen gesproken van een zuiver geestelijk geloof, dan had Hij niet het geloof aan zijn vleesch en bloed, maar aan zijne godheid moeten eischen en zeggen: »Tenzij gij de godheid van den Zoon des menschen eet en drinkt, enz."

Ten derden was deze Christus, waaraan men gelooven moest, reeds van den hemel nedergedaald, Hij was reeds daar tegenwoordig. Maar Christus spreekt van het geheimvol brood, als van iets toekomstigs: »Het brood, dat Ik geven zal."

Eindelijk verstonden de Joden het woord van den Zaligmaker letterlijk, en des niettegenstaande gaf Hij hun geene andere verklaring, zooals anders de goede Leermeester zeker zou gedaan

hebben, en ook werkelijk bij hun onschuldig misverstand gewoon was te doen. In tegendeel, Hij herhaalt en bevestigt zijne, den Joden zoo aanstotelijke woorden, ofschoon Hij den afval van velen voorzag, en verwijst hen alleen op een ander oogenschijnlijk nog grooter wonder, op het wonder zijner Hemelvaart.

Velen dan van uit zijne leerlingen dit gehoord hebbende, zeiden: Dat woord is hard, en wie kan het aanhooren? Jezus nu, bij zich zelven wetende, dat zijne leerlingen hierover mompelden, zeide tot hen: Ergert u dit? Indien gij dan den Zoon des menschen zult zien opvaren, waar Hij te voren was...? De Geest is het, die levend maakt, het vleesch is van geen nut. De woorden, die Ik tot u gesproken heb; zijn geest en leven; maar er zijn sommigen van u, die niet gelooven. Maar Jezus wist van den beginne, wie ongeloovigen waren, en wie Hem zoude leveren. En Hij zeide: Daarom heb Ik u gezegd: Niemand kan tot Mij komen, tenzij het Hem gegeven zij van mijnen Vader.

Als Jezus hier van nutteloos vleesch spreekt, bedoelt Hij daarmee niet zijn eigen vleesch, zijne menschheid; anders hadde Hij geen menschelijk lichaam aangenomen, en waren de zieken niet reeds door de aanraking zijner kleederen geheiligd geworden? Zoo menigmaal de H. Schrift het »vleesch" tegenover den »Geest" stelt, verstaat zij altoos door het laatste, het edele, het verhevene in den mensch, de geestelijke genegenheid en vaardigheid des geloofs, maar door het vleesch het lagere en het zinnelijke in den mensch, dat zich tegen het geloof aan het onzichtbare verzet. In dezen zin schrijft de H. Apostel Paulus aan de Romeinen VIII. Het trachten des vleesches is de dood maar het trachten des Geestes leven en vrede.

Van toen af gingen vele zijner leerlingen terug, en wandelden niet meer met Hem. Jezus zeide dan tot de twaalven: wilt gij ook niet heengaan? Simon Petrus antwoordde Hem dan: Heere! tot wien zullen wij gaan? Gij hebt de woorden des eeuwigen levens; en wij, wij hebben geloofd en erkend, dat gij de Christus, de Zone Gods zijt. Jezus antwoordde hun: Heb Ik niet u twaalven uitgekozen? en één uit u is een duivel! En Hij zeide dit van Judas Iscarioth, Simons zoon; want deze zou Hem overleveren, ofschoon Hij een uit de twaalven was.

Daarna nu wandelde Jezus in Galilea; want Hij wilde niet in Judea wandelen, omdat de Joden Hem zochten te dooden. — En zij doorliepen die gansche landstreek, en begonnen de kranken op bedden rond te dragen, waar zij hoorden, dat Hij was. En overal waar Hij inging, in vlekken of in dorpen, of in steden, legden zij de zieken op de straten; en zij baden Hem, dat zij alleenlijk maar het boordsel van zijn kleed mochten aanraken; en zoovelen Hem aanraakten, werden gezond.

IV.

DE LEERINGEN EN WERKEN VAN JEZUS CHRISTUS VAN HET DERDE PAASCHFEEST NA ZIJNEN DOOP IN DE JORDAAN, TOT HET VIERDE PAASCHFEEST, DAT IS, TOT AAN DE LIJDENSWEEK.

DERTIGSTE HOOFDDEEL.

OVER DE BLOOT UITWENDIGE, WETTELIJKE ZUIVERHEID, EN OVER DE ZUIVERHEID DES HARTEN.

(*Matth. XV*: 1—20; *Marc. VII*: 1—23.)

ettelijke, bloot in uitwendige inachtnemingen en onthoudingen bestaande zuiverheid — — en inwendige zuiverheid des harten in ware onschuld en werkdadige liefde: — dit is het groote onderscheid tusschen de zedeleer der Phariseërs en die van den Verlosser der wereld. — De Phariseërs meenden, dat reeds het uiterlijke werk der wet den mensch heiligt; doch Christus wil vooral de heiliging van den inwendigen mensch, en houdt slechts de uitwendige werken in zooverre welgevallig en verdienstelijk in het oog van God, als zij uit het geloof en de liefde voortkomen. Dit is de zin zijner strafprediking tegen de Phariseërs. En bij Hem verzamelden zich de Phariseërs en eenige Schriftgeleerden, die van Jerusalem gekomen waren. En gezien hebbende, dat sommige van zijne leerlingen brood aten, met onheilige, dat is, met ongewasschen handen, laakten zij *dit*. Want de Phariseërs en al de Joden eten niet, als zij niet meermaals zich de handen gewasschen hebben; vasthoudende aan de overleveringen der Ouderlingen; en van de markt *terugkomende*, eten zij niet, dan na zich gebaad te hebben, en vele andere dingen zijn er, die hun overgeleverd zijn te onderhouden, *zooals* het afspoelen van bekers en kruiken, en koperen vaten en tafelbanken. En de Phariseërs en Schriftgeleerden vroegen Hem: Waarom overtreden uwe leerlingen de overlevering

der Ouderlingen? Want zij wasschen hunne handen niet, als zij brood eten, maar eten het met onreine handen. Doch Hij antwoordde en zeide tot hen: Waarom overtreedt ook gij het gebod van God om uwe overlevering? Want God heeft gezegd: Eer uwen vader en uwe moeder! en: Wie vader of moeder vloekt, dat hij den dood sterve! Doch gij zegt: Als iemand tot vader of moeder zal gezegd hebben: Corban,*) dat is, een offer *zij het* wat u ook van mij zou nuttig kunnen wezen, *zijne belofte is geldig*, en hij zal zijnen vader en moeder niet eeren, en gij laat hem niet meer toe, iets aan zijnen vader of zijne moeder te doen. En verijdeld hebt gij het gebod van God om uwe overlevering. Treffend heeft Isaias van u, huichelaars, geprofeteerd, als geschreven staat: Dit volk eert Mij met de lippen, maar hun hart is verre van Mij! Doch te vergeefs eeren zij Mij, daar zij leeringen en geboden van menschen leeren. Want het gebod van God laat gij na, en onderhoudt de overlevering der menschen, *zooals* het afspoelen van kruiken en drinkbekers; en andere dergelijke dingen doet gij vele.

Om voor den tempel talrijke aalmoezen en geschenken te bekomen, hadden de hebzuchtige Phariseërs en Joodsche Priesters de stelling gemaakt: Tempel-offeranden zijn Gode welgevalliger, dan ondersteuning van eigen, hulpbehoevende ouders, en God zal de ouders, juist omdat hunne kinderen aan den tempel geofferd hebben, op eene andere wijze uit hunnen nood redden. Eene afschuwelijke leering! Vandaar zeggen ook de kerkleeraars: om de ondersteuning van hulpbehoevende ouders moet zoon of dochter elk anderen, ook nog zoo godvruchtigen wensch opofferen, ja zelfs het verlangen om in een klooster te gaan.

En Jezus de schare wederom tot zich geroepen hebbende, zeide Hij tot hen: Hoort Mij allen en verstaat! Er is niets van buiten den mensch in hem ingaande, dat hem kunne besmetten; maar de dingen, die van den mensch uitgaan, die zijn het, welke den mensch besmetten. Zoo iemand ooren heeft om te hooren, die hoore!

En toen Hij van de schare *weggegaan en* in huis gekomen was, traden zijne leerlingen toe, en zeiden tot Hem: weet Gij wel, dat de Phariseërs, toen zij dit woord gehoord hebben, geergerd zijn geworden? Doch Hij antwoordde en zeide: Alle plant, welke mijn hemelsche Vader niet geplant heeft, zal uitgeroeid worden. Laat hen begaan! Het zijn blinden en leidslieden van blinden. En als de blinde den blinden leidt, vallen zij beiden in den kuil. En Petrus nam het woord op en zeide: verklaar ons die zinspreuk. En Hij zeide: zijt ook gijlieden nog verstandeloos? Begrijpt gij niet, dat al wat van buiten in den mond ingaat, den mensch niet besmetten kan, omdat het niet in zijn hart, maar in den buik komt, en uitgaat in het geheim gemak, hetwelk al de spijzen reinigt? Maar wat van den mensch uitgaat, zeide Hij, dat besmet den mensch, want van binnen, uit het hart der menschen, gaan uit de kwade gedachten, overspelen, hoererijen, doodslagen, dieverijen, hebzuchtigheden, snoodheden, bedrog, ontuchtigheden, afgunst, lastering, hoogmoed onbezonnenheid. Al deze booze dingen gaan van binnen uit, en besmetten den mensch. Doch het eten met ongewasschen handen besmet den mensch niet.

De Phariseërs waren in den waan, dat het eten met onreine handen zich ook aan de spijs mededeelde, en daardoor ook aan het hart. Dit was eene bespottelijke verwarring van lichaam en ziel, van uitwendige en inwendige besmetting.

*) Corban! is eene vaste uitdrukking voor: God zij u genadig! God zal u helpen!

Hetzelfde leerden de Manicheërs. Zij hielden sommige spijzen in zich zondig en den boozen geesten toegedaan: Deze dwaasheden verwerpt Christus, als Hij zegt: »niets, wat van buiten den mond ingaat, besmet den mensch." Evenzoo de Apostel Paulus in zijnen eersten brief aan Timotheus IX: 4., waar hij hen veroordeelt, die de onthouding van sommige spijzen gebieden, want alle schepsel Gods is goed. Daaruit volgt van zelf, dat de godvruchtige en zoo oud christelijke oefening van den vasten en de onthouding van vleeschspijzen op sommige dagen niet verboden is, omdat daardoor immers niet de verachting van Gods gaven, maar de versterving der zinnelijkheid en de heerschappij van den geest over het vleesch beoogd wordt. Zou men de woorden van Christus: »niets wat van buiten den mond ingaat, besmet den mensch! in eenen geheel algemeenen en onbepaalden zin opnemen, dan ware daarmede gulzigheid en dronkenschap, ja zelfs de overtreding van Adam in het Paradijs verschoond! — Dit is de leer van alle kerkvaders. »Het vasten, schrijft de H. Cyprianus, temt den opstand van het vleesch, en ontwapent de woede der booze lusten." En de H. Zeno zegt: »Door het genot eener verbodene spijze, is God beleedigd, maar door het vasten weder verzoend." Ja de H. Hieronymus leert openlijk dat de veertigdaagsche vasten van Apostolischen oorsprong is" en de H. Paus Leo voegt er bij: »omdat het bitter lijden en dood van Christus in zijne glorierijke verrijzenis tot de verhevenste geheimen van onzen H. godsdienst gerekend worden, is het ook plicht, dat wij ons niet slechts door gebeden en het geven van aalmoezen, maar ook door lang vasten daartoe voorbereiden, om waardig te worden, deze zoo verhevene geheimen te vieren", — of, volgens de uitdrukking van den H. Hieronymus »om onze zielen tot het waardig ontvangen der goddelijke Sacramenten met Paaschen voor te bereiden."

EEN EN DERTIGSTE HOOFDDEEL.

JEZUS GENEEST DE DOCHTER EENER CHANANEESCHE VROUW EN EEN DOOFSTOMMEN.

(*Matth. XV*: 21—29; *Marc. VII*: 24—37.)

1.

En Jezus van daar weggegaan zijnde, vertrok naar de streken van Tyrus en Sidon. *) En Hij ging in een huis en wilde, dat het niemand zou weten. Doch Hij kon niet verborgen blijven, want zie, eene Chananeesche vrouw, wier dochter een' onreinen geest had, had van Hem gehoord, en

*) d. i. In het heidensch land van Phenicië. Dit was echter maar een voorbijgaand bezoek; want de tijd was nog niet gekomen, om den vollen zegen der verlossing ook op de heidenen over te brengen. Daarom stelde de Zaligmaker door de schijnbaar zeer harde woorden, het geloof der chananeesche vrouw zoo ernstig op de proef.

onmiddellijk kwam zij van die grenzen, kwam binnen, en viel neder aan Zijne voeten. Deze vrouw nu was eene Heidin, eene Syrophenisische van geboorte. En zij riep luid, tot Hem zeggende: ontferm U mijner, Heere, Zoon van David! mijne dochter wordt deerlijk geplaagd van een boozen geest. En zij verzocht Hem, dat Hij den boozen geest uit hare dochter wilde uitdrijven. Doch Hij antwoordde haar geen woord. — En zijne leerlingen traden toe, en verzochten Hem, zeggende: Zend haar weg! want zij schreeuwt ons achterna. Doch Hij antwoordde en zeide: Ik ben niet gezonden dan tot de verloren schapen van het huis van Israël. Maar zij kwam, en aanbad Hem, zeggende: Heere help mij! En Hij antwoordde en zeide: Laat eerst de kinderen *d. i. de kinderen van Israël* verzadigd worden; want het is niet wel, het brood der kinderen te nemen, en het te werpen voor de honden. En zij zeide: Zoo is het, Heere! want ook de hondjes eten, onder de tafel, van de kruimeltjens die van de tafel hunner meesters vallen. Toen antwoordde Jezus en zeide tot haar: O vrouw! groot is uw geloof; u geschiede, gelijk gij wilt! De booze geest is uitgevaren uit uwe dochter. En hare dochter was van dien stond af genezen. — En heengegaan zijnde naar haar huis, vond zij het meisje op het bed liggen, en den boozen geest uitgevaren.

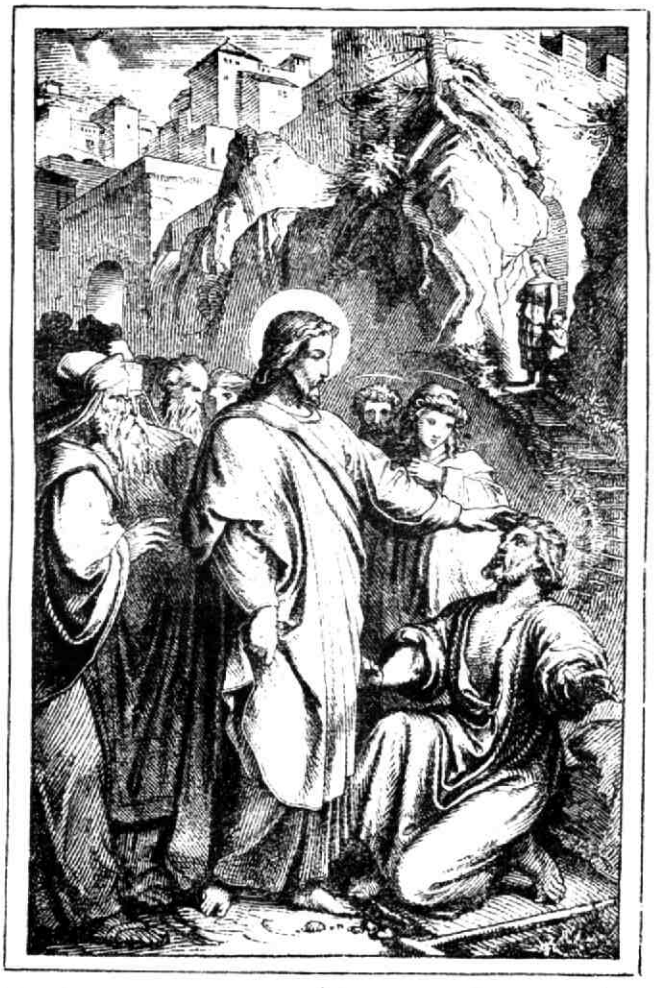

En Jezus ging de grensstreken van Tyrus wederom uit, en kwam door Sidon aan het meer van Galilea, midden door de streken van Decapolis. En Hij klom op den berg en zette zich daar neder.

2. En zij brengen tot Hem iemand, die doof en stom was; en zij verzochten Hem, dat Hij hem de hand wilde opleggen. En Hij nam hem van de schare af tot zich afzonderlijk, en stak zijne vingeren in deszelfs ooren; en gespuwd hebbende, raakte Hij zijne tong aan. En opziende naar den hemel, verzuchtte Hij, en zeide tot hem: Ephpheta! dat is: word geopend! En terstond werden zijne ooren geopend, en de band zijner tong werd los, en hij sprak goed. En Hij gebood hun, dat zij het aan niemand zouden zeggen. Doch hoezeer Hij hun dit ook gebood, zij maakten het zooveel te meer bekend. En destemeer waren zij in verwondering, en zeiden: Hij heeft alles welgedaan, en de dooven heeft Hij doen hooren, en de stommen doen spreken.

Evenals de doofstomme, is iedere mensch van nature doof, d. i. onbekwaam de hemelsche

waarheid te bevatten, en stom, d. i. onbekwaam, God in alles de eer te geven. Eerst in het H. Sacrament des Doopsels wordt het oor van den geest geopend en de tong voor het bovennatuurlijke los gemaakt. Door het Doopsel heeft er in het binnenste van den mensch eene wondere verandering plaats: hij ontvangt de bekwaamheid, de waarheid ter zaligheid niet slechts uiterlijk te hooren, maar ze ook met bovennatuurlijk verstand en overtuiging in zijn hart op te nemen, en »uit het geloof (aan deze waarheid ter zaligheid) te leven". Hij wordt in staat gesteld, deze godsdienstige overtuiging niet slechts uiterlijk met den mond uit te spreken, maar het geloof zóó te belijden, dat in deze belijdenis eene geheimvolle kracht woont, die ter zaligheid leidt. Om dit zinnebeeldig aan te duiden raakt de priester oor en mond van den Doopeling met speeksel aan en zegt het woord, Ephpheta over het kind.

TWEE EN DERTIGSTE HOOFDDEEL.

JEZUS SPIJST 4000 MAN MET ZEVEN BROODEN. HET TEEKEN VAN JONAS DE KLEINGELOOVIGHEID DER LEERLINGEN. DE BLINDEN TE BETHSAÏDA.

(*Matth. XV*: 30; *XVI*: 1—12; *Marc. VIII*: 1—26.)

1.

In die dagen kwamen er wederom vele scharen bij Hem, hebbende bij zich stommen, blinden, kreupelen, lammen en vele anderen. En zij wierpen ze aan Zijne voeten neder, en Hij genas hen; zoodat de scharen zich verwonderden, daar zij stommen zagen spreken, kreupelen wandelen, blinden zien; en zij verheerlijkten den God van Israël.

En toen zij niets te eten hadden, riep Jezus zijne leerlingen tot zich, en zeide: Ik heb medelijden met de schare, omdat zij reeds drie dagen aanhoudend bij Mij zijn, en niets te eten hebben. En hen nuchter van Mij wegzenden wil Ik niet, opdat zij niet bezwijken op den weg; want sommige van hen zijn van verre gekomen. En de leerlingen zeggen tot Hem: Vanwaar dan in eene woestijn ons zoo vele brooden *aangeschaft*, dat wij eene zoo groote schare verzadigen? En Jezus zegt tot hen: Hoevele brooden hebt gij? En zij zeiden: Zeven, en weinige vischjes. En Hij beval de schare aantezitten op den grond. En Hij nam de zeven brooden, en als Hij gedankt had, brak en gaf Hij ze aan zijne leerlingen, opdat zij die zouden voorzetten. En zij zetteden ze aan de scharen voor. Ook de vischjes zegende Hij, en beval ze voor te zetten. En ze aten allen en werden verzadigd. En wat van de brokkelingen overbleef, namen zij op, zeven manden vol. Zij die nu ge-

geten hadden, waren 4000 mannen, behalve de kinderen en de vrouwen. En toen Hij de schare had weggezonden, ging Hij terstond met Zijne leerlingen in het scheepje, en kwam op de grenzen van Magedan, in de streken van Dalmanutha.

Leer hieruit, Lezer, dat hun, die oprecht naar het geestelijk brood, d. i. naar het woord Gods verlangen, ook het lichamelijk brood niet zal ontbreken; dat dus hun, die eerst het Rijk Gods en zijne gerechtigheid zoeken, het overige noodzakelijk op den hoop toe zal worden gegeven. Gelijk Christus eens met 7 brooden 4000 mannen lichamelijk gevoed heeft, zoo voedt en onderhoudt Hij op een geestelijke wijze nog heden ten dage met de 7 H. Sacramenten de menschen van al de vier werelddeelen.

2. En de Phariseërs en Sadduceërs kwamen tot Hem uit, om Hem te beproeven, en begonnen met Hem te twisten en zij vroegen Hem, dat Hij hun een teeken uit den hemel zou vertoonen. En in zijnen geest verzuchtende, zegt Hij: wat begeert dit geslacht *nog* een teeken! Voorwaar zeg Ik u: indien aan dit geslacht een teeken gegeven zal worden! En Hij zeide tot hen: Als het avond geworden is, zegt gij: *morgen* schoon weder, want de hemel is rood. En des morgens: van daag onweder, want droevig rood ziet de hemel. Het gelaat dan des hemels weet gij te beoordeelen, maar de teekenen der tijden kunt gij niet verstaan? Een boos en overspelig geslacht begeert een teeken, en geen teeken zal aan hetzelve gegeven worden, dan het teeken van Jonas den Profeet. En Hij verliet hen.

Welke verblinding! De wonderen van Christus op aarde schrijven zij aan duivelswerk toe, en begeeren, dat Hij door een wonder aan de hemellichamen zich als afgezant van den hemel bewijst. De dwazen! zij spreken van hemelsche verschijningen en zijn uitmuntend bekend met de teekenen van het weder aan den hemel; maar de teekenen der tijden, d. i. de vervulling der voorzeggingen van het Oud Testament in het optreden en de wonderwerken van Christus zijn voor hen gesloten. Daarom zullen zij ook voor het grootste wonderteeken van Christus, voor zijne verrijzenis ten derden dage, blind zijn.

3. En Hij ging wederom in het schip en vertrok naar de overzijde van het meer. En toen zijne leerlingen gegaan waren naar de overzijde van het meer, vergaten zij brooden mede te nemen; en niet meer dan een brood hadden zij bij zich in het schip. En Hij gebood hun, zeggende: Ziet toe, en wacht u van het zuurdeeg der Phariseërs en Sadduceërs, en van het zuurdeeg van Herodes. En zij dachten en *spraken* tot elkander, zeggende: *Het is*, omdat wij geene brooden hebben medegenomen. En Jezus, dit wetende, zeide tot hen: Wat zijt gij in gedachten bij u zelven, gij kleingeloovigen! Omdat gij geene brooden hebt? Begrijpt gij nog niet en verstaat gij nog niet? Is uw hart nog blind? Hebt gij oogen en ziet toch niet? En hebt ge ooren, en hoort toch niet? En zijt gij niet indach-

tig? Toen Ik de vijf brooden brak, voor de 5000, hoevele korven vol brokkelingen naamt gij op? Zij zeggen tot Hem: twaalf. En toen Ik ook de zeven brooden brak voor de 4000, hoevele manden met brokkelingen naamt gij op? En zij zeggen tot Hem: zeven. En Hij zeide tot hen: Waarom begrijpt gij niet, dat Ik niet van brood tot u zeide: wacht u van het zuurdeeg der Phariseërs en Sadduceërs! Toen begrepen zij, dat Hij niet gezegd had, dat zij zich moesten wachten van het zuurdeeg der brooden, maar van de leer der Phariseërs en Sadduceërs.

4. En zij komen te Bethsaïda, en men bracht tot Hem een blinde; en men verzocht Hem, dat Hij hem wilde aanraken. En Hij vatte de hand van den blinde, en leidde Hem uit buiten het vlek. En Hij spuwde in zijne oogen, legde hem de handen op, en vroeg hem, of hij iets zag. En hij opziende, zeide: Ik zie de menschen wandelen, als *of het* boomen *waren*. Daarop legde Hij andermaal de handen op zijne oogen, en hij begon *goed* te zien; en hij werd zoo *geheel* hersteld, dat hij alles duidelijk zag. En Hij zond hem naar huis, zeggende: Ga naar uw huis; en zoo gij het vlek mocht ingaan, zeg het aan niemand. En Jezus en zijne leerlingen vertrokken naar de vlekken van Cesaréa Philippi.

In dit wonderwerk geeft de Verlosser aan de christelijke leermeesters eene zeer schoone les tot geduld. De blinde wordt niet op eens genezen. Aanvankelijk ziet hij slechts de voorwerpen zonder ze nauwkeurig te onderscheiden. Eerst na herhaalde handenoplegging van Christus, ziet hij nauwkeurig en goed. Zoo behoort ook de christelijke leermeester de geduldige liefde en den moed niet te verliezen, als de onwetenden en dwalenden slechts langzaam aan tot de volle kennis der waarheid komen.

DRIE EN DERTIGSTE HOOFDDEEL.

CHRISTUS KIEST PETRUS TOT OPPERHOOFD DER KERK, VOORZEGT ZIJN BITTER LIJDEN, EN EISCHT VAN ZIJNE LEERLINGEN ZELFVERLOOCHENING EN KLOEKMOEDIGE BELIJDENIS.

(*Matth. XVI*: 13—28; *Marc. VII*: 27—39; *Luc. IX*: 18—27.)

1.

En het geschiedde terwijl Jezus alleen op den weg biddende was, dat met Hem ook de leerlingen waren. En Hij ondervroeg hen, zeggende: wie zeggen de menschen dat de Zoon des menschen is? En zij antwoordden Hem en zeiden: Sommigen: Joannes de Dooper; anderen: Elias; anderen: Jeremias, en wederom anderen: een van de oude Profeten is *van de dooden* opgestaan. En Hij zeide tot hen: Doch gij lieden, wie zegt gij, dat Ik ben? Simon Petrus antwoordde en zeide: Gij zijt de Christus, de Zoon van den levende God! En Jezus antwoordde en zeide tot hem: Zalig zijt gij, Simon Bar-Jonas! want vleesch en bloed heeft u dat niet geopenbaard, maar mijn Vader, die in den hemel is. En Ik, Ik zeg u: Gij zijt Petrus

— *eene steenrots* —, en op deze steenrots zal Ik mijne Kerk bouwen, en de poorten der helle zullen haar niet overweldigen. En aan u zal Ik geven de sleutelen van het Rijk der Hemelen. En al wat gij zult gebonden hebben op aarde, zal ook in den hemel gebonden zijn! En al wat gij zult ontbonden hebben op aarde, zal ook in den hemel ontbonden wezen! Alsdan gebood Hij zijne leerlingen, dat zij aan niemand zouden zeggen, dat Hij Jezus de Christus was.

Met deze eeuwig gedenkwaardige woorden, die de Zaligmaker tot Petrus zeide, heeft Hij het Primaat van Petrus en van zijne opvolgers, het Pausdom, ingesteld. Christus was gekomen, om het gansche menschdom tot een gezin te vereenigen; Hij gaf het in Petrus den Huisvader; alle menschen moesten de ledematen van een éénig, geheimvol lichaam worden; de Heer gaf aan dat lichaam in Petrus het zichtbaar Hoofd. Christus wilde op aarde een rijk stichten; Hij gaf aan dat rijk in Petrus zijnen Koning. Hij wilde voor alle volken een tempel Gods bouwen. Hij gaf aan dien tempel in Petrus zijnen grondsteen. Eene gemeente van verlichte kinderen Gods moest zich om Christus scharen; Hij gaf die in Petrus een onfeilbaren Leermeester. De Zaligmaker riep Joden en Heidenen tot één H. kudde te zamen; Hij gaf hen in Petrus den Opperherder! Petrus is dus in alles, wat op de Kerk Gods betrekking heeft, de zichtbare plaatsbekleeder van den ten hemel gevaren, onzichtbaren Verlosser der wereld. Als zoodanig werd hij bij elke gelegenheid vóór de overige Apostelen aangeduid, en zelfs na zijne drievoudige verloochening van den Meester, verkreeg hij, als een gevolg der Drievoudige belijdenis zijner liefde, de bevestiging van zijnen voorrang. (Zie Dl. VI, Hoofdd. IV, 3.) En omdat de Kerk van Christus, onder al de aangegeven betrekkingen, ook na den dood van Petrus tot aan het einde der tijden, moet voortduren, zoo moet ook het H. ambt van Petrus in zijne wettige opvolgers voortduren. (Zie Dl. VI, Hoofdd. III.) Hetgeen, naar het eenstemmig getuigenis der oudheid (Zie Dl. VI, Hoofdd. XI.) van den beginne af in de roomsche Pausen plaats had.

2. Van toen af begon Jezus zijnen leerlingen te leeren en te kennen te geven, dat Hij naar Jerusalem moest gaan, en veel zou moeten lijden en verworpen worden van de Ouderlingen, en de Schriftgeleerden, en de Opperpriesters, en dat Hij gedood moest worden, en na drie dagen zoude verrijzen. En openlijk sprak Hij dit woord. En Petrus Hem tot zich nemende, begon Hem te berispen, zeggende: Dat zij verre van U, Heere! Dat zal U niet geschieden. Doch Hij keerde zich om, en zijne leerlingen ziende, bestrafte Hij Petrus, zeggende: Ga weg van Mij, Satan! gij zijt Mij een aanstoot,

want gij ziet niet op dat wat Godes is; maar op hetgeen de menschen zoeken.

Petrus nog niet door den H. Geest verlicht kon het geheim van het lijdensoffer van Christus, dat hier ten eersten male geopenbaard werd, nog niet vatten. Christus verwijt hem met diepen ernst zijne aardschgezinde stemming, en verkondigt hem en den Apostelen, dat ook van hen een lijdensoffer zal gevorderd worden.

3. En de schare met zijne leerlingen tot zich geroepen hebbende, zeide Hij tot allen: Indien iemand Mijn volgeling wil wezen, hij verloochene zichzelven, en neme zijne kruis op, en volge Mij. Want wie zijn leven zal hebben willen behouden, die zal het verliezen. Doch wie om Mij en om het Evangelie zijn leven zal verloren hebben, die zal het behouden. Wat toch zal het den mensch baten, indien Hij de geheele wereld wint, maar zich zelven verliest, en de schade lijdt van zich zelven? Of wat zal de mensch in ruiling geven voor zijn leven? Want wie zich over Mij en mijne woorden zal geschaamd hebben bij dit overspelig en zondig geslacht, over dien zal ook de Zoon des menschen zich schamen, wanneer Hij zal komen in zijne heerlijkheid en in de heerlijkheid zijns Vaders met zijne heilige Engelen, en dan zal Hij een iegelijk vergelden naar zijne werken. — En Hij zeide tot hen: Voorwaar zeg Ik u: van hen, die hier staan, zijn er eenigen, die den dood niet zullen smaken, tot dat zij den Zoon des menschen met kracht zien komen in zijn koningschap.

VIER EN DERTIGSTE HOOFDDEEL.

DE VERHEERLIJKING VAN CHRISTUS.

(*Matth. XVII*: 1—13; *Marc. IX*: 1—12; *Luc. IX*: 28—36.)

Ivorens het lijdensoffer voor Christus en zijne uitverkorenen beginnen moest, en de leerlingen hunnen goddelijken Meester in de diepste vernedering en naamloozen smaad beschouwen zouden, wilde Hij, tot hunnen troost en versterking in het geloof — op den berg Tabor in schitterende verheerlijking en goddelijke majesteit verschijnen, en ze voor een oogenblik een voorsmaak geven van dat geluk, dat zij eens, als ook hun lijdensoffer volbracht zou zijn, in Gods aanschouwing zouden genieten.

En het geschiedde omtrent acht *) dagen na deze woorden, dat Hij Petrus, Jacobus en diens broeder Joannes mede

*) De H. Evangelisten Mattheus en Marcus tellen maar zes dagen, vermoedelijk omdat zij den dag „dezer woorden" zelven, en den dag der gedaante-verandering niet mede rekenen.

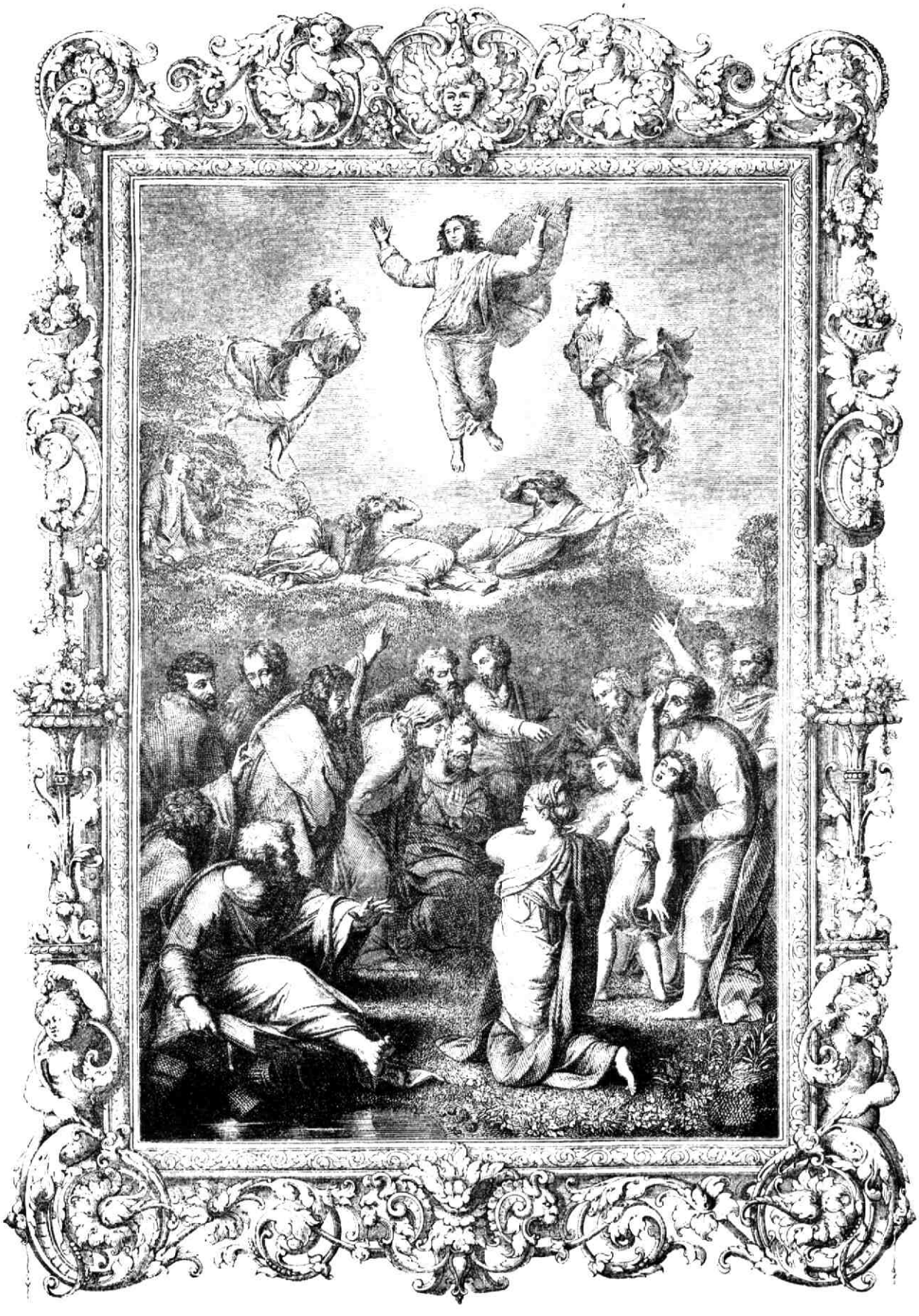

DE VERHEERLIJKING VAN CHRISTUS.

nam, en geleidde hen op eenen hoogen berg afzonderlijk om te bidden. En terwijl Hij bad, werd Hij voor hen van gedaante veranderd, en zijn aangezicht schitterde als de zon, en zijne kleederen werden blinkend en zeer wit als sneeuw, *zóó wit* als geen voller op aarde in staat is *kleederen* wit te maken. En zie, twee mannen spraken met Hem, en het waren Mozes en Elias, die in heerlijkheid verschenen. En zij spraken van zijnen uitgang, dien Hij zou volbrengen in Jerusalem. Petrus nu en die met hem waren, waren van slaap bezwaard. En ontwakende zagen zij zijne heerlijkheid, en de twee mannen, die bij Hem stonden. En het geschiedde, toen zij van Hem weg gingen, dat Petrus tot Jezus zeide: Meester, wij zijn hier goed! En laat ons drie tenten maken, voor U eene, en voor Mozes eene en eene voor Elias. Want hij wist niet wat Hij zeide; want zij waren ontsteld van vrees. En terwijl hij dit sprak kwam er eene lichte wolk en overschaduwde hen. En zij werden bevreesd, toen dezen, *Mozes en Elias* in de wolk ingingen. En zie, er kwam eene stem uit de wolk die zeide: Deze is mijn welbeminde Zoon, in wien Ik mijn welbehagen heb gesteld; hoort naar Hem! En de leerlingen *deze stem* hoorende, vielen op hun aangezicht en waren zeer bevreesd. En Jezus trad toe en raakte hen aan, en Hij zeide tot hen: Staat op en vreest niet! En terstond hunne oogen opslaande en rondom ziende, zagen zij niemand meer, dan Jezus alleen bij zich.

Dit was de verhevenste en geheimvolste verschijning van den Zaligmaker! De hemelsche Vader geeft Hem de goddelijke getuigenis; de vaders van de oude kerk (Mozes en Elias,) evenals de vaders van de nieuwe kerk (de drie voornaamste Apostelen) nemen dat getuigenis eerbiedig aan, en verheerlijken den voltrekker van het Oud en den Stichter van het Nieuw Verbond. Nu is het Oude Verbond voltooid: Mozes, de wetgever, en Elias, de aanvoerder der Profeten bevestigen de vervulling der voorafbeeldingen in den kruisdood van Christus. Thans is het Nieuw Verbond gesticht. De Zoon des menschen wordt door den hemelschen Vader als degene verklaard, in wien het menschdom zijnen Verzoener en Leermeester gevonden heeft.

En toen zij van den berg afgingen, gebood Hij hun, dat zij aan niemand, wat zij gezien hadden, zouden verhalen, dan wanneer de Zoon des menschen van de dooden zoude opgestaan zijn. En zij zwegen en behielden dit woord bij zich en zeiden in die dagen aan niemand iets van hetgeen zij gezien hadden. En zij vroegen *onder elkander* wat dat was: wanneer Hij van de dooden zou zijn opgestaan? En zij vroegen Hem, zeggende: wat zeggen de Phariseërs en Schriftgeleerden dan, dat Elias eerst moet komen? En Hij antwoordde en zeide tot hen: Elias zal ook, eerst gekomen zijnde, alles herstellen; en gelijk er geschreven staat van den Zoon des menschen, dat Hij veel zal lijden en veracht worden; *zoo zal het ook hem gaan.* Maar Ik zeg u, dat Elias reeds gekomen is gelijk er van hem geschreven staat; en zij hebben hem niet erkend, maar aan hem gedaan, al wat zij wilden: Zóó zal ook de Zoon des menschen van hen te lijden hebben. Toen begrepen de leerlingen dat Hij van Joannes den Dooper tot hen gesproken had.

VIJF EN DERTIGSTE HOOFDDEEL.

JEZUS GENEEST EEN MAANZIEKEN JONGELING, VOORZEGT OP NIEUW ZIJN BITTER LIJDEN EN DOOD EN BETAALT VOOR ZICH EN PETRUS DE TEMPEL-SCHATTING.

(*Matth.* XVII: 14—26; *Marc.* IX: 13—32; *Luc.* IX: 37—45.)

1.

Op nieuw stellen ons de H. Evangelisten een der aandoenlijkste en tevens verschrikkelijkste beelden van de menschelijke ellende voor oogen: Het beeld van een bezetene. Nergens zien wij den diepen val en de behoefte aan verlossing van het menschelijk geslacht duidelijker dan in deze verschrikkelijke verschijnselen — en ook nergens duidelijker het ongeluk van eene ziel in staat van doodzonde. Want de macht die, door Gods toelating, aan Satan op het sterfelijk lichaam van den bezetene gegeven is, oefent hij in iemand die doodzonde doet, op diens onsterfelijke ziel en hare vermogens uit. Geen treffender beeld van den mensch, die zich eenmaal aan zijne driften heeft overgeleverd, dan het beeld van dezen bezetene.

En het geschiedde den volgenden dag, als zij van den berg waren afgekomen, en Hij bij zijne leerlingen kwam, dat Hij eene groote schare om hen heen zag, en Schriftgeleerden, die met hen redetwisten. En de geheele schare, zoo ras zij Jezus zag, stond verbaasd, en zij verschrokken; en toeloopende begroetten zij Hem. En Hij vroeg hen: Waarover twist gij met elkander? En zie, een man van de schare kwam tot Hem, die voor Hem op de knieën viel, antwoordde en zeide: Meester! ik heb tot U mijnen zoon gebracht, die een stommen geest heeft. Ik bid U, ontferm U en zie op mijnen zoon, want hij is mijn eeniggeborene en teert uit, en is maanziek en lijdt deerlijk. En zie, waar de geest hem ook aangrijpt, schreeuwt hij terstond; en hij slaat hem neêr, en sleurt hem heen en weder, dat hij schuimt en knerst met de tanden; en met moeite wijkt hij, hem verscheurende. En ik heb hem voor uwe leerlingen gebracht, en ze verzocht, dat zij hem zouden uitdrijven, en *mijnen zoon* genezen, en zij hebben het niet kunnen doen. Jezus nu antwoordde hem en zeide: O ongeloovig en verkeerd geslacht! Tot hoe lang zal Ik bij u zijn? Tot hoe lang zal Ik u verdragen? Breng uw zoon hier tot Mij. En zij brachten hem. En toen hij Hem zag scheurde de *booze* geest hem terstond *als* vaneen, en ter aarde geworpen, wentelde hij zich *op den grond*, al schui-

mende. En Hij vroeg zijnen vader: Hoe lange tijd is het, sedert hem dit is overgekomen? En deze zeide: Van zijne kindsheid af. En dikwijls heeft hij hem in het vuur, en in het water geworpen, om hem te doen omkomen; maar, indien Gij iets kunt, erbarm U onzer en help ons. En Jezus zeide tot hem: Indien gij kunt gelooven, alles is mogelijk voor hem die gelooft. En terstond riep de vader van het kind uit en zeide met tranen: Ik geloof, Heere! kom mijn ongeloof te hulp! Toen nu Jezus zag, dat er *nog meer* volk bijeenkwam, bestrafte Hij den onreinen geest, tot hem zeggende: Doove en stomme geest! Ik gebied U, ga uit van hem, en kom niet meer in hem! En al schreeuwende, en hem geweldig *als* van een trekkende, ging hij van hem uit; en hij werd als een doode, zoodat velen zeiden: Hij is dood. Doch Jezus zijne hand vattende, richtte hem op. En hij stond op, en van dien stond af was de jongeling genezen, en Hij gaf hem aan zijnen vader terug. En zij stonden allen verbaasd over de grootheid Gods, en allen verwonderden zich over alles wat Hij deed.

En toen Hij in huis gegaan was, kwamen zijne leerlingen tot Hem en vroegen Hem afzonderlijk: waarom hebben wij hem niet kunnen uitwerpen? Jezus zeide tot hen: om uwe ongeloovigheid. Want voorwaar zeg Ik u: Indien gij geloof zult hebben, als een korrel mostaardzaad, zult gij tot deze bergen zeggen: ga van hier daarheen, en hij zal heengaan; en niets zal u onmogelijk zijn, doch deze soort wordt niet uitgedreven dan door bidden en vasten.

Daarop geve de ongelukkige acht, die zich in de netten van een zondigen hartstocht verward heeft, en ondanks alle inspanning niet los kan komen. Slecht drie dingen kunnen hem redden: een levendig geloof, vurig gebed, en nu en dan onthouding van spijs en drank. Waar deze drievoudige bezwering wordt aangewend, moet ook de sluwste geest der hel wijken, en de sterkste keten der drift breken.

2. En van daar vertrokken zijnde, reisden zij door Galilea; en Hij wilde niet, dat iemand het zou weten. Hij nu onderrichtte zijne leerlingen en zeide tot hen: Legt gijlieden deze woorden in uwe harten. De Zoon des menschen zal overgeleverd worden in de handen der menschen, en zij zullen Hem dooden, en gedood zijnde, zal Hij ten derden dage verrijzen. Doch zij verstonden dit woord niet, en het was voor hen verborgen, opdat zij het niet zouden begrijpen, en zij vreesden Hem over dit woord te ondervragen. En zij werden zeer bedroefd. En zij kwamen in Capharnaüm.

3. Zorgvuldig en vol verschooning, evenals de trouwste vader, bereidt de Zaligmaker door langzame openbaring zijne leerlingen tot de dagen van druk en smart voor. Doch opdat die langzame openbaring van zijn toekomend lijden hun geloof niet schokke, troost en bemoedigt Hij ze steeds weder door de openbaring zijner goddelijke macht en wonderkracht. Aldus bij de inning van de tempel-schatting. Jaarlijks moest ieder Israëliet, ten teeken zijner onderhoorigheid aan de wet, de tempel-schatting betalen. Voor Christus den Zone Gods, en hun, die in Hem tot de geestelijke vrijheid en het kindschap van God gekomen zijn, heeft deze belasting zeker geene beteekenis. Toch wil ze Christus ootmoedig voldoen, maar openbaart te gelijkertijd zijne goddelijke majesteit door een wonderwerk.

En toen zij te Capharnaüm gekomen waren, gingen de ontvangers der didrachmen tot Petrus en zeiden tot hem: Betaalt uw Meester de didrachmen niet? Hij zegt: Wel zeker! En toen hij in huis was gekomen, voorkwam hem Jezus, zeggende: Wat dunkt u, Simon?

Van wie nemen de koningen der aarde tol of schatting, van hunne zonen of van de vreemden? En hij zeide: Van de vreemden. Jezus zeide tot hem: Derhalve zijn de zonen vrij. Doch omdat wij hun geen aanstoot geven, ga naar het meer, en werp den angel uit, en dien visch, die de eerste naar boven komt, haal dien op, en als gij zijnen mond open gedaan hebt, zult gij een stoter vinden; neem dien, en geef hem hun voor Mij en u.

ZES EN DERTIGSTE HOOFDDEEL.

JEZUS NOEMT DE KINDEREN GELUKKIG, EN PRIJST DE OOTMOEDIGHEID, DE GROOTMOEDIGE VERSCHOONING, HET VERMIJDEN VAN ERGERNISSEN, DE BROEDERLIJKE BERISPING EN HET SCHENKEN VAN VERGIFFENIS AAN.

(*Matth. XVIII*: 1; *XIX*: 2; *Marc. IX*: 32; *X*: 1; *Luc. IX*: 46—50.)

1.

In er kwam eene gedachte bij de leerlingen op, wie van hen wel de grootste waren in het Rijk der hemelen. En toen zij te huis waren, vroeg Hij hen: waarover spraakt gij op den weg? Doch zij zwegen; want zij hadden op den weg met elkander getwist, wie van hen de grootste was. Jezus nu, de gedachten huns harten ziende, zette zich neder, riep de twaalf en zeide tot hen: Indien iemand de eerste wil zijn, zoo zij hij de laatste van allen, en aller dienaar. En Jezus riep een kind tot zich, stelde het in hun midden, en het in zijne armen nemende, zeide Hij: Voorwaar zeg Ik u: indien gij u niet bekeert en wordt als kinderen, gij zult het Rijk der Hemelen niet ingaan. Al wie dan zich zelven zal vernederen, gelijk dit kind, die is de grootste in het Rijk der Hemelen. En wie één zoodanig kind, op mijnen naam ontvangt, ontvangt Mij, en wie Mij ontvangt, ontvangt niet Mij, maar Hem, die Mij gezonden heeft. Want wie de kleinste is onder u allen, die is de grootste.

Kinderlijke onschuld, kinderlijke eenvoud, argeloosheid en ootmoedigheid, ziedaar de hoofdvereischte tot opname in het rijk van Christus! — Eene oude overlevering zegt, dat het gelukkig kind, hetwelk de Zaligmaker in zijne armen genomen, en den Apostelen ten voorbeeld gesteld heeft, niemand anders is geweest dan de later zoo beroemde leerling der Apostelen en kerkvader Ignatius (vgl. Dl. VI: Hoofd. X: 1.)

2. En Joannes nam het woord op en zeide: Meester! wij hebben iemand op uwen naam booze geesten zien uitwerpen, en hebben het hem verboden, omdat hij ons niet volgt. En Jezus zeide tot hem: verbiedt het hem niet. Niemand toch is er, die op mijnen naam een wonderteeken doet en spoedig kwalijk van Mij spreken kan, want wie niet tegen u is, die is voor u, want wie u een beker water te drinken gegeven zal hebben om mijnen naam, omdat gij *leerlingen* van Christus zijt, voorwaar zeg Ik u: hij zal zijn loon niet verliezen.

Eene treffende vermaning, om groot- en edelmoedig te zijn en den mensch geene te hooge eischen te stellen! Is iemand het met Christus en zijne Apostelen, d. i. met de Kerk in het geloof eens, dat moet hij met toegevendheid behandeld, en zijne vrome stemming en goede werken erkend worden, al bezit hij op dat oogenblik de kracht nog niet, Christus in alles na te volgen.

3. Met des te minder inschikkelijkheid moeten wij de ergernis bestrijden, en, zooals Christus reeds bij eene vroegere gelegenheid vermaand heeft, (zie Dl. IV: Hoofd. 14, 8) zelfs de zwaarste offers niet ontzien en ons de grootste ontbeeringen opleggen, als wij ons aan de naaste gelegenheid tot doodzonde moeten onttrekken.

En wie één van deze kleinen, die in Mij gelooven, ergert, het is hem beter, dat hem een ezels-molensteen om den hals gedaan en hij in de diepte der zee verdronken worde. Wee der wereld wegens de ergernissen, want het is noodzakelijk, dat er ergernissen komen, nochtans wee dien mensch, door wien de ergernis komt! En indien uwe hand u ergert, houw haar af, het is u beter, verminkt het eeuwig leven in te gaan, dan beide handen hebbende naar de hel te gaan in het onuitbluschbare vuur, waar hun worm niet sterft, en het vuur niet wordt uitgebluscht! En indien uw voet u ergert houw hem af en werp hem van u: het is u beter, kreupel het eeuwig leven in te gaan, dan beide voeten hebbende geworpen te worden in de Gehenna van het onuitbluschbaar vuur, waar hun worm niet sterft, en het vuur niet wordt uitgebluscht! En indien uw oog u ergert, werp het uit: het is u beter, met één oog het Rijk Gods in te gaan, dan beide oogen hebbende, geworpen te worden in de Gehenna des vuurs, waar hun worm niet sterft, en het vuur niet wordt uitgebluscht! Want een ieder zal met vuur gezouten worden, en ieder offer zal met zout gezouten worden. Het zout is goed; doch indien het zout zouteloos geworden is, waarmede zult gij het smakelijk maken? Hebt zout in u, en hebt vrede onder elkander!

De offeranden van het Oude Testament moesten met zout bestrooid worden; evenzoo zal ook de verworpeling, als het slachtoffer van Gods straf

met vuur gezouten worden. Voor dit verschrikkelijk vuurzout moeten de Apostelen — door het goed en heilig zout hunner prediking — de menschen trachten te bewaren. Daarom moeten zij het zout der wijsheid zorgvuldig in zich bewaren, en niet, zooals trotsche dwazen, onder elkander over den voorrang twisten.

4. Ziet toe, dat gij niet één van deze kleinen veracht! Want Ik zeg u, dat hunne engelen in den hemel altijd zien het aangezicht mijns Vaders, die in den hemel is; want de Zoon des menschen is gekomen, om zalig te maken, wat verloren was. Wat dunkt u? Zoo iemand honderd schapen heeft en één van deze verdoolt, laat hij niet de negen en negentig op de bergen, en gaat hij niet het verdoolde opzoeken? En gebeurt het, dat hij het vindt, voorwaar zeg Ik u, dat hij zich meer over hetzelve verheugt, dan over de negen en negentig, die niet verdoolden. Evenzoo is het de wil niet van uwen Vader, die in den hemel is, dat er een van deze kleinen verloren ga.

5. Als nu uw broeder tegen u gezondigd mocht hebben, ga heen, en berisp hem tusschen u en hem alleen; indien hij naar u luistert, zult gij uwen broeder gewonnen hebben. Doch zoo hij niet luistert naar u, neem met u nog één of twee, op dat door den mond van twee of drie getuigen alle zaak bevestigd worde. En indien hij naar hen niet luistert, zeg het aan de Kerk en luistert hij naar de Kerk niet, zoo zij hij u als de heiden en tollenaar. Voorwaar zeg Ik u: Al wat gij gebonden zult hebben op aarde, zal ook gebonden zijn in den hemel; en al wat gij ontbonden zult hebben op aarde, zal ook ontbonden zijn in den hemel.

Met deze woorden geeft de Zaligmaker aan zijne Apostelen de kerkelijke macht om te straffen, wier strengheid echter eerst dan moet beginnen, als de liefde hare middelen vruchteloos heeft uitgeput. Gelijktijdig bereidt Hij hiermede de Apostelen voor tot het H. Sacrament van boetvaardigheid, waarvan de werkelijke instelling plaats had op den avond zijner verrijzenis. (Vgl. Dl. VI, Hoofd. III, 2)

Voorts zeg Ik u: Als twee van u op aarde zullen overeengestemd hebben omtrent iets, wat het ook zij, dat ze vragen mochten, het zal hun geworden van mijnen Vader, die in den hemel is. Want waar twee of drie in mijnen naam vergaderd zijn, daar ben Ik in hun midden.

6. Alsdan trad Petrus tot Hem en zeide: Heere! hoe menigmaal zal mijn broeder tegen mij zondigen, en ik hem vergeven? Tot zevenmaal toe? Jezus zegt

tot hem: Ik zeg u niet tot zevenmaal, maar zeventigmaal zevenmaal. Daarom is het Rijk der hemelen gelijk aan eenen koning, die rekening wilde houden met zijne dienaren. En toen hij begonnen had rekening te houden, werd er een voor hem gebracht, die hem tienduizend talenten schuldig was. En daar hij niet had om te betalen, gebood zijn heer, dat hij verkocht zou worden, *hij*, en zijne vrouw en kinderen, en al wat hij had, en dat er betaald zou worden. Die dienaar nu viel neder en bad hem, zeggende: Heb geduld met mij, en ik zal u alles betalen! De Heer dan van dien dienaar werd met medelijden bewogen en liet hem gaan; en de schuld schold hij hem kwijt. Maar die dienaar uitgegaan zijnde, vond een van zijne mededienaars, die hem honderd denariën schuldig was; en hij greep hem aan en verworgde hem, zeggende: Betaal wat gij schuldig zijt. En zijn mededienaar viel neder en smeekte hem, zeggende: Heb geduld met mij, en ik zal u alles betalen! Doch hij wilde niet, maar ging heen en wierp hem in de gevangenis, tot dat hij het verschuldigde zou betalen. Toen nu zijne mededienaars zagen wat er geheurde, werden zij zeer bedroefd; en zij kwamen en verhaalden hunnen Heer alles, wat er geschied was. Toen riep zijn Heer hem tot zich, en zeide tot hem: Gij booze dienaar, de geheele schuld heb ik u kwijt gescholden, dewijl gij mij gesmeekt hebt; moest ook gij dan u niet ontfermen over uwen mededienaar, zooals ik mij over u ontfermd heb? En zijn heer vertoornd zijnde, gaf hem over aan de pijnigers, tot dat hij al het verschuldigde zoude betalen. Aldus zal ook mijn hemelsche Vader u doen, indien gij niet, een iegelijk zijnen broeder, van harte zult vergeven hebben.

Dit is de grondleer van het Christendom. Met de mate, waarmede gij uitmeet, zult gij toegemeten worden. Wilt gij vergiffenis van uwe zonden? Dan moet ook gij vooraf uwe beleedigers vergeven. Dit is een onvermijdelijk vereischte! En hoe klein en gering is het eigenlijk wat gij te vergeven hebt! Hoe groot daarentegen en onmetelijk de schuld, die God u moet kwijtschelden! Komt het u voor, dat gij uwen beleediger in het geheel niet kunt vergeven, dat het u onmogelijk is met hem genadig en barmhartig af te rekenen? Welnu, werp u dan eerst op de knieën, en begin met God af te rekenen. Denk aan de ontelbare genaden, die gij verkwist hebt, aan de inspraken van den H. Geest, die gij zoo snood veracht hebt, aan de onverantwoordelijke lichtzinnigheid, waarmede gij sterfelijke schepsels voor den eeuwigen Schepper gesteld hebt, aan de vermetele boosheid, waarmede gij bereidwillig oor en hart geopend hebt voor de inblazingen van den duivel, en tegen de geboden van uwen God en Schepper zijt opgestaan. Overdenk dat alles, reken het bij elkander, en dan, sla dan uwe oogen hemelwaarts, en beproef het te zeggen: »Heere! vergeef mij mijne zonden!" Zeker, op dat oogenblik zal het u gemakkelijk vallen, zelfs uwen gezworen vijand te vergeven!

En het geschiedde, toen Jezus deze rede geëindigd had, dat Hij vertrok van Galilea, en kwam op de grenzen van Judea, over de Jordaan. En Hem volgden vele scharen en kwamen wederom tot Hem; en gelijk Hij gewoon was leerde Hij hen wederom, en genas hen aldaar.

ZEVEN EN DERTIGSTE HOOFDDEEL.

JEZUS WORDT VAN DE SAMARITANEN NIET OPGENOMEN. OVER DE BEPAALDE NAVOLGING VAN CHRISTUS. — ZENDING EN TERUGKEER DER TWEE EN ZEVENTIG LEERLINGEN.

(*Luc. IX*: 51; *X*: 24.)

1.

De Zaligmaker had zich nu al lang en aanhoudend aan het Joodsche volk geopenbaard, en het zaad van Gods woord uitgestrooid. Doch de oogst was in verhouding gering. Het volk was juist wel niet slecht gezind; integendeel hing het Hem met liefde en bewondering aan. Doch aardschgezind en onbestendig, als het was, wisten zijne Opperhoofden, de Phariseërs en Sadduceërs, de Priesters en Schriftgeleerden dit volk maar al te zeer in de war te brengen, zijn mistrouwen tegen den goddelijken Meester op te wekken en zijnen naijver tegen Dezen te prikkelen. Daarom besloot nu Jezus zijne vijanden en die van het volk in Jerusalem zelve op te zoeken, om hen daar te beschamen en te ontwapenen.

En het geschiedde, toen de dagen zijner opneming vervuld werden, dat Hij het besluit nam om naar Jerusalem te gaan. En Hij zond boden voor zich uit. En zij vertrokken zijnde, gingen eene stad der Samaritanen binnen, om voor Hem *een verblijf* te bereiden. En zij ontvingen Hem niet, omdat zijne bedoeling was naar Jerusalem te gaan. Toen nu zijne leerlingen, Jacobus en Joannes dit gezien hadden, zeiden zij: Heere! wilt Gij, dat wij zeggen, dat er vuur van den hemel nederdale, en hen verslinde? Doch Hij, zich omkeerende, bestrafte hen zeggende: Gij weet niet van hoedanigen geest gij zijt. De Zoon des menschen is niet gekomen om zielen te verderven, maar om ze te behouden. En zij gingen naar een ander vlek.

De inwoners der samaritaansche stad weigerden den Zaligmaker te ontvangen niet uit haat tegen zijn persoon, maar uit nationale afgekeerdheid tegen de Joden in het algemeen. Dit was verblindheid en geen zondige versteendheid, zooals bij de Phariseërs. Maar de geest van het Evangelie is barmhartigheid en teedere verschooning jegens de dwalenden!

2. En het geschiedde, terwijl zij op den weg voortgingen, dat iemand tot Hem zeide: Ik zal U volgen, waar Gij ook mocht henen gaan. Jezus zeide tot hem: De vossen hebben holen en de vogelen des hemels nesten; maar de Zoon des menschen heeft niet, waar Hij het hoofd kan nederleggen. En tot een anderen zeide Hij: Volg Mij! Doch deze zeide: Heere! sta mij toe eerst heen te gaan en mijnen vader te begra-

ven. En Jezus zeide tot hem: Laat de dooden hunne dooden begraven; maar gij, ga heen en verkondig het Rijk Gods! En een ander zeide: Ik zal U volgen, Heere! maar sta mij toe eerst afstand te doen van wat te huis is. Doch Jezus zeide tot hem: Niemand, die zijne hand aan de ploeg geslagen heeft, en achterwaarts ziet, is voor het Rijk Gods geschikt.

De goddelijke Zaligmaker herhaalt hier eene reeds vroeger gegeven vermaning (zie bl. 426). Deze vermaning raakt allen, die zich aan de uitsluitende navolging van Christus (in den kloosterlijken staat) en aan den bijzonderen dienst der Kerk (in den priesterlijken staat) wijden. Van dezen eischt Christus veel grootere offerwilligheid en onthechting, dan van de geloovigen in 't algemeen, omdat zij »het licht der wereld en het zout der aarde moeten zijn". Gelukkige Kerk, als het getal der H. kloosterleden en plichtgetrouwe priesters zeer groot is!

3. En daarna stelde de Heer nog twee en zeventig anderen aan, en zond hen twee en twee vóór zich uit naar alle stad en plaats, waar Hij zelf komen zou. En Hij zeide tot hen: De oogst is wel groot, maar weinig zijn de arbeiders; bidt dan den Heer des oogstes, dat Hij arbeiders in zijnen oogst zende? Gaat heen, zie, Ik zend u als schapen onder de wolven. Draagt geen buidel, noch reiskorf, noch voetzolen, en groet niemand op den weg! In wat huis gij ook mocht ingaan, zegt eerst: Vrede zij dezen huize! En zoo aldaar een zoon des vredes is, zal uw vrede op hem rusten; zoo niet, hij zal tot u terugkeeren. En blijft in datzelfde huis, etende en drinkende, wat zij hebben; want de arbeider is zijn loon waardig. Gaat niet over van het eene huis in het andere. En in wat stad gij ook mocht ingaan en zij u ontvangen, eet wat u wordt voorgezet; en geneest de kranken, die daarin zijn, en zegt tot hen: Het Rijk Gods is tot u genaderd. Maar in wat stad gij ook mocht ingaan, en ze u niet ontvangen, gaat uit op hare straten en zegt: Ook het stof, dat ons uit uwe stad heeft aangekleefd, vegen wij af tegen u; weet nochtans dit, dat het Rijk Gods genaderd is. Ik zeg u, het zal voor Sodom te dien dage verdragelijker zijn, dan voor die stad. Wee u, Corozaïn! Wee u, Bethsaïda! Want indien in Tyrus en Sidon de wonderen geschied waren, die in u zijn geschied, overlang zouden zij, in haren kleed en asch gezeten, zich bekeerd hebben. Toch het zal voor Tyrus en Sidon verdragelijker zijn in het oordeel, dan voor u. En gij, Capharnaüm tot den hemel toe verheven, tot de hel toe zult gij worden neergestort. Die naar u hoort, hoort naar Mij; en die u versmaadt, versmaadt Mij; en die Mij versmaadt, versmaadt Hem, die Mij gezonden heeft.

Evenals vroeger aan zijne Apostelen, zoo geeft hier Christus aan zijne 72 leerlingen de regelen, waarnaar zij zich te gedragen hebben. Op dezelfde wijze had Mozes vijftien honderd jaren vroeger de twaalf vorsten van Israël, en daarna de 72 rechters, uit ieder der twaalf stammen zes, tot medehelpers en plaatsvervangers uitgekozen. — Het aantal der Apostelen komt met dat der twaalf stammen van het volk van Israël; het aantal leerlingen met de 72 heidensche volken overeen, in welke (volgens de oudjoodsche overlevering, als ook volgens de berekening der Kerkvaders) het menschelijk geslacht bij den torenbouw van Babel is verdeeld.

4. En de twee en zeventig keerden terug met blijdschap, en zeiden: Heere! ook de booze geesten zijn ons onderworpen op uwen naam. En Hij zeide tot hen: Ik zag den Satan, als een bliksem, uit den hemel vallen. Zie, Ik heb u de macht gegeven, om op slangen en

scorpioenen te treden, en over al de kracht des vijands, en niets zal u schaden. Nochtans verblijdt u niet daarover, dat de geesten u onderworpen zijn, maar verblijdt u, dat uwe namen opgeschreven zijn in den hemel.

Christus ziet in den geest, hoe Satan, wien het verblinde heidendom goddelijke eer bewijst en aanbeden heeft, door de overwinning des kruises, van zijne heerlijkheid wordt nedergestort en zijne macht bij hen, die Christus toebehooren, zich in machteloosheid oplost.

Terzelfder ure verheugde Hij zich in den H. Geest, en zeide: Ik loof u, Vader, Heer van hemel en aarde! dat Gij deze dingen voor wijzen en verstandigen verborgen, en ze aan kleinen geopenbaart hebt; ja Vader! *ik loof U*, dat het U alzoo behagelijk is geweest. Alles is Mij overgegeven door mijnen Vader; en niemand weet, wie de Zoon is dan de Vader; en wie de Vader is dan de Zoon, en hij, wien de Zoon het wil openbaren. En zich tot zijne leerlingen keerende, zeide Hij: Zalig de oogen, die zien hetgeen gij ziet! Want Ik zeg U: Vele Profeten en Koningen hebben begeerd te zien hetgeen gij ziet, en zij hebben het niet gezien; en te hooren wat gij hoort, en zij hebben het niet gehoord.

ACHT EN DERTIGSTE HOOFDDEEL.

DE BARMHARTIGE SAMARITAAN. DE ZORGVULDIGE MARTHA.

(*Luc. X:* 25—42.)

1.

Even zoo treffend, als de werkelijke naastenliefde in de geschiedenis van den barmhartigen Samaritaan, predikt Jezus de onbeperkte liefde tot God in zijne heenwijzing op Maria Magdalena. Zich met uiterlijke werken van godsvrucht te vrede stellen en de plichten van naastenliefde verzuimen, zooals de Joodsche Priesters en Levieten gewoon waren te doen, is afschuwelijke huichelarij. Maar zich ook aan tijdelijke zorgen, al is het ook ten voordeele van den medemensch, overgeven, en daarbij inwendige vereeniging des harten en toewijding aan God vergeten; ook dat is er neven; — ofschoon het gedrag der zorgvuldige Martha, niet als zondig, maar slechts als onvolmaakt mag worden aangemerkt, zooals uit de teedere, en liefderijke terechtwijzing van Jezus duidelijk blijkt.

En zie, zeker wetgeleerde stond op, om Hem te beproeven, en zeide: Meester! met wat te doen zal ik het eeuwige leven bezitten? En Hij zeide tot hem: Wat staat er in de wet geschreven?

Hoe leert gij *daar*? Hij antwoordde en zeide: Gij zult den Heer uwen God liefhebben uit geheel uw hart, en uit geheel uwe ziel, en uit al uwe krachten, en uit geheel uw verstand; en uwen naasten als u zelven. En Hij zeide tot hem: Gij hebt goed geantwoord, doe dat, en gij zult leven. Doch hij, willende zich zelven rechtvaardigen, zeide tot Jezus: En wie is mijn naaste? En Jezus hervatte en zeide: Zeker mensch kwam af van Jerusalem naar Jericho; en hij viel onder roovers, die hem ook uitschudden, en na hem gewond te hebben, henen gingen, en hem halfdood lieten liggen. Nu gebeurde het, dat een zeker priester dien zelfden weg afkwam; en toen hij hem zag, ging hij voorbij. En evenzoo ook een Leviet, als hij nabij die plaats gekomen was en hem zag, ging voorbij. Doch een zeker Samaritaan, die op reis was, kwam omtrent hem, en hem ziende, werd hij van medelijden bewogen. En hij ging *naar hem* toe en verbond zijne wonden, olie en wijn daarop gietende; en hij hief hem op zijn *eigen* lastdier, en bracht hem in eene herberg, en droeg zorg voor hem. En des anderen daags haalde hij twee denariën uit, en gaf ze aan den waard, en zeide: Draag zorg voor hem; en wat gij bovendien mocht te koste leggen, zal ik u wedergeven als ik terugkom. Wie van deze drie dunkt u de naaste geweest te zijn van hem, die onder de roovers gevallen was? Hij nu zeide: die aan hem barmhartigheid gedaan heeft. En Jezus zeide tot hem: Ga heen, en doe gij desgelijks.

In deze gelijkenis hebben de Kerkleeraars niet alleen eene treffende vermaning tot christelijke naastenliefde, maar ook de geschiedenis van den zondenval en der verlossing gezien. De reiziger, zegt Origines, is het menschelijk geslacht, Jerusalem is het paradijs, Jericho de wereld. De roovers zijn de drieërlei vijanden van den mensch: de inwendige zondige begeerten, de uitwendige bekoorders en de duivel van beneden. De berooving is het verlies der bovennatuurlijke genade en der oorspronkelijke rechtvaardigheid. De verwonding is de geestelijke en zedelijke zwakheid, die der ziel, ten gevolge der zonde, is ten deel gevallen. Priesters en Levieten zijn de leeraars der wet van het Oude Testament. De barmhartige Samaritaan is Christus. De wijn is het bloed der verlossing, de olie de genade van Christus. De herberg is de Kerk; de waard is de christelijke priester. De twee denariën zijn de H. Sacramenten, (welke uit twee zaken bestaan, uit het zichtbaar teeken en de onzichtbare genade). De terugkomst

van den Samaritaan is de tweede komst van Christus.

2. En het geschiedde, terwijl zij reisden, dat Hij in zeker vlek inging. En eene vrouw, met name Martha, ontving Hem in haar huis. En deze had eene zuster, met name Maria, welke ook zich nederzette aan de voeten des Heeren, en zijn woord aanhoorde. Doch Martha was druk bezig met veel dienens; en zij bleef staan, en zeide: Heere! bekommert Gij er U niet om, dat mijne zuster mij alleen heeft gelaten voor het bedienen? Zeg haar dan, dat zij mij helpe? En de Heer antwoordde en zeide tot haar: Martha, Martha! gij zijt bezorgd en bekommerd over zeer veel; doch een ding is noodig. Maria heeft het beste deel verkoren, hetwelk haar niet zal ontnomen worden.

Martha stelt het werkzame, Magdalena het beschouwende leven voor. Het eerste is goed, het laatste beter, de vereeniging van beiden het beste. En wie heeft deze beide richtingen van het christelijk leven zoo volmaakt in zich vereenigd, als de allerheiligste Maagd Maria? Hoe veel »moeite veroorzaakte zij zich" niet met het lieve kindeke Jezus te Bethlehem, in Egypte en te Nazareth! Hoe was ze »vol zorg en kommernis" om haren zoon in zijn bitter lijden en dood! Maar te midden van al de werkzaamheid was haar hart steeds in heilige beschouwing en »zette zij zich neder aan de voeten des Heeren, en aanhoorde zijn woord" en »bewaarde al deze woorden in haar hart," toen eindelijk, op den dag harer hemelvaart, haar het Martha-deel ontnomen en het Maria-deel voor eeuwig bevestigd werd. Daarom heeft de Kerk deze woorden van het Evangelie voor het feest van Maria-hemelvaart gekozen.

NEGEN EN DERTIGSTE HOOFDDEEL.

OVER HET GEBED.

(*Luc. XI:* 1—13.)

En het geschiedde, als Hij aan zekere plaats in gebed was, dat, toen Hij ophield, een van zijne leerlingen tot Hem zeide: Heere! Leer ons bidden, gelijk ook Johannes zijne leerlingen geleerd heeft. En Hij zeide tot hen: Wanneer gij bidt, zoo zegt: Vader! uw naam worde geheiligd! uw Rijk kome! Geef ons heden ons dagelijksch brood! En vergeef ons onze zonden; want ook wij vergeven een iegelijk, die onschuldig is! En leid ons niet in bekoring!

Als hier de Zaligmaker zijne leerlingen ten tweeden male dat zoo voortreffelijk gebed voor-

zegt, hetwelk Hij hun reeds in de bergrede geleerd had, zien wij daaruit, welke hooge waarde Hij er aan hecht, dat wij dit allervoortreffelijkst gebed aanhoudend aan God opdragen. Met dit gebed kunnen wij als het ware God geweld aandoen, zoodat Hij aan onze smeekingen niet kan wederstaan! Vergeet echter hierbij niet, dat niet het woord, maar de geest levend maakt: de geest van een onbegrensd vertrouwen op God en van kinderlijke overgeving aan den hemelschen Vader, die alleen weet, wat ons waarlijk goed en nuttig is!

En Hij zeide tot hen: Zoo iemand uwer een vriend had, en te middernacht tot hem ging, en hem zeide: Vriend! leen mij drie brooden, daar een mijner vrienden van de reis bij mij is aangekomen, en ik niets heb om hem voor te zetten; en zoo deze van binnen's *huis* antwoordde en sprak: Doe mij geen last aan; de deur is reeds gesloten, en mijne kinderen zijn met mij te bed; ik kan niet opstaan en *ze* u geven; en zoo gene bleef kloppen: Ik zeg u: al zal hij ook niet opstaan, en ze hem geven, omdat hij zijn vriend is, nochtans om zijn onbescheiden aanhouden, zal hij opstaan en hem geven zoovelen hij er noodig heeft. Ook Ik zeg u: Vraagt en u zal gegeven worden; zoekt en gij zult vinden; kloptaan, en u zal worden opengedaan. Want al wie vraagt, verkrijgt; en wie zoekt, vindt; en wie aanklopt, dien zal worden opengedaan. En zoo iemand uwer zijnen vader om brood vraagt, zal hij hem wel een steen geven? Of om een visch, zal hij voor een visch hem eene slang geven? Of als hij om een ei vraagt, zal hij hem een scorpioen toereiken? Indien gij dan, die toch boos zijt, goede giften weet te geven aan uwe kinderen, hoeveel te meer zal uw Vader van den hemel goeden geest geven aan die er Hem om vragen.

VEERTIGSTE HOOFDDEEL.

GENEZING VAN EEN BEZETENE. LASTERING DER JODEN. DE LOF VAN MARIA UIT DEN MOND EENER VROUW VAN HET VOLK. BERISPING TEGEN HET ONGELOOF DER JODEN, TEGEN DE PHARISEËRS EN SCHRIFTGELEERDEN.

(*Luc. XI*: 14—54.)

1.

De aanzienlijken en hooggeplaatsten des volks volharden in hunne verblindheid, en lasteren den zoo gezegenden Zoon van Maria: maar de arme vrouw uit het volk geeft aan den wonderdoener, Christus, en aan zijne maagdelijke Moeder Maria de eer, en verschijnt voortaan, aan de zijde van den aartsengel Gabriël, als de aanvoerster der vereerders van Maria.

En Hij wierp een boozen geest uit, en deze was stom. En toen Hij den boozen geest had uitgeworpen, sprak de stomme; en de scharen waren verwonderd. Maar sommigen van hen zeiden:

Door Beëlzebub, den overste der booze geesten, drijft Hij de booze geesten uit. En anderen, om Hem te beproeven, vroegen van Hem een teeken uit den hemel. Doch Hij hunne gedachten ziende, zeide tot hen: Alle koningrijk, dat tegen zich zelf verdeeld is, zal verwoest worden, en het eene huis zal op het andere vallen. Zoo nu ook Satan tegen zich zelven verdeeld is, hoe zal dan zijn rijk stand houden? Want gij zegt, dat Ik door Beëlzebub de booze geesten uitdrijf, door wien drijven uwe zonen ze dan uit? Daarom zullen zij uwe rechters zijn. Doch indien Ik door Gods vinger de booze geesten uitdrijf dan is voorwaar het Rijk Gods tot u gekomen. Wanneer een sterke, gewapend zijn hof bewaakt, dan is wat hij bezit in zekerheid. Maar als een sterkere dan hij hem overvalt en overwint, ontneemt hij hem al zijn wapentuig, waarop hij vertrouwde, en zijnen buit verdeelt hij. Die niet met Mij is, is tegen Mij; en die niet met Mij vergadert, verstrooit. Als de onreine geest van den mensch is uitgegaan, waart hij om door waterlooze plaatsen, rust zoekende; en haar niet vindende, zegt hij: Ik zal terugkeeren, naar mijne woning, van waar ik ben uitgegaan. En *daar* gekomen, vindt hij haar uitgeveegd en versierd. Dan gaat hij heen en neemt met zich zeven andere geesten *nog* boozer dan hij zelf is, en zij gaan binnen en wonen aldaar, en de laatste *toestand* van dien mensch wordt *nog* erger dan de eerste.

Ten derden male (zie bl. 419 en 431) hebben hier de Phariseërs de wondermacht van Christus als duivelswerk uitgelegd. Christus wederlegt het herhaald verwijt op dezelfde wijze als Hij dit in den beginne gedaan heeft, en wijst op den verschrikkelijken toestand van het volk van Israël, dat eens uit het midden van het heidendom uitverkoren, maar nu, door de verwerping van den Messias, onder de heerschappij van Satan was teruggekeerd.

2. En het geschiedde, terwijl Hij dit sprak, dat eene zekere vrouw, hare stem verheffende uit de schare tot Hem zeide: Zalig de schoot, die u gedragen heeft, en de borsten, die gij gezogen hebt! Doch Hij zeide: Ja zalig zij, die het woord Gods hooren, en het bewaren!

Uit den den mond eener arme, nederige vrouw klinkt liefelijk en bevallig, als het gezang van den nachtegaal, de blijde begroeting van Gods Moeder! Maar uit den mond der hoovaardige Schriftgeleerden en Phariseërs komt smaad en laster tegen den Zoon Gods, luide en akelig als pauwengekrijs. Een overoud en toch altoos nieuw

feit: »Den armen wordt het Evangelie gepredikt." Sedert achttien eeuwen herhaalt het Christendom met de vrouw van het Evangelie den blijden groet van Maria, en looft de Maagd, die waardig bevonden is, den koning van hemel en aarde in haren schoot te dragen en aan hare moederlijke borst te voeden. En daarbij vergeet de Kerk ook het beteekenisvolle antwoord van den goddelijken Meester niet, terwijl zij den Heiligen van het hemelsch hof, die »Gods woord gehoord en bewaard hebben," met heldhaftige liefde, de teederste eer bewijst en aldus beiden — de vereering van Maria en der lieve Heiligen, naar aanwijzing van het Evangelie, met elkander verkondigt!

3. Als nu de scharen samenvloeiden, begon Hij te zeggen: Dit geslacht is een boos geslacht; het vraagt een teeken, en geen teeken zal aan hetzelve gegeven worden, dan het teeken van Jonas, den Profeet. Want gelijk Jonas een teeken was voor de Niniviters, zóó zal ook de Zoon des menschen het zijn voor dit geslacht. De koningin van het Zuiden zal in het oordeel opstaan met de mannen van dit geslacht en hen veroordeelen; want zij kwam van de einden der aarde, om Salomons wijsheid te hooren; en zie, meer dan Salomon is hier. De Niniviters zullen in het oordeel opstaan met dit geslacht, en het veroordeelen; want zij bekeerden zich op de prediking van Jonas; en zie, meer dan Jonas is hier! Niemand steekt eene lamp aan, en zet haar op eene verborgen plaats, of onder de korenmaat, maar op den kandelaar, opdat de inkomenden het licht mogen zien.

Het licht der wijsheid, hetwelk de ware Salomon, Jezus Christus, het menschelijk geslacht van den hemel gebracht heeft, schittert voor de gansche wereld, en die zich altoos voor Hem met een kinderlijk geloof ontsluit, diens leven van hart en ziel is zuiver en helder, maar wiens geestelijk oog duister is, d. i. die het licht des hemels in Christus niet wil zien, die valt in de duisternis!

De lamp uws lichaams is uw oog; indien uw oog zuiver is, zal geheel uw lichaam verlicht zijn; maar indien het kwaad is, zal ook uw lichaam in 't duister wezen. Zie dan toe, dat niet het licht, dat in u is, duisternis zij! Indien dan uw lichaam geheel is verlicht en geen duister deel heeft, zoo zal het geheel verlicht zijn en als eene helschijnende lamp u verlichten.

4. Zulke verlichting miste de groote meerderheid der toenmalige Phariseërs en Schriftgeleerden. Zij waren blinden en leiders der blinden! Zij wilden de wijzen en leermeesters in Israël zijn, maar bleven bij de bloote letter van de wet, bij de uiterlijke gebruiken en voorschriften staan, en hielden daardoor ook het volk van die waarachtige, geestelijke, levende kennis Gods, die de Profeten verkondigden, terug.

En terwijl Hij zoo sprak, noodigde Hem een zeker Phariseër om bij hem het middagmaal te houden; en Hij ging binnen, en zat aan. De Phariseër nu begon bij zich zelven te denken en te zeggen, waarom Hij zich voor den maaltijd niet gewasschen had. En de Heer zeide tot hem: Gij Phariseërs, gij reinigt nu het buitenste van beker en schotel, maar het binnenste van u is vol van roof en ongerechtigheid. Gij dwazen! Heeft Hij, die het buitenste gemaakt heeft, niet ook het binnenste gemaakt? Nochtans hetgeen overig is, geeft het tot eene aalmoes, en zie, alles is in u rein. Maar wee u, Phariseërs! omdat gij moute en wijnruit en alle moeskruid vertient, terwijl gij het *gerechtig* oordeel en de liefde tot God voorbijgaat. Dit behoorde men te doen, en dat niet na te laten.

'T is dus een erg misverstand, als sommigen zeggen: Christus heeft elke onderhouding van zoogenaamde menschelijke wetten verworpen, en van de zijnen alleen de gehoorzaamheid

aan de goddelijke wetten gevorderd. Zeker zijn die geboden, die onmiddellijk van God komen, de eerste en hoogste wet, waarvan men nooit of nimmer mag afwijken. Maar ook die wetten, die door wettige kerkelijke of burgerlijke overheid zijn voorgeschreven, moeten onderhouden worden. »Dit behoort men te doen, en dat niet na te laten!" En dan alleen ware het zondig, als men zich, om de kerkelijke of burgerlijke wetten, van de naleving der goddelijke zou willen vrijspreken.

Wee u, Phariseërs! omdat gij het voorgestoelte in de Synagoge bemint, en de begroetingen op de markt. Wee u, omdat gij zijt als de graven, die zich niet *aan 't oog* vertoonen, en de menschen, die daarover wandelen, weten het niet. — En een van de Wetgeleerden antwoordde en zeide tot Hem: Meester! met dit te zeggen, doet Gij ook ons smaad aan. Doch Hij zeide: Ook u, Wetgeleerden, wee u! omdat gij de menschen belast met lasten, welke zij niet dragen kunnen, en zelven raakt gij met één uwer vingeren, die lasten niet aan. — Wee u, die de grafsteden opbouwt der Profeten, die uwe vaderen hebben gedood. Voorwaar gij getuigt, dat gij genoegen neemt in de werken uwer vaderen; dewijl zij hen gedood hebben, en gij hunne grafsteden opbouwt. Daarom ook sprak de Wijsheid Gods: Ik zal tot de Profeten en Apostelen zenden, en *sommigen* van hen zullen zij dooden, en *anderen* vervolgen; opdat van dit geslacht afgeeischt worde het bloed van al de Profeten, dat vergoten is van de grondlegging der wereld af; van het bloed van Abel tot het bloed van Zacharias, die omkwam tusschen het altaar en het *tempel*-huis. Ja, zeg Ik u, het zal afgeeischt worden van dit geslacht. Wee u, Wetgeleerden! omdat gij den sleutel der kennis hebt weggenomen; gij zelven zijt niet ingegaan, en hen, die ingingen, hebt gij geweerd.

En als Hij dit tot hen zeide, begonnen de Phariseërs en de Wetgeleerden Hem hevig aan te vallen en Hem over vele dingen uittevragen, Hem belagende en zoekende iets uit zijnen mond optevangen, om Hem te kunnen beschuldigen.

EEN EN VEERTIGSTE HOOFDDEEL.

VERSCHILLENDE GEDRAGSREGELEN VOOR DE LEERLINGEN VAN JEZUS. OVER DE VERACHTING DER AARDSCHE GOEDEREN EN OVER DE WAAKZAAMHEID.

(*Luc. XII*: 1—59.)

1.

Op de strafrede tegen de schijnheiligheid der Phariseërs en Schriftgeleerden volgt nu eene dubbele vermaning aan de leerlingen van Jezus. Vooreerst, inwendig en waarachtig heilig te zijn, omdat toch alles, ja zelfs de meest verborgen geheimen van het hart, vroeg of laat aan den dag komen; ten tweeden: niet beducht te zijn voor de verbittering der Phariseërs en der slechte menschen in 't algemeen, maar kloekmoedig en vol vertrouwen op God voor de waarheid uit te komen.

Als nu vele scharen rondom stonden, zoodat zij elkander vertraden, begon Hij tot zijne leerlingen te zeggen: Neemt u in acht voor het zuurdeeg der Phariseërs, welke de huichelarij is. (Zie bl. 448). Er is niets bedekt, dat niet ontdekt, noch *iets* verborgen, dat niet geweten zal worden. Want wat gij in de duisternis gezegd hebt, zal gezegd worden in het licht, en wat gij aan het oor gesproken hebt in de binnenkamers, zal verkondigd worden op de daken.

Doch tot u mijne vrienden zeg Ik: Vreest niet voor hen, die het lichaam dooden, en daarna niets meer kunnen. Maar Ik zal u toonen, wien gij vreezen moet: Vreest Hem, die na gedood te hebben, macht heeft om in de hel te werpen; ja, Ik zeg u; vreest Dien. Worden niet vijf musschen verkocht voor twee penningen? En niet ééne van haar is bij God in vergetelheid. Maar ook de haren uws hoofds zijn allen geteld. Vreest dan niet! Meer dan vele musschen zijt gij. En Ik zeg u: Een iegelijk die Mij beleden zal hebben voor de menschen, dien zal ook de Zoon des menschen belijden voor de Engelen Gods; maar wie Mij verloochend zal hebben voor de menschen, die zal verloochend worden voor de Engelen Gods. En al wie een *laster*woord zegt tegen den Zoon des menschen, het zal hem vergeven worden; maar die den H. Geest zal gelasterd hebben, dien zal het niet vergeven worden. En wanneer zij u brengen zullen in de Synagogen en tot de overheden en de machten weest dan niet bezorgd, hoe of wat gij zult antwoorden; of wat gij zult zeggen; want de H. Geest zal u in die ure leeren, wat gij zeggen moet.

2. De Evangelische sterkte, die de goddelijke Meester van zijne leerlingen vordert, is eene vrucht der evangelische armoede! De dienaren van Christus zullen dan slechts met onwrikbaren moed voor waarheid en recht uitkomen, als hun hart aan de goederen dezer wereld niet verkleefd is, maar zij alle zorg voor de lichamelijke noodwendigheden vol vertrouwen op de Heer werpen.

En iemand uit de schare zeide tot Hem: Meester! zeg aan mijnen broeder, dat hij de erfenis met mij deele! Maar hij zeide tot hem: Mensch! wie heeft Mij tot rechter of erf-deeler over ulieden aangesteld? En Hij zeide tot hen: Ziet toe, en wacht u voor alle hebzucht; want niet in iemands overvloed is het *gelegen*, dat hij het leven heeft van hetgeen hij bezit. En Hij sprak eene gelijkenis tot hen, zeggende: De akker van zeker rijk mensch bracht overvloedige vruchten voort. En hij dacht bij zichzelven, zeggende: Wat zal ik doen, dewijl ik niet heb, waar ik mijne vruchten verzamelen kan? En hij zeide: Dit zal ik doen; ik zal mijne schuren afbreken en grootere bouwen, en daar zal ik al mijn gewas en mijne goederen verzamelen. En ik zal tot mijne ziel zeggen: Ziel! gij hebt veel goederen liggen voor vele jaren; rust, eet, drink, maak goede sier! Maar God zeide tot hem: Gij dwaas, in dezen nacht eischt men uwe ziel van u op; en wat gij bereid hebt, voor wien zal het zijn? Zoo gaat het met hem, die voor zich schatten vergadert, en niet rijk is bij God.

En Hij zeide tot zijne leerlingen: Daarom zeg Ik u: Weest niet bezorgd voor uw leven, wat gij eten zult; noch voor uw lichaam, waarmede gij u kleeden zult. (Zie bl. 406). Het leven is meer dan het voedsel, en het lichaam meer dan de kleeding. Aanschouw de raven, dat zij noch zaaien, noch maaien; zij hebben noch kelder, noch schuur; en God voedt ze *toch*. Hoeveel beter dan zij, zijt gij! En wie van u kan, met bezorgd te zijn, één elle aan zijne lengte toevoegen? Indien gij dan zelfs het minste niet kunt, waarom zijt gij omtrent het overige bekommerd? Aanschouw de leliën, hoe zij opgroeien; zij arbeiden niet en spinnen niet. En Ik zeg u: Zelfs Salomon in al zijne heerlijkheid was niet gekleed gelijk één van die. Indien nu God het kruid dat heden op het veld is, en morgen in den oven geworpen wordt, aldus kleedt, hoeveel te meer *zal Hij* u *kleeden*, gij kleingeloovigen! Ook gijlieden, vraagt niet, wat gij eten, of wat gij drinken zult, en weest niet hoovaardig! Want dit alles zoeken de volken der wereld; doch uw Vader weet, dat gij die dingen noodig hebt. Maar zoekt eerst het Rijk Gods en zijne gerechtigheid, en dit alles zal u toegegeven worden. — Vrees niet, gij kleine kudde! want het heeft uwen Vader behaagd, u het rijk te geven. Verkoopt wat gij bezit, en geeft het tot eene aalmoes. Maakt u buidels, die niet verouden een onuitputtelijken schat in den hemel, waar geen dief nadert, en geene mot verderft. Want waar uw schat is, daar zal ook uw hart zijn.

Ziedaar, verheven leeringen zoo als geen menschelijk oor ze ooit vóór de komst van den Zoon des menschen gehoord heeft. Wie zal die kunnen opvolgen? Wie zal zoo kloekmoedig den zielenvrede kunnen bewaren te midden der vervolgingen, zooals het Jezus van de zijnen verlangt? Wie zal met zulke vrijheid van geest zich boven alle verkleefdheid aan de aardsche goederen kunnen verheffen, zooals het ons de Verlosser door woord en voorbeeld inprent? Slechts hij, in wien het vuur van boven ontstoken is — slechts hij, die het oog zijns geestes steeds op den grooten dag, waarop de brave en offervaardige zielen het beloofd bovenmatig loon ontvangen zullen, zal gericht hebben. Deze dag

breekt voor u en mij en voor iederen mensch in het bijzonder met onze stervensure aan — en voor allen te zamen op het einde der wereld. — Christen, wees waakzaam, en denk bij alles, wat gij te doen, te offeren en te lijden hebt, aan den dag des oordeels! Daarom zegt de Verlosser:

3. Dat uwe lenden omgord zijn, en de lampen brandende in uwe handen; en weest gijlieden gelijk aan menschen, die hunnen heer opwachten, wanneer hij van de bruiloft terugkeert, opdat als hij komt en aanklopt, zij hem terstond opendoen. Zalig die dienstknechten, welke de Heer, wanneer Hij komt, zal wakende vinden! Voorwaar zeg Ik u: Hij zal zich omgorden, en hen doen aanzitten, en toetredende hen bedienen. En mocht hij gekomen zijn in de tweede nachtwake, en mocht hij in de derde nachtwake zijn gekomen, en *hen* aldus gevonden hebben, zalig zijn die dienstknechten! Doch verstaat dit: Indien de huisvader wist op wat uur de dief zou komen, hij zou voorzeker waken, en niet toelaten, dat zijn huis werd doorgegraven. Ook gij, weest bereid; want op een uur, waarop gij het niet meent, zal de Zoon des menschen komen.

En Petrus zeide tot Hem: Heere, zegt Gij deze gelijkenis op ons, of ook op allen? En de Heer zeide: Wie is wel de getrouwe en voorzichtige huisverzorger, dien de Heer stelt over zijne dienstboden, om te zijner tijd hun de mate spijs te geven? Zalig die dienstknecht, welken de Heer, als hij gekomen is, zal vinden alzoo doende! Naar waarheid zeg Ik u: Hij zal hem stellen over al wat hij bezit. Doch zoo die dienstknecht in zijn hart sprak: Mijn Heer vertoeft te komen; en begon de dienstknechten en dienstmaagden te slaan, en te eten en drinken en zich dronken te maken; dan zal de Heer van dien dienstknecht komen op een dag, waarop hij het niet verwacht, en op een uur, dat hij niet kent; en hij zal hem *in tweeën* deelen, en zijn lot stellen bij de ongetrouwen. Die dienstknecht nu, die de wil zijns heeren geweten heeft, en *zich* niet bereid gemaakt en niet gedaan heeft naar zijnen wil, die zal vele slagen ontvangen; maar wie dien niet geweten, en gedaan heeft, wat slagen waardig is, zal weinige slagen ontvangen. En van al, wien veel gegeven is, zal veel gevorderd worden; en wien men veel heeft toevertrouwd, van dien zal men meer vorderen.

Daarom moet het vuur van heiligen ijver en vurige liefde, dat Christus bezield heeft, uit zijne godmenschelijke ziel in alle menschen ontbranden en hen voor waarheid en gerechtigheid bezielen. De genade van het Pinksterfeest, dat de Heer ons door zijnen Bloeddoop, d. i. door zijn bitter kruis en lijden verdiend heeft, zal deze bovennatuurlijke liefde in ons ontsteken. — Doch verre zij het van U, Christen, het wezen dezer bovennatuurlijke liefde, die in Christus de wereld vervullen moet, verkeerd uit te leggen; zij heeft met de wekelijke liefde van de kinderen dezer wereld, met den valschen, vuilen vrede dezer aarde niets gemeens! Haar innigst wezen is waarheid en gerechtigheid! Daarom zal tusschen haar en den geest dezer wereld tot aan den oordeelsdag strijd bestaan.

Ik ben gekomen om vuur op de aarde te werpen; en wat wil Ik *anders* dan dat het ontstoken worde? Doch Ik moet een doopsel ontvangen, en hoezeer word Ik geprangd, totdat het volbracht zij. Meent gij, dat Ik gekomen ben om vrede te geven op aarde. (Vgl. bl. 396). Neen, zeg Ik u, maar verdeeldheid. Want van nu aan zullen er vijf in een huis verdeeld zijn; drie zullen tegen twee, en twee tegen drie verdeeld zijn. De vader tegen den zoon, en de zoon tegen zijnen vader; de moe-

der tegen de dochter en de dochter tegen de moeder; de schoonmoeder tegen hare schoondochter, en de schoondochter tegen hare schoonmoeder. En Hij zeide ook tot de scharen: Wanneer gij de wolk ziet opkomen uit het Westen, zegt gij terstond: Er komt regen! (Vgl. bl. 448.) En zóó geschiedt het. En wanneer gij den Zuidenwind ziet waaien, zegt gij: Er zal hitte zijn! En het geschiedt. Gij, huichelaars! het gelaat des hemels en der aarde weet gij te beproeven; en hoe beproeft gij dan dezen tijd niet? En waarom oordeelt gij ook uit u zelven niet wat recht is. En als gij met uwen tegenstander na de Overheid gaat, doe onderweg uw best om van hem bevrijd te worden; opdat hij niet soms u betrekke voor den rechter, en de rechter u overlevere aan den gerechtsdienaar, en de gerechtsdienaar u in de gevangenis werpe. Ik zeg u: Gij zult daar niet uitkomen, tot dat gij ook den laatsten penning betaalt.

TWEE EN VEERTIGSTE HOOFDDEEL.

VERMANING TOT BOETVAARDIGHEID. GELIJKENIS VAN DEN VIJGENBOOM. GENEZING EENER INEENGEBOGENE VROUW OP DEN SABBATH. GELIJKENIS VAN HET MOSTAARDZAAD EN VAN HET ZUURDEEG. HET GETAL DER VERWORPELINGEN. JERUSALEMS ONDERGANG.

(*Luc. XIII*: 1—35).

1.

Als de zondaar met een rouwmoedig hart tot zijnen Heer en God terugkeert, zal hij leven en niet vergaan, zegt de Heer. Maar veracht hij de stem van Hem, die hem tot boetvaardigheid vermaant, dan zal het verderf hem inhalen en geene hand is bij machte hem te redden. Dit is in Jerusalem vervuld. Reeds drie jaren lang heeft de Zaligmaker geleerd, vermaand, gewaarschuwd — maar ach, te vergeefs! Evenals een doode boom, hebben de Phariseërs en Schriftgeleerden, de Priesters en Ouderlingen van het volk geene vruchten van boetvaardigheid voortgebracht. Aan dit ongeloovig volk wordt nog een klein uitstel verleend; maar gaat ook dit zonder benuttiging voorbij, dan zal de dag des Heeren, de groote en verschrikkelijke dag der vergelding aanbreken!

En er waren op dien zelfden tijd eenigen tegenwoordig, die Hem bericht gaven van de Galileërs, wier bloed Pilatus met hunne offers gemengd had. En antwoordende, zeide Hij tot hen: Meent gij, dat deze Galileërs boven alle Galileërs zondaars waren, omdat zij zulks geleden hebben? Neen zeg Ik u; maar indien gij u niet bekeert, zult gij allen desgelijks omkomen, *of* gelijk die achttien, op welke de toren in Siloë viel en hen doodde, meent ge dat ook deze schuldenaars waren boven al de menschen, die te Jerusalem woonden? Neen

zeg Ik u; maar indien gij u niet bekeert, zult gij allen desgelijks omkomen.

En Hij sprak ook deze gelijkenis: Zeker iemand had een vijgenboom geplant in zijnen wijngaard; en hij kwam vrucht daaraan zoeken, en vond er geene. En hij zeide tot den wijngaardenier: zie, het zijn nu drie jaren, dat ik vrucht kom zoeken aan dezen vijgenboom, en ik vind er geene. Houw hem dus om? waarom ook beslaat hij den grond? Doch deze antwoordde en zeide tot hem: Heer, laat hem nog dit jaar staan, totdat ik rondom hem gespit en mest gelegd heb; en brengt hij vrucht voort, *'t is wel*; zoo niet, dan zult gij hem tegen het volgende *jaar* omhouwen.

2. En Hij leerde in hunne synagoog op den sabbath. En zie, er was eene vrouw, die sedert achttien jaren eenen geest van verzwakking had; en zij was ineengebogen en kon volstrekt niet opwaarts zien. Toen nu Jezus haar zag, riep Hij haar tot zich, en zeide tot haar: Vrouw, gij zijt verlost van uwe krankheid. En Hij legde haar de handen op; en terstond richtte zij zich op, en verheerlijkte God.

Zondaar, erken in deze kranke ineengebogene vrouw uw beeld! Helaas, tot God en zijn hemelsch Rijk, waar de waarheid troont, en allen, die den Heere dienen, onuitsprekelijk geluk bereidt, kunt gij niet meer opzien: uwe jarenlange gewoonte het aardsch genot na te jagen, heeft uwen geest geheel en al naar beneden gebogen, maar uwe onsterfelijke ziel is niet voor het stof der aarde geschapen, en al de heerlijkheid dezer wereld is niet bij machte haar verlangen te bevredigen. Evenals het lichaam van den mensch rechtop geschapen is, en hoofd en oogen zich naar boven richten, zoo is ook onze ziel, voor datgene, wat daarboven is, voor den hemel geschapen, en zij moet zich ongelukkig gevoelen, zoolang zij, door den band der zinnelijke lusten naar beneden getrokken wordt. — Ongelukkige zondaar, moge ook voor u, evenals voor de ineengebogene vrouw, de Sabbath der verlossing aanbreken! Vertrouw! Deze vrouw was ineengebogen en kon sedert achttien jaren volstrekt niet opwaarts zien. Vertrouw! Het enkel genadewoord is bij machte ook eene veeljarige gewoonte te verbreken!

Doch de overste der synagoog, misnoegd, omdat Jezus op den Sabbath genezen had, nam het woord en zeide tot de schare: Zes dagen zijn er, op welke men werken moet; komt dan op die en laat u genezen, maar niet op den Sabbath! Doch de Heer antwoordde hem en zeide: Gij huichelaars! Maakt niet ieder van u op den Sabbath zijn os of ezel (vgl. bl. 394) van de kribbe los, en leidt hem heen om te drinken? En deze, eene dochter van Abraham, welke de satan nu reeds achttien jaren gebonden hield, moest zij niet van dien band worden losgemaakt op den Sabbath-dag? En toen Hij dit zeide, werden al zijne tegenstanders beschaamd; en al het volk verblijdde zich overal de heerlijke dingen, welke door Hem geschiedden.

3. Hij zeide dan: Waaraan is het Rijk Gods gelijk, en waarbij zal Ik het vergelijken? Het is gelijk aan eene korrel mosterdzaad (vgl. bl. 425), welke iemand in zijnen hof wierp: en zij wies op, en werd tot een grooten boom, en de vogelen des hemels rustten op zijne takken. En wederom zeide Hij: waarbij zal Ik het Rijk Gods vergelijken? Het is gelijk aan zuurdeeg, dat eene vrouw nam en kneedde onder drie maten meels, totdat het meel geheel gezuurd was.

Zoo zal het Rijk van Christus, d. i. het nieuw Rijk der waarheid en genade overal ontluiken en met zijne bezielende kracht het menschelijk geslacht doordringen. En toch is het getal dergenen, die door het Rijk der waarheid en genade tot het Rijk der eeuwige gelukzaligheid geraken, een klein getal, zooals Christus reeds in de Bergrede gezegd had, (vgl. bl. 408) klein in verhouding

tot de groote genaden van zaligheid, die de menschen daarvoor ontvangen; klein in betrekking tot het groot en vurig verlangen van den goeden Herder, om allen, zelfs de afgedwaalde schapen tot den schaapstal der uitverkorenen te leiden; klein met betrekking tot den onmetelijken rijkdom der eeuwige zaligheid, waartoe allen in Christus geroepen zijn. Bij de gedachte aan dit betrekkelijk gering getal van uitverkorenen schrikt onze ziel, en herinnert zich de vermaning: met angst en vrees hare zaligheid te bewerken. Maar ook vol vertrouwen denkt zij aan het woord van den H. Jacobus: Barmhartigheid roemt tegen het oordeel. (Jac. II: 13).

4. En Hij trok door steden en vlekken, al leerende en *voort*reizende naar Jerusalem. Iemand nu zeide tot Hem: Heere! zijn het weinigen die zalig worden? Doch Hij zeide tot hen: Doet uw best om in te gaan door de enge poort! Want velen, zeg Ik u, zullen zoeken in te gaan en het niet vermogen. Als dan de vader des huisgezins zal ingegaan zijn, en de deur gesloten hebben, zult gij beginnen buiten te staan en aan de deur te kloppen, zeggende: Heere, doe ons open! En antwoordende zal Hij tot u zeggen: Ik weet niet, van waar gij zijt. Alsdan zult gij beginnen te zeggen: Wij hebben voor uwe oogen gegeten en gedronken, en op onze straten hebt gij geleerd. En Hij zal tot u zeggen: Ik weet niet, van waar gij zijt: gaat weg van mij allen gij werkers der ongerechtigheid. Aldaar zal geween zijn en gekners der tanden, wanneer gij Abraham en Isaac en Jacob, en al de Profeten in het Rijk Gods zult gezien hebben, maar u zelven buiten geworpen. En er zullen komen van Oosten en Westen, en Noorden en Zuiden, en aanzitten in het Rijk Gods. En zie er zijn laatsten, die eersten zullen zijn, en er zijn eersten, die laatsten zullen zijn.

5. Op dien zelfden dag traden er eenigen van de Phariseërs toe, en zeiden tot Hem: Ga weg, en vertrek van hier! want Herodes wil U dooden. En Hij zeide tot hen: Gaat en zegt aan dien vos: zie Ik werp booze geesten uit, en verricht genezingen heden en morgen *) en op den derden dag word Ik voleindigd. Evenwel moet Ik heden en morgen en den volgenden dag op weg zijn, want het mag niet zijn, dat een Profeet omkome buiten Jerusalem.

Jerusalem, Jerusalem, gij, die de Profeten doodt, en steenigt die tot u gezonden worden! Hoe menigmaal heb Ik uwe kinderen willen vergaderen, gelijk een vogel zijn nest onder de vleugelen, en gij hebt niet gewild! Zie uw huis zal ulieden woest over gelaten worden. En Ik zeg u: Gij zult Mij niet zien, totdat *de tijd* komt, dat gij zeggen zult: Gezegend Hij, die komt in den naam des Heeren!

---

*) d. i. Nog een weinig tijd, totdat het uur van mijn verscheiden in den kruisdood, die van eeuwigheid af bepaald is, zal zijn gekomen, en die Mij, niet hier in Galilea of Perea, d i. in het gebied van Herodes, maar te Jerusalem zelve zal overkomen.

DRIE EN VEERTIGSTE HOOFDDEEL.

JEZUS GENEEST EEN WATERZUCHTIGE OP DEN SABBATH, EN PREDIKT ZELFVERNEDERING EN BARMHARTIGHEID. DE GELIJKENIS VAN HET GROOT AVONDMAAL, VAN DEN ONDERNOMEN TORENBOUW EN OORLOG, VAN HET VERDOOLDE SCHAAP, VAN DE VERLOREN DRACHME, VAN DEN VERLOREN ZOON EN VAN DEN ONRECHTVAARDIGEN RENTMEESTER.

(*Luc. XIV*: 1; *XVI*: 1—13.)

1.

De Zaligmaker gaat met Phariseërs en Tollenaars om. Maar hoe verschillend toont Hij zich in dien omgang! Hij geeselt de zich rechtvaardig wanende Phariseërs om hunne huichelarij opzichtens de heiliging van den Sabbath, om hunnen hoogmoed met betrekking tot de eerste plaats bij de maaltijden en om hun eigenbelang bij de uitnoodigingen. In de gelijkenis van het groot avondmaal voorzegt Hij hunne verwerping en de uitverkoring van de Tollenaren en Heidenen. De tollenaren daarentegen en de zondaren, d. i. zij, die hun eigen zondigen toestand ootmoedig erkennen en belijden, troost de liefderijke Verlosser door minzame gelijkenissen van den goeden Herder, die het verdoolde schaapje op zijne armen naar den schaapstal terugdraagt, van de hervonden drachme, van den verloren en wedergevonden zoon, en van den onrechtvaardigen rentmeester, die zich door werken van barmhartigheid en liefdadigheid van den ondergang weet te redden. — Een beteekenisvol en, voor den rouwmoedigen zondaar, zeer troostrijk hoofdstuk, dat gij, christelijke Lezer, met groote aandacht lezen en ernstig overwegen moet!

En het geschiedde, als Jezus op een Sabbath in een huis van een overste der Phariseërs kwam om brood te eten, dat zij Hem gadesloegen. En zie, zeker waterzuchtig mensch was *daar* voor Hem *staande*. En Jezus nam het woord en sprak tot de Wetgeleerden en Phariseërs, zeggende: Is het geoorloofd, op den Sabbath te genezen? Zij nu zwegen. Doch Hij hem aanvattende, genas hem, en liet hem gaan. En Hij sprak tot hen, en zeide: Van wien uwer zal een ezel of een os in een put vallen, en hem niet terstond daaruit trekken op den Sabbath-dag? En zij konden Hem hier op geen wederantwoord geven.

2. En Hij sprak ook tot de genoodigden eene gelijkenis, opmerkende, hoe zij de eerste plaatsen uitkozen, en zeide tot hen: Als gij ter bruiloft genoodigd zijt, ga dan niet aanzitten op de eerste plaats; er mocht misschien een aanzienlijker dan gij door hem genoodigd zijn, en degene, die u en hem genoodigd heeft, gekomen zijnde, konde tot u zeg-

gen: Maak voor dezen plaats! En alsdan zoudt gij met beschaming de laatste plaats gaan bezetten. Maar wanneer gij genoodigd zijt, ga en zit aan op de laatste plaats, opdat, als hij, die u genoodigd heeft, gekomen is, tot u zegge: Vriend! ga hooger op! Dan zal u eere geworden in tegenwoordigheid van hen, die mede aanzitten. Want al wie zich verheft, zal vernederd, en wie zich vernedert, zal verheven worden.

3. En Hij zeide ook tot dien, die Hem genoodigd had: Wanneer gij een middag- of avondmaal aanricht, noodig niet uwe vrienden, noch uwe broeders, noch bloedverwanten, noch rijke geburen, opdat niet soms ook zij u weder noodigen, en u vergelding geschiede. Maar wanneer gij een gastmaal aanricht, noodig armen, lammen, kreupelen en blinden; en zalig zult gij zijn, omdat zij niet hebben om u te vergelden; want het zal u vergolden worden in de verrijzenis der rechtvaardigen.

4. De Phariseërs hielden zich voor de rechtvaardigen. Daarom pasten zij het woord van Christus, toen Hij van de verrijzenis der rechtvaardigen sprak, geheel alleen op zich zelven en het volk van Israël in 't algemeen toe. Die verblinden dachten er niet aan, dat zij door hoovaardij, gierigheid en zinnelijkheid tot het aannemen van den Messias onbekwaam geworden waren, en zichzelven daardoor buiten Gods Rijk gesloten hadden. Daarom voorzegt hun Christus door eene beteekenisvolle parabel de verwerping van Israël's volk en de uitverkoring der Heidenen.

En een van hen, die mede aanzaten, dit gehoord hebbende, zeide tot Hem: Zalig hij, die brood zal eten in het Rijk Gods! Doch Hij zeide tot hem: Zeker mensch richtte een groot avondmaal aan, en noodigde velen. En hij zond zijnen dienstknecht ter ure des avondmaals, om aan de genoodigden te zeggen, dat zij komen zouden, want dat reeds alles gereed was. En zij begonnen gelijkelijk allen zich te verontschuldigen. De eerste zeide tot hem: Ik heb eene landhoeve gekocht en moet noodzakelijk uitgaan en haar bezichtigen; ik bid u, houd mij voor verontschuldigd! En een ander zeide: Ik heb vijf koppel ossen gekocht, en ga ze beproeven; ik bid u, houd mij voor verontschuldigd! En een ander zeide: Ik heb eene vrouw getrouwd, en daarom kan ik niet komen. En de dienstknecht kwam terug, en berichtte dit aan zijnen heer. Toen werd de vader des huisgezins vergramd, en zeide tot zijnen dienstknecht: Ga spoedig uit naar de pleinen en straten der stad, en breng de armen en lammen en kreupelen en blinden hier binnen. En de dienstknecht zeide: Heer! het is geschied, gelijk gij bevolen hebt, en nog is er plaats. En de heer zeide tot den dienstknecht: Ga uit naar de wegen en heggen, en dwing, dat men binnen ga, opdat mijn huis vol worde. En Ik zeg ulieden: Geen dier mannen, die genoodigd waren, zal mijn avondmaal proeven.

5. Nu stelt de goddelijke Meester, de ware, christelijke volmaaktheid tegenover de schijnheiligheid der Phariseërs; en spreekt daarom in de twee volgende gelijkenissen, van hen, die zich als verkondigers van het Evangelie, of in den kloosterlijken staat — tot de christelijke volmaaktheid geroepen achten. Hoe groote eisch wordt dezen gesteld! Zij moeten bereid zijn, al het aardsche, ja zelfs hunne bloedverwanten en hun eigen leven te »haten", d. i. achter Christus te stellen en te verlaten.

Ten allen tijde waren en zijn er in de Kerk zulke edele, naar de hoogste volmaaktheid strevende zielen. Denk aan de christelijke missionarissen, denk aan de broeders en zusters, die aan zieken, gevangenen, weezen of arme schoolkinderen hunne geheele levenskracht en al de liefde hunner harten gewijd hebben, en daarvoor bij de wereld

niets anders inoogsten, dan verachting en vervolging. Zulke harten zijn de bloemen aan den boom van het Christendom, het zout der aarde! Maar die zich tot zulke volmaaktheid geroepen acht, moet zichzelven en de vastheid van zijn besluit en de mate zijner krachten ernstig beproeven, om niet soms midden in het werk als een dwaas te struikelen en tot ergenis te worden!

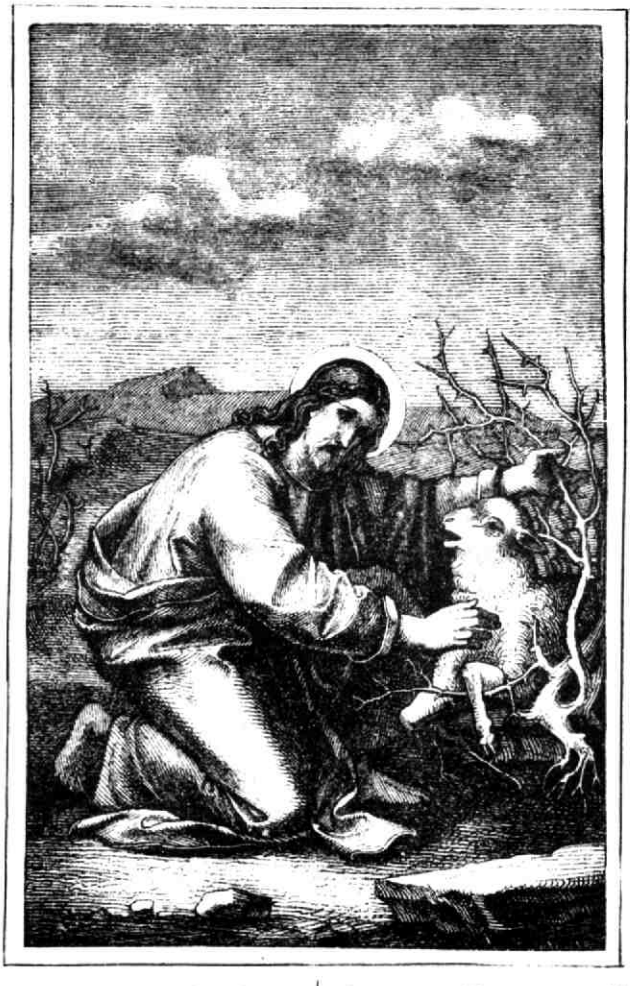

Vele scharen nu gingen met Hem; en zich omkeerende, zeide Hij tot hen: Indien iemand tot Mij komt, en niet haat zijnen vader en moeder en vrouw en kinderen en broeders en zusters, ja, ook nog zijn eigen leven, hij kan mijn leerling niet zijn. En wie niet zijn kruis draagt en achter Mij komt, kan mijn leerling niet zijn. Want wie van u, als hij een toren wil bouwen, gaat niet eerst zitten, en berekent de noodige kosten, of hij wel *genoeg* heeft om te voltooien? opdat niet, als hij den grondslag gelegd heeft, en niet voleindigen kan, allen, die het zien, hem beginnen te bespotten, zeggende: Deze mensch begon te bouwen, maar heeft niet kunnen voleindigen. Of welk koning, als hij een anderen koning zal gaan beoorlogen, zet niet zich neder en bedenkt eerst, of hij wel in staat is, met tienduizend *man* slag te leveren aan hem, die met twintigduizend op hem aankomt? En zoo niet, dan zendt hij, als deze nog verre af is, een gezantschap en vraagt om een vredesverdrag. Evenzoo dan kan ook niemand van u, die niet alles verzaakt, wat hij bezit, mijn leerling zijn. Het zout is goed; doch heeft het zout zijne kracht verloren, waarmede zal men het smakelijk maken? Noch voor het land, noch voor den mesthoop is het dienstig, maar men zal het buiten werpen. Wie ooren heeft om te hooren, die hoore!

6. Nu volgt in de parabels van het verdoolde schaapje, van de drachme en van den verloren zoon het zoete en troostvolle Evangelie der goddelijke barmhartigheid; d. i. van het onuitsprekelijk verlangen van Christus naar de bekeering der zondaars, en van de liefderijke goedheid, waarmede Hij de verloren ziel nagaat, ze opzoekt en vergeving schenkt.

De tollenaars en de zondaren naderden tot Hem, om Hem te hooren. En de Phariseërs en Schriftgeleerden morden, zeggende: Deze ontvangt zondaars en eet met hen. En Hij sprak tot hen deze gelijkenis, zeggende: Welk mensch onder u, die honderd schapen heeft, en één daarvan verliest, laat niet de negen en negentig in de woestijn, en gaat naar het verlorene *zoeken*, totdat hij het vindt? En als hij het gevonden heeft, legt hij

het blijde op zijne schouderen; en te huis gekomen, roept hij de vrienden en geburen bijeen, en zegt tot hen: verblijdt u met mij; want ik heb mijn verloren schaap weder gevonden! Ik zeg u: Evenzoo zal er in den hemel blijdschap zijn over éénen zondaar, die zich bekeert, meer dan over negen en negentig rechtvaardigen, die geene bekeering noodig hebben. Of welke vrouw, die tien drachmen heeft, als zij ééne drachme verliest, steekt niet de lamp aan, en veegt het huis uit, en zoekt zorgvuldig, totdat zij die vindt? En als zij die gevonden heeft, roept zij de vriendinnen en de geburinnen bijeen, en zegt: verblijdt u met mij; want ik heb de drachme gevonden, die ik verloren had! Evenzoo zeg Ik u, zal er blijdschap zijn bij de Engelen Gods, over éénen zondaar, die zich bekeert.

7. En Hij zeide: zeker mensch had twee zonen: en de jongste van hen zeide tot den vader: vader, geef mij van 't goed het gedeelte, dat mij toekomt. En hij verdeelde het goed onder hen. En niet vele dagen daarna, toen de jongste zoon alles bijeen vergaderd had, reisde hij weg naar een ver gelegen land; en aldaar verkwistte hij zijn goed, een ongebonden leven leidende. En toen hij alles verteerd had, kwam er een zware hongersnood in dit land, en hij begon gebrek te lijden. En hij ging heen, en hij verbond zich aan een der burgers van dat land; en deze zond hem naar zijne hoeve, om zwijnen te hoeden. En hij had gaarne zijn buik gevuld met het voeder, dat de zwijnen aten; maar niemand gaf het hem. En tot inkeer gekomen zeide hij: Hoevele huurlingen in mijns vaders huis hebben brood in overvloed, en ik verga hier van honger! Ik zal opstaan en tot mijnen vader gaan, en ik zal tot hem zeggen: Vader! ik heb gezondigd tegen den Hemel, en tegen U; ik ben niet meer waardig uw zoon genoemd te worden: maak mij als een uwer huurlingen, En hij stond op en ging tot zijnen vader. En toen hij nog verre af was, zag hem zijn vader en werd met medelijden bewogen; en toeloopende viel hij hem om den hals, en kuste hem. En de zoon zeide tot hem: Vader! Ik heb gezondigd tegen den Hemel en tegen u; ik ben niet meer waardig uw zoon genoemd te worden. Doch de vader zeide tot zijne dienstknechten: Haalt spoedig het eerste kleed, en trekt het hem aan, en doet een ring aan zijne hand, en schoenen aan zijne voeten; en brengt het gemeste kalf, en slacht het,

en laat ons eten, en vroolijk zijn! want deze mijn zoon was dood, en hij herleefde; hij was verloren en is wedergevonden! En zij begonnen een vreugdemaal te houden.

Zijn oudste zoon nu was op het veld. En toen hij *terug* kwam, en het huis naderde, hoorde hij gezang en gedans. En hij riep een van de dienstknechten, en vroeg wat dit was. En deze zeide tot hem: uw broeder is gekomen, en uw vader heeft het gemeste kalf geslacht, omdat hij hem gezond terug gekregen heeft. Hij nu werd toornig, en wilde niet binnen komen. Zijn vader dan ging naar buiten, en begon hem te bidden. Doch hij antwoordde en zeide tot zijnen vader: zie, zoovele jaren dien ik u, en heb nooit uw gebod overtreden; en nooit hebt ge mij een bokje gegeven, om een vreugdemaal met mijne vrienden te houden; maar nu deze uw zoon, die zijn goed met hoeren heeft doorgebracht, gekomen is, hebt gij voor hem het beste kalf geslacht. Doch hij zeide tot hem: kind! Gij zijt altijd bij mij, en al het mijne is het uwe. Doch men moest wel een vreugdemaal houden en blijde zijn; want deze uw broeder was dood, en hij herleefde; hij was verloren, en is weder gevonden!

Ach mijn God, zulke minzaamheid en overgroote liefde ontroert en beschaamt waarlijk mijn hart; en gaarne zou ook ik mij, evenals de verloren zoon, in uwe vaderlijke armen werpen, en wederom uw kind zijn; want door de zonde ben ik aan een banneling, aan een vluchteling buiten zijnen geboortegrond gelijk geworden, en de zucht naar vrede en verzoening verteert mijn hart. Maar, ach, hoe kan ik terug keeren? ik zou immers met geheel mijn overig leven moeten breken, en geheel een nieuw mensch worden. — Den lust der zonden, die ik tot hiertoe bemind heb, zou ik moeten haten en verafschuwen, en kruis en versterving, die ik tot nu zoo angstig ontvlucht heb, zou ik moeten opzoeken en op mij nemen. Maar hoe kan ik dat?

Zie, ongelukkige ziel, die zoo in de strikken der zondige gewoonte en der hartstochten gevangen zit, uw Zaligmaker komt u te gemoet. Hij kent de moeielijkheden van uwen toestand. Let op zijnen raad. Laat u niet in de war brengen! Wat Hij nu eerst en vooral van u verlangt is zeer eenvoudig en gemakkelijk. Al het latere zal van zelfs komen. Om der verandering uwer zinnelijkheden den weg te banen, hebt gij de voorkomende genade van noode. En hoe gemakkelijk kunt gij die verwerven! Doe iets goeds aan den arme en hulpbehoevende ter liefde Gods. Dit is voldoende. Hebt gij geld: Geef aalmoezen! Hebt gij vrijen tijd: Bezoek dan dezen of genen zieke! Hebt ge talenten: Gebruik ze dan tot een of ander werk van christelijke barmhartigheid. — Houd dat zoo een tijdje vol — en ongemerkt zal de verandering uwer zinnen begonnen zijn. Met Gods genade zal u het werk uwer bekeering en heiliging veel gemakkelijker worden, dan gij wel meent; en hebt gij tot nu toe de u geschonken goederen en talenten in zonden en hartstochten verspild, dan zal het goede gebruik, dat gij daarvan ten voordeele van armen en hulpbehoevenden maakt, u redden. Ziedaar de bediedenis der volgende gelijkenis.

8. En Hij zeide ook tot zijne leerlingen: Er was een zeker rijk mensch, die een rentmeester had; en deze werd bij hem beticht, als die zijne goederen verkwist had. En hij riep hem, en zeide tot hem: Wat hoor ik daar van u? Doe rekening van uw rentmeesterschap; want gij zult niet meer rentmeester kunnen zijn. De rentmeester nu zeide bij zich zelven: Wat zal ik doen, daar mijn heer mij het rentmeesterschap afneemt? Spitten kan ik niet, bedelen schaam ik mij. Ik weet, wat ik doen zal, opdat zij mij in hunne huizen ontvangen, als ik van het rentmeesterschap ben afgezet. Hij riep dan elk een der schuldenaars van zijnen heer tot

zich, en zeide tot den eersten: Hoeveel zijt gij mijnen heer schuldig? Deze nu zeide: Honderd vat olie. En hij zeide tot hem: Neem uw handschrift, en zet u spoedig neder en schrijf vijftig. Daarop zeide hij tot een anderen: En gij hoeveel zijt gij schuldig? Deze zeide: Honderd mud tarwe. En hij zeide tot hem: Neem uw *schuld*brief en schrijf tachtig. En de heer prees den onrechtvaardigen rentmeester, omdat hij omzichtig gehandeld had. Want de kinderen dezer wereld zijn, in hun geslacht, omzichtiger dan de kinderen des lichts. En Ik, tot u zeg Ik: Maakt u vrienden uit den mammon der ongerechtigheid, opdat, wanneer gij zult bezweken zijn, zij u ontvangen in de eeuwige woningen.

Christelijke Lezer, merk goed op, dat de Heer niet de ongerechtigheid, maar de schranderheid van den rentmeester prijst en ons ter navolging aanbeveelt. Ook wij moeten, door middel der »onrechtvaardige rijkdommen" d. i. door de tijdelijke goederen, die den mensch anders zoo lichtelijk tot allerlei onrechtvaardigheid verleiden, ons vrienden maken, door daarvan armen en noodlijdenden mede te deelen. Dan zullen eens die armen, waarvan ons de Zaligmaker in de Bergrede gezegd heeft, dat »hunner het Rijk der Hemelen is," ons door hunne voorbede de deuren der eeuwige zaligheid openen.

Die getrouw is in het geringe, is ook in het grootere getrouw; en die in het geringe onrechtvaardig is, is ook in het grootere onrechtvaardig. Indien gij dan in den ongerechtigen mammon niet getrouw zijt geweest, wie zal u het ware toevertrouwen? En indien gij eens anders goed niet getrouw zijt geweest, wie zal u het uwe geven? Geen dienstknecht kan twee heeren dienen; want hij zal of den eenen haten, en den anderen liefhebben, of den eenen aanhangen en den anderen verachten: Gij kunt niet God dienen en den Mammon.

De Phariseërs en Opperhoofden van het Joodsche volk hadden zich in datgene, wat op zich zelven klein en gering is, wat het wezen en de bestemming der menschelijke ziel eigenlijk vreemd is, namelijk in de tijdelijke goederen, ontrouw getoond. Zij hadden die niet gebruikt ten behoeve van armen en noodlijdenden, maar alleen om hunne hebzucht te bevredigen. Daarom kunnen zij nu ook aan die zoo verhevene en waarachtige goederen, die zoo volmaakt aan het innigste wezen en de behoefte van de menschelijke ziel beantwoorden, niet deelachtig worden, namelijk aan de waarheid en de genade in Christus. Dit is de vloek, die steeds en overal op den rijkdom ligt, waar die niet ten bate van den medemensch, bijzonder van den arme, wordt besteed!

De mensch, die van het glinsterend metaal zijn afgod gemaakt heeft, wordt daaraan gelijk: hard en zonder gevoel. De zin verstomt voor de onzichtbare goederen, en zelfgenoegzaamheid en trotsch vertrouwen op eigen bezit vervangt de plaats der christelijke nederigheid.

VIER EN VEERTIGSTE HOOFDDEEL.

DE PARABEL VAN DEN RIJKEN VREK EN DEN ARMEN LAZARUS. DE ECHTSCHEIDING EN DE ONGEHUWDE STAAT. VERSCHILLENDE CHRISTELIJKE ONDERRICHTINGEN.

(*Matth. XIX*: 3—12; *Lucas X*: 2—12; *Luc. XVI*: 14; *XVII*: 1—10).

1.

ijl zij, die zich zelven rechtvaardig wanen, te gronde gaan, verwerven de boetvaardige zondaars barmhartigheid. Wijl de trotsche wijsheid der Wetgeleerden, en alles, »wat groot is voor de menschen", te schande wordt, bekomt kinderlijke eenvoud en onschuld het Rijk der Hemelen. Wijl de hartvochtige rijkaard de eeuwige verdoemenis inloopt, klimt de verachte arme mensch op tot de hemelsche glorie. Ziedaar Christen, het Evangelie der boetvaardigen, der kinderen en der armen!

Dit alles nu, hoorden de Phariseërs, die geldzuchtig waren, en beschimpten Hem. En Hij zeide tot hen: Gij zijt het, die u zelven rechtvaardigt voor de menschen, maar God kent uwe harten. Want wat hoog is voor de menschen, is een gruwel voor God. De wet en de Profeten *werden verkondigd* tot op Joannes, van dien tijd af wordt het Rijk Gods gepredikt, en een iegelijk doet geweld op het zelve Doch het is lichter, dat hemel en aarde voorbijgaan, dan dat één stip der wet vervalle.

Er was een zeker rijk mensch, die in purper en fijn lijnwaad gekleed ging, en alle dagen een kostelijken maaltijd hield. En er was een zeker bedelaar, met name Lazarus, die vol zweren aan zijne poort lag, wenschende zich te verzadigen van de kruimels, die van de tafel der rijken vielen, en niemand gaf ze hem; maar ook de honden kwamen, en likten zijne zweren. Het geschiedde nu dat de bedelaar stierf, en door de Engelen gedragen werd in den schoot van Abraham. En de rijke stierf ook, en werd begraven in de hel. En zijne oogen opslaande, als hij in de folteringen was, zag hij Abraham van verre, en Lazarus in zijnen schoot. En hij riep en zeide: vader Abraham! ontferm u mijner, en zend Lazarus, opdat hij den top van zijn vinger in water doope en mijn tong verkoele, want ik word gefolterd in deze vlam! En Abraham zeide tot hem: Kind! herinner u, dat gij het goede ontvangen hebt in uw leven, en Lazarus desgelijks het kwade; doch nu wordt hij vertroost en gij wordt gefolterd. En bij dit alles, tusschen ons

en u is eene groote klove gevestigd, opdat zij, die van u tot hier willen overgaan, het niet kunnen, noch die van daar herwaarts kunnen overkomen. En hij zeide: Ik bid u dan, Vader, dat gij hem zendt tot mijns vaders huis, (want ik heb vijf broeders), ten einde hij hun een getuige zij, opdat zij niet komen in deze plaats der folteringen. En Abraham zeide tot hem: zij hebben Mozes en de Profeten: dat zij naar hen hooren! Doch hij zeide: Neen, Vader Abraham! maar indien iemand van uit de dooden zal gegaan zijn tot hen, zullen zij zich bekeeren. Maar hij zeide tot hem: Indien zij naar Mozes en de Profeten niet hooren, zullen zij ook geen geloof geven, al stonde er iemand uit de dooden op. —

2. En er kwamen Phariseërs tot Hem, om Hem te beproeven, en zij zeiden: Mag iemand zijne vrouw verstooten, om iedere reden? Hij antwoordde, en zeide tot hen: Wat heeft Mozes u geboden?

Hebt gij niet gelezen, dat Hij, die de mensch maakte, van den beginne, hen man en vrouw heeft gemaakt? en Hij heeft gezegd: Daarom zal een mensch vader en moeder verlaten, en zijne vrouw aanhangen, en zij twee zullen tot één vleesch zijn. Zoo zijn zij dan niet meer twee, maar één vleesch. Wat God dan heeft samen gevoegd, dat scheide de mensch niet.

Zij zeggen tot hem: Waarom heeft Mozês dan bevolen een scheidbrief te geven, en *zoo* te verstooten? Jezus antwoordde hun en zeide: Om uwe hardheid van hart heeft hij u dit gebod voorgeschreven en toegestaan uwe vrouwen te verstooten; maar van den beginne is het zóó niet geweest.

En te huis ondervroegen Hem zijne leerlingen wederom over hetzelfde. En Hij zeide tot hen: Ik zeg u, al wie zijne vrouw verstoot, tenzij om hoererij, en eene andere trouwt, doet overspel tegen haar. En wie eene verstootene trouwt, doet overspel. En indien eene vrouw haren man verstoot, en een anderen trouwt, doet zij overspel.

De goddelijke Leermeester had reeds in de Bergrede (bl. 402) de onverbreekbaarheid van den H. huwelijksband verkondigd, en daarop gewezen, dat het huwelijk, dat een gescheiden echtgenoot met eene andere aangaat, eigenlijk geen huwelijk, maar slechts eene overspelige samenleving is, waarom zulk eene onrechtmatige echtgenote verstooten behoort en moet worden. Het christelijk huwelijk moet onverbreekbaar zijn: hoe kon het anders het sacramenteele afbeeldsel zijn van die eeuwig onverbreekbare vereeniging,

die Christus met de Kerk heeft aangegaan? Het christelijk huwelijk moet onverbreekbaar zijn: wat zou er anders van de arme, zwakke, ziekelijke vrouw geworden, als haar echtgenoot met het oog op een ander huwelijk zich gedreven voelde, haar moede te worden? Het christelijk huwelijk moet onverbreekbaar zijn: hoe ontzaggelijk treurig zou het er anders uitzien met de opvoeding der kinderen, en met de grondslagen van alle gemeenschappelijk en staatsleven, met het huisgezin? Ongetwijfeld gaat de onverbreekbaarheid van het huwelijk zeer dikwijls met veel bitters en jarenlang leed vergezeld — ten gevolge der ziekelijkheid, of ook wel van de lichtzinnigheid en ruwheid van een der echtgenooten. Maar juist daarom heeft de Verlosser het huwelijk tot de waardigheid van een Sacrament verheven en aan de waardige ontvangst er van al die bijzondere dadelijke genaden verbonden, die de gehuwden, tot het kloekmoedig verdragen van alle huwelijkskruisen, behoeven.

3. Zijne leerlingen zeggen tot Hem: Als 's menschen zaak met de vrouw alzóó staat, dan is het niet raadzaam te trouwen. Hij zeide tot hen: Niet allen vatten dit woord, maar zij, aan wie het gegeven is. Want er zijn ontmanden, die uit moederlijf zóó geboren zijn; en er zijn ontmanden, die van de menschen *zoo* gemaakt zijn; en er zijn ontmanden, die zich zelven ontmand hebben om het Rijk der Hemelen. — Die het vatten kan, vatte het!

Ongetwijfeld is de ongehuwde staat van hen, die vrijwillig om Jezus Christus en het Rijk der Hemelen maagd blijven, de volmaakste en Gode welgevalligste. Maar ook zij, voor wie òf door de natuur zelve, òf wel door armoede en ziekelijkheid, òf eindelijk door de boosheid en bedrog der menschen het huwelijk onmogelijk gemaakt zou worden, kunnen zich uit dezen hunnen onvrijwilligen, ongehuwden staat de grootste verdiensten verschaffen, als zij zich geduldig en overgegeven aan God in hunnen toestand voegen, hunne harten voor onkuische gedachten en begeerten zuiver bewaren, en met blijde hoop de komst van den hemelschen Bruidegom verbeiden. O gun allen, die trouwen, hun geluk! Want waarlijk, 't is gewoonlijk niet te groot. Hoeveel bittere teleurstellingen dikwijls reeds in de eerste dagen van hun huwelijken staat! Zijt gij niet gehuwd, overdenk dan ernstig het woord van den leeraar der volken: Aan de ongetrouwden nu en aan de weduwen zeg ik: het is hun goed, indien zij zoo blijven, gelijk ik zelf. Aangaande de maagden nu heb ik geen bevel des Heeren; maar ik geef mijn raad. Die trouwt, doet wel; die niet trouwt doet nog beter. (I Cor. VII.) — Maar bedenk daarenboven: Er wordt eene groote genade gevorderd, om zuiver en vlekkeloos in den ongehuwden staat te leven en den maagdom te bewaren; en vreeselijk zijn de ergernissen, die uit de onteering van dezen stand voortkomen. En die genade wordt alleen gegeven aan hem, die er vurig en met volharding om bidt.

4. En Hij zeide tot zijne leerlingen: Het is onmogelijk, dat er geene ergernissen komen; doch wee hem, door wien ze komen. Het is hem nutter, dat een molensteen om zijn hals gelegd en hij in de zee geworpen worde, dan dat hij één van deze kleinen ergere! Geeft acht op u zelven! Indien uw broeder tegen u zondigt, bestraf hem; en indien het hem berouwt, vergeef hem. En indien hij zevenmaal daags tegen u zondigt, en zevenmaal tot u wederkeert, zeggende: het berouwt mij! vergeef hem. — En de Apostelen zeiden tot den Heer: Vermeerder ons het geloof! En de Heer zeide: Indien gij geloof zult hebben als een korrel mostaardzaad, zult gij tot dezen moerbeziënboom zeggen: Ontwortel u, en plant u over in de zee! En hij zal u gehoorzamen.

En wie van u heeft een dienstknecht, die ploegt of *het vee* hoedt, en zal, als

deze van het veld is teruggekeerd, tot hem zeggen: Kom terstond, en zit aan! en zal niet tot hem zeggen: Maak mijn avondmaal gereed, en omgord u en bedien mij, tot dat ik gegeten en gedronken heb, en daarna zult gij eten en drinken? Dankt hij wel dien dienstknecht, omdat hij gedaan heeft, wat hij hem bevolen had? Ik denk het niet. Zoo ook gij, wanneer gij alles gedaan hebt, wat u bevolen is, zeg dan: Wij zijn onnutte dienstknechten; wij hebben gedaan, wat wij schuldig waren te doen.

Als de Zaligmaker hier het strenge gedrag en zonder aanzien van de aanzienlijke Joden jegens hunne dienstboden tot eene gelijkenis gebruikt, volgt daaruit niet, dat Hij zulke gestrengheid der heeren jegens hunne dienstknechten en meiden billijkt. Hij toont maar aan wat bij de Joden feitelijk gebeurt en in hunne gebruiken ligt en daaraan verbindt Hij zijne vermaning tot christelijke ootmoedigheid.

VIJF EN VEERTIGSTE HOOFDDEEL.

JEZUS OP HET LOOFHUTTENFEEST TE JERUSALEM.

(*Luc. XVII:* 11; *Joan. VII*: 2—53.)

1.

Te vergeefs hadden tot nu toe zoovele Joden, ja zelfs verschillende »Broeders," dat is, bloedverwanten van Christus zijne wonderwerken en hemelsche leeringen gezien en gehoord. Hun vleeschelijk gezind hart wilde de prediking over het kruis, de armoede, de ootmoedigheid, de zelfverloochening en algeheele onderwerping aan God niet begrijpen. En toch wordt het de goddelijke Leermeester niet moede: — zijne woorden, zijn goddelijke zaadkorrels, die, zoo niet heden of morgen, toch later honderdvoudige vruchten moeten voortbrengen. Zoo ook handelt de ware dienaar van Christus, de priester, de zielzorger. — Al moet hij ook in tranen zaaien, en al wil zich dikwijls jaren lang geene vrucht zijner redelijke pogingen vertoonen, — wanhoopt hij toch niet. Geduldig en zijnen plicht getrouw werkt hij dag aan dag in zijne bediening; vroeg of laat moet toch eens de dag aanbreken, waarop in vreugde zal worden geoogst.

En het geschiedde, terwijl Hij naar Jerusalem reisde, dat Hij door het midden van Samarië en Galilea ging. En het feest der Joden, het Loofhuttenfeest, was nabij. Zijne broeders nu zeiden tot Hem: Vertrek van hier en ga naar Judea; opdat ook uwe leerlingen uwe werken zien, die gij doet; want niemand doet iets in het verborgen, als hij zelf toch zoekt vermaard te wezen. Indien gij deze dingen doet, openbaar u aan de wereld! — Want zijne

broeders geloofden niet in Hem. Jezus zeide dan tot hen: Mijn tijd is nog niet gekomen; maar uw tijd is altoos gereed. De wereld kan u niet haten; doch Mij haat zij, omdat Ik van haar getuig, dat hare werken boos zijn. Gaat gijlieden op naar dit feest; Ik echter ga niet op*) naar dit feest; omdat mijn tijd nog niet vervuld is.

En dit gezegd hebbende, bleef Hij in Galilea. Doch toen zijne broeders waren opgegaan, toen ging Hij zelf ook op naar het feest, niet openlijk, maar als in het verborgen. De Joden dan zochten Hem op het feest en zeiden: Waar is Hij? En veel gemompel was er over Hem onder de schare; want sommige zeiden: Hij is goed; doch anderen zeiden: Neen, maar Hij verleidt het volk. Niemand echter sprak openlijk van Hem, uit vrees voor de Joden d. i. *voor de oversten der Joden, de Schriftgeleerden en Hoogepriesters.*

2. Toen nu het feest reeds op zijn midden was, ging Jezus op naar den tempel, en leerde: En de Joden verwonderden zich, zeggende: Hoe kent deze de Schriften, daar Hij ze niet geleerd heeft? Jezus antwoordde hun en zeide: Mijne leer is de mijne niet, maar desgenen, die Mij gezonden heeft. Wil iemand diens wil doen, hij zal van deze leer erkennen, of zij uit God is, dan of Ik uit Mij zelven spreek. Die uit zich zelven spreekt, zoekt zijne eigene eer; maar die de eer zoekt desgenen, die Hem gezonden heeft, die is waarachtig, en in hem is geene ongerechtigheid. Heeft Mozes u niet de wet gegeven? En niemand van u doet de wet! Waarom zoekt gij Mij te dooden? De schare antwoordde en zeide: Gij hebt een boozen geest in; wie zoekt u te dooden? Jezus antwoordde en zeide tot hen: Een werk heb Ik gedaan, en gij verwondert u allen. Daarom heeft Mozes u de besnijdenis gegeven, niet dat zij van Mozes is, maar van de Vaderen, en gij besnijdt een' mensch op den Sabbath. Indien een mensch op den Sabbath de besnijdenis ontvangt, opdat de Wet van Mozes niet verbroken worde, *hoe* zijt gij *dan* op Mij verstoord, omdat Ik een' geheelen mensch gezond gemaakt heb op den Sabbath? Wilt niet oordeelen naar het aanzien, maar velt een rechtvaardig oordeel!

3. Sommigen van Jerusalem zeiden dan: Is deze het niet, dien zij zoeken te dooden? En zie, Hij spreekt openlijk en zij zeggen Hem niets. Hebben soms de Oversten waarlijk erkend, dat deze de Christus is? Doch wij weten van waar hij is. Jezus riep dan in den tempel leerende en zeggende: Gij kent Mij, en weet ook van waar Ik ben; en toch ben Ik niet uit Mij zelven gekomen; maar Hij, die Mij gezonden heeft, is waarachtig, Hij, dien gij niet kent. Ik ken Hem, want Ik ben van Hem, en Hij heeft Mij gezonden.

4. Zij zochten Hem dan te vatten; doch niemand sloeg de handen aan Hem, want zijne ure was nog niet gekomen. Uit de Schare nu geloofden velen in Hem, en zeiden: wanneer de Christus komt, zal hij veel meer teekenen doen, dan die deze doet? De Phariseërs hoorden de schare dit over Hem mompelen; En de Overste en de Phariseërs zonden dienaren af om Hem te vatten. Jezus zeide dan tot hen: Nog een weinig tijds ben Ik met u, en Ik ga tot Hem, die Mij gezonden heeft. Gij zult Mij zoeken en niet vinden; en waar Ik ben, kunt gij niet komen. De Joden zeiden dan

*) d. i. Ik ga nu nog niet op, niet in den beginne van het feest, maar pas op den derden feestdag; Ik ga niet openlijk met u; maar in het verborgen.

tot elkander: waar wil deze heengaan, dat wij Hem niet zullen vinden? Wil Hij soms naar de verstrooiing onder de Heidenen gaan*), en de Heidenen leeren? Wat is dat woord, dat Hij sprak Gij zult Mij zoeken, en niet vinden; en waar Ik ben, kunt gij niet komen! Op den laatsten dag nu, den grooten *dag* van het feest, stond Jezus, en riep, zeggende: Indien iemand dorst heeft, hij kome tot Mij en drinke! Die in Mij gelooft, gelijk de Schrift zegt: Stroomen van levend water, zullen uit zijn binnenste vloeien. Dit nu zeide Hij van den Geest, welken zij, die in Hem geloofden, zouden ontvangen; want de Geest was nog niet gegeven, omdat Jezus nog niet verheerlijkt was. Uit die schare dan, toen zij deze zijne woorden gehoord hadden, waren er, die zeiden: Deze is waarlijk de Profeet! Anderen zeiden: Deze is de Christus! Doch sommigen zeiden: Komt de Christus dan uit Galilea? zegt de Schrift niet, dat de Christus komt uit Davids zaad, en van het vlek Bethlehem, waar David was? Er ontstond alzoo om Hem verdeeldheid onder de schare. En sommigen uit hen wilden Hem vatten; maar niemand sloeg de handen aan Hem.

De dienaren kwamen dan tot de Opperpriesters en Phariseërs. En deze zeiden tot hen: Waarom hebt gij Hem niet opgebracht? De dienaren antwoordden: Nooit heeft een mensch zóó gesproken, als deze mensch. De Phariseërs antwoordden hun dan: Zijt gij soms ook al verleid geworden? Heeft wel iemand uit de Oversten in Hem geloofd, of uit de Phariseërs? Maar deze schare, die de wet niet kent, zij zijn vervloekt!

5. Nicodemus zeide tot hen, degene die des nachts tot Hem kwam, *en* die één van hen was: Oordeelt onze wet wel een mensch, tenzij zij hem eerst verhoord hebbe en wete wat hij doet? Zij antwoordden en zeiden tot hem: Zijt gij soms ook een Galileër? Onderzoek de Schriften en zie, dat er geen Profeet uit Galilea opstaat! En zij keerden een iegelijk naar zijn huis terug.

Vanwaar komt het, dat het ongeloof, hetwelk de Hoogepriesters en Phariseërs reeds voor achttien eeuwen met zoo trotsche woorden en snoode volksverachting ten toon spreidden en het trotsche ongeloof van de zoogenaamde beschaafde wereld, d. i. van zoo menig aanzienlijk man onzer dagen, als twee druppelen waters op elkander gelijken! Wel is waar hadden zich toen reeds verschillige rijken en voornamen bij Jezus aangesloten, rijke tolbeambten, dan die edele, bij de Heidenen en Joden zoo zeer gevierde hoofdman van Capharnaüm, die zich in zijne nederigheid onwaardig rekende, Jezus onder zijn dak te ontvangen; eveneens de rijke gezusters te Bethanië, Lazarus, Martha en Maria Magdalena, alsmede de Wetgeleerden Nathanaël en Nicodemus. Maar over 't algemeen was het toch meer het gewone arme volk, dat Jezus aanhong, terwijl de groote meerderheid der voornamen tegenover Hem jaloers en ongeloovig waren, bij elke gelegenheid het volk tegen Hem ophitsten en — als soms iemand uit hun midden, zooals Nicodemus het waagde, een woord ten gunste van den goddelijken Leermeester te zeggen, — dien met hoon en verachting overlaadden. Waarlijk van toen tot op onze dagen is het woord bewaarheid: Aan de armen wordt het Evangelie verkondigd!

Hoe komt dat toch? Waarom vindt men bij de zoogenaamde aanzienlijke wereld, d. i. bij de beschaafden en geleerden, bij de rijken en machtigen dezer aarde, zoovele flauwe, zwak geloovige Katholieken, zoovele ongeloovige en hevige vijanden van den godsdienst van Christus, en van zijne Kerk? De reden is tweederlei: van den eenen kant de Hoovaardij, van den anderen kant

*) d. i. Onder de grieksch sprekende Joden, of tot onze volksgenooten, die onder de Heidenen verstrooid leefden.

het bovenmatig genot van dit leven, de zinnelijkheid.

De hoovaardij belet hen, hun verstand onder het juk des geloofs te buigen, en, evenals het arme, onwetende volk, godsdienstgeheimen te gelooven, die zij niet kunnen begrijpen. Daar zij in wetenschap, aanzien en macht boven het gewone volk staan, schijnt het hun zeer verlokkend, ja zelfs verstandig toe, zich ook, met betrekking tot den godsdienst, boven het gewone volk te verheffen, diens beschouwingen en geloof als kinderdroomen te verachten en zich met het bewustzijn te vleien: Zij hebben dat nederig standpunt overwonnen. — Zij hebben zich vele kennissen en wetenschappen eigen gemaakt, en daardoor hun verstand een zoo groot en uitsluitend vertrouwen geschonken, dat zij zich zouden meenen te onteeren, als zij iets geloofden, wat hun verstand niet kan begrijpen. Zij maken geen onderscheid tusschen aardsche waarheden, en denken niet aan de vreeselijke dwalingen, waarin noodwendig het menschelijk verstand vervallen moet, dat aan zich zelven is overgelaten en zich vergoodt.

De hoovaardij belet hen, uit den mond van sterfelijke menschen, die zij dikwijls in wereldsche kennissen en bekwaamheid overtreffen, d. i. uit den mond van priesters de waarheden ter zaligheid te hooren, uit hunne hand de heilgenaden en de Sacramenten te ontvangen. Als dienaar van Jezus Christus en zijner H. Kerk moet de priester van allen, die aan zijne zorg zijn toevertrouwd, geloof en onderwerping in geestelijke zaken vorderen en evenals weleer Joannes de Dooper, het onrecht van den Machthebber, zoowel als de zonden van het gewone volk bestraffen. De priester moge het ook met een bloedend hart en slechts in 't gevoel van zijn H. plicht doen; 't is om het even! Zijn optreden houden zij voor onverdragelijke aanmatiging, heerschzucht en priestertrots. Zoo keeren zij zich met verachting, dikwijls met haat en gramschap van den priester af, en daarmede helaas, maar al te dikwijls ook van den godsdienst zelven.

Eindelijk belet hen de hoovaardij, hun geloof openlijk te belijden, en daarnaar te leven. Want zij zouden, bij huns gelijken den roem der verlichting en vooruitgang verliezen! Menigeen van die hooggeplaatste mannen is zijn spreken tegen de Kerk en haar geloof in den beginne geen ernst; in zijn hart denkt hij er nog anders en beter over. Maar dikwijls wordt in hem de menschelijke vrees en verloochening van Christen te zijn daardoor gestraft, dat het ongeloof langzamerhand ook werkelijk in zijn hart binnensluipt, en hij ongelukkig ten slotte datgene wordt, wat hij aanvankelijk slechts uit ijdelheid schijnen wilde.

De tweede oorzaak, waarom zoo menig aanzienlijk persoon, evenals de Joodsche Schriftgeleerden en Phariseërs, in ongeloof en haat tegen Christus en zijne Kerk vervalt, is de overdreven zucht naar de goederen dezer wereld. Immers deze goederen zijn dikwijls — geheel of althans gedeeltelijk op eene onrechtvaardige wijze verkregen; en wil hun bezitter met Christus en zijn geweten in vrede leven, moet hij van dit onrechtvaardig bezit afstand doen. Om dezen pijnlijken plicht te ontgaan, zoekt nu menigeen dier ongelukkigen daardoor eenen uitvlucht, doordat hij Christus en zijne Kerk, het geloof en de christelijke zedewet openlijk loochent. Maar al is ook het aardsche goed rechtmatig verkregen, houdt deszelfs behoud, vermeerdering en gebruik 's menschen geest en hart dermate bezig, dat hij zeer dikwijls den zin voor het goddelijke en eeuwige verliest, en de godsdienstige behoefte in pracht, weelde en zingenot verdwijnt.

Christelijke Lezer, ziedaar de gevaren van den rijkdom, en van alles, wat groot is voor de wereld. Destemeer verdienen die rijken, beschaafden en aanzienlijken van de wereld onze bewondering, en des te heerlijker zal het loon in den hemel zijn van die aanzienlijken, die te midden van deze gevaren en verleidingen, aan den Verlosser en zijne Kerk getrouw blijven, en, behalve de vergankelijke goederen dezer wereld, de onvergelijkelijk meer waardige goederen des geloofs en der genade niet verliezen.

ZES EN VEERTIGSTE HOOFDDEEL.

CHRISTUS VERGEEFT EENE OVERSPELIGE VROUW. HIJ LEERT WEDEROM IN DEN TEMPEL. DE JODEN WILLEN HEM STEENIGEN.

(*Joan. VIII:* 1—59.)

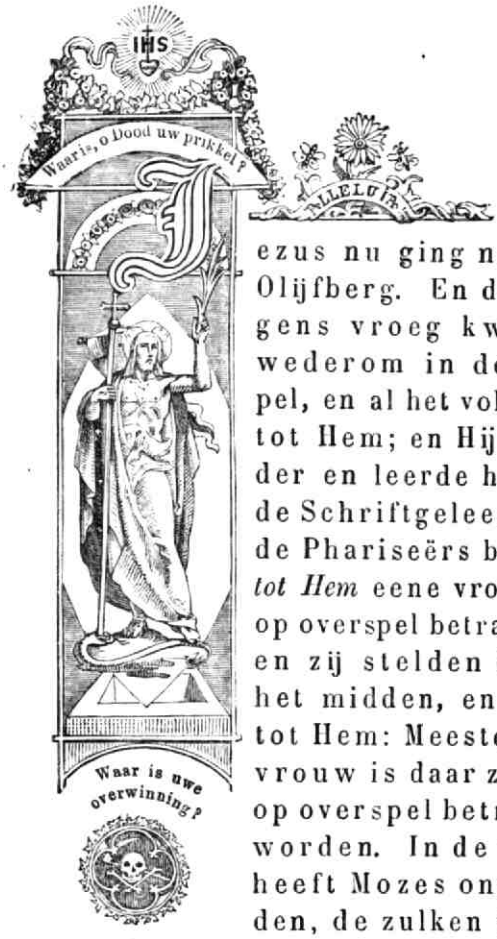

1.

Jezus nu ging naar den Olijfberg. En des morgens vroeg kwam Hij wederom in den tempel, en al het volk kwam tot Hem; en Hij zat neder en leerde hen. En de Schriftgeleerden en de Phariseërs brachten *tot Hem* eene vrouw, die op overspel betrapt was; en zij stelden haar in het midden, en zeiden tot Hem: Meester, deze vrouw is daar zooeven op overspel betrapt geworden. In de wet nu heeft Mozes ons geboden, de zulken te steenigen. Gij dan, wat zegt Gij? Dit nu zeiden zij om Hem te beproeven, ten einde Hem te kunnen beschuldigen. Doch Jezus bukte neder en schreef met zijnen vinger op den grond. Daar zij nu aanhielden met Hem te vragen, richtte Hij zich op, en zeide tot hen: Wie van u zonder zonde is, werpe het eerst den steen op haar! En wederom nederbukkende, schreef Hij op den grond. Doch zij, dit gehoord hebbende, gingen uit, de één na den anderen, van de oudsten te beginnen; en Jezus bleef alleen met de vrouw daar in het midden staande. Jezus nu richtte zich op, en zeide tot haar: Vrouw! waar zijn ze, die u beschuldigden? Heeft niemand u veroordeeld? Zij zeide: Niemand, Heer! En Jezus zeide: Ook Ik zal u niet veroordeelen. Ga heen en zondig nu niet meer.

Wijsheid des Verlossers, die de boosaardige aanklagers met een enkel woord tot zwijgen gebracht en tegelijk hunne listige plannen te schande gemaakt heeft! Barmhartige liefde van den Verlosser die de overspeelster niet alleen van de tijdelijke straf bevrijdt, maar haar ook tot een volmaakt berouw gebracht en van hare zonden gezuiverd heeft! — En gij, christelijke Lezer, leer uit dit voorval langzaam en zacht te zijn in uw oordeel over anderen en ootmoedig uwe eigene zonden te gedenken.

2. Wederom dan sprak Jezus tot hen, zeggende: Ik ben het licht der wereld; die Mij volgt, wandelt niet in de duisternis, maar hij zal het licht des levens hebben! De Phariseërs zeiden dan tot Hem: Gij getuigt van U zelven; uwe getuigenis is niet waarachtig. Jezus antwoordde, en zeide tot hen: Ook als Ik van Mij zelven getuig, is mijne getuigenis waarachtig, omdat Ik weet, van waar Ik gekomen ben, en waar Ik heen ga; doch gij lieden weet niet van waar Ik kome, of waar Ik heenga. Gij oordeelt naar het vleesch; Ik oordeel

niemand; doch indien Ik oordeel, zoo is mijn oordeel waarachtig, omdat Ik niet alleen ben, maar Ik en de Vader, die Mij gezonden heeft. En in uwe wet staat geschreven, dat de getuigenis van twee menschen waarachtig is. Ik ben het, die van Mij zelven getuig, en van Mij getuigt de Vader, die Mij gezonden heeft. Zij zeiden dan tot Hem: Waar is uw Vader? Jezus antwoordde: Gij kent noch Mij, noch mijnen Vader; Indien gij Mij kendet, zoudt gij wellicht ook mijnen Vader kennen. Deze woorden sprak Jezus bij de offerkist, leerende in den tempel; en niemand greep Hem; want zijne uur was niet gekomen.

3. Jezus zeide dan wederom tot hen: Ik ga heen, en gij zult Mij zoeken, en in uwe zonde zult gij sterven. Waar Ik heen ga, kunt gij niet komen. De Joden zeiden dan: Zou Hij zichzelven willen dooden, daar Hij gezegd heeft: Waar Ik heenga, kunt gij niet komen? En Hij zeide tot hen: Gij zijt van beneden, en Ik ben van boven. Gij zijt van deze wereld, Ik ben niet van deze wereld. Ik heb u diensvolgens gezegd, dat gij sterven zult in uwe zonden; want indien gij niet gelooft, dat Ik *het* ben, zult gij in uwe zonde sterven. Zij zeiden dan tot Hem: Wie zijt Gij? Jezus zeide tot hen: Volstrektelijk wat Ik u ook zeg *dat ik ben.* Veel heb Ik van u te zeggen en te oordeelen; maar die Mij gezonden heeft is waarachtig: en Ik, wat Ik van Hem gehoord heb, dat spreek Ik in de wereld. En zij verstonden niet, dat Hij God zijnen Vader noemde. Jezus zeide dan tot hen: Wanneer gij den Zoon des menschen verhoogd zult hebben, dan zult gij verstaan, dat Ik het ben, en dat Ik uit Mij zelven niets doe, maar datgene spreke, wat de Vader Mij geleerd heeft. En die Mij gezonden heeft, is met Mij; en Hij heeft Mij niet alleen gelaten, omdat Ik altijd doe wat Hem behagelijk is.

Hoe meer de ure van het bloedig zoenoffer nadert, des te duidelijker en heerlijker wordt de openbaring van Christus. Hij is het licht der wereld, de waarachtige Rechter, de almachtige oorsprong en het begin van alle dingen, door Wien alles is geschapen, de afgezant des Vaders, de Zoon van den levenden God, degene, die is, vóór dat Abraham werd. Maar ook met elken dag werd zijn woord strenger en grammoediger, zooals het ongeloof zijner vijanden dit verdient. Mochten zij, die bij ieder ernstig en gevoelig woord van den christelijken Prediker wrokken en hem steeds op het voorbeeld van den »zachtmoedigen en teederen Leermeester van Nazareth wijzen, — mochten zij deze en de volgende woorden van toorn uit den mond van Christus overwegen, en dan bedenken, of het ook soms voor den verkondiger van het Evangelie geen plicht wordt, eveneens te spreken!

4. Toen Hij dit sprak, geloofden velen in Hem. Jezus zeide dan tot de Joden, die Hem geloof gegeven hadden: Indien gijlieden in mijn Woord blijft, zult gij waarlijk mijne leerlingen zijn; en gij zult de waarheid kennen, en de waarheid zal u vrijmaken. — Zij antwoordden Hem: Wij zijn Abrahams zaad, en nooit zijn wij aan iemand dienstbaar geweest; hoe zegt Gij *dan:* Gij zult vrij zijn? Jezus antwoordde hun: Voorwaar, voorwaar, zeg Ik u: Al wie de zonde doet, is een dienstknecht der zonde. De dienstknecht nu blijft niet eeuwig in het huis; doch de zoon blijft er eeuwig. Indien dan de zoon u vrijgemaakt zal hebben, zult gij waarlijk vrij zijn. Ik weet, dat gij Abrahams kinderen zijt; maar gij zoekt Mij te dooden, omdat er voor mijn Woord bij u geene plaats is. Ik spreek, wat Ik bij mijnen Vader gezien heb; en gij, gij doet, wat gij gezien hebt bij

uwen Vader. Zij antwoordden en zeiden tot Hem: Abraham is onze Vader! Jezus zeide tot hen: Indien gij Abrahams kinderen zijt, doet *dan* Abrahams werken! Maar gij zoekt Mij te dooden, eenen mensch, die tot u de waarheid heb gesproken, welke Ik van God gehoord heb; zulks deed Abraham niet. Gij, gij doet de werken van uwen Vader. Zij zeiden dan tot Hem: Wij zijn niet uit hoererij geboren; wij hebben éénen Vader, God. Jezus zeide dan tot hen: Indien God uw Vader was, zoudt gij voorzeker Mij liefhebben; want Ik ben van God uitgegaan en gekomen; want Ik ben niet van Mij zelven gekomen, maar Hij heeft Mij gezonden. Waarom erkent gij mijne spraak niet? Omdat gij mijn woord niet kunt hooren. Gij, gij hebt den duivel tot vader, en wilt de lusten uws vaders doen; die was een menschenmoorder van den beginne; en hij is in de waarheid niet staande gebleven, want er is in hem geene waarheid. Wanneer hij de leugen spreekt, spreekt hij uit het zijne; want hij is een leugenaar, en de vader daarvan. Doch Mij, als Ik de waarheid zeg, Mij gelooft gij niet. Wie van u zal Mij van zonde overtuigen? Indien Ik u de waarheid zeg, waarom gelooft gij Mij niet? Die uit God is, hoort Gods woorden. Daarom hoort gij niet, omdat gij uit God niet zijt.

5. De Joden antwoordden dan en zeiden tot Hem: Zeggen wij niet te recht, dat Gij een samaritaan zijt, en een boozen geest *in* hebt? Jezus antwoordde: Ik heb geenen boozen geest *in*, maar Ik eer mijnen Vader en gij onteerdet Mij. Doch Ik, Ik zoek mijne eer niet; er is er een, die *haar* zoekt, en oordeelt. Voorwaar, voorwaar, zeg Ik u: Zoo iemand mijn Woord bewaard zal hebben, hij zal in eeuwigheid den dood niet zien. De Joden zeiden dan: Nu weten wij, dat gij een boozen geest *in* hebt: Abraham is gestorven en de Profeten; en gij zegt: Zoo iemand mijn Woord bewaard zal hebben, hij zal in eeuwigheid den dood niet smaken. Zijt gij grooter dan onze Vader Abraham, die gestorven is? Ook de Profeten zijn gestorven. Tot wien maakt Gij U zelven? Jezus antwoordde: Indien Ik Mijzelven eer, is mijne eere niets. Mijn Vader is het, die Mij eert, Hij, van wien gij zegt, dat Hij uw God is; doch gij kent Hem niet; maar Ik ken Hem. En indien Ik zeide: Ik ken Hem niet, dan zou Ik aan u gelijk zijn, een leugenaar. Maar Ik ken Hem, en bewaar zijn Woord. Abraham, uw Vader verheugde zich, dat Hij mijnen dag zoude zien; hij heeft dien gezien en zich verblijdt. De Joden zeiden dan tot Hem: Gij zijt nog geen vijftig jaren oud, en Gij hebt Abraham gezien? Jezus zeide tot hen: Voorwaar zeg Ik u: Eer Abraham werd, ben Ik. Zij namen dan steenen op, om op Hem te werpen; maar Jezus verborg zich en ging den tempel uit.

ZEVEN EN VEERTIGSTE HOOFDDEEL.

GENEZING VAN DEN BLINDGEBORENE OP DEN SABBATH. JEZUS, DE GOEDE HERDER.

(*Joan. IX*: 1; *X*: 1—22).

1.

Jezus heeft zich waarlijk als het Licht geopenbaard. Even-als het licht door zijne helderheid verlicht, en door zijn zachten glans het hart verblijdt, zoo zocht de Zaligmaker de Joden door zijne waarheid te verlichten, en door zijne genade en minzaamheid liefderijk tot zich te trekken. Toen zij waarheid en genade versmaadden, liet Hij de stralen van zijn licht tot in den afgrond hunner boosheid afdalen, en legde straffend de verschrikkelijke ellende van de zonden hunner ziel bloot. En toen ook dat niet baatte, liet Hij zijne goddelijke wijsheid en waardigheid als eene bliksemstraal schitteren, zoodat zij als verblind stonden. Dit was het verdiende vonnis! Maar — dit is nog niet het laatst, het beslissend, het onherroepelijk vonnis! Want de Verlosser wil den dood van den zondaar niet, maar dat hij zich bekeere en leve; Hij is de goede Herder, die zijn leven voor zijne schapen geeft. Daarom openbaart Hij andermaal zijne liefde en barmhartigheid of het nog gelukken mocht, de versteende harten der Joden te vermurwen, en geeft hun in de wonderlijke genezing van den blind geborene, een bewijs, dat Hij ook nu nog bereid is, de verblindheid van hunnen geest te genezen.

En in het voorbij gaan zag Jezus eenen mensch, die blind was van zijne geboorte af. En zijne leerlingen vroegen Hem: Rabbi! Wie heeft gezondigd, deze, of zijne ouders, dat Hij blind geboren werd? Jezus antwoordde: Noch deze heeft gezondigd, noch zijne ouders; maar *dit is geschied*, omdat in hem de werken Gods openbaar zouden worden. Ik moet de werken doen van Hem, die Mij gezonden heeft, zoolang het dag is. De nacht komt, wanneer niemand werken kan. Zoolang Ik in de wereld ben, ben Ik het licht der wereld. Dit gezegd hebbende, spuwde Hij op den grond en maakte slijk van het speeksel; en Hij streek *hem* het slijk op zijne oogen, en zeide tot hem: wasch u in het bad van Siloë ('t welk overgezet wordt: Gezonden) Hij ging dan heen en wiesch zich en kwam ziende *terug*. De geburen dan en die hem te voren gezien hadden, dat hij een bedelaar was, zeiden: Is deze het niet, die zat en bedelde? Sommigen zeiden: Die is het! Doch anderen: volstrekt niet! maar hij gelijkt op hem. Doch hij zeide: Ik ben het. Zij zeiden dan tot hem: Hoe zijn u de oogen geopend? Hij antwoordde: Die mensch, die Jezus genaamd wordt, maakte slijk, en bestreek mijn oogen, en zeide, tot mij: Ga naar het bad van Siloë, en wasch u! En ik ging heen, en wiesch mij, en ik zie. En zij zeiden tot hem: waar is die *mensch?* Hij zeide: Ik weet het niet.

2. Zij brachten hem, den genezenen blinde, tot de Phariseërs. En het was een Sabbath, toen Jezus het slijk maakte en *hem* zijne oogen opende. Wederom dan vroegen hem *ook* de Phariseërs,

hoe hij ziende was geworden. Hij nu zeide tot hen: Hij legde mij slijk op de oogen, en Ik wiesch mij, en ik zie. Sommigen uit de Phariseërs zeiden dan: Deze mensch, die den Sabbath niet onderhoudt, is niet van God. Doch anderen zeiden: Hoe kan een zondaar deze teekenen doen? En er was verdeeldheid onder hen. Zij zeggen dan wederom tot den blinde: Gij *voor u*, wat zegt gij van Hem, die u de oogen geopend heeft? Hij nu zeide: Hij is een Profeet. De Joden geloofden dan niet van hem, dat hij blind was geweest, en ziende geworden, totdat zij de ouders van die ziende was geworden, hadden geroepen. En zij ondervroegen hen zeggende: Is deze uw zoon, van wien gij zegt, dat hij blind geboren is? Hoe ziet hij dan nu? Zijne ouders antwoordden hun, en zeiden: wij weten, dat deze onze zoon is, en dat hij blind geboren is; maar hoe hij nu ziet, weten wij niet; of wie *hem* zijne oogen geopend heeft, wij, wij weten het niet. Ondervraagt hem zelven! hij heeft zijne jaren: hij spreke zelf van zich. Dit zeiden zijne ouders, omdat zij de Joden vreesden; want reeds waren de Joden overeen gekomen, zoo iemand Hem erkende voor den Christus, dat die buiten de Synagoog zou gedaan worden. Daarom zeiden zijne ouders: Hij heeft zijne jaren; ondervraagt hem zelven!

Zij riepen dan andermaal den mensch, die blind geweest was, en zeiden tot hem: Geef eer aan God! wij, wij weten, dat deze mensch een zondaar is, Hij dan zeide tot hen: of Hij een zondaar is weet ik niet; één ding weet ik, dat ik blind was, en thans zie. Zij zeiden dan tot hem: Wat heeft Hij aan u gedaan? Hoe heeft Hij u de oogen geopend? Hij antwoordde hun: Ik heb het u reeds gezegd, en gij hebt het gehoord; waarom wilt gij het andermaal hooren? Wilt gij ook zijne leerlingen worden? Zij beschimpten hem dan en zeiden: Wees gij een leerling van Hem; wij, wij zijn Mozes leerlingen. Wij weten, dat God tot Mozes gesproken heeft; maar van waar deze is, weten wij niet. Die mensch antwoordde en zeide tot hen: Dat is dan wel wonderlijk, dat gij niet weet, van waar Hij is, en Hij heeft toch mijne oogen geopend! Wij weten immers, dat God geen zondaars verhoort; maar zoo iemand godsdienstig is en zijnen wil doet, dien verhoort hij. Van *alle* eeuwen her is het niet gehoord, dat iemand de oogen van eenen blindgeborene heeft geopend! Indien deze niet van God was, Hij zoude niets kunnen doen. Zij antwoordden, en zeiden tot hem: Gij, gij zijt geheel in zonden geboren, en gij leert ons? En zij wierpen hem buiten.

Welk onderscheid tusschen den ziende geworden in zijne nederige en toch zoo schrandere eenvoudigheid, en de Phariseërs in hunne hoogdravende en toch zoo dwaze wijsheid! Zij willen het wonder maar niet gelooven, en daarom kan het ook niet geschied zijn: dat streed al te zeer tegen hun belang! Nu moest hunne wijsheid het middel en den weg vinden om hunne ontkenning te staven. Dan hoe armzalig zijn hunne redenen! »Die den Sabbath door de genezing van eenen zieken onteert, is een zondaar; nu kan echter een zondaar niet uit God, bijgevolg ook geen Profeet, veel minder nog de Christus zijn." Dat is alles, wat hunne wijsheid kan uitvinden. Doch het is den verlichten Phariseërs voldoende, hunne oogen te sluiten, en een feit, dat door den ziende geworden, door zijne ouders en al het volk verzekerd wordt, eenvoudig te loochenen! Zoo zijn zij, die zich voor zienden en hoogverlichten hielden, blinde dwazen geworden. Eene oude en immer nieuwe geschiedenis.

3. Jezus hoorde, dat zij hem buiten hadden geworpen; en als Hij hem gevonden had, zeide Hij tot hem: Gelooft gij in den Zoon Gods? Hij antwoordde, en

zeide: Wie is Hij, Heer, opdat ik in Hem geloove? En Jezus zeide tot hem: Gij hebt Hem gezien, en die met u spreekt, die is het. Hij nu zeide: Ik geloof, Heer! en nedervallende, aanbad hij Hem. En Jezus zeide: Tot een oordeel ben Ik in deze wereld gekomen, opdat zij, die niet zien, zien en zij, die zien, blind worden. En sommigen uit de Phariseërs, die bij Hem waren, hoorden dit, en zeiden tot Hem: Zijn ook wij *soms* blind? Jezus zeide tot hen: Indien gij blind waart, zoudt gij geene zonden hebben; maar gij zegt: Wij zien! *Derhalve* blijft uwe zonde!

4. Voorwaar, voorwaar zeg Ik u: Wie niet door de deur in de schaapskooi ingaat, maar van elders er inklimt, die is een dief en een roover; maar wie door de deur ingaat, is een herder der schapen. Hem doet de deurwachter open, en de schapen hooren zijne stem; en hij roept zijne eigen schapen bij name, en leidt ze uit. En wanneer hij zijne eigen schapen heeft uitgedreven, gaat hij voor hen uit; en de schapen volgen hem, omdat zij zijne stem kennen. Doch eenen vreemde volgen zij niet, maar vlieden van hem, omdat zij de stem van vreemden niet kennen. Deze gelijkenis zeide Jezus tot hen; doch zij begrepen het niet, wat Hij tot hen sprak. Jezus zeide dan wederom tot hen: Voorwaar, voorwaar zeg Ik u: Ik ben de deur der schapen. Allen, zoovelen er zijn gekomen, zijn dieven en roovers; maar de schapen hebben naar hen niet gehoord. Ik ben de deur. Zoo iemand door Mij ingaat, hij zal behouden worden; en hij zal in- en uitgaan, en weiden vinden. De dief komt niet, dan om te stelen en te slachten en te verderven; Ik ben gekomen, opdat zij het leven hebben en overvloediglijk hebben. Ik ben de goede herder. De goede herder geeft zijn leven voor zijn schapen. Maar die een huurling en geen herder is, wien de schapen niet toebehooren, hij ziet den wolf komen, en verlaat de schapen en vlucht; en de wolf rooft en verstrooit de schapen. En de huurling vlucht, omdat hij een huurling is, en zich om de schapen niet bekommert. Ik ben de goede herder; en Ik ken de mijne, en de mijne kennen Mij, gelijk de Vader Mij kent en Ik den Vader ken; en Ik geef mijn leven voor mijne schapen. Ik heb nog andere schapen, die niet van deze kooi zijn; ook deze moet Ik toeleiden, en zij zullen naar mijne stem hooren; en het zal één kudde worden en één herder. Daarom heeft de Vader Mij lief, omdat Ik mijn leven afleg, om het wederom aan te nemen. Niemand neemt het Mij af, maar uit Mij zelven leg Ik het af. En Ik heb macht, om het af te leggen, en macht heb Ik, om het weder aan te nemen. Dit gebod heb Ik van mijnen Vader ontvangen. Wederom ontstond er verdeeldheid onder de Joden om deze woorden. Velen van hen zeiden: Hij heeft een boozen geest in, en raaskalt; waarom hoort gij Hem aan? Anderen zeiden: Dat zijn geen woorden van een' bezetene: Kan een booze geest wel aan blinden de oogen openen?

Reeds 200 jaren geleden heeft een godvruchtig geestelijke, eveneens in den vorm eener gelijkenis over de schoone parabel van den goeden Herder, eene verklaring, ja eene hartroerende, even kinderlijk eenvoudige als beteekenisvolle en treffende verklaring gegeven. Mochtet ook gij, christelijke Lezer, daarin die stichting vinden, die onze godvruchtige voorouders daaruit reeds voor twee eeuwen geput hebben! Zij luidt aldus:

Meer dan vijftien eeuwen geleden ging een vroom pelgrim te bedevaart naar Jerusalem, om den H. Tempel van Salomon te bezoeken en daar eene beloofde offerande op te dragen. Toen hij

in het II. Land kwam en in een bosch verdwaald geraakte, hoorde hij in de verte een jongeling weeklagend roepen: »Schaapje! Schaapje!" De pelgrim stond over die teedere stem verwonderd en dacht niet anders of het was eene Engelenstem. Toen hij van verbazing bleef stil staan, hoorde hij de stem veel duidelijker, en verbeeldde zich, dat ze hem hoe langer hoe meer nabij kwam. Eindelijk ziet hij een buitengewoon schoonen jongeling, blootvoets en blootshoofds, door heg en struik, met eenen schaapherdersstaf in de hand en eene tasch op zijde daar aan komen. De jongeling was zoo schoon, als ware hij uit den hemel gekomen — zijne oogen geleken twee morgensterren, zijne haren als gesponnen goud, lippen als rozen, wangen als melk en bloed, en geheel zijn lichaam als elpenbeen, met saffieren bezet. Kortom, hij was zoo schoon, dat zelfs een steenen hart hem moest liefhebben. Maar hij was zoo bedroefd, en weende zoo bitterlijk, dat de tranen hem van de wangen vielen.

Vol verwondering over de schoonheid en tranen van den jongeling, zeide hem de pelgrim: Mijn kind, hoe komt gij zoo alleen in deze wildernis, en wat is er toch voorgevallen, dat gij zoo weent? De jongeling antwoordde: Ach, zou ik niet weenen, daar ik zoo ongelukkig ben en niet vinden kan, wat ik zoo ijverig zoek? Wat zoekt gij dan? vroeg de pelgrim. Hij zeide: Mijn vader heeft honderd schapen. Negen en negentig zijn goed verzorgd. Maar het honderdste en nog wel het schoonste is weggeloopen en in de wildernis geraakt. Dit zoek ik en heb ik reeds jaren lang gezocht. En omdat ik het niet vinden kan, ben ik zoo bedroefd, dat ik mij bijna de oogen uit het hoofd ween. De pelgrim zeide: Wie zijt gij, mijn kind, en wie is uw vader? Hij sprak: Mijn vader is een zoo groot Heer, dat hij in zijne hofhouding duizend maal duizend en tienduizend maal honderdduizend dienaars heeft, en zijn rijkdom kent geen einde. Toen hernam de pelgrim: Is uw vader een zoo groot en rijk Heer, wat is hem dan aan een enkel nietswaardig schaapje gelegen? Er is hem, zeî de jongeling, wel niets aan gelegen, maar omdat hij er zoo veel van houdt, kan hij dit verlies niet verzetten. Daarom heeft hij mij gelast het te gaan zoeken, en hij heeft mij bevolen niet onder zijn oog te verschijnen, voor en aleer ik het schaapje gevonden heb.

Vol verbazing sprak de pelgrim: Heeft dan uw vader niemand anders, dien hij uitzenden kan, dat hij juist u, arm kind, in de ellende moest jagen? Zeker, zeî de jongeling, heeft mijn vader lieden genoeg. Maar om te toonen, hoe dierbaar hem het schaapje is, heeft hij mij, zijn eenigen zoon gezonden, om het te zoeken. De pelgrim sprak: Hadde hij u nog maar eenen knecht medegegeven, die u oppaste en het schaapje hielp zoeken! Hij sprak: Ik heb geen knecht willen hebben, om het arme diertje niet bevreesd te maken, en het des te liever naar mij alleen zou komen. Want ik dacht: Als het schaapje ziet, hoe ik, de eenige zoon mijns vaders, een zoo adellijk, schoon kind, half naakt en blootvoets, alleen en zonder knecht, in aanhoudende vermoeienis en afmatting, over berg en dal, in zonneschijn en regen rondloop om het verloren schaapje te zoeken, dan zal het zich laten bewegen, en vrijwillig naar mij terug keeren.

De pelgrim zeide verder: Mijn kind, hoe lang is het al geleden, dat gij uw schaapje zoekt? Weenend antwoordde de jongeling: Ach, ik, arm kind! Van den tijd af, dat ik gaan kon, heeft vader mij weggezonden en zelfs geen bete broods voor onderweg medegegeven. Daarom moet ik mij kommervol behelpen, en mijn stukje brood bij goede menschen om Gods wil zoeken. Ja, van den tijd af, dat ik buiten 's vaders huis ben, heb ik mij nog nooit aan brood verzadigd, ofschoon ik vroeg en laat op de been was, en menigen nacht op den harden grond onder den blooten hemel mij heb moeten behelpen.

Dan sprak de pelgrim: Hebt gij dan in al dien tijd nog nooit het spoor van het schaapje gevonden of het aangetroffen? De jongeling zeide: Menigmaal meen ik het in de verte gezien te hebben, doch ben er nog nooit bij geweest. Want zoodra het ontaarde diertje mij merkt, springt het weg, en wil niet op mij wachten.

Die ontrouw grieft mij zoo, dat ze mijn hart verwondt, omdat ik zie, dat het schaapje mij niet telt, en mij alleen uit kwaadwilligheid zoo laat rondloopen. En toch wil ik er niet van afzien het booze diertje na te jagen, tot het ten laatste in zich zelven keere, en van zijne boosheid afzie.

De pelgrim stond hoe langer hoe meer verwonderd, en zeide: Maar mijn kind, wat hebt gij er toch aan, dat gij u zooveel moeite en last aandoet? Zulk een nutteloos dier verdient zelfs niet, dat men er ook maar een halven dag naar zoeke. De jongeling zeide: Wel is waar heb ik er niets aan, en het verloren schaapje verdient ook niet, dat ik er mij zoo veel moeite en last om aandoe. Maar de reden, waarom ik het zoek, is deze: Omdat ik er zoo groot medelijden mede heb en vrees, het mochte eens geheel ten gronde gaan. Want nu is het nog maar verloren; maar als ik het niet vind, is het voor eeuwig verloren. Daar ik echter beter weet, dan het schaapje zelf, wat het is, eeuwig verloren te zijn, daarom wil ik niet afzien, het te zoeken, tot ik het eindelijk gevonden heb, al moest het mij ook mijn eigen leven kosten.

De pelgrim zeide: Maar als het verloren dier u in handen viel, zoudt gij het zeker om zijne misdaad straffen? Straffen? voer de jongeling te gemoet; integendeel, ik zou het naloopen, om den hals vallen, minzaam omhelzen op mijne schouderen leggen, naar mijnen vader dragen, den ganschen hofstoet bijelkander roepen en zeggen: Verblijdt u met mij! want ik heb mijn schaapje, dat verloren was, terug gevonden.

De pelgrim kon deze liefde niet genoeg bewonderen, en zeide met de tranen in de oogen: O, allerliefst kind! hoe groot is uwe liefde voor het arme schaapje! Als een hondje zijn heer zoo lang zocht, als gij dit het schaapje doet, dan zou immers de heer dat hondje moeten lief hebben, al ware hij ook van ijzer en steen. — En hoeveel te meer nu is dit schaapje verplicht u te beminnen, daar gij het zoo lang gezocht hebt! De jongeling zeide: Ach, mijn vriend, gij moet weten, dat ik het schaapje zoo zeer bemin, dat, als ik het ook vinden mocht onder eene kudde wolven, ik mij in hun midden zou begeven. Ja, hadde ik honderd levens, dan wilde ik ze allen voor het schaapje ten beste geven, om het maar van den eeuwigen dood te kunnen verlossen. Na aldus te hebben gesproken, begon hij zoo bitter te weenen, dat de pelgrim met hem moest weenen en weenend afscheid van hem nam.

De jongeling begaf zich wederom in 't struikgewas van het woeste bosch, liep rond, weende en klaagde, zuchtte en jammerde, riep en schreeuwde. Schaapje, schaapje! Maar 't arme beest was nergens te vinden. Toen verliet hij het woud, begaf zich in 't open veld, ging berg op berg af, zag overal rond, riep met beweende oogen en klagende stem: Schaapje, schaapje! Maar nergens kon hij het verloren schaapje zien. Eindelijk

doorliep hij steden en sloten, vlekken en dorpen, hutten en perken, klaagde en vroeg burgers en herders: Hebt gij mijn beestje niet gehoord? Hebt gij nergens mijn schaapje ontmoet? Maar ach! God vergeve het! Niemand wilde iets van het ontaarde dier weten.

Zoo zocht de trouwe herder zijn verloren schaapje tot in het vier en dertigste jaar zijns levens, toen hij het eindelijk vol blijdschap onder een troep wolven vond. Daar hem nu geen ander middel ten dienste stond, om het arme diertje terug te bekomen, wierp hij zich met lichaams- en levensgevaar in hun midden en ontrukte het schaapje den wolvenmuil. Maar de wolven verscheurden en verwondden den armen herder dermate, dat hij van het hoofd tot de voeten maar eene wonde was. En met al die martelingen waren zij nog niet tevreden, maar klaagden den onschuldigen herder nog aan, als hadde hij hun het schaapje tegen recht en rede willen ontstelen, en brachten hunne zaak door de onrechtvaardige Overheid zoo ver, dat de vrome, onschuldige schaapherder levendig aan een kruis geslagen werd.

Terwijl dit geschiedde kwam de bovengenoemde pelgrim wederom bij toeval in het H. Land. Toen hij den Calvarieberg voorbij ging en hij vele menschen om den berg zag staan, drong hij met geweld door het volk, om te zien, wat er op den berg voorviel. Toen hij op den berg kwam, vond hij den jongeling levendig aan een kruis genageld en zoo misvormd, dat hij hem bijna niet meer kon erkennen. Daarom sprak hij hem aan en zeide: Zijt gij die schoone jongeling niet, die mij voor jaren in de woestijn ontmoette en een verloren schaapje zocht? De arme gekruisigde antwoordde: Ach ja, ik ongelukkige, ik ben het zelf. De pelgrim zeide: Maar hoe komt gij toch in dezen ellendigen toestand? Wie heeft u zoo verscheurd? De jongeling zeide: Dat heeft mijn schaapje gedaan! De pelgrim hernam: Dat is onmogelijk! Want dat zijn geene beten van een schaap, maar wolventanden, leeuwenklauwen en hondsbeten. De jongeling antwoordde: Ach werkelijk zijn het maar beten van mijn schaapje! Toen riep de pelgrim vol verwondering uit: Hoe kan dat mogelijk zijn? Immers een schaap bijt zijn herder niet, zelfs geenen mensch, want zij zijn gansch zacht van aard.

En toch, hernam de jongeling, heeft mij mijn schaapje erger verscheurd, dan een leeuw het een mensch kan doen. Want, nadat ik het drie en dertig jaar nageloopen, en eindelijk onder eenen troep wolven gevonden had, was ik vol blijdschap, en wilde mij onder wolven wagen om mijn arm beestje te redden. Maar het schaapje was liever bij de wolven dan bij mij en hitste de wolven allen tegen mij op. Ja, zelfs ging het voor op, liep op mij aan, stiet mij dadelijk op den grond, trapte mij met zijne poten, verscheurde mij met zijne tanden, en hielp de wolven mijn vleesch zoo zeer verscheuren, dat geen enkel ledemaat van mijn lichaam ongedeerd bleef. En ik leed dat alles en weerde mij niet het minste. Ofschoon mijn vader mij meer dan twaalf legioenen ter hulp wilde zenden, wilde ik die niet, maar dacht, mijn schaapje zal zich te eerder laten bewegen, als het ziet, dat ik om zijnentwille zoo geduldig lijde.

Dan ach! Het verstokte schaapje werd steeds slechter, en liet niet af alle wilde dieren tegen mij op te hitsen, totdat het mij eindelijk aan het kruis bracht. En zoo hang ik nu hier in onuitsprekelijke ziel- en lichaamssmarten. Evenwel roep ik onafgebroken en al de wonden van mijn lichaam roepen met mij: Schaapje! schaapje! Ach, lief beestje, kom toch naar mij! Ik wil u alles vergeven, wat gij mij hebt doen lijden. Ja zelfs wil ik mij op u niet vertoornen, maar zoo handelen, als haddet gij mij nooit eenig leed aangedaan. Ach, mijn lief beestje! ik kan niet sterven, voor en al eer gij tot mij zijt teruggekeerd. Want ik heb u zoo lief, dat ik hier nog liever een gansch jaar in doodssmart zou willen hangen dan zonder u te sterven. Maar als ik zonder u sterven moet, dan sterf ik in de bitterheid mijns harten. Daarom bezweer ik u bij uw geluk: Verlaat toch het gezelschap van wolven, en keer naar mij uwen trouwen herder terug.

Dus riep de goede herder zoo lang, tot dat hij den geest gaf; en daar het schaapje toch niet

wilde terugkomen, slaakte hij om zijn groot harteleed zulken kreet, dat er hemel en aarde van beefden. Alzoo boog hij schreiend zijn hoofd en gaf in de grootste smart zijnen geest.

Ziedaar de parabel, of liever de ware geschiedenis van den goeden herder, die zijn leven voor zijne schapen liet, en zich gewaardigde, voor zijne kudde te sterven. Uit deze gelijkenis kan iedereen duidelijk zien, hoe trouw het Christus met zijne ziel gemeend, en hoe vurig hij ze gezocht heeft. — Gij, arme zondaar, gij zijt het verloren schaapje! De hemelsche Vader heeft zijn eenig geboren Zoon van den hemel afgezonden om u te zoeken, niet, als hadde hij aan u eenige behoefte, of omdat gij dit verdiendet, maar omdat Hij uwe arme ziel lief had, en groot medelijden met uw eeuwig ongeluk had. Zie toe, hoe of gij Hem deze groote liefde vergeldt, en u jegens uwen trouwen herder dankbaar toont!

Dat, rouwmoedige zondaar, dat is voortaan de grootste en gewichtigste aangelegenheid uws levens. En wie zou u hierin beter Leermeester en Voorbeeld kunnen zijn, dan die doorluchtige en van God bevoorrechte boetvaardige zondaars en zondaressen, van wie ons de H. Schrift en de kerkelijke geschiedenis spreken? Wat heeft de prins der Apostelen Petrus na zijne verloochening van den goddelijken Meester, wat de Leeraar der volken Paulus na de dagen zijner vervolgingswoede, wat de rouwmoedige Moordenaar na al zijne misdaden, wat Maria Magdalena na eene in dwaasheid en buitensporigheden verspilde jeugd, wat Augustinus na zijne jarenlange dwalingen, — wat hebben dezen en duizenden andere boetvaardige zondaars en zondaressen, die de goede Herder uit de doornenstruiken der zonden verlost heeft, Hem daarvoor gegeven? Zich zelven, zich zelven, geheel en al zonder eenige terughouding, zich zelven met al het vuur der liefde van hun dankbaar hart, zich zelven met al de opofferingen en ontbeeringen, die de Heer van hen vorderde. Ziedaar, zondaar, wat ook gij uwen Verlosser schuldig zijt: U zelven, u geheel zonder eenige terughouding, als een offer der liefde. Ach, hoe lang hebt gij getalmd, dat offer te brengen! Ach, hoe lang heeft uwe ziel aan het vuur der liefde van uw liefderijken Verlosser weerstand geboden, en is zij, te midden der omhelzing van haren hemelschen Bruidegom koud gebleven! O laat u toch heden door de vlammen dier aanbiddenswaardige liefde doorgloeien, en zeg uit de volheid van uw hart: O Jezus, voor U leef ik; o Jezus, voor U sterf ik; o Jezus, U behoor ik in leven en in dood!

ACHT EN VEERTIGSTE HOOFDDEEL.

DE TIEN MELAATSCHEN. OVER DE WEDERKOMST DES HEEREN. OVER HET VOLHARDEND GEBED DER WEDUWE EN OVER HET OOTMOEDIG GEBED VAN DEN TOLLENAAR IN DEN TEMPEL. CHRISTUS OP HET FEEST DER TEMPELWIJDING TE JERUSALEM.

(*Luc. XVII*: 11; *XVIII*: 1—14; *Joan. X*: 22—42.)

1.

Het schaapje hoort naar de stem zijns herders; maar Israël is zonder gehoor en doof voor de roepstem van zijnen Messias, den liefderijksten en trouwsten aller Herders. De blinden worden genezen, maar Israël volhardt in zijne verblindheid. De melaatschen worden gezuiverd; maar de Phariseërs bespotten Dengene, die gekomen is, hunne besmeurde zielen van de melaatschheid

der zonde te zuiveren, en willen Hem steenigen. De waarheid, genade en lieftalligheid des Verlossers is verschenen. Maar zij vragen spottend: Wanneer komt het Rijk Gods? De ongelukkigen! De eerste komst van Christus in genade en lieftalligheid willen zij zich niet ten nutte maken; daarom kondigt Hij hun van nu af aan luide en steeds luider zijne tweede komst ten oordeel — ten oordeel over Jerusalem, en dan ten oordeel over de gansche wereld. Alleen het volhardend en ootmoedig gebed redt van de verschrikkingen van dit oordeel en leidt tot het Rijk der genade. Dit is de inhoud van dit hoofdstuk.

En het geschiedde, terwijl Hij naar Jerusalem reisde, dat Hij door het midden van Samarië en Galilea ging. En toen Hij zeker vlek intrad, kwamen Hem tien melaatsche mannen te gemoet, die van verre bleven staan. En zij verhieven hunne stem, zeggende: Jezus, Meester, ontferm U onzer! En toen Hij hen zag, zeide Hij: Gaat en vertoont u aan de priesters. En het geschiedde, terwijl zij henengingen, dat zij gereinigd werden. Een nu van hen, als hij zag, dat hij gereinigd was, keerde terug met luider stemme God verheerlijkende. En hij viel op zijn aangezicht voor zijne voeten, *Hem* bedankende. En deze was een Samaritaan. En Jezus nam het woord op en zeide: Zijn niet de tien gereinigd geworden? En de negen waar zijn zij? Er is niemand gevonden, die terugkeerde en eer aan God gaf, dan deze vreemdeling. En Hij zeide tot hem: Sta op en ga heen! Want uw geloof heeft u behouden.

2. En ondervraagd zijnde door de Phariseërs: Wanneer komt het Rijk Gods? antwoordde Hij hun en zeide: Het Rijk Gods komt niet zoo, dat het opgemerkt wordt, en men zal niet zeggen: Zie, hier is het! of, zie, daar is het! Want zie, het Rijk Gods is onder u.

En Hij zeide tot zijne leerlingen: Er zullen dagen komen, dat gij wenschen zult een *enkelen* dag van den Zoon des menschen te zien, en gij zult dien niet zien. En men zal u zeggen: Zie, hier is hij! en zie, daar is hij! Gaat niet en volgt niet! Want gelijk de schitterende bliksem van de eene hemelstreek naar de andere straalt, alzoo zal de Zoon des menschen wezen op zijnen dag. Doch eerst moet Hij veel lijden, en verworpen worden van dit geslacht.

Want eerst door de verwerping en kruisiging van den Messias had Israël de maat zijner schuld gevuld, en was het rijp geworden voor het schrikwrekend Godsgericht, hetwelk, in den ondergang van Jerusalem, over dat Godmoordend volk komen moest. Dit eerste oordeel is het zinnebeeld en het afbeeldsel van het tweede, het laatste oordeel; waarom de Zaligmaker ook gewoonlijk, als Hij van het eerste spreekt, op het ander wijst. Beide wrekende oordeelen zullen zoowel openbare als vreeselijke teekenen voorafgaan; en toch zullen de menschen in hunne lichtzinnigheid en verblindheid door hetzelve verrast worden.

En gelijk geschiedde in de dagen van Noë, aldus zal het ook zijn in de dagen van den Zoon des menschen. Zij aten en zij dronken, zij trouwden en werden uitgetrouwd, tot op den dag, waarop Noë in de arke ging; en de zondvloed kwam, en deed allen omkomen. Desgelijks *ook* gelijk geschiedde in de dagen van Loth: zij aten en dronken, zij kochten en verkochten, zij plantten en bouwden; doch op den dag, dat Loth uit Sodom ging, regende *de Heer* vuur en zwavel van den hemel, en deed allen omkomen. Op gelijke wijze zal het zijn op den dag, waarop de Zoon des menschen zich openbaren zal. Wie in de ure op het dak is, en zijne goederen in huis heeft, kome niet af, om ze te halen; en wie op het veld is, keere insgelijks niet terug. Gedenkt aan de vrouw van Loth! Al wie zal zoeken zijn leven te

behouden, zal het verliezen, en al wie het verliezen zal, zal het behouden. Ik zeg u: In dien nacht zullen er twee op één bed zijn; de eene zal aangenomen worden, en de andere achtergelaten. Twee *vrouwen* zullen te zamen malen; eene zal aangenomen worden, en de andere achtergelaten. Twee zullen op het veld zijn; de eene zal aangenomen worden, en de andere achtergelaten. Zij antwoordden en zeiden tot Hem: Waar, Heere? En Hij zeide tot hen: Waar ergens een lichaam is, daar zullen ook de arenden zich verzamelen.

Gaarne hadden de Joden geweten, wanneer en waar de bedreigde oordeelen Gods zouden plaats hebben Zeker is het antwoord van den goddelijken Leermeester niet zoo duidelijk en bepaald, als de Joden het gewenscht hadden, maar toch beteekenend en vol diepen zin. Het lichaam is Jerusalem en in 't algemeen het Joodsche volk. Door de verwerping van den Messias heeft het zich zelven gedood. Zijne wereldgeschiedkundige beduiding en uitverkoring is daarmede opgeheven. 'T is maar een lijk meer, waarop zich de Romeinsche adelaren onder den veldheer Titus zullen verzamelen. Maar ook de geheele wereld zal op den grooten oordeelsdag een lichaam gelijken, waarover de koninklijke Adelaar, Christus, ten oordeel verschijnen zal.

3. En Hij zeide ook eene gelijkenis tot hen, *om te leeren*, dat men altijd moet bidden en niet moede worden: en Hij zeide: In zekere stad was een rechter, die God niet vreesde, en geen mensch ontzag. En er was eene weduwe in die stad, en zij kwam tot hem en zeide: Verschaf mij recht van mijnen tegenstander! En langen tijd wilde hij niet. Doch daarna zeide hij bij zichzelven: Alhoewel ik God niet vrees; en geen mensch ontzie, nochtans omdat deze weduwe mij lastig valt, zal ik haar recht verschaffen, opdat zij eindelijk niet kome en mij *nog* in het aangezicht sla. En de Heer zeide: Hoort, wat de onrechtvaardige rechter zegt! En zal nu God geen recht verschaffen aan zijne uitverkorenen, die dag en nacht tot Hem roepen, en omtrent hen langmoedig zijn? Ik zeg u: Hij zal hun spoedig recht verschaffen. Doch de Zoon des menschen, als Hij gekomen is, zal Hij wel het geloof op aarde vinden?

4. Ook tot sommigen, die zich zelven rechtvaardig hielden en de overigen verachtten, zeide Hij deze gelijkenis: Twee menschen gingen op naar den tempel om te bidden, de eene een Phariseër en de andere een Tollenaar. De Phariseër stond, en bad bij zichzelven aldus: God, ik dank u, dat ik niet ben

gelijk de overige menschen, roovers, onrechtvaardigen, overspelers, of ook gelijk deze tollenaar; ik vast tweemaal in de week; ik geef tienden van alles wat ik bezit. En de Tollenaar van verre staande, wilde zelfs de oogen niet opheffen naar den hemel, maar sloeg op zijne borst, zeggende: God, wees mij zondaar genadig! Ik zeg u: Deze ging af naar zijn huis, gerechtvaardigd meer dan die. Want al wie zich verheft, zal vernederd, en wie zich vernedert, zal verheven worden.

5. En het was het feest der tempelwijding te Jerusalem; en het was winter. En Jezus wandelde in den tempel, in de gaanderij van Salomom. De Joden dan omringden Hem, en zeiden tot Hem: Hoe lang nog houdt Gij ons gemoed in twijfel? Indien gij de Christus zijt, zegt het ons dan openlijk. Jezus antwoordde hun: Ik spreek tot u, maar gij gelooft niet. De werken, die Ik doe in den naam mijns Vaders, deze geven van Mij getuigenis. Maar gij, gij gelooft niet, omdat gij niet van mijne schapen zijt; mijne schapen hooren naar mijne stem; en Ik ken ze, en ze volgen Mij. En Ik geef hun het eeuwige leven, en zij zullen in eeuwigheid niet verloren gaan, en niemand zal ze uit mijne hand wegrooven. Wat mijn Vader mij gegeven heeft, is grooter dan alles; en niemand kan ze uit de hand mijns Vaders wegrooven. Ik en de Vader, wij zijn één.

De Joden namen dan steenen op, om Hem te steenigen. Jezus antwoordde hun: Vele voortreffelijke werken heb Ik u getoond van mijnen Vader: om welk van die werken steenigt gij Mij? De Joden antwoordden Hem: Wij steenigen u niet om eenig voortreffelijk werk, maar om godslastering, en omdat Gij, een mensch zijnde, U zelven tot God maakt! Jezus antwoordde hun: Staat er niet in uwe wet geschreven: Ik heb u gezegd: Gij zijt goden? Indien zij diegenen goden noemden, tot wie het woord Gods geschiedde, en de Schrift niet kan verbroken worden, hoe zegt gij dan *van Mij*, Dien de Vader geheiligd en in de wereld gezonden heeft: Gij lastert God! omdat Ik gezegd heb: Ik ben Gods Zoon? Indien Ik de werken mijns Vaders niet doe, gelooft Mij niet! maar indien Ik ze doe, en indien gij Mij niet wilt gelooven, gelooft aan de werken, opdat gij moogt kennen en gelooven, dat de Vader in Mij is, en Ik in den Vader. Zij zochten dan Hem te vatten, doch Hij ontging hunne handen. En Hij ging wederom over de Jordaan, naar die plaats, waar Joannes in het eerst doopte, en Hij bleef aldaar. En velen kwamen tot Hem, en zeiden: Joannes heeft wel geen enkel teeken gedaan, maar alles wat Joannes van dezen gezegd heeft, was waar. En velen geloofden in Hem.

Sommigen willen Hem steenigen, anderen bidden Hem aan, en wel beiden om dezelfde reden: omdat Hij zich ten duidelijkste als den »Zoon Gods" had aangegeven. Zie hoe de oude voorzegging vervuld wordt, en een en dezelfde Christus tot val en verrijzenis van velen werd!

De Phariseërs vinden er niets afkeurenswaardigs in, dat zij zelven, ofschoon sterfelijke menschen, »goden" genoemd worden, — d. i. goden in den oneigenlijken zin van het woord, om de evenbeeldigheid van God en de verhevene bestemming van den mensch. Maar als Degene, wiens doen en laten eene voortdurende openbaring van goddelijke Wijsheid en Almacht is, zich in den eigenlijken zin des woords God noemt, dan zien zij daarin eene overtreding, die den dood verdient. Zie, hoe de menschen, in datgene, wat hunne eigene eer betreft en in dat, wat de eer van anderen aangaat, zoo geheel verschillend oordeelen!

NEGEN EN VEERTIGSTE HOOFDDEEL.

JEZUS DE KINDERVRIEND. DE PLICHT VAN EEN CHRISTEN EN DE CHRISTELIJKE VOLMAAKTHEID. OVER HET LOON DER GETROUWE NAVOLGING VAN CHRISTUS. DE GELIJKENIS OVER DE WERKLIEDEN, DIE OP VERSCHILLENDE TIJDEN VAN DEN DAG IN DEN WIJNBERG GEROEPEN WORDEN.

(*Matth. XIX*: 13; *XX*: 1—16; *Marc. X*: 30—31; *Luc. XVIII*: 15—30.)

1.

Wilt gij een oprecht vertrouwelijk vriend van den lieven Verlosser zijn? Dan moet gij kind worden — kind in argeloosheid en onschuld van harte en u vol vertrouwen werpen in de armen van den Vader. Wilt gij een rechtvaardige zijn? Dan moet gij de zedewet, die God door Mozes gegeven, en in Christus op nieuw bekrachtigd heeft, onderhouden. Wilt gij volmaakt zijn? Onderhoud dan de Evangelische Raden, bijzonder de vrijwillige armoede. Valt u de rechtvaardigheid en christelijke volmaaktheid zwaar? Denk dan aan het loon, het groot, rijk loon, dat allen bekomen, die zich aan Christus toewijden, en voor Hem — al ware het ook maar in de laatste uren van hun leven, trouw gewerkt hebben.

Alsdan werden er ook kinderen tot Hem gebracht, opdat Hij hun de handen opleggen, aanraken en over hen bidden zou. Doch als de leerlingen dit zagen, berispten zij hen die ze brachten. Maar toen Jezus hen zag, nam Hij het zeer kwalijk, riep ze tot zich en zeide: Laat de kindekens tot Mij komen, en verhindert hen niet; want voor dezulken is het Rijk van God. Voorwaar zeg Ik u: Alwie het Rijk Gods niet ontvangt, gelijk een kind, hij zal het niet ingaan. En Hij nam hen in zijne armen, legde hun de handen op, en zegende hen.

2. En toen Hij uitgegaan was op weg, trad een zeker Overste toe, viel voor Hem op de knieën, en vroeg Hem: Goede Meester, wat moet ik doen, om het eeuwige leven te verkrijgen? En Jezus zeide tot hem: Wat vraagt gij Mij naar het goede en wat noemt gij Mij goed? Niemand is goed, *volmaakt goed* dan

één alleen, God. Doch indien gij tot het leven wilt ingaan, onderhoud de geboden. Hij zegt tot Hem: Welke? En Jezus' zeide: Gij kent de geboden: Gij zult niet doodslaan; gij zult geen overspel doen; gij zult niet stelen; gij zult geene valsche getuigenis geven; gij zult geen ongelijk aandoen; eer uwen vader en uwe moeder; en: gij zult uwen naaste liefhebben als u zelven. De jongeling antwoordde Hem: Meester, dat alles heb ik onderhouden van mijne jeugd af; wat ontbreekt mij nog?

3. En Jezus dit hoorende, zag hem aan en had hem lief, en zeide tot hem: Een ding ontbreekt u nog: Indien gij volmaakt wilt zijn, ga heen, verkoop alles wat gij hebt, en geef het den armen, en gij zult een schat hebben in den hemel; en kom, volg Mij. — Doch toen de jongeling dit hoorde, werd hij bedroefd om dit woord, en ging bedroefd heen, want hij had vele goederen.

En Jezus ziende, dat hij bedroefd geworden was, zag in het rond, en zeide tot zijne leerlingen: Voorwaar zeg Ik u: Hoe moeielijk zullen zij, die geld hebben, het Rijk Gods ingaan! De leerlingen nu waren verbaasd over zijne woorden. Doch Jezus wederom sprekende, zegt tot hen: Kinderen, hoe moeielijk is het, dat zij, die op het geld betrouwen, in het Rijk Gods ingaan! Het is gemakkelijker, dat een kemel door het oog der naald dóórga, dan dat een rijke inga in het Rijk van God! Als de leerlingen dit hoorden, stonden zij nog meer verwonderd, en zeiden tot elkander: Maar wie kan dan zalig worden? Doch Jezus zag hen aan, en zeide: Bij de menschen is dit onmogelijk, maar niet bij God; want bij God is alles mogelijk.

De goddelijke Zaligmaker komt aanhoudend op de voortreffelijkheid der christelijke armoede en het gevaarlijke van den rijkdom terug. Want alleen »bij God", d. i. uit kracht van eene geheel bijzondere genade van staat kan de aardsche rijke ook het Rijk der hemelen verkrijgen. En waarin bestaat die bijzondere genade van staat voor de rijken? In drie zaken: vooreest, dat zij den rijkdom niet als een persoonlijk voorrecht, waarop zij groot mogen gaan, maar als een onverdiende aalmoes van Gods wege beschouwen; ten tweeden, dat zij de rijkdommen niet anders dan met groote matigheid voor hunne eigene behoeften gebruiken; ten derden, dat zij zich de armen en noodlijdenden met werkelijke en onvermoeide liefde aantrekken, en hunne rijkdommen tot lof van God, tot verheerlijking der Kerk en tot bevordering van het algemeen welzijn aanwenden.

4. Toen nam Petrus het woord op en

zeide tot hem: Zie, wij, wij hebben alles verlaten, en zijn u gevolgd; wat dan zal ons geworden? En Jezus zeide tot hen: Voorwaar zeg Ik u; dat gij die mij gevolgd zijt, bij de wedergeboorte, wanneer de Zoon des menschen zal gezeten zijn op den troon zijner majesteit, dat ook gij zult zitten op twaalf tronen, oordeelende de twaalf stammen van Israël. En al wie huis of broeders of zusters of vader of moeder of vrouw of kinderen of akkers om mijnen naam en om het Evangelie zal verlaten hebben, hij zal honderdvoudig ontvangen, — nu in dezen tijd, huizen en broeders en zusters en moeders en kinderen bij vervolgingen, — en in de toekomende eeuw het eeuwige leven. Doch vele eersten zullen laatsten zijn, en laatsten eersten.

Verschillende geestelijke schrijvers zien in deze belofte van Christus eene profetische zinspeling op het kloosterleven. De kloosterlingen, die vaderland, familie en tijdelijke goederen verlaten hebben, zullen dat alles in de kloosterlijke gemeenschap verheerlijkt terug vinden, doch zeker niet zonder zware vervolgingen van den kant der wereld en des duivels. En toch mogen zij zich, omdat zij het kloosterleven omhelsd hebben, niet aan eene te dwaze gerustheid overgeven! Menig arm kind van deze wereld, dat boetvaardig in Gods genade sterft, zal het op den dag des oordeels beter vergaan, dan de lauwe kloosterling, die geen ijver had.

5. Het Rijk der Hemelen is gelijk aan een huisvader, die op den vroegen morgen uitging, om arbeiders te huren voor zijnen wijngaard. En toen hij met de arbeiders overeen gekomen was voor een denarie daags, zond hij hen in zijnen wijngaard. En uitgegaan zijnde omtrent de derde ure, zag hij *andere* arbeiders op de markt ledig staan, en hij zeide tot hen: Gaat ook gij in mijnen wijngaard, en wat billijk is zal ik u geven. En zij gingen heen. En omtrent de zesde en de negende uur ging hij wederom uit, en deed desgelijks. En omtrent de elfde uitgegaan zijnde, vond hij anderen staan en hij zegt tot hen: waarom staat gij hier den ganschen dag ledig? Zij zeggen tot hem: Omdat niemand ons gehuurd heeft. Hij zegt tot hen: Gaat ook gij in mijnen wijngaard! Als het nu avond geworden was, zeide de Heer des wijngaards tot zijnen opziener: Roep de arbeiders, en geef hun het loon, van de laatste beginnende tot de eersten. Toen zij dan kwamen, die omtrent de elfde ure gekomen waren, ontvingen zij elk een denarie. En toen ook de eersten kwamen, meenden zij, dat zij meer zouden ontvangen, doch ook zij ontvingen elk een denarie. En als zij die ontvingen, morden zij tegen den huisvader, zeggende: Deze laatste hebben *maar* één uur gearbeid, en gij hebt hen gelijk gemaakt aan ons, die den last van den dag en de hitte gedragen hebben. Doch hij antwoordde en zeide tot één van hen: Vriend! ik doe u geen onrecht; zijt gij niet voor één denarie met mij overeen gekomen? Neem wat u toekomt, en ga heen! Ik wil aan deze laatste geven zoo*veel* als aan u. Of staat het mij niet vrij te doen, wat ik wil? Is uw oog boos, omdat ik goed ben? Alzoo zullen de laatsten eersten zijn, en de eersten laatsten; want velen zijn geroepen, maar weinigen zijn uitverkorenen.

VIJFTIGSTE HOOFDDEEL.

JEZUS VERWEKT LAZARUS UIT HET GRAF. DE JODEN MAKEN HET BESLUIT JEZUS TE DOODEN.

(*Joan. XI:* 1—56).

1.

En er was iemand krank, Lazarus van Bethanië, uit het vlek van Maria en hare zuster Martha (Maria nu was die, welke den Heer met balsem zalfde, en zijne voeten met hare haren afdroogde; (Zie bl. 416) en haar broeder Lazarus was krank). Zijne zusters zonden dan tot Hem zeggende: Heere! zie, dien Gij lief hebt, is krank. Jezus nu dit hoorende, zeide tot hen: Deze krankheid is niet ter dood, maar voor de eer van God, opdat de Zoon van God daardoor verheerlijkt worde. Jezus nu had Martha en hare zuster Maria en Lazarus lief. Als Hij dan gehoord had, dat hij krank was toen bleef Hij wel ter zelfde plaats nog twee dagen; *doch* voorts daarna zeide Hij tot zijne leerlingen: Laat ons wederom naar Judea gaan! De leerlingen zeiden tot Hem: Rabbi! Zooeven nog zochten de Joden U te steenigen, en gaat gij wederom derwaarts? Jezus antwoordde: Zijn er niet twaalf uren in den dag? Zoo iemand bij dag wandelt, stoot hij zich niet, omdat hij het licht dezer wereld ziet; maar wandelt hij bij nacht, hij stoot zich, omdat het licht niet bij hem is.

Dit licht is Christus, wandelt gij, christen, in dit licht, dan behoeft gij geen vijandelijken nacht te vreezen. De Allerhoogste heeft uw dagwerk bepaald, en eerst na het volbracht te hebben, zal voor u, volgens Gods verordening, de avond van uw leven aanbreken.

Dit sprak Hij, en daarna zeide Hij tot hen: Onze vriend Lazarus is in rust, maar Ik ga, om hem uit den slaap te wekken. Zijne leerlingen zeiden dan: Heere! indien hij rust, zal hij gezond worden. Jezus nu had gesproken van zijnen dood, maar zij meenden, dat Hij sprak van de rust des slaaps. Alstoen dan zeide Jezus hun klaarlijk: Lazarus is gestorven; en om uwentwil, opdat gij gelooven moogt, ben Ik blijde, dat Ik daar niet was. Doch laat ons tot hem gaan! Thomas dan, Didymus genaamd, zeide tot zijne medeleerlingen: Laat ook ons gaan, om met hem te sterven! d. i. *met Christus, als de Joden Hem zouden ombrengen.*

2. Jezus kwam dan, en bevond, dat hij reeds sedert vier dagen in het graf was. Bethanië nu was nabij Jerusalem; omtrent vijftien stadiën van daar. En vele uit de Joden waren tot Martha en Maria gekomen, om haar te troosten over haren broeder. Martha dan, toen

zij hoorde, dat Jezus kwam, ging Hem te gemoet; doch Maria zat te huis. Martha zeide dan tot Jezus: Heere! waart Gij hier geweest, mijn broeder zou niet gestorven zijn; maar ook nu weet ik, dat al wat Gij van God mocht vragen, God het U geven zal. Jezus zeide tot haar: Uw broeder zal verrijzen! Martha zeide tot Hem: Ik weet, dat hij zal verrijzen bij de verrijzenis ten jongsten dage. Jezus zeide tot haar: Ik ben de verrijzenis en het leven, die in Mij gelooft, al is hij ook gestorven, zal leven, en een iegelijk, die leeft en in Mij gelooft, zal in eeuwigheid niet sterven! Gelooft gij dit? Zij zeide tot Hem: Ja Heere, ik geloof, dat Gij de Christus zijt, de Zoon des levenden Gods, die in de wereld gekomen zijt.

En toen zij dit gezegd had, ging zij heen, en riep heimelijk hare zuster Maria, zeggende: De Meester is daar en roept u! Zij, dit gehoord hebbende, staat haastig op en gaat tot Hem. Want Jezus was nog niet in het vlek gekomen, maar was nog op de plaats, waar Martha Hem te gemoet kwam. De Joden dan, die met haar in huis waren en haar troostten, ziende, dat Maria haastig opstond en uitging, volgden haar, zeggende: Zij gaat naar het graf toe, om daar te weenen! Maria dan gekomen zijnde waar Jezus was en Hem ziende, viel aan zijne voeten neder, en zeide tot Hem: Heere! waart Gij hier geweest, mijn broeder zou niet gestorven zijn. Jezus dan, toen Hij haar zag weenen, en de Joden, die met haar gekomen waren *zag* weenen, vergramde zich in zijn gemoed, en ontroerde zich zelven. En Hij zeide: Waar hebt gij hem gelegd? Zij zeiden tot Hem: Heere, kom en zie! En Jezus weende. De Joden zeiden dan: Zie, hoe lief Hij hem had! Doch sommigen uit hen zeiden: Kan Hij, die de oogen van den blindgeborene heeft geopend, niet maken, dat deze niet sterve!

3. Jezus dan wederom in zichzelven zich vergrammende, kwam aan het graf. Het was eene spelonk, en een steen lag er op. Jezus zeide: Neemt den steen weg! Martha, de zuster des gestorvenen, zeide tot Hem: Heer! hij riekt al, want hij is van vier dagen. Jezus zeide tot haar: Hebt Ik u niet gezegd, dat, zoo gij gelooft, gij Gods heerlijkheid zien zult? Zij namen dan den steen weg. En Jezus hief zijne oogen opwaarts, en zeide: Vader, Ik dank U, dat Gij Mij verhoord hebt! Ik wist wel, dat Gij Mij altijd verhoort, maar Ik zeide dit, om de schare, die rondom staat, opdat zij gelooven, dat Gij mij gezonden hebt. Toen Hij dit gezegd had, riep Hij met luider stemme: Lazarus, kom uit! En terstond kwam de gestorvene uit, aan voeten en handen met windeldoeken gebonden, terwijl zijn aangezicht met een zweetdoek omwonden was. Jezus zeide tot hen: Maakt hem los, en laat hem heengaan! — Velen dan uit de Joden, die tot Maria en Martha gekomen waren, en gezien hadden wat Jezus gedaan had, geloofden in Hem.

Want in geen zijner menigvuldige wonderwerken heeft Jezus zijne goddelijke zending en onbeperkte macht over de onweerstaanbaarste aller machten, over den dood, zoo klaar en heerlijk geopenbaard, als in deze opwekking van Lazarus, die niet slechts gestorven was, maar, na een vierdaagsch verblijf in het graf, reeds tot ontbinding overging. Dit wonder was tevens eene laatste grootsche openbaring van Christus — eene openbaring, dat de goedertierendheid en menschlievendheid van den beloofden Verlosser waarlijk op aarde verschenen is; eene openbaring, dat Hij de Verrijzenis en het Leven is; eene openbaring, dat Hij gekomen is, om de heerschappij der zonde, wier soldij de dood is, te verdelgen, en wat verloren was, op te

zoeken en te redden. Daarom wilde Hij dit glansrijkste van al zijne wonderen nog kort vóór zijnen dood doen, om zijne leerlingen in het geloof te versterken, en sommige weifelaars te bekeeren. Maar bij de volkshoofden voltooide juist dit wonder de vreeselijke en zelfschuldige verblindheid des geestes, daar nu de Hooge Raad, op aanzetting van den Hoogepriester Caiphas, tot den dood van den Zoon des menschen besloot.

4. Maar sommigen uit hen gingen tot de Phariseërs, en zeiden hun wat Jezus gedaan had. — De Opperpriesters en Phariseërs dan vergaderden den Raad, en zeiden: Wat staat ons te doen, daar deze mensch vele teekenen doet? Als wij hem zóó laten begaan, zullen allen in Hem gelooven, en de Romeinen zullen komen en onze plaats en ons volk nemen. Doch één uit hen met name Caïphas, alzoo hij in dat jaar Hoogepriester was, zeide tot hen: Gij weet niets, en gij bedenkt niet, dat het u nuttig is, dat één mensch voor het volk sterve, en niet de gansche natie te gronde ga. Dit nu zeide hij niet uit zichzelven; maar alzoo hij Hoogepriester was in dat jaar, profeteerde hij, dat Jezus voor de natie zoude sterven. En niet voor de natie alleen, maar ook om de verstrooide kinderen Gods tot één te vergaderen. Van dien dag af dan waren zij er op bedacht, om Hem te dooden.

Jezus dan wandelde niet meer in het openbaar onder de Joden, maar vertrok naar het land, nabij de woestijn, naar eene stad, Ephrem genaamd, en aldaar verbleef Hij met zijne leerlingen. — Het Paschen der Joden was nu nabij; en velen uit het land gingen vóór het Paschen naar Jerusalem op, om zich te reinigen. Zij zochten dan Jezus, en zeiden onder elkander, in den tempel staande: Wat denkt gij er van, dat Hij niet gekomen is op het feest? De Opperpriester nu en de Phariseërs hadden bevel gegeven, dat, zoo iemand wist waar Hij was, hij daarvan kennis zoude geven, om Hem gevangen te nemen.

EEN EN VIJFTIGSTE HOOFDDEEL.

CHRISTUS VOORZEGT ZIJN BITTER LIJDEN EN DOOD. HET HOOVAARDIG VERLANGEN DER BEIDE ZONEN VAN ZEBEDEÜS.

(*Matth. XX*: 17—28; *Marc. X*: 32—46; *Luc. XVIII*: 31—34.)

1.

Jezus denkt aan zijne onmiddellijk naderende vernedering; maar de Apostelen peinzen hoovaardig op hunne verheffing. De Zoon Gods ziet voor zijne oogen het kruis, de doornenkroon en al de marteltuigen, die binnen weinige dagen zijn allerheiligst lichaam verscheuren zullen; maar de Apostelen droomen van wereldsche tronen, die zij in het Rijk huns Meesters hopen te beklimmen. De goddelijke Meester is bereid, zich als de laatste der slaven te vernederen; maar de leerlingen vleiden zich, zich in pracht en heerlijkheid te verheffen. — Bedenk hier, Christen, of ook zulke tegenstrijdigheid niet tusschen u en den goddelijken Meester

bestaat! O buig u trotsch hoofd, breidel de hoovaardige begeerten van uw hart, en verheug u, hier op aarde met Christus den kelk van bitterheid te drinken — ja, zoo noodig, u zelf aan den bloeddoop van den martelaarsdood te onderwerpen, om eens, als de ure komt, met Hem verheerlijkt te worden.

En zij waren op den weg, *wederom* opgaande naar Jerusalem, en Jezus ging hen voor, en zij waren verbaasd; en zij vreesden, terwijl zij *Hem* volgden. En wederom de twaalf leerlingen afzonderlijk tot zich genomen hebbende, begon Hij hun te zeggen, wat Hem zou overkomen; en zeide tot hen: Zie, wij gaan op naar Jerusalem, en alles zal volbracht worden, wat door de Profeten aangaande den Zoon des menschen geschreven is. Want Hij zal overgeleverd worden aan de Opperpriesters en de Schriftgeleerden en de Ouderlingen; en zij zullen Hem ter dood veroordeelen, en Hem overleveren aan de Heidenen; en zij zullen Hem bespotten, en geeselen, en bespuwen. En na Hem gegeeseld te hebben, zullen zij Hem kruisigen, en ten derden dage zal Hij verrijzen.

En zij verstonden niets hiervan, en dit woord was voor hen verborgen, en zij begrepen niet wat *hun* gezegd werd.

2. Alstoen kwam tot Hem de moeder der zonen van Zebedeüs met hare zonen, Jacobus en Joannes, *Hem* aanbiddende, en zij zeiden: Meester, wij wilden wel, dat Gij ons deed, wat wij U zullen vragen. Hij nu zeide tot hen: Wat wilt gij dat Ik u doe? Zij spreekt tot Hem: Zeg, dat deze mijne twee zonen zitten mogen, — één aan uwe rechter- en één aan uwe linkerhand in uw koningrijk. Doch Jezus antwoordde en zeide: Gijlieden weet niet wat gij verzoekt. Kunt gij den kelk drinken, dien Ik drinken zal, of met den doop, waarmede Ik gedoopt word, gedoopt worden? Zij zeggen tot Hem: Wij kunnen het. Doch Jezus zegt tot hen: Den kelk, dien Ik drink, zult gij wel drinken, en met den doop, waarmede Ik gedoopt word, gedoopt worden; doch het zitten aan mijne rechter- of linkerhand komt Mij niet toe, aan u te geven, maar *aan dengenen*, wien het bereid is door mijnen Vader.

En toen de tien dit hoorden, begonnen zij zeer misnoegd te worden over Jacobus en Joannes. Doch Jezus riep hen tot zich, en zeide tot hen: Gij weet, dat zij, die als de Vorsten der Heidenen worden aangezien, hen overheerschen, en dat de Grooten hunne macht oefenen tegen hen. — Doch niet aldus is het onder u. Maar al wie onder u groot wil worden, zij uw dienaar. En wie onder u de eerste wil zijn, hij zij de dienstknecht van allen. Want ook de Zoon des menschen is niet gekomen, om gediend te worden, maar om te dienen, en zijn leven te geven tot een losprijs voor velen.

En zij komen te Jericho.

TWEE EN VIJFTIGSTE HOOFDDEEL.

GENEZING DER BLINDEN BIJ DE STAD JERICHO. ZACHEÜS, DE TOLLENAAR. DE GELIJKENIS DER TIEN DIENSTKNECHTEN, EN DER HUN TOEVERTROUWDE TIEN PONDEN.

(*Matth. XX*: 29—34; *Marc. X*: 46—52; *Luc. XVIII*: 35; *XIX*: 1—28).

aan naar Jericho! En dan van Jericho opwaarts naar Jerusalem! Dat is de weg van den Verlosser der wereld — — juist de tegenovergestelde weg, dien die man, die in de handen van roovers viel (bladz. 462) gegaan was. Zoo moest het zijn! Die ongelukkige immers, die van Jerusalem naar Jericho ging, was het zinnebeeld van het met zonden beladen menschdom, dat de oorspronkelijke rechtvaardigheid en onschuld verloren had en in den donkeren afgrond der ongehoorzaamheid en zinnelijkheid verzonken lag. Om het te verlossen, moest de ware Samaritaan, de Godmensch, Jezus Christus, den tegenovergestelden weg inslaan, den weg der volmaakte gehoorzaamheid en zelfverloochening, en zóó het menschdom naar de stad Gods op den berg, naar het hemelsch Jerusalem terugleiden.

1. En het geschiedde nu, toen Hij Jericho naderde, dat een zeker blinde aan den weg zat te bedelen. En hoorende eene schare voorbijgaan, vroeg hij, wat dit was. En men zeide hem dat Jezus de Nazarener voorbijging. En hij riep, zeggende: Jezus, Zoon van David, ontferm U mijner! En die vooraangingen, berispten hem opdat hij zwijgen zou. Doch hij riep nog veel meer: Zoon van David, ontferm U mijner! En Jezus *stil* staande, beval hem tot zich te brengen. En toen hij genaderd was, vroeg Hij hem, zeggende: Wat wilt gij dat Ik u doe? Hij nu zeide: Heere! dat ik moge zien. En Jezus zeide tot hem: Wees ziende! uw geloof heeft u gezond gemaakt. En terstond was hij ziende, en volgde Hem, God verheerlijkende. En al het volk, als het dit zag, gaf lof aan God.

2. En ingekomen zijnde, trok Hij Jericho door. En zie, er was een man met name Zacheüs; en deze was een oppertollenaar, en hij was rijk. En hij zocht te zien, wie Jezus was; maar hij kon niet wegens de schare, omdat hij klein van gestalte was. En vooruit geloopen zijnde, klom hij op een wilden vijgenboom, om Hem te zien; want Hij moest daar langs voorbij gaan. En Jezus aan die plaats gekomen zijnde, en de oogen opslaande, zag hem, en zeide tot hem: Zacheüs, kom spoedig af! want heden moet Ik in uw huis ver-

blijven. En hij kwam spoedig af, en ontving Hem met blijdschap. En allen, toen zij dit gezien hadden, morden, zeggende: Hij heeft zijnen intrek genomen bij eenen zondaar! Doch Zacheüs stond, en zeide tot den Heer: Zie, de helft mijner goederen, Heere! geef ik den armen; en zoo ik iemand iets heb te kort gedaan, geef ik het vierdubbel weder. Jezus zeide tot hem: Heden is dezen huize zaligheid geworden, dewijl ook hij een zoon van Abraham is; want de Zoon des menschen is gekomen, om te zoeken en zalig te maken 't geen verloren was.

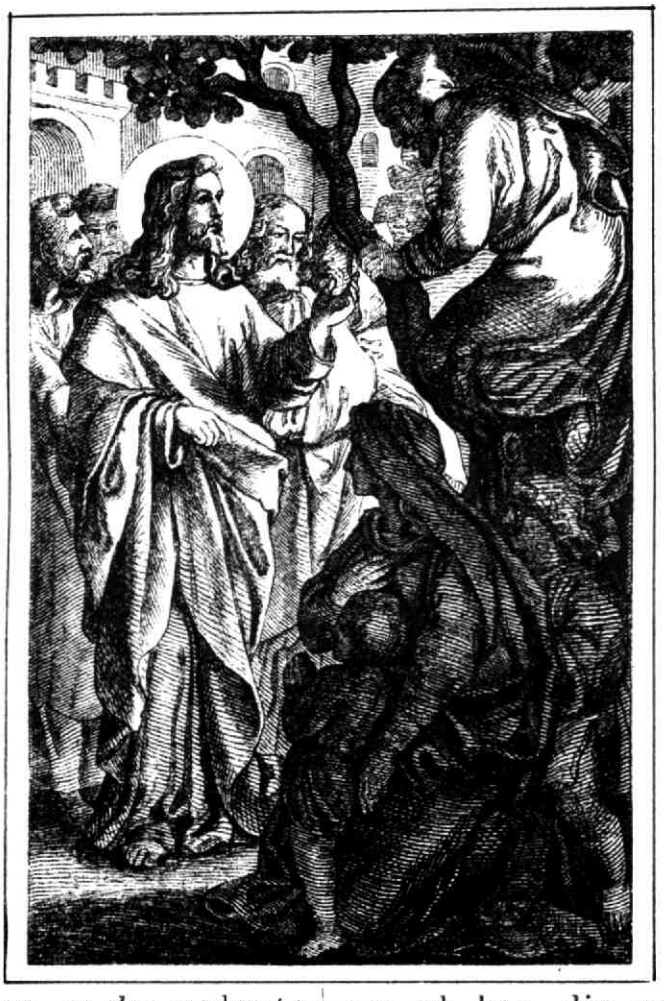

3. Als zij dit aanhoorden, ging Hij voort en zeide eene gelijkenis, omdat Hij nabij Jerusalem was, en omdat zij meenden, dat het Rijk Gods terstond openbaar zou worden. Hij zeide dan: Zeker mensch van hooge geboorte vertrok naar een vergelegen land, om voor zich een koningrijk te ontvangen, en *dan* weder te keeren. En zijne tien dienstknechten geroepen hebbende, gaf hij hun tien ponden, en zeide tot hen: Drijft er handel mede, terwijl ik ga. Zijne burgers nu haatten hem, en zonden hem een gezantschap achterna, zeggende: Wij willen niet, dat deze over ons koning zij. En het geschiedde, toen hij wederkwam, na het koningrijk ontvangen te hebben, dat hij de dienstknechten, aan welke hij het geld gegeven had, gebood te roepen, om te weten, hoeveel ieder had gewonnen. En de eerste kwam en zeide: Heer! uw pond heeft tien pond aangewonnen. — En hij zeide tot hem: Zeer wel, gij goede dienstknecht! Omdat gij over weinig zijt getrouw geweest, zult gij machthebber zijn over tien steden. En de tweede kwam, en zeide: Heer! uw pond heeft vijf pond *winst* gedaan. Ook tot dezen zeide hij: En gij, wees over vijf steden. En er kwam een ander, zeggende: Heer! ziedaar uw pond, dat, in een zweetdoek weggelegd, ik bewaarde: want ik vreesde u, omdat gij een hard mensch zijt: gij neemt weg, wat gij niet hebt neêrgelegd, en maait wat gij niet gezaaid hebt. Hij zegt tot hem: Uit uwen mond oordeel ik u, gij booze dienstknecht! Gij wist, dat ik een hard mensch ben, die wegneem wat ik niet heb neêrgelegd, en maai wat ik niet gezaaid heb; en waarom dan hebt gij mijn geld niet aan de wisselbank gegeven, opdat ik het, *terug* gekomen zijnde, met rente had kunnen invorderen. En tot hen, die daarbij stonden, zeide hij: Neemt hem het pand af, en geeft het aan hem, die de tien ponden heeft. En zij zeiden tot hem: Heer! hij heeft *al*

tien ponden! En ik zeg u: Aan ieder, die heeft zal gegeven worden, en hij zal overvloed hebben; maar die niet heeft, dien zal ontnomen worden ook hetgene hij heeft. Doch die vijanden van mij, die niet wilden, dat ik koning over hen wezen zou, brengt ze hier, en doodt hen voor mijne oogen! En dit gezegd hebbende, ging hij vóór *hen* uit, opgaande naar Jerusalem.

Wie is nu die man van hooge geboorte uit bovenstaande gelijkenis? Deze is niemand anders dan Jezus Christus, die, na zijnen kruisdood en zijne verrijzenis uit het graf, glorierijk is opgevaren naar het »verre land" het Rijk der Hemelen, om daar den Troon van heerlijkheid aan de rechterhand van den eeuwigen Vader in te nemen, en op den laatsten dag des oordeels weêr te komen. De dienstknechten zijn de Apostelen en alle leerlingen des Heeren: zij moeten met het pand der goddelijke Waarheid en Genade woekeren, d. i. hunne eigen ziel en die der medemenschen redden. De weerspannige medeburgers zijn alle slechte menschen, die aan Christus het geloof en de gehoorzaamheid weigeren, maar voornamelijk de Joden. Want, toen Pilatus hun den Zoon des menschen, hunnen koning uit het geslacht van David voorstelde, hebben toen de Joden niet met duivelsche woede geroepen: wij hebben geen anderen koning dan den keizer! Weg met dezen! Wij willen niet, dat deze over ons heersche! Aan 't kruis met Hem! Maar daarom ook vallen zij in het wrekend strafgericht van den overwinnaar. Want, evenals de mensch van hooge geboorte uit het Evangelie, zal ook Christus wederkomen en rekenschap vragen van de goeden, van de tragen, en van de oproermakers. Dit heeft plaats bij ieders dood in 't bijzonder, en voor allen te zamen in den grooten dag des oordeels. De goeden zullen rijk loon ontvangen, maar den trage zullen de hem toevertrouwde genaden ontnomen worden. Want wie trouweloos de genaden verspilt, verliest ze geheel, en wordt dan met verblinding en versteendheid geslagen; maar die er getrouw mede werkt ontvangt genade op genade in immer rijkere en overvloedige mate.

4. En toen Hij Jericho uittrok, en *met Hem* zijne leerlingen en eene groote menigte volks, zie, daar zaten twee blinden, *waarvan de eene was* Bartimeüs, de zoon van Timeüs, en bedelden. Toen deze hoorden, dat Jezus voorbijging, schreeuwden zij zeggende: Heere! ontferm U onzer, Gij, Zoon van David! En het volk berispte hen, opdat zij zwijgen zouden. Doch zij schreeuwden nog meer, zeggende: Heer! ontferm U onzer, Gij Zoon van David. En Jezus *stil* staande, beval dat men hem roepen zoude. En zij roepen den blinde *en zijnen gezel*, en zeggen tot hem: Wees welgemoed, sta op, Hij roept u. Hij nu wierp zijn overkleed af, sprong op, en kwam tot Hem: En Jezus nam het woord, en zeide tot hem: Wat wilt gij dat Ik u doe? De blinde nu zeide tot Hem: Rabboni! dat ik zien moge! En Jezus zeide tot hem: *) Ga heen, uw geloof heeft u gezond gemaakt! En terstond zag hij, en volgde Hem op den weg.

Ziende worden en Christus navolgen, moet ook in het geestelijk leven samengaan! Zeker is het een groot ongeluk, blind te zijn naar den geest, d. i. de waarheden der zaligheid, of in het geheel niet te kennen, zooals de Heidenen, of maar eenzijdig, verdraaid, en door de nevelen der dwaling verduisterd, zoo als dit bij de meeste Joden van dien tijd het geval was. Maar nog veel beklagenswaardiger dan de geestelijke blindheid der Heidenen en Joden, is het ongeluk van die christenen, die wel is waar zijn ziende geworden door de genade onzes Heeren, d. i. die wel onderwezen zijn in al de waarheden ter zaligheid, maar uit luiheid of zingenot Christus niet navolgen, d. i. niet volgens het geloof willen leven. Hun geest wordt door de stralen der H. wetenschap verlicht, maar in hun hart heerscht

*) d. i. Tot Bartimeüs, alsmede tot zijnen gezel.

de nacht der zonde. En zie, die schrikkelijke nacht des harten werpt — wel langzaam aan, maar onophoudelijk — hare schaduwen des doods ook in den geest dezer ongelukkigen; het begint in den kring hunner overtuigingen te schemeren, de duisternis neemt toe, tot dat eindelijk de laatste stralen der christelijke waarheid verdwijnen, en met de Liefde ook de Hoop en het Geloof ophoudt. O mijn God, God van 't licht, en bron van alle leven, die mij tot het licht in Jezus Christus geroepen hebt, opdat ik het zie en daarin wandele. Bewaar in mij het Geloof, bevestig mijne Hoop, versterk mij tot getrouwe, werkdadige Liefde!

DRIE EN VIJFTIGSTE HOOFDDEEL.

JEZUS OP DEN MAALTIJD TE BETHANIË, IN HET HUIS VAN SIMON DEN MELAATSCHE. MARIA MAGDALENA ZALFT DE VOETEN VAN JEZUS.

(*Matth. XXVI*: 6—13; *Marc. XIV*: 3—9; *Joan. XII*: 1—11.)

anneer de huisvader eene groote reis onderneemt, houdt hij vooraf nog een vertrouwelijk en liefderijk maal met al de zijnen. Eveneens doet de goddelijke Meester op den Zaterdag, die de groote lijdensweek voorafging. Wij ontmoeten den Zaligmaker op een afscheidsmaal in het huis van een Groote, dien Hij van de melaatschheid verlost had, in het bevallige oord Bethanie, hetwelk de Zoon des menschen zoo menigmaal met zijn bezoek en verblijf vereerd had, in den kring zijner allerheiligste Moeder Maria, van zijne dierbare Apostelen en der drie heilige zielen, Lazarus, Martha en Maria Magdalena. Hier openbaart zich de liefde der begunstigde zondares Magdalena op eene treffende wijze; maar tevens wordt hier de haat van den verblinden Apostel Judas in zijn toppunt geopenbaard; want hier ontstaat in zijne zwarte ziel de afschuwelijke gedachte, om zijn goddelijken Meester te verkoopen.

Jezus dan kwam zes dagen vóór Paschen te Bethanië, waar Lazarus gestorven was, dien Jezus had opgewekt. En ze rechtten voor Hem aldaar een avondmaal aan, en Martha bediende; en Lazarus was één van degenen, die met Hem aanzaten. En als Hij aan *tafel* zat, kwam er eene vrouw, Maria, tot Hem, die *bij zich* had eene albasten flesch, waarin een pond kostbare zalf van spijknardus was. En zij brak de albasten flesch, en goot haar uit op zijn hoofd, terwijl Hij aan *tafel* zat. En zij zalfde de voeten van Jezus, en droogde zijne voeten met hare haren af. En het huis werd vervuld van den geur der zalve.

De leerlingen nu dit ziende, waren er sommigen *door Judas aangehitst* die dit bij zich zelven kwalijk namen en zeiden: waartoe is deze verkwisting der zalf geschied? En zij beknorden haar. En een van zijne leerlingen, Judas de Iscarioter, degene, die Hem zou overleveren, zeide dan: Waarom is deze zalf niet voor drie-

honderd denariën verkocht, en *het geld* aan den armen gegeven? Dit zeide hij echter niet omdat hij zich om den armen bekommerde, maar omdat hij een dief was, en, daar hij den buidel had, de drager was van hetgeen daarin gestort werd.

»Waartoe deze verkwisting?" Vreeselijk woord van den verrader! Hij noemt het dus verkwisting, als den Zoon van den levenden God, den Koning der heerlijkheid, den goeden Herder, die zijn leven voor zijne schapen geeft — als Hem door eene trouwe offerwillige ziel eer bewezen wordt. Het geld, dat dit eerebetoon gekost mag hebben, berekent hij als een koopman, en jammert om de verkwisting. Opdat men echter uit zijne klacht niet zou opmaken, dat ze uit ongeloovige geringschatting van den Godmensch en uit snoode gierigheid voortkwam, wil hij ze den schijn van menschlievendheid en algemeen nut geven. »Waarom heeft men het bedrag niet liever onder den armen verdeeld. Ziedaar het ongeloof, de gierigheid en de huichelarij van Judas! — En bedenk nu, christelijke Lezer, waarvoor men degenen moet houden, die ook in onze dagen, zoo menigmaal zij de heerlijk versierde Tempels betreden en de prachtvolle godsdienstplechtigheid zien, uitroepen: »Waartoe die verkwisting?" »Waarom geeft men dat geld niet liever aan den arme?" Ook hier geldt het woord van Christus: »Het eene moet gij doen, en het andere niet achterlaten.

Doch Jezus *dit* wetende, zeide tot hen: waarom doet gij deze vrouw verdriet aan? Laat haar met rust! *want* zij heeft een goed werk aan Mij verricht. Altijd toch hebt gij de armen bij u, en wanneer gij wilt, kunt gij hun weldoen; maar Mij hebt gij niet altijd. Wat deze *vrouw* konde doen, heeft zij gedaan; want als zij die zalf op mijn lichaam stortte, heeft zij daardoor reeds mijn lichaam voor uit gebalsemd ter begrafenis. Voorwaar zeg Ik u: overal waar dit Evangelie zal verkondigd worden in geheel de wereld, daar zal ook hetgeen deze gedaan heeft, vermeld worden tot harer gedachtenis.

Eene groote schare uit de Joden vernam dan, dat Hij daar was, en zij kwamen niet alleen om Jezus' wil, maar ook om Lazarus te zien, dien Hij van de dooden had opgewekt. De Opperpriesters nu overlegden om ook Lazarus te dooden, omdat velen ter oorzaken van hem van de Joden afvielen, en in Jezus geloofden.

VIJFDE DEEL.

DE LIJDENSWEEK

ONZES HEEREN

JEZUS CHRISTUS.

EERSTE HOOFDDEEL.

DE SCHEPPINGSWEEK, DE LIJDENSWEEK EN DE GOEDEWEEK.

OVER HET LIJDEN VAN JEZUS CHRISTUS IN HET ALGEMEEN.

DE GEBEURTENISSEN OP ELKEN DAG VAN DE LIJDENSWEEK.

Schoon het tot nu verhandelde leven van Onzen Heer en Zaligmaker Jezus Christus reeds diepe beteekenis en genaderijke wonderwerken in zich bevat, is het toch nog maar het voorplein van den eigenlijken, allerheiligsten tempel, waarin wij thans vol eerbied en aanbidding binnentreden. Want deze is de tempel onzer Verlossing, de tempel van het bitter lijden en den dood van Christus, het heiligdom, waarvoor de Engelen des Hemels en al de zielen der Rechtvaardigen sedert achttien eeuwen in heilige beschouwing en aanbiddende opgetogenheid op hun aangezicht liggen.

Nergens hebben zich de geheimen en volmaaktheden van den oneindigen God zoo schitterend geopenbaard als hier. — De goddelijke wijsheid is de grondslag van dezen tempel; de goddelijke rechtvaardigheid het dak, dat dien overdekt; de goddelijke heiligheid de wierooksgeur, die hier het hart van den beschouwer met heilige huivering vervult; maar de goddelijke liefde is de zon, die den tempel met bovennatuurlijken lichtglans doorstraalt. Laat ons nu in dezen geheimvollen tempel van het bitter Lijden en Dood van Jezus Christus binnentreden, en ootmoedig door de zeven ingangen voorwaarts gaan, terwijl wij in het bijzonder overwegen, hoe Jezus Christus in de zeven dagen van de groote en heilige lijdensweek het menschelijk geslacht uit de slavernij van Satan heeft vrijgekocht.

Er waren sedert de Scheppingsweek vier duizend jaren verloopen. Deze was de week der goddelijke almacht, waarin de Allerhoogste de wereld met al hare pracht, en den mensch als koning van de gansche Schepping tot bestaan geroepen had. Maar ach! Adam had voor zooverre hij kon, door de zonde, het werk Gods van de Scheppingsweek verwoest en vernietigd,

en vierduizend jaren lang hadden de nakomelingen het vernielingswerk van hunnen stamvader doorgezet. Toen erbarmde zich God, en de week der genade, de lijdensweek van Christus, waarin de Schepping door den dood van den Godmensch weder hersteld en de mensch wederom tot zijne oorspronkelijke waardigheid verheven werd, begon. O geheimvolle samenhang: even-als het menschelijk geslacht op den zesden dag der Scheppingsweek is geschapen, zoo werd het op den zesden dag der Lijdensweek in Christus op nieuw geschapen en ten eeuwigen leven herboren.

2. Daarom komt de feestviering ter herinnering aan deze eeuwig gedenkwaardige week jaarlijks terug, en wel in de Goede week. Let hier tevens op de diepe beteekenis van het woord Goede week. De Grieksche, Latijnsche en Oudduitsche taal wedijveren als het ware, om de oneindige bediedenis van deze week in iets te openbaren. Naar den klank der Grieksche taal *Charis* heet Goede week de week van goedertierenheid en genade: waar heeft zich die goedertierende Barmhartigheid van God heerlijker doen blijken, dan in deze week? Naar luid van de Latijnsche taal *Charus* beteekent Goede week de lieve, dierbare week: welke dagen zijn het christelijke hart dierbaarder, dan die eeuwig gedenkwaardige dagen, waarop Christus door zijn kruis de geheele wereld verlost, en ons in het allerheiligste Sacrament des Altaars eene blijvende, genadevolle gedachtenis aan zijne Verlossingsofferande heeft nagelaten? Of ze beteekent ook *Careo*, *Carina*, de week der ontbeering, versterving en vasten.

Naar luid der Oudduitsche taal *Kar* heet Goede week, de week der marteling en voldoening; of ook *Kahr*, de uitverkorene week; of ook nog *Char*, de week van rouw en weeklagen. In de Kerkelijke taal eindelijk heet deze week *hebdomas major*, de groote week, omdat de grootste en gewichtigste gebeurtenis sedert het begin der wereld, de Verlossing, in deze week voorviel.

3. Reeds van oudsher zwegen de tonen van het orgel en alle plechtige vreugdezangen in deze week bij de godsdienstoefeningen; elk sieraad verdween uit de Kerk, en ook daarbuiten was alles rustig en stil. Het houden van rechtspraak, markten en dergelijken was volstrekt verboden, de gewone vasten was strenger, aalmoezen werden ruimer uitgedeeld, de kerken dikwijlder en aanhoudender bezocht, zelfs werden gevangenen vrijgelaten. In godvruchtigen rouw, in werken van boetvaardigheid en liefde vierde de christelijke oudheid en vieren nog heden ten dage alle oprechte geloovigen de Goede week.

De zoogenaamde Donkere metten *matutina tenebrarum*, zooals die Woensdag, Donderdag en Vrijdag tegen den avond gezongen worden, zijn eene lievelingsoefening van het christelijk volk in deze week. Het zijn de Psalmen, die op het geheim van het Verlossingswerk en op het bitter Lijden en den Dood van Jezus Christus betrekking hebben, en, daarmede verbonden, lezingen uit de Kerkvaders en de H. Schrift, namelijk uit de Lamentaties of Klaagliederen van den Profeet Jeremias. Onder deze Metten ziet men in het Koor een triangel op een stok met vijftien waskaarsen, waarvan alleen de middelste, die op het spits staat, wit, de overigen geel zijn. Na elken Psalm wordt eene dezer kaarsen uitgedaan. En de eenige nog brandende witte kaars wordt onder het zingen van het *Benedictus* achter het Altaar verborgen en eerst aan het slot weder brandend te voorschijn gebracht en voor het Altaar geplaatst. Het opvolgend uitdoen der veertien kaarsen is het zinnebeeld van het verraad van Judas, der verloochening van Petrus en van de vlucht en verdwijning van al de Apostelen te zamen bij de gevangenneming van hunnen Meester. De daardoor ontstaande duisterheid herinnert aan de duisternis bij den dood van Christus en aan den schrikkelijken nacht des geestes van het Joodsche volk. De bovenste witte kaars stelt Christus voor, die staan bleef, toen allen vluchtten, en die, toen zijne vijanden Hem voor eeuwig onschadelijk gemaakt waanden, wederom in zijne verrijzenis met schitterenden glans voor de geheele wereld verscheen.

Na de Metten wordt met houten ratels een verward en wanluidend geraas gemaakt — ter herinnering aan de verwarde en elkander tegensprekende beschuldigingen, het geraas der krijgslieden en de spotternijen der Joden tegen den Gekruisigde. Deze ratels vervangen ook, van de *Gloria* in de mis op Witter Donderdag tot aan de *Gloria* in de mis op Zaterdag in de Goede Week, de kerkklokken en de altaarschellen. Het vroolijke klokkengelui past in dien ernstigen rouwtijd niet! In dat geval zijn de klokken het zinnebeeld der Apostelen, die, volgens den Psalmist, de geheele wereld met het geschal van hun woord doorklinken. Bijgevolg herinnert het zwijgen der klokken in de Goede Week zeer juist, hoe eens de Apostelen in de Lijdensweek zoo bevreesd en beschroomd zwegen. Eindelijk gedenken wij bij het geraas der houten ratels, die ons ter godsdienstoefening oproepen, hoe al de volken der aarde door het kruishout tot de eeuwige zaligheid geroepen zijn.

Alvorens wij nu de hooge geheimen van de Lijdensweek afzonderlijk beschouwen, moeten de vijf volgende punten overwogen worden: Voor-eerst de uitgestrektheid van het bitter Lijden van Jezus Christus in het algemeen; ten tweeden de diepe smart, die de Zaligmaker om al dat lijden moest ondervinden; ten derden het nut van menigmaal het Lijden onzes Heeren te overwegen; ten vierden de oefening van den Kruisweg; en ten vijfden de reeks van gebeurtenissen op iederen dag van de Lijdensweek.

4. Over de uitgestrektheid van het bitter Lijden van Jezus Christus in het algemeen. — Juist omdat Jezus in de wereld gekomen was, om voor de menschen van allerlei stand en voor al de verschillende zonden der menschen te voldoen, moeten wij wel bedenken, dat Hij ook van de menschen van allerlei stand en op alle mogelijke wijzen het bitterste lijden wilde verdragen.

Daarom verdroeg Hij lijden van Joden en Heidenen — van mannen en vrouwen ('t was immers eene vrouw, die Petrus ten val bracht) — van volwassenen en kinderen — van priesters en leeken — van vrienden (die Hem allen verlieten) zoowel als van vijanden — van vorsten en aanzienlijken zoowel als van het gewone volk — van ongeloovigen zoowel als van geloovigen (die zich in het uur van den tegenspoed lafhartig verborgen).

En omdat de mensch al de goederen, die God de Heer hem gegeven had, tot zonden had misbruikt, wilde de lieve Verlosser ook in alle goederen schade lijden: Zijn lichaam werd van het hoofd tot de voeten een enkele wonde, zijne ziel tot den dood bedroefd, zijn have en goed werd Hem bij den kleederen-roof ontrukt, de vriendschapsbanden trouweloos verbroken, eer en goede naam op de schandelijkste wijze bezoedeld, en Hem ten slotte het leven ontnomen.

Omdat al verder de mensch al zijne ledematen en zinnen tot werktuigen der zonde gemaakt had, wilde de lieve Zaligmaker ook in al zijne ledematen en zinnen pijn lijden: het hoofd werd doorwond van de nagelen der doornenkroon, zijn aanminnig gelaat bespuwd en geslagen, handen en voeten met scherpe nagelen doorboord, zijne zijde met eene lans geopend, geheel zijn lichaam met geeselslagen overdekt. — De lieve Zaligmaker wilde in al zijne vijf zinnen bitter leed ondervinden: in 't gevoel door de gruwzame geeseling, door slagen en verwondingen, in den smaak door zijnen brandenden dorst, waarin Hij met azijn en gal gelaafd werd, in den reuk door den walgelijken stank van de schedelplaats, in 't gehoor door de lasteringen, valsche beschuldigingen en venijnige spotternijen, in 't gezicht door den ongemeen smartelijken aanblik der woedende scharen, en van de diepbedroefde, dierbare personen, die onder het kruis stonden.

Eindelijk moet hier nog beschouwd en overwogen worden, hoelang de Zaligmaker dat Lijden verdragen heeft, want in dit opzicht bedriegen zich velen, en menigeen vergeet zijn eigen lijden met de jammerlijke smart van onzen dierbaren Verlosser te vergelijken en uit te roepen: »Zeker heeft Christus ontzaggelijk veel naar ziel en lichaam in al zijne zintuigen

en goederen geleden; maar zijn Lijden duurde maar eenige uren, terwijl mijn ongeluk reeds jaren lang op mij drukt." Grove misleiding! Het Lijden van Christus heeft alle uren en oogenblikken van geheel zijn godmenschelijk leven op aarde geduurd; want krachtens zijne goddelijke Alwetendheid had Hij, van het oogenblik zijner Ontvangenis, al de geeselslagen, de doornensteken, de vuistslagen, de bespottingen, het kruis en de bittere doodsmart met zoo vreeselijke duidelijkheid voor oogen. — en krachtens zijne waarachtige menschheid, ondervond Hij, van toen, onafgebroken al dat lijden zoo levendig, dat de geestelijke schrijvers met vol recht beweren, dat het leven van Jezus een aanhoudende doodstrijd geweest is. — De Heer heeft dit zelf bevestigd, toen Hij door den mond van den Psalmist uitriep: Mijne smart is altijd voor mijne oogen — mijn leven is in smart vergaan, en mijne jaren in zuchtingen. Ik ben ellendig en stervend van mijne jeugd af, dragende de verschrikkingen des Heeren. En als de Verlosser door denzelfden profetischen mond verzekert: Den geheelen dag hebben Mij mijne vijanden met voeten getreden, den geheelen dag hebben zij Mij met verwijten overladen, den geheelen dag hebben zij Mij gegeeseld, den geheelen dag vloeken zij mijne woorden — dan wordt hiermede geen andere dag bedoeld, dan de dag van geheel het godmenschelijk leven van Jezus Christus. Hieruit mag de Christen met ontwijfelbare zekerheid besluiten, dat de Heer zijn bitter Lijden en Dood drieendertig volle jaren vooraf in zijne godmenschelijke ziel gedragen heeft — als een slachtoffer, dat van den eersten stond van zijn bestaan het uur van offerande te gemoet zag.

Ach, zoo menigmaal klaagt gij over uwen nood, en verbeeldt gij u, dat niemand in zoo grooten druk verkeert dan gij: — O vergelijk uw lijden en dat van elk anderen mensch met het Lijden, dat uw Verlosser in zijn menschelijk lichaam en in zijne menschelijke ziel geleden heeft: — Waar was een zoo algemeen, zoo alomvattend, zoo onmetelijk — zoo aanhoudend lijden? Waar was inzonderheid echter, een zoo diep, zoo smartelijk Lijden?

5. Hier doet zich eene viervoudige reden van het ontzaggelijk Wee, dat de Heer om zijn lijden moest ondervinden, aan onze beschouwing voor. De alles overtreffende waardigheid van zijn persoon, het volmaakte vrijzijn van zonden van geheel zijn wezen, het medelijden zijner maagdelijke Moeder Maria, en eindelijk de vurige liefde van zijn hart voor de zondaars.

Wordt een gewoon mensch, die van zijne jeugd in nederigheid en armoede geleefd heeft, beschimpt, bespot en wederrechtelijk in de gevangenis geworpen, dan voelt ook hij ongetwijfeld het onrecht; doch omdat tusschen zijne tegenwoordige vernedering en de vroegere gewoonten en levensbetrekkingen de afstand niet zoo onmetelijk is, komt hem zijn ongeluk ook minder ondragelijk voor. Maar hoe geheel anders doet zich de zaak voor, als een koning of keizer, wiens leven tot nu toe op een zegentocht geleek, en waarvoor de volken en machtigen der aarde zich tot in het stof bogen, zich op eens van zijnen troon geworpen, en aan bittere armoede en algemeene bespotting prijsgegeven ziet! O Jezus koning over alle koningen, ééngeboren Zoon Gods, in eeuwigheid aanbeden van de hemelsche heerscharen. Ach, wat moest uw allerheiligste persoon wel ontwaren, toen Gij U, evenals de geringste aardworm, verlaten en op den grond vertrapt gevoeldet!

Smart en ellende is door de zonde ons deel geworden. Reeds duizenden jaren heeft er zich onze lichamelijke en geestelijke natuur langzamerhand aan gewend, en is de gevoeligheid voor den angel der smarte verminderd. Door de zonde is de geheele aard van 't menschelijk wezen ruwer en om zoo te zeggen voor het verdragen van wee en smart voorbereid en toegerust geworden. Maar, o Jezus, hoe geheel en al anders is uwe allerheiligste en daarenboven van alle zonde geheel en al vrije persoonlijkheid! Hoe zeer moest geheel uw wezen zich tegen de aanraking der

zonde met hare gevolgen, d. i. met lichaams- en zielesmarten, verzetten! Hoezeer moest Gij niet ontstellen voor die onnoemelijke mishandelingen, waarmede men uw allerteederst, maagdelijk lichaam gemarteld heeft, en voor de bitterheid, waarin vriend en vijand uwe ziel gedompeld hebben! En ach, onze lieve Heer en Zaligmaker heeft niet slechts in dezen zijn eigen Persoon geleden, maar ook in de persoon zijner zoo innig geliefde, maagdelijke Moeder Maria. Het zwaard van smarten, dat in deze pijnelijke uren het moederhart doorboorde, heeft zijn scherp punt in 't hart des Zoons geslagen. De rechtschapenste Moeder leed het lijden van haren Zoon mede, en dit medelijden van de Moeder verdubbelde de pijn van den minnenden Zoon. Elke zachte zucht der Moeder van smarten onder het kruis doorsneed het liefdevolste hart van den Gekruisigde, met ontzaggelijke, nieuwe aandoeningen van smarte, en elke blik, die het Moederoog op den stervenden Zoon wierp, vermeerderde zijn zielelijden.

En wat die smart nog onvergelijkelijk vergrootte en scherper maakte, was het zien dier duizenden en millioenen zondaars, die met den dood van Christus geen voordeel doen, en, ondanks het allerkostbaarst zoenoffer, onverzoend blijven, en voor alle eeuwigheid de straf der goddelijke gerechtigheid zullen beloopen. O aandoenlijke Liefde en alles overtreffende Barmhartigheid, waarmede de Zaligmaker de zondaars bejegend heeft! Om hunnentwille is Hij van den hemel nedergedaald, heeft Hij ze bij voorkeur tot zich geroepen, om hunnentwille hangt Hij aan het kruis. Dan ach, midden in zijnen doodsstrijd ziet de Gekruisigde, krachtens zijne goddelijke Alwetendheid, de ontelbare zondaren aller toekomstige eeuwen, die van Hem en zijne Liefde niets willen weten. Hij ziet en hoort ze in den geest, hoe ze Hem toeroepen: »Sterf maar voor ons: wij willen en zullen toch niet in U tot het leven komen! Te vergeefs strekt Gij uwe armen naar ons uit: Uwe Liefde beweegt ons niet, en de blikken uit uwe gebrokene oogen dringen tot in onze ziel niet door!" Zie daar, Christen, de ware reden van het allerbitterst harteleed van onzen dierbaren Verlosser in zijn doodsuur!

6. En gij? Behoort gij ook misschien onder het getal dier zondaren? — Schrikkelijke vraag! Het zekerste teeken, het onwraakbaarste bewijs, dat een mensch deze vraag zeker kan ontkennen, bestaat daarin, dat hij een godvruchtig verlangen en eene levendige zucht heeft, de geschiedenis van het Lijden onzes Heeren en Zaligmakers immer op nieuw te overwegen, en zich met hart en ziel in de geheimen van het kruis te verdiepen.

Eens verscheen eene groote zondares in schrikkelijke gedaante aan de H. Brigitta. De Heilige meende, dat het eene verdoemde ziel was; maar zij zeide haar: »Ik ben op den weg der Barmhartigheid. Want toen mijne dood naderde, kwam mij het Lijden van Christus in de gedachte, als veel zwaarder te zijn geweest, dan het mijne, dat ik om mijne zonden zoo rechtmatig verdiend had en thans leed. Door deze gedachte werd ik tot tranen en zuchten bewogen, omdat Gods liefde voor mij zoo groot, de mijne daarentegen voor Hem zoo gering is. Daarom zeide ik: Erbarm U mijner, Zoon der Maagd, om uw bitter lijden; want van nu af zou ik gaarne geheel mijn leven nog willen beteren, als ik er den tijd maar toe had! Op dat zelfde oogenblik werd een liefdevonkje in mijn hart ontstoken, waardoor mij het lijden van Christus bitterder toescheen, dan mijn eigen dood. Bij deze gedachte brak mijn hart, en mijne ziel kwam in de handen van den duivel, om voor Gods oordeel gebracht te worden. Als nu de duivelen tegen mij getuigden en schreeuwden, dat mijne ziel ter helle gedoemd moest worden, zeide de Rechter: Ik zie in haar een liefdevonkje, dat niet mag uitgaan; daarom veroordeel Ik die ziel naar het Vagevuur, totdat zij behoorlijk gezuiverd is."

Kon nu zoo korte overweging van Christus lijden eene stervende zondares van den eeuwigen dood bevrijden, wat zal dán wel de gedurige, aanhoudende en vurige beschouwing van dit allerheiligst geheim tot geestelijke verandering, verheffing en heiliging van den mensch moeten uitwerken?

Het kruis — zoo roept ons de H. Kerkleeraar Augustinus toe — het kruis was niet enkel het doodsbed van Christus, maar ook zijn leerstoel." Kom dan, christen, en plaats u, als een vlijtig leerling, van den grooten Leermeester aan den voet van het kruis. Vestig uw oog op den stervenden Verlosser. Hier leert gij de menschelijke ellende kennen, en uit die kennis kloekmoedige bereidvaardigheid voor het lijden putten. Hier leert gij de rijkdommen der goddelijke erbarming kennen en in U dankbaarheid ontvlammen voor Hem, die u zoo onbeperkt heeft lief gehad. Hier leert gij de waarde van het lijden kennen, en u verheugen met Hem te lijden, die zoo nameloos voor u geleden heeft. Hier leert gij Gods strenge rechtvaardigheid, en de afschuwelijke boosheid der zonde kennen, waarvoor de Onschuldige een zoo bloedigen losprijs moest betalen; hier begint gij, in zalige vrees om uwe zonde en Gods straffende gerechtigheid, te beven. Hier leert gij het liefdevolle medelijden van uwen Verlosser kennen, en, door die kennis overwonnen, u met heilige onstuimigheid in de uitgestrekte armen van den Gekruisigde werpen. Hier wordt de rechtvaardige gesticht en in alle goed bevestigd. Hier wordt de zondaar getroffen en tot godvruchtige tranen van berouw bewogen. Hier wordt de bedroefde vertroost, de zwakke van geloof versterkt, en de lauwe tot heiligen ijver ontvlamd.

Begrijpt gij nu, waarom onze christelijke voorouders het eerbiedwaardig herinneringsteeken van Christus' bitter lijden en dood, het crucifix, overal aan wegen en straten, op openbare plaatsen en aan de grenzen der gemeenten hebben opgericht? Begrijpt gij nu, waarom de geleerdste mannen van vroegere eeuwen konden getuigen, dat zij meer ware wetenschap hadden opgedaan voor het beeld van den Gekruisigde dan uit de boeken der wijsgeeren? Begrijpt gij nu, waarom men zoo dikwijls bij de eenvoudigste zielen, die geene andere school dan die des kruises gehad hebben, met betrekking tot de gewichtigste en verhevenste geheimen eene geestelijke duidelijkheid en diepte van opvatting aantreft, waarvan de schoolwetenschap zelfs geen voorgevoel heeft?

7. Begrijpt gij nu ook, waarom de H. Kerk van oudsher de staties- of kruisweg-oefening heeft ingevoerd, aanbevolen en met de grootste aflaten verrijkt, zoodat ze de lievelingsoefening van het katholieke volk geworden is, en men schier geene enkele kerk of kapel kan aantreffen waarin de staties van den kruisweg ter vereering niet zijn opgericht?

Van toen af immers voelden zich de geloovigen aangedreven, die hoogst eerbiedwaardige plaatsen van het Oosten, die de Verlosser door zijn lijden, bloed en bitteren dood geheiligd had, te bezoeken en met berouw en dankbaarheid te vereeren. Zooals de overlevering ons verhaalt, hebben reeds de H. Apostelen met Maria, de lieve Moeder van smarten, zoomede de Leerlingen en in 't algemeen de eerste Christenen dien weg van het Rechthuis van Pilatus naar den Calvarieberg zeer dikwijls afgelegd, om zich steeds op nieuw al de pijnen en martelingen van den lieven Heer en Meester te herinneren en wederom in den geest zijn Lijden mede te lijden; daarbij hadden zij zich op enkele plaatsen, die door bijzondere gedenkwaardige omstandigheden belangrijk waren, — b. v. de ontmoeting der weenende vrouwen, den herhaalden val van Christus onder den last van het kruis enz. — op de knieën geworpen en de H. plekken met eerbied en liefde vereerd.

Toen het ware kruis, waaraan de Verlosser gestorven was, door de godvruchtige Keizerin Helena terug gevonden was, namen die bezoeken op buitengewone wijze toe, en meer dan vijf eeuwen lang stroomden uit alle landen der wereld godvruchtige bedevaarders naar de lijdensplaatsen van Christus te Jerusalem. — Het is zeer begrijpelijk, hoe door dit bezoek, — niet alleen bij de godvruchtige bedevaarders, maar ook, na hunnen terugkeer, bij allen die hunne berichten en verhalen uit het H. Land hoorden — de liefde tot den Gekruisigde, en de dankbaarheid voor de oneindige verdiensten van zijn Lijden en Dood in de hoogste mate toenam en in 't algemeen door de gansche christenheid heen de gedachtenis aan de bijzonderheden van het Lijden van onzen Heer en Zaligmaker versch en levendig bewaard bleef.

Daarom verleende ook de Kerk aan de godvruchtige bedevaarders zeer rijke Aflaten; zoo b. v. eenen aflaat van zeven jaren en zeven quadragenen voor het bezoeken der H. plaats, waar Maria Jezus met zijn kruis op de schouders had ontmoet; eveneens voor een gebed ter plaatse, waar men Simon van Cyrene gedwongen had, Hem het kruis te helpen dragen; eveneens voor de vereering der plaats, waar het lot over zijn kleed geworpen werd; en volle aflaten voor het bezoek van de plaats der kruisiging, der Kerk van het H. Graf.

Maar toen de ongeloovigen het H. Land veroverd, en den bedevaarders van het Westen het bezoek der Lijdensplaatsen steeds lastiger, ja bijna onmogelijk gemaakt hadden, kwamen vrome heilige mannen, bijzonder uit de Orde van den H. Franciscus, op de gedachte, ter vervanging dier bedevaarten eene godvruchtige oefening in te voeren, waarbij de eerwaardige Lijdensplaatsen althans in den geest bezocht, en de heilzame vruchten eener bedevaart naar 't verre Oosten ook in hun eigen land konden gewonnen worden. Daartoe kozen zij uit de Lijdensgeschiedenis van den Verlosser veertien voorvallen, lieten die door godvruchtige schilders of beeldhouders in afbeeldingen voorstellen, en in kerken en landelijke kapellen, zoomede langs openbare wegen, die hier of daar naar eene op eenen berg of heuvel gelegen kerk leidden, oprichten. — Voor ieder dezer veertien staties volbracht voortaan het geloovige volk in overweging, medelijden en gebed zijne godsdienstoefening zoodanig, als stonde het werkelijk op de plaats, waar de in beeltenis aangeduide gebeurtenis metterdaad voor achttien eeuwen is voorgevallen. En de Pausen verleenden aan allen, die zulk eenen, door een Eerw. pater Franciscaan opgerichten kruisweg bezochten en voortgaande bij iedere statie het bitter Lijden van Christus godvruchtig overwogen en baden, al die aflaten, die anders de bedevaarders in het H. Land konden verdienen.

O moge deze heilzame, zoo beteekenisvolle als aandoenlijke en echt christelijke oefening van den Kruisweg onder het katholieke volk steeds behouden blijven! Moge ze door godvruchtige herders der zielen, ook in het toekomende, zooals tot nu toe, onderhouden en bevorderd worden — als een allerkrachtigst middel in deze dagen van valsche verlichting en hartledige Godvergetenheid om den geest van ware kinderlijkheid, van hartelijken ootmoed en dankbare liefde voor den Gekruisigde onder het christelijke volk te bewaren.

8. Alvorens wij dit hoofddeel sluiten en tot de beschouwing der afzonderlijke gebeurtenissen van de Lijdensweek overgaan, kan het zijn nut hebben, deze gebeurtenissen ieder naar den dag der week waarop die zijn voorgevallen, den lezer bij wijze van overzicht voor te stellen.

In den morgen van Palmzondag *) verliet Jezus Bethanië, waar Hij zelf den Sabbath doorgebracht, en met Lazarus in het huis van Simon den Melaatsche het middagmaal gebruikt had, kwam naar Bethphage, en trok de stad Jerusalem in, terwijl de menigte Hosanna zong. De Verlosser weent bij het ingaan der stad en voorzegt haren ondergang. Dadelijk begeeft Hij zich naar den Tempel, waar Hij een blinde en een lamme geneest. — Eenige heidenen, die juist naar het Paaschfeest gekomen waren, wenschen — door tusschenkomst van den H. Apostel Philippus — den Zaligmaker te zien. Hij zelf wordt, door eene wonderbare stem van den hemel, evenals vroeger bij het begin van zijn openbaar leven aan de Jordaan, verheerlijkt. Nadat de Zaligmaker ook deze gelegenheid had ten nutte gemaakt, om de Joden allernadrukkelijkst tot geloof op te wekken, verlaat Hij 's avonds met de twaalf de H. stad, om in Bethanië te overnachten.

Des Maandags morgens keert Hij met de zijnen naar Jerusalem terug. Onderweg vloekt Hij den onvruchtbaren vijgenboom. In den tempel gekomen, drijft Hij er de koopers en verkoopers uit, zooals Hij dit reeds drie jaren vroeger, bij het eerste Paaschfeest van zijn openbaar leven,

*) d. i. Den 10 April, want volgens de meening van geleerde mannen viel de sterfdag van Christus op den 15 April. Wel is waar is dit geene ontwijfelbare waarheid, en moet ook het gevoelen, dat den sterfdag onzes Heeren op den 24 Maart stelt, in haar recht blijven.

gedaan had. — Nadat Hij den geheelen dag in den tempel geleerd had, keert Hij des avonds weder naar Bethanië terug.

Bij zijne terugkomst in de stad op Dinsdag morgen staan zijne leerlingen verwonderd, dat de vijgenboom, die Jezus gisteren pas gevloekt had, nu reeds verdord is. Jezus maakt van deze gelegenheid gebruik hen over de kracht van een gebed vol geloof te onderrichten. De Schriftgeleerden vragen Jezus naar zijne volmacht. Hij wijst hen tot gemoedsrust, terwijl Hij hun naar de volmacht van Joannes den Dooper vraagt. Daarop veroordeelt Hij hun ongeloof, door de gelijkenis van de twee zonen, die de vader in den wijnberg gezonden had, van den wijngaard en den roekeloozen wijngaardenier, van het feestmaal en de gasten, die de uitnoodiging niet wilden aannemen. Hierover geheel in woede, zoeken zij Hem door de vraag: of het geoorloofd is den Keizer cijns te geven? in verlegenheid te brengen; maar Jezus beschaamt hen door de wijsheid van zijn antwoord. Verder spreekt Hij met de Sadduceërs over de verrijzenis en het ander leven, met de Phariseërs over het grootste gebod in de Wet en over de twee naturen in Christus, als Zoon van God en Zoon van David. Nu volgt de treffende veroordeeling over het doen en laten der Phariseërs en Schriftgeleerden en de hernieuwde voorzegging van Jerusalems ondergang. Bij het verlaten van den Tempel ziet Jezus de arme weduwe, en prijst de geringe gift, die zij in de offerkist werpt; en aan de leerlingen voorzegt Hij de algeheele verwoesting van den Tempel.

Onmiddellijk daarop begeeft zich Jezus met de zijnen naar den Olijfberg, en hier, het oog op de tegenoverliggende stad en tempel gericht, beschrijft de goddelijke Meester aan zijne leerlingen de teekenen en voorboden der verwoesting van Jerusalem, haar lijden en druk in die tijden, de werkelijke verwoesting der H. stad en het einde der wereld; waarop Hij hen — door de gelijkenis van de wijze en dwaze maagden, van de trouwe en ontrouwe dienstknechten — tot waakzaamheid vermaant, en om altoos bereid te zijn, opdat ook voor hen de troostrijke spreuk van den wereldrechter over de goede menschen moge gelden, en hen niet zijn vloek over de slechten treffe.

s' Woendags voorzegt Jezus aan zijne leerlingen, dat Hij over twee dagen zal worden gekruisigd, en openbaart ook volgens de christelijke Overlevering, aan zijne allerheiligste Moeder Maria zijn bitter Lijden en Dood. En de Joden nemen in hunne raadsvergadering het besluit, Jezus, zoo mogelijk nog vóór Paaschsabbath, gevangen te nemen, en Judas biedt zich aan, hun den Meester ter gelegener tijd voor dertig zilverlingen te leveren.

Donderdag 's morgens laat Jezus, door de H. Apostelen Petrus en Joannes, de voorbereidingen maken tot het feest van het Paaschlam, en begint op het bepaalde avonduur in den kring der zijnen het H. maal. Na het Avondmaal wascht Hij hun de voeten, en stelt het allerheiligste Sacrament des Altaars in, waarop Hij het verraad van Judas voorzegt. Alsnu verlaat de verrader de eetzaal. En Jezus begint zijne afscheidsrede, die Hij onderweg naar den Olijfberg voortzet en met het heerlijk hoogepriesterlijk gebed sluit.

In den Olijfberg zelven strijdt Jezus, onder vurige gebeden, met de verschrikkingen van den aanstaanden kruisdood. Judas verschijnt aan het hoofd eener groote schare in den hof van Olijven, en verraadt zijnen Meester door eenen kus, waarop de dienders van den Hoogepriester de hand aan Jezus slaan. Petrus, die zich verweert, wordt door den Zaligmaker terecht gewezen, maar Deze geboeid, en ofschoon reeds laat in den nacht, naar Annas, en van daar naar diens schoonzoon, den Hoogepriester Caïphas geleid. Na middernacht gaat de vergadering uiteen, en Jezus blijft tot aan den morgen aan de willekeur der soldaten blootgesteld. In dien tusschentijd verloochent Petrus tot driemaal zijnen Heer en Meester, maar beweent zijnen val nog denzelfden nacht met heete tranen.

Vrijdag 's morgens begint eene nieuwe vergadering van den Hoogen Raad, die den Zaligmaker des doods schuldig verklaart, en Hem aan

den landvoogd Pilatus, ter bekrachtiging en voltrekking van het vonnis, overlevert. Als de verrader Judas dezen afloop der zaak ziet, vervalt hij tot wanhoop en hangt zich op.

Voor Pilatus gebracht, wordt Jezus door de Joden als Volksverleider en Oproermaker aangeklaagd en door den Landvoogd over dezer beschuldigingen onderhoord — daarop naar Herodes, die juist in Jerusalem was, gebracht, en hier door hem en zijne krijgslieden bespot, waarop de dienders Hem wederom naar Pilatus terugsleuren.

Pilatus zou gaarne den onschuldig Aangeklaagde vrij laten; maar de Joden eischen, dat Barabbas losgelaten en Christus aan 't kruis genageld worde. Nu wordt Jezus gegeeseld, met doornen gekroond en van de soldaten bespot. Daarop stelt Hem Pilatus in zijne jammerlijke gedaante aan het volk voor, om het tot medelijden te bewegen; maar door de Hoogepriesters opgehitst, eischen zij zijn bloed, en Pilatus, door de bedreigingen beangstigd, spreekt zijn doodsvonnis uit, en levert Hem aan de soldaten over om gekruisigd te worden. Het was toen op de tweede helft van den voormiddag, na negen ure. Nu werd Jezus op nieuw door de soldaten bespot, mishandeld en ten laatste naar den Calvarieberg geleid om daar gekruisigd te worden.

De kruisweg en de kruisiging duurden tot op het einde van de tweede helft van den voormiddag. Tegen twaalf ure s' middags werd het kruis, waaraan Jezus hing, tusschen de kruisen van twee booswichten, opgericht. Drie uren lang hing de Verlosser der wereld in doodstrijd, van de zijnen verlaten, door de Priesters en Schriftgeleerden bespot. Eindelijk tegen drie ure in den namiddag boog Hij zijn Hoofd en stierf, waarop zijne allerheiligste ziel nederdaalde in het voorgeborchte der hel tot de zielen der overleden rechtvaardigen.

Toen het avond geworden was opende een soldaat de zijde van Jezus door den steek eener lans; maar Josef van Arimathea en Nicodemus met nog andere vrienden van Christus namen het Lichaam van het kruis en begroeven het.

Zaturdags rustte het Lichaam des Heeren in het graf. De Opperpriesters en Phariseërs verzochten van Pilatus eene wacht bij het graf, en Pilatus stond hun verzoek toe. Ziedaar den loop der afzonderlijke gebeurtenissen van de Verlossingsweek.

TWEEDE HOOFDDEEL.

DE PLECHTIGE INTOCHT VAN CHRISTUS IN DE STAD JERUSALEM.

(*Palmzondag*) (*Matth. XXI*: 1—17; *Marc. XI*: 1—11; *Luc. XIX*: 29—44; *Joan. XII*: 12—50.)

De leer, de zedewet, geheel het doen en laten van Jezus Christus was buitengewoon en ver verheven boven de plannen en berekeningen van de kinderen dezer wereld. Het Rijk, dat Hij wilde vestigen, was juist niet van deze wereld, ook niet volgens de grondstellingen dezer wereld. De nederigste en zachtmoedigste zou in dit Rijk de eerste en de hoogste zijn; want het was op de grondzuilen der nederigheid en zachtmoedigheid opgetrokken, zooals het de lieve, goede Zaligmaker zoo duidelijk gezegd had: Leert van Mij! want Ik ben zachtmoedig en nederig van harte! — De

Heer wilde reeds op den eersten dag der groote Verlossingsweek plechtige getuigenis afleggen van dit zoo geheel buitengewoon kenmerk van zijn Rijk, dat zoo lijnrecht in tegenspraak is met den trotschen wereldgeest; daarom deed Hij, als de nederige en zachtmoedige Koning, zijn plechtigen intocht in de stad Jerusalem op het veulen eener ezelin. Maar ook nu reeds wilde Hij den zijnen een voorsmaak geven van het loon en van de toekomstige zegepraal der christelijke nederigheid, terwijl Hij de harten van het goedwillige volk zoo leidde, dat het den Zoon van David, bij zijnen nederigen intocht in de H. Stad onder Hosanna geroep en jubelkreten, de treffendste hulde bewees. Den dag vóór dezen zoo merkwaardigen en beteekenisvollen zegetocht, d. i. den Sabbath, had Jezus te Bethanië doorgebracht, alwaar Hij met Lazarus en de andere vrienden bij Simon den Melaatsche het avondmaal had genomen. Den volgenden morgen, d. i. des Zondags stond Hij met de zijnen op, om van uit Bethanië — door het gewest Bethphage, langs den Olijfberg en door het dal van Josaphat — zijnen intocht in Jerusalem te houden.

Geheimvolle samenloop! Te Bethanië had Jezus Lazarus uit het graf verwekt; Bethphage was de plaats, waar de offerdieren bewaard en van waar ze naar Jerusalem in den tempel gebracht werden om geslacht te worden; van den Olijfberg, wilde de Heer, veertig dagen na zijne verrijzenis ten hemel varen; in het dal van Josaphat zou eens, volgens de aanwijzing der Profeten *) het algemeen oordeel gehouden worden.

Vat gij nu den diep profetischen zin van den tocht van Christus door genoemde streken? Daardoor wilde Christus zeggen: Ik, het eenig waar en volmaakt Offerlam, word heden plechtig in de stad en den tempel geleid, om daar over vijf dagen als zoenoffer voor de gansche wereld geslachtofferd te worden; maar eens zal ik met heerlijkheid terugkomen, en alle dooden uit hunne graven verwekken, en oordeel houden over hen in waarheid en gerechtigheid, en de goeden zullen met Mij ten hemel varen, waar het nieuw Jerusalem, het Rijk van den Zoon des menschen en van zijne uitverkorenen, in alle eeuwigheid zal bestaan.

Doch alvorens wij over den intocht van den goddelijken Meester in de stad Jerusalem gaan spreken, moeten wij eerst de voorbereidingen tot dien intocht, volgens het verhaal der Heilige Evangelisten, beschouwen.

1. En het geschiedde den volgenden dag, toen zij Jerusalem naderden, en kwamen nabij Bethanië, aan den berg, genaamd de Olijfberg, zond Hij twee van zijne leerlingen uit, en zeide tot hen: Gaat naar het dorp, dat tegenover u ligt; en terstond als gij het ingaat, zult gij een ezelinne vastgebonden vinden, en een ezelinneveulen bij haar gebonden, waarop nog geen mensch gezeten heeft. Maakt het los, en brengt het bij Mij. En zoo iemand u iets mocht zeggen en vragen: wat doet gij daar? Waarom maakt gij het los? Zult gij tot hem zeggen: De Heer heeft het van noode. En terstond zal hij het herwaarts laten gaan.

En de afgezondenen gingen heen, en vonden het veulen staan, gelijk Hij hun gezegd had, vastgebonden, voor de deur, buiten aan de wegscheiding. En zij deden wat Jezus hun bevolen had, en zij maakten het los. En toen zij het veulen losmaakten, zeiden sommigen van die daar stonden, diens eigenaars, tot hen: Wat doet gij dat veulen los te maken? Zij nu zeiden tot hen, gelijk Jezus hun bevolen had: De Heer heeft het van noode. En zij lieten hen gaan.

En zij brachten de ezelin met het veulen tot Jezus, en zij wierpen hunne kleederen op hetzelve en zetteden Jezus er op, en Jezus zette zich op hetzelve. Dit nu geschiedde alles, opdat vervuld zou

*) „Doch ziet, in die dagen zal Ik alle volken vergaderen, en hen doen aftrekken naar het dal van Josaphat, en daar zal Ik zitten, om gericht te houden over alle volken van rondom" Joël III: 1, 2, 12.

worden, wat gesproken is door den Profeet, die zegt: Zegt aan Sions dochter: Vrees niet! zie, uw koning komt tot u, zachtmoedig gezeten op eene ezelin en op een veulen, het jong eener jukdragende. Dit verstonden zijne leerlingen in het eerst niet; maar toen Jezus verheerlijkt was, toen werden zij indachtig, dat dit aangaande Hem geschreven was, en dat zij dit aan Hem gedaan hadden.

Zie eens, hoe goedig de Heer de zwakheid van ons geloof en onze ongevoeligheid reeds in het Oud Testament is te hulp gekomen, daar Hij zelfs de schijnbaar nietigste omstandigheden van het leven van Christus, vooruit door zijne Profeten liet verkondigen, opdat ons geloof in de zoo nauwgezette vervulling van al die voorzeggingen, een hechten steun, een zekeren grondslag bezitte, en wij met het volste vertrouwen in Jezus van Nazareth den zoo lang aangekondigden en beloofden Messias erkennen. Zoo had de Profeet Zacharias reeds meer dan vijftien honderd jaren van te voren den intocht van Christus, als van eenen Vorst van vrede, voorzegd: Verheug u zeer, o dochter van Sion! Juich, Jerusalems dochter! Zie, uw Koning komt tot u, rechtvaardig, en als Zaligmaker; Hij is arm en rijdende op een ezel, en op een jong ezelinne veulen. — En Ik zal de krijgswagens vernietigen en de oorlogsboog zal verbroken worden: En Hij zal den volken vrede verkondigen. Zach. IX : 9. 10.

Is hier van een eigenlijk lastdier, d. i. van eene ezelin, en van een veulen, dat nog geen last gedragen heeft, sprake, dan vinden de kerkvaders in het eerste het zinnebeeld van het Joodsche volk, dat reeds sedert vijftienhonderd jaren aan het juk der wet van Mozes gewoon was; — en in het veulen het beeld van het heidendom, waarop nu eerst het zoete juk van Christus zou worden gelegd. De Schriftverklaarders voegen er bij, dat Christus van Bethphage den Olijfberg op en in het dal van Josaphat tot in de nabijheid der H. Stad eerst op de ezelin gezeten, maar den eigenlijken intocht in de stad op het ezelinne veulen gehouden heeft.

2. En terwijl Hij voortging spreidden het meeste deel der scharen hunne kleederen op den weg en anderen sneden takken en loof van de boomen, en strooiden ze op den weg. En als eene groote schare, die tot het feest gekomen was, gehoord had, dat Jezus naar Jerusalem kwam, namen zij palmtakken en gingen Hem te gemoet. En toen Hij alreeds genaakte aan den nedergang van den Olijfberg, begonnen al de scharen der Leerlingen blijde met luider stemmen God te loven over al de wonderkrachten die zij gezien hadden. Want de schare, die bij Hem was, toen Hij Lazarus uit het graf riep, en hem uit de dooden opwekte, gaf *Hem* getuigenis. Daarom ook ging Hem de schare te gemoet, omdat zij gehoord hadden, dat Hij dit teeken gedaan had. En de scharen, die *Hem* vooruit gingen, en die volgden, riepen luid zeggende: Hosanna den Zoon van David Gezegend de Koning die komt in den naam des Heeren den Koning van Israël! Ge-

zegend het Rijk van onzen Vader David, dat *nu* komt! Heil in den hemel en heerlijkheid, Hosanna in den hooge!

De Phariseërs dan zeiden tot elkander: Merkt gij wel, dat wij niets vorderen? zie, de heele wereld is Hem nageloopen! En eenige Phariseërs uit de scharen zeiden tot Hem: Meester! berisp uwe leerlingen! Hij zeide tot hen: Ik zeg u; indien dezen zwijgen, zullen de steenen roepen.

Christen, beschouw nu eens nauwkeurig den goddelijken Meester, hoe Hij thans zoo nederig door het dal van Josaphat rijdt. Wat is dat voor een nederigen optocht! Zonder kroon en schepter, zonder hofstoet en trawanten, zit hier de koning der koningen, in plaats van op een trotsch koninklijk ros, op eene verachtelijke ezelin. Zijn Hoofd is ongedekt, zijne voeten naakt en bloot, zijn gelaat en geheel zijne houding buitengewoon nederig en minzaam. Daar rijdt Hij heen, in 't midden zijner arme, eenvoudige leerlingen, die geheel zijn koninklijk gevolg uitmaken. Hoe geheel anders zal Hij eens juist in datzelfde dal weder verschijnen, om de wereld te oordeelen, gezeten op de wolken des Hemels, omgeven van hemelsche heerscharen, in groote pracht en heerlijkheid! Hoezeer zal dan zijn gelaat in vreeselijken toorn schitteren over de zondaars en booswichten, die zich de dagen des heils en der barmhartigheid niet ten nutte gemaakt hebben, en hoe zullen zich dan de menschen allen te zamen met eerbied en in bange verwachting voor dezen koning nederwerpen! O geef Hem nu de eer uit geheel uw hart! Veracht niet de schijnbare nederigheid van Hem, die op eene arme ezelin de koningstad intrekt, maar sluit u in den geest aan bij het vroom, kinderlijk gezind volk om uwen Zaligmaker te verheerlijken; — en dit niet alleen op dezen dag, maar ieder dag van uw leven zij voor u een Palmzondag, waarop gij uwen Verlosser met eerbied en blijde aanbidding begroet: »Hosanna den Zoon van David! Gezegend Hij, die komt in den naam des Heeren! Hosanna in den hooge!"

Maar waarom zit de goddelijke Meester bij zijnen intocht in de stad Jerusalem op een nog onbereden dier, op het ezelinneveulen, dat nog geen last gedragen heeft? Daardoor toont Jezus zijne voorliefde voor de nog niet besmeurde onschuldige zielen. Daar zet Hij zich het liefst neder. Hij neemt met zijne genade en heerlijkheid het liefst zijnen intrek in zuivere, maagdelijke harten, die zich nog voor geen anderen heer en gebieder opengesteld, noch hunne kracht in den dienst der wereld en van de zonden verloren hebben. Gelukkig daarom de ouders, die hunne kinderen door trouwe waakzaamheid, goed voorbeeld, en dagelijksch gebed — in de onschuld van hun doopsel trachten te bewaren! Maar wee die ouders, die hunne kinderen dikwijls reeds in de prilste jeugd — door gewoonte aan weelde, hoovaardij en wereldschen lust — in plaats van tot Christus, als lastdieren tot den duivel brengen. Het volk spreidde zijne kleederen op den weg uit, om er Christus over heen te laten rijden! Eene treffende hulde! Het beste wat het voor de hand heeft werpt dit geloovig volk onder de voeten van den Verlosser, om Hem als Heer en Koning te erkennen. En dat huldebewijs wordt tot op dit uur hernieuwd. Want wat zijn de offers, die de godvruchtigen van allerlei stand — ondanks de spotternij en den toorn van de kinderen der wereld — voor kerken, kloosters en godvruchtige inrichtingen, evenals voor den H. Vader en voor het onderhoud van priesters ook nog heden ten dage zoo bereidwillig doen, wat zijn het anders dan een huldeblijk, dat den Heere Christus zelven gebracht wordt. Wat nog meer is! Het bloed der H. Martelaren, de kastijdingen en boetplegingen der H. Belijders, de ongeschonden zuiverheid der Maagden: zijn dat ook geene scharlaken rooden, purperen, en sneeuwwitte kleederen, die de Kerk als blijk van hulde door alle eeuwen heen voor haren goddelijken Bruidegom uitspreidt?

De scharen, die den Koning der koningen in de stad geleiden, zwaaien groene Olijf- en Palmtakken. Wat heeft dat toch te beteekenen? Op de eerste plaats zijn de sappige, weel-

derig groene takken het zinnebeeld der goede werken, bijzonder der werken van christelijke naastenliefde en mildadigheid, waarmede de christen zijnen Heer en Meester ten allen tijde vergezellen, en Hem eens op den dag des Oordeels te gemoet gaan moet. Verder beteekenen de palmtakken de heerlijke overwinning van Christus, en ook onze overwinning in Christus over zonde, dood en hel. Eindelijk wijzen de olijftakken op den zoeten, gelukkigen vrede, dien Christus door zijn verzoeningsoffer aan de met den Schepper gebrokene schepping gebracht heeft. Ziedaar ook de drievoudige beteekenis der groene takken, die telken jare op Palmzondag met de grootste plechtigheid en onder lange gebeden door de katholieke Kerk gezegend, door de geloovigen onder de zoo beteekenisvolle processie *) in de hand gedragen, en ook na Palmzondag door het godvruchtig geloovige volk als een krachtig behoedmiddel in lichamelijken en geestelijken nood **) bewaard worden.

Uit den mond der volksscharen, die met Jezus van Bethphage gekomen of uit Jerusalem Hem te gemoet gesneld waren, klonk de Hosanna-kreet. — Hosanna is een Hebreeuwsch woord, een vreugdekreet, en tevens eene uitdrukking van gelukwensching, hulde en liefde. Is ook niet iedere christelijke processie, zulk een Hosanna? Wie ooit aan zulke Processie deelneemt bekent immers daarmede luide en rondweg, dat hij aan den Verlosser der wereld gelooft en Hem met liefde, dank en vreugde voor heel de wereld huldigt. Al ergeren zich ook het ongeloof, de godsdienstige onverschilligheid en wereldgezindheid aan soortgelijke openbare huldeblijken; het geloovig volk laat zich daardoor evenzoo min storen, als de goedhartige leerlingen door de snoode opmerkingen van de Phariseërs. De woorden: Gezegend die komt in den naam des Heeren, zijn uit den 117 Psalm genomen, waarin ook de merkwaardige, op Christus betrekkelijke voorzegging voorkomt: De steen, dien de bouwlieden verwierpen, is tot een hoofd des hoeks geworden. Deze Psalm werd jaarlijks gezongen, als de Paaschlammeren vijf dagen voor het Paaschfeest plechtig in processie in de stad Jerusalem gebracht werden. Op denzelfden vijfden dag voor Paschen wordt nu Jezus, het ware Paaschlam, ook in plechtigen optocht in de H. stad geleid, en zeker is het eene leiding van den H. Geest, als het volk Hem juist dezelfde woorden toejubelt, waarmede het wellicht maar weinige oogenblikken te voren de voorafbeeldende Paaschlammeren begroet had.

3. Dan helaas! Hoe groot is de onbestendigheid van 's menschen hart! Hoe onzeker is volksgunst, erkentenis en aardsche eer! Heden draagt het volk als 't ware zijnen Messias op de schouderen de hoofdstad binnen, heden bereidt het den lang verwachten Koning den plechtigsten zegetocht, heden roept het Hem van alle kanten het vreugdevolste Hosanna toe — en na vijf dagen zal het, door de Priesters en Schriftgeleerden op een dwaalspoor gebracht en opgehitst, »crucifige" schreeuwen, den Messias aan het kruis nagelen, en zoodoende de vreeselijke straf Gods over Jerusalem afroepen. — Dat alles ziet de alwetende Zaligmaker vooraf in den geest, en daarom begint Hij, midden onder dat gejubel, en die eerbetooningen, bedroefd te worden, te weenen en te jammeren, zooals ons het H. Evangelie in het volgende verhaalt:

En toen Hij genaderd was en de stad zag, weende Hij over haar zeggende:

*) Waarlijk eene beteekenisvolle Processie! Het leven van den mensch op aarde is een pelgrimstocht, waarop de christen zich met goede werken en verdiensten (de groene takken) tracht te verrijken, om, na dien volbracht te hebben, over dood en hel te zegevieren, en in het Rijk van den eeuwigen vrede, (de olijftakken) te worden opgenomen, wiens poorten de Zaligmaker door zijn H. kruis en zijnen doodstrijd van drie uren, geopend heeft. — (Het driemaal kloppen met den kruisstok aan de geslotene kerkdeur, die daarop wordt opengedaan.)

**) Met dat doel immers bidt de Kerk uitdrukkelijk bij de wijding van den palm: „Heer, zegen en heilig deze takken, opdat zij, die ze ontvangen, daarmede ook bescherming naar lichaam en ziel en een krachtig teeken van genade ontvangen — — opdat, waar ze bewaard worden, de bewoners dier plaats uwen zegen verkrijgen, en uwe Rechterhand hen bescherme!"

Indien ook gij erkendet, toch nog op dezen uwen dag, wat tot uwen vrede dient! Doch nu is het voor uwe oogen verborgen. Want er zullen over u dagen komen dat uwe vijanden u met eenen wal zullen omgeven, en u omsingelen, en u benauwen van alle kanten; en zij zullen u tot den grond toe verdelgen, en uwe kinderen in u; en niet eenen steen zullen zij in u op den anderen laten, omdat gij den tijd uwer bezoeking niet erkend hebt.

Reeds eenmaal had de Zaligmaker soortgelijke weeklacht over Jerusalem laten hooren en in bitteren weemoed gezucht: »Jerusalem, Jerusalem, gij, die de Profeten doodt, en steenigt die tot u gezonden worden! Hoe menigmaal heb Ik uwe kinderen willen vergaderen, gelijk een vogel zijn nest onder de vleugelen, en gij hebt niet gewild! Zie uw huis zal u woest overgelaten worden." (zie bl. 474). Nu is het uur nabij, waarop Jerusalem hare weerbarstigheid voltrekken en zich aan den grootsten aller Profeten, aan den Zoon van God zelven zich vergrijpen zal. Dat alles staat met vreeselijke helderheid voor het oog van den Zaligmaker, terwijl nog de Hosannakreet der opgetogen menigte zijn oor doet ruischen. Palmzondag en Goede Vrijdag Hosanna en Crucifige: hoe dicht zijn beiden soms ook in ons leven bij elkander! Christelijke Lezer, bereid u daarop voor. — Als de menschen u roemen en uwe werken prijzen, als men uw aanzien bewondert en uwe schoonheid verheft, als vrienden U van eeuwige trouw spreken en uwe goederen der fortuin toenemen: vertrouw u dan op 't aardsch geluk niet! Zeg dikwijls en dringend tot u zelven: Dat alles kan in eenen nacht omslaan." Laat u niet bedwelmen. Maak u nu reeds, in de dagen van uw geluk, vertrouwd met de gedachten aan toekomende teleurstellingen, vernederingen, misleidingen en verliezen — echter niet met angst, moedeloosheid en zwarten menschenhaat, maar met kinderlijke onderwerping aan de hand van Hem, die de lotgevallen van ieder mensch in het bijzonder met oneindige wijsheid en vaderlijke goedheid regelt.

4. En toen Hij Jerusalem was ingekomen, raakte de gansche stad in beweging en zeide: Wie is deze? En de scharen zeiden: Deze is Jezus, de Profeet van Nazareth in Galilea. En Jezus ging den tempel Gods in. En er kwamen blinden en kreupelen tot Hem in den tempel, en Hij genas hen. Toen nu de Opperpriesters en de Schriftgeleerden de wonderen zagen die Hij verrichtte, en dat de kinderen in den tempel riepen, zeggende: Hosanna den Zoon van David! waren zij zeer misnoegd, en zeiden tot Hem: Hoort Gij wel wat dezen zeggen! En Jezus zeide tot hen: Ja! Hebt gij nooit gelezen: uit den mond van kinderen en zuigelingen hebt gij lof toebereid?

Bij zijn intrede in Jerusalem, is het eerste bezoek onzes Heeren niet aan de burgt van David, maar aan den tempel, om te toonen, dat, hoewel Hij Zoon van David en wezenlijk Koning is, toch zijne eerste en voornaamste bediening de Opperpriesterlijke bediening van Middelaar en Verlosser is. Zijn eerst bezoek is aan den tempel, om daar al de hulde, die de volksscharen Hem bewezen hadden, den hemelschen Vader te brengen en op te offeren. Zijn eerst bezoek is aan den tempel, om ons te leeren, dat ook wij, bij de intrede in eene plaats, in de eerste plaats, als tijd en omstandigheden het toelaten, een oogenblik in de kerk gaan, God eere geven, en zijnen zegen over ons verblijf en onze voorgenomen werken moeten afsmeeken. — Ach, vele christenen onzer dagen schijnen zich zoo weinig meer om dezen goddelijken zegen te bekreunen, waaraan toch alles, alles gelegen is!

De Schriftgeleerden en Opperpriesters in den tempel hebben geen enkel woord van lof voor den Messias. Zij staan daar verdrietig en vol gramschap, terwijl de onschuldige kinderen, door Gods geest gedreven, den Wonderdoener, die zoo even nog blinden en lammen genezen had, hun opgetogen Hosanna toeroepen. Wonderlijke kracht van een onbedorven kinderhart! Het gevoelt het ware en goddelijke, dat de rijpe van jaren, maar

door hartstocht en vooroordeel verblinde man zoo dikwijls niet meer in staat is te vatten. Het voelt zich onmiddelijk met teedere liefde tot den Zaligmaker getrokken, voor wien de rijk ervaren, maar in zelfzucht verharde man zoo dikwijls geen hart meer schijnt te hebben! Daarom is het een diep en voor alle tijden veel beteekenend woord, dat de Koninklijke zanger (Ps. VIII: 3) gesproken heeft: Uit den mond van kinderen en zuigelingen hebt Gij lof toebereid, om den vijand en wraakgierigen te beschamen. O verheven taak der christelijke moeder, aan wie de kinderlijke onschuld, het opgeruimd geloof en de vrome liefde van het kind ter verzorging is toevertrouwd, opdat wellicht — vroeg of laat — de leven gevende stralen uit het kinderhart ook wederom in het benevelde en verduisterde hart van den vader indringen, en de geheimen der goddelijke barmhartigheid zich ook aan hem openbaren! — — En wie zien wij in den tempel, naast de onschuldige kinderen, liefdevol deel in Christus nemen en vol eerbied tot Hem naderen? Goedige, argelooze heidenen, gelijk de Evangelist verhaalt:

5. En er waren eenige Heidenen onder degenen die opgegaan waren om op het feest te aanbidden. Deze dan kwamen tot Philippus, die van Bethsaïda in Galilea was, en baden Hem, zeggende Heer! wij zouden gaarne Jezus zien. Philippus ging, en zeide het aan Andreas; Andreas wederom en Philippus zeiden het aan Jezus. — Jezus nu antwoordde hun, zeggende: Zij is gekomen de ure, dat de Zoon des menschen zal verheerlijkt worden. Voorwaar, voorwaar, zeg Ik u: Als de tarwekorrel niet in de aarde valt en sterft, zoo blijft zij alleen, maar indien zij sterft, brengt zij veel vrucht voort. Die zijn leven lief heeft, zal het verliezen; en die zijn leven haat in deze wereld, die bewaart het voor het eeuwige leven. Zoo iemand Mij dient, hij volge Mij; en waar Ik ben, daar zal ook mijn dienaar wezen. Zoo iemand Mij gediend heeft, mijn Vader zal hem eeren! Nu is mijne ziel ontroerd; en wat zal *Ik* zeggen? Vader, verlos Mij uit deze ure! Maar daarom ben Ik in deze ure gekomen: Vader! verheerlijkt uwen naam! — Er kwam dan eene stem uit den hemel: Ik heb *Dien* verheerlijkt, en Ik zal *Hem* wederom verheerlijken. De schare dan, die *daar* stond en het gehoord had, zeide dat er een donderslag geweest was. Anderen zeiden: Een Engel heeft tot Hem gesproken. Jezus nam het woord en zeide: Niet om Mij is deze stem gekomen, maar om u.

De goddelijke Meester had het bij den aanvang van zijn openbaar leven zijnen leerlingen op 't harte gedrukt, alleen aan de Joden en niet aan de Heidenen het Evangelie te verkondigen. Maar nu, nadat de Joden het hun het eerst aangeboden heil verwerpen, nu is de ure gekomen, dat ook de Heidenen toegang tot Jezus hebben, en de Zoon des menschen ook onder hen verheerlijkt wil worden. — Wel is waar verstonden de leerlingen deze verheerlijking in eenen geheel anderen zin. Zij hoopten, toen zij de Heidenen zagen, die Jezus verlangden te zien, dat nu het verlangde oogenblik nabij was, waarop de geliefde Meester ook in 't buitenland groot en heerlijk zou zijn. Ja zeker leert hun Christus, dat de tijd nabij is, waarop de Zoon des menschen verheerlijkt zal worden; maar evenals de tarwekorrel, die eerst in den schoot der aarde sterft, alvorens zij vruchten voortbrengt, zoo moet ook Christus eerst in 't ongeloof der Joden sterven, om zich in het geloof der Heidenen te kunnen vermenigvuldigen. En inderdaad, die godmenschelijke zaadkorrel heeft een rijken, wonderbaren oogst voortgebracht! Wat zijn de duizende Martelaren, Belijders, Maagden en Heiligen in 't algemeen, wat zijn zij anders, als de kostbare vruchten, die uit de verbrijzelde, gestorven en begraven zaadkorrel, — uit den Gekruisigde — opgegroeid zijn? Zóó heeft Christus het leven, dat Hij tot verlossing der wereld aan den dood heeft prijs gegeven, niet alleen in zijne persoonlijke Ver-

rijzenis op Paaschdag, maar als het ware duizendvoudig in het leven der Heiligen terug bekomen. Zoo ook de Heiligen. Zij hebben hun tijdelijk leven en de vergankelijke goederen van dit leven niet dwazelijk bemind, maar om Christus alles opgeofferd. Daarom hebben zij ook niet alleen hun persoonlijk leven voor de eeuwigheid bewaard, maar uit hun offer is ook reeds dikwijls hier op aarde duizendvoudig leven ontstaan, wat eens op den dag des oordeels zal geopenbaard worden. »Het bloed der Martelaren was het zaad van nieuwe christenen."

Zeker is die zelfopoffering, dat sterven iets, waarvoor de menschelijke natuur terugdeinst. Ook de Verlosser heeft die huivering, die vrees van den doodsangst in zijne menschelijke natuur willen ondervinden — ja dieper en smartelijker, dan ze ooit eenig mensch ondervonden heeft. »Nu is mijne ziel ontroerd. En wat zal Ik zeggen? Vader! verlos Mij uit deze ure." Eveneens sprak Hij op den Olijfberg: »Mijne ziel is bedroefd tot den dood. Vader, indien het mogelijk is, laat dan deze kelk van Mij weggaan!" Hier zoowel als daar heeft de lieve Zaligmaker ten duidelijkste en nadrukkelijk willen bewijzen, dat Hij de menschelijke natuur met al hare zwakheden, (de zonde uitgenomen) en met al hare vatbaarheid voor het lijden heeft aangenomen, dat Hij waarachtig en in den volsten zin van het woord onze lijdensgezel geworden is. Maar hier zoowel als daar toont Hij ons ook, dat de mensch bij machte is zich boven deze bange vrees van zijne natuur te verheffen, en als Hij in den hof van Olijven uitroept: »Vader, niet mijne, maar uw wil geschiede" — dan zegt Hij hier als ware het: Ik wil Mij aan al de angsten van het uur des doods onderwerpen, en daardoor den naam van mijnen Vader, zijne heiligheid en rechtvaardigheid verheerlijken! Daartoe ben Ik immers in de wereld gekomen. Zie, Vader, Ik ben bereid! — En nu toont de Vader plechtig, door eene wonderbare stem des Hemels, dat Hij deze verheerlijking — in de zelfverloochening van Christus tot op dit oogenblik — heeft aangenomen, en tot aan de voltrekking van het offer op den Golgotha zal aannemen. En uit dit offer des doods ontspringt het leven der wereld, d. i. de heerlijke zegepraal over satan, den vorst dezer wereld, en de Verlossing van allen, die zich door geloof en liefde in Christus inlijven. Daarom getuigt de goddelijke Meester:

6. Nu is het oordeel dezer wereld daar; nu zal de vorst dezer wereld worden buitengeworpen. En Ik, wanneer Ik van de aarde zal verhoogd zijn, zal alles tot Mij trekken. (Dit nu zeide Hij, aanduidende welk eenen dood Hij sterven zou.) De schare antwoordde Hem: Wij hebben uit de Wet gehoord, dat de Christus in eeuwigheid blijft; en hoe zegt Gij dan: De Zoon des menschen moet verhoogd worden? Wie is die Zoon des menschen? Jezus zeide dan tot hen: Nog een weinig tijds is het licht onder u; wandelt, terwijl gij het licht hebt, opdat de duisternis u niet overvalle; en die in de duisternis wandelt, weet niet waar heen hij gaat. Terwijl gij het licht hebt, gelooft in het licht, opdat gij kinderen des lichts moogt zijn! Dit sprak Jezus, en Hij ging heen en verborg zich voor hen.

En na zoo groote teekenen voor hunne oogen gedaan te hebben, geloofden zij niet in Hem, opdat het woord vervuld wierde van den Profeet Isaïas, dat deze gesproken had: Heere! wie heeft aan onze prediking geloofd? En aan wien is de arm des Heeren geopenbaard? Daarom konden zij niet gelooven, omdat wederom Isaïas gezegd had: Hij heeft hunne oogen verblind, en hun hart verhard, opdat zij met de oogen niet zien, en met het hart niet verstaan, en zich bekeeren, en Ik hen geneze. Dit zeide Isaïas, toen hij zijne heerlijkheid zag, en van Hem sprak. — Evenwel toch geloofden zelfs uit de Oversten velen in Hem; maar ter oorzake der Phariseërs beleden zij het niet, om de Synagoog

niet uitgezet te worden; want zij hadden de eer der menschen meer lief dan de eere Gods.

Jezus nu riep en zeide: Die in Mij gelooft, gelooft niet in Mij, maar in Hem, die Mij gezonden heeft; en die Mij aanschouwt, aanschouwt Hem, die Mij gezonden heeft. Ik, als licht ben Ik in de wereld gekomen, opdat een iegelijk, die in Mij gelooft, niet in de duisternis blijve! En zoo iemand mijne woorden hoort en ze niet bewaart, Ik oordeel hem niet: want Ik ben niet gekomen om de wereld te oordeelen, maar om de wereld zalig te maken. Die Mij versmaadt en mijne woorden niet aanneemt, hij heeft een' die hem oordeelt: het woord, dat Ik gesproken heb, dat zal hem oordeelen ten jongsten dage. Want Ik heb uit Mij zelven niet gesproken; maar de Vader, die Mij gezonden heeft, die heeft Mij geboden wat Ik zeggen en wat Ik spreken zou; en Ik weet, dat zijn gebod het eeuwige leven is; derhalve wat Ik spreek, spreek Ik zóó, gelijk de Vader het Mij gezegd heeft.

En toen Hij alles rondom bezien had, verliet Hij hen, daar het nu reeds avondstond was, en ging met de twaalf de stad uit naar Bethanië, en verbleef aldaar.

Als de Profeet Isaïas van de tijdgenooten van Christus voorzeide: »De Heer heeft hunne oogen verblind, en hun hart verhard" en er de Evangelist bijvoegt: »Daarom konden zij niet gelooven", mogen wij niet over het hoofd zien, dat deze vreeselijkste aller straffen — verblinding van den geest en versteendheid des harten — van den kant der Joden eene straf was van hunne eigene schuld. Ongetwijfeld lag deze straf in de onveranderlijke raadsbesluiten der Voorzienigheid; maar daarom alleen, omdat God juist ook van eeuwigheid de vrijwillige boosheid der Joden voorzien had. Christus wel is waar is niet in de wereld gekomen om ze te oordeelen, maar om ze zalig te maken; maar juist omdat Jerusalem en de Hoofden des volks het Woord des heils verwerpen, omdat zij het hartnekkig loochenen, ofschoon het door de treffendste liefdeblijken en de verbazendste wonderwerken bevestigd is, daarom zal dit Woord zelf hun Rechter zijn.

Zeker was het bij allen juist geene zondige versteendheid, waardoor zij hun hart voor het Woord des heils sloten. Want de Evangelist getuigt uitdrukkelijk: Evenwel toch geloofden zelfs uit de Oversten velen in Hem; maar ter oorzake der Phariseërs beleden zij het niet, om de Synagoog niet uitgezet te worden; want zij hadden de eer der menschen meer lief dan de eere Gods.

Betreurenswaardige menschenvrees! Nietige ijdelheid! Is dat ook de kanker niet onzer dagen? Om aan arme, sterfelijke menschen niet te mishagen, verloochent men, althans uiterlijk, den Zoon van den levenden God, en stemt men in met al de vervolgingen en verdrukkingen zijner Kerk. Om niet onvriendelijk aangezien en als tot het gepeupel behoorende te worden gerekend, onthoudt men zich van het kerkbezoek en neemt men geen deel aan de godvruchtige en oudeerwaardige godsdienstoefeningen. Om niet uit de gezelschappen der zoogenaamde verlichte mannen gesloten te worden, sluit men zichzelven buiten de gemeenschap met God. Waartoe moet dat alles leiden? — O Jezus, ontferm U onzer, en straf ons geslacht niet, zooals het zijne lafhartigheid en menschenvrees verdienen. Laat wederom de godvruchtige kloekmoedigheid en de heilige vastberadenheid onzer christelijke voorvaderen in onze harten terugkeeren, opdat toch soms ook aan ons land, evenals weleer aan Jerusalem, de goddelijke straf, die de goddeloosheid der Hoofden en de menschenvrees van het volk verdiend hadden, niet vervuld worde! In den naam der Vrijheid en Verlichting hebben de »Leiders van het volk" aan uwe H. Kerk den oorlog verklaard — en ach, wij zwijgen! Duizenden en honderdduizenden sidderen en staan stom door laffe menschenvrees voor de — machtspreuken van enkele booswichten!

DERDE HOOFDDEEL.

DE ONVRUCHTBARE VIJGENBOOM. DE KOOPERS EN VERKOOPERS IN DEN TEMPEL.

(*Maandag.*) (*Matth. XXI*: 12, 13; *Marc. XI*: 12—17; *Luc. XIX*: 45—48.)

Uit loutere liefde en barmhartigheid om zijn volk te redden, heeft Jezus op Palmzondag nog eene laatste poging gedaan, ten einde hunne versteende harten te vermurwen. Met de diepste nederigheid, zachtmoedigheid en menschlievendheid had Hij zijnen intocht in de stad Jerusalem gehouden, in den Tempel de grootste wonderen verricht, aan blinden en lammen barmhartigheid bewezen; Hij had den ganschen dag door gepredikt en zijne leer was door eene wonderbare stem van den Hemel ten plechtigste bewaarheid geworden. En hoe was de afloop van dezen dag! Hoe onuitsprekelijk treurig! De Phariseërs en Schriftgeleerden bleven in hunne versteendheid volharden en de weinigen, die geloofden, waren nog te laf, om er openlijk voor uit te komen; en onder allen was er geen enkele, die des avonds den Zoon des menschen een onderkomen had aangeboden. De Zaligmaker was dan genoodzaakt, naar Bethanië terug te keeren, om van de gastvrijheid van Lazarus en zijner godvruchtige zusters gebruik te maken.

1. En des anderen daags, toen zij Bethanië uitgingen en naar de stad terugkeerden, had Hij honger. En van verre eene vijgenboom ziende, die bladeren had, ging Hij *er naar toe*, of Hij soms iets daaraan vinden mocht. En daarbij gekomen zijnde, vond Hij niets dan bladeren; want het was de tijd der vijgen niet. En Hij sprak en zeide tot hem. Nooit meer in eeuwigheid ete nu iemand vrucht van u! En zijne leerlingen hoorden het. En de vijgenboom verdorde terstond.

In dit eigenaardig voorval zien de kerkvaders niet slechts een bewijs der wondermacht onzes Heeren, maar ook een geheim zijner wrekende rechtvaardigheid, het zinnebeeld van een vreeselijk vonnis. Gelijk namelijk de hongerige naar spijs, zoo had Christus een vurig verlangen naar het heil van zijn volk. Reeds tweeduizend jaren waren vervlogen, dat dit volk in zijnen stamvader Abraham zoo genadevol was uitverkoren. Eene aanhoudende reeks van wonderen, een beteekenisvolle eeredienst, het roerend woord der van God gezonden Profeten, beloften, vermaningen, bedreigingen, eindelijk de zending van den ééngeborenen Zoon Gods zelven. God had alles tot heil van het volk gedaan. En welke vruchten hadden nu deze zoo geheel buitengewone genadegunsten Gods voortgebracht? — »En daarbij gekomen zijnde, vond Hij niets dan bladeren," d. i. slechts uiterlijke ceremoniën zonder den geest van ware godsvrucht, slechts uitwendige heiligheid zonder inwendige deugdzaamheid, slechts

dwazen volkstrots en ijdel pralen op hunnen stamvader Abraham en de belofte, maar de snoodste verachting voor het middelpunt van alle beloften, voor den Messias. Dus was het Joodsche volk den vijgenboom gelijk geworden, waaraan, in plaats van vruchten, slechts dorre, ruischende bladeren stonden, en die daarom, als de tijd der genade voorbij was, door den vloek moest worden getroffen.

Dorre bladeren! Christelijke Lezer, treed met u zelven in het oordeel, en beproef u wel, of misschien ook geheel uw geestelijke rijkdom in dorre bladen bestaat. Als de vrucht van kinderlijke nederigheid, van vurige liefde tot God en barmhartige liefde tot uwen lijdenden medebroeder in den tuin van uw hart niet rijpt, dan zijn al uwe godvruchtige oefeningen slechts dorre bladeren, en in het lot van den onvruchtbaren vijgenboom kunt gij uwe toekomst lezen! — Denk er toch goed over na!

2. En zij komen wederom te Jerusalem en Hij leerde dagelijks in den tempel. En toen Jezus den tempel was ingegaan, begon Hij allen uit te drijven, die daarin kochten en verkochten, en de tafels der wisselaars, en de stoelen dergenen, die duiven verkochten, stiet Hij omver, en Hij liet niet toe, dat iemand eenig huisraad door den tempel droeg. En Hij leerde, tot hen zeggende: Staat er niet geschreven: Mijn huis zal een huis des gebeds genoemd worden van al de volkeren! Doch gij hebt het tot een rooversshol gemaakt. Toen de Opperpriesters, de Schriftgeleerden en de Hoofden van het volk dit gehoord hadden, zochten zij, hoe zij Hem zouden kunnen ombrengen; want zij vreesden Hem, omdat al het volk Hem aanhing, naar Hem luisterde en verwonderd was over zijne leering. En toen het avond geworden was, ging Hij de stad uit.

De Kerkvaders zien in die zuivering van den tempel door Christus drie zaken: een heerlijk wonder, eene dringende vermaning en eene zinnebeeldige handeling van hooge beteekenis. Of is het geen wonder, dat de arme Nazarener, die door de grooten zoo zeer veracht werd, het wagen durfde, geheel alleen den strijd tegen de volksscharen in den tempel en hunne eeuwenoude misbruiken op zich te nemen? Dat de talrijke koopers en verkoopers, wisselaars en tusschenhandelaars en bedienden van den tempel voor den vergramden Zoon des menschen vol schrik en vrees heen gingen en niemand hunner zich verweerde? »Een hemelsch vuur, zegt de H. Hieronymus, straalde uit zijne oogen, en goddelijke majesteit lag over zijn gelaat verspreid." Maar waarom behandelde de anders zoo goedige en liefderijke Jezus deze lieden zoo streng? Niet alleen omdat de schuldige eerbied voor den Allerhoogste belet en de godsvrucht der geloovigen gestoord wordt, als de heilige stilte van den tempel in markten en uitstallingen van kooplieden, in 't vastbinden en brullen der offerdieren veranderd wordt; maar ook inzonderheid omdat zich de joodsche Priesters, door de van hun aangestelde verkoopers en wisselaars, allerlei snooden woeker en bedrog veroorloofden, en Gods huis letterlijk in een »rooversholl" veranderden. De offerdieren namelijk werden aan de geloovigen tegen woekerprijzen verkocht, en de menigvuldige vreemdelingen nog daarenboven bij de betaling, die enkel in Hebreeuwsche munt geschieden mocht, van wege de wisselaars overvraagd en bedrogen werden. Zoo is en blijft de H. gramschap, waarmede Christus zich tegen deze tempelschenners verhief, voor alle geslachten eene dringende waarschuwing, het huis des Heeren niet te onteeren. Ach, hoevele Kerken zou de Heer ook nog heden ten dage over de geheele christenheid vinden, die gezuiverd moesten worden! Of is dat lichtzinnig gepraat *) en gelach, dat ijdel en behaag-

*) Tot in den laatsten tijd zag men nog op de deuren van sommige kerken in het Salsburgsch zeer oude bordjes met eene zeer heilzame onderrichting over de vraag: „Wat kwaad doet het praten in de Kerk?" Het antwoord luidde aldus: „Ten eersten berooft het aan God de eer, aan de Engelen en Heiligen het welbehagen, aan de arme zielen den troost. Ten anderen berooft het der ziel de

ziek rondzien, de onbetamelijke houding, die wereldsche en geestelooze muziek, die onzindelijkheid en bekrompenheid van kerksieraden, van de H. gewaden en vaten; zijn deze en dergelijke, die men helaas, maar al te dikwijls in de kerken aantreft, ook niet eene verregaande ontheiliging van den Tempel? En heeft Christus eens de koopers en verkoopers met de geeselroede uit den Tempel gedreven, »zullen dan de hedendaagsche tempelschenners hunne straf ontgaan?"

Eindelijk moeten wij bij de zuivering van den Tempel, evenals bij den vloek over den onvruchtbaren vijgenboom en zeer vele andere handelingen van Christus, neven de uitwendige daad, ook hare zinnebeeldige beteekenis beschouwen. Christus heeft zijn openbaar leven met eene tempelzuivering geopend (zie blz. 374) en ook gesloten, en ons daardoor ten duidelijkste het eigenlijke doel van geheel zijnen werkkring op aarde blootgelegd. Want de H. Paulus getuigt zeer schoon en beteekenisvol in zijnen brief aan de Corinthiërs (I Cor. VI): Weet gij niet, dat uwe leden een tempel zijn van den Heiligen Geest? Gij zijt de tempel van den levenden God; gelijk God gezegd heeft: Ik wil mijne woning in hen opslaan. Christus nu was in de wereld gekomen, om dezen geestelijken tempel Gods, den mensch, van de vuilnis der zonde, en van alle dwaasheid der wereld en van de slavernij des vleesches, en van de verblindingen des duivels te zuiveren, en hem wederom tot zijne oorspronkelijke waardigheid te verheffen. Daarom voegt er de Apostel (ib. III) deze ernstige waarschuwing bij: Indien iemand den tempel Gods verderft, dien zal God verderven; want Gods tempel is heilig, en die zijt gij!

godsvrucht van den geest, het geestelijk nut, en het verhooren van het gebed. Ten derden ontneemt het den naasten de stichting en stoort hem nog in zijne godsvrucht, eindelijk is het eene zonde, die in het vagevuur zwaar moet worden geboet."

VIERDE HOOFDDEEL.

OVER DE KRACHT DES GELOOFS. CHRISTUS STRIJDT TEGEN DE PHARISEËRS. VERSCHILLENDE GELIJKENISSEN.

(Dinsdag.) (*Matth. XXI*: 20; *XXII*: 14; *Marc. XI*: 20; *XII*: 1—12; *Luc. XX*: 1—19.)

Bethanië, de gastvrije geboorteplaats der drie uitverkoren zielen Lazarus, Magdalena en Martha, had den Zoon des menschen zoowel de twee vorige en volgende nachten, als in den nacht van Maandag op Dinsdag geherbergd. Eene zeer begenadigde herberging! Wat al innerlijke gesprekken zullen daar wel tusschen Jezus, zijne allerheiligste Moeder Maria, de drie H. zielen en de Apostelen gehouden zijn! Hoe zal Jezus daar zelf, in dat droevig avonduur, de zijnen op het uur van zijn smartelijk afscheid voorbereid, hun het zoete zijner liefde geopenbaard, maar bijzonder hun geloof tegen de aanstaande dagen van beproeving versterkt hebben!

Die versterking in het geloof was dan ook het einddoel van die rede, die Hij Dinsdag 's morgens onderweg van Bethanië naar Jerusalem, met zijne Apostelen hield, en die ons de Evangelisten Mattheus en Marcus volgenderwijze hebben opgeteekend:

1. En des morgens voorbijgaande zagen de leerlingen den vijgenboom van de wortelen af verdord. En Petrus het zich herinnerende, zeide tot Hem: Meester! zie, de vijgeboom, dien gij vervloekt hebt, is verdord! En zij verwonderden zich en zeiden: Hoe is hij zoo terstond verdord? En Jezus antwoordde en zeide tot hen: Hebt geloof in God! Voorwaar zeg Ik u: Indien gij geloof zult hebben, en niet zult twijfelen, gij zult niet alleen doen *wat* met den vijgenboom *gebeurd is*; maar ook als gij tot dezen berg *) zult zeggen: Hef u op en werp u in de zee! Het zal geschieden, indien hij niet twijfelt in zijn hart, maar gelooft, dat wat hij ook zeggen mocht, geschieden zal. Daarom zeg Ik u: Alles, wat gij biddende mocht vragen, gelooft, dat gij het verkrijgen zult, en het zal u geworden. En wanneer gij gaat staan om te bidden, vergeeft, indien gij iets hebt tegen iemand; opdat ook uw Vader, die in de hemelen is, u uwe zonden vergeve. Doch indien gijlieden niet vergeeft, dan zal ook uw Vader, die in de hemelen is, u uwe zonden niet vergeven.

De Verlosser hecht ook hier, evenals bij eene vroegere gelegenheid, eene groote, ja almachtige kracht aan het geloof, zoodat wij met verbazing vragen, hoe zoo iets mogelijk is. En toch moet het zoo zijn! Of zeg eens: Is God, onze Heer, dan niet almachtig, zoodat voor Hem niets te moeielijk of te gemakkelijk is? Of zou voor Hem, die de wereld uit niets heeft voortgebracht, en telke lente uit het kleine zaadkorreltje, rijken oogst, en uit die in den winterslaap verdorde boomen ontelbare bladeren, bloemen en vruchten laat ontspruiten; zou voor Hem iets onmogelijk zijn? En bedenk nu eens, dat deze Almachtige tevens ook onze Vader is, en wel een oneindig goede en getrouwe Vader voor al zijne kinderen. Daaruit volgt van zelf, dat Hij ten allen tijde alles kan doen en wil doen, wat tot heil zijner kinderen dient, al moesten zich ook, naar menschelijke berekening, de grootste zwarigheden en hinderpalen daartegen opdoen.

Maar er volgt ook uit, dat alleen aan het kind van God zulk een blij en onbegrensd vertrouwen toekomt, en dat wij slechts, naarmate wij door onbeperkte trouw en algeheele overgeving aan den hemelschen Vader onze kindschap Gods werkdadig maken, dus slechts naar de maatstaf van de heiligheid onzes levens, op de macht van den Vader ten onzen gunste mogen rekenen. Dit bevestigt de H. Joannes met deze woorden: Zeer geliefden! indien ons hart ons niet berispt, dan hebben wij vertrouwen jegens God; en al wat wij vragen, zullen wij van Hem ontvangen, dewijl wij zijne geboden onderhouden en doen wat Hem behagelijk is; en wie zijne geboden onderhoudt, die blijft in Hem, en Hij in hem (I Joan. III: 21, 22, 24). Thans kan de christen het woord van Christus begrijpen! Alleen door de kracht van die geheimvolle, innige gemeenschap, waarin de Heilige tot God staat, kan zijn gebed alles, en deelt eenigerleiwijze in de goddelijke Almacht, zooals dit in de levensgeschiedenis van elken Heilige blijkt.

2. En zij komen wederom te Jerusalem in den tempel. En het geschiedde, terwijl Hij in den tempel omwandelde, en het volk leerde en het Evangelie verkondigde, dat de Opperpriesters en de Schriftgeleerden met de Ouderlingen bijeen kwamen, tot Hem kwamen en zeiden: zeg ons, door welke macht doet Gij deze dingen? Of wie is het, wie U die macht gegeven heeft, opdat gij deze dingen doen zoudt? Jezus nu antwoordde

*) d. i. Tot den Olijfberg, waar Jezus met zijne leerlingen juist bij deze woorden voorbijging.

en zeide tot hen: Ook Ik zal U één ding vragen, en antwoordt Mij, en dan zal Ik u zeggen, door welke macht Ik deze dingen doe. De doop van Joannes van waar was die? Uit den hemel, of uit de menschen, antwoordt Mij!

Zij nu dachten bij zich zelven, zeggende: Indien wij zeggen; uit den hemel, dan zal Hij zeggen: Waarom hebt gij hem dan niet geloofd? En indien wij zeggen: Uit de menschen; dan vreezen wij het volk, en het gansche volk zal ons steenigen; want zij zijn overtuigd, dat Joannes een Profeet was, want allen hielden van Joannes, dat hij waarlijk een Profeet was. En zij antwoorden en zeggen tot Jezus: wij weten niet, van waar? En Jezus zeide tot hen: zoo zeg Ik u ook niet, door welke macht Ik deze dingen doe.

De goddelijke Meester had door zijne wedervraag de Opperpriesters en Schriftgeleerden in groote verlegenheid gebracht, en hun, als in het licht van een bliksemstraal, den geheelen afgrond hunner huichelarij en tegenstrijdigheid aangetoond, want zij hielden Joannes òf voor een dweeper en volksverleider en dan was het, als volksleeraren, hunne plicht, hem openlijk te veroordeelen; òf zij hielden hem voor eenen van den hemel gezonden Profeet; maar dan moesten zij ook in Jezus den beloofden Messias erkennen; want als dusdanig had Hem Joannes openlijk en herhaalde malen verklaard. In hunne halsstarrigheid wilden de verblinden noch het een, noch het ander doen, en zij verstouten zich niet, de vraag van Christus met eene openlijke leugen te beantwoorden: »Wij weten het niet." Daarom geeselt hen nu Jezus naar verdienste in de volgende gelijkenis:

3. En Hij begon tot hen in gelijkenissen te spreken: Wat dunkt u? Zeker mensch had twee zonen; en hij kwam tot den eersten en zeide: Zoon, ga heden en werk in mijnen wijnberg! Maar hij antwoordde en zeide: Ik wil niet! Doch daarna berouw hebbende, ging hij *er* heen. En hij kwam tot den anderen, en zeide desgelijks. En hij antwoordde en zeide: Ik ga, Heer! en hij ging niet. Wie van de twee heeft 's vaders wil gedaan? Zij zeggen tot Hem: De eerste. Jezus zegt tot hen: Voorwaar, zeg Ik u: De tollenaars en de boeleersters zullen u voorgaan in het Rijk Gods. Want Joannes is tot u gekomen op den weg der gerechtigheid, en gij hebt hem geen geloof gegeven; maar de tollenaars en de boeleersters gaven hem geloof; terwijl gij, die dit zaagt, zelfs daarna geen berouw hebt gehad om hem geloof te geven.

Zoo hadden de Opperpriesters en Schriftgeleerden hun eigen vonnis uitgesproken! Zij, die steeds de Wet Gods in den mond hadden, en zich als hare ijverigste en trouwste aanhangers voordeden, zij verwerpen de Wet juist, op het beslissend oogenblik, als hare voltooiing in Christus gekomen is, en door Joannes den Dooper zoo duidelijk verkondigd werd. Zij, die zich, om hunne uitverkoring in hunnen stamvader Abraham, als de bevoorrechte kinderen Gods, boven alle volken verheffen, verloochenen nu het kindschap Gods op den dag, waarop ze de Zoon Gods, door zijne vereeniging met de menschheid, in waarheid bezegelde; maar der »Vriend" van dien goddelijken Bruidegom, Joannes den Dooper, verachtten zij, en waren in hunne boosheid blijde, toen Herodes hem om het leven liet brengen. Dus waren zij dien tweeden zoon van de parabel gelijk geworden, die met den mond gewillig, maar met de daad trouweloos was. De openbare zondaars daarentegen, de tollenaars en boeleersters, die eerst in zonden en boosheden Gods Wet verworpen hadden, bekeeren op de boetepreek van Joannes, waarom zij bij Jezus ontferming en genade vinden. Verwerping der Joden, en uitverkoring der Heidenen. Ziedaar de groote waarheid, die Christus in deze en de twee volgende parabelen uitspreekt.

4. En Hij begon tot het volk deze gelijkenis te zeggen: Hoort eene andere

gelijkenis. Er was een huisvader, die een wijngaard plantte; en hij zette er eene haag om, en groef eene wijnkuip daarin, en bouwde een toren, en verhuurde dien *wijngaard* aan akkerlieden, en vertrok buiten 's lands. Toen nu de tijd der vruchten genaderd was, zond hij zijn dienstknecht tot de akkerlieden, opdat hij zijne vruchten zoude ontvangen. Doch zij namen en sloegen hem, en zonden hem ledig weg. En wederom zond hij tot hen een anderen dienstknecht. Doch ook dezen sloegen zij, steenigden hem, kwetsten hem aan het hoofd, deden hem smaadheden aan en zonden hem ledig weg. En wederom zond hij een derden. Maar ook dezen verwondden zij, wierpen hem buiten en doodden hem. Wederom zond hij andere dienstknechten, meer *in getal*, dan de eerste; en zij deden hun desgelijks, sommigen slaande, anderen doodende. Daar hij nu nog één teergeliefden zoon had, zeide de Heer des wijnbergs: Wat zal ik doen? Ik zal mijn geliefden zoon afzenden; wellicht zullen zij, dezen ziende, hem eerbiedigen. En hij zond ten laatste dezen tot hen, zeggende: Zij zullen eerbied hebben voor mijnen zoon! Doch toen de akkerlieden den zoon zagen, zeiden zij onder elkander: Deze is de erfgenaam. Komt, laat ons hem dooden, en wij zullen zijn erfgoed hebben. En zij namen hem, wierpen hem buiten den wijngaard en doodden hem. — Als dan de heer des wijngaards zal gekomen zijn, wat zal hij dien akkerlieden doen? Zij zeggen tot hem: Hij zal dien kwaaddoeners om het leven brengen, en zijnen wijngaard verhuren aan andere akkerlieden, die hem de vrucht zullen leveren op hare tijden. — Dan zeide Jezus tot hen: Hij zal komen en die akkerlieden ombrengen, en den wijngaard aan anderen geven. Dit hoorende zeiden zij tot Hem: Dat zij verre! Doch Hij, hen aanziende, zeide: Hebt gij ook niet deze Schrift-*plaats* gelezen? Wat is dan dit, dat geschreven staat: De steen dien de bouwlieden verworpen hebben, deze is tot hoeksteen geworden, van den Heere is dit geschied, en wonderbaar is het in onze oogen? Daarom zeg Ik u, dat het Rijk Gods van u zal worden weggenomen, en gegeven aan een volk, dat deszelfs vruchten voortbrengt. En wie op dezen steen zal gevallen zijn, zal verbrijzeld worden, en op wien hij zal gevallen zijn, dien zal hij verpletteren.

Toen nu de Opperpriesters en Schriftgeleerden, en de Phariseërs zijne gelijkenissen gehoord hadden, zochten zij Hem gevangen te nemen; want zij begrepen, dat Hij deze gelijkenis op hen gezegd had; doch zij vreesden de scharen, omdat zij Hem voor eenen Profeet hielden.

Het kan ons niet vreemd voorkomen, als de Schriftgeleerden zoo dadelijk begrepen, dat hun deze gelijkenis raakte: immers de Profeet Isaias had het reeds acht eeuwen vroeger als eene gelijkenis of »Lied van zijnen geliefde, van zijnen vriend, d. i. van Christus verkondigd, als hij zeide: Ik wil een lied van mijnen geliefde zingen, een lied van den wijngaard mijns vriends. Mijn geliefde had een wijngaard op een vetten heuvel. En Hij omtuinde dien, en zuiverde zijn *grond* van steenen, en beplantte hem met uitgekozen wijnstokken, en bouwde een toren in deszelfs midden, en maakte een wijnpersbak daarin; en hij wachtte dat hij druiven zou voortbrengen; maar hij heeft gifbeziën voortgebracht. Nu dan, gij immers van Jerusalem, en gij mannen van Juda! Weest rechters tusschen mij en mijnen wijngaard. Wat was er aan mijnen wijnberg meer te doen, 'twelk ik daaraan niet deed? Waarom, daar ik op druiven wachtte, heeft

hij gif-beziën voortgebracht? Welaan, zoo zal ik u te kennen geven, wat ik ga doen met mijnen wijngaard: zijne omtuining wegrukken, dat hij zij ter afweiding — zijnen schutsmuur vernielen, dat hij zij ter vertreding! En ik zal hem tot eene wildernis stellen. (Isaias V: 1—6).

In de gelijkenis van Isaïas beteekent de wijngaard in 't algemeen het Joodsche volk, wiens ontrouw en vreeselijken ondergang de Profeet voorzegt; in de parabel van Christus is de wijngaard het aan het Joodsche volk toevertrouwde kleinood des geloofs, des eeredienst, der genade, der wet en beloften, in een woord: de Kerk. De goddelijke bedreigingen en straffen verbeeldden de omtuining van dezen geestelijken wijngaard; de wijnpersbak was het altaar, waarop het bloed der offerdieren, als van versch gepersten wijn, vloeide; de toren in 't midden van den wijngaard was de H. Tempel te Jerusalem, het godsdienstig middelpunt van het volk; de akkerlieden, waaraan de wijngaard verhuurd was, waren de Priesters en Schriftgeleerden; de op verschillende tijden naar de akkerlieden gezonden dienstknechten waren de Profeten, en de eeniggeboren Zoon is Jezus Christus, dien de roekelooze akkerlieden »buiten den wijngaard wierpen en doodden." Met dit laatste wilde er de Heer op wijzen, hoe zij Hem na drie dagen buiten de stad Jerusalem sleuren, en buiten op den Calvarieberg aan 't kruis zouden hechten.

Onbedachtzaam, of liever reeds met de straf van verblinding geslagen, spraken nu de Opperpriesters en Schriftgeleerden andermaal hun eigen vonnis uit: »Hij zal dien kwaaddoeners om het leven brengen, en zijnen wijngaard verhuren aan andere akkerlieden, die hem de vruchten zullen leveren op hare tijden." Ja zeker zullen die kwaaddoeners om het leven gebracht worden in de dagen van Titus en Vespasianus, die Jerusalem »in eene wildernis zullen veranderen," zooals Isaias verkondigd had! Ja zeker zullen de kwaaddoeners om het leven gebracht worden door de booze geesten in den afgrond der hel, waarin hunne misdadige zielen voor alle eeuwigheid zullen worden geworpen! Maar de wijngaard, d. i. het kostbaar kleinood des geloofs en der genade in Christus vernieuwd, voltooid en verheerlijkt, — zal aan andere akkerlieden verhuurd, d. i. aan de Apostelen en hunne opvolgers toevertrouwd worden, en zie: het bloed der martelaren, de vlekkelooze onschuld der maagden, de kloekmoedigheid der belijders, de liefdewerken van alle Heiligen zijn de vruchten, die de nieuw verkoren akkerlieden aan den Heer als voortbrengselen van den wijngaard, d. i. als de uit de kostbare onderpanden des geloofs en der genade voortgebrachte vruchten door alle eeuwen heen zullen worden aangeboden!

Ongelukkige uitzinnigheid der Joden! Hun geloof, hun godsdienst, hunne hoop, hunne waardigheid en voorrang boven andere volken, dat alles was eenig en alleen op den beloofden Messias gegrond. Nu verwerpen zij dezen grond- en

hoeksteen, en daarom moet het gansche gebouw instorten.

Pas nu echter, christelijke Lezer, die beschouwing over het Joodsche volk op u zelven toe! Ook u heeft de Heer een kostbaren wijngaard toevertrouwd: den godsdienst met zijne geloofswaarheden, heilmiddelen en beloften. Welke vruchten hebt gij tot nu toe voortgebracht? — En als gij de goddelijke afgezanten, die u sedert jaren tot getrouwe vervulling uwer plichten moesten aanmanen — de inwendige inspraken der genade, de preek, het woord van uwen biechtvader, ongelukken, ziekten, enz. — als gij die goddelijke afgezanten hebt verwaarloosd, en den wijngaard van uw inwendig leven liet verwilderen; zal dan ook niet voor u het uur slaan, waarop gij van de u toevertrouwde genade beroofd, en ellendig, evenals de kwaaddoeners van de parabel om het leven gebracht zult worden? Bedenk dit toch goed!

5. En Jezus nam het woord op en sprak wederom tot hen in gelijkenissen, zeggende: Het Rijk der Hemelen is gelijk geworden aan een koning, die een bruiloftsfeest voor zijnen zoon had aangericht. En hij zond zijne dienstknechten uit om de genoodigden tot de bruiloft te roepen; doch zij wilden niet komen. Wederom zond hij andere dienstknechten, en zeide: zegt aan de genoodigden: Zie, ik heb mijn middagmaal gereed gemaakt; mijne ossen en het mestvee zijn geslacht, en alles is gereed; komt tot de bruiloft! Doch zij gaven er geen acht op, en gingen heen, de eene naar zijne landhoeve, de andere tot zijnen handel, en de overigen grepen zijne dienstknechten, en mishandelden en doodden hen. Toen nu de koning dit vernam, werd hij vertoornd; en hij zond zijne krijgsbenden, en verdelgde die moordenaars, en hunne stad stak hij in brand. Alsdan zegt hij tot zijne dienstknechten: De bruiloft is wel gereed, maar de genoodigden waren het niet waardig. Gaat dan op de uitgangen der wegen, en zoovelen gij er vinden moogt, roept ze tot de bruiloft. En zijne dienstknechten gingen uit naar de wegen, en vergaderden allen die zij vonden, kwaden zoowel als goeden, en de bruiloft werd vol aanzittende *gasten*. De koning nu kwam binnen, om de aanzittenden in oogenschouw te nemen, en hij zag daar iemand, die niet gekleed was met een bruiloftskleed. En hij zegt tot hem: Vriend! hoe zijt gij hier binnen gekomen, zonder een bruiloftskleed aan te hebben? En hij verstomde. Toen zeide de koning tot de dienaars: Bindt *hem* zijne handen en voeten, en werpt hem uit in de duisternis daar buiten; daar zal geween zijn en geknars der tanden. Want velen zijn geroepen en maar weinigen zijn uitverkorenen. — — Toen verlieten Hem de Phariseërs, en gingen weg.

Reeds bij eene vroegere gelegenheid (zie blz. 475) had de goddelijke Leermeester den Joden soortgelijke gelijkenis voorgesteld; heden herhaalt en scherpt Hij die — met het oog op zijnen aanstaanden kruisdood — nog meer aan door er den moord bij te voegen, dien de roekelooze genoodigden op de dienstknechten bedreven hadden, zoomede van den genoodigde, die zonder bruiloftskleed ter bruiloft verschenen was. Tevens beteekent Hij ook nu nader het gastmaal door den beteekenisvollen zin van het bruiloftsfeest! Eene juiste beteekenis! Want wat is het Rijk Gods op aarde in zijnen grondslag, in zijne voortzetting en voltooiing — wat is het anders, dan de vereeniging van den goddelijken Zoon des Konings met de menschheid? In zijnen grondslag is het Rijk Gods de Menschwording van het eeuwig Woord, dat zich in den maagdelijken schoot van Maria, met de menschelijke natuur op de meest onverbreekbare wijze en voor altijd vereenigd heeft. — In zijne voortzetting en bestaan is het Rijk Gods de katholieke Kerk, die Christus zich tot bruid met het bloed van zijn hart aan het kruis gekocht heeft, en waarmede Hij al de dagen tot aan het einde der wereld

verbonden blijft. In zijne voltooiing op aarde is het Rijk Gods de H. Communie, waarin zich Christus, waarlijk, werkelijk en wezenlijk met de menschelijke ziel vereenigt, opdat zij in Hem en door Hem leve. Zoo is dan in het Rijk Gods de heerlijke belofte, zooals die in het boek van den profeet Oseas staat opgeschreven, vervuld geworden: Dan zal Ik Mij voor eeuwig aan u verloven. En Ik zal Mij aan u verloven naar gerechtigheid en recht, met genade en erbarming. Ik zal Mij met u verloven door waren trouw. (Osea II: 19—20.) Daarom vereert de Christen den maagdelijken Moederschoot van Maria, het Kruis en de Hostie, als het uitverkoren, drievoudig Bruidsbed, waarop die geheimvolle en onuitsprekelijk genaderijke vereeniging van den goddelijken Zoon des Konings met de menschheid voltrokken is, zich voortzet en dagelijks voltooit.

Vóór allen waren de Joden, als het uitverkoren volk Gods, geroepen en uitgenoodigd, om aan de genade dezer godmenschelijke vereeniging deel te nemen. Maar »de genoodigden waren het niet waardig," omdat zij Gods Rijk versmaadden, en de afgezanten van den hemelschen Koning om het leven brachten. Daarom zond de koning zijne krijgsbenden — de Romeinen — en liet, in de verwoesting van Jerusalem, »die moordenaars verdelgen en hunne stad in brand steken." En nu werden de Apostelen »naar de uitgangen der wegen," d. i. naar de heidensche volken van alle werelddeelen gezonden, om ze tot het Rijk Gods te roepen. En zie, met duizenden en honderdduizenden stroomden ze uit alle landen toe, tot »de bruiloft van het Lam, dat geslacht is," zoodat ten huidigen dage er geene enkele bekende natie in al de vijf werelddeelen bestaat, of zij hebben aan de bruiloftstafel van Jezus Christus in de roomsch katholieke Kerk hunne plaatsbekleeders.

Doch het bloot aanzitten aan het bruiloftsmaal, de enkel uitwendige deelname aan het Rijk van Christus door het geloof en het doopsel is niet voldoende, zooals dit het tweede deel der gelijkenis op eene ontzettende wijze aantoont. Die gast, die eene zoo verschrikkelijke straf kreeg, had de roeping gevolgd, was door de groote deur (het zinnebeeld van het doopsel) binnen gekomen, en had aan het gastmaal deelgenomen. Hij had dus het geloof, maar geen bruiloftskleed; hij was Gods dischgenoot, en toch werd hij verworpen. Onderzoek dus nu met allen ernst, welke betrekking het met het bruiloftskleed heeft.

Het was in het Oosten (en veelal is het tegenwoordig nog) gebruikelijk, dat rijke heeren hunne genoodigden vóór het feestmaal feestelijke overkleederen zonden. De koning in de parabel had dus ook door zijn hofmeester aan de genoodigden zulke kleederen laten uitdeelen. Doch een hunner was te onverschillig en te vol gemakzucht, of achtte zich te voornaam, het aangeboden bruiloftskleed aan te nemen, en op de bruiloft te dragen. Volgens de eenstemmige verklaring der Kerkvaders beteekent dit bruiloftskleed de geheele volle gerechtigheid, de gerechtigheid, in zooverre wij daaraan door de toepassing der verdiensten van Christus in de Sacramenten des doopels en der biecht deelachtig worden, en daarom door de Godgeleerden als de gerechtigheid van Christus wordt aangeduid, — en eveneens ook de rechtvaardigheid, in zooverre die in de werkelijke overeenstemming van ons hart en handelwijze met den geest en het voorbeeld van Jezus, bijgevolg in de goede werken, in de onschuld en heiligheid des levens bestaat, en de christelijke rechtvaardigheid genoemd wordt*) In dezen zin zegt de H. Paus Gregorius de Groote: »Diegene is zonder bruiloftskleed, die wel het geloof bezit, maar de liefde niet heeft." De H. Ireneus verzekert eveneens: »Het bruiloftskleed zijn de werken der rechtvaardigheid."

*) Het spreekt van zelf, dat deze rechtvaardigheid, welke door eigen werking verkregen wordt, onafscheidbaar is van de rechtvaardigheid van Christus, waaraan wij in de H. Sacramenten deelachtig worden. De laatste is als ware het de bovennatuurlijke grondslag, waarop de Christen, aanhoudend door de goddelijke genade ondersteund, het gebouw van ware heiligheid optrekken, en dag aan dag zijne volmaking nader brengen moet, zoo als er geschreven staat: die gerecht is, oefene nog gerechtigheid. (Openb. XXII: 11).

Christelijke Lezer, hoe staat het nu met u, met uw bruiloftskleed? Gij bezit het geloof, gij zijt gedoopt, en roemt er op tot de Katholieke Kerk te behooren. — Ach, deze uwe roem is niet goed, als gij u niet tevens bevlijtigt een waar christelijk hart en handelwijze te hebben. Twee zaken moeten te zamen gaan: het lidmaatschap der Kerk van Christus en het leven naar de voorschriften dezer Kerk, anders mist gij het bruiloftskleed; en als de Heer ten oordeel komt, zult ook gij, evenals die ongelukkige, van schrik verstijven, verstommen en in de duisternis daarbuiten uitgeworpen worden. Het Woord van Christus geldt alle menschen en alle tijden, begrijp dat goed: het geldt ook u! O schrikkelijk lot van eene ziel, die op den dag des oordeels zonder dat bruiloftskleed bevonden wordt! Gebonden, d. i. niet in staat zich te helpen, zich door boetvaardigheid te redden, zich door weerstand los te maken, wordt ze, die voor het licht geschapen is, uitgeworpen in de duisternis daarbuiten, gedompeld in den eeuwigen nacht des doods, en de geheele eeuwigheid door weenen en op de tanden knarsen en te laat, wanhopend berouw, in machtelooze razernij tegen God, tegen de medeverdoemden en tegen zichzelven, in eene smart, waarvan alle aardsch leed maar eene zwakke schaduwe is.

O heilige, goede God, laat mij niet om het leven brengen! Versterk mijnen wil. Gij hebt mij uit zuivere genade, zonder mijne medewerking, tot de zaligheid geroepen; maar dan eerst behoor ik tot het getal der uitverkorenen, als ik tot aan den avond van mijn leven met uwe genade medewerk. O wek mij uit mijne lauwheid op! O verhef mij uit mijne zinnelijkheid! O versterk mij in mijne machteloosheid, opdat ik werke, zoolang het dag is, en red mijne ziel — mijne eenige ziel!

VIJFDE HOOFDDEEL.

DE CIJNSPENNING. HET ANDER LEVEN. HET GROOT GEBOD. JEZUS BESCHAAMT EN VEROORDEELT DE PHARISEËRS.

(*Dinsdag*). (*Matth. XXII*: 15; *XXIII*: 1—39; *Marc. XII*: 13—40; *Luc. XX*: 20—47.)

Gewis konden de Opperpriesters en Schriftgeleerden geene werkelijke klachte tegen de handelingen van Jezus inbrengen; dat gevoelden ze hoe langer hoe meer. Zijn leven was te zuiver en onbevlekt, dan dat iemand Hem van eene zonde kon beschuldigen. Daarom willen zij Hem nu in zijne rede verstrikken; de arglistigen zoeken een woordje uit zijnen mond te lokken, dat hun eene gewenschte aanleiding geeft om Christus te veroordeelen.

1. Toen gingen de Phariseërs weg, en hielden te zamen raad, ten einde Hem in zijne rede te verstrikken. En zij zenden tot Hem hunne leerlingen

met de Herodianen, zeggende: Meester, wij weten dat Gij de waarheid spreekt, dat Gij rechtmatig spreekt en leert en den weg Gods naar waarheid leert, en U aan niemand stoort; want Gij ziet niet op den persoon der menschen, maar leert den weg Gods naar waarheid. Zoo zeg ons dan: Wat dunkt U? Is het geoorloofd den Keizer cijns te geven, of niet? Doch Jezus hunne boosheid kennende, zeide: Wat beproeft gij Mij, gij huichelaars! Toont Mij de cijnsmunt! En zij reikten Hem een denarie aan. En Jezus zegt tot hen: Wiens is dit beeld en het opschrift? Zij zeggen tot Hem: Des Keizers. Daarop zegt Hij tot hen: Geeft dan aan den Keizer wat den Keizer toekomt, en aan God, wat God toekomt. En zij, dit hoorende, konden zijn woord in tegenwoordigheid van het volk niet berispen, zij waren verwonderd, en zij verlieten Hem, en gingen heen.

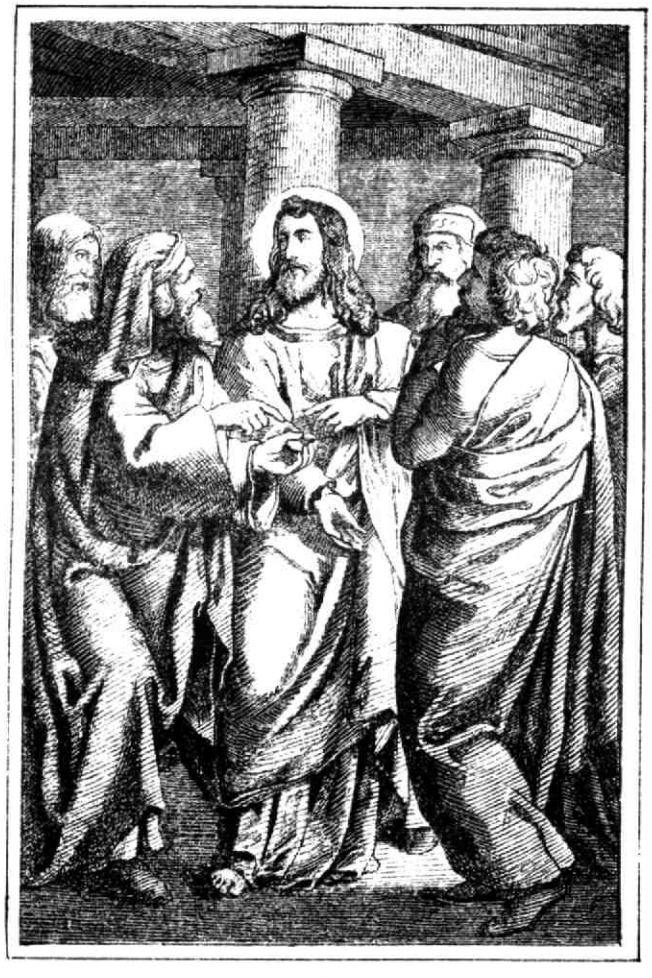

Evenals het antwoord van den goddelijken Meester diepe wijsheid en eene, voor alle tijden geldige zedeleer bevat, zoo verraden de Joodsche vragers — zoowel door hunne vraag zelve, als door de wijze, waarop zij die doen, het afzichtelijk geheim hunner boosheid. Wie zijn de vragers? de leerlingen der Phariseërs en Herodianen. De Phariseesche Schriftgeleerden zenden hunne leerlingen ter bespieding, deels om deze reeds vroegtijdig aan leugen, bedrog en list te gewennen, deels om door den schijn van den eenvoud en de leerzucht der jeugdige leerlingen, des te zekerder een antwoord van den Zaligmaker te ontlokken. Welk een lage snoodheid! Doch dit is nog niet alles! Tegelijkertijd verbinden zich de Phariseërs met de Herodianen. De Herodianen waren eene sekte van Joodsche vrijgeesten die sedert nagenoeg eene halve eeuw geheel en al der koninklijke familie van Herodes was toegedaan, en met deze in bondgenootschap zich beijverde om het ongeloof en het romeinsch heidendom bij het Joodsche volk in te voeren. Tot dat einde bevorderden zij de heidensche spelen en gebruiken — keurden, als een natuurlijk uitvloeisel van staatsrecht, de geweldadige inmenging van den staat in kerkelijke aangelegenheden en het gebruiken van kerkelijke goederen tot staatsdoeleinden, goed, en hielpen trouw mede, zoo dikwijls zich maar ergens eene gelegenheid aanbood, de godsdienstige en volksgebruiken, uit te wisschen. Dus waren de Herodianen de verlichte, nieuwgeloovige, romeinsch-heidensche partij bij het volk, terwijl de Phariseërs als Joden en Patriotten, de oudgeloovige, aan de wet streng gehechte partij trachtte zich te doen gelden. Maar nu vergaten beide partijen hunnen ouden haat, en de klove, die hen van elkander scheidde; zij vereenigden zich broederlijk, en boden elkander de hand — om den goddelijken Leermeester te doen vallen! Hoe snood! Nu wij gezien hebben,

hoe reeds over achttien eeuwen de boosheid zich van alle kanten in bondgenootschap tegen Christus vereenigd heeft, mogen wij dan nog wel verwonderd staan, indien ook in onze dagen die partijen, die anders zoo scherp tegenover elkander staan, zich dadelijk vereenigen, als het er maar op aankomt, de Kerk van Christus te hinderen, te verdrukken, te vervolgen?!

En let nu eens op, hoe huichelachtig de Phariseërs met de Herodianen hunne vraag doen: »Meester, wij weten, dat Gij de waarheid spreekt, dat Gij rechtmatig spreekt en leert, en U aan niemand stoort. Want Gij ziet niet op den persoon der menschen, maar leert den weg Gods in waarheid." — Zij noemen Jezus hunnen Meester om zijn vertrouwen te winnen, en Hem zorgeloos te maken; zij prijzen zijne vrijmoedigheid en onverschrokkenheid, om Hem juist daardoor tot een ondoordacht en verkeerd antwoord uit te lokken, waardoor Hij òf met de staatsmacht òf met de oudjoodsche volkspartij in vijandschap komen moest. Welke afschuwelijke list!

De vraag zelve was voor hun boosaardig doel het best gekozen. Of — zoo redeneerden zij — Jezus moest de vraag bevestigen, en daardoor de schatplichtigheid van het Joodsche volk, tegenover den heidenschen keizer, erkennen — en dan hebben de Phariseërs eene gewenschte gelegenheid, Hem als een keizersgezinde, als een vijand van het volk, aan diens wraak over te leveren; òf wel Hij moest de vraag ontkennen, en dan zouden Hem de Herodianen als een volksopruier, die den cijns aan den keizer weigert, aanklagen, voor het gerecht brengen, en als plichtig aan gekwetste majesteit zijne veroordeeling bewerken. — Ach, mijn dierbare, en meedoogende Heer en Verlosser! Hoe zeer moest U deze arglistige haat smarten! Gij zijt gekomen, om alle menschen den vrede en vriendschap Gods te brengen en hier ziet Gij rechts en links niets dan vijanden om U geschaard! Gij zijt gekomen om het menschelijk geslacht uit den afgrond der zonde te trekken, en hier graaft U de boosheid rechts en links kuilen, om er U in te storten! Doch zie, de goddelijke Leermeester slaat zijn oog op, beziet de sluwe vijanden met eenen doordringenden blik, en met een enkel woord verbreekt Hij de kunstig gemaakte strikken, waarin zij Hem reeds gevangen waanden. »Geeft aan den keizer, wat den keizer toekomt, en aan God, wat God toekomt." De dwazen! Als zij toch de keizerlijke munt voor de eigenlijke landsmunt houden, ze bij zich dragen en er zich in het dagelijksch verkeer van bedienen, dan hebben zij immers juist daardoor ook reeds de keizerlijke opperheerschappij erkent, waaruit dan van zelf volgt, dat ook zij, ter bestrijding der staatsuitgaven, mede belasting moeten betalen. Dus moet Christus de belastingsplichtigheid niet het eerst vaststellen. De keizerlijke cijnspenning in de handen van de Joodsche volksleiders is een genoegzaam bewijs, dat zij zelven de belastingsplichtigheid reeds lang werkelijk erkend hebben!

»Geeft aan den keizer, wat den keizer toekomt." Daardoor heeft Christus eene algemeen geldige zedeleer vastgesteld. Want zeker is er niets billijker, dan dat wij de weldaden en voordeelen der staatsregeling door onze wederkeerige dienstbetooningen deels dankbaar genieten, deels mogelijk maken. De bescherming van den eigendom, de eer en het leven tegen bedriegers en dieven, tegen lasteraars en moordenaren — de bescherming van armen en zwakken, van weduwen en weezen tegen den overmoed der sterkeren — de geldigheid der verdragen, het bouwen en onderhouden van wegen en middelen van gemeenschap, de regeling der weerbaarheid tegen in- en uitwendige vijanden; hebben wij deze en dergelijke zaken niet geheel of grootendeels aan de staatsregeling, aan de burgerlijke Regeering te danken? Dus vordert reeds de natuurlijke plicht, dat wij door gehoorzaamheid, belastingen, en noodige dienstbewijzen het der Regeering mogelijk maken zulke staatsregelingen in stand te houden, en het burgerlijk welzijn van allen te bevorderen. Daarom verdient het woord van den beroemden Jezuïet Salmeron ernstige behartiging: »De weldaden der

staatsregeling worden zelfs door de zwaarste offers in verre na niet opgewogen."

Maar wat in dit opzicht reeds het eenvoudig natuurrecht eischt, is voor den Christen — door het woord van Christus en zijne Apostelen — een godsdienstige plicht geworden, zoodat elkeen, die zich door ongehoorzaamheid, bedrog of anderszins in zake van belastingen en dergelijken tegen de Regeering verzet, zich daardoor ook tegen een stelligen plicht van het Christendom vergrijpt. Want het bevel van Christus is duidelijk en klaar: »Geeft aan den keizer wat aan den keizer toekomt." En evenzoo duidelijk is het woord van den Leeraar der volken, den Heiligen Paulus: Alle mensch zij aan de hoogere Machten onderdanig; want er is geene macht dan van God, en de bestaande machten zijn van God verordend. Derhalve wie zich tegen de macht verzet, die verzet zich tegen Gods verordening; en die zich *daartegen* verzetten, brengen een strafoordeel over zichzelve. — Weest derhalve uit noodzakelijkheid onderdanig, niet alleen om wille der straf, maar ook om wille des gewetens. Geeft dan aan allen wat gij schuldig zijt. Schatting, wien gij schatting; tol wien gij tol; ontzag, wien gij ontzag; eerbied, wien gij eerbied *schuldig zijt*. (Rom. XIII.)

Hierbij mogen wij niet uit het oog verliezen, dat Christus zoowel als de Apostelen deze voorschriften in eenen tijd gegeven hebben, waarop slechts heidensche en meestal zeer slechte Keizers en Overheden bestonden. — Dus al ware ook de Regeering goddeloos en er op uit om den Christen in zijne heiligste plichten te belemmeren, mag deze zich toch niet gerechtigd achten haar de gehoorzaamheid, de belastingen en dienstbetoon daarom te weigeren. Slechts dan als de burgerlijke Regeering iets van hem eischte, dat openlijk met het Geloof en Gods Wet in strijd is, zou hij naar de leering van den H. Petrus, zich daartegen onbepaald mogen en moeten verzetten: »Men moet God meer dan de menschen gehoorzamen." Elk ander verzet tegen de gestelde macht, als deze verkeerde, onbillijke of onrechtvaardige maatregelen neemt, mag slechts binnen de palen der bestaande wetten en met wettig geoorloofde middelen plaats hebben. Waar zulk wettig verzet niet tot het gewenschte doel leidt, moet de Christen in ootmoed zijn hoofd buigen, en de onrechtvaardigheid of dwaasheid der Regeerders beschouwen als eene goddelijke geeselroede, die de Heer ten behoorlijken tijde wederom van zijn volk zal afwenden. Ziedaar het christelijk begrip over de staatsregeling en over den plicht der burgers jegens hunne rechtmatige Overheid.

2. Op dien *zelfden* dag kwamen er tot Hem Sadduceërs, die zeggen, dat er geene verrijzenis is; en zij ondervroegen Hem, zeggende: Meester! Mozes heeft gezegd: Indien iemand sterft zonder een kind te hebben, en eene vrouw achter laat, dat dan zijn broeder haar tot vrouw zal nemen, en zijnen *gestorven* broeder kroost verwekken. Nu waren er bij ons zeven broeders; en de eerste nam eene vrouw en stierf, zonder kroost na te laten. En de volgende nam haar; en ook hij stierf zonder kind. En de derde nam haar, insgelijks ook al de zeven, en zij lieten geen kroost na en stierven. Het laatst van allen stierf, ook de vrouw. In de verrijzenis dan, wanneer zij zullen verrezen zijn, van wien uit die zeven zal zij de vrouw zijn? want *al* de zeven hebben haar tot vrouw gehad. En Jezus antwoordde en zeide tot hen: Dwaalt gij niet daarom, omdat gij de Schriften niet kent, noch de kracht Gods? want wanneer zij uit de dooden verrezen zijn, zullen ze noch trouwen, noch uitgetrouwd worden; maar zij zullen zijn als de Engelen Gods in den hemel. De kinderen dezer wereld trouwen en worden uitgetrouwd; maar zij die gene wereld en de verrijzenis uit de dooden zullen waardig gekeurd worden, zullen noch trouwen, noch uitgetrouwd worden; want zij zullen niet meer

kunnen sterven; want zij zijn gelijk aan Engelen, en zij zijn kinderen Gods, daar zij kinderen der verrijzenis zijn. Doch dat de dooden verrijzen heeft ook Mozes aangetoond: — Hebt gij niet gelezen in het boek van Mozes, in het braambosch, hoe God tot hem sprak, en u zeide: Ik ben de God van Abraham, en de God van Isaac, en de God van Jacob? Niet een God van dooden is Hij, maar van levenden; want allen leven in Hem. Gij dwaalt dus grootelijks!

En sommige van de Schriftgeleerden antwoordden en zeiden tot Hem: Meester! Gij hebt goed gesproken. En de scharen dit hoorende, stonden verwonderd over zijne leering.

De zooeven aangehaalde wet van Mozes was tot troost van kinderlooze weduwen gegeven in een tijd, waarop het zonder kinderen te zijn de grootste smaad en de moederlijke waardigheid de hoogste zegen was. Overigens beoogden de Sadduceërs door hunne vraag niets anders, dan de leer over de verrijzenis en het eeuwige leven te bespotten. Want zoo — meenden zij in hunne bekrompenheid — was er een verrijzenis en eeuwig leven, dan moest immers die vrouw òf slechts aan een harer vroegere mannen òf aan allen tegelijk behooren: doch beiden waren in strijd, het eerste met de rechtvaardigheid; het tweede met de zedelijkheid. De dwazen! zij verloren uit het oog, dat er nog een derde oplossing van die vraag kan worden gegeven, die daarin bestaat, dat de vrouw in de eeuwigheid aan geen van allen behoort, omdat, na de verrijzenis het huwelijk ophoudt te bestaan. Want dan is het getal der uitverkorenen ten volle, en de dood is verslonden door overwinning en eene vervanging der overledenen door geboorte niet meer noodzakelijk. De verrezenen (namelijk de ter gerechtigheid heerlijk verrezenen, want van dezen alleen spreekt hier Christus) zullen dan zijn als de Engelen, d. i. zuiver en volkomen vrij van alle begeerlijkheid des vleesches, onbekwaam om te lijden, onsterfelijk, en in het bezit van de aanschouwing Gods.

Gelukkige toestand, waarin al de ellende, al de vergankelijkheid en begeerlijkheid van onze lichamelijke natuur overwonnen, en het verheerlijkte lichaam verheven zal worden om in de heerlijke vrijheid des geestes te deelen. Groote, alles overtreffende waardigheid van den christelijken ongehuwden staat, en van de maagdelijke zuiverheid, die de menschen, volgens het getuigenis van Christus reeds hier op aarde aan de Engelen gelijk gemaakt en reeds in het land der slavernij de gelukkige vrijheid des lichaams voorbereidt.

3. Toen nu de Phariseërs hoorden, dat Hij de Sadduceërs tot zwijgen had gebracht, vergaderden zij bijeen. En één uit hen, een Wetgeleerde naderde, die hem had hooren redetwisten, en ziende dat hij hun goed geantwoord had, vroeg hij Hem, Hem beproevende: Meester, welk is het grootste, het eerste gebod in de wet? En Jezus antwoordde hem: Het eerste van alle geboden is: Hoor, Israël! de Heere uw God, is één eenig God. En gij zult den Heer, uwen God, liefhebben uit geheel uw hart, en uit geheel uwe ziel, en uit geheel uw verstand en uit geheel uwe kracht. Dit is het eerste en grootste gebod. En het tweede is daaraan gelijk, gij zult uwen naaste liefhebben als u zelven. Er is geen ander gebod grooter dan deze. Aan deze twee geboden hangt de gansche wet en de Profeten.

En de Schriftgeleerde zeide tot Hem: Voortreffelijk, Meester! Naar waarheid hebt gij gezegd, dat Hij één eenig God is, en dat er geen ander is buiten Hem; en Hem lief te hebben uit geheel het hart en uit geheel het verstand en uit geheel de ziel en uit geheel de kracht, en den naaste lief te hebben als zich zelven, is meer dan al de brand- en slachtoffers. En Jezus ziende, dat hij verstandig

geantwoord had, zeide tot hem: Gij zijt niet verre van het Rijk Gods.

Ten tijde des Verlossers werd er onder de Joden veel over den vraag, welke het grootste en gewichtigste aller geboden is, gesproken en getwist. De meesten namelijk, bijzonder onder de Phariseërs, hielden de wetten over de offerande en de godsdienstige verordeningen, dus de meer uitwendige werken van godvruchtigheid en de nauwgezette onderhouding der kerkelijke voorschriften voor de hoofdzaak; en maar betrekkelijk weinigen dachten er aan, dat het middelpunt van allen godsdienst in de liefdevolle toewijding aan God en aan den naaste om God bestaat, en dat alle uitwendige eeredienst en kerkelijke gehoorzaamheid slechts de noodzakelijke uitdrukking zijn van de inwendige godsdienstigheid.

Hier doet zich aan ons een merkwaardig en ook voor onzen tijd hoogst beteekenend verschijnsel voor. De Schriftgeleerden hadden zich het nauwkeurig onderzoek van den Bijbel tot levenstaak gesteld; zij kenden de honderderlei beteekenissen, die hunne grootste Leermeesters voor iederen bijbeltekst hadden nagelaten; ja zij wisten ten stipste aan te geven, hoe dikwijls iedere letter in de H. Boeken voorkomt. Maar de eigenlijke ziel van het H. Boek bleef voor hen een raadsel; de hoofdzaak kenden zij niet. Over het één, heilig middelpunt, waarvan al de voorschriften van de Wet, en al de leeringen der Profeten maar afstralingen zijn, verkeerden zij in het duister. Is dat ook in onze dagen niet het lot van zoovele geleerden? Geheel hun leven is aan de wetenschap gewijd; hun geest vorscht en wroet rusteloos in de wetten der natuur, in de geheimen van de menschelijke ziel, in de gedenkteekenen eener vervlogene wereld, in de opteekening van vroegere geslachten, maar het eenig gewichtige en noodzakelijke, het lichtend middelpunt en laatste einde aller dingen vatten zij niet.

En welk is het middelpunt en het laatste einde van alle goddelijke wetten? De Liefde, d. i. die heilige vlam des harten, die zich aan het licht der geloovige kennis Gods als het hoogste en volmaakste Wezen ontsteekt!

En is deze liefde niet het natuurlijkste en begrijpelijkste van wat men denken kan? Moet dan het menschelijk hart, bij het zien der oneindige schoonheid en volmaaktheid Gods, niet in onwillekeurige liefde tot Hem ontvlammen? Kan dus de mensch aan de goedheid, menschlievendheid en barmhartigheid van zijnen Schepper denken, zonder Hem het dankoffer der liefde aan te bieden? Vergiffenis der zonden, inwendige vrede, aanhoudende vervolmaking en verheerlijking van al de krachten der ziel, eindelijk het recht op de eeuwige zaligheid: ziedaar het loon van die liefde. Kan dus de mensch dit heerlijk loon willen verliezen? Waarom moet hem dan de liefde tot eene vormelijke wet gemaakt, en uitdrukkelijk bevolen worden: Gij zult? — Ach, dit is juist het treurig gevolg van het bederf, dat door de zonde in onze ziel gekomen is! Duizenderlei bedriegelijke gestalten doen zich aan den menschelijken geest voor, begoochelen zijne verbeeldingskracht en zoeken zich in de liefde zijns harten te nestelen, zoodat het ten laatste voor de eeuwige waarheid zelve, voor den alleen Beminnenswaardige zin, noch plaats meer heeft. Daarom moet de mensch — zinnelijk en aardsch als hij is — aanhoudend wederom worden opgewekt door de donderende stem van Sinaï: Gij zult den Heer, uwen God liefhebben uit geheel uw hart, uit geheel uwe ziel, uit geheel uw verstand en uit al uwe krachten! — Heeft zich nu eenmaal de ziel door dezen kreet ernstig laten wakker schudden en tot verzorging der H. liefdevlam opbeuren, is zij eenmaal begonnen zich in de beschouwing van Gods onmetelijke schoonheid en beminnelijkheid te verdiepen, en te smaken, hoe zoet het is den Heer lief te hebben, dan heeft zij de Wet niet meer van noode, dan wordt de goddelijke liefde hare innigste behoefte, hare hoogste vreugde, de zoetste en uitsluitende bezigheid van haar leven, zoodat ze met den H. Augustinus uitroept: Hoe, Heer, Gij belast mij, U te beminnen? Was het dan niet reeds genoeg, mij dit te veroorloven? Gij dreigt dengene, die U niet lief heeft, met groote ellende — ach, is er dan eene grootere

ellende dan U niet lief te hebben? Ja ik wil U steeds beminnen, o schoonheid zonder begin en zonder einde! Ach, hoe laat ben ik begonnen U lief te hebben, en waarom kan ik U niet zoo beminnen, zooals Gij verdient bemind te worden?" Leert ons de H. Schrift, dat wij God zullen beminnen »uit geheel ons hart, uit geheel onze ziel, uit geheel ons verstand en uit al onze krachten," dan bevat deze opeenstapeling van schijnbaar bijna gelijkbeteekenende woorden de dringende vermaning, dat de hemelsche liefde geheel ons zijn en wezen moet omvatten, doorgloeien en verlevendigen. Uit geheel ons hart zullen wij God liefhebben, d. i. geheel het vermogen van onzen wil zal op God gericht zijn, alle genoegens en bevrediging in God zoeken, en elken zucht naar zondige genietingen bestrijden. Uit geheel onze ziel zullen wij God liefhebben, d. i. geheel onze kennis en vermogen zal Gode zijn toegewijd, en verstand, rede en geheugen daartoe dienen, om de beminnelijkheid van onzen Heer en God steeds volmaakter te openbaren. Uit geheel ons verstand zullen wij God liefhebben, d. i. geheel ons vermogen van het gevoel zal der hemelsche liefde dienstbaar gemaakt worden, zoodat wij ons met de teederste innerlijkheid van een kind en zonder de minste achterhouding aan den besten der vaderen overgeven. Uit al onze krachten zullen wij God liefhebben, d. i. het geheel uiterlijk werkvermogen van den mensch zal de van liefde brandende ziel tot werktuig dienen, zoodat de inwendige liefde zich in uitwendige werken van godsdienstigheid — tot verheerlijking des Vaders en tot stichting van den evenmensch — kan openbaren. Dusdanig moet de christen, in al zijne vrijwillige gedachten en gevoelens, in al zijne woorden en werken, God, d. i. de verheerlijking van God, de volmaakte overeenstemming met Gods wil en het geluk in God — als het laatste en hoogste einde voor oogen hebben. Dan, maar ook dan eerst is zijne liefde datgene, wat zij zijn moet, d. i. den geheelen mensch omvattend.

Waar eenmaal deze liefde in eene menschelijke ziel heerscht, is de gansche Wet vervuld, omdat de geheele inwendige en uitwendige mensch zich tot een werktuig van den goddelijken wil gemaakt heeft. Maar waar die liefde niet is, heeft al het overige voor God en de eeuwigheid geene waarde. Daarom schrijft de Apostel (I Cor. XIII: 1—3): Zoo ik de talen der menschen en der Engelen spreek, maar geene liefde heb, ik ben als een klinkend metaal geworden of een klaterend bekken. En zoo ik eene profetie-gave heb, en al de verborgenheden weet en alle kennis bezit; en zoo ik alle geloof heb, zoodat ik bergen verzet, maar geen liefde heb, ik ben niets. En zoo ik geheel mijn vermogen tot spijs voor de armen uitdeel, en zoo ik mijn lichaam overgeef om verbrand te worden, maar geene liefde heb, het baat mij niets.

In de liefde tot God is de liefde tot onzen evenmensch reeds, als een wezenlijk bestanddeel, besloten. Spreekt de Heer echter nog uitdrukkelijk van dezelve als van een »tweede gebod", doet Hij dit om drie redenen. Vooreerst om den innigen samenhang en de onafscheidbaarheid der liefde van God en van den naaste kenbaar te maken; verder om een gevaarlijk misverstand te voorkomen en de phariseesche dwaalleer te bestrijden, als hadde de brave mensch zich om het wel en wee van zijnen evenmensch niet te storen; eindelijk om ons, in de naasteliefde, den zekersten toetsteen van onze liefde tot God aan de hand te geven, zooals ons dit de H. Evangelist Joannes verklaart, zeggende: Indien iemand zegt: Ik heb God lief, en zijnen broeder haat, die is een leugenaar. (I Joann. IV: 20).

Door het gebod der naastenliefde worden ons drie zaken opgelegd: vooreerst elken mensch, als Gods evenbeeld, hoog te achten; ten tweeden in zijne lotgevallen hartelijk te deelen; ten derden naar ons vermogen in zijne behoeften tot zijn tijdelijk en eeuwig geluk mede te werken. Hoe schoon en hartroerend is de schildering, die de H. Paulus ons van deze liefde geeft: De liefde zegt hij, is geduldig, is goedertieren; de liefde is niet naijverig, zij praalt niet,

zij is niet opgeblazen, zij is niet eerzuchtig; zij zoekt het hare niet, zij verbittert zich niet; zij rekent het kwade niet toe; zij verblijdt zich niet over de ongerechtigheid, maar verblijdt zich met de waarheid; zij verdraagt alles, gelooft alles, hoopt alles, verduurt alles. (I Cor. XIII: 4—7).

Zulke naastenliefde volgt van zelf uit de liefde Gods. Want bemin ik den Drieëenige, mijnen Heer en God in den hemel; hoe zou ik dan zijn evenbeeld op aarde kunnen verachten? Bemin ik den hemelschen Vader; hoe zou mij dan zijn kind onverschillig kunnen zijn? Heb ik Dengene lief, die uit oneindige barmhartigheid jegens het menschelijk geslacht zijn bloed aan 't kruis vergoten heeft; hoe zou ik dan hem kunnen haten, dien Hij met zoo teerhartige liefde bemind, en aan zijn offerbloed deelachtig gemaakt heeft? Heb ik den Koning van het Rijk der hemelen lief; hoe zou ik dan degenen kunnen versmaden, die Hij tot zijne deelgenooten en medeheerschers in het Rijk der hemelen geroepen heeft? Het een kan van het ander niet gescheiden worden.

Onderhoud en bewaar daarom, christelijke Lezer, zorgvuldig met de liefde Gods ook de heilige vlam der naastenliefde in uw hart. Gelijk de hemelsche Vader zijne zon over goeden en kwaden laat schijnen, zoo moet uw oog ook vriendelijk zijn, en uw hart welwillend en uwe hand hulpvaardig voor vrienden en vijanden, opdat gij volmaakt bevonden moogt worden, gelijk uw Vader in den hemel volmaakt is!

4. Terwijl nu de Phariseërs verzameld waren, leerde Jezus in den Tempel, en ondervroeg hen, zeggende: Wat dunkt u aangaande den Christus? Wiens zoon is Hij? Zij zeggen tot Hem: Davids *zoon*. En Hij zeide tot hen: Hoe zeggen de Schriftgeleerden, dat de Christus de zoon van David is! David zelve noemt hem door den H. Geest eenen Heer, als hij in het boek der Psalmen zegt: De Heer heeft tot mijnen Heer gezegd: zit aan mijne rechterhand, totdat Ik uwe vijanden zette tot eene rustbank uwer voeten. Indien David Hem dan Heer noemt, hoe is hij diens Zoon? En niemand kon Hem een woord antwoorden, en niemand durfde meer, van dien dag af, Hem ondervragen. En de talrijke schare hoorde Hem gaarne.

Want nooit hadden zij zulken Leermeester gehoord. Hoe schrander had Hij heden de sluwe vragen der Herodianen over den cijnspenning beantwoord! Hoe treffend had Hij de ongeloovige Sadduceërs op hunne plaats gezet en hunne opwerpingen tegen de leer over de verrijzenis wederlegd! En eindelijk toen ook de Phariseërs beproefd hadden, Hem door de gewichtigste strijdvragen van dien tijd in verlegenheid te brengen, hoe zeker en wijs was ook hier zijne beslissing! Daarom zag de volksschare met verbazing en geloovigen eerbied op den grooten Leermeester, die achtereenvolgens de Herodianen, Sadduceërs en Phariseërs beschaamd had.

Doch dit geloof is niet voldoende. Jezus is nog onvergelijkelijk meer dan de grootste Wetgeleerden. Hij is de Zoon Gods! Op dit zoo verheven geheim zocht Hij nu de oplettendheid van het volk te trekken door de vraag? »Wat dunkt u aangaande den Christus? Wiens Zoon is Hij? Hetzelfde had de Heer ook eens aan zijne Apostelen gevraagd: »Waarvoor houdt gij Mij?" en op Gods ingeving had Petrus geantwoord: »Gij zijt de Christus, de Zoon van den levenden God." De Phariseërs hadden, met het oog op Psalm 109, ook hetzelfde antwoord kunnen geven. Want hier werd de Messias uitdrukkelijk niet alleen als Heer van David, maar ook als de van gelijke natuur, ééngeboren Zoon van den eeuwigen Vader aangeduid: Uit den schoot heb Ik U verwekt vóór den dagenraad. Maar de aardschgezinden wilden zich tot deze hoogte van het geloof niet verheffen, en zagen in den Messias als Zoon van David slechts zijne menschelijke en niet zijne hoogere natuur als Zoon Gods.

Overweeg hier de buitengewone schuld en boosheid der Phariseërs en Schriftgeleerden. Zij had-

den het onderzoek en de verklaring der H. Schriften tot hunne levenstaak gekozen, en wilden dat het volk hen onverwaardelijk als hunne leermeesters zou erkennen; zij hadden dus als het ware de geheele verantwoordelijkheid voor het godsdienstig geloof van het volk op zich genomen. En nu, nu de lang verwachte Messias werkelijk verscheen, nu in Hem de voorzegging der Boeken Mozes, van den Psalmist en der Profeten ten duidelijkste en klaarblijkelijk vervuld werden, — nu staan zij zwijgend, met het hoofd schuddend en ongeloovig voor dezen Messias, en verleiden door hun voorbeeld ook het, althans gedeeltelijk geloovige volk tot ongeloof en verwerping van den Messias. Welke verantwoordelijkheid! Welke schuld! Vandaar nu die scherpe woorden van den Verlosser en de veroordeelende weekreet tegen die volksverleiders.

5. Alsdan sprak Jezus, daar al het volk het hoorde, tot de scharen en tot zijne leerlingen in zijne leering, zeggende: Op den stoel van Mozes zijn de Schriftgeleerden en Phariseërs gezeten. Alles dan, wat zij u zeggen, onderhoudt en doet het; maar doet niet naar hunne werken; want zij zeggen, en doen niet: want zij binden zware en ondragelijke lasten samen, en leggen ze op de schouderen der menschen, maar zij willen die met hunnen vinger niet verzoeren. En al hunne werken doen zij om van de menschen gezien te worden: breed maken zij hunne gedenk-cedels, en groot de kwasten *van hun bovenkleed.* En zij hebben gaarne de eerste plaatsen op de gastmalen, en in de Synagogen het voorgestoelte, en op de marktplaatsen de begroetingen, en dat zij Rabbi genoemd worden door de menschen. Doch gij lieden, wilt niet, dat men U Rabbi noeme; want één is uw Meester, en gij allen zijt broeders. Wilt ook niemand op aarde uwen vader noemen, want één is uw Vader, *Hij*, die in den hemel is. Laat U ook niet meester noemen; want één is uw Meester, de Christus, wie de grootste is van u, moet uw dienaar wezen. En die zich zelven verheft, zal vernederd worden, en die zich zelven vernedert, zal verheven worden. Wacht u voor de Schriftgeleerden, die in tabbaarden willen wandelen, en gaarne de begroetingen hebben op de marktplaats, en het voorgestoelte in de Synagogen, en de eerste plaatsen aan de maaltijden; die de huizen der weduwen opeten, onder voorwendsels van lang te bidden: een zwaarder oordeel zullen dezen ontvangen.

Maar wee u, Schriftgeleerden en Phariseërs, gij huichelaars! omdat gij het Rijk der Hemelen sluit voor de menschen; want gij zelven gaat er niet in, en hen, die willen ingaan, laat gij niet ingaan. Wee u, Schriftgeleerden en Phariseërs, gij huichelaars, omdat gij de huizen der weduwen opeet, lange gebeden biddende; daarom zult gij een zwaarder oordeel ontvangen. Wee u, Schriftgeleerden en Phariseërs, gij huichelaars omdat gij zee en land doorkruist, om éénen Joden-genoot te maken; en als hij het geworden is, maakt gij hem tot een kind der hel, tweemaal meer dan gij *zelven het zijt.* Wee u, gij blinde leidslieden! die zegt: Wie gezworen mocht hebben bij den tempel, dat is niets; maar wie gezworen mocht hebben bij het goud des tempels, die is schuldig *zijnen eed te houden.* Gij dwazen en blinden, wat toch is meerder, het goud, of de tempel, die het goud heiligt? En *zegt gij nog* wie gezworen mocht hebben bij het altaar, dat is niets; maar wie gezworen mocht hebben bij de gift welke daarop is, die is schuldig. Gij blinden! wat toch is meerder, de gift of het altaar, dat de gift heiligt? Derhalve, wie bij het altaar zweert, die zweert bij dit en bij alles, wat daarop is; en wie zweert bij den tempel, die

zweert bij dien en bij Hem, die daarin woont; en wie zweert bij den hemel, die zweert bij Gods troon, en bij Hem, die daarop gezeten is.

Wee u, Schriftgeleerden en Phariseërs, gij huichelaars! die munte, kruid en anijs en komijn vertient, en verzuimd hebt de gewichtiger *plichten* der Wet, het *gerechtig* oordeel en de barmhartigheid en de trouw; dit behoorde men te doen, en dat niet na te laten. Gij blinde leidslieden, die de mug uitzuigt, en den kemel doorzwelgt!

Wee u, Schriftgeleerden en Phariseërs, gij huichelaars! Omdat gij het buitenste reinigt van beker en schotel, en van binnen zijt gij vol van roof en onreinheid. O gij blinde Phariseërs! reinig eerst het binnenste van beker en schotel opdat het buitenste rein worde!

Wee u, Schriftgeleerden en Phariseërs, gij huichelaars! Omdat gij gelijk zijt aan gepleisterde grafsteden, die van buiten wel schoon schijnen aan de menschen, maar van binnen vol zijn van doodsbeenderen, en allerlei onreinheid. Zoo schijnt ook gij den menschen van buiten wel rechtvaardig, maar van binnen zijt gij vol huichelarij en ongerechtigheid.

Wee u, Schriftgeleerden en Phariseërs, gij huichelaars! Die de grafsteden der Profeten opbouwt, en de gedenkteekenen der rechtvaardigen versiert, en zegt: Indien wij in de dagen onzer vaderen geweest waren, wij hadden met hen geen deel genomen aan den moord der Profeten! Gij getuigt derhalve tegen u zelven, dat gij kinderen zijt van hen, die de Profeten vermoord hebben. Gij dan maakt de maat uwer vaderen vol! Gij slangen, gij adderengebroed! hoe zult gij het oordeel der hel ontvlieden? Daarom zie, Ik, Ik zend tot u Profeten en Wijzen en Schriftgeleerden; en *sommigen* van hen zult gij dooden en kruisigen, en *sommigen* van hen zult gij geeselen in uwe Synagogen en vervolgen van stad tot stad; opdat over u kome al het rechtvaardig bloed, dat op aarde vergoten is, van het bloed van Abel, den rechtvaardigen, tot het bloed van Zacharias, den zoon van Barachias, dien gij vermoord hebt tusschen den tempel en het altaar. Voorwaar zeg Ik u: Dat alles zal komen over dit geslacht. Jerusalem, Jerusalem, gij, die de Profeten doodt, en hen steenigt die tot u gezonden zijn! Hoe menigmaal heb ik uwe kinderen willen vergaderen, gelijk eene hen hare kiekens vergadert onder hare vleugelen, en gij hebt niet gewild! Zie, uw huis zal uw woest overgelaten worden. Want Ik zeg u: Gij zult Mij niet zien van nu af, tot dat gij zeggen zult: Gezegend hij, die komt in den naam des Heeren!

Uit de bestraffingsrede zonder eenige verschooning, waarmede de anders zoo liefdadige en zachtmoedige Zaligmaker de Phariseërs en Schriftgeleerden voor het gansche volk geeselt, leeren wij, dat de wet der liefde, hoe dringend ze ook door Christus als de grondwet van zijn Rijk is verklaard, den strengen, grammoedigen ernst van het strafgericht niet uitsluit. — Hardnekkige boosheid, die — onder den schijn van edelmoedigheid, rechtschapenheid en getrouwheid aan de Wet, de zaligheid tegenwerkt, het geloof en den goeden wil van het argelooze volk vergiftigt en het in zijn verderf leidt; zulke boosheid mag en moet zonder eenige verschooning onthuld en onschadelijk gemaakt worden! Daarom ontmaskert de Zaligmaker, evenals reeds eenige maanden vroeger (zie blz. 467) ook thans in de uitdrukkelijkste bewoordingen, die volksleiders der Joden, die door eigendunkelijke stellingen, en de strengste verklaringen der mozaïsche voorschriften het volk drukten, maar zichzelven in 't geheim de snoodste overtredingen der Wet veroorloofden; die — meer in het oogvallend dan de andere Joden — op breede gedenk-cedels aan hoofd en armen, als ook met grootere kwasten aan hunne kleederen,

de symbolische herinneringsteekenen aan de goddelijke wet droegen, maar inwendig vol hoogmoed, zich boven den goddelijken Wetgever verhieven, en daarom den eeretitel van »Meester Vader, Leeraar" — niet zooals dit aan verdienstelijke mannen en kerkoversten zeer goed geoorloofd is, met nederigheid aannamen, maar — zich met godslasterlijken trots aanmatigden.

De waardigheid van het H. leerambt, waarmede deze mannen bekleed zijn, moet het volk hoogschatten, en zich aan hen, in zooverre zij de oud overgeleverde zede- en ceremoniele wet voorhouden, onderwerpen; maar hunne ellendige persoonlijkheid moet het nu leeren kennen, om in 't vervolg, door hunne arglistigheid, de zaligheid in Christus niet te verliezen.

Daarom roept nu Christus, tegenover de achtvoudige zaligheden voor de goeden (zie bl. 400) luide uit het achtvoudige wee over de Phariseërs en Schriftgeleerden. Wee over hen, omdat zij het Rijk der waarheid en genade in Christus niet alleen voor hun eigen persoon versmaden, maar ook, door hun aanzien, het volk daarvan terug houden! Wee over hen, omdat hunne lange niet gemeende mondgebeden geen ander doel hebben, dan argelooze menschen rijke offers af te troggelen! Wee over hen, omdat zij, bij hunne bekeeringsijver niet het Rijk Gods, maar alleen de eer van hunnen naam en de meerdere inkomsten van den tempel beoogden, en daarom de bekeerde Heidenen, door hun eigen slecht voorbeeld, eerst voor goed in het verderf leiden! Wee over hen, omdat hun hebzuchtig verlangen naar offers en liefdegiften voor den Tempel hen verleidt, zelfs met den ernst en de heiligheid van den eed een dwaas spel te drijven! Wee over hen, omdat zij alleen de letter, en niet den geest der wet vatten, en ceremonieele voorschriften, die enkel voor den tijd der voorbereidingen gegeven zijn, hooger achten, dan de eeuwige zedewet zelve! Wee over hen, omdat zij, ter wille hunner afwasschingen en uiterlijke wettelijkheid, zich van de verplichting der inwendige zuiverheid en heiligheid ontslaan! Wee over hen, omdat zij, als bepleisterde, versierde graven, vóór het volk huichelen te zijn, wat zij werkelijk niet zijn! Wee eindelijk over hen, omdat zij voor de vermoorde Profeten grafsteden opbouwen, maar tevens den moord van den grootsten aller Profeten in hun hart besloten hebben! — Zij hebben den tijd der bezoeking verwaarloosd, den Messias verworpen — maar met Hem tevens de uitverkoring en het heil van heel de Joodsche natie; en hunne nakomelingen zullen zich eerst op het einde der wereld bekeeren, en zich geloovig wenden tot Dengene, die komt in den naam des Heeren, als Rechter van Levenden en Dooden. Want zoo staat er geschreven bij den Profeet Oseas (III: 4, 5). Want de kinderen Israëls zullen vele dagen eenzaam nederzitten zonder koning en zonder vorst, en zonder offer, en zonder altaar, en zonder Ephod en zonder Theraphim. En daarna zullen de kinderen Israëls zich bekeeren, en zoeken den Heer hunnen God, en David, hunnen Koning, en zij zullen bevende komen tot den Heer, en tot zijne goedheid in het laatst der dagen.

ZESDE HOOFDDEEL.

DE WEDUWE BIJ DE OFFERKIST. HET OORDEEL OVER JERUSALEM EN HET LAATSTE OORDEEL OVER DE GEHEELE WERELD.

(*Dinsdag.*) (*Matth. XXIV*: 1—40; *Marc. XII*: 41; *XIII*: 1—32; *Luc. XXI*: 1—33.)

Eitelijk vinden wij reeds in de tot nu toe gehouden reden van den goddelijken Meester menigvuldige aanduidingen over de verwoesting van den Tempel, en over de verschrikkelijke straffen, die over de stad Jerusalem zullen komen, maar de samenspraak, die Jezus nu met de zijnen houdt, bevat als het ware eene verzameling van al deze aanduidingen en eene volmaakte schildering van den gruwel der verwoesting. Het was op den avond van Dinsdag in de Lijdensweek. Christus had den Tempel, waar Hij den ganschen dag tegen de boosheid en het ongeloof der Joden gestreden had, en de stad Jerusalem verlaten, en zat nu, in den kring zijner leerlingen, op den Olijfberg, tegenover den Tempel. Hier geschiedde die ontzettende voorzegging der straffen, die over Jerusalem zouden komen, en van het algemeen Oordeel, dat jaarlijks op den laatsten Zondag van het kerkelijk jaar, evenals bij deszelfs begin, d. i. op den eersten Zondag van den Advent aan het geloovige volk verkondigd wordt.

1. Doch alvorens wij dat vreeselijk beeld der verwoesting gaan beschouwen, stellen ons de twee H. Evangelisten Marcus en Lucas een ander zeer liefelijk beeld ter betrachting voor; namelijk het offer der arme weduwe in den Tempel.

En Jezus, nedergezeten tegenover de offerkist, zag aan, hoe het volk geld wierp in de offerkist. En vele rijken wierpen veel *daarin*. En Hij zag ook zekere arme weduwe komen, die er twee penningen in wierp, wat eene kwadrant is. En Hij riep zijne leerlingen tot zich en zeide tot hen: Voorwaar zeg Ik u: Deze arme weduwe heeft *er* meer *in* geworpen dan allen, die in de offerkist geworpen hebben. Want allen wierpen er in van hunnen overvloed; maar deze wierp van haar gebrek alles wat zij had er in, heel haar levensonderhoud.

De liefdegiften, welke men in de offerkist van den Tempel wierp, waren bestemd voor het onderhoud der priesters, van den godsdienst en der armen; en gelijk het nog heden ten dage een godvruchtig en heilzaam gebruik is, als een blijk van dankbaarheid voor de genade van den godsdienst, dat ieder naar zijn vermogen, eene gift in de offerkisten werpt, zoo plachten ook de Joden, zoo dikwijls zij den Tempel van Jerusalem bezochten, een geldelijk offer te brengen. Het is zeer prijzenswaardig als gegoede lieden op deze of dergelijke wijze aalmoezen geven.

Want wat tot godsdienstige doeleinden of tot ondersteuning van armen gegeven wordt, neemt Christus werkelijk aan, als werde het Hem persoonlijk geofferd. En voor alle menschen van alle tijden geldt de verzekering van den vromen Tobias, werk. Wij zeggen: Ter eere Gods en met nederige bescheidenheid! Menigeen geeft rijke aalmoezen — opdat de wereld zijne grootmoedigheid bewondere, en zijne mildadigheid hem aanzien en vertrouwen verschaffe. Ach, van

dat »de aalmoes van alle zonde en den dood verlost, en de ziel niet in de duisternis laat komen." (Tob. IV: 11.) Als dus de rijke, ter eere Gods en met nederige bescheidenheid zich een deel van zijn vermogen tot welzijn van de Kerk of den armen ontzegt, is dit zeker een loffelijk en heilzaam al die giften zal geen enkele penning in het Boek des eeuwigen levens worden opgeteekend, en op den algemeenen oordeelsdag zal de zelfzuchtige gever moeten hooren: »Gij hebt reeds uw loon ontvangen." Er zijn anderen, die gewillig en goedhartig hunne liefdegiften doen; maar nooit komt het hun in de gedachte, de aalmoes ter

eere Gods, uit liefde voor Jezus te geven. Zij geven en offeren schier zonder gedachten, alleen omdat de behoefte der menschen hun medelijden opwekt. Welk eene schade voor de giften van zulke goedhartige menschenvrienden! Zeker zal de hemelsche Vader hun werk niet onbeloond laten; maar voor de eeuwigheid heeft het geene waarde, omdat het niet ter eere Gods gedaan is. Wil dus de rijke, dat zijn offer verdienstelijk en den Heere welgevallig is, behoort hij dit te doen met het oog op en uit liefde tot Hem; dan zal hem met' het tijdelijk ook het eeuwig loon niet ontgaan. — Hoe veel loffelijker en treffender echter is de liefdegift van den arme zelven! De arbeidsman, die wekelijks van zijn karig loon nog eene zekere liefdegift voor Gods huis of een aalmoes weet te besparen; de dienstbode, die, zonder op de behoefte van hare eigen kleedij te letten, zich verheugt, uit hare spaarpenningen de kerken te versieren en armen te kleeden; het onschuldig kind, dat zich zoo gelukkig gevoelt, zijne penningskens in plaats van ze tot pronk of snoeperijen te gebruiken, uit liefde tot Jezus in de handen van een bedelaar te leggen. — Waarlijk, een verheven, hartverheffend schouwspel! Een schouwspel, de heerlijke dagen van het eerste christendom waardig, toen een H. Paus Clemens den armen mocht toeroepen: »En al hebt gij geen vermogen, waaruit gij aalmoezen kunt geven, vast dan en deelt de spijs, die voor u alleen bestemd was, met de Heiligen." O gelukkig zulke armen, want waarlijk: hun behoort het Rijk der Hemelen!

2. En Jezus den Tempel uitgegaan zijnde, ging *weg van daar*. En zijne leerlingen traden toe, om Hem de Tempelgebouwen te toonen. En toen sommigen zeiden van den Tempel, dat hij met schoone steenen en geschenken versierd was, maar een van zijne leerlingen tot Hem zeide: Meester! zie eens, wat steenen, en wat gebouwen! — antwoordde Jezus en zeide tot hem: Ziet gij al deze groote gebouwen? Voorwaar zeg Ik u: Er zullen dagen komen, dat er van alles, wat gij hier ziet geen steen op steen gelaten zal worden, die niet zal worden afgebroken.

De geschiedenis verzekert ons, hoe letterlijk deze voorzegging van Christus, bij de verwoesting van Jerusalem is vervuld. De Romeinsche veroveraar Titus had den Tempel, als een pracht- en wonderwerk zonder weerga, gaarne behouden, daarom gaf hij zijnen soldaten het uitdrukkelijk bevel, in de plundering en verwoesting der stad den Tempel te sparen. Desniettemin wierp er een soldaat een brandend hout in, en het gevecht rondom den Tempel was zoo woedend, dat men niet kon blusschen. — Driehonderd jaren later wilde de Romeinsche Keizer, Juliaan, de Apostaat, zoowel de Profetie van Daniel — dat de verwoesting des Tempels tot aan het eind der wereld zou voortduren, alsmede de voorzegging van Christus te schande maken, en verkondigde den Joden door geheel het Romeinsche Rijk: De tijd van den herbouw des Tempels is gekomen, en de Keizer zelf zal, door geldelijke bijdragen en ervaren werklieden, den bouw ondersteunen. Onbeschrijfelijk was het gejubel der Joden! Zij stroomden van alle kanten toe, om het werk des Keizers door rijke geschenken te schragen. De vrouwen gaven opgetogen hunne sieraden en kostbaarheden; ja men zag voorname vrouwen, die met eigen hand de steenen bijbrachten. Middelerwijl zag zich de christelijke gemeente te Jerusalem aan de bespotting van het vreugdedronken en overmoedig Joodsche volk weerloos prijs gegeven. Maar Cyrillus, de H. Bisschop van deze stad zag op al die grootsche voorbereidingen kalm neder, en troostte de zijnen, door hen te wijzen op de onbedriegelijke voorzegging. En zie! Toen men reeds de fondamenten gegraven had, en de muren wilde beginnen te bouwen, barstten van alle kanten vuurvlammen uit den grond, en verslonden de werklieden met hunne werktuigen en toebereidselen, en zoo menigmaal zich op 's Keizers last, andere bouwlieden aan 't werk begaven, deelden zij onmiddellijk in het lot hunner voorgangers, zoodat de puinen van den Tempel tot op den huidigen dag getuigen voor

de waarheid van Dengene, die voorzegd had: Er zal geen steen op steen gelaten worden, die niet zal worden afgebroken,"

3. De Apostelen verbonden in hunnen geest, de voorzegging, welke zij zooeven uit den mond van den goddelijken Meester gehoord hadden, met zijne vroegere voorspellingen over de verwoesting van Jerusalem, over het einde der wereld en het laatste oordeel, en lieten zich voorstaan, dat die drie gebeurtenissen ter zelver tijd zouden plaats hebben, Daarom vragen zij den Meester nieuwsgierig, wanneer dat alles zal geschieden, en welke de voorteekens van die gebeurtenissen zullen zijn? De Heer, hunne wijze van opvatting volgende, geeft hun in de eerste plaats oplossing over de teekenen, die zoowel de verwoesting van Jerusalem als het einde der wereld zullen vooraf gaan; daarop bespreekt Hij afzonderlijk de straffen over de Godmoordende stad, en sluit met de beschrijving van het laatste Oordeel. Doch luisteren wij naar het Evangelisch verhaal.

En toen Hij op den Olijfberg was gezeten, tegenover den Tempel, kwamen de leerlingen tot Hem alleen, vroegen Hem Petrus en Jacobus en Joannes en Andreas afzonderlijk en zeiden: Meester! zeg ons, wanneer zullen deze dingen geschieden, en wat zal het teeken zijn van uwe komst en van de voleinding der eeuw, en wanneer dit alles zal beginnen volbracht te worden? En Jezus antwoordende begon tot hen te zeggen: Ziet toe dat niemand u misleide! Want velen zullen komen onder mijnen naam, zeggende: Ik ben de Christus, en de tijd is genaderd, en zij zullen velen misleiden. Volgt hen dan niet! En wanneer gij zult hooren van oorlogen en oproeren, en van geruchten van oorlogen, verschrikt niet. Deze dingen moeten eerst geschieden, maar nog is niet terstond het einde daar.

Toen zeide Hij tot hen, volk zal opstaan tegen volk, en Koningrijk tegen Koningrijk; en er zullen overal groote aardbevingen zijn; en pestziekten en hongersnooden, en schrikverschijnselen uit den hemel, en groote teekenen zullen er wezen. Dit alles nu is een begin der weeën. Gij nu geeft wel acht op u zelven! Want vóór dit alles zullen zij hunne handen aan u slaan, en zij zullen u vervolgen, leverende U over aan de rechtbanken en in Synagogen en gevangenissen en in Synagogen zult gij gegeeseld worden, en voor landvoogden en koningen zult gij *terecht* staan, om mijnentwil. Dit nu zal U overkomen tot eene getuigenisgeving voor hen. En wanneer zij U zullen wegleiden om U over te leveren; gaat dan niet vooruit bedenken wat gij spreken zult; maar wat U in dien stond zal ingegeven worden, spreekt dat, want Ik, Ik zal u mond en wijsheid geven, waaraan al uwe tegenstanders niet zullen kunnen wederstaan en wederspreken; want niet gij zijt het, die spreekt, maar de H. Geest. De broeder nu zal zijnen broeder ter dood overleveren, en de vader zijnen zoon, en kinderen zullen opstaan tegen hunne ouders, en hen dooden. En gij zult overgeleverd worden ter mishandeling door ouders en broeders en bloedverwanten en vrienden; en sommigen van u zullen zij dooden. En gij zult gehaat wezen bij alle volkeren om mijnen naam; doch niet een haar van uw hoofd zal verloren gaan. En alsdan zullen er velen geërgerd worden, en elkander overleveren en elkander haten. En vele valsche Profeten zullen er opstaan, en zij zullen velen misleiden. En doordien de ongerechtigheid *dan* overvloedig geworden is, zoo zal de liefde van de meesten verkoelen. Doch wie volhard zal hebben ten einde toe, die zal zalig worden. Door uwe lijdzaamheid zult gij uwe zielen bezitten. En dit Evangelie van het Rijk zal gepredikt worden in geheel de wereld, tot eene getuigenis

voor al de volkeren, — en alsdan zal de voleinding komen.

Zoools wij reeds gezegd hebben, schildert de Heer in deze woorden beiden te gelijk: de aankondiging der straffen over Jerusalem zoowel als de voorteekenen van het groot algemeen Oordeel op het einde der dagen. Zulke aankondigingen en voorteekenen worden er zes opgesomd. Eerst zullen er vele bedriegers en dweepers opstaan, die zich voor den beloofden Messias zullen uitgeven, en door hunne sluwe gesprekken en begoochelingen velen zullen misleiden. De handelingen der Apostelen evenals de Joodsche geschiedschrijver Josef bevestigen deze voorzegging. Zoo stond kort na den dood van Christus zekere Theudas aan den oever van de Jordaan; hierop zelf te Jerusalem een Jood uit Egypte, die zich een aanhang van 4000 man verwierf, waarmede hij naar de woestijn trok; eindelijk de zoon van den Galileeschen oproermaker Judas, met name Menahem, die zich in het jaar 66 als koning van Jerusalem opdeed. Doch de meest bekende dezer bedriegers was Simon, de toovenaar, die niet slechts in het Joodsche land maar zelfs in Rome zich door zijne booze kunsten aanhangers verwierf, en zich het Woord Gods en den Beloofde noemde. — Deze waren de voorteekenen van Jerusalems ondergang. Maar ook op het einde der tijden, vóór den grooten oordeelsdag zullen er valsche Christussen verschijnen, die, ten gevolge van Gods ondoorgrondelijke toelating, met de hulp van Satan, opvallende wonderteekenen zullen doen, zoodat zelfs de uitverkorenen, ware het mogelijk, door hen misleid zouden moeten worden. Doch al deze bedriegers zullen slechts voorloopers zijn van den boossten, van den Antichrist zelven, d. i. van den Tegenchristus, waarvan de H. Apostel Paulus in zijnen tweeden Brief aan de Thessalonikers aldus schrijft: Eerst moet de afval (d. i. de groote algemeene afval van God) komen, en geopenbaard worden de mensch der zonde, de zoon des verderfs, de tegenstander, die zich verheft boven al wat God heet, of wat vereerd wordt, zoodat hij in den tempel Gods nederzit, zich zelven voordoende als of hij God was. Dezen goddeloozen zal de Heere Jezus met den adem zijns monds ombrengen, en vernietigen door de verschijning zijner komst, hem, wiens komst, naar de werking des Satans, met allerlei krachten en teekenen en wonderen der leugen is, en met allerlei misleiding der ongerechtigheid voor hen, die verloren gaan, omdat zij de liefde voor de waarheid niet opgenomen hebben om zalig te worden. Daarom zal God hun eene werkkracht van dwaling toezenden ten einde zij aan de leugen gelooven. (Hoofd. II.)

Ten tweeden zal er in de dagen vóór de verwoesting van Jerusalem veel spraak zijn van »oorlogen, oproeren en geruchten van oorlogen; volk zal tegen volk en rijk tegen rijk opstaan." Dit werd na den dood van Christus letterlijk vervuld. Overal kwamen de volkeren tegen de onder hun wonende Joden in opstand en vermoordden hen — als in Alexandrië, Cesarea, Ptolemaïs, Tyrus en andere plaatsen. En van hunne zijde stond nu deze dan gene Joodsche landstreek tegen de heerschappij der Romeinen op, en de laatste dertig jaren vóór de verwoesting van Jerusalem hadden aanhoudende gevechten van de Samaritanen, Syriërs en Romeinen tegen de Joden en Galileërs plaats. Dit zal in nog grootere mate gebeuren vóor het algemeen Oordeel, zooals reeds in de dagen van koning Asa, negen eeuwen vóór Christus, de Profeet Azarias voorzegd heeft. Vele dagen zullen er over Israël voorbijgaan zonder waren God, en zonder onderwijzenden Priester, en zonder Wet. In dien tijd zal er geen vrede zijn voor dien, die uitging, of die inging, maar overal beroerten onder al de ingezetenen der landen; want volk zal vechten tegen volk, en stad tegen stad; omdat God hen door allerlei nooden zal schokken. (II Paral. XV: 3, 5, 6.)

Ten derden voorzegt de goddelijke Leermeester pestziekten, hongersnood en aardbevingen als

voorteekenen van den nabijzijnden val van Jerusalem. Pestziekten en hongersnood, als de gewone gevolgen van den krijg, zijn met de zoo even aangehaalde oorlogen innig verbonden. En werkelijk vermelden ons ook de Handelingen der Apostelen »een grooten hongersnood over den geheelen aardbodem, die ten tijde van keizer Claudius ontstond," d. i. in het twaalfde jaar na den dood van Christus, en waarmede inzonderheid Palestina geteisterd werd. Eveneens hadden er onder keizer Claudius en Nero menigvuldige aardbevingen plaats, voornamelijk in Klein-Azië. Soortgelijke, maar veel vreeselijkere en algemeenere aardbevingen, pestzieken en hongersnooden zullen het laatste Oordeel voorafgaan. Jammert overluid, zoo roept de Profeet Isaias XIII, want des Heeren dag is nabij! Angsten en weeën zullen hen aangrijpen, en als eene barende vrouw zullen zij lijden; de een ziet den anderen ontsteld aan, hunne aangezichten zijn gloeiend. Ziet, de dag des Heeren komt wreed en vol verontwaardiging, gramschap en toorn, om dat land te stellen tot verwoesting.

Ten vierden zullen, volgens de voorzegging van Christus »schrikverschijnselen uit den Hemel en groote teekenen" Jerusalems verwoesting aankondigen. Ook dit werd bewaarheid, en de reeds aangehaalde Joodsche geschiedschrijver Flavius Josef gewaagt van een lichtverschijnsel aan zwaarden gelijk, dat een gansch jaar boven Jerusalem zichtbaar was; verder van een wonderlijken lichtglans, die op het Paaschfeest, een jaar vóór dat de groote Joodsche oorlog uitbrak, om den Tempel en het Altaar zweefde, en een half uur lang den nacht en den dag verlichtte; eindelijk van krijgswapens en krijgsscharen, die men, eenige dagen vóór dit Paaschfeest, in de lucht zag. — Van de hemelteekenen nu, die de voorhoden van het algemeen Oordeel zijn zullen, voorzegde reeds de Profeet Ezechiel: Dan zal Ik de hemelen bewegen en de aarde van hare plaats nemen, omdat de dag van den verbolgen toorn gekomen is. De sterren en de reuzen des hemels laten hun licht niet schijnen, de zon gaat donker op, en de maan geeft haar licht niet meer. (XXXII.)

Ten vijfden spreekt de Zaligmaker over de schrikkelijke vervolging der christenen, die de verwoesting van Jerusalem zal voorafgaan. Hoe bloedig werd deze voorzegging bewaarheid! Het Joden- en Heidendom wierpen zich met duivelschen haat op de zendelingen en aanhangers van den Gekruisigde: woedende vijanden en valsche vrienden, list en geweld, spot en marteling, vuur en zwaard, alles had den ondergang van het Christendom gezworen. En zie, twee jaren na den dood van den dwingeland Nero stort Jerusalem in puin! Maar op het einde der dagen, ten tijde van den Antichrist, zal die woedende haat, waarmede weleer het Joden- en Heidendom tegen het Christendom gewoed hadden, zich met nog vreeselijker kracht vernieuwen.

Eindelijk verzekert Christus, dat Jerusalem eerst dan zal verwoest worden, als dit Evangelie van het Rijk zal gepredikt worden in geheel de wereld, tot een getuigenis voor al de volken! Eerst moet het nieuwe Rijk Gods in Christus onder Joden en Romeinen, onder Grieken en Barbaren gevestigd zijn; dan stort het Joodsche Heiligdom in puin! En zoo geschiedde het. Want de H. Paulus kon reeds, zeven of acht jaren voor den val van Jerusalem, in zijnen brief aan de Colossers verzekeren, dat »het Evangelie in de geheele Schepping onder den Hemel is verkondigd, en in de gansche wereld gekomen is, vrucht draagt en opwast." Deze voorzegging geldt, en nog veel letterlijker en grootscher, van de laatste tijden vóór het algemeen Oordeel, terwijl er dan op den ganschen aardbodem geen enkel volk meer zijn zal, dat het Evangelie van het Rijk niet zal hebben gehoord.

4. Nadat de Heer op zulke wijze de vragen zijner Leerlingen naar de voorteekenen der verwoesting van Jerusalem en van het algemeen Oordeel beantwoord had, begon Hij over de werkelijke verwoesting van Jerusalem te spreken.

Wanneer gij nu Jerusalem door een krijgsleger ziet omsingeld worden, weet alsdan, dat hare verwoesting nabij is. Wanneer gij dan den gruwel der verwoesting, van welken door Daniël, den Profeet gesproken is, zult zien staan op de heilige plaats, waar het niet betaamt — die het leest, begrijpe het! — dat alsdan die in Judea zijn, vluchten naar de bergen; en die in haar midden zijn, dat zij er uitgaan; en die in de landstreken zijn; dat zij er niet ingaan. En die op het dak is, kome niet af in het huis, en ga niet binnen om iets uit zijn huis te halen; en die op het veld zal wezen, keere niet weder terug, om zijn kleed te halen. Want dagen van wraak zijn deze, opdat alles vervuld worde wat geschreven staat. Maar wee den bevruchten en den zogenden in die dagen! En bidt, dat uwe vlucht niet geschiede in den winter, of op een Sabbath! Want er zal alsdan eene groote verdrukking zijn op de aarde, en toorn tegen dit volk — verdrukkingen, hoedanige er niet geweest zijn van het begin der schepselen, welke God geschapen heeft, tot nu toe, en niet *meer* zijn zullen. En zij zullen vallen door de scherpte des zwaards, en gevankelijk weggevoerd worden onder al de volken; en Jerusalem zal door Heidenen vertreden worden, totdat de tijden der Heidenen vervuld zijn. En zoo de Heer die dagen niet verkort had, geen mensch wierde behouden; maar om de uitverkorenen, die Hij heeft uitverkoren, heeft Hij die dagen verkort.

Alsdan, zoo iemand u zeggen zal: Zie, hier is de Christus, of: daar is Hij! gelooft het niet. Want er zullen valsche Christussen en valsche Profeten opstaan, en zij zullen groote teekenen en wonderen doen, zoodat misleid worden, indien mogelijk, ook de uitverkorenen. Gij dan, ziet toe! Zie, Ik heb u alles voorzegd. Indien zij u dan zullen zeggen: Zie, Hij is in de woestijn! gaat niet uit. Zie, Hij is in de binnenkamers! gelooft het niet Want gelijk de bliksem uitgaat van het Oosten, en licht tot in het Westen, zoo zal ook de komst van den Zoon des menschen zijn. (zie bl. 497) Waar ergens een *dood* lichaam is, daar zullen ook de arenden zich verzamelen.

De geschiedenis der verwoesting van Jerusalem toont ons aan, hoe letterlijk de voorzegging van Christus vervuld is! Tijdens de belegering in het jaar 70 bereikten hongersnood, pest en wederzijdsche woede der verschillende partijen in de ongelukkige stad zoo hoogen trap, dat er bij de 600,000 lijken van uitgehongerden, gesneuvelden of aan pestziekten gestorven, over de stadsmuren geworpen werden; terwijl er meer dan 500,000, deels bij de uitvallen, deels bij de bestorming om 't leven kwamen, en nagenoeg 100,000 deels openlijk verkocht, deels in de mijnwerken of tot voedsel der wilde dieren in den Circus naar Rome gebracht werden.

Dan de Zaligmaker had niet alleen voorzegd, dat Jerusalem eens zou worden verwoest, maar ook voorzegd den blijvenden vloek op het Joodsche volk tot aan zijne bekeering op het einde der wereld, dat Jerusalem verdelgd zou worden en verdelgd zou blijven. Ook dat werd door alle eeuwen heen tot op onzen tijd bewaarheid. Toen de Joden in Palestina, 60 jaren na den ondergang hunner hoofdstad, weder tegen de Romeinen opstonden, werden er 580,000 van de hunnen gedood, en nu mochten voortaan de Joden jaarlijks maar eens, en nog wel tegen belasting, de puinhoopen van Jerusalem betreden, om er op te weenen.

Op deze wijze verspreidden zij zich over de geheele wereld, doch waren en bleven onder de verschillende volkeren een aanhoudend voorwerp van wantrouwen en afgekeerdheid, dikwijls van den doodelijksten haat. De kerkvaders zelven, drukten zich met groote bitterheid tegen het godmoordend volk uit; ja de H. Ambrosius noemde het enkel spreken met hen eene bezoedeling van den christen. En niet zonder reden! Want open-

lijk kwam hun oude, ingewortelde haat tegen de christenen wederom te voorschijn, en dezelfde Heilige verzekert, hoe zij ten tijde van Keizer Juliaan, den afvallige, menigvuldige christelijke Kerken in brand gestoken hebben. Vandaar, onder de regeering van Theodorik den Groote, de verschrikkelijke volkswraak tegen de Joden, de verwoesting hunner Synagogen, hunne slachting te Rome, Ravenne en andere Italiaansche steden.

In de Middeleeuwen, toen de geldhandel veelal nog als woeker veracht en verboden was, brachten de Joden dezen en den handel in 't algemeen grootendeels in hunne handen, en verkregen daardoor, evenals geneesheeren, macht en invloed. Doch de vloek, dien hunne voorouders weleer over zich en hunne kinderen hadden afgeroepen, openbaarde zich onafgebroken weder. Nu eens beschuldigd van kindermoord, dan van hostieschennis, dan van vergiftiging der waterbronnen werden zij herhaaldelijk de slachtoffers der volkswraak, zooals te Straatsburg, Zurich, Bern, Basel, Spiers, Keulen, Nurenberg, Wurtsburg enz.; waar het volk schuldigen en onschuldigen bij honderdduizenden verbrandde, verdronk, vermoordde.

Dus zijn en blijven de Joden vreemdelingen onder de volken. Eens hebben zij den moordenaar Barabbas voor Christus gesteld, en daarom — o vreeselijke straf der eeuwige gerechtigheid! — is ook het lot eens moordenaars het hunne geworden: in hunne vroegere woonplaats de gruwelen der verwoesting, vervolging van alle kanten, ongestadige verhuizing door de wijde wereld, en het onuitwischbaar kenmerk op hun aangezicht.

5. Ofschoon er duizenden jaren tusschenbeiden liggen, verbindt de Zaligmaker met de voorzegging van Jerusalems ondergang onmiddellijk de beschrijving van den ondergang der wereld. Immers voor God zijn, volgens het woord van den Psalmist, duizend jaren als één dag, en beide gebeurtenissen behooren in zooverre bij elkander, dat in de straf over Jerusalem de vreeselijke voorafbeelding der goddelijke straf op den jongsten dag erkend moet worden.

En terstond na de verdrukking dier dagen zullen er teekenen zijn, aan zon, maan en sterren. De zon zal verduisterd worden, en de maan zal haar licht niet geven, en de sterren zullen van den hemel vallen. En op de aarde zal angst zijn onder de volkeren, van ontsteltenis over het gebruisch van zee en golven, zoodat de menschen *als* verdorren van vrees en *bange* verwachting van hetgeen de gansche wereld gaat overkomen; want de krachten der hemelen zullen geschokt worden.

En dan zal het teeken van den Zoon des menschen verschijnen aan den hemel, en dan zullen alle geslachten der aarde schreien, en zij zullen den Zoon des menschen zien komen op de wolken des hemels met groote kracht en heerlijkheid. En Hij zal zijne Engelen uitzenden met bazuin en groot geschal. En zij zullen zijne uitverkorenen verzamelen uit de vier winden, van het uiterste der aarde tot aan het uiterste des hemels en van de uiterste *einden* der hemelen tot aan hunne *uiterste* einden. Als nu deze dingen beginnen te geschieden, ziet dan opwaarts en heft uwe hoofden omhoog, omdat uwe verlossing nabij is.

En Hij zeide eene gelijkenis tot hen: Aanschouwt den vijgenboom en alle boomen, en leert deze gelijkenis: Wanneer zijn tak al reeds teeder geworden is, en de bladeren zijn uitgesproten, en zij al reeds vrucht uit zich doen uitkomen, dan weet ge, dat de zomer nabij is. Zóó ook gij, als gij deze dingen zult zien geschieden, weet dan, dat het Rijk Gods nabij is, voor de deur. Voorwaar zeg Ik u: Dit geslacht*) zal niet voorbij gaan, totdat al deze dingen geschieden. Hemel en aarde zullen voorbijgaan,

*) d. i. De Joodsche natie, verstrooid onder alle volkeren der aarde, zal tot aan het einde der wereld blijven bestaan.

maar mijne woorden zullen niet voorbijgaan. Doch van dien dag, of die ure weet niemand, ook de Engelen des hemels niet, ook de Zoon niet, maar de Vader alleen. Doch gelijk *het was* in de dagen van Noë, zóó zal ook de komst van den Zoon des menschen zijn. Want gelijk zij in de dagen voor den zondvloed aten en dronken, trouwden en uittrouwden; tot op dien dag, waarop Noë in de arke ging, en het niet erkenden, totdat de zondvloed kwam en allen wegnam; zoo zal ook de komst van den Zoon des menschen zijn. Alsdan zullen er twee op het veld zijn; de ééne zal aangenomen worden, en de andere achtergelaten; twee *vrouwen* zullen malen aan den molen; ééne zal aangenomen worden, en ééne achtergelaten.

Uit deze voorzegging, volgens welke het einde der wereld »terstond na de verdrukking dier dagen," d. i. na de verwoesting van Jerusalem, zou beginnen, maakten velen het besluit, dat de voorzegde schrikkelijke gebeurtenis reeds binnen weinige jaren moest plaats hebben. Maar toen nu het eene jaar na het andere verliep en de voorzegging onvervuld bleef, deden zich; (zooals reeds ten tijde van den H. Petrus) boosaardige spotters op en zeiden hoonend: Waar is de belofte of zijne wederkomst? Want sedert de vaderen ontslapen zijn blijft alles zoo voortduren, van het begin der Schepping af! Doch ook zeer passend antwoordt reeds dezelfde Prins der Apostelen aan de verleiders, dat in het oog van Hem, die deze voorzegging gedaan heeft, één dag is als duizend jaren, en duizend jaren als één dag. De Heer vertraagt zijne belofte niet, gelijk sommigen meenen; maar Hij is om uwentwil langmoedig, niet willende, dat eenigen verloren gaan, maar dat allen zich bekeeren. Doch de dag des Heeren zal komen als een dief, en op dien dag zal de hemel met een groot gedruisch vergaan, en de elementen zullen door hitte ontbonden, en de aarde en de werken, die op haar zijn, verbrand worden. Doch wij verwachten, ingevolge zijne belofte, een nieuwen hemel en eene nieuwe aarde waarin gerechtigheid woont. (II Pet. III). Evenals Christus het laatste Oordeel, hebben ook de oude Profeten in hunne voorzeggingen de komst van den Messias, zijn lijden en verheerlijking als onmiddellijk aanstaande, ja als reeds tegenwoordig beschreven, ofschoon het nog vele eeuwen van te voren was.

De goddelijke Zaligmaker heeft zich met opzet van die uitdrukkingen bediend, om zijne leerlingen en ons allen tot heilige waakzaamheid en ernstige voorbereiding te vermanen, vooral omdat het lot, wat ons op dien dag van schrik

treffen zal, reeds in ons doodsuur beslist wordt. Daarom blijft ook voor ons dag en uur van het laatste Oordeel verborgen. Ongetwijfeld zijn beiden onzen aanbiddelijken Verlosser als Zoon één in wezen met den alwetenden Vader volkomen bekend, maar niet in zijne hoedanigheid als Afgezant des Vaders; want als dusdanig heeft Hij slechts in last, om de waarheden ter zaligheid, en niet dag en uur van het laatste Oordeel te verkondigen. Daar nu de hemelsche Vader niet wil, dat wij vooraf dag en uur van het laatste Oordeel weten, handelen dan zij, die door bijzondere berekeningen en woordenvitterij tot deze kennis willen geraken, niet zeer dwaas? En ware het niet veel beter, met ootmoedigheid den dag des Heeren af te wachten, en middelerwijl, volgens de vermaning van den Apostel, onze zaligheid met vrees en angst te bewerken?

Verschrikkelijke teekenen zullen, zooals de Zaligmaker reeds vroeger had te kennen gegeven, over den geheelen wereldbouw het laaste Oordeel in zon, maan en sterren, evenals op den aardbodem, voorafgaan. De geheele schepping, zooals zich die weleer in het werk der zes dagen overeenstemmend ontwikkelde, zal nu uit hare voegen gaan, en om zoo te zeggen, in den chaos, waaruit ze ontstaan was, terugzinken; want de mensch heeft door zijne zondige werken zoowel bij dag als bij nacht zon, maan en sterren — de zee door roof en hebzucht — alle elementen door allerlei zonden misbruikt; daarom moet dit heelal in puin vergaan, alvorens de nieuwe schepping plaats heeft. Wie is in staat den zielenangst te beschrijven, welke de menschen, die nog kort te voren zoo zorgeloos en ongeloovig in hunne zonden daarheen leefden, bij dit gezicht zal overvallen? Soortgelijken, vreeselijken zielenangst kunnen wij ons voorstellen bij het sterfbed van eenen wanhopigen zondaar! Het teeken van het kruis zal met schitterende heerlijkheid den Zoon des menschen, in zijne vreeselijke majesteit als Rechter der wereld, voorlichten. Wee dan allen, voor wie dit kruis eens eene dwaasheid of ergernis geweest is!

De Engelen des Hemels vergezellen hunnen koning bij het algemeen Oordeel. Als bazuinengeschal, dat de geheele schepping door weergalmt, klinkt het uit hunnen mond. Deze zijn diezelfde Engelen, die de Heer ons in zijne lofwaardige menschlievendheid, ter bewaring van lichaam en ziel, gegeven heeft. Nu roepen die Engelen — in de kracht van den almachtigen Schepper — de lichamen hunner vroegere pleegkinderen uit het graf, en zullen in het Oordeel voor of tegen hen getuigen, al naar zij in het leven hunne inspraken al of niet gevolgd hebben. En de zee, zoo schrijft de H. Joannes in het Boek zijner Openbaringen XX: 12, 13, gaf de dooden, die in haar waren, en de dood en de onderwereld gaven de dooden, die in hen waren. En ik zag de dooden, grooten en kleinen vóór den troon staan, en er werden boeken geopend, en er werd een ander boek geopend, 't welk dat des levens is. En de dooden werden geoordeeld uit hetgeen in de boeken geschreven stond, naar hunne werken. Zeer leerzaam nu schrijft hierover de H. Paulus: De Heer zelf zal op een bevel, en op de stem van een Aartsengel en op de bazuine Gods, van den hemel nederdalen, en de dooden in Christus zullen eerst opstaan. (I Tess. IV: 15) Zie, eene verborgenheid zeg ik u: Wij zullen wel allen verrijzen, maar wij zullen niet allen *in heerlijkheid* veranderd worden in een stip, in een oogenblik, bij de laatste bazuin; want de bazuin zal klinken, en de dooden zullen onverderfelijk verrijzen, en wij, wij zullen veranderd worden. Want dit verderfelijke moet onverderfelijkheid aandoen, en dit sterfelijke onsterfelijkheid aandoen. Er wordt gezaaid een dierlijk lichaam, een geestelijk lichaam zal er verrijzen. (I Cor. XV: 51—53; 44.)

En is geheel het menschelijk geslacht op het algemeen Oordeel vergaderd, dan zal de Heer met gerechtigheid en heiligheid het vonnis uit-

spreken, en onherroepelijk voor de gansche eeuwigheid scheiden de goeden van de kwaden, scheiden mannen en vrouwen, scheiden ouders en kinderen, scheiden vrienden van hunne vrienden, kennissen van hunne kennissen, om de goeden eeuwig te loonen, de kwaden eeuwig te straffen.

En na het algemeen Oordeel zal de nieuwe schepping van hemel en aarde voltrokken worden. Want gelijk het menschelijk lichaam verrijst, zoo zal ook op den algemeenen Oordeelsdag het heelal door vuur vergaan, maar door de kracht van den Almachtige met onuitsprekelijke schoonheid en heerlijkheid op nieuw te voorschijn treden.

Want koning Salomon getuigt reeds: Ik heb geleerd, dat al de werken, die de Heer gemaakt heeft, eeuwig duren; (Eccl. III: 14.) hetgeen de H. Gregorius de Groote aldus verklaart: »Wel is waar vergaan Gods werken, wat hunne tegenwoordige gedaante betreft; doch volgens hun wezen duren zij zonder einde. De Heer zal niets anders scheppen, maar het bestaande vernieuwen, evenals de aarde in den lente. Daarom leert de H. Augustinus, dat alsdan »het verheerlijkte heelal aan den verheerlijkten toestand van 's menschen lichaam zal beantwoorden." Deze nieuwe schepping van het heelal is reeds in het Boek van den Profeet Isaïas voorzegd (LXV: 17, 18). Want zie, Ik schep nieuwe hemelen en een nieuwe aarde, en aan de vorige dingen zal niet meer gedacht worden, en zij zullen niet meer opkomen in het harte. Maar gij zult vroolijk en verheugd zijn tot in eeuwigheid om hetgeen Ik schep. De H. Petrus beroept zich op deze voorzegging, als hij schrijft: Doch wij verwachten, ingevolge zijne belofte, een nieuwen hemel en eene nieuwe aarde, waarin gerechtigheid woont (II Pet. III: 13); waarbij de H. Hieronymus zoo juist opmerkt: »Het heet geene andere hemelen noch eene andere aarde, maar oude vernieuwd en met heerlijkheid veranderd."

Dan dat alles zijn diepe geheimen des geloofs, tot wier begrip 's menschen verstand zich vruchteloos vermoeit. — Geheimen, waarin de trotsche wetenschap slechts onoplosbare tegenstrijdigheden ziet. De geloovige echter ziet met onuitsprekelijken troost en bovenmatige vreugde op deze geheimen; te midden van lijden en verdrukking, die het leven medebrengt, denkt hij aan die heerlijkheid, waartoe allen, die hier op aarde weenen en klagen en »vervolging lijden om de rechtvaardigheid," geroepen zijn; en blijft voor hem, zoo lang hij nog in de banden des lichaams gevangen is, zeer veel duister, dan weet hij, dat al onze kennis in 't algemeen hier op aarde maar onvolmaakt is, en met aanbiddenden eerbied verdiept hij zich in de overweging dier heerlijke geheimen, die de H. Joannes in het Boek zijner Openbaringen aldus beschrijft: En ik zag een nieuwen hemel en eene nieuwe aarde; want de eerste hemel en de eerste aarde waren voorbijgegaan, en de zee is niet meer. En ik, Joannes, ik zag de heilige stad, het nieuwe Jerusalem uit den hemel van God nederdalen, toebereid als eene bruid, die opgetooid is voor haren man. En ik hoorde eene groote stem uit den troon zeggen: Zie, de hutte Gods bij de menschen, en Hij zal bij hen wonen; en zij, zij zullen zijn volk zijn, en God zelf zal bij hun zijn als hun God. En God zal alle traan van hunne oogen afwischen, en de dood zal niet meer zijn; noch rouw, noch geschrei, noch smart zal er meer zijn: want de eerste dingen zijn voorbijgegaan! En Hij, die op den troon zat, zeide tot mij: Zie, Ik maak alles nieuw. (Apoc. XXI: 1—5.)

ZEVENDE HOOFDDEEL.

OVER DE BEREIDING TOT DE TWEEDE KOMST VAN CHRISTUS EN DEN DAG DES OORDEELS. GELIJKENIS VAN DE WIJZE EN DWAZE MAAGDEN, VAN DEN TROUWEN EN DEN ONTROUWEN DIENSTKNECHT. HET VONNIS VAN DEN WERELD-RECHTER EN DE SCHEIDING VAN GOEDEN EN KWADEN.

(*Dinsdag.*) (*Matth. XXIV: 42; XXV: 1—45; Marc. XIII: 33—37; Luc. XXI: 34—38.*)

Zeker is het Woord des Heeren over den dag des Oordeels tweesnijdend en vreeselijk: »De ééne zal aangenomen, de andere achtergelaten worden," d. i. de ééne zal tot de eeuwige zaligheid uitverkoren, de andere tot eeuwig huilen en tandenknarsen verdoemd worden! Het een — of het ander! — Welk zal uw lot op den grooten dag des Oordeels zijn? Hierop antwoordt u de H. kerkleeraar Augustinus: »In welken toestand u uw laatste levensdag, het doodsuur aantreft, daarin zal ook de jongste dag u treffen; want evenals gij op dien dag gestorven zijt, zult gij op dezen dag geoordeeld worden. Die zich door zijnen sterfdag in zonde laat verrassen, dien zal ook de jongste dag met zijne verschrikkingen verrassen. Daarom moet de Christen waken, opdat de dag des Heeren hem niet onvoorbereid treffe."

Bijgevolg bestaat er een innig verband tusschen het algemeen Oordeel en het sterfuur van iederen mensch in het bijzonder, en al de dringende vermaningen tot waakzaamheid, die de Zaligmaker zijnen leerlingen gaf, hebben zoo wel op ons sterfuur, als op het algemeen Oordeel betrekking.

1. Daarom ziet toe, waakt en bidt! want gij weet niet, wanneer de tijd *daar* is. Doch geeft acht op u zelven, dat uwe harten soms niet bezwaard worden door brasserij en dronkenschap en bekommeringen dezes levens, en die dag u onverwachts overvalle. Want als een strik zal hij komen over allen, die op den ganschen aardbodem gezeten zijn. Waakt derhalve ten allen tijde biddende, opdat gij verwaardigd moogt worden al deze dingen, die geschieden zullen, te ontvlieden, en voor den Zoon des menschen te staan. Want gij weet niet, op wat uur uw Heer komen zal. Doch versta dit. Indien de huisvader wist, op wat uur de dief komen zou, hij zou voorzeker waken, en niet toelaten, dat zijn huis werd doorgegraven. Daarom weest ook gij bereid; want op een uur, dat gij het niet meent, zal de Zoon des menschen komen. Het is gelijk bij eenen

mensch, die buiten 'slands vertrokken, zijn huis verliet, en aan zijne dienstknechten de macht gaf tot alle werk, en den deurwachter gebood, dat hij waken zou. Wie is *nu* wel de getrouwe en voorzichtige dienstknecht, dien zijn heer stelde over zijne dienstboden, om hun de spijs te geven te zijner tijd? Zalig die dienstknecht, dien zijn heer, als hij gekomen is, zal vinden alzoo doende! Voorwaar zeg Ik u, dat hij hem stellen zal over al zijne goederen. — Doch zoo die kwade dienstknecht in zijn hart sprak: Mijn heer vertoeft te komen, en begon zijne medeknechten te slaan, en at en dronk met de dronkaards, dan zal de heer van dien dienstknecht komen, op een dag, waarop hij het niet verwacht, en op een uur, dat hij niet kent; en hij zal hem *in tweeën* deelen, en zijn lot stellen bij de huichelaars. Daar zal geween en geknars der tanden zijn. Waakt dan! (want gij weet niet, wanneer de heer des huizes komt; des avonds laat, of te middernacht, of met het hanengekraai, of des morgens;) opdat hij niet, wanneer hij onvoorziens gekomen is, u slapende vinde. En wat Ik tot u zeg, zeg Ik tot allen: Waakt!

Het ergste en het slechste, wat satan in zijne arglistigheid den mensch aandoet, is, dat hij ons de heilzame vrees voor den dood tracht te benemen en eene valsche gerustheid te bezorgen. »Zeker — zoo fluistert hij ons toe — zeker zult ge sterven, dat spreekt van zelf; maar vóór de dood komt, verloopt er zeker nog een geruime tijd. Gij zijt immers nog zoo jong, of althans op uwe beste jaren — òf, al doet zich de oude dag aan u gevoelen, door het verminderen uwer krachten, door hardhoorigheid en een zwak gezicht; o, gij zijt toch nog zoo gezond van harte — òf, al zijt gij ook al ziekelijk, zoodat ge het bed houden moet; het gaat toch nog op geen sterven aan; denk eens hoevelen er van uwe jaren zijn, die in gelijken toestand wederom zijn opgekomen, en daarna nog vele jaren in den kring hunner familie hebben doorgebracht."

Zoo droomt de mensch van zijne kinderjaren af door zijne jongelings- en mannelijke jaren ja door zijnen ouden dag heen, totdat hem — de dood op eens als een dief overvalt, en het te laat is!

O bedenk het wel: die dief staat op de loer; nu reeds, misschien in uwe dichtste nabijheid. En is uw hart niet goed gesloten en in de heiligmakende genade bewaard, en hebt gij de heilige wapenrusting van het gebed, van het dagelijksch gewetensonderzoek en het gedurig ontvangen der H. Sacramenten afgelegd: — zie, dan overvalt die dief u op eens, en ontrooft u alles, wat gij krachtens het H. Doopsel bezat: het deelhebben aan de verzoening in Christus, het lidmaatschap der H. Kerk, en het recht op de eeuwige zaligheid.

O bedenk het wel, bedenk het ieder uur, ieder oogenblik van uw leven: gij zijt een huurder, een dienstknecht van den hemelschen huisvader. Al wat gij in lichamelijke en geestelijke goederen bezit, is u slechts voor onbepaalden tijd toevertrouwd. De huisvader heeft het recht, ieder uur rekenschap van u te vorderen — in den morgenstond uwer jeugdige jaren, op den namiddag van uwen mannelijken leeftijd, of op den middernacht van uwen grijzen ouderdom, al naar het hem goed dunkt. Wel u, als gij het u toevertrouwde altijd in goede trouw hebt waargenomen! O gij zijt gelukkig, als de huisvader u wel voorbereid vindt: Hij zal u in het Rijk der uitverkorenen over al zijne goederen stellen!

2. Nu vergelijkt de goddelijke Leermeester de gesteldheid die er in het nieuw Rijk Gods tusschen de ernstige en waakzame en de lichtzinnige en onverschillige menschen bestaan zal, met de gesteldheid, die er op een bruiloftsfeest tusschen de wijze en dwaze maagden bestaat!

Alsdan zal het Rijk der Hemelen gelijk zijn aan tien maagden, welke hare lampen namen, en uitgingen, den bruidegom en der bruid te gemoet. Vijf nu van haar waren dwaas, en de vijf *overige* wijs. Doch toen de vijf dwazen hare lampen namen,

namen zij geene olie met zich. Maar de wijzen namen met hare lampen *ook* olie in hare kruikjes. Daar nu de bruidegom vertoefde, begonnen zij allen te sluimeren en sliepen in. Doch te middernacht geschiedde er een geroep: Zie, de bruidegom komt, gaat uit, hem te gemoet! Toen stonden al die maagden op, en maakten hare lampen in orde. De dwazen nu zeiden tot de wijzen: Geeft ons van uwe olie, want onze lampen gaan uit. De wijzen antwoordden, zeggende: Er mocht misschien niet genoeg zijn voor ons en voor u; gaat liever tot de verkoopers, en koopt voor u. Terwijl zij nu henen gingen om te koopen, kwam de bruidegom, en die gereed waren traden met hem binnen tot de bruiloft en de deur werd gesloten. Daarop kwamen ook de overige maagden, en zeggen: Heere, Heere, doe ons open! Doch hij antwoordde, en zeide: Voorwaar zeg ik u: Ik ken u niet! Waakt dan, omdat gij noch den dag weet, noch het uur.

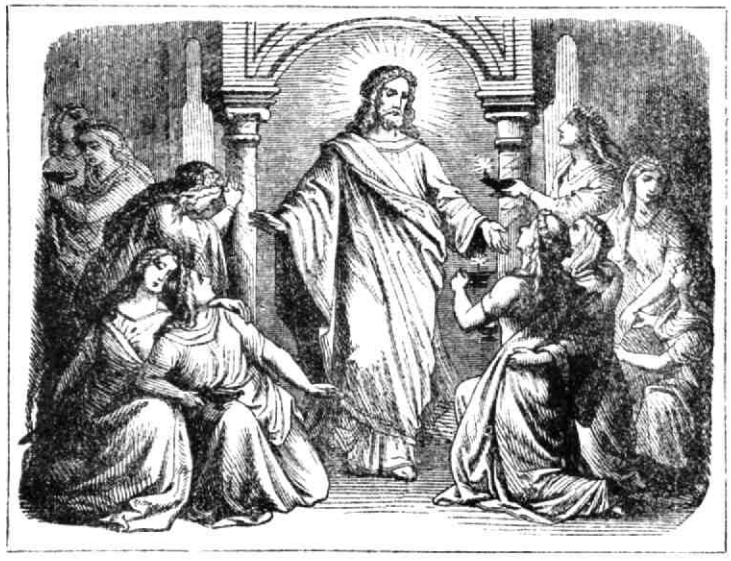

Evenals de tien maagden zijn wij allen geroepen om deel te nemen aan de bruiloft van het Lam in de gelukkige eeuwigheid. Evenals de maagden, die met de bruid den bruidegom verwachtten, om dan, te zamen met hen in de bruiloftszaal binnen te gaan, wachten ook wij in en met de bruid van Christus, d. i. met de Katholieke Kerk op de komst van den goddelijken Bruidegom Jezus Christus, om met Hem, in het gezelschap van alle Heiligen uitverkorenen, in het Rijk der Hemelen binnen te gaan. Wij dragen de lamp in de hand: deze werd in het H. doopsel door de ingestorte genade ontstoken: dit is het Geloof. Dan helaas! Bij velen is het licht des geloofs aan 't uitgaan, of reeds uitgegaan. Wel is waar bidden zij nog de apostolische geloofsbelijdenis — maar enkel uit oude gewoonte of uit menschelijk opzicht; het schitterende licht der innerlijke, blijde, levendige overtuiging van de waarheden des geloofs is uitgegaan. Hoe is dit gekomen? »Het geloof zonder de werken is dood" — antwoordt ons de H. Apostel Jacobus. Evenals de lampen der dwaze maagden, bij gebrek aan olie uitgaan, gaat ook het licht des geloofs in onze harten uit, als het niet onderhouden en gevoed wordt door de, uit het geloof voortkomende goede werken van godsvrucht, naastenliefde en zelfbeheersching.

Niemand bedriege zich, zeggende: »Het geloof wil ik trouw in mijn hart bewaren; maar wat de oefening van godsvrucht en versterving, wat zachtmoedigheid, matigheid en kuischheid aangaat, daarmede wil ik nog wachten, tot ik ouder geworden ben!" Dit is bedrog! Zonder de goede werken, zonder aanhoudend en ernstig streven naar ware heiligheid en onschuld des levens, krimpt uw geloof — met of tegen uwen zin — tot eenen nietswaardigen en levenloozen vorm in elkander. — Want evenals de verzekering van den H. Paulus in zijnen Brief aan de Hebreën: dat het zonder het geloof onmogelijk is Gode te behagen, d. i. tot de hemelsche bruiloft toegang te verkrijgen — even zoo waar en onfeilbaar is de verzekering van den H. Jacobus: dat het geloof, zonder de werken, dood is,

d. i. dat het onmogelijk is, zonder de goede werken het geloof levendig te bewaren. Daarom vermaant ons de goddelijke Zaligmaker in de gelijkenis der tien maagden, de olie der goede werken altoos gereed te hebben, opdat, als Hij ons voor zijnen Rechterstoel daagt, wij Hem met de brandende lamp van het levendig, Gode welgevallig geloof kunnen te gemoet gaan. Anders breekt voor ons ook dat schrikkelijk uur aan, waarop al ons smeeken en jammeren vruchteloos is, de deuren gesloten zijn, en het vreeselijke woord zal klinken: »Voorwaar zeg Ik u: Ik ken u niet!"

3. Want *het is* gelijk een mensch, die buiten 's lands gaande, zijne dienstknechten riep, en hun zijne goederen overgaf. En aan den eenen gaf hij vijf talenten, aan den anderen twee, aan een' derden één: aan een' iegelijk volgens zijne bekwaamheid, en hij vertrok terstond. Hij nu, die de vijf talenten ontvangen had, ging heen en dreef handel daarmede, en won er vijf andere. Desgelijks ook die twee ontvangen had, won er twee andere. Maar die het ééne ontvangen had, ging heen en groef in de aarde, en verborg het geld van zijnen heer. Na langen tijd nu kwam de heer van die dienstknechten, en hield rekening met hen. En hij, die de vijf talenten ontvangen had, trad toe, en bracht *hem* vijf andere talenten, zeggende: Heere! vijf talenten hebt gij mij overgegeven; zie, vijf andere heb ik daarbij gewonnen. Zijn heer zeide tot hem: Zeer wel, gij goede en getrouwe dienstknecht! Omdat gij over weinig getrouw zijt geweest, zal ik u over veel stellen: ga in tot de vreugde uws heeren! Ook hij, die de twee talenten ontvangen had, trad toe en zeide, Heere! twee talenten hebt gij mij overgegeven: Zie, twee andere heb ik gewonnen. Zijn heer zeide tot hem: Zeer wel; gij goede en getrouwe dienstknecht! Omdat gij over weinig getrouw zijt geweest, zal ik u over veel stellen: ga in tot de vreugde uws heeren! En ook hij, die het ééne talent ontvangen had, trad toe en zeide: Heere! ik weet, dat gij een hard mensch zijt: gij maait waar gij niet zaaide, en verzamelt waar gij niet uitstrooide; en, bevreesd als ik was, ging ik heen en verborg uw talent in de aarde; zie, hier hebt ge, wat u toekomt. En zijn heer antwoordde en zeide: Gij kwade, en luie dienstknecht! Gij wist, dat ik maai waar ik niet zaai, en verzamel waar ik niet heb uitgestrooid; dan had gij mijn geld moeten uitzetten bij de wisselaars, en zoo haddeik, *thuis* gekomen zijnde, het mijne teruggekregen met rente. Neemt dan van hem het talent af en geeft het aan hem, die de tien talenten heeft! Want aan ieder die heeft, zal gegeven worden en hij zal overvloedig hebben; maar die niet heeft, dien zal ontnomen worden ook wat hij schijnt te hebben. En werpt dien onnutten dienstknecht in de duisternis daarbuiten! Daar zal geween zijn en geknars der tanden.

Eenige dagen vóór zijn plechtigen intocht in Jerusalem had Jezus zijne leerlingen soortgelijke gelijkenis voorgesteld (zie blz. 508), en daarbij op de ontrouw der Joden gewezen, die de heerschappij van den Messias niet wilden erkennen, en daarom onder de straf der terugkeerende gebieders vielen. Heden herhaalt de goddelijke Meester die parabel, doch alleen met het doel zijnen leerlingen — en ook u, christelijke Lezer — de ernstige voorbereiding op den toekomstigen dag des Oordeels en het trouw gebruik der toevertrouwde gaven op het hart te drukken. Want ook u heeft de Heer velerlei gaven en talenten toevertrouwd: gaven der bovennatuurlijke genade, als: Geloof, Hoop, Liefde enz.; gaven der natuur, als: verstand, gevoel, wilkracht, gezondheid, lichamelijke sterkte, vermogen enz.; gaven van staat, als: vader of moeder of beambte, of leeraar of iets dergelijks. 'T is van het grootste

gewicht, dat ge over al deze u toevertrouwde gaven zeer dikwijls een onderzoek instelt, of er een zoogenaamden inventaris van maakt; niet om u, bij zulke beschouwing, aan hoovaardij over te geven; want wat gij bezit is slechts een aalmoes Gods; ook niet, om anderen, die meer ontvangen hebben, te benijden, of minder begunstigden te verachten. De Heer heeft bij de verdeeling volgens de raadsbesluiten zijner aanbiddenswaardige Wijsheid, Liefde en Rechtvaardigheid gehandeld, en een ieder dat gegeven, wat hem juist paste; — maar om God te bedanken en om de belofte van de u toevertrouwde talenten goed te gebruiken onophoudelijk te vernieuwen.

Want een vreeselijk oordeel wacht den boozen en luien knecht, die den Heer, bij zijne terugkomst op den dag des Oordeels, geene winst kan aanbieden, omdat hij zijn talent begraven heeft: begraven, of in het zand der luiheid, terwijl hij de plichten van zijnen staat door gemakzucht en lafhartigheid verzuimd heeft; of in het modder der zinnelijke lusten, terwijl hij de hem geschonken gaven Gods enkel tot bevrediging van onzuivere lusten heeft gebruikt; of tot grondslag der goddeloosheid, terwijl hij zijne talenten tot ondermijning van den godsdienst en bestrijding van de H. Kerk Gods gebruikt heeft. Wee dien knecht! Terwijl zijne medeknechten, tot loon van trouwe plichtvervulling, het Rijk der Hemelen ontvangen, wordt hij in de duisternis daar buiten geworpen. Schrikkelijke scheiding! — Nu toont de goddelijke Meester het roerend beeld dezer scheiding in de volgende woorden.

4. Als nu de Zoon des menschen zal gekomen zijn in zijne heerlijkheid, en al de Engelen met Hem, dan zal Hij gaan zitten op den troon zijner heerlijkheid En voor Hem zullen vergaderd worden al de volken, en Hij zal ze van elkander scheiden, gelijk de herder de schapen van de bokken scheidt; en de schapen zal Hij stellen aan zijne rechterzijde, en de bokken aan zijne linkerzijde. Alsdan zal de Koning zeggen tot hen, die aan zijne rechterzijde zullen zijn: Komt, gij gezegenden mijns Vaders! neemt bezit van het Koningrijk, dat voor u bereid is van de grondvesting der wereld af. Want Ik had honger, en gij gaaft Mij te eten, Ik had dorst, en gij gaaft Mij te drinken; Ik was een vreemdeling, en gij naamt Mij op, Ik was naakt, en gij bedektet Mij; krank, en gij bezocht Mij, Ik was in de gevangenis, en gij kwaamt tot Mij. — Alsdan zullen de rechtvaardigen Hem antwoorden, zeggende: Heere! wanneer zagen wij U hongerig, en spijsden U; dorstig, en laafden U? En wanneer zagen wij U, eenen vreemdeling, en namen U op; of naakt, en bedekten U? of wanneer zagen wij U krank of in de gevangenis, en kwamen tot U? En de Koning antwoordende, zal tot hen zeggen: Voorwaar zeg Ik u: Voor zooveel gij dit aan één van deze mijne geringste broeders gedaan hebt, deedt ge het aan Mij.

Hier ziet ge, dat alleen het levendig, het door liefde werkdadig en vruchtaanbrengend geloof zalig maakt! Onder de vruchten van het H. Geloof somt hier de goddelijke Zaligmaker de zes lichamelijke werken van Barmhartigheid op. Over het zevende gewaagt het Boek van Jezus Sirach, met deze woorden: »Mijn zoon, beween den dooden en verzuim zijne begravenis niet." (Eccl. XXII: 10). Daarbij gelast ons de H. Schrift ook op verschillende plaatsen de beoefening der zeven geestelijke werken van barmhartigheid, als: De zondaars straffen, de onwetende leeren, den twijfelachtigen goeden raad geven, de bedroefden vertroosten, het ongelijk geduldig lijden, hetgeen tegen ons misdaan is vergeven, voor de zaligheid zijns naasten, d. i. voor levenden en dooden bidden. Daar over deze zeven geestelijke werken van barmhartigheid reeds meermalen in den loop van dit werk gesproken is, zullen wij hier uitvoerig en afzonderlijk de zeven lichamelijke werken van barmhartigheid behandelen — temeer omdat de goddelijke Meester zelf op den dag des oordeels de uitverkoring bijzonder van deze zeven, uit

liefde tot Hem verrichte werken van barmhartigheid afhankelijk maakt.

De hongerigen spijzen, d. i. den behoeftigen en hongerigen voedsel bezorgen — hun met geld den aankoop mogelijk maken — in den zaai en plantentijd arme menschen daarin behulpzaam zijn, of hun ook het land goed koop of voor niet verhuren; in duurte en hongersnood den behoeftigen tegen billijken prijs levensmiddelen verschaffen, enz.

Hoe schoone voorbeelden van zulke barmhartigheid levert ons de H. Schrift! Zoo lezen wij van Tobias in de Assyrische gevangenschap: Dagelijks ging hij naar al zijne broeders en troostte hen, en deelde een ieder, naar zijn vermogen, van het zijne mede en spijsde de hongerigen." (Tob. I: 19, 20). Eveneens deed Job, die daarom tot den Heer durfde zeggen: »Heb ik mijne bete dan alleen gegeten? en at de wees daarvan niet mede?" (Job. XXXI: 17). Zoo ook wordt in het derde Boek der Koningen verhaalt, hoe de arme weduwe van Sarepta, ofschoon zij voor haar en haren zoon, »geen ander brood meer had dan een handvol meel in het vat en een weinig olie in de kruik", toch voor den hongerenden Profeet Elias van dat weinige nog een koekske bereidde — en daarvoor van den Heer zoo gezegend werd, dat van dien dag af aan het meelvat niet afnam en de oliekruik niet ledig raakte" (XVII). En lezen wij van onzen Heer en Zaligmaker zelven niet, hoe Hij herhaalde malen medelijden had met het hongerende volk in de woestijn, en op wonderdadige wijze eens 5000, en bij eene andere gelegenheid 4000 man spijsde?

Uit den nieuweren tijd wordt ons onder dit opzicht een zeer aandoenlijken trek uit het leven van den Hertog van Bourgondië, kleinzoon van Lodewijk XIV, Koning van Frankrijk verhaald. — Op zekeren dag ging deze Vorst eens door de straten van Versailles. Spoedig zag hij zich van talrijke armen, die ten gevolge van den algemeenen miswas, in den grootsten nood gedompeld waren, omgeven, maar ook spoedig was zijne beurs ledig. En toch waren er nog zoo velen die om brood baden! Dan slaat de prins zijne oogen naar den hemel, grijpt naar de ordester op zijne borst, breekt er verschillende kostbare gesteenten uit, en geeft ze aan een' zijner geleiders met de woorden: »Verkoop ze, en maakt dat die steenen brood worden!'

O Lieve, allerweldadigste Heer en Zaligmaker! Gij schenkt ons het kostelijke brood, het waarachtig Manna, het voedsel der Engelen, het Allerheiligste Sacrament des Altaars, opdat wij reeds op aarde een voorsmaak van dat gelukkig gastmaal hebben, wat gij den uitverkorenen in het Rijk der Hemelen bereid hebt. Hoe zou ik mij waardiger en nuttiger tot het ontvangen dezer Hemelspijze kunnen voorbereiden, dan door de aardsche spijze, die Gij mij dagelijks zoo mildadig schenkt met den armen en hongerenden medebroeder te deelen! Zoo deden de eerste Christenen. — Voordat zij tot

de Tafel des Heeren naderden, hielden zij een gemeenschappelijk liefdemaal, dat de rijken en vermogenden onder hen aanlegden. Was zoo iets voor mij, met goeden wil, ook niet mogelijk, als ik den vooravond van mijnen Communiedag door aalmoezen of het uitdeelen van spijze aan een arm gezin heiligde?

De dorstigen laven, d. i. zieken, bedelaars, reizenden, enz., in zoo verre het ons vermogen en de omstandigheden toelaten, met eene lafenis te verkwikken, de bij ons werkende dienstboden en arbeiders, bij zwaren arbeid door een morgen- of avonddrank, boven het bedongen loon te verheugen — tot herstel van openbare waterputten, zoo de nood dit vordert, gaarne iets bijdragen, zijnen buurman (ook al moesten wij daardoor ook al iets in ons recht of gerief lijden) zijne behoefte aan water naar vermogen vergemakkelijken, enz. — Hoe hartvochtig en stijfhoofdig zijn dikwijls in dat opzicht de bewoners van een en hetzelfde dorp — van een en dezelfde straat — en denken niet aan het woord van den goddelijken Verlosser: »al wie alleenlijk een beker koud water aan één van deze geringsten zal te drinken gegeven hebben, voorwaar zeg Ik u: hij zal zijn loon niet verliezen!" (Matth. X: 42.) De waarheid dezer altijd geldige belofte heeft Rebecca ondervonden. Zij gaf aan Abrahams dienstknecht, Eliëzer, die van de verre reis was uitgeput, bereidwillig te drinken, en drenkte eveneens zijne kameelen; daarvoor werd zij van God tot bruid van den oudvader Isaac en tevens tot stammoeder van het Israëlitiesch volk, en tot de voorouders van den Verlosser der wereld uitverkoren. Zie, hoe rijk haar de hemelsche Vader weet te beloonen! Gij geeft een zwakken, dorstigen mensch ter liefde Gods een glas wijn; daarvoor zal de Heer u vergasten op den wijn van bovennatuurlijke sterkte en genade, die wezenlijk »'s menschen hart verblijdt" en de ziel troost. Gij maakt voor iemand, die de koorts heeft, een verkoelenden drank gereed, en het verveelt u niet, hem daarvan gedurig over dag en 's nachts te laten drinken. — Daarvoor zal de Heer u »den kelk des heils" schenken en dat »levendige water, dat tot in het eeuwig leven vloeit", te drinken geven.

In een dorp van Tyrol werd eene arme dienstmaagd tijdens hare ziekte van vele weken van eenige meisjes, die elkander bij beurten aflosten, allerliefderijkst opgepast. Eindelijk week de ziekte, maar het herstel vorderde uiterst langzaam, omdat, volgens de verklaring van den geneesheer, het water van de dorpsput voor de zieke niet goed was. De goede meisjes wisten dadelijk goeden raad. Een groot half uur van het dorp lag het zoogenaamde zilveren putje met het heerlijkste bronwater. Nu maakten zij de volgende afspraak. Telken morgen zou ieder hunner bij beurt een uur vroeger opstaan, om voor de zieke den gezondheidsdrank uit het zilveren putje te halen. Zoo gezegd, zoo gedaan, en op korten tijd was de zieke volkomen hersteld. Zie nu eens, hoe weinig rijkdom en welvaren er

gevorderd wordt, om de werken van christelijke barmhartigheid te beoefenen. Ach, de ware, christelijke liefde is vindingrijk en weet altoos raad! —

De naakten kleeden, d. i. armen, die zich de noodige kleeding niet kunnen verschaffen, daarvan voorzien, bijzonder in den winter — dikwijls in kast en kist gaan schommelen. of we soms niet een of ander stuk kleeding of linnen voor een arm gezin kunnen missen — deelnemen aan die weldadige vrouwen- en meisjesvereenigingen, waarin voor arme schoolkinderen en voor behoeftigen in 't algemeen kleederen gemaakt worden, enz. Ach, hoe menigmaal gebeurt het, dat in kasten en kamers der rijken beddengoed en kleedingstukken jarenlang nutteloos liggen en verteeren, terwijl zoo menige arme huismoeder niet weet, hoe ze, met de karige verdiensten van haren man, de arme kinderkens slechts met de noodzakelijkste kleederen zal voorzien, terwijl in zoo menig hutje een talrijk arm huisgezin in den zoo langen winternacht schier bevriezen moet! Hoe zal het met ons gaan in den dag des oordeels, als wij het Bruiloftskleed, het kleed der heiligmakende genade niet aan hebben? En hoe durven wij den Heer om dit allerkostbaarst kleed bidden, als wij, hoewel daartoe bij machte, de naaktheid der medemenschen niet dekken? Ach, hoe zullen eens die gelukkige in wol en pels gehulde rijken op den dag des oordeels in vreeselijke armoede, naakt en bloot moeten staan, als zij zich nu over de halfnaakte medebroeders niet ontfermen! Integendeel hoe getroost zullen zij dan zijn, als zij op aarde, zoo als de goedhartige ridder, de H. Martinus, hun kleed met den arme gedeeld hebben! Ook dan zullen zij, gelijk de H. Martinus, het geschonken kleedingstuk in de hand van Christus terug zien, en uit zijnen mond het woord hooren: Met dit kleed, dat gij den arme gegeven hebt, hebt gij Mij zelven gekleed.

De II. Evangelist Lucas verhaalt ons in de Handelingen der Apostelen, hoe wonderbaar de Heer de beoefening van zulke barmhartigheid beloonde. Te Joppe was eene zekere leerling, met name Tabitha, 't geen, overgezet, beteekent: Dorcas. Deze was vol van goede werken, en van aalmoezen, die zij deed. En het geschiedde in die dagen, dat zij krank werd en stierf. En toen men haar gewasschen had, legde men haar in de opperzaal. Dewijl nu Lijdda nabij Joppe was, zonden de leerlingen, gehoord hebbende dat Petrus zich aldaar bevond, twee mannen tot hem af met dit verzoek: Kom zonder vertoeven tot ons! Petrus nu stond op en ging met hen. En toen hij aangekomen was, bracht men hem in de opperzaal; en hem omringden al de weduwen, weenende, en hem de rokken en kleederen toonende, welke Dorcas voor haar maakte. Petrus nu, nadat hij allen had

doen buitengaan, knielde neder en bad; en zich naar het lichaam toekeerende, zeide hij: Tabitha, sta op! En zij deed hare oogen open, en Petrus ziende, ging zij overeind zitten. En hij reikte haar de hand en richtte haar op; en hij riep de heiligen en de weduwen, en stelde haar levend voor hen. (Hand. IX: 36—41.)

Hierop maakt een vroom geestelijk schrijver deze bemerking: »Terecht kan men aannemen, dat, voor Tabitha zelve, deze wederverwekking ten leven, als loon harer weldadigheid, eene genade was ten doel hebbende, het begonnen werk harer heiliging op deze wereld nog te volmaken; en voor de Christenen van Joppe, die in de van den dood verwekte moeder der armen als ware het eene hemelsche verheerlijking van de christelijke barmhartigheid moesten zien, was deze opwekking van den dood eene dringende waarschuwing, ook van hunnen kant, door de beoefening van goede werken hunnen roep en uitverkoring zeker maken."

De vreemdelingen herbergen, d. i. reizende lieden, die geen onderkomen kunnen vinden of betalen, uit liefde Gods in ons eigen huis opnemen en verzorgen — hulpelooze dienstboden in het opzoeken van een onderkomen of van eenen dienst behulpzaam zijn — ter goede verzorging van arme weeskinderen, die met hunne ouders om zoo te zeggen ook hun vaderland verloren hebben, naar vermogen bijdragen — aan de schoone instelling van de katholieke Werkmansvereeniging (die den jongen handwerksman in den vreemde tracht schadeloos te stellen voor het gemis van den geboorteplek en het ouderlijke huis) naar vermogen deelnemen, in oorlogstijd de doortrekkende soldaten, vriend of vijand, met christelijke liefde opnemen en verkwikken, enz.

De eisch, om een vreemd mensch in zijn eigen huis optenemen, moge zeker hard schijnen; maar wat logementhouders om het lieve geld kunnen, kan dat ook de Christen, in geval van nood, niet uit liefde voor zijnen Verlosser en om het loon van God? — De vreemdeling, die u om herberging smeekt, ziet er verplukt uit en heeft geen gunstig uiterlijk; maar hoe, als de Heer des Hemels tegenover u met zonden besmeurden mensch, ook eens zoo streng wilde zijn?! O zie, telken Zondag verleent Hij u toegang in zijn huis, in zijn H. Tempel, ja dagelijks noodigt Hij u door den klank der gewijde klokken zoo minzaam uit, bij Hem uw intrek te nemen en zijn gast te zijn. Doe nu ook zoo aan Hem, uit liefde voor uwen mildadigsten Heer, en voor uwe arme ziel. Heb medelijden met den vreemdeling, opdat ook gij eens in uwe doodsuur niet te vergeefs aan de herberg moet aankloppen!

Denk hierbij aan den oudvader Abraham, hoe hij drie vreemdelingen in zijne woning opnam, ze ruim onthaalde en hun de voeten wiesch. En die hij voor vreemdelingen aanzag waren de Heer zelf en zijne twee Engelen; en ter belooning voor zijne gastvrijheid ontving Abraham nu de belofte,

dat hem in den loop van een jaar een zoon van zegen voor al de volken der aarde zoo geboren worden. — Denk aan Loth, die dezelfde twee Engelen, als vreemdelingen, 's avonds in zijn huis opnam en ze moedig tegen de booze inwoners van Sodoma beschermde; waarvoor zij hem den volgenden morgen uit de brandende stad leidden. Denk bijzonder aan de twee zusters Martha en Maria Magdalena, die den Zoon des menschen en zijnen Apostelen zoo menigmaal, bijzonder in de week van zijn Lijden, hun huis tot verblijf aanboden, hoe verheugen zij zich nu in het huis des Heeren voor de gansche eeuwigheid!

De gevangenen verlossen, — d. i. valsch beschuldigden bijstaan, en zich niet ontzien, voor hunne onschuld getuigenis af te leggen — zulken, die in tijden van vervolging om het geloof, de waarheid en rechtvaardigheid onschuldig in de gevangenis zuchten, op rechtmatige wijze trachten te verlossen, of althans hun lot te verlichten — het zijne er voor doen, dat de gevangenissen, in plaats van enkel kerkers te zijn, in werkelijke verbeteringshuizen veranderd worden — met woord en daad die vrome kloosterorden steunen, die zich tot liefde Gods en tot zaligheid der onsterfelijke zielen aan den dienst in de gevangenissen wijden, enz.

Ach, de tijden, waarop waarheid en rechtvaardigheid, waarop trouwe gehechtheid aan godsdienst en kerk zich aan geweldige vervolging zag blootgesteld — de tijden, waarop een H. Petrus in den kerker zuchtte, terwijl de geloovige gemeente onophoudelijk voor hem tot God bad, totdat de Engel des Heeren hem wonderlijk verloste, — de tijden, waarop een H. Paulus in Damascus, als een gevangen, bewaakt werd, totdat de leerlingen hem 's nachts in eene mand over de stadsmuren aflieten; — die tijden kunnen ook voor ons terugkomen, zooals ze voor Frankrijk op 't eind der zoo hoog geprezen achttiende eeuw, in de verschrikkelijke omwenteling teruggekomen waren. Moge dan die kloekmoedige, in hulpmiddelen zoo rijke, christelijke liefde, zooals zij zich ten tijde der martelaren en van het fransche schrikbewind getoond heeft, zich ook weder bevestigen!

Het was deze barmhartige liefde voor den onschuldig gevangene, die in de Middeleeuwen de kloosterorden der Trinitarissen en Nolascers in 't leven riep, terwijl deze edele monniken het hunne levenstaak maakten, de christenen, die bij duizenden en nogmaals duizenden in de slavernij der Saracenen zuchtten, door vrome giften, die zij door het gansche westen opzamelden, uit de handen dier gruwelijke muzelmannen los te koopen, en naar hun vaderland terug te brengen. Hoe dikwijls gebeurde het, dat deze kloosterbroeders, zich als ware helden der christelijke barmhartigheid, als hun de gevorderde som tot losprijs ontbrak, zelven als losprijs aanboden en gewillig, de boeien, die zij op zulke wijze den gevangenen ontnamen, voortaan zelven droegen! Maar de

christelijke liefde moet zich ook naar vermogen die gevangenen aantrekken, die hun ongeluk aan eigen misdaad te danken hebben. Ach, zoo weinigen denken aan het ongeluk van die betreurenswaardigen, aan den schrikkelijken toestand van de veroordeelden, die, dikwijls op hunnen besten leeftijd, uit den kring hunner gezinnen en van hunnen staat gerukt, jaren lang hunne misdaad in tuchthuizen boeten. Vandaar dat in zoovele streken de tuchthuizen, hoezeer ook prachtig en met de grootste kosten gebouwd, in 't wezen, in plaats van huizen van verbetering, veeleer verblijven van bandeloosheid zijn, waar menige boosdoener, op het eind van zijne straf slechter en meer bedorven, dan toen hij er in kwam, uit komt. De schoone bouw van het tuchthuis doet niets! De geest maakt levendig, de geest van Jezus Christus, de geest der christelijke liefde. Deze alleen is bij machte, het treurig lot van onze veroordeelden te verlichten en de kerkers in werkelijke huizen van verbetering te veranderen. Zeker kan de afzonderlijke mensch zoo iets niet te weeg brengen; maar waren wij met christelijk, voortdurend medelijden bezield, spraken wij dikwijls en herhaaldelijk over zulke zaken met personen, die evenzoo dachten, gingen wij bij mannen van ondervinding en echt christelijken stempel te rade, en verdroot het ons niet, het belang dier arme veroordeelden bij iedere geschikte gelegenheid steeds op nieuw op het tapijt te brengen, dan zou bij zulke bemoeiingen ook de zegen van boven en bijgevolg een gunstige uitslag niet achterwege blijven!

De zieken bezoeken — d. i. de zieken, bijzonder de arme en verlatene zieken met geestelijken troost en lichaamelijke hulp bijstaan, de kommervolle zorgen van zieke huisvaders en huismoeders, door ondersteuning hunner gezinnen, verlichten — den geneesheeren of zielzorgers voor hulpbehoevende zieken, geldelijke giften doen, — door schenkingen of vermakingen in de stichting of bevordering van goed bestierde ziekenhuizen deelnemen.

Niet te vergeefs drukt ons het Oude zoowel als het Nieuwe Testament de liefderijke verzorging van zieken zoo nadrukkelijk op het hart: »Laat het u niet verdrieten een zieke te bezoeken, want dit zal u in de liefde bevestigen. — Trek u den zieke aan, en heb geduld met allen." Niet te vergeefs geeft ons de lieve Verlosser, door zijn eigen voorbeeld, de treffendste vermaning, ons over de zieken te erbarmen. Ziekte immers is eene der zwaarste beproevingen, die den mensch overkomen; het ziekbed is immers zoo bijzonder geschikt, om de echtheid van ons christendom en de volharding onzer liefde op de proef te stellen; en hier vooral wordt zoo bijzonder de spreuk bewaarheid, dat, gelijk wij uitmeten, ons ook zoo zal worden toegemeten.

Daarom dan ook zijn de arme zieken steeds uwer barmhartige liefde bijzonder aanbevolen. Hoe weinig is dikwijls voldoende, den zieke te verlichten! Een minzaam, geruststellend, deelnemend woord, een vriendelijk gelaat, een geringe dienst, eene kleine verkwikking, maar bijzonder waar dit noodzakelijk is aan de huisgenooten de bescheiden vermaning: uit medelijdende liefde voor den zieken zich te onthouden van hinderlijk leven maken, ijdel gelach, en dwazen praat. Zeker moet hij zeer gelukkig geprezen worden, die nog tot meerder dienstbetoon in staat is, door bij den zieken te waken, door hem verkwikkende spijs en drank te bezorgen, door het verschaffen van zuiver beddegoed enz. — en onze hoogste eerbied verdienen die engelen van christelijke ziekenverzorging, de barmhartige zusters, die uit liefde voor Jezus, alle vreugde van het leven, alle liefde van hun hart, gezondheid, vrijheid, kracht en leven aan den zwaren dienst in de ziekenhuizen, of aan de verpleging van gewonden en stervenden op het slagveld ten offer brengen. Hoe menig versteend hart eens zondaars, dat anders voor smeekingen noch vermaningen vatbaar is, is bij het zien van zulke opoffering reeds bewogen! Hoe dikwijls heeft reeds de lichamelijke aalmoes, die eene liefdadige hand den zieken schonk, ook den weg gebaand in zijne met zonden beladene en onboetvaardige ziel, en ze voor de waarheden des geloofs en voor de vertroostingen van den godsdienst wederom toegankelijk

gemaakt! — Overweeg nu eens: hoe moet de hand, die den zieke lichamelijk en geestelijk verkwikt, die hem misschien van den tijdelijken en eeuwigen dood door de beoefening der christelijke barmhartigheid redt, hoe moet die wel door den goddelijken Zaligmaker gezegend en beloond worden!

De dooden begraven, d. i. voor eene gepaste begravenis van armen met raad en daad bezorgd zijn — de begravenis van armen en verlatenen bijwonen, en voor de rust hunner zielen de H. Mis laten lezen — tot versiering van graven en kerkhoven gaarne de hand leenen, of het daartoe noodige geld geven enz. Want de beschouwing van hen is onwaardig en onchristelijk, die dat alles verachten en meenen: Het komt er niet op aan, hoe of het lijk van een mensch behandeld wordt. Want is en blijft niet 's menschen lichaam — als het onmiddelijkste werktuig en de trouwste gezel der onsterfelijke ziel reeds daarom hoogst eerbiedwaardig? En is dit lichaam niet geroepen, eens van God wederom opgewekt te worden, en in de onsterfelijkheid der ziel te deelen? Daarom is elke geringschatting en onteering van een lijk een vergrijp tegen de onsterfelijke ziel zelve, en ieder eerbetoon, die haar volgens christelijk gebruik bewezen wordt, een getuigenis van ons geloof aan de onsterfelijkheid der ziel en hare gelijkenis met God, aan de verrijzenis des vleesches en aan het eeuwig leven.

Onder de edelaardige menschen, die zich met godsdienstigen eerbied en barmhartigheid de overledenen aantrekken, wordt in het Oude Testament inzonderheid de vrome Tobias vermeld. Hij stelde het zich gedurende de Assyrische gevangenis ten plicht, zijne geworgde landgenooten, die men als honden op de openbare straten onbegraven liet liggen, te begraven. Daarom vaardigde Koning Sennacherib een bevel uit, den man Gods ter dood te brengen en zijne goederen aan te slaan. Des ondanks ging hij voort 's nachts heimelijk de vermoorden ter aarde te bestellen, zoodat zijne geburen hem uitscholden en zeiden: »Om deze zaak heeft men reeds een bevel uitgevaardigd, u ter dood te brengen; en nauwelijks zijt gij het doodvonnis ontkomen, of gij begraaft reeds weder dooden! Maar — zoo verhaalt al verder de H. Schrift. Tobias vreesde God meer dan den koning, zamelde de lijken der gedooden op, verborg ze in zijn huis, en begroef ze des nachts. Ter belooning voor zulke aanhoudende barmhartigheid zond hem de Allerhoogste »een der zeven, die voor den Heer staan," met name den Aartsengel Raphaël, die tot Tobias sprak: »Toen gij met tranen badt, en de dooden begroeft, en uw eten liet staan, en de dooden over dag in uw huis verborgt en 's nachts ter aarde bracht, droeg ik uw gebed voor den Heer. En nu heeft de Heer mij gezonden, u te genezen, en Sara, de vrouw van uwen zoon, van den duivel te verlossen."

Wij lezen in het Nieuw Testament van Josef van Arimathea, hoe hij het doode lichaam van onzen lieven Heer en Zaligmaker (opdat het aan geene onteering van den kant der Joden bloot zou staan) van Pilatus verzocht, het, met behulp van Nicodemus, in zuiver linnen wikkelde, en met den meesten eerbied in een nieuw steenen graf begroef. — Hoe rijkelijk werden beiden voor dezen liefdedienst beloond!

* * *

Ziedaar de leer over de lichamelijke werken van barmhartigheid, wier beoefening ons de Heer als ware het tot zijn heiligst Testament — schier onmiddellijk vóór zijn verscheiden in den bitteren kruisdood heeft aanbevolen. Was er wel een geschikter tijd in het leven van den Verlosser, om ons zulk eenen last in te prenten, dan juist de zoo heilige week van zijn Lijden, waarin Hij zich uit oneindige barmhartigheid voor geheel het menschelijk geslacht heeft opgedragen? En was er voor u wel een meer geschikte ter overweging en behartiging van dezen goddelijken last, dan juist de Goede Week, d. i. de week der grootste liefde en barmhartigheid? Daarom is de leering over de werken van christelijke Barmhartigheid juist in dit gedeelte van het Boek, als eene bijzonder geschikte lezing voor de Goede Week, opgenomen. Mochtet gij die ernstig ter harte nemen! Want waarlijk, de hoofdoorzaak, waarom zoovele menschen onzen H. Godsdienst smaden en vervolgen, ligt daarin; dat menig belijder, die de uitwendige oefeningen van godsvrucht nakomt, de werken der naastenliefde, van christelijke barmhartigheid al te zeer verwaarloost en hart en hand zelfzuchtig voor de behoefte van den evenmensch sluit. O hoe geheel anders zou de H. Godsdienst in eer en aanzien staan, als rijken en armen, geestelijken en wereldlijken, als wij allen daarvan steeds doordrongen waren, dat de liefde, de heilige, grootmoedige, welwillende, werkdadige broederliefde, naast de liefde Gods, de ziel van allen godsdienst is, en dat de hartvochtige en zelfzuchtige menschen, die geen woord van vriendelijke belangstelling voor den bedrukte, geen aalmoes voor den behoeftige, geene behulpzame hand voor den ongelukkige hebben — dat zij Gode niet welgevallige, ongodsdienstige menschen zijn, ook al wonen zij dagelijks het H. Misoffer bij en rozenkransen bidden! Waarlijk het gebed van armen, van weduwen en weezen, van ongelukkigen en bedroefden, waaraan wij hulp en troost verleend hebben, zou door de wolken heendringen en onzer H. Kerk veel rijkeren zegen schenken, dan vele schoone, sierlijke redevoeringen, die in hun belang en verdediging gehouden worden.

En welk lot op den dag des Oordeels is weggelegd voor hen die zulke vermaning tot christelijke barmhartigheid in den wind slaan, kunt ge uit de volgende woorden van den goddelijken Meester opmaken.

5. Alsdan zal de koning zeggen ook

tot hen, die aan zijne linkerzijde zullen zijn: Gaat weg van Mij, gij vervloekten! in het eeuwige vuur, dat bereid is voor den duivel en zijne engelen. Want Ik had honger, en gij gaaft Mij niet te eten; Ik had dorst, en gij gaaft Mij niet te drinken; Ik was een vreemdeling, en gij naamt Mij niet op; naakt, en gij bedektet Mij niet; krank en in de gevangenis, en gij bezocht Mij niet. Dan zullen ook zij Hem antwoorden: Heere! wanneer zagen wij U hongerig, of dorstig, of een' vreemdeling, of naakt, of krank, of in de gevangenis, en dienden U niet? Alsdan zal Hij hun antwoorden, zeggende: Voorwaar zeg Ik u: Voor zooveel gij dit niet gedaan hebt aan één van deze geringsten, deedt ge het ook niet aan Mij. En dezen zullen gaan in de eeuwige straffe, maar de rechtvaardigen in het eeuwige leven.

Zeker een schrikkelijk woord: Gaat weg van Mij, gij vervloekten! in het eeuwige vuur, dat bereid is voor den duivel en zijne engelen. Een verschrikkelijk, maar welverdiend woord voor de onmeedoogenden en onbarmhartigen! God is de eeuwige liefde: hoe zou Hij in zijn gelukkig Rijk hen kunnen opnemen, die de liefde tot den evenmensch in hunne harten verstikt hebben, en maar alleen aan zich zelven en de bevrediging hunner eigene lusten denken? Er bestaat tusschen hen en God geene gemeenschap op aarde, daarom kan er ook in het ander leven geene gemeenschap bestaan. — De duivel is de geest des haats, de »menschenmoordenaar van den beginne," die zich aan het ongeluk van den mensch wijdt. Van rechtswege behooren de onmeedoogenden aan hem, evenals de kinderen aan hunnen vader; daarom zal hun verblijf, de geheele eeuwigheid door, ook bij den duivel en zijne engelen zijn, in de vlammen van het vuur, dat niet uitdooft. Overdag nu was Hij in den Tempel en leerde; maar des nachts ging Hij uit en verbleef op den berg,*) genaamd de Olijfberg. En al het volk kwam 's morgens vroeg tot Hem in den Tempel, om Hem te hooren.

*) d. i. In de, nabij den Olijfberg gelegen vlakte van Bethanië.

ACHTSTE HOOFDDEEL.

DE JODEN NEMEN HET BESLUIT, JEZUS TER DOOD TE BRENGEN. JUDAS DE ISCARIOTHER BIEDT ZICH AAN, HUN ZIJNEN HEER EN MEESTER OVER TE LEVEREN. JEZUS OPENBAART AAN ZIJNE GELIEFDE MOEDER ZIJN BITTER LIJDEN EN DOOD.

(*Woensdag.*) (*Matth. XXVI*: 1—16; *Marc. XIV*: 1—11; *Luc. XXII*: 1—6.)

ierigheid, trouweloosheid, bedrog en verraad in het hart van den uitverkoren Apostel van Christus — versteendheid, duivelsche haat en wilde bloeddorst in de vergadering dier 72 mannen, die, als Hooge Raad, aan 't hoofd van het uitverkoren volk Gods stonden: ziedaar de twee schrikkelijke beelden, die ons Woensdag van de Goedeweek openbaart, zoo schrikkelijke beelden, dat de eerste Christenen, volgens het getuigenis van den H. Augustinus, bij de smartelijke herinnering aan de twee schandelijke gebeurtenissen van dezen dag, steeds den Woensdag als Boete- en Vastendag hielden. En, ten gevolge eener schoone en zeer aannemelijke legende, openbaart ons deze dag nog een derde, ongemeen treffend beeld: het beeld van het afscheid van Jezus van zijne allerheiligste Moeder Maria. — Overweeg dus met vrome liefde en hartelijke deelneming in het lijden van Christus deze drie beelden: de raadsvergadering in het huis van Caïphas, het verraad van Judas, en het smartelijk afscheid van Jezus en Maria.

1. En het feest der ongedeesemde *brooden*, Paschen genoemd, was nabij. En het geschiedde, toen Jezus al deze reden geëindigd had, dat Hij tot zijne leerlingen zeide: Gij weet, dat het na twee dagen Paschen is; en de Zoon des menschen zal overgeleverd worden, om gekruisigd te worden.

Alstoen vergaderden de Opperpriesters en de Ouderlingen des volks in het voorhof van den Hoogepriester, Caïphas genaamd; en zij beraadslaagden om Jezus door list te vatten, en te dooden. Maar zij vreesden het volk, en zeiden: Niet op het feest! opdat er niet soms oproer kwame onder het volk.

Bijna tweeduizend jaren vroeger had er eene soortgelijke vergadering plaats gehad, doch in geene zaal of rechthuis, maar in 't veld onder den blooten hemel. De vergadering namelijk der zonen van Jacob tegen hun onschuldigen broeder Josef, de voorafbeelding van Christus. Ach, de nijd en bloedige wraakzucht dier stamvaders van het Joodsche volk, ontvlamde heden, na tweeduizend jaren, wederom in hunne nakomelingen,

en sloeg de hand — evenals toen aan den Onschuldige en Heilige — ook nu aan den Gever van alle heiligheid zelf, aan den Verlosser der wereld! Nu werd de voorzegging van den koninklijken Zanger vervuld, toen hij zeide: De koningen der aarde zijn te voorschijn gekomen, en de vorsten zijn samen vergaderd tegen den Heer en tegen zijn' Gezalfde. (Ps. II: 2.) De Vorsten van het Joodsche volk, d. i. de Hoogepriesters, de Schriftgeleerden en de Ouderlingen vergaderen, als de werktuigen van satan, den vorst der duisternis, om tegen den Messias te beramen, hoe zij Hem met list konden vangen en ter dood brengen; met list, — want deze booswichten waren overtuigd, dat eene eerlijke, openbare rechterlijke behandeling in waarheid en gerechtigheid niet tot het doel kon leiden; met list, — want al hunne slingsche wegen, strikvragen, volksopruiingen enz. waren tot nu toe zonder gevolg gebleven, dus hadden zij eene nieuwe, krachtige list van noode, om den goddelijken Meester in zijn verderf te storten; met list, — want zij moesten de volksmenigte vreezen, waarop de heiligheid van den Meester, de wijsheid van zijne leer, de barmhartige liefde voor alle noodlijdenden en de ontelbare wonderwerken eenen diepen indruk gemaakt hadden. Maar de arglistigen wisten ook zeer goed, hoe veranderlijk de volksmenigte is, en hoe licht zij eene verrassende daad, als die door een aantal vermetele en invloedrijke mannen is ten uitvoer gebracht, met blinde onstuimigheid toejuicht. Ook moest de volksmenigte door eene daad van geweld tegen Christus verrast, bedwelmd worden, en ze dan, naar eene welberekende opruiing, met hen medeslepen.

De daad van geweld mocht ook niet openlijk, niet op klaar lichten dag, dus niet op Paasch-Sabbath ten uitvoer gebracht worden; onder de menigte, die op dat Feest *) te Jerusalem was, zouden er immers ongetwijfeld ook velen zijn, namelijk van Galileä, waaraan Jezus goed gedaan had, en die zich tegen zijne openlijke gevangenneming konden verzetten. Was echter zijne gevangenneming eens een voldongen feit; waren de talrijke dienstknechten van de Hoogepriesters en een hoop gespuis, dat men voor wat geld kon omkoopen, met het plan vertrouwd; was, met hunne medehulp, eens het roekelooze plan volbracht, en zag het volk, hoe de geprezen wonderdoener machteloos en gebonden, als een ontmaskerd booswicht voor den rechterstoel gesleurd werd; dan (zoo berekenden de oproermakers) zou zich niemand meer ten zijnen gunste durven verheffen, ja, bij velen zou de hoogachting, die zij voor Jezus hadden, in verachting overgaan, en de overigen, door het aanzien van de Phariseërs zoowel als door het geschreeuw van het omgekochte grauw beangstigd, zouden zich uit menschelijke vrees bij hen aansluiten. Vooral kwam het er dus maar op aan, het geschikte oogenblik te vinden om Jezus zonder luidruchtigheid te kunnen overvallen en gevangen te nemen. Hierover beraadslaagden en spraken de vergaderden heen en weer zonder het eens te worden. Toen kwam hun de gewenschte raad van eene zijde, waarvan zij dien het minst verwachten konden, van de zijde eens Apostels van Christus zelf — van den rampzaligen, snooden Judas, den Iscariother.

2. Doch de Satan voer in Judas, bijgenaamd de Iscariother, die een van de twaalf was. En hij ging heen tot de Opperpriesters om Jezus aan hen over te leveren. En hij sprak met de Opperpriesters en Hoofdmannen over de wijze, waarop hij Hem aan hen zoude overleveren. Zij nu dit hoorende, verblijden zich. En hij zeide tot hen: Wat wilt gij mij geven, en ik zal Hem u overleveren? En zij verbonden zich hem geld te geven, en beloofden hem dertig zilverlingen. En hij beloofde het. En van toen af zocht hij eene goede gelegenheid om hem zonder volksoploop over te leveren.

Zeker hebt gij telkenmale, als er van Judas sprake was, over twee zaken verwonderd gestaan:

*) „Want deze was een groote Sabbathdag." (Joan. XIX: 31.)

Vooreerst hoe het zoover gekomen is, dat Judas van een Apostel een zoo afschuwelijk verrader van zijnen zoo onschuldigen en beminnelijken Heer en Meester geworden is — en ten anderen waarom de goddelijken Meester, die toch alles, ook het verraad van Judas van den beginne af voorzag, dezen mensch toch nog tot zijnen Apostel kon verkiezen. Voorname geestelijke schrijvers antwoorden op deze twee vragen, naar aanleiding van de H. Schrift, het volgende.

Van de hoogte eens Apostels tot de verwerping van een verrader: een verschrikkelijke val! Daartoe heeft hem de gierigheid gebracht. Judas was getuige geweest van de vrijwillige armoede des goddelijken Meesters; hij had uit zijnen mond de menigvuldige treffende vermaningen tot vrijheid des geestes en verachting van aardsche goederen gehoord. Maar in plaats van zijn hart voor die liefderijke vermaningen te openen, werd het van dag tot dag meer versteend, en zóó werd het gezegde van Christus bewaarheid: »Gij kunt God en den mammon niet te zamen dienen." De kracht van het kinderlijk, eenvoudig geloof verdween van lieverlede uit de ziel, die door de hebzucht overmeesterd was — zoo zelfs, dat Judas reeds een jaar vóór zijn verraad, inwendig van Jezus was afgevallen, zooals wij dit duidelijk bij den Evangelist Joannes (Hfd. VI: bl. 442) lezen. Want onder de Joden, die over de belofte van het allerheiligste Sacrament des Altaars morden, was ook Judas; daarom zeide de Heer reeds toen: Maar er zijn sommigen van u, die niet gelooven (VI: 65). Met deze woorden doelt de H. Evangelist uitdrukkelijk op Judas; »want;" voegt hij er bij, »Jezus wist van den beginne, wie Hem zou leveren." — Als Petrus daarop, uit naam der H. Apostelen, de kloeke geloofsbelijdenis aflegde en uitriep: »Heere! tot wien zullen wij gaan? Gij hebt de woorden des eeuwigen levens," — antwoordde Jezus: »Heb Ik u niet twaalven uitgekozen? en één uit u is een duivel!" Hieruit blijkt duidelijk, dat de val van den ongelukkigen Apostel met het ongeloof, en wel met de ongeloovige verwerping van het H. geheim des Altaars begon — gelijk het ook, 's jaars daarop met het onwaardig en heiligschennend ontvangen van het allerheiligste Sacrament eindigde.

Het eigenbaat- en hebzuchtige hart van Judas was niet in staat de grootmoedigheid van Christus, die zich zelven waarachtig en werkelijk met onbegrensde liefde aan de zijnen wilde geven, te vatten. Daarom kwam hij ook vier dagen vóór hij met de Opperpriesters den bloedkoop sloot, tegen de edelmoedigheid dier voortreffelijke boetelinge, Maria Magdalena op, die den Zaligmaker een rijk offer deed (zie bl. 510), en riep grammoedig uit: »Waartoe die verkwisting?" O Judas, zoover is het dan al met u gekomen; dat gij uwen goddelijken Meester zelfs de hulde van een minnend hart niet meer gunt! dat gij den Zoon van den levenden God zulke eer niet meer waardig oordeelt, Hem dus veracht en u vol haat van Hem afwendt! Ja van dit oogenblik klom zijne verachting voor Jezus tot openlijken duivelschen haat tegen Hem, en van dit oogenblik, zooals de Evangelist uitdrukkelijk zegt, zocht hij naar eene gelegenheid, om Hem te leveren.

Nu hebt gij eenig denkbeeld, hoe zich het geheim der boosheid in de ziel van Judas ontwikkelde; nu kent gij de ladder, waar langs hij van de hoogte eens Apostels afdaalde tot de verwerping van een verrader. De hebzucht verduisterde zijn verstand en maakte hem voor de bovenatuurlijke waarheden onvatbaar. In deze gemoedsstemming kon hij aan het geheim der grootste liefde, aan het geheim des Altaars niet meer gelooven en dwaalde van den goddelijken Meester af. De offervaardige hulde, die Maria Magdalena aan den Zaligmaker bewees, verbitterde zijne schraapzucht en deed zijne minachting voor Christus in eigenlijken haat overslaan, zoodat hij tot het onzettend besluit kwam, den Meester te leveren. — En de rampzalige sterkte zich door de onwaardige communie om dit duivelsch besluit werkelijk ten uitvoer te brengen!

Ziedaar den wasdom en de ontwikkeling van den booze! Ziedaar de geschiedenis eener rampzalige in haar begin niet bestredene hartstocht! — O

onderzoek u zelven ernstig, of ook gij niet inwendig eene ongeregelde neiging voedt, die vroeg of laat tot hartstocht zou kunnen aangroeien en u ten val brengen!

Maar waarom heeft dan Jezus Christus, hoewel Hij dezen schrikkelijken val van zijnen Apostel voorzag, hem toch tot Apostel uitverkozen? — Bij de beantwoordiging dezer vraag moeten wij vooral vasthouden, dat niet de uitverkiezing tot Apostel maar de vrijwillige boosheid de oorzaak was van zijnen val. Ook de andere Apostelen waren, toen Jezus hen riep, nog aan menige ongeregelde neiging onderhevig, maar zij openden leerzaam hunne harten voor de vermaningen, het voorbeeld en de genade van Jezus Christus, en werden genezen. Die zelfde vermaningen hoorde ook Judas; ook hij beschouwde hetzelfde heerlijke voorbeeld van den goddelijken Meester; ook hij deelde in dezelfde genade: dus was het zijne schuld, zijne eigene, zijne groote schuld alleen, dat hij den weg des verderfs bewandelde. Heeft nu de Verlosser het eigenschuldig verderf, ofschoon Hij het van alle eeuwigheid voorzag, toch toegelaten, dan geschiedde dit, omdat zijne wijsheid en ondoorgrondelijke barmhartigheid besloten had uit de vloekwaardige daad voor de verlossing en heiliging van geheel het menschelijk geslacht den rijksten zegen te trekken.

Daar Christus zich van zijn eigen leerling liet verraden en verkoopen, wilde Hij vooreerst den hemelschen Vader voldoening geven voor het verraad, dat het menschdom aan Hem gepleegd had.

Want hadden de stamvaders eveneens om eene snoode nietigheid, om het genot van de verboden vrucht niet God den Heer als het ware aan de helsche slang geleverd en verkocht? En hebben ook hunne nakomelingen niet tot op den huidigen dag dit smadelijk verraad vernieuwd en doorgezet, terwijl zij, om het genot van vergankelijke goederen, zich van den hemelschen Vader losscheurden? — Omdat Hij openlijk aan de zondaars verkocht werd, wilde Hij ten tweeden ons op de handtastelijkste en treffendste wijze zijne liefde openbaren en toonen, dat Hij voor de zondaars op de wereld gekomen, en dus geheel hun eigendom en het slachtoffer ter hunner verlossing geworden is. — Ten derden wilde Hij zijne H. Kerk die in den loop der eeuwen zoo menigmaal van hare eigene kinderen, ja zelfs van trouwelooze priesters verraden werd door het voorbeeld van datgeen, wat haren Stichter zelf overkomen is, troosten en bemoedigen, tevens ook de bittere smart van die ongelukkigen lenigen en verzachten, die zich van hunne eigene kinderen of geliefde vrienden snood verraden zien. — Ten vierden wilde de goede Verlosser die drie volle jaren lang den trouweloozen leerling vol liefde en menschlievendheid aan zijne zijde verdroeg en hem met weldaden overlaadde, ofschoon Hij ieder oogenblik zijne gansche boosheid doorzag, ons daardoor vermanen, ook met slechte, vijandiggezinde menschen geduld te hebben, en hun kwaad met goed te vergelden. — Eindelijk heeft Hij ons door het verraad van zijnen Apostel de onzekerheid van alle menschelijke vriendschap op 't harte gedrukt, en ons dringend tegen de ongeregelde, hartstochtelijke verkleefdheid aan sterfelijke menschen gewaarschuwd.

Zie nu eens, hoe de goddelijke Barmhartigheid uit de slechtste daad van een mensch zoo rijken zegen voor de geheele Kerk en voor alle kinderen Gods wist te trekken! Judas, de Caïn van het Nieuw Verbond verkoopt het onschuldig bloed van den Abel van het Nieuw Testament, van Jezus Christus; maar dit bloed schreeuwt ten hemel — — om genade en barmhartigheid voor geheel het menschelijk geslacht, en de aarde, die dit godmenschelijk bloed gedronken heeft, wordt daardoor van den ouden vloek verlost. Gelijk de Judas van het Oud Testament, de vierde zoon van Jacob, zijnen onschuldigen broeder Josef voor twintig zilverlingen aan de Ismaëlietische kooplieden veil heeft, en daardoor, buiten zijn weten, den grond legt tot Josef's verheerlijking en tot heil zoowel van Heidenen als Joden in Egypte, zoo verkoopt de Judas van het Nieuw Testament zijnen godmenschelijken broeder Jezus Christus voor dertig zilverlingen, en hij vermoedt niet, dat op hetzelfde oogenblik, dat hij het bloedgeld werkelijk gaat ontvangen,

de verheerlijking van dezen Godmensch *) en de verlossing van het menschdom begint! Voor dertig zilverlingen! Dit is het, wat de Profeet Zacharias (zie blz. 174) eeuwen te voren op de bepaaldste wijze voorzegd had. Voor dertig zilverlingen! Dit was bij de ouden de prijs van een lijfeigen slaaf; want zoo staat er in het tweede Boek van Mozes (IIfd. XXI) geschreven, dat, wie schuldig is aan den dood van een vreemden slaaf, aan zijnen Heer dertig zilverlingen tot vergoeding moest betalen. Voor deze dertig zilverlingen wil de goddelijke Meester verkocht worden, opdat het kennelijk worde, dat Hij werkelijk de gedaante eens slaafs heeft aangenomen.

3. Terwijl op zulke wijze Judas en de Opperpriesters, de verworpelingen van het Oude en Nieuwe Testament, zich wederkeerig tot het werk des doods de hand reikten, zien wij in het nabijgelegen Bethanië de heiligste personen, Jezus en Maria tot het werk des levens — tot afscheid vóór het vertrek van Jezus in den Verlossingsdood — zich wederkeerig de hand bieden. Een eerwaardig Geestelijke van den ouden tijd, heeft dit afscheid zoo treffend schoon, zoo getrouw en aanschouwelijk beschreven, dat ook gij, Lezer, uit deze schildering, mits gij ze met een godvruchtig, kinderlijk eenvoudig hart leest, groot nut en heilzame stichting putten zult. Hij schrijft: Deze geschiedenis is zoo treurig, jammerlijk en aandoenlijk, dat ze u, als ge ook maar een weinig liefde voor Jezus en Maria hebt, tot de hartelijkste medewaardigheid bewegen moet. Des Woensdags namelijk leidde Maria haren Zoon in eene kamer alleen, en wilde Hem met de meeste vertrouwelijkheid haar harteleed klagen. Daarom zeide de diep bedroefde Moeder, toen ze bij elkander zaten: »Liefste zoon! ofschoon ik wel niet waardig ben, met U, mijn Heer en God te spreken, maak ik toch, omdat Gij ook tevens mijn ware lichamelijke Zoon zijt, van mijne moederlijke vrijheid gebruik, en verlang iets van U, wat Gij mij wel niet zult willen weigeren!"

Christus: »Hartelijk geliefde Moeder! Gij weet, dat Ik u altijd eene kinderlijke liefde heb toegedragen; zeg dus, wat gij wenscht, en Ik zal het u niet weigeren."

Maria: »Ik weet wel, dat Gij van God den Vader gezonden zijt, om de wereld te verlossen, en uit de voorzeggingen der Profeten weet ik ook wel, dat dit door uw Lijden en Dood moet gebeuren; maar de tijd, wanneer dit zal plaats hebben, weet ik niet. Daar ik nu echter zie en hoor, dat de Joden thans meer dan ooit tegen U verbitterd zijn, vrees ik erg, of zij U mij eens onverwachts zouden ontrukken, eer ik het gewaar werd."

Christus: »Lieve Moeder! Waarom vreest gij dit? Gij kunt toch wel denken, dat Ik mijn Lijden niet beginnen zal, zonder het u te voren kenbaar te hebben gemaakt."

Maria: »Ik kan mij dit wel voorstellen; maar ik vrees, dat Gij het mij niet zult willen zeggen, om mij niet te bedroeven."

Christus: »Zeker, lieve Moeder, heb Ik het u niet eerder willen zeggen, want Ik weet zeer goed, dat uw harteleed dan al te lang zou hebben geduurd, als Ik het u vroeger gezegd had. Nu echter is de tijd gekomen, dat de Profetie van Simeon zal vervuld en uw hart met het zwaard doorboord moet worden. Daarom zal Ik u alles zeggen, wat gij noodig hebt te weten."

Maria: »O mijn Zoon! ofschoon dit zonder het grootste lijden van mijn hart niet zal geschieden, bid ik U toch, mij alles te willen zeggen; want ik geloof, dat het voor mijn hart een troost zal zijn, als ik weet, wat Gij lijden zult en wanneer."

Christus: »Hartelijk geliefde Moeder! Wel is waar hebben wij met elkander veel vreugde gehad, maar nu zal al onze vreugde in bitterheid veranderd worden; want Ik zal niet langer dan van daag en morgen vroeg nog bij u blijven. Dan zal Ik afscheid nemen, en tegen den nacht door de Joden gevangen, geboeid, geslagen en met de grootste onstuimigheid van den eenen

*) „Toen Judas dan was uitgegaan, zeide Jezus: Nu is de Zoon des menschen verheerlijkt." (Joan. XIII: 31.)

rechter naar den anderen gesleept worden. Zij zullen Mij zeer slecht behandelen, Mij met geeselslagen gruwzaam verscheuren, mijn Hoofd met doornen kronen, Mij onder de grofste bespotting naar den Calvarieberg leiden en daar tusschen twee moordenaren aan een kruis nagelen. Deze en dergelijke mishandelingen zullen zij Mij aandoen en Mij als den grootsten booswicht behandelen."

Groote God in den Hemel! Hoe diep drongen deze woorden in 't hart der lieve Moeder, en hoe ellendig was het haar aan te zien! Elk der woorden ging haar als een scherp mes in de borst en drong haar met de ondragelijkste smart door merg en been. Daarom stond ze geheel krachteloos voor haren Zoon en kon om haar bitter leed geen enkel woord spreken.

Toen Christus zag, dat ze zoo smartelijk bedroefd was, sprak Hij tot haar: »Mijne allerzoetste Moeder! waarom maakt ge u toch zóó bedroefd? Wilt gij dan niet, dat Ik den kelk drinke, dien Mij mijn Vader bereid heeft? Bevalt het u dan niet, wat mijn hemelschen Vader bevalt? Wel nu, onderwerp u dan aan Gods wil en lijd kloekmoedig, wat Hij over Mij en u beschikt."

Maria: »O allerliefst kind! Hoe zou het mij mogelijk zijn, niet te weenen? Want ofschoon ik met Gods wil te vreden en van ganscher hart eens ben, ben ik toch uwe natuurlijke moeder, en heb ik U negen maanden onder mijn hart gedragen. Voor een moederhart nu is het eene onmogelijke zaak, zich niet over de ellende van haar dierbaar kind te erbarmen! — O zie, lief kind! Het doet mij leed, dat ik door mijne diepe droefheid en bittere tranen uw kruis vergroot; 't is mij nochtans niet mogelijk, mijne tranen in te houden, of Gij moet mij in eene zaak, waarom ik U bidden zal, verhooren."

Christus: »Allerliefste Moeder! Gij weet, dat Ik tot nu toe in alles uwen wil gedaan heb; zeg dus, wat gij verlangt, en is het niet tegen den wil mijns Vaders, zal het u zeker geworden."

»Maria: »Hartelijk geliefd kind! Gij weet, hoe groote liefde ik U toedraag, en dat het mij natuurlijkerwijze niet mogelijk is, van U gescheiden te zijn. Maar de wil mijns Heeren geschiede! Ik bid U slechts, dat Gij U niet een zoo gruwelijken dood, als de kruisiging, uitkiest; want Gij weet zeer goed, dat men alleen de grootste booswichten met de martelingen des kruises gewoon is te pijnigen. Welk een smaad ware het voor U, als Gij zoo gruwelijk gegeeseld, gekroond, gekruisigd, en als de grootste booswicht ter dood gebracht moest worden. Een enkel bloeddruppeltje immers, dat door uw allerheiligst lichaam vergoten wordt, is voldoende, om de zonden van de geheele wereld af te lossen; daarom bid ik U, dat Gij toch niet zooveel pijnen zult willen lijden, maar U een lichten dood uitkiezen."

Christus: »Hartelijk geliefde Moeder! De goddelijke gerechtigheid eischt, dat Ik de gruwelijkste martelingen, en den smadelijksten dood zal lijden, om de zonden van Adam en van alle menschen volkomen af te lossen. Want evenals de zondaars mijnen hemelschen Vader de grootste oneer hebben aangedaan, moet ook Mij de grootste oneer aangedaan worden. Evenals de zondaars met al hunne ledematen gezondigd hebben, moet ook Ik in al mijne ledematen gepijnigd worden. Evenals de zondaars den eeuwigen en allersmartelijksten dood verdiend hebben, moet ook Ik, om ze van dezen dood te verlossen, den bittersten en gruwzaamsten dood ondergaan. De Profeten hebben dit reeds lang voorzegd, zooals gij dikwijls gelezen en overwogen hebt. Opdat nu de Schrift vervuld worde, wil mijn Vader, dat Ik niet met een enkel druppeltje, maar met uitstorting van mijn laatste bloeddroppel de wereld besproeiend verlosse."

Overdenk hier eens, wat Maria bij deze woorden van haren innig geliefden Zoon ondervond. Met jammervol misbaar en onder eenen vloed van tranen viel zij vóór Hem op hare knieën neder, en kon om haar luid weenen geen woord uitbrengen. Toen echter Jezus vol onbeschrijfelijke teederheid zijne hand op het hoofd zijner Moeder gelegd, en ze op dat oogenblik door de kracht zijner godheid wonderbaar getroost had, sloeg

zij haar oog op en sprak met onbeschrijfelijke ontroering en vertrouwen: »Liefste Zoon en aanbiddenswaardigste Heer: Het geschiede naar uw woord!"

Toen Christus daags daarop maar korten tijd meer met de zijnen in Bethanië verwijlen kon, stond Hij van zijne plaats op en sprak tot hen: »Dierbare vrienden! De tijd is gekomen, dat Ik heen ga, om den wil mijns Vaders te volbrengen, en daarom moet Ik van u afscheid nemen. Ik dank u allen voor de liefde en den trouw, die gij Mij en mijnen leerlingen bewezen hebt. Mijn hemelsche Vader zal u loonen en alle bewezen diensten rijkelijk vergelden. Ik dank u, godvruchtige vrouwen, die Mij zijt nagevolgd, en Mij en mijne arme leerlingen zoo trouw met uwe middelen hebt onderhouden. Inzonderheid dank Ik u, dierbare Lazarus, Magdalena en Martha, dat gij Mij en mijnen leerlingen zoo dikwijls gastvrijheid verleend en gespijsd hebt." Eindelijk wendde zich Jezus tot zijne allerheiligste Moeder en wilde afscheid van haar nemen; maar om de groote smart, die beider harten vervulde kon geen van beiden een woord spreken. Wie ooit twee minnende harten van elkander heeft zien scheiden, kan zich eenigszins voorstellen, hoe jammerlijk de scheiding van deze twee heeft moeten zijn. Nooit zijn er op aarde twee harten geweest, die zich zóó lief gehad hebben als Jezus en Maria; daarom heeft er ook, zoolang de wereld bestaat, nooit eene zoo droevige scheiding plaats gehad, als tusschen Jezus en Maria. De arme Moeder scheen bij deze scheiding zoo jammerlijk en medelijdenswaardig, dat de Engelen in den hemel en de menschen op aarde medelijden met haar hadden. Eindelijk sprak de Heer tot haar: »Allerliefste Moeder! Ik dank u ten hoogste voor al de moederlijke liefde en trouw, die gij Mij bewezen hebt. Ik dank u, dat gij Mij negen maanden onder uw hart gedragen en Mij tot op mijn vierendertigste jaar alle moederlijke trouw betoond hebt. Mijn hemelsche Vader zal uw loon zijn en u al uwe liefde en trouw rijkelijk vergelden!"

Overweeg hier nu eens, hoezeer al die woorden in 't hart der gezegende Maagd en van alle aanwezigen indrongen, en welk een gesnik en geween, klagen en jammeren er in 't gansche huis ontstond. Maar de maagdelijke Moeder Gods herhaalde steeds alleen dit enkele woordje: »O liefste Zoon! O aanbiddenswaardigste Heer! de wil mijns Heeren geschiede!" Zóó verliet de minzaamste, liefderijkste Jezus het huis zijner geliefde vrienden te Bethanië en ging met zijne Apostelen naar Jerusalem, om hier het grootste aller geheimen te volbrengen.

NEGENDE HOOFDDEEL.

JEZUS OP HET LAATSTE AVONDMAAL.

(*Donderdag.*) (*Matth. XXVI*: 17—30; *Marc. XIV*: 12—26; *Luc. XXII*: 7—39; *Joan. XIII*: 1—*XIV*: 1—31.)

Schoon, goed en heilzaam is het, wilt gij het lofwaardig Geheim onzes Heeren, dat nu op dezen dag nog voltrokken wordt, diep in uw hart prenten, als gij vooral op de beteekenisvolle godsdienstplechtigheden, waarmede de Kerk den gedenkdag van dit Geheim, den Witten Donderdag*) viert, uwe aandacht vestigt.

*) In Duitschland Groene Donderdag genaamd naar de kruiden, die de Joden bij het nuttigen van het Paaschlam gewoon waren te eten. Het nuttigen der

1. Deze godsdienstplechtigheden schijnen met elkander te strijden, daar zij deels tot vreugde, deels tot droefheid stemmen. Doch het moet juist zoo zijn, omdat juist deze H. dag beiden vereenigt: de gelukkigste vreugde en het diepste leed, den kelk der zegening en het kruis, d. i. van den eenen kant de instelling van het H. Sacrament des Altaars en, als inleiding daartoe, het nuttigen van het Paaschlam en de voetwassching; van den anderen kant de benauwdheid des doods van Christus op den Olijfberg en, daarmede verbonden, de Judaskus en de gevangenneming van den goddelijken Meester. In iedere Parochie- of Kathedrale Kerk wordt op Witten Donderdag maar één e H. Mis gelezen, waarbij de dienstdoende Priester aan de overige aanwezige Geestelijken en de andere geloovigen de H. Communie uitdeelt — ter herinnering, hoe de goddelijke Meester weleer op dezen dag voor den eersten keer aan zijne lieve Apostelen de H. Communie uitgedeeld heeft. De witte kleur van het misgewaad, de versieringen van het altaar en de jubelzang van het Gloria in excelsis Deo, waarbij alle klokken van de kerk geluid worden, herinneren aan de blijde bediedenis van den dag, aan de genaderijke instelling van het allerheiligste Sacrament, en de houten ratels die voortaan tot Zaterdag de plaats van de klokken vervangen, evenals de meeste daarop volgende godsdienstplechtigheden stellen den rouw der Kerk en de gedachtenis der geloovigen aan het Lijden van den Verlosser der wereld voor. Na het Agnus Dei wordt de kus van vrede niet gegeven (zelfs in vroegere tijden gebeurde ook het kussen van het Altaar en het Misboek evenmin) ter herinnering, dat Christus op dezen dag door den Judaskus verraden is.

In de kathedrale kerken wijdt de Bisschop onder de plechtige Mis van Witten Donderdag de H. Oliën *) voor de parochie-kerken van zijn bisdom, en wel de ziekenolie vóór het »Paternoster," het Chrisma en de olie der Catechumenen na de Communie. De Kerk heeft eene tweevoudige reden, waarom ze juist dezen dag uitkiest om de H. Oliën te wijden. Vooreerst is het H. Sacrament des Altaars, wier instelling op Witten Donderdag gevierd wordt, het middelpunt van al de andere H. Sacramenten en kerkelijke zegeningen (waarbij de H. Oliën veel gebruikt worden); wijders heeft de Kerk de H. Oliën tevens op den daarop volgenden Zaterdag bij de zegening van den doopvont en het plechtig Doopsel der Catechumenen van noode.

Na het einde van de H. Mis wordt het Allerheiligste in plechtige Processie uit het Tabernakel of naar de sacristie of naar eene zijkapel van de kerk gedragen, waar eene geschikte plaats om het waardig op te nemen bereid en met bloemen versierd is. Waarlijk eene veelbeteekenende en treffende processie; want zij herinnert ons aan dien nachtelijken gang, die de goddelijke Zaligmaker, vergezeld van zijne Apostelen na het laatste Avondmaal naar den hof van Olijven gedaan heeft!

Hierop worden de Altaren ontbloot, d. i. de altaardwalen en alle sieraden weggenomen en daarbij de Psalm XXI gebid: God, mijn God, zie op mij; waarom hebt Gij mij verlaten? — Ik ben een spot der menschen en de smaad des volks. — De verdrukking is nabij; want er is geen helper. Zij hebben mijne handen en mijne voeten doorgraven, zij hebben mijne kleederen onder hen verdeeld en over mijn kleed hebben zij het lot geworpen, enz. In dit Psalmgebed is op de meest duidelijke en bevattelijke wijze uitgedrukt, wat de ontblooting

---

eerste keukenkruiden van de lente, zooals dit in de christelijke huisgezinnen op Witten Donderdag gebruikelijk is, is eene herinnering aan dit gebruik van het Oude Testament.

*) De Kerk gebruikt de Olie der Catechumenen bij de zegening van den doopvont, bij het Doopsel, bij de Altaarwijding, bij de Priesterwijding en bij de Kroning van Koningen en Koninginnen. De ziekenolie wordt bij het H. Sacrament des Oliesels en de klokkenwijding gebruikt. Eindelijk bedient zich de Kerk van het Chrisma in het H. Doopsel en Vormsel, bij de Bisschopswijding en bij de wijding van kelken, patenen en klokken.

der altaren beteekent, namelijk de vernedering van den lijdenden Zaligmaker, die zich voor het oog der menschen van alle schoonheid en goddelijke majesteit ontdoen wilde, zijne naaktheid, nadat Hij door de roekelooze dienders van zijne kleederen beroofd is, eindelijk den onuitsprekelijken rouw der kerk over het Lijden en Dood van haren goddelijken Bruidegom.

Eindelijk heeft in de kathedrale kerken de godsdienstplechtigheid der voetwassching plaats, ter herinnering aan de wonderbare ootmoedigheid van den goddelijken Meester, waarmede Hij zijne leerlingen de voeten wiesch. Welke heilige aandoening zoudt gij niet gevoelen, als gij het geluk eens had op Witten Donderdag in Rome den Plaatsbekleeder van Jezus Christus, den H. Vader te zien, hoe hij, ootmoedig op zijne knieën op rij af dertien pelgrims *) de voeten wascht, en ze zelf daarna aan tafel het eten toedient! In de kathedrale kerken verricht de Bisschop, in vele kloosterkerken de Abt deze hartroerende handeling aan twaalf armen. Eertijds verrichtten ook alle katholieke Vorsten, Koningen en Keizers de voetwassching. Vooraf gaf de bisschop de absolutie, en daarop wiesch en kuste de Vorst, van zijne waardigheidsbekleeders omgeven, de voeten der twaalf armen, bediende hen aan tafel en schonk hun eindelijk een aalmoes. Gewoonlijk deed de Vorstin hetzelfde aan twaalf arme meisjes.

2. Dit zijn de plechtigheden en eerbiedwaardige gebruiken van Witten Donderdag, waarmede de Kerk hare kinderen aan de gewichtige feiten en gebeurtenissen van dien dag herinnert. Het eerste dezer feiten is het Laatste Avondmaal, d. i. de Paaschviering van het Oude Testament, dat de goddelijke Meester op den vooravond van zijn bitter Lijden en Dood voor den laatsten keer met zijne geliefde leerlingen gehouden heeft, zooals ons dit de Evangelisten met de volgende woorden beschrijven:

De dag nu der ongedeesemde *brooden* was gekomen, waarop het Pascha moest geslacht worden. Toen kwamen de leerlingen tot Jezus. En Hij zond twee zijner leerlingen, Petrus en Joannes, uit, en zegt tot hen: Gaat heen en maakt ons het Pascha gereed, opdat wij het eten. Zij nu zeiden: Waar wilt Gij, dat wij henengaan en voor U gereedheid maken, opdat Gij het Pascha kunt eten? en Jezus zeide tot hen: Gaat naar de stad; en zie, als gij de stad ingaat, zal u een mensch ontmoeten, die eene kruik water draagt; volgt hem in het huis, waar hij ingaat. En waar hij ook zij ingegaan, spreek *daar* tot den heer des huizes, tot den huisvader: De Meester zegt: Mijn tijd is nabij; waar is de eetzaal, waar Ik met mijne leerlingen het Pascha kan eten? want bij u houd Ik het Pascha met mijne leerlingen. En deze zal u eene gespreide bovenzaal wijzen; en maakt het daar voor ons gereed. En zijne leerlingen gingen heen, en kwamen in de stad; en zij bevonden *alles*, gelijk Hij hun gezegd had. En zij deden, gelijk Hij hun bevolen had, en bereidden het Pascha.

Toen het nu avond geworden was vóór den feestdag van Paschen, daar Jezus wist, dat zijne ure gekomen was, om uit deze wereld over te gaan tot den Vader, zoo heeft Hij, na de zijnen, die in deze wereld waren, geliefd te hebben, hen ten uiterste lief gehad. En Hij kwam, met de twaalf, zette zich aan tafel en de twaalf Apostelen met Hem. En Hij zeide tot hen: Met *groot* verlangen heb Ik verlangd dit Pascha met u te eten, voordat Ik lijde! Want Ik zeg u: Ik zal het voortaan niet eten, totdat het vervuld worde in het Rijk Gods. En Hij nam eenen kelk, en gedankt hebbende, zeide Hij: Neemt en deelt dien onder u! Want voorwaar Ik zeg u: Ik zal niet drinken van deze vrucht des wijnstoks, tot op dien dag, dat het Rijk Gods gekomen is,

*) Ter herinnering aan de twaalf Apostelen en den H. Paulus.

wanneer Ik haar nieuw zal drinken in het Rijk mijns Vaders.

Volgens eene oude overlevering was het huis met de eeuwig gedenkwaardige eetzaal, waarin Jezus zijn laatst Avondmaal hield, het eigendom van den H. Evangelist Marcus, wiens familie reeds toen met den goddelijken Meester bevriend was. Hier waren de Apostelen na den dood van Christus vergaderd; hier verscheen Hij hun op den avond zijner verrijzenis; hier stelde Hij het H. Sacrament der Biecht in; hier ontvingen de Apostelen op Pinksterdag den H. Geest; en ook hier nam later de H. Petrus, toen hij door een Engel uit de gevangenis verlost was, zijnen intrek. *) Daarom werd dit eerbiedwaardig huis, waarin zoo genaderijke geheimen hadden plaats gehad, later in eene kerk veranderd, die den naam van Sionskerk kreeg. De godvruchtige Catharina van Emmerik, die in eene harer verrukkingen dit huis zag, beschrijft het op de volgende wijze: Aan de zuidzijde van den berg Sion, niet verre van de burcht van David, ligt een sterk, oud gebouw, tusschen boven bij elkander komende, lommerijke boomen, in een ruim plein, dat met dikke muren omgeven is. Het was het zelfde huis, waar weleer de helden, de dappere bevelhebbers van David woonden en zich in allerlei wapenkunsten oefenden. Vóór den bouw van den Tempel heeft de Arke des Verbonds hier een tijd lang gestaan, en hier schreef de Profeet Malachias zijne Profetiën over het allerheiligste Sacrament en over de offerande van het Nieuw Verbond. Het gansche gebouw is rondom met een zuilengang omgeven. Uit de voorkamer komt men in de binnenste, hooge, schoon beplankte zaal, van welks plafon verscheidene lampen hongen; de muren zijn met schoone matten en tapijten behangen, in het plafon is een licht gemaakt en als met een doorschijnend blauwachtig floers overtrokken.

*) En Petrus ging naar het huis van Maria, de moeder van Joannes, bijgenaamd Marcus, alwaar velen samen vergaderd en aan het bidden waren," (Handl. der Apost. XII: 12).

In deze eetzaal hield de Zaligmaker met zijne Apostelen het Pascha, volgens het voorschrift der wet (zie bl. 91). Gij nu, Lezer, moet u dit schouwspel recht levendig voor den geest stellen en uwe blikken eerbiedig op onzen lieven Heer en Zaligmaker vestigen, hoe Hij hier met goddelijke waardigheid en onbeschrijfelijke menschlievendheid en liefde in den kring der zijnen verwijlt om het verhevendste aller voorafbeeldingen van het Oud Testament te voltooien en het hoogste aller geheimen van het Nieuw Testament te stichten. O hoe liefderijk en vurig heeft Hij daarom naar dit heilig uur verlangd! Met welk gevoel ziet Hij nu onder den maaltijd op het Paaschlam, dat vóór Hem ligt, en waarin Hij zijne eigene voorafbeelding erkent! Want evenals men dit onschuldig lam gedood had, zonder echter een harer beenen te breken, zoo zal ook de Zoon des menschen morgen vermoord, maar, volgens Gods raadsbesluit geen been aan Hem gebroken worden. Evenals bij den uittocht der Israëlieten uit Egypte het bloed van het lam de losprijs was tot redding der eerstgeborenen, zal ook het godmenschelijk bloed de losprijs zijn tot redding en verlossing van alle menschen. Ten laatsten male eet Hij het Pascha van het Oud Testament, omdat nu in de plaats der voorafbeelding de waarheid zelve, d. i. het Pascha van het Nieuw Testament in het Rijk Gods op aarde, in de Kerk treden zal. Ten laatsten male neemt Hij, volgens Joodsch gebruik bij het Paaschlam, voor den laatsten keer den kelk, om dien in den kring zijner dierbare leerlingen te laten rondgaan, doch deze kelk was nog niet de geheimvolle kelk van het allerheiligste Sacrament, hetwelk eerst na volbrachten Paaschmaaltijd en voetwassching zou ingesteld worden; want de dag is nabij, waarop Hij, na voltooiing van zijn Rijk op aarde, met al de uitverkorenen den geheimvollen wijn der eeuwige zaligheid in den hemel zal drinken.

3. En het avondmaal gedaan zijnde, toen de duivel al reeds in 't hart gelegd had, dat Judas, de Zoon van Simon de Iscariother, Hem zoude overleveren, ofschoon Hij weet, dat de Vader Hem

alles in handen heeft gegeven, en dat Hij van God is uitgegaan, en tot God henengaat, staat Hij op van het avondmaal, en legt zijne kleederen af; en een linnendoek nemende, omgordt Hij zichzelven. Daarna giet Hij water in het bekken, en begint de voeten der leerlingen te wasschen en af te droogen met den linnendoek, waarmede Hij omgord was. Hij kwam dan tot Simon Petrus. En Petrus zeide tot Hem: Heere! wascht Gij mij de voeten! Jezus antwoordde en zeide tot hem: Wat Ik doe, weet Gij thans nog niet, maar gij zult het daarna weten. Petrus zeide tot Hem: Gij zult mij in eeuwigheid de voeten niet wasschen! Jezus antwoordde hem: Indien Ik u niet wassche, zult gij geen deel hebben met Mij! Simon Petrus zeide tot Hem: Heere! niet alleen mijne voeten, maar ook handen en hoofd. Jezus zeide tot hem: Die zich gebaad heeft, heeft niet van noode dan zich de voeten te wasschen, maar hij is geheel rein. Ook gijlieden zijt rein, maar niet allen! Want Hij wist wie het was, die Hem zoude overleveren; daarom zeide Hij: Niet allen zijt gij rein.

Toen Hij dan, na hunne voeten gewasschen te hebben, zijne kleederen genomen had, en weder aan *tafel* zat, zeide Hij tot hen: Weet gij wat Ik u gedaan heb? Gij noemt Mij Meester en Heer; en gij zegt wel, want Ik ben het. Indien dan Ik uwe voeten gewasschen heb, Ik, uw Heer en uw Meester, zoo moet ook gij elkanders voeten wasschen; want Ik heb u een voorbeeld gegeven, opdat ook gij doet, gelijk Ik gedaan heb.

Waarlijk een schouwspel, waarop de Engelen des Hemels met aanbiddende verbazing nederzagen! De H. Evangelist Joannes, die het zelf beschrijft, weet schier geene woorden te vinden om zulke grenzelooze ootmoedigheid en overvloeiende langmoedigheid van zijnen lieven Meester naar waarde te beschrijven, en stelt zich te vreden, door de twee beteekenisvolle stellingen, waarmede hij zijne beschrijving begint, op deze langmoedigheid en ootmoed te wijzen. »Toen de duivel al reeds in het hart gelegd had, dat Judas, de zoon van Simon de Iscariother, Hem zoude overleveren," — d. i. ofschoon Jezus zeer goed wist, dat er in den kring der Apostelen één was, die Hem reeds verkocht had, en alleen maar meer het geschikte oogenblik bespiedt en afwacht, Hem werkelijk aan zijne vijanden over te leveren, wil Jezus toch dezen Apostel, den verrader zelven, de voeten wasschen. — Bewonderenswaardige langmoedigheid, bovenmatig geduldige liefde! — »Ofschoon Hij weet, dat de Vader Hem alles in handen heeft gegeven, en dat Hij van God is uitgegaan, en tot God henengaat," d. i. ofschoon de lieve Meester van zijne goddelijke heerlijkheid en oneindige majesteit ten duidelijkste bewust is, wil Hij toch zijnen onwaardigen dienstknechten slavendienst bewijzen, terwijl Hij hun de voeten wascht. Onbegrijpelijke ootmoedigheid en inschikkelijkheid! Doch zoo moest het zijn. De Leermeester vertrekt; daarom herhaalt Hij met zijne leerlingen nog eens door eene treffende en beteekenisvolle handeling, wat Hij hun gedurende drie jaren verkondigd, aanbevolen en ingeprent heeft, namelijk de christelijke grondwet over de ootmoedigheid en de zachtmoedigheid, over de algemeene zelfvernedering en langmoedige liefde. Dit was het inzicht van Jezus bij de voetwassching. Doch Hij had er nog een ander doel bij: Hij wilde de Apostelen door de lichamelijke zuivering, ook inwendig van alle overblijfselen van zonde reinigen, om ze op het onmiddellijk ontvangen van het H. Sacrament des Altaars voor te bereiden, en daardoor alle toekomende geslachten te leeren, dat hij alleen tot dit geheim en genaderijk gastmaal mag naderen, die te voren door de boetvaardigheid in Christus zuiver gewasschen is.

Zie nu eens en behartig, hoe de Koning der eeuwige heerlijkheid de dienstknecht zijner Apostelen wordt, en voor hen op de knieën nedervalt! Hij legt het lange bruine overkleed, dat hij gewoonlijk over den rok zonder naad droeg, ter

zijde, zoekt een linnen doek, omgort er zich mede en begint de voetwassching — op de eerste plaats bij het Hoofd der Apostelen, bij Petrus. Deze was de hoogbevoorrechte, wien »vleesch noch bloed, maar de hemelsche Vader zelf geopenbaard had, dat Christus de Zoon van den levenden God is." Deze diepe, duidelijke kennis, die hij op zulke wijze over de godheid van Christus verkregen had, was onvergelijkelijk grooter, dan die wij door het gewoon geloof bezitten. Daarom ontstelt de nederige man, toen hij zijnen Heer en God voor zich zag nederknielen, gereed, om den dienstknecht de voeten te wasschen. »Hoe — roept hij uit — Gij, de Heer van hemel en aarde, wilt mij, een nietigen aardworm, de voeten wasschen, d. i. slavendienst bewijzen? Dat gebeurt in der eeuwigheid niet!" Doch de lieve Zaligmaker voert hem met lieftalligen, nadrukkelijken ernst te gemoet: »Wat Ik doe, weet gij thans nog niet." Want onder deze uitwendige handeling ligt een dubbel geheim verborgen: het geheim der christelijke ootmoedigheid, en dat der voorbereiding tot het ontvangen van het Allerheiligste Sacrament. Dit dubbel geheim moet juist door de aandoenlijke handeling der voetwassching diep en onuitwischbaar in het hart der Apostelen geprent blijven; daarom eischt de goddelijke Meester bepaald, dat zij zich aan de voetwassching onderwerpen, en dreigt, dat, zoo zij den wil des Meesters niet opvolgen, hij hun het geheimvol brood der belofte niet zal laten toekomen: »Indien Ik u niet wassche, zult gij geen deel hebben met Mij!" Een beteekenisvol woord, dat de Christen, zoo dikwijls hij ter Communie wil gaan, ernstig moet overwegen: nadert gij tot de tafel des Heeren, zonder dat u Christus eerst van uwe zonden zuiver gewasschen heeft, dan ontvangt gij werkelijk het allerheiligste Brood, maar niet om te deelen in de rijkdommen van genade in Christus, maar om den dood te sterven.

Petrus begreep toen deze woorden nog niet in hare geheele geheimvolle beteekenis; hij hoorde maar, dat hij, zonder de voetwassching, door Christus zou worden uitgesloten. Daarom roept hij nu met de onstuimigheid van een van liefde brandend hart uit: »Heere! niet alleen mijne voeten, maar ook handen en hoofd" — d. i. Ik wil niet slechts in 't algemeen, maar het rijkste deel met U hebben; ik wil niet slechts in 't algemeen met U in gemeenschap van liefde verbonden zijn, maar in de allerinnigste, geheel mijn wezen omvattende gemeenschap van liefde! — Om het antwoord van den goddelijken Meester goed te verstaan, moet gij weten, dat zij, die bij de Joden ten gastmaal genoodigd waren, gewoon waren zich eerst te wasschen. — Daarom werden hun vóór den maaltijd zelven slechts de voeten nog gewasschen, om het rustbed, waarop ze onder den maaltijd uitgestrekt lagen, niet te besmeuren. Op dit gebruik zinspeelde Jezus, toen Hij den Apostel Petrus antwoordde: »Die zich gebaad heeft, heeft niet van noode dan zich de voeten te wasschen." Daarmede wilde Hij zeggen: Gij zijt immers door het bad der wedergeboorte reeds van de schulden van uw vroeger leven gezuiverd, en hebt slechts noodig, om het hemelsch Manna te genieten, dat Ik u nu geven zal, de zuivering van »het stof der voeten," d. i. van de kleine, dagelijksche zonden.

Nu ging Petrus zitten, en liet zich de voeten wasschen; maar met welke gesteldheid: wie zal dit zeggen? Zeker kwamen hem bij het zien van den zoo diep ootmoedigen Meester op zijne knieën warme tranen in de oogen; en toen de lieve Zaligmaker hem met den linnen doek de voeten afdroogde, en met zijnen allerheiligsten mond kuste, ontwaarde hij inwendig zulke liefde en zoetigheid, dat hij zich inbeeldde, ware het noodig, voor den geliefden Meester bloed en leven veil te willen hebben.

Nadat de H. Petrus gewasschen was, kwam de Heer bij Joannes, toen bij Andreas, daarna bij Jacobus en zoo verder tot bij den laatsten. De lieve leerlingen werden niet enkel uiterlijk, maar ook inwendig naar de ziel door Christus gewasschen; want Hij schonk hun onder de wassching eene ware kennis en berouw van hunne zonden, zooals zij die nooit in hun leven ondervonden hadden. Hij schonk hun ook een inwendig licht,

waardoor zij zijne bovenmatige liefde en ootmoedigheid en hunne groote onwaardigheid, om zulke eer van Christus te ontvangen, duidelijk inzagen.

Ten laatste kwam Hij bij den verrader Judas, en knielde ootmoedig voor hem neder. Overweeg dit wonder van zelfverloochening en ootmoedigheid van Jezus. De duivel heerscht in Judas' hart als op zijne troon, en toch lag Christus, de Zoon van den levenden God, voor dezen boosdoener op de knieën, om hem door het blijk zijner teederste liefde te vermurwen en door zijne inwendige genade van de ongemeen schrikkelijke boosheid te bekeeren. Hij legde zijne goddelijke handen onder zijne trouwelooze, snoode voeten, kuste ze, en zag dan met zijn menschlievend oog geheel weemoedig en liefderijk op het donkere gelaat van den verrader. Maar alles was vruchteloos; in die snoode ziel moest het geheim der boosheid vervuld worden!

4. Maar ook het geheim van liefde, zooals het van alle begin af in het allerheiligst hart van Jezus lag opgesloten, zou nu vervuld en geopenbaard worden — in de instelling van het aanbiddelijk Sacrament des Altaars. Hier is elke menschelijke taal ontoereikend, en zelfs het woord van den wijsste is niet in staat de heerlijkheid dezer wondervolle gebeurtenis uit te spreken. Daarom is ook hier, hoe verhevener het geheim, des te korter en eenvoudiger het verhaal van de Evangelisten, en zoo ooit, dan komt hier zeker het woord van den H. Joannes te pas: »Doch er zijn nog vele andere dingen, die Jezus gedaan — en gesproken — heeft voor de oogen zijner leerlingen, die in dit Boek niet zijn geschreven." Daarom zijn vele, geloofwaardige en in de godgeleerdheid kundige mannen het gevoelen toegedaan, dat de goddelijke Meester, alvorens Hij nu van de voetwassching tot de instelling van het allerheiligste Sacrament des Altaars overging, zijnen leerlingen op het zelve, zoo goed als zij het konden vatten, in 't bijzonder heeft voorbereid, en hun gezegd: nu is het uur gekomen, waarop Hij zijne belofte volbrengen en hun het hemelsch Manna (bl. 439 enz.) werkelijk geven zou. Doch aanhooren wij vooral het woord der eerwaardige Evangelisten!

En terwijl zij aten, nam Jezus brood — en dankte — zegende — brak het — en gaf het zijne leerlingen, zeggende: Neemt en eet dit is mijn lichaam, hetwelk voor u gegeven wordt; doet dit tot mijne gedachtenis.

Desgelijks nam Hij ook den kelk, na den maaltijd, dankte, en gaf hun dien, zeggende: Drinkt allen daaruit. En zij dronken allen daaruit. En Hij zeide tot hen: Deze is de kelk, het Nieuwe Testament in mijn bloed, mijn bloed des Nieuwen Testaments, dat voor u en voor velen zal vergoten worden tot vergeving der zonde.

Hetzelfde verhaalt en bevestigd ons, vier en twintig jaren later, de H. Paulus, in zijnen eersten Brief aan de Corinthiers (XI: 23—29): Want ik, ik heb van den Heer ontvangen, 't geen ik u ook heb overgegeven, dat de Heere Jezus in de nacht, waarin Hij geleverd werd, brood nam, en gedankt hebbende het brak en zeide: Neemt en eet, dit is mijn lichaam, dat voor u geleverd zal worden; doet dit tot mijne gedachtenis! Desgelijks ook den kelk, nadat Hij den maaltijd genomen had, zeggende: Deze kelk is het Nieuwe Testament in mijn bloed, doet dit, zoo dikwijls gij *dien* zult drinken, tot mijne gedachtenis. Want zoo dikwijls gij dit brood zult eten, en den kelk drinken, zult gij den dood des Heeren verkondigen totdat Hij komt. Derhalve, al wie onwaardiglijk dit brood zal gegeten of den kelk des Heeren zal gedronken hebben, die zal schuldig wezen aan het lichaam en het bloed des Heeren. Doch de mensch beproeve zich zelven, en zóó ete hij van dat brood, en drinke van den kelk; want die onwaardiglijk eet en drinkt, hij eet en drinkt zich een oordeel, omdat hij het lichaam des Heeren niet onderscheidt.

Eveneens schrijft dezelfde Apostel op eene andere plaats (Hebr. XIII: 10). Wij hebben een altaar, waarvan zij die het tabernakel dienen, geen recht hebben om te eten *d. i. de Joden.* Want is niet de kelk der zegening, dien wij zegenen, eene gemeenschap met het bloed van Christus? en het brood dat wij breken, is het niet eene gemeenschap met het lichaam des Heeren? (I. Cor. X: 16).

Bijgevolg is dan in het laatste Avondmaal vervuld, wat de goede Zaligmaker een jaar te voren met Paschen zoo nadrukkelijk beloofd had. De Heer heeft door het woord zijner almacht brood en wijn (nadat Hij deze aardsche geschenken dankend en zegenend aan zijnen hemelschen Vader had opgedragen) in zijn allerheiligst lichaam en in zijn dierbaar bloed veranderd, en beiden aan de zijnen ter Communie gegeven. Nu werd voor den eersten maal dat ééne, heilige, geheimvolle offer van het Nieuwe Testament, waarvan de Profeet Malachias voorzegd had, opgedragen, omdat juist in de gedaante van brood het lichaam van Christus, in zooverre »het geleverd wordt" d. i. het offerlichaam — en in de gedaante van wijn het bloed van Christus, in zooverre »het vergoten wordt" d. i. het offerbloed waarlijk tegenwoordig was. Nu werd aan de Apostelen en hunne opvolgers tot aan het einde der tijden de macht verleend deze offerande van het Nieuwe Testament op te dragen, *) daar hun Jezus beval, de drie heilige handelingen, de opoffering, verandering en communie evenzoo, als Hij gedaan had, te volbrengen: »Doet dit tot mijne gedachtenis."

O wie zal ons de diepe ootmoedigheid, den H. eerbied, en vromen liefdegloed beschrijven, waarmede de lieve Apostelen deze heilige, geheel bovennatuurlijke spijze genuttigd hebben! Zeker is de een na den anderen voor Christus op de knieën gevallen, en heeft onder een vloed van tranen uit de handen van den goeden Meester het hemelsch brood ontvangen. Zeker hebben zij, bijzonder de leerling van liefde Joannes, die op dit gastmaal het voorrecht genoot, op de borst van den goddelijken Meester te rusten — zeker hebben zij, geheel in heilige vervoering verslonden, gedacht bereids die hemelsche zaligheden te smaken, die de goddelijke Meester hun beloofd had. O geliefde, eerwaardige, gelukzalige mannen, die het eerst op aarde het brood der Engelen geproefd hebt, bidt voor mij, zoo dikwijls ik tot de tafel des Heeren nader, opdat ook ik mijnerzijds steeds zulke gewaarwordingen moge hebben, als Gij! — Hoogwaardig Sacrament van liefde van mijnen Verlosser, wees ten allen tijde geloofd geprezen en aanbeden! — Tot U verzucht ik uit het diepste van mijn hart. O brood der Engelen, versterkt mij! O edele spijze, verzadig mij! O krachtige artsenij, genees mij! O kostbare balsem, verkwik mij! O brandend vuur, verwarm mij! O heldere zon, verlicht mij! O voortreffelijkste schat, verrijk mij! O hoogste goed, vervul mij in den tijd en in de eeuwigheid! Amen.

De hooge beteekenis en voortreffelijkheid van dit Sacrament zal ons nog duidelijker worden, als wij overwegen, waarom het Jezus juist op den avond vóór zijn bitter Lijden en Dood, en wel, na het Paaschlam van het Oude Testament genuttigd te hebben, heeft ingesteld. Het moest als het ware de afscheidsgroet zijn, een geschenk tot gedachtenis van den goeden Meester, de bekroning en voltooiing van al zijne tot nu betoonde blijken van liefde. En bedenk nu eens, hoe mildadig Hij reeds in zijn leven de Apostelen met de rijkdommen zijner genade overladen heeft: Hij heeft hun de waarheid zuiver en onvervalscht van den hemel gebracht, Hij heeft ze tot zijne zendelingen uitgekozen, Hij heeft ze van hunne zonden zuiver gewasschen, Hij heeft hen met het gezicht zijner heerlijke wonderwerken bevoorrecht; nu kunt ge afmeten, van hoe hooge waarde het laatste, het geschenk tot gedachtenis van een zoo rijken en mil-

*) Hoe de opvolgers der Apostelen reeds in de oudste tijden van de Kerk deze macht uitoefenden, zal in het 6de deel van dit werk, Hoofd. IX, uitvoerig worden aangetoond.

dadigen Heer moet geweest zijn. — Ach hoezeer zijn zij dan te beklagen, die in den waan verkeeren, dat de Zoon des menschen aan zijne zoo zeer bevoorrechte, innig geliefde vrienden in het laatste uur geen ander geschenk tot aandenken heeft kunnen geven dan — een weinig brood en wijn tot gedachtenis aan Hem! Neen, niet louter brood en gewone wijn, maar onder de gedaante van brood en wijn, het voortreffelijkste aller geschenken, zichzelven wilde de lieve Zaligmaker aan de zijnen geven; en wel onmiddellijk vóór zijn verscheiden in den dood, om daardoor dit liefdevol aandenken aan den weggaande in hun hart goed wakker en levendig te houden — gelijk immers in 't algemeen het laatste steeds het meest in het geheugen en in 't hart bewaard blijft. Het uur was gekomen, waarop Hij, volgens zijne menschelijke gestalte, van zijne leerlingen afscheid zou nemen; daarom wilde Hij nu dit aanbiddelijk geheim instellen, waardoor Hij in Sacramenteele gedaante bij hen blijft. En Hij wilde het zelfs onmiddellijk na de nuttiging van het Paaschlam instellen: op die voorafbeelding moest de waarheid zelve volgen; in de plaats van het lam, hetwelk met zijn bloed voor de Israëlietische eerstgeborenen betaald had, moest het waarachtig Lam Gods treden, hetwelk met zijn bloed de schuld van het gansche menschdom betaald had; de Paaschspijze van het Oude Testament moest door het eucharistiesch Paaschmaal van het Nieuw en eeuwig Verbond vervangen worden.

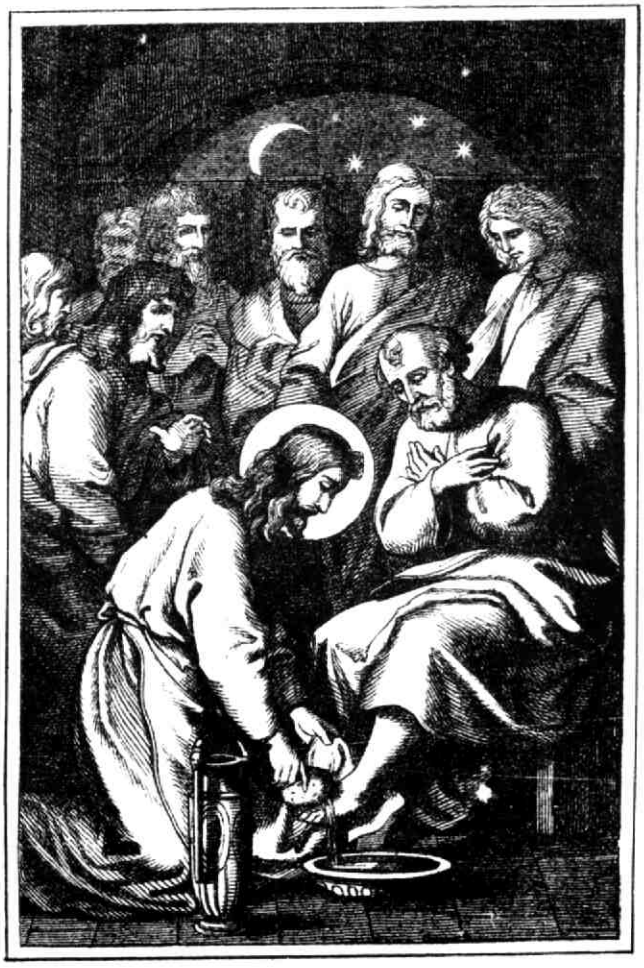

5. O hoezeer heeft toch wel de kennis van zulke waarheid de vergaderde Apostelen met hooge hemelsche vreugde, en met onbegrensde dankbaarheid tot Jezus vervuld! Geheel verheerlijkt, en in de aanschouwing van hunnen geliefden Meester verslonden, zaten zij daar en luisterden naar elk woord, dat uit zijnen mond kwam. Maar één was er in hun midden, dien dit niet ontroerde, wiens hart met haat en ongeloof van Jezus was afgewend, en wiens boosheid nu door de onwaardige Communie geheel en al tot rijpheid gekomen was. Deze was Judas. Met het oog op dezen ongelukkige vangt nu de goddelijke Meester vol ernst en weemoed aan: Voorwaar, voorwaar zeg Ik u: een dienstknecht is niet meerder dan zijn heer, en een gezant niet meerder dan die hem gezonden heeft. Indien gij dit weet, zalig zult gij zijn, zoo gij het doet. Ik zeg dit niet van u allen: Ik weet wie Ik uitgekozen heb; maar opdat de Schrift vervuld worde: Die met Mij het brood eet, zal zijnen hiel tegen Mij opheffen! Van nu aan zeg Ik het u, alvorens het geschiedt, opdat, als het geschied is, gij gelooft, dat Ik het ben. Voorwaar, voorwaar zeg Ik u: Zoo Ik iemand zende, wie dien ontvangt, ontvangt Mij, en wie Mij ontvangt, ontvangt Hem, die Mij gezonden heeft.

Toen Jezus dit gezegd had, en zij aan tafel zaten en aten, ontroerde Hij in zijn

gemoed; en Hij betuigde en zeide: Voorwaar, voorwaar zeg Ik u: Zie de hand van hem, die Mij overlevert, is met Mij aan de tafel, want één van u, die met Mij eet, zal Mij overleveren. De leerlingen zagen dan elkander aan, niet wetende van wien Hij sprak. En zij, zeer bedroefd geworden, begonnen onder elkander te vragen, wie uit hen het toch mocht zijn, die dat doen zou? En een iegelijk begon te vragen: Ben ik het, Heere! Doch Hij antwoordde en zeide tot hen: Één van de twaalf, die met Mij de hand in den schotel doopt, die zal Mij overleveren. De Zoon des menschen gaat wel henen, gelijk er van Hem geschreven staat, maar toch, wee dien mensch, door wien de Zoon des menschen zal overgeleverd worden; het ware hem beter, indien hij niet geboren was, die mensch!

Judas nu, die Hem overleverde, nam het woord op, en zeide: Ben ik het Rabbi? Hij zeide tot hem: Gij hebt het gezegd! Nu was er van zijne leerlingen één, aanliggende aan den boezem van Jezus, *die leerling*, dien Jezus lief had. Simon Petrus wenkte dan deze toe en zeide tot hem; Wie is het van wien Hij spreekt? Deze dan aan de borst van Jezus vallende, zeide tot Hem: Heere! wie is het? Jezus antwoordde: Die is het, wien ik het brood, ingedoopt, zal toereiken. En toen Hij het brood had ingedoopt, gaf Hij het aan Judas Iscarioth, Simons zoon. En na die beete *broods* voer de satan in hem. En Jezus zeide tot hem: Wat gij doen gaat, doe dat spoedig! Doch niemand der aanliggenden wist waartoe Hij hen dit zeide. Want sommigen meenden, omdat Judas den buidel had, dat Jezus hem gezegd had: Koop wat wij voor het feest noodig hebben! of dat hij iets aan de armen zou geven. Hij dan, als Hij de bete genomen had, ging terstond uit, en het was nacht.

Zeker was het toen nacht — stik duistere nacht in het hart van den rampzaligsten en boosaardigsten aller menschen! Het licht des geloofs was uitgegaan, het laatste vonkje van H. liefde verdwenen, en de schrikkelijke nacht der verblinding en versteendheid had zich van Judas meester gemaakt. En toch had hem de goddelijke Meester op dien avond nog met zoo hartroerende menschlievendheid en verschooning behandeld, en hem, zonder dat de overige Apostelen het bemerkten, zoo dringende, hartelijke vermaningen gegeven. Maar dit alles was vruchteloos: de onwaardige, heiligschendende Communie had den booswicht nog geheel en al versteend.

Als er over de Communie van Judas gesproken wordt, mag men daaronder niet verstaan, als ware het, zooals van eenigen gebeurd is, van de »ingedoopte bete," waarover boven sprake was; dit wat slechts eene bete gewoon brood, gelijk de huisvader die, als een teeken van vriendschappelijke toegenegenheid den eenen of anderen gast gewoon was te geven. Judas had reeds te voren met de andere Apostelen het H. Sacrament genuttigd. Wel is waar hebben enkelen uit de omstandigheid, dat Jezus het H. Sacrament ook aan den verrader gegeven heeft, aanstoot genomen, en daarom het Evangelisch verhaal zoo verklaard, als hadde Judas wel de nuttiging van het Paaschlam en de Voetwassching bijgewoond, maar zich toen vóór de instelling van de Eucharistie verwijderd. Zij bedachtten echter niet, dat dezelfde Zaligmaker toch ook nog heden bij goeden en kwaden, bij rouwmoedigen en onboetvaardigen zijn intrek neemt, ja dat God in 't algemeen, gelijk Hij den deugdzamen de kracht ten goede, zoo ook den booswichten de krachten verleent, die dezen ten kwade misbruiken, zonder dat God hierdoor in de zonden der menschen deelt. Daarom leeren ook de Kerkvaders over 't algemeen, dat de verrader Judas in 't laatste Avondmaal het lichaam en bloed des Heeren zoowel ontvangen heeft als de leerling van liefde Joannes en de overige Apostelen, — dezen tot hunne zaligheid, maar Judas tot zijne verdoemenis.

Judas, — de verrader — en Joannes, de

leerling van liefde! Beschouw deze beide gelijkelijk geroepene, maar zoo wezenlijk verschillende mannen eens goed, en beproef u dan ernstig, op wien van beiden gij het meest gelijkt, òf wel op den verrader Judas, òf op Joannes, den leerling van liefde. Welk een afgrond ligt er tusschen deze twee! Het hart van Joannes vloeit over van de teederste liefde tot den goddelijken Meester — in de ziel van Judas heeft zich donkere haat en wraakzucht genesteld. Judas heeft zijn hart aan de zilverlingen, aan de schatten dezer wereld verkocht — Joannes houdt zilver en goud voor vuilnis en verlangt eenig en alleen naar de paarlen van hemelsche wijsheid en liefde Gods. Joannes werd om zijne maagdelijke zuiverheid, ootmoedigheid en hartelijkheid met de bijzondere vriendschap van Jezus Christus begunstigd — Judas bedelt om de gunst der vijanden van Jezus, der Phariseërs en Opperpriesters. Joannes onderwerpt zich op de innigste wijze aan zijnen Verlosser en rust in het laatste Avondmaal met onuitsprekelijk geluk aan diens hart — Judas moest naar buiten, uit de door de tegenwoordigheid van Christus en der Apostelen geheiligde plaats — naar buiten in den nacht!

6. Toen hij dan was uitgegaan, zeide Jezus: Nu is de Zoon des menschen verheerlijkt, en God is in Hem verheerlijkt. Indien God in Hem verheerlijkt is, dan zal ook God Hem verheerlijken in zichzelven, en terstond zal Hij Hem verheerlijken.

En er ontstond ook een strijd onder hen, wie hunner scheen de grootste te zijn. Hij nu zeide tot hen: De koningen der Heidenen heerschen over hen, en die gezag over hen voeren, worden weldoeners genaamd. 'Doch gij niet alzoo! Maar wie onder u de grootste is, worde als de kleinste, en, wie de overste, als de dienaar. Want wie is grooter, die aanzit, of die bedient? Is het niet die aanzit? Ik echter ben in uw midden, als een die bedient. Doch gij zijt het, die Mij zijt bijgebleven in mijne beproevingen; en Ik beschik u, gelijk mijn Vader Mij het Rijk beschikt heeft, dat gij in mijn Rijk eet en drinkt aan mijne tafel, en op tronen zit, oordeelende de twaalf stammen Israëls.

Ziedaar de inleiding tot de inhoudrijke, hartroerende afscheidsrede, welke de goede Zaligmaker, na het uitgaan van den verrader Judas, tot zijne getrouwe Apostelen gericht had. Judas is uitgegaan, om met de Joodsche priesters het oogenblik, den aard en de wijze der overlevering van zijnen Meester af te spreken; nu is dus het uur van het Lijden en Dood van Jezus Christus, maar ook tevens het uur der verheerlijking voor den hemelschen Vader, evenals voor den Zoon des menschen gekomen. Want het offer des doods van onzen Heer is juist de heerlijkste hulde en verhevenste erkenning van de majesteit, gerechtigheid en heiligheid, zoomede van de barmhartigheid des hemelschen Vaders; maar ook tevens de verheerlijking van den Zoon des menschen, die aan het kruis dood, hel en duivel verwonnen en de glorie der Verrijzenis en Hemelvaart verdiend heeft.

Doch de Apostelen konden dit nog niet begrijpen; zij hielden die verheerlijking van den Zoon des menschen voor aardsche heerlijkheid in het herstelde rijk van Israël; daarom bespraken zij ook nu wederom, evenals vroeger, onder elkander, wie wel van hen aan deze heerlijkheid van den Meester het grootste deel zou hebben. Doch Christus leerde hun vol langmoedigheid en wijsheid, dat de wezenlijke verheerlijking zijner getrouwe leerlingen pas aan gene zijde van het graf, in het Rijk der eeuwige gelukzaligheid kon plaats hebben, en slechts hij, die reeds hier op aarde in de voetstappen van den ootmoedigen en dienstvaardigen Meester treedt, in deze heerlijkheid kan ingaan. O zalig rijk van licht en genoegen, waar de trouwe dienaren van Christus, in de plaats der trouwelooze en afgevallene engelen, in alle eeuwigheid zullen heerschen en juichen. Met hevigen toorn en haat staat de nijdige Lucifer tegen de uitverkoren erfgenamen en eerstelingen van het Rijk op, en tracht ook hun de beloofde

erfenis te ontrooven, zooals hem dit bij Judas gelukt is. Daarom spreekt nu Christus tot Simon Petrus.

7. Simon! Simon! Zie, de Satan heeft ulieden zeer begeerd, om *ulieden* te zift-ten als de tarwe; maar Ik heb voor u gebeden, op dat uw geloof niet bezwijke. En gij, eens u bekeerd hebbende, versterk uwe broeder-ren. — Kinderkens, nog een luttel *tijds* ben Ik bij u. Gij zult Mij zoeken, en gelijk Ik tot de Joden zeide: Waar Ik heenga, kunt gij niet komen, — zoo zeg Ik het ook thans tot u. Een nieuw gebod geef Ik u: dat gij elkander liefhebt; dat, gelijk Ik u heb liefgehad, ook gij elkander liefhebt. Hieraan zullen allen erkennen, dat gij mijne leerlingen zijt, zoo gij liefde hebt tot elkander.

Simon Petrus zeide tot Hem: Heere! waar gaat Gij heen? Jezus antwoordde: Waar Ik heenga, kunt gij Mij thans niet volgen, maar hierna zult gij Mij volgen. Petrus zeide tot Hem: Waarom kan ik U thans niet volgen? Heere! met U ben ik bereid ook in den kerker en in den dood te gaan. Mijn leven zal ik voor U geven! Jezus antwoordde hem: Gij uw leven voor Mij geven? Voorwaar, voorwaar zeg Ik u, Petrus: De haan zal heden niet kraaien, voordat gij Mij driemaal verloochend hebt.

En Hij zeide tot hen: Toen Ik u uitzond zonder buidel en reiskorf en voetzolen, heeft u wel iets ontbroken? Zij nu zeiden: Niets. Hij zeide dan tot hen: Maar nu, wie een buidel heeft, neme hem, desgelijks ook een reiskorf; en die geen *zwaard* heeft, verkoope zijn kleed, en koope een zwaard! Want Ik zeg u, ook nog dit, wat geschreven staat, moet aan Mij volbracht worden: En onder de boosdoeners werd Hij gerekend. Want de dingen, die Mij betreffen, hebben een einde. En zij zeiden: Heere! zie hier twee zwaarden! En Hij zeide tot hen: Het is genoeg.

Ach, hoe luttel konden de Apostelen, en zelfs de uitverkorenste onder hen, Simon Petrus, het geheim van het aanstaande bitter lijden en den dood van Christus bevatten, het geheim van vervolging en smaad, zooals het aan den Meester en den leerlingen vervuld zou worden! Tot nu toe hadden zij in den omgang met den lieven Zaligmaker, goede en gelukkige dagen beleefd; Hij had goedig en wonderlijk in al hunne behoeften voorzien; omdat Hij hunne geringe krachten goed kende, had Hij hun vervolging en strijd gespaard; zijne zoete, genaderijke tegenwoordigheid had hen getroost en gelukkig gemaakt. Maar nu begint een gansch andere tijd, een tijd van verachting, van haat en vervolging tegen hen, zoodat zij, naar menschelijke berekening, geheel op zich zelven, op het

geld in hunnen buidel, op het brood in hunnen reiskorf, en op het zwaard aan hunne zijde werden gewezen, zoo niet de onzichtbare genadehulp van Gods geest hen staande hield, en de innerlijkste, offervaardige broederlijke liefde hen midden in de verdrukking sterk en rijk maakte. Maar zooals we gezegd hebben, waren zij nu nog niet in staat dat alles te vatten. De zinnebeeldige rede van Christus over den buidel, over den reiskorf en het zwaard verstonden zij letterlijk zonder zich tot hare hoogere, algemeene beteekenis te verheffen. Van de aanstaande verschrikkingen hebben zij geen begrip, en van hunne algeheele machteloosheid zijn ze zoo weinig overtuigd, dat Petrus met vertrouwvolle geestdrift uitroept: »Heere! met u ben Ik bereid ook in den kerker en in den dood te gaan!" — Arme Petrus, hoe spoedig zult gij met bittere smart en onuitsprekelijke schaamte inzien, hoezeer gij u bedrogen hebt, en hoe groot de menschelijke vergankelijkheid is, als hij in trots den hoogeren bijstand meent te kunnen ontbeeren! Gij wilt met den goddelijken Meester in den kerker en in den dood gaan? Arme Petrus! Eene zwakke vrouw zal u met een enkel woord tot verloochening van uwen Meester brengen. Wel u, dat de goede Heer, die dit alles in zijne goddelijke wijsheid voorziet, voor u gebeden heeft, opdat uw geloof, dat ge uitwendig verloochenen zult, ook niet inwendig schipbreuk lijde! Wel u, dat gij, door de kracht van dit godmenschelijk gebed, u wederom van den val hebt opgericht, en uwe broeders tot steun en lichtstar strekken zult! Wel ons en de geheele Kerk, tot wier zichtbaren grondsteen gij volgens de goddelijke beschikking geroepen werd: door de kracht van dit wonderbaar, godmenschelijk gebed zal ook het geloof uwer opvolgers door alle eeuwen heen, het geloof van onzen Opperherder, den Paus, nooit schipbreuk lijden, en, wat zij aan de geheele Kerk als geloofswaarheid verkondigen, is en blijft — door de kracht van dit geheimvol, allerheerlijkst gebed van Christus — vrij en zuiver van elke dwaling!

8. De woorden van Christus over de aanstaande strijden en vervolgingen op aarde waren den Apostelen, al hadden zij ook hun zin niet geheel kunnen vatten, diep in 't hart gegaan; daarom troostte hen nu de liefderijke Jezus, terwijl Hij hun oog van de ellende dezer bedroefde wereld aftrok en richtte op dat gelukkig land, waar zij van de vervolging en den strijd uitrusten, en den Zoon des menschen, verheerlijkt in de heerlijkheid van den Vader van aanschijn tot aanschijn zien zouden:

Laat uw hart niet ontroerd worden! Gij gelooft in God; gelooft ook in Mij! In het huis mijns Vaders zijn vele woningen; zoo niet, Ik zoude u gezegd hebben: Ik ga heen, om u eene plaats te bereiden. En als Ik heengegaan ben en u eene plaats bereid heb, dan kom Ik weder, en zal u tot Mij nemen, opdat, waar Ik ben, ook gij zijt. En waar Ik heen ga, weet gij, en den weg weet gij. Thomas zeide tot Hem: Heere! wij weten niet, waar gij heen gaat, en hoe kunnen wij dan den weg weten? Jezus zeide tot Hem: Ik ben de weg en de waarheid en het leven: Niemand komt tot den Vader dan door Mij. Indien gij Mij gekend had, gij zoudt voorzeker ook mijnen Vader gekend hebben; doch van nu aan zult gij Hem kennen, en hebt Hem gezien. Philippus zeide tot Hem: Heere! toon ons den Vader, en het is ons genoeg. Jezus zeide tot hem: Zoo langen tijd ben Ik met ulieden, en hebt gij Mij *nog* niet gekend? Philippus, die Mij ziet, ziet ook den Vader: hoe zegt gij dan: Toon ons den Vader? Gelooft gijlieden niet, dat Ik in den Vader ben, en de Vader in Mij is? De woorden, die Ik tot u spreek, spreek Ik niet uit Mij zelven; maar de Vader, die in Mij blijft, Hij doet de werken. Gelooft gijlieden niet, dat Ik in den Vader ben, en de Vader in Mij is? Zoo niet, gelooft dan om de werken zelve.

Voorwaar, voorwaar zeg Ik u: die in Mij gelooft, hij zal de werken, die Ik doe, ook zelf doen, ja, hij zal nog grootere

doen dan deze; want Ik ga tot den Vader. En al wat gij den Vader zult vragen in mijnen naam, dat zal Ik doen, opdat de Vader in den Zoon verheerlijkt worde. Zoo gij Mij iets zult vragen in mijnen naam, Ik zal het doen.

Indien gij Mij liefhebt, bewaart mijne geboden, en Ik zal den Vader bidden, en Hij zal u een anderen Helper geven om in eeuwigheid bij u te blijven, den Geest der waarheid, dien de wereld niet kan ontvangen, omdat zij Hem niet ziet en ook niet kent. Doch gij, gij zult Hem kennen, omdat Hij bij u zal verblijven, en in u zijn. Ik zal u niet als weezen laten; Ik zal tot u komen. Nog een luttel *tijds*, en de wereld ziet Mij niet meer, maar gij ziet Mij; want Ik leef, en gij zult leven. Gij, te dien dage, zult gij erkennen, dat Ik in mijnen Vader ben, en gij in Mij, en Ik in u. Die mijne geboden heeft en ze bewaart, die is het, die Mij lief heeft. En die Mij lief heeft, zal van mijnen Vader geliefd worden; ook Ik zal hem liefhebben, en Mij zelven aan hem openbaren.

Judas, niet de Iscariother, zeide tot hem: Heere! wat is er geschied, dat Gij u aan ons zult openbaren, en niet aan de wereld? Jezus antwoordde en zeide tot hem: Zoo iemand Mij lief heeft, hij zal mijn woord bewaren; en mijn Vader zal hem liefhebben, en wij zullen tot hem komen, en *ons* verblijf bij hem nemen. Die Mij niet lief heeft, bewaart mijne woorden niet; en het woord 't welk gij gehoord hebt, is niet het mijne, maar des Vaders, die Mij gezonden heeft.

Dit heb Ik tot u gesproken, bij u verblijvende; maar de Helper de H. Geest, dien de Vader in mijnen naam zenden zal, die zal u alles leeren, en u alles indachtig maken wat Ik u gezegd heb. Vrede laat Ik u, mijnen vrede geef Ik u: niet zóó gelijk de wereld geeft, geef Ik u. Laat uw hart niet ontroerd worden noch vreezen! Gij hebt gehoord, dat Ik tot u gezegd heb: Ik ga heen, en Ik kom tot u. Indien gij Mij lief hadt, zoudt gij gewis u verblijden, omdat Ik tot den Vader ga; want de Vader is grooter dan Ik. Ook nu heb Ik het u gezegd, eer het geschiedt, opdat, als het geschied is, gij gelooven moogt. Ik zal niet veel meer met u spreken, want de vorst dezer wereld komt; aan Mij heeft hij nochtans niets. Maar opdat de wereld erkenne, dat Ik den Vader lief heb en zóó doe gelijk de Vader Mij bevolen heeft. — Staat op, laat ons van hier gaan! *)

En na den lofzang gezegd te hebben, begaf Hij zich volgens gewoonte naar den Olijfberg; en Hem volgden ook de leerlingen.

Daarmede had echter de lieve Zaligmaker in verre na nog niet alles gezegd, wat Hij den Apostelen vóór zijn heengaan op 't harte wilde drukken. Veeleer zette Hij deze afscheidsrede op den weg naar den Olijfberg nog voort, en sloot ze met dat lang, heerlijk gebed, wat gewoonlijk het hoogpriesterlijk gebed onzes Heeren genoemd wordt. Zeker eene diepzinnige, veel beteekenende en voor de Apostelen troostvolle afscheidsrede! Doch niemand is in staat ze te begrijpen, die ze alleen met het vittend verstand en niet met de vurige liefde van een kinderlijk geloovig hart leest. Daarom moet gij, zoo menigmaal gij die laatste woorden van den goeden Meester leest, juist zoo gestemd zijn, als laagt gij voor Hem

*) De H. Augustinus en vele Schriftverklaarders meenen dat Jezus bij deze woorden met de zijnen de eetzaal werkelijk verlaten, en de volgende rede, evenals het hoogpriesterlijk gebed op den weg naar den hof van Olijven gesproken heeft. Andere Schriftuitleggers zijn van gevoelen, dat de goddelijke Meester bij deze woorden slechts van tafel is opgestaan, en nog in de eetzaal de heilige rede heeft voortgezet, waarna dan de woorden van den H. Mattheus: „En na den lofzang gezegd te hebben enz." pas aan het slot van het hoogpriesterlijk gebed zouden moeten worden gesteld. Wij houden het met de uitlegging van de H. Augustinus.

op de knieën, en kustet gij met Magdalena zijne H. voeten, en aanbadt gij Hem. Zijt gij zóó inwendig, godvruchtig gestemd, dan kunt gij den dieperen zin dezer H. woorden verstaan, dan kunt gij begrijpen, hoe de viervoudige vertroosting, waarvan hier sprake is, ook u geldt.

De eerste vertroosting heeft betrekking op het Rijk der Hemelen, waar nood en vervolging voor altijd ophouden, waar lijden en verdrukking in vreugde en geluk veranderd zullen worden. Christus gaat voorop; want omdat dit hemelsch Paradijs door de zonde gesloten is, moet Hij, door de verdiensten van zijn bitter lijden en dood, het eerst wederom openen, en zoo voor elken uitverkoren, — naar de mate zijner heiligheid en volmaaktheid — de woning gereed maken. Ging Hij niet voorop, om met den geheimvollen sleutel van het kruis, de hemelsche poorten te openen, dan kwam niemand tot den Vader. Want helaas, tusschen hemel en aarde, tusschen den Schepper en het schepsel, tusschen God en den mensch is eene verschrikkelijke klove ontstaan; die klove heeft de Godmensch door het werk zijner Verlossing aangevuld, Hij zelf is de brug over dezen afgrond geworden, d. i. de Weg ten leven door de waarheid!

En de Apostelen en alle trouwe dienaren van Jezus Christus zullen reeds hier op aarde een voorsmaak hebben van het geluk des hemels. Wat is het geluk des hemels? God van aanschijn tot aanschijn te aanschouwen! O schoonheid van mijnen God, hoe overvloeiend en alomvattend moet gij wel zijn, daar al het schoone, liefelijke en verrukkelijke op aarde slechts eene flauwe afstraling van U is! O volheid van leven, rijkdom, schoonheid en gelukkig licht in God, met wien te aanschouwen, de Cherubijnen en Seraphijnen van eeuwigheid tot eeuwigheid niet kunnen verzadigd worden! — Maar al die rijkdom van schoonheid en geluk van God is in Jezus Christus besloten. Hoewel Hij volgens zijne menschelijke natuur aan den Vader ondergeschikt is, is Hij toch volgens zijne godheid één in wezen met den Vader en de afstraling zijner heerlijkheid. Die Christus ziet, als Hij zich openbaart, die ziet reeds hier op aarde, in zooverre het oog des geestes daartoe in staat is, den hemelschen Vader. En nu verzekert de goddelijke Zaligmaker, dat Hij zich aan de Apostelen en aan allen, die Hem met werkelijk gehoorzame getrouwheid en van harte beminnen, openbaren zal — inwendig, door eene bovennatuurlijke verlichting, die in helderheid toeneemt naar mate de liefde tot Christus inniger, trouwer en sterker wordt. Verhef u daarom, om met Philippus den hemelschen Vader te mogen zien; bemin, bemin den allerbeminnelijksten Zaligmaker! en Hij zal zich aan u meer innerlijk en gelukkigmakend openbaren. En in deze openbaring van Christus aanschouwt gij tevens den hemelschen Vader; want in den Zoon is, spreekt en werkt de Vader. — O zoet en gelukkig geheim van Gods liefde.

De derde vertroosting heeft betrekking op de Wondermacht van de katholieke Kerk. Want evenals Christus in den hemelschen Vader is en woont, zoo is en woont Hij ook in zijne H. Kerk op aarde. Nu Hij met zijne H. menschheid in de heerlijkheid des Vaders is ingegaan, openbaart Hij aanhoudend deze zijne heerlijkheid en macht ook in zijne Kerk. Hoe zoo? Door de wonderwerken zijner Apostelen en Heiligen, en door de dagelijksche, nog grootere wonderwerken in het H. Misoffer en de Sacramenten. Deze wonderwerken en groote daden des Heeren zijn de vrucht van het gebed in den naam van Jezus. Waarlijk, eene geheel nieuwe, glorierijke wijze van bidden, die de goede Heer en Meester den zijnen heeft nagelaten! De Apostelen en hunne opvolgers bidden in den naam van Jezus, d. i. als zij bidden, bidden zij in de innigste gemeenschap met Jezus, als ware het in den persoon van Jezus, zoodat zij het eigenlijk niet zijn, die bidden, maar de verheerlijkte Zoon des menschen in hen, onze Middelaar en Gevolmachtigde bij den troon van God. Krachtens dit verheven, geheimvol gebed doet de Kerk de wonderwerken der genade, en krachtens dit gebed, waarin ook de geloovigen op hunne wijze deelen, wordt ieder onzer gebeden verhoord.

Eindelijk troost de heengaande Jezus zijne ge-

trouwen door de belofte van den H. Geest, die met Pinksterdag over hen zal nederdalen. De wereld, d. i. de aardsch en vleeschelijk gezinden, die louter zinnelijkheid der oogen, zinnelijkheid des vleesches en hoovaardij des levens zijn en willen zijn, hebben geene gezindheid voor den Geest van boven, zij kunnen Dien niet ontvangen en opnemen. Maar die Christus liefhebben, zullen dien geest, den Vertrooster ontvangen, en met Hem het hoogste aller goederen op aarde, de verlangde en beloofde gave des hemels, waarvan de Engelen in den H. nacht vol blijdschap voorzegd hadden: »Vrede aan de menschen op aarde van *zijne* goedwilligheid."

TIENDE HOOFDDEEL.

VERVOLG VAN JEZUS AFSCHEIDSREDE OP DEN WEG NAAR DEN OLIJFBERG.

(Donderdag.) (*Joan. XV*: 1; *XVI*: 1—33; *Matth. XXVI*: 31—35; *Marc. XIV*: 27—31.)

Ik ben de ware wijnstok, en mijn Vader is de landman. Elke rank van Mij, als zij geene vrucht draagt, die zal Hij wegnemen; en elke, die vrucht draagt, die zal Hij reinigen, opdat zij meer vrucht drage. Gij lieden zijt alreeds rein om het woord, dat Ik tot u gesproken heb. Blijft in Mij, en Ik *blijf* in u. Gelijk de rank geen vrucht kan dragen uit zichzelve, indien zij niet aan den wijnstok blijft, zoo ook gij niet, indien gij niet blijft in Mij. Ik ben de wijnstok, gij zijt de ranken. Die in Mij blijft en in Wien Ik blijve, die draagt veel vrucht; want zonder Mij kunt gij niets doen. Zoo iemand in Mij niet blijft, zal hij buiten geworpen worden gelijk de rank, en verdorren; en zij zullen haar vergaderen, en in het vuur werpen, en zij brandt. Zoo gij in Mij blijft, en mijne woorden in u blijven, zult gij vragen al wat gij wilt, en het zal u geworden. Hierin is mijn Vader verheerlijkt, dat gij veel vrucht draagt, en mijne leerlingen wordt.

Eene liefelijke, beteekenisvolle en troostrijke gelijkenis: Christus is de wijnstok, wij zijn de ranken. Dáár is de innigste verbinding en levensgemeenschap! Gelijk uit den wijnstok sap en levenskracht in de ranken vloeien en zóó knoppen, bladeren, bloemen en vruchten voortbrengen, evenzoo is alles werkelijk goed en voor den hemel verdienstelijk, wat de mensch doet, mits het gedaan worde in de kracht van den Godmensch Jezus Christus. Jezus is als het ware de ziel van onze ziel. — Arme mensch, die u van Christus hebt afgescheurd, gij zijt een

afgehakte rank; gij meent te leven, en gij zijt geestelijk dood; gij laat u voorstaan zeer verdienstelijk te werken, en toch is niets van alles, wat gij doet, verdienstelijk voor de eeuwigheid, want er staat geschreven: »Zonder Mij kunt gij niets doen!" Arm huisgezin, dat u van Christus hebt losgescheurd, gij zijt een afgehakte rank; gij verbeeldt u uw geluk hecht te hebben gegrondvest, en zie, tweedracht zal u verdeelen, en uwe rijkdommen zullen in andere handen overgaan, want er staat geschreven: »Zonder Mij kunt gij niets doen!"

Arm volk, dat u door trouwelooze leiders van Christus hebt laten losscheuren, gij zijt een afgehakte rank; het aantal armen en verdrukten zal vermeerderen, uwe vleiers zullen u uitzuigen en tot slavernij brengen, en welstand en vrijheid, die uwe voorouders u hebben nagelaten, zullen ten gronde gaan, want er staat geschreven: »zonder Mij kunt gij niets doen!" In Christus alleen is wijsheid, heil en vrede: prent dit diep in uw hart, sluit u met de armen des geloofs en der liefde aan Hem vast, en zeg altijd met den Psalmist: Het is mij goed den Heere aan te hangen!"

2. Maar hoe komt het toch, dat de Zaligmaker zoo innig en onafscheidbaar met ons arme menschen is vereenigd, zoo zelfs, dat wij met Hem, evenals de rank met den wijnstok, als ware het maar een geheel uitmaken, en nu uit zijne godmenschelijke levenskracht leven en werken — hoe komt dat toch zoo? Dat heeft zijne liefde gedaan! En wil dat blijven voortduren, dan moeten ook wij Hem wederkeerig liefhebben. En hebben wij Hem lief, dan moeten wij ook allen beminnen, wier Broeder door de menschwording, wier Verlosser Hij door den kruisdood geworden is. Daarom zegt Hij: Gelijk de Vader Mij heeft lief gehad, zoo heb ook Ik u lief gehad. Blijft in mijne liefde. Indien gij mijne geboden bewaart, zult gij in mijne liefde blijven, gelijk ook Ik de geboden mijns Vaders bewaard heb, en in zijne liefde blijf. Dit heb Ik tot u gesproken, opdat mijne blijdschap in u zij, en uwe blijdschap volkomen worde.

Dit is mijn gebod, dat gij elkander lief hebt, gelijk Ik u heb lief gehad. Niemand heeft grootere liefde dan deze is, dat iemand zijn leven geeft voor zijne vrienden. Gij zijt mijne vrienden, zoo gij doet wat Ik u gebied. Ik zal u niet meer dienstknechten noemen, want de dienstknecht weet niet wat zijn heer doet; maar Ik heb u vrienden genoemd, omdat Ik u alles heb bekend gemaakt, wat Ik van mijnen Vader gehoord heb. Niet gij hebt Mij uitverkoren, en u aangesteld opdat gij heengaat en vrucht draagt en uwe vrucht blijve, opdat al wat gij den Vader in mijnen naam vragen zult, Hij u *dat* geve. Dit zeg Ik u, opdat gij elkander lief hebt.

3. Ja, de onbaatzuchtige, vreedzame, offerwillige liefde, die zich zelve niet zoekt, de trouwe en voortdurende liefde, die ook dan nog bestaat, als ze miskend wordt, de ernstige en krachtige liefde, die met geene zoete woorden vleit, maar alleen het wezenlijk heil van den mensch wil, in één woord: de naastenliefde om God, dit is het heerlijk bewijs en het onbedriegelijk kenteeken der kinderen Gods. Maar de wereld, die niet uit God is, d. i. de booze machten dezer wereld, en al die ongelukkige menschen, die zich door de booze en Gode vijandelijke macht laten beheerschen — de wereld kent zulke liefde niet, en daarom zal ze, zoowel Christus als de afgezanten der hemelsche liefde, de Apostelen met haat en woede tegenwerken. Eene smartelijke voorzegging! Doch de heengaande Verlosser wil ze de zijnen niet onthouden, opdat zij, bij het losbreken van den storm, daarop zouden zijn voorbereid en toegerust.

Indien de wereld u haat, zoo weet, dat zij Mij eer dan u heeft gehaat. Indien gij van de wereld waart, de wereld zou het hare liefhebben, doch omdat gij van de wereld niet zijt, maar Ik u uit de wereld heb uitverkoren, daarom haat u de

wereld. Gedenkt aan mijn woord, hetwelk Ik tot u zeide: Een dienstknecht is niet meerder dan zijn heer. Hebben zij Mij vervolgd, ook u zullen zij vervolgen; hebben zij mijn woord bewaard, ook het uwe zullen zij bewaren. Maar dit alles zullen zij u aandoen om mijnen naam, omdat zij Hem, die Mij gezonden heeft, niet kennen. Indien Ik niet gekomen was en tot hen gesproken had, zij zouden geen zonde hebben, maar nu hebben zij geene verschooning voor hunne zonde. Wie Mij haat, haat ook mijnen Vader. Indien Ik onder hen de werken niet had gedaan, die niemand anders gedaan heeft, zij zouden geen zonde hebben; maar zij hebben die gezien, en toch hebben zij én Mij én mijnen Vader gehaat. Doch opdat het Woord vervuld wierde, dat in hunne Wet geschreven staat: Zij hebben Mij zonder reden gehaat! Maar wanneer de Helper zal gekomen zijn, dien Ik u van den Vader zenden zal, den Geest der waarheid die van den Vader uitgaat, — die zal van Mij getuigenis geven. Ook gij zult getuigenis geven, omdat gij van den beginne met Mij zijt.

Dit heb Ik tot u gesproken, opdat gij niet geërgerd wordt. Zij zullen u buiten de Synagoog doen; ja, de ure komt, dat al wie u doodt, meenen zal, Gode eeredienst te bewijzen. En dit zullen zij u doen, omdat zij noch den Vader, noch Mij kennen. Maar dit heb Ik tot u gesproken, opdat, wanneer de ure daarvan gekomen is, gij gedachtig zijt, dat Ik het u gezegd heb.

En hoe spoedig is dit uur van schrik en vervolging voor de dierbare Apostelen gekomen! Joden en Heidenen, Grieken en Romeinen, Oost en West, alles is met woedenden haat tegen de kleine apostolische schare opgekomen; doch zie, midden in den storm is het werk des Heeren vooruitgegaan, en bij Joden en Heidenen, bij Grieken en Romeinen, in 't Oosten en 't Westen is het Rijk van Jezus gegrondvest. Ach de ure, waarvan de heengaande Verlosser voorzegt, de ure van schrik en vervolging, schijnt ook nu weder geslagen te hebben. In alle landen gaat een woedende kreet tegen Christus en zijne Kerk op. De monnik in zijne cel, die zich door gebed en versterving voor de wereld opoffert, de nederige kloosterbroeder, die arme kinderen in nuttige wetenschappen onderwijst, de eenzame dorpspastoor, die in den dienst des Heeren als leeraar, herder en vader zijner gemeente vergrijst, de barmhartige zuster, die zich in de weeshuizen of kerkers, in hospitalen of gasthuizen voor de armsten en ongelukkigsten opoffert; op hen allen drukt de haat der wereld. Van menschen, die van hunne jeugd af aan alleen het eigenbelang, de eerzucht en lusten gediend hebben, worden zij als vijanden van het volk, van het vaderland en schuldig aan hoog verraad gebrandmerkt; zie zelfs, de verblinden hebben de verschrikkelijke voorzegging letterlijk vervuld: zij hebben het in hunnen hartstocht werkelijk zoover gebracht, dat zij zich inbeelden, hunnen God en het vaderland eenen dienst te bewijzen, als zij Christus en de Kerk vervolgen! — — Doch gij, die de vervolging lijdt, weest getroost! De goddelijke Zaligmaker heeft u dat alles voorzegd. Zoo moest het komen, want »de knecht is niet meerder dan zijn heer!" Weest getroost! Ook te midden van dezen storm zal het werk des Heeren stil en op wonderbare wijze vooruitgaan, en Gods Rijk in duizenden en duizenden zielen wortel schieten. Want ook dit heeft de goddelijke Zaligmaker voorzegd: »Zie, Ik ben met u alle de dagen tot aan het einde der wereld — en de poorten der hel zullen mijne Kerk niet overweldigen. De Geest, die van den Vader en van den Zoon uitgaat, de H. Geest zal aan de Apostelen en allen, die hunne voetstappen volgen, eene wijsheid en zegevierende kracht verleenen, die de aanvallen der wereld te schande maakt. Thans, bij het heengaan van den goddelijken Meester, thans is voor Hem het oogenblik daar, met zijne geliefden niet enkel over deze aanvallen en

vervolgingen, maar ook over dezen goddelijken Geest den Vertrooster te spreken.

Dit nu zeide Ik u van den beginne niet, omdat Ik bij u was. Doch nu ga Ik tot Hem, die Mij gezonden heeft; en niemand van u vraagt Mij: Waar gaat Gij heen? Maar omdat Ik dit tot u gesproken heb, heeft de droefheid uw hart vervuld. Doch Ik zeg u de waarheid: het is u nuttig, dat Ik ga; want indien Ik niet wegga, zal Ik Hem tot u zenden. En als die gekomen is, zal Hij de wereld overtuigen van zonde, en van gerechtigheid, en van oordeel; en wel van zonde, omdat zij in Mij niet geloofd hebben; en van gerechtigheid, omdat Ik tot den Vader ga, en gij Mij niet meer zien zult; en van oordeel, omdat de vorst dezer wereld al reeds geoordeeld is.

Nog veel heb Ik u te zeggen, maar gij kunt het thans niet dragen. Doch wanneer die Geest der waarheid gekomen is, zal Hij u de gansche waarheid leeren; want Hij zal niet uit zichzelven spreken, maar hij zal spreken, al wat Hij hooren zal; ook hetgeen toekomende is, zal Hij u verkondigen. Die zal Mij verheerlijken; want Hij zal van het mijne ontvangen, en het u verkondigen. Al wat de Vader heeft, is het mijne: daarom zeide Ik: Hij zal van het mijne ontvangen, en het u verkondigen.

Verhevene en geheimvolle woorden! Wat is dit voor een heengaan tot den Vader? Dit is het gaan van Jezus Christus tot den dood des kruises en daardoor tot de verheerlijking. Voorzeker een gelukkig en genadevol heengaan! Want daardoor heeft ons de beminde Verlosser de heerlijke werking van den Geest, den Vertrooster verdiend, en de menschen door de voltrekking van het bloedig werk der Verlossing — tot opname zijner zevenvoudige bovennatuurlijke genade in staat gesteld.

En aan de wereld, die van Christus niets wil weten, zal deze H. Geest drie groote, gewichtige zaken bekend maken: de zonde, de gerechtigheid en het oordeel, Vooral de zonde, d. i. de heerschappij der zonde, en als een gevolg der zonde, al de lichamelijke en geestelijke ellende. Dan vooral zal de wereld het bestaan en de heerschappij van de ellende der zonde niet meer loochenen, maar zich ook evenzoo min, ondanks strijd en inspanning, daarvan kunnen bevrijden, omdat zij ongeloovig is: want de onvermijdelijke voorwaarde om daarvan bevrijd te zijn is het bepaald, nederig geloof in Christus. Waar dit geloof heerscht, daar vertoont zich de heerlijke vrucht van het gaan van Christus tot den Vader; d. i. van zijnen kruisdood; daar werkt de goddelijke Geest gerechtigheid, d. i. rechtvaardigmaking en bevrijding van den mensch van de zonde, heiligheid des levens, en, als een gevolg hiervan, vreugde, vrede en zaligheid in den Heer. De wereld kan onmogelijk voor dit heerlijk schouwspel hare oogen sluiten, en juist daardoor zal de nacht der zonde, die op haar drukt, haar tot bewustzijn brengen: de H. Geest zal ze zoowel van de gerechtigheid als van de zonde overtuigen — maar ook tevens van het oordeel! Immers door den dood des kruises is de vorst dezer wereld, de duivel, reeds geoordeeld, d. i. overwonnen, te schande gemaakt, en van de heerschappij beroofd, die hij ten gevolge van den zondenval door goddelijke toelating over het menschdom verkregen had. Deze eens behaalde zegepraal van Christus zal, door de geheimvolle werking van den H. Geest, een blijvende en in elk geloovige zich steeds hernieuwende zegepraal zijn, zoodat de inspanningen en aanvallen der wereld tegen het Rijk Gods — ondanks schijnbaar welslagen — steeds weder te schande gemaakt en ten aanzien van allen in hunne onmacht ontmaskerd zullen worden.

Dit alles is wel is waar voor het oog der Apostelen nog raadselachtig en duister. Doch dit en nog vele andere dingen zullen voor hen en voor de gansche christenheid tot gezegende waarheid duidelijk worden, als eens de Geest, de Vertrooster zal gekomen zijn, en ons elk woord van den goddelijken Meester — door boven-

natuurlijke, inwendige verlichting — begrijpelijk maken zal — niet als ware het eene nieuwe openbaring, maar alleen als toelichting en verklaring van het woord van Christus.

4. Merk hier op, hoe liefderijk en vol verschooning de Zaligmaker zijne dierbare Apostelen op de zware tijding, — dat het uur van scheiden nu werkelijk daar is — voorbereidt. Eerst heeft Hij hun de genadevolle komst en werking van den Geest, den Vertrooster, de overwinning van Gods Rijk op aarde en hunne eigene toekomende opneming in de hemelsche woningen voorzegd; en nu nog, nu Hij hun de smartelijke tijding moet mededeelen, bedient Hij zich van de minzaamste woorden en troostvolste gelijkenissen, om hun harteleed te verlichten:

Een luttel *tijds*, en gij zult Mij niet meer zien; en wederom een luttel, en gij zult Mij zien; want Ik ga tot den Vader. — Sommige dan van zijne leerlingen zeiden tot elkander: Wat is dit, dat Hij ons zegt: Een luttel *tijds*, en gij zult Mij niet zien; en wederom een luttel, en gij zult Mij zien? En dit: Ik ga tot den Vader? Zij zeiden dan: Wat is dit, dat Hij zegt: Een luttel *tijds*? Wij weten niet, wat Hij zegt. Jezus nu wist, dat zij Hem ondervragen wilden, en Hij zeide tot hen: Daarover vraagt gij onder elkander, dat Ik gezegd heb: Een luttel *tijds*, en gij zult mij niet zien; en wederom een luttel, en gij zult Mij zien. Voorwaar, voorwaar zeg Ik u: Gij, gij zult schreien en weenen, maar de wereld zal zich verheugen; gij zult bedroefd zijn, maar uwe droefheid zal in blijdschap veranderen. Eene vrouw, wanneer zij baart, heeft droefheid, omdat hare ure gekomen is; doch wanneer zij het kind heeft gebaard, gedenkt zij hare benauwdheid niet meer, uit blijdschap, dat er een mensch ter wereld geboren is. Ook gijlieden dan hebt nu wel droefheid; maar wederom zal Ik u zien, en uw hart zal zich verblijden, en uwe blijdschap, niemand zal ze u ontnemen. En te dien dage zult gij Mij niets vragen. Voorwaar, voorwaar zeg Ik u: indien gij den Vader om iets in mijnen naam zult bidden, Hij zal het u geven. Tot nu toe hebt gij om nog niets gebeden in mijnen naam. Bidt, en gij zult verkrijgen, opdat uwe blijdschap volkomen zij. Dit heb Ik tot u gesproken in gelijkenissen. De ure komt, dat Ik niet meer in gelijkenissen tot u zal spreken, maar u openlijk van den Vader verkondigen zal. Te dien dage zult gij in mijnen naam bidden; en Ik zeg u niet, dat Ik den Vader voor u vragen zal, want de Vader zelf heeft u lief, omdat gij Mij lief gehad, en geloofd hebt, dat Ik van God ben uitgegaan. Ik ben van den Vader uitgegaan, en in de wereld gekomen; wederom verlaat Ik de wereld, en ga tot den Vader.

Zijne leerlingen zeiden tot Hem: Zie, nu spreekt Gij openlijk, en zegt geene gelijkenis. Nu weten wij, dat Gij alles weet, en niet noodig hebt, dat iemand U vrage: daarom gelooven wij, dat Gij van God zijt uitgegaan. Jezus antwoordde: Thans gelooft gij?

Thans gelooft gij! Begrijpt ge dit weemoedig woord van den goddelijken Meester? Thans — want ach, binnen eenige uren zal het blijken, dat het geloof der Apostelen nog geen levendig, geheel hunne ziel omvattend en beheerschend geloof was, geen geloof, dat in druk en vervolging pal staat. Dit moet het nog eerst worden. En het wordt dit door de nederdaling van den goddelijken Geest. O met welke gansch andere oogen zullen dan vooral de Apostelen den goddelijken Meester wederzien, als Hij zich aan hen — niet meer uitwendig in de gedaante van een' slaaf, maar inwendig (door de verlichting van den H. Geest) in zijne heerlijkheid en goddelijke majesteit openbaren zal! Deze verlichting, ja dit recht op de grootste genaden en goddelijke liefdeblijken zal hun de Zaligmaker door

zijn »heengaan tot den Vader," d. i. door zijn verscheiden in den offerdood verwerven.

Dan is de dag aangebroken, waarop hun gebed geen bloot bidden en smeeken zijn zal, zooals dit van een bedelaar, die er geen recht op heeft, maar een verlangen vol vertrouwen; want zij zullen de oneindige verdiensten van Jezus Christus zich in geloof en liefde eigen maken, en daardoor de »liefde des Vaders," het recht om verhoord te worden verworven hebben. — Groote, onbegrijpelijke waarde van de verloste menschheid. Het schepsel heeft door Christus recht op zijnen Schepper! De Opperheer des hemels is schuldenaar van zijn slaaf geworden. Nadert dus de Christen tot den troon van Gods majesteit, dan heeft hij een rechtstitel in zijne hand, dien de oneindige God moet erkennen, de goddelijke oorkonde van kind Gods in den H. Geest, geschreven met het bloed van den aan het kruis opgedragen Zoon des menschen!

Zeker moeten zich de Apostelen van den geliefden Meester scheiden, alvorens dit Rijk der heerlijkheid en genade in hunne zielen komt; het gejammer om den gekruisigde en de jubelende spot zijner vijanden moeten voorafgaan. Doch juist datgene, wat hun hart doorboren, en de roekeloozen voor een oogenblik verblijden zal — het verscheiden van den Zoon des menschen in den bloedigen dood des kruises — zal de onuitputtelijke bron van hemelschen troost en de oorsprong van dat heerlijk rijk van genade zijn en voor alle eeuwen blijven.

5. Alsdan zegt Jezus tothen: Zie de ure komt en is alreeds gekomen, dat gij verstrooid zult worden, een iegelijk naar het zijne, en Mij alleen laat; doch Ik ben niet alleen, want de Vader is met Mij. Allen zult gij in dezen nacht aan Mij geërgerd worden; want er staat geschreven: Ik zal den Herder slaan, en de schapen der kudden zullen verstrooid worden. Maar nadat Ik zal opgestaan zijn, zal Ik u voorgaan naar Galilea. Dit heb Ik tot u gesproken, opdat gij vrede moogt hebben in Mij. In de wereld zult gij verdrukking hebben; maar weest welgemoed, Ik heb de wereld overwonnen. Doch Petrus antwoordende, zeide tot Hem: Al wierden ook allen aan U geërgerd, ik, ik zal nimmer geërgerd worden. Jezus zeide tot hem: Voorwaar zeg Ik u, dat gij in dezen nacht, eer de haan tweemaal gekraaid zal hebben, Mij driemaal verloochenen zult. Toen zeide Petrus nog *des* te meer: Al moest ik ook tegelijk met U sterven, verloochenen zal ik U niet. En desgelijks spraken ook allen.

ELFDE HOOFDDEEL.

HET HOOGEPRIESTERLIJK GEBED ONZES HEEREN.

(*Joan. XVII*: 1—26.)

Nadat nu de lieve Zaligmaker, als een vertrekkende vader de zijnen onderricht had over hetgeen na zijn vertrek gebeuren zou, vangt Hij dat zoete gebed aan, hetwelk men reeds in de christelijke oudheid het hoogepriesterlijk gebed onzes Heeren genoemd heeft. Verschillende wijze en geleerde mannen hebben zich beijverd dit gebed bevattelijk te verklaren. Doch wie is daartoe in staat? Dit gebed is eene zuiver hemelsche liefdevlam: de vurige ziel kan ze wel gevoelen, maar geen pen is bij machte ze te beschrijven. Dit

gebed is louter hemelsche zoetigheid; het zuiver gemoed kan ze wel smaken, maar geen sterfelijke mond is in staat ze te ontleden en te verklaren. Dit gebed is een zuiver verheven, hemelsch geheim: het geloovige hart kan er den diepen zin wel van vermoeden, maar geen beperkt verstand het verstaan en begrijpen. Volg dus den raad van een godvruchtigen christelijken leeraar, werp u ootmoedig op uwe knieën, maak godvruchtig het christelijk liefdeteeken van het kruis, en lees dan met eerbied en kinderlijk gevoel de hoogheerlijke woorden, zooals die de H. Evangelist Joannes heeft opgeteekend. Zij luiden aldus:

Dit sprak Jezus; en zijne oogen naar den hemel opheffende, zeide Hij: Vader! de ure is gekomen; verheerlijk uwen Zoon, opdat uw Zoon U verheerlijke, gelijk Gij Hem macht hebt gegeven over alle vleesch, opdat Hij het eeuwige leven geve aan allen, die Gij Hem gegeven hebt. Dit nu is het eeuwige leven, dat zij U kennen, den alleen waren God, en Jezus Christus, dien Gij gezonden hebt. Ik heb U verheerlijkt op de aarde: Ik heb het werk volbracht, dat Gij Mij gegeven hebt, om te doen. En nu verheerlijk Gij, Vader! Mij, bij Uzelven met de heerlijkheid, die Ik bij U had, eer de wereld was.

Ik heb uwen naam geopenbaard aan de menschen, die Gij Mij uit de wereld gegeven hebt: Zij waren de uwen, en aan Mij hebt Gij ze gegeven, en uw woord hebben zij bewaard. Thans hebben zij erkend, dat al hetgeen Gij Mij gegeven hebt, van U is; want de woorden, die Gij Mij gegeven hebt, heb Ik hun gegeven, en zij hebben die aangenomen, en in waarheid erkend, dat Ik van U ben uitgegaan, en zij hebben geloofd, dat Gij Mij gezonden hebt. Ik vraag voor hen: niet voor de wereld vraag Ik, maar voor hen, die Gij Mij gegeven hebt, want zij zijn de uwen, — en al het mijne is het uwe, en het uwe is het mijne, — en in hen ben Ik verheerlijkt. En Ik ben niet meer in de wereld, maar dezen zijn in de wereld, en Ik kom tot U. Heilige Vader! bewaar hen in uwen naam, die Gij Mij gegeven hebt, opdat zij één zijn, gelijk Wij. Toen Ik met hen was, bewaarde Ik hen in uwen naam. Die Gij Mij gegeven hebt heb Ik bewaard, en niemand van hen ging verloren dan de zoon des verderfs, opdat de Schrift vervuld wierde. Doch nu kom Ik tot U; en Ik spreek dit in de wereld, opdat zij mijne blijdschap in zich volkomen hebben. Ik heb hun uw woord gegeven, en de wereld heeft hen gehaat, omdat zij van de wereld niet zijn, gelijk ook Ik van de wereld niet ben. Ik vraag niet, dat Gij hen uit de wereld wegneemt, maar dat Gij hen bewaart van den booze. Zij zijn niet van de wereld, gelijk ook Ik van de wereld niet ben. Heilig hen in de waarheid! Uw woord is waarheid. Gelijk Gij Mij in de wereld gezonden hebt, heb ook Ik hen in de wereld gezonden. En voor hen heilig Ik mijzelven, opdat ook zij in de waarheid geheiligd zijn. Doch niet voor hen alleen vrage Ik, maar ook voor degenen, die door hun woord in Mij gelooven zullen, opdat zij allen één zijn: gelijk Gij, Vader! in Mij, en Ik in U, dat ook zij in Ons één zijn; opdat de wereld geloove, dat Gij Mij gezonden hebt. En Ik heb hun de heerlijkheid gegeven, die Gij Mij gegeven hebt, opdat zij één zijn, gelijk Wij één zijn; Ik in hen, en Gij in Mij, opdat zij volmaakt tot één zijn; opdat de wereld erkenne, dat Gij Mij gezonden hebt, en hen hebt liefgehad, gelijk Gij Mij hebt liefgehad. Vader! Ik begeer, dat, waar Ik ben, ook zij, die Gij Mij gegeven hebt, ook met Mij zijn; opdat zij mijne heerlijkheid aanschouwen, die Gij Mij gegeven hebt, omdat Gij Mij hebt liefgehad vóór de grondlegging der wereld. Recht-

vaardige Vader! de wereld heeft U niet gekend, maar Ik heb U gekend, en dezen hebben erkend, dat Gij Mij gezonden hebt. En Ik heb hun uwen naam bekend gemaakt, en zal dien bekend maken, opdat de liefde, waarmede Gij Mij hebt liefgehad, in hen zij, en ik in hen.

Ziedaar het diepste geheim der verlossing! — De hemelsche Vader wordt door zijn eeniggeboren Zoon verheerlijkt. Glorierijke verheerlijking, oneindige hulde: een godmenschelijke Hoogepriester offert zich op en sterft aan het kruis, om de goddelijke gerechtigheid voor de schuld van het menschdom te voldoen! Glorierijke verheerlijking, oneindige hulde: een godmenschelijk Leermeester brengt de waarheid van den hemel op de aarde, en openbaart aan den mensch de volmaaktheid des Vaders door woorden en wonderen! Glorierijke verheerlijking, oneindige hulde: een godmenschelijk Koning verkondigt ons de Wet van den hemel, en zet ons door woord en voorbeeld aan, onzen Vader in den hemel waardig te worden en volmaakt zoo als Hij!

De mensch geworden Zoon van God wordt door zijnen hemelschen Vader verheerlijkt. Glorierijke verheerlijking, oneindige hulde: deze Jezus van Nazareth, dien de bewoners van Bethlehem bij zijne geboorte, de Joden bij zijn openbaar optreden en de inwoners van Jerusalem in zijn doodsuur loochenen en verstooten, deze wordt daar door hemelsche heerscharen, in den Jordaan door eene stem uit den hemel, aan 't kruis door ontzettende wonderen en teekenen in de gansche schepping, als de eeniggeboren des Vaders, als de Zoon van den levenden God verklaard! Glorierijke verheerlijking, oneindige hulde: deze Jezus van Nazareth klimt uit de banden des doods en den nacht van het graf ten hemel, waar Hem de eeuwige Vader den troon van eeuwige heerlijkheid aan zijne rechterhand bereid heeft.

En de verlosten zijn geroepen tot de genadevolle deelname aan deze wederkeerige liefdeverheerlijking van den Vader en den Zoon op aarde — en tot gelukzalige deelname aan deze verheerlijking in den hemel van eeuwigheid tot eeuwigheid. Ziedaar de inhoud van het hoogpriesterlijk gebed, het welk onze lieve Heer en Zaligmaker, voordat Hij den bitteren dood des kruises onderging — tot lof zijns Vaders en tot zoeten troost der Apostelen — gebeden heeft.

TWAALFDE HOOFDDEEL.

CHRISTUS IN DEN HOF VAN OLIJVEN.

(*Matth. XXVI*: 36—56; *Marc. XIV*: 32—52; *Luc. XXII*: 40—53; *Joan. XVIII*: 1—12.)

Met den plechtigen intocht in Jerusalem begon op Zondag de lijdensweek onzes Heeren; met zijn stillen uittocht uit Jerusalem begint op Donderdagavond de groote lijdensdag met zijne vijf smartelijke statiën in den hof van olijven, in het hoogpriesterlijk paleis, in het rechthuis van Pilatus, in het paleis van Herodes, en op de Schedelplaats. Beschouwen wij vooraf de drie lijdensgeheimen van onzen Verlosser in den hof van olijven, zijne onuitsprekelijke droefheid en zijnen doodsangst, den Judaskus en de gevangenneming.

1. Als Jezus dit gezegd had, ging Hij uit met zijne leerlingen over de beek Cedron. Hierop komt Jezus met hen in eene hofstede, Gethsemani genaamd. Aldaar was een hof, dien Hij inging, Hij en zijne leerlingen. En toen Hij aan de plaats gekomen was, zeide Hij tot hen: Zit hier neder, terwijl Ik derwaarts ga, en bidde. Bidt dat gij niet in bekoring komt. En Hij nam met zich Petrus en de twee zonen van Zebedeus, Jacobus en Joannes, en Hij begon bedroefd en treurig te worden. Alsdan zegt Hij tot hen: Mijne ziel is bedroefd tot der dood toe. Blijft hier en waakt met Mij. En een weinig voortgegaan zijnde, scheidde Hij zich van hen af *en ging* een steenworp ver, en geknield zijnde viel Hij op zijn aangezicht ter aarde neder, en bad, indien het mogelijk was, dat dan die ure Hem mocht voorbijgaan. En Hij zeide: Abba, mijn Vader! indien het mogelijk is, laat deze kelk Mij voorbijgaan. Bij U is alles mogelijk: indien Gij wilt, neem dezen kelk van Mij weg; nochtans niet mijn wil, maar de uwe geschiede! En Hij komt tot zijne leerlingen en vond hen slapende van droefheid. En Hij zeide tot hen: wat slaapt gij? En Hij zegt tot Petrus: Zoo vermocht gijlieden dan niet één uur met Mij te waken? Staat op, waakt en bidt, opdat gij niet in bekoring komt! De geest is wel gewillig, doch het vleesch is zwak. En wederom ging Hij heen ten tweeden male en bad, dezelfde woorden zeggende: Mijn Vader! kan deze kelk niet voorbijgaan, tenzij Ik hem drinke, uw wil geschiede! En wederom keerde Hij terug en vond hen wederom slapende, want hunne oogen waren bezwaard — en zij wisten niet, wat zij Hem zouden antwoorden. En hen verlaten hebbende, ging Hij wederom heen, en bad ten derden male, dezelfde woorden zeggende: En Hem verscheen een Engel van den hemel, die Hem versterkte. En in doodsangst geraakt zijnde, bad Hij meer. En zijn zweet werd als druppels bloed, dat ter aarde afdruipte. — En Hij komt ten derden male tot zijne leerlingen, en zegt tot hen: Slaapt nu en rust! Het is genoeg! Het uur is gekomen, zie, de Zoon des menschen zal overgeleverd worden in de handen der zondaren. Staat op, laat ons gaan! Zie, die Mij zal overleveren is, nabij.

Bewonderenswaardige, vreeselijke geheimen! Ik zie in den hof den tweeden Adam; de groote beslissende slag tusschen leven en dood is begonnen; de Zoon des menschen heeft zich, door zijne schitterende overwinning over satan, voorbereid de nederlaag van den eersten Adam in den hof van het Paradijs weder goed te maken. Ik zie in de naaste omgeving van den Meester zijne dierbaarste leerlingen, Petrus, Jacobus en Joannes: zij, die de ooggetuigen der verheerlijking op Thabor waren geweest, moeten nu ook de ooggetuigen zijn van de diepste vernedering van hun goddelijken Meester en in die hoedanigheid door alle eeuwen het geheim der diepe vernedering en der hoogste liefde verkondigen. — Ik zie voor mijne oogen een drie dubbel wonder: ik zie den Koning der heerlijkheid ter aarde geworpen, in droefheid en doodsangst met een bloedig zweet overdekt; ik hoor tot driemaal toe een wonderbaar gebed uit zijnen mond; ik zie een Engel den Koning aller heerscharen troosten en sterken. O Jezus, sta mij toe een blik in dit driedubbel geheim te werpen, opdat ik voortaan met heiligen eerbied voor hetzelve doordrongen, ook tevens aan de zegeningen, die het in zich bevat, voor de uren mijner eigene verdrukking, benauwdheid en doodsangst moge deelen!

De Verlosser was bedroefd en treurig, Hij beeft aan geheel zijn lichaam, Hij ontstelt en roept uit: »Mijne ziel is bedroefd tot den dood!" Zeker is deze droefheid niet, zooals bij gewone menschen eene macht, die zich zonder en tegen den vrijen wil van de ziel meester maakt; de Zoon des menschen heeft deze schrikkelijke macht als het ware

uitgenoodigd; met de meest volmaakte vrijheid wil Hij, dat ze over Hem kome, Hem aangrijpe, Hem met de verschrikkingen des doods doordringe. En toch is het eene wezenlijke droefheid, een lijden zoo als geene menschelijke tong kan uitspreken, geen menschelijk hart vermoeden — een lijden dat zich niet alleen van zijne allerheiligste ziel, maar ook van zijn maagdelijk lichaam met zulk geweld meester maakt, en zijn aanbiddelijk Hart zoo te zamen perst, dat zijn bloed wezenlijk *) langs alle poriën naar buiten dringt en over borst en aangezicht op den grond vloeit. Zoo wilde en verlangde het de lieve Jezus: het geheel buitengewoon schrikkelijk gezicht van het bloedig doodszweet moest onze trage, onverschillige ziel uit haren slaap wakker schudden, en haar ten sterkste doen zien, hoe vreeselijk en onmetelijk het zielenleed geweest is, dat de lieve Jezus om harentwil in den hof van Olijven heeft willen lijden.

Vraagt gij den goddelijken Meester naar de reden van deze vreeselijke en onmetelijke droefheid in den hof van Olijven, dan zal Hij u antwoorden: Ach, gij zelf, ongelukkige mensch, gij zelf zondaar, zijt de oorzaak van mijne onnoemelijke zielensmart geweest. Ik had de straffen, die geheel het menschelijk geslacht om de zonde verdiend had en tot het einde der wereld verdienen zal, op Mij genomen, en zag ze nu met vreeselijke duidelijkheid voor mijne oogen. De boeien, waarmede men Mij, als een booswicht, binden en voor de rechterstoelen der onrechtvaardigen slepen zou — de kaak- en vuistslagen, waarmede men Mij mishandelen — de versmadingen en bespottingen, waarmede men Mij overladen — de geesels, waarmede de soldaten mijn maagdelijk vleesch verscheuren — de doornenkroon, waarmede men mijn hoofd doorwonden — de schrikkelijke nagelen, die men door mijne handen en voeten slaan — het kruis, waaraan men Mij verheffen zou — mijne ijselijke verlatenheid in het uur des doods en de verschrikkingen van den dood zelven: dit alles zag Ik zoo levendig voor Mij; en omdat de menschelijke natuur in 't algemeen voor het lijden, bijzonder voor den dood ontstelt, en de menschelijke natuur, die Ik had aangenomen, de teederste, zuiverste en volmaakste was, ontstelde die om dat bitter lijden en dood zoo geweldig, dat mijn lijden in den hof van Olijven niet minder schrikkelijk was dan mijne marteling op Golgotha. Op dat verschrikkelijk uur ving werkelijk mijn doodstrijd aan, die onafgebroken voortduurde, totdat Ik aan het kruis mijnen geest gaf. Ik wilde de benauwdheden van dien zoo

*) Als ons de eerwaardige mannen van de christelijke oudheid (Ireneus, Epiphanius, Hieronymus enz.) verzekeren dat Christus in zijnen doodsangst waarlijk en werkelijk bloedig zweet vergoten heeft, stemt hiermede overeen, wat niet alleen de heidensche wijsgeer Aristoteles, maar ook latere geleerden, als Maldonatus, Calmet enz. over de mogelijkheid van zulk bloedzweet in buitengewoon zielenlijden mededeelen.

langdurenden doodstrijd in 't bijzonder tot zaligheid van alle stervenden, tot verzachting van uw eigen doodstrijd ondergaan. Op dat verschrikkelijk uur zag Ik al de millioenen menschen, die tot aan het einde der wereld zullen leven, in hunnen doodstrijd voor mijne oogen. Ik zag hun sidderen en beven bij het zien van de onmetelijke eeuwigheid, die zich voor hun oog opent; Ik zag hoe hun lichaam, dat door duizenden banden aan de ziel verbonden is, bij het verbreken dier banden in het uur des doods, met onuitsprekelijke smarten doordrongen wordt; Ik zag de koude zweetdruppelen op het doodsbleeke gelaat van die millioenen stervenden; Ik zag hoe de booze geesten op dit beslissend oogenblik die stervenden omringen en kwellen, om ze in hun geloof te doen wankelen en tot wanhoop te brengen; Ik hoorde hun laatst, bang gesteun en den doodsreutel. Ach, al die stervenden zijn mijne broeders, zijn vleesch van mijn vleesch, beenderen van mijn gebeente. Ik ben het hoofd, zij de ledematen; hun doodstrijd is ook de mijne; Ik wilde hen in den hof van Olijven en op Golgotha bijstaan en droeg hen met warme gebeden als een zoenoffer aan den hemelschen Vader op, opdat voortaan elkeen, die gedurig en met vurig medelijden in zijn leven mijn bitter lijden en dood overweegt, en in de ure des doods mijnen naam aanroept, glorierijk over dood en duivel zegeviere, en in vrede sterve. Het is een groot en ongemeen genadevol geheim, dat gij u met allen ernst ten nutte moet maken; zoo gij eenmaal een zachten en gelukkigen dood wenscht te sterven. En toch moogt gij u niet laten voorstaan, dat die doodstrijd van die millioenen menschen, dien Ik voor hen eerst onderging, of dat het zien op het vreeselijk lijden van lichaam en ziel, hetwelk voor Mij begon, de hoofdoorzaak van mijne zielensmart in den hof van Olijven geweest zijn. De zonden, de ontelbare zonden van geheel het menschelijk geslacht, die Ik uit vrije, barmhartige liefde op Mij nam, en wier schrikkelijkheid en afschuwelijkheid Ik toen in de volste mate wilde ondervinden, ziedaar, wat Mij ter aarde nederdrukte! Al de godslasterlijke vloeken en zweren, al de vijandschappen en vervolgingen, alle huichelarij en leugentaal, alle dieverijen en bedriegelijke handelingen, de ongerechtigheden der machtigen, en het vermetel verzet der ondergeschikten, de ontuchtige gesprekken en handelingen van de kinderen dezer wereld, de verdrukking van weduwen en weezen, de roekeloosheden van ontaarde zonen en dochters tegen hunne ouders en de hemeltergende zonden van plichtvergetene ouders jegens hunne kinderen, moord en doodslag: ziedaar, o mensch, deze boosheden en misdaden, heb Ik juist zóó op mijne onschuldige ziel gelegd, als hadde Ik ze zelf gedaan. Mijne allerzuiverste ziel schrok van die verschrikkelijke aanraking; mijn hart dreigde onder dien buitengewonen last te breken; en toch — — was dit nog niet het verschrikkelijkste, dat Ik in den hof van Olijven leed. Dat al mijne bittere doodsmart voor zoovele duizenden verstokten en onboetvaardige menschen vruchteloos, en het vuur mijner godmenschelijke liefde niet bij machte is hun versteend hart te vermurwen; dat vele duizenden mijne leeringen verachten, met mijne geboden en voorschriften den spot drijven, zich van de Sacramenten mijner genade verwijderd houden en, ondanks mijnen verlossingsdood, den eeuwigen dood der verdoemden zouden sterven, zie, dat zag Ik op dat oogenblik met schrikwekkende duidelijkheid voor mijne oogen; dat vervulde mijn hart met de bitterste smart; dat veroorzaakte Mij het bloedige doodzweet!

Ziedaar de viervoudige oorzaak der droefheid en van den doodsangst van den Verlosser in den hof van Olijven. Hoe ernstiger men dit vreeselijk geheim beschouwd en overwogen heeft, des te dieper mag men ook in het tweede geheim van den Olijfberg, in het geheim van het drievoudig, wonderbaar gebed van den goddelijken Meester doordringen.

Want het is niet genoeg, te gelooven, dat Christus, als waarachtig mensch, dit gebed voor zich zelven gesproken, of het zoo gebeden heeft, om de verlosten een voorbeeld te geven, hoe ook zij, in tijden van nood en druk hunnen toevlucht moeten nemen tot een smeekend, volhardend en

aan God overgegeven gebed. Deze beide verklaringen zijn volkomen waar; maar tevens staat het vast, dat Christus in den hof van Olijven geheel bijzonder in zijne hoedanigheid van Hoofd der Kerk gebeden heeft. Beijveren wij ons nu den zin van dit woord goed te vatten! Het geheele leven van de Kerk, de gansche geschiedenis van Gods Rijk op aarde is eene aanhoudende lijdensgeschiedenis, een onafgebroken martelaarschap. Door de kinderen dezer wereld miskend, door de machtigen vervolgd, door de valsche wetenschap bespot, door trouwelooze vrienden verloochend en geleverd, treedt de Bruid van den Gekruisigde, de H. Kerk door alle eeuwen heen. Jezus Christus is haar Hoofd, met haar onafscheidelijk verbonden. Daarom is het martelaarschap der Kerk ook zijn eigen martelaarschap; en strijdt Hij op den Olijfberg, evenals weleer Job, door een dringend gebed met den hemelschen Vader, dan is dat niet enkel een gebed van den allerheiligsten persoon van Jezus Christus, maar een geheel bijzonder gebed van de strijdende Kerk, een profetisch gebed. Ja in Christus op den Olijfberg baden de millioenen toekomende martelaren, baden de bedrukte pausen, baden de vervolgde bisschoppen, baden de gelasterde priesters, baden de ontroofde en verbande kloosterlingen, baden alle geloovigen, die om de gerechtigheid versmaad en vervolgd worden. Voor dezen en in aller naam roept Christus: »Vader! indien het mogelijk is, laat deze kelk Mij voorbijgaan; nochtans niet mijn wil, maar de uwe geschiede!"

En in het tot driemalen toe door Christus op den Olijfberg herhaalde gebed ligt voor ons de wenk, dat ook wij om drie zaken moeten bidden: om de vergiffenis der bedrevene zonden, om de verbetering van de ons thans nog aanklevende slechte gewoonten en om de bescherming tegen de toekomende gevaren der zonde; dat wij ons, door volhardend gebed met een driedubbel schild tegen de zinnelijkheid der oogen, tegen de zinnelijkheid van het vleesch en tegen de hoovaardij des levens wapenen; dat wij op gelijke wijze onze hulde bewijzen aan God den Vader, aan God den Zoon en aan God den H. Geest. En onmiddellijk vertoont zich een derde geheim aan ons. De H. Evangelist Lucas verhaalt het met dit kort, maar veelbeteekenend woord: »En Hem verscheen een Engel van den hemel, die Hem versterkte." Mijn Jezus, wat is dat nu? Gij draagt in U de volheid der godheid, ieder levend wezen schept uit uwen rijkdom kracht en vreugde; en Gij zelf wilt van een uwer schepselen, van een Engel versterking en troost aannemen. Wat is dat voor een groot, onbegrijpelijk wonder? Een wonder van ootmoedigheid en een wonder van liefde? De eeniggeboren Zoon van den eeuwigen Vader wilde zoo diep en volkomen tot ons afdalen, en als Zoon des menschen zoo geheel en al aan de arme bewoners dezer aarde gelijkvormig worden, dat Hij, die zich gewaardigd had van zijne gezegende maagdelijke Moeder Maria menschelijk voedsel te ontvangen, in zijnen doodstrijd op den Olijfberg zelfs de vertroosting van een Engel niet afwees, evenals Hij ook, in de kruisdraging niet weigerde, de hulp van Simon van Cyrene aan te nemen. Hier wilde ons de liefderijke Verlosser ter zelver tijd de voortreffelijkheid van het gebed doen zien. Verlaten van alle menschen, zelfs verlaten van zijne uitgelezendste Apostelen, die zorgeloos en zonder deelneming in den slaap verzonken zijn, wendt zich de Zoon des menschen door een drievoudig, dringend gebed tot den hemelschen Vader — en zie onmiddellijk nadert een hemelbode en biedt den biddende den kelk der versterking aan. Daarom, diep bedroefde, radelooze, van de menschen verlatene ziel, bid: en de God aller vertroosting, die zich zelven door een Engel liet versterken, zal zich uwer erbarmen, en ook u zijnen Engel zenden, d. i. raad, opwekking en hulp. Bid daarom, rouwmoedige zondaar, en Hij, die de zonden van de geheele wereld op zich genomen heeft, zal u zijn Engel zenden, d. i. den biechtvader, die door de kracht van den driemaal heiligen God den loodzwaren last van u afnemen en u van uwe zonden ontslaan zal.

Zeer treffend schrijft de eerwaardige Beda: »Eens lezen wij in de H. Evangeliën, dat de En-

gelen kwamen en Hem dienden; hier, dat een Engel Hem versterkte. Gene wijst ons op de goddelijke natuur in Christus, dit op de menschelijke.

Wat de Engel met den lijdenden Zaligmaker gesproken en hoe hij Hem getroost heeft, vermag geen menschelijk verstand te doorgronden, geen menschelijke tong uit te spreken. Dit is zeker, dat deze versterking de smart van onzen dierbaren Verlosser niet verminderd, maar nog vermeerd heeft. De Engel versterkte Jezus, opdat Hij met des te grootere standvastigheid zou lijden. De Engel versterkte Jezus door Hem de rijke vrucht van zijn lijden voor te stellen, maar niet door het te verzachten. Daarom schrijft ook de Evangelist, dat onmiddellijk na de verschijning van den Engel de doodstrijd van den goddelijken Zaligmader aanving en Hij overvloedig bloed zweette, zoodat de grond er mede bevochtigd werd: »En in doodsangst geraakt zijnde, bad Hij meer. En zijn zweet werd als druppels bloed, dat ter aarde afdruipt."

DE GROT VAN CHRISTUS' DOODSTRIJD.

Vereeren ook wij dus in den geest de eerwaardige schouwplaats van zoo groote geheimen, de met bloed doorweekte heilige plekken van den hof van Olijven. Vereenigen wij ons geestelijkerwijze met die gelukkige pelgrims, die nog heden ten dage de grot van Christus' doodstrijd *) binnengaan, en zeggen wij tot onzen Verlosser. O lijdende Jezus, wij aanbidden U in uwen doodstrijd. O eerwaardige grond met het bloedig zweet van onzen Heer Jezus Christus besproeid! O heilige gezegende rots, waarop de Zaligmaker der wereld met zijn aangezicht gelegen en die Hij met zijn bloed geverwd heeft! O lofwaardige grot gezegend en gewijd door de droefheid en het wonderbaar gebed van den Verlosser! Aanvaar, o goede Verlosser, onzen hartelijksten dank voor de droefheid, die Gij uit liefde tot ons hebt onderstaan, voor het gebed dat Gij voor ons gebeden, voor al de kostbare druppels bloedig zweet, die Gij uit liefde tot ons vergoten hebt. O doe ons gevoelen, wat Gij hier in uw hart geleden hebt, wij leggen ons zondig hoofd op de plek, waar Gij uw heilig Hoofd hebt neergelegd, klop aan ons zondig hart en wij zeggen: Heere Jezus' wees ons genadig, sta ons bij in onzen doodstrijd, en ons laatste einde zij U aanbevolen. Amen.

2. Ook Judas nu de Iscariother, één van de twaalven, die Hem overleverde, kende deze plaats, dewijl Jezus aldaar dikwijls was samengekomen met zijne leerlingen. En terwijl Hij nog sprak, zie *daar* kwam Judas — nadat hij de krijgsbende en *eenige* dienaars van wege de Opperpriesters en Phariseërs genomen had — en met hem eene groote schare met lantaarnen en fakkels en wapenen, met zwaarden en stokken, afgezonden van de Opperpriesters, Schriftgeleerden en de Ouderlingen des volks. — Hij nu, die Hem overleverde, had hun een teeken gegeven, zeggende: Wien ik kussen zal, die is het, grijpt Hem, en leidt Hem

*) Later werd deze grot in eene kapel veranderd.

behoedzaam weg! En gekomen zijnde, ging hij hun vooruit en trad terstond naar Jezus toe om Hem te kussen, en zeide: Wees gegroet, Rabbi! En Hij kustte Hem. En Jezus zeide tot hem: Vriend, waartoe zijt gij gekomen? Judas, levert gij den Zoon des menschen door eenen kus?

O Goddelijke langmoedigheid, onuitsprekelijke liefde van mijnen Verlosser! Den roekeloozen verrader groet Hij als »vriend." En toch is er onder al de gruwelijkheden, die in dit uur der duisternis aan den Zoon des menschen gepleegd werden, geene enkele zoo verschrikkelijk, zoo onnatuurlijk en vloekwaardig als het feit van Judas. Immers in dit eenig feit van Judas liggen eenigerlei wijze alle andere boosheden en gruwelen opgesloten. Toen Christus geboeid, voor de rechterstoelen gesleurd, bespot, bespuwd, in 't aangezicht geslagen, gegeeseld, en met handen en voeten aan 't kruis genageld werd, werd Hij aan al die martelingen juist om het verraad overgegeven en zijn al die duizenden martelingen het werk van den verrader. En wie is die verrader? Hij is de huisgenoot van Christus, zijn vriend, de met ontelbare weldaden overladen leerling, de met de teederste liefde beminde zoon van den goddelijken Meester! En hoe heeft hij dat snoode, afschuwelijke werk volbracht? Door het heilig teeken der liefde en vriendschap, door een kus. — Welke afgrond van lafhartigheid, list, leugen, trouweloosheid, ondank, huichelarij, haat, sluipmoord en bloeddorst!

En aan wien heeft hij die afschuwelijkste aller misdaden gepleegd? Aan Hem, die den booswicht zelven drie jaren lang eene meer innige, teedere en grootmoedige liefde bewezen had, dan ooit een menschenhart vermag te begrijpen. Hiernaar kunt gij het leed van Christus bij den kus van Judas afmeten. Hoe edeler, grootmoediger, trouwer en teederder de liefde van iemand is, des te dieper de smart, als hem, in plaats van wederliefde, haat en verraad ten deel valt. O welke oogslag moet het wel geweest zijn, waarmede de Zaligmaker zijn trouweloozen leerling, op het oogenblik, dat deze den verraderlijken kus ging geven, aangezien heeft! O welk een hart doordringend woord moet het wel geweest zijn, als Hij tot hem zeide »Vriend waartoe zijt gij gekomen?" O welke blijdschap heeft er wel in de hel geheerscht, toen de vijanden van Christus elkander spottend toeriepen: »Iemand van zijn eigen volk heeft Hem door een kus geleverd!" O hoe onuitsprekelijk moet de droefheid van Christus geweest zijn, toen Hij zich, in 't bijwezen zijner vijanden, door zijn eigen leerling zoo gehoond en geleverd zag! Zóó stond nagenoeg 1000 jaren vroeger, Koning David op dezelfde plek door zijn eigen, trouweloozen zoon Absalon verraden en vervolgd. Want dus staat er in het 2de Boek der Koningen Hfd. XV: 30 geschreven: En David ging op langs den Olijfberg al klimmende en weenende, en zijn hoofd was omsluierd, en hij ging barvoets, en al het volk, dat met hem was, hadden elk hun hoofd omsluierd, en gingen op al gaande en weenende.

Zoo huichelde de goddelooze Caïn 4000 jaren vroeger vriendschap en broederliefde jegens den onschuldigen Abel om hem aan den gruwzamen dood over te leveren.

Judaskus! dit is het ijzingwekkend woord. Doch nog ijzingwekkender is de gedachte, dat die Judaskus door alle eeuwen vernieuwd wordt, en dat de Zaligmaker op den Olijfberg niet slechts van dien Judas, die lichamelijk voor Hem stond, maar van duizenden en duizenden Judaszielen den verraderlijken kus vooraf op eene geestelijke wijze ontving. Oordeel zelf. Als een dwaalleeraar, die zich door zijne vleeschelijke lusten of hoovaardij des geestes Gods genade onwaardig gemaakt heeft, tegen de leering en de waarheden van het geloof zijner kerk in verzet komt onder het huichelend voorwendsel, »de ware en onvervalschte leer van Christus tegen den Paus en de bisschoppen te beschermen", en hij levert nu de vlekkelooze Bruid van Christus aan hare verklaarde vijanden over, terwijl hij onder duizenden eeden zijne liefde jegens haar bevestigt: is dat ook geen Judaskus? en helaas, hoe menigmaal is die Judaskus reeds aan den goddelijken Zaligmaker gegeven van af de dagen der oudste dwaalleeraars tot op

den jongsten tijd! En als een staatsman, onder het huichelachtig voorwendsel, »de vrijheid van het volk en de rechten van den staat tegen de aanmatingen van de geestelijkheid te beschermen", door wetten en staatsverordeningen de vlekkelooze Bruid van Christus, d. i. de Kerk bindt, berooft en onteert: is dat ook geen Judaskus? En helaas, hoevele zulke Judaskussen zijn den goddelijken Zaligmaker in zijne Kerk reeds gegeven, van af de oudste tirannen tot op den jongsten tijd! — En als een geleerde, onder het huichelachtig voorwendsel, »de wetenschap en een gezuiverd christendom te bevorderen", in woorden en schriften grondstellingen verspreidt, die geloof en deugd beiden ondermijnen, en als een plicht vergeten priester of kloosterling over de barmhartige liefde en vrijwillige armoede van Christus predikt, terwijl hij intusschen de kerkelijke inkomsten verbrast en het huis des Heeren aan de verwoesting en de armen aan hunne ellende overlaat; en als een christen, ofschoon hij doodzonden, waarover hij geen berouw heeft, in zijn harte draagt, zich toch onder de schare van onschuldigen en rouwmoedigen mengt, en tot het allerheiligste Bruilofts-maal nadert: — zijn dat allen geene Judaskussen, waarmede onze liefderijke Heer en Zaligmaker onteerd en geleverd wordt?

O lieve Jezus, als ik mij met den valschen en snooden Judas vergelijk, ontstelt mijne ziel. Want helaas, aan hoe menige trouweloosheid heb ik mij in uwen dienst schuldig gemaakt! Hoe dikwijls vloeide mijn mond van gebed en eerbetoon over, terwijl mijne hand onmiddellijk daarop wederom zonde bedreef, en mijne voeten, met onbegrijpelijke lichtzinnigheid, uwe H. wetten overtraden! Lieve Jezus, hebt Gij den verrader Judas den kus niet geweigerd, weiger dien dan ook aan mij armen zondaar niet, nu ik tot U met een vermorzeld en boetvaardig hart terug keer. O Jezus, vergeef mij mijne trouweloosheid en snoodheid! Jezus, laat mij niet verloren gaan!

3. Jezus dan, wetende al wat Hem zou overkomen, trad voorwaarts, en zeide tot hen: Wien zoekt gij? Zij antwoordden Hem: Jezus den Nazarener. Jezus zeide tot hen: Ik ben het. Ook Judas, die Hem overleverde, stond bij hen. Als Hij dan tot hen zeide: Ik ben het! — weken zij achterwaarts en vielen ter aarde.

Hier merkt de H. Kerkleeraar Augustinus op: »Zie, zoo iets vermocht een enkel woord van den Godmensch: zonder slag of stoot valt Hem de goedgewapende woedende bende te voeten. Als Hij nu, die voor 't gerecht gesleept moest worden, zoo iets vermocht, wat zal Hij dan wel doen, als Hij op de wolken des hemels zal komen oordeelen? Als Hij, die nu naar den dood ging, zoo iets deed, wat zal Hij dan wel doen, als Hij in zijne heerlijkheid verschijnen zal?"

Andermaal dan vroeg Hij hen: Wien zoekt gij? En zij zeiden, Jezus den Nazarener. Jezus antwoordde: Ik heb u gezegd, dat Ik het ben. Indien gij dan Mij zoekt, laat dezen gaan! Opdat het woord vervuld wierde, dat Hij gezegd had: Van die Gij Mij gegeven hebt, heb Ik niemand laten verloren gaan. Toen traden zij toe en sloegen de handen aan Jezus, en grepen Hem. Zij nu, die bij Hem waren, ziende wat er ging gebeuren, zeiden tot Hem: Heere! willen wij toeslaan met het zwaard? En zie, één van hen, die met Jezus waren, Simon Petrus, daar hij een zwaard had, stak de hand uit en trok zijn zwaard, hij sloeg den dienstknecht des Hoogenpriesters en hieuw hem het oor af. De naam nu van den dienstknecht was Malchus. Doch Jezus antwoordde en zeide: Laat het zoover komen! En Hij raakte het oor van dien *mensch* aan, en genas hem. Hierop zeide Jezus tot Petrus: Steek uw zwaard in de schede, weder op zijne plaats; want allen, die het zwaard genomen hebben, zullen door het zwaard omkomen. Den kelk, dien de Vader Mij gegeven heeft, zou Ik dien niet drinken? Meent gij, dat Ik mijnen Vader niet kan bidden, en dat Hij Mij niet terstond meer dan twaalf legioenen Engelen zal ver-

schaffen? Hoe zullen dan de Schriften vervuld worden, *die zeggen* dat het zoo geschieden moet?

In die ure zeide Jezus tot de scharen die op Hem afgekomen waren, de Opperpriesters en de Hoofdmannen van den tempel en de Ouderlingen: Evenals tegen een roover zijt gij uitgetrokken met zwaarden en stokken, om Mij gevangen te nemen. Toen Ik dagelijks met u in den Tempel was en leerde hebt gij de handen tegen Mij niet uitgestoken; maar dit is uw uur en *dit* de macht der duisternis. Doch dit geschiedde alles, opdat de Schriften der Profeten vervuld zouden worden. Alsdan namen al de leerlingen, Hem verlatende, de vlucht. Doch Hem volgde een zeker jongeling, aangedaan met een linnenkleed over het bloote *lijf* en zij grepen Hem. Maar hij wierp het linnen kleed van hem af, en vluchtte naakt van hen. De bende dan en de Hoofdman en de dienaren der Joden namen Jezus gevangen en bonden Hem.

Dus is nu vervuld, wat de profeet Jeremias voorzegd had (Klaagl. IV: 20): »De Gezalfde, de Heer is om onze zonden gevangen genomen. Hij, tot wien wij zeiden: Onder uwe schaduw zullen wij leven onder de volken." Terzelver tijd werd ook de voorzegging van den profeet Zacharias vervuld (XIII: 7): »Sla den Herder, en de schapen zullen verstrooid worden." O lijdende Jezus, hoe gruwzaam werd uw hart verwond, toen Gij, bij het zien van de laffe, vluchtende leerlingen, U zoo geheel alleen en verlaten, zoo geheel in de handen uwer woedende vijanden overgeleverd zaagt en met den Psalmist (68, 9) moest uitroepen: »Ik ben aan mijne eigene broeders vreemd geworden." En toch wordt Gij op die bloedaards niet toornig; ja in uwe liefdevolle goedheid hebt gij zelf uwen vervolgers bevolen, de Apostelen ongedeerd te laten wegvluchten. De Pinkstergeest, de heerlijke Geest van wijsheid, van sterkte en onwrikbare trouw was immers over hen nog niet nedergedaald, en zij bezaten dus de kracht nog niet, om in gevangenis en marteling voor U getuigenis te geven. »Indien gij dan Mij zoekt, laat dezen gaan!" Woorden vol van de liefderijkste langmoedigheid! De Verlosser verlangt dan eerst van de zijnen het offer van heldhaftige trouw, als Hij hun daartoe te voren de noodige bijzondere genade geschonken heeft.

Hoe verschillend zijn wij gewoon in nood en dreigend gevaar te handelen. Dan worden wij onrustig en verward! Dan denken wij alleen aan ons zelven, en beelden ons in, dat alle vrienden en bekenden eveneens goed en bloed voor onze redding zouden moeten veil hebben. O verheven majesteit van den Zoon des menschen! Kalm en bereid, overgegeven aan God en vol teedere be-

zorgdheid voor zijne dierbare leerlingen, treedt Hij den vijanden te gemoet. Om het menschdom van de boeien der zonde en van den eeuwigen dood te verlossen, waarin onze eerste vader Adam door het uitsteken zijner handen naar de verboden vrucht ons gekeetend had, biedt nu de tweede Adam, Jezus Christus den booswichten zijne allerheiligste, onschuldige handen aan, om ze te laten binden. Doch eerst moeten zij bemerken, dat Hij waarlijk de Zoon van den levenden God is, die alleen wordt opgeofferd, omdat Hij uit vrije liefde opgeofferd wil worden. Daarom toont Hij op het oogenblik zijner gevangenneming door een vierdubbel wonder zijne goddelijke Majesteit.

Eerst slaat Hij de oogen zijner vijanden met blindheid, zoodat zij, ofschoon getuigen van den Judaskus, en dus wetende wien zij moeten vatten, toch den persoon van den Zaligmaker niet erkennen, en zij eerst dan, toen Jezus zelf uit vrije beweging zich aan hun kenbaar maakte, aan Hem de hand konden slaan. Daardoor wilde de Heer hun het nuttelooze van het sluw verraad aantoonen zooals er geschreven staat: »Tegen den Heer bestaat er noch wijsheid, noch schranderheid, noch raad." — Ten tweeden werpt Hij de benden met een enkel woord ter aarde, en toont daardoor voor alle eeuwen, welk lot vroeg of laat hun te wachten staat, die zich tegen de waarheid en genade in Christus verzetten. Ten derden belet Hij door zijn alvermogend gebod den Joden de hand aan zijne leerlingen te slaan, ofschoon zij tegen hen en bijzonder tegen Petrus ten zeerste verbitterd moesten zijn. Hij zelf, en Hij alleen wil, als de goede Herder zijn leven voor zijne schapen geven. Ten vierden geneest Hij Malchus, wien Petrus in zijn liefdevuur voor Christus het oor had afgeslagen, op eene wonderbare wijze. Zeker was die onstuimige ijver van den trouwen leerling nog geen volkomen zuiver, gelouterde ijver in den geest van Christus. Daarom laakte de Heer ook de onbesuisde handelwijs, vooral omdat zij niet zoozeer eene verdediging van den aangevallen Meester, dan wel eene opwelling van gramschap en wraak was. Desniettemin was ze een onbedriegelijk bewijs van een trouw en edelmoedig hart; en het is eene merkwaardige en leerrijke schikking der goddelijke voorzienigheid, dat, gelijk ze een brandenden ijveraar voor de gerechtigheid en de eer van God, *) Mozes, aan het hoofd der Kerk van het Oud Verbond geplaatst had, een man van denzelfden blakenden ijver het opperhoofd der Kerk van het Nieuw Verbond geworden is. Daaruit zien wij, dat alleen die menschen, die van ganscher harte de waarheid en de gerechtigheid lief hebben, en leugen en onrecht uit geheel hun hart haten, der goddelijke uitverkoring waardig en tot nuttigen arbeid in het Rijk van God in staat zijn.

Leg daarom, o Jezus, ook zulk vast besluit, zulken blakenden ijver voor waarheid en recht in mijn hart. Helaas, de ure der duisternis, waarop men U gevangen neemt, uwe zoo onschuldige handen boeit en U van de eene naar de andere rechtbank sleept, die ure is wederom aangebroken. Want elk wederrechtelijk geweld, elke smaad, die men uwe H. Kerk in onze dagen aandoet, wordt U zelven aangedaan. Wee mij, als ik dit onverschillig aanzie en geen woord van rechtmatige gramschap hebbe. Ik heb het geestelijk doopsel ontvangen, wee mij, als ik uit laffe menschenvrees, en eigenbaatzuchtige schranderheid stom zou willen blijven, en voor kruis en doornenkroon mij bloo verbergen! O Jezus versterk mij in uwe kracht! O Jezus ontsteek in mij het vuur van H. ijver, opdat ik getrouw pal sta aan uwe zijde, en aan die van uwe heilige, vervolgde en bedrukte Kerk, en ook eens in uwe en hare zegepraal deele! Maar, o gevangen en geboeiden Jezus, vooral bid ik U, dat Gij, door de kracht

*) „In die dagen ging Mozes uit tot zijne broeders, en hij zag hunne ellende, en een Egyptisch man, slaande een Hebreeuwschen man uit zijne broederen. Toen versloeg Mozes den Egyptenaar." (Exod. II: 11—12.)

„En Mozes keerde zich om en kwam van den berg af, met de twee tafelen der getuigenis in zijne hand. En toen hij nabij het leger kwam, zag hij het (gouden) kalf en de dansende reien; dan ontbrandde zijn toorn, en hij wierp de tafelen uit zijne handen en verbrak ze alzoo aan den voet des bergs." (Exod. XXXII: 15, 19.)

uwer H. boeien, mij losmaakt van de boeien der zonde, der wereld en van Satan. Bind mij met de boeien der liefde zoo vast aan U, dat ik voor altijd uw gevangen blijve. — Bind mijn hart aan uw hart, mijne ziel aan uwe ziel, mijn geest aan uwen geest, opdat wij door dezen drievoudigen band der liefde zoo sterk verbonden zijn, dat geene banden, noch van de wereld, noch van het vleesch, noch van den boozen vijand in staat zijn mij van U los te scheuren. Amen.

DERTIENDE HOOFDDEEL.

DE NACHT VAN HET LIJDEN.

(*Matth. XXVI*: 55—75; *Marc. XIV*: 53—72; *Luc. XXII*: 54—65; *Joan. XVIII*: 13—27.)

(*Van Donderdag op Vrijdag.*)

Antwoord Mij, mijn volk, wat heb Ik u gedaan, of waarmede ben Ik u lastig gevallen? Ik heb u uit Egypte geleid, en u uit het huis der slavernij bevrijd. Gelijk de arend zijne jongen tot vliegen aanzet, en boven hen zweeft, zoo heeft de Heer zijne vleugelen over u uitgestrekt, en u op zijne schouderen gedragen. Gij dwaas en onverstandig volk, vergeldt gij den Heer aldus?" Zóó heeft de Heer door zijnen dienaar Mozes en den profeet Micheas uitgeroepen. Hij heeft den dag der genade en des heils over zijn volk laten opgaan, doch zij vergelden Hem met eenen nacht van onuitsprekelijke droefheid en ongerechtigheid. — Vergezel nu, christelijke Lezer, uwen Verlosser door de verschrikkingen van dezen nacht; beschouw met de oogen van uwen geest en overweeg in uw hart al den smaad, die dit trouweloos en onverstandig volk zijnen Heer en Zaligmaker in dien eeuwig gedenkwaardigen nacht heeft aangedaan. Daar vertoonen zich vijf buitengewoon jammerlijke beelden aan uwe beschouwing: Vooreerst den lijdensweg van den gevangen en geboeiden Zaligmaker uit den hof van Olijven naar de stad Jerusalem, ten tweeden het verhoor voor den Hoogenpriester Annas, ten derden het verhoor voor diens schoonzoon Caïphas, ten vierden de eerste bespotting van Christus in het voorplein van het Hoogpriesterlijk Paleis, en ten vijfden de verloochening van Petrus.

1. Men kan afmeten, met welke duivelsche blijdschap en gruwelijken overmoed de soldaten en dienstknechten der Opperpriesters den Heer uit den hof van Olijven, door het dal van Josa-

phat, over de beek Cedron en bergopwaarts naar Jerusalem in het Hoogpriesterlijk paleis gesleept hebben. De Heer had denzelfden weg vijf dagen vroeger nog afgelegd, maar in een geheel ander gezelschap! Toen omringden Hem blijde volkscharen, die olijf- en palmtakken zwaaiden; maar nu verheffen zich zwaarden en stokken tegen den Zoon des menschen! Toen zongen zij Hem lofliederen, als den Zoon van David en den Koning van Israël: nu moest de lieve Zaligmaker denzelfden weg onder woest geschreeuw en snooden spot zijner vijanden maken. De legende beschrijft dien verschrikkelijken martelaarsweg volgender wijze: Van den hof van Gethsemani aan den voet van den Olijfberg, waar de lieve Zaligmaker gevangen genomen is, is een goed half uur gaans. De Zaligmaker heeft dezen breeden, steenachtigen bergweg blootvoets gedaan, en dien op vele plaatsen met zijn bloed geverwd. De dienstknechten, die de fakkels droegen, gingen voorop; achter hen — stevig geboeid, door de Oversten der priesters en door de Phariseërs aanhoudend bespot, en door de soldaten geslagen en gestoten — de arme Jezus vol smart en droefheid als een onschuldig lam onder razende wolven. Hij viel zevenmaal ter aarde, en bijzonder bij de steenen brug, die over de beek Cedron ligt, deed Hij een zeer harden en smartelijken val, omdat de dienders Hem moedwillig stieten en heen en weer trokken, en de arme Jezus geen hand vrij had, om den val te voorkomen of zich daarbij tegen te houden. O welk een jammerlijk gezicht, toen de Zaligmaker der wereld daar hulpeloos en bloedend op den grond lag, terwijl zijne vijanden in een woesten, wilden schaterlach uitbarstten, Hem toen weder onbarmhartig oprichtten en en met vuistslagen den ruwen, steilen berg Sion opdreven. Ach, dáár was geene enkele ziel tegenwoordig, die zich met liefdevol medelijden over den Zoon des menschen erbarmde!

2. En zij leidden Hem weg, eerst naar Annas; want hij was de schoonvader van Caïphas, die Hoogepriester was van dat jaar. Caïphas nu was degene die aan de Joden den raad had gegeven: Het is nuttig dat één mensch voor het volk sterve. Simon Petrus nu en de andere leerling volgden Jezus. En deze leerling was bij den Hoogenpriester bekend, en ging met Jezus in het voorhof des Hoogenpriesters binnen; maar Petrus stond buiten aan de deur. De andere leerling dan, die bij den Hoogenpriester was, ging uit en sprak met de deurwachter, en bracht Petrus binnen. De Hoogepriester dan ondervroeg Jezus over zijne leerlingen en over zijne leer. Jezus antwoordde hem; Ik heb openlijk tot de wereld gesproken: Ik heb altijd geleerd in de synagoog en in den tempel, waar al de Joden samen komen, en in het verborgen heb Ik niets gesproken. Waarom ondervraagt gij Mij? Ondervraagt hen, die gehoord hebben, wat Ik tot hen gesproken heb: Zie, deze weten wat Ik gezegd heb. En als Hij dit gezegd had, gaf een der dienaren, die daarbij stond, Jezus eenen kaakslag, zeggende: Moet gij zóó aan den Hoogenpriester antwoorden? Jezus antwoordde hem: Indien Ik kwalijk gesproken heb, getuig van het kwade; maar heb Ik wel gesproken, waarom slaat gij Mij? En Annas zond Hem geboeid tot den Hoogenpriester Caïphas.

Annas ondervraagt den Verlosser »over zijne leerlingen." Hoe diep en smartelijk moest Hij den venijnigen spot dezer vraag ondervinden! Helaas zijne leerlingen! Een hunner had Hem verraden, had Hem voor den schandelijken prijs van dertig zilverlingen aan zijne vijanden overgeleverd — en de overigen hebben Hem lafhartig in den steek gelaten en zijn gevlucht. Dit weet de oude booswicht, en daarom verheugt hij zich, door deze hoonende vraag het hart van den verlaten, verraden en verkochten Meester te doorboren. En zie, terwijl de Hoogepriester er zijn gruwelijken lust in zoekt, den Zaligmaker door venijnige woorden smaad aan te doen, beijvert zich zijn dienstknecht op zijne wijze hetzelfde te doen, de onbeschofte dienstknecht slaat met

zijn gebalde vuist den Heer van hemel en aarde in 't aangezicht, en verstout zich de eeuwige wijsheid te leeren en terecht te wijzen. Helaas, nu wordt het klaaglied van den Profeet Jeremias vervuld (Thr. III: 30). Hij zal zijne wange geven dien, die Hem slaat; Hij zal van hoon verzadigd worden." — En mijn Jezus lijdt dien verschrikkelijken smaad? Mijn Jezus verdraagt dien ijselijken kaakslag, en spreekt geen woord zijner almacht, om den snoodaard ter neder te slaan? De hand, die den Gever des levens zoo goddeloos wondt, verdort niet, terwijl toch weleer de hand, die koning Jerobeam tegen een Profeet had opgeheven, onmiddelijk verdord was. *) O neen, de langmoedige Jezus lijdt ook dezen smaad, en als Hij den booswicht antwoordt, doet Hij dit alleen, omdat Hij diens verwijt, als ware Hij aan den schuldigen eerbied jegens den Hoogenpriester te kort gebleven, van zich moest afweren.

O mijn geliefde, zoo snood mishandelde Heer en Meester, ik werp mij vol ootmoed en diepen eerbied voor U in het stof, ik loof en prijs U uit al de krachten van mijnen geest en van mijn hart, en wensch U door mijne aanbidding eenigszins schadeloos te stellen voor den ongehoorden smaad, dien de ruwe krijgsknecht U heeft aangedaan. O gewond, met bloed bedekt aangezicht van mijnen Jezus, ik aanbid en groet U met de hartelijkste liefde; ach vergeef mij armen zondaar, dat ik door mijne zonden zoo dikwijls den kaakslag vernieuwd heb.

3. En zij leiden Jezus weg naar den Hoogenpriester *Caïphas*, en *daar* kwamen bijeen al de Priesters en Schriftgeleerden en de Ouderlingen. En Petrus volgde Hem van verre tot binnen in den voorhof des Hoogepriesters; en hij zat neder onder de dienaren om het einde te zien. En toen zij in het midden des voorhofs vuur ontstoken hadden, en daar omheen zaten, stond Petrus ook bij hen en warmde zich.

De Opperpriesters nu en geheel de Raad zochtten een valsche getuigenis tegen Jezus, om Hem ter dood te brengen; en zij vonden *die* niet, ofschoon er vele valsche getuigen waren opgetreden. Want velen getuigden valschelijk tegen Hem, en de getuigenissen kwamen niet overeen. Doch eindelijk kwamen er twee valsche getuigen, legden getuigenis tegen Hem af en zeiden: Wij hebben Hem hooren zeggen: Ik kan dezen tempel Gods, die met handen gemaakt is, afbreken, en binnen drie dagen weder opbouwen eenen anderen, — die niet met handen is gemaakt. Doch hunne getuigenis kwam niet overeen.

En de Hoogepriester stond op in het midden, en vroeg Jezus zeggende: Antwoordt gij niets op hetgeen deze tegen U getuigen? Doch Jezus zweeg, en antwoordde niets. Wederom vroeg Hem de Hoogepriester, en zeide tot Hem: Ik bezweer U bij den levenden God, dat Gij ons zegt, of Gij de Christus, de Zoon Gods, des Gezegenden zijt? En Jezus zeide tot hem: Gij hebt het gezegd, Ik ben het. Doch Ik zeg ulieden: Van nu aan zult gij den Zoon des menschen zien, gezeten ter rechterzijde der kracht Gods, en komende op de wolken des hemels.

Toen scheurde de Hoogepriester zijne kleederen, zeggende: Hij heeft *God* gelasterd! Wat hebben wij nog getuigen van noode? Zie, nu hebt gij de *gods*lastering gehoord. Wat dunkt u? En zij allen veroordeelden Hem, des doods schuldig te zijn.

»En zij allen veroordeelden Hem." Overweeg hier, hoe letterlijk dit verschrikkelijk woord vervuld is, hoe de goddeloosheid zich verstoutte den rechterstoel te beklimmen en over den Alheilige en Alrechtvaardige te recht te

*) „En het geschiedde, toen de koning het woord van den man Gods gehoord had, dat hij zijne hand tegen hem uitstrekte, zeggende: grijpt hem! En zijne hand verdorde, die hij tegen hem had uitgestrekt, zoodat hij haar niet tot zich kon terugbrengen." (III Reg. XIII: 4.)

zitten. »Zij allen veroordeelden Hem." De Hoogepriesters Annas en Caïphas veroordeelen Hem, als een godslasteraar, omdat Hij zichzelven God maakte en den tempel des Heeren verachtte! De romeinsche landvoogd Pilatus veroordeelt Hem, omdat hij Jezus wel onschuldig, maar voor zoo een geringen en nietsbeduidenden mensch houdt, dat hij Hem onbeschroomd ter geeseling en kruisiging durft overleveren, om de gunst des keizers niet te verliezen, en een opstand van de Joden te voorkomen! Herodes, de vorst van Galilea veroordeelt Hem, en wel als een boosdoener, wien spot en verachting behoort! De verrader Judas veroordeelt Hem, en wel als eene nietige koopwaar, die men voor ellendige dertig zilverlingen geven mag! De Phariseërs en Schriftgeleerden veroordeelen Hem, als een dwaalleeraar, als van den duivel bezeten, als een vraat en wijndrinker, als een vriend van de zondaren en tollenaars, als een opruier des volks en vijand van den keizer! De romeinsche soldaten veroordeelen Hem als een dwaas, die zich voor koning uitgaf, waarom zij Hem met een purperen mantel, doornenkroon, rietstaf en kniebuiging bespotten! Eindelijk veroordeelt Hem geheel het Joodsche volk als den snoodsten, des doods waardigsten onder alle menschen, slechter dan de oproermaker en moordenaar Barabbas! — »En zij veroordeelden Hem."

Heeft men Christus aldus behandeld, moeten wij dan nog verwonderd staan, als de slechte en onwetende menschen van alle eeuwen ook over de Bruid van Christus, over de H. Kerk, vermetel te recht zitten, valsche en elkander tegensprekende getuigenis tegen haar geven en ze veroordeelen? O laat u door zulke aanmatigende veroordeeling niet op het dwaalspoor brengen. Hinderen en bedroeven u de lasteringen, beschuldigingen en valsche getuigenissen tegen de Kerk Gods, sla dan uw oog op den onschuldig veroordeelden, op den van alle kanten en zoo tegensprekend aangeklaagden Jezus, en zeg in uw hart: Heeft de goddeloosheid over den Meester zelven te recht gezeten, waarom zou zij het dan ook niet tegen Diens leerlingen en plaatsbekleeders doen? »Er moet ergernis komen, doch wee den mensch, door wien ergernis komt!"

Verheven, aandoenlijk schouwspel: terwijl valsche getuigen de onzinnigste en tegenstrijdigste beschuldigingen tegen Jezus inbrengen, de eene leugen op de andere, de eene valschheid op de andere stapelen — zwijgt Jezus — en wordt de voorzegging van den Psalmist (XXXVII: 13—15) vervuld: Zij, die mijne ziel zochten, spanden hunne strikken, en die naar mijn onheil streefden, spraken verderving, en smeedden listen al den dag. Doch Ik, ik was als doof en hoorde niets, gelijk een stomme, die zijn' mond niet opent. Ik, ik ben een' man gelijk geworden, die niet hoort en die in zijnen mond geen tegenredenen heeft.

Onze eerste stamouders in het paradijs hadden gesproken, om met vermetele woorden hunne zonde te verschoonen, de tweede stamvader, Jezus Christus zwijgt en rechtvaardigt zich met geen enkel woord. Door deze nederige en aan God overgegevene stilzwijgendheid verzoent Hij niet alleen, zooals de H. Hieronymus schrijft, de ijdele rechtvaardiging der stamouders maar ook onze eigene ontelbare zonden van de tong en predikt ons de innerlijke voortreffelijkheid en de hooge waarde der stilzwijgendheid.

Christus zwijgt. Maar als de Hoogepriester Christus in den naam van den levenden God over zijne goddelijke waardigheid ondervraagt, als het niet meer de woorden en daden van den Zoon des menschen maar de eer van God geldt, verbreekt Jezus zijn stilzwijgen, en legt plechtig die verheven duidelijke getuigenis af, die voortaan door alle eeuwen de huichelarij der Christusloochenaars te schande maakt: »Gij hebt het gezegd, Ik ben het," d. i. Ik bezweer bij den levenden God, dat Ik de Christus, de Zone Gods, des Gezegenden ben. De Hoogepriester Caïphas vat de geheele beteekenis van dit antwoord: Daardoor verklaart zich Christus niet slechts voor een' lieveling van God, voor een kind Gods, zooals ieder heilig en rechtvaardig mensch is, maar voor den eeniggeboren Zoon

van en één in wezen met den hemelschen Vader. Zóó verstaat Caïphas, zóó verstaat geheel de Hooge Raad het antwoord van Christus, en Christus bevestigt die opvatting, terwijl Hij, zijne goddelijke majesteit betuigende, er bijvoegt: Van nu aan zult gij den Zoon des menschen zien, gezeten ter rechterzijde der kracht Gods, en komende op de wolken des hemels." — Verscheur nu uwe kleederen, gij ongelukkige booswicht op den opperpriesterlijken stoel, huichel met eene heilige verontwaardiging over de gewaande godslastering, spreek nu de doodschuld uit over het onschuldig Lam Gods! O dwaas, zelfs uw huichelende ijver en uwe leugenachtige handelwijze moesten, volgens het raadsbesluit der eeuwige wijsheid, tot versterking van het geloof aller eeuwen strekken! En uw verscheurd opperpriesterlijk gewaad is het profetisch teeken, dat nu het priesterschap van het Oud Testament een einde genomen heeft, en de ware »Hoogepriester in eeuwigheid" Jezus Christus, het heiligdom binnentreedt.

4. Na de veroordeeling van Christus ging de Raad, want het was reeds voorbij middernacht, uiteen; en Jezus werd aan de willekeur der soldaten en aan de wacht in het voorhof van het opperpriesterlijk paleis overgelaten.

Nu begonnen de mannen, die Hem *in bewaring* hielden, Hem te bespotten en in het aangezicht te spuwen. Zij bedekten zijn aangezicht en sloegen Hem met vuisten. En anderen sloegen Hem met de vlakke hand in het aangezicht, zeggende: Profeteer ons, Christus! wie is het, die U geslagen heeft? En vele andere dingen zeiden zij, al lasterende, tegen Hem. En de dienaren gaven Hem kaakslagen.

Komt hier, gij opgeblazene, roemzuchtige en ijdele kinderen der menschen! Komt hier, gij allen, die er alleen op zint, uw aanzien te vermeerderen en in de oogen der menschen groot te schijnen! Komt hier, gij allen, die uw zoo dwaas genoegen zoekt in door kleeding en houding, door gang en gebaren boven anderen uit te munten! Hier kunt gij de boosheid van den hoogmoed leeren. Want daarom geeft hier de arme Jezus aan den hemelschen Vader zoo schrikkelijke voldoening. O rampzalige slechte mensch als ik ben! Omdat ik hoovaardig ben, zucht hier mijn Jezus in onuitsprekelijke vernedering en is Hij de spot van het volk geworden. De goddelijke Meester laat zijn aangezicht door de laagste menschen met spuw bezoedelen, om mijne behaagzucht te verzoenen, en mijne, door de vuilnis der zonden ontsierde en zoo schandig besmeurde ziel te zuiveren. Hij doet boetvaardigheid voor mijne hoovaardige, nieuwsgierige, begeerige oogslagen, terwijl Hij zijn minzaam gelaat door de Joden laat bedekken, naar hetwelk hunne voorvaderen, de patriarchen zoo vurig verlangd hadden.

O onteerd en bespuwd aangezicht van mijnen Zaligmaker, ik groet en loof u; vergeef mij, o

Jezus, door dit geheim uwer vernedering, dat ik mijne onsterfelijke ziel zoo menigmaal door den boozen geest heb laten bespuwen en bezoedelen, die door allerlei zonden heb laten besmeuren!

O onteerd en aan bespotting blootgesteld aangezicht van mijnen Zaligmaker, ik groet en loof U; vergeef mij, o Jezus, door dit geheim uwer vernedering, dat ook ik U zoo menigmaal de oogen gebonden heb, toen ik de eenzaamheid en de duisternis opzocht, om des te onbeschaamder te zondigen, alsof Gij mij daar niet kondet zien! O meedoogende Jezus, ootmoedig en vermorzeld roep ik met den boetvaardigen David: »Heer, keer uw aangezicht van mijne zonden af, en wisch al mijne boosheden uit." (Ps. 50: 11).

5. Terwijl Jezus zulken ongehoorden spot en smaad van zijne vijanden leed, werd zijn allerheiligst hart door een anderen smaad nog veel dieper bedroefd en gewond — namelijk door de drievoudige verloochening van zijn uitverkoren vriend en Apostel Petrus, zooals ons de H. Evangelisten met de volgende woorden verhalen:

Petrus nu zat buiten in het voorhof in hun midden. En er kwam eene van de dienstmaagden des Hoogepriesters, de deurbewaarster. En Petrus bij de vlam ziende zitten, die zich warmde, zag zij hem aan en zeide: Zijt ook gij niet een der leerlingen van dien mensch? Ook gij waart met den Galileër, met Jezus den Nazarener! Ja, ook deze was bij Hem. Maar hij loochende het in tegenwoordigheid van allen, zeggende: Vrouw, ik ken Hem niet, en versta ook niet wat gij zegt. En hij ging uit naar buiten, vóór den voorhof; en de haan kraaide. En toen hij de *voor*poort uitging, zag hem eene andere dienstmaagd, en zeide tot degenen, die daar waren: Ook deze was met Jezus den Nazareër! Zij zeiden dan tot hem: Zijt gij ook niet van zijne leerlingen. En een ander zag hem, en zeide: Gij zijt ook *een* van hen. Maar Petrus loochende het wederom met eenen eed: O mensch, dat ben ik niet; ik ken dien mensch niet. En na tusschenpoos van omtrent één uur, verzekerde het een ander, zeggende: Voorwaar! ook deze was met Hem! want ook is hij een Galileër. En een weinig daarna traden toe die *daar* stonden, en zeiden tot Petrus: Voorwaar! ook gij zijt een van hen, want gij zijt eveneens een Galileër, en uwe spraak maakt u bekend. En een van des Hoogepriesters dienstknechten, een bloedverwant van dien, aan welken Petrus het oor had afgehouwen, zeide tot hem: Heb ik u niet bij Hem in den hof gezien? En wederom loochende het Petrus en hij begon te vloeken, te verwenschen en te zweren: Mensch, ik weet niet wat gij zegt. Ik ken dien mensch niet, van wien gij spreekt! — en terstond, terwijl hij nog sprak, kraaide de haan ten tweeden male. En de Heer, zich omkeerende, zag Petrus aan. En Petrus herinnerde zich het woord, dat Jezus tot hem gezegd had: Eer de haan tweemaal kraait, zult gij Mij driemaal verloochenen. En naar buiten gegaan zijnde, weende hij bitterlijk.

Zeker had Petrus gegronde redenen bittere tranen van boetvaardigheid en berouw te storten; want, zooals het Evangelie zoo uitdrukkelijk mededeelt, heeft hij »Hem in de tegenwoordigheid van allen geloochend" — geloochend door veinzerij — geloochend door eene leugen, geloochend door herhaalde leugens, geloochend onder bevestiging van eenen eed! O behartig dit goed: Zoover kwam het zelf met een Apostel des Heeren, omdat hij de vermaning van zijnen Meester niet achtte, omdat hij te veel op zijn eigene kracht en zijn goed hart vertrouwde, omdat hij, in plaats van door gebed zich in de ure der bekoring voor te bereiden, sliep, omdat hij zich onvoorzichtig in het gevaar begaf.

Doch het zij verre van mij over den armen, diepgezonken leerling ten gericht te zitten en de grootheid zijner zonde af te meten. Veel liever

wil ik met hem weenen en mij van de veelvuldige verloochening van mijnen Heer, waaraan ik mijzelven heb schuldig gemaakt, in de bitterheid mijner ziel beschuldigen. Want helaas, o goddelijke Meester, hoe menigmaal heb ik U verloochend — verloochend de heiligheid van uw leven, terwijl mijn eigen levenswandel tot nu toe zoo weinig beantwoordde aan het voorbeeld, dat Gij mij gegeven hebt; verloochend uwe leering, terwijl ik die gering achtte, en slechts oppervlakkig overwoog, misschien zelfs door de valsche grondstellingen der wereld misvormde; verloochend uw H. Kruis, daar ik versterving en zelfverloochening vluchtte en in oogenblikken van druk tegen God en menschen morde; verloochend uwe genade, terwijl ik met vrij wat grooter verlangen en vurigheid naar de genoegens en vertroostingen der wereld haakte, dan naar de vertroostingen van den godsdienst. Dit heb ik gedaan; en hoe zou ik dan nog een steen op Petrus durven werpen? Het betaamt mij veel meer, en het is mij voor mijne onsterfelijke ziel veel voordeeliger de tranen van berouw en de heilige boetvaardigheid van den prins der Apostelen ernstig te overwegen.

Dit waren oprechte tranen van berouw, dit was eene werkelijke boetvaardigheid, eene boetvaardigheid van ganscher harte. »Hij ging naar buiten — buiten de gevaarlijke omgeving, weg van de plaats van zijnen treurigen val — en weende bitterlijk." Dit was eene standvastige boetvaardigheid. Tot aan het einde zijns levens had hij berouw over zijne zonde, en hij zeide met David: »Ik erken mijne boosheid en mijne zonde is altijd tegen mij over (Ps. 50:5). Eene vrome legende verhaalt, dat Petrus na de verloochening tot aan het einde zijns levens nooit meer gelachen heeft, en, zoo dikwijls hij een haan zag of hoorde, hij wederom begon te weenen. Dit was eene volmaakte boetvaardigheid, en met vol recht mocht hij later betuigen: »Heer, Gij weet alles, Gij weet, dat ik U liefheb." Zeker eene ootmoedige, sterke en alles doorstaande liefde, eene liefde tot den dood. Voortaan ijverde de weder in genade opgenomen leerling in vermoeienissen en lijden van allerlei aard voor het Rijk van zijn vurig geliefden Meester, en verwierf eindelijk, als laatste verzoening voor zijne verloochening, met het hoofd naar beneden gekruisigd te worden. Dit was eene gekroonde boetvaardigheid: reeds hier op aarde was de boeteling tot prins der Apostelen en tot opperhoofd der Kerk verheven, en in het andere leven is hij met de heerlijkste kroon der overwinning gesierd. Dit heeft de genadeblik van den Verlosser, dit heeft de getrouwe medewerking van Petrus met de goddelijke genade volbracht!

O getrouwe, langmoedige, barmhartige Herder Jezus Christus, werp dien blik van genade, dien levendmakenden, almachtigen blik ook in mijne ziel. Mijne ellende ligt open voor uwe oogen. Ook tegen mij is de helsche slang opgestaan, en evenals het verloren schaapje ben ik in distelen en doornen verstrikt. Mijn oog, o Heer, is op U gericht. Zend den blik uwer genade in mijne ziel, opdat ook ik, evenals Petrus opsta, en U met kloeke liefde, gelijk hij, tot in den dood getrouw blijve!

VEERTIENDE HOOFDDEEL.

HET MORGENGERECHT VAN DEN HOOGEN RAAD OVER JEZUS. DE WANHOOP VAN JUDAS.

(*Vrijdag.*) (*Matth. XXVII*: 1—10; *Marc. XV*: 1; *Luc. XXII*: 66—*XXIII*: 1.)

1.

En terstond des morgens *vroeg* als het nu dag geworden was, hielden al de Opperpriesters met de Ouderlingen des volks, de Schriftgeleerden en de geheele Vergadering raad tegen Jezus, om Hem ter dood te brengen; en zij brachten Hem in hunne vergadering, en zeiden: Indien Gij de Christus zijt, zeg het ons! En Hij zeide tot hen: Indien Ik het u zeg, zult gij Mij niet gelooven; en zoo Ik u ook ondervraag, zult gij Mij geen antwoord geven, noch Mij loslaten. Doch van nu aan zal de Zoon des menschen gezeten zijn ter rechterzijde der kracht Gods. Zij nu zeiden allen: Zijt Gij dan de Zoon Gods? Gij zegt het; want Ik ben het! En zij zeiden: Wat behoeven wij nog getuigenis? want wij zelven hebben het uit zijnen mond gehoord.

En de gansche menigte stond op, en Jezus gebonden hebbende leidden zij Hem weg, en leverden Hem over aan den landvoogd Pilatus.

Ongetwijfeld hadden de Opperpriesters en de Ouderlingen des volks reeds in hunne nachtvergadering het doodvonnis over den Zaligmaker uitgesproken. Doch omdat, volgens de wetten van den Hoogen Raad, een vonnis, dat s'nachts geslagen werd, niet rechtsgeldig was, vergaderden zij in den vroegen morgen nog eens, in grooteren getale en volledíger — doch niet om volgens recht en gerechtigheid de woorden en handelingen te toetsen, en de tegen Hem ingebrachte beschuldigingen te onderzoeken, maar eenig en alleen, om de des nachts genomen beslissing vormelijk en plechtig te bevestigen. Caïphas staat vol hoogmoed en zelfgerechtigheid van zijnen zetel op, om den Zone Gods, als een boosdoener, te verhooren; te gelijkertijd stormen van alle kanten de onrechtvaardige rechters met vragen, beschuldigingen en bedreigingen tegen Jezus los. Op listige wijze zoeken zij den Alwijze in zijne woorden te vangen, en Hem een enkel woord als bekentenis tot zijne veroordeeling te ontlokken: »Zijt Gij de Christus?" roepen Hem de snoodaards van alle kanten toe.

Overwegen wij het antwoord van Jezus goed: het geldt voor alle tijden en plaatsen! De vijanden der waarheid en van den godsdienst, de vijanden van Christus en van de Kerk, doen wel is waar velerlei vragen, als wilden zij opheldering en terechtwijzing. Maar is dit bij hen ernstig gemeend? Helaas, de boosheid wil

maar geene terechtwijzing! Al houden zich ook vrome en kundige mannen door woord en schrift onledig om de vooroordeelen en het misverstand der dwaal- en ongeloovigen uit den weg te ruimen, en geest en leer van onze H. Kerk naar waarheid voor te stellen; hoe nietig is het getal van hen, die hun woord kalm, leergierig en met een redelijk verlangen naar de waarheid onderzoeken! Hoe talrijk daarentegen degenen, die er dadelijk over vallen, het misvormen, verdraaien en belasteren! Evenals de Opperpriesters en Schriftgeleerden, is het hun niet om de kennis, maar om de veroordeeling van de waarheid te doen. En brengt gij ze met eene tegenvraag in het nauw, dan geven zij er geen antwoord op, vallen op een ander onderwerp, en, in plaats van grondige wederlegging, nemen zij tot lagen spot of trotsche smaadredenen hunnen toevlucht. Zóó was het voor achttien eeuwen, en zóó is het altijd; en in onze dagen nog kan de goddelijke Meester die booswichten toeroepen: »Indien Ik het u zeg, zult gij Mij niet gelooven; en zoo Ik u ook ondervraag, zult gij Mij geen antwoord geven, noch Mij loslaten."

2. Judas, die Hem geleverd had, alsdan ziende dat Hij veroordeeld was, kreeg berouw, en bracht de dertig zilverlingen aan de Opperpriesters en de Ouderlingen terug, zeggende: Ik heb gezondigd door *u* rechtvaardig bloed te leveren! Doch zij zeiden: Wat gaat ons dat aan? Gij moogt toezien. En hij wierp de zilverlingen weg in den tempel, en vertrok; en hij ging heen en verhing zich.

Een gierigaard tot op het einde zijns levens! Hij heeft voor de zilverlingen de angstigste zorg, hij werpt ze in den tempel; maar zijn onsterfelijke ziel stort hij — in de hel!

De Opperpriesters nu namen de zilverlingen en zeiden: Het is niet geoorloofd die in de schatkist te werpen, omdat het een bloedprijs is. En beraadslaagd hebbende, kochten zij daarvoor den akker des pottenbakkers, tot eene begraafplaats voor de vreemdelingen. (Vgl. bl. 73). Daarom werd die akker genaamd Haceldama, dat is: Bloedakker, tot op den huidigen dag. Toen is vervuld geworden, wat gesproken is door Jeremias, den Profeet, die zegt: En zij namen de dertig zilverlingen, de waarde des gewaardeerden, dien van de kinderen Israëls gewaardeerd hebben; en zij gaven die voor den akker des pottenbakkers, gelijk de Heere mij bevolen had.

Welke huichelarij van de Opperpriesters! de H. Kerkleeraar Augustinus geeselt hen treffend in de volgende woorden: De huichelaars! Zij durven het bloedgeld niet in de schatkist van den tempel te nemen — maar het bloed van den onschuldige nemen zij onbeschroomd op hun geweten!

Volgens de overlevering heeft zich de verrader in het dal des vloeks, in het Gehennadal (zie bl. 177) ten zuiden van de stad Jerusalem, aan eenen vijgenboom verhangen; in de Handelingen der Apostelen (I: 18—19) wordt er nog bijgevoegd: »En hij is door midden geborsten, en al zijne ingewanden zijn uitgestort. En het is bekend geworden aan allen, die te Jerusalem woonden." — Merkwaardig lot van den verrader! Het tweede boek der Koningen (XVIII: 14—15) verhaalt ons van den trouweloozen Koningszoon, Absolom, dat hij aan een eik hangende stierf: »En daar hij nog leefde, hangende aan den eik, liepen tien jongelingen, wapendragers van Joab toe en hem slaande, doodden zij hem." Zoo ook van Achitophel, den vroegeren raadsman en vertrouweling van David, die zijnen Heer verraadde, en tot Absolom overliep: »En Achitophel maakte zich op, ging naar zijn huis in zijne stad; en maakte bestellingen aangaande zijn huis, en verworgde zich." (Ib. XVII: 23). Ziedaar de voorafbeeldingen van den verrader Judas en de straffen Gods over de trouweloosheid!

Petrus en Judas hadden beiden tegen hunnen Heer en Meester gezondigd; doch hoe hemelsbreed verschilt hun gedrag na de zonde en hun lot! Petrus wendt zijn oog naar den Verlosser, en zie, hem treft een blik der genade; Judas richt zijne schreden naar de vijanden van Christus, naar de Opperpriesters, en vindt daar enkel hartvochtigheid. Petrus erkent de grootheid zijner zonde, maar omdat het oog zijns geestes helder en zijn geloof levendig is, leert hij tot zijnen troost, dat de barmhartigheid van den Zaligmaker nog oneindig grooter is. In Judas daarentegen is het geestelijk oog door de aanhoudende boosheid en de onwaardige Communie verduisterd, en de kracht van het geloof gebroken; daarom is de nacht der wanhoop in zijne ziel. Petrus verootmoedigt zich; hij is bereid, de verachting zijner medeapostelen, het verlies van zijne vroegere verheffing en al de gevolgen en straffen zijner zonden te verdragen, en werpt zich met boetvaardige onderwerping in Gods armen. De hoovaardige Judas wil het verwijt der leerlingen, de bespotting der wereld en de folteringen van zijn geweten niet verdragen, wanhoopt en verhangt zich. De mannen, die zich vroeger zoo inschikkelijk en minzaam jegens hem getoond hadden, toen het er op aankwam, hem van zijn goddelijken Meester te vervreemden, en zijn verraad te ondersteunen, bejegenen hem thans, na het gepleegde feit, met hoogmoedigen spot. »Wat gaat ons dat aan? Gij moogt toezien!" Zoo storten zij hem in wanhoop. Eene overoude en toch nog altoos nieuwe geschiedenis! Vóór de zonde vleien u booze menschen, als waren zij uwe meest toegenegene vrienden; maar hebt gij hunnen raad gedaan en het kwaad gepleegd, dan trekken zij zich koud en spottend van u af en laten u aan uwe ellende over. Deze wijze van handelen hebben zij van hunnen leermeester, den duivel geleerd. Vóór de zonde bevredigt en troost hij uw geweten met sluwe lieftalligheid, en fluistert u toe, dat, wat gij voorhebt te doen, voor uw persoon en in uwe omstandigheid, òf in het geheel geen kwaad is, òf althans van luttel weinig beteekenis, duizenden anderen hebben ook reeds zóó gedaan en de barmhartige God zal het u genadig vergeven. Maar na de bedreven zonde neemt de duivel op eens de banden weg, die hij u voor de oogen gehouden heeft, de doortrapte verleider wordt een wreed rechter, die u tot in het harte roept: »Voor u is er geene barmhartigheid meer, de maat der genade is voor u vervuld, vruchteloos is uwe boetvaardigheid, gij zijt reeds gevonnisd en voor eeuwig verloren." — Wilt gij zulke ellende ontgaan, wedersta dan van den beginne den helschen geest, als hij u tot ontrouw jegens uwen Zaligmaker, tot vijandschap tegen de Kerk, tot verraad aan de plichten van uwen staat wil overhalen! — Absolom aan een eik, Achitophel aan den deurstijl van zijn huis, Judas aan een vijgenboom: 't is een vreeselijk maar heilzaam gezicht in de ure der bekoring!

VIJFTIENDE HOOFDDEEL.

JEZUS VOOR PILATUS EN HERODES.

(*Vrijdag.*) (*Matth. XXVII*: 11—14; *Marc. XV*: 2—5; *Luc. XXIII*: 3—12; *Joan. XVIII*: 18—38.)

1.

choonheid en gedaante is van Hem geweken. Hij werd veracht en van elk verworpen, een man van smarten, die zijn aangezicht bedekt, zoo versmaad was Hij. Waarlijk, Hij heeft onze ellenden op zich genomen en onze smarten getorscht. De straf, die ons tot heeling strekken moest, was op Hem, en door zijne striemen werd ons genezing. — O gij allen, die langs den weg voorbijgaat, geeft acht en ziet, of er eene smart gelijk is aan mijne smart. — Gezegend de paal, waardoor de gerechtigheid hersteld wordt! — Komt dus en laat ons aanbidden en nedervallen en weenen voor den Heer; — want wij zijn door zijne wonden genezen."

Op deze en soortgelijke profetische woorden van het Oude Testament steunt de kerkelijke plechtigheid van den Goeden Vrijdag in hare verschillende, beteekenisvolle en treffende ceremoniën. De Kerk wil haren goddelijken Bruidegom voor den smaad, dien Hem de laffe Pilatus, de boosaardige Herodes en de bloeddorstige Joden op dien dag hebben aangedaan, het zoenoffer harer eerbiedigste aanbidding, harer innigste liefde en medelijdende deelneming aanbieden. — Daarom begint zij de godsdienstplechtigheid van den Goeden Vrijdag met eene akte van nederig eerbetoon, terwijl de priester met al de bedienaren des altaars zich voor de trappen van het altaar op hun aangezicht nederwerpen en eenigen tijd in stille aanbidding en heilige droefenis het geheim der vernedering van Christus op Golgotha overdenken. — Na eenige korte lezingen en gebeden wordt de Passie, d. i. de geschiedenis van het lijden onzes Heeren, en wel volgens het Evangelie van den H. Joannes voorgedragen, waarop volgt eene lange reeks van openlijke en plechtige Gebeden voor alle standen der Kerk, zooals voor hen, die op het punt staan, ledematen der Kerk te worden, verder voor de ketters en afvalligen, eindelijk voor de Joden en heidenen. — Om het bijzonder vuur, waarmede zij op dien dag voor vriend en vijand bidt, aan te toonen, begint zij elk dezer gebeden met eene kniebuiging *). Hiervan is alleen uitgezonderd het gebed voor de Joden, waarbij geene kniebuiging plaats heeft, omdat hunne voorvaderen op dien dag, terwijl zij spottenderwijze voor Christus knielden, deze betuiging van

*) „Flectamus genua" d. i. Laat ons de knieën buigen. — „Levate" d. i. Staat op.

aanbidding geschandvlekt en onteerd hebben. Na het laatste dier gebeden geschiedt de ontblooting en plechtige vereering van het H. kruis. Dit eerwaardig teeken onzer verlossing, dat van Passiezondag af op alle altaren bedekt is, wordt op Goeden Vrijdag onder plechtigen zang *) ontbloot. Deze ontblooting geschiedt achtervolgens, namelijk driemaal, ten teeken, dat God de verlossing van het menschdom door het bitter lijden en den dood van Christus langzamerhand heeft voorbereid, en dat ieder der drie goddelijke Personen aan het verlossingswerk heeft deelgenomen. Nadat het ontbloote kruis voor het altaar op den grond gelegd is, gaat de priester met de bedienaren van het altaar en geheel de aanwezige geestelijkheid, het onder drievoudige kniebuiging vereeren, terwijl intusschen door het Koor de zoogenaamde improperia gezongen worden, d. i. die hartroerende klachten en verwijtingen, waarin de Verlosser den Joden en allen menschen in 't algemeen den snooden ondank voorhoudt, waarmede zij zijne liefde vergolden hebben.

Op Goeden Vrijdag wordt er geen misoffer opgedragen: op den dag, dat de bloedige offerande van Christus de harten aller geloovigen bezig houdt, behoort de onbloedige plechtigheid daarvan achterwege te blijven. Doch de daags te voren geconsacreerde H. Hostie wordt wel, zooals anders bij de consecratie, ter aanbidding in de hoogte geheven, en daarop door den priester genuttigd. — Doch, zooals we gezegd hebben, is deze opheffing van de H. Hostie, verbonden met de Communie en eenige gebeden (Bv. Pater noster), die anders in de H. Mis voorkomen, geene eigenlijke Mis, omdat er niet geconsacreerd wordt.

Op vele plaatsen worden al deze godsdienstplechtigheden besloten met de plechtige overbrenging van het Allerheiligste naar het zoogenaamd H. Graf, d. i. naar eene hiertoe afzonderlijk gereed gemaakte met bloemen en menigvuldige lichten versierde plaats, waar het ter aanbidding blijft uitgesteld *). Gelukkige parochie waar dit aloud eerbiedwaardig gebruik jaarlijks met groote deelneming geschiedt, en de geloovigen er zich niet mede te vrede stellen, bloemen en kaarsen ter waardige versiering bereidwillig te offeren, maar het zich ook tot een zoeten en heiligen eereplicht rekenen, den wezenlijk tegenwoordigen Verlosser, in die uren des heils met die vurigheid te bezoeken, waarmede weleer de vrienden van Christus zijne werkelijke begrafenis volbracht hebben. Want zijn deze vurige gebeden en godsdienstige offers der geloovigen, als ware het niet een zoenoffer, eene Gode gevallige voldoening voor de veelvuldige bespottingen, welke weleer den Zaligmaker voor den rechterstoel van Herodes en Pilatus zijn aangedaan?

Doch laten we tot de geschiedenis van het lijden onzes Heeren en Zaligmakers terugkeeren, en uit den mond der Evangelisten leeren, hoe laf en plichtvergeten die Pilatus, hoe snood en trots die Herodes tegen Hem zijn te werk gegaan.

2. Zij voerden dan Jezus van Caïphas naar het rechthuis; en het was vroeg in den morgen. En zij zelven gingen niet binnen in het rechthuis, om niet ontreinigd te worden, maar het Pascha te kunnen eten. Pilatus kwam dan uit tot hen, en zeide: Welke beschuldiging brengt gij in tegen dezen mensch? Zij antwoordden en zeiden: Indien deze geen boosdoener ware, zouden wij hem niet aan u hebben overgeleverd. Pilatus zeide dan tot hen: Neemt gij Hem, en oordeelt Hem naar uwe wet! De Joden zeiden dan tot hem: Ons is het niet geoorloofd iemand ter dood te brengen. Opdat het woord van Jezus vervuld wierde, dat Hij gezegd had, aanduidende, welk eenen dood **) Hij sterven zou.

*) „Ecce lignum crucis" etc. d. i. „Aanziet het hout des kruises waaraan het heil der wereld gehangen heeft. Komt het aanbidden" — d. i. hulde bewijzen, omdat Hij ons aan het kruis verlost heeft.

*) Volgens de Romeinsche Liturgie geschiedt dit op Witten Donderdag na de mis.

**) Namelijk door de hand der heidenen.

En zij begonnen Hem te beschuldigen, zeggende: Wij hebben Hem bevonden, dat deze ons volk verleidt, en verbiedt schattingen te betalen aan den Keizer, en zegt, dat Hij zelf Christus, de Koning is. —

Pilatus ging dan het rechthuis wederom in; en hij riep Jezus. Jezus nu stond voor den Stedehouder. En de Stedehouder ondervroeg Hem, zeggende: Zijt Gij de Koning der Joden? Jezus antwoordde: Zegt gij dit uit u zelven, of hebben anderen het u van Mij gezegd? Pilatus antwoordde: Ben ik dan een Jood? Uw volk en de Opperpriesters hebben U aan mij overgeleverd: Wat hebt Gij gedaan? Jezus antwoordde: Mijn Koningrijk is niet van deze wereld! Indien mijn Koningrijk van deze wereld ware, mijne dienaren zouden wel strijden, opdat Ik niet overgeleverd wierde aan de Joden; maar nu, mijn Koningrijk is niet van hier! Pilatus zeide dan tot Hem: Gij zijt dus een Koning? Jezus antwoordde: Gij zegt het; Ik ben een Koning. Hiertoe ben Ik geboren, en hiertoe in de wereld gekomen, om getuigenis te geven aan de waarheid. Al wie uit de waarheid is, hoort naar mijne stem. Pilatus zeide tot Hem: Wat is waarheid? En toen hij dit gezegd had, ging hij wederom buiten tot de Joden. En Pilatus zeide tot de Opperpriesters en de scharen: Ik vind geene schuld in dezen mensch. En de Opperpriesters beschuldigden Hem van vele dingen; doch Hij antwoordde niets. Pilatus nu ondervroeg Hem wederom, zeggende: Hoort Gij niet hoeveel zij tegen U getuigen? Antwoordt Gij niets? Doch Jezus antwoordde niets meer, zoodat de Stedehouder, Pilatus zich verwonderde. Doch zij hielden aan, zeggende: Hij ruit het volk op, door geheel Judea leerende, na begonnen te hebben van Galilea, tot hiertoe.

Driemaal zien wij den goddelijken Meester in verhoor voor Pilatus (zie bl. 179): eerst onmiddellijk nadat men Hem uit het opperpriesterlijk paleis naar het rechthuis van den Stedehouder gevoerd had; dan wederom na zijne terugkomst uit het paleis van Herodes; eindelijk na zijne wreede geeseling. Bij het eerste verhoor getuigt de Stedehouder openlijk de onschuld van Christus. Bij het tweede verhoor neemt hij het besluit, den Onschuldige te laten geeselen. Ten slotte willigt hij bij het derde verhoor het verlangen van de Joden in, en levert hun Christus over om Hem te kruisigen.

Zoo stond dus de allerhoogste Heer van hemel en aarde met geboeide handen, en met zijn onder afmatting en smart gebogen lichaam, het aangezicht met bloed en fluimen bedekt, als een arm, plichtig boosdoener voor den heidenschen rechter! — — Eene ontelbare volksmenigte, deels burgers van Jerusalem, deels vreemdelingen, die naar het Paaschfeest gekomen waren, overdekten het groote marktplein voor het paleis van Pilatus. De priesters, de Phariseërs en Schriftgeleerden hadden zich wijselijk onder de scharen verdeeld, om aan alle hoeken en kanten het volk tegen den Onschuldige op te hitsen, en degenen, die Hem soms genegen waren, en van zijne onschuld overtuigd zijn mochten, schrik aan te jagen. — In de voorste reien stonden de Opperpriesters en de voornaamste leden van den Hoogen raad, en deden voor den Stedehouder (die boven op den hoogen marmeren trap voor het rechthuis stond) de drievoudige beschuldiging tegen den Heer: »Hij heeft het volk door dwaalleeringen verleid; Hij heeft verboden den Keizer schattingen te betalen; en Hij heeft zichzelven tot Koning willen opwerpen." De huichelaars! Zij immers zelven weten zeer goed, dat elk dezer beschuldigingen eene leugen is! — Doch wenden wij onzen blik van hen af, en overwegen wij uit dit eerste verhoor van Christus voor Pilatus in het bijzonder twee woorden: het eene uit den mond van Christus, het andere uit den mond van Pilatus.

»Ik ben een Koning; hiertoe ben Ik geboren. Doch mijn Koningrijk is niet van deze wereld." — Volmaakt overeenstemmend zeggen ons alle vier Evangelisten, hoe Christus voor den romeinschen Stedehouder van zijne waarachtige koninklijke waardigheid getuigenis heeft afgelegd. Ook in den toestand zijner diepste vernedering is Hij Koning, ja de eenige, waarachtige Koning van alle menschen; en de Vader heeft Hem zelfs eene drievoudige, koninklijke heerschappij gegeven: de heerschappij over den geest van den mensch door zijne waarheid, de heerschappij over den wil van den mensch door zijne geboden, de heerschappij over de ziel van den mensch door zijne genade. Maar de heerschappij is niet, zooals bij gewone Vorsten, eene heerschappij van geweld; het Koningrijk van Christus is niet van deze wereld. De Vorst die het gesticht heeft, het doel, dat Hij beoogt, de goederen die in Hem zijn weggelegd, en de machten, die het bewaken: dat alles stamt niet van deze wereld, maar van boven. — Doch al is het Koningrijk van Christus niet van deze wereld, is het toch in deze wereld en voor deze wereld, d. i. voor alle menschen. Daarom is het even onrechtvaardig als uitzinnig, indien de goddeloozen hunne onderdrukking en berooving der Kerk daarmede willen rechtvaardigen: »de Kerk is immers niet van deze wereld, maar geestelijk en bovennatuurlijk, en heeft daarom geene aardsche goederen, vrijheden en rechten van noode." Juist als hadde de mensch, omdat hij volgens zijne onsterfelijke ziel niet van de aarde, maar van den hemel afstamt, noch kleeding, noch voedsel, noch onderkomen noodig! O dwaasheid! Doch staan wij hierover niet verwonderd! De Zone Gods kwam van den hemel, en zie, de staatsmachten, de Schriftgeleerden en Phariseërs hebben Hem beschouwd als een vreemdeling, die geen recht heeft, en Hem zijne kleederen, zijne vrijheid en leven ontroofd: waarom zouden dan hunne navolgers de Bruid van Christus, de Kerk beter behandelen?!

En let nu op het woord van Pilatus: »Wat is waarheid?" Daarmede wil de ongeloovige Heiden tot Christus zeggen: O dwaas, wat wilt Gij U met de waarheid bemoeien, ja om de verkondiging der zoogenaamde waarheid U aan zulken bitteren haat en zoovele gevaren blootstellen? Wat is waarheid? Waar is die te vinden? Nergens op aarde! Hier op aarde heerscht slechts twijfel, dwaling en leugen. Daarom is hij alleen een wijs man, die zich om de waarheid niet bekreunt, maar zich in het leven verheugt en zich ongestoord aan het blijde genot van het oogenblik overgeeft." — Welke treurige bekentenis! Hier erkent het heidendom door den mond van Pilatus zijne onmacht, tot de waarheid te geraken. Het bekent, dat al de inspanningen der beroemdste wijsgeeren tot niets dan tot twijfel aan elke waarheid geleid hebben. Het bekent, dat het hier op aarde op de gewichtigste vragen van den menschelijken geest geen antwoord geeft. — »Wat is waarheid?" En zie, deze bekentenis legt het heidendom op merkwaardige wijze juist af op den dag, waarop de wereld door het verzoeningsoffer van Christus in waarheid en genade vernieuwd moet worden!

Dan helaas, noch de romeinsche Stedehouder, noch Herodes, de Vorst van Galilea hebben van deze heerlijke vernieuwing eenig voorgevoel. Ofschoon anders tot op dien dag de bitterste vijanden, zijn beiden toch in hun optreden tegen de waarheid gelijk: Pilatus wanhoopt aan de waarheden, en Herodes drijft er den spot mede, zooals ons het Evangelie in het volgende verhaalt.

3. Toen nu Pilatus van Galilea hoorde, vroeg hij, of die mensch een Galileër was. En vernemende, dat Hij uit het gebied van Herodes was, zond hij Hem tot Herodes, die ook zelf in die dagen te Jerusalem was. Herodes (zie bl. 338) nu, Jezus ziende, verblijdde zich zeer; want sedert lang was hij begeerig Hem te zien, omdat hij veel van Hem gehoord had; en hij hoopte eenig *wonder*teeken door Hem te zien geschieden. En hij ondervroeg Hem met vele woorden; doch Hij antwoordde hem niets. De Opper-

priesters nu en de Schriftgeleerden stonden daar, hevig Hem beschuldigende. Doch Herodes met zijne krijgslieden verachtte Hem; en Hem een wit kleed omgedaan hebbende, bespotte hij Hem, en zond Hem aan Pilatus terug. En op dienzelfden dag werden Herodes en Pilatus vrienden; want te voren waren zij met elkander in vijandschap.

Treurige vriendschap van de goddeloozen ten koste van den Alheilige! Schrikkelijk verbond van Heidenen en Joden tegen den Gezalfde en zijne H. Kerk. De heidensche Stedehouder, die zich wel meermalen inbreuk op de regeering van den Jodenvorst veroorloofd had, vindt hier een geschikt middel om den vertoornde te bevredigen, terwijl hij, door de toezending van Christus, den hoogmoed, de wraakzucht en de ijdele nieuwsgierigheid van Herodes Antipas streelt. — Reeds vroeger is het verhaald, hoe deze Herodes, de zoon van den kindermoorder, een zeer lichtzinnig, eerzuchtig, onkuisch, en slecht mensch geweest is, die met zijns broeders vrouw in openbare echtbreuk leefde, Joannes den Dooper onthoofde, en ook meermalen Christus naar het leven gestaan had. De Alheilige moest nu dezen huichelaar, moordenaar en echtbreker te woord staan, — te woord staan tegen de lagen lasteringen van de Opperpriesters!

Doch Hij zwijgt, en verwaardigt zich niet tot Herodes een enkel woord te spreken. Waarom dit stilzwijgen? Eerstens is dit de welverdiende straf voor den goddeloozen moordenaar van den laatsten en grootsten onder alle de Profeten, voor den echtbrekenden wellusteling en huichelaar: Hij, de Vorst der Joden, is duizendmaal onwaardiger, dan de heidensche Pilatus, uit den mond van Jezus, zelfs maar een enkel woord te hooren. Ten tweeden spreken de beschuldigingen der Opperpriesters elkander zoo tegen, zijn zoo bespottelijk en openlijk gelogen, dat ze geene wederlegging van noode hebben. Ten derden wist Jezus vooraf, dat elke rechtvaardiging tegenover deze beschuldigers en voor dezen rechter nutteloos was. Eindelijk ten vierden wil de goede Verlosser de ijdele en leugenachtige zelfrechtvaardigingen der menschen, evenals de vervloekingen, het zweren en de meineeden der goddeloozen verzoenen en voor die rampzaligen de genade der bekeering verwerven.

Dit volhardend stilzwijgen van Christus ontsteekt den woedenden toorn van Herodes; hij gevoelt zich daardoor veracht en beschaamd gemaakt. Doch hij weet zijne woede sluw te verbergen, en begint zich nu daardoor te wreken, dat hij, met zijne krijgslieden, den Zaligmaker bespot. »Herodes, met zijne krijgslieden, bespotte Hem. — Een wit narrenkleed,*) zooals dit in het Oosten arme, onnoozele menschen gewoon waren te dragen, werd aangebracht en Christus aangedaan. Daardoor wilde Herodes zeggen: »Zie den dwaze, Hij wilde zich tot koning opwerpen, en omdat Hij zich bij zijne onbeschaafde metgezellen en het gewone volk zeker aanzien wist te verschaffen, beeldde Hij zich groote zaken in. Doch nu, voor beschaafde lieden, voor de Opperpriesters en voor mij, den koning, nu is het met zijne wijsheid gedaan, nu weet Hij geen verstandig woord te spreken; nu staat Hij daar verlegen en stom, als een onnoozele!"

Eeuwige wijsheid, hoe wordt gij bespot! Hemelsche Leermeester. hoe wordt ge veracht! Majesteit van mijnen God, hoe wordt ge onteerd! — En duurt die bespotting van Christus niet sedert achttien eeuwen onafgebroken voort, terwijl ongeloof, wereldgezindheid en onwetendheid onzen Heer Jezus Christus in zijne H. Kerk met smaad overladen, hare leerstellingen vervalschen, hare pogingen verdacht, hare gebruiken belachelijk

*) Dit wit kleed bij de dubbele bespotting van Christus mag niet verward worden met den purperen mantel, dien de krijgslieden Christus bij de derde en vierde bespotting omgeworpen hebben. Verschillende Schriftverklaarders houden dit wit kleed voor den Candidatenmantel, zooals dien bij de Romeinen gewoon waren te dragen die naar hooge eere-plaatsen stonden. En terwijl Herodes den Zaligmaker spottenderwijze daarmede bekleedt, en aldus naar Pilatus terugzendt, heeft hij daardoor willen zeggen: Ziehier Pilatus, den verwaanden dwaas, die zich boven ons beiden meende te verheffen en koning van Judea en Galilea te worden.

maken en hare eerwaardigste bedienaren aan den spot van het volk overgeven? Onze goede Verlosser verwijlt vol zachtmoedigheid en liefde in het H. Tabernakel; en helaas, zelfs onder hen, die voor dit tabernakel komen, zijn er, die den aanbiddelijken Zone Gods als een volstrekt niets beteekenend mensch verachten en onteeren, terwijl zij den tempel des Heeren door hunne buitensporige oogslagen, ijdele gesprekken en dwaas gelach ontheiligen!

Ach lieve Jezus, ik aanbid U, ofschoon Gij met het witte spotkleed omhangen zijt en vereer U daarin als de eeuwige wijsheid van den hemelschen Vader. Goede Jezus, ik bid U door het geheim van dit uw wit kleed, geef mij de onschuld terug, die ik verloren heb. Ik bid U door al den smaad en spot, die U van Herodes en zijne krijgslieden in het witte kleed is aangedaan, vergeef mij allen hoogmoed en dwaze kleederdracht, waardoor ik zoo menigmaal mijne onsterfelijke ziel onteerd en bezoedeld heb. Ik bid U, door de hartelijke liefde en blijde ootmoedigheid, waarmede Gij het witte kleed hebt aangenomen, bekleed mij in dit leven met het gewaad uwer genade, en hiernamaals met het kleed der eeuwige heerlijkheid. Amen.

ZESTIENDE HOOFDDEEL.

JEZUS WORDT VAN DE JODEN ACHTER BARABBAS GESTELD, EN VAN PILATUS OVERGELEVERD OM GEGEESELD, BESPOT EN GEKRUISIGD TE WORDEN.

(*Matth. XXVII*: 15—30; *Marc. XV*: 6—19; *Luc. XXIII*: 13—25; *Joan. XVIII*: 39; *XIX*: 1—16.)

1.

Jezus was, na zijne bespotting bij Herodes, tot den romeinschen stedehouder teruggevoerd. O wat heeft Hij bij dit heen- en weergaan wel geleden! Van den Olijfberg naar Jerusalem in het huis van Annas, van Annas naar Caïphas, van Caïphas naar de rechtszaal van den Hoogen Raad, van den Hoogen Raad naar Pilatus, van Pilatus naar Herodes, en wederom van Herodes naar Pilatus terug. Wie is in staat de smarten en het zieleleed te bevroeden en af te meten, welke Jezus, door de nachtelijke mishandelingen geheel uitgeput, ondervonden heeft! En toch volgt Hij de bevelen, die Hem naar Pilatus terugbrengen, zonder klachten of tegenspraak. Pilatus was van zijne onschuld overtuigd, en beproefde het ook herhaaldelijk, Hem uit de handen van de Joden te verlossen. Doch helaas, hoe besluiteloos en laf!

Pilatus nu riep de Opperpriesters en de Oversten en het volk te zamen, en zeide tot hen: Gij hebt dezen mensch tot mij gebracht als eenen die het volk verleidt; en zie, ik heb Hem in uwe tegenwoordigheid ondervraagt, en vond in dezen mensch geene schuld aan de dingen, waarvan gij Hem beticht. Maar ook Herodes niet; want ik heb u tot hem opgezonden, en zie, er is niets door Hem bedreven, dat den dood verdient. Ik zal Hem dan kastijden en los-

laten. — Op het feest nu was de stedehouder verplicht, het volk éénen gevangenen lostelaten, welken zij wilden. En hij had destijds een beruchten gevangene, Barabbas genaamd, die om een zeker oproer dat in de stad had plaats gehad, met de oproermakers in de gevangenis was geworpen, en in het oproer een moord begaan had.

En de schare opgekomen zijnde, begon te eischen, *dat Pilatus hun doen zou*, gelijk hij altijd hun deed. Pilatus nu antwoordde hun, terwijl zij vergaderd waren en zeide: Het is eene gewoonte bij u, dat ik u op het Paaschfeest éénen loslate; wilt gij dan, dat ik u den koning der Joden loslate? Welken wilt gij dat ik u loslate? Barabbas of Jezus, die Christus genoemd wordt? — Want hij wist, dat de Opperpriesters Hem uit nijd hadden overgeleverd. Terwijl hij nu op den rechterstoel gezeten was, zond zijne huisvrouw*) tot hem, zeggende: Bemoei u niet met dien Rechtvaardige; want ik heb heden veel in den droom geleden om Hem. Doch de Opperpriesters en de Ouderlingen stookten het volk op, dat zij Barabbas zouden eischen, maar Jezus zouden doen omkomen. En de stedehouder het woord opnemende zeide tot hen: Welke van de twee wilt gij dat u losgelaten worde? Doch geheel de schare schreeuwt te gelijk, zeggende: Niet Hem, maar Barabbas! Maak Dezen van kant, en laat ons Barabbas los! Andermaal nu sprak Pilatus hun toe, daar hij Jezus wilde loslaten: Wat wilt gij dan, dat ik doe met den koning der Joden, met Jezus, die genoemd wordt Christus? En wederom schreeuwden zij allen, zeggende: Kruisig, kruisig Hem! En Pilatus zeide tot hen voor den derden maal: Wat kwaads heeft Deze dan toch gedaan? Ik vind in Hem geene doodschuld: Ik zal Hem dus kastijden en loslaten. Maar zij hielden aan met luid geschreeuw, en eischten, dat Hij gekruisigd zoude worden. En hun geschreeuw werd geweldiger, en riepen nog meer: Laat Hem gekruisigd worden!

*) Volgens de overlevering heette ze Claudia Procula. Men verhaalt, dat zij na de verrijzenis van Christus het christelijk geloof aangenomen en in geur van heiligheid gestorven is.

Ach veel geliefde Heer en Verlosser, hoe moet Gij wel in uwe heilige menschheid gesidderd hebben, toen Gij uit den mond dier woedende volksmenigte dien vreeselijken kreet hoordet: »Kruisig, kruisig Hem!" De dood, de smartelijkste marteldood, de dood der slaven en der grootste boosdoeners. Ziedaar het loon, dat U het ondankbare volk voor uwe liefde geeft! — Doch nog veel smadelijker en smartelijker was voor U dit andere woord van het Joodsche volk: »Maak Dezen van kant, en laat ons Barabbas los!" Het Joodsche volk heeft medelijden met den snoodsten booswicht, met den oproermaker en moordenaar Barabbas, aan dezen toont het zijne liefde, dezen eischt het als een paaschgeschenk — en U, zijnen Messias verwerpt het. Aan het volk wordt de vrije keus gelaten, en U, eeuwige schoonheid, lofwaardige liefde, stelt men achter den goddeloozen booswicht. O onbegrijpelijke, vloekwaardige verblindheid van het ondankbare volk! Overweeg hier eens hoe ontelbaar dikwijls gij zelf misschien in den vreeselijken kreet van dit volk hebt toegestemd, en u aan zijne boosheid hebt plichtig gemaakt. Hoe dikwijls hadt ook gij te kiezen tusschen Christus en Barabbas, tusschen de vriendschap van Christus en de vriendschap van een verleider, tusschen de genade van Christus en een zondig genot, tusschen de inspraken van God en de verlokkingen van den duivel! Arme ziel, hebt gij niet meer dan eens, op dit beslissend oogenblik, Christus verworpen en de boosheid tot uw deel verkozen? Maak u dus niet boos op het trouwelooze Joodsche volk, hetwelk zijnen Messias met

zoo ijselijken smaad bejegent; ween veeleer over u zelven en uwe zonden!

Maak dezen van kant, en laat ons Barabbas los! Dit woord bevat het geheim der diepste vernedering, maar tevens het wonderbaarst geheim der goddelijke barmhartigheid. Op den dag, dat de Joden dit schrikwekkend woord uitspraken, vierden zij de gedachtenis hunner verlossing uit de slavernij van Egypte, het Paaschfeest. Daarom en omdat ook eens (volgens eene oude Joodsche overlevering) op dezen herinneringsdag de tweede verlossing, de verlossing door den Messias zou plaats hebben, was het gebruikelijk, dat men jaarlijks op dezen dag een gevangene los liet. En zie, nu werd op denzelfden dag Barabbas, de oproermaker en moordenaar, verlost en vrijgelaten, maar daarvoor moest Christus sterven! Vat gij nu iets van dit geheim. Deze Barabbas is het zinnebeeld van het gansche menschdom; 't welk op dezen dag door het bloed van Christus verlost werd. De mensch, die door de zonden tegen den Allerhoogste in opstand komt, die zijn eigen moordenaar geworden is, terwijl hij zich van het bovennatuurlijk leven beroofd had, de mensch wordt vrij, en in zijne plaats draagt Jezus de straffen van den opstand en den moord. O groote, wondervolle, heerlijke Vrijdag, dag van liefde en der grootste erbarming,*) dag der wonderlijkste geheimen, waardoor de gruwelijkste boosheid van de menschen door de overmaat der goddelijke barmhartigheid verwonnen en te schande gemaakt is!

2. Beschouw nu de bloedige geeseling, de doornenkroning en de drievoudige bespotting, waaraan de aanbiddelijke Zaligmaker werd overgeleverd en wel in den hof van het rechthuis.

Toen dan nam Pilatus Jezus, en geeselde Hem. En de krijgsknechten vlochten eene kroon van doornen, en zetteden die op zijn hoofd, en zij deden Hem een purperen kleed*) aan. En zij kwamen tot Hem, en zeiden: Wees gegroet, koning der Joden! En zij gaven Hem kaakslagen.

Jezus aan de kolom gebonden, voor al het volk ontkleed, en nu door zes of acht krijgsknechten bij afwisseling, met doornen roeden, zwepen en riemen voorzien van ijzeren haakjes zoo onbarmhartig gegeeseld, dat zijn H. Bloed bij stroomen op de aarde vlocide en vel en vleesch geheel verscheurd werden. — Ziedaar de verzoening voor onze vleeschelijke zonden, voor de weekelijkheid, dartelheid en schandelijke lusten der menschen! Helaas, nu is het profetisch klaaglied van den Psalmist vervuld: Op mijnen rug hebben de zondaars gewerkt; zij hebben hunne boosheid gerekt (Ps. 128: 3). Nu is het woord van den profeet Isaïas vervuld. (I: 6.) Van de voetzool af tot aan het hoofd is in Hem niets gezonds meer over; 't zijn wonden, en striemen, en builen, niet uitgedrukt, en niet verbonden, en niet verzacht met olie. — — Afgrijselijke wonden in het allerheiligste lichaam van mijn Verlosser, ik groet u vol eerbied en liefde en besproei u met de tranen mijner oogen! Allerminzaamst aangezicht, hoe erg door de on-

*) In 't latijn heet Vrijdag dies veneris, d. i. dag der liefde, waaronder reeds de edele romeinen niet zoo zeer de gewone aardsche, dan wel de hemelsche liefde verstonden.

*) Daar het H. Misoffer niets anders is dan de onbloedige vernieuwing van de offerande des Kruises, en de priester aan het altaar de plaats van den godmenschelijken Hoogepriester bekleedt, draagt deze ook in de H. Mis op zijn lichaam het herinneringsteeken van den lijdenden Zaligmaker. De Amict d. i. die linnendoek, waarmede de priester in vorige tijden zijn hoofd bedekte, en die hij thans om hals en schouders bindt, herinnert aan den doek, waarmede de Joden in het voorhof van Caïphas het hoofd van Christus bedekten; de lange witte Alba aan het witte spotkleed bij Herodes, de Cingel, Manipel en Stool, aan de boeien, die men onzen Heer om het lichaam, handen en hals geworpen heeft; het Misgewaad aan 't purperen kleed bij Pilatus; de Bonnet aan de doornenkroon, en de Herderstaf van den Bisschop aan den rietstok, dien men Jezus in de rechterhand gegeven had. Zoo volgt de Kerk zelfs in de kleinste bijzonderheden de verordening van haren goddelijken stichter op: Zoo dikwijls gij dit doet, doet dit ter mijner gedachtenis.

telbare geeselslagen misvormd! Liefderijke oogen, hoe bebloed en schier blind! Zoete mond, hoe verbrijzeld en opgezwollen! — Ach, eeuwige Vader, zie neder op uw gegeeselden Zoon, beschouw zijne erbarmelijke gedaante en zijn uitersten nood! Gedenk, dat Hij die smartvolle geeseling alleen geleden heeft, om voor mijne menigvuldige zonden, bijzonder van onzuiverheid, te voldoen en mijne zoozeer verdiende straffen te boeten. Daarom offer ik U op deze zijne smartelijke geeseling met al de pijnen, die Hij daarbij, naar lichaam en ziel geleden heeft, en roep met een vermorzeld hart tot U: Heilige Vader, aanvaar dit offer van oneindige waarde, en laat mijne arme ziel niet verloren gaan!

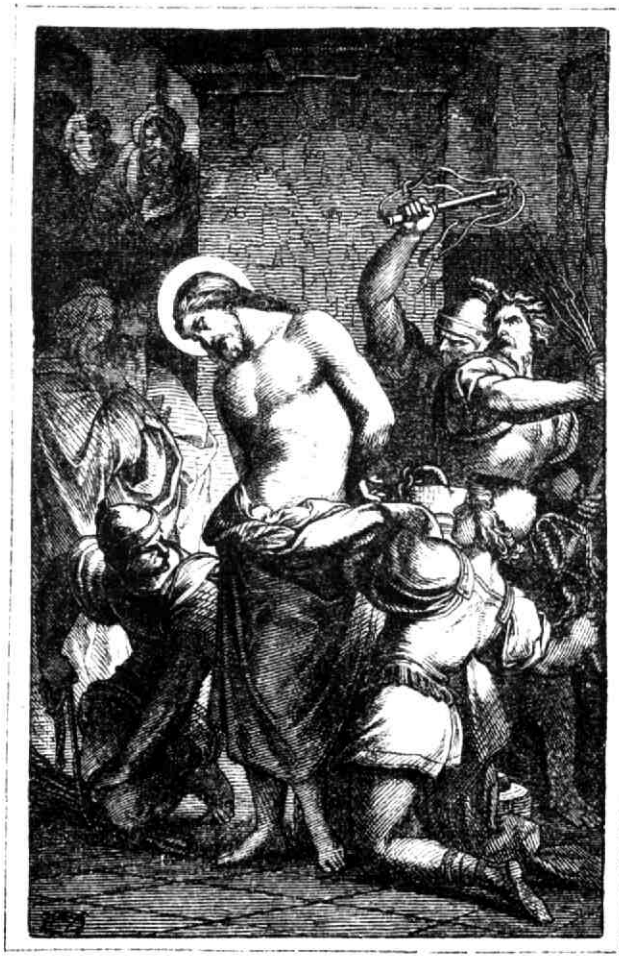

Pilatus had alleen de geeseling van Jezus bevolen; doch de krijgslieden door de Pharisëers en Joodsche Priesters opgehitst, zijn daarmede niet te vreden. Zelfs thans gunnen zij den halfdooden niet de geringste verkwikking, geen oogenblik rust. Wel is waar zijn de geeselaars af van vermoeienis; maar ach, wie is in staat de booswichten te tellen, die met bloeddorstigen haat hunne plaats innemen, en nu wedijveren, ook hunne gruwelijke boosheid op Jezus uit te oefenen.

Er groeit in de omstreek van Jerusalem een soort van doorn, wier takken met sterke, bij de twee duim lange naalden voorzien zijn, en die tegenwoordig nog Christusdoorn Spina christi genoemd wordt. De monsters vlochten eene kroon van zulke doornen, en drukten die den gegeeselden Zoon des menschen diep in en om 't hoofd. O ongehoorde pijn, die van den beginne der wereld tot op dit oogenblik nog geen mensch was aangedaan. Maar waarom die nieuwe, zoo geheel en al ondragelijke pijn? De voorzegging van het Hooglied moest vervuld worden (III: 11). Ziet koning Salomon met de diadeem, waarmede hem zijne moeder op den dag zijner bruiloft gekroond heeft! Want Christus de goddelijke wijsheid is de ware Salomon: Den dag, waarop Hij zijn eeuwigen bond met het menschelijk geslacht bezegelt, kroont Hem zijne trouwelooze moeder, de Joodsche Synagoge, met eene doornenkroon. — Waarom die pijn? Daardoor wil de lieve, met doornen gekroonde Heer de natuur zijner koninklijke waardigheid en de lotgevallen van zijn Rijk op aarde openbaren; Hij is een koning der lijdenden, wiens onderdanen altoos op smart en lijden moeten rekenen, zooals er geschreven staat (II Tim. III: 12). Allen, die godvruchtig willen leven in Christus Jezus zullen vervolging lijden. Waartoe die pijn? Om voor de ontelbare zonden te voldoen, die wij, zonder daarop te letten, met onze gedachten bedrijven, bijzonder de zonden van hoovaardij. — — Waarom die pijn? Ach ontstaan niet de vreeselijkste vergrijpen tegen het menschelijk geslacht, die het leven van duizenden en het aardsch geluk van honderdduizenden vernietigen, die lichtvaardige oorlogsverklaringen, ontstaan zij niet gewoonlijk ter wille eener

kroon, in het zondig streven naar aardsche grootheid? Aan die overtredingen en aan den duizendvoudigen vloek in zijne gevolgen denkt de lijdende Zaligmaker op den verzoendag, voor deze overtredingen voldoet Hij door de doornenkroon!

Met doornen gekroond hoofd van mijnen Heer en Koning, ik buig mij voor U in het stof neder, en aanbid U. Wee mij, zoo ik onder zulk hoofd een weekelijk en zingenot zoekend lidmaat wilde zijn! Eerwaardige doornenkroon, kostbaarder dan alle konings- en keizerskroonen van de wereld, uitverkoren werktuig tot boeting mijner hoovaardij', en ontelbare, zondige gedachten, ik omhels en vereer U, en bid mijnen Heer, die U op zijn hoofd gedragen heeft, dringend, om de genade, na hier op aarde de doornenkroon van verdrukking geduldig gedragen te hebben, daarboven de kroon der eeuwige zaligheid te mogen bekomen.

Ook U, Purperen mantel, bevochtigd met het kostbaar bloed van Jezus Christus, vereer ik. Hij wilde zich niet enkel in het witte spotkleed, maar ook in den rooden koningsmantel laten bespotten, ten teeken, dat ons niet enkel het gewaad der onschuld, maar ook het kleed der boetvaardigheid en verzoening in zijne oogen behagelijk maakt. O Jezus, ik bid U door de barmhartige liefde, waarmede Gij U het purperroode spotkleed hebt laten omdoen, en U daarin van de goddelooze soldaten bespotten, laat niet toe, dat ik de heilige koninklijke waardigheid, die Gij mij in het H. Doopsel hebt medegedeeld, in 't vervolg door de slavernij der zonde en hartstocht onteere!

3. Toen de krijgslieden den gegeeselden en met doornen gekroonden Zaligmaker wederom naar Pilatus brachten, verschrikte en ontstelde deze bij het zien van de jammervolle gedaante, en dacht bij zichzelven: 't is toch onmogelijk, dat de Joden met Hem geen medelijden hebben, als ze Hem in zulken toestand beschouwen. Daarom ging Pilatus wederom buiten, en zeide tot hen: Zie, ik breng Hem tot u buiten, opdat gij weten moogt, dat ik geene schuld in Hem vind! (Jezus kwam dan buiten, dragende de doornenkroon en het purperen kleed.) En hij zeide tot hen: Ziedaar de mensch! Toen dan de Opperpriesters en de dienaars Hem zagen, schreeuwden zij, zeggende: Kruisig, kruisig Hem! Pilatus zeide tot hen: Neemt gij Hem en kruisigt Hem; want ik, ik vind in Hem geene schuld. De Joden antwoordden hem: Wij hebben eene wet, en volgens die wet moet Hij sterven, omdat Hij zich tot Zoon van God heeft gemaakt! Toen dan Pilatus dit zeggen hoorde, vreesde hij nog meer; en hij ging wederom in het rechthuis, en zeide tot Jezus: Van waar zijt Gij? Doch Jezus gaf hem geen antwoord. Pilatus zeide dan tot Hem: Spreekt Gij tot mij niet? Weet Gij niet, dat ik macht heb om U te kruisigen, en macht heb om U los te laten? Jezus antwoordde: Gij zoudt tegen Mij geene macht hebben ware u dit niet van boven gegeven; daarom heeft hij, die Mij aan u overleverde, grooter zonde.

Ecce homo! Ziedaar de mensch! Welke mensch! Zoo roept Pilatus, die neven Christus op den hoogen marmeren trap voor zijn paleis staat, de verzamelde volksmenigte toe, en noodigt ze daarmede uit, den man van smarten te beschouwen! Laat die uitnoodiging, zondige ziel, aan u zelve gedaan zijn. Ecce homo! Beschouw Hem goed, hoe Hij daar staat met gebogen hoofd en rug, met geboeide handen, met een geheel verscheurd lichaam, met bloed bedekt, en misvormd, machteloos en bevend. O beschouw Hem goed, en denk dan, dat gij, ja gij zelf uwen Heer en Meester zoo jammerlijk door uwe zonden gehavend hebt, zooals er bij den profeet Isaïas (53:5) geschreven staat: Om onze overtredingen is Hij verwond, om onze ongerechtigheden verbrijzeld. Aanzie Hem en beschouw elken trek en elke beweging van zijn allerheiligst gelaat; aanzie Hem, opdat zijn beeld zich onuitwischbaar in uwe ziel prente; want — — op den dag des Oordeels zult gij

Hem wederom zien! Ecce homo! Zóó zullen dan de Engelen naar alle uiteinden der wereld roepen: »Ziedaar den mensch, die u zoo trouw bemind heeft, dat Hij zich voor u aan 't bitterst lijden heeft overgeleverd; ziedaar den mensch, die op het oogenblik van zijne marteling alleen naar u verzucht, alleen over u geweend, alleen voor u uit duizenden wonden zijn bloed vergoten heeft! Zondige ziel, hoe zal het u dan vergaan, als gij zulke barmhartigheid veracht en den liefdenkreet van uwen Heer in den wind geslagen hebt! Zie, Pilatus zelf schrikte, toen hij van eenen »Zoon Gods" hoorde spreken. Met huivering dacht hij bij zichzelven: »Hoe zoo dit waar was, zoo Hij, dien ik heb laten mishandelen, een hooger wezen en van goddelijke afkomst ware!" Wat den Heiden maar als een twijfel door het harte ging, weet gij volstrekt zeker. Christus is de Zoon van den levenden God. En zoo waar er een God in den hemel leeft, zoo waar zal ook eens deze Christus als uw Rechter verschijnen! — Pilatus schrikte: verschrik gij zelve, zondige ziel, veel meer bij de gedachten aan dien roep des Engels op den dag des Oordeels Ecce homo; ga thans, nu het nog tijd is, met Hem in het oordeel, werp u in de armen van uwen Verlosser en maak u zijn bitter lijden en dood door boetvaardigheid en werkelijke verbetering van leven ten nutte.

4. Van toen af begeerde Pilatus Hem los te laten; maar de Joden riepen, zeggende: Zoo gij dezen loslaat, zijt gij geen vriend des Keizers; want al wie zich tot Koning maakt, verklaart zich tegen den Keizer. Pilatus nu, als hij deze woorden gehoord had, bracht Jezus buiten, en zat neder op den rechterstoel, ter plaatse, genaamd Lethostrótos, in het Hebreeuwsch Gabbatha. En het was voorbereiding van Paschen, omtrent de zesde uur *); en hij zeide tot de Joden: Ziedaar uw Koning! Maar zij riepen: Weg, weg met Hem! Kruisig Hem! Pilatus zeide tot hen: Zal ik uwen Koning kruisigen? De Opperpriesters antwoordden: Wij hebben geenen Koning dan den Keizer.

Toen nu Pilatus zag, dat hij niets vorderde, maar dat er meer opschudding kwam, nam hij water, en wiesch zich de handen voor *de oogen van* het volk, zeggende: Ik ben onschuldig aan het bloed van dezen Rechtvaardige! Gijlieden moogt toezien! En al het volk antwoordde en zeide: Zijn bloed kome over ons en over onze kinderen! Pilatus nu willende aan het volk genoegen geven, velde het oordeel, dat hun eisch geschieden zou. En hem, die om doodslag en oproer in de gevangenis was geworpen, dien zij eischten, liet hij hun los, doch Jezus gaf hij, na Hem gegeeseld te hebben over aan hunnen wil, om gekruisigd te worden.

Nu is dan het vonnis geveld en de Alheilige door den mond van den Stedehouder Pilatus als een boosdoener ter dood veroordeeld. Eeuwig gedenkwaardig vonnis, waarin de afschuwelijkste afgronden der menschelijke boosheid en de grootste geheimen der goddelijke barmhartigheid elkander ontmoeten en openbaren! De wispelturigheid van het Joodsche volk, de geldzucht van den verrader Judas, de huichelende sluwheid der Phariseërs, de ongeloovige verblinding der Schriftgeleerden, de bloeddorstige haat der Opperpriesters en de laffe zelfzucht en het ingebeeld staatsbeleid van den heidenschen Stedehouder: dat alles werkt mede in het vonnis van Pilatus. En — o on-

*) Als hier de H. Joannes voor de veroordeeling van Christus de „zesde uur," en Marcus voor de kruisiging de „derde uur" aangeeft, ligt daarin geene tegenspraak. De Joden verdeelden den dag van den morgen tot den avond in vier gelijke deelen of groote uren, de eerste, derde, zesde en negende. Aldus kon men den tijd tusschen de derde en zesde uur, naar verkiezing, of de derde of de zesde noemen. Volgens eene oudchristelijke overlevering werd de Heer omtrent negen ure veroordeeld, om twaalf ure gekruisigd en gaf Hij om drie ure 's namiddags den geest.

begrijpelijk wonder, terzelver tijd spreekt ook de eeuwige barmhartigheid door den mond van Pilatus. Want »de Heer heeft ons aller misdaad op Hem gelegd;" en opdat het vonnis van den eeuwigen dood, waarin het menschdom in zijn stamvader Adam gevallen was, opgeheven en vernietigd zou worden, laat de tweede Stamvader Christus het schrikkelijk vonnis van Pilatus over zich komen. —

Pilatus had dit vonnis liever niet geveld, en den Heere Jezus Christus losgelaten. Met dit doel had hij openlijk en plechtig verklaard, dat hij in den beschuldigde geene schuld vond; met dit doel had hij den laagsten booswicht, Barabbas neven Jezus geplaatst, in de hoop, dat, bij zulke keus, zich het Joodsche volk noodzakelijk ten gunste van den onschuldige zou verklaren; met dit doel had hij hun Jezus na zijne geeseling voorgesteld, en hun medelijden met den zoo onmenschelijk verscheurde trachten op te wekken; met dit doel eindelijk had hij nog, door de handwassching zijnen afschuw voor de terechtstelling van den onschuldige aan den dag gelegd. Doch dat alles verschoont zijne misdaad niet; en blijft het woord van Christus ook eeuwig waar, dat de zonde van Pilatus kleiner is, dan de boosheid der Opperpriesters, die Hem geleverd hadden, dan is en blijft toch de naam van Pilatus, evenals die van Caïphas en Judas met den vloek aller eeuwen gebrandmerkt. Pilatus is van Christus' onschuld overtuigd, en bezit, als stedehouder van den Romeinschen wereldheerscher, alle macht, om Christus los te laten; reeds zijn haat tegen de trotsche Phariseërs zet hem aan, hun ten spijte, Jezus het leven te laten. En toch levert hij met sluw staatsbeleid den Rechtvaardige aan Herodes uit; toch veroordeelt hij Hem tot de wreede geeseling; toch geeft hij Hem eindelijk aan den bloeddorstigen wil van de Opperpriesters over, en laat Hem kruisigen. Ach, Pilatus is een dier ongelukkigen, die, onder den schijn van rechtschapenheid, van menschlievendheid en verstandige toegefelijkheid zelfs het edelste en heiligste aan hun eigenbelang opofferen. Hoevele waarschuwingen had hij gekregen! De wondervolle majesteit van Christus boezemde hem eerbied in; zijn eigen geweten zegt hem: de beschuldigde is onschuldig. Zijne vrome echtgenoote Claudia Procula waarschuwt hem tegen de onrechtvaardige veroordeeling, en wel op grond eener verschijning in den droom, waaraan anders de heidensche Romeinen, als aan orakels van de godheid het grootste gewicht plachten te hechten. Ja de beschuldiging van de Opperpriesters zelfs, dat Jezus zich »tot Zoon Gods" gemaakt heeft, doet in hem voor een oogenblik heilzame vrees ontwaken. Doch al die goddelijke waarschuwende stemmen slaat de booswicht in den wind — eenig en alleen, om de vriendschap des keizers niet te verliezen! Daarom is ook zijn einde aan dat van Judas gelijk. Pilatus wanhoopte en stierf, zooals de geschiedschrijver Eusebius verhaalt, den dood eens zelfmoordenaars.

Nu hebben wij nog twee hoogst gedenkwaardige woorden te overwegen: het woord der Opperpriesters en het woord van geheel het Joodsche volk. Wij hebben geenen koning dan den keizer, — zoo roepen, uit naam van het Joodsche volk hunne opperhoofden en aanvoerders. Is dit niet eene merkwaardige bekentenis? Daardoor erkennen zij, dat eens en vooral de schepter van Juda weggenomen en een vreemdeling koning over Israël is, dat dus de voorzegging van den stervenden oudvader Jacob vervuld en de tijd van den Messias gekomen is! En thans verwerpt geheel het Joodsche volk met dolzinnige verblindheid dezen Messias: »Zijn bloed kome over ons en over onze kinderen!" IJzingwekkende erfenis, welke zij door dezen kreet hunnen kinderen en kindskinderen nalaten! Schrikkelijke verwensching, die als eene profetie van voortdurenden vloek, door alle eeuwen in dit rampzalig volk bewaarheid is en tot het einde der tijden bewaarheid zal blijven.

5. Toen namen de krijgsknechten van den Stedehouder Jezus en leidden Hem in den voorhof van het rechthuis, en riepen de gansche bende bijeen. En Hem ontkleed hebbende, deden zij Hem een scharlaken mantel om, vlochten *op nieuw* de doornenkroon, zetteden haar op zijn hoofd en *gaven Hem* een rietstok in zijne rechterhand. En voor Hem op de knieën vallende, dreven zij den spot met Hem, en begonnen Hem te begroeten, zeggende: Wees gegroet, koning der Joden! En zij spuwden op Hem, en zij namen den rietstok en sloegen *Hem* op zijn hoofd. Zóo behandelden de krijgsknechten den Verlosser, middelerwijl het kruis, waaraan Hij sterven moest, gereed gemaakt werd. Maar waarom, allerliefste Heer, waarom wilt Gij ook nog deze vierde bespotting lijden, en — als ware de schrikkelijke dood des kruises nog niet genoeg — vooraf nog zoo ijselijk mishandeld worden? Waarom die overmaat van lijden, daar toch een enkel druppeltje van uw godmenschelijk bloed ter verlossing van het gansche menschdom voldoende geweest was? — — »Daaruit, zondaar, moet gij mijne oneindige liefde tot u leeren! Al, wat ooit op aarde kan geleden en verdragen worden, wilde Ik uit liefde tot u op Mij nemen; al, wat Ik bezit, wilde Ik u uit liefde geven. En toch is uw hart koud en uwe liefde voor Mij zoo gebrekkig en veranderlijk! — Uit de overmaat van mijn lijden moest gij de oneindige boosheid en strafwaardigheid der zonde leeren! Zie Mij aan, en beschouw goed, hoe mijn verscheurd lichaam eene enkele wonde, en hoe mijne ziel tot den dood bedroefd is. Dit heeft de zonde gedaan! En toch speelt gij met de zonde en houdt gij uwe overtredingen voor kleinigheden! O mensch, wanneer zult gij toch eens wijs worden?"

Alvorens wij nu onzen Verlosser op den Calvarieberg volgen, moeten wij nog eens het

bitter lijden overwegen, dat Hij van zijnen doodsangst in den hof van Olijven tot aan de kruisdraging heeft doorgestaan, en bidden wij ter eere van het lijden het volgende gebed: »Allerliefste Heer Jezus Christus, die voor mij armen zondaar bedroefd wildet worden tot den dood: geef, dat ik al mijne droefheid en leed met de uwe vereenig, en ze in stille onderwerping aan den hemelschen Vader opoffer!"

Allerliefste Heer Jezus Christus, die ons bevolen hebt, te waken en te bidden: verleen mij hiertoe de genade; want ofschoon de geest gewillig is, is toch het vleesch zoo zwak, traag en slaperig, dat ik zonder uwe bijzondere genade niet eens in staat ben, met U een uur lang te waken en te bidden!

Allerliefste Heer Jezus Christus die onder uw gebed op den berg van Olijven door een Engel getroost wildet worden: verleen mij door de verdiensten van dit uw gebed, dat ook onder mijn gebed, altijd de Engel van troost en versterking aan mijne zijde moge staan!

Allerliefste Heer Jezus Christus, die in uwen doodsangst op wonderbare wijze bloedig zweet vergoten hebt: verleen mij in de overweging van uw bitter lijden een zoo levendig en inwendig gevoel, dat ik hartelijke tranen van medelijden en berouw over mijne zonden vergiete!

Allerliefste Heer Jezus Christus, die den kus van den verrader Judas niet hebt versmaad: geef, dat ik U nooit verrade, noch hun, die mij belagen en lasteren, weigere vriendschap en liefde te bewijzen!

Allerliefste Heer Jezus Christus, die U vrijwillig hebt laten gevangen nemen en boeien: verleen, dat ik mij met al mijne zinnen en krachten gevangen geve en door uwe genade voor de boeien van den duivel bewaard blijve. Ontbind mijne ziel van de banden der zonde en bind mij zoo volkomen door de H. banden der liefde en van uwe geboden, dat noch de ledematen van mijn lichaam, noch de krachten mijner ziel zich ooit ter ontbinding tegen U mogen verheffen!

Allerliefste Heer Jezus Christus, die bij het zien uwer laffe, vluchtende leerlingen met weemoed en smart vervuld werd: erbarm U mijner, den ontrouwen vluchteling, en gedoog niet, dat ik mij in 't vervolg van U afscheide!

Allerliefste Heer Jezus Christus, die, geboeid als een boosdoener, van den eenen rechter naar den anderen gesleept werd: geef mij de kracht, dat ik mij noch door den duivel, noch door slechte menschen tot zonde verleiden, maar in al mijn doen en laten mij door den goddelijken Geest late leiden!

Allerliefste Heer Jezus Christus, die den wreeden kaakslag van den dienaar des Hoogepriesters Annas geduldig verdragen hebt: verleen, dat ik om geene menschenvrees voor de verkondiging der waarheid en voor de vervulling mijner plichten terugdeinze!

Allerliefste Heer Jezus Christus, die uw allerheiligst aangezicht door het onzuiver Jodenvolk op de snoodste wijze liet misvormen en bespuwen: bewaar mij voor het schrikkelijk ongeluk, uw H. beeld in mijne ziel door onzuivere gedachten te bezoedelen, of geheel uwe goddelijke majesteit in het H. Sacrament des Altaars door eene onwaardige Communie te ontheiligen!

Allerliefste Heer Jezus Christus, wiens aanminnig gelaat de goddelooze spotters bedekten, en door vuistslagen verwondden: laat, bid ik U, dit uw gelaat met liefde en genade over mij schijnen, opdat ik voor hetzelve in den dag des oordeels niet behoef te beven!

Allerliefste Heer Jezus Christus, die uw uitverkoren Apostel Petrus, nadat hij U verloochend had, vol barmhartige liefde heeft aangezien: ik bid U, zie ook met uwe liefdevolle oogen op mij, opdat ik U voortaan nooit noch met woorden noch door werken meer verloochene, en mijne vorige zonden met oprecht berouw beweene!

Allerliefste Heer Jezus Christus, die de bespottingen van Herodes met langmoedigheid verdragen en er geen woord tegen ingebracht hebt: geef, dat ik uit liefde tot U elken spot die mij mocht worden aangedaan, met stil geduld verdrage en het mij tot eer reken, met en om U bespot te worden!

Allerliefste Heer Jezus Christus, die in het

witte spotkleed ootmoedig als een dwaas, voor Herodes gestaan hebt: verleen, dat ik de wijsheid dezer wereld, die voor U dwaasheid is, grootmoedig verachte, en tot U, de ware en onbedriegelijke wijsheid, mijnen toevlucht neme!

Allerliefste Heer Jezus Christus, die het geduldig verdragen hebt, dat Herodes en Pilatus elkander tot uwen ondergang de hand boden, en een goddeloos verbond aangingen: bewaar mij voor de vriendschap der goddeloozen, en bescherm uwe kerk tegen de aanvallen van hen, die tot haren ondergang zijn saâmgezworen!

Allerliefste Heer Jezus Christus, die het geduldig verdragen hebt, door den Joden verworpen en achter den straatroover Barabbas gesteld te worden: verleen, dat ik U, als mijn Heer en Koning, altijd de eer geve, en U nooit, ter wille van een schepsel, achterstelle!

Allerliefste Heer Jezus Christus, die van uwe kleederen beroofd en naakt ter verschrikkelijke geeseling geleid wildet worden: geef, dat ik toch eindelijk eens den ouden mensch met de werken der boosheid aflegge, en voor U met het sieraad van verdienstelijke werken verschijne!

Allerliefste Heer Jezus Christus, die door ontelbare geeselslagen op de gruwzaamste wijze wildet verscheurd worden: verleen, dat ik mij aan de tuchtroede van mijn hemelschen Vader zonder tegenspraak onderwerpe, en de wellusten van het vleesch door heilzame gestrengheid jegens mijn lichaam breidel!

Allerliefste Heer Jezus Christus, die ter bespotting met den purperen mantel omhangen en met de doornenkroon gekroond werd: geef, dat de heilige purperen mantel der liefde mijne ziel bekleede, en ik hier op aarde, door de doornenkroon van zelfverloochening en boetvaardigheid, mag deelen in de voor mij bereide kroon uwer heerlijkheid!

Allerliefste Heer Jezus Christus, die geduldig den rietstok in plaats van den koninklijken schepter, in uwe rechterhand droegt: geef, dat uwe rechterhand mijne machteloosheid te hulpe kome en het rijk der waarheid en genade zich in mij vestige!

Allerliefste Heer Jezus Christus, die het geduldig geleden hebt spottenderwijze aanbeden en als koning begroet te worden: geef, dat ik U altijd in geest en waarheid aanbidde, en U, als den alleen waren Koning, de verschuldigde eer bewijze!

Allerliefste Heer Jezus Christus, die door den onrechtvaardigen rechter Pilatus tot den dood des kruises veroordeeld werd: geef, dat ik, volgens de heiligheid uwer wet, met mijzelven ten oordeel ga, en de oordeelen der menschen met ootmoedigheid en boetvaardigheid verdrage!

ZEVENTIENDE HOOFDDEEL.

DE KRUISWEG.

(*Matth. XXVII:* 31—32; *Marc. XV:* 20—21; *Luc. XXIII:* 26—32; *Joan. XIX:* 16—18.)

1.

Zie, ij zien thans den Eeniggeboren van den hemelschen Vader den berg Moria *) beklimmen, gelijk zijne voorafbeelding Isaac (zie bl. 75) de eeniggeboren zoon van Abraham 2000 jaren vroeger, en ook, evenals deze, het hout, waaraan Hij zijne offerande voltrekken zou, op zijne schouderen dragen. Want zoo verhalen ons de H. Evangelisten:

Nadat zij Hem bespot hadden, namen zij Jezus, deden Hem het purperen kleed uit, deden Hem zijne kleederen aan en leidden Hem uit om Hem te kruisigen. En Hij, zijn kruis dragende, ging uit naar de plaats, die genoemd wordt Schedelplaats, in het Hebreeuwsch Golgotha.

*) De bergen Moria en Golgotha zijn eigenlijk maar twee verschillende, naast elkander gelegen toppen van een en denzelfden berg. Calvarieberg, Golgotha en Schedelplaats zijn een en dezelfde benaming, die, volgens de overlevering, daarvandaan komt, dat op dien berg, waarop Christus gekruisigd is, de schedel van Adam begraven lag (zie bl. 56).

Uitzinnig Jodenvolk, gij stoot dan uwen Messias uit de H. stad en bezegelt daardoor uwe eigene verwerping! Gij hebt den zegen niet gewild: welnu die wordt u ontnomen, om aan alle volken der aarde gegeven te worden. Buiten, op den berg, voor het oog der gansche wereld: dáar wil Jezus, de Hoogepriester, zijne offerande volbrengen, ten teeken, dat de zegen van dit Verlossingsoffer naar alle werelddeelen moet uitgestort worden. Zijn kruis is het allerheiligste Altaar van het Nieuw Verbond. Dit altaar mag niet aan ééne stad of aan één volk, maar het moet aan de gansche wereld toebehooren; daarom moet het kruis volgens de raadsbesluiten der eeuwige wijsheid buiten de stadsmuren van Jerusalem opgericht worden.

Als de lieve Zaligmaker het aangebrachte kruis zag, schrikte en ontstelde zijne menschelijke natuur. Maar bij de gedachte aan de stroomen van bovennatuurlijke zegening, die door alle tijden van dit kruis zouden uitgaan, verblijdde zich zijne ziel; met diepe aandoening strekte Hij zijne armen naar hetzelve uit, omhelsde het en legde het op zijn geheel verscheurden rechterschouder, waarna de stoet zich in beweging stelde. Welk een schrikkelijke stoet moet dit wel geweest zijn! Razend gespuis, snoode booswichten, priesters die zich in zijne smarten verheugen, spottende Phariseërs, ruwe krijgsknechten — en in hun midden het Lam Gods, wankelend onder den last

van het kruis! Driemaal, zoo luidt de godvruchtige overlevering, driemaal viel de lieve Heer onder dezen last op den grond, en driemaal rukten Hem de wreedaards onder vloeken en woest gelach wederom op, en dwongen Hem vooruit te gaan.

2. Wie is in staat het leed zijner allerheiligste Moeder af te meten, als zij haar teeder geliefd kind, haar aanbeden Zoon en God in die ellende zag! De christelijke legende verhaalt, dat onmiddellijk na de gevangenneming van den Zaligmaker in den hof van Olijven, de Apostelen, bijzonder Joannes naar Bethanië geijld zijn en daar aan de vrienden en de maagdelijke Moeder des Heeren de treurige boodschap gebracht hebben. Helaas, de lieve Moeder van smarten had reeds alles vooraf vermoed, en bad nu den H. Apostel Joannes dringend, haar naar Jerusalem te vergezellen om haar geliefden, zoo vreeselijk verlaten en aan zijne gezworene vijanden overgeleverden Zoon te zien en Hem misschien ergens behulpzaam in te kunnen zijn. Ach, welke gesprekken zijn het wel geweest, die nu Maria en Joannes op deze nachtelijke wandeling van Bethanië over de beek Cedron naar Jerusalem met elkander gevoerd hebben! En toen ze in de stad gekomen waren, met welke stemming zal de Moeder van smarten, als zij voor het paleis van Caïphas stond, het woest gelach en de goddelooze beschimpingen, waarmede ieder oogenblik de Joodsche dienaren en krijgslieden den Heer mishandelden, aanhoord hebben!

Verschillende godvruchtige leeraars zijn van gevoelen, dat Maria (omdat de dienaars haar steeds meer terugstieten) haren geliefden Zoon op zijnen smartelijken gang van de woning des Hoogepriesters naar het rechthuis van Pilatus, en naar het paleis van Herodes van verre gevolgd en zij alzoo ooggetuige van zijne bespotting en mishandeling is geweest! Ach, dierbaarste Moeder, hoe moet gij u wel gevoeld hebben, toen gij uwen Zoon zaget, als Hem Pilatus, jammerlijk verscheurd en misvormd, aan den Joden voorstelde, en geheel bewogen uitriep: Ecce homo! Wat moet gij wel gevoeld hebben, toen dat ijselijk woord »Kruisig, kruisig Hem" in uw oor klonk en gij zijne veroordeeling hoordet! Wat moet gij eindelijk wel gevoeld hebben, toen gij gelegenheid vondt tot Hem op zijnen kruisweg te naderen, u aan zijne voeten te werpen en den innig Geliefde in uwe moederlijke armen te sluiten! — — Kloeke Maagd en Moeder van smarten Maria, bij al de tranen, die gij op dit oogenblik storttet, smeek ik u: verwerf voor mij armen zondaar de genade den lijdenden Zaligmaker voor eens en voor altijd met de armen des geloofs en der liefde te omsluiten, en met Hem door onverbreekbare liefde verbonden te blijven!

3. En terwijl zij Hem wegleidden vonden zij eenen zekeren mensch daar voorbijgaande, van Cyrene, Simon genaamd, die van het veld kwam, den vader van Alexander en Rufus. Dezen legden zij het kruis op, en dwongen hem, om het achter Jezus te dragen.

Dit geschiedde echter geenszins uit medelijden, maar omdat zij zagen, hoe de doodzwakke Jezus onder den last van het kruis bezweek, en het dus te vreezen was, dat Hij op den weg zou blijven, en zoo de wreede kruisiging ontgaan. Simon van Cyrene, een man van de lage volksklas, die jaarlijks met den lente naar Jerusalem

kwam, om daar tuinwerk te verrichten, verschrikte hevig, toen men hem dwong, den Heer het kruis te helpen dragen. De arme Jezus zag er immers zoo ellendig, door bloed en vuilnis bedekt, er zoo misvormd uit, dat het geen wonder was, indien Simon er een walg en afkeer van had. Misschien schaamde hij het zich ook, als een boosdoener met Jezus het kruis te dragen. Doch hij ging niet lang aan de zijde van den Verlosser, of hij ontwaarde eene diepe aandoening en een hartelijk medelijden met Hem; toen viel een oogslag van Jezus, zooals de legende verhaalt, op hem, en die blik van genade voltooide zijne inwendige verandering. Simon van Cyrene werd Christen, zijn zoon Alexander verwierf de martelaarskroon, Rufus werd een H. bisschop, en hij zelf stierf, na een lang en heilig leven, den dood der gelukzaligen. — Zie, hoe rijk de Heer ook u zou zegenen, als gij in hartelijk medelijden en vurige liefde tot Hem ontvlamdet, en — door sterk geduld in uwe beroepsbezigheden, wederwaardigheden en droefenissen — met Hem het kruis wildet dragen!

4. En Hem volgde eene groote schare van het volk, ook van vrouwen, die Hem beklaagden en beweenden. Doch Jezus keerde zich tot haar, en zeide: Dochters van Jerusalem, weent niet over Mij, maar weent over uzelven en over uwe kinderen. Want zie er zullen dagen komen, waarin men zeggen zal: Gelukkig de onvruchtbaren, en de schooten, die niet gebaard, en de borsten, die niet gezoogd hebben! Alsdan zal men beginnen te zeggen tot de bergen: Valt op ons! en tot de heuvelen: Bedekt ons! Want indien zij dit doen aan het groene hout, wat zal dan aan het dorre geschieden? En er werden ook twee anderen, misdadigers, met Hem weggeleid om gedood te worden.

Onder de medelijdende vrouwen, die — en wel herhaalde malen — den Heer op zijnen lijdensweg naderden en hare deelneming betuigden, is er voor ons eene, Veronica, bijzonder merkwaardig, waarvan de christelijke overlevering eene zeer aandoenlijke handeling mededeelt. Zij was eene rijke, aanzienlijke vrouw, eigenlijk Seraphia genaamd, en zag van haar huis, dat juist aan den lijdensweg gelegen was, den kruisdragenden Zaligmaker in 't gezicht. Als nu de Heer, vermoeid en afgemat, het aangezicht met bloed en zweet bedekt, in hare nabijheid kwam, ging der godvreezende, geloovige vrouw het schrikkelijke leed van haren Heer haar diep ter harte; spoedig loopt ze op de straat, en drong door de rijen der krijgslieden tot den kruisdragenden Jezus door. Dan viel zij aanbiddend voor Hem op de knieën neder, reikte Hem den doek van haren hoofdsluier en zeide: »Mijn Heer verwaardige zich met den hoofdsluier zijner dienstmaagd het aangezicht af te droogen!" Met onuitsprekelijke liefde en

ontroering zag Jezus de vrome vrouw aan, en deed wat zij verzocht, terwijl Hij den doek met de vlakke hand tegen zijn bloedig gelaat drukte, waarop Hij haar die wederom onder dankbetuiging terug gaf. O wonder! Als Seraphia in hare woning teruggekeerd, den doek open deed, was het beeld van het bebloede, met doornen gekroonde hoofd van Christus duidelijk in den doek afgedrukt. Zóó had de goede Zaligmaker het vroom medelijden zijner dienares beloond! — Seraphia behield in de Christenheid den eerenaam van Veronica *), en het wonderbeeld kwam later uit hare handen aan den H. Paus Clemens en bleef sedert eene kostbare reliquie in het bezit der roomsche Kerk.

*) Vera Icon d. i. het waarachtig afbeeldsel.

ACHTTIENDE HOOFDDEEL.

DE KRUISIGING.

(*Matth. XXVII*: 33—43; *Marc. XV*: 22—32; *Luc. XXIII*: 33—38; *Joan. XIX*: 18—24.)

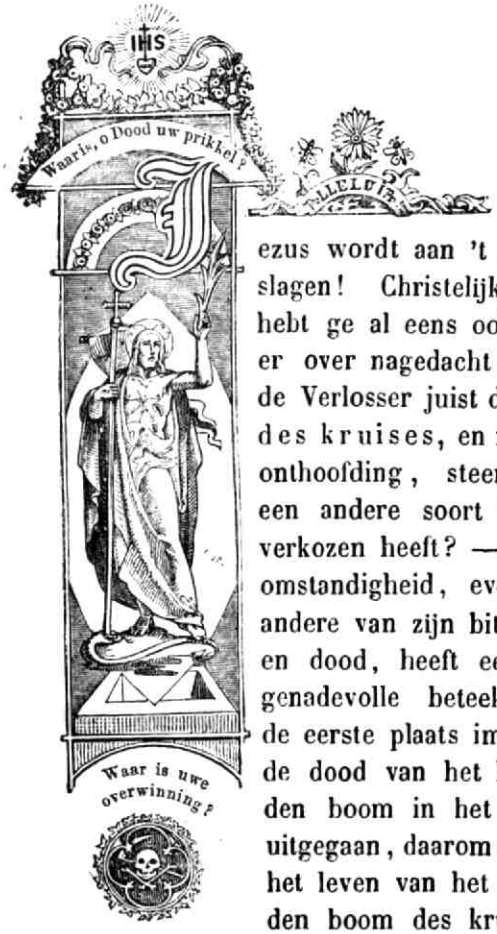

1.

Jezus wordt aan 't kruis geslagen! Christelijke Lezer, hebt ge al eens ooit ernstig er over nagedacht, waarom de Verlosser juist den dood des kruises, en niet liever onthoofding, steeniging of een andere soort van dood verkozen heeft? — Ook deze omstandigheid, evenals alle andere van zijn bitter lijden en dood, heeft een diepe, genadevolle beteekenis. In de eerste plaats immers was de dood van het hout (van den boom in het paradijs) uitgegaan, daarom moest ook het leven van het hout (van den boom des kruises) uitgaan: en gelijk de helsche slang den eersten stamvader aan het hout overwonnen had, moest nu ook zij op hare beurt door den tweeden Stamvader aan het hout overwonnen worden.

Ten anderen, om ons van de vlek der zonde te verlossen, had de Heer dezen vloek op zich genomen, en daarom wilde Hij den dood der vervloekten sterven; daarom juist, besluit de H. Kerkleeraar Athanasius, moet Hij den kruisdood kiezen, zooals in de H. Schrift (Deut XXI: 23) geschreven staat: »Hij is van God vervloekt, die aan het hout is opgehangen." Ten derden wilde Jezus, als de Koning aller martelaren, in zijnen dood al de pijnen en smarten der martelaren vereenigen, en koos daarom den smartelijksten, alle andere martelingen in zich bevattenden dood van het kruis. Eindelijk betaamde het, dat ook de Hoogepriester van het Nieuw Verbond bij zijne offerande, volgens de wijze der offergiften van het Oud Testament, in de hoogte geheven, en zoo aan de goddelijke gerechtigheid

opgedragen werd, dat Hij, hangende tusschen hemel en aarde, zijne offerande volbracht, waardoor hemel en aarde met elkander moesten worden verzoend, dat Hij bij zijnen dood zijne armen uitstrekte, om daarmede het verzoende menschdom te omvatten.

Aan deze raadsbesluiten der goddelijke barmhartigheid moest zelfs de boosheid der Phariseërs en van de Joodsche Priesters dienstbaar zijn. Want dezen hadden in hun duivelschen haat tegen Christus maar een wensch: Hem op de smadelijkste en tevens smartvolste wijze van kant te helpen, zooals in het Boek der Wijsheid geschreven staat (II: 20). »Laten we Hem tot den schandelijksten dood veroordeelen." Zij weten nu, dat de Romeinen voornamelijk de oproermakers, en die naar heerschappij stonden, met den kruisdood straften; daarom beschuldigen zij, met sluwe berekening, den Heer als volksopruier, en als iemand, die zelf koning wilde zijn. Den oproermaker Barabbas stond de dood te wachten; nu, zoo eischen het de wreedaards, moet Jezus in zijne plaats komen, en daarom roepen zij op het zelfde oogenblik, dat zij Barabbas' bevrijding verlangen: »Aan 't kruis met den Nazarener! Doch hooren wij het verhaal der H. Evangelisten.

En zij brengen Hem naar de Golgothaplaats, hetwelk vertaald zijnde, is: Schedel-plaats. En zij gaven Hem wijn te drinken met mirre en gal gemengd; en geproefd hebbende, wilde Hij *dien* niet drinken. En zij kruisigden Hem aldaar, en met Hem de twee anderen, van beide kanten de roovers, den eenen aan de rechter en den anderen aan de linkerzijde, en Jezus in het midden. En vervuld werd de Schrift, die zegt: »En onder de boosdoeners werd Hij gerekend."

De krijgsknechten, toen zij Hem gekruisigd hadden, namen zijne kleederen (en zij maakten vier deelen, voor elken krijgsknecht een deel) als ook den rok. En zij wierpen er het lot over, wat ieder krijgen zou. De rok nu was zonder naad, van boven tot onder een weefsel. Zij zeiden dan tot elkander: Laat ons dien niet scheuren, maar er om loten, wie hem hebben zal. Opdat de Schrift vervuld wierde, die zegt: Zij hebben mijne kleederen onder zich verdeeld, en over mijn gewaad hebben zij het lot geworpen. En dit dan deden de krijgsknechten. En zij nederzittende, bewaakten zij Hem. En het was de derde uur, toen zij Hem kruisigden.

Zoo werd in Christus de eene voorzegging na de andere van het Oud Testament vervuld. Zelfs de duivelsche boosheid, waarmede de Joden den tot laafenis en bedwelming der veroordeelden bestemden specerijen-wijn aan den Verlosser niet gunden, maar dien door vermenging met gal onbruikbaar maakten, was door den Psalmist (LXVIII. 22) voorzegd: »Zij hebben Mij gal tot voedsel gegeven, en in mijnen dorst hebben zij Mij met azijn gelaafd." Het eerste werd onmiddellijk vóór de kruisiging, het tweede, toen de Gekruisigde vóór zijnen dood uitriep: »Ik heb dorst," vervuld. — En waarom Heer, wildet Gij dien galbitteren drank, wiens inhoud Gij toch te voren kendet, proeven? Ach, uit liefde, uit barmhartige liefde tot mij, om mijne weekelijkheid in spijs en drank, mijne onmatigheid en genotzucht te boeten; uw proeven van dit bitter mengsel was eene uitnoodiging, opdat ook ik den kelk van bitterheid en tegenspoed niet afwijze, zoo menigmaal Gij mij dien aanbiedt! — En waarom wildet Gij den aangeboden kelk niet ledigen? Ach, uit liefde, uit barmhartige liefde tot mij, om de smarten des doods in hunne volle bitterheid te gevoelen, en door geene bedwelming de maat van uw lijden en de waarde van uw zoenoffer te verminderen! Den dierbaren Verlosser werd een tweede, onuitsprekelijke smaad aangedaan door de berooving zijner kleederen en door de schandelijke ontblooting van zijn allerheiligst lichaam. Ook rukte men Hem van 't lijf dit eerwaardig en wondervol zinnebeeld der kerkelijke eenheid, den bruinen rok zonder naad, dien de maagdelijke Moeder dertig jaren vroeger voor het kind Jezus zoo buitengewoon kunstig geweven had, en die

sedert, volgens de godvruchtige overlevering met den Zoon des menschen was aangegroeid — ook dezen rukte men Hem van 't lijf. O marteling boven alle verbeelding! al die kleedingstukken waren door de boeien en banden, en op rug en schouders door het zware kruishout in het verscheurde lichaam ingedrukt en aan de bloedende wonden vastgekleefd; nu rukt men ze Hem onder wreede bespotting van het lichaam — en sidderend staat daar de Zoon des menschen, met bloedbuilen, verdroogde en nog bloedende wonden, met striemen en gezwellen overdekt, in zijne naaktheid!

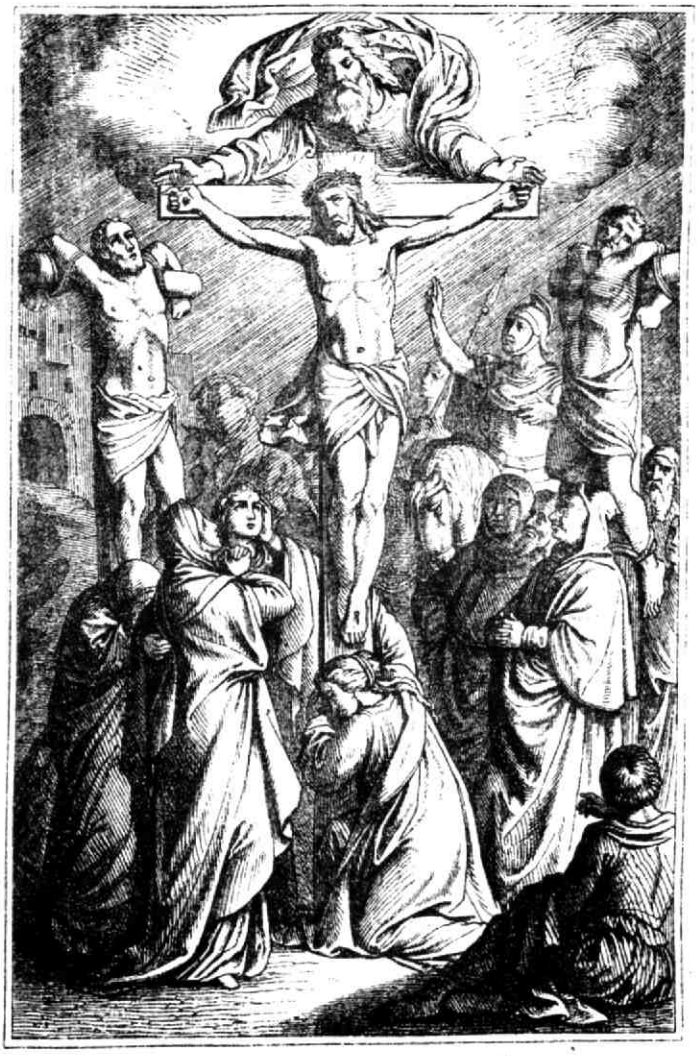

Onmiddellijk vatten Hem de krijgslieden aan, werpen Hem op het kruis neder, rekken zijn lichaam met vreeselijk geweld op den kruisbalk uit, en doorbooren Hem handen en voeten met lange driekantige nagels om ze aan het kruis te klinken, zooals door den Psalmist (XXI:17) voorzegd is: »Zij hebben mijne handen en voeten doorboord, en al mijne beenderen geteld." — Wie kan de smart bevatten, die bij de ontzettende hamerslagen en daarop bij de langzame opheffing en oprichting van het kruis het onschuldig Lam Gods doortrilde! O lofwaardige, heilige handen mijns Heeren, die alleen goed gedaan en zegen uitgedeeld hebt, maar nu zoo ijselijk doorboord zijt om de zonden, die ik van mijne kinderjaren af met mijne handen gedaan heb. O weest duizenden malen van Mij gegroet. O eerwaardige heilige voeten mijns Heeren, die altijd de wegen der deugd bewandeld hebt, maar nu door de nagelen zoo wreed verscheurd zijt om de zonden, die ik door ijdelen gang en zondige bezoeken gepleegd heb: O weest duizenden malen van mij gegroet. O aanbiddenswaardig bloed van mijn Verlosser, dat uit die H. wonden der handen en voeten gevloeid is: reinig mij, en heel de doodelijke wonden van mijne arme en met schulden beladene ziel!

2. En Pilatus schreef ook een opschrift, en zijne beschuldiging was daarop gesteld. En zij plaatsten dit boven zijn hoofd aan het kruis. En het opschrift was geschreven in het Hebreeuwsch, in het Grieksch, en in het Latijn: Deze is Jezus, de Koning der Joden. Dit opschrift dan lazen vele van de Joden; want de plaats, waar Jezus gekruisigd werd, was dicht bij de stad. De Opperpriesters der Joden zeiden dan tot Pilatus: Schrijf niet: De Koning der Joden; maar dat Hij gezegd heeft: Ik ben de Koning der Joden. Pilatus antwoordde: Wat ik geschreven heb, dat heb ik geschreven.

Wonderlijke schikking! Het raadsbesluit van den Eeuwige leidt de hand van den onrechtvaardigen rechter, zoodat hij in den schuldbrief geene andere reden ter veroordeeling kan aanhalen, dan

dat Hij juist de door de Profeten als Nazarener en Koning der Joden beloofde Messias werkelijk is! Nog heden herinneren ons aan dit merkwaardig opschrift de vier letters *), die wij boven aan de crucifixen zien; doch zij herinneren ons ook nog aan een ander opschrift van het kruis, waarvan de H. Paulus in den Brief aan de Colossers (II: 14) aldus schrijft: Hij heeft het handschrift des gebods, dat ons vijandig was, uitgewischt, en Hij heeft het uit het midden weggedaan door het aan 't kruis te nagelen: welk een handschrift is dit? Geen ander, als de schuldbrief van den mensch, waarop — als ware het door eigen onderteekening van den zondaar en door het zegel van de goddelijke strafgerechtigheid bevestigd — de zonden en misdaden van geheel het menschelijk geslacht en de wel verdiende straffen stonden opgeteekend. Verheug en verblijd u, zondig menschdom: die schrikkelijke schuldbrief is aan 't kruis genageld en door het verlossingsbloed van den Hoogenpriester Jezus Christus uitgewischt, zoodat voortaan geen enkel mensch om zijne vroegere misdaden verloren gaat, maar, als desniettemin nog iemand in zijn verderf valt, dit alleen daarom is, dat hij het versmaadt, zich door geloof, hoop en liefdevolle gehoorzaamheid dit verlossingsbloed deelachtig te maken!

Zie daarom dankbaar en vol vertrouwen op den Hoogenpriester aan het kruis! Beschouw, hoe Hij den hemelschen Vader zijn godmenschelijk leven ten offer brengt, om daardoor de onmetelijke schuld der zonden uit te wisschen! Nu is de eeuwige gerechtigheid verzoend en de armen van God den Vader worden voor het in Christus verloste menschdom geopend. Betreurenswaardige verblindheid van het volk en zijn oversten? In plaats van boetvaardig en naar de zaligheid hakende het kruis te omhelzen, en zich die verzoening deelachtig te maken, werpen zij, aan vergiftigde pijlen gelijk, hunne spotternijen en lasteringen tegen den Gekruisigde.

En die voorbij gingen, lasterden Hem hunne hoofden schuddende, en zeggende: Ha! Gij die den tempel Gods afbreekt, en dien in drie dagen weder opbouwt, verlos U zelven: Indien Gij Gods Zoon zijt, kom dan af van het kruis! — En het volk stond het aan te zien en beschimpte Hem. — Desgelijks bespotteden *Hem* ook de Opperpriesters met de Schriftgeleerden, en de Ouderlingen, zeggende: Anderen heeft Hij verlost, zich zelven kan Hij niet verlossen! Is Hij Israëls Koning, dat Hij nu afkome van het kruis en wij gelooven aan Hem. Hij verlosse zich zelven, indien Hij de Christus is, de uitverkorene Gods! De Christus, de Koning Israëls, kome nu af van het kruis, opdat wij zien en gelooven! Hij heeft op God vertrouwd: Die verlosse *Hem* nu, indien Hij welgevallen aan Hem heeft. Hij zeide immers: Ik ben Gods Zoon. — En Hem bespotteden ook de soldaten, toetredende en Hem edik aanbiedende, en zeggende: Indien Gij de Koning der Joden zijt, verlos U zelven. Gelijkerwijze beschimpten Hem ook de roovers, die met Hem gekruisigd waren.

*) De vier letters J. N. R. J. zijn de eerste letters der vier latijnsche woorden: Jezus Nazarenus Rex Judaeorum, d. i. Jezus van Nazareth, de Koning der Joden. Pilatus had deze woorden ook nog in de Grieksche en Hebreeuwsche taal geschreven, en daardoor, zonder het te vermoeden, getuigenis afgelegd dat het zoenoffer aan het kruis voor Oost en West en voor alle volken geldde.

NEGENTIENDE HOOFDDEEL.

DE ZEVEN LAATSTE WOORDEN.

(*Matth. XXVII*: 45—50; *Marc. XV*: 33—37; *Luc. XXIII*: 34, 39—46; *Joan. XIX*: 25—30.)

Drie lange, verschrikkelijke uren lag de lieve Heer Jezus Christus op het harde doodsbed van het kruis: Christelijke Lezer, vermoedt gij wel het geheimvol, hoogpriesterlijk gebed, dat Hij in die offeruren tot zijn hemelschen Vader opzond voor zijne leerlingen en voor alle toekomende geloovigen, voor geheel de H. Kerk en hare Hoofden, voor zijne tegenwoordige vijanden en de toekomende vervolgers? — Doch zie, Hij wilde ons dit ondoorgrondelijk geheim zijner liefde en barmhartigheid, om zoo te zeggen, door de zeven laatste woorden laten proeven. Wonderlijke en krachtvolle woorden, ter versterking van ons geloof, ter bevestiging van onze hoop, ter ontvlamming van onze liefde! Ontvang deze woorden uit den zoeten mond van uwen stervenden Leermeester met eerbied en leerzaamheid en prent ze, als het Testament des Heeren, onuitwischbaar in uw hart.

1. En Jezus zeide: Vader! vergeef hun! want zij weten niet wat zij doen!

Welk gebed! In lichaam en ziel gewond en gemarteld, zooals het nog nooit iemand gedaan was, heeft de Verlosser toch nog meer medelijden met zijne wreede beulen dan met zichzelven. De gedachte aan de eeuwige verdoemenis van deze verblinde menschen doorboort zijne ziel met heviger smart dan al de lasteringen, die zij tegen Hem uitbraken. Nog vóór Hij zich over zijn eigen doodsangst en verlatenheid bij God beklaagt, nog vóór Hij zijne Moeder en den geliefden leerling Joannes troost, bidt Hij voor zijne woedende vijanden, die uit eigen vrije schuld en misdadige verblindheid zijne goddelijke heerlijkheid niet erkennen: »Vergeef hun, Vader, de schuld hunner onwetendheid!" — Vol liefde dus en barmhartigheid heeft mijn Jezus met zijne vijanden gehandeld. Liefde voor den vijand is de eerste wetenschap, die Hij mij van den kansel des kruises verkondigt. Hoe zou ik Hem welgevallig kunnen zijn, als ik hen, die mij haten en vervolgen, kwaad met kwaad wilde vergelden? O doorgoede Jezus, uit liefde tot U maak ik het vaste voornemen, mijne beledigers telkenmale dadelijk en van ganscher harte te vergeven. En omdat Gij U tegen uwe grimmige vijanden zoo liefdevol toont, bid ik U vurig, wil toch met uwe vrienden volgens uwe strenge gerechtigheid niet in het oordeel treden. Hebt Gij uwe vijanden vergeven, o schenk dan ook vergeving aan uwe vrienden! Zie, ik werp mij ootmoedig voor uw H. kruis neder. Ik bespot U niet, zooals de Joden, maar ik eer U, gelijk de godvruchtige christenen doen. Ik laster U niet, maar ik loof U. Ik vervloek uwe marteling niet, maar ik heb hartelijk

medelijden met U. Daar Gij nu voor hen gebeden hebt, die in hunne zonden versteend waren, wees dan ook hem genadig, wien zijne zonden oprecht leed zijn, en bid ook voor mij tot uwen hemelschen Vader: »Vader vergeef hem zijne zonden; want hij wist niet wat hij deed."

2. En een van de roovers, die *daar* hingen, lasterde Hem, zeggende: Indien Gij de Christus zijt, verlos Uzelven en ons! Doch de andere antwoordende, bestrafte hem, zeggende: Vreest ook gij God niet, daar gij dezelfde straf lijdt? En wij wel met recht; want wij ontvangen loon naar werken; maar deze heeft niets kwaads gedaan. En hij zeide tot Jezus: Heere! gedenk mijner, als gij in uw Rijk zult gekomen zijn! En Jezus zeide tot hem: Voorwaar zeg Ik u: Heden zult gij met Mij in het paradijs zijn.

De voorafbeeldingen worden vervuld. Zóó ook bevond zich eens de egyptische Josef, de voorafbeelding van Christus in de dagen zijner vernedering tusschen twee misdadigers; (zie blz. 79 en 84) den eenen voorzegde hij zijne wederverheffing, den anderen zijne terechtstelling. Doch ook Christus tusschen de twee moordenaars aan het kruis is eene voorafbeelding. Zóó zal Hij op den grooten dag des Oordeels verschijnen, met de zaligen aan zijne rechter- met de verdoemden aan zijne linkerzijde. Mochtet gij dan ook het zoete woord van genade hooren: »Voorwaar zeg Ik u: heden zult gij met Mij in het paradijs zijn!"

En wie is hij, die het eerst waardig geoordeeld werd, zoo troostrijke woorden te hooren? De H. Schrift noemt ons noch zijn naam, noch zijne vroegere lotgevallen, en duidt hem eenvoudig aan als lijdensgezel en roover. De christelijke legende heeft ons den naam van den rouwmoedigen moordenaar, van Dismas bewaard, en verzekert ons, dat hij die zelfde roover is, die weleer de H. Familie op hare vlucht naar Egypte gastvrijheid bewezen heeft (zie bl. 332.) Gelukkig de mensch, die in het uur van zijnen dood zoo genadevolle vergeving ontving! Overweeg hier de gemoedsstemming van den rouwmoedigen moordenaar, waarom hem zulke vergiffenis ten deel viel.

Hij erkent zijne schuld, hij belijdt die rouwmoedig voor de geheele wereld, hij is boetvaardig bereid, de verdiende tijdelijke straffen te ondergaan: »Wij lijden met recht, want wij ontvangen loon naar werken." O elke zondaar begrijpe het toch goed welke waarde zulke ootmoedige zelfbeschuldiging in het oog van den goddelijken Rechter heeft!

Met hartelijk medelijden en sterke liefde treedt hij voor Jezus op en weert, zooveel mogelijk, de lasteringen van Hem af, terwijl hij Diens onschuld betuigt: »Deze heeft niets kwaads gedaan." Beschouw het goed. Op het oogenblik, dat alle omstanders niets dan smaad en laster tegen Christus uitbraken, dat de eigen vrienden en leerlingen hun Meester verloochend of althans laf verlaten hebben, getuigt deze boosdoener onbeschroomd de onschuld van Jezus. Wat schonk hem de kracht tot zulke krachtige belijdenis? De liefde, de liefde, die sterk is als de dood! Nu keert hij zijn hoofd, ziet biddend op den Verlosser, en zegt: »Heere! gedenk mijner, als Gij in uw Rijk zult gekomen zijn." Welk levendig Geloof! Hij ziet een ontbloten, aan het kruis geslagen, door wonden misvormden mensch, die als booswicht aan den bittersten dood is overgegeven; doch het oog van zijn geest ziet in dien mensch den »Heer," den koning, aan wien het »Rijk" behoort, den God, die macht heeft, genade te verleenen en zonden te vergeven. — En hij, die heel zijn leven in misdaden heeft doorgebracht, wendt zich vol vertrouwen tot dezen goddelijken Heer en Koning, en bidt vol troost om genade. — Welke sterke Hoop! — Hij bidt om geen aardsch goed, niet om verzachting van zijn lijden, niet om verlossing van den dood: om een blik vol barmhartigheid uit het oog van den Gekruisigde, zooals Petrus heeft mogen ontvangen, om vergiffenis van zijne menigvuldige misdaden en eene genadige gedachtenis in het hemelsch Rijk. Ziedaar, waarnaar zijne ziel verlangt. Welke heilige begeerte!

Zóó is hij, die als zondaar den berg van

Calvarie beklommen had, in een heilige veranderd, wiens ziel met den glans van alle deugden schittert, en verbaasd vragen wij met den H. Kerkleeraar Athanasius: »Hoe is het toch gekomen dat een moordenaar een belijder en Evangelist des Heeren geworden is?" Hierop antwoordt de Psalmist (117, 23): »Van den Heer is dit geschied, en wonder is het in onze oogen." Wie vermag Gods wonderen te vatten of te verklaren? Het zij ons voldoende, in de wondervolle bekeering van den moordenaar de liefelijke eerstelingsvrucht van het hoogpriesterlijk gebed van Christus aan het kruis te erkennen: »Vader! vergeef het hun! want zij weten niet wat zij doen!" Deze vergiffenis viel den rouwmoedige ten deel, met de gelijktijdige verzekering, dat hij nog heden met Christus in het paradijs zou zijn. In welk paradijs? In den kring der Rechtvaardigen in het voorgeborgte der hel, tot wie de ziel van Christus na zijnen dood nederdaalde, om hun de volbrachte verlossing te verkondigen en daardoor deze plaats van vurig verlangen in eene plaats van paradijsvreugde te veranderen.

3. Bij het kruis van Jezus nu stonden zijne Moeder, en de zuster zijner Moeder, Maria, de vrouw van Cleophas, en Maria Magdalena. Als Jezus dan zijne Moeder zag en den leerling *daar* staan, dien Hij liefhad, zeide Hij tot zijne Moeder: Vrouwe! ziedaar uw Zoon!

De Verlosser treft in zijnen doodsangst vier getrouwe, deelnemende menschen aan den voet van het kruis, drie vrouwen en één man. Van de vier, die op dat schrikkelijk oogenblik moedig en onbevreesd bij Christus blijven, behooren drie tot het »zwakke geslacht." — Een eeuwige roem voor de vrouwelijke kunne — — en zeker ook eene feitelijke profetie voor alle volgende eeuwen.

O Maria, Moeder van smarten onder het kruis, hoe vreeselijk wordt de voorzegging vervuld van den grijzen Simeon over het zwaard, dat uw maagdelijk moederhart zou doorbooren! Waarlijk ik kan met al mijne zintuigen en gedachten uw lijden niet pijlen; want nu wordt aan u het klaaglied van den Profeet Jeremias bewaarheid: (Thren. II: 13.) »Groot als de zee is uwe droefheid; wie kan u helpen?" Doch mijne liefde bevroedt wat gij geleden hebt. Al de wonden, die Jezus in zijn lichaam had, de doornen zijner martelaarskroon en de nagelen, die zijne H. handen en voeten doorboorden, draagdet gij werkelijk in uwe ziel; zijne smart was de uwe geworden, omdat zijn hart ook uw hart was! En toch »staat" gij recht, als eene heldin. Gij ziet uw hoogst en eenigst goed, uw Heer en veelgeliefden Zoon aan het kruis sterven, en toch bezwijkt gij niet onder de vreeselijke moedersmart: als de waardige Moeder van den Hoogenpriester vereenigt gij uw offer met het zijne en draagt het der goddelijke gerechtigheid tot heil der wereld op. Gij staat recht op, omdat de volmaakste onderwerping aan Gods raadsbesluit u staande houdt en de liefde tot het verloste menschdom u troost. Wees gegroet, Moeder van smarten, Koningin der martelaren, trouwe, sterke lijderes Maria! Van het oogenblik, dat gij onder het kruis van uwen eeniggeboren Zoon gestaan hebt, zijt gij de troosteres aller bedrukten en de toevlucht aller verlatenen geworden. Zie daarom, o Moeder, op mij, armen mensch, die voor uwe voeten ligt! Gij kent mijn lijden en den nood van hen, die mij bijzonder dierbaar zijn. Meêdoogende en liefderijke Moeder, neem mij onder uwe machtige voorspraak — bijzonder in het uur van mijnen dood. Dan, o Moeder, als mij alles verlaat, plaats u dan aan mijne zijde, zooals gij bij het kruis van uwen stervenden Zoon gestaan hebt, en bescherm mij in mijnen laatsten nood!

De stervende Zoon blijft aanhoudend zijne oogen op deze Moeder van smarten onder het kruis gevestigd houden. Ach hoe teeder heeft zij Hem meer dan dertig jaren lang bemind, hoe trouw voor Hem gezorgd en om Hem zoo menigen kommer en naamloos leed verdragen! Arme, verlatene Moeder! De H. Josef is gestorven, Jezus worstelt met den dood: wie zal nu in de zorgen en kommervolle omstandigheden van dit aardsche leven haar steun en vertrouweling zijn? »Vrouwe, ziedaar uw Zoon," — zoo klinkt het van het

kruis. De stervende Jezus geeft zijne Moeder aan den maagdelijk onschuldigen en zuiveren Joannes, den getrouw gebleven Joannes, aan den in het geloof sterken en hoogverlichten Joannes tot raadsman in de aangelegenheden van het aardsche leven, tot beschermer en zoon. Waarlijk eene smartelijke verwisseling voor Maria: in plaats van den voortreffelijken Leermeester de zwakke leerling, in plaats van den Zoon Gods, de zoon van een armen visscher, in plaats van het vurig geliefd eigen kind een pleegkind! En toch neemt Maria het woord van den Verlosser dankbaar aan, en evenals toen haar het glorierijk geheim harer uitverkoring geboodschapt werd, antwoordt de nederige Maagd des Heeren ook nu: »Het geschiede naar uw woord."

4. Daarop zeide Hij tot den leerling: Ziedaar uwe Moeder. En van die ure nam de leerling haar tot zich.

Gelukkige H. leerling Joannes, dien zulke eer en uitzondering ten deel viel, dat Hij de Koningin van hemel en aarde als zijne Moeder begroeten mocht! Maar ook gij, christelijke lezer, zijt gelukkig; want volgens de verklaring der H. Leeraars wordt in het Evangelisch verhaal de naam van den H. Joannes niet genoemd, maar alleen de uitdrukking »leerling" gebruikt, om aan te duiden, dat elk mensch, die wezenlijk een leerling van Christus is en zich geloovig aan het kruis van den Verlosser vasthoudt, waarlijk een kind van Maria is, en als zoodanig op de teederste moederliefde en machtige voorspraak van Maria aanspraak heeft. Een groot, troostvol geheim! De eeniggeboren Zoon van Maria sterft aan het kruis — en op hetzelfde oogenblik wordt zij de Moeder der verlosten en ontvangt in Joannes geheel het menschelijk geslacht in de plaats van haar Zoon! Dit is dus het testament, de laatste wil van mijn Verlosser aan het kruis, dat ik U, gezegende, zoete maagd Maria, als mijne Moeder eere en beminne, zoo ik zijn »leerling" wil zijn! O dierbaar, welkom testament, ik wil het tot mijn laatsten snik volbrengen.

5. En de zesde uur was gekomen. En van de zesde uur kwam er eene duisternis over de gansche aarde tot de negende uur toe. En de Zon werd verduisterd. En omtrent de negende uur riep Jezus met luider stem, zeggende: Eli, Eli, lamma, Sabbacthani! dat is, vertaald zijnde: Mijn God, mijn God, waarom hebt Gij Mij verlaten? En eenigen van die daarbij stonden, dit hoorende, zeiden: Zie, Hij roept Elias!

Zie, de schepselen zijn tegen hunner Schepper opgestaan, het uitverkoren volk tegen zijn Messias, om het eeuwig, ongeschapen licht aan het kruis uit te doen. Voor dien gruwel verbergt de zon haar aanschijn, en het ongeschapen licht hult zich in de duisternis! Dit was eene zoo wondervolle en schrikkelijke gebeurtenis, dat zelfs de heidensche volken daarover ontstelden, en dit voorval in hunne jaarboeken opteekenden, hetgeen inzonderheid blijkt uit het verdedigingsschrift — dat Tertulliaan 164 jaren na den dood van Christus tot de overheden van het romeinsche Rijk richtte, en waarin hij, van deze wonderlijke duisternis sprekend, den heidenen toeriep: »Gij immers hebt zelven deze wereldgebeurtenis in uwe jaarboeken opgeteekend." Want het was geene natuurlijke zonsverduistering, gelijk die plaats heeft, als de maan tusschen de zon en de aarde komt staan (wat toen ten tijde der volle maan van Paschen onmogelijk was); maar een wonder van de goddelijke almacht, die aan de zon beval, in den doodstrijd van drie uren van Jezus Christus om zoo te zeggen; hare stralen terug te houden; een zinnebeeld van de geestelijke duisternis, die over het Joodsche volk was neêrgeslagen! Nu was de oude voorzegging van den Profeet Amos (XIII: 9) vervuld: Te dien dage, spreekt God de Heer, zal de zon ondergaan op den vollen middag en op klaarlichten dag laat Ik het land verdonkeren. Nu hadden de Joden dit »wonderteeken van den hemel", dat zij weleer in de boosheid van hun ongeloof van Jezus geeischt hadden, en waarvan de Egyptische duisternis 1500 jaren vroeger slechts eene voorafbeelding geweest was. De blinden! Het wondervolle licht, dat 33 jaren te voren in den stillen mid-

dernacht over Bethlehems vlakte verschenen was, wilden zij niet erkennen; daarom overvallen hen nu, op den vollen middag, duisternis en de nacht des doods!

En te midden van dien verschrikkelijken nacht klinkt wederom de stem van den Gekruisigde: »Mijn God, mijn God, waarom hebt Gij Mij verlaten!"

De Verlosser wilde uit vrije liefde tot het zondige menschdom zóó volkomen de straffen des Heeren dragen en al de bitterheid van den doodstrijd proeven, dat Hij zelfs dien schrikkelijken nacht van troosteloosheid en verlatenheid van God, dien de zonde verdiend had, op zich nam en leed — om ons eenmaal in den doodstrijd aan den zoeten troost van Gods nabijheid des te rijker deelachtig te maken. — Goede Jezus, laat de onuitsprekelijke pijnen, die Gij in uwen doodstrijd aan al de ledematen van uw gemarteld lichaam en in al de krachten van uwe doorbedroefde ziel ondervonden hebt, voor mij niet verloren zijn! Wees mij om uwe uiterste verlatenheid en bittere tranen genadig en barmhartig, bijzonder in het uur van mijnen dood!

6. Hierna, wetende dat alles volbracht was, opdat de Schrift zou volbracht worden, zeide Jezus: Ik heb dorst! Er stond dan een vat vol edik; en er liep van hen een toe, en eene spons met azijn vullende, stak hij die aan een hijsopstengel, bracht haar aan zijnen mond en gaf Hem te drinken, terwijl hij en de overigen zeiden: Wacht! laat ons zien, of Elias *) komt om Hem af te nemen en te verlossen!

De goddelijke Lijder mocht wel dorst hebben, want van af den kelk van het laatste avondmaal, d. i. in twintig uren, was er niets meer aan zijne H. lippen gekomen, als de paar druppeltjes galwijn vóór de kruisiging en het eigen bloed, dat van het met doornen gekroonde hoofd was afgedruppeld. — De vol wonden geslagene mocht wel dorst hebben; want Hem was zijn aanbiddelijk bloed druppel voor druppel met al het vocht zijner ingewanden afgetapt, en de bronnen in het hart stonden op het punt te verdroogen! De met smaad overladene Verlosser mocht wel dorst hebben; sedert twintig uren was Hij mishandeld, her- en derwaarts gesleurd, gegeeseld en onophoudelijk op allerlei wijzen gemarteld; de schrikkelijke nagelen van het kruis brandden Hem als vuur in handen en voeten; al zijne ledematen waren door de striemen der wreede geeseling verscheurd; ontelbare doornen staken als brandende punten in zijnen schedel; armen en beenen waren door de geweldige uitrekking van het lichaam op den kruisbalk geheel uit hunne gewrichten getreden, en de nageling van het kruis veroorloofde Hem niet de minste verandering in zijn smartvollen toestand. Ach, tengevolge van zoo onverklaarbare pijnen moest ongetwijfeld eene brandende koorts zijne ingewanden verteeren, zooals nog nooit een sterveling geleden had. O ziet hier, onmatige en zingenot zoekende menschen, die Gods gaven met strafwaardige bedwelming misbruikt, ziet hier op de naamlooze pijnen van den Zoon des menschen aan het kruis: dit is uw werk! Om uwe schandelijke overdaad te boeten lijdt de Gekruisigde dorst, en wordt in zijnen dorst met edik gelaafd. Wee u, zoo gij bij dit gezicht niet het vaste besluit maakt u van de schandige slavernij der dronkenschap los te maken!

Wenden wij nu onze blikken naar Maria de Moeder van smarten. »Ik heb dorst" — roept haar innig geliefde Zoon; en de Moeder, die Hem ten allen tijde zoo onuitsprekelijk getrouw verzorgd heeft, die elk uur van haar leven bereid was voor Hem het bloed haars harten te geven, zij ziet de verdroogde, opgezwollene, bevende lippen — en mag haar Zoon niet bijstaan." — Zij, de koningin van hemel en aarde heeft geen enkele teug water voor haar innig geliefden Zoon! — »Ik heb dorst," roept Hij ongemeen weemoedig van het kruis, en de Moeder mag haren éénigeborene niet helpen! O wie is in staat het hartverscheurend leed der Moeder van smarten te bevatten! »Ik heb dorst!" Zeker heeft de Verlosser dorst, doch niet enkel naar eene gewone lafenis, maar naar het heil der zielen. Ach,

*) Eene bespottende verandering der woorden Eli, Eli, lamma Sabbacthani, die Christus kort te voren gesproken had.

die geestelijke smart was onvergelijkelijk heviger dan de lichamelijke dorst. Op dit oogenblik zag de Verlosser de ontelbare rei van menschen, die, ofschoon met het bloed der verlossing geteekend, en door het Doopsel in den bond der verlosten opgenomen, verloren gaan, omdat zij hun Verlosser vergeten.

De oneindige liefde van den Zoon des menschen heeft dorst naar die ongelukkige zielen; en zie, de moordenaar aan zijne linkerzijde wil Hem niet eens zijne ziel overgeven!

7. Toen Jezus dan den edik genomen had riep Hij wederom met luider stemme: Het is volbracht! Vader! in uwe handen beveel Ik mijnen geest! En dit gezegd hebbende, boog Hij zijn hoofd, en gaf den geest.

Groot en allerheiligst oogenblik, zooals er van de schepping der wereld geen geweest is en ook geen meer zijn zal! Op den Calvarieberg heerscht nu doodsche stilte, die alleen door de zuchten van de Moeder van smarten, het licht steunen van den leerling der liefde en de snikken der H. boetelinge Magdalena onderbroken wordt, en op dit oogenblik gaat door alle hemelen een blij gejubel op en een koor van zalige Geesten roept elkander opgetogen toe: »Het Lam, dat gedood is geworden, is waardig te ontvangen de macht en de godheid en wijsheid en sterkte en eer en heerlijkheid en dankzegging! Groot en wonderbaar zijn uwe werken, o Heere, almachtige God, Koning der eeuwen! Al de volken zullen komen en U aanbidden, omdat uwe gerichten openbaar zijn geworden!" (Openb. V, XV.)

Ite, missa est! Ja nu is de Hoogmis der wereldverlossing, die de Koning aller martelaren en ware Hoogepriester Jezus Christus, in de tegenwoordigheid van ontelbare Engelenscharen, op het altaar des kruises aan den hemelschen Vader heeft opgedragen, ten einde en volbracht. Nu is vervuld en volbracht wat de Oudvaders en Profeten voor duizenden jaren door woord en voorafbeelding voorzegd hadden. Nu is openbaar geworden en volbracht wat de barmhartige God van eeuwigheid besloten en aan de stamouders in het paradijs beloofd had. Nu is gekomen en volbracht wat de zielen der rechtvaardigen in het voorgeborgte der hel en de godvruchtigen op aarde met zoo vurig verlangen verwacht hadden: de verlossing en eeuwige verzoening van het menschelijk geslacht! — En zie, evenals de vermoeide werkman na volbrachten arbeid rust en slaap zoekt, buigt de Verlosser zijn hoofd, Hij beveelt zijne H. ziel in de handen des Vaders, en zóó scheidt zij (niet gedwongen door de wet des doods, maar door eenen akt van zijn vrijen wil) van 't lichaam. Nu gaan zijne oogen dicht, het aanbiddelijk hart heeft opgehouden te kloppen en de strijd is volstreden.

Dood lichaam van mijn Verlosser, onafscheidelijk met de godheid verbonden, en daarom alheilig en aanbiddelijk aan het kruis en in het graf, evenals vroeger in de krib en op Thabor: aanvaard de offerande mijner dankzegging en eerbetooning! Aanvaard mijne nederige en vurige bede. Hoe minzaam en liefderijk buigt Gij tot mij uw gelaat van het kruis! Hoe liefdevol strekt Gij uwe armen tot mij uit! Hoe barmhartig opent Gij mij uwe ontelbare wonden, als zoovele toevluchtsoorden voor rouwmoedige zondaars! Verhoor daarom nu, in dit genadevolle oogenblik, mijne nederige, vurige, mijne eenige bede: Laat eens mijn dood aan den uwen gelijk zijn! Jezus, Gij hebt uwe scheidende ziel in de handen van den hemelschen Vader bevolen — geef, dat ook mijn laatste gebed aldus luide: »Vader, in uwe handen beveel ik mijnen geest!" In dit gewichtig, vreeselijk oogenblik wildet Gij uwe gezegende Moeder Maria bij U hebben — geef, dat zij ook mij, door hare moederlijke voorspraak, in het uur des doods bijsta! Laat mij sterven, dan, waar en gelijk het u behaagt, doch laat mij niet onvoorbereid sterven, laat mij niet sterven zonder Maria!

TWINTIGSTE HOOFDDEEL.

WONDERBARE GEBEURTENISSEN BIJ DEN DOOD VAN JEZUS. DE ZIJDE VAN CHRISTUS WORDT GEOPEND. DE AFDOENING VAN HET KRUIS EN DE BEGRAFENIS VAN CHRISTUS. CHRISTUS OPENBAART ZICH AAN DE ZIELEN DER RECHTVAARDIGEN IN HET VOORGEBORGTE DER HEL.

(*Matth. XXVII*: 51—66; *Marc. XV*: 38—47; *Luc. XXIII*: 45—56; *Joan. XIX*: 31—42.)

1.

Hebben wij in den kruisdood onzes Heeren zijne vernedering gezien, dan openbaart zich ons terzelver tijd ook reeds de verheerlijking en overwinning van het kruis in de vijf wonderen, die dezen kruisdood vergezelden. En zie, het voorhangsel des tempels scheurde van boven tot beneden, in tweeën; en de aarde beefde, en de steenrotsen scheurden, en de grafsteden gingen open, en vele lichamen van ontslapen heiligen stonden op. En uit de grafsteden gaande na zijne verrijzenis, kwamen zij in de heilige stad, en verschenen aan velen. De hoofdman nu, die tegen *Hem* overstond, ziende wat er geschiedde, en dat Hij, zóó roepende, den geest gaf, verheerlijkte God zeggende: Waarlijk, deze mensch was rechtvaardig. De hoofdman nu en die met hem waren, Jezus bewakende, toen zij de aardbeving zagen en wat er geschiedde, werden zeer bevreesd en zeiden: Waarlijk, deze was Gods Zoon! En geheel de schare van hen, die bij dit schouwspel samen tegenwoordig waren en zagen wat er geschied was, keerde weder, slaande op hunne borsten. En al zijne bekenden, ook vrouwen, die Hem uit Galilea gevolgd waren, stonden van verre dit aanziende. Onder hen waren Maria Magdalena, en Maria de moeder van Jacobus den minderen en van Josef, en Salome, en de moeder der zonen van Zebedeus, die Jezus uit Galilea gevolgd hadden, Hem dienende, en vele andere, die tegelijk met Hem waren opgegaan naar Jerusalem.

Overwegen wij nu vooral de vijf wonderen bij den dood van Jezus. Het eerste of de duisternis van drie uren gedurende den doodstrijd van Christus, is reeds boven verhaald. Het tweede wonder is het plotseling scheuren van het voorhangsel des tempels. Dit voorhangsel bedekte het Allerheiligste en, maar eens in 't jaar op het verzoeningsfeest, mocht de Hoogepriester door hetzelve ingaan. Volgens de joodsche overlevering was het 40 ellen lang en 20 breed, van goud- en purperdraad geweven, eene hand dik, en zoo kunstig bewerkt dat vele duizenden maagden er een vol jaar aan besteed hadden. En nu, o wonder, op 't zelfde oogenblik, dat de ware Hoogepriester Jezus Christus op Golgotha met

zijn eigen bloed het Heiligdom ingaat en het ware, alleen geldige zoenoffer opdraagt, scheurt het voorhangsel des tempels van boven tot beneden — ten teeken, dat nu de toegang tot het Allerheiligste, d. i. ter verzoening in Christus voor alle menschen geopend, de voorafbeeldende offerdienst van het Oude Testament geëindigd is en het Joodsche heiligdom zijne beteekenis verloren heeft. Eenige uren te voren had Caïphas met huichelende ontsteltenis zijn gewaad verscheurd, en daardoor, in naam van het gansche volk, den Messias, als Godloochenaar verworpen: nu verscheurt de Almachtige in zijnen toorn het gewaad van het heiligdom zelf, en verwerpt daardoor het Joodsche volk. De derde wonderbare gebeurtenis was eene verschrikkelijke aardbeving, die, zooals geloofwaardige schrijvers verzekeren, door geheel Palestina, Klein Azie en westelijk tot in Spanje berg en dal schokte, en waarbij in het bijzonder de rotsen van den Calvarieberg scheurden. Zóó toonde geheel de redelooze schepping hare smart bij den dood van Christus; schrik en ontsteltenis doorliepen hunne ingewanden om den ongehoorden gruwel, die de met rede en verstand begaafde schepselen op hunnen Heer en Schepper gepleegd hadden.

Het vierde wonder is de verrijzenis van vele heiligen uit hunne grafsteden, eene hoogst geheimvolle gebeurtenis, die door de uitleggers van de H. Schrift op velerlei wijze verklaard en beschreven wordt. Men neemt algemeen aan, dat deze uitverkorenen des Heeren toen nog niet hunne eigenlijke, laatste verrijzenis vierden, d. i. eene verrijzenis in verheerlijkte en onsterfelijke lichamen, zoodat zij op den dag der Hemelvaart van Christus te gelijktijdig met lichaam en ziel in de eeuwige heerlijkheid zijn opgenomen; het is veeleer slechts eene tijdelijke verrijzenis geweest, en nadat deze verrezenen aan vele inwoners van Jerusalem verschenen waren — tot troost van de geloovigen, tot bekeering van de ongeloovigen, en voor allen tot getuigenis, dat de Gekruisigde, de Verwinnaar des doods en de Heer des levens is — zijn hunne lichamen wederom tot hunne vorige rust van het graf teruggekeerd, en zijn op hemelvaartsdag alleen hunne zielen in de hemelsche gelukzaligheid opgenomen.

Het vijfde wonder eindelijk is de geestelijke verrijzenis, d. i. de bekeering van velen hunner, die bij den dood van Christus tegenwoordig waren. Zij zagen de wonderen aan den hemel en op de aarde; zij hoorden, hoe Christus »luid roepend den geest gaf," en daardoor bewees, dat Hij niet, evenals andere stervenden, gedwongen, maar vrijwillig in den dood ging. Dit alles ging hun ter harte, zoodat zij der waarheid getuigenis gaven, en met vermorzeling beleden: »Waarlijk, deze was Gods Zoon." — Erken ook hierin de vrucht van het Hoogpriesterlijk gebed van Christus: »Vader! vergeef hun! want zij weten niet wat zij doen." — Hoe ondoorgrondelijk zijn de raadsbesluiten des Heeren en hoe wonderbaar ingewikkeld de wegen der goddelijke gerechtigheid en barmhartigheid. Het Joodsche priesterdom gaat in duisternis en ongeloof verloren, terwijl de heiden, de romeinsche soldaat tot het licht komt en geloovig wordt! Vele geschiedschrijvers zeggen, dat deze hoofdman Longinus heette en in Cappadocie den martelaarsdood gestorven is.

2. De Joden dan (dewijl het Voorbereiding was), opdat de lichamen niet aan het Kruis zouden blijven op den Sabbath (want deze was een groote Sabbathdag), verzochten Pilatus, dat hun de beenen mochten gebroken en zij afgenomen worden. De krijgsknechten kwamen dan, en braken de beenen van den eersten en van den anderen, die met Hem gekruisigd waren; doch tot Jezus gekomen zijnde, toen zij zagen, dat Hij alreeds gestorven was, braken zij Hem de beenen niet; maar een van de krijgsknechten opende zijne zijde met eene speer, en terstond kwam daar bloed en water uit. En die het gezien heeft, heeft het getuigd*), en zijne ge-

*) d. i. De H. Evangelist Joannes, die als ooggetuige onder het Kruis van Christus stond.

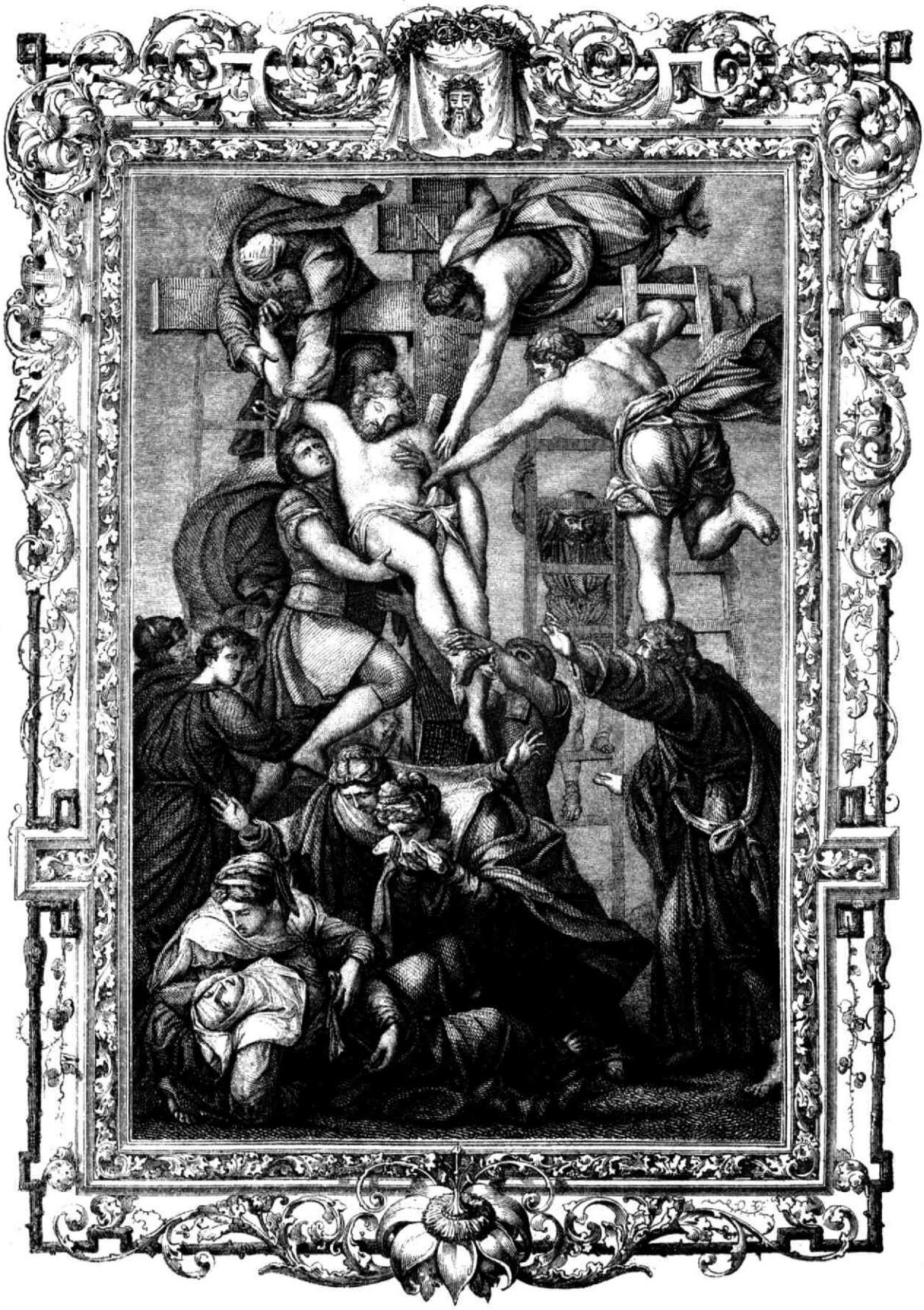

DE AFDOENING VAN HET KRUIS.

tuigenis is waarachtig. En hij weet, dat hij waarheid zegt, opdat ook gij moogt gelooven. Want deze dingen zijn geschied, opdat de Schrift vervuld zou worden: Gij zult geen been van Hem breken. En wederom eene andere Schrift zegt: Zij zullen zijne oogen slaan op Hem, dien zij doorstoken hebben.

Evenals aan het voorafbeeldende Paaschlam van het Oude Verbond geen been gebroken mocht worden, om als een geheel, ongeschonden en volmaakt offer te verschijnen, zoo moest ook het aanbiddelijk lichaam onzes Heeren, als het ware Paaschlam, voor zulke onteering na den dood bewaard blijven. Maar waarom dan de verschrikkelijke lanssteek, die van de rechterzijde tot voorbij de hartsteek doordrong? De H. Kerkleeraars geven ons hiervan driederlei redenen. In de eerste plaats moest die lanssteek, die borst en hart van den Verlosser doorboorde, zoodat er bloed en water uit vloeide, aan alle twijfelaars het onbedriegelijk bewijs leveren, dat Christus niet slechts schijndood, maar waarlijk gestorven, en de ontbinding van het in 't hart nog achtergebleven bloed reeds begonnen was. Ten tweeden wilde hierdoor de lieve Verlosser aan alle toekomende geslachten de voortreffelijkheid en waarde van de H. Kerk te kennen geven. Want evenals weleer uit de zijde van den eersten stamvader Adam, terwijl hij sliep, Eva, als moeder der levenden voortkwam, zoo kwam nu uit de zijde van den tweeden Stamvader Christus, terwijl Hij den slaap des doods aan het Kruis sliep, de nieuwe Eva, de geestelijke moeder aller verlosten, de H. Kerk voort. De Kerk is immers met al hare rijkdommen en schatten van genade slechts de vrucht van het bitter lijden en den dood van Christus: bloed en water uit de wonde der zijde van Christus zijn de zinnebeelden van deze schatten van genade, zooals die op eene geheel bijzondere wijze in de H. Sacramenten des Doopsels en des Altaars aanwezig zijn. Eindelijk ten derden is voor ons de geopende zijde en het doorboorde hart een treffend bewijs en een sprekend zinnebeeld van de onbegrensde liefde des Zaligmakers voor alle menschen. Zijn H. bloed moest tot den laatsten druppel voor ons vergoten en zijn aanbiddelijk hart als toevluchtsoord voor alle bedrukten, voor alle belasten en beladenen geopend worden. Daarom roept ons de Kerk in het officie van het H. Hart van Jezus, blijmoedig toe: »Gij allen, die in uwe wederwaardigheid en verdrukking zekeren troost zoekt, gij allen, die door knagingen van 't geweten gefolterd, en in de verwachting der verdiende straf ter neder geslagen zijt: komt tot het liefderijkste hart van Jezus, tot dit hart, dat voor u de steek der lans wijd geopend heeft, tot het hart van Hem, die zich als een onschuldig Lam voor u aan den dood heeft overgegeven! Hoort hoe Hij u met de zoetste vermaning uitnoodigt: »Komt allen die belast en beladen zijt en onder den last der zonde gebukt gaat."

3. Daarna, toen het reeds avond was geworden (dewijl het voorbereiding was, dat is, Vóór-Sabbath), kwam een goed en rechtvaardig man, met name Josef van Arimathea, eene stad van Judea, een rijk en achtbaar raadsheer (deze had niet toegestemd in hunnen raad en hunne daden), en die ook zelf het Rijk Gods verwachtte. Deze ging stout tot Pilatus en verzocht het lichaam van Jezus, omdat hij ook zelf een leerling van Jezus was, maar in 't geheim, uit vrees voor de Joden. Pilatus nu verwonderde zich, dat Hij reeds zou gestorven zijn. En hij liet den hoofdman roepen, en vroeg hem, of Hij alreeds gestorven was. En toen hij het van den hoofdman vernomen had, schonk hij het lichaam aan Josef, en beval, dat het zou afgegeven worden. Hij kwam dan, en nam het lichaam van Jezus af. Ook Nicodemus, die in 't begin des nachts tot Jezus gekomen was, kwam en bracht een mengsel van mirre en aloë, ongeveer honderd pond. Josef nu lijnwaad gekocht hebbende, nam het af, en zij bonden het met de spe-

cerijen in zuivere linnen doeken, gelijk het bij de Joden gewoonte is te begraven.

Al deze eerbewijzingen, die men het lichaam van onzen lieven Heer en Zaligmaker bewees, zijn door den profeet Isaïas (XI: 10) voorzegd, zeggende: »En zijn graf zal heerlijk zijn." Nicodemus, een »overste der Joden," en Josef van Arimathea, een »rijk en achtbaar raadsheer," sloegen nu met den meesten eerbied hunne hand aan het lichaam van Jezus, terwijl maar weinige uren te voren de geringste mannen hun wreeden moedwil aan Hem hadden bot gevierd; nu werden eene menigte van kostbare specerijen aan Hem gebezigd, dien men zooeven nog met gal en edik gelaafd had, en nu bedekte het fijnste lijnwaad de ledematen, die men bij de kruisiging zoo schandig ontbloot had.

Behalve een rouwmoedig boosdoener, had bij de kruisiging het geene enkele ziel gewaagd, een woord ten gunste van den Zoon des menschen te spreken; thans verklaren de mannen, die tot nu toe hunne liefde tot Hem uit vrees voor de Joden verborgen hielden, zich moedig en onverschrokken voor zijne vrienden. Zóó werd de voorzegging van Isaïas vervuld.

De afdoening van Jezus van het kruis gebeurde, als eene geheimvolle godsdienstplechtigheid, onbeschrijfelijk roerend, met plechtige stilte, terwijl legioenen van hemelsche Geesten onzichtbaar rondom de H. handeling zweefden. De mannen gingen hierbij in alles zoo voorzichtig en zacht

te werk, als waren zij bevreesd, de smarten van den Gekruisigde te vernieuwen, en waren met onbeschrijfelijke liefde en eerbied jegens den Koning der martelaren doordrongen.

En met welke gevoelens, Maria Moeder van smarten, hebt gij wel op dit oogenblik het gezegend lichaam van den ééniggeboren in uwe moederlijke armen en op uwen schoot genomen en zijn smartvol gelaat beschouwd! Wat heeft uw moederhart wel gevoeld, toen gij Hem de doornenkroon van zijn hoofd losmaakte, de lange afgebroken doornen uit het vleesch trokt, en de schrikkelijke wonden afwiescht! Sterke Moeder van smarten, laat een vonkje van die liefdevlam, die uw hart bij het zien van het lichaam van Christus doorgloeide, ook in mijn hart overgaan, opdat het uit zijne wereldsgezindheid en lauwheid tot een H. leven ontwake! Maria Moeder van smarten, laat mij met u weenen, beminnen en aanbidden.

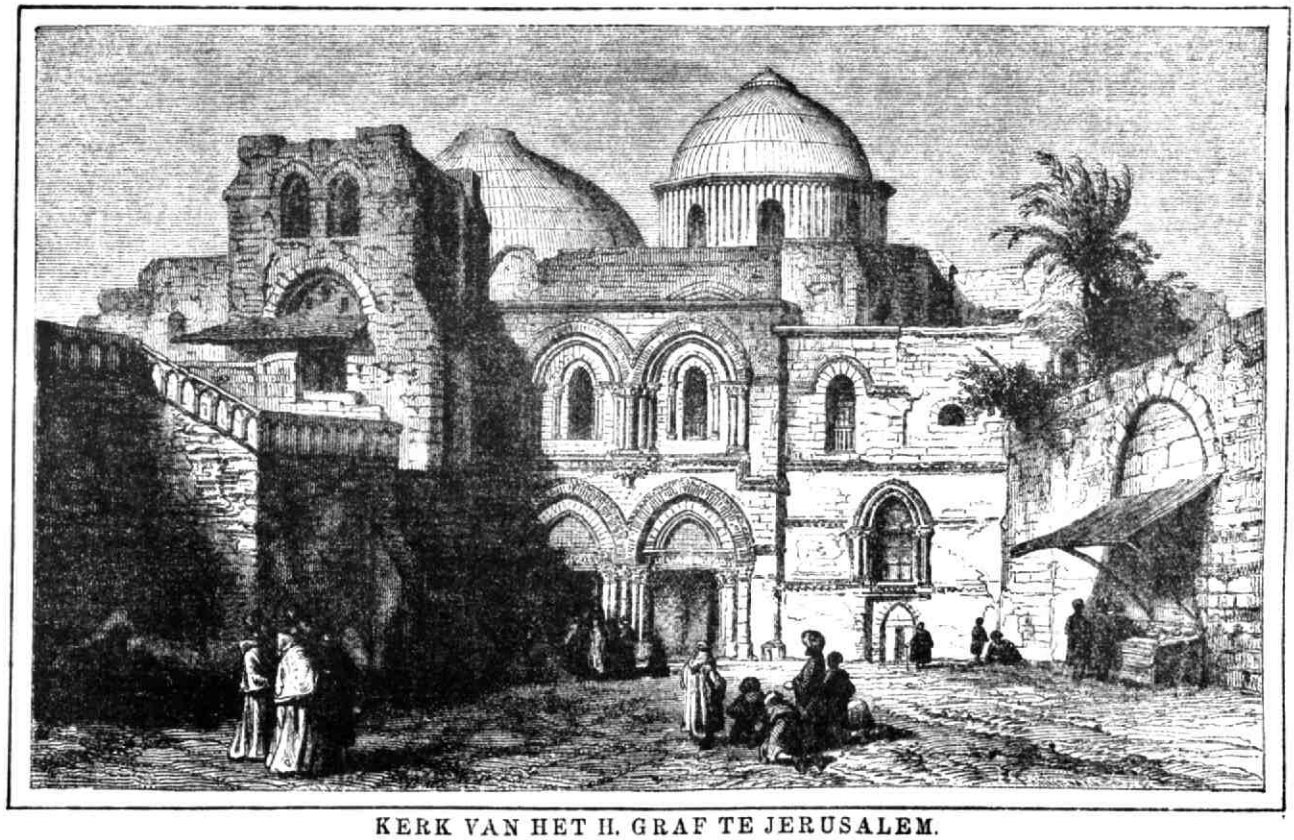

KERK VAN HET H. GRAF TE JERUSALEM.

4. Op de plaats nu, waar Hij gekruisigd werd, was een hof, en in dien hof een nieuw graf, welke uit eene steenrots was uitgehouwen, waarin nog niemand gelegd was geworden. Aldaar dan, om de Voorbereiding der Joden, dewijl het graf nabij was, legden zij Jezus. En hij wentelde een steen voor den ingang der grafstede, en ging heen. En het was Voorbereidings-dag, en de Sabbath brak aan. En vrouwen volgden, Maria Magdalena, en de andere Maria, de *moeder* van Josef, welke met Hem uit Galilea waren gekomen, zittende tegenover het graf, en beschouwden de grafstede, en hoe zijn lichaam gelegd was. En teruggekeerd zijnde, bereidden zij specerijen en balsems; doch op den Sabbath rusten zij, volgens het gebod.

Dus vond de Heer, gelijk zijne eerste, zoo ook zijne laatste rustplaats op aarde op een

vreemd eigendom: gene in de kribbe der herders van Bethlehem, deze in het steenen graf van Josef van Arimathea: Hij zelf had niet eens zooveel eigendom, dat Hij er zijn hoofd op kon nederleggen. — Het was reeds nacht geworden, de volksmenigte was uiteen gegaan, op den Calvarieberg heerschte eene plechtige doodsche stilte en het vreedzame schemerlicht van de volle Paaschmaan lag op het land uitgestrekt. Nu zette zich de eerwaardige stoet in beweging. Josef en Nicodemus, door eenige knechten geholpen, dragen het allerheiligst lichaam, onmiddellijk daarop volgt de Moeder van smarten met haren pleegzoon, den H. Joannes aan hare zijde, dan volgt Maria Magdalena met de overige godvruchtige vrouwen. Zoo begeeft zich de stoet van den kruin der schedelplaats in den nabijgelegen hof naar het steenen graf. De trouwe Moeder regelt met eigen hand de begrafenis van haar dierbaarst kind, totdat zij eindelijk op het bleeke gelaat den laatsten moederlijken afscheidskus drukt en met de overigen de zoo heilige plaats verlaat.

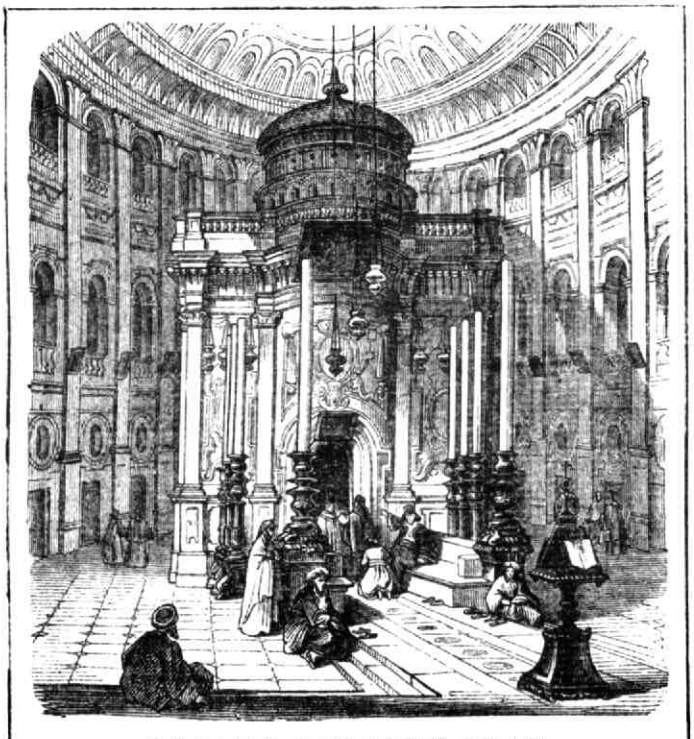

DE KAPEL VAN HET H. GRAF.

Zeker eene H. plaats, waar de Heer des levens den Sabbath der Verlossingsweek vieren en »uitrusten wilde van al het werk, dat Hij gedaan had." Zeker eene H. plaats, waar Hij »drie dagen" wilde verwijlen, (d. i. de laatste uren van den Vrijdag, den geheelen Zaterdag en de eerste uren van den Zondag tot aan den dageraad) om daar de overwinning over dood en graf te voltooien! Daarom hebben reeds de geloovigen der christelijke oudheid deze H. plaats door eenen tempel, die zijns gelijken niet vindt, verheerlijkt; *) en al werd de Kerk van 't H. Graf in den loop van 150 jaren tot viermaal toe geheel verwoest, zij verrees telkenmale wederom roemrijk uit hare puinen. In het inwendige van dien eerwaardigen tempel, om zoo te zeggen eene Kerk in de Kerk, staat de, door christenen en mahomedanen hoog vereerde kapel van het H. Graf met de rotsbank, waarop weleer het lichaam van den Gekruisigde gelegen heeft, maar nu dagelijks in het H. Misoffer de onbloedige plechtigheid van zijnen kruisdood gevierd wordt.

5. Alvorens wij nu de beschouwing der genadevolle en wonderbare gebeurtenissen van den Goeden Vrijdag sluiten, hebben wij nog een diep geheim te overwegen, waarvan de H. Schriften dikwijls melding maken en dat wij ons dagelijks in het Symbolum des geloofs herinneren bij de woorden: »Die nedergedaald is ter helle." De ziel namelijk van onzen Heer en Verlosser daalde op hetzelfde oogenblik, dat ze van het lichaam scheidde, in het voorgeborgte der hel, d. i. in die plaats, waar de zielen der H. Oudvaders en van alle rechtvaardigen op den grooten dag der verlossing en op de heropening van het Rijk der Hemelen wachtten.

Het lichaam des Heeren rust dan nu in 't graf, en zijne aanbiddelijke ziel vertoeft in het voorgeborgte, maar beiden slechts tot aan het heerlijk uur der verrijzenis, gelijk dit reeds de Psalmist

*) Keizer Constantijn de Groote en zijne H. Moeder Helena, van het jaar 326 tot 334.

(XV: 10) voorzegd had: »Gij zult mijne ziel niet laten in de hel, noch toelaten, dat uw Heilige het bederf proeve." Vragen wij nu, waarom Jezus in het voorgeborgte der hel is nedergedaald, dan onderricht ons deswegens de prins der Apostelen, als hij schrijft: (I Pet. III: 18, 19): Christus is wel gedood naar het vleesch, maar levend gemaakt naar den geest; in welken Hij ook kwam en predikte aan de geesten, die in de gevangenis waren — en den dooden is de blijde boodschap gebracht. (IX: 6). O vatte wie kan het gejubel der zielen, toen zij de gelukkige boodschap vernamen: »De zonde is uitgewischt, en de misdaad geboet, betaald de schuld en de poort van het hemelsch Paradijs wederom geopend: nog maar weinige dagen, en de Zoon des menschen verheft zich in zijne heerlijkheid, en neemt bezit van den troon, die Hem van eeuwigheid bereid is aan de rechterhand des Vaders, en met Hem verheffen zich allen, die in gerechtigheid op den Gezalfde gehoopt hebben." O zoete boodschap voor de zielen der Oudvaders, Profeten en van alle rechtvaardigen, die op dezen dag met onuitsprekelijk verlangen gewacht hadden! En wie is het, die de blijde boodschap brengt? 'T is niet enkel de ziel van Christus, maar werkelijk de Zone Gods die zich nu in zijne menschelijke ziel aan die rechtvaardigen van het voorgeborgte openbaart, en ze nu reeds door de zalige aanschouwing van God in zijne heerlijkheid en oneindige schoonheid laat deelen. O zalige blijdschap onzer eerste ouders Adam en Eva! O onbeschrijfelijke vreugde van alle Oudvaders en Profeten! O jubel van den H. Voedstervader Josef, van den H. Joannes den Dooper, van den rouwmoedigen moordenaar Dismas! O gelukzaligheid van hen allen, die weleer in de dagen van den zondvloed hunne zonden door een boetvaardigen dood geboet hebben: Want, schrijft de H. Petrus nadrukkelijk, ook hun is de blijde boodschap gepredikt. Nu is de voorzegging van den wijzen Sirachs zoon vervuld: Ik zal tot al de onderste deelen der aarde doordringen; Ik zal al de slapenden bezichtigen, en allen, die op den Heer hoopen verlichten. (Eccli XXIV: 45).

6. Overwegen wij nu, hoe het daags na de kruisiging in Jerusalem is toegegaan, en hoe de Kerk de gedachtenis van dezen dag, van Zaterdag in de goede week viert.

Den anderen dag nu, *den dag*, die na de Voorbereiding is, verzamelden de Opperpriesters en de Phariseërs *en kwamen* tot Pilatus, zeggende: Heer! wij zijn indachtig geworden, dat die bedrieger, nog in leven zijnde, gezegd heeft: Na drie dagen zal Ik verrijzen. Gebied derhalve dat het graf bewaakt worde tot op den derden dag, opdat niet soms zijne leerlingen komen en Hem stelen, en aan het volk zeggen: Hij is opgestaan van de dooden: en het laatste bedrog zal erger wezen dan het eerste. Pilatus zeide tot hen: Gij hebt eene wacht; gaat heen en bewaakt *het graf*, gelijk gij het verstaat. En zij, heengegaan zijnde, verzekerden, na den steen verzegeld te hebben, het graf met de wachten.

Zie, de Phariseërs en Opperpriesters stellen alles in het werk, grijpen elk middel aan, om het werk hunner boosheid en van hun ongeloof te voltooien — en toch moest alles, wat zij doen, volgens de raadsbesluiten der goddelijke wijsheid, slechts tot verheerlijking van Christus en tot bevestiging van ons geloof dienen! Zij verzegelen het graf met den zegelring van den stedehouder en plaatsen goedgewapende wachten bij het graf; doch juist deze wachters moesten de eerste verkondigers en getuigen der heerlijkheid van den Verrezene bij al het volk en bij de Opperpriesters zijn, opdat het woord van Job zou vervuld worden: De Heer vangt de wijzen in hunne slimheid, en vernietigt de aanslagen der boozen. (V: 13.)

Den dag, waarop dit alles is voorgevallen, vierde de christelijke oudheid in stillen rouw als den dag van de rust des Heeren in het graf. Pas in den daaropvolgenden Paaschnacht begonnen dan die beteekenisvolle godsdienstplechtigheden,

die nu (nadat de nachtvigilie van Paschen van lieverlede in onbruik geraakt was) reeds op den morgen van Zaterdag in de goede week gesteld zijn.

De eerste dezer godsdienstplechtigheden is de zegening van het nieuw vuur of van het Paaschlicht, hetwelk dicht bij de kerkdeur plaats had. Met de kruisiging en begrafenis des Heeren scheen het »Licht der wereld" uitgedaan; maar op Paaschnacht is om zoo te zeggen dit licht op nieuw ontstoken en zijne heerlijkheid geopenbaard: van Hetzelve gaat voortaan tot aan het einde der tijden alle ware verlichting uit. Dit gedenkt de Kerk, als zij aan het gezegend paaschlicht het licht ontsteekt, dat voortaan het geheele jaar door in de Godslamp en op het altaar brandt en de ruimte van Gods huis verlicht. Hierop volgt de zegening van de Paaschkaars onder het zingen van het zegelied: »Exultet." Deze Paaschkaars met de vijf daarin gebrachte wierookkorrels, die nu veertig dagen lang, van Paschen tot Hemelvaart voor het altaar brandt, is een zinnebeeld van het verheerlijkt lichaam van Christus met de vijf wonden en doelt op het veertigdaagsch verblijf des Heeren bij zijne leerlingen tot zijne hemelvaart.

Op de zegening van de Paaschkaars volgt de lezing der »twaalf Profetieën," d. i. van beteekenisvolle gedeelten uit de schriften van het Oud Testament, die op de nieuwe schepping, verlossing en verrijzenis van het menschelijk geslacht in Christus en op de verwerping van het Joodsche volk betrekking hebben.

Na de Profetieën begint, evenals op Zaterdag voor Pinksteren, de zegening van den Doopvont; en de plechtigheid wordt gesloten met de opdracht van het H. Misoffer, waarin het blijde klokkengelui en de zegevierende Allelujazang de geloovigen op de aanstaande Paaschvreugde wijst en voorbereidt.

Willen wij nu in deze Paaschvreugde en Paaschgenade in ruime mate deelen, dan moeten wij ook in den namiddag van Zaterdag met geest en hart voor het H. Graf verwijlen en onze oogen — met godvruchtige overweging en vurige gebeden op het allerheiligst lichaam van onzen Verlosser laten rusten. Danken wij Hem voor elk lijden, dat Hij in zijne ziel en in al de ledematen van zijn lichaam voor ons geleden heeft; overdenken wij in de bitterheid onzes harten en met ware gevoelens van boetvaardigheid al de overtredingen en zonden, waarmede wij onzen goeden Heer zoo mishandeld hebben; en herhalen wij dan steeds dit schoon gebedje van den H. Bonaventura: »Zoete Jezus, ik bid u door uwen dood aan het kruis en door het geheim uwer rust in het graf om een zalig sterfuur en de eeuwige rust!" Amen.

ZESDE DEEL.

DE VERHEERLIJKING

VAN

JEZUS CHRISTUS

EN

ZIJN WONDERBAAR, GEHEIMVOL VOORTLEVEN

IN DE KERK.

EERSTE HOOFDDEEL.

DE HEERLIJKE VERRIJZENIS ONZES HEEREN JEZUS CHRISTUS, EN HOE HIJ AAN ZIJNE ALLERHEILIGSTE MOEDER, DAAROP AAN DE HEILIGE MARIA MAGDALENA EN DE OVERIGE GODVRUCHTIGE VROUWEN VERSCHENEN IS.

(*Matth. XXVIII*: 1—15; *Marc. XVI*: 1—11; *Luc. XXIV*: 1—12; *Joan. XX*: 1—18.)

1.

Aan de smarten rouw, die in de Goede week het christelijk hart nederdrukten, verrijst het in den morgenstond van den Paaschdag tot blijdschap en jubelende aanbidding van den Verrezene. Want de Paaschklokken verkondigen aan de gansche wereld luide en plechtig: De bittere kelk, de beker van lijden en vernedering is geledigd, en voor alle menschen is de kelk des heils, de kelk der heerlijkheid en van het waarachtig leven bereid. De geest des afgronds, de geest der duisternis is verwonnen, en zie, een nieuw Rijk, de heerschappij des Geestes van boven, die het aanschijn der aarde vernieuwt, begint. De macht van het graf is gebroken, de dood is tot overwinning verslonden, Jezus Christus is met onsterfelijke kracht en schitterende heerlijkheid verrezen. Alleluja!

Nadat de ziel van Jezus Christus van zijn sterfuur op Goeden Vrijdag tot den II. Paaschnacht bij de Oudvaders in het voorgeborgte gebleven, en nu het uur van middernacht nabij was, stond ze op, om tot haar gezegend lichaam, dat nog in het steenen graf rustte, terug te keeren. De Schriftverklaarders zeggen, dat Christus toen ook de zielen der Oudvaders heeft medegenomen, opdat ook zij getuigen der Verrijzenis van zijn allerheiligst lichaam zouden zijn. Zeker was het een blijde jubelende pelgrimstocht, toen nu die vrome Oudvaders, uit hunne veelhonderdjarige gevangenis verlost, gemeenschappelijk met Christus en de lieve Engelen naar het wondervol schouwspel der Verrijzenis mochten heenijlen. Ongetwijfeld hebben zij bij dezen geheimvollen tocht uit het voorgeborgte naar den Calvarieberg den Psalm 113 gezongen: »Alleluja! Als Israël uit Egypte trok, het huis van Jacob uit een vreemd volk, werd Juda zijn heiligdom, en Israël zijn rijk. De bergen sprongen op als rammen, en de heuvelen als lammeren. Voor het aanschijn des Heeren daverde de aarde; voor 't aanschijn van den God van Jacob. Het huis van Israël

hoopt op den Heer; Hij is hun helper en hun beschermer. De dooden zullen u niet loven Heer, noch iemand hunner, die in de hel dalen. Maar wij die leven loven den Heer van nu af tot in eeuwigheid. Alleluja!" — En de hemelsche heerscharen, die den stoet vergezelden, verheugden zich en met blijde stemmen zongen zij: »Welaan laat ons jubelen en vroolijk zijn; want de dag der vreugde is gekomen, Alleluja! Nu is het heil en de kracht en het rijk van onzen God, en van Christus, zijnen Zoon ons geworden, Alleluja! Het Lam, dat gedood is, is waardig te ontvangen de macht, en de godheid, en wijsheid, en sterkte en eer en heerlijkheid en dankzegging. Alleluja!"

Toen de geheimvolle stoet op den Calvarieberg aankwam, schitterde de berg in een wonderlijken lichtglans, en de nacht werd zoo licht als de helderste dag. Middellerwijl verzamelden de H. Engelen met den diepsten eerbied al het vergoten bloed van Christus met de uitgerukte haren en de bij de geeseling afgescheurde deelen der opperhuid, en brachten ze op den Calvarieberg; de ziel van Christus leidde de zielen der Oudvaders in het H. graf, en toonde hun het om de zonden gewonde, verscheurde en misvormde lichaam. O hoe vurig aanbaden zij het lichaam, waarin de verlossing van het menschdom voltrokken was en hoe hartelijk was hun medelijden met de marteling van hun Verlosser!

Doch nu boog de godmenschelijke ziel over het gezegend lichaam, vereenigde zich met hetzelven — en zie: het doode lichaam werd, als ontwaakte het uit den slaap, levend door goddelijke glans omstraald en verlicht, en stond met onuitsprekelijke heerlijkheid voor het aanschijn der Oudvaders op. 'T was nagenoeg drie uren na middernacht. O vreugde en jubel! o troost en zoetigheid! De lieve Engelen en de zielen der Oudvaders beschouwden onafgebroken het gelukzalig gelaat van den goddelijken Overwinnaar, en konden zich maar niet genoeg over zijne schoonheid verwonderen! En Christus stond uit het graf op om dadelijk na zijn verrijzenis de maagdelijke Moeder Gods te begroeten.

Want ofschoon de H. Evangelisten er geene melding van maken, dat Christus aan zijne Moeder verschenen is, zegt ons dit reeds de rede en getuigen het ook de H. Kerkleeraars *) en geloofwaardige openbaringen. En hoe Christus vóór alle anderen aan zijne hartelijk geliefde Moeder verschenen is, verhaalt ons de legende volgender wijze:

Den geheelen Paaschnacht was Maria in gebed en overweging verzonken, en haar hart brandde van vurig verlangen naar de verrijzenis van haar zoo geliefden Zoon. Toen trad op eens de Aartsengel Gabriel in gezelschap van eene menigte Engelen het kamertje van de H. Maagd binnen en begon met de overige Engelen zoo liefelijk te zingen: »Verheug u, Koningin des hemels, Alleluja! want dien gij mocht dragen, Alleluja! is verrezen Alleluja!" Nauwelijks hadden de Engelen hun zang geëindigd, of zie, Christus zelf trad met den grootsten glans in gezelschap van duizenden en duizenden Engelen met gesloten deur hare kamer binnen, richtte buitengewoon minzaam zijne oogen op haar en zeide met een liefelijke stem: Hartelijk geliefde Moeder, wees gegroet en verblijd u, want uw Zoon en Heer is waarlijk verrezen, Alleluja! Op dit oogenblik werd de ziel van Maria met zoo onbeschrijfelijk genoegen en vreugde doorstroomd, dat zij haar zelve niet meer begrijpen kon: O hoe liefelijk klonk nu uit den mond des Engels het woord: Vrouw, ziedaar uw Zoon — uw waarachtigen, uw levenden, verheerlijkten, zegevierenden, onsterfelijken Zoon! Reeds tweemaal was dit woord tot haar gesproken. Vrouw, ziedaar uw Zoon — zoo hadden de Engelen in de vreugde van den H. Kerstnacht de maagdelijke Moeder toegejubeld. Vrouw, zie-

*) De roomsche Kerk toonde van oudsher het vroom geloof dat Christus onmiddellijk na zijne verrijzenis aan de allerzaligste Maagd verschenen is, doordat zij op het Paaschfeest de godsdienstplechtige statie in de Moeder Godskerk Maria Major hield zooals dit nog heden in onze Missalen wordt aangeduid.

daar uw Zoon — zóó hadden de Engelen haar in de schrikkelijkheden van den Goeden Vrijdag toegeroepen, toen men het lichaam van Christus van het kruis in den schoot der Moeder had neergelegd. Nu, in de glorie van den Paaschdag klonk dit woord ten derden male door hare ziel. Geheel vervuld bij het zien van haar zegevierend verheerlijkten, goddelijken Zoon, zonk de gelukkige Moeder vol verbazing, eerbied en aanbidding voor Hem neder, in de onmogelijkheid een enkel woord te spreken. De goede Heer boog zich vol teederheid over zijne Moeder, omhelsde ze met beide armen, en sprak met hemelsche zoetigheid de woorden: »Ave Maria, Wees gegroet, Moeder!" Toen zij eindelijk, als uit een zoeten slaap, wederom tot zich zelve kwam, begon de liefderijkste Jezus met zijne maagdelijke Moeder een allerzoetst, wondervol gesprek over de geheimen van zijn bitter Lijden en zijner heerlijke Verrijzenis, en dat Hij nu nog veertig dagen lichamelijk op deze wereld verblijven en haar nog dikwijls bezoeken en vertroosten zou. Daarop bracht Hij de verloste zielen der Oudvaders voor, om de Moeder Gods te begroeten, en haar, als aan de waarachtige Koningin des hemels, bereids hun hulde en lof te kunnen aanbieden. Onmiddellijk vormden deze zielen als een helderlichtenden stralenkrans om de gezegende maagd, en het was eene blijdschap en gejubel, dien geen menschelijke tong beschrijven kan. O hoe verheugde zich op dit oogenblik de H. boeteling en stamvader Adam, en hoe hartelijk wenschte hij haar geluk, dat zij die beloofde vrouw was, die den kop der slang verpletterd had! Hoe verheugde zich de vrome vader Abraham, als hij degene zag, van wie God hem beloofd had, dat in haar en haren Zoon alle geslachten zouden gezegend worden! Hoe verheugde zich Mozes toen hij de onbevlekte Maagd zag, die God hem in het zinnebeeld van het brandende braambosch geopenbaard had! Hoe opgetogen was David, toen hij zijne koninklijke kleindochter aanschouwde, van wie hij in zijne Psalmen zooveel voorzegd had! Hoe blijde was de Profeet Isaïas, toen hij in Maria de maagd erkende, van wie hij zoo duidelijk geschreven had, dat zij zonder schennis harer maagdelijkheid den godmenschelijken vredevorst ter wereld zou brengen! En eindelijk hoe vol zalige vreugde waren de H. Josef, Zacharias, Simeon en haar dierbare Vader, de H. Joachim en alle verwanten, toen zij degene wederzagen, die zij altijd zoo hartelijk bemind hadden! — Op de mannen volgden de godvruchtige en H. vrouwen, Eva, Sara, Rebecca, Rachel, Judith, Esther, Emerentiana, Elisabeth en hare geliefde moeder de H. Anna. Vol onuitsprekelijke minzaamheid groetten zij de hoogwaardigste maagd en zeiden: »Gezegend zijt gij, dochter van den Allerheiligsten Heer, want door u heeft God onze vijanden te niet gedaan. Gij zijt het sieraad van Jerusalem, de vreugde van Israël, de glorie van ons volk! Gij zijt gezegend boven alle vrouwen en gezegend is de vrucht uws lichaams Jezus; want door uwe liefde en uwe nederigheid hebt gij den Zaligmaker van den hemel doen nederdalen en zijt gij de middelares der verlossing van het menschelijk geslacht geworden!"

O Maria, heerlijke maagd, liefdadige troosteres der bedrukten, ook ik vereenig mijne begroeting met die dezer rechtvaardigen die tot u roepen! Door het geheim dier zalige vreugde, waarmede gij bij het zien van den Verrezene getroost werd, bid ik u: wees ook eens voor mij, in het uur des doods, eene vermogende, liefderijke troosteres. En als ik op den dag des oordeels verrijs, om rekenschap van al mijn doen en laten te geven, geleid mij dan tot de gelukkige aanschouwing van Hem, wiens gezicht op den morgen van Paaschdag uwe ziel met onuitsprekelijken jubel vervulde!

Middelerwijl stond de verheerlijkte Jezus op, om nu ook zijne verrijzenis aan de boetvaardige Magdalena, aan de godvruchtige vrouwen en aan de H. Apostelen bekend te maken, en ze met zijne tegenwoordigheid te vertroosten; gelijk ons dit de H. Evangelisten aldus verhalen:

2. En toen de Sabbath was voorbijgegaan, bij het aanbreken van den eer-

sten dag der week *) gingen Maria Magdalena en de andere Maria, *de moeder* van Jacobus, en Salome, nadat zij specerijen gekocht hadden, zeer vroeg in den morgen, terwijl het nog duister was, om het graf te bezien en Hem te zalven.

En zeer vroeg op den eersten dag der week kwamen zij aan de grafstede, toen de zon reeds was opgegaan, dragende de specerijen, welke zij bereid hadden. En zij zeiden tot elkander: Wie zal ons den steen afwentelen van den ingang der grafstede? — En zie, er ontstond eene groote aardbeving; want een Engel des Heeren daalde uit den hemel; en toegetreden zijnde, wentelde hij den steen af, en ging daarop zitten. En zijn gelaat was als een bliksem*straal*, en zijn kleed *wit* als sneeuw. En van vrees voor hem beefden de wachters en werden als dooden. En *de vrouwen* opziende, zagen zij dat de steen van het graf afgewenteld was; want hij was zeer groot. Toen liep *Maria Magdalena* en kwam bij Simon Petrus, en bij den anderen leerling, dien Jezus liefhad, en zeide tot hen: Zij hebben den Heer uit het graf genomen, en wij weten niet, waar zij Hem gelegd hebben.

*) d. i. Paaschzondag.

Waarlijk eene trouwe, standvastige, sterke liefde, die deze godvruchtige vrouwen Jezus toonden! Eene vurige liefde, die bij de voorbeeldelooze vernedering en den smadelijken dood des kruises van den Geliefde bewezen is en tot aan gene zijde van het graf heeft blijven voortbestaan. Den Levende kunnen zij geen bewijs van liefde meer geven; dus moet zijn lijk althans het voorwerp harer teederste bezorgdheid zijn. Nicodemus had Hem wel reeds gebalsemd, doch slechts met twee specerijen, namelijk met mirre en aloe, iets wat der godvruchtige vrouwen voor het allerheiligste lichaam van Jezus al te min toescheen. Daarenboven was de balseming van Nicodemus al te haastig toegegaan, dewijl men om den aanvang van den Sabbath niet meer tijd had, ten einde alles, wat tot de balseming behoort, nauwkeurig te doen. Daarom wilden nu de godvruchtige vrouwen dit op haar gemak en stiptelijk opnieuw doen en dus reeds met den vroegen morgen haar werk beginnen.

Christelijke Lezer, neem een voorbeeld aan de zorgvuldigheid der godvruchtige vrouwen voor het lichaam van Christus; en wordt ook gij soms geroepen om het lichaam van een overledene, misschien van een arme, om wien zich niemand bekreunt, te verzorgen, en voor de begraving te bereiden, laat u dan toch door geene dwaze vrees voor den doode daarvan terughouden, maar verheug u, zulk Gode welgevallig liefdewerk te verrichten, en volbreng het met dien

teederen eerbied, die het lichaam van den mensch zelfs toekomt; want al is er de onsterfelijke ziel uit gescheiden, toch is en blijft dit lichaam eerwaardig, en wel om eene viervoudige reden: Vooreerst om de liefde, waarmede God in het Paradijs het lichaam van den mensch, als het grootste kunststuk van de geheele zichtbare schepping geschapen en in Christus Jezus het tot een tempel van den H. Geest gemaakt heeft; ten anderen om al de deugden en verdiensten, die weleer de ziel gedurende haar leven in en door dit haar lichaam bewerkt heeft; verder om de H. Sacramenten, die in en door hetzelven aan de ziel zijn toegediend; en eindelijk om de glorierijke verrijzenis, waartoe de lieve Zaligmaker dit lichaam op het einde der dagen verwekken zal. Daarom moet elk lichaam van een overledene, zoowel bij de toebereiding als bij de kisting en begrafenis met teederen eerbied behandelt worden, en mag het u niet rouwen, soms voor het lichaam van een verlaten arme, een geschikt en zindelijk doodskleed te bezorgen. De Heer zal u loonen, gelijk Hij immers ook het werk der godvruchtige vrouwen te Jerusalem, dat zij aan zijn lichaam doen wilden, beloonde, met haar eerst door de verschijning van een liefelijken Engel, en daarop door zijne eigene, liefderijke tegenwoordigheid te vertroosten. Want aldus schrijven de H. Evangelisten:

3. En in het graf gegaan zijnde *) vonden zij het lichaam van den Heere Jezus niet. En het geschiedde, terwijl zij hierover twijfelmoedig waren, dat, zie, twee mannen bij haar stonden in een wit, schitterend gewaad. En toen zij verschrikten en het aangezicht ter aarde bogen, zeide de Jongeling, die ter rechterzijde zat, de Engel tot de vrouwen: Vreest gij niet; want ik weet dat gij Jezus, den Gekruisigde zoekt. Wat zoekt gij den Levende bij de dooden? Hij is hier niet, maar Hij is verrezen, gelijk Hij gezegd heeft. Herinnert u, hoe Hij, nog in Galilea zijnde, tot u sprak, zeggende: De Zoon des menschen moet overgeleverd worden in de handen der zondaars, en gekruisigd worden, en ten derden dage verrijzen. Komt en ziet de plaats, waar zij den Heer gelegd hebben. En gaat spoedig heen, en zegt aan zijne leerlingen en aan Petrus, dat Hij verrezen is. En zie, Hij gaat U voor naar Galilea; daar zult gij Hem zien, gelijk Hij u gezegd heeft. En zij herinnerden zich zijne woorden. En zij gingen haastelijk en vloden weg van uit de grafplaats met vrees en groote blijdschap; want siddering en ontsteltenis had haar

*) Namelijk de godvruchtige vrouwen zonder Maria Magdalena, want deze was middelerwijl naar Petrus en Joannes geloopen.

bevangen. En zij verkondigden dit alles aan de elven, en aan al de overigen; *en anders* zeiden zij aan niemand iets; want zij waren bevreesd.

Wie zich verwondert, dat de Heer eerst aan de godvruchtige vrouwen, nog vóór de Apostelen, zijne verrijzenis verkondigt, en ook eerst aan haar verscheen, die bedenke, dat de H. vrouwen zulke uitzondering om hare vurige en sterke liefde wel verdienden. De vreesachtige en bloode vrouw ijst anders voor de eenzaamheid des grafs en de nachtelijke wandelingen, vooral in onrustig bewogen tijden, zooals toen ter tijd het Joodsche Paaschfeest was. En hoe verbitterd zouden de Joden, die onder woedend geroep de kruisiging van den goddelijken Meester geëischt hadden, niet tegen zijne getrouwe vriendinnen zijn! Dit alles nu schrikt de sterke liefde dezer vrouwen niet af; en terwijl de mannen, de Apostelen, zich uit doffe smart en laffe vrees voor de Joden in hunne woning opsluiten, ijlen de vrouwen naar het graf van den geliefden Meester, om, al kunnen zij nu ook den Levende niet meer begroeten, althans hare liefde en hulde aan zijn lichaam bewijzen. — Ach, hoe menigmaal gebeurt hetzelfde nog in onze dagen, en worden zij, die zich zoo gaarne het »sterke geslacht" noemen, door den trouw, de sterkte en offerwillige vastberadenheid van het vrouwelijk geslacht overtroffen. De H. Gregorius de Groote haalt nog eene tweede zeer gewichtige reden aan waarom de Heer zijne verrijzenis eerst aan de vrouwen en wel door deze aan de Apostelen verkondigde. In den beginne van het Oude Testament, in het paradijs — zegt hij — heeft de vrouw den man, door het geven van de verboden vrucht, de tijding des doods gebracht; nu moest in den beginne van het Nieuwe Testament de vrouw ook aan den man de tijding des levens mededeelen; en zie, die hem weleer, door de verleidelijke woorden van de slang, had neergeworpen, moest hem nu, door de waarachtige woorden van den Engel, wederom oprichten.

4. Petrus ging dan uit en die andere leerling *), en zij kwamen naar het graf. Zij twee liepen nu tegelijk; doch die andere leerling liep sneller vooruit dan Petrus, en kwam de eerste aan het graf. En hij bukte neder, en zag de doeken liggen; doch hij ging er niet in. Simon Petrus, die hem volgde, kwam dan, en ging het graf in. En hij zag de doeken liggen, en den zweetdoek, die op zijn hoofd was geweest, niet bij de doeken liggende, maar op eene plaats afzonderlijk opgerold. Toen dan ging ook die leerling er in, die de eerste aan het graf gekomen was; en hij zag het, en geloofde. Want zij verstonden nog de Schrift niet, dat Hij uit de dooden moest opstaan. De leerlingen gingen dan wederom naar huis, en Petrus verwonderde zich bij zichzelven over hetgeen er geschied was.

Hoe komt het, dat Joannes, de jongere en snellere, die Petrus vooruit geloopen was en zoo nieuwsgierig in 't open graf gezien had, het toch niet waagde er in te gaan, maar den prins der Apostelen den voorrang liet? Leer hieruit den eerbied, die reeds toen den galileeschen visscher door zijne medebroeders bewezen werd, zooals dit nog heden door al de bisschoppen van de katholieke wereld aan den opvolger van Petrus gedaan wordt. Uit de omstandigheid, dat de doeken van het bloedig misvormde lichaam weggenomen, en bijzonder uit de zorgvuldigheid, waarmede de zweetdoek die op zijn hoofd was geweest, was opgerold, konden de Apostelen gemakkelijk opmaken, dat het lichaam niet gestolen was; want een dief zou noch tijd noch moeite genomen hebben, de doeken bij elkander te leggen. En toch kon Petrus nog niet aan de verrijzenis van zijn Meester gelooven; zoo weinig had hij de beloften van Christus en de H. Schriften ter harte genomen. Daarom verliet hij de grafstede met den H. Evangelist Joannes.

*) In gezelschap van de H. Maria Magdalena, die hen gehaald had.

5. Doch Maria Magdalena, de van liefde brandende boetelinge kon onmogelijk zoo spoedig van het graf van haren Heer en Verlosser scheiden. Zij bleef nog, toen de beide Apostelen al naar huis teruggegaan waren. En zie, omdat zij volhardde, werd zij ook waardig bevonden, het eerst onder alle menschen na de Moeder Gods Maria den Verrezene van aanschijn tot aanschijn te zien. — Toen Jezus nu des morgens op den eersten dag der week verrezen was, verscheen Hij eerstelijk aan Maria Magdalena, van welke Hij zeven booze geesten had uitgedreven. Zij stond *) weenende buiten het graf. Terwijl zij dan weende, bukte zij neder en keek in het graf, en zij zag twee Engelen zitten in het wit *gekleed*, één aan het hoofd- en één aan het voeteneinde, waar het lichaam van Jezus gelegen had. Deze zeiden tot haar: Vrouw! waarom weent gij? Zij zeide tot hen: Omdat ze mijnen Heer hebben weggenomen; en ik weet niet, waar ze Hem gelegd hebben. Toen zij dit gezegd had, keerde zij zich achterwaarts, en zag Jezus staan; doch zij wist niet, dat het Jezus was. Jezus zeide tot haar: Vrouw! waarom weent gij? Wien zoekt gij? Zij, meenende dat het de hovenier was, zeide tot Hem: Heer! indien Gij Hem hebt weggenomen, zeg mij, waar Gij Hem gelegd hebt, en ik zal Hem halen. Jezus zeide tot haar: Maria! Zij, zich omkeerende, zeide tot Hem: Rabboni (dat is: Meester!) Jezus zeide tot haar: Raak mij niet aan! want Ik ben nog niet opgevaren tot mijnen Vader; maar ga tot mijne broeders, en zeg hun: Ik vaar op tot mijnen Vader en uwen Vader, mijnen God en uwen God. Toen kwam Maria Magdalena, en berichtte het aan hen, die met Hem geweest waren, aan de leerlingen, welke treurden en weenden: Ik heb den Heer gezien, en dit heeft Hij mij gezegd.

Troostvol geheim, dat de Verrezene, na zijne allerheiligste Moeder, het eerst aan de rouwmoedige boetelinge Maria Magdalena is verschenen! De onschuld heeft ongetwijfeld het voorrecht! Maar berouw en boetvaardigheid zijn in de oogen van Hem, die om de zondaars gekomen is, schier even zoo kostbaar en welgevallig: eene zuivere maagd en eene rouwmoedige boetelinge zijn de eersten, aan wie Hij op 't Paaschfeest verschijnt!

De Heer spreekt een enkel woord tot deze rouwmoedige boetelinge: Hij noemt haar, evenals de bruidegom zijne bruid, vertrouwelijk met haren naam. »Maria" klinkt het uit den mond van den Meester. En zie, geheel haar wezen is door dit ééne zoete woord opeens als omgekeerd! Haar geest, die tot hiertoe maar niet aan de verrijzenis gelooven kon, is door dit ééne woord met bovennatuurlijk licht vervuld: nu weet zij, dat haar lieve Verlosser leeft, haar hart door onnoemelijke, bijna hopelooze droefheid beklemd, verruimt zich bij den klank van dit ééne woord, tot blijde, opgetogen verrukking. Bliksemsnel keert zij zich om, valt den inniggeliefden Meester te voet, en kan zich maar niet verzadigen, zijne voeten in aanbiddende vereering te kussen, totdat de Heer haar vermaant het zoo te laten, omdat Hij toch nog niet zoo dadelijk ten hemel varen, maar zij Hem nog meermalen hier op aarde zien zal.

Wonderlijke kracht van een enkel woord uit den mond van Christus! Wees sterk in tegenspoed en laat den moed niet zinken: uw Heer en Meester zal ook tot u, als het geschikte oogenblik daar is, het zoete woord van troost spreken. Wacht en heb geduld! En als het rondom u duisternis en ondoordringbare nacht van tegenspoed is, en alles verloren schijnt: wacht, heb geduld en hoop! Hij, die het hart van de H. boetvaardige Magdalena met wondervolle zoetigheid verkwikt heeft, zal ook u, als het oogenblik daar is, zijn minnelijk gelaat wederom toekeeren.

*) d. i. Als Petrus en Joannes, in wier gezelschap zij naar het graf gekomen was, zich wederom verwijderd hadden.

Zeker is zulke liefde en troost hier op aarde niet volmaakt. Eerst in het huis van den hemelschen Vader, tot wien Christus is opgevaren, is het geluk in God geheel en al onvermengd en onze zaligheid in de toewijding aan Jezus onbegrensd. Wacht, heb geduld en hoop. Dit uur, waarop u geene aardsche droefheid en geene menschelijke vrees zal terughouden van de zalige omhelzing uws Zaligmakers, zal ook voor u slaan. Wacht, heb geduld en hoop!

6. Nadat de Zaligmaker de godvruchtige boetelinge getroost had en eindelijk uit het oog der opgetogene verdwenen was, kuste zij met vurigheid zijne voetstappen en besproeidde ze met tranen van vreugde. Toen stond zij op en liep de andere godvruchtige vrouwen na, die op weg naar de stad waren om haar het geluk mede te deelen, dat haar ten deel gevallen was. Doch op eens, als Magdalena ze had ingehaald, — zie Jezus ontmoette *oo* haar, en zeide: Weest gegroet! En zij toetredende, omarmden zijne voeten, en aanbaden Hem. Daarop zeide Jezus tot haar: Vreest niet! gaat, bericht mijnen broederen dat zij naar Galilea gaan, aldaar zullen zij mij zien. Het was Maria Magdalena, en Joanna, en Maria, *de moeder* van Jacobus, en de overige, die bij haar waren, welke dit aan de Apostelen zeiden. En dezen als zij hoorden, dat Hij leefde en van haar gezien was, geloofden het niet, en deze *hare* woorden schenen hun toe als onzinnige taal.

De omstandigheid dat de Apostelen zoo bezwaarlijk en langzaam tot het geloof aan de verrijzenis van Jezus Christus kwamen, komt ons bijna onbegrijpelijk voor. Doch als wij de vier gronden nagaan, die de Kerkvaders tot verklaring van dit feit bijbrengen, zullen wij de Apostelen minder hard beoordeelen. Want vooreerst waren zij over het algemeen zeer gewone, weinig beschaafde lieden, mannen van bekrompen verstand, die zich maar zeer moeielijk boven het zinnelijk waarneembare tot de bovennatuurlijke verschijnselen konden verheffen.

Ten tweeden had de schijnbare machteloosheid, waarmede zich Christus in den hof van Olijven aan zijne vijanden had overgegeven, zoomede de mededeelingen van den H. Joannes over den verschrikkelijken doodstrijd en de verlatenheid van Christus aan het kruis, over zijn afsterven en zijne begrafenis in een steenen graf, een zoo diepen, smartelijken indruk op hunne zielen gemaakt, dat er bijna geene vreugde meer ingang kon vinden. Ten derden dachten zij in hunne bekrompenheid, dat men zoo lichtelijk aan het woord van gemakkelijk prikkelbare vrouwen geen geloof mocht hechten, vooral omdat Christus, zoo Hij werkelijk verrezen ware, ongetwijfeld dadelijk in den kring der Apostelen zelf verschijnen, en de zwakke vrouwen vóór de mannen niet bevoorrechten zou. Eindelijk liet de Heer deze twijfelzucht aan de Apostelen toe, om, daar ook

later deze twijfelzuchtige mannen tot geloof zouden gebracht worden, het menschdom des te onwederlegbaarder van de waarachtige verrijzenis te overtuigen.

7. Toen de vrouwen waren heengegaan, zie zoo kwamen er eenige van de wachters in de stad, en gaven aan de Opperpriesters bericht van alles, wat er geschied was. En zij vergaderden met de Ouderlingen, en na beraadslaagd te hebben, gaven zij veel geld aan de soldaten, en zeiden: zegt: zijne leerlingen zijn 's nachts gekomen en hebben Hem gestolen, terwijl wij sliepen. En indien zulks mocht gehoord worden door den Stedehouder, dan zullen wij hem overreden en maken, dat gij gerust zijt. En zij namen het geld en deden, gelijk hun geleerd was. En dit zeggen verspreidde zich onder de Joden tot op den huidigen dag.

WANNEER CHRISTUS, UW LEVEN, ZAL VERSCHENEN ZIJN, ALSDAN ZULT GIJ OOK MET HEM VERSCHIJNEN IN HEERLIJKHEID. (Coloss. III : 4.)

Zoo blind, dwaas en gewetenloos maakt de hartstocht! Zien dan de Joodsche Priesters en Ouderlingen niet in, dat het bespottelijk is van slapende getuigen te spreken, en dat enkel doodeenvoudige menschen zulk verdichtsel kunnen gelooven? Zien zij het niet in, dat de romeinsche wachters vroeg of laat, als men hen om hun plichtvergeten slaap bespotten of te recht stellen zal, de ware toedracht der zaak blootleggen en de priesters als verleiders en bedriegers ontmaskeren moeten? Zien zij het niet in, dat deze Christus, wiens wondervolle opstanding hun de wachters zoo geloofwaardig bekend maken, machtig genoeg is, geheel het weefsel hunner leugentaal te verscheuren, en zich voor de gansche wereld als den Verrezene te openbaren? Ellendig, machteloos bedrog van deze Priesters — afschuwelijke boosheid! Tweemaal betalen zij met geld de overtreding der wet van anderen, eerst het verraad van Judas, en nu de leugen der wachters. En telkenmale nemen zij het geld tot hunne goddelooze omkooperij uit de geheiligde schatkist van den tempel! Zóó sleept de eene misdaad de andere na, en zinkt de mensch, die zich eenmaal door den hartstocht laat verblinden van de eene dwaasheid in de andere, van den eenen afgrond in den anderen.

8. Dan waarlijk, hier is het de plaats niet langer bij die droevige beschouwingen stil te staan. Verheffen wij ons liever moedig en blijde en denken we aan den jubel, waarmede de Kerk jaarlijks het Paaschfeest viert. O hoeveel recht heeft de Kerk, op dezen dag te jubelen en opgetogen te zijn! Immers haar Christus, haar Rechter, haar Bruidegom heeft dood en hel verwonnen en is uit het graf opgestaan! Zijne zegepraal is daarom ook werkelijk hare zegepraal, zijne opstanding uit den nacht van het graf is ook hare opstanding

uit de aandoenlijke overwegingen van de Goede Week. In de heerlijkheid van Paschen erlangt alles, wat Christus in de drie jaren van zijn leerambt gepredikt en gedaan heeft, zijne bevestiging en verklaring. Hadde het stille, donkere graf Hem, zooals de overige leeraars, ter verrotting gehouden, dan was ons geen borg voor de waarheid zijner leer gegeven en al zijne getuigenis over den Vader ware ijdel geweest. Maar heden, nu hij de banden des doods verbroken heeft en zegevierend uit het graf opstaat, toont Hij zich boven allen twijfel den door de Profeten Beloofde, Dengene, wien alle macht gegeven is in den hemel en op aarde, wiens woord waarheid en leven is. — En zijne verrijzenis kan niemand betwijfelen! De natuur verkondigt die door eene aardbeving; de hemel openbaart die door de stem van de Engelen; de deugd predikt die door het woord der bevoorrechte vrouwen; de boosheid getuigt die door de verklaring der heidensche wachters en de handelingen der Joodsche Priesters; het geloof bevestigt die in Petrus en zijne gezellen; de ongeloovige twijfel erkent die in den H. Thomas; de Apostelen eindelijk en talrijke leerlingen bekrachtigen die door hunnen marteldood. Daarom verheugt zich de geheele christenheid! Want Christus is voor zich alleen niet verrezen: Hij is de »eersteling der Verrezenen," en in zijne verrijzenis bezit ieder, die van goeden wille is, den borg zijner eigene toekomstige verrijzenis.

Zeker heeft de Kerk alle recht op dezen dag te jubelen en opgetogen te zijn! »Deze is de dag, die de Heer gemaakt heeft: laat ons op denzelven blijde zijn en jubelen!" Nu klinkt de zegekreet wederom aanhoudend in al de tempels van de christenheid en heeft zijn echo in de harten van al de millioenen Christenen. Als met Engelen-tongen begroet het Paaschgeluî den Verrezene. Licht en kleur, glans en rijkdom, die in de Goede Week uit de Kerk verdwenen waren, schitteren wederom in de Gode geheiligde plaatsen, jubelende Paaschliederen weergalmen weder uit den mond van kinderen en grijsaards; ja zelfs schijnt de natuur jaarlijks op het Paaschfeest die liefelijke glorie van den dag der werkelijke verrijzenis te willen vernieuwen, die een oud Schrijver met kinderlijke godsvrucht aldus schildert: »De lieve zon, die op Goeden Vrijdag getreurd had ging nu veel schooner op en scheen veel helderder dan anders. De wolken waren zuiver en schoon, en de lucht was helder en liefelijk. De lieve vogeltjes vlogen vreugdevol rond, en zongen zoo liefelijk, dat ze met hunne vroolijke zangen de lucht vervulden. Wilde en tamme dieren sprongen van blijdschap op en toonden eene ongewone vreugde. Loof en gras, heggen en boomen, tuinen en weiden, die te voren hunne bladeren hadden laten hangen, als waren ze verwelkt en dood, werden nu op nieuw frisch en schenen veel groener en levendiger dan eerst. De bloempjes in velden en tuinen daagden in nieuwen kleurentooi en gaven zoo zoeten en sterken geur van zich af, dat ze de geheele lucht daarmede vervulden. De bronnen en rivieren, die eerst langzaam en treurend heenliepen, sprongen nu frisch en vroolijk op, en stroomden in vollen loop helder en klaar. De vischjes in alle wateren, die eerst van moedeloosheid ziek waren, sprongen nu lustig op en speelden samen in den helderen vloed. Kortom alles wat leefde en zweefde, alle elementen, hemel en aarde waren vol jubel, vreugde en blijdschap. Alles zong en klonk, huppelde en sprong, juichte en jubelde op dien vroolijken en glorievollen dag. En dit wil ons de H. Kerk te kennen geven, als zij op H. Paaschdag zingt: »Hemel en aarde, Heer, verheugen zich in uwe Verrijzenis. Alleluia!"

TWEEDE HOOFDDEEL.

DE DERDE EN VIERDE VERSCHIJNING VAN JEZUS. HIJ VERSCHIJNT AAN DE TWEE LEERLINGEN, DIE NAAR EMMAUS GAAN, EN AAN SIMON PETRUS.

(*Marc. XVI*: 12—13; *Luc. XXIV*: 13—35.)

1.

Rust en heilige Sabbathvrede ligt over Jerusalem. Het woedend geschreeuw, dat nog voor drie dagen tegen den Gezalfde des Heeren klonk, heeft opgehouden, en de leerlingen van Jezus durven het wagen zich wederom op de straten van Jerusalem te vertoonen. Dan gewaardigt zich de Verrezene, aan twee hunner te verschijnen en zich aan hun in het geheim der breking van het brood te openbaren, gelijk ons dit de H. Lucas volgenderwijze beschrijft:

En daarna vertoonde Hij zich in eene andere gedaante aan twee van hen, terwijl zij naar eene landhoeve gingen. Want zie, twee van hen gingen op denzelfden dag *Paaschzondag* naar zeker vlek, Emmaus genaamd, dat zestig stadiën *ongeveer twee en een half uur gaans* van Jerusalem lag. En zij spraken met elkander over dat alles, wat er gebeurd was. En het geschiedde, terwijl zij in gesprek waren en elkander vragen deden, dat Jezus zelf *hun* nabij kwam, en met hen ging. Doch hunne oogen werden weêrhouden, opdat zij Hem niet zouden herkennen. En Hij zeide tot hen: Welke zijn die reden, die gij, wandelende, met elkander wisselt; en waarom zijt gij droevig? En de ééne, die tot naam had Cleophas, antwoordde en zeide tot Hem: Zijt Gij alleen in Jerusalem als vreemdeling en weet niet wat daar in deze dagen geschied is? En Hij zeide tot hen: Wat? En zij zeiden: *Wat geschied is* met Jezus den Nazarener, die een Profeet was, machtig in werk en woord voor God en al het volk; en hoe onze Opperpriesters en Oversten Hem ter doodstraf hebben overgeleverd, en Hem gekruisigd hebben. Wij nu hoopten, dat Hij het was, die Israël verlossen zou; en nu bij dat alles is het heden de derde dag, sedert deze dingen geschied zijn. Maar ook eenige vrouwen uit de onzen hebben ons verbaasd: Zij waren voor daglicht aan het graf geweest, en zijn lichaam niet vindende, kwamen zij en zeiden, dat zij ook eene verschijning hadden gezien van Engelen, die zeggen dat Hij leeft. En eenigen van de onzen gingen heen naar het graf en vonden het zoo, gelijk de vrouwen gezegd had-

den, Hem echter vonden zij niet. En Hij zeide tot hen: O gij onverstandigen en tragen van harte om aan alles te gelooven, wat de Profeten gesproken hebben! Moest niet de Christus deze dingen lijden, en zoo ingaan in zijne heerlijkheid? En beginnende van Mozes en van al de Profeten, verklaarde Hij hun in al de Schriften wat Hem betrof.

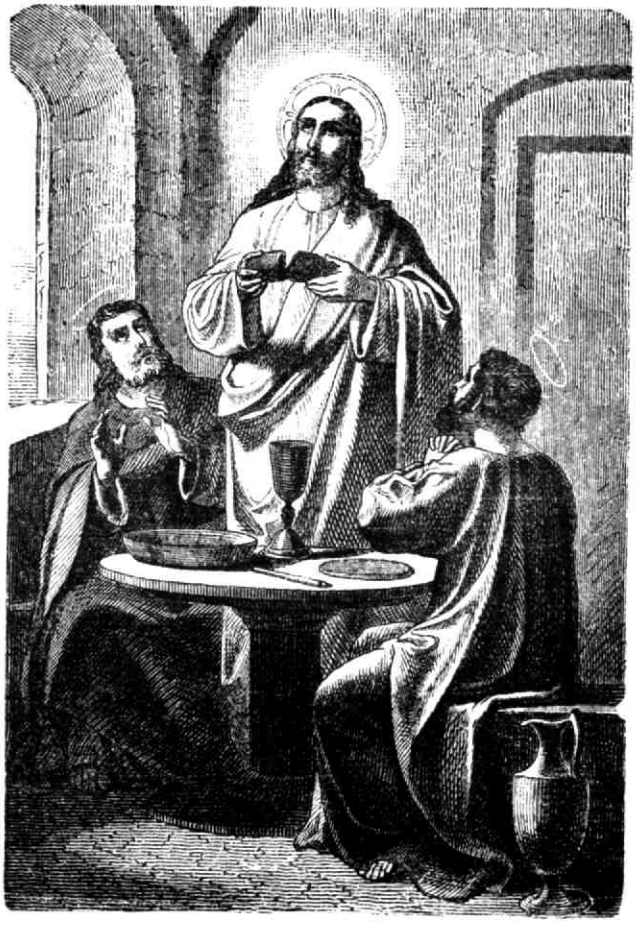

Overwegen wij hier den bedenkelijken zieletoestand der twee leerlingen, die op den weg naar Emmaus waren, en de liefdevolle genezing hunner krankheid door Christus. Het zien der schrikkelijkevernedering van hunnen Meester had hun geloof aan 't wankelen en op een dwaalspoor gebracht: zij wagen het niet meer, de moedige belijdenis van Petrus aantekleven: »Gij zijt de Christus, de Zoon van den levenden God" — maar noemen Hem enkel meer een »Profeet." Hunne hoop is aan 't sterven: »Wij hadden gehoopt!" Hunne liefde is aan 't bezwijken: Zij zijn droevig, d. i. hunne vroegere vreugde in de navolging van den Zaligmaker is weg, hun ijver is verkoeld, hunne opgeruimdheid gebroken. Een gevaarlijke zieletoestand, waaraan zich zeer vele christenen overgeven, als hunne lievelingsplannen mislukken, de inwendige vertroostingen ophouden en hunne verwachtingen en berekeningen slecht uitvallen. O mochten ook zij, evenals de twee leerlingen, althans nog over Jezus spreken, over God en goddelijke zaken elkander onderhouden en de verkondiging van het Evangelie willen aanhooren. Mochten ook zij nog, door H. gastvrijheid, aalmoezen en andere werken van christelijke barmhartigheid, zich Gode welgevallig toonen! Dan zeker zou de godmenschelijke Geneesheer hen ook ter rechter ure vergezellen, en hun wankelend geloof opbeuren, hunne hoop versterken en hunne liefde op nieuw ontsteken, gelijk Hij dit — door ernstige onderrichting, zoeten troost en bijzonder door het toedienen van zijn allerheiligst Sacrament — aan de beide leerlingen gedaan heeft.

2. En zij naderden het vlek, waar zij heengingen; en Hij hield zich, als of Hij verder wilde gaan. En zij dwongen Hem zeggende: Blijf bij ons; want het wordt avond, en de dag is reeds gedaald. En Hij ging met hen binnen. En het geschiedde, terwijl Hij met hen aanzat, dat Hij het brood nam en zegende; en het gebroken hebbende, reikte Hij het hun toe. En hunne oogen werden geopend, en zij erkenden Hem. En Hij verdween uit hunne oogen. En zij zeiden tot elkander: Was niet ons hart brandende in ons, terwijl Hij sprak op den weg en ons de Schriften opende?

Een groot geluk viel beiden om hunne ootmoedige leergierigheid en gastvrijheid ten deel. De Zoon van den levenden God gewaardigt zich, zijn intrek bij hen te nemen en hun het allerheiligste Sacrament toe te dienen, zooals Hij het

den Apostelen in het laatste Avondmaal had toegediend. Daaraan, aan dit teeken der hoogste, innigste liefde erkennen zij Hem, den trouwen Herder, die Zichzelven voor zijne schapen ten beste geeft.

De Communie, een H. erkenningsteeken! In de H. Communie erkennen wij Christus en kunnen wij den afgrond zijner liefde tot ons afmeten. In de H. Communie erkent ook Christus ons als de zijnen; want wie zijn vleesch eet en zijn bloed drinkt, die blijft in Hem en Hij in dezen. In de H. Communie erkennen wij ons wederkeerig als broeders en zusters, en vormen allen, die van het ééne brood eten, maar een lichaam in Christus. Ook voor u, christelijke Lezer, komt eens de avond, het einde van uwe aardsche pelgrimsreis, het Emmaus van uw verscheiden. O maak het dan, zooals de twee leerlingen; wend uw stervend oog liefderijk en verlangend naar Christus en bid Hem uit den grond uws harten: »Blijf bij mij, Heer, want het wordt avond, en de dag mijns levens is reeds ver gedaald!" Strek de armen van uw geloof en van uwe liefde — als u de wereld met al hare goederen verlaat, naar den onwankelbaar trouwen vriend uit. Dan zal Hij ook u het brood van zijn allerheiligst Sacrament breken, en met deze hemelsche spijze gesterkt, zult gij getroost en veilig den weg der eeuwigheid ingaan.

3. En terzelfder ure opstaande, keerden zij terug naar Jerusalem; en zij vonden de elven, en die met hen waren, bijeen vergaderd, welke zeiden: De Heer is waarlijk verrezen, en is aan Simon verschenen! En zij, zij verhaalden, wat op den weg geschied was en hoe zij Hem erkend hadden in het breken des broods. — En ook hun geloofden *sommigen* niet.

Gelijk de Evangelist hier te kennen geeft, is de Verrezene, nog vóórdat Hij zich aan de twee leerlingen op den weg naar Emmaus had geopenbaard aan Simon Petrus den prins der Apostelen verschenen. De oude legende verhaalt deze verschijning aldus: »Toen Maria Magdalena en de godvruchtige vrouwen van het graf naar de Apostelen terugkeerden en hun zeiden: »wij hebben den Heer gezien," werd Petrus bovenmate droevig in zijn hart, terwijl hij dacht: ofschoon ik even zoo goed, als deze gelukkige vrouwen bij het graf geweest ben, heeft zich de Heer toch niet gewaardigd ook aan mij, evenals aan haar, te verschijnen. Zeker is Hij nog boos op mij, omdat ik Hem zoo dwaas verloochend heb. Ach, ik arme mensch, wat heb ik toch gedaan! — — Zóó was Petrus bedroefd en vermorzeld in zijn hart. Daarom zonderde hij zich van de overige Apostelen af, en ging in de grot buiten de stad Jerusalem, alwaar hij gewoon was te bidden, viel daar op zijne knieën neder en beweende opnieuw zoo hartelijk zijne zonden, dat de eene traan de andere verdrong. Toen stond de Verlosser plotseling in den grootsten glans voor den rouwmoedigen boeteling, groette hem allerminzaamst en zeide: »Wees gegroet, mijn zoon, uwe zonden zijn u vergeven." En Hij vergunde hem de glorierijke wonden zijner voeten te kussen en zich in zijnen verheerlijkten Meester te verheugen."

DERDE HOOFDDEEL.

DE VIJFDE EN ZESDE VERSCHIJNING VAN JEZUS. INSTELLING VAN HET H. SACRAMENT DER BIECHT. DE ONGELOOVIGE THOMAS.

(*Luc. XXIV*: 36—45; *Joan. XX*: 19—30.)

1.

Midden onder het gesprek, hetwelk tusschen de Apostelen en de van Emmaus terugkeerende twee leerlingen begonnen was, vervulde opeens een bovennatuurlijke lichtglans de kamer, en Christus, de Verrezene verscheen in den kring zijner lieve Apostelen. Evenals de tot hier, door de H. Schrift verhaalde verschijningen van Christus aan Magdalena, aan de godvruchtige vrouwen, aan Simon Petrus en aan de twee leerlingen in Emmaus, had ook deze vijfde openbaring des Heeren nog op denzelfden Paaschzondag plaats, en de daarmede verbondene, eeuwig gedenkwaardige gebeurtenis der instelling van het H. Sacrament der Biecht heeft eveneens ook op dezen dag plaats. Waarlijk, een gedachtenisdag vol diepe beteekenis en zoeten troost voor de arme, rouwmoedige zondaars. — In den morgen van Paaschzondag verschijnt de Verlosser aan de boetvaardige Magdalena; tegen den middag aan den boetvaardigen prins der Apostelen, Simon Petrus; en nog op het late avonduur van denzelfden dag stelt de trouwe Herder, tot troost voor de verdwaalde schapen het Sacrament van Boetvaardigheid in! Doch hooren wij dit verhaal van de Evangelisten:

Toen het dan avond was op dien dag, den eersten dag der week, de deuren gesloten zijnde, waar de leerlingen vergaderd waren uit vrees voor de Joden, kwam Jezus, terwijl zij deze dingen vermelden, en stond in hun midden en zeide tot hen: vrede zij u! Ik ben het, vreest niet! Doch zij verschrikt en bevreesd geworden, meenden eenen geest te zien. En Hij zeide tot hen: Waarom zijt gij ontsteld, en komen er gedachten op in uwe harten? Beschouwt mijne handen en voeten, dat Ik het zelf ben; betast *Mij* en ziet, dat een geest geen vleesch en beenderen heeft, gelijk gij ziet dat Ik heb. En als Hij dit gezegd had, toonde Hij hun zijne handen en voeten en zijde. Toen zij nu het nog niet geloofden en van blijdschap verbaasd waren, zeide Hij: Hebt gij hier iets te eten? En zij gaven Hem een stuk van een gebraden visch, en eene honigraat. En na voor hunne oogen gegeten te hebben, nam Hij het overschot en gaf het hun. En Hij berispte hunne ongeloovigheid en hardheid des harten, omdat zij hun, die Hem verrezen gezien hadden, niet hadden geloofd. En Hij zeide tot hen: Dit zijn de woorden, die Ik, nog bij u zijnde, sprak, *zeggende*: het moet alles vervuld

worden, wat in de Wet van Mozes en in de Profeten en in de Psalmen aangaande Mij geschreven staat. *) Toen opende Hij hun het verstand, om de Schriften te verstaan.

2. De leerlingen verblijdden zich dan, den Heere ziende. Hij zeide dan tot hen wederom: Vrede zij u: Gelijk de Vader Mij gezonden heeft, zoo zende ook Ik u. Als Hij dit gezegd had blies Hij op hen en zeide tot hen: Ontvangt den Heiligen Geest; wier zonden gij vergeven zult, dien worden zij vergeven; en wier *zonden* gij zult houden, dien zijn zij gehouden.

Door deze beteekenisvolle woorden heeft Jezus Christus het goddelijk recht om de zonden te vergeven, wezenlijk en plechtig aan de Apostelen en hunne wettige opvolgers verleend. Als nu de Allerhoogste, in zijne ondoorgrondelijke raadsbesluiten, zich van zwakke, zondige, sterfelijke menschen, als werktuigen om de zonden te vergeven, heeft willen bedienen, en Hij dus duidelijk en ondubbelzinnig zijnen wil heeft uitgesproken, wie zou zich dan tegen dezen wil durven verzetten? De Apostelen waren ten duidelijkste van dezen goddelijken wil en van hun daardoor verkregen H. ambt overtuigd. Zoo immers noemt de H. Paulus in zijn eersten brief aan de Corinthiërs zich zelven en zijne medebroeders de bestierders en uitdeelers der goddelijke geheimen. Doch nu neemt, onder deze goddelijke geheimen met betrekking tot de menschen, dat der barmhartigheid en van de vergeving der zonden blijkbaar de eerste plaats in. In zijn tweeden brief aan de Corinthiërs noemt hij zich en zijne medeapostelen juist de afgezanten van God, aan wie het ambt der verzoening is toevertrouwd. Aan deze genadevolle bediening van middelaar, d. i. aan de priesterlijke macht om de zonden te vergeven, heeft de Kerk van toen af vastgehouden, zooals uit de Schriften der Kerkvaders ten duidelijkste blijkt. *)

En vragen wij, waarom zich toch wel de goddelijke Verlosser van menschelijke werktuigen om de zonden te vergeven heeft willen bedienen, daar het toch kennelijk in zijne macht lag, den rouwmoedigen zondaar onmiddellijk, op eene zuiver geestelijke en inwendige wijze van zijne zonden te reinigen, dan geven ons de leeraars der Kerk daartoe voornamelijk twee gronden op: de heilzame vernedering van den zondaar en zijne geruststelling. Want omdat de zondaar gehouden is, zich met den last zijner zonden tot

*) d. i. Van zijn bitter lijden en dood, waardoor Hij eerst tot de verheerlijking en verrijzenis komen zou.

*) Zoo schrijft de H. Cyprianus omstreeks het jaar 250: „Ieder moet zijne zonden biechten, zoolang hij nog op deze aarde is, zoolang zijne boetvaardigheid en ontbinding door den priester van God goedgekeurd wordt. En wij, Priesters Gods en, door de goddelijke barmhartigheid, Oversten zijner Kerk, wij moeten het weten, dat de ontbinding en vrijspraak der zonden alleen aan de Kerk is toevertrouwd." — De H. Augustinus

de Apostelen en hunne wettige opvolgers te wenden, en van hen de kwijtschelding der zonden te vragen, wordt hij tot ootmoedigheid aangezet. Geen andere weg nu dan die der zelfvernedering leidt tot verheffing in den staat van genade en van kind Gods. Vandaar schrijft de H. Augustinus: »God verlangt de belijdenis der zonden, en bevrijdt den biechteling van de zonde, omdat hij zich verootmoedigt; maar die zijne zonden niet wil biechten, verwerpt Hij, omdat hij hoovaardig is." — In dit geval verkrijgt de zondaar gerustheid en zekerheid van zijne verzoening met God, als hij uit den mond van een goddelijk gevolmachtigd mensch, dien hij hooren en zien kan, uitdrukkelijk de vrijspraak hoort. Daarom dankt de katholieke christen zijn Verlosser voor de genade, dat Hij hem, in den persoon van den priester, niet slechts een vader, geneesheer en vriend gegeven heeft, die den zondaar met hartelijke liefde opneemt, onderricht, troost, waarschuwt en opbeurt, maar ook een goddelijk gevolmachtigde, die hem van de zonden werkelijk zuivert, en de ketenen der ondeugd, waarmede zijne ziel geboeid was, door een almachtig woord verbreekt.

Zeker is de belijdenis van afzonderlijke zonden, die deze priesterlijke vrijspraak moet voorafgaan, eene groote vernedering voor den christen. Doch hij weet, dat het Christus zelf zóó heeft voorgeschreven, en het dus tot zijne zaligheid dient. Dit is hem voldoende! En hoe zou hij er ook aan durven twijfelen? Christus heeft den Apostelen eene dubbele macht gegeven: de macht om te binden en te ontbinden. En welke menschen zullen door den priester ontbonden, welke gebonden worden? Dit kan de priester blijkbaar alleen slechts opmaken uit de zelfbeschuldiging of biecht van den zondaar. En heeft Christus zijne priesters met het ambt der wederverzoening belast, hoe zouden zij dit dan kunnen uitoefenen en de zondaars van de ziekten hunner ziel genezen, zoo deze hun de geheime ziekten niet nauwkeurig mededeelden en bekend maakten? Hieruit volgt duidelijk, dat Christus, de Heer zelf deze belijdenis der zonden gewild en voorgeschreven heeft. Daarom lezen wij ook in de H. Schrift, dat de geloovigen reeds ten tijde van de Apostelen hunne zonden biechtten. Zoo heet het in de Handelingen der Apostelen van de Ephesiërs (XIX: 19). En velen dergenen, die geloovig geworden waren, kwamen hunne daden belijden en bekend maken. En de H. Joannes schrijft in zijn eersten brief (I: 9) zeer schoon: Indien wij onze zonden belijden, is God getrouw en rechtvaardig om ons onze zonden te vergeven, en ons van alle ongerechtigheid te zuiveren. Werpen wij daarenboven een blik op de Schriften der oudste Kerkleeraars, die eer- en geloofwaardige getuigen der apostolische overlevering, dan vinden wij daar de overoude katholieke leer over de sacramenteele belijdenis der zonden op de duidelijkste wijze bevestigd. *)

schrijft omtrent het jaar 400: „Wie zijne zonden biechten en daardoor genade bekomen wil, zoeke ten dien einde een priester op, die binden en ontbinden kan. De heidenen spotten met ons gewoonlijk en verwijten ons, dat wij ons zelven bedriegen, als wij gelooven, dat de ondeugden, die wij werkelijk bedreven hebben, enkel door woorden kunnen worden uitgewischt." — Omstreeks het jaar 380 roept de H. Ambrosius de Novatianen toe: „Gij beweert, dat de menschen geene macht hebben om van zonden te ontslaan. Maar waarom doopt gij dan? immers ook door het Doopsel worden de zonden vergeven, en het is juist gelijk, of de priester de hem verleende macht in het Doopsel of in de Biecht uitoefent; in ieder dezer twee Sacramenten is het recht een en hetzelfde." — Eindelijk getuigt de H. Chrysostomus omtrent het jaar 400: „De Joodsche Priesters hadden de macht om van lichamelijke melaatschheid te bevrijden — doch neen, zij hadden de macht niet om daarvan te bevrijden, maar enkel, om over de bevrijding van dezelve uitspraak te doen. Onze priesters daarentegen hebben de macht ontvangen, niet om de lichamen van de melaatschheid, maar de zielen van de onzuiverheid, niet enkel om ze daarvan bevrijd te verklaren, maar om ze daarvan werkelijk te bevrijden."

*) Zoo schrijft de H. Ephrem: „Wie zijne zonden vrijwillig aan geestelijke mannen biecht toont daardoor dat hij zijn leven veranderen wil, doch wie ze verbergt bewijst een slechten wil." En Origenes leert: „Wie

3. Bij het verleenen dezer wonderrijke macht tot het ambt der wederverzoening aan de Apostelen was een hunner afwezig, waarom de Zaligmaker ze hem later, volgens het gevoelen der Kerkvaders, afzonderlijk moest geven. Deze was de H. Thomas. — Thomas nu, één van de twaalf, Didymus genaamd, was niet bij hen toen Jezus kwam. De andere leerlingen zeiden dan tot hem: Wij hebben den Heer gezien. Doch hij zeide tot hen: Indien ik niet in zijne handen de gaten der nagelen zie, en mijnen vinger steek in de plaatse der nagelen, en mijne hand steek in zijne zijde, ik zal het niet gelooven! Waarlijk een hooge eisch! Kenden wij de liefderijke langmoedigheid en de geduldige menschlievendheid van onzen lieven Verlosser niet, dan moesten wij billijkerwijze verwonderd staan, hoe Hij een zoo twijfelzuchtigen en ongeloovigen mensch onder het getal zijner Apostelen heeft geduld. Of was het niet een' hoogst zondige trots, en een erg gebrek aan onderworpenheid bij Thomas, het eenstemmig getuigenis zijner medeapostelen zoo rondweg te verwerpen en acht dagen lang in 't ongeloof te volharden? Doch vooreerst moeten wij in aanmerking nemen, dat de Pinkstergeest toen nog niet over de Apostelen was uitgestort. Bijgevolg wilde de Heer door Thomas te verdragen de troostvolle vermaning geven, dat, al toonen zich ook groote en uitverkoren mannen een tijd lang zwak in het geloof, en al vergeten zij in oogenblikkelijke opgewondenheid de aan het Woord Gods en aan zijne Kerk schuldige onderwerping, men toch niet dadelijk aan hunne bekeering moet wanhopen, dat men de zwakken toegevend behandelen en tijd tot bezinnen gunnen moet. Daarom heeft de Kerk van toen af, alvorens over zulke menschen het vonnis der verwerping uit den schoot der Kerk d. i. den Kerkelijken ban of excommunicatie uit te spreken, ze langen tijd vermaand en onderricht, voor hen gebeden en hen in de gebeden der geloovigen aanbevolen. Eindelijk verdroeg de Heer de hardgeloovigheid van den Apostel, zooals reeds hierboven werd aangemerkt, ook omdat juist in zijnen zoo langen en hardnekkigen twijfel, alvorens zich te onderwerpen, en door vooraf zoo duidelijke bewijzen te vorderen, voor alle volgende geslachten het zekerst bewijs ligt van de werkelijke verrijzenis van Christus.

4. En na acht dagen waren zijne leerlingen wederom binnen, en Thomas met hen. Jezus kwam, terwijl de deuren gesloten waren, en Hij stond in het midden: en zeide: Vrede zij ulieden! Daarna zeide Hij tot Thomas: Breng uwen vinger hier, en bezie mijne handen; en breng uwe hand en steek haar in mijne zijde; en wees niet ongeloovig, maar geloovig! Thomas antwoordde, en zeide tot Hem: Mijn Heer en mijn God! Jezus zeide tot hem: Omdat gij Mij gezien hebt, Thomas, hebt gij geloofd; zalig zij, die niet gezien en toch geloofd hebben!

Jezus heeft voor de oogen zijner leerlingen nog wel vele en andere teekenen verricht, die in dit boek niet opgeschreven zijn; maar deze zijn opgeschreven, opdat gij zoudt gelooven, dat Jezus is de Christus, de Zoon Gods; en opdat gij, geloovende, het leven moogt hebben in zijnen naam.

Alzoo werd Thomas waardig bevonden te zijn, om

in zijne maag eene onverteerde spijs heeft, of met slijm en schadelijke zinkingen inwendig geplaagd is, vindt dadelijk verlichting, als de bezwarende stoffen verwijderd worden. Evenzoo wordt ook de zondaar, die zijne misdaden verzwijgt en voor zich houdt, inwendig geplaagd en door ziekte en zonde schier verstikt; doch als hij zich zelven beschuldigt en zijne zonden biecht, verwijdert hij daardoor de zonden en neemt tevens zijne geestelijke ziekte weg." — De waarschuwing van den H. Augustinus is zeer schoon: „Niemand zegge bij zich zelven: ik doe boetvaardigheid voor God, God, die mij kent en weet, dat ik in mijn hart boetvaardigheid doe. In dat geval ware dus vruchteloos gezegd: Al wat gij op aarde ontbindt, zal ook in den hemel onbonden zijn? Te vergeefs dus waren de sleutels van het Rijk der Hemelen aan de Kerk gegeven?

op Gods bevel den grondslag te leggen van die aandoenlijke en genadevolle godsvrucht tot de H. vijf wonden van Christus, die sedert de lievelings-devotie van het christelijk volk geworden is! Want het laat zich begrijpen, met welke liefde, eerbied en vermorzeling de rouwmoedige Apostel de H. Wonden van Christus zal hebben beschouwd en aangeraakt. Deze zijn immers, zooals zij nu vol glans in het verheerlijkt lichaam van onzen Verlosser schitteren, de eeuwige gedenkteekenen zijner barmhartige liefde voor het menschelijk geslacht; zij zijn de bronnen van genade, waaruit het aanbiddelijk bloed tot verzoening van het menschdom gevloeid is; zij zijn de eerwaardige toevluchtsoorden, waarin de bedrukte, de bekoorde, de vervolgde bescherming en onderkomen vindt. Wenden wij daarom zeer dikwijls ons tot de H. vijf wonden van onzen lieven Zaligmaker, vereeren wij die eerbiedig in het beeld van den Gekruisigde, en spreken wij daarbij met godsvrucht en liefdevol berouw, die korte, maar veel beteekenende, krachtige woorden van den rouwmoedigen Apostel Thomas: »Mijn Heer en mijn God!"

VIERDE HOOFDDEEL.

DE ZEVENDE EN ACHTSTE VERSCHIJNING VAN JEZUS. DE WONDERLIJKE VISCHVANGST. JEZUS BEKLEEDT PETRUS MET DE OPPERHERDERLIJKE WAARDIGHEID.

(*Matth. XXXIII:* 16—17; *Joan. XXI:* 1—25.)

1.

Daarna openbaarde Jezus zich wederom aan de leerlingen, bij het meer van Tiberias; en Hij openbaarde zich aldus: Er waren bijeen Simon Petrus, en Thomas, genaamd Didymus, en Nathanaël, die van Cana in Galilea was, en de zonen van Zebedeus, en twee andere van zijne leerlingen. Simon Petrus zeide tot hen: Ik ga visschen. Zij zeiden tot hem: Wij gaan met u. En zij gingen uit, en stegen in het schip; en in dien nacht vingen zij niets.

Toen het nu dag geworden was, stond Jezus aan den oever; doch de leerlingen wisten niet dat het Jezus was. Jezus dan zeide tot hen: Kinderen! hebt gij eenige toespijs? Zij antwoordden Hem: Neen! Hij zeide tot hen: Werpt het net aan de rechterzijde van het schip, en gij zult *iets* vinden. Zij wierpen het dan, en konden het niet meer optrekken, om de menigte der visschen. Die leerling, dien Jezus liefhad, zeide dan tot Petrus: Het is de Heer! Als Simon Petrus hoorde, dat het de Heer was, omgordde hij zich met zijn bovenkleed *want hij was naakt*, *) en wierp zich in het meer. De andere leerlingen nu kwamen met het schip *want zij waren niet verre van land, maar ongeveer tweehonderd ellen*, slepende het net

*) d. i. Hij was alleen bedekt met zijn onderkleed.

met de visschen. Toen zij dan op het land waren uitgestegen, zagen zij een kolenvuur gemaakt en visch daarop liggen, en brood. Jezus zeide tot hen: Brengt van de visschen, die gij nu gevangen hebt! Simon Petrus steeg op het schip en trok het net naar land vol groote visschen, honderd drie en vijftig; en ofschoon er zoo vele waren, scheurde het net toch niet. — Jezus zeide tot hen: Komt en ontbijt! En niemand van die aanzaten durfden Hem vragen: Wie zijt Gij? wetende, dat het de Heer was. En Jezus kwam, en nam het brood, en gaf het hun, en den visch desgelijks. — Dit was nu reeds den derden maal, dat Jezus zich aan zijne leerlingen openbaarde, nadat Hij uit de dooden was opgestaan.

De beide eerste verschijningen hadden nog in Judea en wel in Jerusalem zelve plaats gehad: de eerste op den avond van den dag der verrijzenis, de tweede acht dagen later. Thans begaven zich de H. Apostelen naar hun vaderland Galilea, zooals hun dit reeds vroeger door Christus bevolen was. Hier nu, aan het meer van Tiberias, (ook wel meer van Galilea genaamd) openbaarde zich de Verrezene ten derden male aan de Apostelen. Deze verschijning van Christus is daarom bijzonder merkwaardig, omdat hier het Primaatschap van Petrus, d. i. zijne bediening als zichtbaar opperhoofd der Kerk plechtig werd ingesteld.

In den beginne erkenden de zeven H. mannen den goddelijken Meester niet. De Verrezene immers behoorde niet meer als vroeger tot de aarde, en zijne leerlingen moesten er van lieverlede op voorbereid worden, Hem met de oogen des lichaams volstrekt niet meer te zien. Daarom hebben al deze verschijningen en openbaringen van den Zaligmaker na zijne verrijzenis een geheel eigenaardig karakter: plotseling staat Hij voor de zijnen; — zijne gestalte (waaronder zich de glans van het verheerlijkt lichaam verbergt) heeft iets raadselachtigs, geestelijks, zoodat zij Hem gewoonlijk pas langzamerhand erkennen; — Hij spreekt met hen, en evenzoo plotseling als Hij gekomen is, verdwijnt Hij uit hun oog. En wie heeft Hem heden het eerst erkend? De maagdelijke Joannes! Zie, hoe waar de goddelijke Zaligmaker gesproken heeft, toen Hij uitriep: »Zalig zijn die zuiver van harte zijn; want zij zullen God zien!"

Zeer passend en vol beteekenis is hier de wondervolle vischvangst. Christus wilde immers heden Petrus, dien Hij reeds vroeger als den grooten visscher van menschen had aangeduid, plechtig in zijne waardigheid bevestigen, en hem beteekenen, hoe hij eenmaal ontelbare menschen van allerlei stand,*) uit den stroom van het leven

*) Daar er, zegt de H. Hieronymus, 153 voorname

dezer wereld in het H. net der Kerk zou opnemen, en hoe de eenheid der Kerk, ondanks de onnoemelijke menigte harer ledematen in alle deelen der wereld, niet verbroken zou worden.

2. Toen zij dan ontbeten hadden, zeide Jezus tot Simon Petrus: Simon, zoon van Joannes! bemint gij Mij meer dan dezen? Hij zeide tot Hem: Ja, Heere! Gij weet dat ik U liefheb. Hij zeide tot hem: Weid mijne lammeren! Andermaal zeide Hij tot hem: Simon, zoon van Joannes! bemint gij Mij? Hij zeide tot Hem: Ja, Heere! Gij weet dat ik U liefheb! Hij zeide tot hem: Weid mijne lammeren! Hij zeide tot hem ten derden male: Simon, zoon van Joannes! hebt gij Mij lief? Petrus werd bedroefd, omdat Hij ten derden male tot hem zeide: Hebt gij Mij lief? en hij zeide tot Hem: Heere! Gij weet alles; Gij weet dat ik U liefheb! Hij zeide tot hem: Weid mijne schapen!

Waarom eischt hier de goddelijke Zaligmaker van den prins der Apostelen eene zoo plechtige drievoudige belijdenis zijner liefde? De Heer wil de gansche kudde, de lammeren en schapen, d. i. de geloovigen en de priesters aan zijne hoede vertrouwen; daarom moet Hij van Petrus en zijne opvolgers, als het veiligst onderpand van een goed bestuur, de grootste liefde vorderen. De goede Herder, die zijn leven aan het kruis voor zijne schapen gegeven heeft, kon die innig geliefde kudde slechts aan hem vertrouwen, die de sterkste, getrouwste, en offervaardigste liefde in zijn hart draagt.

Petrus heeft zich in zijn trouw driemaal zwak getoond, driemaal heeft hij den Heer verloochend. Teedere menschlievendheid van den Verlosser, ook dan zelfs als Hij straft! De drievoudige verloochening moet nu geboet worden, en welke boetpleging eischt nu de goede Zaligmaker van zijnen Apostel? Niets, dan eene drievoudige akte van liefde, eene drievoudige, plechtige belijdenis. Groote, onbegrijpelijke kracht der liefde, die zulke verloochening kon boeten! Nu is de prins der Apostelen, door de wondervolle genadewerking van Christus voor immer en altijd in de liefde bevestigd, en daarom geeft Hij hem nu, in de tegenwoordigheid der Apostelen en leerlingen, plechtig den geheimvollen herderstaf, ten einde de gansche kudde, de groote gemeente Gods die zich in alle werelddeelen zal vestigen, te hoeden en te leiden, opdat Petrus ze op drieërlei wijze weide: als Leeraar door de waarheid, als Hoogepriester door de genade, als Koning door geboden en wijze voorschriften.

3. Doch Petrus moet niet alleen de opvolger van zijn goddelijken Meester worden in zijne bediening, maar ook in zijnen marteldood. Evenals Christus met onuitsprekelijke herdertrouw zijn leven voor zijne schapen gegeven heeft, moet het ook eens Petrus in zijn hoogen ouderdom, en wel op volkomen gelijke wijze, opofferen. Ook hij moet eens met boeien en ketenen beladen ter rechtplaats gesleurd en aan het kruis genageld worden, en dus ook op drieërlei wijze zijn Heer en Meester navolgen; in de opperherderlijke macht, in de teedervolle herdersliefde en in de sterke herderstrouw tot den dood des kruises. Daarom gaat Christus, in zijn gesprek tot Petrus aldus voort:

Voorwaar, voorwaar zeg Ik u, toen gij jonger waart, gorddet gij uzelven, en gingt waar gij wildet; maar wanneer gij oud geworden zijt, zult gij uwe handen uitstrekken, en een ander zal u gorden, en leiden waarheen gij niet wilt. Dit nu zeide Hij, aanduidende door welk eenen dood hij God zoude verheerlijken. En dit gezegd hebbende, zeide Hij tot hem: Volg Mij.

Petrus zich omkeerende, zag dien leerling volgen, dien Jezus liefhad, die ook bij het avondmaal aan zijne borst lag, en gezegd had: Heere! wie is het die U

---

soorten van visschen zijn, heeft het de Zaligmaker zoo geschikt, dat Petrus en zijne gezellen van ieder soort één visch in het net kregen, om aan te duiden, dat de Apostelen eens menschen van alle standen — arme en rijke, beschaafde en onwetende, groote en kleine — in 't scheepje van de Kerk zouden opnemen.

zal overleveren? Toen Petrus dezen dan zag, zeide hij tot Jezus: Heere! maar wat zal deze? Jezus zeide tot hem: Zoo wil Ik dat hij blijve totdat Ik kome, wat gaat u dat aan? Volg gij Mij. Er ging dan onder de broeders dit zeggen uit: Deze leerling sterft niet! Doch Jezus had hem niet gezegd: Hij sterft niet; maar: Zoo wil Ik dat hij blijve tot dat Ik kome, wat gaat u dat aan?*)

Zal Joannes ook U in den marteldood, dien Gij mij voorzegd hebt, volgen? Zoo vraagt hier Petrus den goddelijken Meester. Waarom doet hij die vraag? Vooral uit natuurlijke nieuwsgierigheid, als zijnde de bijzondere vriend van Joannes; doch ook zeker uit teedere belangstelling in de tot nu toe bijzondere onderscheiding aan den beminden leerling door Christus betoond.

Petrus die getuige was van de bijzondere liefde welke Christus ten allen tijde aan Joannes bewezen had, kon niet begrijpen, dat Christus, terwijl Hij hem zelven tot opvolger zoowel in de opperherderlijke macht, als in den kruisdood verklaard heeft, bij deze gelegenheid geheel en al van Joannes zwijgt. De nederige had schier schrik van de eigenaardige onderscheiding, die hem ten deel gevallen was, en wilde Joannes zulk eerbetoon gunnen. Maar Jezus wijst hem op het geheim zijner raadsbesluiten, doch beduidt hem tevens dat Joannes zóo blijven, d. i. geen geweldigen dood sterven zal, totdat de Heer (ten oordeel over de godmoordende stad Jerusalem) komen, en Joannes, als hij eenmaal zijn loopbaan voltrokken heeft, tot zich nemen zal.

4. De H. Schrift spreekt ons slechts over twee verschijningen van den verrezen Zaligmaker in Galilea. De eerste, die aan den oever van het meer van Galilea plaats had, in tegenwoordigheid van vier Apostelen en drie leerlingen, hebben wij zooeven besproken. De tweede vermeldt de H. Mattheus met de volgende woorden: De elf leerlingen nu gingen heen naar Galilea, naar den berg,*) werwaarts Jezus hun bevolen had *te gaan*. En toen zij Hem zagen, aanbaden zij Hem; doch sommigen twijfelden. — Volgens het verhaal van den H. Paulus (I Cor. XV: 6) waren bij deze verschijning, behalve de elf Apostelen, nog talrijke getuigen; want hij zegt uitdrukkelijk: Daarna is Hij verschenen aan meer dan 500 broeders tegelijk, van welke vele tot nu toe leven, sommigen echter ontslapen zijn. Onder deze vijfhonderd nu waren er eenigen, die, zooals de H. Mattheus zegt, ondanks de wondervolle openbaring van Christus, nog altoos maar niet tot het volkomen geloof aan zijne Verrijzenis konden besluiten, of althans nog aan voorbijgaanden twijfel in hun hart plaats lieten. Wijders is het zeer aannemelijk, dat de lieve Zaligmaker, behalve deze twee openbaringen, waarvan de H. Schrift melding maakt, nog zeer dikwijls aan de zijnen in Galilea verschenen is, om hen in de geheimen zijner leer te onderwijzen en te troosten. Vooral is Hij zeker dikwijls, gedurende de veertig dagen voor zijne hemelvaart, aan zijne allerheiligste Moeder Maria verschenen, om het moederlijke hart door zijne woorden te verheugen, en ze, door de openbaring zijner glorie, voor alle bitterheid te beloonen, die zij in het leven van haren geliefden Zoon en bijzonder in zijn lijden en dood doorstaan had.

*) Na deze woorden sluit Joannes zijn Evangelie aldus: „Die leerling is het, die dit getuigt, en dit geschreven heeft; en wij weten, dat zijne getuigenis waarachtig is. Doch er zijn nog vele andere dingen, die Jezus gedaan heeft; en wierden ze een voor een beschreven, heel de wereld, dunkt mij, zou de boeken niet kunnen bevatten, die er te schrijven waren." — In deze woorden ligt een duidelijk bewijs — eenerzijds voor de geloofwaardigheid van den H. Schrijver, die oog- en oorgetuige van de wonderwerken en leeringen van Christus geweest is, en anderzijds voor de onvolkomenheid der H. Schrift die daartoe de mondelingsche overlevering behoeft.

*) Waarschijnlijk is hier de berg Tabor bedoeld. Andere uitleggers meenen, dat het de zoogenaamde berg der zaligheden is, waarop Jezus de bergrede gehouden heeft.

VIJFDE HOOFDDEEL.

DE NEGENDE VERSCHIJNING VAN JEZUS. ZIJNE HEERLIJKE HEMELVAART.

(*Matth. XXVIII*: 18—20; *Marc. XVI*: 15—19; *Luc. XXIV*: 46—53; *Hand. der Apost. I*: 4—14.)

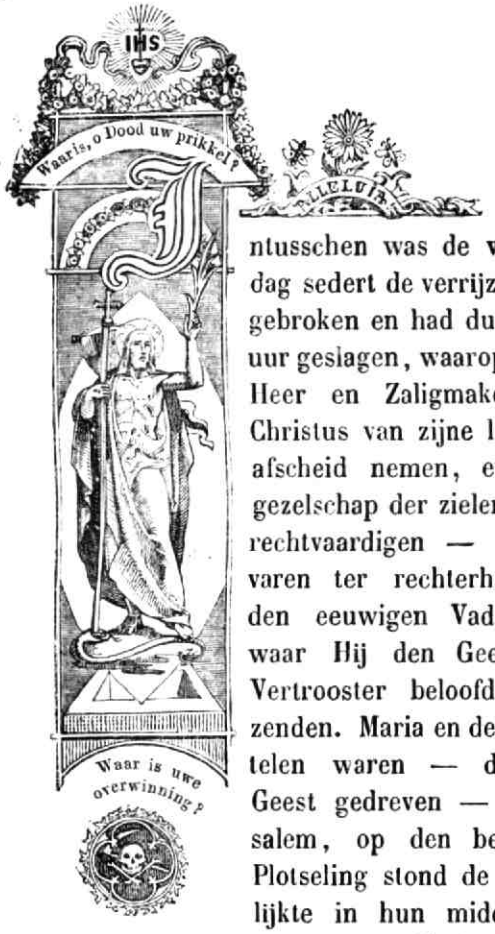

1.

Intusschen was de veertigste dag sedert de verrijzenis aangebroken en had dus ook het uur geslagen, waarop de lieve Heer en Zaligmaker Jezus Christus van zijne leerlingen afscheid nemen, en — in gezelschap der zielen van alle rechtvaardigen — zou opvaren ter rechterhand van den eeuwigen Vader, van waar Hij den Geest, den Vertrooster beloofd had te zenden. Maria en de H. Apostelen waren — door den Geest gedreven — te Jerusalem, op den berg Sion. Plotseling stond de Verheerlijkte in hun midden, om afscheid te nemen, en zijne dierbare zendelingen, met verhevene machten, lastgevingen en beloften, voor het groot werk, waartoe Hij ze verkoren had, toe te rusten.

En Jezus trad *tot zijne leerlingen* toe en sprak tot hen, zeggende: Aan Mij is gegeven alle macht in hemel en op aarde. Gaat dan in de geheele wereld, onderwijst alle volken, predikt het Evangelie aan alle schepsel, hen doopende in den naam des Vaders, en des Zoons, en des Heiligen Geestes, hen leerende onderhouden alles, wat Ik u geboden heb. En zie, Ik ben met u al de dagen, tot aan de voleinding der wereld. Die geloofd zal hebben en gedoopt zal zijn, zal zalig worden; maar die niet geloofd zal hebben zal veroordeeld worden. En deze teekenen zullen hen volgen, die geloofd zullen hebben: in mijnen naam zullen zij booze geesten uitwerpen; nieuwe talen zullen zij spreken; slangen zullen zij opnemen; en hebben zij iets doodelijks gedronken, het zal hun niet schaden; aan kranken zullen zij de handen opleggen, en zij zullen gezond worden.*) En Hij zeide tot hen: Zóó staat er geschreven, en zóó moest de Christus lijden, en ten derden dage van de dooden verrijzen, en *moet er* in zijnen

*) De kerkelijke geschiedenis verzekert ons, dat niet alleen de Apostelen, maar ook ontelbare geloovigen onder de eerste Christenen zulke wonderen deden. Wijders was, toen het christendom in de wereld ingevoerd moest worden, de macht om wonderen te doen, ter bevestiging der prediking van het Evangelie, onvermijdelijk noodzakelijk, terwijl voor de latere geslachten, die het wondervol eeuwenlang bestaan der Kerk en al den zegen van hare werking en het getuigenis van meer dan drie millioenen martelaren voor oogen hebben, het doen van zulke wonderen beter gemist kan worden.

naam boetvaardigheid en vergeving van zonden gepredikt worden onder alle volken, beginnende van Jerusalem. Gij nu zijt getuigen van deze dingen. En Ik zende de belofte mijns Vaders op u. Doch blijft gij in de stad, totdat ge zult aangedaan zijn met kracht uit de hoogte.

En Hij leidde hen *uit de stad Jerusalem* buiten naar Bethanië, en Hij beval hun, zich niet van Jerusalem te verwijderen, maar de belofte des Vaders te verbeiden, die gij, zeide Hij, uit mijnen mond gehoord hebt; want Joannes doopte met water, maar gij zult gedoopt worden met den Heiligen Geest, niet na vele van deze dagen. Zij dan die samengekomen waren, vroegen Hem, zeggende: Heere! gaat Gij in dezen tijd het Koningrijk voor Israël herstellen? Doch Hij zeide tot hen: Het komt u niet toe, tijden of stonden te weten, die de Vader in zijne eigene macht gesteld heeft. Maar gij zult kracht ontvangen, als de Heilige Geest over u zal gekomen zijn; en gij zult Mij getuigen zijn in Jerusalem, en in gansch Judea en Samarië, en tot aan het uiteinde der aarde.

2. Vermoedelijk hield die goddelijke Zaligmaker al deze gesprekken *) met de zijnen deels in het huis te Jerusalem, deels ook in het huis van Lazarus te Bethanië. — Thans stond Hij op en begaf zich met Maria en de Apostelen naar buiten, naar den berg van Olijven; want deze berg die den doodsangst en de diepe vernedering van den Zoon des menschen gezien had, moest ook getuige zijn van zijne heerlijke hemelvaart. Vele leerlingen, zoomede de godvruchtige vrouwen, sloten zich bij den stoet aan. — Zoete afscheidswoorden, waarmede hier de goddelijke Zoon zijne maagdelijke Moeder, zijne lieve Apostelen en alle leerlingen troostte! Vrome, van liefde brandende kussen, waarmede deze ten laatsten male de heerlijke wonden van den Meester vereerden! Heilige tranen van eerbied, liefde en smart, die thans in dien kring der meest uitverkoren zielen geweend worden!

En de Heere Jezus, na tot hen gesproken te hebben, zijne handen opheffende, zegende hen. En het geschiedde, terwijl Hij hen zegende, dat Hij van hen scheidde, en Hij werd voor hunne oogen opgenomen, en eene wolk nam Hem weg uit hunne oogen, en Hij werd ten hemel opgevoerd *) en is gezeten aan de rech-

*) De Schriftverklaarders verschillen van gevoelen omtrent den tijd en de plaats dezer gesprekken. Voor ons is het genoeg te weten, dat zij waarachtige woorden van den goddelijken Leermeester en de slotwoorden van het één, hoogheerlijk Evangelie zijn.

*) Met de zielen der rechtvaardigen uit het voorgeborgte.

terhand Gods. En zij aanbaden Hem. En als zij op Hem staroogden, terwijl Hij ten hemel voer, zie, zoo stonden er bij hen twee mannen in witte kleederen, die ook zeiden: Mannen van Galilea! wat staat gij naar den hemel te zien. Deze Jezus, die van u is opgenomen in den hemel, zal alzóó komen, gelijk gij Hem hebt zien heengaan naar den hemel.

Toen keerden zij met groote blijdschap naar Jerusalem terug van den berg, genaamd de Olijfberg, die nabij Jerusalem is, eene Sabbath-reize van daar. En toen zij ingekomen waren, gingen zij op naar het bovenhuis, waar zij hun verblijf hadden. Deze allen waren eendrachtelijk volhardende in het gebed, met *eenige* vrouwen, en Maria de moeder van Jezus, en met zijne broeders. En zij waren altijd in den tempel, God lovende en dankende. Amen.

3. Jaarlijks op het blijde feest van 's Heeren hemelvaart, dat van de oudste tijden zeer plechtig gevierd wordt, verdiept zich het christelijk hart in de overweging van dit geheim, dat door het geloovig gemoed slechts vermoed, maar door geen menschelijke tong uitgesproken kan worden. Een feest van algemeene zegepraal! De rechtvaardigen van het Oud Verbond zegevieren, die nu, uit het voorgeborgte der hel verlost, hun intocht in het hemelsch Paradijs met macht en heerlijkheid houden. De H. Engelen zegevieren, die heden ten eersten male getuigen zijn, hoe de woningen der gevallene geesten zich nu wederom met uitverkorene zielen beginnen te bevolken. De oude Profeten zegevieren, wier voorzeggingen van de eerste komst van den Zoon des menschen op den huidigen dag volkomen vervuld zijn. De allerheiligste Maagd zegeviert, die haren Zoon, na den smaad van den Goeden Vrijdag, op den allerheerlijksten troon van het Rijk der Hemelen verheven ziet. De menschelijke natuur zegeviert, omdat het nu een almachtigen voorspreker in den hemel heeft, die voor allen, die van goeden wille zijn, in het land der eeuwige gelukzaligheid woningen bereidt. Jezus Christus zegeviert, die gehoorzaam was tot den dood des kruises, en daarvoor thans heerscht over alle volken der aarde, totdat Hij eens zal wederkomen oordeelen de levenden en de dooden. — Hij is van de aarde wel verdwenen, waarom van daag na het Evangelie in de hoogmis, de paaschkaars (het zinnebeeld van den Verrezene) wordt uitgedaan; doch in het H. Sacrament des Altaars blijft Hij ten allen tijde met zijne Kerk, opdat voortaan ieder christen, door de geheimvolle kracht van dit Sacrament, werkelijk in de hemelvaart van Christus kunne deelen.

Al die troostvolle waarheden herinneren zich de geloovigen bijzonder op den feestdag van 's Heeren hemelvaart. En als zij heden aan de schoone processiën, die in vele streken gehouden worden, deel nemen, de geurige wierookwolken ten hemel zien stijgen, den lichtglans der altaren beschouwen, de jubelzangen in het heiligdom hooren, dan herinneren zij zich daarbij niet slechts die schitterende processie, waarin weleer de godmenschelijke Overwinnaar, onder het gejubel der hemelsche koren, ter rechterhand des Vaders is opgevaren, maar zij denken ook aan de eigen hemelvaart, die hun wacht, als zij den strijd des levens trouw gestreden en zegevierend doorgestaan hebben.

Wees daarom van mij gegroet, schoone, beteekenisvolle en troostrijke feestdag! Wees van mij gegroet, eeredag van mijn Verlosser, dag van jubel voor hemel en aarde, voor den Verlosser en de verlosten, voor Engelen en menschen! Wees van mij gegroet, Moeder Gods Maria, op den triomfdag van uwen Zoon! Weest van mij gegroet, hemelsche Geesten, in de heerlijkheid uws Konings! Maar vooral wees van mij gegroet, mijn Heer en mijn God, mijn Jezus en mijn al! Werp een blik van liefde en barmhartigheid uit het zalig Rijk, waarin Gij zijt opgevaren, op mij armen, armen zondaar. Zie, ik heb U — beschouwend, biddend en overwegend — in den geest door kruis en vernedering gevolgd tot op den stond uwer hemelvaart. Laat mij in

kruis en lijden niet verlammen, laat mij in de stormen van het leven niet verloren gaan!" Verlevendig mijn geloof, verlicht mij, onttrek mij aan den vleeschelijken wellust en de hoovaardij des levens — verhef mij tot u, opdat ik eenmaal in den avond van mijn leven waardig bevonden worde, U ook werkelijk uit dit tranendal in het hemelsch Jerusalem te volgen. Amen!

ZESDE HOOFDDEEL.

LEVEN VAN DE H. MAAGD MARIA NA DE HEMELVAART VAN JEZUS, HARE HEERLIJKE DOOD, HARE BEGRAFENIS EN WONDERVOLLE OPNEMING TEN HEMEL.

1.

Slaat het christelijk oog zijne blikken van den heerlijk verrezen goddelijken Zoon op de gezegende Moeder, en doorloopt het de lotgevallen van haar leven sedert de hemelvaart van Christus, dan vindt het daarover slechts twee feiten in de H. Schrift opgeteekend: vooreerst, dat Maria met de Apostelen in de nauwste verbinding gebleven is, en ten tweeden, dat Joannes, de leerling der liefde haar als zijne moeder bij zich genomen heeft. Doch uit oude overleveringen en uit de openbaringen van de H. Brigitta zien wij, dat Maria na de zending van den H. Geest nog 15 jaren en 3 maanden geleefd heeft en wel meerendeels in de H. stad Jerusalem. Zij had hare woning op den berg Sion, in een klein huisje, dat de Apostelen later in een kerkje veranderd hebben.

Zeer aandoenlijk is de beschrijving, die de Engel Gods daarvan aan de H. Brigitta gegeven heeft. »Toen de gezegende Zoon Gods — zoo sprak de Engel — naar zijn heerlijk Rijk opvoer, wilde Hij, dat zijne maagdelijke Moeder op de aarde bleef tot versterking der braven, en tot bekeering der dwalenden; want zij was eene meesteres voor de Apostelen, eene versterkster voor de martelaren, eene onderwijzeres voor de belijders, een spiegel voor de maagden, eene troosteres voor de weduwen en een gids voor de gehuwden. Als de Apostelen bij haar kwamen, openbaarde en verklaarde zij hun alles, wat dezen over haren Zoon nog niet volkomen wisten. Want ofschoon de Apostelen door den H. Geest in het geloof verlicht waren, was toch Maria veel meer verlicht dan zij. De martelaren bemoedigde zij, om voor Christus alle verdrukking met blijdschap te lijden, omdat ook Christus, voor hunne zaligheid, zich vrijwillig aan allerlei ellende had onderworpen; verder hield zij hun voor, hoe zij zelve drie en dertig jaren lang, vóór den dood van haren Zoon, onophoudelijk zwaar harteleed met het grootste geduld geleden had. Ook gaf zij vele onderrichtingen ter zaligheid aan de belijders, welke uit haar onderwijs en haar voorbeeld geleerd hebben, den nacht en den dag tot lof van God goed te regelen, en in het slapen, eten en werken verstandige maat te houden. De maagden leerden van Maria, zich eerbaar van zeden te gedragen,

hare maagdelijke zuiverheid tot den dood te bewaren, praatzucht en ijdelheid te vermijden en al haar doen en laten tot Gods eer in te richten. Den weduwen verhaalde zij tot haren troost, hoe smartelijk haar den dood van haren trouwen Bruidegom, den H. Josef, en van haren dierbaren Zoon Jezus Christus gevallen was; hoe zij echter haren wil geheel aan den goddelijken onderworpen had en vast besloten was, liever volgens Gods wil allerlei leed ootmoedig te verdragen, dan in een enkel punt uit eigen belang van Gods wil af te wijken. Eindelijk vermaande zij de gehuwden, elkander, naar lichaam en ziel, met oprechte en zuivere liefde te beminnen, en den dienst des Heeren onverdeeld te zijn toegedaan. Zij verhaalde hun van zich zelve, hoe zij en haar bruidegom steeds een en denzelfden wil hadden en elkander met onverdeelde liefde waren blijven beminnen.

2. Maria was dus, in woord en voorbeeld reeds eene hulpe der christenen gedurende haar leven op aarde. Volgens eene geloofwaardige overlevering bleef zij niet altijd te Jerusalem, maar begaf zich, gedurende de afwezigheid der Apostelen van Jerusalem, met haren H. pleegzoon Joannes, naar de stad Ephése in klein-Azie, alwaar zij langen tijd verbleef, doch, alvorens zij het tijdelijke vaarwel zeide wederom naar Jerusalem terugkeerde. En Maria heeft te Ephese evenals in Jerusalem, als eene trouwe Moeder der geloovigen, en bijzonder als een machtige steun en wijze raadgeefster der Apostelen gewerkt. Hoe zal toen vooral haar inwendig leven wel gesteld geweest zijn? Wie zou in staat zijn dit te begrijpen en met menschelijke woorden te beschrijven? Gedurende 33 jaren had de Moeder Gods, in het leven van haren Zoon de wonderlijkste dingen gezien; gedurende dien tijd had zij uit zijnen mond de verhevenste geheimen gehoord; van den dag, dat het kind des hemels aan de borst zijner moeder gerust had, tot op het uur, dat Christus, na de afneming van het kruis, in den schoot der moeder van smarten lag, was de hemelsche wijsheid uit het hart van den Zoon — op onuitsprekelijke wijze — in 't hart van de zoo bevoorrechte moeder overgevloeid. O rijkdom van kennis, wetenschap en helderheid, die nu in den geest van Maria verborgen lag! Zoo was thans het inwendig leven van Maria eene voortdurende, zalige nederdompeling in den afgrond dezer kennis — een aanhoudende zalige aanschouwing van de geheimvolle, zoo heerlijke beelden, die het leven, de wonderen en de zoete mededeelingen van den Zoon in den geest der Moeder hadden achtergelaten.

De H. Joannes was de gelukkige getuige van dit leven. Immers aan zijne hoede en trouwe verzorging was Maria aanbevolen. Hij mocht voor de oogen der Moeder de offerande der Verlossing van haren goddelijken Zoon dagelijks op onbloedige wijze hernieuwen, en haar het brood des levens toedienen. Om dit te beloonen ontsloot hem Maria de geheimvolle wereld harer beschouwingen, harer kennisse van God en van haar smachtend liefde-verlangen naar Christus; en als hij, bij het dagelijksch bezoek der H. lijdensplaatsen van Christus, Maria vergezelde, of zich in het stille avonduur met haar over het leven en lijden van den geliefden Meester onderhield, haar de werkzaamheid en het lijden der Apostelen en den bloei der Kerk medeelde, en daarvoor uit haren mond zoete woorden van hemelsche wijsheid vernam: hoe zullen dan de H. Engelenscharen de beiden omzweefd en met eerbied en verrukking in de zalige geheimen van dit geestelijk leven geschouwd hebben!

3. Hoe meer intusschen Maria's einde naderde, des te meer nam hare begeerte toe, om ontbonden te worden. Met brandende liefde en moederlijke toegenegenheid verlangde zij steeds vuriger om bij haar geliefden Zoon te zijn en verzuchtte onophoudelijk met den Psalmist (XLI: 2, 3): Gelijk een hert naar waterbronnen smacht, zoo smacht mijne ziel naar U, o God! Wanneer zal ik komen en verschijnen voor het aanschijn van God? Eindelijk sloeg het uur, dat de Heer in zijne ondoorgrondelijke raadsbesluiten tot verlossing van Maria uit dit tranendal bestemd had. Hoe dit uur aan de H. Maagd bekend is geworden, wordt ons in een oudeerwaardig, roerend kin-

derlijk verhaal volgenderwijze beschreven: — Toen de H. Maagd eens op den Olijfberg bad, werd zij door zoo hevig verlangen, om bij haren Zoon te zijn, aangegrepen, dat haar hart zich in het lichaam omkeerde en heete tranen uit hare oogen vloeide. Om het vuur harer liefde kon zij het niet meer uithouden zoolang van de allerminzaamste tegenwoordigheid van haren Zoon beroofd te moeten zijn. Daarom bad zij met allen ernst, dat Hij haar toch uit deze ellende mocht wegnemen. Terwijl zij aldus bad, zie, toen kwam de Engel met groote helderheid omstraald tot haar, met een groenen palmtak in de hand, maakte voor haar eene diepe buiging, en zeide: »Wees gegroet, Maria, gezegende Moeder mijns Heeren! Hij, die den zegen van Israël gegeven heeft, laat u zijnen zegen verkondigen." Dan zeide Maria: »Lieve Engel! Wat heeft dat te beteekenen, dat gij mij zoo minzaam groet?" En de Engel hernam: »Uw Zoon, onze God en Heer zendt mij tot u, om u te boodschappen, dat de tijd nu gekomen is, waarin gij voor Hem verschijnen zult, om de kroon te ontvangen, die voor u bereid is. Al de Engelen des hemels verlangen naar uwe komst." Maria antwoordde: »Hartelijk zeg ik u dank voor deze aangename tijding, doch, bid ik u, wil mij dag en uur van mijn verscheiden zeggen." De Engel zeide: »Weet, gezegende Moeder mijns Heeren, dat gij over drie dagen te middernacht zult sterven, en in den hemel opgenomen worden." Hierdoor werd Maria zoo getroost, dat zij vol blijdschap met luider stemme uitriep: »Gezegend zijt gij, mijn Heer en Zoon, Jezus Christus, dat gij mijne vurige bede verhoord hebt, en mij in de eeuwige gelukzaligheid wilt opnemen!" Daarop zeide zij tot den Engel: »Hebbe ik genade gevonden in de oogen van mijnen Zoon, dan wilde ik Hem om drie zaken bidden. Vooreerst, dat Hij zich gewaardige, tot mij te komen en mijn laatste einde bij te wonen; verder dat ook al de lieve Apostelen te zamen komen en mijn lichaam begraven mogen; ten laatsten, dat ik op het oogenblik van mijn verscheiden geene booze geesten behoef te zien". De Engel zeide: Deze drie verzoeken zijn u ingewilligd; want uw Zoon zal zelf naar u toe komen, en ook al de Apostelen, die nu onder de volken der aarde verspreid zijn zullen hier bijeenkomen; en de booze geesten behoeft gij niet te vreezen, want sedert gij der helsche slang den kop verpletterd hebt, zijn zij allen aan uwe macht onderworpen." Nu gaf haar de Engel een palmtak en zeide: »Neem dezen tak uit het paradijs, tot een teeken van overwinning over al uwe vijanden. Dezen moet gij voor u uit laten dragen, en geen booze geest zal u durven naderen." En nadat de Engel wederom eene diepe buiging voor de Maagd gemaakt had, voer hij ten hemel.

4. Aan dit lief, in zijne kinderlijke eenvoudigheid zoo treffend verhaal sluit zich de tweede evenzoo liefelijke, eenvoudige overlevering aan over den zaligen dood van Maria. Zij luidt aldus: —

»Nadat de H. Apostelen uit alle werelddeelen — door Gods geest gedreven — te Jerusalem bijeen gekomen waren, vonden zij de gezegende Moeder Gods bedlegerig, buitengewoon zwak en ziek. Toen zeiden zij: »Waardige Moeder van onzen Meester, wat beteekent het, dat wij u ziek vinden, daar gij nooit in uw leven ziek geweest zijt?" Het vuur der goddelijke liefde heeft mij gewond, en in mij een onuitsprekelijk verlangen opgewekt, mijn goddelijken Zoon wederom te zien en altijd bij Hem te wonen. Het verlangen heeft de krachten van mijn leven verteerd en de liefde heeft mij ziek gemaakt." Dan zeiden de Apostelen, »Wij zullen u met welriekende bloemen verkwikken, evenals de bruid in het Hooglied verlangt, opdat hun liefelijke geur u in uwe zwakte versterke." Maria antwoordde: »Alleen die bloem, die uit de wortel van Jesse ontsproten is, mijn hartelijk geliefde Zoon Jezus Christus kan mij verkwikken; naar Hem alleen verlangt mijn hart en mijne ziel, en de liefde tot Hem verteert het merg mijner beenderen. Hij heeft mijne bede verhoord en mij laten boodschappen, dat ik over drie dagen bij Hem zal zijn. Ik heb Hem verzocht, dat gij naar mij mocht komen en mij begraven." Als de H. Apostelen dit hoorden, begonnen zij allen bitter te weenen en zeiden: »Allerliefste Meesteres, ook gij wilt dus van ons scheiden en ons alleen laten? In u alleen hebben wij nog troost op aarde; want zoo menigmaal wij u aanzagen, of op onze tochten aan u dachten, meenden wij onzen lieven Meester nog bij ons te hebben; doch als gij nu van ons scheidt, dan zijn wij arme, verlaten weezen." Maria zeide: »Weest getroost, lieve kinderen! Ik blijf nog drie dagen bij u, en zal u middelerwijl in den Heere troosten. En als ik bij mijnen Zoon kom, zal ik uwe voorspreekster zijn." Nu plaatsten zich de Apostelen rondom het bed van Maria, en luisterden met groote aandacht naar hare zoete woorden. En de Maagd openbaarde hun zoo verheven en zalige geheimen over God en het rijk der hemelen, dat al de harten der Apostelen sterk door het vuur der goddelijke liefde ontstoken werden. Zij lag op haar bed als eene roos in haren vollen bloei en als eene zuivere welriekende lelie in de lente. Al hare woorden en gebaren waren zoo minzaam en bevallig, dat men meende: zij ware een Engel van het Paradijs; daarom luisterden de Apostelen naar haar met onuitsprekelijke vreugde.

Den dertienden Augustus 's namiddags om drie ure werd de Maagd zoo geheel en al in God verslonden, dat ze als buiten zich zelve scheen te zijn; in zulke hemelsche verrukking bleef zij tot drie ure 's nachts. Toen kwam de Heere Jezus met de scharen zijner Engelen en Heiligen, door zulk een heerlijkheid omstraald, dat het gansche huis met een ongewoon licht vervuld werd. De H. Apostelen en alle vrome lieden, die in huis waren, zagen Christus en de Engelen met hunne lichamelijke oogen, en erkenden uit dit hemelsch licht, welke goddelijke dingen toen met Maria hebben plaats gehad. En Jezus trad tot de maagdelijke legerstede, omhelsde zijne lieve Moeder en zeide: »Wees gegroet, allerliefste Moeder, en verheug u; want nu is het gelukkig uur gekomen waarop gij met Mij het hemelsch Paradijs zult binnengaan." Hierop antwoordde Maria: »Gezegend zijt Gij, mijn allerhoogste God en Heer, dat Gij U gewaardigt, tot mij te komen, en mij uit dit ellendig tranendal weg te voeren!"

Nu verhieven de hemelsche koren hunne stemmen, begonnen psalmen te zingen en te jubelen en zeiden: »Geheel schoon zijt gij, Maria, en er is geen vlek in u! Uwe lippen zijn als honig; melk en honig is onder uwe tong; uwe oogen zijn als duiven-oogen, uwe lippen als granaatappelen en de geur uwer deugden overtreft alle specerijen. Zie, de winter is voorbij, de regenbui is opgehouden, de bloemen zijn te voorschijn gekomen, de bloeiende wijnbergen hebben hunnen geur verspreid en men heeft de stem van de tortelduif in ons land gehoord. Sta op en kom spoedig, o Koninginne! Kom van den Libanon, kom, gij zult gekroond worden! Als het middernachtuur nu gekomen was, noodigde de liefdevolle Jezus zijne geliefde Moeder tot de hemelsche vreugde uit met de woorden: »Sta op, mijne vriendin, mijne uitverkorene, Ik wil u op mijnen troon plaatsen, want naar u heb Ik ver-

langd!" Maria antwoordde: »Mijne ziel verheft den Heer, en verheugd heeft zich mijn geest over God mijnen Zaligmaker! De Heer heeft nedergezien op de nederigheid van zijne dienstmaagd; want zie, van nu af zullen alle geslachten mij zalig noemen. Mijn hart is bereid, o God, mijn hart is bereid. In uwe handen beveel ik mijnen geest." — Hierop daalde de volheid der goddelijke Majesteit in het allernederigste hart der Maagd, en vervulde het zoo overvloedig met goddelijke vreugde, dat hare zoo H. ziel geheel en al in God verslonden werd.

Zóó scheidde deze onbevlekte ziel met onuitsprekelijk genoegen van haar gezegend lichaam, en werd door Jezus en de H. Engelen tot den troon der Allerheiligste Drievuldigheidgedragen.

Aldus luidt het oud, in zijne diepe, geestelijke beteekenis hoogst geloofwaardig verhaal. Onmiddellijk berreidden drie onschuldige maagden het H. lichaam ter begrafenis, bekleedden het met frisch, sneeuwwit lijnwaad, terwijl de Apostelen en de overige geloovigen met Psalmgezang de glorierijke Koningin des hemels verheerlijkten. Bij de begrafenis — zoo verhaalt de legende — ging de H. Joannes met den palmtak uit het paradijs in de hand, voorop. De Prinsen der Apostelen Petrus en Paulus namen het lijk op, en de overige Apostelen hielpen hen dragen. Al de leerlingen van Jezus met de geloovigen, die te Jerusalem waren, volgden den stoet biddend en psalmen zingend; en zelfs de Engelenscharen vereenigden hunne stemmen met de gezangen dezer vromen. Zóó werd het lichaam van Maria naar het dal van Josaphat, in de nabijheid van den Olijfberg gedragen en in een steenen graf gelegd. De Apostelen en vele geloovigen bleven bij het graf in gebed, overweging en het zingen van loffliederen tot den derden dag, d. i. tot den 15 Augustus, op welken dag, volgens de christelijke overlevering, ook het gezegend lichaam van Maria ten hemel werd opgenomen.

5. Ter eere van deze wondervolle opneming van het lichaam en de ziel van Maria ten hemel viert de Kerk jaarlijks het schoone Feest der Hemelvaart van Maria. Vele geleerden zijn van gevoelen, dat dit feest reeds door de H. Apostelen is ingesteld; en de geschiedenis verzekert, dat het in het Oosten, ten tijde van Keizer Constantijn den Groote, met de meeste pracht gevierd, en in het Westen in elk geval van af de zesde eeuw als een hoofdfeest gehouden werd. De Kerk, zooals uit de kerkelijke gebeden duidelijk blijkt, viert op dezen hoogen dag niet slechts de opneming ten hemel van de allerzuiverste ziel maar ook van het gezegend lichaam van Maria; want, ofschoon de leer over de lichamelijke hemelvaart der lieve Moeder Gods tot nog toe geen geloofspunt in den strengen zin van het woord, maar enkel eene overoude kerkelijke overlevering is, ware het toch (volgens de verklaring van den geleerden Paus Benedictus XIV) evenzoo goddeloos en lasterlijk, als onverstandig en dwaas, aan

deze schoone, troostvolle leer te twijfelen. Dit blijkt uit de volgende negen punten.

a. De Oostersche Keizer Marcianus ontbood ten jare 451 den bisschop van Jerusalem Juvenalis bij zich en vroeg hem, of het lichaam der Moeder Gods al dan niet nog in Palestina begraven lag? In het eerste geval immers wilde Marcianus het in de nieuwe Maria-kerk laten overbrengen, die zijne gemalin Pulcheria te Constantinopel gebouwd had. Juvenalis gaf hem ten antwoord: »In de H. Schrift wordt wel van den dood van Maria geene melding gemaakt, doch volgens eene zeer oude en volkomen zekere overlevering zijn de Apostelen toen Maria's dood naderde, uit de verschillende landen, waar zij het Evangelie gepredikt hebben, naar Jerusalem gekomen; en is het H. lichaam van Maria onder het gezang van de Engelen en Apostelen te Gethsemani begraven. En toen het graf op den derden dag wederom geopend is, hebben zij het H. lichaam niet meer gevonden, maar alleen de lijkdoeken, die een onbeschrijfelijk aangenamen geur verspreidden. De Apostelen hadden toen wederom het graf verzegeld en waren overtuigd, dat de Heer het onbevlekt H. lichaam van Maria, reeds vóór den algemeenen dag des oordeels, met de onsterfelijkheid vereerd en door de Engelen naar den hemel heeft laten overbrengen." — Deze mededeeling is van den griekschen geschiedschrijver Nicephorus Callistus.

b. Volkomen hetzelfde verhaalt ons de H. bisschop Gregorius van Tours, die in 't jaar 595 gestorven is: — »Christus en de H. Apostelen waren bij den dood van Maria tegenwoordig en gene heeft de ziel van Maria bij hare scheiding aan den Aartsengel Michael overgegeven, om ze ten hemel te dragen. De Apostelen hadden nu aan het graf wacht gehouden, en de komst des Heeren afgewacht. Deze is wederom spoedig onder hen verschenen, en heeft de Engelen gelast, het lichaam zijner allerheiligste Moeder naar den hemel te brengen, waar het nu, in eeuwige gelukzaligheid, met de ziel van Maria wederom vereenigd is.

c. Het Misgebed van Gregorius den Groote uit het jaar 600 luidt aldus: »Wij bidden U, Heer, dat ons door het verheven feest van dezen dag, waarop de Moeder Gods wel voor het tijdelijke gestorven is, maar door de banden des doods niet gebonden blijven kan, voordeelige hulp verleend worde."

d. De grieksche Kerkvader Joannes Damascenus verhaalt omstreeks het jaar 730 den dood en de hemelvaart van Maria bijna met dezelfde woorden als de bisschop Juvenalis, en voegt er nog bij: »Onder de Apostelen, die bij Maria's dood bijeen gekomen waren, ontbrak alleen de H Thomas, deze is drie dagen later gekomen, en verlangde dadelijk het gezegend lichaam, dat den Heer gedragen had, nog eens te zien en te vereeren. Daarom werd het graf wederom geopend, doch het lichaam was nergens meer te vinden; een liefelijke geur vervulde het graf, en de Apostelen waren eenstemmig overtuigd, dat God, die het lichaam van Maria in en na de geboorte van haren Zoon in maagdelijke ongeschondenheid bewaard had, het ook in haren dood voor verrotting behoed en door de opneming in het Rijk der hemelen heeft willen verheerlijken."

e. De griekſche Kerk hield de aloude leer over de lichamelijke hemelvaart van Maria zoo vast, dat ze op eene Kerkvergadering in Armenië, ten jare 1342, de verklaring aflegde: »Doen te weten aan elk en een ieder, dat de Kerk der Armeniërs gelooft en er in volhardt, dat de H. Moeder Gods door de kracht van Christus, met lichaam en ziel ten hemel is opgenomen." — En nog ten jare 1672 verklaarde de grieksche Kerk plechtig op eene Kerkvergadering te Jerusalem, dat tegen de aanhangers van Calvijn gehouden werd: »Buiten allen twijfel is de allerheiligste Maagd niet alleen een groot en wondervol teeken op aarde, omdat ze God in het vleesch ter wereld gebracht heeft en zij ongeschonden Maagd gebleven is; maar zij is ook een groot en wondervol teeken in den hemel, omdat zij daarin met lichaam en ziel is opgenomen; want ofschoon haar vlekkeloos lichaam in het graf gesloten werd, is het toch ten derden dage, evenals het lichaam onzes Heeren, ten hemel opgevaren."

f. In de Roomsch Katholieke Kerk heb-

ben alle groote godgeleerden van de middeleeuwen de leer der lichamelijke ten hemel-opneming van Maria gehouden.

g. De soldij der zonde is de dood. Werd nu Maria van den eersten oogenblik van haar bestaan voor elke, zelfs voor de erfzonde bewaard, dan volgt daaruit, dat zelfs de dood geene eigenlijke heerschappij over haar uitoefenen, noch haar gezegend lichaam de verrotting zien kon.

h. Dit vlekkeloos lichaam was de H. werkplaats, waarin het lichaam van Christus, den Verwinnaar over dood, graf en verrotting, gevormd werd. Hoe zou nu dit maagdelijk lichaam de prooi der dood en verrotting hebben kunnen worden!

i. Heeft Maria aan den Heer van hemel en aarde haar lichaam, haar maagdelijk lichaam tot woonplaats gegeven, dan schijnt het ook passend, dat ook deze haar zijn Hemelrijk tot woonstede gaf, gelijk dit de H. Bernardus met deze woorden zoo schoon zegt: »Toen onze Heer in deze wereld trad, had Maria Hem in de edelste woning op aarde, in den tempel van haren maagdelijken schoot opgenomen. Daarom heeft de Heer ook haar heden op den schoonsten troon van zijn hemelsch Rijk verheven. En welke menschelijke geest is in staat zich de heerlijkheid voor te stellen, waarmede de glorierijke Koningin heden ten hemel gevaren — den eerbied en de liefde, waarmede de hemelsche heerscharen haar tegemoet trokken, de jubelliederen onder wier geluid zij tot den troon der heerlijkheid geleid — de minzaamheid en goddelijke omhelzingen, waarmede zij door haren goddelijken Zoon opgenomen en boven alle schepselen verheven is.

6. De Kerk verbindt met het geheim der hemelvaart van Maria hare heerlijke Kroning in den hemel. Want het was billijk en passend, dat zij, die weleer met Jezus de doornenkroon van smaad en verachting gedragen had, ook nu met Hem in de Kroon der onsterfelijke heerlijkheid deelde, het was billijk en passend, dat de vlekkelooze, die onder al de millioenen schepselen des hemels en der aarde tot waarachtige Moeder van den Zone Gods was uitverkoren, ook nu over al de millioenen schepselen des hemels en der aarde, als Koningin van de Engelen en menschen plechtig werd aangesteld, en dat haar van de negen koren der zalige geesten, zoomede van de zielen van alle uitverkoren, H. menschen, hulde, lof en eer gebracht werd. Het was billijk en passend, dat de doorluchtige, aan wie weleer op aarde de Zoon van den levenden God onderdanig geweest was, door Dezen nu ook met de hoogste macht bekroond werd, zoodat alles, wat zij Hem verzoekt, haar dadelijk wordt toegestaan. Daarom arme en met zonden beladene ziel sla uw oog omhoog op die schitterende, met glans omstraalde Koningin des hemels: haar teeder moederoog zegt u, dat zij u helpen wil; en de kroon, die zij op haar hoofd draagt, is het onderpand, dat zij u helpen kan. Versmaad

de hand dezer machtige, koninklijke vriendin niet: zij trekt u uit den afgrond uwer ellende naar boven, en geleidt u sterk en zegevierend voorbij de klippen der bekoring in de armen van haren goddelijken Zoon, opdat ook gij in Christus Jezus opgroeit tot een nieuw, bovennatuurlijk leven en in de genadevolle geheimen van zijn leven, lijden en verheerlijking deelt!

Groote, roemwaardige en met heerlijkheid bekroonde Koningin Maria! Vergeet ons niet! Om de zonden werd de aarde vervloekt, en de doornenkronen, die uit den ongelukkigen grond zijn voortgesproten, wonden ons hoofd. Maria, heerlijke Moeder van Hem, die den vloek in zegen veranderd, en de doornenkroon, tot boeting onzer schuld op zijn eigen hoofd genomen heeft, Maria, versierd met de stralenkroon van eeuwige heerlijkheid, vergeet ons niet. Genees de wonden, die de doornen der zonden ons geslagen hebben, verzacht het leed onzer zielen, en breng ons door uwe moederlijke voorspraak tot de kroon der uitverkorenen. Amen.

ZEVENDE HOOFDDEEL.

HET GEHEIM EN WONDERVOL VOORTLEVEN VAN ONZEN HEER EN ZALIGMAKER JEZUS CHRISTUS IN ZIJNE KERK OP AARDE.

1.

Wij hebben dan nu aan de hand der H. Evangelisten onzen lieven Heer en Verlosser van de kribbe in den stal te Bethlehem tot aan het kruis op Golgotha, ja tot aan zijne heerlijke hemelvaart vergezeld, en gezien hoe Hij aan de toen levende Joden de hemelsche waarheden verkondigd, aan allen, die van goeden wille waren de genade der verlossing geschonken, en hoe Hij alles wat Hij verkondigd en gedaan heeft, door zijnen offerdood bezegeld heeft.

Doch nu vraagt men: Welke beteekenis heeft deze Christus voor ons, voor de geslachten, die eeuwen en eeuwen na die dagen optreden? Niemand onzer heeft dien Christus met lichamelijke oogen gezien; niemand heeft de hemelsche boodschap uit zijnen mond gehoord, op niemand onzer heeft Hij de zegenende, genadeschenkende hand gelegd, en aan niemand onzer werd het gegeven, met Maria, met Magdalena en Joannes onder het kruis te staan en met zijn verzoeningsbloed besproeid te worden. Hij is ten hemel gevaren en zit aan de rechterhand van den eeuwigen Vader in ongenaakbare heerlijkheid; wij daarentegen zijn aan deze aarde gebonden; bijgevolg hebben wij geen deel aan de waarheid, aan de genade, aan de zegeningen van dezen Christus? Dwaze mensch, die zoo spreekt! Open het oog des geloofs, en gij zult erkennen, hoe diezelfde Christus, met de geheele volheid zijner wijsheid, macht en erbarming, op geheimvolle wijze ook hier op aarde onder ons voortleeft. Want Hij heeft beloofd: Zie, Ik ben met u al de dagen tot het einde der wereld.

Onderzoek dus en ga met de grootste oplet-

tendheid na, welken maatregel onze lieve Zaligmaker genomen heeft, om onder ons voort te leven en het werk zijner verlossing in alle landen en door alle eeuwen ten einde toe voort te zetten.

Christus heeft ons verlost als Leeraar door de hemelsche waarheid, die Hij ons gepredikt heeft; als Priester — door de verzoenings-offerande, die Hij voor ons aan het kruis heeft opgedragen; als Koning — door de geboden en voorschriften, die Hij ons heeft ingeprent. De godmenschelijke Leeraar heeft ons door de hemelsche waarheid van de geestelijke blindheid verlost; de godmenschelijke Priester heeft ons door zijnen offerdood van de schuld der zonden verlost; de godmenschelijke Koning heeft ons door zijne geboden en voorschriften van alle dwaasheid en buitensporigheid des levens verlost.

Welnu, leeft zijn leerambt, zijn priesterschap en zijne koninklijke waardigheid op aarde werkelijk voort, dan leeft ook immers de Verlosser op aarde aanhoudend voort! Hoe zoudt gij het eerste kunnen betwijfelen?

Herinner u, hoe de godmenschelijke Leermeester zijne Apostelen heeft uitgezonden, om al de hemelsche waarheden, die zij van Hem gehoord hadden, aan de volken der aarde te verkondigen, en wel met dezelfde zekerheid en onfeilbaarheid, waarmede Hij die zelf gepredikt heeft: »wie u hoort, die hoort Mij."

Herinner u, hoe de godmenschelijke Hoogepriester op den vooravond van zijn lijden de offerande der verlossing op geheimvolle wijze vooraf heeft opgedragen: »Dit is mijn lichaam, dat voor u gegeven wordt — dit is mijn bloed, dat voor u vergoten wordt." Herinner u, hoe Hij dit allerheiligst lichaam en bloed, d. i. zijne eigen offerande voor alle tijden aan de handen zijner Apostelen heeft toevertrouwd en overgegeven met de woorden »Doet dit (wat Ik gedaan heb) ter mijner gedachtenis!"

Herinner u, hoe Hij de Apostelen de volmacht gaf, te doopen, zonden te vergeven, te zegenen, in een woord: de genade in zijnen naam uit te deelen, zoodat deze Apostelen later met vol bewustzijn van zich zelven konden zeggen: »Ieder achte ons dus als dienaars van Christus en als uitdeelers van de geheimen der genade Gods."

Herinner u ten slotte, hoe de godmenschelijke Koning, zijne geestelijke, koninklijke waardigheid op de Apostelen heeft overgedragen, met de woorden: »Mij is alle macht gegeven in den hemel en op de aarde. Gelijk de Vader Mij gezonden heeft, zoo zend Ik u." Daarom hebben de Apostelen aan de volken, tot wie zij kwamen, met goddelijke macht al die wetten en voorschriften gegeven en al die verordeningen gemaakt, die zij tot het geestelijk welzijn en tot de eeuwige zaligheid der menschen nuttig en noodzakelijk hielden.

Daaruit blijkt duidelijk, dat Christus, ofschoon Hij ten hemel gevaren was, ons toch niet als weezen wilde nalaten, maar onder ons blijven en zijn drievoudig verlossingsambt — door de Apostelen, als zijne uitverkoren werktuigen — tot het einde der wereld voorzetten. In vereeniging met hun opperhoofd, den H. Petrus moesten de Apostelen Gods woord verkondigend, de genade uitdeelend, en alles regelend over de geheele wereld als H. »menschenvisschers" trekken, om alle menschen aan de waarheid, de genade en de verlossing in Christus deelachtig te maken, hen met Jezus Christus in levensgemeenschap te brengen, hen allen tot een groot, heerlijk geheel, tot een geheimvol lichaam waarvan Christus het onzichtbaar opperhoofd is, te verbinden.

Dezen last had Christus zijnen Apostelen opgelegd. Doch aan de Apostelen maar alleen? De Apostelen waren sterfelijke menschen, die slechts weinige jaren na Christus de een na den anderen ten grave daalden. Doch het drievoudige ambt, dat de Heer hun had opgedragen, moest op aarde tot aan het einde der wereld voortduren. Hieruit blijkt duidelijk, dat, toen Jezus Christus aan de Apostelen de drievoudige macht gaf, om Zijn verlossingswerk voort te zetten, Hij niet enkel de twaalf mannen, die toen juist voor Hem stonden, op 't oog had, maar dat zijn godmenschelijke blik ook al hunne wettige opvolgers (de pausen, de bisschoppen en hunne ondergeschikte medehelpers,

de priesters) tot aan het einde der tijden omvatte, als] stonden zij reeds toen voor Hem tegenwoordig. En in dezen zin zeide Hij tot hen: »Zie, Ik ben met u alle de dagen, tot aan het einde der wereld."

De Apostelen en hunne wettige opvolgers: dat zijn dus de mannen, aan wie Christus den last gaf, Hem onder alle volken en uit alle tijden, een H. genootschap, eene gemeente Gods te vestigen, of liever de, door Christus zelven gestichte gemeente Gods bij alle volken uit te breiden en door alle tijden voort te planten.

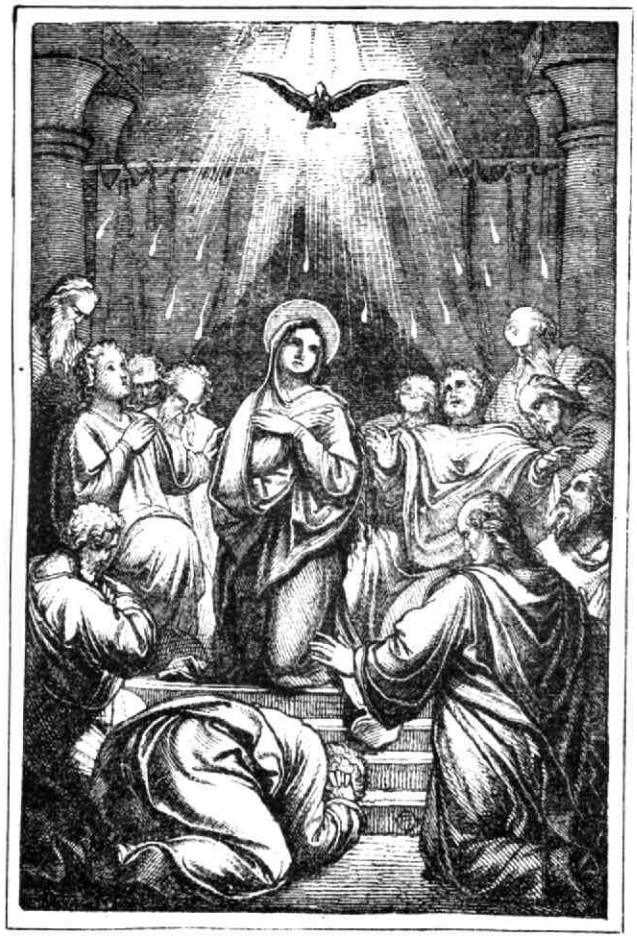

Deze gemeente Gods, die oorspronkelijk slechts uit de Apostelen en de leerlingen van Jezus bestond, en later — als het wonderlijk zaadkorreltje — tot een de gansche wereld overlommerenden boom opgegroeid is: die gemeente is de algemeene of Katholieke Kerk. In deze Kerk zet Jezus Christus — door de plaatsbekleeders den dienst der Apostelen en van hunne wettige opvolgers — zijne verlossing voort, en past die tot aan het einde der tijden op ieder in het bijzonder toe. Zijne waarheid, zijne genade ter zaligheid, zijn verlossingsoffer, al zijne godmenschelijke verdiensten van de krib tot aan het kruis, dat alles zijn de hoogheerlijke rijkdommen dezer gemeente, de H. corporatie-goederen, waarin elkeen deelt, die door het Doopsel lidmaat van dit H. lichaam der Katholieke Kerk geworden is.

2. Is het nu echter ook ontwijfelbaar zeker, dat de Verlosser den Apostelen en hunnen wettigen opvolgers den last en de macht gegeven heeft, deze zijne H. Kerk in waarheid en heiligheid te leiden en alle menschen in dezelve te brengen, dan stuiten wij al dadelijk op eene groote moeielijkheid. Zulk een werk is geheel en al bovenmenschelijk; de Apostelen nu en alle priesters zijn maar bloote menschen, en bijgevolg sterfelijke zondige, en aan dwaling en onbestendigheid blootgestelde wezens. Hoe konden en kunnen zij dit bovenmenschelijk werk volbrengen? En vooronderstelt ook, de H. Apostelen zijn door Christus dermate in het geloof, in de heiligheid van leven en in ijver voor het Rijk van God op aarde bevestigd, dat het hun gelukt het hun toevertrouwd onderpand van Christus zuiver te bewaren en er de volken van dien tijd aan deelachtig te maken: waaruit zouden dan hunne opvolgers door alle eeuwen heen de noodige kracht tot zulk werk putten? Ach, aan hoeveel eigenzinnigheid, hartstocht en onbestendigheid is de arme menschelijke natuur onderhevig! Zal dit algemeen bederf der menschelijke natuur zich niet ook dermate van de ledematen der Kerk meester maken, dat het werk van Christus weinige jaren na den dood der Apostelen aan 't waggelen geraken en instorten moet?

Hoevele broederschappen, genootschappen en vereenigingen zijn er in den loop dezer achttien eeuwen opgericht! En al hadden zij aanvankelijk nog zoo goede strekking, en al waren zij allerverstandigst ingericht, het kwaad is er met

verloop van tijd ingeslopen, zij zijn geheel en al veranderd of vervallen en spoorloos verdwenen. Moest het der katholieke Kerk niet evenzoo vergaan? Neen! Deze Kerk is door Christus niet alleen gesticht, maar Hij heeft haar ook voor alle tijden eene goddelijke levenskracht ingestort; Hij heeft haar werkelijk zijnen Geest gegeven, gelijk ons dit door den H. Lucas in de Handelingen der Apostelen (II.) verhaald wordt.

En toen de dagen van het Pinksterfeest vervuld werden, waren zij allen te zamen op dezelfde plaats. En plotseling ontstond er uit den hemel een geluid als van een aankomenden hevigen wind, en vervulde heel het huis, waar zij gezeten waren. En er verschenen hun verdeelde tongen, als van vuur, en op een iegelijk van hen zette zich eene neder. En zij werden allen met den H. Geest vervuld, en begonnen te spreken in verschillende talen, naar dat de Heilige Geest hun gaf uit te spreken.

Te Jerusalem nu waren Joden woonachtig, godvruchtige mannen uit alle volken onder den hemel. Toen dan dit geluid geschied was, liep de menigte samen; en zij werden in hun gemoed onthutst, omdat een iegelijk hen hoorde spreken in zijne eigene taal. En zij waren allen verbaasd, en zij verwonderden zich, zeggende: Zie, zijn niet alle dezen, die daar spreken, Galileërs? En hoe hoorden wij dan, een iegelijk onze taal, waarin wij geboren zijn? Parthers en Meders, en Elamieten, en inwoners van Mesopotamie, van Judea en Cappadocie, van Pontus en Azie, van Phrygie en Pamphylie, van Egypte en de streken van Lybie bij Cyrene, en vreemdelingen uit Rome, zoo Joden als Proselieten, Creters en Arabieren — wij hoorden hen in onze talen de groote werken Gods verkondigen. En allen stonden verbaasd en waren verwonderd, en zij zeiden tot elkander, wat mag dit toch wel zijn? Doch anderen zeiden spottende: Die menschen zijn vol van nieuwen wijn! Maar Petrus daar staande met de elven, verhief zijne stem en sprak tot hen: Gij mannen van Judea, en allen gij inwoners van Jerusalem, bekend zij u dit, en opent uwe ooren voor mijne woorden. Deze menschen toch zijn niet dronken, gelijk gij vermoedt; want het is *eerst* de derde uur van den dag; *d. i. negen ure 's morgens*; maar dit is het nu, wat gezegd is door den profeet Joël: En het zal geschieden in de laatste dagen zegt de Heer, dat Ik van mijnen Geest zal uitstorten over alle vleesch; en uwe zonen en uwe dochteren zullen profeteren, en uwe jongelingen zullen visioenen zien, en uwe ouden zullen droomen droomen. En ook over mijne dienstknechten en over mijne dienstmaagden zal Ik in die dagen van mijnen Geest uitstorten, en zij zullen profeteren. — Mannen van Israël, hoort deze woorden. Jezus den Nazarener, een man onder u van God goedgekeurd door krachten en wonderen en teekenen, welke God door Hem in uw midden gedaan heeft, gelijk ook gij wel weet; dezen *man*, toen Hij naar Gods bepaalden raad en voorwetendheid was overgegeven, hebt gij door de handen van goddeloozen aan *het kruis* gehecht en ter dood gebracht. Dezen Jezus heeft God opgewekt, waarvan wij allen getuigen zijn. Nadat Hij dan door Gods rechterhand verhoogd was, en van den Vader de beloften des Heiligen Geestes ontvangen had, heeft Hij dien uitgestort, welken gij ziet en hoort.

Nu kunt ge begrijpen, waarom de katholieke Kerk — de eenige onder alle vereenigingen op aarde — niet wankelt en niet instort, waarom de waarheid in haar, te midden der duisternissen van de wereld, nooit bewolkt, en waarom de genade ter zaligheid in haar, te midden van het bederf der menschen, nooit gelasterd wordt: — door den adem Gods, die haar op het Pinksterfeest werd ingestort, is zij voor

alle tijden onsterfelijk gemaakt! Ja de Geest Gods woont werkelijk in haar, die Geest, die het aanschijn der aarde vernieuwt, zooals de Psalmist zingt; die goede en zoete Geest, van welken het Boek der Wijsheid melding maakt; die Geest van wijsheid en verstand, van goeden raad en sterkte, van wetenschap en godsvrucht, welken Isaïas voorzegde; die Geest, die onze zwakheid te hulp komt, gelijk de H. Paulus aan de Romeinen schrijft; die Geest, dien Christus aan zijne Apostelen beloofd heeft, opdat Hij hen alles leere, en in elke waarheid inleide.

Daar de Christelijke Kerk op Pinksterdag dezen Geest Gods als haar eigendom en hare innerlijkste levenskracht gekregen heeft, daarom kan haar de persoonlijke vergankelijkheid harer zichtbare geleiders en bestuurders geene schade veroorzaken; daarom blijft zij zelfs — ook als sommige harer ledematen door dwaling en ondeugd wegsterven en zich van haar afscheiden — zuiver en onbevlekt en onsterfelijk; zij blijft de »grondzuil der waarheid," zooals de H. Paulus haar noemde, en de poorten der hel zullen haar nooit overweldigen.

3. Daarover verheugt zich jaarlijks op het Pinksterfeest de geheele Christenheid, en dankt haar lieven Heer voor het goddelijk geschenk, dat Hij haar op dezen dag voor eeuwig gegeven heeft.

Over het H. Pinksterfeest en zijne beteekenis is reeds in het eerste deel van dit boek (bl. 111) gesproken. 'T is evenals het christelijk Paaschfeest, uit het Jodendom in de christelijke Kerk overgegaan, en is de eigenlijke en ware vervulling van het Pinksterfeest van het Oud Testament, d. i. de gedachtenis van de plechtige en wondervolle inzegening van de Kerk van het Nieuw Verbond door den H. Geest, evenals het Joodsche Pinksterfeest de gedachtenis was van de plechtige en wondervolle inzegening der Kerk van het Oude Verbond door de wetgeving op Sinaï.

De instelling en allerplechtigste viering van het christelijk Pinksterfeest had reeds in de apostolische tijden plaats, en de oudste vaders en schriftverklaarders der Kerk spreken ons van dit feest. De christenen der eerste eeuwen waakten den ganschen nacht voor het Pinksterfeest onder gemeenschappelijke gebeden, geestelijke gezangen en godvruchtige lezingen, en bereidden zich daarenboven door strenge vaste tot de ontvangst der feestgenade voor. Van dit godvruchtig nachtwaken (Vigilia) komt onze Pinkster-vigilie, d. i. de heiliging van den avond voor Pinksteren of Pinkster-Zaterdag als vastedag. In de godsdienstplechtigheid van Pinkster-Zaterdag wordt, evenals op Zaterdag voor Paaschen, plechtig het Doopwater gezegend, omdat in de christelijke oudheid, wanneer nog zeer dikwijls volwassene nieuwbekeerlingen te doopen waren, het doopsel in den regel op deze twee dagen werd toegediend.

De roode kleur van het misgewaad, hetwelk op het Pinksterfeest, zoowel als de daarop volgende acht dagen, de Pinkster-octaaf, gebruikt wordt, herinnert ons aan de gestalte der geheimvolle vurige tongen in welke de H. Geest over de Apostelen nederdaalde. In vele Kerken wordt deze genadevolle nederdaling van den H. Geest ook daardoor zinnebeeldig voorgesteld, dat men van het kerkgewelf het beeld eener zwevende duif over het volk aflaat; ook worden in verschillende streken bloemen van allerlei kleur in het ruim der Kerk afgeworpen, ter herinnering aan het wonder der verschillende talen, terwijl trompetgeschal het geweldig geluid bij de nederdaling van den H. Geest voorstelt, en de schoone hymnus »Veni Creator Spiritus" (Kom, Schepper, Geest) afwisselend door den priester en het koor gezongen wordt.

Middelerwijl ligt het geloovig volk aanbiddend op de knieën, en gedenkt met inwendige blijdschap de zevenvoudige gaven, die de H. Geest op Pinksterdag aan allen, die van goeden wille zijn, overvloediger dan anders mededeelt; het gedenkt de verwonderlijke verandering, verlichting en sterkte der H. Apostelen die van nu af de leer van het kruis voor vorsten en volken, voor geleerden en ongeleerden, voor rijk en arm zoo kloekmoedig en opgetogen verkondigd en de Kerk

Gods naar alle werelddeelen uitgebreid hebben; doch met dankbare bewondering gedenkt het ook den wondervollen bijstand dezer Kerk, waarin nu door de werking van den H. Geest het verlossingswerk van Christus door alle eeuwen heen wordt voortgezet, zoodat elke mensch, die van goeden wille is, ook heden nog in de waarheid, in de genade en in den offerdood van Christus even zoo waarlijk en wezenlijk kan deelen, als hadde hij zelf in de dagen van Christus geleefd.

4. Is dit zoo, en leeft en werkt Jezus Christus in deze zijne Kerk tot het einde der wereld voort, dan behoort blijkbaar de Geschiedenis der Kerk noodwendig tot de geschiedenis van onzen lieven Heer en Zaligmaker Jezus Christus, — volkomen op dezelfde wijze, als de geschiedenis van het Oude Testament daartoe behoort. Alleen hij, die de verlossing in hare voorbereiding van het Oude Testament — in hare vervulling op Golgotha, en in hare voortzetting door de Kerk kent; alleen hij, die den Zone Gods met het oog des geloofs gezien heeft, hoe Hij het menschdom in den ouden Bond door de uitverkiezing der Patriarchen en Profeten en de wondere leiding van het Joodsche volk op zijne komst heeft voorbereid — — hoe Hij dan in den vleesche verschenen is, en 33 jaren lang in menschelijke gestalte op aarde geleefd, geleden en gezegenvierd heeft — — en hoe Hij nu, als onze onzichtbare Heer en Verlosser, door alle eeuwen voortgaat, en de uitverkorenen door de werking van de H. Kerk tot zich trekt: — hij alleen kan zeggen, dat hij onzen lieven Heer en Zaligmaker eenigermate kent, en in dat groote geheim van zaligheid geschouwd heeft, waarin de Engelen zelfs hun vermaak vonden.

Welaan dan, christelijke Lezer, vergezel met godvruchtige stemming en H. deelneming uwen Verlosser op dezen zijn geheimvollen tocht door alle eeuwen tot op onze dagen. Daar zult gij zien:

1. Hoe Christus zich aan alle volken openbaart door de prediking zijner zendelingen en hoe zijne Kerk naar alle deelen der wereld wordt uitgebreid;

2. Hoe Christus in deze Kerk voortleeft als de Verlosser en Hoogepriester in het H. Misoffer, in de Sacramenten en genademiddelen, die door de geloovige christenheid met immer grootere plechtigheid, verhoogden glans en beteekenisvolle ceremoniën omgeven worden;

3. Hoe Christus in deze Kerk voortleeft als Leeraar der waarheid en der hemelsche wijsheid, terwijl Hij de H. Vaders en Leeraars der Kerk zoo wonderlijk over de geheimen van Zijn Rijk verlicht, de Kerkvergaderingen door Zijnen H. Geest leidt, en de Pausen in hunne geloofsbeslissingen tegen elke dwaling bewaart;

4. Hoe Christus in zijne Kerk voortleeft als Koning, terwijl Hij zijne plaatsbekleeders, de Priesters, volgens hunne verschillende rangen bekleedt en door hen het Rijk Gods op aarde in orde en H. tucht bewaart;

5. Hoe Christus in zijne Kerk voortleeft als de Heilige, terwijl Hij sommige menschen tot buitengewone heiligheid roept, en bij name in het kloosterleven, in de verschillende kloosters en godsdienstige vereenigingen voor die geroepen zijn eene school van de hoogste deugd en evangelische volmaaktheid geopend heeft;

6. Hoe Christus in zijne Kerk voortleeft als de Miskende, terwijl zijne leer ten allen tijde — evenals in de dagen van zijn aardsch leven — door slechte en verblinde menschen, door dwaalleeraars, misvormd, bestreden en verworpen wordt;

7. Hoe Christus in zijne Kerk voortleeft als de Gekruisigde, terwijl zijne getrouwe ledematen in het bijzonder en de Kerk in 't algemeen door vijanden en valsche vrienden, openlijk of in 't geheim, met macht en list vervolgd, bespot, beroofd en veroordeeld worden;

8. Hoe eindelijk Christus in zijne Kerk voortleeft als de zegevierend verheerlijkte, terwijl de Kerk immer, te midden van haar grootst lijden en druk de eene overwinning na de andere behaalt en het wondervolle woord ten einde toe vervuld wordt: »In dit teeken *van het kruis* zult gij overwinnen!"

Ziedaar de inhoud der kerkelijke geschiedenis, zooals u die in de volgende bladzijden tot uw onderricht, stichting en troost zal worden verhaald.

ACHTSTE HOOFDDEEL.

HOE CHRISTUS ZICH AAN ALLE VOLKEN OPENBAART DOOR DE PREDIKING EN HOE ZIJNE KERK NAAR ALLE WERELDDEELEN ZICH UITBREIDDE, OF DE GESCHIEDENIS DER CHRISTELIJKE ZENDING.

1. *Het zendelingswerk van den H. Petrus.*

Petrus en Paulus staan aan het hoofd en in hun onmiddellijk gevolg de overige H. Apostelen en Evangelisten, en zoo zien wij voor ons oog eene schare van voortreffelijke mannen, priesters en monniken heen trekken, die de Heer tot werktuigen heeft uitgekozen, om zijne Kerk over alle landen en deelen der wereld uit te breiden! Die uitbreiding begon reeds door het wonder op Pinksterdag. Want de godvreezende Joden uit allerlei landen, die toen te Jerusalem waren, brachten de tijding van Christus en zijne Kerk naar hunne haardsteden over en bereidden duizenden welgestemde zielen tot aanneming van het Christendom, dat spoedig daarop de Apostelen, op last van God, naar alle deelen der wereld overdroegen. Vooral heerlijk was het zendelingswerk van den H. Petrus, den prins der Apostelen. Op het Pinksterfeest werden er door zijne prediking bij de 3000 bekeerd en in de gemeente Gods opgenomen. Als hij kort daarop den lamgeboren aan de poort van den tempel genezen had, groeide

de christelijke gemeente te Jerusalem aan tot 5000 man. Dan de prins der Apostelen moest niet slechts de eerste christelijke Kerk in het Jodenland, maar ook de eerste christelijke gemeente onder de heidenen stichten. Want Gods stem zeide hem, den heidenschen hoofdman Cornelius te Casarea op te zoeken. En zie, nauwelijks had Petrus hem, zijne huisgenooten en bekenden den dood en de verrijzenis van Christus gepredikt, of de H. Geest kwam over allen neder die zijn woord hoorden, en Petrus liet hen doopen. Zoo opende hij, aan wien de sleutels van het Rijk der hemelen gegeven waren, ook voor de heidenen de intrede in de gemeente Gods. Spoedig daarop zien wij hem als eersten bisschop van de eerste groote gemeente van bekeerde heidenen in de wereldstad Antiochië, waar de leerlingen en aanhangers van Jezus Christenen genoemd werden.

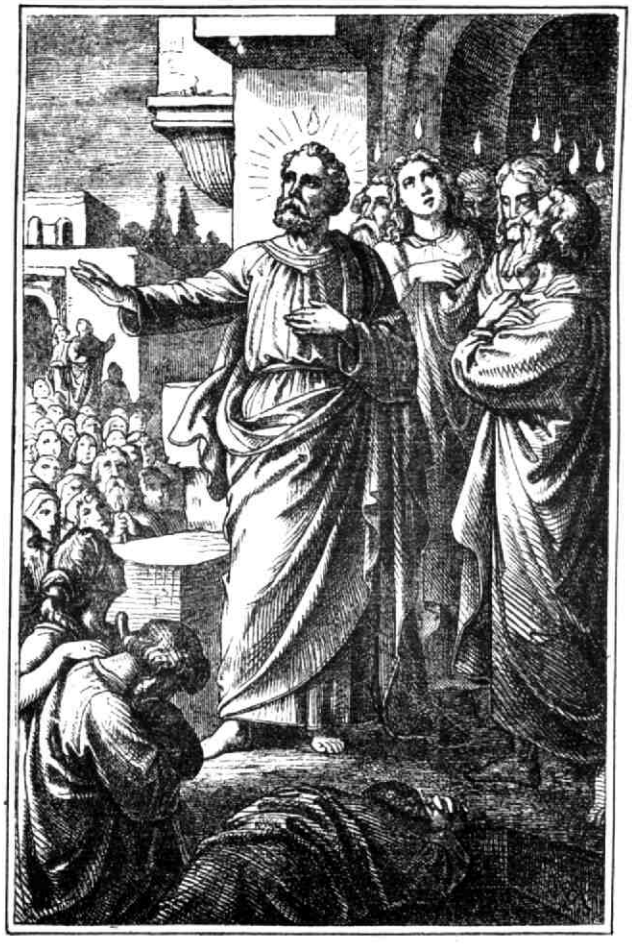

Van nu is de galileesche visscher, dien de Heer tot opperhoofd zijner Kerk gekozen had, aanhoudend op reis. Judea, Galilea, Samaria, Klein-Azie, Italie; overal werpt hij zijne netten uit om Joden en Heidenen voor Christus te winnen.

Het meest beteekenend was zijn verblijf in de keizerlijke stad Rome. Op Gods bevel verplaatste Petrus het middelpunt der christelijke Kerk naar Rome. De stad, welke tot nu toe de verzamelplaats van alle heidensch bijgeloof geweest was, zou voortaan het licht van den christelijken aardbodem worden; en op de puinen van den met bloed bevlekten heidenschen keizerstroon zou zich de vreedzame troon van den prins der Apostelen verheffen. Vijf en twintig jaren lang, zoo zegt ons de christelijke overlevering, namelijk van het jaar 42 tot 67 na de geboorte van Christus, bestierde Petrus de roomsche Kerk, ofschoon hij gedurende dien tijd ook menigmaal in andere landen het Evangelie verkondigde, en de verschillende nieuwe gemeenten van christenen bezocht — totdat hij eindelijk den 29 van Braakmaand (Juni) den berg Janiculus *) te Rome met zijn martelaarsbloed drenkte.

Thans was het profetisch woord van Christus vervuld: »Gij zult uwe handen uitsteken, en een ander zal u omgorden: volg Mij na!" De dienaars van den wreedaard Nero omgordden den man Gods met boeien en bonden hem — evenals 33 jaren vroeger den goddelijken Meester — aan het kruis; en de trouwe leerling stak bereidwillig zijne armen op het kruishout uit, en was blijde, zijnen Heer in den dood des kruises »na te kunnen volgen." Doch hij achtte

*) Op deze, nabij den Vaticaanschen heuvel gelegen hoogte werd reeds vroeg eene Kerk gebouwd. Deze heet thans S. Pietro in Montorio. In vroegere tijden heette ze S. Maria in Castro aureo, aldus genaamd naar het nabijgelegen kasteel, hetwelk hier op het hoogste punt van Rome stond. In den hof van het met deze Kerk verbonden Franciscanen-Klooster staat eene schoone kleine rotonde, die zich boven de plaats van het kruis van den prins der Apostelen verheft. In het beneden gedeelte van dit gebouw toont men nu

zich niet waardig op dezelfde wijze als de goddelijke Meester te sterven, en smeekte daarom zijne beulen om de gunst van met het hoofd naar beneden gekruisigd te worden.

2. *Het zendelingswerk van den H. Paulus.*

a. De doorluchtige naam van den H. Paulus, ook Saulus genaamd, is onafscheidelijk van den roemrijken naam van den H. Petrus. Van dezen grooten leeraar der volken heeft Christus zelf verzekerd: »Deze is mij een uitverkoren werktuig, om mijnen naam bekend te maken aan Heidenen en Koningen en aan de kinderen Israëls. (Hand. IX: 15.) Opgevoed in de school der Phariseërs was hij aanvankelijk een hevig bestrijder van het christendom en verzocht zelf van den Hoogenpriester te Jerusalem brieven om de christenen te Damascus op te sporen en aan het Joodsch gerecht over te leveren. Op de reis derwaarts trof hem de straal der goddelijke genade. (Ib. 3—8). En terwijl hij op reis was, geschiedde het, dat hij Damascus naderde; en plotseling omstraalde hem een licht van den hemel; en ter aarde gevallen zijnde, hoorde hij eene stem, die tot hem zeide: Saül, Saül! waarom vervolgt gij Mij? En hij zeide: Wie zijt gij, Heer? En die zeide: Ik ben Jezus, dien gij vervolgt. Het schaadt u, de hielen tegen den prikkel te slaan. En hij, bevende en ontroerd, zeide: Heere! wat wilt gij, dat ik doen zal? En de Heer zeide tot hem: Sta op, en ga de stad in; en daar zal u gezegd worden wat gij doen moet. — Die mannen nu, die hem vergezelden, stonden verbaasd, daar zij wel de stem hoorden, maar niemand zagen. En Saulus stond van de aarde op, en met opene oogen zag hij niets.

Paulus bleef nu drie dagen in Damascus, blind, zonder spijs of drank, en riep uit de diepte van zijn hart om barmhartigheid tot den Heer. En op den derden dag zond God Ananias, naar de meening van vele ouden, een der 72 leerlingen, tot Saulus. Hij zeide tothem: Broeder Saulus, de Heere heeft mij gezonden, Jezus, die u verschenen is op den weg, dien gij kwaamt, opdat gij zoudet zien, en vervuld worden met den Heiligen Geest. (Ib. 17.) En terstond kreeg Paulus zijn gezicht weder, stond op en werd gedoopt.

Hoe verbaasd stonden de Joden te Damascus, toen hij, weleer een zoo ijverig Phariseër en vijand van de christenen, in hunne Synagoog optrad, en met hemelsche opgetogenheid den gekruisigden Nazarener als den beloofden Messias predikte! Doch Paulus verliet kort daarop de stad, en leefde gedurende drie jaren stil en verborgen in Arabië, zich tot zijne bediening voorbereidende.

b. Zijne eerste groote missie-reis begon in het jaar 45, van uit Antiochie in gezelschap van de H. Marcus en Barnabas. Deze reis duurde ruim vier jaren en beslaat eene streek van nagenoeg 600 uren. Op deze reis stichtte Paulus

nog de plaats aan, waar het kruis van den H. martelaar stond, die hier op de hoogte, dus recht in 't gezicht van de eeuwige stad, zijnen Heer en Meester in den dood volgde. Zijn lichaam werd in de vaticaansche catacomben, neven den circus van Nero, bijgezet.

DE MARTELDOOD VAN DEN VORST DER APOSTELEN DEN H. PETRUS.

christelijke gemeenten op het eiland Cyprus, als ook in vele steden en streken van Klein-Azië, en wijdde daarvoor, onder gebed en handenoplegging priesters en bisschoppen.

De H. Lucas verhaalt ons in de Handelingen der Apostelen (XIV: 5—19) over de strijden en lotgevallen van dezen H. missionaris een merkwaardig voorbeeld: Doch toen er door de Heidenen en de Joden met hunne oversten een ontwerp gesmeed was om hem te mishandelen en te steenigen, vluchtten zij naar Lystre. En er zat te Lystre een zeker man, zonder kracht in de voeten kreupel van den schoot zijner moeder af, en die nooit had gegaan. Deze hoorde Paulus spreken; en hij, hem aanstarende en ziende, dat hij geloof had om gezond te worden, zeide met luider stem: sta overeind op uwe voeten! En hij sprong op, en wandelde. En de scharen, ziende wat Paulus gedaan had, verhieven hare stem en zeiden in 't Lycaonisch: De Goden hebben zich aan menschen gelijk gemaakt en zijn tot ons nedergedaald! En Barnabas noemden zij Jupiter, en Paulus Mercurius, omdat deze de woordvoerder was. En de priester van Jupiter vóór de stad bracht stieren en kransen van de voorpoort, en wilde met de volksscharen offeren. Maar de Apostelen Paulus en Barnabas dit vernemende, scheurden hunne kleederen en wierpen zich onder de scharen, roepende en zeggende: Mannen! waarom doet gij dit? Wij ook zijn stervelingen, menschen gelijk gij, die u verkondigen, dat gij van deze ijdele *goden* u moet bekeeren tot den levenden God, die hemel en aarde en zee en al wat zij bevatten, gemaakt heeft; die in de voorbijgegane leeftijden al de volken hunne eigene wegen heeft laten wandelen, alhoewel Hij zichzelven niet onbetuigd liet, weldoende van den hemel, regen en vruchtbare tijden gevende, met spijze en vroolijkheid onze harten vervullende. En ofschoon zij dit zeiden, weerhielden zij toch nauwelijks de scharen, dat zij hun niet offerden. Doch er kwamen eenige Joden van Antiochië en Iconië aan, en de scharen overreed hebbende, wierpen zij Paulus met steenen; en zij sleepten hem buiten de stad, meenende, dat hij dood was. Doch toen de leerlingen hem omringden, stond hij op en ging de stad in.

Omstreeks het jaar 51 ontmoeten wij Paulus op het Concilie der Apostelen te Jerusalem, en kort daarop begint hij zijne tweede groote missie-reis naar Klein-Azië, Macedonië en Griekenland. Bijzonder merkwaardig is zijn optreden te Athene, waar hij tot de aanzienlijkste Grieken in den Areopaag (*Hooy Gerechtshof*) aldus sprak: »Mannen, van Athene! In allen deele zie ik u als godsdienstiger *dan anderen*. Want *de stad* doorgaande en uwe godenbeelden beschouwende, vond ik ook een altaar, waarop geschreven stond: Aan een onbekenden God. Hetgeen gij dan vereert, zonder het te kennen, dat verkondig ik u. De God, die de wereld en al wat daarin is, gemaakt heeft, Hij, daar Hij Heer is van hemel en aarde, woont niet in tempels met handen gemaakt; Hij wordt ook niet door menschenhanden gediend als iets behoevende, daar Hij zelf aan allen leven en adem en alles geeft. En uit éénen heeft Hij het menschengeslacht op den aardbodem doen wonen, bestemde tijden en de grenzen van hun wonen bepalende, opdat zij God zouden zoeken, of zij Hem misschien tasten of vinden mochten; ofschoon hij niet verre is van een iegelijk van ons; want in Hem leven wij, en bewegen wij ons, en zijn wij; gelijk ook sommige van uwe dichters gezegd hebben: Want wij zijn ook zijn geslacht. Daar wij dan Gods geslacht zijn, zoo moeten wij niet meenen, dat de godheid gelijk is aan goud of zilver of steen,

aan beeldwerk van eens menschen kunst en vinding. God dan, de tijden dier onwetendheid voorbijziende, vermaant de menschen thans, dat allen overal boete doen, dewijl Hij eenen dag heeft bepaald, waarop Hij de wereld met gerechtigheid zal oordeelen door eenen man,

DE EPHESIËRS VERBRANDEN HUNNE TOOVERBOEKEN.

dien Hij *tot rechter* gesteld heeft, waarvan Hij verzekering heeft gegeven aan allen, door Hem uit de dooden optewekken.

Toen de Atheners van eene opstanding der dooden hoorden, dreven eenigen den spot met hem. Toch hingen velen den Leeraar der volken aan, en werden geloovig. Onder dezen was de beroemde Dionisius de Areopagiet.

Deze tweede missie-reis duurde bijna twee jaren en bevatte eene streek van nagenoeg 1000 uren. Op zijne derde missie-reis van het jaar 54 tot 58, verwijlde de H. Paulus bijzonder lang te Ephese, eene stad van Klein-Azië, en hier gaven de nieuwbekeerden een treffend en hoogst navolgenswaardig voorbeeld van christelijke stemming. — De waarzeggerij namelijk en tooverkunst stonden te Ephese in groot aanzien, en de lieden besteedden aanzienlijke sommen aan verwerpelijke tooverboeken. Toen nu Paulus met groote kracht over den alleen waren God sprak, keerden zij in zich zelven en brachten de tooverboeken bijeen, en ofschoon hunne waarde bij de 50,000 zilveren drachmen (15,000 guldens) bedroeg, verbrandden zij die onmiddellijk op de openbare plaats.

Mochten de christenen van onze dagen evenzoo vastbesloten en offerwillig de gevaarlijke en zedebedervende boeken en tijdschriften opruimen, zooals die, nauwelijks tot het Christendom bekeerde Joden te Ephese!

Van hier reisde de Leeraar der volken wederom naar Macedonië, Illyrië en Griekenland, en keerde eindelijk, na eenen weg van meer dan 1200 uren afgelegd en overal een rijken oogst voor Christus verzameld te hebben, naar Jerusalem terug.

c. Hier ontvlamde met vernieuwde woede de Joodsche haat tegen den man Gods, en bracht het zoover, dat Paulus te Cesarea in de gevangenis geworpen werd. Daar moest hij twee jaren blijven, zonder eenige hoop, de vrijheid te herkrijgen, vooral omdat de Joden zijne uitlevering naar Jerusalem verlangden. Toen beriep hij zich op den romeinschen Keizer. Kort daarop kwam koning Agrippa van Jerusalem naar den romeinschen landvoogd Festus te Cesarea, en daar hij er maar enkele dagen bleef, werd, op last van Festus, de Apostel voor hem gebracht. In de gehoorzaal waren, behalve koning Agrippa, zijne zuster Cernice en Festus, de krijgsoversten en voornaamste mannen van de stad, en allen luisterden met gespannen aandacht naar de woorden van den Heilige. Deze nu verhaalde met zoo wegslepende welsprekenheid de wondervolle geschiedenis zijner bekeering, van zijne apostolische werken, en van zijn menigvuldig en groot lijden, dat koning Agrippa met ontroering uitriep: »Gij kondet mij bijna bewegen, christen te worden." De landvoogd Festus daarentegen zeide: »Gij raast Paulus! Dit vele studeeren maakt u waanzinnig." Daar zich nu Paulus op den Keizer beroepen had, werd hij in den herfst van het jaar 61 naar Rome gevoerd. Tegen Paaschen van het volgende jaar trad hij de hoofdstad van de heidensche wereld binnen en bleef er twee jaren gevangen, doch zoo zacht behandeld dat de geloovigen van Rome met hem omgaan en hij hun, ofschoon gevangen, de geheimen van het Rijk Gods ongehinderd kon verkondigen.

Na zijne bevrijding reisde Paulus, zooals men met grond vermoedt, westwaarts tot in Spanje, daarop wederom terug naar het Oosten, stichtte de Kerk van Creta, bezocht Ephese, trok ten derden male door Macedonië, en keerde omstreeks het jaar 67 met den H. Petrus naar Rome terug. Hier wachtte hem wederom de gevangenis, maar ook tevens de kroon der overwinning. En de Apostel had er een voorgevoel van gehad! Ik word alreeds geplengd — zoo schreef Hij zijn innig geliefden vriend Timotheus — en de tijd mijner ontbinding is aanstaande. Ik heb den goeden strijd gestreden, den loop voleindigd, het geloof bewaard. Voorts is mij weggelegd de kroon der gerechtigheid, welke de Heer, de rechtvaardige Rechter mij te dien dage geven zal. Dit voorgevoel had den trouwen strijder niet bedrogen. Hij werd te gelijk met den H. Petrus in de mamertijnsche gevangenis geworpen. Doch ook deze gevangenis werd zijn leerstoel, van welken de beide mannen Gods hunnen medegevangenen, de waarheid, het heil en de gelukkige verlossing in Christus Jezus predikten, tot dat eindelijk de ure sloeg, waarop de beide helden

den zegepalm zouden ontvangen. Evenals de H. Petrus op den Janiculus gekruisigd werd, werd de H. Paulus ter rechtplaats op den weg, die naar Ostia leidt, gesleept en onthoofd. Daar, waar de wegen de beide prinsen der Apostelen gescheiden hebben, duidt een opschrift aan den weg naar Ostia de plaats van het afscheid aan. Volgens dit opschrift zeide de Apostel der volken tot Petrus: »Vrede zij met u, den grondsteen der Kerk en den herder van al de schapen van Christus;" en de prins der Apostelen antwoordde hem: »Ga in vrede, leeraar van alle goed en leider der rechtvaardigen op de wegen des heils". De prachtige Sint-Pauluskerk *) aan den weg, die naar Ostia leidde staat over het graf van den Leeraar der volken, evenals de Dom van St. Pieter op den Vaticaanschen heuvel over het graf van den H. Petrus, den prins der Apostelen.

3. *Het zendelingswerk der overige H. Apostelen.*

Terwijl de H. Petrus en Paulus op zulke wijze voor den naam van onzen lieven Heer Jezus Christus getuigenis aflegden, waren ook hunne trouwe broeders, de overige Apostelen — de eene hier, de andere daar — voor de uitbreiding van de gemeente Gods rusteloos werkzaam. De H. Jacobus de meerdere verkondigde de blijde boodschap der zaligheid in het Jodenland, en dit met zoo vurigen ijver, dat hij geheel bijzonder den haat der verblinde Phariseërs op zich laadde. Ten hunnen believe liet hem koning Agrippa te Jerusalem gevangen nemen en 9 of 10 jaren na de hemelvaart van Christus door het zwaard ter dood brengen. Volgens de legende kwam het lichaam van den Heilige op eene wondere wijze in de spaansche provincie Galicië waar zich nu de wereldberoemde bedevaart San Jago di Compostella bevindt.

De H. Evangelist Joannes, de broeder van Jacobus werkte eerst in 't joodsche land. Daarop ontmoeten wij hem in het middelpunt der Kerk van Klein-Azië, namelijk te Ephese, waar hij eenen kring van uitgelezen leerlingen om zich vereenigt, verschillende gemeenten in den omtrek bewaakt, en den toevertrouwden schat des geloofs tegen de opkomende dwalingen der Gnostikers verdedigt. Volgens eene oude overlevering kwam Joannes ook naar Rome, en werd hij daar voor de zoogenaamde latijnsche poort in eenen ketel met kokenden olie geworpen, doch door Gods wondermacht ongedeerd behouden. Hierop werd hij naar het eiland Patmos verbannen, en schreef daar het wondervolle boek der geheime openbaringen. Naar Ephese teruggekeerd, vervaardigde hij zijn evangelie en verkondigde, hoewel reeds tot hoogen ouderdom gekomen, de wet der liefde (»kinderkens, bemint elkander") met rusteloozen ijver, totdat hij eindelijk omstreeks het jaar 100 in den Heer ontsliep.

De H. Andreas, de broeder van Petrus, predikte in Scythië d. i. in Zuid-Rusland en in de gansche landstreek van de zwarte zee, van Bizantium, het latere Constantinopel. Te Patros in

*) Nagenoeg een half uur zuidoostelijk van de St. Pauluskerk, ter plaatse, waar de H. Paulus onthoofd werd, staat de Kerk S Paolo alle tre Fantane. (St. Paulus bij de drie fonteinen). Volgens de overlevering sprong, namelijk het hoofd van den Apostel, na de scheiding van het lichaam, driemaal van de aarde op, en op de drie punten, waar het den grond raakte, ontsprongen op wondervollen wijze drie fonteinen, die nog vloeien, en door de Kerk overbouwd zijn.

Griekenland werd hij voor den rechterstoel van den Proconsul Egeas gebracht. »Offer den Goden" — beval hem de Heiden. Doch Andreas sprak de beteekenisvolle woorden: »Ik offer dagelijks op het altaar van den éénen, almachtigen God — niet het vleesch van stieren, noch het bloed van bokken, maar het Lam zonder vlek. Geheel het volk der geloovigen geniet van zijn vleesch, en toch blijft het offerlam geheel en levend." — Hierop werd de edelmoedige belijder tot den dood des kruises veroordeeld. Toen hij het werktuig zijner marteling in 't gezicht kreeg, begroette hij het blijmoedig: »O goed kruis, verheerlijkt door het lichaam mijns Heeren, o lang verlangd, vurig geliefd, immer gezocht kruis, neem mij van de menschen weg, en geef mij aan mijnen Meester terug!" Na een doodstrijd van twee dagen werd hij in de vreugde zijns Heeren opgenomen.

Ook de H. Philippus doorreisde Scythië en Phrygië, en sloot, volgens eene overlevering, zijn leven, als 87jarige grijsaard aan het kruis te Hierapolis.

De H. Bartholomeus (die Nathanaël, van wien de Heer eens gezegd had: »Zie, een waar Israëliet, waarin geene valschheid is") kwam op zijne apostolische tochten tot in »Indië" (waarschijnlijk het zuidelijk Arabië), en stierf den marteldood in de hoofdstad van Armenië, terwijl hij door de gerechtsdienders van den koning levendig werd gevild.

De H. Mattheus, vóór zijne roeping Levi genaamd, zoon van Alpheus heeft het Rijk Gods in Ethiopië, Arabië en Perzië verkondigd. Hij was de eerste onder de vier Evangelisten, die de leeringen en werken van Jezus Christus opschreef, en nog wel in Palestina, alvorens hij zijne missie-reizen begon.

De H. Thomas bracht het licht van het Evangelie bij de Parthen, Meden, Perzen en tot in Indië, en werd te Calamina in Indië op last van den koning met eene lans doorboord.

De H. Jacobus de mindere, de bloedverwant des Heeren, ook de Rechtvaardige genaamd, zoon van Alpheus, werd — bij de verspreiding der Apostelen in alle landen — tot eigenlijken bisschop van Jerusalem bestemd, waar hij, door versterving, strenge zeden en vurig gebed de jonge gemeente van christenen in den geest van het Evangelie bevestigde en de Joden in zoo groote menigte voor Christus won, dat de hierom vergramde Hoogepriester hem omstreeks het jaar 62 tot den dood door steeniging veroordeelde. Hij werd met een vollersstok doodgeslagen. Hij is de schrijver van een der apostolische brieven, waarin hij de gezamelijke Joden-christenen in het buitenland tot een werkdadig Geloof aanzet.

Zijn broeder, den H. Judas Thaddeus zien wij als missionaris in Arabië, Syrië, Mezopotamië en Perzië, totdat hij, door de pijlen van woedende vijanden der christenen vervolgd, de martelaarskroon verwierf. Ook van hem bezitten wij nog een rondgaanden brief.

De H. Simon, de chananeër of ijveraar genaamd, heeft den bewoners van Egypte en Noord-Africa, van Perzië en Babylonië het Rijk Gods gepredikt, en werd te Suanix gekruisigd, of — volgens eene andere overlevering — in stukken gezaagd.

De H. Matthias, een der 72 leerlingen werd, kort na de hemelvaart van Christus, in de plaats van den verrader Judas tot Apostel verkozen. Judea en later Ethiopië waren de schouwplaats zijner apostolische werken, en Sebastopol de plaats van zijnen marteldood.

De H. Marcus, eigenlijk Joannes genaamd, ging met Paulus en Barnabas naar Antiochië en Cyprus, hierop naar Africa, (waar hij later de Kerk te Alexandrië stichtte). Eveneens vinden wij hem in Italië, waar hij de christen-gemeente te Venetië en Aquilea vestigde, eindelijk in Rome aan de zijde van den H. Petrus, den prins der Apostelen, die hem zijn geestelijken zoon noemt, en onder diens leiding zijn Evangelie schrijft.

De H. Lucas, een geneesheer en schilder uit Antiochië in Syrië, werd door den H. Paulus ten jare 53 tot zijn begeleider op de missie-tochten verkoren en schreef onder zijne leiding het derde Evangelie, en ten vervolge de Handelingen der Apostelen. — Reeds een hoogbejaard grijsaard werd

hij waardig bevonden, het geloof, dat hij door woord en schrift aan de volken verkondigd had, door zijn bloed te bezegelen.

Op zulke wijze heeft onze lieve Heer en Zaligmaker Jezus Christus, door zijne eerste zendelingen, zich aan de volken van den aardbodem geopenbaard. O onsterfelijke heerlijkheid van deze uitverkoren mannen Gods, die de Heer tot grondzuilen zijner Kerk gelegd heeft! Zeker is het gering, wat er van hunne apostolische werken werd opgeteekend; maar in het boek des levens schitteren hunne namen in eeuwige heerlijkheid, en alles zal op den grooten dag der vergelding openbaar worden, wat deze roemrijke mannen gesproken, gedaan en geleden hebben, om de gemeente Gods over alle volken uit te breiden. Wij kunnen ons daarvan een klein denkbeeld vormen, als wij de treffende woorden van den H. Paulus aan de Corinthiërs overwegen, waarin het leven niet enkel van den Leeraar der volken maar van al de Apostelen geteekend is: »Door zeer veel arbeid, door veel meer gevangenis, door slagen uitermate, door menigvuldige doodsgevaren. Vijfmaal heb ik van de Joden veertig min één ontvangen. Driemaal ben ik met roeden gegeeseld; eenmaal ben ik gesteenigd; driemaal heb ik schipbreuk geleden; een nacht en dag heb ik in de diepte der zee doorgebracht; door menigvuldige reizen, door gevaren op rivieren, door gevaren van roovers, gevaren van mijn geslacht, gevaren van de Heidenen, gevaren in de stad, gevaren in de woestijn, gevaren op zee, gevaren onder valsche broeders; door arbeid en zwoegen, door menigvuldig waken, door honger en dorst, door menigvuldig vasten, door koude en naaktheid. Behalve de dingen die van buiten zijn *is er* mijn dagelijksch noodewerk, de zorg voor al de gemeenten. Wie is er zwak, dat ik niet zwak ben? Wie wordt geërgerd, dat ik niet brande? God en de Vader onzes Heeren Jezus Christus, die te prijzen is in eeuwigheid, weet dat ik niet liege!

4. *De uitbreiding van de Kerk in Europa.*

Het middelpunt der christenheid is de Kerk van Rome, en deze ontwikkelde zich zoo snel, dat zij reeds in de derde eeuw, met haar Opperhoofd, bij de 150 geestelijken telde. — Eveneens ontstonden ook in schier alle andere italiaansche steden reeds toen christelijke gemeenten, zoodat Italië, onder alle volken van de huidige Christenheid de onsterfelijke roem toekomt, de eerste christelijke natie te zijn geweest.

Ook in Spanje ontwikkelde zich het Rijk Gods, hetwelk de H. Paulus zelf daar gesticht had, op de voortreffelijkste wijze: Toledo, Leon, Tarragona, Cordova en Elvira waren reeds omstreeks het jaar 250 christelijke bisdommen.

Naar Gallië, het tegenwoordig Frankrijk brachten christelijke volksverhuizers uit Klein-Azië, met Pothinus en Ireneus aan hun hoofd, reeds omstreeks het jaar 150, de boodschap des heils, stichtten de Kerk van Lyon, en zonden van hieruit ijverige missionarissen in de overige deelen van het land. Toen in de dagen der groote volksverhuizing het heidensch Franken-volk op Gallië neerviel, liep de Kerk dreigend gevaar; doch de Heer beschermde zijnen wijnberg. Tengevolge van de gedenkwaardige overwinning bij Tolbiac bekeerde de frankische koning Clovis en op het kerstfeest 496 werd hij met de voornaamsten van zijn rijk door het H. Doopsel in de gemeente Gods opgenomen.

Het licht van het Evangelie drong ook in Engeland door en de oude overlevering gewaagt daar van een christelijken koning (den H. Lucius) omstreeks het jaar 180. Toen de heidensche Anglosaksen ongeveer het jaar 450 in Engeland vielen, dreigde de engelsche Kerk ten onder te gaan en te verdwijnen. Doch Paus Gregorius de Groote zond tegen het jaar 596 den abt Augustinus met 40 monniken als missionarissen derwaarts; en zie, reeds 50 jaren later zien wij in Engeland talrijke bisdommen en kloosters, waaruit zich H.

zendelingen des geloofs naar alle landen van Europa verspreidden. De H. Patricius is omstreeks het jaar 530 de Apostel van Ierland, en zijne bemoeiingen waren zoo gezegend, dat Ierland later het eiland der Heiligen genoemd werd. Uit Ierland trok de H. Columbanus, de oudere zoo ongeveer het jaar 565 naar Schotland; bij zijn dood in 597 was bijna het gansche volk tot het Christendom bekeerd.

In Duitschland ontvingen de Rijnstreken het eerst de blijde boodschap van het Rijk Gods. Reeds in het jaar 150 bestonden hier kerkelijk geregelde gemeenten van christenen; en toen de H. bisschop Athanasius van Alexandrië in het jaar 336 naar Trier in ballingschap ging, trof hij reeds katholieke bisschoppen aan in Straatsburg, Keulen, Spiers, Worms en Trier. Ook in Zuid-Duitschland, in de streken aan den Leck en den Donau werd het kruis reeds vroegtijdig geplant; en beroemde Heiligen, als bisschop Maximiliaan van Lorch, Floriaan uit het land van den Enus, bisschop Dionisius van Augsburg en zijne nicht de H. Afra, Victorinus van Petau hebben omstreeks het jaar 300 Duitschland's bodem met hun martelaarsbloed besproeid en vruchtbaar gemaakt. —

DE H. REMIGIUS DOOPT CLOVIS. (bl. 708.)

Zwitserland vereert, volgens de christelijke overlevering, in den H. Beatus (gestorven in het jaar 112) zijn eersten apostel; en reeds in de christelijke oudheid bezat dit land bisschoppelijke zetels in Augst, later Bazel — in Avenche, later Lausane — in Windisch, later Constanz — in Martinach, later Son — in Geneve en Chur.

De inval der Hunnen, Allemannen en van andere heidensche volksstammen verwoestten de Kerk in Duitschland en Zwitserland wederom grootendeels, totdat H. mannen Gods — als Fridolinus, Columbanus de Jonge, Gallus, Trutpertus, Pirminus, Severinus, Rupertus, Emeranus, Corbinianus, Kilianus, enz. — van het jaar 500 tot 700 de Kerken van Duitschland en Zwitserland wederom vernieuwden.

Doch de eigenlijke Apostel van Duitschland is de H. Bonifacius, een man vol wonderlijke werkkracht, een held des geloofs, van vertrouwen op God en der liefde, ja, evenals de H. Paulus, een vat van uitverkiezing. In het jaar 680 in Engeland geboren, ontving hij bij den H. Doop den naam van Winfried, en trad vroegtijdig in de orde van den H. Benedictus. Daar zeide hem de stem Gods: »Draag het licht van het Evangelie naar de volken, die in de duisternis en de schaduwe des doods zitten. Dáár zal Ik u toonen, wat gij voor Mij moet werken en lijden!" Vol vreugde gehoorzaamde Winfried aan de inwendige stem van God, en gesterkt door den zegen van zijn abt en van zijne medebroeders ving hij zijn missiewerk aan, eerst bij de Friezen, daarna bij de Thuringers en Hessen. Hier haalde hij den, door de heidenen goddelijk vereerden dondereik te Geismar omver, en bouwde van zijn hout eene

kapel ter eere van den H. Petrus: daarmede lag ook het heidendom in deze streek op den grond! Later werkte Winfried in Beieren, in de Rijnlanden, zoomede in het eigenlijk Frankrijk, waar hij ten jare 752, op last van den Paus, Pipijn tot Koning van Frankrijk zalfde. In zijnen hoogen ouderdom greep hem het vurig verlangen van zijne jeugdige jaren wederom aan: missionaris te worden onder de Friezen. Hij reisde noordwaarts, doopte er velen en ontving hiervoor den 2 Juni 753 de martelaarskroon, toen hij te Dokkum door een troep heidensche Friezen vermoord werd.

Driemaal had de Apostel van Duitschland de moeielijke reis naar Rome ondernomen, om van den Plaatsbekleeder van Christus den zegen, de noodige volmachten voor zijn werk te verkrijgen, en de Kerk van Duitschland met het middelpunt der christelijke eenheid ten nauwste te verbinden. Hij had van den Paus den schoonen en beteekenisvollen naam van Bonifacius — weldoener — en de waardigheid van aartsbisschop (van Mentz) en van pauselijk Legaat van gansch Duitschland ontvangen. Tallooze kloosters en bisdommen danken hem hunne stichting of vernieuwing.

Toen Bonifacius stierf was er maar een groote Duitsche volksstam meer heidensch; de Saksen in Westfalen, in Oostfalen en Engern. Doch ook deze onderwierpen zich omstreeks het jaar 800 aan het Kruis, en wat Karel de Groote bij hen met wapengeweld begonnen had, voltooiden de H. bisschoppen en abten met het wapen der H. wetenschap en der christelijke liefde.

Ook onder de volken van het noorden, d. i. de Scandinaven in Denemarken, Zweden en Noorwegen wilde onze Heer zijne tenten opslaan. Tot dit werk koos Hij, als apostel der Scandinaven, den H. monnik Ansgarius, aartsbisschop van Hamburg-Bremen, die van hieruit, omstreeks het jaar 850, den Zweden en Denen het evangelie predikte, en door het oprichten van bisdommen en kloosters het christendom onder hen bevestigde.

Van daaruit ving het Kruis van den Verlosser der wereld zijn zegetocht aan in het land der Slaven, d. i. bij de volken van Bohemen, Polen en Rusland. De eigenlijke Apostelen der Slaven waren de griecksche monniken Methodius en Cyrillus, omstreeks het jaar 870; en de bisdommen Posen, gesticht 968, Praag 973, en Gnesen 997 werden de schitterende middelpunten, van waar de stralen van het licht des hemels immer helderder en heerlijker in de Slavenlanden doordrongen.

Bij de Magyaren in Hongarye ontmoeten wij omstreeks het jaar 950, als eersten bisschop, den monnik Hierotheus. Doch de H. bisschoppen Piligrim van Passau en Adelbert van Praag voltooiden eerst omstreeks het jaar 1000 de bekeering van dit oorlogzuchtig volk, en het aartsbisdom Grau werd alstoen het middelpunt der Kerk in Hongarye. —

Het laatste volk van Europa, dat zich het licht

van het Evangelie deelachtig maakte, waren de Pruisen. Te vergeefs hadden de H. bisschop Adelbert van Praag en de H. Benedictijner monnik Bruno, omstreeks het jaar 1000, hunne bekeering beproefd: Beiden vielen als martelaren van hunnen ijver. Eerst nadat de naburige Pommeranen en Lijflanders omstreeks het jaar 1150 het christelijk geloof hadden aangenomen, nadat de monnik Christiaan uit het klooster van Oliva, als eerste bisschop van Pruisen, met onverdroten ijver aan hunne bekeering gearbeid, en ten jare 1226 de Duitsche ridderorden onder hunnen Grootmeester Herman van Salza, te hulp geroepen had, schoot de godsdienst van het Kruis ook in dat land hechte wortelen.

Doch na een bestaan van nauwelijks drie eeuwen ging de Katholieke Kerk onder dit volk wederom ten gronde, en — van het land, hetwelk het laatst in de zegeningen van het Christendom gedeeld had, ging die vreeselijke storm van de zoogenaamde Hervorming uit, die in de zestiende eeuw wederom een groot deel van Europa aan de algemeene, apostolische Kerk onttrok.

Als wij nu, na de beschouwing van de gelijdelijke uitbreiding der Katholieke Kerk in de verschillende landen van Europa, een blik werpen op de gezamenlijke landen van dit werelddeel, het aantal hunner katholieke inwoners en derzelver kerkelijke instelling, dan leveren zij ons, in hunnen tegenwoordigen toestand, het volgende beeld:

LANDEN	Kathol. Inwoners	Aarts-Bisdommen	Bisdommen	Apostol. Vicariaten
1. Italië	27,060,000	47	217	—
2. Frankrijk	36,000,000	17	69	—
3. Spanje	13,951,000	9	51	1
4. Portugal	3,750,000	3	16	—
5. Engeland	2,060,000	1	12	—
6. Schotland	400,000	—	—	3
7. Ierland	5,250,000	4	24	—
8. België	4,600,000	1	5	—
9. Holland	1,300,000	1	4	—
10. Luxemburg	196,000	—	—	1
11. Oostenrijk	29,500,000	14	49	3
12. Baden	915,000	1	—	—
13. Wurtemberg	566,000	—	1	—
14. Beieren	3.300,000	2	6	—
15. Het overige Duitschland	7,725,000	2	11	3
16. Zwitserland	1,071,000	—	5	—
17. Zweden, Noorwegen en de Poolstreken.	7,000	—	—	2
18. Europ. Rusland en Polen	7,300,000	2	13	—
19. Europ. Turkije	650,000	4	6	6
20. Griekenland	30,000	2	6	1
EUROPA	145,638,000	110	495	20

5. *De uitbreiding van de Kerk in Azië.*

Wend nu het oog van uwen geest oostwaarts, om het tweede werelddeel, Azië genaamd te betreden, en te beschouwen, hoe ook hier zich de Kerk Gods heeft uitgebreid. Dit land moet gij met diepen eerbied betreden, want het is het H. Land: Hier hebben weleer de H. Oudvaders gewoond; hier werd gedurende 4000 jaren het geheim onzer verlossing voorbereid; hier wandelde in de gedaante van een' slaaf de Koning der koningen, Jezus Christus, hooggeprezen in eeuwigheid!

Ook in dit werelddeel ontsproten uit het zaad,

dat Christus en de Apostelen gezaaid hadden, rijke vruchten — Antiochië en Syrië, Tyrus en Phenicië, Ephese en Smirna in Klein-Azië, Nisibis in Mesopotamië, Sebaste in Armenië, Seleucia in Persië, Bostra in Arabië, Salamis op het eiland Cyprus waren reeds in de eerste drie eeuwen van de christelijke tijdrekening de vruchtbare volksplantingen, waaruit naar alle streken van westelijk en zuidelijk Azië kerkelijke regeling en christelijk leven doordrongen, ja zelfs tot in Indië *) en China **) schoten toen reeds de stralen van het evangeliesch licht door.

Wie vermoedde toen, dat dit christelijk Azië wederom zoo spoedig in den nacht en den dood zou wegzinken, en zich de zon des heils — den loop der aardsche zon volgende — van het aziatisch Oosten naar het Europeesch Westen zou wenden? Dat zijn de ondoorgrondelijke wegen der goddelijke wijsheid, maar ook — der goddelijke gerechtigheid! want van lieverlede waren velen dezer aziatische christenen vergeten, wat zij aan het evangelie te danken hadden. Hoogmoed en en het duistere der wetenschap, dat tot dwaling leidt, hadden de plaats van het kinderlijk geloof ingenomen; en de wet der christelijke zuiverheid van zeden scheen het weetgierig volk een ondragelijk juk toe. Dan brak ten laatste Gods straf over de aziatische christenheid los. De perzische Koningen, die bijna drie eeuwen lang (tot het jaar 620) de Kerk van Azië te vuur en te zwaard vervolgden, gaven den eersten schok; en den genadeslag gaf hun Mahomed (in 570 geboren en in 632 gestorven,) wiens leer, een bont mengsel van heiden-, Joden- en christendom, met geweld van wapenen over gansch westelijk Azië en noordelijk Afrika verspreid werd. Van dan af is Azië een dorre tak, die van den boom des levens van het christendom is afgesneden. Eeuwen lang heeft de macht des doods dit werelddeel bedekt. *)

Toen verwekte de Zaligmaker — die kastijdt en vergeeft, die ter neder werpt en weder opricht — een Apostel in den H. Franciscus Xaverius. Huis en vaderland vaarwel zeggende, ging de naar zielen dorstende wonderdoender ten jare 1542 naar Indië, riep daar eerst, evenals de goddelijke leermeester, de kinderen tot zich, won ze, en door hen langzamerhand de heidensche ouders voor het christendom, en

*) In 't jaar 535 vond hier de monnik Cosmas christelijke gemeenten, ja zelfs te Calliana een bisschop.

**) Gelijk uit een overoud, ten jare 1625 gevonden Syrisch-chineesch schrift blijkt, heeft hier de priester Jaballah omstreeks het jaar 640 het christendom verspreid.

*) Zeker hebben de Pausen in de middeleeuwen Azië, zoo min als Afrika vergeten, en voornamelijk drongen de door hen uitgezondene missionarissen in de 13de en 14de eeuw tot in China door. Want in geene enkele eeuw hebben de Opperherders der Kerk die heerlijke voorzegging vergeten, die bij Isaias 66. 18—20 staat opgeteekend: „Ik kom alle volken en alle tongen verzamelen; zij zullen komen en zij zullen mijne heerlijkheid zien. En Ik zal uit hen de geredden naar de volken, naar de zee, naar Afrika

stichte Kerken en christelijke scholen. De Indianen noemden hem voortaan »den Heilige, den grooten Vader." — Van Indië snelde hij naar Japan, waar hij door een arbeid van 2½ jaar vele duizenden bekeerde. Nu ging hij scheep, om ook den Chinezen de zaligheid te verkondigen, doch stierf op de grenzen van dat land den 3 December 1552, nadat hij, volgens eene geloofwaardige overlevering meer dan 300,000 Heidenen gedoopt had!

Zijne Ordebroeders, de vaders van het Gezelschap van Jezus, zetteden het werk van den Heilige in Indië en Japan door, bouwden in dit land van het jaar 1552 tot 1590 bij de 250 nieuwe Kerken, en maakten zich ook in China — door de heiligheid van hun leven, de wijsheid hunner leering en door het vuur hunner vindingrijke liefde — meester van duizenden en honderdduizenden van onsterfelijke zielen voor Christus; en ten spijt der bloedigste vervolgingen, bijzonder in Japan, heeft het sedert dien tijd aan door God bezielde mannen niet ontbroken, die de christelijke missiën in Azië tot hunne levenstaak maakten. Ondersteund door de liefdegiften van het christelijk katholieke volk van het Westen, wedijveren wereldsche priesters, Jezuïeten, Lazaristen, Capucijnen en andere vrome kloosterlingen om het Rijk Gods in het verre Oosten uit te breiden, terwijl godvruchtige kloosterzusters in hospitalen, weeshuizen en scholen voor het oog der verbaasde en ontroerde heidenen het getuigenis afleggen van de wonderlijke macht der christelijke liefde. Velen dezer missionarissen vinden den marteldood — deels in bloedige vervolgingen, deels door de overmaat van ontberingen en inspanningen. Doch zie! spoedig worden de ledige plaatsen aangevuld, de katholieke landen van Europa zenden hunne edelste en offerwilligste zonen, als missionarissen, naar het Oosten, zoodat in onafgebrokene reeksen nieuwe helden des geloofs in de plaats der naar den hemel geroepene overwinnaars treden!

Zoo openbaart heden de katholieke Kerk in de missiën *) van aziatisch Turkije (de Levant), Persië, Indië, China en Japan een wakker en bewonderenswaardig leven, waarvan ons de volgende tabel een zeker maar oppervlakkig en onvolledig denkbeeld kan geven:

LANDEN	Kathol. Inwoners	Bisdommen	Apostol. Vicariaten
1. Britsch Indië	729,000	1	8
2. Fransch Indië	230,000	—	1
3. Portugeesch Azië	220,000	2	—
4. Turksch Azië	668,000	10	1
5. Persië	6,000	—	—
6. Birmanië	5,000	—	1
7. Siam	6,000	—	1
8. Anam	440,000	—	3
9. China	350,000	2	9
AZIË	2,654,000	15	24

en naar Lydië, dat den boog spandt, zenden; naar Italië en Griekenland; naar de afgelegenste eilanden, die nooit van Mij hebben hooren spreken, en mijne heerlijkheid niet hebben gezien. En zij zullen mijne heerlijkheid aan de volken bekend maken. En zij zullen al uwe broederen uit alle volken, aanbrengen, den Heere ten geschenke." — Doch de geschiedenis van de christelijke zendelingen van dien tijd ligt in een ondoordringbaar duister gehuld. Het uur, dat de Heer in zijne onnaspeurlijke raadsbesluiten voor de wederverlichting van Azië bestemd heeft, is nog niet geslagen; en daarom was de uitwerking van die missiën ook maar gering.

*) Wij kunnen ons van de werking en de uitkomsten der Katholieke missiën in onze dagen een denkbeeld vormen, als wij op eene der vele stichtingen voor mis-

6. *De uitbreiding van de Kerk in Afrika.*

In Alexandrië, de hoofdstad van Egypte had de H. Marcus zelf eene gemeente van christenen met een bisschoppelijken zetel gesticht; en spoedig bloeide hier eene hoog beroemde christelijke school, waar geleerde en heilige mannen de weetgierige jongelingen van Egypte en Klein-Azië om zich vereenigden, ten einde ze — door het gebied der heidensche wijsbegeerte — tot de wetenschap des heils te leiden. Vandaar, dat omstreeks het jaar 300 reeds over de 100 Katholieke bisschoppen in Egypte waren.

Van Rome uit drong het Christendom naar het noordwestelijk Afrika door, en hier werd het oud Carthago het middelpunt der Kerk van Christus, die zich op eene zoo wondervolle wijze uitbreidde, dat de afrikaansche priester Tertuliaan reeds ten jare 200 kon toeroepen: »Wij christenen zijn pas van gisteren, en toch vervullen wij alles, wat tot nu toe het uwe was: de eilanden, steden en dorpen, de gerechtszalen, en het leger; wij maken nagenoeg de groote helft uit van iedere stad." — Omstreeks het jaar 330 telde dit noordwestelijk Afrika met Abyssinië reeds over de 300 bisschoppen.

Met het jaar 429, toen de wilde Vandalen onder hunnen koning Genserik naar Afrika kwamen, begon hier voor de Kerk een tijd van zware vervolgingen en groote verliezen, totdat eindelijk de grieksche veldheer Belisarius in 533 het rijk der Vandalen vernietigde en de roomsche heerschappij wederom herstelde. Doch reeds in de zevende eeuw stortte zich het Mohamedanisme over Egypte en geheel noordelijk Afrika neder, en begroef — met de Kerk van Azië, ook de weleer zoo bloeiende Kerk van Afrika.

Zeker is de gedachtenis van deze verdwenen Kerk bij de christenen van Europa nooit uitgewischt en door geheel de middeleeuwen heen trachtten zielenijverige mannen — met de Kerk van Azië — ook de afrikaansche gemeente Gods te herstellen. Zoo trokken b.v. vijf medegezellen van den H. Franciscus van Assisië ten jare 1212 naar Marocco: wat zij behaalden, was de martelaarskroon! Dezelfde pogingen wendde de onvermoeide Raymondus Lullus aan, die zich niet te vreden stelde in Europa edele jongelingen tot apostelen der Saracenen (Mahomedanen) te vormen, maar zelf driemaal naar Afrika overstak, en eindelijk in het jaar 1315 den lang verlangden zegenpalm door zijn martelaars-bloed kocht.

Later treffen wij wederom zonen van den H. Franciscus, Capucijnen, als missionarissen in Afrika en wel aan de Oostkust te Mozambiek, Monomotapa en Quiloa, zoomede aan de Westkust in Congo, Anpola, Benguela en op de eilanden Bourbon en Ile-de France. Wij zien in 1838 een katholiek bisdom (sedert 1867 aartsbisdom) in Algiers, later ook in Oran, Constantine en in Ceuta verrijzen; wij zien in Egypte, Abyssinië, Midden-Afrika, zoomede aan al de afrikaansche kustlanden missiën gesticht. Dan helaas! wat beteekenen ze, al zijn het nog zoo blijde uitkomsten van al die inspanningen, (nagenoeg 4½ millioen geloovigen onder 34 bisschoppen of apostolische vicarissen) als wij ze vergelijken met de heerlijkheid der afrikaansche Kerk in dien tijd, toen over de 550 inlandsche, christelijke bisschoppen te Carthago vergaderen konden!

7. *De uitbreiding van de Kerk in Amerika.*

a. Amerika. De bloote naam reeds moet u met vreugde en heiligen trots vervullen! Want Amerika dankt aan de katholieke Kerk zijne ontdekking, zijne beschaving en ook grootendeels zijne burgerlijke vrijheid en onafhankelijkheid in de Vereenigde Staten; zoodat onze H. Kerk, evenals op

---

siën onze blikken werpen, met name op het, voor twee eeuwen in Parijs opgerichte Gezelschap der vreemde missiën. Voor 50 jaren, d. i. in het jaar 1822 bediende dit gezelschap in 't geheel vijf aziatische missiën, waarin zich toen 340,000 Katholieken onder de leiding van vijf apostolische Vicarissen, 33 Europeesche missionarissen en 135 inlandsche priesters bevonden; thans d. i. in het jaar 1872 tellen we in die vijf missiën 625,338 katholieken onder de leiding van 18 apostolische Vicariën, 358 Europeesche missionarissen en 311 inlandsche priesters.

de oude wereld, zoo ook op de nieuwe aan gene zijde van den Oceaan zich het grootste recht verworven heeft!

Reeds de ontdekker van Amerika, Christoffel Columbus was een zoon van deze Kerk, en daarenboven een sterkgeloovig, vroom zoon van de Kerk. *) Het doel, dat hem in zijne ontdekking bezielde en leidde, was katholiek. **) Katholieke priesters waren de trouwste vrienden en helpers van Columbus. ***) En dankte hij niet al die wetenschappen, die hem tot de ontdekking van Amerika leidden of daartoe behulpzaam geweest waren, aan de katholieke Kerk, aan de kloosterscholen en aan de door de Kerk gestichte Universiteiten?

Op dezelfde wijze als de ontdekking, maakt ook de beschaving van Amerika de eer der Kerk uit. Deze was het, die het eerst en met allen nadruk eene zachte behandeling en de vrijheid voor de amerikaansche inboorlingen eischte. †) Deze was het, die gedurende 400 jaren uit de oud-katholieke landen van Europa helden van geloof en liefde overzond, om de inboorlingen, zoowel als de europeesche landverhuizers daar ter plaatse tot christelijke beschaving te brengen of in dezelve te bewaren. En wie kent den naam niet van dien edelen zoon der Kerk, den doorluchtigen Dominikaner-monnik Bartholomeus de las Casas? Vijfmaal toog de moedige priester naar Amerika, om zijne dierbare Indianen — zoo noemt men de inboorlingen van Amerika — het heil te verkondigen, en vijfmaal keerde hij wederom naar Spanje terug, om voor de Koningen en Grooten van het rijk — mondeling en door menigvuldige schriften en boeken — als advocaat der verdrukte Indianen op te treden. Met onbeschrijfelijke smart zag hij al zijne pogingen, om hun de burgerlijke vrijheid te verschaffen, door de hebzucht en list der Spaansche bestuurders in Amerika verijdeld; en daarom nam hij het besluit, om, als eenvoudig missionaris de zonen van de wildernis minstens de vrijheid van kinderen Gods te bezorgen. Zoo doorliep hij, hoewel reeds een hoogbejaard grijsaard, de onmetelijke velden van Amerika. Gansche nachten smeekte hij door vurige gebeden den zegen des hemels over zijne innig geliefde kinderen, de arme Indianen af; en des daags zocht hij ze in hunne bosschen en grotten op, en sprak hun van dat waar, bovenaardsch vaderland, waar voor hen, na de ellenden van dit kortstondig aardsch leven, de ware, volmaakte vrijheid bloeien zou. In den ouderdom van 92 jaren ten jare 1566 werd ook hij na dit hemelsch vaderland opgeroepen.

Eindelijk durven wij beweren, dat ook de eer der ontwikkeling van Noord-Amerika tot godsdienstige *) en burgerlijke vrijheid aan de katholieke Kerk toekomt. Want evenals moedige en voor de ware vrijheid bezielde katholie-

*) De groote, vrome Columbus maakte in zijn testament de uitdrukkelijke bepaling: „Ik verlang van mijnen zoon don Diego, of van hem, die in het bezit van mijn vermogen komt, dat in geval er eene scheuring of berooving mocht plaats hebben, zij zich beijveren, hunne personen, hunne macht en hunnen rijkdom aan de voeten van zijne Heiligheid neer te leggen." — — Verder: „Ook gelast ik mijnen Zoon don Diego, geene moeite of kosten te sparen, om de inwoners van Indië (d. i. de Amerikanen) tot ons H. geloof te bekeeren."

**) In het aangehaalde testament zegt Columbus: „Toen ik de ontdekking ondernam, geschiedde dit met het doel, den Koning en de Koningin te verzoeken, al de gelden, welke van de veroverde landen mochten komen, aan te wenden, om Jerusalem te hernemen."

***) Columbus verhaalt zelf: „Toen ik allen ten spot was, bleven mij slechts twee monniken in hunne liefde getrouw Deze waren de Franciscaner Parez de Marchena en de Dominicaner Diego Deza.

†) Zoo b. v. gaf Paus Paulus III in 't jaar 1537 een eigen apostolisch schrijven, om de Amerikaansche inboorlingen als waarachtige en vrije menschen, die niet tot slaven gemaakt mochten worden — te verklaren."

*) Het waren Katholieken, die hier het eerste voorbeeld van godsdienstige verdraagzaamheid en onbeperkte godsdienstvrijheid gaven, terwijl de Katholieke lord Georgius te Baltimore in zijnen staat Maryland 1649 de zoogenaamde akte van verdraagzaamheid voor alle belijdenissen uitvaardigde — op een tijd, dat de Protestanten nog in de overige Staten van Amerika door strafwetten dwongen, de Zondag-godsdienstoefening in Protestantsche Kerken bij te wonen, ze onbekwaam om te erven verklaarden enz.

ken in de vrijheidsoorlogen der Vereenigde Staten tegen Engeland 1773—1783 in de eerste gelederen streden, *) zoo namen ook trouwe en uitstekende zonen der Kerk — zooals Thomas Fitzsimon, Daniël Carroll enz. — aan het ontwerp en de invoering der beroemde Staatsregeling van de Vereenigde Staten een eervol aandeel — hetgeen ook de eerste President van den nieuwen Statenbond, Georgius Washington, plechtig erkende. *)

b. Nadat wij in 't algemeen de verhouding tusschen onze H. Kerk in Amerika, het »land der toekomst" gezien hebben, moet de blik van onzen geest de eerwaardige missionarissen opzoeken en de werkzaamheid dier moedige mannen beschouwen, die deels den amerikaanschen inboorlingen,

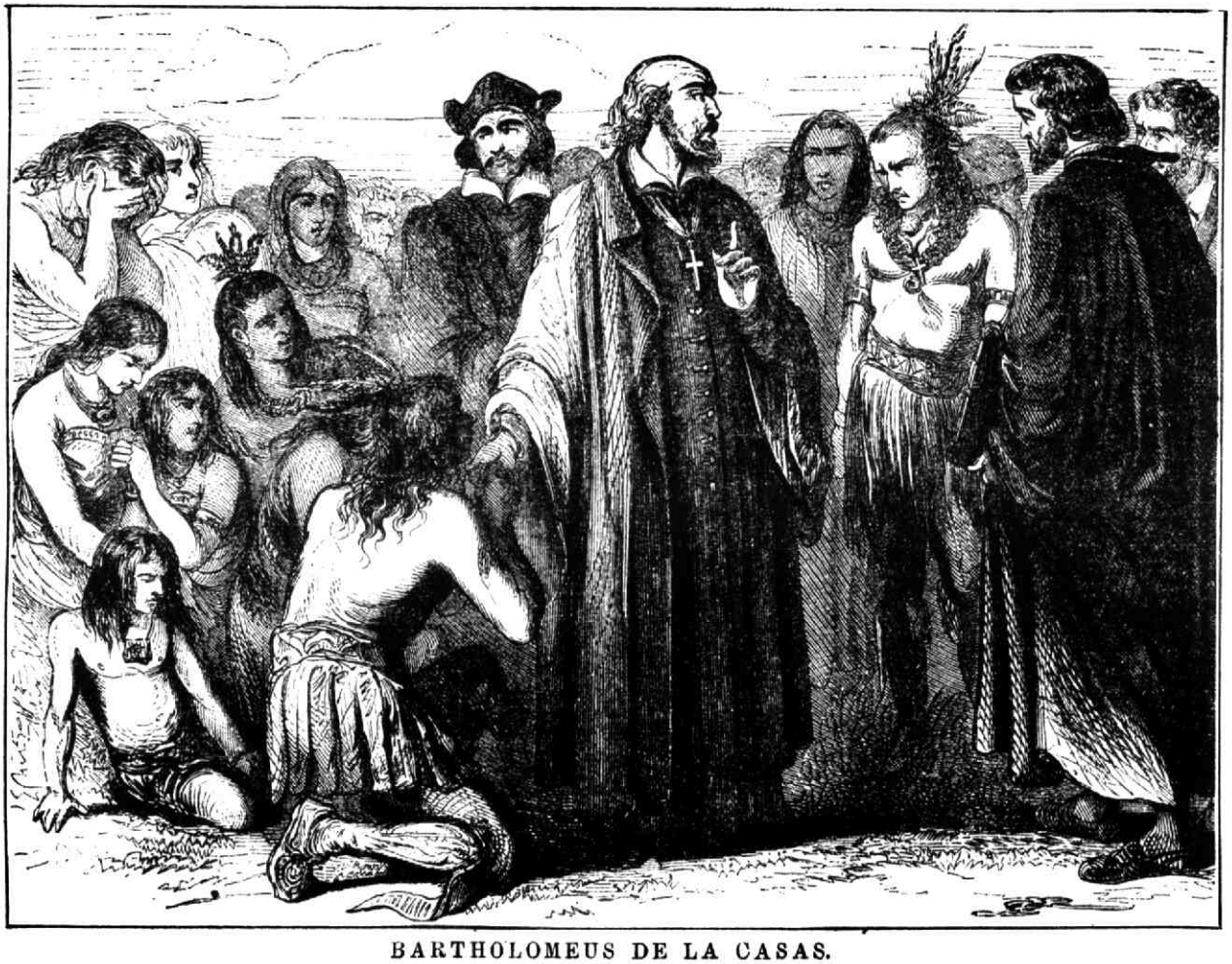

BARTHOLOMEUS DE LA CASAS.

*) De eerste zeeslag in dezen oorlog, 11 Mei 1775 werd door een Katholieken bevelhebber geleverd. Een Iersch Katholiek is de „Vader der Amerikaansche Marine." Washington's eerste Adjudant, Generaal Stephan Moylan, en vele der eerste, dapperste Generaals van dien tijd waren Katholieken, en wel vast besloten, trouw gelooVige Katholieken. Katholieke priesters, als de patriot Pater Gibault zegenden de wapenen der Amerikaansche vrijheidstrijders. En het land van den „oudsten Zoon der Kerk", het Oudkatholieke Frankrijk, gaf niet enkel een groot leger, edele veldheeren en 1500 millioenen francs voor den Amerikaanschen vrijheidstrijd, maar trad ook — door den zedelijken invloed van zijn Koning — ten behoeve van de amerikaansche vrijheid voor gansch Europa in de bres.

*) Op het „adres der Roomsch Katholieken van Amerika," antwoordde Washington: Hij hoopte, dat Noord-Amerika het vaderlandslievend aandeel, dat de Katholieken aan de voltooiing onzer vrijheid genomen hadden, evenals de gewichtige bijstand, die hun eene Roomsch Katholieke natie verleend had, nooit zou worden vergeten."

den Indianen *) het Rijk Gods verkondigd, deels de uit Europa overgehuisde katholieken in hun H. Godsdienst bewaard en tegen de aanvallen der ketters gewapend en beschermd hebben. Want beide deze zaken behooren tot de grootsche taak der katholieke Kerk in de nieuwe wereld.

Reeds in de eerste jaren na de ontdekking van Amerika trokken twaalf priesters met den Benedictijner-abt Bernard Boyl aan hun hoofd over den Oceaan en wijdden den 6 Januari 1494 op Haïti de eerste christelijke Kapel van Amerika. Hierop traden weldra in hunne voetstappen Franciscanen, later Dominicanen en het menigvuldigst en werkzaamst de Vaders van het gezelschap Jezus. Zij waren het, die het eerst zich door de doornen en distelen der wouden een weg baanden; zij waren het, die het eerst de grenzen van elken afzonderlijken Indiaanschen stam overschreden; zij waren het, die het eerst het kruis in de bosschen geplant en aan diens voet blijmoedig hun bloed vergoten hebben. Welke onsterfelijke roem voor onze H. Kerk: de geschiedenis van bijna elke amerikaansche stad, van schier elken staat wijst ons in den beginne op een of anderen zielenijverigen, katholieken missionaris, die hier voor den Verlosser der wereld een Kerkje en daarnaast eene armoedige cel voor zich zelven gebouwd, eerst de Indianen en later de Europeesche landverhuizers rondom zich verzameld, en op die wijze den grondslag tot groote gewesten, steden en staten gelegd heeft. En wie beschrijft ons de ongemakken, het strijden en lijden dier mannen Gods! Zich met de aks in de hand met groote moeite een weg banende, moesten zij de eeuwen oude bosschen doorkruisen, de onmetelijke eenzame en ongebaande prairiën doortrekken, over opgezwollen beeken, geweldige stroomen en gevaarlijke zeeën òf in gebrekkige bootjes oversteken òf over het krakend ijs heengaan. Zij hadden zoowel met honger, koude, hitte en ziekte als met het wantrouwen, den list en den bloeddorst der wilden te kampen. Maar weinigen hunner — zooal b.v. Pater Antonius Vieyra, de apostel van Brazilië — stierven een natuurlijken dood, of vonden hunne rustplaats op eenen grond, dien de Kerk had ingewijd. Sommigen — gelijk pater Marquette, de ontdekker van de rivier de Missisippi — bezweken onder hunne vermoeienissen en ontsliepen buiten in de wildernis, en hunne bedroefde medegezellen maakten hun een graf in de weidevelden. Anderen vonden als het offer van liefde hunnen dood aan de sponde van pestlijders, gelijk de eerwaarde paters Turgis en Dablon. Onnoemelijk velen stierven eenzaam en verlaten, door geen sterveling gezien, in de wildernis, en hunne lichamen waren de prooi van gieren. Velen verwierven de nog heerlijker martelaarskroon, zooals de eerwaardige paters Jogues, Corpo, Souel, Chabanel, Ribourde, Breboeuf, Lallement en anderen, terwijl zij òf onder de slagen der razende wilden nedervielen, òf moordadig afgemaakt werden, òf aan vuurpalen stierven. Alleen de roode zonen van de wildernis hadden in hunne doodsuur rondom hen gestaan en het gebed van den stervenden missionaris door hun wilden triomfkreet overschreeuwd.

Het heerlijkst bewijs, hoeveel de offervaardige, vindingrijke liefde van den christelijken missionaris vermag, leveren de Jezuiëten in Chiquitos en Paraguay aan de Plata-rivier. Evenals de monniken van het Westen, na de dagen van de groote volksverhuizing, vormden ook zij het grootsche plan, daar de ruwe volksstammen niet alleen tot het christelijk geloof te bekeeren, maar ze ook tot burgerlijk vrije, beschaafde, gelukkige natiën te maken. Philippus III van Spanje keurde hun plan goed in het jaar 1610; en hierdoor ontstonden en bloeiden gedurende 130 jaren de beroemde 30 Jezuiëten-nederzettingen in

*) Nog heden ten dage zijn er in Amerika — op nagenoeg 54 millioenen overgehuisde Europeanen, Negers en Chineezen — bijna 20 millioenen Indianen en Indiaansch gemengd ras, die voor het grootst gedeelte tot de Katholieke Kerk behooren, en in sommige streken zoo hartelijk, dat een nieuw, en goed ingelicht schrijver over sommige Indianen in het Rotsgebergte schrijft: „Noemde men dit volk enkel godsdienstig, dan verkreeg men slechts een zwak denkbeeld van hunne diepe vroomheid en godsvrucht die al hun doen en laten bezielen. Zij zijn meer een volk van Heiligen, dan een troep wilden.

Zuid-Amerika. Onder de wijze leiding der Jezuïeten werden de ruwe Indianen tot landbouwers, handwerkslieden en kunstenaars gevormd, zelfs in de krijgskunst onderwezen, en van wapenen en geschut voorzien om zich tegen hunne naburen te beschermen. De vrome missionarissen waren ter zelver tijd de leeraars, priesters, vaders en vorsten van het volk. Op die wijze werd het aan vrome zeden, matigheid en huiselijk leven gewoon gemaakt. De handhaving der wetten werd door godsdienstige broederschappen bevorderd — en in plaats van menscheneters, in ontucht van allerlei aard verzonken, gulzige, bijgeloovige wilden, zag men na verloop van enkele jaren eene zachtmoedige, matige, kuische, kinderlijk godvruchtige schare van christenen.

c. Vraagt gij nu naar de algemeene uitkomst van deze apostolische werken, dan doen zich aan uw oog voor de talrijke kathedralen, de duizenden en nogmaals duizenden groote en kleine kerken, de ontelbare kloosters, de menigvuldige bisschoppelijke zetels, de honderdduizenden pastorieën en over de 40 millioenen katholieken, die in Noord-, Midden- en Zuid-Amerika in eenheid met den algemeenen Vader der christenheid, met den paus verbonden zijn en wier getal met elken dag op verbazende wijze toeneemt.

DR. JOHAN CAROLL, AARTSBISSCHOP.

Deze aangroei van onze H. Kerk is het merkwaardigst in de Vereenigde Staten van Noord-Amerika. In het jaar 1790 telden deze staten op 3 millioenen inwoners, nagenoeg 50,000 katholieken, dus zoo wat het zestigste gedeelte; eene halve eeuw later, 1840, telden ze op 17 millioenen inwoners, nagenoeg 3 millioenen katholieken, dus meer nog dan het zesde gedeelte! De Iersche Franciscaner Karel Whelan stichtte de eerste vaste katholieke gemeente New-York in 1783; thans telt deze gemeente ver over de 100,000 leden! De eerste aartsbisschop der Vereenigde Staten was de door kennis, godsvrucht en geestkracht uitstekende Dr. Johan Caroll. In het jaar 1792 hield hij te Baltimore de eerste Synode in de Vereenigde Staten: naast hem waren zijne drie vicarissen, de bestierder van zijn Seminarie en 16 priesters. Vier en zeventig jaren later, in October 1866 zien wij op het noordamerikaansch Nationaal Concilie (consilium plenarium) van Baltimore om den apostolischen Legaat 7 aartsbisschoppen en 36 bisschoppen geschaard!

Geheel Amerika telt ongeveer 74 millioenen inwoners; daarvan zijn bijna het twee-derde gedeelte, namelijk 42 millioenen katholiek.

LANDEN	Kathol. Inwoners	Aarts-Bisschoppen	Bisschoppen	Apostol. Vicariaten
I. NOORD-AMERIKA HEEFT 14,302,400 KATHOLIEKEN, 94 KERKELIJKE OPPERHERDERS.				
1. De vereenigde Staten	4,700,000	7	43	5
2. De Engelsche Koloniën	1,600,000	2	16	2
3. De Fransche Koloniën	2.400	—	—	1
4. Mexico	8,000,000	3	15	—
II. MIDDEN-AMERIKA HEEFT 5,440,000 KATHOLIEKEN, 24 KERKELIJKE OPPERHERDERS.				
1. Centraal-Amerika	2,200,000	1	5	—
2. Haïti	560,000	1	4	—
3. De Spaansche bezittingen	2,000,000	2	3	—
4. De Engelsche bezittingen	340,000	1	1	2
5. De Fransche bezittingen	300,000	—	2	1
6. De Hollandsche bezittingen	40,000	—	—	1
III. ZUID-AMERIKA HEEFT 22,300,000 KATHOLIEKEN, 52 KERKELIJKE OPPERHERDERS.				
1. Venezuela	1,500,000	1	4	—
2. Nieuw-Grenada	2,600,000	1	7	—
3. Ecuador	1,000,000	1	3	—
4. Peru	2,500,000	1	7	—
5. Bolivia	2,000,000	1	3	—
6. Chili	1,500,000	1	3	—
7. De La Plata-staten	1,100,000	1	4	—
8. Brazilië	8,100,000	1	11	—
9. Paraguay	1,400,000	—	1	—
10. Uruguay	300,000	—	—	1
Te zamen	42,042,400	25	132	13

8. *De uitbreiding van de Kerk in Australië.*

Veel minder bemoedigend, dan in Amerika is het beeld, dat ons de Katholieke Kerk in Australië aanbiedt ofschoon het eigenlijk Vastland (Nieuw-Holland) al in het jaar 1616 ontdekt, en reeds 90 jaren vroeger op de Philippijnsche eilanden het bisdom Manilla gesticht is, verkrijgt de Kerk daar toch eerst sedert het begin dezer eeuw eene noemenswaardige uitbreiding. Het op vele plaatsen zeer ongezond moorddadig klimaat, de onhandelbaarheid der inwoners en bijzonder het drijven der zoogenaamde Methodisten leggen den Katholieken missionarissen de grootste moeielijkheden in den weg. Doch het bloed der martelaren — b. v. van de eerwaarde paters Chanel en Mozzuconi, van den bisschop Epalle en van anderen, dat den grond van Australië gedrenkt heeft, schijnt ook hier het zaad der christenen te zijn geworden en bijzonder geven ons de heerlijk bloeiende missiën van de Benedictijnen *) in westelijk

*) De Spaansche Benedictijn Salvado, bisschop van Porto Vittoria, en Serra, bisschop van Perth drongen met 40 Kloosterbroeders de eeuwen-oude bosschen in, om een Nieuw-Nursia als middelpunt van beschaving te stichten. En zie, wat men in Europa voor onmogelijk gehouden had, dat gelukte aan den apostolischen ijver dezer zonen van den H. Benedictus! De wilde menscheneters, van lieverlede aan het zwervend nomaden-

Australië het recht op de schoonste verwachtingen. — Op dit oogenblik telt geheel dit werelddeel (d. i. Nieuw-Holland met de overige groote en kleine daartoe behoorende eilanden) bij de 5 millioenen Katholieken in 23 bisdommen of apostolische vicariaten.

* * *

Op zulke wijze heeft zich dan Christus aan de volken van al de werelddeelen geopenbaard en overal zijn Rijk gevestigd. Dit Rijk telt over de 200 millioenen geloovigen, geleid en onderwezen door nagenoeg 1000 *) aartsbisschoppen, bisschoppen of apostolische vicarissen en door meer dan 280,000 wereldlijke priesters. Daarneven staan 7100 mannen-kloosters, waarin over de 100,000 kloosterlingen en 9300 Godshuizen, waarin bij de 110,000 vrouwelijke kloosterlingen, door de beoefening der drie Evangelische Raden, van vrijwillige armoede, onbeperkte gehoorzaamheid en heilige zuiverheid, naar de christelijke volmaaktheid dingen.

Welk Rijk! Hoe onmetelijk en tevens hoe nauwkeurig geregeld en innig vereenigd, bestuurd door een en denzelfden opperherder, den Paus — verlicht door het zonnelicht van een en hetzelfde geloof — verwarmd met de stralen van een en dezelfde liefde — geregeerd door het gezag van een en dezelfde wet, verlevendigd door de zevenvoudige kracht van eene en dezelfde genade Gods in de H. Sacramenten — gelaafd uit de levensbron van een en dezelfde offerande, strevend naar de heerlijkheid van een en hetzelfde doel. Waarlijk een Rijk dat zijns gelijke in de geschiedenis der wereld niet heeft!

En aan U, Koning der koningen, aan U, aanbiddelijke en innig geliefde Heer en Verlosser, Jezus Christus behoort dit Rijk! Gij zijt de ware, hoogheerlijke Salomon, van wien de Psalmist (71) zingt: Deze Koning zal blijven met de zon en voor de maan van geslacht tot geslacht. En al de Koningen der aarde zullen Hem aanbidden, alle volken zullen Hem dienen. De Ethiopiërs zullen zich voor Hem nederwerpen, de Koningen van Tarsis en de eilanden zullen geschenken opdragen, de Koningen van Arabië en Saba zullen giften brengen. En Hij zal heerschen van de eene zee tot aan de andere, tot aan het einde der aarde. — Dit Rijk hebt Gij gevormd en behoudt het U voortdurend te midden van de tegenspraak der wereld en van de hel. Waarom hebben de Heidenen getierd, en de volken ijdele dingen beraamd? De Koningen der aarde zijn te voorschijn gekomen en de Vorsten zijn te zamen vergaderd tegen den Heer en tegen zijn Gezalfde, en zeggen: Laat ons hunne banden breken, en hun juk van ons afwerpen. Doch Gij lacht hen uit; want Gij zijt Koning gesteld over Sion, den heiligen berg; de volken zijn U tot uw erfdeel gegeven en het uiterste der aarde tot uwe bezitting. Ps. II. — In dit Rijk leeft Gij voort en volstrekt het werk uwer verlossing met verwonderlijke, geheimvolle kracht tot het einde der wereld. Daarom zij de naam uwer heerlijkheid eeuwig gezegend, en de gansche aarde worde met uwe heerlijkheid vervuld. Amen. Amen! Ps. 71 : 19.

---

leven ontwend, begeven zich onder de leiding der monniken aan de lasten van den akkerbouw, leeren van hunne meesters allerlei handwerken en vormen thans in allerlei opzicht eene zoo voorbeeldige kolonie, dat een protestantsch predikant, die hen bezocht, aan zijne overheid berichtte: Wat ik in de benedictijner missie Neu-Nursia gezien heb, heeft mij aan de eerste tijden der Kerk herinnerd.

*) Volgens officieele opgave van den 1 Mei 1870 hadden op het Vaticaansch Concilie te Rome (de abten, Vicarissen-generaal enz. niet medegerekend) 51 Kardinalen, 11 Patriarchen, 10 Primaten, 166 Aartsbisschoppen en 739 Bisschoppen, zitting en stem.

NEGENDE HOOFDDEEL

HOE CHRISTUS IN ZIJNE KERK VOORTLEEFT ALS VERLOSSER EN HOOGEPRIESTER. DE ONTWIKKELING VAN DEN CHRISTELIJKEN GODSDIENST.

1.

Christus heeft zijn Rijk voor de menschen van alle landen en tijden gesticht, zij zijn zijn wezenlijk eigendom: als Hoogepriester heeft hij ze door zijn bloedig offer aan het kruis vrijgekocht. Doch evenals Hij ze door dit offer tot zijn eigendom gekocht heeft, bewaart Hij ze ook altijd als zijn eigendom, terwijl Hij zijn offer onophoudelijk vernieuwt, en in zijne Kerk, als Hoogepriester tot het einde der wereld voortleeft. Vandaar is het H. Misoffer het middelpunt van den christelijken godsdienst. Daarbij is Christus zelf de Opperpriester! Hij zelf vernieuwt, door de hand en den mond van den priester, het offer zijner verlossing op waarachtige wijze, stelt het op alle plaatsen tegenwoordig, en zet door zijn H. Geest de oversten der Kerk aan, dezen hoogpriesterlijken godsdienst door zinrijke godsdienstplechtigheden, treffende godvruchtige oefeningen, schitterende feesten en prachtige tempels te verheerlijken.

De christelijke godsdienst is dus eigenlijk het voortgezet huwelijk van den hemelschen Bruidegom met zijne bruid, van den Hoogepriester met zijne Kerk, hunne wederkeerige, geheimvolle toewijding van liefde: de godmenschelijke Bruidegom geeft zich geheel en al aan zijne bruid door het offer van zijn sacramenteel lichaam en bloed; en de Kerk komt den hoogpriesterlijken Bruidegom te gemoet en wijdt zich geheel en al aan Hem toe door die aanbidding en dat liefde-betoon, welke blijken uit de godsdienstplechtigheden, godvruchtige oefeningen, feesten en tempels — zooals dit nu in dit hoofdstuk uitvoerig besproken zal worden.

2. De plaats, waar de H. Apostelen en hunne eerste opvolgers met de geloovigen te zamen kwamen om den godsdienst te vieren, waren eenvoudige kamers en zalen in particuliere huizen. Rijke mannen of vrouwen, tot het christendom bekeerd, waren blijde tot dat doel hunne woningen voor de kleine gemeente van christenen te openen. Dan weldra braken verschrikkelijke vervolgingen tegen hen los, zoodat zij de verborgenste schuilhoeken voor de viering der H. geheimen moesten opzoeken, als holen, onderaardsche kelders en grafsteden.

In dat opzicht zijn de romeinsche Catacomben het gedenkwaardigst; het zijn buitengewone, veelvuldig kronkelende onderaardsche gangen, waarin de christenen der drie eerste eeuwen hunne dooden, bijzonder de H. martelaren, begroeven. In deze stad van graven vluchtte de schare van christenen gedurende de vervolging. Hier holden zij groote, dikwijls sierlijke kapellen uit in den tufsteen, een in den kreits van Rome en omstreken zeer verspreide steen: de altaarsteen vormde het graf van dezen of genen H. martelaar; een eerbiedwaardig grijsaard, wellicht reeds meer dan eens om de belijdenis van Jezus Christus

gefolterd en met wonden overdekt draagt aan het altaar de H. offerande op. Hij is de bisschop van Rome, die hier de getrouwe schaar rondom zich vergaderd heeft, om ze door de hemelsche spijze tegen den nabij zijnden marteldood te versterken. Deze catacomben onder den grond van Rome zijn de onderaardsche, goed verschanste legerplaatsen, waar zich de strijders van Christus door Gods woord, offeranden, en wederkeerig gebed tot den zegevierenden strijd tegen het heidensch Rome boven den grond toerustten. En zie, na een strijd van 300 jaren hebben zij de overwinning behaald. Het gebed, de offeranden en het bloed der martelaren hebben gezegevierd! Het heidensch Rome is gevallen, en Keizer Constantijn de Groote heeft de vaan van het kruis geplant.

DE CATACOMBEN TE ROME.

Sinds dit tijdvak zien wij overal, zoo wel in het Oosten als in het Westen heerlijke Kerken van verschillenden bouwtrant, ter eere van den Verlosser der wereld verrijzen. De gewone grondvorm der kerken is het kruis, en vertegenwoordigt den aan het Kruis hangenden Zaligmaker. Het voorste, ietwat verlengd gedeelte, het koor met het altaar, stelt het hoofd van Christus voor; het grooter verlengd gedeelte, het zoogenaamde schip van de Kerk, het lichaam van Christus; de beide zijvleugels rechts en lings, of het zoogenaamde kruis, tusschen het koor en het schip verbeelt de armen van Christus. Ten hemel opgaande pilaren, waarop de sterke bogen van het gewelf rusten, richten gevoel en hart van de geloovigen hemelwaarts; geweldige torens en hooge koepels verkondigen den reiziger reeds van verre, dat hier de Koning der Koningen zijnen troon heeft opgeslagen — terwijl binnen in den tempel bouwmeesters, beeldhouwers en kunstenaars zich beijverd hebben om aan de pilaren, aan de zijmuren, aan de ramen de heerlijkheid des Zaligmakers en de buitengewone rijkdommen zijner barmhartigheden in zinnebeelden voor te stellen.

Wie kan al de tempels opsommen, die in den loop van 1500 jaren in de geheele christenheid gebouwd werden? Gebouwd — niet alleen met het goud van mildadige vorsten en koningen, maar ook van de liefdegiften van millioenen en millioenen eenvoudige landlieden, van vrome ambachtslieden en arme daglooners, die zich gelukkig achtten, hun penningske, tot verheerlijking van den in zijne tempels werkelijk tegenwoordigen Hoogepriester, bij te dragen! Op zulke wijze wordt ook nog in onze dagen aan den eerbiedwaardigen Dom te Keulen gewerkt; *) op zulke wijze werd voor 250 jaren de heerlijkste tempel op aarde de St. Pieterskerk te Rome op het graf van den prins der Apostelen, den H. Petrus voltooid: de 100 millioenen guldens, die aan dezen bouw besteed werden, zijn de liefdegiften van geheel de katholieke wereld! En nooit is het den

*) Zoomede in ons land aan de restauratie van de prachtige St. Jan te s' Bosch enz. (de vertaler).

armsten katholiek in de gedachte gekomen zulke pracht verkwisting te noemen. Hij weet, dat, waar de Hoogepriester Jezus Christus de volheid zijner schatten en genade uitstort, het de plicht èn van den rijke èn van den arme is, Hem blijmoedig en met een dankbaar hart het beste van zijne bezitting te wijden.

3. Keeren wij ons nu van de geschiedenis der Kerkgebouwen, tot de kerkelijke handelingen en godsdienstplechtigheden, dan vinden wij ook hier eene geleidelijke, steeds heerlijkere ontwikkeling; want het Rijk Gods is gelijk aan een zaadkorreltje, dat opgaan en groeien moet.

a. Hoe het met den christelijken godsdienst ten tijde der Apostelen gesteld was, leeren ons de H. Lucas in de Handelingen der Apostelen en de H. Paulus in zijne Brieven. Het middelpunt vormde de plechtigheid van het Avondmaal, het H. Misoffer. Daarmede waren verbonden gemeenschappelijke gebeden, voorlezingen uit de H. Schriften en derzelver verklaring, Psalmengezang en christelijke loffiederen en een gemeenschappelijk liefdemaal. De wijze, waarop dit alles met den eigenlijken godsdienst (de offerande van brood en wijn, — de Consecratie en de Communie:) verbonden werd, was destijds in verre na nog niet zoo nauwkeurig bepaald als nu, doch werd dit in den loop der eerste zes eeuwen door uitstekende bisschoppen, groote pausen en Kerkvergaderingen — steeds meer; en reeds ten tijde van Constantijn den Groote, omstreeks het jaar 325 kwamen de godsdienstplechtigheden en gebeden bij het H. misoffer grootendeels met de tegenwoordige overeen.

HET H. MISOFFER IN DE CATACOMBEN.

De goddelijke dienst werd in twee hoofddeelen onderscheiden: in de mis der Catechumenen, waarbij de nog niet gedoopte leerlingen, verder de boetelingen, ja zelfs de Heidenen mochten tegenwoordig zijn — en in de eigenlijke mis, waarin alleen de gedoopte geloovigen tegenwoordig waren. De mis der Catechumenen begon met Psalmen, die door de aanwezige geloovigen, in twee koren verdeeld, gezongen werden (het tegenwoordig gebed aan den voet van het altaar, bij afwisseling door den priester en de misdienaren gebeden); daarop volgde de smeeking om barmhartigheid (Kyrie eleyson), en den lof van den driemaal heiligen God (Gloria), waarop de bisschop het aanwezig volk groette (Pax vobis of Dominus vobiscum) en het zoogenaamd verzamelingsgebed (Collecta) in aller naam verrichtte. Nu trad de Lezer voor den lezenaar om een gedeelte uit de brieven van de Apostelen (Epistola) of uit het Oud Testament voor te lezen. Daarop werd gemeenschappelijk een Psalm (Graduale) gezongen en nu de voorlezing van het Evangelie door den lezer of den diaken, hetwelk de bisschop onmiddellijk aan het volk verklaarde. Daarmede was de mis der Catechumenen geëindigd, en de diakenen verwijderden de ongeloovigen, de nog niet gedoopte leerlingen en de boetelingen.

De eigenlijke mis begon met de afzondering van brood en wijn uit de algemeene offers der geloovigen. Het, tot den H. dienst afgezonderde brood en wijn werd nu opgedragen, de diaken reikte den bisschop het water om de handen te wasschen en dan volgde de herhaalde vraag tot de geloovigen: of soms den een tegen den anderen iets op het harte had. Daarop zong de bisschop den lof Gods (Praefatio) en sloot met den lofzang der Engelen: »Heilig, heilig, heilig is de Heer" enz. (Sanctus) waarmede geheel het volk instemde. — Nu begon het heiligste deel van de mis, de zoogenaamde Canon, die sedert Gregorius den Groote, d. i. sedert het jaar 600 tot op onze dagen geheel en al onveranderd gebleven is. Na het gebed voor alle levende geloovigen, de Consecratie en opheffing der H. gedaanten, het gebed voor de in Christus overledenen, het Onze Vader, het (Agnus Dei) en den kus van vrede, werd de H. Communie aan alle aanwezigen uitgedeeld en daarop een deel van het H. Sacrament in eene afzonderlijke plaats of tabernakel bewaard. Eindelijk volgde een herhaald dankgebed en dan de plechtige wegzending (Ite missa est).

Welk gevoel van geloovigen en blijden eerbied moet zich van ons hart meester maken, als wij zien, hoe de allerheiligste offerande, die wij tegenwoordig bijwonen, reeds voor 15, 16 en 17 eeuwen schier op geheel en al dezelfde wijze als op dit oogenblik, door onze, in den Heer ontslapene voorouders, de eerste christenen, gevierd werd — — als wij, ondanks den zorgvuldigen eerbied, waarmede de christenen der vier eerste eeuwen hunne H. geheimen voor de Heidenen en Joden verborgen, desniettemin uit de Schriften der oudste Kerkvaders, zoowel als uit de eerwaardige overblijfsels, eeuwenoude opschriften en

DE ST. PIETERSKERK TE ROME.

beelden in de Catacomben duidelijk zien, dat toen reeds aan de wezenlijke tegenwoordigheid van Jezus Christus in het H. Sacrament des Altaars met onwrikbaar geloof vastgehouden, en de H. Mis, juist zooals nu voor levenden en overledenen opgedragen werd — — als wij eindelijk ondervinden, dat niet slechts het wezen van de H. Mis door alle eeuwen hetzelfde gebleven, maar dat ook hare ceremoniën, zooals die nu gebruikt worden, reeds in de eerste zes eeuwen van de christelijke tijdrekening door H. mannen als Basilius, Chrysostomus, Ambrosius, Gelasius, Leo den Groote en Gregorius den Groote volkomen naauwkeurig en geldig vastgesteld werden — hoe wij dus, met onzen huidigen katholieken eeredienst geheel en al op den bodem van de oorspronkelijke Kerk staan! Dan wordt het ons duidelijk, dat Christus waarlijk als Hoogepriester in zijne Kerk voortleeft, en dat de geheele christelijke eeredienst niets anders is dan de werkelijke voortzetting van het werk zijner verlossing.

b. De genade van dit offer der verlossing stort zich, sedert weldra 2000 jaren, in den zevenvoudigen stroom der H. Sacramenten, over de christenheid uit; en u, christelijke Lezer, kan het niet anders dan hoogst welkom en aangenaam zijn, als u hier verhaald wordt wat de geschiedenis over de wijze van toediening der zeven H. Sacramenten heeft overgeleverd.

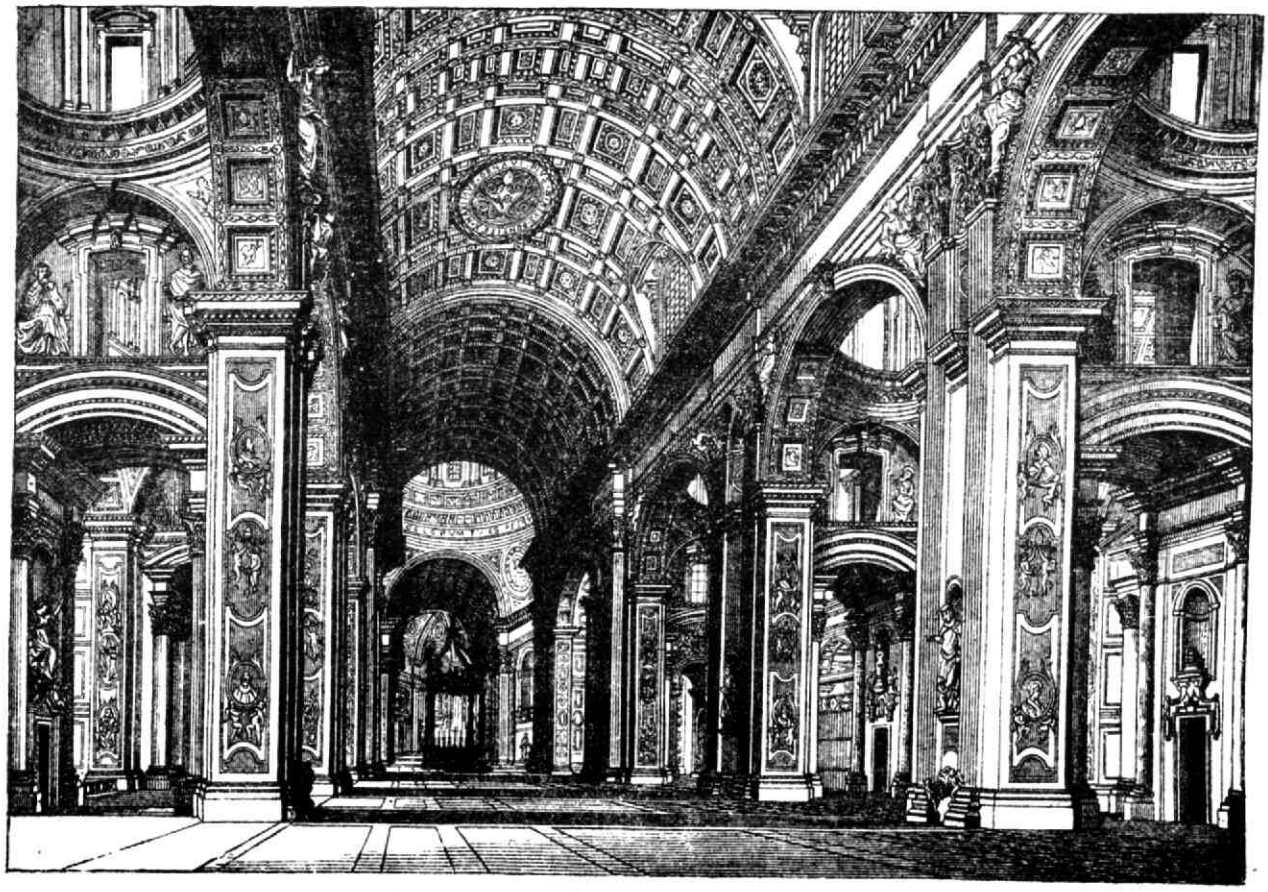

HET INWENDIGE VAN DE St. PIETERSKERK TE ROME.

Overeenkomstig de leer van Christus werd het H. Doopsel van nu af niet alleen als de verlossing van de erfzonde, maar in 't algemeen als de opname van den mensch in het Rijk Gods en tot medelidmaatschap van de Kerk beschouwd. In de christelijke oudheid werd de doopeling behoorlijk in het water gedompeld en sedert de vierde eeuw bouwde men tot dat einde, in en buiten de kerken, eigene doopkapellen, doch de zieken

en zwakken (later alle doopelingen zonder onderscheid) werden door afwassching met het H. water gedoopt. — Ofschoon ook reeds in de christelijke oudheid de kinderdoop plaats had, werd toch dit H. Sacrament voornamelijk aan volwassenen toegediend, die van het Joden- of heidendom tot het Christendom bekeerden. Zij moesten zich geruimen tijd, dikwijls 2 tot 3 jaren lang, door de deelneming aan het christelijk onderwijs tot den doop voorbereiden en heetten Katechumenen. Oorspronkelijk waren in den regel alleen de bisschoppen, later de gewone priesters de bedienaars van het H. Doopsel. Het werd wel is waar op al de dagen van de week, maar voornamelijk des Zondags toegediend; later stelde men de Paasch- en Pinksterzaterdag als bijzonder plechtige doopdagen. Reeds ten tijde der Apostelen werden den doopeling de zoogenaamde dooppeten als borgen voor de getrouwheid in het geloof, gegeven; ook de bezwering, het gebruik van gewijd zout, van de H. olie en van de doopkaars, evenals de plechtige zegening van het doopwater ontleenen hunnen oorsprong reeds aan de christelijke oudheid.

De doopeling moest zich, terwijl hij den duivel en zijne werken verzaakte, naar het Westen, en terwijl hij beloofde aan Christus toe te behooren naar het Oosten keeren. Na het Doopsel werd hij met een wit kleed omhangen, hetwelk zij, die op Paaschzaterdag gedoopt werden, de geheele paaschweek droegen, en eerst op den volgenden Zondag — den »Witten Zondag" — onder gebed en plechtige ceremoniën wederom aflegden.

c. Het H. Vormsel werd vroeger in den regel met het doopsel verbonden, en daarom ook als de voltooiing van het doopsel beschouwd, omdat de Apostelen den gedoopten gewoonlijk de handen oplegden, om ze de gaven van den H. Geest mede te deelen, en niet alleen tot kinderen Gods, maar ook tot soldaten van Christus te maken. Met deze handenoplegging werd reeds in de vroegste tijden het teeken van den vormeling met het kruisteeken en de zalving met olie en balsem (chrisma) verbonden.

Met het oog op het laatste schrijft de H. Kerkleeraar Cyrillus de schoone en beteekenisvolle woorden: »Zie wel toe, dat gij die zalvingsolie niet voor bloote olie en voor iets gerings houdt. Want evenals het brood van het H. Sacrament des Altaars, door de aanroeping van den H. Geest; geen gewoon brood meer is, maar het lichaam van Christus; evenzoo is ook deze H. zalvingsolie, na de aanroeping, geen bloote olie meer en eene gewone zalving, maar de gave van Christus en van den H. Geest krachtdadig gemaakt door de tegenwoordigheid zijner godheid." In de vierde eeuw begon men de beide Sacramenten van het Doopsel en het Vormsel afzonderlijk toe te dienen, en de toediening van het laatste bleef het bijzonder recht van den bisschop. De naam zelf — Vormsel of confirmatie — beteekent versterking, en doelt daarop, dat de geloovige door dit H. Sacrament op bovenna-

tuurlijke wijze in het geloof versterkt, en tot kloekmoedige belijdenis van hetzelve in staat gesteld wordt. Omdat het een Sacrament der levenden is, kan het alleen in staat van genade ontvangen worden, waarom de vormeling zich daartoe door de biecht moet voorbereiden.

d. De H. Schrift, de zinnebeelden, teekeningen en opschriften in de Catacomben, evenals ontelbare plaatsen in de werken der oude Kerkvaders leveren ons het ondubbelzinnigst bewijs van den hoogen eerbied, die de eerste christenen jegens het allerheiligst Sacrament des Altaars bezielden. Sterkte tot christelijk leven, troost in de wederwaardigheden, moed in de vervolgingen, blijmoedig vertrouwen in den marteldood: alles zochten en vonden die eerstelingen van ons geloof in die hemelsche spijze. 'T was een algemeen gebruik ze dagelijks *) — als het dagelijksch, bovennatuurlijk brood, te ontvangen. Den bij den goddelijken dienst aanwezigen werd ze, ter onmiddellijke nutting, op de uitgestrekte rechterhand gelegd, en aan de zieken en gevangenen werd ze door den diaken gebracht. Reizigers en kluizenaars mochten het H. Sacrament in een zuiver vaasje met zich dragen. Dezen evenals de zieken en gevangenen ontvingen alleen de gedaante van brood, omdat men van den beginne vastelijk geloofde, dat het bloed des Heeren van zijn lichaam onafscheidelijk is, en dus ook onder ééne gedaante den geheelen Christus ontvangen wordt. Van lieverlede werd om gewichtige redenen de Communie onder eene gedaante voor alle geloovigen gebruikelijk, en van de 14de eeuw algemeen voorgeschreven. Aanvankelijk communiceerden de geloovigen, evenals de Apostelen, tegen den avond; doch tengevolge van menigvuldig ingeslopene misbruiken ontstond op het einde van de tweede eeuw de gewoonte, de H. Communie 's morgens nuchter te ontvangen, hetgeen sedert de vierde eeuw door de besluiten van verschillende Kerkvergaderingen tot algemeene wet verheven werd.

e. Evenals nu, was het echter toen den geloovigen, die zich met een zware zonde bezoedeld hadden, niet geoorloofd de H. Communie te ontvangen, alvorens zij eerst waardiglijk gebiecht en hunne zonden oprecht beleden hadden. Zoo heet het in de Handelingen der Apostelen (XIX: 18), dat tengevolge der wonderen van den H. Paulus, niet alleen Joden en Heidenen, maar ook de geloovigen met heilige vreeze bevangen werden en dezen »hunne daden kwamen belijden en bekend maken." Immers verkondigt reeds de H. Evangelist Joannes (XX: 23) aan de christelijke oudheid, dat de Apostelen den last van Christus en de macht van den H. Geest ontvangen hadden, om de zonden te vergeven, en reeds in het eerste Hoofdstuk

*) Eerst eeuwen later moest de Kerk het minstens driemaal ontvangen van de H. Communie — met Kerstmis, Paschen en Pinksteren — voorschrijven; het vierde algemeen Concilie te Lateranen beperkte zelfs dit gebod tot de Paasch-communie.

van zijnen Brief (I: 9) drukte hij den zondaars deze troostrijke waarheid op het hart: »Indien wij onze zonden belijden, is God getrouw en rechtvaardig, om ons onze zonden te vergeven." Reeds omstreeks het jaar 200 spreekt de geleerde Tertuliaan van de H. Biecht als van iets dat algemeen gebruikelijk was, en van de priesterlijke vrijspraak (absolutie) als van eene onschatbare genade; en voegt hij er ook bij, werden er ten zijnen tijde al velen gevonden, die zich »aan het werk der eigene belijdenis zochten te onttrekken, of het van den eenen dag op den anderen verschoven, terwijl zij meer acht gaven op de valsche schaamte dan op de zaligheid hunner zielen." Naast de oorbiecht vinden wij in de christelijke oudheid ook de openbare belijdenis der zonden, die echter om de daarmede verbondene ongerieven in de 5de en 6de eeuw in onbruik geraakte. De boetewerken, die te dier tijd werden opgelegd, komen ons zeer streng voor. Moordenaars, echtbrekers, godslasteraars en dergelijken mochten jaren achtereen bij de goddelijke diensten niet meer tegenwoordig zijn; zij moesten, staande of liggende voor de deuren van de Kerk, de binnengaanden om hunne gebeden verzoeken, zich geheel en al van het gebruik van vleesch en wijn onthouden, en waren zij rijk, aanzienlijke geldsommen aan den arme of aan de Kerk geven, zich aan de lasten van verre reizen en bedevaarten, b.v. naar Rome of Jerusalem onderwerpen enz. Allengskens, bijzonder in de 6de, 7de en 8ste eeuw werd de boeteregeling voor afzonderlijke misdaden — in de zoogenaamde Penitentiaal-boeken — nauwkeurig bepaald, en eeuwen lang streng gehandhaafd: hoe hadde anders de katholieke Kerk in de vroege middeleeuwen de woestheid der ruwe heidensche volken breken en hen tot de vrijheid van kinderen Gods kunnen opleiden? Overigens werd ook toen reeds daarop altijd gewezen, dat al die uitwendige werken van boetvaardigheid geene waarde voor God hebben, als zij niet bezield zijn met den geest van ootmoedige vermorzeling en oprechte beternis van leven.

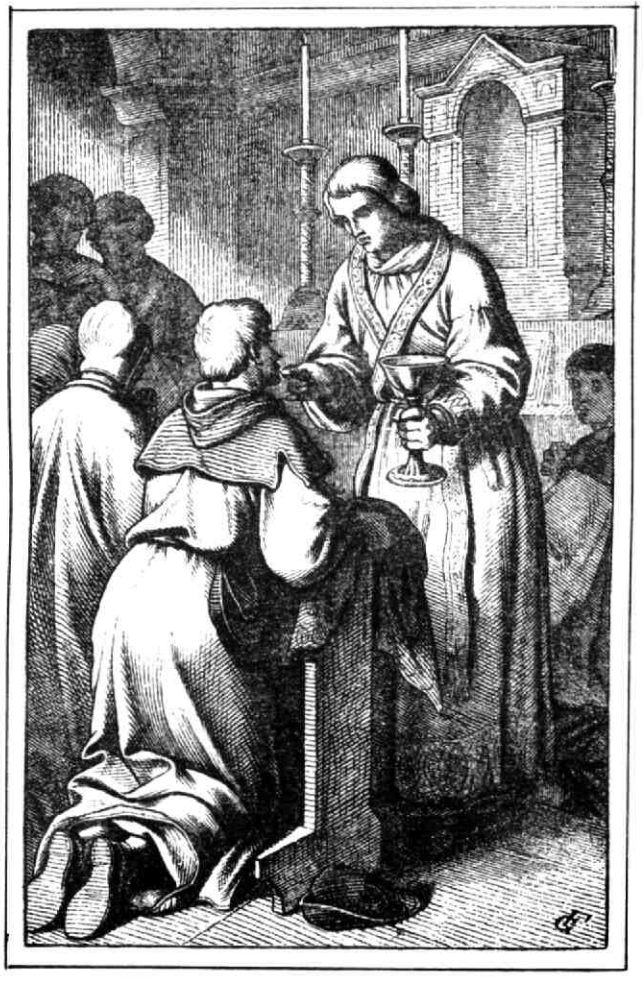

f. Daar de Zaligmaker zijnen Apostelen de zalving met olie van de zieken aanbevolen, (Marc. VI: 13) en de Apostel Jacobus (V: 14) de geloovigen vermaand heeft, de priesters der Kerk te halen, en zich met olie te laten zalven in den naam des Heeren — beijverden zich de priesters en geloovigen vroegtijdig, die H. vermaning op te volgen, zooals ons bijzonderlijk de II. Kerkvaders Chrysostomus en Augustinus verzekeren. Ja, de H. Gregorius de Groote beschrijft reeds ten jare 600 geheel nauwkeurig de H. gebruiken, die daarbij voorkwamen, en de gebeden, waaronder de Sacramenteele olie gewijd werd.

g. Was de godmenschelijke Hoogepriester gekomen, om al de betrekkingen van de menschen te heiligen, dan moest Hij op geheel bijzondere wijze den grondslag van de menschelijke maatschappij, het huwelijk, heiligen. Want helaas, hoezeer was

dit bij de Heidenen en Joden onteerd! Christus vernieuwde het tot zijne oorspronkelijke waardigheid, terwijl Hij het onverbreekbaar maakte, de veelwijverij verbood, de echtgenoote — uit den staat van dienstmaagd en slavin van den man — tot diens levensgezellin van gelijke geboorte verhief en den echtelieden de zuiverheid van zeden en wederkeerigen eerbied ten plicht maakte. Nog meer: Hij verhief het huwelijk tot de waardigheid van een Sacrament, terwijl Hij het tot een zinnebeeld stelde van de innige liefdegemeenschap tusschen Hem en zijne Kerk, *) en aan het uitwendig teeken van den huwelijksband, al de onzichtbare, bovennatuurlijke genaden verleende, die de gehuwden noodig hebben, om in hunnen staat een Gode welgevallig en gelukkig leven te leiden. — Daarom moest het christelijk huwelijk reeds van de vroegste tijden, volgens het getuigenis van den leerling der Apostelen, den H. Ignatius, voor den bisschop gesloten worden, en Tertuliaan looft het christelijk huwelijk, omdat het »door de Kerk gesloten, door de offerande gesterkt en door den zegen bezegeld werd. — Toen in de middeleeuwen de zoogenaamde geheime huwelijken, zonder de tegenwoordigheid van den priester en den zegen der Kerk, zich wilden doen gelden, ijverden daartegen de Kerkvergaderingen als tegen een onwaardig en gevaarlijk misbruik, en het algemeen Concilie van Trente verklaarde nadrukkelijk, dat tusschen katholieken de Kerk alleen die huwelijken wettig kan erkennen, die voor den pastoor der plaats en twee of drie getuigen gesloten worden. — Huwelijken tusschen Heidenen, Joden of dwaalgeloovigen en katholieken werden reeds in de christelijke oudheid streng verboden, en de beteekenisvolle woorden, waarmede Tertuliaan eene christelijke jonge dochter over het huwelijk met Heidenen vermaant, zijn in 't algemeen toepasselijk op elk zoogenaamd gemengd huwelijk. »Als er eene bijeenkomst om te bidden moet gehouden worden, zal de man den dag tot gebruik van het bad bestemmen; moet er gevast worden, zal hij een feestmaal aanleggen. Nooit zullen er zich door huiselijke bezigheden meer hinderpalen voordoen, dan juist, als de christelijke plicht van liefde de vrouw tot een uitgang noodigt. Waar zal uw geloof voedsel vinden, waar verkwikking des geestes, waar goddelijke zegen zijn?" Hetzelfde zegt de H. Ambrosius: »Hoe kan het een echtelijke band genoemd worden, waar beiden niet in de eenheid des geloofs verbonden zijn?" En wederom: »Hoe kan de band der huwelijksliefde degenen omvatten, wier geloof met elkander in strijd is?"

*) „De man is het hoofd der vrouw, evenals Christus het Hoofd der Kerk is. Gij, mannen, hebt uwe vrouwen lief, gelijk ook Christus de Kerk heeft lief gehad, en zich zelven voor haar heeft overgegeven. Dit geheim is groot — ik zeg het met opzicht tot Christus en de Kerk." (Eph. V: 23, 25 32).

h. Over de instelling van den priesterlijken staat van het Nieuw Testament is reeds boven

(blz. 694) breedvoeriger gesproken: Christus heeft dezen staat ingesteld en daartoe de Apostelen geroepen; en de Apostelen hebben door het Sacrament van het Priesterschap, d. i. door handenoplegging en gebed, aan bekwame mannen dezelfde machten gegeven, d. i. tot bisschoppen gewijd, zooals b.v. de H. Paulus, Titus, Timotheus en anderen. Van dit onderscheid tusschen priesters en leeken spreekt reeds de leerling der Apostelen de H. Clemens van Rome, als hij zegt: »Aan den Hoogepriester zijn zijne eigenaardige bezigheden opgedragen, aan de priesters hunne bijzondere plaats aangewezen en de levieten hebben ook wederom hunne bijzondere bezigheden. De leek is door de voorschriften der leeken gebonden." De leerlingen der Apostelen, de H. Ignatius en Polycarpus noemen den bisschop den »Heer der gemeente in kerkelijke zaken." — Dus stonden de bisschoppen reeds in de christelijke oudheid aan het hoofd der gemeenten of van de Kerken, en werden door de priesters en diakenen geholpen. Met den tijd namen de behoeften der geloovigen toe, en dus ook de kerkelijke bedieningen en reeds ten jare 250 spreekt de H. Paus Cornelius ook van Subdiakens, die den diaken behulpzaam waren — van lezers, die de H. boeken bewaren en daaruit bij de godsdienstoefeningen gedeelten moesten voorlezen — van acolieten, als begeleiders en bedienaars van den bisschop — van exorcisten (bezweerders), wie de verzorging van bezetenen was toevertrouwd — en van ostiariën, die in de Kerken den dienst der deuren verzorgden en daarbij toezagen, dat enkel bevoegden binnengingen. De plechtige wijding tot deze 7 kerkelijke bedieningen, van af den deurbewaarder tot den priester, maakte en maakt nog heden het Sacrament van het priesterschap uit. Oorspronkelijk werd het alleen door handenoplegging en gebed toegediend, later kwam daar nog bij de plechtige overgeving van de daartoe strekkende bedieningsgewaden, en, bij de zevende wijding (tot het eigenlijk priesterschap) de zalving met de H. olie. Van daar vermaant reeds de H. Augustinus de priesters: »Gij moet u uwe waardigheid gedurig herinneren en welke uwe wijding geweest is, toen men uwe handen door de H. zalving wijdde, om u te leeren, dat gij zoo heilig gewijde handen door geene zonde bezoedelen moet." Naar eeuwenoud kerkelijk voorschrift heeft de priesterwijding gewoonlijk op de Zaterdagen van de quatertemperdagen plaats; daarom vast en bidt op die dagen het katholieke volk, zooals weleer ook de gemeente te Antiochië gevast en gebeden heeft, toen de H. zendelingen Paulus en Barnabas door de Apostelen tot hunne bediening gewijd werden.

4. Nadat er over de H. plaatsen en de handelingen van den goddelijken dienst gesproken is, moeten nu nog de heilige tijden en feestdagen*) worden nagegaan.

*) „Waarom wordt de eene dag boven den anderen gesteld, daar toch alles van de zon komt? — De wijs-

a. De wet van het Oud Verbond, dat een der zeven dagen van de week, in gebed en heilige rust, den Allerhoogste geheel bijzonder moest worden toegewijd, geldt voor alle tijden en volken; vandaar hebben de Apostelen door de macht die zij van Christus ontvangen hadden, deze bijzondere heiliging van den Zaterdag, den Sabbath der Joden, op den eersten dag van de week, op Zondag gesteld, gelijk dit in de Handelingen der Apostelen (XX: 7) en in den eersten brief van den H. Paulus aan de Corinthiërs (XVI: 2) wordt te kennen gegeven. De beteekenis van den Zondag verklaart reeds de H. Justinus ten jare 150 met deze woorden: »Wij komen des Zondags (ter viering van de H. offerande) bij elkander, zoowel omdat deze de dag is, waarop God de wereld geschapen en de duisternis in licht veranderd heeft, als ook omdat Jezus Christus op dezen dag van de dooden verrezen is." Hierbij komt nog, dat op dezen dag de H Geest over de Apostelen is nedergedaald en daarmede de stichting der Kerk is voltrokken. Dus is deze dag werkelijk de dag des Heeren, van den driemaal heiligen God: de dag van den eeuwigen Vader, die op den eersten dag van de Scheppingsweek hemel en aarde uit het niet trok, en uit de duisternissen van den chaos het licht liet stralen; de dag van God den Zoon, die op dezen dag het werk zijner Verlossing door de heerlijke verrijzenis uit het graf bezegelde; de dag van den H. Geest, die zich op dien dag aan de christenheid openbaarde en mededeelde! En ook werkelijk de Zondag, omdat op dezen dag voor de godvruchtige schare van christenen, die in het huis des Heeren vergaderen, de zon der goddelijke waarheid in de predikatie — de zon der goddelijke liefde in het H. Misoffer — de zon der goddelijke genade in het ontvangen der H. Sacramenten, schittert; — opdat zij, door de stralen dezer geestelijke zon verlicht, verlevendigd en verwarmd, gesterkt en getroost de lasten en kruisen van de week zouden kunnen dragen. Hoe heerlijk is nu vervuld, waarvan weleer de heidensche Grieken een voorgevoel moeten hebben gehad, toen zij den eersten dag van de week aan de zon toewijdden!

b. Behalve den Zondag werden ook reeds in de christelijke oudheid nog sommige andere dagen plechtig gevierd: de feestdagen des Heeren, de feestdagen der allerheiligste Maagd Maria en de feestdagen van Gods lieve Heiligen. De zeven meest beteekenisvolle feestdagen des Heeren hebben betrekking op zijne geboorte, zijne besnijdenis, zijne verschijning, zijne verrijzenis, zijne hemelvaart, de nederdaling van zijn H. Geest en zijne blijvende tegenwoordigheid in het allerheiligst Sacrament des Altaars. Het Kerstfeest

heid des Heeren heeft die onderscheiding gemaakt; Hij heeft de tijden onderscheiden, en hunne feestdagen geregeld die men tot nu toe plechtig viert. Sommige dagen heeft God verheven en verheerlijkt, en anderen onder het getal der gewone dagen geplaatst." (Eccl. 37, 7—10).

werd reeds in het jaar 140 gevierd, toen echter nog op den 6 Januari, tegelijk met het Driekoningenfeest. De H. Paus Julius I liet eerst in 't jaar 340 in de romeinsche Rijks-archieven nauwkeurig nazoekingen over den eigenlijken en waren geboortedag van onzen Heer en Zaligmaker doen; van dan af werd de 25 December (de Christusmaand) als het feest der geboorte van Christus in de geheele christenheid allerplechtigst gevierd, en eene voorbereiding tot hetzelve van vier weken, de H. tijd van den Advent, voorgeschreven. Het feest van 's Heeren besnijdenis valt op den eersten dag van het jaar. En al weten wij ook niet nauwkeurig wanneer juist dit feest is ingevoerd, is het toch zeker, dat het reeds in de eerste christelijke eeuwen gevierd werd; want in het jaar 567 verklaarde de Kerkvergadering van Tours: »om de heidensche misbruiken uit te roeien hebben onze voorvaderen op de 1sten Januari voorgeschreven, bijzondere litaniën te bidden in de kerken, de Psalmen te zingen en het juiste uur ter eere van den barmhartigen God de mis van de Besnijdenis te vieren." — Ook het feest der verschijning, gewoonlijk het Driekoningenfeest genaamd, stamt uit de vroegste oudheid, en stond reeds vroegtijdig in zoo hoog aanzien, dat zelfs Keizer Juliaan, de afvallige ten jare 361, tijdens zijn verblijf in Gallië, het niet wagen durfde, op dien dag van den openbaren goddelijken dienst weg te blijven.

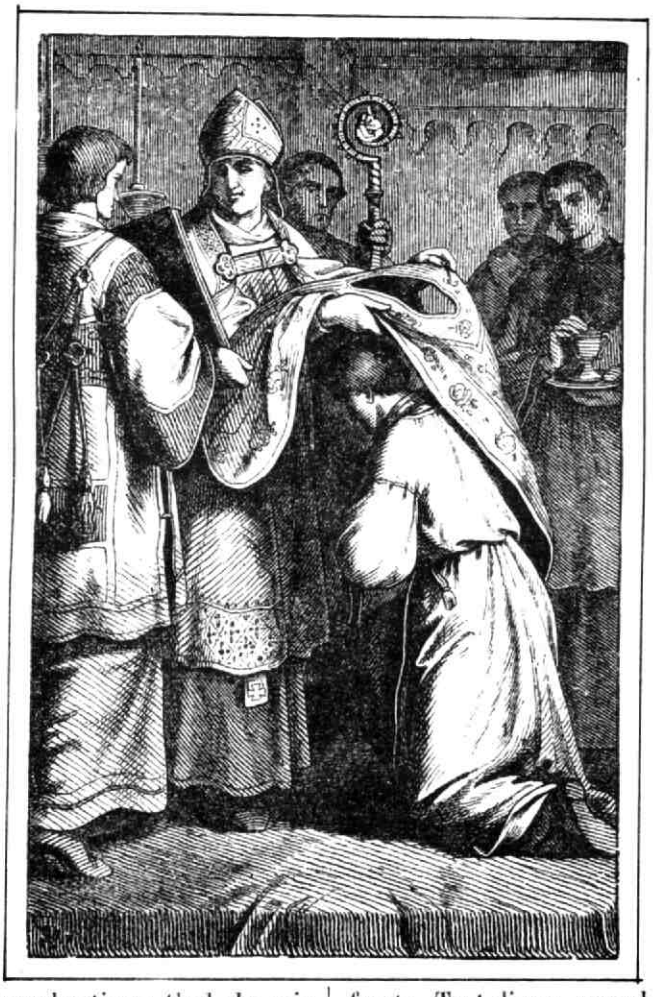

Nog tot het jaar 900 toe mocht er gedurende het geheele Octaaf van dit feest niet gewerkt worden en nog omstreeks 1200 moesten de geloovigen gedurende dit Octaaf, dagelijks de H. Mis bijwonen. — Het Paaschfeest (met de veertigdaagsche voorbereiding of den vastentijd) komt van de tijden der Apostelen, en de Kerkvaders van de christelijke oudheid noemden het reeds »den Koning aller dagen, het feest der feesten, dat alle andere plechtige feesten in bovennatuurlijken glans overstraalt." — Evenzoo wordt door den H. Augustinus het feest der Hemelvaart van Christus toegeschreven aan eene verordening van de Apostelen zelven of althans van eene der oudste Kerkvergaderingen; en de H. Chrysostomus riep reeds in een feestpreek van dezen dag opgetogen uit: »Onze menschelijke natuur, die zelfs der aarde niet waardig scheen, is heden — in Christus — tot in den hemel verheven, en troont nu boven de Cherubijnen." Van het Pinksterfeest spreken reeds de zoogenaamde »Apostolische constitutiën", als van een reeds lang bekend feest; Tertuliaan verzekert ten jare 200 dat het een »eigenlijke feestdag" is, en heden nog bezitten wij de feestreden, die de Kerkvaders van de vierde eeuw op dezen feestdag gehouden hebben.

Doch het feest dat de Kerk jaarlijks 10 dagen na Pinksteren met de grootste pracht en de innigste blijdschap viert is het feest van H. Sacramentsdag, d. i. het feest van het lichaam van Christus in het allerheiligste Sacrament. En dit met alle recht! want het is een feest, dat alle

overigen in zich besluit, het feest der waarachtige en genadevolle tegenwoordigheid van Hem, die weleer in den stal te Bethlehem geboren werd, die in de besnijdenis zijn eerste bloed vergoot, zich aan de H. Driekoningen geopenbaard heeft, na zijn bitter lijden en dood heerlijk van de dooden verrezen en ten hemel geklommen is, van waar Hij ons den H. Geest gezonden heeft. Deze lieve Heer en Zaligmaker woont immers waarachtig in het aanbiddelijk Sacrament, en dit ter eere wordt jaarlijks het feest van H. Sacramentsdag gevierd. — Talrijke wonderen, doch bijzonder eene merkwaardige, hemelsche verschijning, waarmede de H. Juliana te Luik begunstigd werd, gaven aanleiding tot dit feest. Doch de eigenlijke reden, waarom Paus Urbanus IV in het jaar 1264 dit jubelfeest voor de geheele Katholieke wereld voorschreef, ligt in het onwrikbaar geloof van het christelijk volk, dat Jezus Christus ons in het allerheiligste Sacrament al de vruchten en genade van Zijn leven en dood heeft nagelaten: — *Hij heeft verlossing gezonden aan zijn volk; Hij heeft een gedenkteeken zijner wonderheden gesteld, de genadige en barmhartige Heer: Hij heeft eene spijze gegeven aan die Hem vreezen. Hij zal in der eeuwigheid gedenken aan zijn verbond.* (Ps. CX). — Wondervolle schoonheid van den

PROCESSIE OP H. SACRAMENTSDAG.

Katholieken eeredienst, die zich in den loop der eeuwen zoo heerlijk ontwikkeld heeft! Weleer moesten de christenen, arm en vervolgd, in de onderaardsche Catacomben hunne H. geheimen vieren, en de Verlosser der wereld zich als ware het voor het aanschijn der wereld in het H. Sacrament verbergen: heden trekt Hij, aanbeden, en met luid gejubel verheerlijkt, als overwinnaar door de straten en stegen onzer steden en dorpen, land en menschen en al hunne bezittingen door

zijne godmenschelijke tegenwoordigheid zegenend. Op dit feest ligt eene hemelsche bevalligheid, zoomede op de daaraan verbonden plechtige processie, zoodat zelfs een godloochenaar de ongelukkige Diderot zich gedwongen zag tot deze bekentenis: »Nooit heb ik de lange reien van priesters in hun eerwaardig gewaad, nooit de jonge dienaren met hunne witte koorhemden, nooit heb ik die massa's van menschen, die met godvruchtige stilte vooruitgaan en volgen, gezien, zonder diep ontroerd te worden. Nooit hoorde ik den plechtigen, door den priester aangeheven en door eene ontelbare menigte van mannen, vrouwen, meisjes en jongelingen met hooge opgetogenheid beantwoorden zang, zonder dat het binnenste van mijn hart geschokt, geheel mijn wezen in godsdienstige stemming gebracht werd en warme tranen uit mijne oogen vloeiden. In dat alles ligt iets onbeschrijfelijk aandoenlijks, iets treffends en tot godsvrucht stemmend."

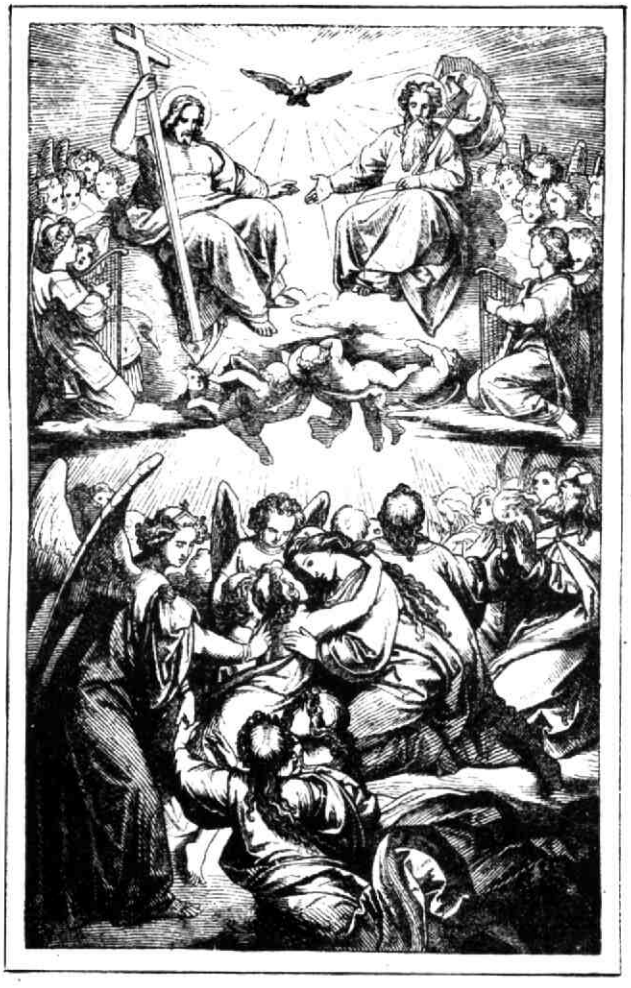

c. Om de feesten des Heeren scharen zich — evenals maan en sterren om de zon — de feesten van de allerheiligste Moeder Gods Maria en van Gods lieve Heiligen, zoodat het katholiek kerkjaar, met zijne beteekenisvolle feestdagen en feestoctaven met het uitspansel kan worden vergeleken, op wier hemelsblauwen grond de sterren in wonderlijke verscheidenheid schitteren en geheele eilanden en straten van licht het oog verrukken.

Van de 16 feesten van Maria moeten hier de 5 voornaamste overwogen worden. — Het feest van de Ontvangenis van Maria werd zeker al in de vijfde eeuw gevierd, en strekte zich van lieverlede over de geheele Kerk uit. Doch het ontwikkelde zich in zijn vollen, onbenevelden glans sedert het gedenkwaardig jaar 1854, toen paus Pius IX, omgeven door de bisschoppen van de gansche wereld de overoude waarheid der onbevlekte ontvangenis van Maria tot een wezenlijk punt van het geloof verhief. Van denzelfden tijd als het feest van Maria's ontvangenis is het feest van Maria's geboorte: beiden zijn uit de Oostersche Kerk in de Westersche overgeplant. Ouder dan beiden, wellicht reeds uit de apostolische tijden, is het feest van Maria boodschap, om dat genadig oogenblik te vieren, waarop Maria de boodschap des Engels ontving, en de Zoon Gods, in haar maagdelijken schoot, de menschelijke natuur aannam. Het feest van Maria lichtmis of de zuivering van Maria, in 't Oosten ontstaan, werd door paus Gelasius ten jare 494 in de roomsche Kerk ingevoerd. De treffende heenwijzing van den grijzen Simeon op het »Licht der wereld" gaf aan dezen paus eene geschikte gelegenheid, de processiën met brandende kaarsen in te voeren, en daardoor de heidensche misbruiken der fakkeltochten in de maand Februari, in eene beteekenisvolle, christelijke godsdienstplechtigheid te veranderen.

Het feest van de hemelvaart van Maria ontmoeten wij al in de vroegste oudheid. Reeds ten jare 550 werd het aan de christenen in Frank-

rijk en Duitschland op bijzonder plechtige wijze gevierd — het plechtigste in Engeland, waar de plechtigheden, met grooten luister acht dagen lang duurden.

d. Menigvuldig zijn de feesten van Gods lieve Heiligen, die in den loop der eeuwen werden ingesteld. Bijna op elken dag van het kerkelijk jaar valt zulk een feest. Zeker zijn daarvan maar weinige geboden feestdagen voor het christelijk volk, en slechts de priesters zijn verplicht in het H. Misoffer en dagelijksch Breviergebed, in naam van de geheele Kerk, aan Gods lieve Heiligen op de bepaalde dagen hunne hulde te bewijzen. Doch het vroom, geloovig volk, gesticht en onderricht door de hartroerende legenden, heeft steeds door lezing, gebed en godvruchtige overweging aan dit huldebetoon deel genomen, om den geest en het liefdevuur der Heiligen ook in zich op te nemen. De oudste feesten der Heiligen zijn die der christelijke martelaars. De scharen van christenen vergaderden reeds in de catacomben op de verjaardagen van hunnen marteldood tot offerande, gebed en feestgezangen, zooals ons dit de akten van de H. Ignatius en Polycarpus, leerlingen van de apostelen, verzekeren.

Langzamerhand werd ook gelijke eer aan andere Heiligen, die door godsdienstigen levenswandel en wonderen uitgemunt hadden, door hunne landgenooten, en later door de gansche christenheid bewezen. De voornaamste feesten van Heiligen, die tegenwoordig nog in vele streken als geboden Heiligen-dagen gevierd worden zijn: het feest van den H. Stephanus, van den H. Josef, van den H. Joannes den Dooper, van de H. Apostelen Petrus en Paulus, van den bijzonderen patroon van iedere parochie en — zeker het liefelijkst van al deze feesten:

Het feest van Alle Heiligen. De christenen van het Oosten hebben het reeds in de vierde eeuw gevierd; de roomsche Kerk nam het onder paus Bonifacius IV ten jare 610 onder hare feesten op. Er bestond namelijk te Rome nog uit de tijden van het heidendom een merkwaardige, buitengewone tempel, het pantheon, ter eere der godheden van al die volken, die door Rome overwonnen waren. Keizer Phocas schonk dien tempel aan paus Bonifacius; deze zuiverde dien van de laatste sporen der heidensche afschuwelijkheden, liet, op 28 wagens, de gebeenten van H. geloofsbelijders daar heen brengen en ze op de plechtigste wijze bijzetten en wijdde den 12 Mei, onder aanroeping van de allerheiligste Maagd en van alle H. Martelaren, den tempel tot eene christelijke Kerk. In het jaar 731 verstelde paus Gregorius III de algemeene plechtigheid van deze en alle andere Heiligen Gods op den 1 November. Eene heerlijke en beteekenisvolle feestplechtigheid, die jaarlijks de overwinning van den Zaligmaker der wereld over de heidensche wereld der afgoden verkondigt! De Heiligen hebben de plaats der valsche afgoden vervangen. God is één, eenig en ondeelbaar; doch in den hemel zijn op God gelijkende, van Gods geluk vervulde wezens; dit

zijn de zielen der verlosten, die weleer in den strijd des levens ten einde toe trouw volhard hebben, totdat bij hen de dood in overwinning verslonden werd. De hemelsche heerscharen hebben ze met zalige verrukking opgenomen en in de eeuwige vreugde, voor den troon van den Driemaal-Heilige gevoerd, opdat ook zij voortaan aan de lofzangen der Cherubijnen en Seraphijnen zouden deel nemen. Zij zijn de rijpe vruchten op den wijnberg des Heeren. Zeer geschikt wordt dus hun feest van de christenheid op het einde van den herfst gevierd. Met blij vertrouwen verheft de geloovige op dezen dag het oog zijns geestes naar die verblijven der eeuwige gelukzaligheid; hij is immers aan de verheerlijkte uitverkorenen ten nauwste verwand, vleesch van hun vleesch, en been van hun gebeente; evenals hij, zijn ook zij ledematen van de ééne groote Kerk Gods, die zich van de zuiveringsplaats (het vagevuur) over den ganschen aardbol, tot in de onmetelijkheid des hemels uitstrekt. — En als hij op dien dag het roerend gebed der Kerk, de litanie van Alle Heiligen bidt, dan zegt hem een schooner en troostrijker geloof, dat de Heiligen daarboven zijn hulpgeschrei hooren en — krachtens die liefde, die zelfs aan gene zijde van het graf niet sterft — zijner voor den troon Gods gedenken.

Zeer passend sluit zich bij dit feest aan de gedachtenisdag van Allerzielen. Want ook met dezen, met de in Christus ontslapenen, die hunne onvolmaaktheden nog in het vagevuur boeten leeft de strijdende Kerk op aarde in innige gemeenschap; en gelijk wij in onzen nood tot onze broeders, die daarboven zijn, om hulp smeeken, zoo richt zich ons oog vol medelijden en barmhartigheid ook naar de broeders, die nog in het vagevuur zuchten, en trachten wij voor hen, door H. misoffers, gebeden en goede werken, hunne schuld te helpen betalen, opdat de Engel der vertroosting weldra tot hen afdale, en hun de voldoening van de goddelijke rechtvaardigheid verkondige. Het feest dezer gedachtenis, dat nog verhoogd wordt door het gemeenschappelijk bezoek der graven, verspreidde zich omstreeks het jaar 1000 van uit het fransch benedictijnerklooster Clugni over de geheele Christenheid en toont op de treffendste wijze het geloof, dat de Verlosser der wereld ook hier op aarde, in den christenlijken eeredienst, waarachtig als de Hoogepriester voortleeft, die voortdurend zijne aanbiddelijke offerande vernieuwt, en daardoor degenen verlost, die Hij weleer, als Hoogepriester aan het kruis, tot zich geroepen, uitverkoren, en vrijgekocht heeft. Aan dezen Hoogepriester die waarachtig in het allerheiligste Sacrament des Altaars tegenwoordig en werkzaam is, Hem zij lof en eer, hulde en aanbidding, zoowel van alle koren der zalige Geesten in den hemel, als van alle geloovigen op de aarde, nu en altijd. Amen.

TIENDE HOOFDDEEL.

HOE JEZUS CHRISTUS IN ZIJNE KERK VOORTLEEFT ALS LEERAAR DER WAARHEID EN DER HEMELSCHE WIJSHEID. DE KERKVADERS EN DE KERKVERGADERINGEN.

1.

Drie jaren lang heeft onze Verlosser openlijk in steden en dorpen van het Joodsche land de hemelsche waarheid gepredikt; het gansche volk hoorde zijne stem; bijzonder waren zijne Apostelen en Leerlingen de bevoorrechte getuigen van zijne leer. Daarom werd in het vervolg door de Apostelen en Evangelisten veel opgeschreven, en zorgvuldig zoo in de Kerk, als H. Schrift bewaard. Andere zaken werden den lateren geslachten mondeling overgeleverd, en eerst in den loop der eeuwen door de Kerkvaders opgeteekend. Doch de geheele waarheid des heils, die in het hart van den godmenschelijken Leeraar besloten lag, heeft Hij aan zijne Kerk in eigendom gegeven, terwijl Hij beloofde zelf in haar te blijven, en door zijne zendelingen — in de kracht van Gods Geest — ze alle waarheid te leeren. Ziedaar de bovennatuurlijke macht van de H. Kerk tot het leerambt onder alle volken! Ziedaar de grond, waaruit die reuzenboomen gegroeid zijn, wier schaduw en vrucht de christelijke volken sedert eeuwen verkwikken, namelijk de Kerkvaders; ziedaar de wondervolle kracht, die de algemeene Kerkvergaderingen, zoomede den opvolger van Petrus, den paus, in beslissingen des geloofs tegen elke dwaling bewaart!

Verplaatsen wij ons in den geest in de eerste christelijke eeuwen, dan trekt voor ons oog eene schaar van eerwaardige mannen voorbij, die niet slechts door hunne mondelinge leeringen, maar ook door hunne, even vrome als geleerde schriften de Kerk Gods in hare kinderjaren groot gebracht hebben, en daarom de Vaders der Kerk*) genoemd werden. Zij zijn de doorluchtige en geloofwaardige getuigen der eeuwenoude, christelijke overlevering; en het katholiek gemoed voelt zich onuitsprekelijk gerust gesteld en getroost, als het ziet, hoe de Kerkvaders reeds voor meer dan 1500 jaren, in hunne werken, juist dezelfde waarheden getuigd, verkondigd en verdedigd hebben, die wij nog heden ten dage

*) In de school onderscheidt men de Kerkvaders en de Kerkleeraars van de eenvoudige kerkelijke schrijvers der christelijke oudheid, en kent men aan hen, die niet door heldhaftige heiligheid hebben uitgemunt, of ter eeniger tijd in sommige dwalingen vervallen zijn, slechts den rang van kerkelijke schrijvers toe. Doch het christelijk volk heeft van toen reeds af de beteekenis der Kerkvaders in een ruimeren zin genomen, en ook mannen, als Clemens van Alexandrië, Origines, Tertullianus, om de uitstekende diensten, die zij der Kerk bewezen hadden, als Kerkvaders vereerd, ofschoon zij in sommige hunner werken bedenkelijke dwalingen hebben opgenomen.

belijden. — De namen dier verdienstelijke mannen zijn de volgende:

De H. Clemens van Rome, ten jare 100 gemarteld, de vriend en medehelper van den H. Paulus, en de derde opvolger van den H. Petrus op den pauselijken stoel. — De H. Ignatius, bisschop van Antiochië, leerling van den H. Evangelist Joannes. Volgens de legende was hij dat kind, hetwelk weleer de goddelijke Zaligmaker aan zijne Apostelen voorstelde, toen zij onderling over hunnen voorrang twistten. Hij werd te Rome den wilden dieren voorgeworpen in het jaar 107. — De H. Polycarpus, bisschop van Smirna, ook een leerling van Joannes, werd in het jaar 160 als een 86-jarige grijsaard tot den vuurdood veroordeeld, doch omdat het vuur hem geen letsel deed, met een dolk doorboord. — De H. Papias, bisschop van Hierapolis, vriend van den H. Polycarpus en zelfs waarschijnlijk nog een leerling van Joannes. In de verschillende christelijke gemeenten en met de leerlingen der H. Apostelen rondreizend, legde deze Kerkvader zich bijzonder toe, de mondelinge overleveringen over het leven en de woorden van Jezus bijeen te verzamelen en schreef die in vijf boeken. Hij stierf omstreeks het jaar 150. — De H. Justinus, bijgenaamd de wijsgeer, omdat hij lange jaren in de verschillende scholen der heidensche wijsgeeren de waarheid gezocht had, totdat hij die ten laatste in de christelijke Kerk vond. Hij werd in het jaar 166 te Rome onthoofd. — Athenagoras, eerst heidensch, later christelijk leeraar der wijsbegeerte te Athene, maakte, evenals de H. Justinus, een voortreffelijk verdedigingsschrift voor de christenen. Hij stierf omstreeks het jaar 180. — De H. Ireneus uit Klein-Azië, leerling van de H. Vaders Polycarpus en Papias, kwam omstreeks het jaar 160 naar Gallië, waar hij de Kerk van Lyon mede stichtte en haar tweede bisschop werd. Hij stierf den marteldood in het jaar 202. — Clemens van Alexandrië, priester en leeraar aan de beroemde christelijke hoogeschool te Alexandrië, stierf in het jaar 217. — Tertuliaan uit Carthago in Afrika, vroeger rechtsgeleerde, later priester, een man van wegslepende welsprekendheid, rijk in talenten en uitgebreide kennis die met brandenden ijver het christendom tegen Heidenen, Joden en dwaalleeraars verdedigde. Helaas de zoo strenge van zeden, maar niet genoeg ootmoedige man, viel later zelf in de dwalingen der Montanisten. Hij stierf in 220. Origenes, om zijn ijzeren vlijt Adamantius, d. i. »de man van staal" genaamd, werd reeds in zijn 18de jaar de opvolger van Clemens op den leerstoel van Alexandrië, en verwierf zich, ondanks sommige dwalingen, onsterfelijke verdienste om het zuiver bewaren en uitleggen van de H. Schrift. Zijn brandende ijver voor het christendom, zijne rijke kennis en zijn lijden hebben hem tot een der merkwaardigste mannen van de kerkelijke geschiedenis gemaakt. Hij stierf ten gevolge der gevangenis en folterin-

gen onder keizer Decius in het jaar 249. — De H. Cyprianus, bisschop van Carthago. De grondgedachte, waarom zich al zijne werkzaamheid als bisschop en schrijver bewoog, was de eenheid der Kerk. Van de eenheid aller geloovigen met hunnen bisschop en van de eenheid aller bisshoppen met de Moederkerk te Rome hangt alle behoud en zegen van het Christendom af. Hij werd in het jaar 258 onthoofd. — De H. Athanasius, patriarch van Alexandrië. Hoofdstrijder tegen den dwaalleeraar Arius, vijfmaal om der geloofswille verbannen, stierf in het jaar 373. — De H. Hilarius, bisschop van Poitiers, met den H. Athanasius, een hoofdstrijder tegen het Arianismus, waarvan de verwinning grootendeels aan hun beleid en verlichten ijver moet worden toegeschreven. Hij stierf ten jare 368. — De H. Ephrem, een Syriër, priester te Edessa, door zijn vurigen ijver tegen de dwalingen, zijne goedheid jegens de dwalenden en zijne wegslepende welsprekendheid uitmuntend, stierf in het jaar 378; in zijne schriften vindt men de onwederlegbaarste getuigenissen van de christelijke oudheid voor de door de protestanten bestreden, Katholieke Geloofsleer. — De H. Cyrillus, bisschop van Jerusalem bijgenaamd de Catecheet, om zijn beroemd werk der 23 Catechesen, waarin hij de christelijke geloofswaarheden voor de nieuwbekeerden beschreven en verdedigd heeft. Hij stierf in 't jaar 386. — De H. Epiphanius, aartsbisschop van Salamis, reeds in zijn leven om zijne strenge zeden als een Heilige vereerd, schrijver van de eerste, hoogst merkwaardige »geschiedenis der ketters", stierf ten jare 403. — De H. Cyrillus, patriarch van Alexandrië, Hoofdstrijder tegen den Ketter Nestorius, stierf in het jaar 444. — De H. Paus, Leo de Groote, de overwinnaar der dwaling van Eutyches, even groot Kerkvorst door beleid en kracht, als Kerkleeraar door wetenschap en welsprekendheid,

DE H. KERKLEERAARS.

stierf in 't jaar 461. — De H. Joannes Damascenus, priester te Jerusalem, de laatste Kerkvader van het Oosten, beroemd in den beeldenstrijd, even kinderlijk godvruchtig, als grondig geleerd. Hij stierf omstreeks het jaar 770.

Hoe beroemd deze Kerkvaders en hoe groot hunne verdiensten voor de Kerk Gods ook zijn, worden zij toch overschaduwd door de vier grootste Kerkleeraars van het Westen: Ambrosius, Augustinus, Hieronymus en Gregorius den Groote — en door de vier grootste Kerkleeraars van het Oosten: Basilius, Gregorius van Nyssa, Gregorius van Nazianze en Joannes Chrysostomus. De H. Ambrosius, gestorven ten jare 397, vroeger een pleitbezorger en keizerlijk stadhouder, werd ten jare 374 bisschop van Milaan en een voorbeeld van apostolischen ijver, van trouwe herderlijke liefde en heilig van zeden. Zijne preeken (namelijk over de waarde en de schoonheid van het maagdelijk leven) waren wegslepend; zijne godvruchtige liederen weergalmen nog heden in onze Kerken; thans nog putten de mannen Gods uit zijne boeken stichting en heilige opgetogenheid; en de Kerk dankt aan hem haren grootsten Leeraar: — den H. Augustinus, die door de hartroerende predikatiën van den H. Ambrosius bekeerd, en van een zondaar een Heilige, van een rietstok, die van de eene dwaling naar de andere oversloeg, een steunpilaar van de Kerk geworden is. In het jaar 397 beklom hij den bisschoppelijken zetel van Hyppone in Afrika, en was voortaan, door zijne zoo talrijke als onschatbare geschriften, door zijne apostolische werken en de heiligheid van zijn leven, het schitterend middelpunt, de raadsman en vriend van alle christelijke leeraars van dien tijd. Hij stierf in het jaar 430, tien jaren later dan zijn beroemde vriend, — de H. Hieronymus van Stridonië in Dalmatië. Menigvuldige reizen en een veeljarig verblijf in de woestijn bereidden dezen Heilige tot dat heerlijk werk voor, dat God hem had aangewezen. Van alle kanten werden hem vragen over de christelijke wetenschap, over de kerkelijke verhoudingen en rechten, en over de volmaaktheid des levens gedaan; voornamelijk bediende zich Paus Damasus van den grooten Kerkleeraar, om eene algemeene, geldige, latijnsche overzetting van de H. Schrift te maken. Zijne grondige verklaringen van de H. Schrift, zijne verpletterende strijdschriften tegen de dwaalleeraars, en zijne menigvuldige, gedenkwaardige brieven zijn nog heden een kleinood van onze H. Kerk.

DOOD VAN DEN H. HIERONYMUS.

De laatste Kerkvader van het Westen is de H. Paus Gregorius I de Groote. De schriften en onsterfelijke werken der drie laatst genoemde Vaders waren de scholen, waarin hij zich tot een uitverkoren werktuig van den godmenschelijken leeraar vormde. Als paus voor de behoeften der gansche Kerk, zoowel als voor de afzonderlijke landen met ware herderlijke liefde bezorgd, staat deze van God bezielde man ook met betrekking tot de H. wetenschap hoog in de geschiedenis der Kerk aangeteekend; en zoo de legende verhaalt: de H. Geest is den paus in de gedaante eener duif verschenen, en heeft hem de gedachten en woorden voor zijne talrijke geschriften ingegeven, dan is daarmede de hooge bewondering van de christelijke wereld voor de buitengewone wijsheid van dezen grooten man op de voortreffelijkste wijze uitgesproken. Hij stierf in het jaar 604.

De H. Basilius, aartsbisschop van Cesarea in Capadocië. Zijn naam beteekent: de Koninklijke; en werkelijk waren geest en hart, houding en werkzaamheid van dezen Kerkleeraar koninklijk. Ook hij was een bolwerk tegen de Arianen, tevens een held der christelijke liefde en H. wetenschap uitmuntend als godgeleerde en prediker, en ook als zielbestierder der kloosterlingen, voor wie hij den eersten eigenlijken kloosterregel ontwierp, en als leider van den christelijken eeredienst, dien hij geregeld en met verhoogden glans omgeven heeft. Hij stierf in het jaar 379. — Zijn jongere broeder, de H. Gregorius bisschop van Nyssa, was eveneens een hechte steun van de Kerk tegen de Arianen, daarbij een minzaam, vredelievend man en geestig schrijver, wiens talrijke werken nog heden een aanzienlijken schat van de Kerk uitmaken. Hij stierf omstreeks het jaar 395. Met dit H. broederpaar was door de innigste vriendschap verbonden de derde der drie groote Cappadociërs, de H. Gregorius van Nazianze. Deze had in Palestina, Alexandrië en Athene, bij de beroemste leermeesters der wereldsche en heilige wetenschap, zich tot den dienst der Kerk voorbereid. Het tooneel zijner voornaamste werkzaamheid was de stad Constantinopel, die hij met onverzettelijke kracht, en bewonderenswaardig gevolg aan de dwaling onttrok. Na jarenlange weigering beklom hij daar den bisschoppelijken zetel, doch verliet dien weder ten jare 381, om zijn veelbewogen, werkzaam leven in H. eenzaamheid te sluiten. Hij stierf in het jaar 390. Zeven jaren later zien wij op den patriarchalen zetel te Constantinopel — den H. Joannes Chrysostomus, een man, uitstekend als redenaar en schriftverklaarder, een bisschop van onvermoeide werkzaamheid en liefderijke milddadigheid, maar tevens van onwrikbaren geloofstrouw en priesterlijke vrijmoedigheid. Een door gebed, versterving en studie verborgen leven bij de monniken van de woestijn had hem die hooge kracht bezorgd, die hij later, in zijne veelvuldige strijden tegen de dwaalleeraars, tegen valsche broeders en tegen de ondeugden van het keizerlijk hof van noode had. Hij stierf in ballingschap in het jaar 407.

Deze zijn de roemrijke mannen, in wie de Kerk hare geestelijke Vaders vereert. Geloof echter niet, dat nu de goddelijke Leermeester, sinds de christelijke oudheid, heeft opgehouden, zich zulke uitstekende mannen uit te kiezen en met de gaven van zijn goddelijken geest toe te rusten. O neen. Elke eeuw, tot op de onze toe, bezit H. geestelijke leeraren van buitengewone begaafdheid; de goddelijke leermeester verwekt ze in zijne barmhartigheid, om hun zijn aanhoudend voortbestaan op aarde te openbaren. Doch ze zijn zoo min onfeilbaar, als het de afzonderlijke Kerkvaders waren. Al zijn zij ook uitverkoren en met Gods geest bezield, blijven zij toch sterfelijke, aan dwaling blootgestelde menschen en reeds meer dan eens heeft de Kerk den droevigen val van een uitmuntend leeraar moeten betreuren!

2. Gansch anders is het gesteld met die merkwaardige vergaderingen van bisschoppen uit alle landen, die de paus in tijden van buitengewonen nood en strijd bijeenroept, en in eigen persoon of door zijne plaatsbekleeders leidt. Deze algemeene Kerkvergaderingen of ecumenische Conciliën maken dan de vereenigde leerende Kerk uit. Daar nu aan deze de belofte gedaan is, dat

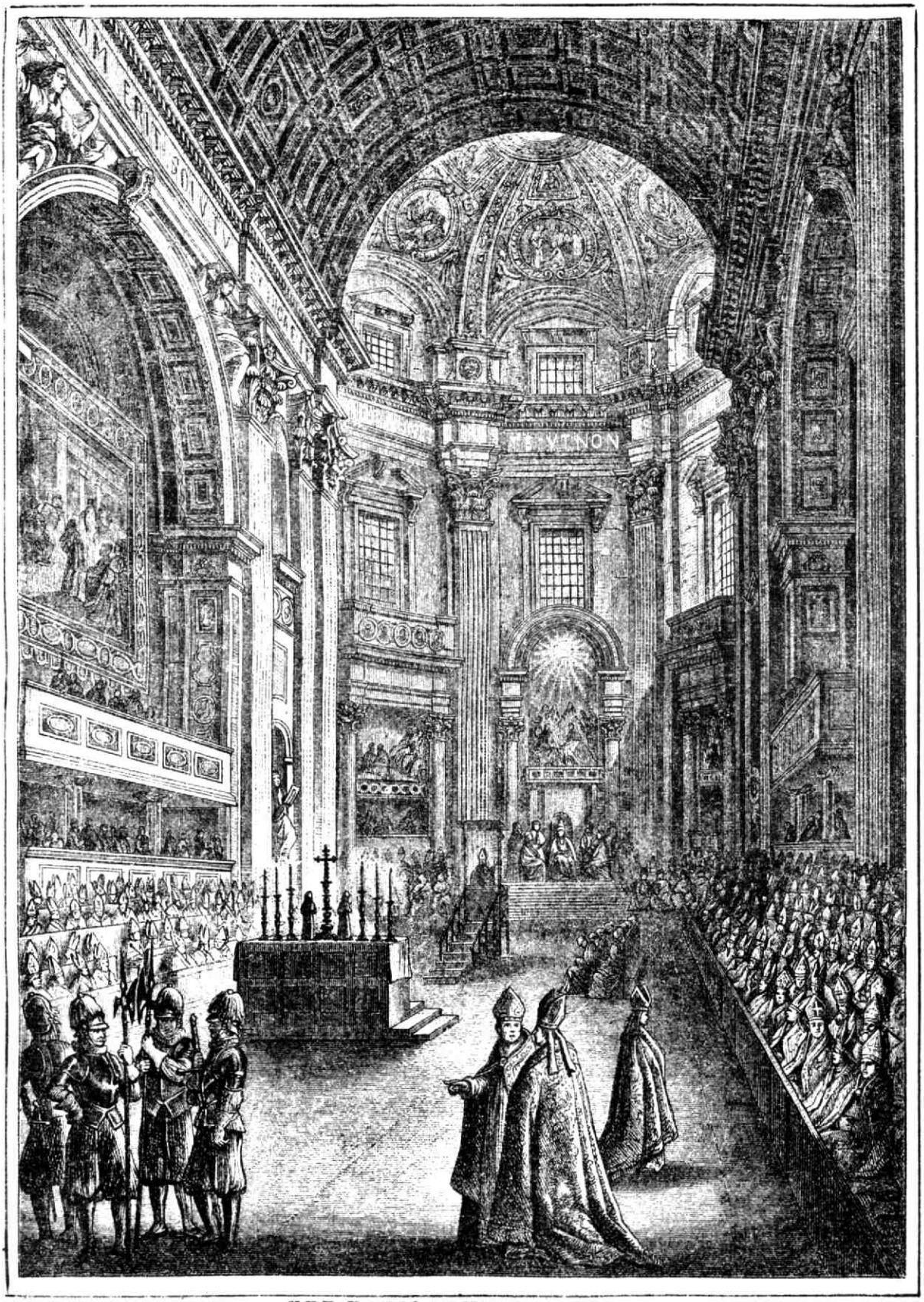

HET VATICAANSCH CONCILIE.

de machten der hel, of de dwaling en leugen haar nooit zullen overweldigen, zijn zij door een bijzonderen, bovennatuurlijken bijstand van den H. Geest — onfeilbaar in al hunne besluiten, het geloof of de zedeleer betreffende. Daarom heeft de christenheid op iedere zoodanige Kerkvergadering, als op het beteekenisvolste en heiligste schouwspel, steeds met diepen eerbied hare opmerkzaamheid gevestigd, en middelerwijl hare gebeden verdubbeld, om voor de Vaders van het Concilie de verlichting des hemels, den vrede en de overwinning in den H. Geest af te smeeken. Wat de afzonderlijke bisschoppen op zulke vergadering spreken is wel is waar slechts eene persoonlijke overtuiging, doch als (na dikwijls maanden of jarenlange vergaderingen, waarin de Vaders van het Concilie, door studie en wederzijdsche bespreking, het hun mogelijke gedaan hebben, om de waarheid zuiver en onvervalscht voor te stellen) de H. Vergadering haar plechtig geloofsbesluit neemt, en de paus dit bevestigt, dan is dat geen bloot menschelijk besluit meer: het is de onbedriegelijke leer van Jezus Christus zelven, en wie die niet zou willen aanhooren, zou Christus niet aanhooren, en zich daardoor zelfs buiten zijn Rijk sluiten: dus is het anatheem eigenlijk niets anders, dan de plechtige verklaring van de Kerk, dat deze of die zich van haar heeft afgescheiden.

Het eerste voorbeeld van zulk een Kerkvergadering vinden wij in het jaar 51. Menig christen die van het Jodendom tot de Kerk bekeerd was, beweerde, dat ook zij, die van het heidendom bekeerd waren, zich moesten laten besnijden, en de in de joodsche wet voorgeschreven gebruiken en onthoudingen, ook als christenen, nog naleven. Toen vergaderden de Apostelen en de ouderlingen (priesters) te Jerusalem, om de zaken te onderzoeken. Petrus, de prins der Apostelen opende de Vergadering. Na hem spraken de overige Apostelen, met name Barnabas, Paulus en Jacobus. Eindelijk werd gemeenschappelijk het besluit genomen, geen menschelijk feilbaar, maar een goddelijk besluit: »Het heeft den H. Geest en ons goed gedacht." enz.

Naar dit voorbeeld werden in den loop van 18 eeuwen twintig algemeene Kerkvergaderingen gehouden. Op de eerste, te Nicea, in het jaar 325, werd de dwaling van Arius tegen de godheid van Jezus Christus verworpen, en op de tweede, te Constantinopel, in het jaar 381, de dwaling van Macedonius tegen de godheid van den H. Geest. De derde Kerkvergadering te Ephese, in het jaar 431, verklaarde tegen Nestorius de geopenbaarde waarheid, dat in Christus niet twee verschillende personen, maar slechts één persoon, de goddelijke is, en bevestigde dien ten gevolge de waardigheid van Maria als de Moeder Gods tegen de dwalingen van denzelfden ketter. De vierde, te Chalcedonië, in het jaar 451, bevestigde tegen den ketter Eutiches de geopenbaarde geloofsleer, dat in Christus twee volmaakte naturen, de goddelijke en de menschelijke zijn, vereenigd in één goddelijken persoon. Soortgelijke geschillen werden te Constantinopel, op het 5de en 6de algemeen Concilie, in de jaren 553 en 680 beslist. Het zevende in het jaar 787 te Nicea bevestigde de eeuwenoude, godvruchtige vereering der beelden. Op de achtste Kerkvergadering te Constantinopel, in het jaar 869, werd de boosheid van Photius, die de oostersche van de westersche Kerk scheiden wilde, veroordeeld. Helaas, de rampzalige scheiding werd wederom spoedig hernieuwd, en daarom is deze Kerkvergadering de laatste in het Oosten.

De vier volgende hadden plaats te Rome in het Lateraan: in het jaar 1123 werd de vrijheid der Kerk van de wereldsche macht des Keizers uitgesproken, in het jaar 1139 werden de gevolgen der kerkelijke scheuring, die Petrus Leonis veroorzaakt had, naar vermogen uit den weg geruimd, en de leer van den dweeper Arnold van Brescia verworpen. In het jaar 1179 werden de dwalingen der Albigenzen en Waldenzen veroordeeld; eindelijk in het jaar 1215 in de twaalfde algemeene Kerkvergadering (de IV in het Lateraan) werd eene vereeniging van de Grieksche Kerk beproefd, de, vroeger door Berengarius bestreden Katholieke leer over het allerheiligste Sacrament des Altaars door de uitdrukking Transsubstantiatio, d. i. verandering van een wezen in een ander, vastgesteld, en de vroeger reeds verklaarde leer over de god-

delijke Drieëenheid en de menschwording van den Zoon Gods wederom in 't kort saamgevat, met veroordeeling van verschillende dwalingen van dien tijd.

De dertiende en veertiende Kerkvergaderingen hadden te Lyon — 1245 en 1274 — de vijftiende te Vienne in het jaar 1311 plaats. Op de dertiende werd de christenheid tot den H. strijd tegen de Saracenen opgeroepen; in de veertiende de oude leer over den H. Geest, die van den Vader en den Zoon voortkomt op nieuw bevestigd; en de wedervereeniging der Grieksche met de roomsche Kerk, doch helaas! voor korten duur, tot stand gebracht. In de vijftiende werd de dweeperij van verschillende genootschappen veroordeeld en de orde der Tempeliers opgeheven. De vier volgende Conciliën werden de Hervormings-conciliën genoemd, omdat op dezelve eene wezenlijke hervorming, d. i. zuivering van Gods Kerk van al de misbruiken, die in het leven der geestelijken en van het volk waren ingeslopen, werd voorgenomen. Deze Conciliën hadden plaats — het zestiende te Constans van 1414 tot 1418; het zeventiende te Basel, daarop te Ferrara en Florence van 1431 tot 1447; het achttiende te Rome in het Lateraan, 1512; eindelijk het negentiende te Trente van 1545 tot 1563. Te Constans werd de noodlottige scheuring der Kerk onder drie pausen opgeheven, en de dwalingen van Wicleff en Hus veroordeeld; in Florence kwam eene helaas spoedig weder verbrokene vereeniging met de Oostersche kerk tot stand; te Trente werden de dwalingen der zoogenaamde hervormers verworpen.

PAUS PIUS IX.

Eindelijk beriep de roemrijke Paus Pius IX, in het 24ste jaar van zijn pausschap, de twintigste algemeene Kerkvergadering te Rome in het Vaticaan, en wel op het feest der Onbevlekte Ontvangenis, den 8 December 1869. Bij de 800 Kerkvorsten uit al de deelen der wereld volgden de stem van den grijzen Opperherder; en ofschoon ook de vijanden der Kerk van alle kanten, den rustigen gang der Kerkvergadering, door bedreigingen, leugen en laster, trachtten te storen, vermochten zij tegen de rots van Petrus niets! De bewonderenswaardige kalmte, het groot vertrouwen op God, en de heldere zielenvrede die in deze zoo stormachtige tijden uit al de woorden en handelingen van den H. Vader uitschenen, werden niet te leur gesteld: de doorluchtige Kerkvergadering hield haar ongestoorden loop. De betreurenswaardige dwalingen van onzen tijd werden veroordeeld; de valsche, schijnheilige wetenschap, die zoo vermetel haren troon op de puinhoopen van het geloof wilde opslaan, werd ontmaskerd; de rechten en de vrijheid van Gods Kerk op nieuw bevestigd, en den 18den Juli 1870 de oude leer over de Onfeilbaarheid van den Paus in geloofsbeslissingen tot een werkelijk geloofspunt verheven.

3. Hierdoor heeft nu het hoogste leerambt van Petrus' opvolger zijn plechtige bevestiging voor het aanschijn van geheel de wereld

verkregen! Zeker waren onmiddellijk dwaze en booze menschen bij de hand, om deze bevestiging door misverstand en verdraaiingen krachteloos te maken, door de bewering, dat het Vaticaansch Concilie daardoor een zondigen, feilbaren, sterfelijken mensch tot God gemaakt heeft. Welke dwaasheid! De Paus is onfeilbaar — dat wil niet zeggen, dat hij persoonlijk niet zondigen kan: de geschiedenis immers verzekert ons, dat de levenswijze van enkele pausen niet vlekkeloos was; en geen wezenlijk Katholiek is zoo oneerlijk, of zoo onnoozel, datgene te ontkennen, wat de geschiedenis verzekert. De Paus is onfeilbaar — dat wil niet zeggen, dat de Paus persoonlijk niet dwalen kan; ook hij is en blijft een sterfelijk mensch, en kan in alles dwalen, wat hij in gewone gesprekken, of als geleerde en schrijver in zaken van gewijde en ongewijde wetenschap, of wat hij als Paus in zaken van kerkelijk recht, kerkbestuur en kerkelijke tucht bepaalt en voorschrijft. »Alleen als hij ambtshalve, als herder en leeraar van alle christenen, krachtens zijn hoogst, apostolisch gezag, een geloofs- of zedeleer als verplichtend voor de gansche Kerk verklaart, bezit hij — uit kracht van dien bijstand, dien de goddelijke Zaligmaker aan den H. Petrus beloofd heeft, de onfeilbaarheid." Ziedaar de leer van het Concilie.

En waarlijk, 't is geene nieuwe, maar eene overoude, welgegronde leering, die den 18den Juli door de te Rome vergaderde Vaders slechts nauwkeuriger bepaald en tot een eigenlijk geloofspunt verheven werd! Christus, de Heer heeft ze zelf reeds vóór 18 eeuwen aan de wereld verkondigd, toen Hij tot Petrus zeide: »Gij zijt Petrus, eene steenrots, en op deze rots zal Ik mijne Kerk bouwen, en de poorten der hel zullen ze niet overweldigen — en Ik heb voor u gebeden, opdat uw geloof niet bezwijke." En al hebben ook in vroegere tijden, toen deze leering nog niet nauwkeurig bepaald was, sommige beroemde mannen ze verschillend opgevat en verstaan, toch hebben juist de grootste leeraars der Kerk in alle eeuwen ze duidelijk uitgesproken, en de gansche Kerk heeft de geloofsbeslissingen der pausen ten allen tijde met dien geloovigen eerbied aangenomen, dien men aan de hoogste leermacht verschuldigd is.

Kon het ook wel anders zijn? De goddelijke Zaligmaker heeft in zijne Kerk een onfeilbaar, hoogst leerambt ingesteld, waaraan zich de geloovigen, ten allen tijde, zoo er geloofstwisten ontstaan, met onbeperkt vertrouwen wenden en van hetwelk zij de onfeilbare beslissing vernemen kunnen. En nu kunnen er dikwijls eeuwen verloopen, eer het doenlijk is, een algemeen Concilie te beleggen. En toch moeten de geloovigen dadelijk gerustgesteld, bijgevolg moet onmiddellijk eene onfeilbare beslissing genomen worden. En aan wien komt het recht toe zulke beslissing te nemen, tenzij aan den wettigen opvolger van hem, dien Christus tot grondsteen zijner Kerk gesteld en aan wien Hij de sleutels van zijn Rijk op aarde gegeven heeft, aan den Paus? Doch hoe kon de Paus eene zekere, alle geloovigen bevredigende beslissing vellen, als hij niet voor dit geval — door bovennatuurlijken bijstand — de gave der onfeilbaarheid bezat?

Daarom dankt de christenheid haren goddelijken Heer en Verlosser Jezus Christus voor dit hoogst, onfeilbaar leerambt hetwelk Hij zelf — in zijnen zichtbaren plaatsbekleeder op aarde, in den Paus — door alle eeuwen uitoefent; en als wij zien hoe rondom ons degenen, die buiten de Kerk leven, gedurig nu deze dan gene meening zijn toegedaan, en elkeen de H. Schrift naar zijne persoonlijke opvatting verschillend uitlegt, dan verheugen wij ons over het schitterend en vast middel- en eenheidspunt, dat aan onze Kerk gegeven werd, over de onwrikbare rots, waarop ze gebouwd is en luide en onbeschroomd belijden wij met den H. Kerkleeraar Ambrosius: Waar Petrus is, daar is de Kerk! of met de Vaders van de algemeene Kerkvergadering van Florence (1439): De roomsche paus is waar-

lijk de opvolger van den prins der Apostelen, Petrus en de plaatsbekleeder van Christus, het hoofd der gansche Kerk, en evenals de Vader, zoo ook de leermeester van alle christenen: hij ontving in den H. Petrus de volmacht van onzen Heer Jezus Christus.

ELFDE HOOFDDEEL.

HOE CHRISTUS IN ZIJNE KERK VOORTLEEFT ALS KONING. DE HIERARCHIE, DE KERKELIJKE TUCHT EN HET KERKELIJKE RECHT. OVER DEN KERKELIJKEN STAAT.

1.

Had de romeinsche stedehouder Pilatus eens onzen lieven Heer en Zaligmaker de vraag gedaan: »Zijt gij koning?" werd hem door Christus bepaald geantwoord: »Gij zegt het. Ik ben koning, daartoe ben Ik geboren en in de wereld gekomen." En herhaaldelijk heeft Hij de Kerk zijn »Rijk" genoemd. Leeft nu deze Heer en Zaligmaker in zijne Kerk tot aan het einde voort, dan moet ook natuurlijkerwijze zijn koninklijk ambt daarin voortbestaan, d. i. de Kerk moet, juist omdat zij een zichtbaar Rijk is en wel het Rijk van den Koning, Christus, hare zichtbare regeering hebben. En tot deze Kerk behooren niet enkel de daarmede belaste personen, maar ook de bepaalde wetten en verordeningen, waarnaar zij de Kerk Gods moeten regeeren. De Zaligmaker verklaarde slechts uitdrukkelijk: »Mijn Rijk is niet van deze wereld," d. i. het beoogt niet de goederen dezer wereld, het steunt niet op aardsche macht en gezag, het heeft de burgerlijke regeling niet te bewaken en te handhaven, doch moet ook niet door de wetten van de burgerlijke regeering beheerscht en tot haren dienstknecht gemaakt worden. Daarom is de macht, waarmede de oversten der Kerk bekleed zijn, eene geestelijke macht, die van boven afstamt. De rangregeling dezer kerkelijke oversten heet men de Hierarchie, en de wetten en verordeningen, waarnaar zij hunne opperherderlijke bediening uitoefenen, zijn het kerkelijke Recht en de kerkelijke Tucht.

2. Wat de Hierarchie betreft, haar vinden wij reeds in de apostolische tijden, waaruit wij met zekerheid besluiten, dat ze op goddelijk voorschrift steunt. Aan het hoofd van de kerkelijke overheid zien wij den H. Petrus, en zijne wettige opvolgers, de bisschoppen van Rome, die men later Pausen noemde. De derde opvolger van den H. Petrus, paus Clemens, schreef reeds een opperherderlijken brief aan de gemeente van Corinthe, waarin hij hen, om hunne twisten, ernstig te recht wijst en uitdrukkelijk zegt, dat hij hunne »priesters, die hun ambt voorbeeldig en heilig bekleed hadden, niet mocht afzetten." En toch,

toen hij dezen brief van zoo verre aan de Corinthiërs zond, leefde nog in hunne nabijheid de H. Evangelist Joannes. Hoe zou het nu de H. Clemens hebben durven wagen, zich in de aangelegenheden van eene zoo ver afgelegen gemeente te mengen, en dat bij het leven van een Apostel, indien niet toen reeds de christenheid in den bisschop van Rome haar gemeenschappelijk opperhoofd erkend had! Daarom noemt de H. Ignatius, een leerling der Apostelen de roomsche Kerk juist het »opperhoofd van den liefde-bond," d. i. van de christenheid. Hetzelfde getuigen de overige Vaders van de christelijke oudheid. De H. Ireneus verklaart: Met de roomsche Kerk moeten, om haren machtigen voorrang, alle geloovigen overeenstemmen. En ofschoon Tertuliaan reeds in de dwaling vervallen was, getuigde hij nog, dat de bisschop van Rome als »de bisschop aller bisschoppen" gelde. De H. Cyprianus noemt den bisschoppelijken stoel te Rome den »stoel van Petrus, het middelpunt der kerkelijke eenheid, waarmede alle bisschoppen in verbinding moeten staan." — Zie nu eens hoe ten onrechte zij handelen, die u meenen te smaden, als zij u om uwe gehoorzaamheid aan den opvolger van Christus een paap of ultramontaan *) noemen. Niet op u valt die smaad, maar zij, die zoo slecht met de H. Schrift en de geschiedenis der christelijke oudheid vertrouwd zijn, en hunne voorouders, die het nog voor weinige eeuwen trouw met den paus hielden, deze zijn te beklagen.

Evenals de pausen de wettige opvolgers zijn van den H. Petrus, zijn de bisschoppen de wettige opvolgers der Apostelen, en hadden reeds in de apostolische tijden den voorrang boven de overige bedienaren der Kerk. Want ofschoon zich b.v. op het eiland Creta, te Ephese, evenals in de zeven gemeenten, tot welke zich de H. Joannes in de geheime openbaring richtte, meerdere kerkelijke bedienaren bevonden, wendden zich toch de H. Apostelen Paulus en Joannes, in hunne brieven, maar alleen tot *één*, die als bisschop over de anderen stond, en aan wien de leiding van de gansche gemeente was toevertrouwd. In dit opzicht is een gezegde van Tertuliaan bijzonder merkwaardig: »Het recht om te doopen — zegt hij — heeft alleen de opperpriester en deze is de bisschop; eerst na hem de priesters en de diaken, doch niet zonder machtiging van den bisschop."

De afzonderlijke, naburige bisschoppen zochten zich reeds vroegtijdig door een gemeenschappelijken band onderling inniger aan een te sluiten, terwijl zij aan den bisschop van de hoofdstad der provincie of van de moederstad (Metropool) den voorrang schonken. Zoo werden Jerusalem (later Cesarea) Antiochië, Alexandrië, in 't vervolg ook Constantinopel en andere als stam- of moederkerken beschouwd, en hunne bisschoppen *Metropolitanen* genoemd. Zelfs had onder deze metropolitanen, om de snelle uitbreiding van de Kerk spoedig eene verdere opklimming plaats: de kerkvorsten der aanzienlijkste steden kregen den naam van *Patriarchen*, en tevens in verschillende punten een hooger gezag over de *Aartsbisschoppen*, zooals deze laatsten dit over hunne bisschoppen uitoefenden.

Reeds van den beginne hadden de bisschoppen medehelpers, die wel is waar, volgens hunne wijding, de volle priesterlijke macht bezaten, maar die alleen op last van den bisschop mochten uitoefenen — gewone *priesters*, die den bisschop in zijne geestelijke bedieningen bij de hoofdgemeente of in de naburige plaatsen behulpzaam waren, zelfs soms ook zijne plaats moesten bekleeden. Toen de Kerk, na de bekeering van keizer Constantijn in de vierde eeuw, zich snel uitbreidde, en in de steden zich naast de bisschoppelijke hoofdkerk, evenals in de naburige vlekken en dorpen kleinere kerken verrezen, werden deze priesters eigenlijke *pastoors*, d. i. zij werden bij de afzonderlijke kerken vast aangesteld, met de macht, daar in naam van den bisschop den godsdienst te leiden, en de zielenzorg in de gemeente waar te nemen. Zoo spreekt reeds de H. Athanasius van parochiën in den

*) *Ultramontaan* d. i. een christen, die met den Paus aan gene zijde der Alpen (ultra montes) in kerkelijke gemeenschap staat.

omtrek van Alexandrië en ten tijde van het Concilie van Chalcedonië bestonden reeds overal zulke landelijke parochiën.

Naast de priesters ontmoeten wij nog andere geestelijke medehelpers van de bisschoppen, waarvan reeds vroeger, toen het II. Sacrament des priesterschap besproken werd, melding gemaakt is. De diakenen, wier instelling in het zesde hoofdst. van de Handelingen der Apostelen verhaald wordt, hadden den voorrang. Vooral waren zij belast met de verzorging van armen, zieken en hulpbehoevenden, doch daarbij kwamen ook nog geestelijke werkzaamheden, als prediken, doopen en den bisschop bij de godsdienstplechtigheden behulpzaam te zijn.

Waren al deze hulpgeestelijken, priesters en diakenen bij eene bisschoppelijke kerk vast aangesteld, dan noemde men hen in de christelijke oudheid Kardinalen, omdat men de bisschoppelijke kerken als het hoekpunt (cardo) beschouwde, om hetwelk zich de gansche gemeente bewoog. Natuurlijkerwijze waren ook zulke hulpgeestelijken in groote menigte bij de oude moederkerk te Rome; en hoe meer deze Kerk in aanzien toenam, werd het des te gebruikelijker, slechts de voornaamste geestelijken van deze Kerk, de onmiddellijke medehelpers van den paus, kardinalen te noemen. Ingevolge eene verordening van paus Sixtus V, mag hun getal niet grooter zijn dan 70. 6 Kardinaal-bisschoppen, 50 Kardinaal-priester en 14 Kardinaal-diakenen. Zij maken den hoogsten Senaat van de christenheid, den Raad van den paus uit, en aan hun is — namelijk sedert de verordening van paus Nicolaas II, van het jaar 1059 — het recht om den paus te kiezen, geschonken.

3. Maar staat het nu aan deze kerkelijke oversten van hoogeren en lageren rang vrij, Gods Kerk naar willekeur te regeeren? Volstrekt niet! Want de godmenschelijke Koning, wiens werktuigen zij zijn, is een vorst des vredes. Hij heeft ons den vrede gebracht, en Hij wil, dat die vrede, een ware, gelukkige vrede in zijn Rijk op aarde heersche. Doch vrede heerscht alleen daar, waar heilige orde en wijze wetgeving is. Daarom bestaan in de christelijke Kerk van haar begin af orde en wet. Daaraan zijn de oversten der Kerk zoowel als de geloovigen gebonden, opdat, volgens den wil van Christus, de gansche Kerk in H. tucht gevestigd en behouden worde. De kerkelijke orde, ook kerkelijk recht genaamd, werd niet op eens zóó gevormd, als het heden ten dage bestaat, en hoofdzakelijk in het groot wetboek der Kerk, hetwelk de geleerden Corpus juris Canonici noemen, is opgeteekend. Deze orde ontstond van lieverlede, door de besluiten der Kerkvergaderingen, door de voorschriften van groote pausen en keizers en de uitspraken van beroemde vaders en kerkleeraars. Ofschoon al deze wetten niet, evenals het geloof, in zich onveranderlijk zijn, maar zich veelal naar omstandigheden van tijd en plaats regelen, berusten zij toch op onveranderlijke, door Christus en de Apostelen zelven in de Kerk neergelegde grondstellingen, waarvan hier sommigen tot uw onderricht zullen worden aangehaald.

a. De katholieke Kerk is de eenige en heilige Bruid van Jezus Christus. Daarom moeten zij, die het geloof der algemeene Kerk hardnekkig verwerpen, of door groote misdaden en ondeugden der Kerk tot schande dienen, uit haar gebannen, verworpen en geëxcommuniceerd worden, totdat zij rouwmoedig in zichzelven keeren, en voldoening gegeven hebben. — Dit heeft de Heer zelf vastgesteld, toen Hij zeide: »Wie de Kerk niet hoort, zij u als een heiden," d. i. hij worde buiten Gods Kerk gesloten. Daarnaar handelden de Apostelen, b.v. de H. Paulus, als hij aan Timotheus schrijft: (I Tim. I: 20) »Sommigen hebben schipbreuk geleden aan het geloof, onder welke Hymeneüs en Alexander zijn, die ik aan den Satan heb overgegeven, opdat zij leeren niet te lasteren." Ja, de Apostelen hielden de rechtgeloovigheid en de overeenstemming in de christelijke leer voor zoo belangrijk, dat de H. Paulus niet aarzelt te verklaren: »Maar al ware het ook, dat wij of een Engel uit den hemel u predikte anders dan wij gepredikt hebben, hij zij vervloekt (Anathema)!" Op dezelfde wijze ging men tegen booswichten te werk. De H.

Paulus gaf in den naam van onzen Heer Jezus Christus den bloedschenner te Corinthe" aan den Satan over tot verderf des vleesches, opdat zijn geest behouden worde." — Zoo bleef de geestelijke ban of excommunicatie door alle eeuwen tot op onze dagen toe, zij het een droevig, nochtans een noodzakelijk middel, om de zuiverheid des geloofs, zoowel als de H. tucht in de Kerk te bewaren. Keerde de dwalende in zichzelven, dan werd hij, na kortere of langere boetpleging, van de excommunicatie ontslagen en wederom in den schoot der Kerk, waar buiten hij zich zelven gesloten had, opgenomen.

b. Het is den Christen heilzaam, als hij naar het voorbeeld van Christus en diens uitverkorenen, door vasten en onthouding van sommige spijzen, de lusten van het vleesch kruisigt; en de Kerk heeft het recht algemeene vastendagen en vastentijden voor te schrijven. Dit heeft zij ook van den beginne af gedaan, en de eerste algemeene Kerkvergadering van Nicea spreekt reeds van het gebod van vasten, als van een overoud voorschrift. Zeker is de tijd en de gestrengheid van den voorgeschreven vasten in den loop der eeuwen veelvuldig verzacht, doch het heilzaam voorschrift zelf is nooit opgeheven.

c. Daar het Huwelijk — in Christus en in zijne Kerk — tot de waardigheid van een groot Sacrament verheven is, komt het der Kerk toe, de vereischten, waaronder en de wijze, hoe het gesloten moet worden, vast te stellen. De Kerk heeft het immer voor een geloofspunt gehouden, dat een wettig aangegaan en voltrokken huwelijk tusschen geloovigen onoplosbaar is. Eveneens heeft zij, overeenkomstig Gods wil, sommige betrekkingen, b.v. naaste bloedverwantschap, maagschap enz. als huwelijksbeletselen gesteld, en van den beginne af voorgeschreven, dat het huwelijk openbaar, d. i. voor het aanschijn der Kerk moet worden voltrokken. Tot dat einde heeft reeds de Kerkvergadering van Lateraan, ten jare 1215 de openbare afkondiging van elk voorgenomen huwelijk voorgeschreven, en de Kerkvergadering van Trente heeft besloten, dat deze huwelijksafkondiging driemaal op verschillende Zon- of Feestdagen onder de godsdienstoefeningen moet geschieden. Van oudsher heeft de Kerk de gemengde huwelijken als een groot ongeluk en een dreigend gevaar gehouden en die, ter voorkoming van nog grooter kwaad, dan eerst toegestaan, als de katholieke opvoeding der kinderen verzekerd werd. In het burgerlijk huwelijk, d. i. in dat schijn-huwelijk, dat — met verachting van de kerkelijke voorschriften en van den kerkelijken zegen — alleen voor het burgerlijk gezag wordt aangegaan, heeft de Kerk nooit een waar huwelijk erkend, en het echtelijke leven van zulke ongelukkigen, als eene aanhoudende zonde tegen Gods heiligste wetten verafschuwd.

d. De ongehuwde staat der geestelijken beantwoordt aan de hooge beteekenis en de heilige verplichtingen van hunne bediening. — De godmenschelijke Hoogepriester heeft zelf immers aan den maagdelijken en aan den ongehuwden staat de voorkeur gegeven! Hoe levendiger de Kerk doordrongen was van de onbegrijpelijke waardigheid van het H. Misoffer en van de H. Sacramenten, des te nadrukkelijker moest zij wenschen, dat deze H. geheimen alleen door zuivere, maagdelijke priesters bediend werden. De priester is de bruidegom van de gansche hem toevertrouwde gemeente; al degenen, die hem zijn toevertrouwd moet hij met H. liefde beminnen; hij moet zijne inkomsten offervaardig met den arme deelen. Onvermoeid moet hij dag en nacht zijne bediening volbrengen; in tijden van nood b.v. van besmettelijke ziekten mag hij noch zijne gezondheid noch zijn leven sparen, het is zijne H. plicht ten allen tijde onverschrokken en zonder menschelijk opzicht de waarheid, de wet van Christus en de rechten der Kerk te verdedigen, zelfs dan, als hij zich hierdoor aan het gevaar zou blootstellen van haat, vijandschap, spot, berooving, gevangenis en dood: — hoe zou de priester al deze zware verplichtingen kunnen volbrengen, als hij door den huwelijksband en door een huisgezin gebonden was? — Daarom hebben reeds de Apostelen aan alles, zelfs aan hunne vrouwen vaarwel gezegd, om zich geheel en uitsluitend aan het werk van Christus te wijden,

en van toen af werd het gewoonte, dat zij, die in den priesterlijken stand werden opgenomen, ongehuwd leefden. Als dit schoon gebruik van lieverlede dreigde in verval te geraken, werd het te Elvira ten jare 305 door de vergaderde bisschoppen tot wet verheven en bepaald, dat gehuwden, die den priesterlijken stand aanvaarden, zich van dan af van elke huwelijksomgang moesten onthouden. Eveneens besloten de Kerkvaders te Nieuw-Cesarea ten jare 314: »De priester, die trouwt, moet van zijne bediening ontzet worden." Drong nu en dan, in de stormachtige dagen van de vroege middeleeuwen, ook het bederf in de rangen der Kerkoversten door, dan traden onmiddellijk groote mannen, zooals b v. Gregorius VII, Innocentius III, en anderen op, en vernieuwden met alien nadruk de H. wet van den ongehuwden staat der priesters. En hebben ook al ongelukkige priesters, door hunnen val, Gods H. Kerk in diepen rouw gedompeld, zoo heeft zich de Kerk steeds herinnerd, dat hetzelfde ook bij gehuwden — ja bij getrouwde geestelijken van andersgeloovigen — maar al te dikwijls plaats heeft, en dat, als de katholieke priester de hem zoo ruimschoots aangeboden genademiddelen volgens geweten gebruikt en aan zijne hemelhooge waardigheid denkt, hij zeer goed in staat is, den maagdelijken staat zuiver en ongeschonden te bewaren, en zich daardoor — niet slechts de schoone kroon des hemels in het ander leven — maar reeds hier op aarde het onbegrensd vertrouwen en de teederste hoogachting van de aan zijne zorgen toevertrouwden te verdienen.

e. De keuze der geestelijken tot een bepaald kerkelijk ambt mag slechts aan dezulken worden overgelaten, wier wettige stand tot de desbetreffende kerkelijke bediening, of wier verdiensten jegens de Kerk een waarborg is, dat zij een geschikte en doelmatige keus zullen doen. Daarom werden de eerste bisschoppen door de Apostelen zelven, de latere door de gezamenlijke geestelijkheid van de bisschoppelijke stad gekozen, onder medewerking echter van de naburige bisschoppen en in de tegenwoordigheid en met toestemming van de geloovige gemeente. Doch nadat het kruis de overwinning over het Heidendom behaald had en Vorsten en Regeeringen christelijk geworden waren, kwam het recht van goedkeuring en bevestiging, hetwelk vroeger aan het volk behoorde, al meer en meer in de handen der Vorsten en Regeeringen; en omdat ook later de bisschoppen meerendeels wereldlijke Vorsten werden, matigden zich de Duitsche Keizers langzamerhand een vormelijk kiesrecht aan, waardoor dan menigmaal hunne onwaardige gunstelingen op den bisschoppelijken stoel verheven werden. Dit gevaarlijk misbruik bestreed de onverzettelijke Paus Gregorius VII; doch eerst na veel strijden kwam eindelijk ten jare 1122 tusschen Paus Callixtus II en Keizer Hendrik V een verdrag tot stand, waarbij de Keizer aan de Domkapittels de vrije keuze der bisschoppen overliet. Om echter aan 's lands Vorsten en Regeeringen, als wettige plaatsbekleeders van het volk, de schuldige eer te bewijzen, werd hun in den loop der eeuwen veelal eene aanzienlijke medewerking bij de keuze der bisschoppen toegestaan, daarentegen (om de keuze van onwaardige mannen te beletten) aan den paus het recht van bevestiging voorbehouden.

De keus der overige geestelijken in de bisdommen behoorde van den beginne aan den bisschop. Dit grondbeginsel getuigt ons reeds de H. Hieronymus: »De bisschoppen hebben de macht op bijzondere plaatsen geestelijken aan te stellen." Doch reeds de oudste bisschoppen hielden in deze aangelegenheid met de andere geestelijkheid en de gemeente raad. In latere eeuwen verkregen dikwijls die vorsten, kloosters en gemeenten, die uit eigen vermogen parochiën stichtten, voor hen en hunne opvolgers het recht, den geestelijke aan te wijzen, waaraan door den bisschop de parochie moest worden gegeven.

f. Omdat de geestelijke het altaar dient, behoort hij ook van het altaar te leven, en moet er voor zijn onderhoud overeenkomstig zijnen stand gezorgd worden. — De eerste christenen deden dit zonder eenige bepaalde wet hoe ook genaamd.

Evenals in het Oud Verbond aan de priesters

en levieten de tienden gegeven werd, zoo verheugden zich ook die eerstelingen van de Kerk, aan de zielzorgers het beste hunner have te schenken, wat deels in de Zondagsche en maandelijksche bijdragen, deels in de zoogenaamde offers bij de godsdienstoefeningen (als brood, wijn, koren, olie enz.) plaats had. Reeds vroegtijdig werden de geheele kerkelijke inkomsten in vier deelen verdeeld: voor den bisschop, voor de hulpgeestelijken, voor de kerkgebouwen en het onderhoud van den godsdienst en voor de armen.

Toen in den loop der tijden de Kerk vele erfenissen en zelfs aanzienlijke geschenken van de christenen geworden Keizers verkreeg, en bijzondere Kerkvergaderingen (zooals die te Tours in 560 en te Macon in 586) de betaling der tienden eischten, ontstond van lieverlede het beneficiewezen, d. i. voor elke kerkelijke bediening werden zekere gronden bestemd, uit wier inkomsten de betreffende geestelijken hun bestaan hadden. Omstreeks het jaar 580 was dit reeds algemeene regel geworden. Doch tegelijkertijd werd het den geestelijke door talrijke wetten ingedrukt, dat hij zijne inkomsten niet als eigendom mocht beschouwen, maar alleen datgene daarvan genieten, wat hij overeenkomstig zijnen stand van noode had, en het overige ter eere Gods en ten bate der armen en noodlijdenden besteden.

g. Ofschoon het Rijk Gods niet van deze wereld is, bestaat het toch in deze wereld, en is het, tot bereiking van zijn H. doel op aarde, ook veelal op de goederen dezer aarde gegrond. Daarom mag de Kerk stichtingen, tienden en erfenissen aannemen, en bezittingen verkrijgen. Dezen allen moeten voortaan als onaanrandbaar kerkelijk goed beschouwd, en mogen nooit aan het heilig doeleinde van de Kerk onttrokken worden. — Daar tegen zijn in vroegeren en lateren tijd dikwijls fanatieke mannen opgekomen, en hebben het kerkelijk goed, als iets onchristelijks verworpen. Zij hebben den vroegeren rijkdom der kloosters, de groote inkomsten der bisschoppen bitter gelasterd, en niet bedacht, dat die rijkdommen grootendeels tot godvruchtige werken en ten algemeenen nutte, tot opluistering van den godsdienst, tot wetenschappelijke vorming van de jeugd in de klooster- en kerkenscholen en voor den arme besteed werden, *) en daarom voor de vrije werking van de Kerk in den geest van Christus van groote beteekenis waren. Alleen op die wijze is het merkwaardig feit verklaarbaar, dat juist de heiligste bisschoppen, die voor hun persoon het armste en boetvaardigste leven leidden, den strijd voor de kerkelijke goederen met onwrikbare kracht aanvaarden.

4. Voor alle andere kerken was die van Rome, als het middelpunt der christenheid, reeds zeer vroeg in het bezit van een aanzienlijk vermogen in geld, in gouden en zilveren vaten, in huizen en landerijen. Dit alles noemde men het eigendom van Petrus. — Patrimonium Petri. Op de geheele aarde bestaat er geen eerwaardiger

*) Een heerlijk voorbeeld van zulk werkelijk apostolisch gebruik van kerkelijk goed gaf weleer de bisschop van Pamiers, Franciscus, Stephanus. Door Koning Lodewijk XIV werd hij in het jaar 1678 van zijne kerkelijke inkomsten vervallen verklaard, omdat hij zich tegen de onkerkelijke pogingen van den willekeurigen Koning verzette. Hierop zond de grootmoedige prelaat een brief aan den Koning, waarin hij zeide: „Het zij mij enkel vergund van uwe Koninklijke Majesteit te verzoeken, dat men mij, zoo ik in iets misdaan en eene straf verdiend heb, tot straf slechts dat gedeelte mijner inkomsten ontneme, dat tot onderhoud van mijn eigen persoon bestemd is. Ik zal mij niet schamen de liefde mijner geloovigen om aalmoezen te smeeken. Maar dat geene andere onschuldigen in mijne straf en ellende deelen! Want ik moet uwe Majesteit verklaren, dat die inkomsten, die mij bij rechterlijk vonnis ontnomen werden, bestemd zijn tot onderhoud van twee Seminariën, waarin menigvuldige jongelingen voor den geestelijken stand worden opgeleid — tot wederopbouwing van de kathedraal, die door de woede der ketters verwoest is — tot herstel en verfraaiing der andere kerken van mijn bisdom, tot onderhoud van een groot getal armen, die, van zulke ondersteuning beroofd, aan den uitersten nood bloot staan — eindelijk tot aflossing der schulden, die ik in deze bedrukte tijden, ter tegemoetkoming aan de opgesomde behoeften, heb moeten maken. Wat mijn persoon en mijn privaten toestand betreft, zal ik met de volmaakste kalmte verdragen, wat de goddelijke Voorzienigheid ooit over mij moge laten komen."

en *rechtmatiger eigendom*! Vele afstammelingen van die doorluchtige, oud-romeinsche helden- en senatoren-geslachten waren reeds in de eerste 300 jaren van onze tijdrekening christenen geworden, en hadden hunne goederen — geheel of gedeeltelijk — aan den godmenschelijken koning Jezus Christus, en zijne stedehouders op aarde, aan de pausen opgedragen en in eigendom afgestaan. Constantijn de Groote en zijne opvolgers reeds een vorstelijk aanzien genoten. En inderdaad welke vorstenkroon schittert met zulken glans als die des pausen, die niet door verovering, niet door list noch door het ijzeren recht van den sterkste verkregen, maar door het vrijwillig eerbetoon der edelste mannen — onder de blijde toejuiching van alle bedrukten, armen en noodlijdenden — aan den opvolger van Petrus gegeven, en alleen tot zegen van alle volken gedragen werd?

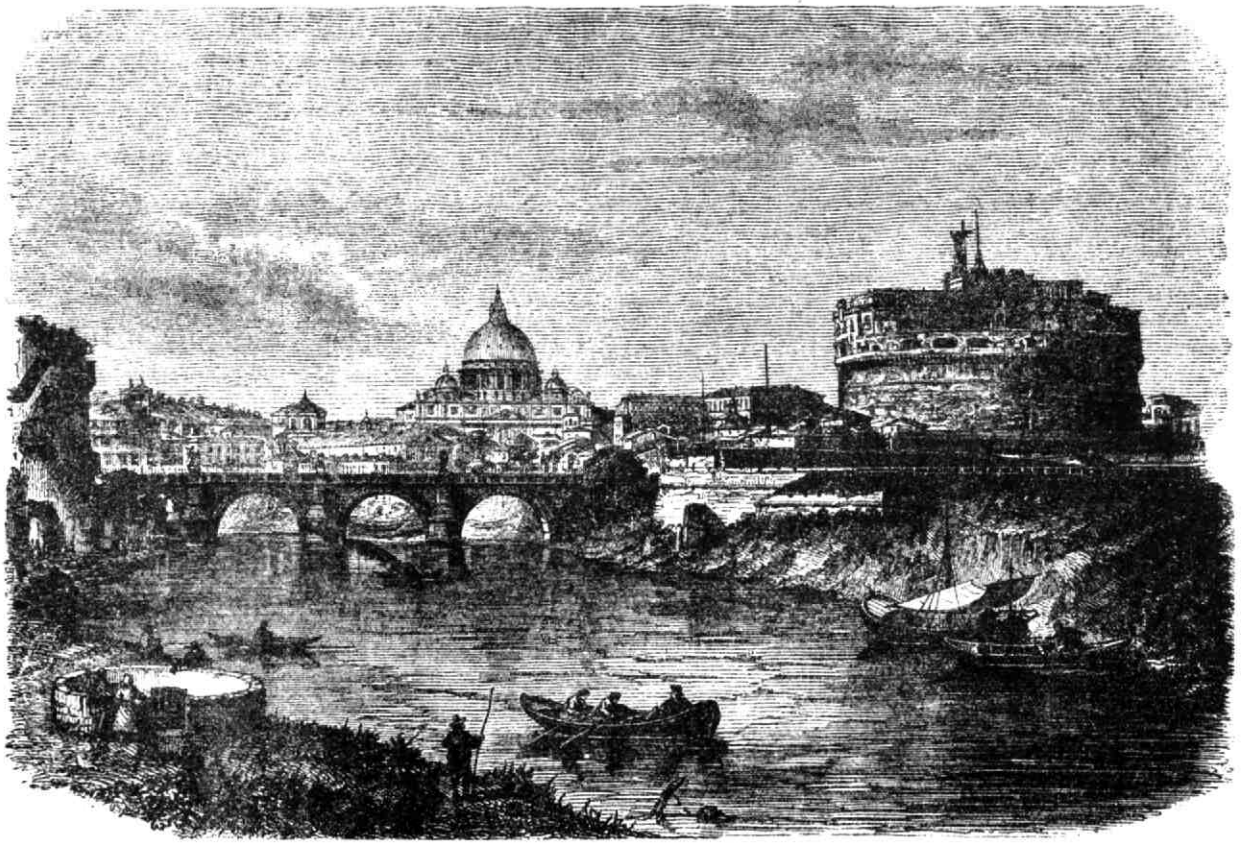

GEZICHT VAN ROME DE RIVIER DE TIBER, ST. PIETER EN DE ENGELENBURG.

bevestigden en vermeerderden die schenkingen; zoodat reeds in de vijfde en zesde eeuw de paus, zonder eigenlijk vorst en souverein te zijn, de grootste grondbezitter van Italië was.. De uitbreiding van dit grondbezit, deszelfs voorbeeldig beheer en het waarlijk christelijk gebruik der inkomsten ter eere Gods, ter verheerlijking van de Kerk, tot welzijn van het volk en bijzonder van de armen, weduwen en weezen: dat alles verhoogde de macht en den roem der pausen zelfs in burgerlijk opzicht, zoodat zij toen

Dit vorstelijk aanzien der pausen klom naarmate de romeinsche keizers (die hunnen zetel van Rome naar Constantinopel hadden overgebracht en maar een keizerlijken stedehouder te Ravenne meer hielden) Rome en Italië aan hun lot overlieten, en de pausen, in die tijden van allerlei rampen, aanvallen en wederwaardigheden door de invallende barbaren, genoodzaakt waren zelfs in burgerlijke zaken de bescherming van Rome en Italië op zich te nemen. Toen b.v. Attila, koning der Hunnen in het jaar 449 een groot

deel van Italië verwoest had, en hij op het punt stond ook hetzelfde met Rome en het overig Italië te doen, verscheen voor hem de aardsche stedehouder van den godmenschelijken koning, paus Leo de Groote. De waardigheid zijner verschijning en de wonderlijke kracht zijner woorden vermurwden het hart van den wereldverwoester en bewogen hem tot den terugtocht uit Italië. Attila had — zoo verhaalt de legende — terwijl de H. paus met hem sprak, twee wonderbare mannen (de prinsen der Apostelen Petrus en Paulus) met getrokken zwaarden, zwevend in de lucht, gezien, die hem met ondergang dreigden, zoo hij het wagen dorst de priesterlijke koningstad te verwoesten! Het volgende jaar verscheen de schrikwekkende koning der Vandalen Genserik voor Rome. En het was wederom paus Leo, die hem te gemoet ging, en althans zooveel bewerkte, dat bij de plundering van Rome de stad niet verwoest en hare inwoners niet gemarteld noch afgemaakt werden. — Evenals Leo I waren ook zijne onmiddellijke opvolgers de bescherm-engelen van Rome en Italië. Zij bouwden van hunne inkomsten de muren van Rome, de huizen en kerken uit hunne puinen wederom op, zonden geheele vloten met graan naar de uitgeplunderde gewesten, en hielpen met raad en daad, met troost en bemoediging, waar geene aardsche hulp meer te vinden was.

In de strijden van de achtste eeuw tusschen de Longobarden, die in Italië gevallen waren, en de macht der keizers van Constantinopel, voor zooverre deze nog in Italië bestond, trachtten de pausen als bemiddelaars op te treden. De Longobarden waren overwinnaars. Vele steden, zelfs Ravenne vielen in hunne handen; doch hun koning Luitprant gaf aan paus Zacharias in het jaar 742 de stad en het gebied van Sutri — »als rechtmatig eigendom van den H. Petrus." — Deze was de eerste schenking van eene stad aan de Kerk, en de kiem van den eigenlijk kerkelijken staat. Doch kort daarop vernieuwden de Longobarden hunne vijandelijkheden tegen Rome en tegen Beneden-Italië. Paus Stephanus III wendde zich met de dringendste beden tot den keizer te Constantinopel om Italië en Rome te beschermen. Vruchteloos! Het grieksche keizerschap liet de oude wereldstad zonder bescherming, en deed hierdoor afstand van zijne opperheerschappij. Een persoonlijk bezoek van den paus bij den Longobardischen koning Aistulf bleef eveneens zonder gevolg. In dezen nood besloot de paus, als »Vader van Rome en van Italië," over de Alpen te trekken naar Pipyn den koning der Franken. 'T was in November van het gedenkwaardig jaar 753. *) De frankische afgezanten kwamen hem in het klooster van den H. Mauritius (in 't Zwitsersch Walliserland) vol eerbied te gemoet en leidden het opperhoofd van de christenheid naar het koninklijk paleis Pontignon ten noorden van Parijs. Pipyn willigde het verzoek van den paus ter bevrijding der Romeinen uit de handen van Aistulf in, trok naar Italië op, overwon de Longobarden en schonk aan den paus Rome en geheel het romeinsche gebied met vele steden, als een eeuwigdurend eigendom van de roomsche Kerk, en dit, zooals schrijvers van dien tijd verzekeren, als »eene teruggave": zoozeer was toen reeds de christenheid overtuigd, dat de pausen de eigenlijke vorsten van Rome zijn! Keizer Karel de Groote bevestigde en vergrootte de schenking van zijnen vader Pipyn; en van nu af is de opvolger van Petrus de rechtmatige vorst, de Priesterkoning van den kerkelijken staat.

Zeker werd deze koningskroon, in de stormen van de middeleeuwen en van den lateren tijd, den pausen menigmaal ontnomen, en meer dan eens moesten zij, voortvluchtig en vervolgd, de H. stad verlaten en in ballingschap rondzwerven. Maar ten allen tijde heeft de godmenschelijke koning, die in zijne Kerk voortleeft, zijne plaatsbekleeders op aarde wederom zegevierend in hun gewijd eigendom teruggevoerd. En zoo hoopt

*) Hoe wonder zijn Gods wegen. In 't jaar 753 vóór Christus werd het heidensch Rome door twee broeders Romulus en Remus gebouwd: in 't jaar 753 na Christus had die reis plaats, waaraan het christelijk Rome zijne nieuwe burgerlijke grondvesting onder de heerschappij van de prinsen der Apostelen Petrus en Paulus dankt!

ook de christenheid van onze dagen — nadat een eervergeten, en zijn woord niet nakomend koning in het bloedig schrikjaar 1870 aan den grijzen priester-koning Pius IX de eeuwige Stad en hare wereldlijke opperheerschappij ontroofd heeft — dat de dag des heils en der gerechtigheid wederom spoedig zal aanbreken. Want al is er ook eene driehonderdjarige, roemvolle tijdruimte van het christendom voorbijgegaan zonder wereldlijke heerschappij van den paus, en al wordt ook daarom zulke wereldlijke heerschappij voor het opperbestuur van de Kerk niet volstrekt noodzakelijk geoordeeld, hebben het toch de katholieke volken van alle werelddeelen steeds met treffende eenstemmigheid uitgesproken, dat zij in de wereldlijke heerschappij en burgerlijke onafhankelijkheid van het opperhoofd der Kerk den waarborg zien voor de vrijheid der Kerk, de plechtige erkenning van het geschiedkundig recht en het welverdiend eerebetoon voor de waardigheid en de achttienhonderdjarige, van God gezegende werkzaamheid van het pausdom.

TWAALFDE HOOFDDEEL.

HOE CHRISTUS IN ZIJNE KERK VOORTLEEFT ALS DE HEILIGE. DE KLOOSTERS EN DE GODSDIENSTIGE VEREENIGINGEN.

1.

Hoe onze lieve Heer en Zaligmaker met alle levende ledematen der Kerk verbonden is, en hoe Hij onder hen voortleeft, heeft Hij door eene zeer treffende gelijkenis uitgesproken: »Ik ben de wijnstok, gij zijt de ranken." De rank groeit uit den wijnstok, en blijft er, zoolang zij leeft, onafscheidelijk mede verbonden. In beiden is slechts één leven. Al die krachten en sappen, die in de rank werken, en bladeren, bloemen en vruchten voortbrengen, vloeien uit den wijnstok in de rank. Christus is de ware wijnstok. In Hem lag en ligt alle heiligheid des levens in de rijkste, oneindige volheid; daarom zeide de hemelsche Vader: »Deze is mijn welbeminde Zoon, in wien Ik mijn welbehagen genomen heb." Maar, gelijk de groeikracht van den wijnstok zich in de ranken uitstort, zoo vloeit de heiligheid des levens uit Christus ook in de afzonderlijke geloovigen en in Gods Kerk in 't algemeen. Daar nu Christus de Alheilige en de Bron van alle heiligheid, in zijne Kerk voortleeft, moet ook de Kerk heilig zijn. Ten allen tijde moeten er heilige menschen in deze Kerk zijn. Christus de Alheilige, maakt zich in hun bekend en openbaar. Zij zijn de levende, onbedriegelijke getuigen van het waarachtig bestaan en leven van Christus in zijne Kerk; want ieder spreekt in waarheid met den Leeraar der volken: »Niet ik leef meer, maar Christus leeft in mij." Ja, Christus leeft in zijne Heiligen — vooreerst door zijn voorbeeld. De geloovige, wien het beeld van den nederigen, van den gehoorzamen, van den kuischen, van den van liefde brandenden Zaligmaker diep in de ziel gedrukt is, voelt zich aangetrokken en opgewekt, aan Hem gelijkvormig te worden; — ten tweeden door zijne beloften: het zien op de overvloeiende gelukzaligheid des hemels

in de toekomst verzoet de moeielijkheden van den tegenwoordigen tijd; ten derden door zijne geheimvolle genade: deze doorstroomt met bovennatuurlijke levenskracht de zielen der geloovigen en helpt hen tot de overwinning over vleesch en wereld en hel.

Doch wat uit Christus, den Alheilige, met wonderlijke groeikracht voortkomt, zijn niet enkel de duizenden en millioenen heilige zielen, die alle eeuwen door zijne Kerk tot sieraad gestrekt hebben en nog strekken; dat zijn ook de inrichtingen des heils, waarin en waardoor die zielen heilig worden: godvruchtige oefeningen, eerwaardige volksgebruiken, vrome vereenigingen en broederschappen, het tweesnijdend woord van krachtige zedepredikers en heilige schrijvers, volksmissiën en dergelijken. Want ofschoon al deze inrichtingen des heils voornamelijk aan sterfelijke menschen hun ontstaan te danken hebben, moogt gij toch niet miskennen dat in deze menschen en in hunne werken de geest van Jezus Christus tot heiliging zijner uitverkorenen werkzaam is.

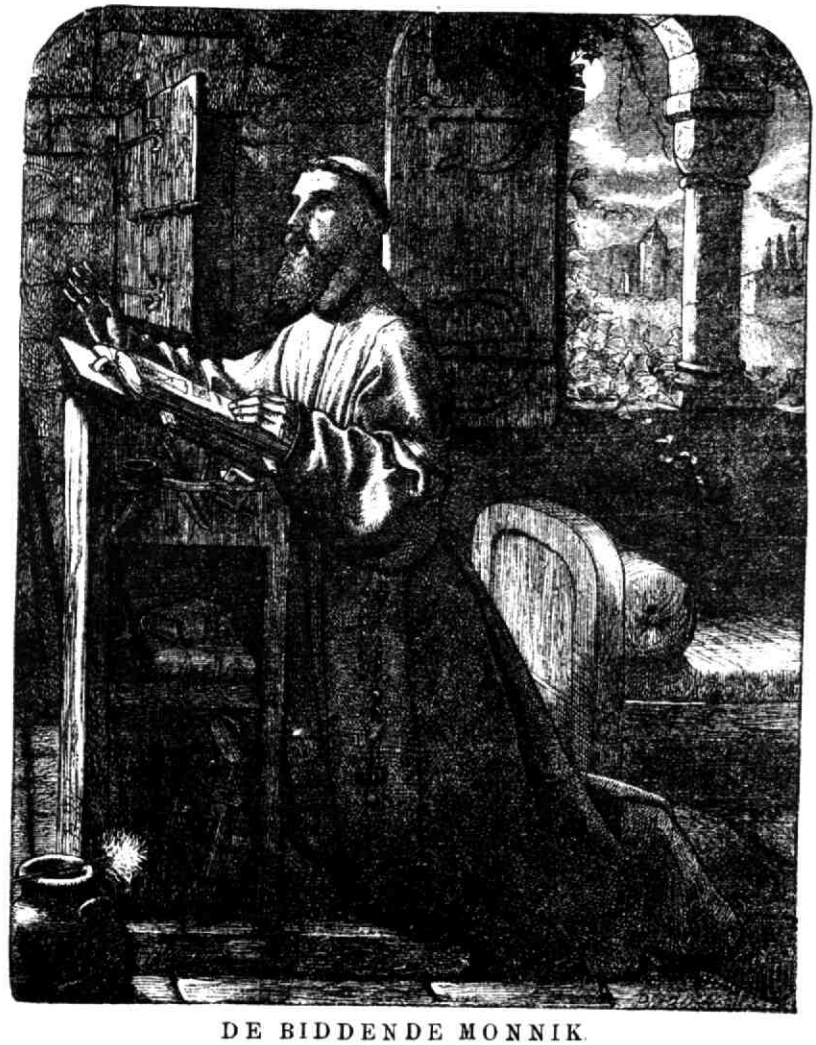

DE BIDDENDE MONNIK.

2. Onder al deze inrichtingen ter zaligheid is het kloosterleven de voortreffelijkste: een wonder-liefelijke boom, wiens takken de geheele wereld overschaduwen! De drievoudige wortel van dezen boom moet in Jezus Christus gezocht worden: in zijne vrijwillige armoede, in zijne heilige gehoorzaamheid, in zijne maagdelijke zuiverheid. In den glans dezer drievoudige schoonheid wil Christus hier op aarde gedurende alle eeuwen voortleven; en daarom heeft hij van oudsher grootmoedige en edele zielen met geheimvolle banden tot zich getrokken en ze opgewekt tot het heilig besluit: te leven als Christus — vrijwillig arm, onvoorwaardelijk gehoorzaam en maagdelijk zuiver.

En wat wil dan die uitverkoren schare, gekroond met de naakte doornen van vrijwillige armoede, beladen met de ketenen der H. gehoorzaamheid, de lelie der maagdelijkheid in hunne rechterhand — wat wilden en wat willen die zielen? Zich los en vrijmaken van de arme, vergankelijke wereld, van de zinnelijkheid der oogen door bezittingen, van de zinnelijkheid des vleesches, van de hoovaardij van den eigen wil. Vrij zijn van de wereld en geheel aan Jezus Christus toebehooren, om met Hem te kunnen uitroepen: »Ons rijk is niet van deze wereld!" Doch hoewel Jezus Christus ook niet van deze wereld, nochtans geheel en al voor deze wereld was en zich voor het leven der wereld opgeofferd

heeft, zoo willen ook die zielen, hoewel niet van deze wereld, zich nochtans geheel en al voor de wereld opofferen, terwijl zij deels, in hunne stille afzondering, door gebed, overweging en strenge boetvaardigheid den Allerhoogste een onophoudelijk zoen- en bidoffer opdragen, en aan de goddelijke Majesteit, die aanbidding en dankzegging wijden, die de wereld haar verschuldigd is en zoo menigmaal verwaarloost (het beschouwend kloosterleven) — terwijl zij deels door handenarbeid, wetenschap, onderwijs, ziekenverzorging en liefdewerken van allerlei aard aan de menschheid nuttig zijn en voor de armen, hulpbehoevenden en verlatenen toevluchtsoorden openen (het werkdadig kloosterleven). Dit kloosterleven is zoo oud als de christelijke Kerk en zal, als de schoonste bloem van den christelijken geest, zoo lang duren, als de Kerk duurt. Aanvankelijk bleven zij, die Christus hiertoe had uitverkoren, in hunne familiën en gemeenten en beoefenden daar de werken der christelijke volmaaktheid. Ten tijde van de vervolging der christenen onder keizer Decius, omstreeks het jaar 250, vloden velen hunner naar de woestijn, en bleven daar als H. Kluizenaars. Zóó werd de woestijn, voornamelijk in Egypte (zie bl. 328) met ontelbare Heiligen bevolkt. Trad in hun midden een man van geest op met buitengewone begaafdheid, dan schaarden zij zich om hem, ten einde zich door hem op den weg der volmaaktheid te laten leiden. Rondom zijne hut verhieven zich dan honderden hutten, waarin zijne leerlingen woonden en die naar de voorschriften van hunnen zielbestierder leefden.

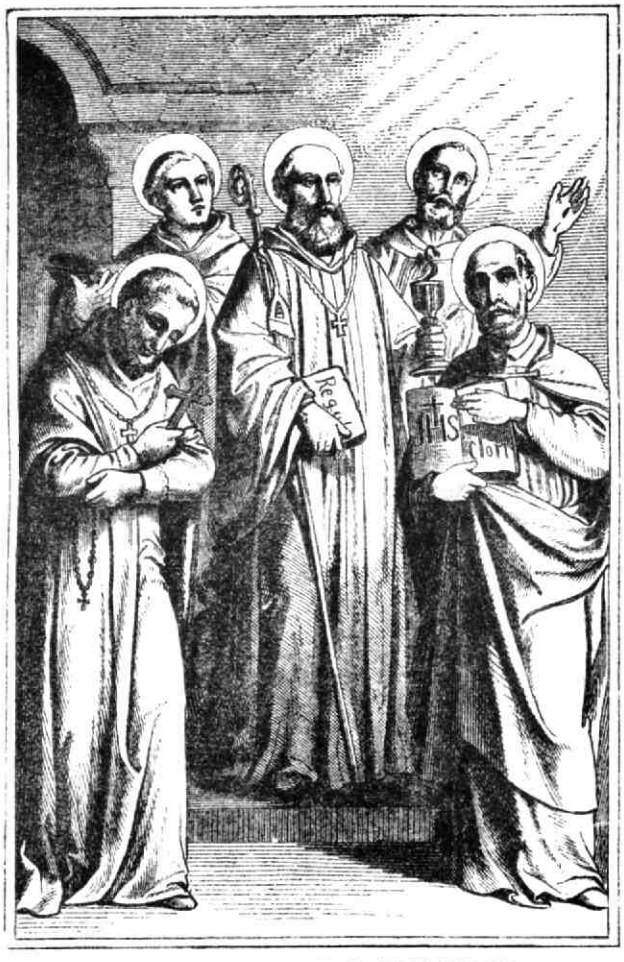

DE VIJF H. ORDESTICHTERS.

De eerste dezer mannen, waarvan de geschiedenis ons melding maakt is de H. Antonius, in het jaar 251 geboren, de eigenlijke stichter van het monnikenwezen. Doch de eerste, die zijne leerlingen uit de afzonderlijke cellen in een gemeenschappelijk klooster vereenigde, en ze daar naar een vasten kloosterregel leidde, was de H. Pachomius, omstreeks het jaar 325. Op gelijke wijze stichtte de zuster van den H. Antonius voor de maagden het eerst gemeenschappelijk klooster. Snel bloeide nu de monnikenorde in het Oosten, gebouwd op de drie geloften van armoede, gehoorzaamheid en maagdelijke zuiverheid, en de grootste mannen, zooals de H. Basilius van Cesarea, kweekten deze hemelsche planten met de meeste zorg. In het Westen vereert de monnikenorde haar eigenlijken patriarch in den persoon van den H. Benedictus, en ook hier ontwikkelde en verspreidde zij zich van nu af over den geheelen aardbodem in de meest verschillende gestalten, zoodat nog heden ten dage, ondanks de vervolging en opheffing van ontelbare kloosters, in de verschillende deelen der wereld 7100 Godshuizen met 100,000 kloostermannen en 9300 Godshuizen met 110,000 kloostervrouwen bestaan.

Onder de talrijke kloostervereenigingen, die

zich in het Westen ontwikkeld hebben, en (met uitzondering van de geestelijke ridderorden) tot op den huidigen dag in door God gezegende werkzaamheid voortbestaan, verdienen bijzonder de Benedictijnen, de geestelijke Ridderorden, de Franciscanen, de Dominicanen, de Jezuieten en de Liguoristen, zoowel als de mannen- en vrouwenkloosters voor het volksonderwijs, en de verzorging der armen, zieken en weezen, onze opmerkzaamheid.

3. De stichter van de Benedictijnerorde en de patriarch van het westersch monnikendom in 't algemeen is de H. Benedictus van Nursia in Italië, in het jaar 480 geboren. In Rome bezocht hij de openbare scholen. Doch spoedig kreeg de jongeling een afschuw van de wereld en hare uitspattingen; hij vluchtte naar de woestijn van Subiaco en leidde hier het leven eens kluizenaars. Dan de roep zijner heiligheid verspreidde zich, zoodat de monniken van Vicovaro hem tot abt verkozen. Doch zijne gestrengheid van zeden beviel hun niet, zoodat sommige booswichten onder hen het gruwelijk plan maakten, hem te vergeven. Toen echter Benedictus, volgens zijne gewoonte, over den hem aangeboden wijn, alvorens hij dien gebruikte, het teeken van het H. Kruis maakte, sprong die beker in stukken en de snoodaards beleden hunne misdaad.

De heilige vergaf het hun, doch keerde naar Subiaco terug, waar hij menigvuldige leerlingen om zich vereenigde. Van hier begaf hij zich naar Monte-Cassino. Daar stichtte hij het moederklooster van zijne orde, en maakte dien beroemden kloosterregel, waarin de christelijke ernst met vaderlijke lieftalligheid, de ijver voor de eer van God met de teederste zorg voor het welzijn der medemenschen, de diepste levenswijsheid met kinderlijken eenvoud gepaard gaan. Toen de man Gods zijnen dood voelde naderen, liet hij zich tot het ontvangen van de H. Sacramenten der Stervenden, in de Kerk dragen, nam een hartroerend afscheid van zijne leerlingen, bad met gevouwen handen en gaf den geest rechtopstaande, op een zijner leerlingen leunend, den 21 Maart 543.

Doch zijn werk, de roemrijke Benedictijnerorde leeft door alle eeuwen voort. De eenvoudige en onvermoeide monniken waren in Gods hand het uitverkoren werktuig, om Europa uit de puinen, die de barbaren gedurende de volksverhuizing overal hadden achtergelaten, wederom te verheffen, en wel door wetenschap, opleiding der jeugd en landbouw. De Benedictijnermonnik in zijne stille cel heeft de schatten der heidensche wijsbegeerte, evenals de H. wetenschap der christelijke oudheid gered. De burger, zoowel als de ridder en de vorst gaf zijne zonen aan den Benedictijnermonnik ter wetenschappelijke en zedelijke vorming; het waren Benedictijnen, die onmetelijke bosschen gerooid, kanalen gegraven, wegen aangelegd, wilde woestenijen in vruchtbare landouwen herschapen, door hunne vrome volksplantingen tallooze vlekken en bloeiende steden gevormd, en alzoo het bewijs geleverd hebben, dat »de godsvrucht tot alles nuttig is," zelfs tot het aardsch geluk der volken! Daarom stonden zij bij het volk in achting, dat in hen zijne Vaders vereerde, zoomede bij de Vorsten die zich van hunne kennissen en wijze raadgevingen bedienden. Daarom groeiden hunne rijkdommen door aanzienlijke schenkingen aan; het getal hunner kloosters klom tot 37,000, waaruit 24 pausen en meer dan 50,000 Heiligen voortkwamen.

4. In de Benedictijnerorde toont de goddelijke Verlosser, hoe Hij den arbeid des vredes heiligt; en in de geestelijke Ridderorden, hoe Hij ook de helden van het zwaard met bovennatuurlijk leven doordringt, en aan den bloedigen wapenhandel godsdienstige wijding verleent. Deze merkwaardige orden danken gedeeltelijk hun ontstaan, voornamelijk hunne vaste vestiging en groote uitbreiding aan de Kruistochten, d. i. aan die zeven heilige oorlogen, die het christelijk Westen van de 11de tot de 13de eeuw tegen de Sarazenen in het Oosten ondernam, om in de eerste plaats de vrome pelgrims, die naar de eerwaardige plaatsen, waar weleer onze lieve Heer en Zaligmaker gewandeld, geleerd, geleden en gezegepraald had, te bedevaart wilden gaan, tegen de woede en hebzucht der ongeloovigen te beschermen; ten tweeden,

om dat H. land voor de geloovigen te veroveren; ten derden om de macht der halve maan *) te breken en het kruis den zegen te bezorgen.

De edelste helden, Koningen en Keizers, zien wij aan het hoofd der kruistochten; vooral verdienen twee eerwaardige gestalten, wier namen met de kruistochten onafscheidelijk verbonden zijn onze opmerkzaamheid: de H. Bernardus van Clairvaux, † 1153, en de H. Koning Lodewijk IX van Frankrijk.

Frankrijk en Duitschland doortrekkend, predikte de H. monnik van Clairvaux den kruistocht. Met wegsleepende welsprekendheid schilderde hij den plicht der christenheid: het land onzer verlossing aan de onteering van het ongeloof te onttrekken en tot dat verheven doel èn kracht èn geld èn bloed èn leven ten offer te brengen. Als gloeiende pijlen drongen die woorden van den man Gods in aller harten. »God wil het!" riepen de scharen, en Vorsten en Ridders, zoowel als de burgers van de steden verdrongen zich om den van God bezielden man, om uit zijne handen het kruis te ontvangen, en zich daardoor bij de H. krijgsschaar in te lijven. Wel is waar had noch deze noch de volgende kruistocht het gewenscht gevolg. Jerusalem, dat den 15 Juli 1099 veroverd en tot een christelijk koningrijk verheven werd, viel weder in de handen der ongeloovigen, en den 18 Mei 1291 bezweek ook Ptolemaïs, het laatste bolwerk van de christenen in het Oosten. Het bedrog der Grieken, de trouweloosheid van sommige kruisvaarders zelven, en de menigvuldige, zelfs bij dit werk Gods ingeslopen misbruiken en buitensporigheden waren er de schuld van — doch het onschuldig, rein zoenoffer voor deze zonden is de H. Lodewijk van Frankrijk! Nadat hij reeds ten jare 1248 een kruistocht had ondernomen, begon hij nog op zijn ouden dag, in het jaar 1270, een tweeden, waarin hij het plan had eerst de Sarazenen in Tunis te bestrijden. Doch hier brak de pest onder de kruisvaarders uit. De koning zelf werd door de ziekte aangetast. Nu bleek de geheele zielegrootheid van den christelijken held. Geen enkele klacht kwam over zijne lippen. »Geef, o Heer, — zoo bad hij aanhoudend — dat wij het aardsch geluk verachten en zijn ongemak niet schuwen." Toen hem de priester het lichaam des Heeren toediende, openbaarden zich de laatste trekken van den stervende, en met H. verrukking riep hij uit: »Heer, ik ga in uw huis. In uwen eeuwigen tempel zal ik U aanbidden en mij in uwen naam verheugen!" Als hij dit gezegd had, ontsliep hij in den Heer den 25 Augustus 1270!

BEZIGHEID DER MONNIKEN.

Al hadden de kruistochten hun eigenlijk doel niet bereikt, waren zij toch in de hand der goddelijke voorzienigheid het middel tot vele groote en heerlijke zaken in de geschiedenis. De vrijere bloei van den burgerstand, de vestiging van nieuwe staten en meer geordende regeeringen, groote vooruitgang in verschillende wetenschappen, eene nooit vermoeide uitbreiding en ontwikkeling van den europeeschen handel: deze waren de vruchten der kruistochten. Doch de heerlijkste vrucht was die innige geestdrift voor Christus en zijn Rijk, die in den loop van twee eeuwen het christe-

*) De halve maan is het teeken van het Mahomedanisme.

lijk volk en zijne aanvoerders bezielde, den Adel- en den Ridderstand christelijk beschaafde en veredelde en bijzonder in de drie groote geestelijke ridderorden voortleefde.

De heerlijke geest, die deze eerwaardige »monniken in den krijgsmantel" bezielde, teekent zich het schoonst in de vragen die aan den ordebroeder bij zijne aanneming gedaan werden: »Lieve broeder, belooft gij voor God en de H. Maagd Maria, uw leven lang gehoorzaam te zijn aan al uwe oversten? Belooft gij voor God en de H. Maagd Maria kuisch van harte te zijn en ongehuwd te blijven? Belooft gij, voor altoos aan uwe eigene bezittingen vaarwel te zeggen en de orde te dienen als een slaaf en lijfeigen en uw leven te wagen voor het beloofde land? — Als gij dit alles belooft nemen wij u in de gemeenschap der orde op, en belooven u — brood en water en het arme kleed des huizes, en moeite en werk in overvloed."

DE H. BERNARDUS PREDIKT DEN KRUISTOCHT.

De Joannieten later ook ridders van Rhodes of Malta genaamd vormen de eerste dezer Orden. Zij ontleenen hunnen oorsprong aan italiaansche kooplieden, die in het jaar 1048 te Jerusalem een klooster stichtten ter verzorging van zieke bedevaarders. Dit klooster kreeg gedurende de krijgstochten vele geschenken en vele ridders verzochten in de orde opgenomen te worden. Vandaar dat het omstreeks het jaar 1120, onder zijnen overste Raymond Puy in eene ridderorde overging om de ongeloovigen te bestrijden. Nadat Palestina wederom voor de christenen verloren gegaan was, verplaatsten de Joannieten hunnen hoofdzetel naar Cyprus, daarop naar Rhodes, en in het jaar 1530 naar Malta. De orde zelve strekte zich over alle landen van Europa uit; en de diensten die zij aan de christenheid in de turksche oorlogen en tegen de zeeschuimers van Tunis, Tripoli en Algiers bewezen heeft, strekken haar tot onsterfelijken roem.

Hugo de Paganis stichtte in het jaar 1118 de orde der Tempeliers eveneens te Jerusalem, waar zij dicht bij den zoogenaamden Tempel van Salomon hunne eerste woning hadden. Al spoedig werden zij de meest geduchte vijanden der Sarazenen. Op het laatst van de kruistochten bezaten zij hunne meeste ordehuizen en de grootste goederen in Frankrijk. Deze laatsten verlokten de hebzucht van den gewetenloozen koning Philips den Schoonen; hij liet de afschuwelijkste beschuldigingen tegen de Tempeliers verspreiden en dwong ten jare 1312 den ongelukkigen paus Clemens V, dien hij te Avignon in zijne macht had, tot de opheffing van de orde. *)

*) De schrijver volgt hier nog de oude geschiedbeschouwing die echter voor goed verlaten is sinds de ware opheffingsbul een tiental jaren geleden bekend is geworden. Daaruit blijkt duidelijk dat de Paus, in overeenstemming met de kerkvergadering van Vienne, de orde der Tempeliers, in volle vrijheid, bij wijze eener eenvoudige apostolische voorzorg en regeling heeft opgeheven. (Vertaler.)

De duitsche orde heeft denzelfden oorsprong als de twee vorige. Deze orde ontstond omstreeks het jaar 1190 uit een toevluchtsoord van pelgrims, nl. het »Duitsch huis van onze lieve Vrouw te Jerusalem." Na hun vertrek uit het Oosten werden de duitsche Ridders tegen de heidensche Pruisen te hulp geroepen. Zij onderwierpen het land, en, dank hunnen onvermoeiden ijver, bloeide ook spoedig hier de Kerk van Christus. In het jaar 1525 werd de grootmeester van de orde, Markgraaf Albrecht van Brandenburg aan zijne orde en den katholieken godsdienst ontrouw en veranderde het ordeland Pruisen in een wereldlijk Hertogdom. Toch bleef de orde in de overige duitsche landen aan de Kerk en den keizer getrouw, en bewees in de Hervormings- en in de Turksche oorlogen groote diensten.

DOOD VAN DEN H. LODEWIJK.

5. Was nu de stempel dezer orde: Christelijke moed en ridderlijke offervaardigheid op het slagveld, (»Held en Christen"), dan is christelijke

nederigheid en stille offervaardigheid het voornaam kenmerk van de orde, welke de H. Franciscus van Assisië in het jaar 1212 gesticht heeft. De liefde tot vroolijke scherts en ridderspel waarin deze man in zijne jongelingsjaren uitscheen, maakte in eens plaats voor de volmaakste verachting van al het aardsche en voor den brandenden ijver voor het Rijk Gods. Hij schonk al zijn have en goed aan den arme, zijn vader onterfde hem, de wereld hield hem voor een dwaas. Hij daarentegen zonderde zich af in het vervallen kerkje »Maria ter Engelen," dat hem een Benedictijner abt geschonken had, herstelde het wederom van de aalmoezen, die hem goedhartige lieden gegeven hadden, en noemde het voortaan zijn erfdeeltje (Portiuncula). — Zijne liefde voor de boetvaardigheid gepaard met kinderlijke opgeruimdheid en nederige bescheidenheid bezorgde hem talrijke deelgenooten. Met hen trok hij het land door, boetvaardigheid predikend, doch niet in hooge en geleerde woorden, maar nederig en eenvoudig de taal des harten sprekend. Doch de indrukwekkendste preek was het voorbeeld hunner H. armoede en zelfversterving. Hadde de Benedictijner-orde ook ieder harer ledematen tot armoede verplicht, mochten toch de kloosters, als dusdanig, rijkdommen bezitten. Ook dit verbood Franciscus aan zijne broeders. Zij moesten enkel van de dagelijksche aalmoezen der geloovigen leven, geenerlei kloostergoed bezitten, en wat ze, van de hun aangeboden aalmoezen, niet tot eigen onderhoud gebruikten, moest aan de armen en zieken worden uitgedeeld. Deze zoo strenge armoede moest de grondslag van de orde vormen; Franciscus noemde deze deugd de bruid van Christus, den wortel en koningin van alle deugden! In 1223 werd de kloosterregel door Paus Honorius bevestigd. En zie, toen de Heilige drie jaren later, op den 4 October 1226 in den Heer ontsliep, telde hij zijne ordebroeders reeds bij duizenden! En de groote waarheid, dat Christus waarachtig in zijne Heiligen en in hunne stichtingen voortleeft, wilde de goddelijke Zaligmaker aan zijn uitverkoren dienaar Franciscus voor de gansche wereld toonen, door hem, twee jaren voor zijnen dood, op wonderlijke wijze, zijne H. wonden in handen, voeten en zijde te drukken. Acht en dertig jaren na zijnen dood telde de orde reeds bij de 8000 kloosters met 200,000 ledematen. Men noemde ze ook de Seraphijnsche broeders om de Seraphijnsche liefde van hunnen stichter, zoomede, om hunne nederigheid, Minderbroeders of Minorieten. Onder de leiding van de H. Clara sloten zich ook vrome

HELD EN CHRISTEN.

maagden als Franciscanessen of Clarissen aan den H. kloosterregel aan. Daarneven vormde zich nog een derde orde, die van den derden Regel, die in de wereld, volgens den geest van dezen regel en onder de geestelijke leiding van de orde leven.

Toen na verloop van tijd de wereldlijke geest en daarmede het zedebederf in menig klooster van de orde doordrong, vormden zich uit haren schoot talrijke vertakkingen, die den geest van den H. Franciscus in zijne oorspronkelijke zuiverheid en strengheid onder hen levendig wilden houden. De belangrijkste tak is de orde der Capucynen, omstreeks het jaar 1526 door Matheus van Bassi gesticht. De onvermoeide, apostolische werkzaamheid dezer nederige, liefderijke mannen had aan hunne orde de grootste verspreiding verzekerd, en hen tot op onze dagen de lievelingen van het volk gemaakt.

DOOD VAN DEN H. FRANCISCUS.

6. Onze goddelijke Verlosser heeft elke kerkelijke orde als van den beginne hare bijzondere taak aangewezen. De Benedictijnen moesten Europa uit de barbaarschheid der volksverhuizing redden, en de geestelijke Ridderorden het tegen de Saracenen beschermen; de Franciscanen moesten de seraphijnsche vlam der christelijke liefde bij het volk onderhouden, en de Dominicanen het licht des geloofs tegen de verduistering door de middeleeuwsche dwalingen bewaren.

Want juist op den tijd, 1170, dat de H. Dominicus in Spanje het eerste levenslicht aanschouwde verwoestten de gruwelijke dwalingen der Albigenzen de Kerk Gods in Spanje, Engeland, Duitschland, Italie en vooral het zuidelijke deel van Frankrijk. Dominicus van hoogen geestdrift voor de ongeschonden zuiverheid van het geloof doordrongen, trok als priester en reizend prediker door die ongelukkige streken. Edele mannen sloten zich bij hem aan. Wonderlijk waren de uitwerkselen van zijne predikatien: De zegen van het liefelijk gebed, dat die ernstige mannen Gods onophoudelijk daarmede verbonden, het Rozenkransgebed, maakte het woord van hunnen mond werkzaam. Zóó werd de Dominicanen- of Predikheeren-orde gesticht en door paus Honorius tegelijk met de Franciscanen-orde bevestigd. Evenals bij de laatsten sloten zich ook bij de Dominicanen eene tweede orde van maagden en eene derde of van den derden regel aan. De H. Domi-

nicus stierf vijf jaren vroeger dan zijn geliefde vriend de H. Franciscus, den 4 Augustus 1221. En zijne orde werd een steunpilaar van de Kerk. Aan hem dankt zij den grootsten en diepzinnigsten van alle latere Kerkleeraars, den grooten »Meester der school," den H. Thomas van Aquinen. — Werden meerendeels de leden van deze orde door de pausen met de Inquisitie belast, d. i. met de taak ernstig te waken, dat elke ontkiemende dwaling in de verschillende landen der christenheid spoedig ontdekt en het H. geloof in zijne ongeschonden zuiverheid bewaard blijve: dan is deze kerkelijke, geheel rechtmatige inquisitie volstrekt niet te verwarren met de koninklijke inquisitie in Spanje, die meer tot burgerlijke en staatkundige doeleinden werd aangewend en tegen wier ontaarding de pausen menigmaal gestreden hebben.

7. Evenals in de twaalfde en dertiende eeuw tegen de Albigenzen, had de Kerk van af de zestiende eeuw tegen het gift der zoogenaamde Hervormers te strijden. Doch evenals Christus zich daar in den H. Dominicus en zijne monniken openbaarde, deed Hij dit hier in den H. Ignatius en zijne orde als de trouwe en machtige beschermer der Kerk. Deze zoo hevig gelasterde, zoo vurig gehate, zoo zwaar vervolgde orde werd omstreeks het jaar 1535 gesticht, en in het jaar 1540 door paus Paulus III bevestigd. Haar oorspronkelijk doel was de missie bij de Heidenen, als ook bij de, door de dwaling verblinde christenen, waarbij later nog kwam, als tweede hoofdtaak, de opvoeding der jeugd. De H. Ignatius in het jaar 1491 op het spaansch kasteel Loyola geboren (en den 31 Juli 1556 te Rome gestorven), trad uit de trotsche ridderschap dezer wereld omstreeks het jaar 1522 in de ridderschap van Christus, en stichtte met zijne zes uitverkoren vrienden — Franciscus Xaverius, Petrus Lefevre, Jacobus Lainez, Alphonsus Salmeron, Nicolaas Bobodella en Alphonsus Rodriguez — dat eerwaardig Gezelschap van Jezus, aan wien de katholieke landen van Europa, en vooral Zuid-Duitschland, voor het grootst gedeelte hunne reinbewaring of wederbevrijding van de protestantsche dwalingen, het christelijk volk zijne grootste missie-predikers, de beschaafde jeugd van Europa hare wetenschappelijke opvoeding, de Kerk hare moedigste en geleerdste verdedigers, onnoemelijk veel zondaars hunne bekeering, en de godvruchtige zielen hunne verlichtste en trouwste bestierders op den weg der volmaaktheid danken.

Vragen wij naar de middelen, waardoor de Vaders van het Gezelschap van Jezus zoo groote dingen bewerkt hebben, zijn het de drie volgende:

a. De strengste, onbeperkte gehoorzaamheid onder de kerkelijke overheden, over alles en in alles, wat geen zonde is. De meest gehoorzame kloosterling wordt ook het zekerst door hen, die aan zijne zorgen zijn toevertrouwd, gehoorzaamd.

b. De langzame, grondige vorming der Jezuiëten: eene twintigjarige, trapsgewijze voorbereiding schijnt hem voor zijnen lateren werkkring niet te lang; en duurt de laatste dan slechts vijf of tien jaren, verwacht hij daarvan veel rijkere vruchten, dan van een veertig- of vijftigjarige werkzaamheid, waartoe geest en gemoed slechts gebrekkig waren voorbereid.

c. De H. geestelijke oefeningen van den stichter. Terwijl Ignatius zich in de eenzame grot bij Manreza tot het groote werk der stichting van de orde voorbereidde, gaf hem de goddelijke Geest dat wondervol heilmiddel in (sedert de geestelijke exercitiën genaamd), waardoor de mensch in werkzamere, meer ordelijke overweging der eeuwige waarheden, gebed en godvruchtige lezing, zijne wereldlijke gezindheid veranderen, en door trapsgewijze zuivering en geestelijke verlichting tot de innigste en duurzame vereeniging met God kan geraken. Het gebruik van dit waarlijk hemelsche heilmiddel voor zich en anderen heeft aan de Vaders van het Gezelschap van Jezus die buitengewone kracht over de gemoederen verleend, die de vijanden van God en der Kerk van oudsher met zoo bespottelijken afkeer en gloeienden haat tegen het Gezelschap van Jezus vervuld heeft.

Aan deze vijanden gelukte het — door hunnen invloed bij de koningen van Portugal, Spanje,

Napels en Frankrijk — in het jaar 1773 paus Clemens XIV tot de opheffing van de orde te dwingen; doch reeds ten jare 1814 herstelde hen paus Pius VII wederom plechtig in hunne vorige rechten.

8. In het jaar 1732 stichtte de H. Alphonsus Maria de Liguori in Napels de orde van den allerheiligsten Verlosser (ss. Redemptoris) gewoonlijk de orde der Redemptoristen of Liguoristen genaamd en door paus Benedictus XIV in het jaar 1759 bevestigd. Evenals de godvruchtige stichter zelf jaren lang de meest verlatene armen opzocht, om hun, met de aardsche hulp, ook den troost van den godsdienst te brengen, moesten zijne leerlingen, als »Missionarissen van de armste en meest verlatene zielen" de Kerk van Christus dienen. Wel is waar moest Alphonsus in het jaar 1762 den bisschoppelijken zetel van St. Agatha der Gothen beklimmen; doch hij bleef immer met de door hem gestichte Kloostervereeniging, als algemeen Overste, in de innigste verbinding, verrijkte de Kerk met talrijke, evenzoo grondig geleerde als zalvingvolle schriften, en stierf als 91-jarige grijsaard den 1 Augustus 1787. Zijne ordebroeders verspreidden zich in Polen, Oostenrijk, Duitschland en Zwitserland (door den Eerw. pater Hofbauer) als ook in Frankrijk, België, Holland en Amerika en verworven zich — voornamelijk gedurende de opheffing van het Gezelschap van Jezus — door de zegenrijkste volksmissiën, door bevestiging van kerkelijken zin in de geloovigen en hunne zielzorgers, alsmede door de opleiding van godvruchtige jongelingen tot de herderlijke bedieningen, de grootste verdiensten jegens onze H. Kerk. *)

9. De oneindige volmaaktheid en heiligheid van onzen lieven Heer en Zaligmaker Jezus Christus heeft zich weleer, gedurende zijne lichamelijke verschijning op aarde, niet slechts in zijnen ijver voor de eer van den hemelschen Vader geopenbaard, maar ook in zijne barmhartige liefde tot de arme en hulpbehoevende menschen: — evenzoo openbaart Hij zich voortdurend in de Kerk, en wel voornamelijk in het kloosterleven, niet enkel in de godsdienstige toewijding aan God, maar ook in de zoo medelijdende toewijding aan de menschen en aan hunne aardsche behoeften ter wille Gods.

Beiden, de christelijke school en de armenverzorging zijn van oudsher de taak en het geliefkoosd werk van de Kerk geweest; en met de diepste smart ziet deze onze H. Moeder, hoe men in onze dagen de lieve kleinen en de armen aan hare moederlijke verzorging onttrekt, en door eene godsdienstlooze staatsschool en door burgerlijke armenverzorging vervangen wil, wat zij weleer — verlicht door de wijsheid van Christus en vervuld met de liefde van Christus — aan de scholen en de armen gedaan heeft. De vijanden der Kerk weten zeer goed waarom zij aldus handelen; zij maken de scholen en de armenverzorging van de Kerk los, om de Kerk verachtelijk te maken en aan het volk te kunnen zeggen: »Ziet hoe traag en nutteloos die Kerk is!" Doch zoo eenmaal de maat der dwaasheid, die van dag tot dag toeneemt, ten boorde vol is — als eens die kinderen, die men nu meer wetenschappelijk vormt, en niet meer zedelijk-godsdienstig opvoeden wil, groot geworden zijn, en deze alle burgerlijke en maatschappelijke orde vernietigd, en het verderf der bloote wetenschap zonder godsdienstigen zin en hechte grondbeginselen geheel en al zullen hebben getoond; als eenmaal de armen, die de burgerlijke ondersteuning niet meer als vrije aalmoezen, maar als een wettig recht eischen, geheel en al verontzedelijkt zijn, en daarom de armoede hen des te afzichtelijker omknelt: — dan zal op de dagen van jammer en ellende de dag aanbreken, waarop men zich wederom verlangend naar de Kerk wenden en nederig bekennen zal: »Wij hebben te vergeefs gearbeid: Christus en zijne Kerk komen ons te hulp!"

Want aan haar, aan de Kerk zijn de kinderen en de armen door Christus en de Apostelen als bijzonder eigendom aangewezen en zij heeft zich

*) Den 15 Maart 1875 werd door zijne Heiligheid Paus Pius IX de eerste zoon van den H. Alphonsus de Liguori, in den persoon van Mgr. Victor, Augustus Dechamps, Aartsbisschop van Mechelen en Primaat van België, tot de waardigheid van het romeinsch purper verheven. (Vertaler.)

die ook ten allen tijde aangetrokken. De kinderen: dit bewijst de volksschool, hoe deze gedurende de christelijke oudheid en de middeleeuwen in de paleizen der bisschoppen, in de gewijde kloostercellen, evenals in de nederige woning van den dorpspastoor verzorgd, en door menigvuldige kerkelijke verordeningen aanbevolen en bevorderd werd, zoodat zelfs een geleerd protestant *) bekennen moet: »De verdienste der stichting en onderhouding der school komt schier uitsluitend aan de geestelijken toe." — De armen: Geheel de christelijke oudheid en middeleeuwen door, treffen wij eene onafgebrokene reeks aan van voorschriften van Conciliën, van pausen en bisschoppen over de kerkelijke armenverzorging: het kerkelijk vermogen was hoofdzakelijk het goed der armen en zieken, der hulpbehoevende weduwen en weezen; de bisschop moest in zijn bisdom de verzorging van armen en zieken bewaken en bevorderlijk zijn; elk pastoor moest in zijne gemeente een nauwkeurigen staat van de armen houden en voor hun onderhoud uit de kerkelijke inkomsten, stichtingen en giften zorg dragen, enz. En hoe konden beiden aan meer trouwe en zaakkundige handen toevertrouwd worden dan aan die van godvruchtige kloosterbroeders en kloosterzusters? Vrij van de zorgen voor een eigen huisgezin, vrij van de verstrooiingen der wereld, vrij van eigenbaat en hebzucht, door gebed en overwegingen steeds in den geest der christelijke offervaardigheid vernieuwd, bewaakt en geleid door wijze kloosteroversten, vol geestdrift door het voorbeeld van edele medebroeders en ijverige medezusters, geheel en al aan Jezus Christus gewijd, in de waarheden en vertroostingen van den H. godsdienst goed ervaren: — hoe ware het anders mogelijk, dan dat een schoolkind onder zulke hoede goed opgeleid, dat de arme en zieke onder zulke handen op de teederste en beste wijze verzorgd werde? Daarom hebben zich ook de meeste kloostervereenigingen van oudsher aan de opvoeding der jeugd en de verzorging van armen met bijzondere voorliefde gewijd, en voornamelijk zijn in de laatste tijden talrijke geestelijke orden tot dat einde gesticht. En zoo voor de volksscholen: de Somaskers, gesticht in het jaar 1528 door den H. Hieronymus Aemilianus; de Piaristen of de Vaders van de godvruchtige scholen in het jaar 1597 door den H. Josef van Calasanze gesticht; de vereeniging der Onwetende Broeders (zij noemden zich zelven zoo uit nederigheid) door Joannes Baptista de la Salle in 1681 gesticht; de

JOANNES BABTISTA DE LA SALLE.

*) Raumer. Geschichte der Hohenstaufen, VI, S. 428. Bloeide de volksschool weleer niet op die wijze, zooals dit thans mogelijk en wenschelijk schijnt, mag men niet vergeten, dat toen de noodzakelijke middelen der volksschool, als boeken, perkament (linnenpapier kende men toen volstrekt niet) buitengewone kosten veroorzaakten, en dat over het algemeen vóór de uitvinding van de boekdrukkunst de volksbeschaving noodzakelijkerwijze op veel lageren trap moest staan.

Broeders van Maria ontstonden omstreeks het jaar 1816 in het aartsbisdom Lyon; de Engelsche Jufvrouwen in 1585 door Maria Ward gesticht; de Urselienen in het jaar 1544 door de H. Angela van Brescia; de Visitandienen in het jaar 1610 door de H. Francisca van Chantal; vele vertakkingen van de Schoolzusters in Frankrijk en Duitschland; de Zwitsersche Leerzusters van het H. Kruis in Menzingen, ontstonden in het jaar 1844. Wij kunnen ons van de werkzaamheid dezer orden een denkbeeld vormen, als wij vernemen, dat er in een enkel land, in Frankrijk, over de 16,000 scholen met meer dan een millioen kinderen door schoolbroeders en zusters bestierd worden!

Van de menigvuldige vertakkingen van kloostervereenigingen, die zich aan de verpleging van weezen, armen en zieken wijden, noemen wij hier slechts: de barmhartige Broeders door den H. Joannes de Deo in het jaar 1540 gesticht, en de barmhartige Zusters in 't jaar 1633 door den H. Vincentius van Paulo. Wat deze offerwillige zielen in de hospitalen, armenhuizen en gevangenissen, als ook in de hutten der armen tot leniging van zoo velerlei menschelijke ellende doen, is alleen aan God bekend; wij kunnen er ons echter een zwak denkbeeld van vormen, als wij weten, dat de barmhartige broeders slechts in één land, in Oostenrijk, in het jaar 1845, zonder op godsdienst of herkomst te letten, 24023 zieken kosteloos hebben opgenomen en verpleegd!

Beschouw nu eens, christelijke Lezer, de geheele volheid van heiligheid, die sedert eeuwen in de duizenden en nogmaals duizenden kloosters van de christenheid bloeiden, dan ook kunt gij den haat begrijpen, waarmede de wereld sedert eeuwen deze kloostervereenigingen vervolgt. In de wereld heerscht — volgens het woord van den Apostel — de zinnelijkheid der oogen, de hebzucht, de zinnelijkheid des vleesches, het zingenot, en de hoovaardij van den eigen wil; doch in het kloosterleven heeft juist het tegenovergestelde plaats; vrijwillige armoede, maagdelijke zuiverheid en heilige gehoorzaamheid, d. i. de volmaaktheid van Christus. Daarom moest de wereld immer kloosters en kloostervereenigingen vervolgen, zooals zij Christus vervolgd heeft. »De wereld zal u haten, omdat zij Mij eerst gehaat heeft." De »wereld" is niet in staat aan zuivere, heldhaftige deugd te gelooven, omdat zij de bovennatuurlijke kracht van de deugd noch kent, noch veel minder aan zichzelve beproefd heeft. Daarom zal zij altijd de deugd van den kloosterling voor volksbedrog en schijnheiligheid verklaren. De »wereld" gevoelt zich door de vrijwillige armoede van de kloosterbroeders, door den zielenijver der missionarissen, door de offervaardige liefde der barmhartige zusters beschaamd en in hare zelfzucht veroordeeld; daarom wil zij zich van den lastigen rechter ontdoen. Lage spotternij en boosaardige laster, verdraaiing der kloosterregels en belastering van bijzondere kloosterlingen, onrechtvaardige wetgeving en openbaar geweld; ziedaar de wapenen, waarvan zij zich in den strijd tegen het katholiek kloosterleven bedient. Doch, christelijke Lezer, laat de haat dezer wereld u niet op het dwaalspoor brengen; en al moogt gij ook de onvolmaaktheid, de ontaarding en den val van sommige kloosterlingen, ja van geheele kloosters ten diepste betreuren, zult gij u toch altoos verheugen, hoe uw Zaligmaker zich in het kloosterleven openbaart, en vol vertrouwen van Hem verwachten: Hij zal dat zoo liefelijk sieraad van zijne Kerk, die geurige bloemen aan den boom van het christendom — al hebben ze ook de stormen der eeuwen deels verwoest en omgewaaid — in zijne onsterfelijke kracht Gods, wederom heerlijk vernieuwen!

DERTIENDE HOOFDDEEL.

HOE CHRISTUS IN ZIJNE KERK VOORTLEEFT ALS DE HEILIGE. VOORTZETTING: DE HEILIGE EN RIJK BEGENADIGDE ZIELEN IN DE KERK.

1.

Niet slechts in het christelijk kloosterleven openbaart Christus zijne heiligheid, maar ook in de heilige en rijk begenadigde zielen van elken stand der menschelijke maatschappij. De trotsche wetenschap dezer wereld wil niets van deze zielen weten; de H. Legende, d. i. de christelijke overlevering over het leven en de deugden der Heiligen, is voor de kinderen der wereld iets geheel verachtelijks, en zij meenen, dat de namen van hen, die niet als wijsgeeren of krijgshelden schitteren, hoegenaamd geene waarde hebben voor de geschiedenis en zeer goed aan de vergetelheid kunnen worden overgegeven. Welke dwaasheid! Het onafgebroken, vurig gebed eener schuldelooze ziel voor den troon van den Almachtige — de stille werkzaamheid van een door God begenadigden mensch in zijnen kring — de onwederstaanbare invloed van zijn H. voorbeeld op de medemenschen — de woorden van hemelsche wijsheid, die nu en dan van zijne lippen vloeien en als van God gezegende kiemen in de harten van ontelbaren nederdalen: dit alles is toch zeker voor het heil der wereld en de welvaart der Kerk van veel meer beteekenis, dan de overwinningen van veroveraars en de ver klinkende woorden van trotsche wijsgeeren. — Daarom, christelijke Lezer, sla uw oog opwaarts en bezie zeer dikwijls den geestelijken sterrenhemel, waar de heiligen, volgens het getuigenis van den Apostel, als lichtende sterren schitteren en met elkander in helderheid en pracht wedijveren! Beschouw zeer dikwijls hier op aarde de verschillende standen van de menschelijke maatschappij, en laat uw hart zich verzadigen in het zalig genot bij het zien der heiligheid, welke Christus hier in het leven zijner uitverkorenen openbaart!

2. Boven alles zal dan uw oog die met de kroon der overwinning gesierde schare ontmoeten, wier gewaad in hun martelaars bloed purper geverwd is. Zij hebben het woord van onzen lieven Heer en Zaligmaker ter harte genomen: »Niemand heeft eene grootere liefde, dan wie zijn leven geeft voor zijne vrienden." Gelijk Christus zich nu voor ons heeft opgeofferd, zoo hebben ook zij zich voor Christus in den marteldood opgeofferd en met hun bloed niet slechts de waarheid zijner leer, maar ook het vuur hunner liefde bezegeld. Welk een getuigenis voor de christelijke waarheid! Zoo nu in den loop der drie eerste eeuwen van de christelijke tijdrekening over de drie millioenen van de edelste en voorzichtigste menschen voor deze waarheid den dood hebben ondergaan, den dood onder de vreeselijkste pijnen, den dood met een vroolijk gelaat en blij hart, hunne beulen zegenend, den dood zonder hoop op roem bij 't nageslacht — wie zou dan nog, met een gezond verstand,

aan deze waarheid durven twijfelen? En zoo het vuur der liefde voor Christus in 't hart van meer dan drie millioenen H. slachtoffers zich sterker dan de dood getoond heeft: — wie zou dan nog aan dat hemelsch vuur zijne vereering durven ontzeggen? Daarom vereerden reeds de eerste christenen het gebeente der H. martelaren met hartelijke liefde; en daarom verheugt zich ook heden nog de katholieke christen, als hij in het bezit komt van eene dier kostbare reliquieën, en met godvruchtig eerbetoon denkt, hoe eens dit eerwaardig gebeente met eene zoo grootmoedige, met God verbondene heldenziel bezield was.

De Kerk vereert als aanvoerder van deze heldenschaar den H. martelaar Stephanus. Hij was de eerste van die zeven diakenen, die ten dienste der H. Apostelen gekozen werden, een man vol van geloof en van den H. Geest, vol genade en kracht, die wonderen en groote teekenen onder het volk deed. De over zijne vrijmoedige redevoering verbitterde Joden sleepten hem voor den Hoogen Raad en stelden valsche getuigen, die zeiden: »Deze mensch houdt niet op woorden te spreken tegen de heilige plaats en tegen de Wet." En allen die in den Raad zaten, hem aanstarende, zagen zijn aangezicht als het aangezicht eens Engels. In deze vergadering hield de van God bezielde diaken die heerlijke, hartroerende redevoering, die de H. Lucas in de Handelingen der Apostelen (VII: 2—53) heeft opgeteekend. De vergaderden nu, dit hoorende, werden verscheurd in hunne harten en knarsten met de tanden tegen hem. Doch hij, daar hij vol was van den H. Geest, staarde den hemel aan, en zag de heerlijkheid Gods, en Jezus staande aan Gods rechterzijde. En hij zeide: »Zie, ik zie de hemelen geopend, en den Zoon des menschen, staande aan de rechterzijde Gods!" Doch zij met luider stemme schreeuwende, stopten hunne ooren, en vielen gezamenlijk op hem aan; en zij dreven hem buiten de stad, en steenigden hem. En de getuigen legden hunne kleederen neder aan de voeten van eenen jongeling, Saulus genaamd. *) En zij steenigden Stephanus, terwijl hij uitriep en zeide: »Heere Jezus! ontvang mijnen geest!" En nederknielende, riep hij met luider stemme: »Heere, reken hun deze zonde niet toe!" En toen hij dit gezegd had, ontsliep hij in den Heere. Zoo stierf de eersteling der christelijke martelaars: een voorbeeld van den vurigsten ijver voor de waarheid en de meêwaardigste liefde voor de dwalenden!

3. Ten tijde der H. martelaren zien wij in den tempel des hemels die mannen, die weleer in de tempels op aarde de plaatsbekleeders van den waren Hoogepriester geweest zijn: de H. Bisschoppen. Wie kent al de namen van die Gezalfden des Heeren, die eens met onwrikbare trouw, onder strijd en

*) Uit dezen Saulus, die in den dood van den H. Stephanus mede stemde, kwam later de H. Paulus, de groote leeraar der volken, die zelf voor de waarheid, die Stephanus met zijn bloed bezegeld had, den dood onderging.

tranen, den herderstaf gevoerd hebben, en thans bij den godmenschelijken Herder voor alle eeuwigheid uitrusten? Sommigen onderscheiden zich door hooge wetenschap, anderen door heldenmoed in den H. strijd; dezen door kinderlijke bescheidenheid in 't midden van geluk en voorspoed, genen door vrome onderwerping aan God in ongeluk en vervolging. En allen door heiligheid van leven en rein bewaarde herdertrouw. Elk land en elke eeuw heeft hare H. bisschoppen gehad; en in den laatsten tijd staat de H. kardinaal en aartsbisschop van Milaan, Karel Borromeus als een der grootsten voor ons.

In het bestier van zijn bisdom had hij steeds het voorbeeld van zijnen grooten voorganger, den H. kerkleeraar en bisschop Ambrosius voor oogen. Elke behoefte, elken nood en elk misbruik van zijn bisdom trachtte hij te leeren kennen en te verhelpen. Daartoe bediende hij zich voornamelijk van de Conferenciën en Synoden d. i. der bijeenkomsten zijner geestelijkheid en medebisschoppen. De raadgeving van ervaren mannen met nederige bescheidenheid aanhoorend, wist hij zich, door zijne grootheid van geest en zijn brandenden zielenijver hun onbegrensd vertrouwen te verwerven en het vuur der apostolische liefde in hen te vernieuwen. Schier uitsluitend besteedde hij zijne groote rijkdommen, alsook de kerkelijke inkomsten voor de behoeften van Gods Kerk en de armen. Menigvuldige seminariën ter vorming van degelijke zielzorgers, vele armen- en ziekenhuizen zijn zijn werk. Hij zelf leefde zoo arm, dat hij eens, toen hij ten tijde van de vreeselijke pest te Milaan, den geheelen dag door de zieken en stervenden getroost had, 's avonds in zijn paleis noch brood noch geld meer vond om het te koopen!

Ja, de grenzen van zijn bisdom waren voor den ijver van dezen apostel nog te klein; geheel Italië, ja zelfs de ruwe bergdalen van midden Zwitserland waren de schouwplaats zijner werkzaamheid. Het onbegaanbaar gebergte van hut tot hut doorgaande bevestigde hij de bewoners in het H. geloof hunner voorvaders, waarschuwde hen tegen de dwalingen van de eeuw, en troostte ze in hunnen druk. Door het stichten van kloosters voor de paters Jezuiëten en Capucijnen, zorgde hij — in die dagen van verwarring, toen zoovele wereldlijke priesters hunner bediening ontrouw geworden waren — voor de godsdienstige verzorging van het volk, zoodat voornamelijk midden Zwitserland het behoud van den katholieken godsdienst bijzonder aan den H. Karel Borromeus dankt. De uitgebreide briefwisseling, die hij met de bisschoppen van de verschillende landen, met de kloosteroversten en vorsten van zijnen tijd onderhield, had geen ander doel, dan ze allen door raad en vermaningen, in de getrouwheid jegens God en de Kerk te bevestigen.

Vooral echter waren zijne blikken op het middelpunt der christenheid, naar Rome gericht. Destijds zat zijn doorluchtige oom paus Pius IV op den stoel van Petrus. Deze had met helderen blik de wondervolle wijsheid en heiligheid van zijnen neef doorzien en schonk hem dus den grootschen invloed op het geheel bestuur van de Kerk. Het gewichtigst werk van zijnen tijd, de gelukkige voltooiing van de Kerkvergadering van Trente (1561—1563) werd grootendeels door den H. aartsbisschop van Milaan geleid. — Op die wijze had de lieve Zaligmaker in dat gevaarvol tijdvak der zoogenaamde Hervorming zijn trouwen dienaar Karel tot een steunpilaar van zijne zoo hevig geteisterde Kerk en tot een schitterend voorbeeld van alle latere bisschoppen gemaakt. Hij stierf den 3 November 1584 in den ouderdom van 46 jaren.

4. Aan de verheerlijkte schare van H. bisschoppen sluiten zich hunne van God begenadige medehelpers, de H. Priesters aan. Hun werd op aarde het allerheiligst lichaam toevertrouwd, maar nog altoos gehuld en geheimvol verborgen onder de gedaanten van het Sacrament. Wel hun, die dit aanbiddenswaardig Sacrament weleer trouw bediend, het in het H. Misoffer met een schuldeloos hart opgedragen en het met priesterlijke vreugde aan de geloovigen uitgedeeld hebben. Nu is de sluier van het Sacrament voor hunne oogen weggenomen, en vreugdedronken zien zij dat verheerlijkt lichaam des Heeren, wiens aanblik weleer de Apostelen op Thabor in verrukking

gebracht had! — Hun was op aarde het genadevolle woord van de vergeving der zonden, de bekeering der zondaars toevertrouwd. Wel hun, die met dit woord de banden van ontelbaren verbroken en met herderlijke trouw het verloren schaap tot de kudde van Christus teruggebracht hebben. Nu jubelen zij, in vereeniging met alle boetvaardige, geredde zondaars, in die zalige oorden, waar geene bekoring meer lokt, waar geen zondenlast meer drukt, waar zoete vrede voor eeuwig heerscht!

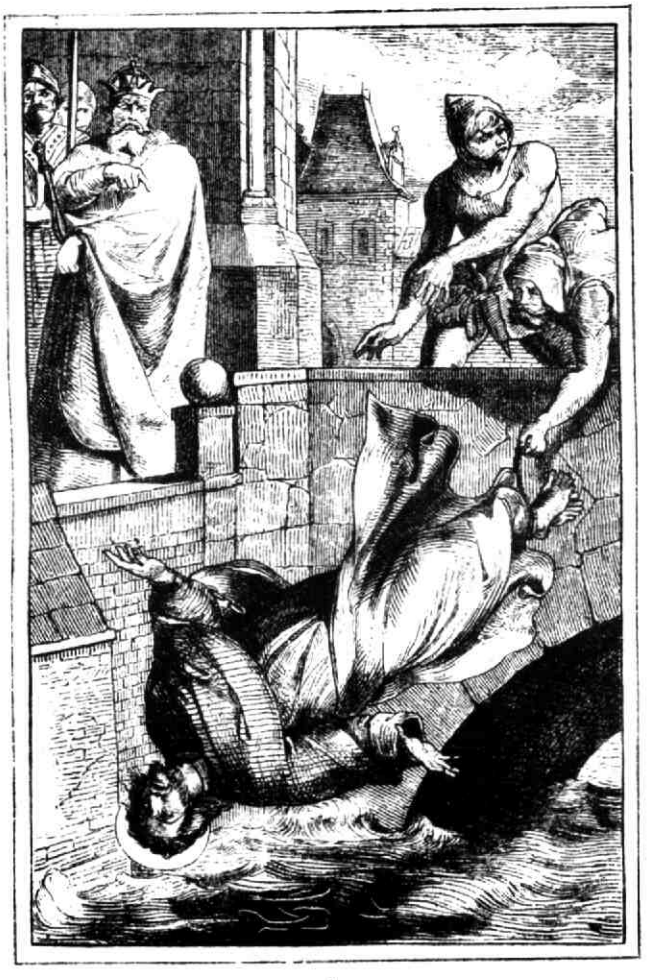

Onder al deze priesters denke men bijzonder aan dengene, welken de christenheid sedert nagenoeg vijf eeuwen, als den martelaar van het geheim der biecht, met bijzondere voorliefde vereert, en met wiens beeld hare bruggen zoo gaarne versiert: den H. Joannes Nepomucenus uit Bohemen. De godvruchtige koningin Sophia had hem tot biechtvader gekozen. Eens nu wilde haar echtgenoot, de goddelooze en argwanende koning Wenceslaus IV weten, wat zijne echtgenoote wel gebiecht had, en in zijne verblinding waagde hij het dit den Heilige te vragen. Deze schrok op zulke zondige vraag en verklaarde den koning met apostolische vrijmoedigheid, dat hij liever wilde sterven, dan het H. geheim der biecht ook maar met een enkel woordje te verbreken. Om deze weigering ontstak de wreedaard tegen den man Gods in razernij, liet hem op de pijnbank leggen en — toen beloften en bedreigingen vruchteloos waren — van de brug te Praag in de rivier de Moldau werpen. Dit had plaats in den nacht van den 20 Maart 1393. Op hetzelfde oogenblik verspreidde zich een bovennatuurlijke lichtglans over de rivier. Het lijk van den Heilige werd uit de rivier gehaald, (die onmiddellijk daarop en dagenlang droog bleef) en door het volk en de geheele geestelijkheid naar de bisschoppelijke Kerk gedragen, waar het met de grootste plechtigheid begraven werd. Meer dan 300 jaren later, den 15 April 1719, werd het graf van den Heilige wederom geopend — en zie! de tong, die gewetenshalve het geheim der biecht gezwegen had, was nog ongedeerd en ongeschonden. Zóó had de Heer in zijnen trouwen dienaar Joannes, aan de geheele christenheid een waarborg voor het geheim der biecht en aan de biechtvaders van alle eeuwen een voorbeeld van H. stilzwijgendheid gegeven!

5. Wenden wij ons van hen, aan wie de opdracht der ééne offerande van het Nieuw Testament is toevertrouwd, tot de heilige Kluizenaars. In de woestijn verborgen hebben zij den onsterfelijken koning Jezus Christus ontelbare offeranden van gebed en versterving opgedragen. De geheimvolle zucht van zijn hart, of liever den roep van Gods genade volgend, verlaat de kluizenaar de woelige wereld met hare zoo zoete verlokkingen en nog smartelijker teleurstellingen. Waar ter plaatse in de woestijn eene bron ontspringt, waar eene grot een veilig onderkomen aanbiedt, waar eenige kruiden en wortelen het onontbeerlijk

levensonderhoud verschaffen, dáár sloeg zich de H. vluchteling neder. Terwijl zijne hand nuttig werk voor anderen verricht, of het nederig tuintje bebouwt, is het hart met zijne liefdevlam bij Christus, en is gebed en overweging het voedsel zijner ziel. Wel is waar leeft hij gescheiden van de zijnen en van de wereld, maar hij denkt aan hen, aan hunne gevaren en beproevingen, bidt en offert zich voor hen op. Misschien ook is zijn verblijf den menschen bekend: zij komen naar zijne kluis, en aanhooren met eerbied en vertrouwen zijne onderrichtingen en wijze raadgevingen De kinderen der wereld veroordeelen en bespotten zijne levenswijze, als eene verlorene, en denken er niet aan, dat menig vroom kluizenaar (zooals er in de christelijke oudheid en in de middeleeuwen tot op onze dagen ontelbare waren) door raad, gebed en opoffering aan de wereld meer voordeel gedaan heeft, dan het woord der geleerden en het zwaard van overwinnaars.

DE LEEUW WORDT EEN LAM

De beroemste dezer kluizenaars was de H. Paulus, een Egyptenaar, in het jaar 227 geboren. Onder de vervolging van keizer Decius vluchtte de evenzoo vrome als wetenschappelijk gevormde jongeling in de woestijn, en bracht daar negentig volle jaren door, zonder in al dien tijd een enkel sterfelijken mensch te zien. Twintig jaren lang was de vrucht van een palmboom zijn eenig voedsel, en het water, dat uit de rots zijner grot ontsprong, zijn eenige drank. De daarop volgende zeventig jaren zond hem God, evenals weleer aan den profeet Elias, dagelijks eenen raaf met een half gerstenbrood. Toen hij 113 jaren oud was, bezocht hem, op ingeving Gods, de H. kluizenaar Antonius, die toen 90 jaren telde. De beide eerbiedwaardige grijsaards groetten elkander, door God verlicht, op het eerst gezicht met hunnen naam, vielen elkander om den hals en loofden den Heer. Er was eene H. vriendschapgesloten. Terwijl zij elkander met godvruchtige gesprekken onderhielden, kwam een raaf aanvliegen en bracht hun een heel gerstenbrood.

Toen bezag Antonius met verbazing den vogel: maar Paulus zeide lachende: »Zie, hoe liefderijk onze God is! Sedert meer dan zestig jaren zendt hij mij op die wijze dagelijks een half brood, maar nu gij bij mij gekomen zijt, heeft Christus de soldij voor zijne strijders verdubbeld." Zij aten, dronken van de bron en dankten den Heer. Den volgenden nacht brachten zij in gemeenschappelijk gebed door. Den daaropvolgenden morgen zeide Paulus: Mijn einde is gekomen. Ga in de

grot den mantel halen, dien de bisschop Athanasius (de H. kerkleeraar van Alexandrie) u gegeven heeft; daarin moet gij mijn lichaam wikkelen, eer gij het begraaft." Antonius gehoorzaamde. Toen hij terugkwam, vond hij Paulus geknield, met het hoofd omhoog en de handen naar den hemel geheven, zoodat hij meende, dat hij bad. Doch de Heilige was niet meer: biddend was hij in den Heer ontslapen. Nadat Antonius het lijk in den mantel van Athanasius gewikkeld had, zie toen kwamen twee struische leeuwen uit de woestijn, en maakten, onder een weeklagend gebrul, met hunne pooten het graf. Antonius begroef zijnen vriend; daarop keerde hij naar zijn klooster terug, waar hij aan zijne leerlingen de geheele toedracht van het voorgevallene verhaalde. Aldus beschrijft een der vertrouwbaarste getuigen, de H. kerkleeraar Hieronymus, het uiteinde van den grooten dienaar Gods.

6. Het lief kindeke Jezus heeft niet alleen de arme herders, maar ook de wijze koningen uit het Oosten bij de kribbe geroepen. Zoo gaat ook voortdurend de roep der genade van den Verlosser der wereld niet alleen aan arme kluizenaars en vrome priesters, maar ook aan de machtigen dezer aarde. De hemelsche koning wil ook zijne heiligheid openbaren in godvruchtige Vorsten en Koningen. Waarlijk eene wonderbare openbaring. Zeker is de kroon roemwaardig, die niet in eerzucht en bloeddorst, maar in ootmoed en christelijke volmaaktheid ter eere Gods en tot heil der volken gedragen wordt, — des te roemrijker, hoe grooter de verleidingen van de hoovaardij, de ongerechtigheid en den wellust op den troon der koningen zijn! Lof en eer dus aan hen, aan den H. Ladislaus, Stephanus en Emericus van Hongaryë, aan den H. keizer Hendrik van Duitschland, aan den H. Eduard van Engeland, aan den H. Ferdinand van Castilië, aan den H. Guntram van Burgondië, aan den H. Canutus van Denemarken, aan den H. Wenceslaus van Boheme, aan den H. Leopold van Oostenrijk, aan den H. Lodewijk van Frankrijk: lof en eer aan die vorstelijke beschermers van de Kerk, aan die vaders van het hun toevertrouwd volk, aan die schitterende voorbeelden in elke deugd. En erken, christelijke Lezer, in het leven van den roemrijksten hunner, den H. keizer Hendrik II, hoe regenten-wijsheid met christelijken eenvoud, hoe heldenmoed met christelijke zachtmoedigheid, hoe vorstelijke majesteit met christelijken ootmoed zeer wel gepaard kan gaan, en hoe uit deze vereeniging stroomen van hemelschen zegen over Kerk en Staat voortvloeien.

De grondslag der christelijke volmaaktheid werd reeds vroegtijdig door godvruchtige ouders en een heiligen opvoeder, bisschop Wolfgang van Regensburg in het hart van den H. Hendrik gelegd; zijn huwelijk met de H. Cunegondis en de gedurige omgang met groote en godvruchtige mannen hebben de heerlijkste zaden tot de schoonste ontwikkeling gebracht. »Aan God de eer! Alles om God en alles door God!"

Dit was de spreuk van geheel zijn leven. Het huis des Heeren was zijn liefst verblijf, derzelver versiering zijne voornaamste zorg. Daarvan getuigen de rijke tempels, die hij gebouwd of zoo prachtig mogelijk vernieuwd heeft. Toen hij in het jaar 1014 te Rome de Keizerskroon ontving, had hem paus Benedictus VIII plechtig afgevraagd: »Wilt gij volgens geweten beschermer van de H. Roomsche Kerk zijn?" Hendrik beloofde het — en hield woord, zoodat een godvruchtig geschiedschrijver te recht uitroept: De broederlijke kus van den hoogsten geestelijken en van den grootsten wereldlijken Heer moest als toen de wereld met een gelukkig vreugdegevoel vervullen." De bisdommen van Bamberg, Hildesheim, Maagdenburg, Meissen, Mersenburg en Bazel werden door hem deels op nieuw opgericht, deels wederom hersteld en met koninklijke geschenken begiftigd. Verslappende kloosters bracht hij wederom door zedenstrenge monniken uit Clugny, die hij van zijnen vriend, den H. abt Odilo verzocht, tot kerkelijke orde en tucht terug. IJverige missionarissen zond hij naar Boheme, Moravië en Polen, om daar de Kerk te bevestigen en uit te breiden. Hoe rijk gevoelde zich de godvruchtige Keizer beloond, toen zijn doorluchtige vriend, Paus Benedictus VIII in het jaar 1020 aan zijne uitnoodiging

beantwoordde, en persoonlijk naar Bamberg kwam om daar het H. Paaschfeest te vieren en de nieuw gebouwde Stephanus-Kerk te wijden! Bij dat alles vergat de Heilige den gewichtigsten tempelbouw, den tempelbouw van zijn eigen hart, de inwendige heiliging, geen enkel oogenblik. In gebed, overweging en boetpleging verkreeg en bewaarde hij die wonderlijke kracht der zelfbeheersching, die hem in staat stelde met zijne echtgenoote tot aan den dood maagdelijk te leven, zoodat hij ze stervend aan hare bloedverwanten kon overgeven met de woorden: »Als maagd heb ik ze ontvangen, als ongeschondene maagd geef ik ze u wederom terug!"

Mocht het u nu, christelijke lezer, soms voorkomen dat aan zulk een man beter het kloosterkleed dan de Keizerskroon gepast had, en dat hij met al die godsvrucht de waardigheid van het Rijk en de belangen van den staat verwaarloosd heeft, hoor dan, wat de wereldgeschiedenis onder dat opzicht verhaalt. Reeds bij zijne troonsbeklimming deden zich machtige mededingers op, zelfs zijne eigene vrienden en zwager waren tegen hem. In het bewustzijn van zijn goed recht bestrijdt ze Hendrik als held en fnuikt hunnen overmoed. Harduin van Ivrea doet zich als koning van Italië op; maar Hendriks zwaard velt hem neêr. In het westen van het Rijk staat hertog Boleslaus van Polen tegen den Keizer op; de beide legers staan tegenover elkander; Hendrik werpt zich met de zijnen op den grond neder, allen ontvangen het allerheiligste Sacrament; door God versterkt staat de held op en behaalt de schitterendste overwinning. Door zijn staatsbeleid weet hij het Koningrijk Burgondië aan het Duitsche rijk te verbinden. Oude tweedracht verdeelt de volken van Frankrijk en Duitschland. Keizer Hendrik belegt met koning Robert van Frankrijk de beroemde bijeenkomst te Ivois; hier beramen de vorsten de welvaart hunner volken en beloven elkander eeuwige vriendschap; een algemeene landsvrede zal voortaan de wereld gelukkig maken en het recht de plaats innemen van de ijselijkheden der wetteloosheid. Eene zeer oude kronijk dier dagen zegt van den Heilige: Al de zonen der wereld buigen zich voor hem; te recht verheugt hij zich over de volheid van zijnen roem, en met Gods bijstand zegeviert hij over alle andere vorsten. De landman is vergenoegd op zijnen akker, de geestelijke blijde in zijn koor; Iedereen oefent de hem door Gods genade verleende gaven uit, en onder des Keizers beschermende hoede acht zich de armoede rijk." — En bij zijnen dood, die den 13 Juli 1024 plaats had, schreef een schrijver van die dagen: »De bloem der menschheid, de prijs der Koningen, het sieraad van het Keizerschap, de leider van Gods Kerk; de vreedzame voorvechter van de christenheid; onze Keizer Hendrik, is niet meer! — Dus geldt van hem de spreuk van Salomon: »Ik heb gebeden en de geest der wijsheid is in mij gekomen; ik heb haar hooger geacht dan koningrijken en tronen, en de rijkdommen in vergelijking van haar heb ik als niets gerekend. Ik heb ze boven gezondheid en schoonheid bemind. Doch met haar is mij tegelijk alle goed aangekomen en ontelbare rijkdom." (Sap. VII: 7, 8 10 11.)

7. Laat ons nu uit den glans van het keizerlijk paleis in het liefelijk helderdonker eener Kerk binnen gaan! Wat krijgen wij daar te zien? De tafel des Heeren, en daarvoor nederknielen Vorsten en grooten dezer aarde — en naast hen, zonder onderscheid van stand, arme handwerklieden, landbouwers en daglooners. Zij allen ontvangen het ééne, hetzelfde brood des hemels, den éénen, zelfden Heer en Zaligmaker Jezus Christus. O zoete wonderlijke oplossing van het groot geheim der christelijke eenheid! »Dewijl het één brood is, zoo roept de Leeraar der volken uit (I Cor. X: 17), zijn wij, de velen, één lichaam, allen wij die deel hebben aan het eene brood." Nu immers leeft de ééne op dezelfde wijze in allen, die van goeden wille zijn, en daarom openbaart hij ook zijne heiligheid op dezelfde wijze in den godvruchtigen ambachtsman of landbouwer als in de godvreezende Vorsten en Koningen. Want wat is in het oog van Hem, voor wien de gansche aarde met al hare grootheid en pracht maar »een druppeltje water" is, groot, en wat is klein? En toen Hij in menschelijke gestalte onder

ons wandelde, heeft Hij toen niet in de werkplaats van zijn H. voedstervader handenarbeid verricht, nederige werklieden op de twaalf tronen van Zijn rijk verheven, en zichzelven zoo gaarne met eenen zaaier, met eenen herder vergeleken? Daarom verblijde zich de zedelijke werkman, die in het zweet zijns aanschijns zijnen akker of dien van zijnen heer bebouwt! Daarom verblijde zich de nederige ambachtsman, die in de getrouwheid van zijn stil beroep het levensonderhoud voor zijn huisgezin verdient. Draagt hij zijn werk aan den Heer op, en denkt hij aan Hem in liefde en godsvrucht, dan openbaart zich Christus in hem met dezelfde helderheid als in de godvreezende Vorsten van de Kerk en van den Staat.

De christelijke landman vereert in den H. Isidorus van Madrid zijn voorbeeld, en de Kerk een doorluchtigen Heilige. Arm en zonder eenige letterkundige vorming, trad hij reeds als knaap in den dienst van eenen edelman, om zoo den last zijner ouders te verlichten. — In den beginne deed men hem menig verwijt, omdat hij later dan de andere werklieden op zijn werk verscheen. »Heb geduld met mij, zeide Isidorus dan gelaten tot zijnen Heer — en let er op, of mijn werk met den oogst niet meer gezegend zal zijn, dan dat der anderen!" En zie, toen het oogst was, brachten de velden, die hij bebouwd had, veel meer op dan de omliggende. — Daartoe had Isidorus dagelijks de vroege morgen-uren besteed om de Kerk te bezoeken en de Mis te hooren! Onder zijn werk bij het zien van de natuur met hare schoonheid en rijke verscheidenheid, dacht hij aan zijnen Schepper, aan zijne wijsheid en vaderlijke goedheid, en stille, gelukkige opgetogenheid in God heerschte altijd in zijne ziel. Des Zondags versterkte hij zich tegen het werken van de week met het woord Gods en de H. Sacramenten. — Van zijn gering inkomen deelde hij bereidwillig den arme mede en de redelooze dieren zelfs ondervonden de liefderijke barmhartigheid van den heilige. Daarom ook stortte zich een wondervolle zegen uit over alles, wat aan zijne hand was toevertrouwd, en Isidorus en zijne vrouw Torribia werden reeds in hun leven door het geloovige volk van den omtrek als heiligen geprezen. In zijn doodsuur, den 15 Mei 1170 schitterde zijn gelaat met hemelschen glans, en allen, die bij zijn sterfbed stonden, riepen met vromen eerbied uit: »een heilige, een heilige is gestorven!"

De H. Crispijn, een aanzienlijk romein leefde 900 jaren vroeger als patroon der christelijke ambachtslieden. Na zijn vermogen aan den arme te hebben uitgedeeld, trok hij met zijnen broeder naar Gallië, om het Rijk Gods te verkondigen. De H. broeders vestigden zich in de stad Soissons. Hadden zij over dag het evangelie verkondigd, dan brachten zij een groot deel van den nacht met handenarbeid door. Zij maakten schoenen, om de opbrengst met hunne geliefde broeders in Jezus Christus, met de armen te deelen. Spoedig werd de hooge afkomst der mildadige vreemdelingen bekend, en menig rijk man, van eerbied over zulke nederige naastenliefde getroffen, bezorgde hun kosteloos de noodige stoffen voor hun handwerk *) opdat de Heiligen des te vrijer en ongehinderd zich aan hun liefdewerk zouden kunnen wijden. Zoo eerden en heiligden beiden vele jaren lang het christelijk handwerk totdat ze eindelijk in het jaar 287 de martelaarskroon verwierven.

8. Door de vrouw kwam de zonde en alle bederf in de wereld; doch volgens eene oude belofte, moest ook door de vrouw de redder van de zonde en van het bederf in de wereld komen. Daarom is ook de vrouw zoowel als de man in Christus tot een vat van genade uitverkoren, en openbaart zich de Alheilige zoowel in het mannelijk als ook in het vrouwelijk geslacht, in de H. moeders, echtgenooten en maagden. Doch de schitterende Koningin der vrouwen, der moeders en echtgenooten, is de boven alle gezegende dochter van David, Maria. In haar schittert Christus zelf, evenals het zonnenlicht in den glans der volle maan: Al hare geestelijke schoonheid is niets anders dan de weerschijn der heerlijkheid

*) De fabel, als hadden zij van gestolen leder schoenen voor den arme gemaakt, is door latere wijsneuzen uitgevonden, en eene bespotting van de werkelijke naastenliefde.

van Dengene, dien zij ter wereld gebracht heeft. En op dezelfde wijze, als in zijne allerheiligste Moeder Maria, openbaart zich Christus voortdurend in alle plichtgetrouwe, heilige Moeders. Wanneer namelijk de christelijke moeder haar kind met onuitsprekelijke liefde aan haar hart drukt, als zij het aan hare moederlijke borst voedt, als zij iedere schrede en stap van haar kind zorgvol bewaakt, als zij het eerste onderricht met moederlijke wijsheid mededeelt, en zich in gezonde en zieke dagen voor haar kind opoffert: is dat alles niet de weerschijn van die onuitsprekelijke liefde, wijsheid en trouw, waarmede Christus de verloste menschheid behandelt, verzorgt en opleidt? Daarom zijn christelijke moedertrouw en zuivere moederliefde van oudsher in de Kerk Gods het voorwerp van den liefdevolsten eerbied en lof geweest, en moeders, zooals de H. Monica, Felicitas, Blanca, Brigitta enz. als sieraden van Gods Rijk beschouwd.

De H. Monica is de moeder van den grooten Kerkleeraar Augustinus — zijne moeder in den schoonsten en volmaaksten zin van het woord: zij heeft hem ter wereld gebracht, zij heeft hem, toen hij door dwaling en zonde dood was, door de geheimvolle kracht van het voorbeeld, der vermaning en van het gebed, voor God en de Kerk herboren! Want, ondanks eene zorgvuldige opvoeding, die de H. Monica zich ten taak stelde haren zoon te geven, had hij zich nochtans, verleid door zijne losbandige begeerlijkheid, aan schandelijke buitensporigheden overgegeven, en daarenboven door eene valsche wijsbegeerte en de dwalingen der Manicheërs verblind, het geloof verloren. Wie is in staat de smart te begrijpen, die de H. moeder daarover leed! Doch, zalig die weenen en jammeren, want zij zullen getroost worden! En zoo sloeg de ure der hemelsche vertroosting ook voor Monica: haar zoon bekeerde, werd een voorbeeld der volmaakste zuiverheid van zeden, bisschop, leeraar en een steunpilaar van de Kerk! Hoe is dit wonder wel geschied? Voornamelijk om drie redenen. Ten eersten lag in Augustinus, ondanks allerlei dwalingen, een diepen grond van hoogachting voor de deugd en waarheid, die hem wederhield, zijne ziel zonder wederhouding aan den hartstocht en de leugen te verkoopen. Zelfs te midden van het bedwelmend zingenot voelde hij een diepen weemoed, een verlangen naar hooger, reiner, volmaakter genot. De bekoorlijkheid der dwaling boeide zijne verbeeldingskracht en zijn verstand; doch in de geheimvolle diepten van zijne ziel weerklonk steeds eene stem: »Dit is de waarheid niet!" — Ten anderen ontbrak het den dwalende ook niet aan gedurige en dringende vermaningen van buiten. En ten derden was het de onverdiende genade des hemels, die hem eindelijk zóó opnam, uit den afgrond trok en met kracht vervulde, dat hij de schitterendste overwinning over zichzelven, den hartstocht en de leugen behaalde. Merk nu wel op, christelijke Lezer, aan wie Augustinus dit drievoudig geluk te danken heeft: aan zijne H. moeder Monica! De godvruchtige onderwijzingen en het aanhoudend voorbeeld harer teedere liefde, van haar grootmoedig geduld, van de zuiverheid harer zeden en godsvrucht hadden op den jongeling reeds vroegtijdig een onuitwischbaren indruk gemaakt, en in zijne ziel dien onschatbaren grond gelegd, die hem onrustig maakte, tot dat hij eindelijk in Christus en zijne Kerk rust gevonden had. Van zijnen vader immers — een ruwen heiden, dien de H. Monica alleen uit gehoorzaamheid jegens hare ouders gehuwd had, kon de zoon een zoo groot goed niet geërfd hebben. — Ja de aanhoudende en dringende vermaningen had Augustinus zelfs aan zijne trouwe moeder te danken. Zij was haar zoon over land en zee nagereisd, toen hij Afrika heimelijk verlaten en naar Rome en Milaan vertrokken was; en twee volle jaren lang hield zij niet op, hem te vermanen, te smeeken en te bezweren. Wie anders eindelijk dan zijne H. Moeder had de genade des hemels voor den diep gezonken afgesmeekt? In Afrika evenals te Milaan verzuchtte zij dag en nacht ten hemel, en smeekte om verlichting en kracht voor Augustinus. Hare droomen zelfs waren een aanhoudend bidden en smeeken. Eens zocht zij bij een vromen bisschop troost in hare droefheid; dan antwoordde haar de man

Gods: »Ga, bid en ween, zooals gij tot nu toe gedaan hebt: een zoon van zoovele tranen kan onmogelijk verloren gaan." Gij weet, christelijke Lezer, hoe heerlijk deze belofte vervuld werd. Leer hieruit, wat trouwe moederliefde vermag! — De Heilige stierf te Ostia bij Rome in het jaar 387, nadat zij den Heere voor de bekeering van haren innig geliefden zoon bedankt, en »hare ziel in zijn godvruchtig aandenken aan het altaar" aanbevolen had.

9. Toont ons het leven van christelijke, gehuwde vrouwen en moeders zoo schitterenden glans van heerlijkheid, welke hemelsche schoonheid en zaligheid moet dan wel die schare met leliën omstralen, waarvan de H. Joannes schrijft, dat zij in het hemelsch Jerusalem dat geheimvol lied zingen, hetwelk, buiten hen, niemand zingen kan — die schare, wier stand, volgens het getuigenis van Christus en van zijnen Apostel, veel verhevener is dan die der gehuwden: — de schare van H. Maagden! De maagdelijke schoonheid van Jezus Christus; hare volbrachte overwinning over de vleeschelijke lusten, de reine liefdegloed van haar geheel in God verslonden leven: Waar spiegelt dit alles zich zoo getrouw en volmaakt in af, dan in het leven eener maagdelijke ziel? Zulke zielen heeft de Kerk in alle eeuwen — in en buiten de kloosters — in groote menigte gekweekt. Twee der edelste en merkwaardigste zijn de H. Cecilia en de H. Catharina, gene uit de wereldstad Rome, deze van de wereldstad Alexandrië in Griekenland. Cecilia, als patrones der christelijke kunst vereerd, Catharina, als patrones der christelijke wijsheid, beiden te zamen kunnen vergeleken worden bij die twee ranke olijfboomen en bij die twee geheimvolle luchters, waarvan in de geheime openbaringen melding gemaakt wordt. Cecilia omstreeks het jaar 205 geboren, uitmuntend èn door maagdelijke schoonheid èn door bevalligheid en rijkdom van geest, was reeds in hare kinderjaren met de bron van alle schoonheid en van allen rijkdom, met den godsdienst van Jezus bekend. Zij vond haar vermaak in de overweging der Evangeliën en in H. gezangen. Meer dan eens — zoo verhaalt de legende — als hare ziel zich in lofliederen voor God uitstortte, en de tonen van een muzijkinstrument, dat aan een orgel geleek, haar lied begeleidde — daalden de hemelsche heerscharen neder bij de maagdelijke kunstenares en vereenigden hun zalig gejubel met de gezangen der Heilige. Tegen haren wil was de bruid Gods aan den aanzienlijken, heidenschen jongeling Valeriaan uitgehuwd. Doch toen deze op den avond van den trouwdag de bruidskamer binnentrad, zeide zij: »Wacht u wel mij aan te raken; ik ben eene Gode gewijde maagd, en heb een Engel des Heeren aan mijne zijde tot beschermer mijner onschuld." Verbazing en eerbied bevongen den heiden; hij liet zich doopen; zoomede zijn broeder Tiburtius en diens vriend Maximus. Dan kort daarop werd Cecilia ten marteldood gesleept en stierf den 22 November 230.

Zooals wij reeds gezegd hebben, wordt de verheerlijkte bruid Gods als patrones van de toonkunst en van de christelijke kunst in 't algemeen vereerd. Want al het menschelijk edele en schoone heeft van oudsher in de Kerk opname en bescherming gevonden. De paleizen der bisschoppen evenals de eerwaardige kloosters stonden ten allen tijde voor de meesters van de christelijke kunst open. De pausen wedijverden om beroemde kunstenaars tot zich te trekken en hen door groote onderscheiding in hun verheven beroep op te wekken. En inderdaad, waar voelt zich de kunstenaar zoo goed en zoo te huis als in den wondervollen kring der Kerk? De hemelsche leeringen, die zij verkondigt, de H. geschiedenissen, die zij den volken overlevert, de verhevene en beteekenisvolle plechtigheden, waarmede zij haren eeredienst viert, de tempels, waarin zij hare geloovigen vereenigt: waar kan de dichter, de toonkunstenaar, de schilder, de beeldhouwer en de bouwmeester een waardiger voorwerp voor zijn' geestdrift en kunstzin vinden dan hier? Daarom waren het voornamelijk zonen der Kerk, katholieken, welke die onsterfelijke meesterstukken der kunst geschapen hebben waarop

de wereld trots gaat; *) en het katholieke volk van alle eeuwen heeft gaarne en bereidwillig zijne offers voor deze meesterstukken bijgedragen.

Eveneens is het met de christelijke wetenschap gelegen. Onwetende en slechte menschen noemen onze Kerk de vijandin der wetenschap enverlichting, en denken er niet aan, wat de Kerk met de trouwste liefde voor de volksscholen gedaan heeft en heden nog doet; zij denken er niet aan, hoe de wetenschap, eeuwen lang, nergens een toevluchtsoordvond,dan in de kloosters, in de Dom-enKlooster-scholen; zij denken er niet aan, dat juistde edelste planten der wetenschap, de Hooge scholen meerendeels door pausen en bisschoppen opgericht, uit kerkelijke goederen gesticht en onderhouden en door menigvuldige kerkelijke instellingen, vrijheden en voorrechten begunstigd en bij de christenheid in eer en aanzien gebracht werden; zij denken er niet aan, hoe de grootste geleerden en de diepste denkers uit den schoot der Kerk zijn voortgekomen. En is de algemeene vereering die de patrones der christelijke wetenschap, de H. Catharina, sedert eeuwen in alle landen geniet, ook geen bewijs voor den diepen eerbied, die de Kerk voor de ware wetenschap bezielt? En dat deze Heilige als patrones der wetenschap vereerdwordt heeft zijnen grond in de volgende gebeurtenis.

DE H. CECILIA.

*) Wat de muziek betreft denke men aan den ouden, majestueusen kerkzang, aan Gregorius den Grooten; ver-

Toen op zekeren dag Keizer Maximinus een groot afgodenfeest in Alexandrië had aangelegd, trad op eens eene teedere maagd in bovenaardsche schoonheid voor hem en geheel het heidensch volk en sprak met zoo wegslepende welsprekendheid en diepe wijsheid over het onzinnige van het afgodisch geloof, en van den alleen waren, almachtigen God, dat de Keizer en het gansche volk er niets tegen in konden brengen. Deze maagd was de H. Catharina: Doch Keizer Maximinus riep 50 van de beroemdste heidensche geleerden en redenaars bij elkander en gelastte hun, de redevoering van de Heilige te wederleggen. Doch zij waren daartoe niet bij machte; daarentegen vielen hun de schubben van de oogen, het woord der maagd verdreef de duisternissen hunner tot nu gevolgde dwaling en zij verklaarden zich openlijk vereerders van den Gekruisigde. Op die wijze had de christelijke wetenschap, d. i. de wetenschap, gepaard met maagdelijke onschuld en nederig kinderlijk gevoel de overwinning over de trotsche wijsbegeerte behaald! Doch Catharina

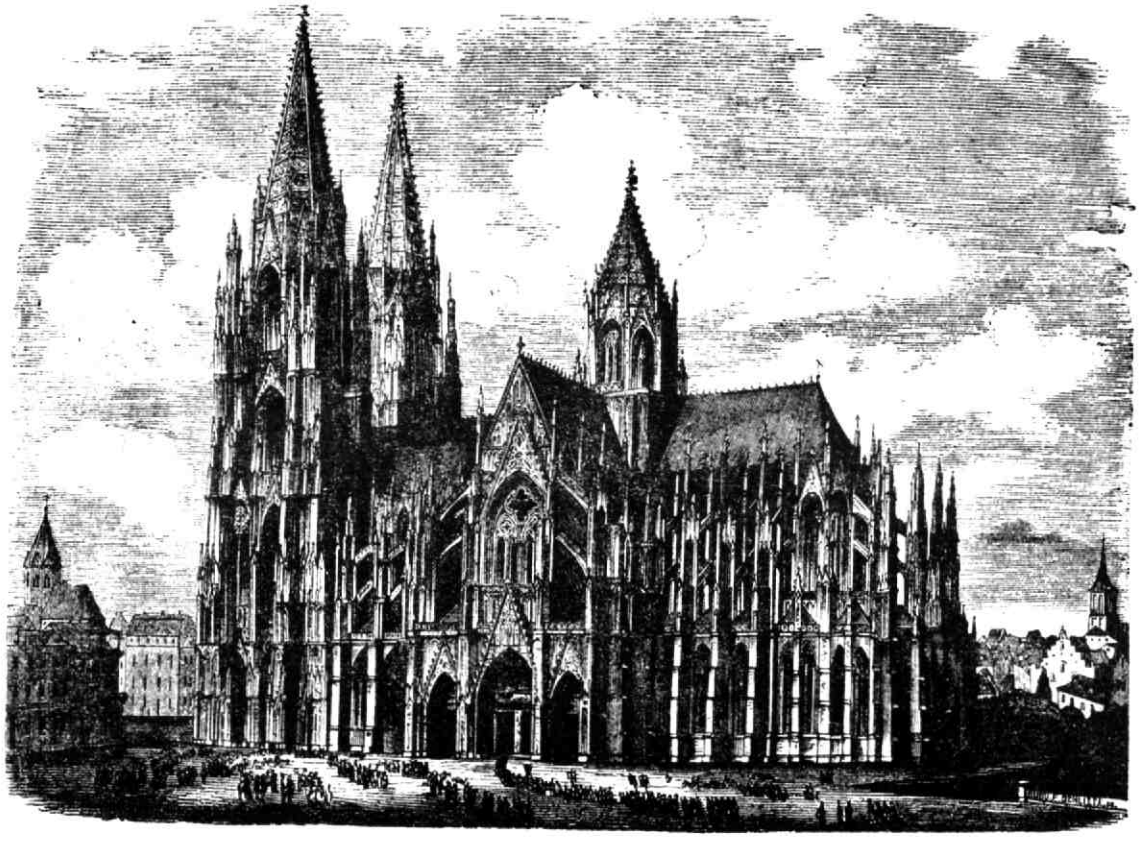

DE DOM VAN KEULEN.

der aan de namen van een' Palestrina, Allegri, Cherubini, Mosart, Haydn enz. — De geschiedenis der dichtkunst noemt ons de oud-christelijke hymnen-dichters Ambrosius, Prudentius, Paulinus van Nola en Sedulius; verder de godvruchtige zangers der duitsche middeleeuwen Conrad van Queinfort, Joannes van Salsburg, Hendrik van Meissen, Walter van de Vogelweide, Gotfried van Straatsburg, Wolfram van Eisenbach, de Spanjaards Lope en Calderon; den heerlijken Dante en Torquato Tasso; de Engelsche Schakespeare; de Duitschers Diepenbrock, Görres, Redwitz, Schrott enz. — Als christelijke schilders hebben zich Fiesole, Leonardo da Vinci, Raphael Sancio van Urbino, verder Joannes en Hubertus van Eijk, Jan Hemmeling, Rubens, van Dijck, Albrecht Dürer, zoomede ontelbare andere meesters tot aan den eerbiedwaardigen Overbeck, een onsterfelijken naam verworven. — Eveneens waren de groote beeldhouwers Nicolaas Pisano, Margaritone van Arezzo; Michael Angelo Buonarotti, Sebaldus Schonhofer, Adam Kraft, de beiden Jörg Stijrlin, Canova, Schwanthaler enz. zonen van de H. Kerk. — Wat eindelijk de bouwkunst aan deze Kerk te danken heeft, toonen de ontelbare, heerlijke

werd naar den marteldood geleid, en wel door het zwaard (nadat het rad, waarop de beulsknechten haar binden wilden, in stukken gesprongen was) ter dood gebracht den 25 November 307.

* * *

Ziedaar de negen uitverkoren koren van Christus in welke Hij de glorie zijner heiligheid geopenbaard heeft. Christelijke lezer, als gij het oog uws geestes opwaarts richt, en de standvastigheid der H. martelaars, de herderlijke trouw der H. bisschoppen, de apostolische werkzaamheid der H. priesters, de zelfverloochening der H. kluizenaars, de grootheid van geest der H. Vorsten, de liefde tot God der H. landlieden, de stille nederigheid der H. handwerkers, de kracht der liefde der H. moeders, de volmaaktheid der H. maagden overweegt: — moge bij deze overpeinzing ook in u het verlangen opkomen, en het heilig besluit in u rijpen, uw denken en spreken, uw doen en laten naar het voorbeeld van deze in Christus verheerlijkten in te richten, opdat ook in u de onsterfelijke Koning aller Heiligen verheerlijkt en geopenbaard worde!

tempels van de christenheid, de Straatburger dom van Erwin van Steinbach, de kathedraal van Milaan van Hendrik van Gmünd en Jan Riesenberger. — En eene Kerk, die zulke reuzen van geesten voortgebracht, geëerd en met geestdrift bezield heeft, zou de vijandin van de kunst en van de beschaving zijn?!

VEERTIENDE HOOFDDEEL.

HOE CHRISTUS IN ZIJNE KERK VOORTLEEFT ALS DE MISKENDE. OVER DE DWALINGEN EN DERZELVER BESTRIJDING.

1.

Wijl Christus het licht is, dat de duisternissen der wereld verlicht, moet zich dan niet alles met blijdschap tot dat licht wenden? Wijl Hij gekomen is, om het rijk der leugen te vernietigen en de afgoden van het bijgeloof en der dwaling omver te halen, wie zou het dan durven bestaan, ze wederom te willen oprichten? Wijl de waarheid, die Hij verkondigt, van den hemel, uit den schoot zelfs van den eeuwigen Vader voortkomt, zullen dan niet alle menschen die blijde en onvoorwaardelijk belijden? Ach, zoo moest en kon het zijn! Doch wij weten dat reeds de Joden ten tijde van Christus de duisternis meer bemind hebben dan het licht; dat Joden en Heidenen reeds van den beginne zich beijverd hebben, om de omvergehaalde afgoden wederom op het altaar te plaatsen, en de waarheid in Christus te bestrijden. Als hij op zijne goddelijke waardigheid en zijne eenheid in wezen met den hemelschen Vader wees, hielden zij dit voor godslastering. Als Hij verklaarde ouder te zijn dan Abraham, ja dat Hij zelfs van alle eeuwigheid is, wilden zij Hem steenigen. Als Hij hun van het brood des eeuwigen levens sprak, en de instelling van het allerheiligste Sacrament des

Altaars aankondigde, hielden zij dit voor onmogelijk en verlieten morrend de H. gemeenschap met Hem en de Apostelen. Zij loochenden zijne wonderen, of trachtten ze op even zoo boosaardige als bespottelijke wijze te verdraaien, omdat de feiten voor al het volk hadden plaats gehad.

Indien nu onze lieve Heer en Zaligmaker Jezus Christus in zulke mate reeds miskend werd toen Hij het verlossingswerk op aarde volbracht, dan mogen wij ons ook niet verwonderen, dat ook zijne H. Kerk, de leermeesteres der volken miskend en hare leer in alle eeuwen bestreden wordt; Christus immers leeft in deze Kerk voort; en Hij is en blijft tot aan den grooten dag des oordeels »het teeken, dat wedersproken zal worden!"

Evenals toen zal ook voortdurend het menschelijk verstand machteloos blijven de diepe geheimen van den godsdienst van Jezus in hun geheelen omvang te begrijpen; en daarom zal het met trotsche verblinding daar tegen opkomen: aan schijngronden en tegenwerpingen kan het nu zoo min ontbreken als toen! — Evenals toen, zal het menschelijk hart ook voortdurend tot het kwade geneigd zijn, en daarom de geloofwaardigheid van den Leermeester loochenen, die het ootmoed, gehoorzaamheid en zelfoverwinning predikt: nu zoowel als toen wil het geweten zich zelven rechtvaardigen en verontschuldigen! — Gelijk toen, zal ook altijd de trotsche mensch ijverzuchtig en nijdig zijn op hen, die op last van een onzichtbaren Koning geloof en onderwerping eischen, hoeveel te meer als persoonlijke vlekken en groote onvolmaaktheid dezen plaatsbekleeder van den Onzichtbare aankleven!

Ziedaar den oorsprong van alle ketterijen of dwalingen. De geschiedenis dezer dwaalleeringen ontrolt aan ons oog een donker beeld. Ach hoe zinneloos is de mensch, die zich altoos als rechter over de waarheid opwerpt, welke de Zoon Gods van den hemel gebracht, door ontelbare wonderen bekrachtigd en met zijn bloed bezegeld heeft, waarvoor millioenen van de heiligste menschen bereidwillig bloed en leven geofferd, waarin de edelste en voortreffelijkste menschen hun geluk in dit leven en hunnen troost in het uur des doods gevonden hebben! En hoe beklagenswaardig is het lot van duizenden en millioenen, die door de hoovaardij der dwaalleeraars van de bron der waarheid, van de genade en het leven van Christus en zijne Kerk afgescheurd worden! En toch, christelijk lezer, is het gezicht van dat beeld ook voor u heilzaam! Immers te midden in het geraas van den strijd ziet gij den veldheer, Christus, in groote, goddelijke majesteit, hoe Hij zijne Kerk tegen de hel bewaakt, terwijl Hij zijne getrouwen bijeen vergadert, hen verlicht, versterkt en met geestdrift vervult, hen met het schild der groote Kerkleeraars en H. Conciliën beschudt, en het goud der christelijke waarheid uit het vuur, dat de dwaalleeraars ontstoken hebben, slechts des te zuiverder en te meer gelouterd laat te voorschijn treden.

2. Onder de menigvuldige dwalingen van de christelijke oudheid zijn er bijzonder vier van groote beteekenis, omdat zij tegen de vier voornaamste artikelen van het geloof, nl. tegen de schepping der wereld, de allerheiligste Drievuldigheid, den godmenschelijken persoon van Christus en de genade gericht waren.

a. Tegen de christelijke leer over de schepping der wereld verhieven zich in de drie eerste eeuwen de Gnostiken d. i. mannen, die zich eene groote wijsheid toeschreven en met verachting op de eenvoudige geloovigen neêrzagen, en daarom in de bespottelijkste droomerijen vervielen. Zoo scheen het hun onmogelijk, dat God, de verheven, oneindige Geest ruwe wereldstof geschapen zou hebben. Daarom beweerden zij: deze wereldstof heeft evenals God zelf reeds van eeuwigheid bestaan. En uit God is een tweede, nochtans onvolmaaktere geest voortgekomen, uit dezen tweeden een derde, en zoo verder nog onnoemelijk velen, ieder minder in waardigheid en wijsheid dan de voorgaande; nu is een dier mindere geesten tegen den allerhoogsten God in opstand gekomen en heeft een eigen Rijk willen vestigen; tot dat einde heeft hij zich meester gemaakt van de wereldstof, en daaruit de wereld met de drie rijken der natuur gevormd; bijgevolg heeft de

lichamelijke wereld haar ontstaan aan een minderen, slechten geest (demiurg) te danken, waarom dan ook al het lichamelijke slecht en zondig is; daarom moet de mensch, die tot God opklimmen wil, zich zooveel mogelijk van al het lichamelijke verwijderd houden, namelijk van het vleeschelijk genot, van wijn en van het huwelijk; daarom ook heeft Jezus (eveneens een, van den hoogsten God ontsproten, mindere geest) geen werkelijk, maar slechts een schijn-lichaam gehad. Zulke en soortgelijke ongerijmdheden sierden de Gnostiken met uit hun verband gerukte teksten uit de H. Schrift en de boeken der heidensche wijsgeeren op, en meenden zoodoende, de ware, geestelijke wetenschap verkregen te hebben! Hunne zedeleer scheen zeer streng; doch de levenswijze der meesten onder hen was vol buitensporigheid en gruwelen; zoo iets noemden zij dan eene Gode welgevallige verachting van het lichamelijke! De voornaamste leeraars van deze gnosis waren Corinthus, Basilides, Valentijn, Marcion en de Persiaan Manes; de leer van den laatste is het Manicheïsmus. De H. Apostelen Joannes en Paulus streden tegen hen, als ook de eerste leerlingen der Apostelen en de oudste Kerkvaders, en waakten zorgvuldig, dat de kerkelijke leer door zulke droomerijen niet misvormd en bezoedeld werd.

b. Tegen het geheim van de allerheiligste Drievuldigheid waren reeds in de derde eeuw verschillende dwalleeraars opgekomen, b. v. Paulus van Samosate, Berillus van Bostra, de afrikaansche priester Sabellius enz., die beweerden: »In God is maar één persoon, die zich echter op drieërlei wijze, als Vader, Zoon en H. Geest openbaart." — Arius, priester te Alexandrië, wilde deze dwaling bestrijden, doch daarbij verviel hij in de tegenovergestelde: om de drievuldigheid van personen te bewijzen, verbrak hij de eenheid van het goddelijk wezen, en leerde: »De Zoon Gods is niet slechts volgens zijn persoon, maar ook volgens zijne natuur van den Vader onderscheiden; Hij is niet uit het wezen van den Vader geboren, maar uit niets gemaakt, en daarom niet even eeuwig en even volmaakt als de Vader, maar slechts het eerste en voornaamste zijner schepselen." — Daarom werd Arius de voorlooper van de tegenwoordige zoogenaamde verstandsgeloovigen, (Rationalisten), die de godheid van Christus loochenen. Doch God verwekte in den persoon van den H. Kerkleeraar Athanasius voor zijne Kerk een roemrijken belijder en verdediger der waarheid tegen deze schrikkelijke dwaling, die in de algemeene Kerkvergadering van Nicea, 325, plechtig verworpen werd. Desniettegenstaande liet God toe, dat zich het Arianismus onder een groot deel van het christendom verspreidde, en bij verschillende volken — deels door list en huichelarij der dwaalleeraars, deels door de ondersteuning, die zij bij het keizerlijk hof vonden (de H. Athanasius werd vijfmaal verbannen) nagenoeg 300 jaren kon staande blijven.

Met deze dwaling is die van Macedonius verwant, die ook van den H. Geest beweerde: »Hij is niet één in wezen met den Vader, maar minder dan de Vader en de Zoon." De Kerkvergadering van Constantinopel heeft deze lastering tegen den H. Geest in het jaar 381 veroordeeld.

c. Honderd jaren na de optreding van Arius bestreed Nestorius, patriarch van Constantinopel op boosaardige wijze de katholieke leer over de eenheid van persoon in Christus. Het geheim der innige en onafscheidbare vereeniging der beide naturen in Christus — van de goddelijke en van de menschelijke natuur — in de eenheid van persoon hield hij voor eene dwaasheid en beweerde: »In Christus zijn twee personen, de goddelijke en de menschelijke; en omdat Maria alleen den menschelijken persoon van Christus ter wereld gebracht heeft, kan zij geene Moeder Gods genoemd worden." Deze leer predikte hij openlijk te Constantinopel in het jaar 428. Onbeschrijfelijk was de beweging en de smart van het geloovig volk. Hoe, Maria zou niet meer als de hoogverhevene Moeder van God mogen geprezen worden? En als in Christus de goddelijke en de menschelijke natuur niet onafscheidelijk verbonden zijn, als dus aan het kruis slechts de menschelijke persoon van Christus geleden heeft en gestorven is, welke waarde kan dan het verlossingsoffer op Golgotha nog hebben? Daarom werd deze dwaling door menigvuldige bisschoppen en priesters, en bijzonder door den H. patriarch Cyrillus van Alexandrië bestreden, en op het derde algemeen Concilie te Ephese in het jaar 431 verworpen.

De abt Eutyches verviel in de tegenovergestelde dwaling. Om Nestorius te bestrijden, beweerde hij: »De menschelijke natuur is in Christus zoo innig met de goddelijke vereenigd, dat zij zich geheel in dezelve heeft opgelost, zoodat men eigenlijk maar meer van één enkele natuur in Christus, van de goddelijke kan spreken. Hij bedacht niet, dat als de menschelijke in Jezus Christus opgeheven wordt, Hij niet meer onze waarachtige broeder, dus ook niet meer onze Verlosser zijn kan! Daarom verhief zich bijzonder de H. Paus Leo de Groote met apostolischen ijver tegen de Monophysiten (d. i. de aanhangers der leer van één eenige natuur in Christus) en het vierde algemeen Concilie van Chalcedonië sprak daartegen in het jaar 451 de veroordeeling uit.

d. Nagenoeg terzelver tijd viel de Britsche monnik Pelagius te Rome (later te Carthago) de christelijke leer over de genade en over de vrijheid van den menschelijken wil aan, terwijl hij dezen al te zeer verhief en gene verkleinde. Volkomen op dezelfde wijze als de rationalisten onzer dagen, beweerde deze verblinde monnik reeds voor 15 eeuwen: »Adams zonde heeft aan zijne nakomelingen geene schade berokkend, daarom is er ook geene erfzonde, het doopsel is voor de zaligheid van den mensch niet noodzakelijk, en de mensch heeft in zichzelven zooveel zedelijke kracht, om zelfs zonder de genade volkomen deugdzaam en Gode welgevallig te leven, en het Rijk der hemelen te kunnen verdienen." De voorname bestrijder dezer dwaling was de H. Kerkleeraar Augustinus. Hij verdedigde tegen de Pelagianen de noodzakelijkheid der bovennatuurlijke genade, en tegen de Manicheën de vrijheid van den menschelijken wil: al onze deugd en heiligheid kan slechts uit de vereeniging van het goddelijke en het menschelijke, d. i. de genade des hemels en van de vrije werking van den mensch voortkomen, en het is de goddelijke genade, die den, door de zonde van Adam gewonden en verzwakten wil van den mensch wederom vrijmaakt, verlevendigt, versterkt en tot waarachtige (bovennatuurlijke) deugd bekwaam maakt.

Deze oud-christelijke leering van den H. Augustinus werd in verschillende Conciliën bevestigd en de dwalingen der Pelagianen nogmaals op de derde algemeene Kerkvergadering te Ephese plechtig verworpen.

e. Op het einde van de christelijke oudheid ontvlamde nog in de Oostersche Kerk de Beeldenstrijd. De oosterlingen hadden namelijk de vereering, welke aan heilige beelden toekomt, veelal op bijgeloovige wijze overdreven; en zoo

meende de grieksche Keizer Leo, de Isauriër, in het jaar 727, den beeldendienst als iets afgodisch geheel te moeten verbieden. De strijd duurde bij de 120 jaren, en verschillende grieksche keizers vergaten alle zorg voor de burgerlijke welvaart hunner volken, om slechts in de Kerk Gods te heerschen, en de christelijke beeldenvereering door keizerlijke verordeningen, pijnbanken en doodstraffen uit te roeien. Doch de godvruchtige keizerinnen Irene en Theodora trokken zich het op dwaze wijze zoo bovenmatig vervolgd oud christelijk gebruik aan en de zevende en achtste Kerkvergaderingen te Nicea en Constantinopel verdedigden de vereering (niet aanbidding) der beelden als iets volkomen geoorloofd en voordeelig voor het christelijk volk.

3. In de christelijke middeleeuwen waren het hoofdzakelijk drie stormen, die de eenheid van de Kerk bedreigden en menigvuldige belijders aan hare moederlijke armen ontrukte: het grieksch schisma, de manicheesche dweeperijen van de dertiende eeuw en de Hussiten-strijd.

a. De vader van het grieksch schisma, hetwelk de oostersche of grieksche Kerk van de romeinsche Hoofd- of Moederkerk losscheurde, is Photius. Deze arglistige man, gesteund door de listen en gewelddadigheden van het keizerlijk hof, beklom ten jare 858 den patriarchalen zetel van Constantinopel. In den beginne trachtte hij zich, door onwaardige vleierijen en geschenken, de pauselijke erkenning te verschaffen. Toen hem dit echter niet gelukte, wierp hij het masker af, en verstoutte zich, over de westersche of roomsche Kerk, als ware zij van het geloof en de christelijke gebruiken der voorvaderen afgeweken, den banvloek uit te spreken. Wel is waar werd de huichelaar later door keizer Leo VI van zijne waardigheid ontzet en stierf in het jaar 891; doch het vuur der tweedracht, dat hij ontstoken had, bleef onder de asch smeulen, totdat de eerzuchtige Michael Cerularius, die in het jaar 1043 tot patriarch van Constantinopel verheven werd, het op nieuw tot eene machtige vlam ontstak. Hij hernieuwde de vroegere klachten van Photius tegen de Kerk, en wist het volk en de geestelijkheid dermate op te ruien, dat het de volledige scheuring der oostersche Kerk van de westersche ten gevolge had. — Sedert hebben de pausen en de, op algemeene Conciliën vergaderde bisschoppen altijd getracht, de afgescheidenen wederom tot de kerkelijke eenheid terug te brengen. Dan ofschoon die bemoeiingen belangrijke gevolgen schenen te beloven, en zelfs enkele bisdommen werkelijk tot de Moederkerk terugkeerden, (de vereenigde grieken) duurt echter de scheuring in hare algemeenheid tot op dit oogenblik steeds voort. En de grieksche Kerk, waaruit weleer de grootste leeraars en de beroemste heiligen zijn voortgekomen, is sedert als eene, van den wijnstok afgesnedene rank, verdroogd en verdord; en de vloek van het Cesaropapismus, d. i. van de keizerlijke opperheerschappij over de Kerk,

zooals die weleer van de keizers te Constantinopel uitging, ligt nog heden — nadat de stad ten jare 1453 in de macht der mahomedaansche Turken gevallen was — over de ongelukkige grieksche Kerk, waar de hoogste geestelijke en de hoogste burgerlijke macht in handen is van een Keizerpaus, van den Csaar van Rusland.

b. Nauwelijks anderhalve eeuw na dezen treurigen afval van het Oosten, werd het christelijk Westen zelfs door de dweeperij der Catharren en Albigenzen geschokt. Deze waren geene twee verschillende godsdienstige partijen, maar veeleer eene gansche menigte van manicheeschgnostieke sekten, die bijzonder in Spanje en in het zuiden van Frankrijk in het begin van de dertiende eeuw hunne wanorden veroorzaakten. Om hunne hoovaardige schijnheiligheid heetten zij Catharren (»de reinen"), doch naar hunnen hoofdzetel, de stad Albi in het zuiden van Frankrijk, kregen zij den naam van Albigenzen.

Zij verwierpen alle christelijke hoofdwaarheden over de schepping der wereld, over de menschwording van Christus, over zijne verrijzenis, alsmede allen uitwendigen eeredienst, en bijzonder het huwelijk. »Niet de God des lichts — zoo leerden zij — heeft de wereld geschapen, maar Jehova, de God der duisternis; de menschen, die van dezen afstammen zijn daarom, volgens hunne natuur, vijanden des lichts; doch de God des lichts heeft zijn voornaamsten Engel, Jezus, met een schijnbaar lichaam in de wereld gezonden, om de menschen van het slavenjuk van Jehova en van zijne tien geboden te bevrijden. Deze bevrijden vormen eene hoogere klasse van menschen, en aan hen alleen is men gehoorzaamheid verschuldigd, omdat zij alleen in de strengste onthouding van het lichamelijke leven. Elk een, die belooft, zich nog vóór zijnen dood in die hoogere klasse te laten opnemen, kan zich middelerwijl alle genietingen veroorloven, en behoeft zich aan geene geboden te storen, vooral omdat deze van den God der duisternissen, van Jehova komen".

Zulke afschuwelijke stellingen moesten natuurlijk niet alleen alle grondslagen van de Kerk, maar ook van den Staat vernietigen. Als daarom de middelen van goedheid en onderricht, die de groote paus Innocentius III met hen gebruikt had, vruchteloos waren; als zelfs de geestelijke kruistocht der prediking en van den Rozenkrans, dien de H. Dominicus en zijne monniken ondernamen, het vreeselijk kwaad niet volkomen overwon; als de oproermakers zich in hunne vermetelheid zelfs aan den persoon van den pauselijken legaat, Petrus van Castelnau vergrepen, en hem onder de preek den 15 Januari 1209 doodsloegen, moest ook tegen hen het zwaard worden aangegrepen. Een kruisleger, met Graaf Simon van Montfort aan het hoofd, trok tegen hen uit, en er ving eene reeks van gruwelijke oorlogen aan — na welker afloop, omstreeks het jaar 1229, de Inquisitie in het leven trad, die de hardnekkigen, als vijanden van de burgerlijke orde, aan het burgerlijk strafgericht overleverde.

c. Met de wanordelijkheden der Albigenzen stonden in de middeleeuwen nog vele andere dweepzieke verschijnselen in verband. De uitwendige majesteit van de Kerk, de vorstelijke pracht en rijkdommen harer oversten, de ergerlijke levenswandel van vele geestelijken; dit alles bracht menig goedige maar zwakke ziel, die het toevallige van het wezenlijke en de uitzonderingen niet van den regel wist te onderscheiden, in verwarring. Zulke zielen vervielen dus lichtelijk in argwaan en twijfel tegen de Kerk. Hun zwak oog zag slechts het uiterlijke; en zoo beeldden zij zich in, dat het innerlijke, de geest van Jezus Christus geheel en al van de Kerk geweken was. In dien argwaan werden zij zeer dikwijls nog versterkt door de strafpredikatiën van H. mannen en door God bevoorrechte vrouwen tegen plichtvergetene bisschoppen en priesters; dikwijls ook kwalijk begrepene of valsche profetieën. Daardoor dus ontstond bij hen van lieverlede verachting jegens de Kerk, hare voorschriften en haren eeredienst; zij wilden geheel en al geestelijk worden, om in onmiddellijke verbinding met Christus en de andere wereld te

treden en vervielen daardoor in een hoogst gevaarlijk Mysticismus.*)

Dit was het lot der Waldenzen in de 12de eeuw, der broeders en zusters van den vrijen geest, zoomede van de Apostelbroeders in de dertiende. — Ook de Engelschman Joannes Wicleff behoorde tot deze diep verderfelijke dweepers. Hij ijverde met hevigen hartstocht tegen het bezitten van goederen door de Kerk en tegen den Paus, en stelde (evenals later de hervormers) de rede en het vrome hart van iederen mensch in het bijzonder, die de H. Schrift leest, als derzelver onfeilbare verklaarder en hoogste scheidsrechter des geloofs aan. Hij stierf in het jaar 1384. Doch zijne leer werd wederom opgenomen en verspreid door den Boheemschen ketter Joannes Huss. »Sommige menschen — zoo leerde deze — zijn van God tot de eeuwige zaligheid voorbestemd (de gepredestineerden), en deze kunnen niet anders dan zalig worden. Doch anderen zijn tot de verdoemenis voorbestemd, en kunnen die niet ontgaan. Alleen de gepredestineerden zijn ledematen van de Kerk; deze kunnen alleen oversten van de Kerk en van den Staat zijn; aan de anderen is men geene gehoorzaamheid verschuldigd. Daarom werd Huss de gevaarlijkste opruier tegen Kerk en Staat. Met een geleibrief **) van Keizer Sigismond voorzien, verscheen hij voor de algemeene Kerkvergadering te Constans. De vorsten en de geleerdste en menschlievendste bisschoppen drongen met smeekingen en onderricht bij hem aan, zijne dwaze en gevaarlijke dwalingen te laten varen en de Kerk Gods van zoo schrikkelijke ergenis te bevrijden. Doch de trotsche en hardnekkige man sloeg elke vermaning van de hand, en werd daarom den 6 Juli 1415 als ketter en oproermaker verbrand. *) Nu begonnen de Boheemsche edellieden — onder voorwendsel, Huss te wreken en den leekenkelk, d. i. de communie onder beider gedaanten, af te dwingen — tegen den duitschen koning Sigismond den schrikkelijken Hussietenoorlog, die eerst twintig jaren later met de onderwerping der Boheemsche en Moraviesche Hussieten een einde nam.

4. Op den drempel van den nieuwen tijd, d. i. in het begin van de 16de eeuw — zien wij drie mannen, die de Kerk van Christus wilden reformeeren, d. i. hervormen en verbeteren, doch ze in werkelijkheid verscheurd en voor een groot gedeelte de christenheid van haar afgescheiden hebben. Deze drie zoogenaamde Hervormers zijn Luther, Zwingel en Calvijn. Hun strijd tegen de Kerk ging aanvankelijk slechts over uiterlijke zaken en werkelijke misbruiken; maar hun benevelde geest, de hoovaardij van hun hart en de gevaarlijke lof, die hun van sommige grooten dezer wereld ten deel viel, leidde hen steeds verder, totdat ten laatste hunne leeringen al de grondslagen en geloofswaarheden van de Katholieke Kerk schokten. Zij zelven waren het onderling niets minder dan eens, en bestreden elkander

*) Mystiek is de leer, hoe de mensch door de werken van godvruchtigheid, (gebed, overweging, boetpleging enz.) in de meest mogelijke innige verbinding met God, tot hoogere waarheid en meer buitegewone genade geraakt. Wordt deze leer eenzijdig gevolgd, en veracht men daarbij de andere middelen (wetenschap en studie, het aanhooren van Gods woord, nederige gehoorzaamheid aan de Kerkelijke voorschriften enz.), dan ontstaat de valsche of tegenmystiek die gewoonlijk — na al te hoovaardig in den geest begonnen te zijn, schandig in het vleesch eindigt.

**) Door dezen geleibrief moest Huss slechts bescherming en veiligheid op zijne reis van Boheme naar Constans en (in geval van zijne vrijspraak) op de terugreis bekomen; doch geenszins straffeloosheid in geval hij veroordeeld werd.

*) Als booze en onwetende menschen beweren, dat de Kerk, d. i. het Concilie van Constans Huss verbrand heeft, is dit volstrekt onwaar. Het Concilie heeft alleen gedaan, wat het als opperste rechter der Kerk, noodzakelijk doen moest: het heeft Huss ketter verklaard, van zijn ambt ontzet en buiten het lidmaatschap der Kerk gesloten. Meer heeft de kerkelijke rechter niet gedaan! Thans behoorde hij aan het burgerlijk gericht, en dit sprak, volgens de bloedige rechtspleging van dien tijd, het doodvonnis over hem uit, ofschoon de bisschoppen van het Concilie (volgens het uitdrukkelijk verhaal van den ooggetuige, Ulrich Reichenttral) Koning Sigismond en het wereldlijk gerecht verzocht hadden, den veroordeelde het leven te laten.

allerhartstochtelijkst in de gewichtigste punten. Deze strijd is zelfs onder hunne aanhangers blijven voortduren. Heden ten dage waarop het ongeloof onder de laatsten op de verschrikkelijkste wijze toeneemt en geloovige en ongeloovige protestanten zich steeds scherper afscheiden, kan de leer der eersten, in zooverre die van het katholiek geloof afwijkt, nagenoeg in de volgende stellingen worden uitgedrukt:

1. »De grondslag van alle christelijk geloof is de Bijbel, en ieder die daarin met een goeden wil leest en daarnaar leeft, wordt aan alle waarheid en aan alle genade in Christus deelachtig." — Daar tegenover leert ons het Katholiek geloof, dat Christus de zijnen niet op doode letters, maar op de Apostelen en hunne navolgers gewezen heeft, dat Hij niet een geschreven boek, maar eene levende Kerk tot onfeilbare leermeesteres der volken ingesteld heeft; en dat deze alleen last en volmacht bezit, den waren zin van den Bijbel en den rijken inhoud der mondelinge overlevering aan alle volken mede te deelen en te verklaren.

2. »Het geloof alleen maakt de menschen zalig." — Daar tegenover leert de Katholieke Kerk, dat Christus van de zijnen niet enkel het geloof, maar ook de uit het geloof voortkomende werken van christelijke liefde als onvermijdelijke vereischten voor de eeuwige zaligheid vordert.

3. »Christus alleen is de priester in eeuwigheid, en daarom heeft zijne Kerk geene priesters van noode, maar enkel zekere mannen, die het woord Gods verkondigen, en de kerkelijke tucht onder de geloovigen handhaven." — Daar tegenover leert ons de Katholieke Kerk, dat de Hoogepriester, Christus ook de Apostelen en hunne opvolgers met zijne priesterlijke macht bekleed en hen belast heeft, niet alleen zijne leer te prediken, maar ook zijne allerheiligste offerande op eene onbloedige wijze te vernieuwen, de H. Sacramenten toe te dienen en in zijnen naam te zegenen.

4. »De Kerk van Christus heeft niet noodig, noch bezit een ander opperhoofd dan Jezus Christus." — Daar tegenover leert ons de Katholieke Kerk, dat Christus den H. Petrus en zijn wettigen opvolger, den Paus, tot zijn zichtbaren plaatsbekleeder en tot opperhoofd der H. gemeente, tot het middelpunt der geloofswaarheid heeft aangesteld.

5. »Er zijn maar twee eigenlijke Sacramenten: het Doopsel en het Avondmaal." — Daar tegenover leert ons de Katholieke Kerk, dat er zeven H. Sacramenten door Christus zijn ingesteld, die in alle eeuwen aan de geloovigen zijn toegediend.

6. »Voor den geloovige is er geen ander offer dan het bloedig zoenoffer onzes Heeren." — Daar tegenover leert ons de Katholieke Kerk, dat dit bloedig kruisoffer, volgens het voorschrift van Christus in het laatste Avondmaal tot het einde der wereld op onbloedige wijze in de H. Mis vernieuwd moet worden, als het, door de Profeten voorzegde zuiver spijsoffer volgens de orde van Melchisedech.

7. »Daar God slechts in geest en waarheid wil aanbeden worden, kunnen bij den christelijken eeredienst noch godvruchtige beelden, noch verschillende ceremoniën geduld worden." — Daar tegenover leert ons de Katholieke Kerk, dat godvruchtige beelden en beteekenisvolle H. ceremoniën de inwendige aandacht en de aanbidding Gods in geest en in waarheid krachtig opwekken en bevorderen, en daarom met den christelijken eeredienst gepaard moeten gaan.

8. »De zondaar heeft tot vergiffenis der zonden niets anders van noode dan het geloof aan de verzoening in Christus en het ernstig besluit zijn leven te verbeteren." — Daar tegenover leert ons de Katholieke Kerk, dat Christus zijne Apostelen en hunne opvolgers belast heeft, de rouwmoedige zondaars, nadat zij in de H. Biecht hunne zonden nederig beleden hebben, daarvan te ontslaan.

9. »Het avondmaal is slechts een zinnebeeld en genadevol aandenken aan den verlossingsdood van Jezus Christus." — Daar tegenover leert ons de Katholieke Kerk, dat in het allerheiligste Sacrament des Altaars het beloofde waar-

achtig brood des levens, d. i. Jezus Christus zelf werkelijk en wezenlijk tegenwoordig is.

10. »Den Heere alleen komt aanbidding, eer en lof toe; daarom is het een onchristelijk gebruik zich met gebeden tot Maria en de Heiligen te wenden." — Daar tegenover leert ons de Katholieke Kerk dat het goed en voordeelig is, Maria en de lieve Heiligen te vereeren en ze om hunne Voorspraak bij de troon van God aan te roepen.

11. »In het andere leven zijn slechts hemel en hel." — Daar tegenover leert ons de katholieke Kerk, dat er daarenboven nog eene zuiveringsplaats (Vagevuur) bestaat, en er dus voor de zielen der afgestorvenen gebeden en offeranden opgedragen moeten worden.

Hieruit ziet ge, christelijke Lezer, hoever deze nieuwe leer van de oude, van de oorspronkelijk christelijke waarheid afwijkt, en hoe diep zij te beklagen zijn, die (met of zonder hunne schuld; daarover kunnen wij niet oordeelen: God is de Rechter!) tot het »nieuw Evangelie" zijn overgegaan! — Verlangt gij nu over de drie ongelukkige mannen, hun optreden, en hunne lotgevallen, iets naders te weten, dan zij u dit zeer beknopt hier medegedeeld.

a. Martinus Luther, den 10 November 1483 te Eisleben in Saksen geboren, werd Augustijner-monnik, priester en professor te Wittenberg. Te dier tijde werd in Duitschland de aflaat gepredikt, en de geloovigen tevens uitgenoodigd eene godvruchtige bijdrage te willen geven tot den heerlijksten tempel van de christenheid, tot den opbouw van de St. Pieterskerk te Rome. Het optreden van den aflaat-prediker ergerde Luther en hij hing op de deur der Kerk van alle Heiligen te Wittenberg een thesis op, waarin hij in 95 stellingen zijne zienswijze over den aflaat blootlegde. Dit geschiedde den 31 October 1517. De stellingen verwekten door gansch Europa een ongehoord opzien, en vele, anders rechtgeloovige mannen trokken partij voor den stouten monnik, in wien zij slechts een ijveraar tegen de onchristelijke misbruiken zagen. Luther zelf wilde zich in den beginne niet van de Kerk scheiden. Den 30 Maart 1519 schreef hij nog naar Rome, dat bij hem het gezag van den paus na Christus ging boven alles in den hemel en op aarde; ja zelfs nog den 15 Januari 1520 verzekerde hij aan keizer Karel, als getrouwe en gehoorzame zoon van de Kerk te willen leven en sterven. Doch de geest van verzet had hem reeds al te zeer verblind. De eene christelijke waarheid na de andere loochenend, viel hij in den kerkelijken ban, verbond zich met al de vijanden der Kerk, lasterde en bespotte schriftelijk en mondeling in de ruwste uitdrukkingen de katholieke geloofsleeringen, de zedelijke voorschriften en gebruiken en trad eindelijk in Juni 1525 zijne H. kloostergeloften met voeten, terwijl hij met eene weggeloopene non, Catharina Bora huwde. Hij stierf den 22 Februari 1546; nadat hij het nog met eigen oogen had moeten aanzien en beklagen, hoe het Duitsche volk sedert den aanvang van de nieuwe leer zedeloozer en buitensporiger geworden was!

b. Ulrich Zwingel, den 1 Januari 1484 te Wildhausen in Zwitserland geboren, aanvaardde den priesterlijken staat en werd pastoor te Glarus, later te Einsiedlen, een, hoewel geleerd, toch onwaardig zielzorger, die, volgens zijne eigene bekentenis, door ontuchtigen levenswandel groote ergernis gaf. En toch werd hij in 1518 als pastoor naar Zurich gekozen alwaar hij zelf spoedig, door de regeering gesteund, tegen de oude katholieke leering opkwam, in het huwelijk trad, de H. Mis afschafte, de godsdienstige beelden vernielde en de kloosters ophief. Met groote heftigheid trad hij tegen Luther op, die de waarachtige tegenwoordigheid van Christus in de H. Communie wilde behouden, zoodat deze, toen hij Zwingels dood in den slag van Kappel (11 October 1531) vernam, blijde uitriep: »Zie, dat is het einde hunner heerlijkheid, welke zij door lasteringen tegen het avondmaal onzes Heeren gezocht hebben! Nu zullen zij Zwingel zelf nog wel tot een martelaar van Christus verheffen, om de maat hunner godslasteringen zoo vol te maken, dat ze moet overloopen." — Evenzoo vijandig gezind gedroegen zich ook van den anderen kant de

aanhangers van Zwingel tegen Luther, wiens »korte geloofsbelijdenis" zij een zeer »onzuiver, lasterlijk, woedend en een duivelsboek" noemden, zoodat het »eenig en zonder voorbeeld in zijn soort" en eene schande van de Christenheid is.

c. Jan Calvijn, den 10 Julij 1509 te Noyon in Frankrijk geboren, werd te Parijs met het Lutheranisme bekend, en trad onmiddellijk met vurigen ijver op als verdediger van de nieuwe leer. Kort daarop zag hij zich genoodzaakt Frankrijk te verlaten en kwam, na een kortstondig verblijf te Bazel, naar Geneve. Hier gelukte het hem zich door zijne kennis en zijn ijzeren wilskracht tot hoofd, schier tot onbeperkt Heer in geestelijke en wereldsche zaken te verheffen, en de nieuwe leer in te voeren. Deze sombere en geweldige mensch kwam openlijk voor de strengste leer der predestinatie uit, d. i. voor de ijzingwekkende meening: God heeft sommige menschen tot het eeuwig leven, anderen onherstelbaar tot den eeuwigen dood voorbestemd. Allen, die zich niet geheel en in alle stukken aan zijne leer onderwierpen, vervolgde hij met den woedendsten haat. Hij liet den geneesheer Bolsee, den raadsheer Ameaux, Gentilis enz. in de gevangenis werpen en verbannen, Jacob Gruet liet hij herhaaldelijk op de pijnbank brengen en toen onthoofden, den geneesheer Michael Servet verbranden, alleen omdat zij in kerkelijke zaken een ander gevoelen waren toegedaan dan hij. Hij zelf stierf den 27 Mei 1564.

d. Deze waren de drie mannen, die den godsdienst van Jezus Christus verbeteren en de Kerk Gods hervormen wilden! Te recht riep hun de geleerde en hooggeprezen Erasmus van Rotterdam toe: »Wat wilt ge toch? Gij wilt dat de wereld zoo maar op eens datgene verachte, wat de voorouders ons al van over duizend jaren hebben overgeleverd. Aan uw nieuw Evangelie ontbreekt alles, de voorzeggingen, de wonderen, de zuiverheid van levenswandel, de innerlijke redelijkheid der leer, de overeenstemming der leermeesters, de martelaren: — en toch verlangt gij, dat wij dat nieuw evangelie met handen en voeten omhelzen! Gij wilt ons wijs maken, dat de Kerk gedurende veertien eeuwen haren Christus mist, en dat, toen de Bruidegom zoo lang sliep, de Bruid maskers en afgoden vereerd heeft. — — O er is geene schrikkelijker ondeugd dan de afval van de Kerk. Als ge al den wellust, hoovaardij en gierigheid, en wat men ook den priesters te laste leggen kan, opeenstapelt, dan is die veelhoofdige slang van ondeugden nog niets bij den enkelen gruwel der losscheuring van de Kerk. — De Apostelen onthielden zich òf geheel en al van den echt, òf leefden met hunne wettige echtgenooten als broeders en zusters, enkel om zich onverdeeld aan het Evangelie te wijden. Nu ontluikt er een Evangelie volgens hetwelk priesters en monniken tegen de wet en hunne geloften in het huwelijk treden! Weleer veranderde het Evangelie de ruwe, strijdzuchtige en opbruischende menschen in zachte en vreedzame lammeren; maar de aanhangers van het nieuw Evangelie verwilderen, rooven, vervloeken hunne weldoeners en prediken oproer. Ik zie nieuwe huichelaars, nieuwe tirannen, maar geen spoor van den Evangelischen geest! Toont mij slecht een eenigen, die door dit Evangelie een beter mensch geworden is; ik voor mij heb er nog geenen gekend, die er niet slechter op geworden is, dan hij vroeger was. — Waar dit nieuw Evangelie heerscht gaat de wetenschap ten gronde. — De schriften der ouden liggen veracht. De wijsbegeerte van Aristoteles wordt door Luther het werk des duivels genoemd, en hij veroordeelt de wetenschap. Melanchton ijvert tegen de universiteiten. Pharel lastert alle menschelijke geleerdheid als eene uitvinding van den duivel. Hier wilde men de schuld, dat het aantal studerende vermindert, zoo gaarne ten laste van de geestelijkheid leggen, want men beweegt zich zoo gaarne op dit terrein — en denkt niet aan de menigvuldige collegiën in Engeland, Holland, Frankrijk en elders, die door bisschoppen en priesters zoo rijk gesticht en zoo mildelijk met stichtingen voor de kweekelingen begiftigd werden. 'T is waar in den laatsten tijd hebben sommige (protestantsche) steden professoren laten komen; maar 't is ook noodig leerlingen te ont-

bieden — zulke traagheid van geest heeft ons het nieuw Evangelie bezorgd."

Rekenen wij bij de verwilderingen en verontzedelijking van dien tijd, zooals ons die hier de anders zoo toegevende Erasmus schildert, nog de verschrikkelijke godsdienst-oorlogen in Engeland, Frankrijk, Duitschland en Zwitserland, verder de geweldenarijen, waarmede in de meeste streken de nieuwe leer werd ingevoerd en gevestigd, en eindelijk de treurige scheiding die nu reeds sedert drie eeuwen het christelijk Europa in twee vijandelijke legers verdeelt, tot vreugde van het ongeloof en van de hel: — dan zullen wij de hervorming als een der zwaarste beproevingen, die de Heer over zijne Kerk heeft laten komen, moeten houden. Doch wij vertrouwen onwrikbaar op zijn woord: »De poorten der hel zullen de Kerk niet overweldigen — en het zal één herder en ééne kudde zijn!"

e. Als wij de aanvechtingen en bestrijdingen beschouwen, die sedert de dagen der Hervorming tot nu toe van sommige Katholieken tegen de H. Kerk uitgaan, berusten die grootendeels op een valsch Liberalisme. *) Beijver u, christelijke Lezer, de beteekenis van dit gewichtig woord naauwkeurig te vatten. De Katholieke Kerk wordt hoofdzakelijk door drie vijanden bestreden, door de Staatsalmacht d. i. door de Staatsmacht, die alles, ook het kerkelijk leven beheerschen en almachtig zijn wil; door het bijbelgeloovig Protestantisme, en door het Ongeloof. Nu waren er ten allen tijde en zijn er tot op onze dagen enkele Katholieken, enkele geleerden en professoren, zelfs hooggeplaatste geestelijken, die in plaats van tegenover deze drie vijanden het kostbaar onderpand des geloofs en der genade ongeschonden te beschermen en *manmoedig* te verdedigen, met dezelve in meerdere of mindere mate heulen, en nu eens dit, dan wederom dat deel van de Katholieke waarheid en van het kerkelijk recht prijs geven, met de goede meening, de hoofdzaak te redden en den kerkelijken vrede te bewaren. Zij bedachten niet, dat de christelijke waarheid geen menschelijk werk, noch eene koopwaar is, waarmede men, naar koopmansgebruik kan gaan venten en dingen! Zij bedachten niet, hoe ernstig de Heer ons gelast, zelfs het geringste deel van zijne leer en voorschriften met onwrikbare trouw te behouden! Zij bedachten niet, dat de vijand door zulke toegevendheid toch nooit wordt te vreden gesteld en bijgevolg het vermeend beleid ten slotte op dwaasheid en trouweloosheid moet uitloopen. — Wel is waar oogsten zulke menschen een tijd lang den lof der wereld in. Zij worden als verdraagzame, vrijzinnige, verlichte katholieken geprezen, terwijl men hunne medebroeders, die standvastig en onwrikbaar aan de Kerk gehecht blijven, als Ultramontanen beschimpt, veracht en vervolgt. Doch juist deze lof der vijanden van de Kerk moest hen bezorgd maken! Want Christus de Heer heeft gezegd: »Gedenk aan mijn woord, hetwelk Ik tot u zeide: een dienstknecht is niet meerder dan zijn heer. Hebben zij Mij vervolgd, ook u zullen zij vervolgen. Indien gij van deze wereld waart, de wereld zou het hare liefhebben, doch omdat gij van de wereld niet zijt, maar ik u uit de wereld heb uitverkoren, daarom haat u de wereld."

Ter bestrijding van dit valsch liberalisme heeft de goddelijke Zaligmaker in onze dagen vele groote, geleerde en kloeke mannen verwekt: aan hun hoofd staan de bisschoppen van Duitschland en Zwitserland. Omgord met de wapenrusting des geloofs, onwrikbaar in hun vertrouwen op God, uitmuntend door ondervinding en wetenschap, ontoegankelijk voor de vleiende verleidingen zoo min als voor de bedreigingen van wege de machtigen dezer aarde, doordrongen van hunnen plicht, eensgezind en steeds met de bisschoppenmartelaren van vroegere eeuwen voor den geest,

*) Hiertoe behooren het zoogenaamd Gallicanisme in Frankrijk, het Josefisme en Febronianisme in Duitschland, de pogingen van den bisschop Ricci van Pistoie in Italië, het Hermesianisme in Bonn enz. — Eene uitzondering vormt het Jansenisme in Frankrijk (1640—1718). Deze dwaling was uit een verkeerd begrip der schriften van den H. Augustinus over de goddelijke genade ontstaan. Zij beschuldigde de Kerk van te groote toegefelijkheid, loochende de vrijheid van den menschelijken wil, en beweerde, dat men aan de goddelijke genade in het geheel niet kan wederstaan.

strijden deze doorluchtige mannen tegen de aanvallen van het valsch liberalisme en verdedigen in woord en schrift, door handhaving van het recht en herderlijke brieven het onderpand des geloofs, de vrijheid der Kerk en de rechten van het geloovig volk.

Hun aanvoerder in dezen H. strijd is de Vader der christenheid, is de roemrijke Paus Pius IX. Goedertierend en minzaam jegens de menschen, heeft hij van den beginne van zijn pausschap niet opgehouden, de valsche grondstellingen met heldenmoed te bestrijden. Gelijk weleer de grijze Mathathias, in de dagen van den trouweloozen en hoovaardigen Koning Antiochus, riep ook Pius IX: »Dat al wie de ijver van de wet heeft, en het verbond getrouw bewaart, mij volge. Sterk is de trots onzer vijanden, en het is een tijd van kastijding, van verwoesting en gramschap en verontwaardiging. Daarom o broeders, toont u mannen, en handelt moedig voor de wet!" — In menigvuldige apostolische zendbrieven, toespraken en pauselijke vergunningen heeft hij den Antiochus eener goddelooze verlichting ontmaskerd, en het met luider stemme den volken verkondigd, dat geene valsche toegevendheid en buigzame beginselloosheid ten vrede leidt; dat ware, duurzame en heilaanbrengende vrede eenig en alleen in Christus is, en hij alleen dien vrede vindt, die in alles geheel en onverdeelt Hem huldigt en eert. Want eeuwig onafscheidelijk blijft de groet des Engels: »Eer aan God in den hooge — en vrede aan de menschen op aarde!"

VIJFTIENDE HOOFDDEEL.

HOE CHRISTUS IN ZIJNE KERK VOORTLEEFT ALS DE GEKRUISIGDE. DE VERVOLGINGEN DER KERK.

Indien de wereld u haat, zoo weet, dat zij Mij eer dan u heeft gehaat. Hebben zij Mij vervolgd, ook u zullen zij vervolgen. Vader! de ure is gekomen; verheerlijk uwen Zoon! Bewaar hen in uwen naam, die Gij Mij gegeven hebt, opdat zij één zijn: Ik in hen en Gij in Mij, en Ik ben in hen verheerlijkt!"

In deze woorden van onzen lieven Verlosser ligt de oplossing van het geheele geheim der Christen-vervolgingen! In het wezen der zaak is het niet de Kerk, zijn het niet de ledematen en oversten der Kerk, die men in alle eeuwen vervolgd heeft en tot aan den grooten dag des oordeels vervolgen zal, maar 't is Christus zelf — »Christus in hen," d. i. Christus in zijne Kerk. Zijn vroeger, drieëndertigjarig martelaarsschap zet de thans zegevierend aan de rechterhand des Vaders Verheerlijkte — hier op aarde in zijne Kerk ten einde toe voort. »O gij onverstandigen! Moest niet de Christus deze dingen lijden, en zoo ingaan in zijne heerlijkheid?" Dit is de weg, dien ook zijne Kerk doorloopen moet.

Evenals tegen Christus moet zich den haat der booze wereld ook tegen de zijnen openbaren: eerst het zwaard en dan de zegepalm en de kroon der onsterfelijke zegepraal!

1. De eerste vervolging der Kerk ging van de Joden uit. Zij hadden den goddelijken Meester aan de heidenen overgeleverd om gekruisigd te worden; nu viel hunne woede op zijne leerlingen. De Hooge Raad liet ze gevangen nemen, verbood hun de vrije prediking van het Evangelie, liet ze geeselen en zond zijne dienaren in allerlei richting, om de leerlingen van Christus op te zoeken en met ketenen beladen naar Jerusalem te brengen. Het waren de Joden, die den H. Stephanus steenigden, die bewerkten, dat de H. Jacobus de meerdere ter dood gebracht werd, die Jacobus den minderen vermoordden, te Lystris de heidenen tegen den leeraar der volken zoo opwonden, dat zij hem steenigden; het waren de Joden, die hem later te Cesarea in de gevangenis wierpen, om hem aan het heidensch gericht over te leveren.

DE DRIE PLAGEN OVER JERUSALEM.

Toen echter ten laatste de maat vol was, brak de dag der wrake over de godmoordende stad Jerusalem los. Het bloed der Profeten, het bloed van den Verlosser der wereld en van zijne Heiligen moest geboet en de verschrikkelijke voorzeggingen van Christus vervuld worden. En het werktuig der goddelijke straffen waren de Romeinen.

Onder aanvoering van den veldheer Titus belegerden zij in het jaar 70 na Christus de verworpene stad, wier bewoners zich door valsche profeten tegen de heerschappij der Romeinen hadden laten opruien. Onbeschrijfelijk en zonder voorbeeld was de ellende, die thans, gedurende een beleg van drie maanden, over de ongelukkigen kwam — waarlijk eene ellende »hoedanige er van het begin der wereld tot nu niet geweest is, noch meer zijn zal." Het zwaard en ander oorlogstuig der vijanden voor de muren, evenals de razende moordenaarsbenden in de stad zelve, de verpestende stank der aanstekelijke ziekten en de hongersnood: alles werkte samen om den oogst des doods onmetelijk te maken! Zeven en dertig jaren te voren had de Zoon des menschen bij het zien der stad geweend, en alles voorzegd, wat nu met zoo ijzingwekkende nauwgezetheid gebeurde: Jerusalem, Jerusalem, indien ook gij erkendet, toch nog op dezen uwen dag, wat tot uwen vrede dient!... Doch nu is het voor uwe oogen verborgen. Want er zullen over u dagen komen, dat uwe vijanden u met eenen wal zullen omgeven, en u omsingelen, en u benauwen van alle kanten; en zij zullen u tot den grond toe verdelgen, en uwe kinderen in u, en niet eenen steen zullen zij in u op den anderen laten, omdat gij den tijd uwer bezoeking niet erkend hebt! Wee de bevruchten en de zogenden in die dagen! — En zij zullen vallen door de scherpte des zwaards, en gevankelijk weggevoerd worden onder alle volken, en Jerusalem zal door Heidenen vertreden worden, totdat de tijden der Heidenen vervuld zijn.

Helaas, de Joden hadden in hunne verblindheid

op die voorzegging niet gelet, nu werd met hunne boosheid ook hun ongeluk vervuld! Elk spoor van menschelijk gevoel scheen verdwenen. Moeders verslonden het vleesch harer zuigelingen. Bij de elfmaal honderd duizend menschen gingen in die drie verschrikkelijke maanden ten gronde, 97,000 werden er gevankelijk weggevoerd. Stad en tempel werden een prooi der vlammen, en Titus liet zelfs hunne puinen slechten. Zie daar de goddelijke straf voor de eerste

DE UITTOCHT VAN HET CHRISTENDOM UIT JERUSALEM.

vervolging der Christenen! Zóó stortte de weleer door God uitverkorene en hoog bevoorrechte stad Jerusalem, de bakermat van het christendom, in puin; en het christendom met zijne zegeningen, met zijnen vrede Gods en zijne geheimen ter zaligheid trok uit, om zijnen tocht door de wereld te doen, en die volken gelukkig te maken, die nog in de duisternis en in den nacht des doods zaten.

2. Maar ook bij deze volken mocht het het Rijk Gods niet aan vervolgingen ontbreken. In het bijzonder noemt ons de geschiedenis tien romeinsche Keizers *), die van het jaar 64 tot 313 tegen de christenen woedden, en deze twee en eene halve eeuw tot het tijdvak der martelaren maakten. Al wat verwaand, slecht, onrechtvaardig, wellustig, gruwelijk en bloeddorstig in 's menschen borst sluimert scheen een bond gesloten, en de hel met al haren haat in dien vreeselijken bond opgenomen te hebben, om het christendom te verstikken en uit te roeien. Kinderen en grijsaards, teedere maagden en moeders, arme daglooners, zoowel als staatsambtenaren en krijgers, — kortom, die slechts Christus beleed werd vastgegrepen, voor den rechterstoel des Keizers (of van des Keizers stedehouder) gesleept, en — als vleitaal en belofte niets vermochten — op de pijnbank gelegd, met ijzeren haken en scherven verscheurd, verbrand, onthoofd, gekruisigd, levendig gevild, den wilden dieren voorgeworpen, met kokende olie of lood gemarteld, levendig begraven enz. En de christenen die tot hiertoe de vervolging nog ontkomen waren, beijverden zich dan met de liefderijkste zorg, de H. lichamen, of wat er van de martelaars nog was overgebleven, in 't geheim van de beulsknechten te koopen, om ze in de Catacomben te begraven. Treffende, hoogheilige plechtigheid

EENE BEGRAFENISPLECHTIGHEID IN DE CATAKOMBEN.

*) Nero, Domitianus, Trajanus, Hadrianus, Marcus Aurelius, Septimus Severus, Maximinus, Decius, Valerianus en Diocletianus, (zoomede zijne regenten Maximinianus en Galerius).

als de christelijke gemeente in de donkere onderaardsche gangen bij het licht eener fakkel vergaderd was, om den H. martelaar de laatste eer te bewijzen, door gebeden en vereering van hem afscheid te nemen en — misschien reeds morgen

DE MARTELDOOD VAN DE H. AGNES.

of overmorgen, door denzelfden marteldood, wederom met hem vereenigd te worden! — Doch het bloed der martelaren, waarin het christendom verstikt moest worden, was het zaad van nieuwe christenen. Duizenden vielen er als helden des geloofs en der liefde; daarvoor traden duizenden en honderdduizenden in hunne plaats, en getuigden voor de waarheid: dat hoezeer Jezus Christus in zijne Kerk ook vervolgd en gemarteld wordt, Hij toch door alle eeuwen heen onsterfelijk blijft.

Nadat het romeinsch Rijk zijne woede, maar ook tevens zijne onmacht tegen Christus en zijne Kerk getoond had, onderging het ook zijne rechtmatige straf. Onbekeerde volken van het Noorden kwamen over zijne grenzen, verwoestten het Rijk te vuur en te zwaard en wierpen in het jaar 476

den laatsten romeinschen Keizer van het Westen Romulus Augustulus van den troon.

3. Minder bloedig, doch nog gevaarlijker en onheilvoller waren de vervolgingen, waaraan de Kerk van den kant der Oostersche Keizers te Constantinopel bloot stond. De meesten hunner waren onwaardige opvolgers van Constantijn den Groote, het arianisme en andere dwalingen toegedaan en met eene dwaze verwaandheid bezield. De keizerlijke macht strekte zich èn over burgerlijke èn over kerkelijke aangelegenheden uit. In die hoovaardij waagden zij het kerkelijke besluiten en openlijke geloofsbeslissingen uit te vaardigen, en wee den bisschoppen en priesters, die hun wederstonden! Zij werden van hunne bediening ontzet, verbannen, in de gevangenis geworpen, gefolterd, onthoofd of geworgd. Deze Keizers eischten voornamelijk van de patriarchen te Constantinopel onbeperkte gehoorzaamheid; in godsdienstige aangelegenheden moesten zij slechts de blinde werktuigen van de keizerlijke willekeur zijn. — Menigeen leende zich daartoe; doch ook velen wederstonden manhaftig en werden martelaars van hunne apostolische vrijmoedigheid en hun herderlijke trouw. Zulke vervolging woedde voornamelijk ten tijde van den beeldenstrijd, toen de Keizers Leo de Isauriër, Constantinus Copronymus, Leo de Armeniër, Michael de Stamelaar en Theophilus de christelijke vereering der beelden door verminking en het ter dood brengen der standvastige belijders meenden te smoren.

Ook deze Kerkvervolgers ontkwamen het goddelijk strafgericht niet. De Persen van den eenen kant en de Hoofden der volksverhuizing van den anderen kant ontnamen aan de grieksche Keizerspausen, terwijl deze het met theologische twisten en de Kerk onder voogdij te stellen druk hadden, het eene gedeelte hunner macht na het andere, totdat eindelijk de Saracenen en Turken den vermolmden keizerstroon geheel en al afbraken.

4. Ook in het Westen matigden zich verschillende Keizers en Vorsten in de middeleeuwen het recht aan, zich in het bestuur der Kerk te mengen, en werden daardoor hare hevige verdrukkers en vervolgers. Zoo benoemden zij dikwijls geheel willekeurig onwaardige mannen tot bisschoppen, en trachtten door list en geweld dezer erkenning en bevestiging af te dwingen. Eeuwen lang — voornamelijk in den zoogenaamden investituurstrijd van het jaar 1074 tot 1122 — duurde deze strijd tusschen paus en bisschoppen eenerzijds en de Koningen van Duitschland, Frankrijk en Engeland anderzijds. Op de meest verwaande en hartstochtelijke wijze gaan tegen de Kerk, hare oversten en wetten te werk de arglistige en geweldadige Keizer Hendrik IV, de hohenstaufische Keizers, Hendrik II van Engeland en Philips de Schoone van Frankrijk. — Vele bisschoppelijke zetels werden door de, van de Staatsmacht beschermde indringers onteerd, en ontelbare kloosters gingen hunnen ondergang te gemoet door de zoogenaamde leeken-abten, d. i. door mannen zonder godsdienstige vorming en kerkelijke wijding, dikwijls soldaten, die tot loon voor wereldlijke diensten van de vorsten die abdyen verkregen, en dan plaatsbekleeders aanstelden om hunne kloosterlijke bediening uit te oefenen, terwijl zij zelven, in of buiten het klooster wonend derzelver goederen verbrasten!

5. Zulke aanmatiging van den Staat nam nog toe ten tijde der Hervorming en in het daarop volgend tijdvak. Want van den eenen kant hadden de hervormers zelven, om hunne nieuwe leer uit te breiden, de hulp der vorsten ingeroepen en aan dezen daarvoor de uitgestrekste rechten in kerkelijke aangelegenheden ingewilligd. Nu dwongen deze vorsten hunne katholieke onderdanen te vuur en te zwaard, van het geloof af te vallen en maakten de betreurenswaardige grondstelling: »die over het land gebiedt gebiedt ook over den godsdienst van het land." Van den anderen kant beschouwden zich vele katholiek gebleven vorsten, die de hervorming tegen gingen en hunne onderdanen met geweld van wapenen in het oude geloof der vaderen gehouden hadden, als de alvermogende beschermers der Kerk, en veroorloofden zich — onder voorwendsel de Kerk te beschermen, en naar de behoefte van den tijd te hervormen — allerlei denkbare aanmatigingen in

het kerkelijk bestuur. Vele bisdommen en kloosters werden opgeheven, de kerkelijke inkomsten en kloostergoederen geroofd en door allerlei wetten de waardigheid en vrijheid der Kerk werkelijk benadeeld.

Over de Kerk van Frankrijk braken met het jaar 1790 de schrikkelijkste tijden los. De revolutie verklaarde alle kerkegoed Staatseigendom en de kloosters opgeheven. De geestelijken, die den eed op de der Kerk vijandige grondwet weigerden, moesten in ballingschap. Na de terechtstelling van den edelen Koning Lodewijk XVI in Januari 1793 werd het christendom afgeschaft verklaard, de zoogenaamde godin der Rede op het altaar geplaatst, priesters en kloosterlingen bij duizenden ter dood gebracht en het bloed der standvastige belijders met stroomen vergoten; en de Vader der christenheid Paus Pius VI stierf den 29 Augustus 1799 in ballingschap. *)

Toen Napoleon I in het jaar 1801 met den opvolger van dezen eerwaardigen martelaar, met Pius VII een concordaat sloot, scheen de druk der Kerk zijn einde te hebben bereikt. Doch spoedig ontvlamde de vervolging op nieuw. Pius VII zag zich genoodzaakt aan de onkerkelijke eischen van den trotschen Keizer te wederstaan, en sprak in het jaar 1809 den ban over hem uit. Daarvoor werd hij naar Frankrijk vervoerd en vier jaren lang, tot aan den val van Napoleon in den slag te Leipzig, smadelijk gevangen gehouden.

6. Napoleon I viel en stierf op het rotseneiland St. Helena in ballingschap, terwijl de in vrijheid gestelde paus roemrijk naar de eeuwige stad terugkeerde. Het onrecht, dat de machtige Keizer der Kerk en haar doorluchtig Hoofd had aangedaan, was op de ijsvelden van Rusland handtastelijk en vreeselijk gewroken. Hebben de vorsten en staatsregeeringen daaraan eene les genomen? Helaas, de kerkelijke geschiedenis van den jongsten tijd leert ons het tegendeel. Want bijna in alle landen van Europa schijnen de machtdragers geen meer gehaten vijand te kennen, dan de katholieke Kerk? Vooral zijn het de kloosters, waar tegen de vervolging gericht is. Deze geheiligde toevluchtsoorden van vrede, wetenschap en christelijke liefde zijn een gruwel in het oog der revolutie en van het ongeloof. Daarom wordt het argelooze volk door leugen, spot en laster zoolang tegen de kloosterlingen opgewonden, dat de machthebbers het uur gekomen achten, de kloosters — onder voorwendsel van den volkswil en van de volkswelvaart — op te heffen en de Gode gewijde verblijven in tuchthuizen, kasernen, fabrieken en gekkenhuizen te kunnen veranderen. De werkzaamheid der bisschoppen en pastoors wordt op vele plaatsen door even onrechtvaardige als verderfelijke wetten verlamd, en ofschoon de Staat openlijk en grondwettig voor het ongeloof uitkomt, matigt zich deze toch de keuze der zielzorgers aan. Alle invloed op de volksscholen wordt aan de Kerk, deze van oudsher eerwaardige leermeesteres der volken, met geweld ontnomen, om de lieve kleinen, die de goddelijke Kindervriend eens zoo liefderijk tot zich geroepen heeft, van hunnen Zaligmaker en van zijne leer zeer vroeg te vervreemden. Op de Hoogescholen, die uit kerkgoederen en godvruchtige vermakingen van onze christelijke voorouders gesticht werden, verheft men ongeloovige leermeesters tot de hoogste waardigheden, opdat de toekomstige rechtsgeleerden, geneesheeren en staatsambtenaren reeds in den bloei hunner jeugd het gif der goddeloosheid en den haat der kerk zouden inzuigen. De grondslag van het maatschappelijk leven, het huwelijk wordt door de wetgeving zoowel als door de valsche wetenschap op de snoodste wijze onteerd, terwijl men het van zijn heilig, sacramenteel kenmerk ontdoet, en het, als een zoogenaamd burgerlijk huwelijk, tot op den trap van een heel gewoon verdrag verlaagt.

*) Hoevele duizendtallen zijn als martelaren gestorven om hunne gehechtheid aan de Moederkerk! Honderden priesters, alleen in de gevangenissen van Parijs, 1135 onder de guillotine in diezelfde stad, 760, die alleen door Carrier te Nantes zijn ter dood gebracht! Wie telt de honderdtallen gezalfden des Heeren, die elders den marteldood hebben geleden? Alleen 900,000 Vendeërs hebben den dood gevonden op het slagveld of door beulshanden! (De Vertaler naar Chateaubriand, Etudes historiques, Préface en anderen.)

En terwijl de machtdragers en wetgevers van zulk gehalte godsdienst en kerk vervolgen, regelen, verdrukken en vernederen, verleenen zij aan de slechte pers de onbeperkste vrijheid, en in verschillende streken zelfs nog staatsondersteuning. Millioenen van slechte dagbladen, vlugschriften, almanakken en blauwboekjes worden van huis tot huis rondgedragen. Het wordt den argeloozen huisvader voorgespiegeld, dat het tot de zoogenaamde beschaving behoort eene courant van den zoogenaamden vooruitgang te lezen en ze zelfs aan zijne kinderen mede te deelen. Dan helaas, wat houden de meeste dier bladen in? Het gif van slechte en verderfelijke grondstellingen, de vuilnis van walgelijke anekdoten, en oneerbare verhalen, beschimpingen van de Kerk en openlijke godslasteringen. — En zoo iets wordt door menigen christen, die door den tijdgeest verblind is, met zijne zuur verdiende penningen betaald, en meent daarbij dan nog, eens — als een goed christen en trouwe Katholiek te kunnen sterven!!

Tegen al deze vervolgingen door den Staat, door de valsche wetenschap en de goddelooze pers zijn de pausen van den jongsten tijd, en is inzonderheid paus Pius IX opgekomen. Wat is hem daarvoor ten deel gevallen? Wat anders, dan wat weleer aan Christus, den Koning der martelaren, en wat aan den H. Stephanus, den eersten martelaar ten deel gevallen is. Evenals men den Verlosser der wereld uit de stad Jerusalem naar de schedelplaats gedreven had, om Hem daar te kruisigen, en evenals men den H. Stephanus uit de stad Jerusalem geworpen had, om hem buiten te steenigen, zoo heeft de Staat in verband met de revolutie jaren lang gewerkt, om den paus uit de H. Stad, uit Rome te verdrijven, opdat ook hij buiten zijne schedelplaats vinde, en met het pausdom de Kerk en met de Kerk de geheele godsdienst van Jezus Christus te niet ga.

Zie, christelijke lezer, zoo heeft men achtien eeuwen lang met de Kerk gehandeld! Vuur en zwaard hebben tegen haar gewoed; de Staat heeft ze bestreden, de valsche wetenschap heeft de tanden aan haar gewet; de list heeft plannen tegen haar gesmeed; de spotternij heeft ze verlaagd; ontrouwe priesters hebben haar den Judaskus gegeven. Verhef nu uwen blik, en zie rondom u: Vindt gij in al de deelen van de wereld en in alle eeuwen eene andere instelling, die men aldus vervolgd heeft? Nergens, nergens! Welnu dan, in deze onafgebrokene vervolging zonder voorbeeld ligt het onbedriegelijk bewijs, dat in de Katholieke Kerk waarachtig dat goddelijk licht woont, dat de duisternissen der wereld van het begin gehaat hebben — die Christus, dien de wereld aan het kruis geslagen heeft, en die te midden der verdrukking, op den vooravond van zijnen kruisdood de armen over zijne getrouwen heeft opgeheven en hen vol moed op de overwinning en vol vertrouwen heeft toegeroepen: »Vertrouwt: Ik heb de wereld overwonnen!"

ZESTIENDE HOOFDDEEL.

HOE CHRISTUS IN ZIJNE KERK VOORTLEEFT ALS DE ZEGEVIERend VERHEERLIJKTE. DE ZEGEPRAAL VAN HET KRUIS.

1.

Groote, almachtige Koning, zoete en wondervolle Heer Jezus Christus! Ja aan U was, is en zal tot op den dag des oordeels de overwinning en heerlijkheid zijn! Het brood des levens, dat Gij ons gegeven, de kelk der zegening, dien Gij voor ons gezegend, en het woord der waarheid, dat Gij ons hebt nagelaten; met deze wapenen werd de wereld, die op U en uwe Kerk storm loopt, immer en altijd ter neder geworpen. »De leeuw van den stam van Juda heeft overwonnen," en Hij zal in zijne Kerk tot aan de groote, laatste, volkomen zegepraal op den dag des oordeels overwinnen! Want is het niet een groote, wondervolle en onafgebroken zegepraal der Kerk, dat zij nog bestaat, onveranderd in haar wezen, vol levenskracht en frissche jeugd, evenals in de dagen der Apostelen heerschend over geest en hart van millioenen der edelste en wijsste menschen? Dat zij nog bestaat na achttien eeuwen van den verbitterdsten, onafgebroken verdelgingsstrijd, dien wereld en hel, staatsgeweld en dwaling, ongeloof en valsche wetenschap tegen haar gevoerd hebben? Waarlijk, die wetgeleerde Gamaliël, van wien de Handelingen der Apostelen (V: 38, 39) gewagen, had een profetisch woord gesproken, toen hij in den Hoogen Raad der Joden uitriep: »Indien dit plan of dit werk uit de menschen is, dan zal het te niet gaan; maar is het uit God, gij zult het niet kunnen vernietigen!" — Achttien eeuwen lang hebben de poorten der hel tegen dit werk gewoed; en toch is het niet gevallen: dit is de eerste, roemrijke zegepraal der Kerk!

2. Het christelijk hart brengt zich dat verheven schouwspel der drie eerste eeuwen voor den geest, toen de belijders van Christus voor de rechterstoelen der keizers gesleurd werden. De tiran op zijnen troon doet den belijder van Christus de schoonste beloften: de belijder spot er mede! De tiran bedreigt hem met folteringen: de belijder spot er mede! De tiran gelast den beulen hem voor de wilde dieren te werpen: en nu klinkt van de lippen des belijders een blijde triomfzang en, de beulen omhelzend, gaat hij naar den dood. Was de marteldood van al die millioenen belijders niet een zegepraal der Kerk? Want de onzichtbare, geheimvolle macht, waardoor alle geweld en woede der wereldbeheerschers zoo erbarmelijk te schande gemaakt werd: wat is die anders, dan de waarheid van Christus, de genade van Christus, de wet van Christus — de bovennatuurlijke schat, dien Hij in zijne Kerk heeft nedergelegd?

3. Dit begreep ten laatste de beroemdste dezer wereldheerschers Keizer Constantijn de Groote. Met de voortreffelijkste talenten van een veldheer, heerscher en wetgever begaafd, leidde hem

de goddelijke Voorzienigheid langs wondervolle wegen in den schoot der Kerk. Reeds vroegtijdig was hij, deels door zijne H. moeder Helena, deels door de vele christenen, die aan het keizerlijk hof van zijn heidenschen vader Constantius Chlorus waren, met het christendom bekend en voor de leer van den Gekruisigde met geestdrift bezield; doch eerst de wondervolle overwinning bij de Milvische brug, den 28 October 312, voltooide de inwendige overwinning van het Kruis over zijn hart. Hij was den Antikeizer Maxentius met een zwak leger te gemoet getrokken. Bij de Milvische brug voor de poorten van Rome werd de hoofdslag geleverd. Kort te voren had Constantijn met bange bezorgdheid zich de meerdere strijdkrachten van zijne tegenpartij te binnen gebracht: toen verscheen hem op eens aan den hemel een schitterend kruis met het opschrift: »In hoc Signo vinces" — In dit teeken zult gij overwinnen! — Door eene verschijning van Christus vermaand verklaarde de Keizer onmiddellijk het kruisteeken tot rijksbanier, en behaalde onder dit teeken de schitterendste overwinning. Thans werden de bloedbevelen tegen de christenen plechtig herroepen, de Kerk als vrije bondgenoote van den Staat erkend en heerlijke tempels gebouwd. Zoo had de romeinsche staatsmacht na eene vervolging van het Kruis van twee en eene halve eeuw, zich voor hetzelve gebogen; en de Bruid van den Gekruisigde, de Kerk van Christus behaalde er de roemrijke zegepraal bij.

KEIZER CONSTANTIJN.

4. Doch de buitengewone volksverhuizingen hadden reeds een aanvang genomen, die anderhalve eeuw na Constantijn het romeinsche Rijk vernietigden. Uit het Oosten en het Noorden waren ontelbare scharen opgebroken, om schoonere woonsteden te veroveren. Die zich tegen hen verzette, was des doods. Stroomen bloeds, verwoeste landschappen en rookende steden toonden den weg, waar langs zij tegen het Romeinsche rijk in Gallië, Spanje en Italië voortgedrongen waren. En wie heeft die ruwe, ongemeen sterke, maar onbeschaafde volken, wier nakomelingen het tegenwoordig Europa bewonen, gebreideld, en voor den vrede, beschaving, kunst en wetenschap opgeleid? En wie heeft al dat heerlijke en grootsche, dat de oude romeinenwereld in staatkundig en wetenschappelijk opzicht en dat van kunsten had, uit die stormen van de volksverhuizing voor den lateren tijd gered? Dat heeft de Kerk gedaan! Zij heeft de overwinning over de barbaren der volksverhuizing behaald, zij alleen. En als wij zien, hoe die wilde krijgers in rustige en vredelievende volksplanters veranderd worden, hoe zij de bosschen uitroeien, wegen aanleggen en bruggen bouwen, steden en dorpen stichten, kunsten en wetenschappen beoefenen, en hoe orde, beschaving, burgerlijke welvaart en vrijheid uit de puinhoopen van de ten ondergegane romeinsche wereld opbloeien, dan verzekert ons de geschiedenis, dat het de kerk, dat het hare vrome dienaren, de groote bisschoppen de zielenijverige missionarissen, de onvermoeide monniken waren, welke dien trotschen wederopbouw van Europa begonnen, leidden en doorzetten.

5. Wel is waar ontving hiervoor de kerk reeds in de middeleeuwen veel ondank, terwijl, zooals wij reeds in de geschiedenis der vervolgingen gezien hebben, trotsche koningen en keizers tegen de kerk opkwamen, om hare goed verkregene rechten te vernietigen, hare vrijheid te onderdruk-

ken, hare goederen te rooven. Dikwijls zien wij de Bruid van Christus ter nedergeslagen, weenen en jammeren. Doch telkenmale, als de ure der duisternis voorbij was, stond zij wederom in den zegepralenden glans van haren godmenschelijken Bruidegom op en was getuige van den val harer hoovaardige tegenstanders. Zoo zien wij in het jaar 1077 den onwaardigen Keizer Hendrik IV, van de zijnen verlaten, in een boetekleed voor Gregorius VII te Canossa verschijnen, ten einde dien paus, dien hij vroeger zoo schandelijk vervolgd had, om bescherming en hulp te smeeken! Zoo zien wij den 24 Mei 1814 den doorluchtigen lijder paus Pius VII, onder psalmgezang en hosannakreten wederom de hoofdstad der christenheid binnentrekken, terwijl zijn vervolger, keizer Napoleon I, bijna in hetzelfde uur op het kasteel te Fontainebleau, waar hij vroeger den paus mishandeld had, zijn troonsafstand onderteekende. Van Gregorius VII tot Pius VII zijn er meer dan zeven eeuwen vervlogen: hoevele zulke overwinningen hebben middelerwijl de wijsheid en onwrikbare standvastigheid van groote pausen behaald! »Uit den nacht tot het licht, door het kruis tot de overwinning! Dit was van oudsher de leus der uitverkoren stuurlieden van het scheepje van Petrus.

6. En hoe menigmaal zien wij deze opvolgers van de galileeschen Visscher, aan het hoofd van groote Kerkvergaderingen, evenzoo onverwachte als schitterende overwinningen op de ketterijen behalen! Merkwaardig schouwspel! Er treedt een dwaalleeraar op. Wat hij verkondigt streelt de zinnelijkheid en hoovaardij. Gansche volken, zelfs priesters en bisschoppen worden medegesleept. De kerk Gods schijnt uiteen te moeten vallen en instorten. De vijanden verblijden zich reeds om haren val. Daar roept de opvolger van Petrus de getrouwe bisschoppen van alle deelen der wereld te zamen en bespreekt met hen — dikwijls maanden, dikwijls jaren lang — de bestredene waarheden des heils. Eindelijk worden in plechtige zittingen van de kerkvaders de heilige besluiten wettig genomen, aan de christenheid verkondigd en de dwaling veroordeeld. De wereld staat verbaasd. Trotsche geleerden verzetten zich. Vorsten en regeeringen nemen hunne maatregelen tegen de besluiten. De vijanden der kerk razen. Maar zie, één jaar, eenige jaren gaan voorbij, en — de storm heeft uitgewoed, de tegenstanders zijn verstomd, eenheid en vrede zijn wederom hersteld. De geschiedvorscher tobt zich vruchteloos af om na te gaan, hoe dat alles zóó gekomen is, doch de geloovige christen weet, dat het Christus is, de zegevierend verheerlijkte, die aan zijne kerk de zegepraal verleend heeft. Hoe dikwijls is dit wondervol schouwspel sinds het Concilie van Niceë tot aan de laatste Kerkvergadering in het Vaticaan vernieuwd! En nooit was het de zoogenaamde wetenschap die de overwinning behaalde, maar »dat is de overwinning, die de wereld overwint, ons geloof." (I Joan. V: 4.)

7. Doch de schoonste overwinning, die Christus in zijne Kerk behaalt, zijn de Bekeerlingen, d. i. de terugkeer van edele mannen, vrouwen en maagden uit den doolhof der dwaling in den moederlijken schoot van onze H. Kerk. *) En welke macht werkt dit uit? Geene vleeschelijke lust, geene hebzucht, geene eerzucht, die zoo menigen ongelukkigen katholiek van zijne Kerk vervreemdt. O neen! Dat is de macht der genade, de majesteit en alles overtreffende schoonheid van ons geloof. Verreweg de meeste dezer

*) Wie zou de namen van al die gelukkige, door de Kerk verwonnen krijgers kunnen opsommen? Het zijn leden van allerlei stand; groote redenaars, zooals de Weener Domprediker J. S. Veith; geniale kunstenaars als de schilder J. F. Overbeck en de bouwmeester H. Hübsch; beroemde geschiedvorschers, als graaf F. L. von Stolberg, H. Schlosser, F. Hurter, F. Gfrörrer; gevierde dichters, als F. von Schlegel en E. von Schenck; geestige schrijvers, als F. Daumer; grondige rechtsgeleerden en staatsmannen, als C. L. von Haller, Jarke en Philips; doorluchtige vorsten, als prins August, Karel van Hessen-Gotha, hertog Frederik, Ferdinand van Anhalt-Kothen met zijne gemalin en zijn zwager (broeder en zuster van Koning Frederik Willem III van Pruissen,) de badensche prinses en hertogin Maria van Hamilton, prins Paulus, broeder van Koning Willem van Wurtenberg. — Al de hier opgenoemde zijn slechts bekeerlingen van deze eeuw en nog maar enkelen uit de ontelbare menigte van beroemde bekeerlingen

bekeerlingen zijn edele, zedelijke, rijkbegaafde menschen, die edelmoedig het verlies hunner ambten, eereplaatsen, rijke inkomsten enz. ondergingen, aanzien en vriendschap opofferden en allerlei vervolgingen moedig te gemoet gingen, eenig en alleen om dikwijls na een inwendigen strijd van jaren achtereen — de stem der waarheid en van hun geweten te volgen. Nadat zij in de wereld een schitterenden naam gevoerd hadden, verlieten velen hunner, na hunne bekeering, de wereld, om hunne overige levensdagen hier of daar in eene verborgene kloostercel met gebed en boetplegingen — voor hunne verblinde, dwalende medebroeders en zusters aan God op te dragen. — Ziedaar, geene leven makende maar kostbare zegepralen der Kerk! Terwijl de vijanden van God met een verwoed getier op de Kerk instormen, behaalt deze in stille bedrijvigheid duizenden zulke overwinningen, wier beteekenis en heerlijkheid eens op den dag des oordeels openbaar gemaakt zullen worden.

DE VINDING VAN HET H. KRUIS.

8. Groote, hoogheerlijke dag, waarop alle strijd geëindigd, de dood in zegen verwonnen, en het kruis met hemelsche majesteit over de volken van de aardbol schitteren zal! Hoezeer zullen dan die ongelukkigen, die er nu hunne eer in zoeken, de Bruid van Christus te smaden en de getrouwe dienaars der Kerk te vervolgen, verbaasd staan en machteloos op hunne tanden knarsen en wanhopen! Wij uitzinnigen — zoo zullen zij dan uitroepen — deze zijn het, die wij voor dezen uitgelachen en tot schimp in een ieders mond gesteld hebben. Wij dachten dat hun leven eene dwaasheid was, en hun einde zonder eere. Zie, hoe zij onder Gods kinderen gerekend zijn en hoe hun lot onder de Heiligen is. Wij zijn dan afgedwaald van den weg der waarheid, het licht der rechtvaardigheid heeft ons niet beschenen. Wat heeft de hoovaardij ons gebaat? Of wat hebben wij met het pochen over onze rijkdommen opgedaan? Al deze dingen zijn voorbijgegaan als eene schaduwe en in onze boosheid zijn wij vergaan. Maar de rechtvaardigen ontvangen een heerlijk rijk en eene schoone kroon van de hand des Heeren. (Sap. V: 3, 17.)

De kerkelijke geschiedenis van de christelijke oudheid levert ons een zwak afbeeldsel van deze zegepraal, die het kruis, d. i. de Kerk van den Gekruisigde op den dag des oordeels vieren zal. Het was in het jaar 326. De H. keizerin Helena had van hare jeugd af in haar hart het vurigst verlangen gehad, dat eerwaardig kruis, waaraan onze lieve Heer en Zaligmaker het werk der verlossing volbracht had, weder op te zoeken. Met dat doel ging zij, vergezeld van de zegewenschen van haren zoon, Constantijn den Groote, naar Jerusalem. Dan helaas, de heilige plaats, waar Christus geleden had, was sedert meer dan 200

jaren door de heidenen aan de ontheiliging prijs gegeven, daar keizer Hadrianus, ter bespotting van het kruis, een afgoden-tempel op Golgotha had laten bouwen. — Doch de godvruchtige keizerin was vol moed en vertrouwen op den goddelijken bijstand, liet den Venustempel afbreken en het puin wegruimen, totdat men ten laatste de rotsgrot van het H. graf ontdekte en dicht daarbij de drie kruisen met de nagelen en het opschrift van het kruis gevonden werden. Doch welk van de drie kruisen was dat van onzen Heer Jezus Christus? Alsdan kwam de H. bisschop van Jerusalem, Macarius, op de gedachte, de drie kruisen bij eene aanzienlijke, doodzieke vrouw in de stad te laten brengen. De zieke raakte in tegenwoordigheid van de keizerin en van vele hofbeambten twee kruisen aan; doch zonder gevolg. Dan nauwelijks had zij het derde aangeraakt, of zij voelde een nieuw leven door hare reeds versteven ledematen vloeien, en stond volkomen hersteld van hare legerstede op. Wie is in staat het gejubel te bevatten, dat op dit oogenblik het hart van de H. Helena en van alle aanwezigen vervulde? Het kruis van Christus, weleer eene dwaasheid voor de Heidenen en eene ergernis voor de Joden — het kruis van Christus, die smaad- en schandpaal — het kruis van Christus, eeuwen lang onder het puin begraven en door de gruwelijkheden in den tempel van Venus onteerd: — dit kruis kwam nu schitterend uit zijne vernedering te voorschijn, en verhief zich verheerlijkt voor het oog der volken! En toen de H. keizerin met vrees en eerbied maar tevens met onuitsprekelijke vreugde het gezegende hout omhelsde, terwijl de H. bisschop Macarius Gods wonderen verkondigde, en de voornaamsten van het Rijk aanbiddend op hunne knieën lagen, ontstond er eene zalige vreugde en luide blijdschap onder de scharen der vergaderde geloovigen en uit duizenden en nogmaals duizenden monden klonken vreugdekreten en triomfliederen tot lof van Hem, die aan den kruisboom dood en hel verwonnen had!

Zeg nu eens, christelijke Lezer, als het kruis van Christus reeds in die dagen van strijd en verdrukking zulke zegepraal viert — hoe heerlijk zal dan wel zijn triomf zijn, als het op den dag des oordeels verschijnen, en op de wolken des hemels over geheel het menschelijk geslacht schitteren zal. Dezen laatsten, grooten, volkomen triomf van den Gekruisigde en van zijne Kerk heeft de H. Ziener Joannes vooruitgezien, zooals hij in het Boek der Veropenbaringen (XIX: 1—16) getuigt: »Hierna hoorde ik als de stem van vele scharen in den hemel, zeggende, Alleluja! De zaligheid en de heerlijkheid en de kracht is aan onzen God. En de vierentwintig Ouderlingen en de vier wezens vielen neder en aanbaden God, die op den troon zat, zeggende: Amen: Alleluja! En ik hoorde als de stem van eene groote schare, en als het gebruisch van vele wateren, en als het geluid van zwaren donder, en de stem die ik hoorde, was als van harpenaars, die harpten op hunne harpen. En zij zongen als een nieuw lied: Alleluja! Hij heerscht de Heer, onze God, de Almachtige: Gevallen is het groote Babylon.*) Laat ons blijde zijn en juichen en aan God de eere geven. Want de bruiloft van het Lam is gekomen en zijne vrouw heeft zich toebereid; en het werd haar gegeven zich te kleeden met blinkende en reine byssus. Het byssus namelijk zijn de gerechtigheden der heiligen. En ik zag den hemel geopend, en zie, een wit paard, en die er op zat, heet de Getrouwe en Waarachtige en hij houdt gericht en voert krijg met gerechtigheid. En zijne oogen waren als eene vuurvlam, en op zijn hoofd waren vele diademen, en Hij had een geschreven naam, dien niemand kent dan Hij. En Hij was bekleed met een gewaad, dat met bloed besprengd was; en zijn naam wordt genoemd het Woord van God. En de heirlegers, die in den hemel zijn, volgden Hem op witte paarden, en waren gekleed met wit en

*) d. i. Het Heidendom, het oude en het nieuwe.

rein bissus. En op zijn gewaad en op zijne heup stond geschreven: Koning der koningen en Heer der heeren!"

Deze is de dag des Heeren, de dag van zijne laatste, groote, volkomene zegepraal.

* * *

O Jezus, geliefde, zoete Heer en Koning van mijn hart: erbarm U mijner op dien grooten dag! Laat ook mij dan in uwe zegepraal en in de zegepraal uwer heerlijke Bruid deelen! Gelijk ik U nu met liefde en aanbidding in uw drieendertigjarig aardsch leven, in uw lijden en bitteren dood vergezeld heb, laat mij ook dan U werkelijk vergezellen en U in de heerlijkheid uwer zaligheid navolgen!

H. Kerk, zoete, bevallige, onsterfelijke Bruid van mijnen Jezus: U wil ik behooren en tot den laatsten snik van mijn leven trouw aanhangen. Anderen mogen U bespotten; ik wil U als de Bruid van den hemelschen koning eeren en loven! Anderen mogen u haten; ik wil u liefhebben, gelijk het kind zijne moeder lief heeft! Anderen mogen uwe leer vervalschen, en als eene dwaasheid verachten; ik wil die als het woord des levens belijden, want gij zijt de schatbewaarster der waarheid! Moge een verrader Judas, van zijn goddelijken Meester en zijne medeapostelen afgevallen, zijne eigen tent opslaan en met schijnheilige aanmatiging uitroepen: »Hier is de ware, oude, oorspronkelijke Kerk des Heeren, de vlekkelooze tempel van Christus;" ik weet, dat alleen dáár de ééne, oude, onsterfelijke Kerk van mijnen Verlosser zijn kan, waar de grondsteen ligt, waarop ze de Heer gebouwd heeft. Aan dezen grondsteen, d. i. aan den prins der Apostelen Petrus en aan zijne opvolgers sluit ik mij onafscheidelijk aan, overtuigd, dat al de poorten der hel, al de woede der machthebbers, al de listen der dwaalleeraars dezen grondsteen nooit kundoen wankelen. Zoomin het nietig Joanneswormpje de nacht in den dag veranderen, noch de schitterende hemelzon vervangen kan, zoomin kan de ellendige tent van den dwaalleeraar den tempelbouw van onzen Heer Jezus Christus vervangen, noch zijne H. Kerk vernietigen.

Daarom ook reken ik het mij, met den H. Bernardus »tot eene groote eer en tot roem voor God en de menschen met vrije liefde en nederige onderwerping mij voor het goddelijk gezag der H. Kerk te buigen" — en met den H. Augustinus belijd ik vol vreugde: »Gij, o Kerk, zijt waarlijk de moeder en de toevlucht van alle geloovigen! Gij onderwijst de kinderen met kinderlijken eenvoud, de jongelingen met kracht, de grijsaards met rustige wijsheid. Gij onderwerpt de zwakke vrouw aan den sterken man, niet als het verachtelijk werktuig van snoode lust, maar als zijne kuische vriendin en trouwe medehulpe in het bestier van het huishouden. Gij

leert de kinderen zich uit vrije liefde aan hunne ouders onderwerpen, en de ouders den kinderen met eene weldadige en heilige macht gebieden. Gij verbindt broeders en zusters zoo innig mogelijk door een veel edeleren en hechteren band dan die des bloeds. Gij legt in het hart van den dienstknecht de blijde gehoorzaamheid jegens zijnen heer, en den Heer wijst gij naar boven op ons aller Heer en Meester, en vervult hem met zorgvuldige vaderlijke liefde voor zijnen dienstknecht. Den burger verbindt gij met zijnen medeburger; den eenen stam met den anderen, een volk met zijne naburige volken — niet slechts door den band van maatschappelijk belang, maar door de herinnering aan den gemeenschappelijken stamvader en aan den éénen medebroeder van allen, Jezus Christus. Gij onderwijst ons, wien eere, wien gehoorzaamheid, wien vermaning, wien straffe toekomt, en gij toont ons aan, dat niet alles aan allen, maar aan allen onze liefde toekomt."

Heilige, Roomsch Katholieke Kerk, zoete, bevallige, onsterfelijke Bruid van mijnen Jezus, U verkies ik, als de geliefde van mijn hart, tot mijne beschermster in leven en in dood. Uw kruis zij mijn staf, de kelk van zegening, dien Gij zegent, zij mijn troost, en het licht des hemels waarin Gij schittert, zij het licht mijner voeten op den pelgrimstocht door het leven. »Door U is alle genadehulp, om tot den weg en waarheid te komen: door U is alle hoop van 't leven en van de deugd te verwerven. (Eccli XXIV: 25) Gij zijt eene zuivere uitvloeiing van den glans des almogenden God: en daarom valt er niets in dat besmeurd is. Gij zijt een glans van het eeuwig licht, en een onbevlekte spiegel van Gods opperheerlijkheid, en een beeld van zijne goedheid. (Sap. VII: 25, 26).

Ik heb met H. eede gezworen en in eeuwigheid zal het mij niet berouwen: Vergeet ik U, hemelsch Jerusalem, dat mijne rechterhand verdorre; mijne tong kleve aan mijn verhemelte, zoo ik uwer niet gedenke, kruis van mijnen Verlosser! Ik wil U bij nacht en storm navolgen. Dan zal dit kruis, als de duisternis van het uur des doods over mij komt, in schitterende heerlijkheid voor mijne oogen oplichten en in den glans van dit kruis zal ook ik ingaan bij de verheerlijkte scharen, die weleer in dit teeken den goeden strijd gestreden hebben! Dan, o heilige Maagd en Moeder Gods Maria, zal ik U vinden en erkennen, die eens onder dit kruis gestaan hebt! Dan zal ik U van aanschijn tot aanschijn aanschouwen, die aan dit kruis de wereld, den dood en den duivel overwonnen hebt: mijn lieven Heer en Verlosser Jezus Christus, aan wien zij lof, eer en aanbidding van alle Schepsel, nu en in alle eeuwigheid. Amen, Alleluja!

INHOUD.

BISSCHOPPELIJKE AANBEVELINGEN VAN HET WERK.

EERSTE DEEL.

Algemeene Voorbereiding tot de Komst van Christus.

	Bladz.
Eerste Hoofddeel. — Van God	3
1. Inleiding	3
2. Het Wezen van God	4
3. De H. Drievuldigheid is onbegrijpelijk.	5
4. Men kan de H. Drievuldigheid verstaan.	5
5. De drie goddelijke Personen	5
6. Het werken van God	6
7. Slot	7
Tweede Hoofddeel. — Schepping en Val der Engelen	8
1. Stand der Engelen in de Schepping	8
2. Hunne schoonheid	8
3. Hunne eigenschappen	8
4. Getal en Orde der Engelen	9
5. Val der Engelen	10
6. Toepassing	12
7. De werken der goede en der booze Engelen	12
Derde Hoofddeel. — Schepping der wereld. Het werk van den eersten dag: Het licht	13
1. De zichtbare Schepping in het algemeen	13
2. De wereldstof	14
3. De lichtstof in het algemeen	15
4. De warmte	16
5. Het vuur	17
6. De kleuren. Het ongeschapen, eeuwig licht	17
Vierde Hoofddeel. — Het werk van den tweeden dag: De lucht	18
1. De luchtlagen	18
2. Het nut der lucht	19
3. De winden	19
4. De beweging der wolken	20
Vijfde Hoofddeel. — Schepping der wereld. Het werk van den derden dag: Het water en de aarde met hare gewassen	21
1. De zee	21
2. Het zoetwater	22
3. De aarde met hare bergen	23
4. De planten	24
Zesde Hoofddeel. — Het werk van den vierden dag: De Hemellichamen	26
1. De zon	26
2. De maan	27
3. De planeten	27
4. De kometen	28
5. De vaste sterren	28
Zevende Hoofddeel. — Het werk van den vijfden en zesden dag: De dieren	30
1. De vogelen	30
2. De visschen	31
3. De viervoetige dieren	31
4. Slot	31
Achtste Hoofddeel. — Schepping van den mensch	33
1. Het menschelijk lichaam	33
2. De menschelijke ziel	35
3. De bovennatuurlijke gelijkenis van den mensch met God	38
4. De mensch, het spiegelbeeld der geheele Schepping	39
5. De zes dagen en de zevende dag	40
Negende Hoofddeel. — Van het Pa-	

Bladz.

radijs 41
1. Het Paradijs 41
2. De dieren in het Paradijs. 41
3. Schepping van Eva 42
4. Leven der stamouders in het Paradijs. 42
Tiende Hoofddeel. — De treurige Zondenval 44
1. De boom des levens en de boom van kennis 44
2. De eerste zonde 45
3. De menigvuldige overtredingen van deze zonde 46
Elfde Hoofddeel. — Straffen der eerste Zonde 47
1. Schrik voor God 47
2. Het goddelijke vonnis 47
3. De zestien straffen der zonde . . . 48
4. De Erfzonde 49
Twaalfde Hoofddeel. — Belofte van den Verlosser 51
1. Het wezen der Verlossing. 51
2. De Belofte. De 4000-jarige voorbereiding in het O. V. 51
Dertiende Hoofddeel. — Het Boeteleven van Adam. 53
1. Adams Boetvaardigheid en Gebed . . 53
2. Caïn en Abel 54
3. De Aartsvaders. Nakomelingen van Seth. De Caïnieten 55
4. Adams dood en begrafenis op Golgotha. 55
Veertiende Hoofddeel. — Noë en de Zondvloed 57
1. Verbastering van den mensch . . . 57
2. Noë's uitverkoring. De Ark . . . 57
3. Ondergang van het menschelijk geslacht 58
4. De Ark, eene voorafbeelding van de Kerk. 59
Vijftiende Hoofddeel. — Noë's Dankoffer. De Toren van Babel . . . 60
1. Het verbond van God met Noë. . . 60
2. De zonen van Noë. Geheimen in de geschiedenis van Noë 61
3. De Torenbouw 62
Zestiende Hoofddeel. — De Roeping van Abraham. 64
1. Abraham vertrekt naar Canaän . . . 64
2. De goddelijke belofte 65
Zeventiende Hoofddeel. — De offerande van Melchisedech. 66
1. Melchidedech, eene voorafbeelding van Christus. 66
2. De offerande van Melchisedech, eene voorafbeelding van het H. Misoffer . 67
Achttiende Hoofddeel. — De Besnijdenis. 68
1. Hare instelling 68

Bladz.

2. De Besnijdenis, eene voorafbeelding van het H. Doopsel 68
Negentiende Hoofddeel. — Verwoesting van Sodoma en Gomorrha. 70
1. De voorbede van Abraham 70
2. De redding van Loth 71
3. De zonde van Onkuischheid 71
Twintigste Hoofddeel. — De geboorte en offerande van Isaac. 73
1. De offerande van Isaac. 73
2. Zijn huwelijk. — Het eerste eigendom der Joden in het Heidendom — en het eerste eigendom der Heidenen in het Joodsche land. — Dood van Abraham. 74
3. Het leven der Oudvaders 74
4. Abraham, eene voorafbeelding van de Moeder Gods 75
Een en twintigste Hoofddeel. — De Oudvader Jacob. 76
1. Jacob en Esau 76
2. De Ladder van Jacob 76
3. De terugkeer van Jacob uit Mesopotamië. 77
Twee en twintigste Hoofddeel — Josef en zijne vernedering 78
1. Josef van zijne broeders gehaat en verkocht. 78
2. Josef in het huis van Potiphar. . . 79
3. Josef in de gevangenis. 79
Drie en twintigste Hoofddeel. — Josef's verheffing. 80
1. De droom van Pharaö 80
2. De verheffing van Josef 80
3. Josef erkent zijne broeders 81
Vier en twintigste Hoofddeel. — De kinderen van Israël komen naar Egypte 82
1. Intocht in Egypte 82
2. Voorzegging van den stervenden Jacob. 82
3. Dood van Josef 83
4. Sara, Rebecca en Rachel, de voorafbeeldingen van Maria, — en Isaac, Jacab en Josef, de voorafbeeldingen van Jezus 83
Vijf en twintigste Hoofddeel. — De kinderen van Israël in Egypte. Mozes 86
1. Voordeelen der slavernij van Egypte. 86
2. De jongelingsjaren van Mozes . . . 87
3. Mozes, herder. — „Ik ben die Ik ben". 88
Zes en twintigste Hoofddeel. — Mozes voor Pharaö 89
1. Wonderen voor Pharaö. 89
2. De negen plagen. 89
3. Versteendheid van Pharaö. 89

Bladz.

Zeven en twintigste Hoofddeel. — De slaande Engel. Het Paaschlam . 91
1. De tiende Plaag 91
2. Instelling van het Paaschfeest . . . 91
3. De Heilige en vreeselijke nacht. . . 92
4. Jezus, het ware Paaschlam 92
Acht en twintigste Hoofddeel. — Uittocht uit Egypte 94
1. De wolk- en de vuurkolom 94
2. De roode Zee 94
3. Lofliederen van Mozes en Maria . . 95
4. De doortocht door de roode Zee, eene voorafbeelding van het H. Doopsel . 95
Negen en twintigste Hoofddeel. — Het Manna 96
1. Het aardsche Manna 96
2. Het bovenaardsch Manna in het allerheiligst Sacrament des Altaars . . . 96
3. Water uit de Rots 98
Dertigste Hoofddeel. — De Wetgeving op Sinaï. 99
1. De Tien geboden. 99
2. Verbond van God met Israël . . . 100
3. De joodsche en de christelijke Wet. Het Oud en het Nieuw Verbond . . 100
4. Het gouden Kalf. 101
Een en dertigste Hoofddeel. — Het Tabernakel des Verbonds . . , 102
1. Voorbereidingen tot den bouw van het Tabernakel 102
2. Zijn vorm en heilig toebehooren . . 102
3. Beteekenis van het Tabernakel voor het Rijk van Christus 103
Twee en dertigste Hoofddeel. — Het Priesterschap der Israëlieten. . 105
1. De stam van Levi 105
2. De Priesters 105
3. De Levieten 105
4. De Hoogepriester. 106
5. Het Priesterschap van het Nieuwe Testament 106
Drie en dertigste Hoofddeel. — De eeredienst der Israëlieten . . . 108
1. De verschillende Joodsche offeranden . 108
2. Beteekenis der Joodsche offeranden. . 109
3. Sabbath, Sabbathmaand, Sabbathjaar, Jubeljaar 110
4. De vier Joodsche Hoofdfeesten . . . 111
5. De Pelgrimstocht naar Jerusalem . . 112
Vier en dertigste Hoofddeel. — De 40 jaren in de Woestijn. 112
1. De trouwelooze Bespieders 112
2. Core, Dathan en Abiron 113
3. Twijfel van Mozes 114
4. Dood van Aaron 114
Vijf en dertigste Hoofddeel. — De koperen Slang. Voorzegging van Balaam 115
1. De giftige slangen en hare zinnebeeldige beteekenis 115
2. De koperen slang en hare voorafbeeldende beteekenis 115
3. Balaam, Profeet 116
Zes en dertigste Hoofddeel. — Dood van Mozes 117
1. Laatste handelingen van Mozes. . . 117
2. Zijn dood 118
3. Mozes eene voorafbeelding van Jezus. 118
4. Gebed tot Mozes. 119
Zeven en dertigste Hoofddeel. — Josuë, eene voorafbeelding van Christus 119
1. De Bespieders bij Rahab 119
2. Doortocht door den Jordaan 120
3. Instorting der muren van Jericho . . 120
4. Kracht van het Geloof. De roode koord van Rahab 121
5. Overwinningen en dood van Josuë. . 121
6. Beteekenis en voorafbeelding van Josuë. 122
Acht en dertigste Hoofddeel. — Beschrijving van het Beloofde land 123
1. Algemeene Beschrijving 123
2. De Libanon en de Carmel 124
3. Galilea 125
4. Samaria en Judea 125
Negen en dertigste Hoofddeel. — De Rechters 126
1. Beteekenis der twaalf Rechters . . . 126
2. Samson, eene voorafbeelding van Jezus. 127
3. Samuël, eene voorafbeelding van Joannes den Dooper 129
Veertigste Hoofddeel. — Het Koningschap. Saül. David en Goliath 130
1. Saül 130
2. David, de herdersknaap 130
3. Zijn strijd met Goliath. 131
4. Zinnebeeldige beteekenis van Saül, David en Goliath 132
Een en veertigste Hoofddeel. — Lijden en Beproevingen van David. Zijne Verheerlijking . . . 133
1. David, door koning Saül vervolgd. . 133
2. Overwinning en Regeering van David. 134
Twee en veertigste Hoofddeel. — David de Heilige Boeteling. . . 136
1. Zonde van David 136
2. Boete van David. Gebed vóór de H. Biecht 136
3. David krijgt vergiffenis. Gebed na de Biecht 137
4. David door zijnen zoon Absolon vervolgd. 139
5. Dood van Absolon 140

Bladz.

Drie en veertigste Hoofddeel. — Laatste levensdagen van David. Salomon bouwt den Tempel. . . 141
1. Voorbereiding tot den bouw van den Tempel 141
2. Dood van David. David voorzegt den Messias 142
3. Salomon bidt om Wijsheid 143
4. De bouwing van den Tempel . . . 143
5. De inwijding van den Tempel . . . 144
Vier en veertigste Hoofddeel. — Heerlijkheid en val van Salomon. 145
1. Wijsheid van Salomon 145
2. Rijkdom, Macht, Aanzien en vreedzame Regeering van Salomon . . . 146
3. Salomon, eene voorafbeelding van Jezus 147
4. Afval van Salomon 147
Vijf en veertigste Hoofddeel. — Scheuring van het Rijk. Elias, Eliseus en Jonas 147
1. Het Rijk van Israël en het Rijk van Juda. — Voorafbeeldende beteekenis dezer scheuring 147
2. Elias eene voorafbeelding van Christus. 148
3. Eliseus geneest Naaman. — Voorafbeeldende beteekenis van dit Wonder. 149
4. Jonas, eene voorafbeelding van Christus. 150
Zes en veertigste Hoofddeel. — De assyrische en babylonische Gevangenschap 151
1. Ondergang van het Rijk van Israël. De Samaritanen. Tobias 151
2. Juda in de babylonische Gevangenschap. Jeremias. Daniël. 151
3. Einde der babylonische Gevangenschap en Terugkeer 152
Zeven en veertigste Hoofddeel. — Esther en Judith, voorafbeeldingen van Maria 153
1. Geschiedenis van Esther 153
2. Eene voorafbeelding van Maria. . . 154

Bladz.

3. Geschiedenis van Judith 154
4. Eene voorafbeelding van Maria. . . 155
Acht en veertigste Hoofddeel. — De scepter wordt van Juda genomen. 156
1. Antiochus. De Macchabeërs. . . . 156
2. Herodes 157
Negen en veertigste Hoofddeel. — De Profeten in het algemeen . . 157
Vijftigste Hoofddeel. — De Profeet Isaias 159
Een en vijftigste Hoofddeel. — De Profeet Jeremias 162
Twee en vijftigste Hoofddeel. — De Profeet Ezechiël 165
Drie en vijftigste Hoofddeel — De Profeet Daniël 167
Vier en vijftigste Hoofddeel. — De twaalf kleine Profeten. 171
Vijf en vijftigste Hoofddeel. — Jerusalem en het Joodsche volk ten tijde der komst van Christus . . 175
1. De dwingeland Herodes 175
2. De Tempel van Herodes 176
3. Beschrijving van de stad Jerusalem . 177
4. De Opperpriesters, de Schriftgeleerden, de Ouderlingen, de Phariseërs, de Sadduceërs, de Herodianen en de Tollenaars 179
Zes en vijftigste Hoofddeel. — Het romeinsche Rijk ten tijde van Christus. 181
1. Het romeinsche Rijk. Keizer Augustus. 181
2. Het godsdienstig verval. Bijgeloof. . 181
3. Het zedelijk verval. Wellust en wreedheid 183
4. De Keizers. 183
5. De Slaven 184
Zeven en vijftigste Hoofddeel. — De volheid der Tijden 188

Onmiddellijke Voorbereiding tot de Komst van den Verlosser.

Bladz.

Eerste Hoofddeel. — De H. Emerentiana, Moeder van de H. Anna. . 189
1. Vurig verlangen naar de komst van den Verlosser 189
2. De Nakomelingen van David. . . . 190
3. Het godvruchtig leven van de H. Maagd Emerentiana 190
4. Vurig verlangen naar het ware Licht. 191
Tweede Hoofddeel. — Huwelijk van de H. Emerentiana met Stollanus . 192
1. De kluizenaars van den berg Carmel. 192
2. Besluiteloosheid en eindelijk besluit van

Bladz.

Emerentiana 193
3. Onderrichting over de goddelijke Voorzienigheid 194
Derde Hoofddeel. — Geboorte en jeugd van de H. Anna, de Grootmoeder van O. H. J. C. 195
1. Het leven van Emerentiana en Stollanus 195
2. Geboorte van de H. Anna na eene lange onvruchtbaarheid harer ouders . . . 195
3. Anna bij de Maagden in den Tempel te Jerusalem 196
4. Dood van hare godvruchtige Moeder Emerentiana 197
5. Onderrichting over de ware godsvrucht. 197
Vierde Hoofddeel. — Huwelijk van de H. Anna met Joachim 199
1. Het heilig leven der Ouders van Maria en bijzonder de deugden van de H. Moeder Anna 199
2. Hare zware beproeving. 200
Vijfde Hoofddeel. — Joachim en Anna verkrijgen den zegen der belofte. 202
1. De genadevolle beproeving van Joachim en Anna. 202
2. De blijde terugkomst naar de geboorteplaats. 203
3. Onderrichting over de voortreffelijkheid van het geduld 203
Zesde Hoofddeel. — De Onbevlekte Ontvangenis van Maria 205
1. Het genadevolle oogenblik. 205
2. De alles overtreffende schoonheid der ziel van Maria 206
3. De heerlijkheid van hare Onbevlekte Ontvangenis en de oorzaak dier wonderbare vlekkeloosheid 206
4. De geschiedenis van het Feest der Onbevlekte Ontvangenis 208
5. Onderrichting over de hooge waardigheid van de onschuld des Doopsels . 209
6. De vernieuwing der H. Doopbeloften 210
Zevende Hoofddeel. — De geboorte der Allerheiligste Maagd Maria. 211
1. De dagen der verwachting 211
2. De dag der genade 212
3. Het geboortefeest van Maria. . . . 213
Achtste Hoofddeel. — De H. Maagd ontvangt den naam van Maria. . 215
1. Gevoelens der H. Kerkleeraars over de beteekenis en de wonderbare kracht van den H. Naam van Maria . . . 215
2. Verklaring van den H. Naam van Maria en van zijne geheimvolle kracht . . 217
3. Het feest van den H. Naam van Maria. 217
Negende Hoofddeel. — De Opdracht van Maria 219
1. Joachim en Anna reizen met het H. kind naar Jerusalem 219
2. De plichten der Vaders, wier kind de goede God tot den geestelijken staat of het kloosterleven geroepen heeft. . . 220
3. Hoe Maria in den Tempel wordt opgedragen 221
Tiende Hoofddeel. — Het H. leven van Maria gedurende haar verblijf in den Tempel. 224
1. Het werk van Maria in den Tempel . 224
2. Hoe Maria in wetenschap en nuttige kundigheden toenam 225
3. Hoe Marie opgroeide in deugd en volmaaktheid 226
4. De Belofte van zuiverheid. 227
5. De ware en valsche beschaving. . . 227
Elfde Hoofddeel. — De H. Maagd staat hare ouders in hunnen dood bij. 229
1. Joachim en Anna in hunnen ouden dag. 229
2. De dood van den H. Joachim . . . 229
3. De dood van de H. Moeder Anna. . 230
4. Maria, de troosteres der stervenden. . 230
Twaalfde Hoofddeel. — Huwelijk van de H. Maagd met Josef. . . . 232
1. Maria vreest in de wereld terug te keeren en het huwelijk aan te gaan . 232
2. Hoe de H. Josef de Bruidegom van Maria geworden is 233
3. Eene H. Bruiloft. 233
4. Waarom Maria, volgens Gods raadsbesluit het huwelijk heeft aangegaan. . 235
Dertiende Hoofddeel. — Het H. leven van Maria met Josef te Nazareth. 236
1. De maagdelijke zuiverheid der H. echtgenooten. 236
2. Hunne wederkeerige eerbiedvolle liefde. 237
3. Het huiselijk leven 237
4. Jozef en Maria, voorbeelden der christelijke echttelieden 238
Veertiende Hoofddeel. — Het geheim der Menschwording van den Zoon Gods 239
1. Wat het zeggen wil: De Zoon Gods is mensch geworden. 239
2. De waarachtige Godheid van den Verlosser der wereld. 240
3. De waarachtige menschheid van den Verlosser der wereld 242
4. De bezwaren, die men tegen de leer over de menschwording van Gods Zoon heeft ingebracht 242
5. Waarom wilde de Zoon Gods mensch worden 244
Vijftiende Hoofddeel. — De Voor-

Bladz.

bereiding van Maria op het Geheim der Menschwording van den Zoon Gods — en onze Voorbereiding in den Advent 246
1. De Voorbereiding van Maria . . . 246
2. De H. Advent. 247
Zestiende Hoofddeel. — De Groetenis van den Engel. 250
1. De Aartsengel Gabriël. 250
2. „Wees gegroet" 251
3. „Gij zijt vol van Genade" 252
4. „De Heer is met u, en gezegend zijt gij boven alle vrouwen" 253
5. De Heerlijke belofte van den Engel . 255
6. De wonderbare wijze waarop deze belofte vervuld zou worden. 256
Zeventiende Hoofddeel. — Het antwoord van Maria 257
1. Hoezeer Maria op den groet van den Engel ontstelde. 257
2. „Hoe zal dit geschieden?" 258
3. „Zie, de dienstmaagd des Heeren: mij geschiede naar Uw woord. 259
4. Het Ave Mariaklokje en het Feest der Boodschap van Maria 259
Achttiende Hoofddeel. — Het bezoek van Maria. 261
1. De Aartsengel Gabriël boodschapt de geboorte van den H. Joannes den Dooper. 261
2. Het bezoek van Maria aan hare H. Nicht Elisabeth 263
3. De geboorte van den H. Joannes den Dooper 267
Negentiende Hoofddeel. — Zware beproeving van den H. Josef . . 268
1. De droefheid van den H. Josef. . . 268
2. Waarom Maria hem de ware toedracht der zaak niet heeft medegedeeld . . 269
3. Waarom de goede God eene zoo zware beproeving over zijn trouwen dienaar liet komen. 270
4. Waarin de rechtvaardigheid van den H. Josef bestond. 271
5. Hoe de H. Josef van de droefheid verlost en met hemelschen troost vervuld werd 271
Twintigste Hoofddeel. — De verhevene waardigheid en wonderlijke macht van den H. Josef . . 272
1. De H. Josef, de Bruidegom van Maria. 272
2. De H. Josef, de „Vader" van den Verlosser der wereld. 273
3. De H. Josef in de heerlijkheid des hemels 274
4. De H. Josef, onze voorspreker . . . 274
5. De H. Josef, ons voorbeeld 275

DERDE DEEL.

Geboorte, Kindsheid en Jongelingsjaren van Jezus Christus.

Bladz.

Eerste Hoofddeel. — Maria en Josef reizen naar Bethlehem . . . 281
1. Bethlehem 281
2. Aanleiding tot de reis. 282
3. Van Nazareth naar Bethlehem . . . 283
4. De aankomst in de stad van David . 285
5. Overgeving aan den goddelijken wil . 285
Tweede Hoofddeel. — Maria en Josef vinden in Bethlehem geen onderkomen 287
1. De hardvochtigheid der inwoners van Bethlehem 287
2. De stal te Bethlehem 288
3. De waarde der H. armoede 288
Derde Hoofddeel. — De geboorte van onzen Zaligmaker Jezus Christus. 291
1. De stemming van Maria vóór de geboorte van haar goddelijk kind. . . 291
2. Het heilig uur. 291
3. De Hulde. die Maria en Josef het pasgeboren kind brachten 291
4. Overweging voor de kribbe 292
5. De geestelijke geboorte van Jezus Christus in het hart van den mensch . . 293
6. Godvruchtige begroeting van het kindeken Jezus 294
Vierde Hoofddeel. — Overweging over eenige merkwaardige bijzonderheden bij de geboorte van onzen lieven Heer en Zaligmaker . 295
1. Op de reis 295
2. In den stal. 295
3. In de kribbe 296
4. Het oogenblik der geboorte van Christus 296
5. Het jaar. 296
6. De maand 296
7. De dag 297

Bladz.

8. Het uur 297
Vijfde Hoofddeel. — Wonderlijke gebeurtenissen in den H. Nacht . 298
1. De Hulde des hemels: de Engelen . 298
2. De Hulde der aarde: de godvruchtige Herders 298
3. De Hulde der rechtvaardigen in het voorgeborgte der hel 300
4. De Hulde der redelooze schepselen . 301
5. De Hulde, die de hel aan het kindeken Jezus betuigen moest. 301
Zesde Hoofddeel. — Het christelijk Feest van Kerstmis 302
1. In de kerk 302
2. In den huiselijken kring 304
Zevende Hoofddeel. — Het goddelijk kindeken wordt besneden en Jezus genaamd 305
1. De Besnijdenis en waarom het kindeken Jezus zich daaraan wilde onderwerpen. 305
2 De H. Naam Jezus. Beteekenis, zoetigheid en wonderbare kracht van dezen Naam 307
3. De beteekenis van het Nieuwe jaar . 309
Achtste Hoofddeel. — De wonderbare roeping der drie Wijze Koningen uit het Oosten 311
1. De ster der belofte 311
2. De H. drie koningen begeven zich op reis 312
3. Herodes en de Joodsche Raad . . . 313
4. Het H. driekoningenfeest of Epiphanie. 314
Negende Hoofddeel. — Hoe de H. Driekoningen het kindje Jezus gevonden en aanbeden hebben. . 315
1. Hoe de koningen bij den stal te Bethlehem kwamen en zich tot de aanbidding van den Zaligmaker voorbereidden. 315
2. De Hulde bij de kribbe 316
3. De drievoudige Offerande 317
4. De terugkeer der drie koningen. . . 318
5. Toepassing en godvruchtige opwekking. 318
Tiende Hoofddeel. — Het kindje Jezus wordt in den Tempel gebracht. (*De zuivering van Maria of Lichtmis.*) 320
1. De wet der Opdracht in den Tempel en der zuivering. 320
2. Van Bethlehem naar Jerusalem. . . 321
3. Het zuiveringsoffer van Maria. De inzegening der Kraamvrouwen. . . . 322
4. De opoffering van Christus in den Tempel 322
5. Simeon (*de Lichtmis*) 323

Bladz.

6. Anna 325
Elfde Hoofddeel. — De vlucht naar Egypte en de moord der onnoozele kinderen van Bethlehem 326
1. De vermaning van den Engel om te vluchten. 326
2. Waarom naar Egypte? 327
3. De reis door het Joodsche Land en door de Woestijn 328
4. De Kindermoord 329
Twaalfde Hoofddeel. — Wonderlijke voorvallen op de vlucht naar Egypte 331
Dertiende Hoofddeel. — Het verblijf der H. Familie in Egypte . 333
1. Vreugde en lijden der H. Familie in de dagen hunner bannelingschap . . 333
2. De troost der christelijke zielen gedurende hun bannelingschap uit het ware vaderland 335
Veertiende Hoofddeel. — Terugkeer van de H. Familie uit Egypte 336
1. De Boodschap des Engels. 336
2. De terugreis 337
3. De H. Familie komt weder in haar vaderland terug 338
4. Het verlangen naar ons waar vaderland. 339
Vijftiende Hoofddeel. — De wasdom van het kind Jezus 340
1. De twee naturen in Christus en de gelijktijdige ontwikkeling zijner menschelijke krachten. 340
2. De vreugde der ouders van Jezus over den wasdom van het kind Jezus . . 341
3. Hoe de mensch altoos naar volmaaktheid moet streven 342
Zestiende Hoofddeel. — De twaalfjarige Jezus in den Tempel. . . 344
1. De Bedevaart naar Jerusalem . . . 344
2. Hoe Maria en Jozef het kind Jezus verloren en gezocht hebben 346
3. Het kind Jezus en de Schriftgeleerden in den Tempel 348
4. Hoe Maria en Jozef het kind Jezus op den derden dag in den Tempel hebben teruggevonden. 350
Zeventiende Hoofddeel. — De H. Familie te Nazareth. Dood van den H. Josef 352
1. De trouwe Vader 352
2. De beminnelijke Moeder 354
3. De gehoorzame Zoon 355

VIERDE DEEL.

Jezus in zijn Heilig Leerambt.

Bladz.

I. Onmiddellijke Voorbereiding.

Eerste Hoofddeel. — De boetprediking van den H. Joannes aan de Jordaan 359
1. De boetprediking. 361
2. Het Doopsel van Joannes. 362
3. De heenwijzing van Joannes op Christus 362
Tweede Hoofddeel. — Het Doopsel van Jezus Christus 363
Derde Hoofddeel. — Jezus vast veertig dagen lang in de woestijn, en wordt door den duivel bekoord 365
Vierde Hoofddeel. — Het getuigenis van den H. Joannes den Dooper. De eerste Leerlingen van Jezus Christus 368
1. Wat Joannes van zich zelven, en wat hij van Christus getuigt 368
2. Andreas en Simon Petrus, Philippus en Nathanaël komen bij den Zaligmaker. 369
Vijfde Hoofddeel. — Jezus op de bruiloft te Cana in Galilea over de wonderen van Jezus Christus. . 370

II. De leeringen en werken van Jezus Christus van het eerste Paaschfeest na zijnen Doop in de Jordaan tot aan het tweede Paaschfeest.

Zesde Hoofddeel. — Jezus op het Paaschfeest te Jerusalem. Hij drijft de koopers en verkoopers uit den Tempel, onderwijst Nicodemus, ontvangt wederom getuigenis van Joannes den Dooper. De gevangenneming van Joannes. 374
1. Jezus drijft de koopers en verkoopers uit den Tempel 374
2. Jezus voorzegt zijnen dood en zijne verrijzenis. — De voorzeggingen van Jezus. 375
3. Jezus en Nicodemus 375
4. Herhaald getuigenis van Joannes over Christus. 376
5. Joannes wordt in de gevangenis geworpen 377
Zevende Hoofddeel. — Jezus en de Samaritaansche vrouw aan de bron van Jacob. 378
Achtste Hoofddeel. — De eerste predikking van Jezus Christus in zijne Vaderstad Nazareth. Hij geneest den zoon van den koninklijken bediende te Capharnaum en herhaalt de roeping der eerste leerlingen. Wondere genezingen. 381
1. Jezus in de Synagoog te Nazareth . 381
2. Capharnaum, het gewoon verblijf van Christus. 382
3. De koninklijke bediende te Capharnaum. 382
4. Petrus en Andreas, Jacobus en Joannes. 383
5. Genezing van den bezetene in de Synagoog te Capharnaum. 383
6. Genezing van de schoonmoeder van Petrus 384
7. Jezus leert en geneest door geheel Galilea 384
Negende Hoofddeel. — De wonderlijke vischvangst. 385
Tiende Hoofddeel. — De lamme. Mattheus, de tollenaar. Over het vasten. 385
1. De genezing van den lamme . . . 387
2. Jezus roept Mattheus en eet met tollenaars en zondaars 388
3. Over het vasten. De nieuwe vlek op het oud kleed. 389

III. De leeringen en daden van Jezus Christus van het tweede Paaschfeest na zijnen Doop in de Jordaan tot aan het derde Paaschfeest.

Elfde Hoofddeel. — Genezing van den zieke in het bad van Bethsaïda. Jezus openbaart zijne heerlijkheid als Zone Gods en des menschen 390
1. Genezing van den zieke 390
2. Het getuigenis van Christus. . . . 391
Twaalfde Hoofddeel. — De leerlingen van Christus plukken en wrijven koorenaren op den Sabbath. Verschillende genezingen van zieken. 393
1. Jezus verdedigt zijne leerlingen tegen het verwijt van Sabbathschennis. Over de ongeoorloofde werken op Zondagen. . 393
2. Jezus geneest op den Sabbath den zieke met de verdorde hand 394
3. Menigvuldige wonderen van Christus . 324
Dertiende Hoofddeel. — Hoe Chris-

Bladz.

tus de twaalf Apostelen uitkiest en hun heilzame vermaningen geeft 395
1. De verkiezing der twaalf Apostelen. Het H. twaalftal 395
2. Vermaning aan de Apostelen. De plichten van de priesters, en de plichten der geloovigen tegenover de priesters. 396
Veertiende Hoofddeel. — De bergrede 399
1. De bergrede in 't algemeen, en de geloofwaardigheid van haar inhoud bewezen door de wondermacht van den Leeraar 399
2. De acht Zaligheden 400
3. Het viervoudig Wee over de „gelukkige" zondaars 401
4. Het zout der aarde en het licht der wereld 401
5. Christus behoudt de wet van het Oud Testament en volmaakt ze 401
6. De hoogachting voor de waardigheid van iederen mensch in het bijzonder. 401
7. De heiligheid en onverbreekbaarheid van het huwelijk 402
8. Over het zweren en de eenvoudigheid in gesprekken 403
9. Het recht en de liefde 403
10. De liefde der vijanden. De bovennatuurlijke beweegreden der christelijke liefde 403
11. Over het geven van aalmoezen . . . 404
12. Over het gebed. Het „Onze Vader". 404
13. Over het vasten 406
14. Over de armoede in geest en het vertrouwen op God 406
15. Over de muggenzifting 407
16. Over het mondgebed 408
17. Over den smallen en breeden weg . . 408
18. Over de valsche Profeten en de ware dienaars van Christus 408
19. Over het huis, dat op de rots — en over het huis, dat op het zand gebouwd is 409
20. De leerwijze van Christus en die der Schriftgeleerden 409
Vijftiende Hoofddeel. — Jezus geneest den melaatsche en den knecht van den hoofdman te Capharnaum 410
1. De melaatsche 410
2. De knecht van den hoofdman . . . 411
Zestiende Hoofddeel. — Jezus verwekt den jongeling te Naïm . . 412
Zeventiende Hoofddeel. — De werken van Christus. De grootheid van Joannes en het ongeloof der

Bladz.

Joden 413
1. De leerlingen van Joannes vragen Jezus of Hij de Messias is 414
2. Jezus verheerlijkt Joannes. 414
3. Jezus beschuldigt het ongeloof der Joden 415
Achttiende Hoofddeel. — De bekeering van de H. Maria Magdalena 416
Negentiende Hoofddeel. — Genezing van een bezetene, die blind en stom is. De lasteringen en het ongeloof der Phariseërs, eene zonde tegen den H. Geest. . . . 419
Twintigste Hoofddeel. — De Moeder en de broeders van Jezus. De bovennatuurlijke familiekring van den Verlosser der wereld. . 421
Een en twintigste Hoofddeel. — De Scheepsprediking 421
1. De kiem en het begin der Kerk. De gelijkenis van het zaad op goede en slechte aarde 422
2. De bestemming van de Kerk. De gelijkenis van het licht op den kandelaar. 423
3. De onafgebroken wasdom der Kerk. De gelijkenis van het opgroeiend zaad, van het goed zaad en van het onkruid, van het zaadkorreltje en van den zuurdeesem 424
4. De waardigheid der Kerk. De gelijkenis van den schat in den akker en van de paarlen 425
5. Het einde van Gods Kerk op aarde. De gelijkenis van de goede en slechte visschen 425
Twee en twintigste Hoofddeel. — De storm op Zee 426
Drie en twintigste Hoofddeel. — De twee bezetenen in het land der Gerazeners 427
Vier en twintigste Hoofddeel. — Jezus geneest de bloedvloeiende vrouw en verwekt de dochter van Jaïrus van den dood 429
Vijf en twintigste Hoofddeel. — Genezing van twee blinden en een bezetene, die stom was. Herhaald optreden van Jezus Christus in zijne vaderstad Nazareth. 431
Zes en twintigste Hoofddeel. — De onthoofding van Joannes. . . . 433
Zeven en twintigste Hoofddeel. — Jezus spijst 5000 menschen op wonderlijke wijze 434
Acht en twintigste Hoofddeel. — Jezus wandelt op het meer en gebiedt ten tweeden male den storm.

Bladz.

Ook Petrus wandelt op het meer. 437
Negen en twintigste Hoofddeel. — Jezus het brood des levens. Belofte van het H. Sacrament des Altaars 439

IV. De leeringen en werken van Jezus Christus van het derde Paaschfeest na zijnen Doop in de Jordaan, tot het vierde Paaschfeest d. i. tot aan de lijdensweek.

Dertigste Hoofddeel. — Over de bloot uiterlijke, wettelijke zuiverheid, en over de zuiverheid des harten. Wat beteekent: „Wat den mond ingaat, besmet den mensch niet.". 443
Een en dertigste Hoofddeel. — Jezus geneest de dochter eener Chananeesche vrouw en een doofstommen: „Epheta." 445
Twee en dertigste Hoofddeel. — Jezus spijst 4000 man met zeven brooden, en maakt den blinde te Bethsaïda ziende 447
1. De wondervolle vermeerdering der zeven brooden 447
2. Het teeken van den hemel en het teeken van Jonas 448
3. De kleingeloovigheid der leerlingen . 448
4. Trapsgewijze genezing van den blinde te Bethsaïda 449
Drie en dertigste Hoofddeel. — Christus en Petrus. De christelijke zelfverloochening en de belijdenis van Christus 449
1. Petrus ontvangt de sleutels des hemels. — Het pausdom 449
2. Petrus kan het geheim van het lijdensoffer van Christus niet begrijpen . . 450
3. De zelfverloochening en de kloekmoedige belijdenis van Christus 451
Vier en dertigste Hoofddeel. — De Verheerlijking van Christus . . 451
Vijf en dertigste Hoofddeel. — De genezing van den maanzieken jongeling. De belastingspenning. 453
1. De bezeten maanzieke, een beeld des hartstochts 453
2. Jezus voorzegt op nieuw zijn bitter lijden en dood en zijne verrijzenis . . 454
3. Jezus betaalt voor zich en voor Petrus de tempelschatting 454
Zes en dertigste Hoofddeel. — Jezus noemt de kinderen gelukkig, en prijst de ootmoedigheid, de

Bladz.

grootmoedige verschooning, het vermijden van ergernissen, de broederlijke berisping en het schenken van vergiffenis aan . . 455
1. Kinderlijkheid. 455
2. Edelmoedigheid en verschooning. . . 456
3. Ergernissen. 456
4. De waarde eener ziel 457
5. Broederlijke terechtwijzing. De kerkelijke strafmacht 457
6. Verzoenlijkheid. De hartvochtige dienstknecht 457
Zeven en dertigste Hoofddeel. — Jezus wordt van de Samaritanen niet opgenomen. De christelijke volmaaktheid. De 72 leerlingen . 459
1. De onberaden ijver van Joannes en Jacobus 459
2. De bepaalde navolging van het arm leven van Jezus 459
3. De uitzending der 72 leerlingen. . . 460
4. De terugkomst der 72 leerlingen . . 460
Acht en dertigste Hoofddeel. — De barmhartige Samaritaan. De zorgvuldige Martha. 461
Negen en dertigste Hoofddeel. — Het gebed het „onze Vader". . . 463
Veertigste Hoofddeel. — Genezing van een bezetene. Laster der Joden. De lof van Maria uit den mond eener vrouw van het volk. Berisping tegen het ongeloof der Joden, tegen de schijnheiligheid der Phariseërs en Schriftgeleerden 464
1. De laster der Joden tegen Christus, naar aanleiding der genezing van een bezetene. 464
2. De lof van Maria. 465
3. Het ongeloof der Joden, vergeleken met het geloof der Ninivieten en der koningin van Saba. Het teeken van Jonas, het licht van het lichaam . . 466
4. De schijnheiligheid der Phariseërs en Schriftgeleerden 467
Een en veertigste Hoofddeel. — Verschillende gedragsregelen voor de leerlingen van Jezus. De verachting der aardsche goederen en de werkzaamheid 468
1. Vermijding van huichelarij. Standvastigheid in de vervolgingen 468
2. De verachting der aardsche goederen. De verdeeling der erfenis. De gelijkenis van den rijken mensch, wiens hoop te schande gemaakt wordt. De kommervolle zorg voor kleeding en voedsel 469

Bladz.

3. De waakzaamheid op den dag des oordeels. De waakzame en lichtzinnige dienstknecht 470

Twee en veertigste Hoofddeel. — Vermaning tot boetvaardigheid. Gelijkenis van den Vijgenboom, van het zaadkorreltje en van den zuurdeesem. Genezing eener ineengebogene vrouw. Het getal der verworpelingen. Ondergang van Jerusalem 471

1. Het ongeluk der onboetvaardigen. De onvruchtbare vijgenboom 471
2. De ineengebogene vrouw, een beeld van den zondaar 472
3. De gelijkenis van het zaadkorreltje en van den zuurdeesem. 472
4. Het klein getal van uitverkorenen. De dag des oordeels 473
5. De vos, Herodes. De ondergang van Jerusalem 474

Drie en veertigste Hoofddeel. — Jezus geneest een waterzuchtige op den Sabbath, en predikt zelfvernedering en barmhartigheid. Verscheidene gelijkenissen. . . 474

1. De waterzuchtige. De huichelarij der Phariseërs met betrekking tot het heiligen van den Sabbath. 474
2. De hoogmoed der Phariseërs met betrekking tot de hoogste plaatsen bij de maaltijden 474
3. Het eigenbelang der Phariseërs bij het noodigen ter maaltijden. 475
4. De gelijkenis van het groot avondmaal. De verwerping der Phariseërs . . . 475
5. De christelijke volmaaktheid. Gelijkenis van den ondernomen oorlog en van den begonnen torenbouw 475
6. De gelijkenis van het verdoold schaap en van het verloren drachme . . . 476
7. De gelijkenis van den verloren zoon . 477
8. De gelijkenis van den onrechtvaardigen rentmeester. 478

Vier en veertigste Hoofddeel. — De parabel van den rijken vrek en den armen Lazarus. De echtscheiding en de ongehuwde staat. Verschillende christelijke onderrichtingen 480

1. De rijke vrek en de arme Lazarus . 480
2. De echtscheiding. De onverbreekbaarheid van het christelijk huwelijk . . 481
3. De drie soorten van den ongehuwden staat 482
4. De ergernissen. De verzoenlijkheid. De kracht des geloofs. Wij zijn nutteloze dienstknechten. 482

Vijf en veertigste Hoofddeel. — Jezus op het looverhuttenfeest te Jerusalem 483

1. Jezus reist buiten weten van zijne verwandten naar het loofhuttenfeest te Jerusalem 483
2. Hij leeraart in den tempel . . . 484
3. Christus is de afgezant van den eeuwigen Vader 484
4. De Phariseërs en Opperpriesters trachten Jezus gevangen te nemen . . . 484
5. Nicodemus verdedigt Jezus en wordt beschimpt. Het ongeloof der grooten. 485

Zes en veertigste Hoofddeel. — De overspelige vrouw. Jezus leert wederom in den tempel. De Joden willen Hem steenigen 487

1. Er wordt eene overspelige vrouw voor Jezus gebracht, en door Hem begenadigd 487
2. Jezus is het licht der wereld en degene van wien de Vader getuigt 487
3. Jezus spreekt van zijn heengaan. De Phariseërs zullen in hunne zonden sterven 488
4. Kinderen van Abraham. Kinderen Gods en kinderen des duivels 488
5. De Joden willen Jezus steenigen, omdat Hij zich boven Abraham stelt. . 489

Zeven en veertigste Hoofddeel. — Genezing van den blindgeborene op den Sabbath. Jezus, de goede herder 490

1. De blinde wordt genezen 490
2. De Phariseërs stellen daarover een onderzoek in 490
3. De blindgeboren ziet Jezus, en aanbidt Hem, als den Zone Gods; doch de zienden d. i. de Phariseërs worden blind 491
4. De goede herder en de huurling. De geschiedenis van den Zoon des Konings, die het verloren schaapje opzocht . . 492

Acht en veertigste Hoofddeel. — De 10 melaatschen. De wederkomst des Heeren. Het volhardend en ootmoedig gebed. Christus op het feest der tempelwijding te Jerusalem 496

1. Jezus geneest 10 melaatschen . . . 496
2. Hij spreekt over zijne komst ten oordeel. 497
3. Parabel van den goddeloozen rechter. Kracht van het volhardend gebed . . 498
4. Parabel van den Phariseër en den Tollenaar in den tempel. Het ootmoedig gebed. 498

Bladz.

5. Christus leert op het feest der tempelwijding te Jerusalem zijne eenheid van wezen met den Vader. De Joden willen Hem steenigen. 499

Negen en veertigste Hoofddeel. — Jezus, de kindervriend. De vereischten en de loon der getrouwe navolging van Christus 500

1. Jezus zegent de kinderen. 500
2. De christelijke rechtvaardigheid. . . 500
3. De christelijke volmaaktheid en de vrijwillige armoede. De genade van staat, die voor de rijken noodzakelijk is . . 501
4. Het loon der getrouwe navolging van Christus. 501
5. De werklieden in den wijngaard, die op verschillende uren geroepen werden. 502

Vijftigste Hoofddeel. — Jezus verwekt Lazarus uit het graf. De Joden maken het besluit om Jezus te dooden. 503

1. Lazarus is ziek en sterft 503
2. Jezus bij Martha en Maria 503
3. Jezus verwekt Lazarus. 504

Bladz.

4. De Joden besluiten den dood van Jezus. Jezus onttrekt zich aan hunne lagen. 505

Een en vijftigste Hoofddeel. — Christus voorzegt zijn bitter lijden en dood. Het hoovaardig verlangen der beide zonen van Zebedeus. 505

Twee en vijftigste Hoofddeel. — De wonderwerken van Christus bij Jericho vóór den aanvang van de lijdensweek 507

1. Christus geneest een blinde voor de poort van Jericho 507
2. Zacheus, de tollenaar 507
3. De parabel van de tien dienstknechten. 508
4. Bij zijn vertrek van Jericho geneest Jezus twee blinden 509

Drie en vijftigste Hoofddeel. — Jezus op den maaltijd te Bethanië, in het huis van Simon, den melaatsche. Maria Magdalena zalft de voeten van Jezus. Judas is daarover geergerd. 510

De Lijdensweek onzes Heeren, Jezus Christus.

Bladz.

Eerste Hoofddeel. — De goede week en het lijden van onzen lieven Zaligmaker in het algemeen . . 515

1. De scheppingsweek en de lijdensweek. 515
2. De beteekenis van het woord Goedeweek 516
3. De christelijke plechtigheid van de Goedeweek 516
4. De grootheid van het bitter lijden van Jezus Christus in 't algemeen . . . 517
5. De diepe smart, die Hij om dit lijden ondervond 518
6. Het groot nut, dikwijls de geschiedenis van het lijden onzes Heeren te overwegen 519
7. Geschiedenis en beteekenis van de H. oefening van den kruisweg 520
8. Reeks van gebeurtenissen op iederen dag van de lijdensweek 521

Tweede Hoofddeel. — De plechtige intocht van Christus in de stad rusalem (*Palmzondag*) 523

Bladz.

1. De voorbereiding tot den intocht . . 524
2. De plechtige intocht. 525
3. Christus weent over Jerusalem . . . 527
4. Christus in den tempel De Schriftgeleerden worden boos over het Hosanna roepen der kinderen. 528
5. De heidenen wenschen Jezus te zien. De wonderlijke stem van den hemel
6. Christus leert in den tempel en gaat 's avonds naar Bethanië 530

Derde Hoofddeel. — Christus keert naar Jerusalem terug. De onvruchtbare vijgeboom. De koopers en verkoopers in den tempel. (*Maandag*) 532

1. Christus vloekt den onvruchtbaren vijgeboom 532
2. Christus drijft de koopers en verkoopers uit den tempel 533

Vierde Hoofddeel. — Over de kracht des geloofs. Christus strijdt tegen de Phariseërs. (*Dinsdag*). . 534

Bladz.

1. Over de kracht des geloofs 535
2. Over de volmacht van Christus en die van Joannes den Dooper 535
3. Gelijkenis van de twee zonen, die de vader in den wijnberg gezonden had . 536
4. Gelijkenis van den wijngaard en van den ontrouwen wijngaardenier . . . 536
5. Gelijkenis van de bruiloft en van de roekelooze gasten. 539

Vijfde Hoofddeel. — De Cijnspenning. Het ander leven. Het grootste gebod. Jezus beschaamt en veroordeelt de Phariseërs en Schriftgeleerden. (*Dinsdag*). . . . 541

1. De Cijnspenning. Over de plichten jegens de wereldlijke overheid . . . 541
2. Gesprek van Christus met de Sadduceërs over de verrijzenis en het ander leven. 544
3. Het grootste gebod in de wet . . . 545
4. Jezus, Zoon van David en Zoon van God 548
5. Het achtmalig wee van Christus over de Phariseërs en Schriftgeleerden . . 549

Zesde Hoofddeel — De weduwe bij de offerkast. Het gericht over Jerusalem en het algemeen oordeel. (*Dinsdag*) 552

1. Het offer der weduwe 552
2. Christus voorzegt de verwoesting van den tempel (dien keizer Juliaan de apostaat later weder wilde opbouwen). 554
3. De zes teekenen en voorboden van de verwoesting van Jerusalem en van het algemeen oordeel. 555
4. De voorzegging over de verwoesting van Jerusalem 557
5. De voorzegging over het einde der wereld. Het algemeen oordeel 552

Zevende Hoofddeel. — Over het bereid zijn op de tweede komst van Christus en tot den dag des oordeels. Over de scheiding der goeden en kwaden. De zeven werken van barmhartigheid. (*Dinsdag*) . . 563

1. Men moet altijd bereid zijn 563
2. De gelijkenis van de wijze en van de dwaze maagden 564
3. De gelijkenis van de getrouwe knechten en van den ontrouwen knecht. . 566
4. Het vonnis van den wereldrechter over de goede menschen. — De werken der christelijke barmhartigheid 567
5. Het vonnis van den wereldrechter over de slechten. 575

Achtste Hoofddeel. — Het besluit van den Joodschen Hoogenraad. Judas de Iscariother. Jezus' afscheid van Maria. (*Woensdag*). . . 577

1. De leden van den Hoogenraad nemen het besluit, Jezus met list te vangen en om het leven te brengen 577
2. De trouwelooze Judas biedt zich aan, hun zijnen Heer en Meester te leveren. 578
3. Jezus maakt aan zijne allerliefste Moeder zijn bitter lijden en dood bekend en neemt van haar afscheid 581

Negende Hoofddeel. — Jezus op het laatste avondmaal. (*Donderdag*) . . 583

1. De kerkelijke plechtigheid van Witten-Donderdag 584
2. De toebereiding en het eten van het Paaschlam 585
3. De voetwassching 586
4. De instelling van het H. Sacrament des Altaars. 589
5. Jezus voorzegt het verraad van Judas. 491
6. De afscheidsrede van Jezus. Wie de grootste is onder de leerlingen . . . 593
7. De afscheidsrede van Jezus. Vervolg. Christus voorzegt de verloochening van Petrus 594
8. De afscheidsrede van Jezus. Vervolg. De vier vertroostingen 595

Tiende Hoofddeel. — De rede van Jezus op den weg naar den Olijfberg (*Donderdag*) 598

1. Christus is de ware wijnstok, de leerlingen zijn de ranken 598
2. Over de oorzaak der innige gemeenschap van Jezus met de zijnen, of over de liefde. 599
3. Strijd en overwinning. Christus voorzegt de vervolgingen, die over zijne leerlingen zullen komen, en hunne overwinning in den H. Geest . . . 599
4. Droefheid en vreugde. Christus voorzegt zijn verscheiden, — en de heerlijke vruchten van hetzelve 602
5. Nacht en morgen. Christus voorzegt den val en het opstaan der Apostelen 603

Elfde Hoofddeel. — Het hoogpriesterlijk gebed onzes Heeren . . . 603

Twaalfde Hoofddeel. — Christus in den hof van Olijven 605

1. De doodsangst, het drievoudig gebed, de Engel der vertroosting. 606
2. De Judaskus 610
3. De gevangeneming van Jezus . . . 612

Dertiende Hoofddeel. — De Lijdensnacht van Donderdag op Vrijdag . 615

1. De lijdensweg van den gevangen en gebonden Zaligmaker uit den hof van Olijven naar de stad Jerusalem. . . 615

Bladz.
2. Christus voor den Hoogepriester Annas. 616
3. Christus voor den Hoogepriester Caïphas 617
4. De eerste bespotting van Christus in het voorplein van het hoogpriesterlijk paleis. 619
5. De verloochening van Petrus. . . . 620
Veertiende Hoofddeel. — Het morgenvonnis van den Hoogenraad over Jezus. De wanhoop van Judas. (*Vrijdag*) 622
Vijftiende Hoofddeel. — Jezus voor Pilatus en Herodes 625
1. De kerkelijke plechtigheid van goeden Vrijdag. 625
2. Jezus in het verhoor van Pilatus . . 626
3. Jezus voor Herodes. De tweede bespotting van Jezus in het paleis van Herodes. 628
Zestiende Hoofddeel. — Jezus wordt door de Joden achter Barabbas gesteld, en van Pilatus aan de geeseling, bespotting en kruisiging overgeleverd 630
1. Pilatus wenscht Jezus te bevrijden. Jezus wordt achter den roover en moordenaar Barabbas gesteld 630
2. De geeseling, de doornenkroning en de derde bespotting van Christus in het voorplein van het rechthuis 632
3. Ecce homo. 634
4. Pilatus veroordeelt Jezus tot den dood des kruises. De schuld van Pilatus . 635
5. De vierde bespotting van Christus in het voorplein van het rechthuis. . . 637
Zeventiende Hoofddeel. — De Kruisweg 640
1. Jezus neemt het kruis op zich . . . 640
Bladz.
2. Jezus ontmoet zijne diepbedroefde Moeder 941
3. Simon van Cyrene helpt Jezus zijn kruis dragen 641
4. Veronica en de weenende vrouwen van Jerusalem 642
Achttiende Hoofddeel. — De kruisiging 643
1. Jezus wordt aan het kruis genageld. De soldaten verdeelen zijne kleederen onderling. 643
2. Het opschrift van het kruis. Jezus wordt aan het kruis bespot 645
Negentiende Hoofddeel. — De zeven laatste woorden. 647
1. „Vader, vergeef het hun, want zij weten niet wat zij doen". 647
2. „Voorwaar zeg Ik u, heden nog zult gij met mij in het paradijs zijn" . . 648
3. „Vrouw, ziedaar uwen Zoon" . . . 649
4. „Ziedaar uwe Moeder". 650
5. „Mijn God, mijn God, waarom hebt gij mij verlaten". 650
6. „Ik heb dorst" 651
7. „Het is volbracht. Vader, in uwe handen beveel ik mijnen geest". . . . 652
Twintigste Hoofddeel. — Wondere gebeurtenissen bij den dood van Jezus. De zijde van Christus wordt geopend. De afdoening van het kruis en de begrafenis van Christus. Christus openbaart zich aan de zielen der rechtvaardigen in het voorgeborgte van de hel. De wacht bij het graf. De kerkelijke plechtigheid van Zaterdag in de Goede week. . . . 653

De Verheerlijking en Wondervolle Voortduring van Jezus Christus in zijne Kerk.

Bladz.
Eerste Hoofddeel. — De heerlijke verrijzenis O. H. J. C. 663
1. Christus staat uit het graf op en verschijnt aan zijne allerheiligste Moeder Maria 663
2. De godvruchtige vrouwen gaan naar het graf en zien hoe de steen is afgewenteld 665
Bladz.
3. De Engel bootschapt haar de verrijzenis des Heeren 667
4. Petrus en Joannes gaan naar het graf. 668
5. Christus verschijnt aan de H. Maria Magdalena 669
6. Christus verschijnt aan de godvruchtige vrouwen 670
7. Het sprookje van de slapende wachters. 671

Bladz.

8. Het christelijk Paaschfeest 671
Tweede Hoofddeel. — De derde en vierde verschijning van Jezus . 673
1. Christus en de twee leerlingen op den weg naar Emmaus 673
2. Christus herkend bij het breken van het brood 674
3. Christus is aan Simon Petrus verschenen 675
Derde Hoofddeel. — De derde en vijfde verschijning van Jezus . . 676
1. Christus verschijnt aan de vergaderde Apostelen 676
2. De instelling van de Biecht 677
3. De ongeloovige Thomas 679
4. Ook Thomas ziet den Heer 679
Vierde Hoofddeel. — De zevende en achtste verschijning van Jezus . 680
1. Jezus verschijnt aan de leerlingen bij het meer van Tiberias. De wonderlijke vischvangst 680
2. Jezus bevestigt Petrus als opperhoofd der Kerk 682
3. Jezus voorzegt aan Petrus den kruisdood 682
4. Jezus verschijnt aan de Apostelen op den berg in Galilea. 683
Vijfde Hoofddeel. — De negende verschijning van Jezus. Zijne glorieuse hemelvaart 684
1. De laatste beloften, voorschriften en vermaningen van Christus. 684
2. De hemelvaart van Christus 685
3. Het feest van hemelvaart. 686
Zesde Hoofddeel. — Leven van de allerheiligste Maagd Maria na de hemelvaart van Jezus, hare heerlijke dood, hare begrafenis en wondervolle opneming ten hemel. 687
1. De uitwendige levenslotgevallen van Maria. 687
2. Het inwendig leven van Maria . . . 688
3. De boodschap van haren dood . . . 688
4. Het godvruchtig afsterven van Maria. 689
5. De glorieuse hemelvaart van Maria . 691
6. Het geheim der Kroning van Maria in den hemel 691
Zevende Hoofddeel. — Het geheim- en wondervol voortleven van onzen Heer en Zaligmaker Jezus Christus in zijne Kerk op aarde. 694
1. De stichting en het wezen der Kerk. 694
2. Het wondervol leven der Kerk door den H Geest 695
3. De plechtigheid van het christelijk Pinksterfeest 668
4. Inhoud der geheele kerkelijke geschiedenis 699

Bladz.

Achtste Hoofddeel. — Hoe Christus zich aan alle volken openbaart door de prediking zijner zendelingen, en hoe zijne Kerk zich naar alle deelen der wereld uitbreidt. 700
1. Het zendingswerk van den H. Petrus. 700
2. Het zendingswerk van den H. Paulus. 702
3. Het zendingswerk der overige Apostelen. 706
4. De uitbreiding van de Kerk in Europa. Aantal katholieken en bisdommen van Europa 709
5. De uitbreiding der Kerk in Azië. Aantal katholieken en bisdommen in de afzonderlijke landen in Azië 711
6. De uitbreiding der Kerk in Afrika. Aantal katholieken en bisdommen in Afrika 714
7. De uitbreiding van de Kerk in Amerika. 714
8. De uitbreiding der Kerk in Australië. Aantal katholieken en bisdommen in Australië. Slotbeschouwingen . . . 712
Negende Hoofddeel. — Hoe Christus in zijne Kerk voortleeft als de Verlosser en Hoogepriester. De ontwikkeling van de christelijke eeredienst. 721
1. Wat de christelijke eeredienst volgens zijn wezen is 721
2. De heilige plaatsen 721
3. De eigenlijke viering van den eeredienst. 723
4. De H. tijden en feestdagen 730
Tiende Hoofddeel. — Hoe Christus in zijne Kerk voortleeft als leeraar der waarheid en der hemelsche wijsheid 737
1. De Kerkvaders 737
2. De algemeene Kerkvergaderingen . . 741
3. Het onfeilbaar leerambt van den paus. 742
Elfde Hoofddeel. — Hoe Christus in zijne Kerk voortleeft als koning. 746
1. De koninklijke bediening in de Kerk. 746
2. De hierarchie 746
3. Het kerkelijk recht en de kerkelijke tucht 748
4. Het patromonium van Petrus en de wereldlijke macht van den paus . . 751
Twaalfde Hoofddeel. — Hoe Christus in zijne Kerk voortleeft als de Heilige. De kloosters en de godsdienstige vereenigingen . . 754
1. De heiligheid in de christelijke Kerk. 754
2. Het kloosterleven. 755
3. De Benedictijnen 757
4. De geestelijke Ridderorden (De Kruistochten.) 757
5. De Franciscanen. (De Capucijnen.) . 760

Bladz.

6. De Dominicanen 762
7. De Jezuiëten 763
8. De Liguoristen 764
9. De kloostervereenigingen voor de *volksschool* en de *ziekenverzorging* 764

Dertiende Hoofddeel. — Hoe Christus in zijne Kerk voortleeft als de Heilige. De heilige en hoogbevoorrechte zielen in de Kerk . 767

1. De Heiligen Gods in het algemeen . 767
2. De H. martelaars. (De H. Stephanus). 767
3. De H. bisschoppen. (De H. Karel Borromeus.) 768
4. De H. priesters. (De H. Joannes Nepomucenus.) 770
5. De H. kluizenaars. (De H. Paulus van Thebe.) 770
6. De H. vorsten. (De H. keizer Hendrik II.) 772
7. De H. handwerkers en landbouwers. (De H. Crispijn en Isidorus.) . . . 773
8. De H. Moeders. (De H. Monica.) . . 774
9. De H. maagden. (De H. Cecilia en Catharina, patronessen der christelijke kunst en wetenschap 776

Veertiende Hoofddeel. — Hoe Christus in zijne Kerk voortleeft als de miskende. De dwalingen en derzelver bestrijding . 779

1. Het wezen en de oorsprong der dwalingen. 779
2. De dwalingen in de christelijke oudheid. 780
3. De dwalingen in de christelijke middeleeuwen 783
4. De dwalingen van den jongsten tijd. De zoogenaamde onderscheidingsleeringen van de katholieken en de protestanten 785

Vijftiende Hoofddeel. — Hoe Christus in zijne Kerk voortleeft als de Gekruisigde. De vervolgingen der Kerk 790

1. De Kerkvervolging van den kant der Joden. — Verwoesting van Jerusalem. 791
2. De tien vervolgingen van de christenen op den keizerstroon te Rome . . 793
3. De Kerkvervolging van wege de oostersche keizers 795
4. De Kerkvervolging in de middeleeuwen 795
5. De Kerkvervolging in den lateren tijd. 795
6. De Kerkvervolging van den jongsten tijd. 795

Zestiende Hoofddeel. — Hoe Christus in zijne Kerk voortleeft als de zegevierend verheerlijkte. De zegepraal van het kruis. . . 798

1. De zegepraal der Kerk in haar achttienhonderdjarig bestaan 798
2. De zegepraal der Kerk in hare martelaren 798
3. De zegepraal der Kerk over de heidensche staatsmacht.. 798
4. De zegepraal der Kerk in de dagen der volksverhuizing. 799
5. De zegepraal der Kerk in de groote pausen 799
6. De zegepraal der Kerk over de ketterijen 800
7. De zegepraal der Kerk in de bekeerlingen 800
8. De zegepraal der Kerk op den grooten dag des oordeels 801

EINDE.

EIGENDOM VAN DEN VERTALER.